

ספר

חידושי משנה

משנה הלכות

מסכת פסחים

עיונים בירורים וביאורים ע"ס המסכת ובכמה סוגיות הש"ס
ומפרשים להבינם וליישב ולקיים דברי חכמים דומים למלאכים
פעמים בא בקצרה בדרך הערה ופעמים בארוכה לפלפל ולסלסל
ע"ד קוב"ה חדי בפלפולא דאורייתא ופעמים בדרך חקירה ולן
בעומק ההלכה בסייעתא דשמיא

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערם בברוקלין נוא יארק
בן לאאמו"ר הקדוש חסיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב
שנהרג ונשרף עקה"ש הי"ד

יוצא לאור ע"י

מכון משנה הלכות גדולות

שנת

משנה הלכות גדולות

Published by
Mishne Halachoth Gedoloth Institute

Under the leadership of
Rabbi Menashe Klein
of Ungvar
Dean of Yeshiva Beth Shearim
1578 53rd Street
Brooklyn, NY 11219

לרכוש ספר זה או תקליטור תורני של כל הספרים
עם תוכנית חיפוש ובתבנית צילום, להתקשר:
To purchase printed copies of this volume or a Compact Disk
containing all the volumes in searchable text files & PDF format,
contact:

ארה"ב (888) 498-8642 Toll Free
ניו יורק (718) 851-0806 New York
ארץ ישראל (02) 587-0613 Israel
MishnaHalachos@mail.com

תרומתכם תאפשר לנו להמשיך בהפצת תורה בישראל
Your financial contribution is appreciated as it will help us continue to spread torah
through publishing seforim and making them available on computer.

נא לשלוח תרומתכם החשובה:
Please send your generous donations to:
Machon Mishne Halachos
3301 W. Strathmore Ave.
Baltimore, MD 21215
USA

כל הזכויות שמורות תשס"ד
Copyright © 2004

ארו"י חלבנו"ן

(נוטריקון אליעזר זאב, רחל לאה, השם ינקם נקמתם ויבנה ביתו נכונה)

על שם אאמור דידעדיז הקדוש מוהר אליעזר זאב ודיד המיוחד בעדה הקדושה אשר מסר נפשו עקדיש בשנת תשי"ד יחד עם אים ורבניית הצדקנית מרת רחל לאה ודיד, במוקרי ראש בידקעני (ע"י ארשו"ן) נדרנו ונשרפו ע"י הנאצים הארורים ימי"ש ביום שנתנה בו תורה באותו יום נמלה ונשרפה בעונית, יום ב' דשכונות תשי"ד, נליונות נשרפים ואותיות פודדות באידי ואנכי נשארתי לבדי כי אבי ואמי עזבוני ודי יאספני, גם אוכיר אחותי הצדולה שרה עם בעלה הקדוש הצדיק תמים מוהר יעקב עם ששה ילדיה, ואחותי רשקא עם בעלה הקדוש הצדיק תמים מוהר מאיר הלוי עם ששה ילדים, ושאר קרובים נחמדים ונעמים השם ינקם דמם עם דם שאר קדושי ישראל. וישלח לנו משיחו דולק תמים ויטאלינו נאולת שלמים, ויבנה בית המקדש במהרה בימינו.

ורבינא ומר בר רב אשי שהיו סוף כל האמוראים ואספו כל מאמרי חז"ל וחתמו את סדר הש"ס לפי הסדר שישנו אצלנו עד היום, וראשונה מס' ברכות ק"ש ותפלה, ואח"כ פאה וזרעים שכן הדרך לאחר התפילה יצא אדם לפעלו, ואח"כ שבת שהוא לאחר ששת ימים תעבוד וביום השביעי, ואח"כ עירובין שהוא ג"כ נכלל בשבת, ואח"כ פסחים שהוא ראש השנה לרגלים ולמלכי ישראל וכו' עד מס' נדה, וסדר טהרות לבסוף שבעונ"ה אינו נוהג בזה"ז עד שנזכה במהרה לביאת משיח צדקינו ויעבור רוח הטומאה מעל הארץ אמן.

וזרח השמש ובא השמש אחרי חתימת הש"ס, וקמו רבנן סבראי וגאונים וראשונים ואחרונים ובכל דור ודור מחמת הצרות ועול הגליות נתמעטו הלבבות ובראותו כביכול צדיקים וחמה מועטים עמד ושתלם בכל דור ודור והם אשר למדו תורה את בני ישראל ומסרו נפשם על קדושת שמו ית' אשר בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו ויתהלכו מגוי אל גוי ומממלכה אל עם אחר גירוש אחר גירוש זה כאלפיים שנה לא מצאה היונה מנוח והקב"ה ברוב רחמיו מצילנו מידם, עד שבדורינו השפל מכל הדורות אשר אנחנו חיים יצא הקצף וחרון אף גדול בעולם ומרדו כל האומות בעם ישראל להשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים בחורים ובתולות זקנים עם נערים ולקעקע ביצתן של שונאי ישראל החל משנת תרצ"ח עד שנת תש"ה וכמעט עלתה בידם בעונ"ה שהרגו ושרפו מסלתי ומשמנה של עם ישראל כששת מיליאן

ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים והגיענו למעמד הר סיני ויחן ישראל נגד ההר, כאיש אחד ובלב אחד, ונעשה ונשמע אמרו כאחד, ובחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו תורה שבכתב ותורה שבע"פ, והבדילנו מן התועים ורוממנו מכל לשון וקדשנו במצותיו וחיי עולם נטע בתוכינו, ובהיות דורות הראשונים קרובים אל הר סיני וקבלת התורה מפי הקב"ה ומשה רבינו ע"ה יושבי יעב"ץ היו לומדים תורה שבע"פ כלה מפי משה רבינו ע"ה, ומשמת משה עבד ה' התחילו הדורות מתמעטים ובימי אבלו נשתכחו שלש מאות הלכות ולא רצו לגלותם מן השמים ליהושע עד שבא עתניאל בן קנז וחחזירם בפלפולו והגם שהיו חסידים ואנשי מעשה ותורתם מתברכת ואעפ"כ גם אז תיכף ומיד היו הדורות מתמעטים מדור לדור עד שאמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני הלבנה ומשרבו צרות על ישראל ונתרבה השכחה בעולם העיר ה' את רוח אפינו משיח ה' רבינו הקדוש שאסף כל חכמי ישראל וחקר ותקן כל סדר הש"ס הכל מנופה כסולת נקוי' בששה סדרי משנה ומצא רמז בתורה עת לעשות לה' הפרו תורתך וכתב ומסר ששה סדרי משנה לישראל.

ובדורות אחרי רבינו הקדוש נכפלו הצרות ועול הגלות על דורות הבאים אחריו ושוב לא הי' די להם הקיצור של המשנה שהי' משמש כמפתח על כל תורה שבע"פ ובאו התנאים והאמוראים ופלפלו ודרשו וחקרו בכל ששה סדרי משנה ברמזים ובחסר ויתיר עד שקמו רב אשי

נפשות מקומות אשר שם בני ישראל נמצאים והי' עת צרה ליעקב אשר כמוהו לא נהיתה מאז חיתה לגוי.

ובאמת כי הי' לי לעמוד על הני ענינים ולפרסם דברים אלו מהחורבן יותר ואולי לכתוב ספר מיוחד על המאורעות הנוראות שעברו על כלל ישראל והלואי שלא נתפוס על זה, אשר הזניחנו לספר להדור החדש נסי ה' אשר עברנו ובתורה כתיב יפה שיחתן של אבות מתורתן של בנים ועוד בראשית ברא א"ר יצחק לא הי' צריך להתחיל התורה אלא מהחדש הזה ולמה התחיל בבראשית בשביל כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים שאם יאמרו לסטים אתם וכו' והנה חייב לספר כח מעשיו לעמו שאם יאמרו הגוים לסטים אתם או רוצחים וכיוצא בו על עם ישראל אשר בעונ"ה עדיין לא אמר השטן, מלאך המשחית הרף יאמרו להם רוצחים ומשחיתים אתם ולהגיד להם כל הצרות אשר עשו לנו וכל ההריגות ומיתות משונות הביאו על עם ישראל וכל הצרות אשר עברו עלינו הקשיבה ה' לקול עמך ישראל והנחם על הראה לעמך.

ועל דורינו זה ניבא הנביא וירמיה ט"ז י"ד כ"ג ז' לכן הנה ימים באים נאם ה' ולא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפנה ומכל הארצות אשר הדחתם שם והשיבתים על אדמתם אשר נתתי לאבותם וגו' כי צרות האחרונות בדורינו זה עלו פי כמה על גלות מצרים הן בשעבוד בהרג ואבד ובזיון ולחרפה ושמד וכליון, ומיום ראו עיני אור לא שקטתי בפרוץ המלחמה שהתחילה עוד קודם שהגעתי לאיש, ולא שלותי בימי הזעם באוישויו בוכענוואלד ושאר מחנות ההשמדה ויבא רוגז לאחר המלחמה וכל יום קללתו מרובה מחברתה ומלא נסים כל רגע ורגע וכל נשימה ונשימה הננו מודים אנחנו לך ה' אלקינו עד הנה עזרוני רחמך ולא עזבוני חסדיך ה' אלקינו ואל תטשינו ה' אלקינו לנצח, כי אין לנו להשען אלא עליך אבינו שבשמים אתה תקום תרחם ציון ובונה ירושלים.

ושבע ה' בזרוע עזו לאבותינו אברהם יצחק יעקב ומשה ולנביאים הבאים אחריהם אף גם זאת בהיותם בארץ אוביהם לא מאסתים ולא גאלתים לכלותם להפר בריתי אתם, ובנביא כל הגוים אעשה כלה ואותך לא אעשה כלה נאם ה',

ואמר למלאך המשחית הרף ידיך ועמד בין החיים ובין המתים ותעצר המגפה ונשאר ע"פ נס גלוי לכל העמים ולכל העולם כולו אודים מוצלים מאש וגם אני הקטן אחד מהם, רצוצים ונשברים תשושי כח כמעט ולא נשאר בהם חיות ערומי בגדים ובלי משפחות ובלי מקום לשבת רק תחת השמים או במחנות על אדמת נכר הצר הצורר העמלקי הנאצים ימ"ש, וכל הנשאר ממחנות אלו הי' לתמיה בעיני רואים אותם ששאלו האיש מבין אנשים הם או שד מן השדים, והגומל חסדים טובים לעמו ישראל ברוב רחמיו נתן להם חיים והי' הנס גדול להנשארים להחיותם מהמתים שכבר מתו.

ואחר הדברים האלה עוד ראה ה' בענינו ובשפלות הדור והתורה הקדושה זכר לעולם בריתו אשר כרת את אברהם ושבועתו ליצחק ויעמידה ליעקב לחוק לישראל ברית עולם כי נשבע ה' בשמו הגדול כי לא תשכח מפי זרעו, ובחמלתו ריחם על הדור היתום וירח את ריח הניחוח והשאיר כמה אודים צדיקים וישרים מחשריפה אשר שרף ונתן ה' את רוחו עליהם רוח תורה וקדושה ללמוד וללמד ולהרבות תורה ברבים, וב"ה וב"ש זכו והצליחו שלא כדרך הטבע לחזור לימוד התורה וקיומה עכ"פ במקצת ליושנה ולהקים עולה של תורה בבנין ת"ת ישיבות קטנות וגדולות וכוללים לאברכים כמעט בכל העולם כולו וזה לעומת זה עשה אלקים.

אבל היות כי שרים וגדולים נפלו במלחמה, ולא נשאר רק מיעוטא דמיעוטא וגם הם רצוצים ונשברים ובגדיהם נשרפין, ונפלה העבודה הקשה לשקם ולהקים את הדור מחדש ולבנות החרס, ולנטוע הנכרת, ולזרוע על הקציר, על האודים הנצלים הנשארים אשר בכל כחם ונפשם חילם וכל נימי חיותם נכנסו במסירות נפש ממש יומם ולילה לא ישובתו להחזיר עכ"פ כל מה שאפשר העטרה ליושנה, וגם איש פשוט כמוני, אשר ביליתי רוב ימי בחרותי עוד מקודם חבר מצוה בקרב המלחמות ומחנות הקאנצטריישאן ולא זכיתי לישוב על מי נח וללמוד תורה אם כל זאת ריחם ה' על נפשי האומללה ולא בזכותי כי ידעתי את מיעוט ערכי ושפלותי רק בזכות אבותי ורבותי הקדושים זכני ה' ללמוד קצת לעצמי כתינוק המתחיל וללמד לאחרים הן בשיעורים כסדרן לעם קודש בני ישראל המסולאים בפז מיד בצאתי מן המלחמה, הטייתי שכמי לסבול עול

ומדאיגים בכלל ובפרט ומעוטן המשמחים וצרכי עמך ישראל מרובים ואין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים ולקבל את הכל בשמחה.

ולפי שהקרבן פסח שנתן לנו להקריב הי' הקרבן הראשון שנתן לנו בהוציאנו ממצרים כקרבן תודה ושמחה על הגאולה שגאלנו ועתיד לגאלינו גאולת עולם ובזמן הזה שאין לנו לא מקדש ולא נביא ואין בידינו להקריב קרבנות (הגם שנסתפקו בכפתור ופרח והאחרונים ז"ל אם אפשר בזה"ז להקריב קרבן פסח והארכתי בזה בספרי זה בסמוך וגם בכמה מקומות) מ"מ הרי אמרו (מנחות ק"י) דגם בזה"ז העוסק בתורת עולה מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב עולה וברש"י ב"מ קי"ד ע"א כתב דקדשים נוהג בזמן הזה מה"ט דכל העוסק וכו' מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב, הנני מביא ספרי הקטן הזה במקום קרבן פסח ותודה וי"ר שיהיו דברי לריח ניחוח כאילו הקרבתי עולה וקרבן פסח לפני אדון כל ומי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די וא"ל ש"י יתן לנו רחמים וירחם על כלל ישראל ויגאלינו ונקריב את כל הקרבנות במועדם ובמקומם וכהלכתם.

ואת חטאי אני מזכיר שרוב מחידושי על הש"ס ועל התורה נאבדו מהזכרון ממנו כי לא הספקתי לכתוב את הכל מחמת טרדותי שהייתי עסוק בעזה"י להשיב לשואלי דבר בהלכה למעשה אשר חנני ה' בספרי שו"ת משנה הלכות אשר להם דין קדימה כמבואר ברמב"ם (פ"ד מהת"ת ה"ח) אין שואלין וכו' ששנים ששאלו שאל אחד כענין ושאל אחד שלא כענין נזקקין לענין, מעשה ושאינו מעשה נזקקין למעשה, הלכה ומדרש נזקקין להלכה, ועיין טוש"ע יו"ד סי' רמ"ו סי"ג וצע"ק ודו"ק ועיין תוס' בכורות ל"ז ע"א ד"ה עמד וחבל על דאבדין ולא משתכחין. גם ביאור הלכות גדולות על רבינו הגדול הבה"ג ז"ל, ועוד כמה טרדות. אשר הטרידוני ועדיין מטרידין ב"ה וב"ש.

וזו דרכינו בספר הזה לעיין בסוגית המסכת בראשונים ואחרונים ולהבינם ולעולם להעמיד על הקבלה ולא לחדש דברים חדשים אלא להבין וללמד ולהעמיד דברי וביאורי הראשונים כמלאכים וע"ד זה כבר אמר ליה התנא ר' אליעזר (נגעים פ"א מ"ז) לריב"ב על דבר אשר לא שמע ר"א ואמר ריב"ב אני אלמד בו א"ל אם לקיים דברי חכמים הן אי לא ולמד להעמיד וא"ל

תורה ולשרת עם קודש בכל כחי והי' ה' עמדי וזכני ללמוד וללמד לעם קודש בכלל ולתלמידי ישיבתנו בפרט, תלמידים הגונים בס"ד והן בכתב להשיב להשואלים מדי פעם בפעם כפי מיעוט ידיעתי.

ועוד ראה ה' בעניי וברצוני וחשקי בכל לבי ונפשי לארצינו הקדושה, ולהתגולל בעפרה, חמלה גדולה ויתירה חמל עלי אבינו שבשמים וזכני לבנות בירושלים עיה"ק ברמות **קריית אונגוואר** עיר ואם בישראל וע"ש העיר מלאה חכמים וסופרים בה גדלתי ולמדתי תורה קודם שעלה הכורת לפני המלחמה העולמית, ונהרגו רובם על קדה"ש חי"ד. ואנשים בה חשובים לומדי התורה וחרדים לדבר ה', וזכני עוד גם לחקים שם בעזה"י מקום תורה ישיבה קטנה וגדולה וכולל לאברכים ולבנות מקוה טהרה גדול לבני ובנות ישראל וכמה מוסדות התורה ובתי מדרשים לתורה ותפלה בס"ד בזכות אבותי ורבותי הקדושים.

וזו כמה שנים אשר חנני ה' ברוב רחמי וחסדי להוציא לאור קצת מחידושי ראשונה פי' על רבינו הגדול הבה"ג, סמ"ה על תרי"ג מצות, ושו"ת משנה הלכות י"ב חלקים, ועוד כמה ספרים אשר ב"ה וב"ש נתקבלו בין אוהבי התורה ולומדיה בס"ד. והיות כי נקבצו במשך השנים בדרך הלימוד ענינים ממה שנאמרו על ידי להתלמידים בישיבה בשיעורים בכל שבוע ובמשך לימודי בכלל ורשמתי כמה חידושים שעלו בבית מדרשינו להבין ולהשכיל בפני תלמידים הגונים אשר ב"ה וב"ש הם לוקחי למד למודי ה' מידי יום ביומו ושבת בשבתו ועלו על כמה מסכתות זער שם זער שם.

ועתה באו רבים מידידי ומתלמידי ובקשו ממנו להוציא לאור המעט מחידושי על מסכת וסדר הש"ס ונענתי להם כמאמר ר' יוסי (שבת קי"ח) מעולם לא עברתי על דברי חברי אמנם הנני להדגיש כי מחמת הטרדות וחוסר הזמן לא בדקתי ולא בחנתי הדברים כראוי, מ"מ כיון שלא להלכה כתבתי דברים אלו סמכתי על המעיין שלא יפסוק מזה וגם אם יראה שגיאה לא יתפוס עלי כי אתי תלין משוגתי מחמת הטרדות והיגון מפגעי ונגעי הזמן אשר גרם החורבן הנורא וגם לאחר החורבן אין לך יום שאין קללתה מרובה מחברתה ורבים הם ימים וענינים המטרידים

היום וכל הלילה לא אוכל לבכות על שבר בת עמי, רק מה שראו עיני.

ואפרוש כפי לה' כעני בפתח שיצילני היום ובכל יום מן השגיאות ומן המכשול, ועוד אבקש מי שמעיין בספרינו זה לראות מעלות הספר ולא חסרונותיו ואל יאשימני שודאי א"א לתבן בלא בר וכבר כתב הרמב"ם ז"ל בפיה"מ סוף עוקצין לאחר שהשלים חבורו ואני אשאלהו ית' ואתחנן אליו שיצילנו מן השגיאות ומי שימצא בו טעות או נתבאר בפי' הלכה מן ההלכות פי' טוב מאשר פירשתי יעורר על זה וינצל אותי בהתנצלות, כי מה שהשתדלתי בו אינו מעט, ולא קרוב אצל מי שיש לו פרעון ושכר טוב, וכ"ש בהתעסקות מחשבתן בכל עת באנחות הזמן ומה שגזר עלינו הקב"ה מן הגלות והגדוד בארצות מקצה השמים ועד קצה השמים, ואולם שכר כבר בא גלות מכפרת עון, יודע ית' כי מהן הלכות תליתי במסעות הדרך, ומהם ענינים כתבתים ואני עליתי בספינות בים המלח וכו' ופשטתי זה הענין לביאור ההתנצלות למי שירצה לכתוב לתופש שיתפוש ואינו ראוי לגנותו בתפישתו וכו' ע"ש.

חננה הראה לן רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל מקום התנצלות על אנחות הזמן והגדוד מקצה השמים ועד קצה השמים, ואם הראשונים כמלאכים תפשו זה להתנצלות, מה יענו אזובי קיר אשר ירדנו אלף מעלות ואלף פעמים גלות כמוהם, אל מחנה אוישוויץ ובוכענוואלד ועוד. ואח"כ גם אחר המלחמה שנשארנו כמה אודים מוצלים מאש לא פסק הגלות כפשוטו גלות מקצה השמים ועד קצה השמים, הילוך ממקום למקום, מגוי אל גוי, ממדינה למדינה, ומממלכה אל עם אחר, כי בעונ"ה גם לאחר המלחמה לא באתי אל המנוחה וכל יום קללתה מרובה מחברתה, ודאי יועיל לי ההתנצלות. ואני אשמח מאד על כל מי שיוכל וימצא לתקן בדברינו, ומ"מ אבקש להמעיין שישתדל להיות מהתלמיד במשנה אבות (פ"ה מט"ו) בבחינת נפה שמוציאה את הקמח וקולטת את הסולת, עיין רבינו יונה מוציאה את הקמח שהיא הסברא שאינה נכונה ואינו קולט אותה, וקולטת את הסולת. כלומר הסברא הנכונה קולט אותה ואינו מאבדה ע"ש.

ומורנו ורבינו רב נסים גאון ז"ל בהקדמה לספרו נדפס במס' ברכות וז"ל ואני אפייס לכל

חכם גדול אתה שקיימת דברי חכמים, ופעמים בא בקצרה בדרך הערה בעלמא, ופעמים בארוכה לפלפל ולסלסל על דרך חדי הקב"ה בפלפולא, ופעמים בדרך חקירה ובעומק הדיון, הכל לפי הענין והמקום והזמן.

וחיות כי מצוה לברך על הנס או נסים שנעשו לו לאדם בכל עת ולספר תהלת ה' ברבים וכבר הבאתי מרבינו בחיי פ' וישלח כי במקלי עברתי את חירדן הזה, מכאן שחייב אדם שיזכור ימי הרעה בזמן השלום כדי שיתבונן ביתרונם ויודה להקב"ה על זאת וכן אמר שלמה ע"ה וקחלת ז' ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה, פי' ביום טובה ראה ביום רעה עכ"ל ועיין צדה לדרך הל' חנוכה להזכיר נסים וחסדי ה' ובספרינו (משנ"ה מהד"ת סי' קע"ו, ובש"ע א"ח סי' רי"ח ס"ה) דמי שנעשו לו נסים הרבה בהגיעו לאחד מכל המקומות שנעשה לו נס צריך להזכיר כל שאר המקומות ויכלול כלם בברכה אחת ובאמת אין מקום שלא נעשה לי נס. ונתקיים בי ועל ניסך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך שבכל עת ערב ובקר וצהרים, הטוב כי לא כלו רחמיו והמרחם כי לא תמו חסדיו.

ולכן בשעה שזכני ה' ב"ה להוציא לאור ספרי זה חקטן קצת ח' על מס' פסחים ולשמח בשמחת התורה אמלא פי תהלה לה, ברוך ה' לעולם אמן ואמן ברוך ה' מציון שוכן ירושלים הללו' וברוך ה' אלקי ישראל עושי נפלאות לבדו וברוך שם כבודו לעולם וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן, ויברך מנשה את ה' לעיני כל הקהל ויאמר מנשה ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שעשית לי נסים רבים והוצאתנו מבין המתים מכור הברזל מאור כשדים כבשוני האש [קרעמעטאריאס] בירקענא, אוישוויץ, מאנאוויץ, גליעוויץ, בוכענוואלד, אני הגבר ראה עני בשבט עברתי עברתי את כל הגיהנם הזה של הנאצים הארורים בראש ההיטלער ימ"ש והי"ד עם ישראל, אשר לא יאומן אף לאותן שהיו שם מאכזריות ממקום אחד לאכזריות למקום השני ואף כי יסופר לאחרים כמצווה עלינו בתורה למען תספר באזני בנך ובן בנך, ואם יהיו כל הימים דיו ואגמים קולמוסים, ושמים ידיעות וכל בני אדם לבלרין אין מספיקים לכתוב כטפה של האכזריות שעשו לעם ישראל, (והגם שרשמתי כמה ענינים בהקדמה על ספרינו משנה הלכות ח"י) ואם עיני היו למקור מים ובכה אבכה כל

מיוחסות, י"ר שיהיו כלם ברואים ויזכו ללמוד תורה לשמה ולגדל בניהם לתורה ולחופה ומע"ט בדרך אבותינו הקדושים, מתוך הרחבת הדעת דקדושה ושיהיו צאצאינו עד סוף כל הדורות לומדי תורתך לשמה ולא נבוש ולא נכלם מאבותינו ורבותינו הקדושים לא בעולם הזה ולא בעוה"ב ולא יאמר פינו דבר שלא כרצונו, גם יתברכו בברכת הדיוט כמוני.

והנה ברך לקחתי ואשיב ברכה משולשת להמבורכים ועל טוב יזכרו המחותרים שלנו הרבנים הגאונים הצדיקים כולם אהובים הלא הם, מח' הגה"ג רבש"י כ"ק מוהרפ"מ אלטר אדמו"ר מרן מגור שליט"א, מח' הרהגה"צ מוה"ר נח ויינבערג מסלונים שליט"א, מח' הרהגה"צ מוהררא"מ ביעדערמאן כ"ק אדמו"ר מלעלוב שליט"א, מח' הרהגה"צ מוהר"ד טויב כ"ק אדמו"ר ממודיץ שליט"א, מח' הרהגה"צ מוהרי"י בן כ"ק אדמו"ר מאלכסנדרא שליט"א, מח' הרהגה"צ מוה"ר יעקב בן הרהגה"צ כ"ק אדמו"ר מוהר"י מערלוי שליט"א, הם ובניהם ובנותיהם וכל אשר להם.

ואחזיקנא טיבותא לכל המעיינים בספרינו זה ושאר הספרים הקודמים אשר ב"ה זכינו שדברינו מתבדרים בין התלמידים ובבתי מדרשות יישר כחכם וחילכם וי"ר שנזכה לראות צאצאינו וצאצאי וצאצאי צאצאינו עד סוף כל הדורות לומדי תורה לשמה כעתירת עבד נרצע לאדונו אסקופה הנדרסת בפני לומדי התורה ועובדי ה' באמת בלב ונפש,

מנשה הקטן

בוקר אור ליום חמישי ער"ח אדר ומשנכנס מרבין בשמחה ואין שמחה כשמחת התורה והתרת הספיקות שבה הפך בה והפך בה דכולה בה ומינה לא תזוע.

אשר ימצא בזה הספר הנאה וימצא בקשתו בלא טורח ויתפלל לאלוק בעדי וימציאני רחמים בין בחיי ובין לאחר מותי, כי הוא ית' שמו לעד וכו', ועוד בטחתי בעצמי בזכות אדוני אבי הצדיק נוחו עדן שהוא מסייעתני וכאשר שנינו ועדיות פ"ב מ"ט) הוא הי' אומר האב זוכה לבן בנוי ובכח ובחכמה, ואמרו בתל' ירושלמי (ברכות פ' תפלת השחר) אשרי מי שזכו לו אבותיו אשרי מי שיש לו יתד להתלות בה, ואמרו (יומא דף פ"ז) אשריהם צדיקים לא דיין שזוכין לעצמן אלא שזוכין לבניהם ולבני בניהם עד סוף כל הדורות ועוד אמר (מנחות דף נ"ג) אי בר אבהן אי בר אורין וכו' וזה אשר ספרתי עזרוני על אשר חברתי וכו' והוא ברחמי הרבים אשר חסדו מעולם ועד עולם על יראיו וצדקתו לבני בנים הוא יפתח לי שערי חכמה וכו' ע"ש.

ואמלא אחרי דברי הגאון ז"ל ומבקש לכל אשר יעיין וימצא בספרי זה או בשאר ספרים שלנו אשר הוצאתי לאור בס"ד דבר נכון אשר עכ"פ חלק מהדברים בעזה"י נתקבלו בין לומדי התורה לשמה ולאמיתה של תורה, וב"ה כיונתי אל האמת בכמה מקומות, שיתפללו לאלוק בעדי וכאש"ל לרחמים כל זמן שיעייני הגם כי לאו בזכותי הוא אלא בזכות אבותי ורבותי הקדושים אשר מסרו נפשם על קה"ש ועל תורתו, עד רגע האחרונה מימי חייהם וגם אני מחזיקנא טיבותא לכל המעיינים בספרינו הן בח' אלו, והן בתשו', ושאר ספרים שחנני ה' ואתפלל בשבילם לטובה יתן ה' וישמע תפלתי.

והנני לקבוע פה ברכה לכל אנ"ש בכלל ותלמידי וידידי ואנשי קהלתנו בפרט ולכל בני"ה העושים ומעשים, ומבשרך לא תתעלם, ואחרון חביב ביתי אם הבנים זרע ברך בני ובנותי חתני וכלותי ונכדי היקרים כלם אהובים ונחמדים בנין וחתנין ת"ח ירא"מ ענפי עץ אבות משפחות

מעם לקריאת מסכת זו פסחים

המחברים חקרו למכ נקרא מס' זו פסחים, לשון רבים ולא פסח כמו מס' שנה, ראש השנה, יומא, חגיגה ואפנה גם אני חלקי בס"ד.

הצדקה לפ"מ שכתבו כראשונים דמס' פסחים נחלקה בזמן בגאונים לשתי מסכתות וכי' נקרא חלק ראשון פסח ראשון וחלק שני פסח שני, ופ' ערבי פסחים ג"כ נשחכ מקומו לכס וכי' נסדר אחר פסח ראשון, ועיין בחי' מאירי שעדיין כן בסדר. ולפ"ז מובן לשון פסחים, כלומר שתי מסכתות פסחים פסח ראשון ופסח שני, וכמפרשים פי' דלכן קראו פסחים משום פסח ראשון ושני, כלומר על שם כקרבן פסח ראשון ופסח שני כזכרים במס'. ולפי העפס כזכ שנקראה המסכת בשביל הענינים שבה כו"ל לקרואה פסחים ובדיקה חמץ שכרי עיקר המס' לא משני הפסחים הוא, ולפמ"ש אחי שפיר.

מעם לקריאת ההג בשם פסח

עוד בקשו למכ לא נקראה מס' זו מס' מלות דבחורכ חג המלות כתיב. וגם למכ שגורכ צפי בעולם לקרוא כהג בשם חג הפסח ולא חג המלות (ועיין חוס' חדשים בשם הקדוש רל"י ז"ע).

ונראה לחת עפס לקריאת כהג בשם פסח ולא חג המלות לפמ"ש ז"ל (מנחות ק"י ע"א) עכ"פ (מלאכי א') ממזרה שמש ועד מבואו גדול שמי בגוים ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי, ח"ר יונתן אלו ח"ה בעוסקים בחורכ בכל מקום מעלה אני עליכן כחילו מקטירין ומגישין לשמי, ואמר ריש לקיש מאי דכתיב זאת החורכ לעולל ולמנחם ולחטאת ולאשם, כל בעוסק בחורכ כחילו כקריב עולל מנחם חטאת ואשם. ועיין רש"י צ"מ (קיד" פ"ב ד"ב בארבעה) דקדשים נוכג בזמכ"ז. שכתב וז"ל דארבעה סדרין כגון מועד יסופות נשים שכן נוכגות בזמן כזכר כזמן הבית וקדשים נמי כדכתיב ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי ואמר' (מנחות ק"י) אלו ח"ה בעוסקין בכלכות עצודכ בכל מקום מעלה עליכן ככחוב כחילו מקריבין אותו צדיכמ"ק ע"ש.

ולפי זכ בזמן שביכמ"ק קיים וכקריבו חת כקרבן פסח במועדו ואכלו בשר הפסח על מלות ומרורים שפיר חיקרי חג המלות, שכרי בחורכ דין הפסח על מלות

ומרורים יאכלוכו. אצל בזמכ"ז צמו"כ שאין לנו קרבן פסח בפועל לכקריב וחקנו זכר לפסח בלימוד וע"י לימוד בכלכות פסח נקיים כחילו כקרבנו פסח בפועל ממס. ולכן קראו אותו חג הפסח ולא חג המלות. ועיין מכרי"ל דכל סעודת ליל פסח מלוב לאכול דוגמא דקרבן פסח, ובמחבר (ש"ע ח"ה סי' תע"ז) לאחר גמר כל כסעודכ אוכלים ממלכ שמורכ חחת כמפכ כזית לכל אחד זכר לפסח כנאכל על השופע ויאכלנו צכסיצכ ולא יברך עליו.

מעם לעתיתת מצה שמורה תחת המפה

ובזה מובן לשון כמחבר שכתב אוכלים ממלכ שמורכ חחת כמפכ, ולמכ שמורכ חחת כמפכ. וגם מפכ זו מכ שמורכ חיל. וכרי כל המלות נמי מונחים חחת כמפכ. ונראה דלעיל (סי' תע"ג סי') כתב כמחבר ויקח מלכ כחמציץ ויבלענכ לשחים ויתן חלית לאחד מן כמסובין לשומרכ לאפיקומן ונותנין אותו חחת כמפכ, וכחבו כחחרונים דכח זכר למשחרותם לרורות בשמלותם (ועיין מ"צ) ואכתי ל"ע חדא דא"כ למכ נותן דוקא לאחד מן כמסובין לשומרכ כי"ל לעלמו ללרור בשמלכ ויניחנכ ושומר מכחבורכ למכ ומכ צפי כחם. ושנית למכ דוקא לאחר שחלקכ לחלחין נותנכ חחת כמפכ כי"ל ליקח המלות וליחן חחת כמפכ כולם וכמו שצאמת מכסים המלות כקער כולם.

ואשר נראה צס"ד דכיון דייק כמחבר שכתב חלית יתן לאחד מן כמסובין לשומרכ, וכח לפמ"ש לעיל דחלק כזכ מלניעים אותו לאפיקומן שחוב זכר לקרבן פסח. וכיון דכפסח חינו נאכל חלל למנויו וחיו נאכל חלל בחבורכ חחת וכיוצא פסול, וכיסח כדעת פוסל צו ככלל קדשים, ולכן לריך באפיקומן שני דברים חדא שיתן דוקא לאחד מן כמסובין שחם ג"כ בחבורכ זו כעין חבורכ בפסח שאינו נאכלת חלל בחבורכ חחת ובמקום אחד כלומר בחותו בית, וכיוצא פסול, וכשנית לריך להניחכ ולשמרכ שלא יסיח דעתו כחילו כי' קרבן פסח בפועל ממס ולכן כתב ולשומרכ ונותנין אותו חחת כמפכ, שחוב ג"כ דרך שמורכ לכסות כחפץ שרולים לשמור, ולפי שכמסדר חוב ערוד בקריאת ככגדכ ובסידור הענינים על כסדר יש לחוש שיסיח דעתו מכאפיקומן ולכן נותנין אותו לא' מצני כחבורכ לשמור ולכן כתב לאחר גמר כל כסעודכ אוכלים ממלכ שמורכ חחת כמפכ, כלומר ששמורכ ע"י א' מן כמסובין כעין קרבן פסח.

חידושי

פתיחה

משנה

ומה מובן בזכ מנכג כחינוקות שגונבין באפיקומן
וחופפין אוחו, דכיון דבעי שמורכ מכיסח כדעת
וחוששין שזכמשך בסדר ישכחו ויסתחו דעתם
מאפיקומן ולכן כנכיגו שחינוקות גונבין באפיקומן
וישמור מהם וממילא יכי' שמור.

ובעיקר כעמס שזו לחלק כמלכ לשנים, ולא יניחו מלכ

שלמכ לאפיקומן חלח חולקין למחלכ אחד לכניחו לשמרו
ואחד לכחזירו, כזא מעמס שפרש"י חליל שמורים פכ"פ
ויחלק עליהם לילכ (בראשית י"ד ע"ו) ומ"א שנחלק
כלילכ ובחלות כראשון נעשכ לו גם וחל"י כשני נשמר
ובא לו לחלות לילכ של מלרים, ולכן עושין דומיא דכנ"ל
לחלות כמלכ לשחים וחלק כגדול לשמרכ על כגחולכ
כעחידכ לבא וכ"כ בח"ס.

פסחים

ביאור שיטת רש"י ותוס' בעיקר המעט דבדיקת חמץ, ובירור שיטתם בדין ביטול אי הוי מפעם הפקר אם לאו

במשנה אור לארבעה עשר בודקין את החמץ, פרש"י שלא יעבור צבל יראה וצבל ימלא, וכחוס' הקשו עליו כיון דבבדוק לריך שיבעל ומדאורייתא צביטול בעלמא סגי, אמאי כלריכו חכמים בדיקה כלל ע"ש. וכנראה דכוכ כרש"ל צביטוריו לסמ"ג כחצ שכביטול מופיל שאינו עובר צב"י וצ"י, אבל מלוא עשכ דחשביחו לא קיים בזכ. ביאור בדבריו, דמ"ע דחשביחו הוא בקום ועשכ. וכלל"ה כחצ דגס דעת רש"י כן, ואף שלא כחצ דחקו בדיקה חלל שלא יעבור צב"י וצ"י, ולדעת כרש"ל אי נימא דס"ל לרש"י כוונתו כולל גם כדי לקיים מ"ע דחשביחו שכרי זכ עיקר הטעם שצחרו צבדיקה יותר מביטול וחי' דכביטול מ"ע לא היו חוששין כלל לחקן ע"כ.

ולפ"ע ד' דמפיקרא דדינא פירכא, שכרי רש"י ז"ל כחצ לקמן (ד' ע"ג ד"כ צביטול בעלמא) דמדכחי צחשיחו ולא כחי צחצרו וכשצחצ דלכ כוכ כשצחצ ע"ש, מבואר דס"ל לרש"י דמקיים מ"ע דכשצחצ, כשצחצ צלצ ודלל כרש"ל. וגם ל"ע לרבינו כלל"ה שכתב דלכן כלריך רש"י בדיקה מדאורייתא משום מ"ע דחשביחו, שכרי מבואר דמשום מ"ע דחשביחו סגי צלצ.

ותנא י"ש שכתבו דכיינו עממא דכלריכו בדיקה משום דצביטול חיישינן שמא ימלא גלוסקא יפכ ויחשוב עליו ויאכל (וכמבואר בגמ' לקמן דף ו' ע"ג) ונמלא צטל כהפקר שחצ צלצו וחזר חמץ לכיות שלו (ועיין רע"ב צפ"כ"מ כאן ותו"ע שם ובמאירי כאן ודו"ק). ונראה דכאי חששא חיישינן דוקא אי נימא דביטול מופיל מטעם הפקר. אבל אי נימא דביטול דמופיל בחמץ הוא דין חדש בחמץ דוקא וגזכ"כ הוא, אי"כ מאן נימא לן דלאחר צביטול כחיקונו דמופיל לו חזרה, דילמא לאחר צטל בחמץ צלצו וכשצחצו כבר קיים מ"ע דחשביחו ואינו מופיל חזרתו כלום, דממילא צ' דברים אינם צרשוחו של אדם ועשאן ככחצ כאילו הוא צרשוחו לעבור עליו צבל יראה וצ"י, וזכ דוקא כיכא דלא כשצחצ כדין חזרה, אבל כיכא דכשצחצ כדין חזרה כדרינן אדינא דאינו צרשוחו לעבור עליו ג"כ, ומנא לן דמופיל חזרתו לפנין לעבור עליו וליכוי שלו.

המפקד חמצו אי יבול לחזור

איברא כי גם כהפקר לא צריח לי כא מילחא, דהמפקד חמלו ואח"כ חוזר צו דמופיל החזרה וחזר מהכפקר לכיות שלו, דנראה דוקא לר' יוסי (גדרים מ"ד) דהפקר לא כוכ עד דאחי לרשות זוכה אחי שפיר דמופיל החזרה. אבל לרצנן [וכפי שאנן קיי"ל] דהפקר

מעט לבדיקת חמץ יותר משאר איסורין

אמנם כמעין צבדי כר"ן נראה כיפך זכ, שכתב דמכ שכלריכו חכמים בדיקה בחמץ יותר מצבאר איסורין ולא סמכו על צביטול כבר כחצחי שעשו כן כדי לקיים מלוא חשביחו, שחששו לצנ"ח שלא יבעלוכו במחשבתן לגמרי ע"ש. מבואר דאי לאו כחשש שלא יבעלוכו במחשבתן לגמרי חכ"י דמקיים מלוא חשביחו צביטול גרידא. וכחם פי' כן לשיטת רש"י כמ"ש שם צסמוך ד"כ חלל כך הוא עיקרן של דברים שזכ שאמרה כחזרה חשביחו יכול להחקיים צא' מצי דברים, או שיבעל צלצו כל חמץ שיש צרשוחו ויוליחו במחשבתו מרשוחו, או חס לא צטלו צלצו כלל לריך מן כחזרה שיבדוק אחריו צכל מקום שחוא רגיל לכמלא שם ויצערנו מן כעולם וכו' ע"ש, וסיים דכוא על דרך רש"י ז"ל.

מבואר דכר"ן ס"ל דצביטול מקיים מ"ע דחשביחו ודלא ככלל"ה ע"פ דעת רש"ל (ועיין שפת אמת כאן). ולשיטת כר"ן י"ל צחרי חנפי, או יאמר כיון דאמרו לקמן (כ"ז ע"ב) לר"י חשביחו שריפכ דוקא ולחכמים מפרר וזורה לרוח, משמע דעיקר ככוונת שלא יכא לו חמץ וכל שאין לו חמץ קיים צזכ עשכ דחשביחו צכל אופן, ואי"כ ככ"י דמקיים עשכ דחשביחו ע"י

מוחר להפקיר כבמכ בשבט וכן שאר דברים, וכחז ז"ל דיש שני אופני הפקר, האחד שמפקירו לכל העולם והפקר כזכר אסור בשבט דכוכ כעין מכר כמכ שמזכר לכל העולם, וכשני שמסלק רשותו ורשות כל העולם ממנו, ובכ"ג דאינו כמכר אינו אסור בשבט. עוד העלה שם דבחמץ כיון דא"א לומר שמזכרו לכל העולם, שכרי אסור לכל ישראל ולעכו"ם בלבד הוא דשרי ככ"ג אינו הפקר דכוכ כהפקר לעניים גרידא דלא מכני כמ"ש בפ"א (פ"ו). וע"כ ענין הפקר דחמץ כיינו סילוק רשותו מבחמץ ולא הקנאת רשות לאחרים. וכוסיף לחדש דכא דצעי ר"י בנדרים עד דאחי לרשות זוכה כיינו כהפקר שמחורת הקנאה אחי עלה, אבל בחמץ דכוי רק סילוק רשות לא צעין אחי לרשות זוכה לד"כ פ"ש.

והטעם בזכ, דכא דצעי ר' יוסי עד דאחי לרשות זוכה כיינו כיכא דאיכא זוכה, אבל ככא כיון דכוי"ע אסורים לזכות בו א"כ כל פיקר כהפקר אינו להקנות ולזכות לכל העולם רק לסלק רשותו ממנו, ובכ"ג. ועיין מג"א (סי' תמ"ב סק"ד) אדעתיה דעכו"ם אפקריה אדעתיה דכוי"ע לא אפקריה. ולפי פשטות הדברים אין לו מובן כל פיקר, אבל לפי הסבר הכשנ"ץ כנ"ל אחי שפיר דבכמחו אינו מפקיר כבמכ לכוי"ע דהפקר כזכר אסור בשבט, ולא הפקיר כבמכ ככל הפקר דעלמא אלא סילק רשותו שלא לעבור עליו, וא"כ מופיל ככ"ג.

ולפ"ז אומר אני דכא דאמרו ז"ל דהפקר אינו יכול לחזור בו, כיינו דוקא כהפקר לעלמא, דהפקר ככאי עושב קנין ומקנכו לכוי"ע. ולכן כיון דכבר נעשה קנין אין לאחר קנין כלום, וכמו לר"י כיון דאחי לרשות זוכה אינו יכול לחזור בו, ככ"ג לרבנן כל שפקירו ואחי לרשות כוי"ע אינו יכול לחזור. אבל הפקר ממין כשני כזכר שאינו אלא סילוק רשות, כגון חמץ דאינו עושב קנין אלא מסלק רשותו מעלמו, ככ"ג ככ"ג דאם חוזר בו מוחזר. ואשר לפ"ז אחי שפיר מאד שיעת כרע"ב וכחוי"ע ועמכס דריש פסחים דחיישינן שמא ימלא גלוסקא יפכ ויחשוב עליה לאוכלה ונמלא בעל כהפקר שחשב בלבו, דאחי מחשבכ שחישב לאכלה וכו"ל מחשבכו שחשב לבטל, ודבריהם מחוקים מדבש. ומיושבת ג"כ קושיאנו דהמפקיר אינו יכול לחזור בו. ועיין חו"מ סי' רמ"ו לענין מפקיר בכמחו, ובשו"ת משנה כלכות (ח"ע סי' שפ"ח) בארכתי.

מחילה אי עושה קנין אי סילוק רשות

ואלא דאכתי ל"ב דכרי נחלקו בראשונים ז"ל בחוס' וכרשנ"א וכרשנ"ד וכרשנ"א במחילה אי כוא מעט קנין או סילוק רשות, דכחוס' (ב"מ קי"ב ע"א)

ינא מרשותו מיד שפקיר, אחאי יופיל חזרתו דליקרי שלו, וכיכא מלינו דמחשבכ חזרכ עושב קנין בלי קנין ממש, ומ"ש הפקר זכ של חמץ מכל הפקר שחזרכ שמפורש בש"ס ופוסקים דהמפקיר דבר אינו יכול לחזור בו (עיין נדרים כנ"ל וחוי"מ סי' רע"ג), ואפילו לשיטת כרמב"ם ז"ל (פ"ב מכ"ג כ"ב) דהפקר מעט נדר, ולפי מה שפ"י בקלוב"ח בו דכוונתו נדר ממש (עיין חו"מ סי' רע"ג סק"א), מ"מ פשוט דאינו יכול לחזור בו. וכן כחז לכדיא בפ"ב דכל' נדרים כי"ד כהפקר חע"פ שאינו נדר כרי כוא כמו נדר שאסור לו לחזור בו וכו' ע"ש. ועיין באחרונים מה שפלפלו אי יכול לשאלו אהפקר כנדר, ובחמץ כי כבר כחז כר"ן (נדרים פ"ב) דלא מלינו שאלה כהפקר, וא"כ דהר"א קושיין אחאי חיישינן שפ"י שיחשוב עליו לאכלו יבעל כהפקר, דכא אפילו אומר בפירוש שרוב שחזרכ לחזור מהפקר אינו מופיל רק אם רוב לזכות בו מחדש. ואין לומר דכא מעט חליו של אדם קונס לו אמרו כן וכמ"ש כרמב"ן פסחים דף ז', שכרי אמרו דנמלא בעל כהפקר שחשב בלבו וחזר כחמץ לכיות שלו, ולא שקנאו מכאן ולכבא.

השבתה מדין הפקר אי סילוק רשות

ואשר נראה בזכ למ"ד דכשנכח בחמץ כוא דין מיוחד ואינו מדין הפקר דעלמא, דכיון דחמץ אינו ברשותו של אדם אלא שפשוט כחוב כחילו כוא ברשותו לעבור עליו בבי"ב ובי"א, א"כ כל שחזר בו וחשב לאכלו מראה בזכ שרוב לזכות ברשותו וכוכ לזכ כחילו כוא ברשותו לעבור עליו ובעל כהפקר שחשב בלבו דאחי מחשבכ ומבעל מחשבכ. וכל זכ אי נימא דכשנכח כוא דין מיוחד מה שחידשכ בחזרכ בחמץ ואין זכ מעט הפקר. אבל לפי זכ אחי נמי שפיר מה שפרש"י בודקין שלא יעבור עליו בבי"ב ובי"א, שכרי אס לא יבדוק אף שיבעל מ"מ חיישינן שמא יעבור עליו בבי"ב ובי"א כשימלא גלוסקא יפכ ויחשוב עלה לאכלה.

ולפ"ז אחי שפיר מאד רש"י לשיטתו וחוס' לשיטתו, דרש"י ס"ל דכשנכח בלב אינו מעט הפקר, ולכן שפיר חייש שמא ימלא גלוסקא יפכ ויחזור בביטול, ולכן כחז לריך לבדוק שלא יעבור בבי"ב ובי"א. אבל חוס' לקמן (דף ד') כחזו דביטול מעט הפקר כוא, וא"כ כיון דכוא מעט הפקר אפילו ימלא גלוסקא יפכ ויחשוב לאכלו אינו חוזר מהפקרו, דאינו יכול לחזור כהפקר, א"כ אי משום שלא לעבור בבי"ב ובי"א בביטול בעלמא סגי. ולכן בקשו אפרש"י כאן ופירשו כפי שיטתם. ועיין לסמוך ד"כ ומעט מיושבים.

ומה שנראה עוד בס"ד למ"ד דכשנכח כוכ מעט הפקר, לפמ"ש בס' מגן אבות להשנ"ץ לענין אס

אברהם, ולי"צ לכמאירי כאיך מועיל כאן סילוק רשות גרידא בחמץ, וחקשכ ליה ידי מסולקת בשדכ לא מכני משום דלא מכני סילוק רשות בלא קנין כלל ולי"ע. ומכ שגראכ דס"ל לכמאירי ז"ל דאף ידי מסולקת אינו מועיל לענין שיוכל חזירו לזכות בו, אבל מכני לענין איסורין שלא יעבור עליו באיסור כל יראה וצ"י, וכן לענין איסור שבת (ענין עא"ח סי' רמ"ו ובמג"א שם ובקו"א לכגרש"ז סי' חמ"ד). ואל חתמכ דכיכנ מזינו דין כזכ לחלק ולומר דמסלק מאיסור ולא ממון, דמזינו כעין זכ בגמ' (גיטין דף מ') כמפקיר עבדו אחרו עבד אין לו חקכ מ"ע גופיכ לא קני איסורא כוא דליכא גביכ ואיסורא לא מצי מקני ליה. ומבואר דעבד איח לי' חרי קנייני, קנין כגוף לשעבוד וקנין איסור, ואף שנקט ממנו קנין כגוף אכתי אפשר שישאר קנין איסור אללו.

כל קניי אדם יש בדם קנין ממון וקנין איסור

ומעתה י"ל דכ"י דבכל קניינים שיש לו לאדם יש לו עליו קנין כגוף של ממון וקנין איסור, ולמשל בנכמכ שאסור לעבדכ בשבת כוא קנין איסור, ומכ שיכול לעבדכ בחול ולשחטכ ולמכרכ כוא קנין של ממון. וככ"ג י"ל נמי לענין חמץ דכוי קנין גופו, וע"ז אמרכ חורכ שני דברים אינס דרשותו של אדם אבל עשאו ככתוב כאילו כוא דרשותו, כיינו דלענין קנין ממון כיון דנאסר בכנאכ כרי אין לו בו קנין של ממון כיון שאין לו שויות אבל מ"מ נשאר עליו קנין של איסור לעבור עליו, אלא דאמרכ חורכ דלענין זכ מכני ציטול, וכיינו סילוק רשות מכאיסור שלא לעבור. ומיכו כיון דאיסור לא מצי מקני ליה כבעבד, אי"כ אין זכ ענין של קנין בציטול חמץ אלא ענין של סילוק רשות, וא"כ כל שחש עליו חורכ מצטלו כראשון, וזכ לפעני"ד דבר יקר ואחי שפיר דברי כמאירי. וכא דלא מכני סילוק רשות כמ"ש ידי מסולקת כימנו בשדכ כיינו משום דכחכ כסילוק רשות לריך לעשות קנין וסילוק רשות בלא קנין לא מכני לענין קניינים של ממון, אבל ככא כסילוק רשות כוא רק לענין איסור.

חילוק בין סילוק רשות לידי מסולקת

עוד י"ל דסילוק רשות מכא כפקר עדיף מידי מסולקת גבי שדכ, דסילוק רשות מכא כפקר מכני עכ"פ שלא יעבור עליו דסוף סוף אינו דרשותו שכרי סילק רשותו וכחורכ אמרכ לא יראה לך שלך אי אחכ רואכ, אלא דמ"מ לא כוכ קנין גמור שלא יוכל לחזור בו שכרי אכתי לא צא עליו רשות אחרת וגם ליכא רשות אחרת שיחול עליו כיון דכל ישראל אסורין בו, משא"כ סילוק

ד"כ חוזר בא"ד ולזכ כפירוש כתבו דיש לכוכיח קנא דמחילכ אין לריככ קנין וכו' ולא דמי לפשרכ דכתב ככ"ג דלריככ קנין דכחכ כוי כמחילכ בעשות וכ"כ כרש"א בשבזכ אלף ס"ג דמחילכ לא כוי אלא סילוק שעבוד ואינו עושכ קנין כלל לפיכך אם קנו מידו שיסלק לאחר זמן שעבדו שיש עליו אין זכ אלא דברים בעלמא ולא עשכ כלום ולכן כמחילכ לחזירו מכ שחייב לו וכלוכ לא רלכ במחילכו כוכ מחילכ עכ"פ, כוצלו דבריו ביחכ יוסף (ח"מ סי' קל"כ), וכריעצ"א קידושין (ע"ז ע"א) כתב דכמפקיר עבד כנעני יולא לחירות משום דכיון דאפקריכ סילק ידו ורשותו ממנו ויש לו יד לזכות בעלמו אבל מחילכ לא מכניא ליה דמחילכ כמחנכ וכשם שאין לו יד לזכות במחנכ מיד רבו כך אין לו יד לזכות במחילכ זו כמעשכ ידי וכו' ואגב אורחין שמעינן מככא דמחילכ אינכ לריככ קנין ע"ש. ועיין פי' כראצ"ד בנ"כ פ' בבר פ"ח לענין עבד של עכו"ם דנראה דעחו כריעצ"א. ועיין עוש"ע א"ח סי' רמ"ו ובמג"א שם ובקו"א לכגרש"ז סי' חמ"ד ודו"ק, ובספרינו משנכ כלכות ח"ו סי' ס"ע באריכות. ולענינו עכ"פ ראינו דעל סילוק רשות אינו חוזר ודלא כמ"ש דמשום דסילוק רשות כוא ולכן חוזר.

סילוק רשות אי בעי קנין

ולאחר כעיון גם כא לא חברה כוא דאומר אני סברא ישרכ בזכ בסי"ד, דלכאורכ חקשכ כאיך מועיל סילוק רשות בלי קנין כלל, וכלוא קי"ל כאומר לחזירו דין ודברים אין לי על שדכ זו ואין לי עסק בכ ידי מסולקת ממכ לא אמר כלום. ומאחר ידי מסולקת אינו מועיל לענין שלא יקרא שלו ואמירתו לכלום נחשבת, וכאיך מועיל כאן סילוק רשות. אמנס נראה דכרש"א (גיטין מ"ג ע"ב) כקשכ אחאי מועיל לכשחברה ממני אין לי עסק בך, וכרי בשדכ כאומר לחזירו ידי מסולקת לא מכני. ותי' דכיינו עעמא משום דלשון זכ משמע אין לי עסק בו אלא יכא לעלמו, וכלכך לגבי עבד דיש לו יד לזכות בעלמו מכני, לגבי שדכ לא מכני ולא אמר כלום ע"ש.

מבואר מזכ דסילוק רשות כיכא דליכא רשות אחר דאחי וחל עליכ, ככ"ג סילוק רשות מכני ואינו חוזר. אבל כיכא דליכא רשות אחרינא דליחול עליכ לא מכני סילוק רשות. וממילא מוצן במחילכ למ"ד דכוי סילוק כרי איכא כאן רשות כלוכ, ומיד שנסחלק רשות כמלוב ע"י מחילכ ציד כלוכ לזכות ויש כאן רשות אחר, ולכן אינו יכול לחזור בו, משא"כ כיכא דליכא רשות אחר לזכות בו יכול לחזור בו. וא"כ בחמץ נמי כיון דאין כאן רשות אחר לזכות בו, שכרי אסור לכל ישראל, ולכן שפיר אי חוזר בו כוכ חורכ.

לגמרי ואינו עובר בצי"ע"ש. כרי שחילק ג"כ אם נכנס לרשות אחר או לא וי"ל.

ומידו נראה דיש לחלק קלף כיון דיש לו לאדם בחפץ שני קנינים, קנין ממון וקנין איסור. ועיין גיפין (דף מ') המפקיר עצדו ומת אותו עצד אין לו חקנה וכו', וא"כ כצי"ע מכני בסילוק רשות לקנין איסור שבו, וא"כ אינו יכול שוב לחזור ולזכות וכו', וי"ע.

עד צאת הכוכבים יום ממש הוא

שם בגמ' עד לכ"כ יממה הוא. מבואר דעד לכ"כ יום ממש הוא ונפ"מ לתפילת מנחה לחכמים דעד הלילה ולפ"ש, וביכ"ש מחמירין משום דספיקא כוי אלא דבע"ש נוחנין לו חזקה יום ובמולש"ק נמי נוחנין לו חזקה יום ולכן יש להחמיר במולש"ש שלא לעשות מלאכה עד שיכא ודאי לילה. ולא כמ"ד דביכ"ש כוי זמן בפני עצמו. ועיין שבת (ל"ד ע"ב) בספק חשיכה מעילין אותו לחומר שני ימים למאי הלכתא אר"כ בריי לענין עומאכ דחתן וכו'. ועיין בית שפריס א"ח סי' ל"ד מה שכתב במקשה הא יש כאן ס"ס לפוערו מן הקרבן, שמה ביכ"ש כולו יום ואח"ל אינו כולו יום שמה כולו לילה ועיין מה שח"י שם, ובדף ל"ב ע"ב א"ר יוסי בר זבדא בעושא מלאכה בשני ביכ"ש חייב העלאת ממ"נ. ועיין ש"ע א"ח סי' ש"ג ס"ג. ועיין עוד כרתי ופלתי סוף סי' ק"י בבית הספק (דף פ"ז) דבין השמשות איחזוק איסורא כמ"ש רש"י להדיא בפ' במה מדליקין ומחלק שם בין איחזוק באיסורא דאורייתא או באיסורא דרבנן ע"ש ודו"ק.

שם בגמ' כוכבים כמחירים הוא דבעי שבוהי, דכל מה שצרכא בעולמו לכבודו ברא וכולם משבחים ומפאריין לו ית"ש וזה כללוכו כל כוכבי אור, ומיכו גם אוחס שאינן מחירים נמי משבחים ומכללים, וגם מכנף כארץ זמירות שמענו (ישעיה כ"ד ע"ז) ועיין פ' שירא.

שם בגמ' שאינן מחירים לא בעי שבוהי. משמע דישנם עוד כוכבים שאינם מחירים, כירח וכו'.

רש"י ד"ה בודקין, עיין לקמן דף י' ע"א בגמ' אעו בדיקת חמץ דאורייתא וכו'.

בדיקת חמץ שלא יעבור בב"י וב"י

רש"י בודקין שלא יעבור עליו צבל יראה וצבל ימלא, ובחוס' בקשו כיון דלריך ציטול ומדאורייתא

רשות במחילת דאיכא רשות אחרת לחול עליו ולכן אינו יכול לחזור בו דכבר ברגע שנסחלק רשות במלוא קפאכ עליו רשות בלוא וא"א בחזרה. אבל כל כיכא דליכא רשות אחרת כצי"ע דיכול לחזור בו. ואחי שפיר דחיישינן שמה ימלא גלוסקא יפכ ויחשוב לאכלא ונמלא בעל כביטול למפרע ועובר בצי"ע וצי"י.

ביאור להדמב"ם דהפקר מבח נדר

ובבבא שכתבנו נראה לישב שיטת הרמב"ם דהפקר הוא מבח נדר, וכולם חמכו עליו, דנראה לומר כוונת הרמב"ם דס"ל דהפקר אינו עושק קנין אלא סילוק רשות הוא, וא"כ כל שלא בא ליד רשות אחר כיכ יכול לחזור בו. וס"ל דכל הפקר אינו אלא סילוק רשות, אלא דמ"מ כתב הרמב"ם דאיסור לחזור בו משום נדר, אבל אין כוונתו דהפקר הוא דין נדר ממש אלא הפקר כוכ סילוק רשות, ומדין נדר הוא מה שאסור לחזור בו כנלפענ"ד.

ומעתה מיושבים רש"י וחוס' כמין חומר וכל אחד לשיטתו אזיל, דרש"י בסמוך (דף ד') כתב דביטול הוא השבחה בלבד ואינו הפקר ממש, וע"כ ס"ל כמחירי דכח ענין של סילוק רשות שאינו עושק קנין, ולכן שפיר חיישינן שמה ימלא גלוסקא יפכ ויחזור מביטולו ונמלא עובר בצי"ע וצי"י ולכן חקנו לדוק. אבל בחוס' לשיטתם שחלקו שם ארש"י בשם ר"י דביטול מעטם הפקר וס"ל דכוכ הפקר ממש שעושק קנין ויולא מרשותו ע"ש. ולכן כיון שילא מרשותו א"כ אפילו יחשוב עליו לאכול לא עבר אצי"ע דא"א לחזור מהפקר אלא לריך קנין ממש, ולכן כתבו דביטול בעלמא סגי וא"כ עיקר בדיקה דילמא אחי לאכול.

חמץ ממש שעות אי עובר בב"י

וקצת נראה ראי' מדברי הל"ה (פסחים ו' ד"ה דאמר ר"א) שבעל דבר חדש לשיטת הפוסקים דחמץ ממש שעות ולמעלה אינו עובר עליו בצי"ע וצי"י וליכא אלא איסור עשק דחשביחו, אף שלא מכני אם מכרו בכסף אז שכרי כבר בחמץ אינו ברשותו מ"מ אם משכו בעכו"ם מרשות ישראל, אפילו אם מכירת ישראל לאו כלום הוא קנאו באינו יחודי מרשות ישראל במשיכה שכרי הוא הפקר ואין לו בעלים, וכיון שקנאו בא"י לענין ממון לגמרי וכוא שלו, אפשר ששוב אין כישראל עובר עליו משום צ"י, דאף שבלא"כ אינו ברשותו ועשאו ככחוב כאלו הוא ברשותו, מ"מ זה רק כ"ז שלא נכנס ברשות אחר כשאירו ככחוב לענין צ"י ברשות הראשון, אבל אחר שנכנס ברשות אחר לחלוטין שוב ילא מרשותו

אלא דבעיקר קושיה כחוס' מזויר יש ליישב בחופן אחר, ונראה לומר לפמ"ש כחוס' (גיטין ל"ג ובשאר מקומות) דאיסור נזיר כוכ איסור קל משום דבידו לשאול על נזרו ונמלא לא עבר למפרע כלום, ועיין שו"ת נוצ"ק (או"ח סי' ל"ה) ובחשו' ח"ד בארכחי בזכ בס"ד. ומעתה נראה דמזויר בלתי"ה לא קשיא דלא חיישינן דילמא אחי למיכל כיון דאפילו אכל מיני' בידו לשאול ולא יעבור וא"כ בידו לתקן באיסור. ועיין ר"ן, ונראה דכוונתו למכ שכתבתי.

מעם שהחמירו לבדוק אחר חמץ יותר משאר איסורים

שם בתוס' ד"ה חור לארבעה עשר, וכעסם שחמירו כחן מצאנו איסורי הנאכ שלא כלריכו לבצערם משום דחמץ מותר כל השנה ונזיר נמי איסורי' שרי לאחרני, ולא דמי לבצ"ח וערלכ וכלאי הכרם וכו' עיין ש"ך (יו"ד סי' פ"ח סק"צ) דדוקא בשר אסור לבעלות על השלחן שאוכל בו חלב או איפכא משום דלא בדילי אינשי מיניכ מפני שכל אחד כיחר בפני עצמו, אבל מותר לבעלות בשר נבילכ על השלחן שאוכל עליו בשר כשרה. אלא דקשה ליכ מפ"י כר"ש נדרים (סוף דף מ"א) גבי המודר הנאכ דאסור לאכול עמו על השלחן אם לא דכיון שדמיו שונאין זה את זה. ותי' כש"ך דנדר כיון דאינו אסור מלד עצמו חשיב כבצ"ח, אבל בשאר איסורים י"ל דמודר כר"ש. ומחלק שם עוד בחמץ משום דעל כלחם יחי' באדם וחיישינן דילמא אחי למיכל יותר מצאנו איסורים. ולכאורכ לא משמע כן מדברי כחוס' כחן, דאלי"כ כי' לכס לתרץ בפשיטות דלא דמי חמץ לשאר איסורים משום דעל כלחם יחי' באדם וחיישינן יותר מצאנו איסורים. וגם מחי' שני של כחוס' אי"נ שאני חמץ שחמירכ בו חורכ לעבור בצל יראה ובל ימלא כחמירו חכמים לבדוק ולבצרו דילמא אחי למיכל מיניכ, משמע דמשום חומרא דחמץ דכל יראה וצ"י כח דכחמירו ולא משום דעל כלחם לבדו יחי' באדם.

איברא דמחי' כראשון של חוס' שחי' משום דחמץ מותר כל השנה ולא נאסר רק בפסח ולא בדילי מיניכ מצוה כעסם כש"ך בחמץ לחלק בין חמץ לשאר איסורין משום דלא בדילי, אלא דקשה מצב"ח דכש"ך מחלק בין שאר איסורין לבצ"ח וכחוס' אדרבכ כללינכו מדכחבו דלא דמי לבצ"ח וערלכ וכלאי הכרם שאיסורם נוכג איסור עולם, ונזיר נמי כללו עם איסור בצ"ח וערלכ וכו' ולא עם חמץ בפסח ולי"ע.

ודע דמדברי חוס' סחירכ למכ שחידש חכם אחד צריש ברכות אכא דחנן מאימחי קורין את שמע בערבין

בביעול בעלמא סגי, אחאי כלריכו חכמים בדיקכ. וכעת נראה עוד, דלקמן (מ"כ ע"ב) כחן במקום לישה כחן שלא במקום לישה, פרש"י דשלא במקום לישה מודכ כחי חנא דאפילו פחות מכזית לא צעיל וחייב לבצור. ועיין חוס' שם (ד"ה כחן) פ"ה דשלא במקום לישה עובר בפחות מכזית. וכנכ בגמ' (ו' ע"ב) אמר רב יבדוק אמר רב בבדוק לריך שיבעל, מ"ע אי נימא משום פירורין כח לא חשיבי, וחי' משום שמה ימלא גלוסקא יפכ. ולרש"י דאפילו פחות מכזית לא צעיל וחייב לבצור תקשה מכחן דאמרי לכדיא דחי משום פירורין כח לא חשיבי.

אמנם כרי בגמ' בסמוך (מ"כ ע"ב) אמר עולא לא חמרן אלא בעריבכ אבל בצית חייב לבצור, מ"ע דזמינן דכניש לכו ונפלו לגבי כדדי. וא"כ אחי מכני לפירורין דלא חשיבי, אחי לריך לבצול דילמא כניש לכו ונפלו לגבי כדדי וכוכ כזית ויעבור צב"י וצ"י, ואחאי משני פירורין לא חשיבי כח לריך לבצול גם משום פירורין. וי"ל דבאמת חרויכו לריכי, לריך לבדוק משום כפירורין דאף דאינו עובר עליכן אבל חייב לבצור דילמא כניש לכו, ובביעול לא סגי לפירורין כיון דלא חשיבי אי"כ בשביל כפירורין לא מחקנין בביעול, ואפילו כי' מצטלין כיון דפירורין לא חשיבי אולי דאינס ככלל בביעול כיון דחין דעחו לבצלם. ולריך לבצול שמה ימלא גלוסקא יפכ.

ומעתה מיושבים דברי רש"י כמין חומר, בודקין שלא יעבור עליו צל יראה וצל ימלא, כלומר דמאחר שכתחיל כתחיל בודקין בחמץ לאור כנר, ולכאורכ למכ לאור כנר דוקא ע"כ כדי שיבדוק בחורין ובסדקין אפילו פחות מכזית ולזכ לריך חור, דלחמץ כרצכ למכ ליכ חור כנר, ותקשה קושיית כגמ' פירורין לא חשיבי. וע"כ דחיישינן דילמא כניש לכו וחייב לבצור, ואחי שפיר שלא יעבור צב"י וצ"י וכיינו משום דילמא כניש וכו'.

אמאי לא תקנו בשאר איסורי' לבדוק מן הבית

תוס' ב' ע"א חור בא"ד ונזיר נמי איסורכ שרי' לאחרני, ועיין מהרש"א שגרם ונדר נמי. וי"ל גירסת כחוס' ונזיר נמי דכוונתם מאחר דעיקר עסם בדיקכ שלא יבוא לאכלו (וכמ"ש שם בסמוך), אי"כ עסם זה איכא למיחש גם בנזיר שלא יבוא לאכלו. וכמהרש"א ס"ל דלא תקשו כן אלא מאיסורי הנאכ. אבל באמת לפי כעסם שלא יבוא לאכלו משום דלא בדילי מיניכ איכא להקשות מזויר ג"כ, ותי' דאיסורכ שרי לאחרניא וכיון דשרי לאחרניא לאכול ולו אסור מידכר דכיר.

משעב שככניס נכנסין לאכול בחרומתן, וקושיית
כמפרשים ידוע מכו לשון נכנסין, וחי' אוחו כחכם ז"ל
דכניס עמאין כיון דאסורין בחרומא אסורים לכיות
בבית שיש שם חרומא דילמא אחי למיכל מיניכ כמו
שנריך לבדוק חמץ קודם פסח, ולכן ילאו שככניס
מבחיכס בשעת עומאחן, ולאחר שגסכרו נכנסו לאכול

בחרומתן, ולכן אמרו נכנסין לאכול. וכבר דחינו דבריו,
ומדברי החוס' נראה ראי' מפורשת דא"ל בדיקא
בחרומא, דאליכ כו"ל לחוס' לומר דגם בחרומא מלינו
לנריך אופן של בדיקא כגון שיאל ככנן מביחו וכנ"ל,
וז"פ מאוד, ולא בעלתי בדברים רק לחידוד החלמידים.

ביאור בדעת הר"ן בדין ביטול דהוי מטעם הפקר, וליבון מהות הביטול וההפקר

כתב כר"ן דף ב' ע"א ד"כ ומכו ענין ביטול וכו' מוכח
בגמ' גבי הא דאמרין כבודק לריך שיצטל
בביטול מדין הפקר הוא וכיניו דמייחין עלה (שם)
כחיה דסופי חאנים דכחיה מחורה הפקר נגעו בכ
ואע"ג דהפקר ככ"ג לא מכני דודאי מאן דאמר נכנס
דידיה לבטלו וליכוו כעפרא לא משמע דכוי הפקר וח
דבגמ' אמרו מצטלו בלבו ודיו דלענין הפקר ממונו
הפקר בלבו לא מכני דדברים שבלב אינם דברים אלא
כיינו טעמא משום דכ"י דמאי דכוי ברשותיך דאינש לא
מלי מפקר ליכ כי כחי גוונא חמץ שאני לפי שאינו
ברשותו של אדם אלא שעשאו כחצוב כאילו הוא ברשותו
ומש"כ בגילויי דעתא בעלמא דלא ניחא ליכ דליכוי
זכוחא בגוויכ כלל סגי ומכני אפי' לחמץ ידוע
כדאמרין צמולא גלוסקא יסיפיה וכו' ע"ש.

ברשותו אינו מועיל ביטול כלל ול"פ. וכנראה דמכ"ע
חי' החוס' דכ"ג מכני הפקר ביחיד ואפי' בלב אלא
דג"כ קשח שאכתי קודם זמן איסורו הוא ולמכ מכני.

במהלוקת הרשב"א והר"ן בסוגיא דהה"א וד"ה ממן

ולפענ"ד לפמ"ש בגמ' נדרים פ"ב ע"א שנחלקו חי'
טובא כנאח ממון דרבי סבר עכ"ג ממון ור'
יוסי בריי סבר עכ"ג אינא ממון ומשני רבא דשאני
חרומא דכיינו טעמא דיעלו (ככניס ע"כ דבעלים אס'
אסרו כנאח עליהם) משום דחרומא לא חזיא אלא
לככניס וכיון דקא אחי למיסר א עלייכו שויה עפרא
בעלמא ע"כ.

ונחלקו שם בפ"י הא שמעחחא כרשב"א פי' דמחני' חיה
לכ עכ"מ ממון וסיפא ניחא דככניס אלו יעלו
אחרים ורישא כיינו טעמא דיעלו בע"כ משום דחרומא
לא חזיא אלא לככניס שאי אפשר ליחנא לישראל כלכך
כיון דמיסר א עלייכו שויה עפרא בעלמא דאפקריה
לכחיה עכ"ג שיש לו בכ, וכחצ כרשב"א דמכא שמעין
דכאוסר כנאח פירות על עצמו יכולין אחרים ליעול
אוחן בע"כ ואע"פ שיכול לישראל על נדרו מ"מ עד שלא
נוטלו ומיכו לאחר ששאל וחס עוקר כנדר מעיקרו
וחייב לכחזיר, וכר"ן חלק עליו דלפי שמשעב שאסרו על
עצמו הפקירו וכל שזכר בו אחר קנא כזכר מן הפקר
ואע"פ שאיסור שבו כלך ע"י שאלה קנין ממונו של זה
אינו בטל שאינו מולא שאלה בפקר ומש"כ יעלו ע"כ.

ולכאורה לדעת כר"ן כאן דביטול דליכוי כעפרא לא
מכני אלא לריך להפקיר בפ"י אמאי כו"ל
כאן הפקר, עוד קשח לי' במ"ש שם לפי שמשעב שאסרו
על עצמו הפקירו וכל שזכר בו אחר קונא מן הפקר
ואע"פ שאיסור שבו כלך ע"י שאלה קנין ממונו של זה
אינו בטל וכו' ולמכ ליכ שזכר בו אחר אפילו לא זכר
בו אחר נמי כיון שנעשכ הפקר משעב שאסרו שוב אין
לו רשות לחזור בו וכל אחד יעול בע"כ אס לא שכוח
יקדים ויזכר בו ול"פ.

והדחת כי ראינו בדרך עיוני בספר לבני בנימין (ששלא
לי כרצ כגאון מוכ"ר חיים קרייזוורט שליט"א
גא"צ אנדערפערען וכחצתי לכנ"ל בערכ ז' מערכה ח'
לפי' צאות ח') שם באריך כגאון ז"ל להקשות לכר"ן
ובעזכ"י כחצתי ג"כ קלח בזכ אעתיק כאן מש"כ בזכ
בס"ד בח' למס' פסחים, דף ו' ע"ב וז"ל אמר רב יכוד
אמר רב כבודק לריך שיצטל מ"ע וכו' ובריי"ף גרס אמר
רב יכוד בודק לריך שיצטל כיכי מצטל דאמר הכי כל
חמירא דאיכא ברשותי דלא חמתיכ ולא ביערתיכ
ליצטל וליכוי כעפרא וכחצ כר"ן אמר רב יכוד
כבודק וכו' דאמר הכי וכו', לשון זה אינו בגמ' אלא כך
הוא מקובל ביד כגאונים ז"ל וכו'.

ומשמע מדברי כר"ן דביטול כעפרא הוא מדין הפקר
אלא דלא מכני רק במקום שדבר אינו
ברשותו מלד כדן ולכאורכ ל"פ דא"כ מכ שאמרו כבודק
לריך לבטל כיינו אחר כבדיקא מיד בליל י"ד מעיקר
דינא ואפי' לכמלריכיס לבטל שניה בשעת ביטול מ"מ
בביטול כראשון לכ"ע מכני וברי בליל י"ד אכתי כחמץ
ברשותו הוא וברי הוא שלו עד חלות של יום י"ד
מדאורייתא ומדרבנן משעב חמישיית וא"כ כיאך מכני
לשון ביטול וכיאך חקנו לשון זה שאינו מועיל קודם
שנאסר כחמץ דאכתי ברשותו הוא ולאחר שאינו כבר

תמידת השערי ישר דליבמל בעשרא דארעא לא מדני
בדין הפקר

וכרבע רחיתי בשערי ישר (ש"כ פכ"ג דף ק"ז מדפי
כספר ד"כ וענין ביטול חמץ) שכחצו כחוס'
צפ"ק דפסחים שכול מעטס הפקר וחר"ן שם ביאר
דבריהם ותמכ עליכן ועל ביאור דברי חר"ן שם דמכ
ענין ביטול מוכח בגמ' דביטול מדין הפקר הוא וכיניו
דמייחין עלכ הכיח דסופי תלנים דמחורת הפקר נגעו
בכ, ואפ"ג דהפקר ככ"ג לא מכני דודאי מאן דאמר
בנכסי ידי דלבעלו וליכוי כעפרא לא משמע דכוי
הפקר וחו דבגמ' אמרינן לבעלו בלבו לא מכני ובדאי
דלענין הפקר ממונו הפקר בלבו לא מכני דדברים שבלב
אינם דברים וחו למאן דאמר כחם בנדרים חליצה דר'
יוסי דהפקר כמחנכ מכ מחנכ עד דחאי ליד זוכה לא
נפקא מרשות כותח כ"ג כהפקר וכיון שכן ביטול חמץ
לר"י כיכי מכני מדין הפקר כל לא אחי לרשות זוכה,
אלא כיניו עפמא דנכי דמאי דכוכ ברשותי דחיניש לא
מלי מפקר ליכ כי חאי גוונא חמץ שאני לפי שאינו
ברשותו של אדם אלא שעשאו הכחוצ כאילו הוא ברשותו
ומש"כ בגילוי דעתא דעלמא דלא ניחא ליכ דליכוי
זכותא בגווי' סגי פכ"ל. וכן הביא מהמקור חיים
וכגרש"ז סימן תל"ד סע"ו.

ותמנא בגלחון דלא נחברר איזכ בשחנות נעשכ בקנין
הבעלים ע"י הביטול וכתב וכדברים נפלאים
לפרש שיכיה בענין הביטול רק כעין סילוק שיסלק א"ע
שלא יעשכ הכחוצ את החמץ כדבר ברשותו וכי' בגמ'
מייחתי שני דברים אינם ברשותו של אדם ועשאם הכחוצ
כאילו הם ברשותו בור דרשכ"ר וחמץ משש שעות
ולמעלה ומשמע דשניכס מענין אחד הוא האם נאמר
שיוכל אדם לסלק את עצמו מן כבוד קודם חפירתו שלא
יעשכו הכחוצ ברשותו וענין סילוק לא מלינו ככ"ג, ואם
רחמנא רמיח חוב על האדם מכ שייך סילוק ע"ז.

אמאי מדני ביפול או הפקר בחמץ בין שדותרה אסרתו

ולפענ"ד עד שאנן מתמיכין שאם רחמנא רמיח חוב על
האדם מכ שייך סילוק וכי' נשאל על עצם
הפקר נמי דאם רחמנא רמיח חוב על האדם לכשצית
החמץ מכ מכני כהפקר לפערו מכחיוצ דאעו בחורכ
הפקר כחיצ להפקיר החמץ חשציתו כחיצ לשרפו או
לפררו ולזרקו ברוח אלא מכ תאמר שרחמנא אמרש שלך
אי אחכ רואח אצל אחכ רואח של אחרים ושל גבוכ
ולכן הפקר מכיון שאינו שלך אף שאינו נמי של אחרים
מכני ואינו עובר, שכרי כל ודאי דלא צעי שיזככ בכ
כהפקר כר"י שכרי אין מי שיזככ בחמץ ע"פ שכל

ומיחו כר"ש ע"י שם דכיון שאסר על כל ככונים
כנהאח ח"א לו ליטלו וליתן לשום ככן ואין לו בו
עוכ"ג וא"א לו לעכבם לעצמו וכי"ל כאילו אינו שלו גם
החוס' כחצו דכוי כמי שאינו שלו משמע דבאמת אינו
הפקר וזכו ענין עפרא דארעא ועכ"פ נראה דביטול
כעפרא דארעא אינו הפקר אלא הוא כפרש"י או כמג"א
שכח סילוק רשות. וזכו כלשון כעפרא דארעא. ואולי
דזכ כוונת הרמב"ם שכתב (פ"ב מכל' נדרים כ"ד)
כהפקר אפ"פ שאינו נדר כרי הוא כמו נדר שאסור לו
לחזור בו ועיין קל"ח לדו"ז מכ שכאריך צוכ ועיין
שערי ישר (ש"כ פכ"ג) מכ שכאריך באריכות גדולה
לחלוק על הקל"ח.

ביפול חמץ מדין הפקר להרמב"ם דהפקר מדין נדר

ולפענ"ד נראה דהרמב"ם חשב כאן ג' דינים לבאר דין
ההפקר, (א) כהפקר אפ"פ שאינו נדר כרי
הוא כמו נדר ובמכ הוא כמו נדר שאסור לו לחזור בו,
אלא דלא תימא כמו בנדר לאחר שישאל עליו חוזר בו
ככ"ג כהפקר וכי"ל כנדר ממש, ולכן כתב דלא כוי
הפקר נדר ממש אלא כמו נדר, אלא דא"כ מכ הוא
הפקר בעצם על זכ כתב דין, (ב) ומכ הוא כהפקר הוא
שיאמר נכסים אלו הפקר לכל בין במעלעלין בין
בקרקעות, וככוונת הנדר אחתי כהפץ שנדר כימנו
ואסרו הוא קשור בצעליו שאם ישאל על נדרו ישאר
כהפץ אללו וכרי יש בידו ואדרבא מלכ לשאל ח"כ אין
כנדר הפקר לכל אדם ולכל בעולם שכרי אחתי יש לו
קנא בעלות על כהפץ במכ שיש בידו לשאל, משא"כ
כהפקר שאין יכול לשאל עליו (ועיין ר"ן כ"ל דלא
מלינו שאלכ כהפקר) ולכן בוסף הרמב"ם אלא כי"ל
דין כהפקר כיון שאין לו דין נדר שיכול לנדר ולכגזל
כנדר אלא שכהפקר מוכרח דוקא לכיות שיאמר נכסים
הפקר לכל, ובמכ דינו נוסף על כנדר אמר דין, (ג) וכי"ל
דין כהפקר כל כקודם וזכב בו קנכו לעצמו ונעשכ שלו
ואין ביד כבעלים לחזור או לשאל עליו או כיונא בו אלא
אפילו זכ שכהקיר דינו בו כדין כל אדם אם קדם וזכב
בו קנכו ע"כ. וכנראה דזכ הוא כשיעט כרש"א כנ"ל
וככן כי קלרתי מאד ובמקום אחר בארתי כס"ד.

ולפ"ז ינא לן דביטול אינו הפקר אלא כרי הוא כנדר
וכיון שנדר אינו יכול לחזור בו וכשצח זמן
האיסור כחורכ הפקיעה החמץ מרשותו כמ"ש שני
דברים אינם ברשותו של אדם ועשאן הכחוצ כאילו
ברשותו לעבור עליו אצל כל זכ כיכי דלא גילכ דעתו
קודם שאינו רואח בחמץ זכ אצל אם גילכ דעתו וביטול
החמץ כיון שעשאו כעפרא דארעא ואין לו בו עוד חלק
ככ"ג לא עשאו הכחוצ כאילו הוא ברשותו ואינו עובר
עליו וככן כי זכ נכון כס"ד.

ישראל מפקירים ומוליחין מרשותן ואפי"כ כפיקר מחני, וא"כ כ"כ סילוק רשות מחני דעל ביטול נמי אמר חורב שלך חי אחכ רואכ חבל אחכ רואכ של אחריס וכמסלק רשות מחמלו נמי לאו שלך הוא, ובמפקיר נזקיו חייב עיין ב"ק כ"ט ע"ב ובדמ"ס פ"ב ופ"ג מכל' נזקין, ובמפקיר נזקיו כיכא שהוא חונס כ"כ דפסור ועיין רא"ש ב"ק כ"ל ובבב"א.

מה שייך ירושה באסדה

עוד תמכ בגאון ז"ל דלפי"ז אין זכ ענין לכפקר דכפקר הוא אינו שלו וביטול הוא סילוק שלא יתחדש על כחמך כעמך דרשותו ולאחר כביטול עדיין הוא שלו כשאר חיסורי הנאכ דחשבים שלו דשייך ירושה באיסורי הנאכ כמ"כ כר"ן נדרים דף מ"ז וכמו דמוכח לכדיא מסוגית כש"ס דקידושין דף י"ז דאם גר יורש חביו ד"ח הוא יורש וזוכה בע"ז ואסור לו ליקח חליפי ע"ז וכן מוכיח בגר"ז בסימן חל"כ נגד כח"י ע"ש.

ולפענ"ד מכ שכתב דשייך ירושה באסכ"כ חבל כיינו דוקא כשאינו עובר בולא כלום חבל אם עובר אמרינן חיסורא לא ניחא ליכ דלקנות ועיין שו"ת נו"ב מכדו"ק סי' י"ז-י"ח באריכות באחד שמת ע"פ לאחר חלוט ולא מכר חמלו ולאחר הפסח בלו בניס לשאלו כדת מכ לפשות, וכשיב כנו"ב ז"ל כיון דמת לאחר זמן חיסור חמך חיסורא לא ניחא ליכ לאיניש לקנות ולזכות בו א"כ כניס לא זכו בירושכ ולא כוכ לגבייכו חמך שלכם כל הפסח ולא זכו בו עד לאחר הפסח וכחמך לעמלו לא נאסר כחמך שער עליו הפסח שחאז לא עבר על כחמך שכרי מת פסור מן המלוות נמלא דכחמך לאחר הפסח מותר ומבואר דבירושכ נמי אמרינן דחיסורא לא ניחא ליכ לקנות, ומכ שכביא מגר חי כוכ דאורייתא אסכ"כ כע"ז נמי יורש כחם נמי דוקא אם רואכ לזכות בו וליקח מכ שהוא בחליפין וליכנות אז הוא זוכה בו ואסור ליכנות חבל אם אינו רואכ דבר אחר בחליפין ואינו רואכ לזכות בו אינו זוכה דחיסורא לא ניחא לי' לאיניש לזכות בו.

ביטול מהני דוקא קודם זמן איסורו ומסלק רשותו

ומה שכתב דלפי"ז אין זכ ענין לכפקר דכפקר הוא אינו שלו וביטול הוא סילוק שלא יתחדש על כחמך כעמך דרשותו, ולפענ"ד כוכ כביטול הוא דוקא קודם זמן חיסורו ומבטל כחמך ומסלק עמלו ממנו עד שנעשכ כפקר ולא מסלק שלא יתחדש על כחמך כעמך דרשותו דבשעת כביטול אחי ליכא שום כעמך דרשותו דשני דברים שאמר חורב כיינו בשעת חיסורו ולא קודם זמן

חיסורו חלא כיון שמסלק עמלו ע"י ביטול שהוא עדיף מן כפקר ולכן אינו חל עליו כשנאסר לפשותו כאילו הוא דרשותו לעבור עליו בבל יראה ובל ימלא.

נמצא באמת שכביטול הוא מדין כפקר שכרי במכ שמסלק רשותו מן כחמך קודם זמן חיסורו שאז עדיין דרשותו של אדם הוא כשכא זמן חיסורו כבר אינו דרשותו של אדם מלך כבעלים שסלקו כימנו וילא מרשותם ככפקר ולא מדין דשני דברים אינן דרשותו של אדם ולכן ככ"ג לא עשאו הכחוב כאילו הוא דרשותו לעבור עליו, וא"כ כביטול וכסילוק עושכ שילא כחמך מרשותו קודם זמן חיסורו ולא שלא יתחדש על כחמך כעמך דרשותו חלא שממילא כן הוא, ומדויק בזה לשון כר"ן דביטול עדיף מן ככפקר דגם אליבא דר' יוסי דכפקר אינו יולא מרשות בעלים עד דאחי לרשות זוכה, וכביטול יולא מרשות בעלים מיד, ביאור ככוונת דכיון דמסלק רשותו עוד קודם זמן חיסורו מכחמך כרי שוב אינו שלו לעבור עליו כיון שסילוק רשותו חבל ככפקר לר"י אחי יש לכמפקיר שייכות בחמך שכפקיר עד שיבוא ליד כזוכה ובע"פ שאין כאן זוכה אחי יש לו חיוב ענין של בעלות, ועיין רא"ש ב"מ י"ב ונמוק"י שם דכפקר מקרי דעת אחרת מקנכ אותו וכארכתי בזה במקום אחר חבל סילוק רשות מחני לכו"ע ובבב"א כי קלרתי.

דף ב' ע"ב

דיכן מציתו יום שמקצתו אסור ומקצתו מותר

אמר ליכ ראב"י לרבי יכודכ וכי כיכן מלינו יום שמקצתו אסור בעשיית מלאככ ומקצתו מותר בעשיית מלאככ ח"ל הוא עמלו יוכיח שמקצתו מותר באכילת חמך ומקצתו אסור וכו' שפיר קאמר ליכ ר' יכודכ לר"א ע"ש, ולכאורכ מכאן קשכ לדעת כעכ"מ שכביא כעור סי' תמ"ג לר"ש מותר לאכול חמך עד כלילכ ואף חיסור דרבנן אין כאן א"כ דילמא ראב"י כר"ש ס"ל ולענין חמך נמי לא מלינו יום שמקצתו מותר ומקצתו אסור ומכ פריך כה שפיר קאמר לי' ר"א, ומלאחי קושיא זו שאל כשואל לכק"ז בבב"ש ז"ל ח"א סי' רי"ז.

ורבינו ז"ל כעלכ דבר חדש בביאור דברי כעכ"מ ז"ל לע"מ שכתבו חוס' שכתב כ"ד ע"ב ד"כ לפי שכ' למכ אין שורפין תרומכ עמאכ ביו"ע כה אפשר ליכנות ממנכ בשעת שריפכ וחי' דכא דמותר ליכנות בשעת שריפכ כיינו אם שורפכ לשם מלוט ביפור חבל אסור ליכנות ולכדליק לזורך עמלו וכיון דמדליק רק לשם

אשר איננו עכור עיקס שמונח אוחיות וכבן.

דבר בלשון צחות הוא מפעלות התורה

שם בגמ' חבל במילי דעלמא לא. נראה דמילי דעלמא נמי לריכין לימוד מכ"ח וע"ד שאמרו מנה כל מילתא דאמרי אינשי, ומכ"ע אמרו (סוכה כ"ג וע"ד י"ע) אפילו שיחת חולין של ח"ח לריכב חלמוד דגס זכ הוא חורב דנפקי לכ מקראי ודעת שפתי ברור מללו וכו' דעת חורב. ועיין בסמוך (ע"ד) אמרו ליכ חסין נעשו יפות אמר להם שפתי נעשו יפות ח"ל לא וזכר לסוסים וכו' וכו' ח"ל אישחקד נעשו חסין יפות וכו' לריכין לימוד. ועיין קידושין (פ' ע"ד) שוחא דמר לא ידענא פרש"י שיחתו של אדוני חסין מדין לדבר בלחות לשונו, לדינא מזמינא ליכ בחמיכ, מבואר דמי שאינו יודע לדבר בלשון נחות חסרון הוא בחורב, ומעמס זכ אמרו (קידושין פ' ע' שס) כל כפסול פוסל ואינו מדבר בשבח לפולס, ועיין רש"י חסין דרכו של פסול לדבר בשבח כבדיות ואמר שמואל במומו פוסל, כלומר שמוס שבו אומר על חבירו וברי מבקר ומחפש מומין לא כן ככשר מכדר לזכות ולראות מפלות חבירו ולא חסרונותיו.

דף ג' ע"ב

בגמ' מסגן ולא אישחתי רב צבדי וכו', נראה דכלן כיו חרתי לעיבותא דרך קלרס ולשון נקי, גדי הוא חסב אחת, וד"ה שתי חסבות וגם לשון שאינו נקי.

שם בגמ' דאיכו דארע נפשיכ. משמע דמי שמנבל פיו ומדבר שלא ככונן כנס שכי' מוחזק בצבירות ומיוחס מאביותו לריך לבדוק אחריו ונפ"מ לעניני שידוכין וכו' ולא כו.

ביאור רחב בדין מי שאין לו קרקע אם פסוד מקרבן פסח, ובענין פסח שדחה שבת אמאי לא מחייבין ל' להפקיד קרקעו שלא יתחייב בהקדבת ק"פ ובמעמא שר"י ב"ב לא קלה לרגל

שכיכ דדרך רחוקה פ"ש. וכמנ"ח כאריך לכקשות על דבריו (עיין מלוך כ').

בקרשית הגר"ד פסח לא ידחה שבת

וחקש אדם קשכ כבדול כגלון ר' דוד דייטש צחשו' חת"ס (אוי"ח סי' קכ"ד) לדעת החוס' דמי שאין לו קרקע פסוד מפסח, איכ מ"ע דמכשירי פסח דוחין שבת לר"א (פ' חלו דברים), כל מבואר (פ' ר"א דמילכ) דמודכ ר"א צלילית לעליחו ומזוזכ לפתחו שאינו

מלות ציעור חסור ציו"ע פ"ש. ולפ"ז ילא לחדש לצעכ"מ נמי דכל דס"ל לצעכ"מ שמוחר באכילת חמץ עד כליכל כיינו חס אוכלו לשם מלות חסציתו אפי' דרך אכילכ חבל חס אוכלו לשם כנחא אכילכ סחס מפני שכוה רעצ וחמץ ערצ לו ולא לשם מלות ציעור חסור מכ"ח דלככי מכני מכ דאפקי' רחמנא בלשון חסציתו שאסור לאכלו שלא לשם מלות ציעור.

ולפ"ז גם לר"ש לדעת צעכ"מ נמי שפיר מלינו יוס שמקלחו חסור באכילת חמץ ומקלחו מותר מכ"ח באוכל שלא לשם מלות ציעור חסור לכנחחו ופריך שפיר קאמר ליכ. ולפ"ז פלכ דין חדש דאפי' לצעכ"מ נמי חינו מותר באכילכ עד כליכל חסור לצעלים שחייבים במלות חסציתו ובאכילתו מקיימין מלות חסציתו חבל לאחרים שאין כחמץ שלכס ולא מקיימין צו מלות חסציתו חסור באכילכ מכ"ח ואפי' כוונתם על מנת לכשצית כיון דשלך אי אכח רואכ חבל אכח רואכ של אחרים ואחי שפיר פסק רמ"א דחמץ של פכוי"ס חסור ליכנות צו כיון דצוכ ליכא מלות חסציתו ועיין נוצ"ק סי' ע"ו ודו"ק.

דף ג' ע"א

אל יציא אדם דבר מגנה מפיו

לעולם אל יוליא חס דבר מגונכ מפיו שכרי עיקס ככחוצ שמונכ אוחיות ולא כוליא דבר מגונכ שנאמר מן ככמכ כעכורכ ומן ככמכ אשר איננו עכורכ. וחמכ חזקוני פכ"ח למכ לא מציא ממקרא שלמעלכ ומן ככמכ אשר לא עכורכ כיא (ועיין מכרש"א מכ שחי'). ונלפענ"ד דקרא שלמעלכ ליכא רק חמס אוחיות אשר לא עכורכ וכו' ל"ל כעמאכ, וחצית כיא חינו שייכח לכאי אשר לא עכורכ. חבל צפסוק

שם בגמ' ככוה ארמאכ דכוכ סליק ואכיל פסחים צירושלים, אמר חסב כל צן נכר וגו' כל ערל וגו' ח"ל ר' יכודכ צן בחירא מי קא ספו לך מאליכ ח"ל לא כי סלקת לכחס חסמא לכו ספו לי מאליכ וכו' ואשכחוכו דארמאכ הוא וקעלוכו. וכקשו בחוס' ור"י צ"צ אחאי לא פלכ לרגל, וי"ל שלא כי' לו קרקע. משמע מדברי בחוס' דמי שאין לו קרקע פסוד מלעשות כפסח. ועיין מל"מ (פ"א מכל' ק"פ) מכ שחמכ על דברייכס מני"ל לזכ. וכלל"ח כחצ דכוונתם דלא כקשו רק למכ לא פלכ ריב"צ לרגל, דעל כקרבח ק"פ ממילא פסוד משום

עין שעכ"מ פי"ב מכל' עכ"ס וחת"ס יו"ד סי' רנ"ו
וישפ"י או"ח סי' נ"ב ועין ספרינו שו"ת משנכ כלכות
ח"י סי' קע"א וכן דן בזכ כגרש"ק.

ומדן כחת"ס ז"ל ח"י דכיון שכתורכ אמר כי מילכ
דוחה שנת אין לכדר אחר שנים שעשאוהו או
מוכל עכ"ס שכן דוחה כתורכ למו"ל. ולפי"ז ככ"ג וכ"ש
כוא מכתס דלא לוחה כתורכ לדחות ולא לכקריז קרבן
פסח חלא כתורכ אמר לכקריז פסח צמועדו ואפי'
בשנת ולכן אין לעשות ענדקאות לפעור כימנו ודו"ק.

המפקד נכסיו ומה אי בניו יורשין

וצר"ח צס"ד ראשונה לפמ"ש כרמז"ס ז"ל (פ"ב מכל'
נדריס כי"ד) דפקר כוי מכה נדר, וכתב
בקל"כ"ח (ח"מ סי' רע"ג) דלדעת כרמז"ס כפקר אינו
עושב קנין ומי שמפקר נכסיו ומח אפשר דנכסיו
ליורשין כיון דאינו חלא נדר, וכנודר ומח אין כיורשין
חייבין לקיים נדרו (כמבואר רמ"א סי' נ"ב). ומכ
שאסור לחזור צו אינו משום שעושב קנין, חלא דכוכ
כנדר שאסור לחזור צו ע"ש. ובחי' כבאחי ראי' לדברי
בקל"כ"ח מדברי כצ"ח (או"ח סי' תנ"ג, כביאו כצרכ"י
סי' תל"ג) דבחת"ז ז"ל כעפרה דארעא דאל"כ לא מכני
כפקר עד דאחי ליד זוכה. ומיושב צוכ קושיית כח"י
(סי' תל"ד סק"ו) ע"ש. גם צירושלמי (פ"א פ"ו) נראה
דכוא מחלוקת כתנאים, כמפקר לעניים וזכו צו
עשירים חפלגא צפלוגתא דר"מ וכו' ע"ד דר"מ כיון
שאדם מפקר דבר יולא מרשותו כפקרו כפקר, על
דעחי' דר"י דאמר אין כפקר יולא מתחת ידי צעלים ולא
קזכי עכ"ל. מבואר דר"י ס"ל דכפקר אינו יולא מתחת
ידי צעלים ואינו עושב קנין, וכדעת בקל"כ"ח ור"י
צורכ לדבריו.

ולפי"ז אחי שפיר דלא תקשב קושיית כגר"ד מאחר
דכפקר אינו עושב קנין, ח"כ אפילו יפקר נכסיו
מ"מ אחי חייב צפסח מאחר דכפקר כוא מכה נדר
ואינו עושב קנין ח"כ מעולס כקרקעות לא יולא מרשות
צעלים דלא לחייב צפסח, וככפקר אינו מועיל רק שיכא
חסור בנכסים או אפי' אינו חוסר אותו חלא מחיר גם
לאחרים ליעלס ומ"מ עד שלא לקח אחר אחי יש לו
קרקע מקרי וחייב צפסח, חבל כיכא דאין לו קרקע
ממש ככ"ג דפעור מפסח, כן כ"י נראה לכאורכ.

תמיד בדברי הקצוה"ח במפקד נכסיו

ואלא דלאחר כעיון זכ אינו, חדא דכרי דברי בקל"כ"ח
תמוכין כס וכקשו עליו כל האחרונים (עין חת"ס

דוחה שנת כואיל וצידו לכפקירן. ח"כ ככ"ג כואיל
וצידו לכפקיר כקרקע ויכא פעור מפסח וממילא לא
דחי שנת ע"ש וכקושי' מפורסמת צין כתלמידים.
וכחת"ס ז"ל דחק ליישצו. ואני כוספתי לכקשות צפסח
גופי' אי ס"ד דמי שאין לו קרקע פעור מפסח, ח"כ איך
אמר כתורכ פסח דוחה שנת, יפקיר נכסיו וליפער. שז
מלחי' דכ"ג כקשכ כתחת"ס ז"ל שס וז"ל, נכי דאיתמר
למכשירים חליצא דר' אליעזר מ"מ כא סברא גדולכ
כיא לכוי"ע נמי וצפסח גופיכ אי ס"ד מי שאין לו קרקע
פעור מפסח ח"כ איך אמר כתורכ פסח דוחה שנת
ליפקר נכסים וליפער, דכ"ג פריך ק' על כתורכ (ס"פ
ר' ישמעאל) לענין קלירת כעומר ע"כ ע"ש.

[ואנב מלאן לל"ע מכ שליין בליקוטי כערוח שס ח"ח
סי' קכ"ד שחמכ על כדברי מלכילא (ח"א סי'
ק"צ חות ד') שכביא מח"ס קושיא זו שיכול לכפקיר
קרקע ויפעור מפסח עלמו וכתב דבת"ס ליחא כן ודח
דבריו ע"ש, ולכתורכ ל"ע דכרי קושיא זו מבוארת כאן
בת"ס ז"ל ול"ע].

חייב קום המצוה אף שבידו להפקיע עצמו מן החיוב

וקושיא שני' לפעני"ד יש ליישב לפמ"ש כחינוך (מל"כ
ח"פ) שכזכירכ כתורכ צלאו שלא לכמוע
מכללות חל כלריכים מפני פחד כשמיפכ שלא חפקיע
כחוצ. וכקשכ כחינוך למכ כתצכ כתורכ לאו על זכ,
וכלאו מי שמתירא צידו כוא לכתנות עם כלוכ ע"מ
שלא חשמיטנו צשציפית וכדרך שאנו עושין חמיד
צשערוחנו. וחי' כי כתורכ כזכירנו צדברים, ואפי'
שאפשר כתקנות ותנאים מ"מ כתורכ כזכירנו צסתס,
ומי שעושב תקנות ותנאים ככ"ג דמלי לכפקיע עלמו
ע"ש. ח"כ ככ"ג צפסח, אף שכתמת כ"י אפשר לכפקיע
עלמו כחופנים ע"י כפקר או שילך צדרך רחוקה, מ"מ
כתורכ לנו צסתס מי שאינו עושב תקנות. חמנס
קושיית כגר"ד כוא כיון דראינו לר"א דמודכ צמכשירי
ליניח דאינו דוחה משום דצידו לכפקיר, ח"כ כרי ראינו
דס"ל כל דאיכא תקנכ שלא לדחות עבדינו, ח"כ תקשכ
צפסח נמי אחי דוחה מכשיריכ.

ישוב לקשיית הח"ס דמפקד נכסיו ולא ידחה

חן אחת דקושיית מרן כתחת"ס ז"ל שכקשכ אחי פסח
דוחה שנת יפקיר נכסיו ולא ידח ל"ע שכרי ידוע
קושיית כאחרונים כיון שקיי"ל שנים שעשאוהו פעורים
בשנת ח"כ אחי דחינ שנת למלוא מילכ יקח שני
מוכלים וימולו וכן כקשו למ"ד דעכ"ס כשר למו"ל, ח"כ
בשנת יקחו מוכל עכ"ס וימול בשנת ולא נדח שנת.

למ"ד שזה דחויק הוא חלל פסח, ח"כ כהפקר הוא לאפרושי מאיסורא. אמנם באמת זכ אינו, דבשלמא במשכיר בכמתו דכצמח בעלמא עושא איסור או עליה שלבש עליו צלי לילית דליכא איסור על כעליה עלמו, מכני כהפקר וכסילוק רשות שלא לעצור איסור באותו דבר. אבל ככה לריך כהפקר בקרקע בשביל הקרבן שזכו חוצה בגזרה ובקרקע כרי לא נעשה שום איסור, ובקרקע הוא רק סיבכ שפ"י שיש לו קרקע הוא חייב בקרבן פסח ואם יפקיר את הקרקע לא יוכל לקיים קרבן פסח שחסר לו הסיבכ שפ"י מקריב בקרבן, אבל עלם החיוב של קרבן פסח לא נפקע ממנו ומגופו ככ"ג אין מועיל כהפקר של סילוק רשות מן הקרקע בשביל לפערו מן הפסח שחאיסור אינו צנוף בקרקע, וכגון כי זכ צרור צס"ד.

מעם שנתקלמה הלכה מבני בתירא

וברא נראה לומר דבר בגון, לקמן (דף ס"ו) ח"ר כלכך זו נחשלמה מבני בחירה, פעם אחת חל חרבעא עשר לכיות בשבת שכתו ולא ידעו אם פסח דוחה שבת אם לאו, אמרו כלום יש אדם שידע אם פסח דוחה את השבת אם לאו, אמרו לכם אדם אחד יש שעלכ מצבל וכלל בצבלי שמו ששימש שני גדולי הדור שמע"י ואבטליון וידע אם פסח דוחה את השבת אם לאו, שלחו וקראו לו וכו' אמר לכם וכו' פסח אחד יש לנו בשנה שדוחה את השבת, וכלוא כרצב יוחר ממאחיס פסחים יש לנו בשנה שדוחה את השבת, אמרו מנין לך אמר לכם נאמר מועדו בפסח ונאמר מועדו בחמיד וכו' ועוד ק"ו הוא וכו'.

ותמחו המפרשים על הפסלם זכ וכלוא כמכ פעמים חל י"ד בשבת וכו' לא ידע אדם שדוחה שבת עד שכיו לריכין לילך בחר כלל בצבלי. עוד קשכ לי שם בסמוך מיד כושיצוכו צראש וכו' אמרו לו ר' שכת ולא כביא סכין מע"ש מכו, אמר לכן כלכך זו שמעתי ושכחתי חלל כנה לכם לישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם למחר מי שפסחו עלכ חוחצו צלמרו מי שפסחו גדי חוחצו צין קרניו, רחש מעשכ וזוכר כלכך אמר כך מקובלני מפי שמע"י ואבטליון. ופלא כיון דבנ"א ידעו אפילו כל כלכחא צמי שכת סכין ולמחר חוחצו צלמרו, ח"כ כ"ש שידעו שפסח דוחה שבת וכו' נעלמא מצ"ב כלכך זו, ואם מכס נעלמא עכ"פ למכ לא סמך על בני ישראל וגם למכ לא אמרו לכם בני ישראל רבותינו כרי כמכ פעמים שחל בשבת ובקרבנו פסח ועיין ירושלמי כאן.

יו"ד סי' שפ"ז ולו"ח סי' ס"ז ושו"ת קול חרי' סי' קכ"כ ועוד אחרונים). גם כי קשכ דכרי בשבת כנ"ל דלמרו בעליה וליניח דלינו דוחה שבת כוחיל וצידו לכפקירן, משמע דכן צידו לכפקיר וזכ מפקיע בצעלות שלא יקרא בעליה שלו, וח"כ ככ"ג לענין קרקע נמי. ואף שיש לחלק קלח צינייכו, דבעליה ומזוזכ בעיקר הוא אם הוא שלו עכשיו בשעת כלצישכ או בשעת שכוה דר צו, ומכ שיכ"י ליורשין לאחר מיחכ בשביל זכ אינו מחייב צליית כעת כיון שכוה אינו יכול לחזור צו, וכן גבי צית. אבל בקרקע בעיקר שיכ"י לו קרקע עכשיו וכרי צמליחות הוא בצעלים, ודוק כיצב כי כחילוק דק מאד, מ"מ כראשון קשכ.

המפקיר בדמיו משום איסור שבת

והצ"ח עוד דכמחירי כקשכ חכא שאלמרו כמשכיר בכמתו לעכו"ס ולא כחזירי קודם בשבת דקיי"ל דיפקירנה כדי שלא לעצור על שציתא בכמתו. וקשכ, דכרי חסור לכפקיר בשבת כמצואר צש"ע (ח"ח סי' ש"י עיין מג"ח שם סקע"ו ועיין צית מחיר ח"ע סי' מ"ב) איסור נחינה מחוכ בשבת משום דעושכ קנין. וח"י כמחירי דיש שני מיני כפקר, כאחד שמקנכו לכל כעולם, וכפקר כזכ חסור בשבת דכוכ כעין מכר צמכ שמזוכ לכל כעולם, וכשני שמסלק רשותו ורשות כל כעולם ממנו, ובככ"ג שאינו כמכר אינו חסור בשבת.

והצ"ח כבר כארכתי צחי' דלדעת כמחירי כהפקר שכוה משום סילוק רשות, אחתי רשות צעלים קלח על כדבר שכרי סילק רשות כל כעולם ג"כ ממנו. וחולי הוא כדעת כרמצי"ס צמקלח, וכיינו כעין נדר שאסרו על עלמו ועל כל כעולם כולו, ולענין איסורין מועיל ככ"ג דלינו עוצר באיסור, ויש לכאריך צכסצר כדצרים.

ולפ"ז שפיר מיושב קושיית כגר"ד, דכרי כל דמותר לכפקיר בשבת אינו חלל כפקר של סילוק רשות כדי לפעור מן האיסור, אבל כפקר כזכ אינו מועיל לכפקיע צעלות לגמרי שיקרא כמו שאין לו קרקע, חלל סילוק רשות הוא לענין איסור. ולכן לענין פסח כרי הוא מחויב צמ"ע דכקרבצ ק"פ אפילו לאחר שכפקיר כיון שלעלם אחתי חית ליכ קרקע, ולא דמי נמי לעליה וליניח כוחיל וצידו לכפקירו דכחם נמי מפקירו לענין איסור שלא לעצור באיסור, אבל לכפקיע עלמו ממלכ אינו מועיל כפקר כזכ.

המפקיר לאפרושי איסורא בשבת

ואין לכקשות שכרי צפסח נמי לאפרושי מאיסורא הוא

מפיקת בני בתירא בדין ע"פ שה' בשבת

וה' נראה לומר דב"צ נסחפקו בקושיית כגר"ד לפי שיעת כחוס' דמי שאין לו קרקע פטור מקרבן פסח. אי"כ בשבת שחל להיות ע"פ חולי לריק להפקיר בקרקעות ולא ידחכ פסח אח שבת. דשלא חס שבת כותרת חלל פסח אחי שפיר, חבל אי שבת נדחכ חלל פסח, אי"כ כיכי דאפשר בלא דחכ ודאי עדיף ומחוייב להפקיר. וכלככ זו נחפלא מכני בחירה ולא ידעו חס פסח דוחכ אח כשבת או לאו. אמרו כלום יש אדם שיודע וכו', ומוזבן מכ שלא ידעו דכספק כי' בזה. ובזה אחי שפיר אחד כשבת כלל וכגיד לכס וכי פסח אחד יש לנו בשבט שדוחכ אמרו לו מנין לך וכו', ולכאורכ למכ שאלוכו מנין לך וכלוא אמר לכס כי יש יותר ממאחיס פסחים. ולכ"ל אחי שפיר, דבני בחירה אמרו לו דמכני ליכא ראי' דכני אי אפשר לפטור מכס, חבל בפסח דחלוי בקרקע דילמא ככ"נ דאינו דוחכ. ואמר לכס נאמר במועדו וע"כ דוחכ.

הפקר אי ערשה קנין ומציא מרשות

ואי יאמר דנחלקו ב"צ וכלל במחלוקת ר"מ ור"י כירושלמי אי כפקר עושב קנין ומוליא מרשות. דב"צ ס"ל דכפקר מוליא מרשות וכיון דמוליא אי"כ חסור לעשות פסח בשבת שכרי אפשר ככפקר. וכלל ס"ל כר"י דכפקר אינו מוליא מרשות (וכדעת בקלות) וא"כ אינו מועיל ככפקר לפטור, ולכן ס"ל דחייב.

המפקד חמצו ע"פ לזכות בו אחר הפסח

עוד נלפענ"ד בכקדם מחלוקת כראשונים במפקד נכסיו ע"מ לזכות בכם לאחר זמן כאו"ז (ס"י רמ"ו) כתב דמוחר להפקיר חמץ קודם שפכ שביעית ע"מ לזכות בו אחר כפסח ושרי אפילו לאכילת. וכביא ראי' לדבריו מירושלמי (שביעית פ"ט כ"ד) שכמפקר ע"מ לחזור ולזכות כוי כפקר אע"פ שיחזור ויזככ בו. חמנס כד"מ (או"ח ס"י חמ"ב) כתב דאין לסמוך על כוראכ זו, ואע"ג דאו"ז כביא ראי' מירושלמי, מדלא כתבו שאר פוסקים ש"מ לא קיי"ל כווחיכ. ולפי שיעת כירושלמי כמפקר ע"מ לחזור ולזכות בו כוי כפקר ושפיר אפשר להפקיר קרקע ופטור מפסח אף שככפקר כוא ע"מ לחזור ולזכות. חמנס לדידן ע"כ ס"ל דבבלי חולק ע"ז וכמפקר ע"מ לחזור ולזכות לא כוי כפקר. וא"כ י"ל דבכא פליגי ב"צ ס"ל כירושלמי דמוחר להפקיר ע"מ לזכות לאח"י וכלל ס"ל בבבלי דלא מכני כפקר בזה.

ובת"א מיושב אחד מכ שחמכו מכ שחמריך בלשון כגמ' אדם אחד יש שעלכ מצבל וכלל בבבלי שמו, ולכאורכ מאי נפ"מ מכיכן עלכ ולמכ ליכ לכאריך שכלל בבבלי שמו. ולכ"ל י"ל דאנשי ירושלים כ"י ס"ל כירושלמי דכמפקר ע"מ לחזור ולזכות בו כוי כפקר, וא"כ לא ידעו אי פסח דוחכ שבת כי שחא יש חיוב להפקיר כנכסים ולא לדחות אח כשבת כדי להקריב ק"פ, וכמכ פעמים שחאכ כחורכ לפזר כל ממונו בשביל מלכ שלא יעבור ולאידך גיסא מלינו שחפי' על שבות גזרו בשב ואל חפשא להקיעת שופר ומגילכ ולולב, וכ"ש כאן ואפילו במקדש נגזור ואמרו אדם אחד יש שעלכ מצבל וכלל בבבלי שמו, ובבבלי חולקים בזה על כירושלמי וס"ל דכמפקר ע"מ לחזור ולזכות אינו כפקר. אי"כ א"א להפקיר ולפטור מכקרבנ ק"פ וזכו ויודע כוא אי פסח דוחכ חס לאו.

ומיושב נמי מכ שיש לדייק בגמ' שאמר אמרו לו אדם אחד יש וכו' ויודע חס פסח דוחכ שבת חס לאו, ואיכא למידק דמנא ידעו שכוא יודע, ואס ידעו דכוא ס"ל דדוחכ שכך שמע משמע' ואבטליון, כו"ל לכשיב אדם אחד יש שעלכ מצבל וכו' וכעיד דפסח דוחכ כשבת או וכוא יודע שפסח דוחכ, ולמכ כשיבו וכוא יודע חס פסח דוחכ חס לאו, דמשמע דגס מספקא לכו חס דוחכ או לא, אי"כ מנ"ל דידע עכ"פ כיכ לכס לומר כוא יודע. ולפי מכ שכחתי אחי שפיר, דגס כס לא שמעו מכלל דעחו בזה, חמנס כיון דככא כי' כספק מטעם כפקר וכ"ל, וכיון דכוא כי' מצבל אמרו כוא יודע חס פסח דוחכ חס לאו, דחס שמע משמע' ואבטליון דס"ל ככפקר כאנשי ירושלים אי"כ אינו דוחכ, ואס בבליס חולקים וס"ל דכפקר אינו מועיל אי"כ ממילא ודאי דפסח נמי דוחכ, וא"כ ממ"נ כוא יודע וכ"ל.

העם שהשיבו בני בתירא את הל"ל כנשיא עליהם

ובת"א אחי שפיר מיד כושיבוכו בראש ומינוכו נשיא עליכס. וכוא פלא, וכי בשביל כלככ אחת ששכחו ולא ידעו ויתרו על נשיאותם וכושיבו כלל נשיא עליכס, וכרי מיד שמינוכו לכלל נשיא וכ"י דורש כל כיוס ושאלוכו, רבי שכת ולא כביא סכין מע"ש מכו, אמר לכס כלככ זו שמעתי ושכחתי חלא כנח לכן לישראל, חס חינס נביאים כס בני נביאים כס וכו'. ולמכ לא כחזיר כוא כנשיאות לבני בחירה כיון דעיקר כושיבוכו נשיא כי' משום שלא ידעו ושכחו כלככ אחת וכוא ידעכ, אי"כ עכשיו שגס ממנו נחפלאכ כלככ אחת ונשכח ממנו כי' לו לכחזיר כנשיאות, ועכ"פ כי' לכס לחזור וליעלכ.

כולרנו לדרוש במקראות אחר עממי כמזדילים מן
כחכמים, מזוהר דיכודכ בן דורחאי שפירש מן כחכמים
וכלך לדרוס הקפידו עליו חכמים בשביל זכ שכוח כי
מזדיל מן כחכמים. וא"כ ר' יכודכ ב"ב נמי שכלך
לנליצין כי מזדיל מן כחכמים, וא"כ חולי כי חיזכ
הקפדכ עליו. ולזכ שלחו לי' שלום לך ר"י בן בחירא דאח
בנליצין ומלודתך פרוסכ צירושלים וכודיעו לי' דשלוס
ביניכס, וגם דמלודתו פרוסכ ורמזו לו דכוח שפיר עשכ
שכרי כי נשיא צירושלים וכבן.

עוד מעם למה דהנהו ההוא ארמאה

ובוח שפיר יש ליישז קושיא אחרת מכ שחקשו
כמפרשים דלמכ קעלוכו לכאי ארמאה ומכ
עשכ, וגם חני כארתי כזר בחידושי (פיין שו"ת משנכ
כלכות ח"ג סי' קל"ד ובמקומות אחרים). וכעת נראה
לחדש עוד ביישוב קושיית החוס' לפמ"ש דר"י ב"ב נמי
עלכ להקריב פסחים בשאר שנים חלל כאי שחא ע"פ
שחל לכיות בשבת כי ולא רלכ לעלות מעטס שיעתו
דאסור לו לעשות פסח בשבת, חלל בשאר פסחים ככ"ג
דעלכ. ומיושבת קושיית כאחרונים דלמכ לא כחחייב
עלמו ריב"ב בפסח אפילו כי פטור. ומיושבת נמי
קושיא מכ שיש לדייק דכרי ככוח ארמאה כנראה עלכ
בכל שח לאכול מפסח, וכאיך לא עלכ ר"י ג"כ. אמנס
לכ"ל אחי שפיר דבשאר פסחים ככ"ג דעלכ.

ולפ"ז אחי שפיר נמי מכ שקעלוכו לככוח ארמאה,
דכרי קי"ל גוי ששבת חייב מיחכ, ואז"ל חס
עושכ מועד ובזוכ דח לעלמו (פיין רמב"ם פ"י מכל'
מלכים), וכיון דשבת ע"פ כי וכוח שבת בן ולכן שפיר
קעלוכו. ואף שדעת רמב"ם גוי ששבת חייב מיחכ ולא
קעלינן לי' צידים חלל שחייב מיחכ, חלל דעת ראשונים
אחרים דחייב מיחכ וקעלינן ליכ.

אי מותר לאדם להפקיד נחלתו בארץ ישראל

אלא דבעיקר קושיית כגר"ד כי נראה דיש לחקור אי
מותר להפקיר קרקעות שיש לו לאדם מישראל
באר"י, וכ"ש בחלק שנחלק ליוצאי מלרים כנכנסים
לארץ ישראל ונחלק להם אר"י.

ונראה לפענ"ד דלא מיבעיא כנכנסים לארץ ישראל
דלכס נחלקה כארץ ועליכס נאמר ולא יסוב
נחלכ משבט לשבט, ואפילו ליקח נשים משבט לשבט לא
כוחרו משום כסבת נחלכ משבט לשבט כמזוהר בבנות
ללפחד ואין לך כסבת נחלכ גדולכ מזו חס יפקירו כל
ישראל נכסיכס בע"פ שחל לכיות בשבת ויבואו אחרים

ולפמ"ש נראה דודאי בשביל שנשכח מהם כלככ אחת
לא היו ראויים לעבור מנשיאותם, חלל ככח
שאני דכיון דכדבר כי חלוי במחלוקת בכני שחי שיעות
ובני בחירא לא רלו לוותר על שיעתם כיכח דאפשר
לפטור עלמו מן כפסח אסור לעשות פסח בשבת, חלל
ג"כ לא רלו שלא יעשו כל ישראל כפסח מאחר שכן קיבל
כלל משמעי' ואבטליון שפסח דוחכ שבת, ולא כי לכס
דרך אחרת חלל לוותר על נשיאותם, וכעין שמלנו
בעקבית בן מכללחל במס' עדיות שחקשו רבנן לחזור בן
בכני דברים שקיבל מפי רבים ויושיבוכו נשיא וייתר על
כנשיאות ולא רלכ לחזור מקבלתו. וככ"ג בני בחירא
וייתרו על נשיאותם בכדי שלא לוותר על שיעתם, דס"ל
דכיכי דאפשר להפקיר אסור לעשות פסח. ומיושכ כא
דכלל לא כחזיר לכס כנשיאות, דזכ חינו חלוי בשיעכ
ובפולוגחא.

מעם שר"י ב"ב לא עלה לירושלים להקריב פסח

ובוח אחי שפיר מלד קושיית החוס' מכ שר' יכודכ
ב"ב שדר בלידון ולא עלכ לעשות פסח אף שכי'
פטור עכ"פ כי"ל לחייב עלמו, ועיין באחרונים אי חו"ל
פטור ועכ"פ כי"ל לילך לאר"י לחייב עלמו. חלל לכ"ל
אחי שפיר מלד, דכוכ ר' יכודכ בן בחירא כי' מזני
בחירא שכיו נשיאים, וכי' ס"ל דאין פסח דוחכ שבת.
ולקמן (פ' ע"ב) חניא יכודכ בן דורחאי פירש כוח
ודורחאי בנו וכלך וישכ לו בדרוס אמר חס יבוא חליכו
ויאמר לכס לישראל מפני מכ לא חגגתם חגיגכ בשבת
מכ בן אומרים לו חמיכני על שני גדולי כדור שמעי'
ואבטליון שכן חכמים גדולים ודרשנים גדולים ולא אמרו
לכן לישראל חגיגכ דוחכ אח כשבת וכו' כרי שדורחאי
ובנו כיון דס"ל דחגיגכ דוחכ שבת וכחכמים פליגי
פירשו וכלכו לכס לדרוס שלא יחחייב בחגיגכ. וככ"ג
בר"י בן בחירא כיון דס"ל דפסח חינו דוחכ שבת
לשיעחו דב"ב, וא"כ פירש לנליצין דלא יחחייב בפסח,
וזכ נכון מלד.

מעם ששלחו ליה לריב"ב שלום

ובוח יש ליישז עוד דיוק בשמעתין שלחו ליכ לר' יכודכ
ב"ב שלום לך ריב"ב דאח בנליצין ומלודתך פרוסכ
צירושלים. ויש לדייק ככח דקאמר שלחו ליכ שלום לך
ריב"ב כול"ל שלחו ליכ לר"י אח בנליצין ומלודתך
פרוסכ צירושלים, ומאי קמ"ל לכלככ ככח דשלחו לי'
שלום לך. ולכ"ל אחי שפיר דכוכ דיכודכ בן דורחאי
כ"ל אמר רב מ"ע דבן דורחאי דכתיב וזנחת פסח לכ'
וגו' וא"ר אשי ואנן עעמא דפרושים ניקא ונפרוש, חלל
קרא לדרב נחמן. ופרש"י ואנן עעמא דפרושים, וכי לכך

ויזכו בנכסיכם. אף דמוחר ליתן במחנה מ"מ כל נכסיכון ודאי חסור וזכ אפילו כ"י כהפקר שיזכו בכן בני ישראל וכבן. אלא אפילו בדורות אחרים נמי יש לומר דחסור להפקיר כל הקרקעות כשייכים לישראל. ולא מיבעיא לדעת המחירי (כבאחי לעיל) דחמץ בשעב חמישיה לא כוכ הפקר כיון דחסור לכל ישראל, וא"כ לא כוכ הפקר רק לעכו"ם וזכ לא כוכ הפקר ולא מופיל לענין שיפערו מק"פ וככ"נ חס יפקירו כל ישראל קרקעותיהם רק כדי שיפערו מקרבן פסח, ח"כ יכ"י כהפקר רק לעכו"ם ולא כוכ הפקר. ועיין גיעין (מ"ז ע"א) ובחוס' שם חס לקחו עכו"ם בעל הפקר למפרע דאדעת' דעכו"ם לא הפקיר. אלא דיש לדחות קלף כיון דאיכא עכ"פ קלחם שאינם ראויים לפסח כגון זבים מלרעים ועמאים זקן וחולה, וא"כ מופיל כהפקר עכ"פ להם וי"ל, מ"מ כחורב יתחב אפילו כשכולם שלמים דדור שילאו ממלרים ופשוט.

אמר להפקיר נכסיו בא"י משום ישוב ארץ ישראל

אמנם אפילו נימא דכוכ הפקר, ומכני גם לפוערם מהקרבן ק"פ, מ"מ נראה דחסור לכל ישראל להפקיר קרקעותיהם בארץ ישראל, שכרי כבר כתב כרמזין (בס' במלות) דישוב אר"י כוכ מלכ ומלכ לקנות שדות בישראל. ובגמ' גיעין (ח' ע"ב) כקונס שדכ בסוריא כקונס צפרוריא ירושלים, למאי כלבחה, ח"ר ששח לומר שכוחצין עליו חונו אפילו בשבת, ואע"ג דאמירכ לעכו"ם שבות משום אר"י לא גזרו רבנן ועיין רש"י שם. ועיין שו"ת חשב"ץ (ח"א סי' כ"א) וכריב"ש (סי' ק"א) שכתבו כקונס שדכ מן העכו"ם הוא מלכ גדול מן העליכ כי העליכ הוא מלכ לשעמח אלא מלכ לצד וכו' אבל ישוב אר"י אינכ מלכ לשעמח אלא מלכ כמחיימח לעולם הוא ומלכ וחופלת לכל ישראל שלא חשק ארץ קדושכ ציד עמאים ואין למדין ממנכ לשאר מלות, וכ"כ זכ לכתב"ץ ע"כ. ועיין ספרי משנכ כלכות (ח"ג סי' קפ"ע וקל"ב).

גדולה מצות ישוב אר"י ממצות מילה שופר ופסח

וחזון כרביחי לרבינו כגדול כריעב"א ז"ל (ר"כ דף ל"ג ע"ב ד"כ מחני' שופר של ר"כ) לאחר שכתב דחכמים כעמידו דצריכס במקום מלכ ואפילו בשעב שיש צכ כרח כגון פסח ומילכ וכאריך שם כרצב ולאחר כאריכות כתב וז"ל ומ"ש צלוקה קרקע בארץ ישראל שכוחצין עליו חונו אפילו בשבת ע"י כוחי אע"פ שכחיצב מלאכה, שאני ישוב ארץ ישראל שאינכ מלכ לשעמח אלא קיימח לעולם וכיא חופלת לכל ישראל שלא חשק ארץ קדושכ ציד פרלים וכו' שחששו לזכ ככרצב

מקומות כדאיתחא בגיעין עכל"ק. כוכ כרוחכ ירחכ מדברי כריעב"א ז"ל דמלות ישוב ארץ ישראל גדולכ אפילו ממלות מילכ ושופר ופסח ועוד ודוחכ שבות דרבנן ונתן מעם לדבר שכוה מלכ קיימח לעולם וכיא חופלת לכל ישראל שלא חשק ארץ קדושכ ציד פרלים וכוא באמח כעין כא שכתב רש"י ז"ל שארץ כקדושכ לא ישכון חתח יד פרל ושיגרשו משם כאומות וזכ נוגע גם בזמן כזכ ופשוט כוא מאוד ע"ש.

מצוה לקנות קרקע בארץ ישראל מעכו"ם יותר מישראל

ומבואר עכ"פ דמלכ לקנות קרקע מעכו"ם, ובקרא חיסור מפורש שלא למכור קרקע לעכו"ם ולא לתח להם חני' (דברים ז'). ובגמ' ע"ז (י"ע ע"ב) חין מוכרין להם במחוצר לקרקע מנכ"מ אמר ר' יוסי צר חנינא דאמר קרל לא חתנס וכו' ועיין רמב"ם פ"י מכל' עכו"ם כ"ד ור"ח שם ועיין חוס' ד"כ דאמר קרל. ומעמכ אי נימא דע"פ שחל לכיות בשבת יפקירו כל ישראל נכסיכם, ח"כ יראו עכו"ם ויזכו בנכסיכם ויש צוכ חיסור גמור. וכי חימח שיחנו דע"מ כן לא הפקירו ואם יצוא עכו"ם ויזכ צכ חיכדור למפרע ולא כוכ הפקר וכמ"ש לעיל בסמוך (ועיין חוס' גיעין מ"ז ע"א), ח"כ לא כוכ הפקר לכוי"ע ואינו פוער מהפסח.

מי שאין לו קרקע אי יבול לקיים מצות ישוב אר"י

ואנב יש לי חקירכ אחח וזו נקודכ קענכ, מי שאין לו קרקע אי מקיים מלות ישוב אר"י, ומקום כספק דלכאורכ נראה דמי שאין לו קרקע לא מיקרי חושב אלא גר, ורמז לדבר באצרכס אצינו גר וחושב חנכי עמכס, כלומר עד עכשיו אני גר ועכשיו אני רולכ לכיות חושב, חנו לי אחוזת קבר. ומי שיש לו אחוזת קרקע נקרא חושב, ובקרא סו"פ ויגש וישב ישראל בארץ מלרים ויחזו צכ, ועיין רש"י מלשון אחוזכ. משמע דישוב עכ"פ אינו אלא צמי שיש לו קרקע, ומפקיר שדוחיו באר"י מצעל צוכ מלות ישוב אר"י שמלותכ צכל עת. ואף שיכול אדם למכור או ליתן משדוחיו, שחי חשבות צדבר, חדח דגס למכור נמי חסור למכור כל שדוחיו או ליחנו לאחר, ובמחני' פרכין (כ"ח ע"א) אפליגו ר"ח ורצב"ע בצמחרים כל נכסיו, ואפילו לרצב"ע דפליג אר"ח מודכ דמדאורייתא חסור לכחרים או להפקיר או ליתן במחנכ ע"ש. שנית, דכחס עכ"פ אינו מזיק ליתן אר"י צכלל שכרי מוכרו לישראל אחר, אבל ככא כיון שכל ישראל מפקירין לפעור מפסח ח"כ מפקיעים ישוב אר"י מכל וכל וזכ ודאי לכוי"ע חסור.

וכחצתי עוד במקום אחר דאולי מכ"ע כש"י נשיא כ"י
ס"ל דפסח אינו דוחק שבת ודו"ק. ולדידן מיכו לפ"ז
אחי שפיר קושיית בגר"ד דא"ל לחקן לכפקיר כל
כנסים ולפטור צע"פ שחל להיות בשבת דאסור
לכפקיר כל נכסי ישראל כללפני"ד. ועיין חת"ס (תשובה
קכ"ד) שכתב כעין זכ לר"א חבל לפעני"ד לכו"ע כן
כוא.

א"ב ר"א דדברי חת"ס ז"ל ל"ע שכתב דלר"א אסור
לכפקיר, ובאור"ח (סי' קכ"ד) כתב דלר"א
אפילו דיעבד אינן מוקדשים ואינן כפקר. ובחוספתא
(פרכין פ"ד כ"י) איחא לכדיא דדוקא דמותרים אינן
מותרים אצל בהקדשות כקדשו כקדש דעיקר קרא
דיליף מיינכ צפ' בחקוהי מכל אשר לו מאדם ומשדכ
אחוזכ בחרמים כוא דכתוב. ועיין בחי' חת"ס למס'
שבת (דף קכ"ז) שכתב ג"כ דאפילו דיעבד אינו מופיל
ע"ש. וכבר חמכ עליו בלבושי מרדכי (סי' קס"ח) ע"ש
ודוק.

העם שקפלוהו ליהודא ארמאה, ובאימור דכל בן נכר לא יאכל בו אי קאי על האוכל או על המאכל, ודין ב"ב באכילת קדשים ופסח

לדבריו מגמ' כנ"ל, וכבר ראינו דמניח שרלכ לכדיא
ראי' מכלל דדברי הסמ"ג. אלא לדעת כרמז"ס (פ"ע
מכל' ק"פ כ"ז) שכתב כמאכל כזית מן הפסח וכו'
ואין מאכלין ממנו לנכרי אפילו גר חושב או שכיר
שנאמר חושב ושכיר לא יאכל בו, משמע דקאי רק על
כמאכל ע"ש, וכן כתב כמ"מ שם דעת כרמז"ס ז"ל
ולדידי ודאי קשכ.

ב"ב מהו באכילת קדשים

וראיתי קדוש אחד מדבר כלל"ה (פסחים פ"ג ע"א
דרי"כ שחט שלא לאוכליו) שכתב דאין איסור על
צ"נ שלא יאכל קדשים, וכל זכ בשאר קדשים אצל דפסח
כתיב כל בן נכר לא יאכל בו, וכרי לא נאמר לא יאכל
לבן נכר ממנו שאז על ישראל הזכיר שלא יאכל לבן
נכר, אצל כתיב בן נכר לא יאכל ח"כ אח כבן נכר
הזכיר שלא יאכל בו. וזכו בלי ספק טעם כרמז"ס (פ"ע
מכל' ק"פ כ"ז) שפסק שכמאכל כזית מן הפסח לצ"נ
עובר בל"ה ולא כי חייב מלקות רק מכות מרדות,
וכמ"מ נדחק בזה. ולדידי פשוט שפוסר בל"ה שכתב
כרמז"ס ביינו לפ"ע לא חתן מכשול כמו במושיע
אצמכ"ה לצ"ה, אצל גוף האזכרה של בן נכר לא יאכל
אח כבן נכר כי הזכיר וכו' ע"ש. וכנראה דעת ל"ה
ז"ל שיעבד חדשכ דגם כרמז"ס ס"ל כהסמ"ג וא"כ לר"כ
על כעו"ס קאי, ולפי דבריו ג"כ לא קשכ מדי.

וקצת נראה ראי' מיחרו שכיון שראש שלא יקח נחלכ
בארץ ישראל חזר אל עיר מולדתו וכגם שמשכ
רבינו אמר לו לכך אחנו וכעצמו לך ואעפ"כ לא שמע
אליו לחד מ"ד ואי נימא דאיכא מלוא ישוב ארץ ישראל
אפי' בלי כיות לו חלק בו פכ"פ כיכ לו לילך אחס כי
במדין לא יוכל לקיים מלוא ישוב ארץ ישראל פכ"פ.

ובמה שכתבנו כלפני"ד טעם חדש שר"י בן בחירה כלך
לנליבין ולפי פשוטו נראה שכי' בחו"ל ועיין חוס'
ולכאורכ ביאך פזצ ישוב ארץ ישראל וכלך לנליבין, ולפי
מכ שכתבנו נראה דכרי צ"צ כיו מצני אפרים (עיין
סוכרין ל"ב ע"ב) דבני אפרים טעו בחשבונא וילאו
ממלרים קודם זמנכ וכרגום אנשי גח וכס כעלמות
כיבשות אשר כחכ יחזקאל כנביא ועלו לארץ ישראל
ור' יבדכ צ"צ מצני צניכס כמ"ש עמד ר"י על רגליו
ואמר אני מצני צניכס וכללו חפילין שכניח לי אחי אצל
מכס ע"ש, וא"כ לא כיכ לכס נחלכ בארץ ישראל ולכך
ילא מארץ ישראל דאין בו משום ישוב ארץ ישראל.

שם בגמ' ככוא ארמאה דכוכ סליק ואכיל פסחים
צירושלים, אמר כתיב כל בן נכר לא יאכל בו
כל פרל לא יאכל בו ואנא כא קאכילנא משופרי שופרי,
א"ל ר' יבדכ בן בחירה מי קא ספו לך מאליה ח"ל לא,
א"ל כי סלקא לכחס אימא לבו ספו לי מאליה, כי סליק
וכו' אמרו ליכ מאן אמר לך ככי, אמר לבו ריב"צ אמרו
מאי כאי דקמן דדקו בחריכ ואשכחוכו דארמאה כוא
וקעלוכו ע"כ. ובקשכ לי גדול אחד שליט"א, אמאי
קעלוכו דכרי כלאו שלא לכאכיל מצער כפסח לפכו"ס
לישראל נאמר ולא לפכו"ס ובמאי כיכ כערל חייב
מיחכ. וחי' די"ל דכי' חייב מיחכ משום גזל דעכו"ס
נכרג על גזל ע"כ.

ואענא חלקי גם אני צס"ד, וכוכ ככאי חי' שאמר
מעטם גזל כגם כי כנראה שכן כתב דמניח
(מלכ י"ד) מ"מ ל"ע שכרי רש"י שם (ד"כ ר' יבדכ
צ"ב) כתב וז"ל, קאמר לי שאין אחס נוחנים לי חלק יפכ
אלא מן ככחוש ואני נחתי דמים כמו כן ע"ש. וכרי
שפי' רש"י ז"ל דכאי ארמאה נחן דמים כמוכס, וא"כ
ודאי א"ל לפרש משום גזל פכ"פ לפי שיטת רש"י ז"ל.

ודברא לפעני"ד דכוכ לכאורכ דבר זכ כוא מחלוקת
כפוסקים על מי קאי כלאו דכל בן נכר לא
יאכל בו, דעת כסמ"ג דכלאו כוא באוכל וקאי על
כעכו"ס, ולדידי ודאי לא קשכ מידי ואדרבך ראי'

ב"ר האב"ר קדשים חייב משום גזל

ושמו עיני ורחימי במני"ה (מלכ י"ד) שכבדו ג"כ כא קושיא ושקיל וערי צב, וכחצ עוד נלפענ"ד לישב משום גזל חלל ששמר עלמו מקושיאנו שכתב רש"י שהוא שילס ממון וחידש דבר חדש ע"פ שיטת רש"י דקק"ל ממון גבוב הוא וכעכ"ס באוכלס חייב משום גזל, דמכ לי ממון כדיעו מכ לי ממון גבוב, אך לישראל זכב לכו רחמנא לאכול חלל לעכ"ס דלא זכב לכו רחמנא כוי גזל גבוב, ח"כ עכ"ס שאלל קדשים קלים כיון דכוכ ממון גבוב כ"ל גזל, וסיים וכו' דבר נחמד ואמיתי, ולפי שיטתו לריך לחרץ דמכ שאמר שחייב משום גזל כיינו משום קדשים ואף ששילס עבור חלקו.

אלא דמכ דפשיטא ליכ לכמני"ה ז"ל ואף שקלס"כ לדבריו, ראייתו לכלל"ה ז"ל דפשיטא ליכ לכיפך שכתב בפסחים (דף ע"ג כ"ל) בדברי רש"י ז"ל שפי' מידי אבכמני"ה לבני נח שאס חכלו לא כיכ חייב, ופי' שס דלישראל לא כוי חיקון דבלא"כ אסורכ משום קדשים, חלל לבני שפיר עשכ חיקון שפחכ אינו אסור לבני שאף שכלי ספק שבישראל אסור כיכ ליתון קדשים לבני כיינו שבישראל אסור ליכנות חלל חין באיסור על כבני שלא יאכל קדשים ע"ש. וכרי מפורש דעת כלל"ה דפשיטות בדברי רש"י ז"ל דליכא שום איסור כבני שלא יאכל קדשים, ובאמח כי לפענ"ד לא מלינו זכב שום איסור לבני לא בז"מ שלכס ולא בזמנות עשכ שלכס, איברא דנראה ממקומו מוכרח מדכול"ך ככתוב לאסור בן נח בפסח מכל בן נכר משמע דבשאר קדשים קלים לא נאסר, דאל"כ למכ לן קרא בפסח כא ודאי דלא גרע משאר קדשים, חע"כ דבשאר קדשים חין עליו שום איסור, ולכן משמיטנו בפסח מקרא מיוחד, ולפי' נסתר חי' כמני"ה נמי משום גזל קדשים קטלוכו, דאי לאו משום קרא דכל בר נכר לא חייב כלום דליכא איסור מכח קדשים בכלל.

השוחט קדשים בשבת נימא אי עבד לא מהני

ובמחלוקת כלל"ה וכמני"ה נלפענ"ד לפשוט מכ שנסחפקתי בספרי בשו"ת משני"כ (ח"צ סי' מ"א) דבשוחט קדשים בשבת דלא ליחייב משום שבת לפי טעם מכרי"ט ז"ל שכתב דלכן בשוחט חולין בשבת לא אמרינן כיכ אי עבד לא מכני משום דלא נתקן באיסור, דאפי' נימא דבשוחט בשבת אי עבד לא מכני מ"מ חיקון לכוילאו מידי אבכמני"ה לבני וחייב משום חיקון קלח, וא"ל לומר אי עבד לא מכני, וגם רבא מודכ בככ"ג דמכני, ונסחפקתי בשוחט קדשים, דאי נימא כיון דאסורין בנאח גס לעכ"ס אסירי, ח"כ

ונלפענ"ד לככריח שיטת כלל"ה וכמני"ה ממכ דלכאורכ לע"ג דברי כגמ' דככ"ס ארמאח ויתור לשון איכא ככא שאמר כחיצ כל בן נכר לא יאכל צו כל ערל לא יאכל צו וכו', וכדברים מחמיכים דמאי שייכות ליכ לעכ"ס פס כקרא דכל ערל לא יאכל צו, וכלוא הוא לא צא רק לומר דאף דאסור לעכ"ס לאכול מק"פ חע"כ הוא אכול וא"כ כיל"ל מקרא שמפורש דין עכ"ס, ומאי צפי בקרא כשני דכל ערל לא יאכל צו שאינו נוגע לו לכ"ע ונ"ע.

האיסור דאכילת הפסח בין לישראל מומר ובין לגברי

ומה שיש לומר לפ"מ דגרסינן במכילתא (פ' צא) כל בן נכר לא יאכל צו אחד ישראל מומר ואחד נכרי במשמע שנאמר וכל בן נכר ערל לב (יחזקאל מ"ד) ולקמן בסמוך וכל ערל לא יאכל צו למכ נאמר וכלוא כבר נאמר כל בן נכר לא יאכל צו וגו', חלל ישראל ערל שומע חני יכא כשר לאכול פסח חלמוד לומר וכל ערל לא יאכל צו ע"כ (ועיי"ש גירסת כגרי"א ז"ל לפי שנאמר כל בן נכר במקום וכלוא כבר נאמר). ונלפענ"ד לקיים גירסת הספר וככי פירושא וכל ערל לא יאכל צו למכ נאמר וכלוא כבר נאמר כל בן נכר לא יאכל צו, פי' כיון דכבר נאמר כל בן נכר לא יאכל צו ובן נכר קאי חמי שנחנכו מעשיו לאציו שבשמים, וממילא נלמד ממנו דישראל ערל נמי לא יאכל צו דכאי נמי נחנכו מעשיו, וא"כ כאי וכל ערל למכ לי, וז"ש וכל ערל וכו' למכ נאמר וכלוא כבר נאמר כל בן נכר לא יאכל צו, וע"כ ז"ל דכאי קרא דכל בן נכר לא יאכל צו קאי אבן נכר ממש, חלל ישראל ערל שומע חני שיכא כשר שאין ללמדו מכל בן נכר, חלמוד לומר וכל ערל לא יאכל צו ודו"ק צוכ, ועיין יצמות (דף ע"א ודף ז"ו) ואילעריך למיכתב ערל ואילעריך למיכתב בן נכר ע"ש.

והנראה מדברי כמכילתא דכני חרי קראי שייכי אכדדי ובא זכ וגילכ על זכ, דאי לאו דוכל ערל כוכ מוקמינן כל בן נכר לישראל שנחנכו מעשיו לאציו שבשמים, ולכן צא כקרא דכל ערל, ומעכא זכ כוא פי' כדברים שאמר כאי ארמאח כחיצ כל בן נכר לא יאכל צו וכחיצ כל ערל לא יאכל, ומדכחכ כחורכ חרוייכו ע"כ מוכרח מוכ דעכ"ס אסור לאכול מן הפסח ואנא כא קא חכילנא משופרי וכו', ואחי שפיר מכ שכבדו כקרא כשני ג"כ של וכל ערל לא יאכל צו (וכמ"ש במכילתא), וזכ לפענ"ד דבר יקר צפי' כגמ'. ולפי' שפיר מיושבת קושית כחכס כ"ל דכיון דכאי ארמאח ככריח כשיטכ לפלמו דקאי כלוא על כעכ"ס ולכן קטלוכו, ומלחתי דבגכות מכרש"ס על מס' פסחים שכבר הקשכ קושיא זו בשו"ת מכרי"א (או"ח סי' נ"ב) ע"ש.

חנוך מלכז כ"ו וצו"ת חכ"ל וחס"ס יו"ד סי' ס"א, וכיון שבעיד על ע"מ לפני ריב"צ שאל כל מפסח ממילא שפיר חייב מיחב.

עוד י"ל לפ"מ שאמרו ז"ל (חולין רפ"ק בשוחט) אמר ר' אחא בר יעקב ש"מ מדר"ל מזמנין ישראל על בני מעיים ואין מזמנין עכו"ם על בני מעיים. מ"ע ישראל, דבשחיטת חליה מילחא כיון דאיכא שחיטת מעלייהא אישחרי לכו, עכו"ם דבנחירי סגי לכו ובמיחא חליה מילחא כיון כחבמכ"ה דמי. וכן פסק הרמב"ם ז"ל (פ"ע מכל' מלכ"ס כ"ב וי"ג). וכבר הקשו ל"כ המפרשים מכא דפריך בגמ' (חולין דף ל"ג וסוכה דף ד' נ"ח ועיין חוס' שם) מי איכא מידי דלישראל שרי ולבני חסור. ולפי דעת הרמב"ם י"ל דכא ארמאכ אכל מבני מעיים של הפסח שחב לו בכלל אבמכ"ה ובני נכרג על אבמכ"ה שחב בכלל ז"מ שלכס ולכן קטלוכו ודוק. שוב מלאחי צמנח סולת שחבית משו"ת בית יצחק (יו"ד ח"א סי' ל"ז) שכתב כעין זכ, אלא שכתב מטעם כיון דבפסח נלכ כאלד יקבל פעם בני מעיים וכיו כל הפסח אבמכ"ה לבני ע"ש, ואין לי הספר לעיין בו ול"ע.

שם בגמ' וקטלוכו, עיין רש"י ואני נחתי דמיס. רחב מכ שביארנו לעיל, דנראה דבא לישב אחאי נכרג, וכמנ"ח כתב משום גזל דבני נכרג על בגזל ולרש"י שפי' שנתן דמיס ליכא גזל, ושם מבואר שיעת כמנ"ח דכעס שקטלוכו כיו משום שאל כל קדשים ושיעת כל"ה (דף פ"ג) דבני לא נאסר לאכול קדשים ואינו נכרג. ואולי י"ל כעס משום גזל משום דבשעת נתינת מעות נחכין על האליכ שאמר לו ר"י לבקש ולא נחכין לקנות בקרבן ונחבדר אחר כך דאיכא גזל למפרע. ומדויק בזכ לשון שלחו ל"כ לר"י וכו' אח צלצין ומלודתך פרוס צירושלים דע"י מלודת שלו שנתן לו ע"כ לבקש אליכ נחבדר למפרע שגזל ואכל וחייב מיחב. וקל"ע לפ"ז סיוס לשון רש"י ור"י לא כיכ צידו לכרגו, ועיין מש"כ בזכ לעיל.

בשוחט קדשים בשבת יכא פטור מטעם דאי עבד לא מכני וכשחיטת חבא פסול. וכעת נראה דאפשר דא כוא מחלוקת כיו לדיקי אחרונים ז"ל, דלדעת כל"ה ז"ל אין שום ספק דחייב, אבל לכמנ"ח ל"ע דאי נימא ככ"ג אע"מ.

אלא דבעיקר קושיא כמכרי"ע ז"ל לא זכיתי לכבין דבריו כקדושים דלפענ"ד לא אמרינן אע"מ אלא כיכ דאי נימא דלא מכני דבר המעש כגון המגרש חנוסחו ואי נימא לא מכני וכגע בעל אז לא חכני מעשיו ואיכא מגורשת ואכתי כיא אשחו כי כאי גוונא וכיוצא בו כוכ אמרינן אע"מ אי לאו דגזירת הכחוב דמכני עיין תמורק דף כ' ובחוס' שם. אבל בשוחט צכמכ בשבת אפילו נימא אי עבד לא מכני וכשחיטת פסולת מ"מ כרי כשור שחוט לפניך ונעלכ נשמחו ומועל מח ולא תחזור לכיות חי אי נימא אי עבד לא מכני ונימא דכשחיטת פסולת, או כמבשל בשבת אי נימא אי עבד לא מכני, לא יחזור כמאכל לכיות חי ובלתי מבושל נמלא דכמעש יתקיים רק ככלכ לא מכני וזכ אינו בכלל אי עבד לא מכני וכבן כי זכ לפענ"ד צרור.

עכו"ם העוסק בתורה חייב מיתה

נחזור לדין, עוד יש לומר על הקושיא הראשונה לפי מכ שאמרו בגמ' סוכה דף (דף נ"ע) א"ר יוחנן עכו"ם שעסק בחורב חייב מיחב, וכיון שזכ לפני רבי יכודכ ואמר לו כחיכ וכל פרל וגו' וכחיכ וכל בן נכר וגו' וראה שלמד חורב ולכן כיכ חייב מיחב כדיו גוי שלמד חורב חייב מיחב. ובזכ מיושב נמי מכ שכתב רש"י ז"ל (ד"כ מי קא ספו וכו') וצידו ר"י בן צחירא לא כי' לכרגו, משמע דאילו כי' צידו כי' כרגו ריב"צ, וזכ חמיכ, דמכ עשכ וראה צו ריב"צ שמוחר לכרגו, שכרי שם לא אכל פסח, ולכנ"ל י"ל משום שעסק בחורב, אלא שלא כי' צידו לכרגו. ועיין רמב"ם (פ"י מכל' מלכ"ס כ"ב) ופ"א (חגיגה י"ג ע"א) ומג"א (או"ח סי' של"ד סק"ז), וכבר כארכתי בזכ צמקוס אחר צס"ד ול"ע. וי"ל נמי דכיון דעכו"ם נכרג ע"פ עד אחד ודיין אחד וע"פ ע"מ (עיין

ביאור שיטות דתוס' והמשנה למלך בדין בני חור"א חייבין בקרבן פסח

וח"א כראני צס' נחלת משכ על מס' גיעין שדייק כן בגמ' גיעין כנ"ל דמחול פטורין מלעלות לרגל וגם פטורין מלעשות ק"פ ודלא כמל"מ, אלא שחבית דברי כמאירי שם שפי' עעס אחר, דבני חור"א אע"פ שעולים לרגל מ"מ לא מחבכבין שם כרצב ולכן אין מלויין לקיים דחוזרים מיד למקומן.

ולפענ"ד כי' נראה לחת עוד עעס שחוזרין מיד,

חמל"מ (ריש כל' ק"פ) חמכ ארצותינו צעלי כחוס' (ד"כ מאליכ) שכתבו דבני חור"ל פטורין מק"פ, ופשיטא ליכ לכיפוך דחייבים צק"פ. וכקשו כמל"ל מגמ' גיעין (ד' ע"ב) לעולם ממדינה למדינה צארי נמי לא לריך דכיון דאיכא עולי רגלים משכח שכיחי, ומוכח מיכ דמחול לא עולין לרגל ולכן לא משכח שכיחי ולריך לומר צפני נכתב וצפני נחחס, וכוא כחוס' ולע"ג למל"מ.

דבחורכ כתיב ולא יחמוד איש את ארצו בעלותו לרחוק.
וכנכ כבעתה זו דוקא בארץ נאמרה ולא בחו"ל, ולכן
כיון דאין כבעתה שלא יחמוד איש חוזרין מיד לשמור על
חילם וממונם.

איברא דגמ' מפורשת הוא כדעת בחוס' דמי שאין לו
קרקע אינו פולח לרגל (פסחים ח' ע"ב), וכן
הוא בירושלמי (ספ"ג דפסח) דמי שאין לו קרקע אין
פולח לרגל, ואין עליה ברכה. חולס אכתי יש לחרץ
שיעט כמל"מ דמסחמא כדר בחו"ל אין לו קרקע באר"י
ואינו פולח לרגל.

העם שריביב לא עלה להקריב ק"פ

ועיין סוכדרין (ל"ב ע"ב) ר"ח בנו של ריב"ג אומר
מחיס שכח יחזקאל עלו לאר"י ונשאו נשים
ובולידו בנים ונות, עמד ר"י בן בחירא על רגליו ואמר
אני מצני צניכם וכללו חפילין שכניח לי אבי אבא
מכס, ומאן נינכו מחיס שכחי יחזקאל, אמר רב חלו
בני אפרים שמו לקן ועשו שנה' ובני אפרים וגו'
וכרגום אנשי גח כוולדים בארץ וגו'. נמלא דר"י בן
בחירא שכי' צנליצין הוא כי' מצני צניכם של בני
אפרים שנכרגו על שילאו קודם זמנם ממלרים וא"כ לא
ירשו בארץ. ולכן לא כי' לריב"ג חלק בארץ ולא כי' לו
קרקע באר"י, ושפיר לא עלה לרגל, וא"כ חריוכו אחת
מכ שכחצו בחוס'.

ואולי מכ"ע נמי כיו מסופקין צ"ב אי פסח דוחה את
כשצח (לקמן ס"ו). ובמפרשים חמכו דכא כמכ
פעמים חל ע"פ לכיות בשצח, וכקושיה בירושלמי שם
ולכנ"ל נראה דצ"ב לשיעט דמי שאין לו קרקע פטור
מן הפסח, א"כ אפשר לכפקיר קרקעו ולא יביא ק"פ
בשצח, ולכן כיו מסופקין בדבר. וראה אריכו"ד בזה
לפיל.

ודע דכרגע נפל מילתא בלכחי מכא דכיו בני ישראל
מחלכ פכורין ומחלכ פמאין לקמן (פ' ע"א)
דקאמר ומאן לייח לכניח ביחו ומצקש אופנים לפטור,
וכרי כי' באמת יכול לכפקיר אחד מן כעמאיה נכסיו
ויפטר מן הפסח. חלל ע"כ או דא"ל לכפקיר או שא"ל
לכפקיר וככו.

וחצח עד כנכ כחצו לפלפולא, חצל באמת מגמ' גיטין
כנ"ל לפענ"ד פשוט לא קשכ לכמל"מ, דאפילו
נימא דמחול נמי יש מלכ לפלות לרגל, מ"מ י"ל כיון
דמריחוק מקום הוא לא כיו שכחיס לפלות או מדין דמי
שכיכ עמא או בדרך רחוקה לכס או לדורוחיס. ולא
דמי לבני אר"י ממדינכ למדינכ דשכחי פולח רגל
ומלוויס לקיימו, וכפקיר דברי בחוס' ומל"מ. ויש לפיין
בגל"ח שם מכ שחי'.

דף ד' ע"א

אמידת דונו דיני כלשון ע"ז או דאיתי מדן

דונו דיני אמרי ש"מ, ול"ב דבגמ' אמרו ש"מ ולא אמר
בדקו ואשכחוכו וכו' ובסמוך ככוא דכוכ קאזיל
וכו' בדקו ואשכחוכו ומ"ש דכלן בדקו אחריו וכלן
אמרו ש"מ בלא בדיקה, ונראה דבגמ' שצח ס"ז ע"ב
דונו דיני יש בו משום דרכי כאמורי ר"י אומר אין דן
חלל לשון ע"ז וא"כ אין לישראל לכזכיר דונו דיני לחנס
כי יחשדוכו בדרכי אמורי או ח"ו בע"ז וכיון דכחי אמר
בכל שעתא דונו דיני ש"מ מדן קאחי דכלאו ככי לא
כי' אומר כן, חלל שפל שם שצמו הוא מדבר דונו אוחו
לכך זכות. חצל בצולון לא כי' שום פעם לדעת בשציל
מכ הוא קאזיל ומיכו כיון שראו דכוכ קאזיל בתמידות
בדקו ואשכחוכו.

בביאור דין בדיקת חמץ בליל י"ד ומר"ה, ודין צ"מ דלא ליפתח בעידניה, ומדות העם דבשעה שבנ"א מצויין
בבתיהם

בשית, דמשמע לכאורכ דרק מחמת כעמים כנ"ל
כלומר וכשחל דאית לן פעמים חלו דלכו"ע אור אורחא
הוא וכו' וכרי אפילו נימא אור יממא נמי חקשכ נבדוק
בשית. וי"ל בזה כיון דאור יממא א"כ אפשר ככ"נ כולו
יומא, חצל כיון דאור אורחא שפיר פריך. ג) אמר אביי
כלכך וכו', וכאילו חלוי בעממי כנ"ל, ומאי נפ"מ בכני
עממי כרי כעסם בזה שלא ישכח לקיים כמלכ. ד)
מש"כ דילמא משכא ליכ שמעתיכ ואחי לאימועי
ממלכ, משמע דלא קפיד רק על כמלכ דבדיקת חמץ,
כיל"ל ואחי לשכויי חמץ בפסח ויעבור צ"י וצ"י שכוה

שם בגמ' וכשחל דקיי"ל וכו' נבדוק בשית וכו' אמר
רב נחמן בר ינחק בשעכ שצני אדם מלוין
בצחיס ואור כנר יפכ לבדיקה, אמר אביי כלכך כחי
לורכא מרבנן לא ליפתח צעידני' באורחא דחליסר דנגכי
ארביסר, דילמא משכא ליכ שמעתיכ ואחי לאימועי
ממלכ.

וי"ל חדא, דלמ"ל ב' פעמים בשעכ שצני אדם מלוין
בצחיס ואור כנר יפכ לבדיקה (ועיין פור ס"י
חל"א וע"ז שם סק"א). ב) דמקשכ וכשחל וכו' נבדוק

כצדיקא חפ"י מר"ח, וש"ס צבלי פליג על זכ. ולזכ
כוספו עוד עטס צשעכ שצנ"ח מלויין צצחיסם וזכ
ע"כ ע"פ שאז כצר חזרו ככל ולריך לצ' פעמים.

ולפ"ז יש ליישצ נמי מכ שמקשכ נצדוק צשית כיון
דאיכא פעמא משום שצנ"ח כצר מלויים
צצחיסם, ח"כ צשית יוחר חזרו כצר לצחיסם דאפילו
צ"כ"ש אפער שיחזור. ומשני משום דאיכא נמי פעמא
דאור כנר יפכ לצדיקא ודו"ק.

ב' דמקמים דפשוטי העם ולת"ח

א"י מלויים צצחיסם כפשוטו שחזרו ממלחכתם, דלכאורכ
חקשכ דאכ"י פועלי כיום חוזרים מעבודתם צלילכ
וכדכתיב ילח אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב, ועיין ריש
צרכות (צ' ע"צ) אפ"פ שאין ראוי לדבר זכר לדבר
שנאמר ואנחנו עושים צמלאככ וחלים מחזיקים צרמחים
מעלות כשחר עד לאח ככוכבים. אמנס כח"ח כרי דרכן
לכיות צבית כמדרש צלילות ללמוד תורכ וכמ"ש
צרמבים (צכל' ח"ח פ"ג) שאין אדם לומד רוב חכמתו
אלא צלילכ וצצחמ"ד דוקא דצריח כרוחכ על כחורכ
שלומד צצחמ"ד שלא צמכר כוכה. וצקרק כתיב נשים
פענוות צועות וגו' שמנדין שינכ מפניכס עד שיצאו
צעליכן מצ"חמ"ד, וח"ח פועלי לילכ כן צעמדס צלילות
ללמוד תורכ, וח"כ אכתי לאו כו"ע נמלאים צצחיסם,
ואמאי חיקנו צחחילת ליל י"ד לצדוק. ולזכ אמר אציי
כלכך כאי לורצא מרצנ, כלומר כיון דחיקנו ז"ל צדיקא
חמץ מעטס דצנ"ח מלויים צצחיסם, לכן ל"מ לא ליפחח
צעדיניכ צכדי שכולס יכיו נמלאים צצחיסם, וצעי גס
לעטס זכ ל"מ שיכיו נמלאים צצחיסם. אלא דכאי עטס
שיכיו נמלאים צצחיסם ליכא צ"מ שצ"מ צ"לס ואין
נמלאים צצחיסם, ואמר אציי כלכך כאי ל"מ לא ליפחח
צעדיניכ שג"כ יכיו נמלאים צצחיסם. נמלא דעטס חזרו
כצר לצחיסם וגס דאור כנר יפכ לצדיקא מכני לסחס
צנ"ח שנמלאים צצחיסם, אצל לריך עוד עטס ל"מ חוזרים
ונמלאים צצחיסם, דלכן ל"מ לא ליפחח צעדיניכ.

וצנח אמרו ז"ל אור לארצכ פער צודקים אח כחמץ,
ופרש"י שלא יעצור צצ"י וצ"י. אמנס כחוס'
כקשו דמדאורייתא צציעול צעלמא סגי, וכחמירו
חכמים לצדוק חמץ ולצערו שלא יצוא לאכלו. נמלא
לשיטת כחוס' דעיקר צדיקת חמץ אינו חיוצ משום צ"י
וצ"י אלא מלות חכמים כדי לכרחיק אדם שלא יצוא
לאכול חמץ. ומעכא שפיר מוצן מכ שאמר אציי
דחיישינן דאחי לאימועי ממלכ, וכקשינו לעיל
דלכאורכ משמע דקאי אמלות צדיקא שכ"ח מדרצנ
ואמאי לא קאמר דחיישינן שיעצור אחיסור דצ"י וצ"י

אחסור חמור כרצכ יוחר מכמלכ דרצנ. (כ) קושיית
כצ"ח (ס"י חל"ח) דקיי"ל ריש צרכות (ד' ע"צ) אלא יכא
אדם צא מן כשדכ אס רגיל לקרות קורא לשנות שונכ
ומחפכל ואוכל, כרי רז"ל שחששו שלא ישכח לקרות ק"ש
צלילכ חיקנו ללמוד קודס כק"ש ולא חששו שימשך ל"י
שמעתיכ וככא אדרצכ חששו.

ואשד נראה צס"ד לפמ"ש כצר דלכאורכ משום עטס
דצשעכ שצנ"ח מלויים צצחיסם כ"י עדיף לצדוק
צנפרא, דצחחילת כלילכ צנ"ח צחים לצחיסם ואכתי
לאו כולס צצחיסם כס אצל לאור כצוקר כולס ישנים
צצחיסם. אלא דח"כ יחסר כעטס דאור כנר יפכ
לצדיקא, דצצוקר אור כשמש יצוא ואור כנר אינו
מועיל, דשרגא צעיכר כוא ואנן ילפינן אור מאור
כנר.

אלא דח"כ סגי צכאי פעמא דאור כנר יפכ לצדיקא
ולמ"ל עטס מפני צשעכ שצנ"ח נמלאים
צצחיסם. וצירושלמי ר"פ כחצ ר' יוסי אמר לפי שאור
כנר יפכ לצדיקא ור' מנא אמר ושמרחס אח כיום כזכ
לדורותיכס חקת עולס שיכו יוס ולילכ משומרין,
וחרוויכו לא כזכירו כעטס צשעכ שצנ"ח נמלאים
צצחיסם. וי"ל דכנכ צירושלמי שס פריך לר' יוסי
ויחחיל אור ל"ג, ומשני אין כיני וצדוק אפ"י מר"ח. פי'
כרצצ"ן (צמרדכי ריש פסחים ס"י חקל"כ) צלשון חמוכ
יצדוק אפילו מר"ח וזכ ודאי ח"ח, ולכן ע"כ רק ליל
י"ד. אמנס שאר פוסקים פי' צניחוחא אין כני, כלומר
אכ"י דאפער מליל י"ג ואפ"י מר"ח (עיין עמודי
ירושלים). ולכאורכ צש"ס דילן לא מלינו דמכני מר"ח
וצאחרונים מלינו מחלוקת אס צדק קודס ליל י"ד, ועיין
מ"צ שפסק לחזור ולצדוק צלא צרככ.

ביאור ענין בשעה שבנ"א מצויים בבתייהם

ולד"י דמסחפינא כ"י נלפענ"ד לפרש לפ"מ דקיי"ל
דכיו"ח צשיירא ל' יוס קודס כפסח או יוחר לפני
כזמן לריך לצדוק שחא יכא לציתו ע"פ ציכ"ש ולא יכא
לו זמן לצער חמלו. וכנכ זכ דרכס של צנ"ח כל כשנכ
שערודים על כמחי' ועל ככלכל ואין נמלאים צכל פח.
צצחיסם, אצל קודס יו"ע ככל חוזרים לצחיסם לכיות
עס צ"צ ציו"ע ולכן חייצו לצדוק שחא יחזור ע"פ
ציכ"ש. ואומר אני דצשעכ שצנ"ח מלויים צצחיסם קאי
ג"כ אכא דצפ"פ צנ"ח מלויים צצחיסם, פי' שכצר חזרו
כולס על יו"ע. ואחי שפיר דש"ס צבלי מציא צ' פעמים
לזכ כדי לחלוק על כירושלמי דרואים לומר דאפילו מר"ח
אפער לצדוק דכא לדידכו כיון דכעטס כוא רק משום
דאור כנר יפכ לצדיקא שפיר סגי לצדוק צלילכ ולכקדים

דכוי מדאורייתא, וכנ"ל אחי שפיר דודאי לא חיישין שיפצור חז"י וז"י שכרי אפשר צדיק, אבל מ"מ חיישין דמחמת כלימוד משכיב שמעתיב וימנע ממלכ דכיינו מלח צדיק שאינך אלא מלח חכמים ולא ענין של חיוב אקרקפתא וכבן.

בישוב קרית הברית מ"ש חמץ מק"ש

ומעתה נבוא ליישב קושיית כז"ח בס"ד. דכנכ כבר בצאנו לעיל דעא כירושלמי דלריך יום ולילכ משומרין, ולכן לריך לצדוק מיד צלילכ כדי שיכ"י יום ולילכ כולם משומרין. וידועים דברי כרנצ"ד (ריש פסחים) דלכן כחיל כחנא צלשון חור לכורות נתן שריך לצדוק כחילת כלילכ שעדיין נראה כאור, וכיינו חור לארבע עשר. וא"כ כחיוצ על כצדיקכ הוא מיד כחילת כלילכ. אבל לענין ק"ש מלוחכ עד שיעלכ עמוד כשחר, וכמ"ש כמשנכ (ריש כרכות) רש"ג אומר עד שיעלכ עמוד כשחר, ומציא מעשכ שצא צניו מציא כמשכח ואמרו לא קרינו אח שמע ואמר לכס חס לא עלכ עמוד כשחר חייצין אחס לקרות, וכדי לכרחיק אמרו עד חלות עכ"פ אבל כחילת כלילכ שפיר חין חיוצ דוקא לקרות, ואפי' לכרחיק ליכא עד חלות. וא"כ אחי שפיר כחילוק צין ק"ש לצדיקת חמץ, דלק"ש ליכא חיוצ כחילת כלילכ דוקא, ושפיר לא גזרו על כלימוד אלא אדרבכ כי רגיל לקרות קורא לשנות שונכ וכו', וכבן כי קלרתי אחר שראיתי שכבר חי' כעין זכ.

ובבבא שכתבתי נלפענ"ד ליישב עוד מכ שכקשו צכא דחנן מאימחי קורין אח שמע כערצין משעכ שכככנים וכנסין לאכול כחרומחן, ובסמוך שס פריך ועני גופי' מחי קורא, ולא פריך כעין זכ ככנים מחי קוראין, עיין חוס' ומכרש"א שס. ולפמ"ש נראה כצאמח לא פריך כן על כבן גופי' שכרי מסיים כמשנכ עד סוף כאשמורכ כראשונכ וחכ"א עד חלות וא"כ יש לו שכות ולא פריך מחי שיקרא אחר שיאכל כחורמחן ולא חייש משום שכחכ אלא שכעני שאין לו נר ואוכל קודם פריך מחי קורא וכבן.

דוקא מסכת חדשה אין להתחיל ללמוד קודם בדיקת חמץ

שנית נראה ליישב קושיית כז"ח בדיוק לשון כאי לורבא מרבנן, דלכאורכ כול"ל אמר חז"י כלכך לא ליפחח חיינש כעידניכ, ועיין רש"י חעניח (ד' ע"א) ז"מ כוא ח"ח לעיר. וכנכ כמאירי כציא יש מפרשים דכאי ז"מ לא יפחח דוקא כמסכת חדשכ אבל בלא"כ יכול ללמוד כקציעות שלו, ודייק לשון לא יפחח כלומר פתיחכ

כדבר חדש, וכוא ז"ל חלק עליכס (ועיין ספר כמכחס). ולפענ"ד דכא קשיא לכו למכ אמר ז"מ ולא אמר סחס ליפחח חיינש, ולכן כחצו דל"מ שלא למד עדיין ככ"ח לא ליפחח כעידניכ, כיינו כמסכת חדשכ. ועיין שו"ח מכרש"ל ששאל כשואל כענין נוסח כחפלכ, וכחצ דצילדותו כי' ערוד כלימוד גפ"ח ולא כי' לו פנאי לפנות לרבו כענינים אלו, ולזקנותו כבר לא כי' לו רבו. מבואר דל"מ כוא יוחר מחעמק וערוד כעידניכ מח"ח זקן, וא"כ י"ל דלכן קאמר ככי ז"מ דוקא לא ליפחח כעידני' ולא דמי לק"ש דאין טעם לערדכ מחמת עידניכ ועומק כענינים.

ועוד צו שלישי' דכגמ' כרכות (שס) אמרו שלא יכא אדם צא מן כשדכ ואומר אוכל קמעא ואשכח קמעא וכו' אלא אדם צא מן כשדכ כי' רגיל לקרות קורא לשנות שונכ ומחפלל ואוכל. וכנכ מייירי כחנא כחקנכ כנעשיח לאדם צא מן כשדכ, כיינו ע"פ רוב לצעלי כחים כעוסקים כמו"מ או כשדכ ולא לז"מ ולדידכו לא חיישין לאמשוכי, אבל בל"מ חיישין.

נפ"מ בין תפלת ערבית דתדיר לבדיקת חמץ

דביע' כקודם נלפענ"ד לומר דכמו דקיי"ל דלא יאכל קודם כחפלכ של ערבית שמה ישכח, ומ"מ חס יש לו מי שיזכירו או שיש לו מנין קצוע מוחר לו לאכול, וכעטס דכרגל נעשכ עצע. ולכדיא כחצ ככ"ח (סי' חל"א) דמי שלא כחפלל ערבית עס כליצור מלחחי ככג"כ דיצדוק כחילכ ואח"כ יחפלל וכ"כ כמחזורים. מיכו נ"ל דיחפלל כחילכ, דאיכא למיחש שמה יערוד כצדיקתו וישכח מלכחפלל משא"כ כחפלכ קצוע וסדורכ לא מעריד. אבל מי שמחפלל לעולם ערבית ציחדי צלילכ יצדוק כחילכ, דכיון דדש ציכ לא ישכח. וכ"כ מכרי"ל דמי שכחפלל כצייכ"ג ופעס ח' לא כחפלל כצייכ"ג חסור ללמוד עד שיחפלל ערבית, אבל מי שמחפלל לעולם ערבית כציוו מוחר ללמוד קודם שיחפלל, עכ"ד ככ"ח. וכמג"א (סק"כ) חמכ עליו, ע"ש.

מידו מדברי כז"ח מבואר כחילוק צין מי שרגיל לעולם ככך לאינו רגיל, דמי שדרכו לעולם ככך לא חיישין שמה ישכח. ומעככ אחי שפיר מאד, דכחס לענין ערבית לא חיישין שמה ישכח כיון שרגיל ככך, וכמו שאמרו כגמ' לכדיא אלא אדם צא מן כשדכ כי' רגיל לקרות קורא וכו' כלומר כיון שרגיל ככך קורא ושונכ ואח"כ מחפלל, וזכ דרכו לעולם ולא חיישין שמה ישכח דכחר כרגילו גריר, אבל צדיקת חמץ שכוא פעס כשנכ חיישין שפיר שאס יקצע לו עידניכ משכי' ליכ שמעתיכ וישכח מלצדוק, וכבן. שוב דקדקתי דכוא כאמח חי' ככ"ח שס.

החשש שמא ימנע מן הבדיקה כיון שדא מדרבנן

וחמישית חוסיף עליו לפמ"ש כ"כ (כל' חו"מ) וכן נראה דעת השעש"מ. דעל מלוות דרבנן אין רוב בעולם נזכרין בכס ואין להם חזקה כשרות באיסורי דרבנן, וכדברים פתיקים. ומעשה יש לחלק בפשיטות, דבשלמא ק"ש של פרצית שכוה דאורייתא לא חיישינן שמה ימשך, דדעתו חמיר על כמלכ שכוה חרד לקיים מצוה כ'. אבל בדיקה חמץ שכוה דרבנן חיישינן שאל יתחיל בקציפות כחורכ שכוה דאורייתא וימשיך בלימודו שלא יקיים כמלכ. ומדויק בזכ כלשון ואחי לאימונוי ממלכ, ולכאורכ כול"ל וישכח לבדוק ולשון ואחי לאימונוי משמע דידע מכמלכ אלא ימנע ממנכ ולא שישכחנכ. אבל לכנ"ל אחי שפיר, כיון דלא כוי רק דרבנן וכוה משכח ליכ שמעתיכ אחי לאימונוי משום דכו"ל דרבנן. ולכן שפיר אמרו לא יפתח בעידני', וכמוכן דחי' זכ חלוי במחלוקת רש"י וחוס' בעטס בדיקה חמץ אי כוי דאורייתא או דרבנן ודו"ק.

עיקר מצות הבדיקה בתחילת הלילה

עוד נראה לומר בישוב קושיית כצ"ח ומתחילכ נדייק כלשון כרמז"ס (פ"ב מכל' חו"מ כ"ג) ומד"ס לחפש אחר החמץ במחצולות ובחורין ולבדוק ולכו"ליו מכל גבולו, וכן מד"ס שבדקין ומשביחין החמץ כלילכ מתחילת ליל י"ד לאור כנר מפני שכלילכ כל בעטס מוויין בבחים ואור כנר יפכ לבדיקה, ואין קובעין מדרש בסוף יוס י"ג וכן כחכס לא יתחיל לקרות בעת זו שמה ימשך וימנע מבדיקה חמץ בתחילת זמנכ. וכנראה לדייק מכ שכחז וכן מד"ס שבדקין וכו' מתחילת ליל י"ד לאור כנר, ולשון מתחילת ל"ע מנ"ל. וגם מכ שסייס וימנע מבדיקה חמץ בתחילת זמנכ ל"ע, דבגמ' לא אמרו אלא ואחי לאימונוי ממלכ ומשמע דאחי לאימונוי לגמרי ממלכ בדיקה, וא"כ מנ"ל לכרמז"ס דרק מתחילת זמנכ אחי לאימונוי ול"ע.

ואשר נראה דבכיון דייק כרמז"ס ז"ל דאחי לאימונוי מתחילת זמנכ וכוה לפי שכוה עיקר כמלכ שתקנו חז"ל לבדוק אור לארבע עשר מתחילת כלילכ וכגם שיכול לבדוק אח"כ כל כלילכ ואם לא בדק כל כלילכ חייב ביום אחריו מ"מ אין זכ אלא תשלומין כי עיקר כמלכ תקנו תחילת כלילכ וז"ש כרמז"ס דאחי לאימונוי מתחילת זמנכ, ולפי"ז כחילוק ברור בין ק"ש לבדיקה דק"ש זמנכ כל כלילכ ומדרבנן עד חלות אבל עד חלות לכחילכ כוה אבל בדיקה חמץ לכחילכ כוה בתחילת כלילכ דוקא ואם יקבע מדרש אחי לאימונוי מזמן כזכ. וכעין זכ מלינו גם לפני נר חנוכה דמלכ משתקע כחמכ וזכ עיקר כמלכ וכבן.

ובמ"ש יש לכבין במלכר כגמ' דקאמר ואחי לאימונוי ממלכ, דלכאורכ למכ לא אמר ואחי למנוע מבדיקה ויכ"כ לו חמץ בפסח ויעבור אצ"י וצ"י דזכו כפועל יולא של מניעת כבדיקה, ובשכיל זכ תקנו כבדיקה.

ולפמ"ש נראה דלזכ לא חיישינן שלא יבדוק כלל שכרי יש לו זמן לבדוק כל כלילכ ובבוקר עד חלות אבל חכמים תקנו תחילת כלילכ לבדיקה וכוה מלכ חכמים ואם משכח ליכ שמעתיכ אחי לאימונוי ממלכ שתקנו חכמים שכוה תחילת כלילכ דוקא כגם שיבדוק אחר כך. ומעשה נכירים וברורים כס דברי כרמז"ס שחפיד כלשונו דמלכ כבדיקה בתחילת ליל י"ד כוה, וכן בכמשך דבריו קאמר דחיישינן שמה כחכס ימשך וימנע מבדיקה חמץ בתחילת זמנכ, משום דוודאי עיקר חיקון ומלכ חכמים כוה לבדוק בתחילת כלילכ. ובזכ נראה גם ליישב קושיית כצ"ח דלעיל ועיין מג"א, ולפי מכ שכתבתי שאני ק"ש דמלכ כל כלילכ אבל בדיקה חמץ עיקר חיקון כמלכ בתחילת כלילכ כוה, ודו"ק.

כמה זמן זריזין מקדימים למצוה

שם בגמ' וישכס אצרכס בבוקר, ולמכ לא כלילכ אלא דאין זריזות למלכ אלא בזמן כמלכ אבל קודם זמן כמלכ ליכא זריזות ולכן וישכס בבקר ולא כלילכ. ועיין מג"א א"ח סי' קנ"ו ס"א ועיין חוס' צ"ק (ס' ע"ב) ד"כ לעיל מדקדק ר"ח וכו' ור"י אומר דאין לדקדק בזכ, ועיין חוס' יומא כ"ח ע"א ד"כ אמר וחוס' חולין ל"א ע"ב ד"כ מככא ודו"ק. ולכאורכ אפשר לומר דכן כוה נמי אף לפני לקנות אחרוג קודם ר"כ במקום שמלוי אחרוגים וכן עשיית סוככ וכיו"ל זו דכוכ קודם זמנו ושוב כשכח זמנו אין לו כמלכ לכבן עליו, ועיין סוככ מ"ו. ובליקוטי מכרי"ל כלכות סוכות, דרש מכרי" סג"ל מיד לאחר יו"כ יעסוק כל אדם לעשות סוככו משום שנשלמו ימי תשובכ ויום ראשון שנכנס לחטא ח"ו יקדים אה עמנו לאתחולי כמלכ כדי לקיים ילכו מחיל אל חיל, וכן כעיד שפעס אחת חל יוכ"כ ביום כ' ולמחרתו בע"ש איקלע מכרי"ל לעיר (של מכרי"מ) ומלכו שמכרי"מ סג"ל כיכ עוסק בסוככו וכיכ מתקנכ מכל וכל ולא רלכ לכאזין אל מכרי" סג"ל ואל שאר שכוה לדון לפניו ואמר כוהיל ואחא מלכ לידך לא תחמץ. וכן לשון א"ח במלוי"כ מחטסקים במלכ לולב וסוככ ואין עושין עונות ע"כ. ועיין ש"ע א"ח ריש כל' סוכות.

דף ד' ע"ב

והציח מגורכ וכו', נראה דוקא שכניח מגורכ מליחכ

פירות שכבר ככנים בפירות למגורכ ומקום מוכן לאכילת חבל כניה פירות בכרי ומח לא כוי בחזקה מחוקקים, וככה מיושג שלא חקשכ דברי רש"י אכדדי, שכלן כחב דחניה וכו' דודאי לא ילא מחת ידו עד שגמר כל מלוחו ובגיטין מ"ז ע"א כחב דליכא חיוב לכפריש חרומ רק כשרולכ לאכול וא"כ ליכא חזק כלל

במכ שלא מחוייב ולכנ"ל אחי שפיר דחמס מיירי מכרי שאינו רולכ ואין בדעתו לאכול פחב ודו"ק. ועיין עוד קידושין נ"ח ע"ב כיינו פעמח דר"י זר' יכודכ דקנסוכו רבנן לבכ"כ דלא איבעי ליכ לשכויכ לעבליכ ודו"ק.

בדין המשכיר בית לחבירו ומצאו שאינו בדוק, ובגדר תשלומי המשכיר על הבדיקה ודין המזוזת

שם בגמ' איבעיה לכו כמשכיר בית לחבירו בחזקה בדוק ומלאו שאינו בדוק מכו, מי כוי כמקח פעות או לא, ח"ש וכו' אלא אפילו באחרת דיכני אגרא ובדקו דניחא ליכ לאיניש לקיומי מלוב בממוניכ (ועיין ר"ן כאן). וכ"כ (פ"ב מכל' חו"מ) כחב דמ"מ לריך לכחזיר לו שבר בבדיקה כואיל וכחנכ בכדיח שיכא בדוק. ובקשכ כמג"ח דביו"ד (סי' רל"א) לענין מזוזת סחם כרמ"ח ולא כחב דלריך לכחזיר לו כדמים. ותי' דשם אין זו חסרון כיס שכמזוזת בעלמכ כוא שוב כדמים שנתן בעדכ. ותי' זכ ל"ב חינוכ שיכא דשוכ, שיכא דכמזוזת נתקלקלכ מאי איכא למימר שכרי אז אינכ שוכ כמזוזת כלום. עוד קשכ, שכרי כשילא מן כבית מחוייב לכניה אח כמזוזת ואז יש לו חסרון כיס, וכא קושיא י"ל כיון שכנכנס זו חייב לשלם לו בעד כמזוזת וא"כ אין כאן חסרון כיס. ומיכו כראשון קשכ. שוב ראיחי דכבר כקשכ כן במקו"ח, וע"ש מכ שחי'.

מסתבר לומר דבעל כבית מחוייב במזוזת כיון דבחורכ כחייב ביתך, וכדר זו אין כבית שלו. אמנם דבר זכ שבוש כוא, שכרי גס שמירת כבית חינו אלא מלד כדר זו שכרי מי שיש לו בית וסוגרו פעור מן כמזוזת.

וע"כ דמזוזת אף שריך שמירכ על כבית כיינו דוקא כשיש כב דר, וא"כ כל כחייב כח מלד כדר, וא"כ פשיעא דחובת כדר כוא משום שמשמרתו. אלא דלפ"ז חקשכ כרי כחייב ביתך דמשמע דלריך לכיוח כבית שלו, ובחמח ככי ס"ל חוס' מנחות (מ"ד ע"א) וכרש"י ור"ן ושאר פוסקים דכשוכר בית פעור ממזוזת. ועיין עיוו"ד סי' רפ"ו. וע"ז כולרך רש"י לפרש דמכ שאמרו ביתך אין ככוונכ דכחייב מזוזת על כבית, אלא כמו שדרשו ז"ל ביתך ביאתך נכנס ויולא כב, כלומר דכפי' של ביתך כיינו ביאתך, שמי שנכנס ויולא כוא כמחוייב במזוזת ועליו אמרו ביתך, ולא על מי שכוא כבעלים שלו וכבן.

מזוזת לשמירת הדר והבית

מזוזת חובת הדר ובדיקה חובת הבית

ומה שנלפענ"ד בס"ד בדיוק לשון רש"י (פסחים ד' ע"ב) חובת כדר לפי שכוא משמרתו וכחייב ביתך ביאתך נכנס ויולא כב, אבל ככא בדיקה חמץ דרבנן וכו'. וחמכו כאחרונים ז"ל ל"ל לרש"י חרי פעמי לפי שכוא משמרתו וכחייב ביתך, ובמס' ע"ז לא פרש"י רק דכחייב ביתך דרך ביאתך וכו'. ובחשוככ כארכחי כזכ. וכנראה דרש"י מפרש מזוזת חובת כדר כוא מסבנר, שכרי כמזוזת משמרתו, וממילא מסתברא דכוא חייב במזוזת כיון דאחי לשמרו.

ומעתה מבואר כחילוק בין בדיקה חמץ למזוזת, דבשלמא במזוזת אי כפי כעכ"כ לסגור כבית ולא ידור זו פעור ממזוזת, דחייב כמזוזת ליכא אלא על כדר וכל שדר זו חייב. א"כ כל עיקר כחייב מלד כדר, וכמשכיר כידו לפעור ממזוזת לגמרי אס ילא כשוכר. אבל בבדיקה, אפילו ילא כשוכר ולא יכנס לבית כלל ויחזור כבית למשכיר מ"מ לא יפער כמשכיר מבדיקה חמץ, כל שנחחייב בבדיקהו א"ח לו לכפער ממנכ עד שיבדוק. וא"כ במכ שכוילא כשוכר כספ בבדיקה כרי כוילא כשכיל כמשכיר, שאלמלא כשוכר כ"י מחוייב כוא לבדוק, ולכן חייב לכחזיר לו. משא"כ במזוזת, דאי לאו כשוכר לא כ"י מחוייב במזוזת. ממילא שפיר פסק כרמ"ח דאין מחזיר לו, ומיושבים דברי כרמ"ח ז"ל.

מזוזת דרי כל יומא מצודה באנפי גפשא משא"כ בבדיקה חמץ

עוד נלפענ"ד ליישג לפמ"ש כחוס' (שבת קל"א ד"כ ושמן) שכתבו לחלק בין סוככ ליליח ומזוזת למילכ,

אלא דלכאורכ אחתי לא פשיעא כולי כחי, דילמא חובת כבית כוא שכרי גס כבית לריך שמירכ וכמזוזת משמרת גס על כבית ולכדיח אמרו דכקובע מזוזת לריך לקובעכ כחלל כפתח כעפח כחילון כסמוך לרכ"ר (עיין עוש"ע יו"ד סי' רפ"ט) כדי דליכוי שמירכ לפתח ג"כ, ובגמ' מנחות (דף ל"ב) מ"ע רבנן אמרו כדי שיפגע במזוזת מיד רב חנינא מסורה אמר כי כיכי דחנעריכ ופרש"י דחנעריכ לכל כבית מן כמזיקין, וא"כ ראינו דגס פתח כבית לריך שמירכ וכ"ש כבית כולו, ויותר

דמילכ אוהב מילכ עלמכ שכוה מחוייב בשמיני חס
עבר ולא מל כוה עושכ בחשיעי, כלומר שאם מל
בשמיני לא כי עושכ עוד בחשיעי, ח"כ ליכא חלל חיוב
מלכ אחת שנקיים אוהב כיום או מחר. אבל סוכה
ליניח ומזוזת בכל יומא מחייב בכן, אפילו קיימס כיום
חייב לקיים למחר דלמחר איכא חיוב חדש ובכל רגע
ורגע איכא חיוב חדש של מזוזת סוכה וליניח וחפלין.
כלכך כשעבר כיום ולא קיים מלכ כיום לא יקיים עוד
לעולם מלכ זו ע"ש. ובזכ יוצנו דברי רש"י כנ"ל מזוזת
חובת דור כוה משום שמירה, ובכל עת איכא מלכ
חדש, ובכל יום מלכ חדש. וח"כ אף שאתמול כי
מלכ מזוזת על המשכיר, כרי מלכ זו כבר חלפה לכ
וכיום מלכ חדש כוה, וזו רק על דור כוה ולא על
המשכיר.

ומעתה פשט בחילוק, דבחמץ כשמשכיר לו בחזקה
דוק חל חיוב בדדיקת על המשכיר, ועכשיו
כשנמלא אינו דוק ח"כ אוהב חיוב עלמו שכתנו ציינכס

נשאר עכשיו, וכשדוק השוכר בממונו כרי כולל ממון
על חובת המשכיר שכי לריך לדוק, ולכן מחזיר לו
מפוחיו שכרי בשבילו ועל חנאי שלו שכר לדוק. אבל
במזוזת אפילו כתנו דעל המשכיר לתת כמזוזת, כרי לא
כתנו עד כמכ יתן מזוזת ופשט שאם יתן לו מזוזת
ותחלקלל אינו חייב עוד, וח"כ כשקבל השוכר כביח
ונכנס בו כרי אזל ליה חיוב מזוזת כראשון ואזל ליה
זמן שכתנו ציינכס ועכשיו כוה חיוב חדש על דור
שנתחייב במזוזת. וח"כ אפילו לא קיים המשכיר כחנאי
ולא נתן לו כמזוזת, אבל עכשיו שקנה דור מזוזת כוה
חיוב אחר ואין זכ חיוב שנתחייב בו המשכיר, דאוהב
מלכ חלפה ואזל לכ ועכשיו נתחייב במלכ חדש.
ולכן ח"כ לשלם לשוכר דאמר ליה לאו חנאי שלי
כולל ממון, דחיוב חדש נתחייבתי בזה. ונמלא שפיר
פסקי כרמ"א ז"ל חס לא שכתנו ליתן לו מזוזת כל ימי
משך דירתו שם דאזי גם חס יתחלקלל חייב באחרת
ודו"ק.

בדין בית שאינו בדוק אי מקרי איתחזק איסורא, ובנאמנות אשה וקמן

שם בגמ' לא לעולם אימא לך חזקה דוק וככה במאי
פסקין דמוחזק לן דלא דק וקאמרי כני
דקייניכ מכו דאימא לא וכו' קמ"ל כיון דדיקת חמץ
דרבנן וכו'. וכתב כרמ"א (יו"ד סי' קכ"ז) וקטן מעיד
על איסור דרבנן להקל ולא איתחזק איסורא כגון דדיקת
חמץ דכמוכו דרבנן דרבנן. וכתב עלכ כמג"א (או"ח
סי' תל"ז סק"ח) וז"ל, וז"ע על רמ"א שכ' ביו"ד סי'
קכ"ז דחמץ לא איתחזק איסורא ולפיכך נאמינן, דכא
חמץ איתחזק איסורא וכמ"ש כריצ"ש בדדיא סי'
רמ"ב, וליין עליו גם כדג"מ יו"ד כנ"ל ע"ש.

והגלפ"ע דלחלק, דכרמ"א ז"ל דייק בלשונו ולא
איתחזק איסורא כגון דדיקת חמץ, כלומר
דדיקת חמץ מלכ כוה על כגזר וביחית כוה בחזקה
אינו דוק, אבל מ"מ אין חזקה איסור חמץ לפנינו
וכחמץ כוי ספק, ומכ שאמרו דחמץ כוי בגדר איתחזק
איסורא שאינו מכימן ס"ל לכרמ"א דכיינו דוקא באופן
שיש לפנינו חזקה חמץ, אבל מכ שכביח בחזקה אינו
דוק לא מיקרי איתחזק איסורא. ועיין רש"א (סוכה
מ"ב ד"כ גירסת) שכתב ואע"ג שכתב לא מכימן כלל
באיסורין כדאימא בפ"ק דפסחים וכו' י"ל דכי לא
מכימן במילתא דכוכ קאי בחזקה איסור מעיקרא וכוא
מעיד שינא מאיסור לכיחר ככאי דשחיעה, דכמכ
בחיכ בחזקה איסור עומדת שאין לכ כיחר עד שיודע
בצירור מפי עד גדול שראוי להעיד. אבל שמירת
כעומאכ דלאו סכודתא ממש כוה חלל אחזקי עכרות

בחזקה עכרכ דמעיקרא מכימן. מכאן יש ללמוד
שסומכין על כקטנים בשמירת דברים שמביאים ממקום
למקום או ששומרין בשר כשר שנתנו ביד עכו"ם וכיו"צ
מדברים דליח זכ חזקה של איסור חלל חששא שלא
יתחלף או שלא יגע בו עכו"ם וכו' ואפשר שכ"כ בחלב
שחלבו עכו"ם וקטן כזכ רואכו דכא ליכא בחלב גופי'
חזקה דאיסורא חלל דחיישינן לעירובי מפי רבי נר"ו
וכו' עכ"ל.

והנה כרואכ יראה שכתב שריח לכיח מוחזק באיסור,
דוקא אז לא מכימן, אבל חס לא כי מוחזק
באיסור מכימן, וח"כ כל זמן שלא כגיע זמן איסור חמץ
כרי ליכא חזקה איסור על כביח ואין כאן חזקה איסור
רק חזקה חמץ בזמן כיחר. בקיצור ס"ל לכרמ"א ז"ל
דחזקה איסור וחזקה ביח שאינו דוק שני דברים כס.
דחזקה איסור קאי על כהפלא כגון כמכ בחייכ בחזקה
איסור אכמכ"ח או בחזקה איסור אינו זכוח עומדת עד
שחשע, נשחעכ כוחרכ עד שיודע לך כמכ נערפכ ולא
מקרי נשחעכ עד שישחע ודאי ועיין כג"א חולין דף ז'
מכ שכתב כשם כיראים ומכ שחי רבינו ברוך ז"ל
ע"ש אבל חזקה חמץ כביח אין על כביח חזקה איסור
חלל שכביח אינו בחזקה דוק וז"ש כרמ"א דחמץ לא
איתחזק חזקה איסור רק כביח כוה בחזקה שאינו דוק
וככ"ג שפיר מכימן ודו"ק. ועיין פמ"ג שכלך במסילכ
זו ובספר יד יוסף.

ביאור תוס' עירובין דמדאורייתא אשה ועבד אינם
נאמנים

והוצא בשו"ת דברי אמת (סי' א') בקשכ אהוס' עירובין
(דף ג"ע וכו') דס"ל דמדאורייתא אשכ ועבד
אינם נאמנים כיכי דאין בידם, מגמ' יבמות (דף פ"ח)
דמוכה אפילו בחתיכה ספק של שומן ספק של חלב
נאמנת אשכ לומר של שומן כוא, וכרי כהם אין בידם
ואיסור חורכ כוא, ולפמ"ש נראה דככי נמי לא מיקרי
איתחזק איסורא כיון דספק של שומן ספק של חלב וכיון
דלא איתחזק איסורא שפיר נאמנת, ומיכו בלח"כ נמי
נראה דלא קשכ לא מיצטיל לדעת כרמב"ם דספיקא
דאורייתא מן כחורכ לקולא, א"כ חתיכה ספק של חלב
לא כוכ איסור דאורייתא, אלא אפילו נימא ספיקא

דאורייתא מכ"ת לחומרה, מ"מ ככ"ג שלא כוי רק לזרר
ספיקא מודי כהוס' דנאמנת, דכיון דספק כוו ולא
איתחזק לא איסור ולא כיתר נאמנים כללפענ"ד ודו"ק.

תוס' ד"כ כימנוכו שאנו מאמינים לאשכ ועבד על
כשחיתכו ועל כניקור, עיין חוס' גיעין ז' ע"ז
ד"כ עד אחד, מכ שחמכו על פי' רש"י ועיין רמב"ן שם
ובחי' בארכתי בס"ד.

דף ה' ע"א

ואיכא לרבות ליל י"ד לביעור, עיין ירושלמי ריש
פירקין ודו"ק.

בפתור דאך ביום הראשון תשבתו, ובדינא דתשבתו בע"מ שחל להיות בשבת

כחמץ מקיים בזכ מלות תשבתו, אבל באמת כי מלות
תשבתו אינו מקיים קודם זמנו כלל, ואדרבא דעת רוב
פוסקים דאפילו לר"י דמלות תשבתו כוא בשריפכ
דוקא, מ"מ קודם זמנו לא צפי שריפכ דוקא, וקל"ת כי
לפענ"ד ליישב דבריו לפי דעת בעכ"מ (דף מ"ט)
במחני' י"ד שחל להיות בשבת מצערין את ככל מלפני
כשבת, ופי' כבעכ"מ דר"מ לעמית דאמר שורפין
במחילת שש משום דסבר לכ כר"י דאמר אין ביעור חמץ
אלא שריפכ, וכיון דמיקלע י"ד בשבת דלאו בר שריפכ
שחין שריפכ חמץ דוחכ את כשבת, ויש לחוש שחל
ישחיר מן כחמץ עד זמן איסורו ואינו יכול לשורפו,
לפיכך עשו לו שפכ שחיס עשרכ ביום י"ג שכו"פ ע"ש
כשפכ ששית ביום י"ד ברוב השנים, וזו כוא ששנינו
מצערין את ככל מלפני כשבת בין תרומכ בין חולין
ואפשר לו לסעוד בשבת מן כמלכ ע"ש, דלבעכ"מ אליבא
דר"מ כיו שורפין ככל ע"ש ממש ולא כשחירו אפילו
מזון ז' סעודות לשבת אלא בשבת עשו כסעודות ממלכ
שאפו לזכ בע"ש אחר חלות (ומפרש כן בדברי חוספחא
ע"ש).

ולפ"ז עכ"פ כי' נראה דכאי שריפכ חמץ צי"ג כו"ל דין
תשבתו, אבל לכרצ"ד וכמלחמות שם שחלקו על
כבעכ"מ וס"ל דאפילו לר"מ משחירין מזון ז' סעודות,
וכאי חוספחא מיירי לאפות מלות לפסח ומשום גזירה
דשחל ישחוע בן עוף חיקנו לאפות צי"ג ולא בפסח
עלמו (ע"ש וצדק י"ג במלחמות ובעכ"מ באריכות).
ולפי דבריהם א"כ מכ שמשבתין ע"ש אין זכ ענין של
כשבת ככל שכרי משחירין מזון ז' סעודות, וזכ כוא
אשר משבתין לאחר אכילכ אם נשאר או שכופין עליו
כלי כלשון כרמב"ם ז"ל (כל' חו"מ) דמכ שנשאר כופכ
עליו כלי עד מו"י"ע, א"כ אין כאן תשבתו כלל.

ברדשא דאך ביום הראשון תשבתו שאור מנתיכס,
דפירושו לארבעכ עשר ולא ביום הראשון של
פסח דמייתי ברייתא כהם חניא נמי ככי אך ביום
כראשון וכו' ח"ל לא תשחט על חמץ דס זכחי, לא תשחט
את כפסח ועדיין חמץ קיים דברי ר' ישמעאל, ר"ע
אומר א"ל כרי כוא אומר אך ביום הראשון תשבתו
שאור מנתיכס וכתיב כל מלאככ לא תעשו ומלניו
לכצערכ שכיח אכ מלאככ, ופרש"י וזו כצערכ שלא
לנורכ היא וכתיב אחר מלאככ ציו"ע כלכך כאי
ראשון בארבעכ עשר קאמר ע"כ, וכקשכ לי ח"א דמכ
יעשכ ר"ע צע"פ שחל להיות בשבת, שאנו מקיימין
תשבתו במכ שורפין את כחמץ מאחמול, כרי שאפשר
לקיים תשבתו גם אם לא שורפין כחמץ באותו יום, א"כ
אפשר לומר כי תשבתו ביום ראשון של חג כפי משמעות
פשטות לשון כקרא, אלא שישרפו כחמץ ביום שלפניו
כמו שפוש"ס גם לאחר מסקנת כגמ' אשר תשבתו
פירושו מעיו"ע, ואפ"כ אם חל עיו"ע בשבת שורפין
כחמץ צי"ג, וא"כ נפרש כקרא דתשבתו ליו"ע ראשון
ולקיים מלות שריפכ מעיו"ע, וז"ע לדברי ר"ע ע"כ.

ולפענ"ד נראה דברי חנפי, חדא לפמ"ש כהוס' ד"כ
ואומר כל מלאככ, אור"י דסברא כוא דקרא
דתשבתו מיירי בכל ענין אפילו א"ל לגחלחו ע"ש, וא"כ
ככ"ג לר"ע דקרא מיירי בכל שוכ סברא כוא דקרא
דתשבתו מיירי עיו"ע בזמנו.

שריפת החמץ בעש"ק בשחל ע"פ בשבת, אי הוי מדין
תשבתו

שנית נראה, דמכ דס"ל לכמקשכ דכשחל ע"פ להיות
בשבת ומשבתים את כחמץ צי"ג ושורפין את

איברא דאפילו לר"מ חליצה דבעי"מ דשורפין ככל מ"ג שבוה ע"ש, מ"מ ודאי מדאורייתא לא נוחס חורב כן ולא יולא בזכ מדאורייתא מלוא השבחה. ונראה לכוכיח כן מלשון דבעי"מ שכתב פי' ר"מ לעמית וכו' שאין שריפת חמץ דוחס את השבת, ויש לחוש שמה ישתיר מן החמץ עד זמן היסורו ואינו יכול לשורפו, לפיכך עשו לו שם שחיס עשרה ציור י"ג וכו'. הנה כתב להדיח דרך משום שיש לחוש שמה ישתיר חמץ לשבת עשו לו חקנה לשרוף אבל מדאורייתא ליכא מלוא לשרוף בע"ש שבוה י"ג, ובשבת ע"פ אם יחול ככ"ג דלא יוכל לשבות בשבת ע"פ אלא יכוף עליו כלי עד מולאי יו"ט. וא"כ ע"כ א"א לאוקמי קרא בע"פ שחל להיות בשבת, דמדאורייתא ליכא שריפת חמץ ותשביחו מע"ש שבוה י"ג כלל, ולא קשה לר"ע משבת שחל ע"ש.

איסור אכילת מצה בע"פ מחצות היום

אנב מה שחמס המלחמות על בעי"מ שם מאכילת מלך ע"פ שאסור כל היום, הנה כמעין דבעי"מ יראה שדייק בלשוננו בעבור וכתב ודייקא נמי דמדמי לכ לארוס ע"כ, וכוונתו מה ארוס לא נאסר אלא לאחר הקידושין, ככ"ג אכילת מלך בע"פ לא נאסר אלא משעת האיסור לאכול חמץ, דעד הכס ליכא איסור ול"ע.

זמן אפיית מצות בע"פ שחל בשבת

ובביאור דברי החוספתא כנ"ל לכאורה תלוי במחלוקת אימתי אופים מלוא כשחל ע"פ בשבת, עיין מרדכי שם שכתב מחלוקת הראשונים הי אופין מלוא קודם ע"פ ערב שבת או צמולאי שבת, ע"ש דעת כר"ש משאנן ור"ת ורב כהי גאון. ולפענ"ד תלוי בביאור החוספתא, דלדעת בעי"מ דהחוספתא מיירי לאפות מלוא לאכילת שבת ולא לפסח, וא"כ אין אופין מלוא ע"ש עד ליל פסח. ולדעת כר"צ"ד וכמלחמות מיירי מאפיית מלוא לשם פסח, א"כ מצוה אדרבך שתיקנו לאפות דוקא ע"ש שלא יבואו לידי איסור, וכעין גזירה דשחיטת בן עוף בכתובות וכמ"ש בזכ כר"צ"ד וק"ל.

היבא דלכתחילה לא יביא מקרי אי אפשר

תוס' ד"כ לא חי' כיון דדיעבד אם שחט הפסח קודם תמיד כשר חשיב זמן שחיטת מחלות ואילך, וראיתי מקשין מדברי חוס' לקמן י"א ע"א ד"כ קולרי' שכתבו אפי"ג דהניח אם כתב כשר כיון דלכתחילה לא יביא חשנין לי' ממקום שא"א מביא.

ולפענ"ד נראה לחלק דשחיטת הפסח קודם כחמיר בחמץ כי זמן הפסח הוא מחלות ואילך לכתחילה אלא שיש לן קרבן שקודם לו מחמץ ענין של עליה שלם וממילא מעכב שחיטת הפסח אבל אין זה חסרון בקרבן פסח או בזמן שחיטתו שכבר הביע בזמן אלא שא"א לשחטו ונגיד שאם לא יוכל לכבד השם מחמץ שמתחנך בסוכה אין זה חסרון בשחיטת הפסח אלא שלא יוכל לכבד הפסח בזמנו וכן אם לא יוכל סיבה לא יוכלו לכבד קרבן תמיד של בין הערבים כגון דליכא תמיד מצוקר יוכל להקריב פסח מיד בחלות, ולא אמרו לשחט הפסח אחר כחמיר אלא משום דיאחר דבר כדאמר' (לקמן דף נ"ט ע"א) אבל זמן הפסח כבר בא ולכן קרבן תמיד שקודם אין זה עושב שינוי בזמן שחיטת הפסח אבל בעומר כיון דלכתחילה לא יביא א"כ בעלם במקום שמתבא משם לכתחילה אין לכבד ואם יש לו במקום אחר לא יביא כלל ככ"ג חשנין ליכא ממקום שא"א. ועיין דברים פ"ג ע"כ כהן לא יחסרו מעשה בגופייהו וכני יחסרו מעשה בגופייהו ופרש"י פסולין מחמץ דבר אחר ודו"ק.

דף ח' ע"ב

המאכל המצו לבהמה או לכלבים אי יצא מצות תשביחו

רש"י ד"כ ש"מ, דאי כשנחתו בכל דבר לוקמי' ציו"ע עיין רש"י לקמן י"ב ע"כ ד"כ אימתי וד"כ שלא דלאחר זמנו לר' יחזיק נמי כשנחתו בכל דבר וכו' חלקו ולרש"י לשיטתו אחי קשה לוקמ' ציו"ע ויצטרנו בדבר אחר לכ"ע ול"ע.

שם בא"ד יאכילנו לכלבים או ישליכנו לים, עיין לקמן כ"ב ע"כ ה' לכלבים שרי משמע דאסכ"י לכלבים נמי אסור ועיין בית שערס א"ח סי' רמ"ב רמ"ג רמ"ד, ועיין לקמן מ"ו דרש"י ד"כ כיצד ודרש"י ביצ"כ כ"ז ע"כ וכו' שם ועיין גם רש"י שבת קכ"ו ע"כ ד"כ מפנין. ועל בגליון שם מה שזיינתי ודו"ק. ועיין פנ"י כאן וכו' ק' א"ח סי' ע"ו מה שמיישבין דברי רש"י ביצ"כ כנ"ל ועיין בית שערס א"ח סי' קפ"ז ד"כ ובימי וכו' ועיין ח"ס א"ח סי' קנ"א.

שם בא"ד דאי כשנחתו בכל דבר ס"ל לוקמי' ציו"ע ויצטרנו בדבר אחר יאכילנו לכלבים או ישליכנו לים. ותמכו כל האחרונים דהא חמץ אסור בבואו וכו' יאכילנו לכלבים. וכו' (א"ח סי' קנ"א) חי' דמיירי בכלבים של הפקר. ולפענ"ד נראה דרש"י לשיטתו, דהנה לעיל (ד' ע"ב) פירש"י דמכא

המוצא חמץ בי"ט בביתו כופה עליו בלי

שם בגמ' אמר רב כמולא חמץ בביתו ביו"ט כופה עליו את הכלי, אמר רבא חס של הקדש הוא אינו לריק, מאי עמא מיבדיל בדילי מיניי, ואמר רב יבדח א"ר חמלו של נכרי וכו' ואם של הקדש הוא א"ל, מ"ע מיבדיל בדילי אינשי מיניי, ע"כ. ודייק אחד מחלמידי למכ שינכ במימרא, דבראשונא אמר מיבדיל בדילי מיניי ובשני' אמר מיבדיל בדילי אינשי מיניי, ומכ כוסף בחיצה אינשי. ונראה דבראשונא מיירי כמולא חמץ בביתו ביו"ט, וכיון שמולא חמץ בביתו כחשש שחא יאכלוכו בניו (עיין רבינו חננאל שם) וכיון דכחשש הוא משום בניו, ע"ז אמר חס מלא של הקדש מיבדיל בדילי מיניי, כיוון בניו ובני ביתו. אבל בשני' דמיירי במפקדי חמץ של נכרי לאו דוקא בבית ששם בניו ובני ביתו אלא סתם ברשותו מיירי, ע"ז אמר דא"ל בכקדש משום כיכר דממילא בדילי מיניי אינשי וקאי לאינשי דעלמא. ומיכו עיין ברבינו חננאל דנראה דגם ברישא כ"י גרסי מיבדיל בדילי אינשי.

ביאור שיטת השל"ה דהמוצא חמץ בפסח יוציא ע"י עכרים

שם בגמ' ביו"ט כופה עליו את הכלי. עיין מג"א ח"א סי' תמ"ו סק"צ מכ שחמכ על השל"כ שכתב כמולא חמץ בפסח יוציא כחמץ ע"י עכרים שכרי לא קיים בזכ כעשכ עד שיצברנו ועיין עוד שם, ולפמ"ש רש"י כאן דמיירי בצטליכ מפיו"ע אחי שפיר דברי השל"כ ז"ל דליכא עוד עשכ ועיין ש"ג לשון ריא"ז דכלא ביעול מסלקו מציתו בכל אופן וכ"כ בר"ן ומיושבת קושית כגרע"א ועיין משנ"כ ח"א סי' קפ"ב.

קיום מ"ע דתשבייתו רק בעי"ט

עוד יש לישב קושית כמג"א ז"ל לפמ"ש רבינו דוד לקמן דף י"ב וכן נראה דעת בר"ח וכשג"א וברמז"ם דמ"ע דתשבייתו אינו מקיים אלא בפיו"ע כנקרא ראשון ואם לא קיים שוב לא יקיים דכבר צטלכ ולפ"ז אחי נמי שפיר קושית כמג"א, אלא דאכתי תקשכ למ"ד דחמץ כוכ לאו כניחאק לעשכ ודו"ק.

שם בגמ' ואם של הקדש וכו' עיין לעיל דף ז' חוס' ד"כ אור ולא דמי לבשר צחלב וערלכ וכלאי ככרם ע"ש, וקל"ע שלא כביאח נמי דלא דמי לקדשים.

הוצא בשירא למקום קרוב ודעתו לחזור זמן רב קדש י"ט אם חייב לבדוק

רש"י ד"כ בשיירא פירש"י למקום רחוק. נראה דכא

נשמע דביום כראשון מקלח כיום מותר. ועיין חוס' לעיל (שם ד"כ וכח"צ) פ"י הקונטרס מדחייב ביום כראשון להשכיח מכלל דמקלחו מותר, וכקשכ ר"י דכא תשבייתו כצערב הוא ולא לוכ ככחוב לשרפו אלא לאחר איסורו. מבורר מיכו דדעת רש"י דאי נימא דאך ביום כראשון משמע דמקלחו מותר קודם כשצחכ. ומעמכ לר"ע אי נימא דכשצחחו בכל דבר ס"ל ולוקמכ ביו"ט ויצברנו ביו"ט, א"כ ל"ל דביו"ט נמי מקלחו מותר דברי מציוס כראשון מוכרח לומר דמקלחו מותר. וכיון שכן, א"כ פשוט דמותר להאכילו לכלבים. וז"ש דש"מ לר"ע אין ציעור חמץ אלא שריפכ, דאי כשצחחו בכל דבר א"כ אפשר למיקם ביום ראשון ביו"ט עלמו וא"כ ביו"ט נמי מקלחו מותר. וא"כ יצברנו בדבר אחר, יאכילנו לכלבים דאכתי איכא זמן כיחר במקלח כיום ודו"ק.

אסורין להאכיל לכלבים של הפקר

ובדברי כחמ"ס שכתב יאכילנו לכלבים של הפקר, לכאורכ ל"ע מירושלמי (כביאח כפ"ז חו"ח סי' תמ"ח) אסור להאכיל חמלו בפסח אפילו לבכמח אחרים או של הפקר דוכככ צמכ שנוחן לבכמכ אפילו של הפקר. וקלח כיכ אפשר לחלק לפמ"ש בשו"ת צ"ש ח"א סי' קנ"כ דמחלק בין הפקר מדבר או גר שחא ואין לו יורשים דהפקר כזכ אין לו שום צעלים ולא מקרי דעת אחרת מקנכ ובין הפקר שדפקירו צעלים דכוי הפקר מדעת וככ"ג מקרי דעת אחרת מקנכ וכל כזוככ דהפקר זכ זוככ מכחו אף שכבר ילא מרשותו מ"מ מקרי לא פסק כח ממנו ממנו ועיין משנ"כ (ח"א סי' ק"י ורל"א שם ובח"ז סי' רס"כ ורס"ז) ודו"ק, ולפ"ז יש לחלק כ"י דדוקא בכמח של אחרים ואפילו של הפקר שדפקירו אחרים אבל הפקר מדבר מותר ול"ע.

דף ו' ע"א

בדינא דשכירות אי קניא

וא"י ס"ד דשכירות קניא, עיין כג"א (ע"ז כ"א ע"א) צ"ס רבינו אפרים שאם ישראל שכר בית מעכו"ס וכן אם שכר בכמכ מלווכ על שביחכח ואם חמר חייב חפאח דשכירות קניא קלח וכא"ז חולק, ועיין ח"מ סי' ר"ס ס"ד דמקרי חלירו של כשוכר לענין קנין, ועיין מג"א ח"א סי' רמ"ו סק"ח דל"ל כמ"ש כריב"ש דדוקא לענין כנאכ של כשכירות מקרי חלירו וזכו ג"כ כנאכ הוא אבל כגוף של כמשכיר. ועיין חוס' ע"ז דף ע"ו ובמחלכ"ש ח"א כנ"ל בדברי רבינו אפרים ככג"א כנ"ל ועיין מאירי שכתב קנ"ג דשכירות לא קניא ובמקור חיים סי' ח"מ סק"כ ובא"ר צ"ס סכ"ח סי' קל"ע ונחכ"מ סי' ש"צ ועיין דעת סי' רמ"ו שמליין כרצכ עוד ודו"ק.

ליישב קושיית המג"א (או"ח סי' תל"ו סק"ג) דמשמע מכגמ' דכיוצא לדרך ודעחו לחזור אפילו זמן רב קודם הפסח יאמרך לדוק, וחי' דדוקא במפרש או יולא בשיירה חיישין. ומשמע לכאורכ דכיוצא בשיירה לעולם חיישין ואפילו במקום קרוב ואפילו דעחו לחזור זמן גדול קודם פסח. וע"ז בא רש"י לכוניא מזה דגם כיוצא בשיירה דוקא למקום רחוק הוא דלריך לדוק קודם שילא, אבל למקום קרוב לא. ועיין ע"ז (שם סק"ג) וכחי' וכמג"א חולקין אע"ז, ומדברי רש"י אלו לכאורכ נראה רחי' לע"ז.

ל"ש גירסת המאירי פת עכרים שנפל בו מים

מאירי ד"כ זכ שחלקנו שלא להכריך ציפור לחמנו של גוי בשלא קיבל עליו אחריות אף בלא ייחד לו בית וכו' אבל של בקדש, ר"ל של דק כבית שהוא חסור לכל אדם אינו לריך שכלל בדילים ממנו. ויש למדין מכאן שצמקום שנכבו שלא לאכול פת של גוים (שנפל בו מים) שכלל בכלל חמץ ואין בדברים נראה לו כלל וכו'. וכנה כאי שנפל בו מים אין לו מוצן, וכמוליא לאור הכניסו בחלי עיגולין.

ולפענ"ד נראה ליישב לשון המחירי דנראה לומר דס"ל למחירי דלא חסרו פת עכרים אלא פת שנילוש במים, אבל פת שנילוש במי פירות לא מיקרי פת ולא נאסר משום פת עכרים.

ודגח מכ שנחלקו כפוסקים צדין חררי שנאפכ במי

בדין מכירת חמץ לעכרים, ובדבר מומר שעשה שליח למכור חמצו ושוב נ"נ בו בפסח
אם מקעה המכירה או שגול מן העכרים דוא

המחבר בש"ע סי' תמ"ח ס"ג כתב, חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח חסור בכהא חפי' כינחו שוגג או חנוס, ואם מכרו או נחנו לעכרים שמחוץ לבית קודם הפסח אע"פ שהישראל מכירו לעכרים ויודע שלא יגע בו כלל אלא ישמרנו לו עד לאחר הפסח ויחזור ויחנונו לו מותר, ובלבד שיחנונו לו מתנה גמורה בלי שום חנאי וכו', ע"כ.

ויש לעיין צדין מומר שמוכר חמנו כמנהג כל ישראל ואח"כ כולך ומוכר חמץ לעכרים בפסח, ואפילו אוחו חמץ חמנו אי ציעל במכירה או שהוא גדר של גזלן ולא ציעל במכירה.

וחבב גדול כתב חלי שנהג כרצו שנים עוד לפני צואו לאחמריקא ולפני המלחמה העולמית למכור חמץ

צינים כמו קיכלעך, או מיני מחיקה ועוגות כמו סריקין לעקיד (עיין בגכות ש"ד ממכרתי ואגור בשם ר"י מפאריש, בציחם רמ"א יו"ד סי' קי"ב ס"ו), כחם כעס משום צישול עכרים, וע"ז נחלקו דלא נאסר משום צישול עכרים דכוכ אפי', אבל משום פת נאסר. וא"כ נראה דס"ל למחירי דאפי' משום פת עכרים לא נאסר אלא אם יש בו מים. וככלל דס"ל לרמ"א פת שנאפכ בלי מים אין בו משום גזירה פת עכרים דאין זכ נקרא פת, וגם משום צישול עכרים ליכא דכ"ג לאו צישול הוא ולא נאסר פת עכרים אלא שנאפכ עם מים. וז"ש המחירי ויש למדין מכאן שצמקום שנכבו שלא לאכול פת של גוים שנפל בו מים שכלל בכלל חמץ, בפה של גוים אין איסורו צדור כ"כ, שכרי יש לדדין שהוא מותר, וכנ"ל ודו"ק [ול"ע קלח לשון שכלל בכלל חמץ].

פת שנילוש במי פירות ע"י עכרים, דינה בפסח

וברנע נפל בלבי לפ"מ דקיי"ל דפה שנילוש במי פירות מותר לאכלו בפסח אפילו לשכ ואפאכ עכרים דלא חיישין שמה נחמץ דמי פירות אין מחמיצין ובגמ' דאוכל מלכ שאפכ כוחי ועל בשובע אוכל ממלכ שנאפכ לשמכ, אבל אם נפל קלח מים במי פירות גרע וכמ"ש בעור וכאריך בזה כנוצ"י ולפ"ז י"ל דזה כוונת המחירי דיש למדין מכאן שצמקום שנכבו שלא לאכול פת של גוים שנפל בו מים כלומר אפילו רובו מי פירות שכלל בכלל חמץ אף שלא כיכ אלא משכו מים, ומיושב לשון שכלל בכלל חמץ ודו"ק.

לנכרי קודם הפסח בשער מכירה כללית שיסד בגאון מצרעזאן ז"ל וצרכות בשנים פכ באמריקא בא ומכר מי שהוא מחלל שבה וי"ע ר"ל, ונתן להם כתב שמכרו אללו בחמץ קודכ"פ לא"י. ולפי שם מוכרים בחמץ בפסח הכנה עם צ' בשוחפים שיעצו אח כעסק צידי גוי עד אחר עצור הפסח ולא יכנסו בו כל עיקר וכן הם עושים מדי שנה בשנה, וכגם כי נראה למראית עין כערמכ גדולכ כ"ש כי נמכרים סחורות לשוק מאותם כסחורות שכללים כשער מכירה מ"מ חמץ יחידותיו על כוראח בגאון ר' ח"כ פאך ז"ל כ"י צקאשוי שעשכ שער מכירה לבית האופים רי"ז בעקפרי צקאשוי וכיכ פחות בשצחות וי"ע וכסציר כדברים שכגם שכצעלים נכנסים בבית האופכ לא מצעלין במכירה רק הם גוזלים אבל במכירה שעשכ כרצ הוא מכירה גמורה ועל סמך זכ אכלו כל בני העיר קאשוי מלחם וחלות

אלו. עוד הכנס עמכם שכל החמץ שמביאין לכם מבחון מדחים עד אחר הפסח כשיצאו צעלי הבתים חזרה [רק מכ שצנים ומונה שם כבר מוכר כגוי המנכל בעסק שהוא נכרי מעניזשער בלע"ז]. וכיוצא כי קרא לו מעורר אחד שראש שעשו דעליווערים בפסח עלמו כגם ששקר דבר ועכשיו רוצה לדעת לעלמו כיוצא כי כוונתו לש"ש כי אם יעזוב אותם ילכו לאיזה ראציי ויעשה מה שיעשה ויבא ממשולים רבים. עוד כוסיף כי הוא קארפ' שע"פ בחוק אינם צעלי בתים בגופם וגם זה סייעתא קלת לענין חמץ.

הברת קארפ' או בע"מ הוא שותפות גמורה

ולפענ"ד ראשונה דין מקארפ' שע"פ חק השותפים אינם צעלי בתים בגופם, כנכ זה רבות בשנים אשר הארכתי בס"ד דין קארפ' או כפי הנקרא בשאר חרלות בע"מ דקארפ' הוא באמת שותפות גמור ושייך לבעלים שעשו השותפות אלא שבעלים הכנו שבעסק כזה שעשו הוא בערבון מוגבל כלומר שכל עסק שאדם עושה כרי ממנו של אדם ערב לו ונמלא גופו משועבד לבעל חוב דיליג ובלשון הקרא (משלי כ"ב ז') ובחז"ל (גיטין י"ד ע"א) עבד לוכ לאיש מלכ מפני שגופו משועבד לו ונכסוכי דבר אינם חיוני ערבין ביה כמבואר בגמ' (ב"ב קע"ד ע"א ובכורות מ"ח ע"ב).

ענין כח שעבוד גוף וממון ואפותיקי

וידועים דברי ר"ת וכצ"ל בר"ן כתובות פ"ו במוכר שטר חוב לחצירו וחזר ומחלו מחול וכצ"ל דעת כרי"ף ורמב"ם דמכירת שטרות דרבנן ודעת ר"ת שהוא דאורייתא אלא דיש שני שעבדים על כלום שעבוד כגוף ושעבוד נכסי, ושעבוד נכסי יכול למכור ולא שעבוד כגוף ע"ש וכ"כ דיכול אדם לכתות על עלמו שלא יתחייב בשעבוד כגוף נמי אלא בשעבוד נכסי וכעין אפותיקי שאמרו ז"ל שהוא במקום שעבוד כגוף שמקבל עליו כלום שעבוד נכסי ופוערו משעבוד כגוף ולא לפעור משעבוד כגוף לבד אמרו אלא כ"כ לפעור עלמו גם משעבוד כל נכסיו ורק ישעבד עלמו בדבר אחד כגון שדך קטנה או כיוצא בו ואם זה הנכר ושועפו יפעור מכל וכן להיפוך יכול לכתות ולפעור עלמו משעבוד נכסי ולא יתחייב רק בשעבוד כגוף או אפילו לפעור מכל וכל, ואין זה בכלל מחנה על מה שכתוב בחורב דבממון קי"ל דכתנאי קיים, ועיין ב"ק ל"ו וב"מ ס"ו ע"ב ועו"ש ע"מ ס"י קי"ד ס"ג וס"י ר"ז ס"ע ברמ"א.

שעבד נכסיו ומכרם המכר קיים דהיי ש"ל

ומידו פשוע שמי שהוא עושה שדכו אפותיקי לכתובת

אשאו או למלכ או לכל דבר מ"מ עד שלא גבה אותו כשני כשדכ כרי הוא שלו וכו' הוא כצנלים וכן דין בכל דבר, ועיין רמב"ם פ"ח מלכ כ"ד ובכשנות כרצ"ד. ובירושלמי שביעית נחלקו המשעבד שדכו באפותיקי מפורש ומכרו אם הוא מכור לשעבד וכתב הרמב"ן כצ"ל כ"כ וז"ל כיון דחנן לא קים לן פסקא דרבנן מערבאי המכר קיים עד שעה גוצינא ועל בע"מ לכצ"ל ראי' ע"ש. וכיון דקי"ל דכל תנאי שמתנה אדם בדיני ממון כוכ תנאי א"כ שפיר יכול לכתות וזה הוא דין של קארפ' שכתנו בעלים המשחפים ציניכס לכיוסם פעורים משעבד כגוף על בעסק שקבלו ציניכס וגם משעבד שאר נכסי שלהם ולא יתחייבו רק בנכסי אלו שכתנו בעסק כ"ל ושעבדו אותם לכיוסם אפותיקי לכל העוסקים עמכם בעסק זה אבל פשוע שכתנום שלהם ושייכים להם ואין שום ספק שקארפ' ששייך ליכודים עוברים על כל יראה וכל ימלא אם יש להם חמץ כמו כל שותפין. וכבר הארכתי בספרי משנ"כ בלכות ח"ו ס"י רע"ז וגם בח"ז ובח"י ס"י קי"ד ע"ש.

ישראל מומר שמכר חמצו לעכרים וגו' ביו"ט

ומעתה נחזור ונשוב מסיפא לרישא כבורא שבורכ בגרמ"כ פאך כ"ד מו"ל דק"ק קאשוי דין המחפיק של ישראל מומר שמכר חמלו ופסח עלמו ממשיך למכור החמץ שהסביר דכ"ז שלא מצעל המכיר שהוא עושה ע"י הרב גם אם הוא נכנס בבית האופה בפסח עלמו ומוכר שם מחמלו מקלחו כולו ממכר שמכר להעכו"ם ע"י הרב מ"מ לא מגרע גרע מהמכר רק הוא גוזל שגוזל מהעכו"ם אבל לענין המכר שעשה ע"י הרב המכר קיים וכו' מכיר גמור ע"כ. ובאמת כי כן ראיתי להגאון מהרמ"פ ז"ל בספרו א"ח ח"א ס"י קמ"ט במי שהוא חשוד שמוכר מהחמץ שמכר ע"י הרב שכתב דאין שייך לבעל קנין שכבר נעשה ואינו שוב בעלים על זה אלא הוא או כקונס מחדש או כגוזל ואין לומר דאגלגלי מילתא למפרע שלא מכר בלב שלם דמכ"ח לומר כן ע"ש. ולכאורכ זה ממש דינו של המו"ל מקאשוי.

דעת הפוסקים שהמכר נתבטל בשמשתמש בחמץ למכרו בפסח

ואמנם לעלם דינא כבר תמכתי במקום אחר ולא כן הוא דעת הרב מרבותינו בגאונים כגדליקים האחרונים ז"ל כ"כ רבינו בגדול מהר"ם שיק ס"י ר"כ בע"פ שחל להיות בשבת ובש"מ ח"ו ס"י ג' שנשאל על שנת תרי"ב בע"פ שחל להיות בשבת וכן מבואר בשד"ח מהו"מ ס"י ע' סע"י ל"כ דכ"כ וזאת לכודיע כי לפני

שאינו מוסר לו מפני שחושש שיגנוז וכדומה שיש לו
אמחלה עובד חבל אם אינו מוסרו בשביל שרולכ
לכחמסק בחמלו ולמכרו לאחרים כמו בכל השנה מודק
כה"י דאפילו דדיעבד חסור ע"ש.

מכירת חמץ בלי ביטול אי מהני

והנה דעת הכור שור דמכיר ככלל לא מכני חלל
צירוף כביטול עיין פסחים כ"א חלל שח"ס
ח"ה סי' ס"ב וכמק"ח וכנשמ"ח כלל קכ"ד חולקין עליו
ועיין צ"ח בית אפרים וצ"ח נעם שפועים צבקהמכ.
ומ"מ צעלם כמכיר פקפקו צו עיין מחלכ"ש סי' חמ"ח
דכרי אין דעת בגוי לקנות וניחא ליה דצקנין דאורייתא
ע"פ דעת כנמק"י צ"ח יו"ד דדעת אחרת מקנכ מכני
אפילו לא ניחא ליה רק דצ"ח דרבנן צעינן ניחא ליה
ועיין ח"ס יו"ד סי' ש"ג דכיכי דאינו רולכ לקנות כלל
אפילו צקנין דאורייתא אינו קונכ ומרן כצ"ח שס
בעלכ לפ"ד כנמק"י צ"ח מ"א צס כרצ"ד ורצ"ח
גיטין כ' דכל דאיכא דעת אחרת מקנכ קנכ כיון
שכמקנכ מכיון לכקנות לו אע"פ שכקונכ אינו מכיון
לקנות ועיין קל"ח סי' רמ"צ וסי' רע"כ אות ד' ולפ"ז
בישראל כיון דבישראל מכיון לכקנות אע"פ שכמוכר
אינו מכיון מכני וכ"ז בישראל כשרולכ למכור צאמת
חבל צמומר שמוכר חמלו צחנות מיד לאחר שכפרים
ואומר שרולכ למכרו לעכו"ם וכרי עוסק צו לאחר
מכיר כקודם כמכיר ואם יצא מי שכוא ויאמר לו
שכוא קנאו ישחוק עליו ודאי אין צמכיר צו ממ.

מעשה הדשתמשות מפיקע מידי מחשבת הביטול

ואין לומר דמ"מ צירוף כביטול מכני כדעת ככור
שור דכאן פשוע דליכא ביטול חמץ כלל וכבר דן גם
צ"ח רבינו שס שכח דגם לסמוך על מ"ש כצ"י סי'
חל"ה דמסור"כ מכני ביטול כלל משום דחמץ אינו
צרשותו של אדם וכי' וצגלוי מילחא ודעתא בעלמא דלא
ניחא ליה דליכוי ליה זכותא צגויכ סגי וכמ"ש גם
כמג"ח סי' חמ"ח צס מ"ב וכמחלכ"ש ונימא ככי נמי
כיון דצא לעשות שליח למכור כו"ל עכ"פ כגילוי מילחא
דאינו רולכ צחמלו. זכ אינו כלום שכרי גילוי מילחא
מכני כשמגלכ דעת שאינו רולכ צחמלו חבל זכ שמגלכ
דעתו לכיפוך צא למכור כחמץ ומיד עושכ מעשכ
כיפוך זכ ומוכר לקונים ונו"ג ומרלכ שאינו מצעל כלום
ואינו מוכר צאמת חלל אדרכב מחזיקו לשלו ומוכרו
לאחרים או כוא או ע"י אחר ואפילו צפסח ממש ודאי
אין כאן ביטול חמץ כלל ואפילו כיכ ביטול ממש אחי
מעשכ ומוליא מידי מחשככ ואפילו דיבור.

אינו שנים כיכ מעשכ צעיר כואת שאלה מכר חמץ
לנכרי צחוכ"מ ואותו כחמץ כוא מכללות כחמץ שמכר
לעכו"ם קודם צפסח ואסר כל חמלו לאחר צפסח לכל
ישראל כיון ששלח ידו צמכ שמכר לעכו"ם נחצטלכ
כמכירכ שלפני צפסח וכי"ל חמץ של ישראל שצבר עליו
צפסח. וכן כביא צס שו"ח אורי וישעי, וצשו"ח מרן
קכ"ז צביח שפרים ח"ה סי' קל"ז כהריך צזכ צמומר
שיש לו ריחים ויש לחוש שישראל יקנו קמח ממנו אי
מכני מכירתו לאינו יכודי וכחצ מרן דלא מכני כיון
דגוף כמכר פקפקו צו כפוסקים אי מכני חלל שחי' או
מעס דלא כוכ רק מלד אחד חבל מלד בישראל ליכא
כערמכ. או מעעמים אחרים מ"מ זכ דוקא דעכ"פ
כיכודי מלדו כוא מחכוין למכור חבל ככ"ג דמפיקרל
אינו רולכ למכור חלל כוא מיד כולך ועושכ צו כצטלו
ואפילו רגע אחת לא כפסיק מצעלותו ואפי' נימא
דצטעת מכירכ נחלש ילדו וכדעת כרמצ"ס פ"ב מכ'
גירושין מ"מ כיון דמיד אח"כ חוזר לסורו לא מכני כיון
דחזר חוכ"ד וכ"ש ככא דמעולס לא כפסיק צמכירתו
ודאי דלא נעשכ קנין כלל וכ"ע קפדי ככ"ג ולא נעשכ
קנין מעולס.

כשמשותמש בחמץ בפסח לא חי' במחשבתו למכרו קדח"פ כ"ד

ובזה נדחכ סצרת כגרמ"פ שכחצ דאין לומר דאיגלחי
מילחא למפרע שלא מכר כלל שלם דמכ"ח לומר
כן. ולפענ"ד פשוע דכרי ראינו וידענו שצברנו לו שלא
ימכור מחמלו וכוא משיצ שזכ ח"ה לו וצאופן זכ לא
ימכור וזכ לא אומדנא דמוכח חלל זכ צרור שצככ"ג לא
ימכור ומכ שמוכר כוא צאמת רק צצציל שלאחר צפסח
לא יאמרו שאסור ליקח ממנו ח"כ מעולס אין כוונתו
למכור חלל חושב צזכ כאופן שיופיל לו לציונעס שיש לו
כמכ קונים (קאסעימערס) שלא יקחו ממנו צאופן אחר
לאחר צפסח ולכן כוא מסכים לעשות מכירכ לעכו"ם
צכדי שיקבל פחקא מכרצ שעשכ מכירכ וככ"ג לכאורכ
לכ"ע לא כוכ מכר.

במכירת חמץ בעינין בעלות גמורה לגי ואף מסירת מפתח

וה"י אפילו צמכר גמור וסוגר צפסח חלל שאינו רולכ
למסור כמפתח לגוי כקונכ כחצו כע"ז וכמג"ח
ח"ה סי' חמ"ח סק"ד דצלי מסירת מפתח ומכ"ש אם
מסגירו צפני נכרי כקונכ חסור לאחכ"פ וכח"י שס אות
י"ד מחיר דדיעבד לאחר צפסח וכחצ מרן כצ"ח ש
דאפילו לדעת כח"י שמתיר דדיעבד כיינו דוקא אם שכת
למסור מפתח או שלא ידע כדין שצריך מסירת מפתח או

דשומעין עכ"פ לדברים אלו נראהו כדברים שמשונים מומרים אלו משאר מומרין דעכ"פ מודכ במקלח נינו ורק עוסקים ע"י הפועלים ולא הם עצמם אפשר ככ"ג כוי מכר.

ומדדו לפעניד כיון דהפועל הוא פועל שלהם וכס משלמים לו לאחר הפסח או באמצע הפסח מהכסף שמכר חמץ בפסח אי"כ לכאורכ נראה שכוה כמו שעשכ בעלמו וצפרע לפ"מ דקיי"ל דיד פועל כיד צפ"כ עיין מחנה אפרים כ"י שלוחין ושו"ח פנ"י יו"ד סי' ג' ועיין שעכ"מ פ"א דחרומות ובשו"ח ספר יבושע סי' רל"א ובנתיבות סוס"י קפ"ח אי"כ כו"ל כעושכ בעלמו ומוכר בעלמו וגם כי הוא רולכ במכירת חמלו ובקיומו כדי שיוכל לשלם להפועלים העובדים בחנות כנ"ל ול"פ.

מכירה שמופה דוכיה על תחילתה אינה מכירה

עוד יש לעיין קלה לפ"מ דמבואר בנדרים מ"ח המודר הנאכ מחזירו ואין לו מה יאכל נוחנו לאחר לשום מחנה וכלכ מותר צכ מעשכ באחד צצית חורין שכיב אציו נודר כימנו הנאכ וכיב משיא אח צנו ואמר לחזירו חר וסעודכ נחונים כינ לפניך אלא כדי שיבא אצא ויאכל עמנו צסעודכ אמר אס שלי הם כרי הם מוקדשין לשמים א"ל נחתי לך אח שלי שחקדישם לשמים א"ל נחתי לי אח שלך אלא שחכא אחכ ואציק אוכלין ושוחרין ומחרלין זכ לזכ ויבא עון חלוי צראשו וכשכא בדבר לפני חכמים אמרו כל מחנה שאינכ שאס הקדישכ חכא מקודשכ אינכ מחנה. ובגמ' פריך מעשכ לסחור ומשני חסורי מחסרה וככי קחני ואס כוכיח סופו על תחילתו אסור ומעשכ נמי צצית חורון באחד דוככ סופו מוכיח על תחילתו וכו' ע"ש. ועיין רש"י ויבא עון חלוי צראשו שיבא אציו המודר הנאכ אוכל על ידו ע"כ.

הנה אס מי שאינו שוכ צדעכ שלמכ לנוחן אלא לעשות ערמכ צכדי שיוכל על ידו לעצור עצירכ כרי עון חלוי צראשו של זכ וא"כ יש לעיין גם צכעין זכ שזכ לא צא למכור אלא צערמכ הוא צא שכרי יודע שאינו רולכ ליחנו לעכויס וגם עומד ומוכר צכל הפסח כרי הוא נמי צכלל שאינו רולכ במכירכ אלא שחכא עון חלוי צראשו של כרצ השליח המוכר ומשמע לכאורכ דכ"ג לא כוי מחנה כלל וא"כ ככ"ג לענין מכירכ חמץ נמי כיון דאין דעחו למכור ועיין ר"ן שם ד"כ ל"א מחלוקת כרצ"א וכרמצ"ס אי לא אמר צשעכ מחנה צפי' כן ודו"ק.

ועיין רש"י פסחים דף ו' שחא ימלא גלוסקא יפכ ויחשוב עליכ וצרע"צ וחוי"ע רפ"ק דפסחים דמשוי"כ לא סגי ציעול צלב שחא ימלך על ציעולו ואחי מחשככ ומוליא מידי מחשככ וכ"ש צמעשכ ממש שמעשיו מוכיחין עליו שלא ציעל ולא מכר שפסוק מכירחו אינו כלום, וכארכחי קלה צזכ צספרינו משככ כלכות ח"ג סי' נ"כ ע"ש פרעי דינים מכ שנוגע לענינינו ודו"ק. ויש לדון קלה אס כרצ לריך לכחזיר לו כמעט שקבל עצור כמכירכ כיון דכמכירכ אינכ מכירכ או נימא שכרי הוא עשכ שלו מכ שזוכו וכוה הוא שקלקל כמכירכ וציעולכ ואין כרצ אסס צזכ וכן נראה לכאורכ.

הרב שמכר החמץ של ישראל מומד לעכרם
אין דין שליח לו

איברא דלכאורכ עלכ צדעחי לומר דבר חדש לפ"מ שאמרו ז"ל אין שליח לדבר עצירכ וכממנה שליח לדצ"ע צעל כשליחות לפ"ד כחוס' צ"מ דף י' ע"צ צחי' צ' שס. ועיין נוצ"ק א"ע סי' ע"כ מכ שבעלכ צמי שנחן גט צע"כ ע"י שליח צוכ"ז דער אחר"ג שלא לגרש צע"כ אי"כ אין שליח לדצ"ע וצעל כשליחות לפ"ד כחוס' כנ"ל וע"ש מכ שחמכ עליו כגר"י מהמבורג ז"ל ועיין קלוצ"ח סי' קפ"צ סק"צ וא"כ כעושכ שליח למכור חמלו לעכויס ומיד הוא או פועלו מוכרין מאוחו כחמץ בחנותו כמו שכיב קודם לכן, ויד פועל כיד צעכ"צ דמי אי"כ ממ"נ אמרינן או שצעל שליחותו חיכף צכרואחו שאינו מפסיק למכור ואינו מחשכ צכמכר שמכרוכו לחמלו או דלכחלכ צשעכ מינוי כשליחות למכור חמלו לא כחליע למכירכ ולא כסכים להפסיק כמז"מ צחמלו כל ימי הפסח, ולכן כיון שימכרוכו לו רק באופן שאח"כ יוכל לגנוב ממנו וכו"ל כעין לדבר עצירכ אלא שיש לחלק דככא אין כעצירכ חלוי' כשליחות ומעשכ כגניבכ הוא פעולכ אחרת וכן לדד ידידי"נ כמרח"י שליט"א וי"ל ועיין מל"מ פ"ג מגניבכ דכיכא דעשאו שליח לצ' דברים וא' דבר עצירכ, גם לדבר כיחר לא מכני עכ"פ לכאורכ כאי עושכ כשליח אין כוונתו למכור לו לגמרי כחמץ שלא יוכל ליכנות כימנו וא"כ צשעכ עשיית כשליחות לא נחן לו כה כדרך כשלוחין.

השתמשות הפועל בחמץ בפסח בהשתמשות הבעה"ב

ועד כככ דצרו מסחס מחלל שוי"ע ומומר ועתכ נצבר כיכא דעשכ חנאי עם כשוחפין שלא יקחו ולא יעשו דעליווערים ציו"ע ושלא יכיו הם צחנות עד אחר פסח וכן הם עושים, כדי שסס עכ"פ לא יעשו איסור צמכירכ ולא יקחו חמץ חדש צפסח וככ"ג אפשר דכיון

ביאור ארוך במתניא דהפרשת תרומה אי הוי מצוה, ודין הבית אם יכולין להפריש חלה
עבוד דידי העיד ששכחו להפריש

רע"א יו"ד כנ"ל צא"ד שכתב לדברי ע"ז לא מלאחי זכ
דפשיעות הוא רק כשרואה לאכלו וליון למג"א ריש סי'
ח' כנ"ל שכ"כ לענין חלב וכ"כ דחרומה ופלא שלא
כרגיש בדברי רש"י כנ"ל.

ועיין שו"ת בית שפרים ח"ה סי' ש"ז ויו"ד סי' שג"ז
ושו"ת חבני לזק ח"ה סי' ק"י ועיין בגמ' דרע"א
על כע"ז יו"ד דפשיעה ליה דהפרשת חרומה כוכ עיקר
בזכרה על מלוא הפרשה לא על חיסור אכילה ע"כ
שכרי מלוא הפרשה חיו"ב עליו חפ"י חס' חינו רואה
לאכול מן התבואה ובמג"א רס"י ח' כתב כן לענין חלב
ופלא שלא כרגיש מרן בדברי רש"י גיטין כנ"ל ובארכי
זכר במקום אחר. עיין משנ"כ ח"ע סי' רל"ב וכ"כ.

תמיה ע"ד דפ"ז דס"ל דהפרשת תרומה לא הוי מצוה

ודא"ת צטו"ד ק' סי' י"א שחמכ על כע"ז מדברי
רש"י גיטין כנ"ל דמפורש דחרומה ומעשר לא
כוכ מלוא דרמיה עליו רק כשאוכל או מכרו מפורש
לכיוון מדברי כע"ז, אך בגדרים ל"ו ע"כ דקאמר שם
או דלמא מלוא דיליה הוא וניחא ליה למיעבדא משמע
כע"ז, ואפשר לדחוק ולחלק אצל דברי כע"ז ודאי
תמוכין וכן מוכח עוד ברש"י קדושין כ"ו ובחוס' שם
ובחוס' פ"ק דב"מ י"א ע"א ד"כ עישור וזכר מיישב שם
דברי כרמז"ם ובש"ע דס"ל דעושא אדם שליו להפרשת
חרומה ומעשרות ולשון עושא משמע לכתחילה וכו'
קיי"ל מלוא זה יוחר מבשלותו וכו"ל לכתוב חס' ע"כ
שליח מכני אצל חידש דלא אמרינן מלוא זה וכו' אלא
במלוא דכוכ חוב עליו בכל אופן אצל חרומה ומעשרות
כיון דליכא מלוא חיו"בית בכל אופן ליכא מלוא זה יוחר
מבשלותו וכו"ל לעלמו ראי' עוד מגמ' פסחים ע' ע"כ
חבר שמת כו' אפילו כן רק בן יומן כרי כס בחזקה
מחוקקים ומפרש בש"ס כע"ס דחזקת חבר חינו
ממח"י דבר שאינו מחוקק וק"ל למ"ל כלי ע"כ כיון
דאיכא מלוא הפרשה אף חס' חינו אוכל כו"ל כשאר
מלוא ע"כ וא"כ בכל ע"כ ע"כ ע"כ ראי' לדעת רש"י ע"כ.

פתירות בשיטת המהר"ש בדין הפרשת תרומה
אי הוי מצוה

ולא אוכל להפעלם דבזכמת שלמח ח"ה סי' ח' משמע
דמודק דכו"ל מלוא ע"כ להפריש חרומה ומעשרות
ע"כ מכ ששיג על כמג"א ז"ל ומכ שכתב ראי' מגמ'
פסחים לכאורכ ראי' גדולת כוכ ולפ"ז לכאורכ נראין

אי צ"ד יכולין להפריש חלב כללית בסתם שיחול על כל
מי שלא הפריש בערב פסח לאחר אפיית מלוא מלוא
ומחוק כמכירות יש שוכחים להפריש חלב לפני כניסת
יו"ע וחלת ח"י עובלת וא"א לאכול ולהפריש לבסוף
וכמלאו שם להפריש חלב כללית כלומר שיקח אחד או
רב בעיר וכיוצא בו ויפריש חלב ויכוין על כל מי ששכח
להפריש חלב על מלוא שלו ובדיעבד קיי"ל דמפרישין
שלא מן המוקף ולא וכנס שחזק על חבר שאינו מפריש
שלא מן המוקף מ"מ אמרינן נמי ניחא ליה לחבר
דליעבד חיסורא זועא ולא יעבור ע"כ חיסורא רבכ ח"כ
אפשר ככ"כ כן הוא, ולפי שיש בזה לדדים רבים
ופלוגתות, נראה לי לאסוקי בלכתא בכהי שמעמחא.

הפרשת תרומה מצוה שבגופו אי לתקן המאכל

ודעת ראשונה עליו לזכר אי הפרשת חלב כוי מלוא
דעליכ רמיה או דלא כוי חלה לחקן במאכל.
ולכאורכ נראה דדבר זה במחלוקת שנויה ובמשנה פ"ב
מ"ג דחלב האשכ יושבת וקולא לך חלתה ערומה מפני
שכ"א יכולה לבסות ע"כ אצל לא כליש ובגמ' ברכות
(כ"ד ע"א) מוקי לך דאשכ קולא לך חלתה כשפניה
עווחה בקרקע ופרש"י עווחה דבוקות ומכוסות בקרקע
ועיין רמז"ם פ"א מכל' ברכות כ"ע. ועיין טו"ד סי'
שכ"ה ובמג"א ח"ה ריש סי' ח' סק"ב חמכ דכ"אך
מזכרת מיושב בלא ברכת המלוא לריך לומר מעומד
וחי' דהפרשת חלב י"ל דחינו מלוא כ"כ דחינו עושא
אלא לחקן מאכלו דומיה דשחיטת ע"ש. ובבאור כג"א
שם חמכ עליו וז"ל ודברי מ"א שכתב שחלב חינו מלוא
חין לבס' שחר וכלא חסור לעשות עיסתו קצין ואמרינן
בגמ' פסחים פ"ג מאי דעתך לחומר חומר דאחי לדי
קולא הוא עכ"ל ע"ש. ולדעת מג"א נראה דברכה
כשחיטת פשיעה דלא כוי רק לחקן ויכול לזכר מיושב
וכ"כ בחי' רע"א יו"ד סי' ח' שם וזכר כיפוף ממ"ש
כע"ז יו"ד סי' ח' סק"ז דהפרשת חרומה כו"ל מלוא
דעליכ רמיה ולא לחקן במאכל ע"ש.

שיטת רש"י דהפרשת תרומה לא הוי מצוה

ודעת ראשונה דהא כוכ מחלוקת כראשונים ז"ל דרש"י גיטין
מ"ז ע"כ ד"כ מדאורייתא לא כתב צא"ד
דביכורים מלוא דרמיה עליה כיא ולא עבלי לאסור
פירות באכילה ולא דמי למעשר דמעשר עבלי ואסור ליה
באכילה ולא מלוא דרמיה עליה כוכ אלא חס' כן אוכלן
או מוכרין דקא משתרי ליה אצל ביכורים מלוא דרמיה
עליה כיא ע"כ. ולכאורכ כיא ראי' לכמג"א ועיין בחי'

דבריו ז"ל סותרין ומיכו מ"מ נראה ללאו דבר צרור כוא.

הזכחה מדברי הגמ' בקידושין דההפ"ש מצוה היא

א"ר דלפניו נראה ראי' גדולה דכפרשת חרומה מלכ דעליה רמיא מגמ' קידושין נ"ח ע"ב צגונז עבדו של חזירו משלם לו דמי עבדו דברי רבי ר' יוסי בר יכודא אומר אינו משלם אלא דמי חולין שבו ומסיק איצטית אימא דכולי עלמא איח לכו דשמואל וככא כיינו טעמא דרבי יוסי בר' יכודא דקנסוכו רבנן לצעל כצית דלא איצטית ליה לשכויכ לעבליה ע"כ, ועיין עוד צ"מ ל"כ ע"א ברש"י ד"כ מקמי דניכוי וכו' שאין אדם משכב עבליים כ"כ זמן מרובץ מלחקק ודו"ק. ואי ס"ל דליכא מלכ לכפריש חרומות ומעשרות אלא כשרוצה לאכלו ח"כ אחאי קנסוכו לצעכ"צ ששכב לעבליה כרי אינו מחויב לכפריש חו"מ מעבליה כשמונה צכרי אלא כשרוצה לאכלו וככא צגונז עבד צין שבי' עבדו שרוצה לאכול וצין עבד שרוצה למכרו ואעפ"כ ס"ל דקנסוכו וע"כ דאסור להשכות עבד ושפיר קנסוכו ונמלא לכאורכ דברים אלו סתראי ניכוי מגמ' פסחים. ואין לומר דככא פליגי רבי ור"י בר"י.

החזקה על חבר שאינו מוציא מתח"י וכו' עדיף על החזקה דכ"א מקיים מצוה מיד

ומה שנראה דלא קש' מגמ' פסחים דלעולם י"ל דאיכא מ"ע לכפריש חרומ' וכדעת כע"ז ומכ שאמרו צגמ' כעטס חזקב על חצר נראה דכחם מיירי אפילו צאופן שכל אדם לא כיכ מקיים כגון שמת פחאוס וכיוצא בו שיש לחוש שלא קיים כמלכ ואפ"כ סמכין משום חזקב על חצר מה שאין לסמוך להחיר איסור עבד צשציל דנימא דכפריש ולסמוך על זכ לאכול צסחס צג"א אפילו כיכא דאיכא מלכ דאפשר שבהרשל ולאו כ"ע אצרכס אצינו כס ומקיים זריזין מקדימין למלכות וצגמ' אמרו אעו מאצרכס ניקוס ונילק ועיין מנחות ס"ב משקרב כעומר כותר חדש מיד כרחוקים מותרין מחלות כיום ולכלן וכו' אמר ר' יכודא וכלא מכ"ת כוא אסור שנאמר עד עלס כיום כזכ מפני מה כרחוקים מותרין מחלות כיום ולכלן מפני שכן יודעין שאין צ"ד מחעללין צו ומשמע דרק צצ"ד אמרינן חזקב שאין צ"ד מחעללין דצ"ד זריזין כן אצל כל אדם לא כיינו סומכין עליו אפילו כוכ מלכ להקריצ וככי נמי צכפרשת חרומות ומעשרות אי לאו דחזקב על חצר לא כיינו סומכין אף דכו"ל מ"ע.

ואדרב"ה לפעניו ראי' מגמ' פסחים כהיפוך דאי נימא דליכא חיוב לכפריש אלא לאכילכ ח"כ מאי

שייך לומר חזקב על חצר שאינו מוליא מחתח ידו דבר שאינו מחוקק כיון שכוא אינו חייב לכפריש אס אינו אוכל מאן יימר דכפריש חולי כי' כוונתו למכור וככ"ג אינו לריך לכפריש ולא שייך לומר חזקב על חצר כיון דליכא עליו חיובא כלל לכפריש וא"כ גס אינו מוליא דבר שאינו מחוקק דאעו חצר לא ימכור צשר שאינו מלוח כיון שלא מוטל עליו למלחו או לא יניח צציתו צשר שאינו מלוח ואס מת כחצר נימא דודאי מלח כצשר וכיוצא צו פשוט שזכ אינו וכצן.

שיטת התוס' דההפ"ש מצוה היא

גם כחוס' גיעין ל' ע"ב ד"כ אין אצא אלעזר צן גמלא אמה שאמרו צגמ' צן ישראל שאמר ללוי כך אמר לי אצא מעשר לך צידי שחקשו וכי שיש לו רשות לחרוס שמה לא חשש לחרוס מעשר שעתיד ליתן ללוי וי"ל דכיון שברשות צידו ושכב זמן גדול צציתו ומלכ עליה רמיא סחמא דמילתא דחקוניכ חקניכ ע"כ ומשמע דלחקק ולחרוס אפילו של לוי נמי מלכ דעליה רמיא וגס משמע דס"ל דכפרשת חו"מ כן כוכ מלכ דרמיא עליה דידיה. גס מחוס' נדרים ל"ו שאמרו על מה שאמרו צגמ' או דלמא מלכ דיליכ כוא וניחא ליה למעצדיכ. פי' כחוס' דכגס דזכין לאדם וזכיכ מעטס שליחות ושלוחו של אדם כמותו מ"מ ניחא ליה למיעצדיכ צעלמו וע"כ דאף דזכיכ כשלוחו וכמותו כוא מ"מ אפ"כ מלכ צו יוחר מצשלוחו לכן ניחא ליה למיעצד צעלמו ולא ע"י שליח.

ועיין שו"ת מכר"י מיניץ סי' א' דבוכיח מדברי צגמ' דככא וזכ דלא ככעוטו"ד כנ"ל ועיין עוד צחש' מכר"ה ח"ז סי' קכ"ח דלא אמרינן מלכ צו יוחר מצשלוחו אלא כיכא דליכא כנאכ להשליח נמי כגון צקידושין אצל כיכא דאיכא כנאכ להשליח נמי לא אמרינן מלכ צו לכן צכפרשת חו"מ דאיכא כנאכ להשליח נמי שברי גס כוא ניחר צאכילת כעצל ע"כ ככפרשכ ככ"ג לא אמרינן מלכ צו ועיין חצו"ש סי' כ"ח סק"ד.

ועיין רמב"ם פ"א מכל' צרכות כ"א כל כשומע צרכב מן כצרכות מתחלחכ ועד סופכ ונחכוון ללחא ידי חוצחו ילא ואע"פ שלא ענכ אמן, וכל כעונכ אמן אחר כמצרך כרי זכ כמצרך, ציאוור כדצרים דכשומע ואינו עונכ אמן אס כוון לצו ילא אצל לא כוכ כמצרך עלמו אלא כמצרך ע"י שליח ועונכ אמן כוכ כמצרך עלמו, עיין כ"מ שס וז"ל וי"ל דכשנחכוון ולא ענכ אמן ילא ולא כמצרך אצל כי ענכ אמן ילא כמצרך ועיין חוס' נדרים י"ב ע"א כחלח אכרן וכו' ודו"ק.

ובזה יובנו דברי בגר"א ז"ל שכתב על כמג"א שאסור לעשות עיסתו קצין משום דכ"ל מלכ להפריש ואי נימא דכשאינו רוצה לאכול ח"ל להפריש חר"מ וליכא מלכ אמאי לא אפשר דלמא עשבו שלא לאכול וי"ל. אלא דקל"ה נ"ע נמי מה שאמרו בגמ' ברכות ל"ה ב' וראב"ה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים דורות הראשונים היו מכניסין פירותיהן דרך ערקסמון כדי לחייבן במעשר דורות האחרונים מכניסין פירותיהן דרך גנות דרך חלרות דרך קרפיות כדי לפוערן מן המעשר וי"ל. ומבואר מיכו ממך שכתבו דהא מילתא אי אפשרת חר"מ כוכ מ"ע אפילו בלא לאכול במחלוקת שנויה.

דין הפרשת חלה ע"י ב"ד

ומעתה נבא לדין אי שפיר דמי להפריש חלה ע"י ב"ד לכל מי שזוכה שיסמוך על זה בפסח ויש לדון בזה בשני דברים, (א) מה שאמרו בגמ' ב"מ כ"ב ע"א כחורס שלא ברשות או שירד לחוך שדכ של חזירו וליקט פירות שלא ברשות כדי שיקחם וחרס חס בלא בעכ"צ ואמר לו כלך חלל יפות מכס וכו' ואם לא היו יפות מכס אין חרומתו חרומה וכרמז"ס פ"ד מכל' חרומות כ"ב כתב חמשכ לא יחרומו ואם חרמו אין חרומתן חרומה וכו' וכחורס את שאינו שלו שלא ברשות כבעלים ובגמ' דרשו וזאת החרומה אשר תקחו מאתם פרע לחורס את שאינו שלו ועיין כ"מ שם ובש"ע יו"ד סל"א.

התורה משל"ו על של חבירו

ומי"דו ה' דחורס משלו על של חזירו מיציעה ל"כ בגמ' נדרים ל"ו אי לריך דעתו או לא מי אמרינן כיון דזכות הוא לו לא לריך דעת משום דזכין לאדם שלא בפניו וזכיה מטעם שליחות ושפיר הוי שליחותא או דילמא מלכ דיליכ הוא וניחא ל"כ למיעבד ול"כ הוי בכלל זכין לאדם ועיין חוס' שם שכתבו להדיא דר"ב אלא לאו אין לריך דעת וכו' דאמרינן בב"מ כ"ב ע"א מה חס לדעתכם אף שנוחכם לדעתם י"ל דכינו כשחורס משל בעל ככרי אצל חורס משלו אז אין לריך דעת וא"כ לכאורכ כאן כיון דחורס משל עצמו ולא משל בעכ"צ מכני מטעם זכיה אפילו בלי דעתו ועיין ב"י ס' סל"א ד"כ ומ"ש דכיון דאיפשיעא באיפשיעא דחורס משלו על של חזירו וקיי"ל דע"כ שלו וממילא איפשיעא נמי בעיא קמייתא דלא לריך דעת דהא בכה חליא ע"ש ולכן פסק הרמב"ם בשחי איבעיות לקולא דאין לריך דעת ועו"כ שלו וכ"כ בשו"ת משכנות יעקב יו"ד ס' ע"א ע"ש וקל"ע שלא הביא שם"כ כב"י.

אימתי אמרינן ניהא ליה לאינש וכו' ומתי זכין לו לאדם

ובגמ' פסחים (ד' ע"ב) איבעיה לכו כמשכיר בית לחזירו בחזקת בדוק ומלאו שאינו בדוק מכו מי כוכ כמקח טעות או לא ח"ש דאמר אב"י לא מיבעיה באחרת דלא יכבי אגרא ובדקו דניחא ל"כ לאיניש לקיומי מלכ בגופיכ אלא אפילו באחרת דיכבי אגרא ובדקו דניחא ל"כ לאיניש דליעבד מלכ בממוניכ ע"כ ועיין רש"י ומשמע דניחא ל"כ לאיניש דליעבד מלכ בגופי' ואפילו בממוניכ וכבר הקשה בגדרי זרזין סחירת בגמ' דכאן משמע דזכיה הוא לו שאחרים חורמין עליו וחסם קאמר דניחא ל"כ לאיניש דליעבד מלכ בממוניכ ולפמ"ש לעיל לכאורכ א"כ ה' בכה חליא דאי נימא דהפריש חרומה מלכ ח"כ אמרינן ניחא לאיניש דליעבד מלכ ולא הוי זכיה לו אצל אי נימא דלא כוכ מלכ וכדעת רש"י א"כ שפיר כו"ל זכיה לו ושפיר חורס, אלא דא"כ בחלכ להפריש דלכ"ע מלכ הוא להפריש חלכ מן כפיסכ א"כ ניחא ל"כ דליעבד מלכ בגופו ולא כו"ל זכיה כלל במפריש עיסכ חלכ משלו.

וכי' במעטם שליחות ושלוחו של אדם במותו דוקא בשעשאו שליח

וי"ל דהחוס' לשיעור דס"ל דמלכ דיליכ הוא ולכן פי' דזכיה מטעם שליחות ומכאן ילפינן בכל מקום דזכין לאדם ע"ש, וכשיעור דס"ל דלא כוכ מלכ דיליכ

התורה משלו על של חבירו בלי ידיעתו

אִיבְרָא צעלם כדן ל"ע דנראה פשע דאפילו מכ
שאמרו חורם אדם משלו על של חבירו מטעם
זכיב או מאיזכ עעם ומיכו עכ"פ כחורם יודע על של
מי חורם וגם אח"כ מודיע לכבועים שחרם משלו על
שלכם ולכן מותרין לאכול ובחורם שלא מן כמקוף
שאמרו ניחא לחבר דליעבד איסורא זוטא נמי מיירי
דמפריש כגם שכבר נחתו לפני כיון דכעני סומך עליו
נחתו לו ויאלל בחזקת מחוקן ולכן שפיר מכני כחורם
דעכ"פ יודע על איזכ תבואה או עיסה או פת מפריש
אכל כחורם בסתם ואומר כנני חורם חרומה זו שאם יש
תבואה צעלם שלא כורמו מחנותיך שחולל כפרשכ זו
עליה לפעניד אין לסמוך ולאכול עבל שלו ולאכול איסור
בשכיל מי שכוה כפריש בשכילו ולכן כאן שכמפרישין
חלב ואומרים מלכ זו תבואה חלב אם יש באיזכ מקום
בעיר או בארץ עיסה עבל שלא כופרש חולל עליה חלב
זו ויבא מופרש ומותר לאכול ולא יודעים כלל על איזכ
עיסה או מלכ או אם יש בכלל עיסה או מלכ של עבל
שלא כורמו ככ"ג ליכא זיכוי כלל ולא דמי לעירוב
חבשילין שרצ בעיר מזככ להם כעירוב או מזככ גע
לאשחא שפכ"פ יודע למי מזככ וגם בעירוב עכ"פ כחבו
דק פסם אחת סומך ושכ כו"ל פושע ובכלל זכין לאדם
משמע אדם ידוע אכל סתם זכין לכל מי שירצח ואינו
ידוע בכלל הוא דבר שאינו מסתבר, ואין כז"ג לכאריך
בזכ כעת.

ג צעלם כפרשכ משלו על של חבירו דקיי"ל מפריש
אדם משלו על של חבירו ולדעת כחוס' הוא מטעם
זכיב וזכיב מטעם שליחות כבר אמרתי להכריח לפ"מ
דקיי"ל דאפשר לכפריש חרומה במחשבת דכתיב ונחש
לכם חרומתכם וכבר כלל לן כר"ש ז"ל בנדרים דעל
דבר שממילא ומחשבת אין שליחות א"כ איך יפריש כלל
בחור זכיב שכוא מדין שליחות וכבר בארתי בזכ בס"ד
ולדעת כרשב"א דאין זכ מטעם שליחות אחי שפיר
ומיכו לדעת כחוס' ל"ע.

בדברי מהרי"ם שא"א דהקד"ש ע"י שליח

חן אחת דכמכרי"ע בחש' סי' קכ"ז כבר כתב שא"א
לכקדיש ע"י שליח משום דכוי מילי ומילי לא
מימסרן לשליח וחרומה שאני דמחשבת חרומה חסוכה
מעשה דכתיב ונחשכ לכם חרומתכם ומיכו כבר חמכ
עליו במח"א כל' שלוחין הא גבי כקדש נמי חשיב
מחשבת כמעשה כדכתיב נדיב לב עולות ועיין חוס'
שבועות ומרן כח"ס יו"ד סי' שכ"א יאל לחדש דאף
דכפרש חרומה סגי במחשבת ולכ"פ בדבור מ"מ

א"כ אחי פריך או דילמא וכו' ל"ל דס"ל דזכיב לא כוי
מטעם שליחות ומיכו כעלכ מכרש"ק דבר יקר דאפילו
למ"ד שליחו של אדם כמותו כיינו שפכ"פ לוכ לו לעשות
כמעשה אכל ככא שכלך מעלמו וכפריש על של חבירו
בלי דעתו וכלי ללוותו ככ"ג לכ"ע לא אמרינן דזכות הוא
לו אלא אמרינן דניחא ליה לאינש דליעבד מלכ בגופו
דככ"ג כגם דזכין לאדם מ"מ ליכא כאן שליחות דמאן
שו"י שליח ודו"ק.

והאיתי להכח"ד סי' כנ"ל דכעלכ לבאר הא (ב"מ כ"ב
ע"א) דכחורם שלא מדעת וכו' ואח"כ מלאו
ואמר ליה כלך אלל יפות דמסקינן כחם אי לא שוויכ
שליח לא כוי חרומתו חרומה ב"כ לא שווי' שליח לא
משום דבעי שלוחתם דומיא דחם מכ חם לדעתכם אף
שלוחתם לדעתכם וכחם כוי כעעם משום דשפכ
שנעשה שליח לא ידעינן כלל דניחא ליה לכיות שלוחת
אלא דאח"כ שמעינן מיניכ דניחא ליה ובעינן למימר
למפרע כוי שלוחו שפיר שליח ככא לא מכני משום
דבעינן למידע בשפכ שנעשה שליח דזכות הוא לו וניחא
ליה וככ"ג כוי דומיא דחם דאנן סכדי אי כוכ ככא
כוכ ניחא ליה אכל כיכא דשפכ שנעשה שלוחו לא
ידעי לן לא כוי דומיא דחם ע"ש. ודו"ק בקל"ח ח"מ
סי' רמ"ג סק"ח כקשכ על פלס דין דכ"ד דשפכ
כמפרש מפיסח בעכ"כ לא כוי זכות במכ שלא
חחקלקל כפיסח אלא ניחוחא וכרי חוכל לכפריש אח"כ
לאחר שתאפכ חוחה ועיין ח"ח סי' חמ"ג ישראל שכי
מופקד בידו חמלו של ישראל אחר וכגיע שעת כביעור
חמץ ימכרנו דזכין לאדם או משום כשכח אבידכ לצעלים
ע"ש במג"א וח"י. ומיכו כרמ"א וכע"ז וכאחרונים
נראה דפסקו כהכ"ד צו"ד שם סי' שכ"ח ועיין ד"מ
שם.

ולדין פשע דכאופכ מלוח ע"פ אם לא כיכ שוכה כ"י
מפריש חלב מכס צעלמו וניחא ליה דליעבד
מלכ צעלמו וכידוע דמכדינן אחר כפרש חלב צע"פ
ועיין סי' חנ"ז ח"ח במג"א סק"א ובח"י סק"ג ובש"ע
כגרש"ז דעכשיו שככו ללוג עיסה גדולות משיעור כן
מפרישין חלב מכל עיסה ועיסה צפני עלמכ ונככו
שמכל עיסה ועיסה מפרש חשכ אחרת ומכרבת לעלמכ
ע"ש ח"כ אדרבכ מכדינן לכפריש ולכרך לעלמן ופשוט
שאם כיכ יודע ע"פ בשפכ שכפרישו בשכילו כחלכ לא
כיכ ניחא ליה שכם יפרישו עליו אלא כיכ מפריש
צעלמו אלא עכשיו כיון ששכח לכפריש צמנו ועכשיו
ח"א לו לכפריש מסכים שככפרשכ שלכם יופיל לו אכל
ח"כ כו"ל ממש דינו של כהכ"ד ואדרבכ בשפכ שנעשו
שלוחו לא ידעי לן כלל דזכיב הוא לו וככ"ג לא כוי
דומיא דחם.

שליחות כלל וכמו שחקשו לכמכרייט ולפמ"ש אחי שפיר
וכנן.

בדאיתו יודע אב י"ש להבירו מב"ל גרע מדש"ל"ל

וקצת יש להפיר משו"ת חרץ לבי סי' מ"ז שפי' כח
דחורם משלו על של חצירו חין לריך דעת חיינו
דוקא שכבר יש לחצירו חצוה"כ של עבל ואינו דש"ל
ע"ש. וכנ"ל נראה דיש לו לחצירו חצוה"כ של עבל ע"כ
שיודע בזכ שיש לו לחצירו חצ"ל כשאינו יודע גרע כוח
מדבר שלא צ"ל לעולם דחם עכ"פ מחנכ על מי שח"ל
שח"ל יכ"כ לו עיסכ מפריש עכשיו חצ"ל כחן חינו מכיר
שום חס חלל חושב במחשכ ואין לכמחשכ מקום
לחפוס צו שכרי חינו יודע חס שיש לו עבל חלל חושב
חולי יש בחיזוק מקום חס שיש לו עבל ואוחו חס ישכח
ולא יפריש חלל יחול כהפ"ש שלו ככ"ג גרע דכנס
דקיי"ל חרומכ ניעלח במחשכ דכתיב ונחשכ לכס חצ"ל
עכ"פ לריך לחשוב על דבר מסוים שרול"ל להקדיש או
לכפריש, גם כי ככ"ג אפשר דכשכ"ד כפרישו חכתי
מח"ל שלו לא היו וכו"ל כמו שאין עוד לחצירו עבל דל"ל
מכתי מפריש משלו על חצירו משום דש"ל.

החפ"ש של"א מדעת בדינא דברירה תל"א

עוד יש לדייק דחולי נדון דין חלוי צריך.
וכרמ"צ"ס ע"ג מכל' חרומות כתב כאומר חרומות
כרי זכ בלפנו או דדרומו קרא שם וחייב לכפריש ממנו
חרומתו ואם לא לין במקום לא חמר כלום ופסק כרצון
ובקשכ כגריי מקופנה ז"ל (ישועות ישראל כל' כלואות
סי' ס"א) כשאמר בלפנו או דדרומו נמי כל חלק
בלפנוי בכלל כספק כל חלק כזכ הוא כמדומע ואין
לומר דמיירי שכתב כשיצורר וזאם אומר לכשיצורר
לכו"ע חמרינן צריך כמ"ש בחוס' וכר"ש דח"כ גם
כשאמר חרומות כרי זכ בחוכו יכ"ל חרומות נמי יכ"ל
חרומות דכ"ל כו"ל שירים נכרין כשיצורר אז ותי' דכיכ"ל
לריך לומר צריך לגוף הקנין לא חמרינן צריך
דכשאומר חרומות כרי זכ כיון שלא צירר כלל ולריך לומר
צריך לגוף כדבר לא חמרינן צריך חצ"ל כשאומר
בלפנו כו"ל מקל"ת שירים נכרין וחל חצ"לתי מצורר שפיר
חמרינן צריך ע"ש באריכות גדולה. ואומר חני צידון
נמי עכ"פ לריכין לדעת שיש עבל וגרע זכ מצריך
דעכ"פ יש עבל חלל שאינו מצורר חיזכ הוא חלל חצ"ל
כחן חינו מצורר עיקר כעצל חס ישנו ועיין שו"ת מנחת
יחק ח"ד סי' נ"ט שכאריך קל"ת כהפ"ש חלל
לנחומין ופלפל נמי צדין דכאריך לבי כנ"ל ולפי שכיום
שמעתי מכשור"כ לא עובכ מכסתלקותו של ידיי
לכחל"ל ח"י גאון ולדיק ז"ל ליינתי מדבריו שיכיו
שפתותיו דוצות בקצר.

עיקר מח"כ היא כהפ"ש וכרמ"כ וכדיצור כו"ל עפל
לעיקר המח"כ כמו כאמיר"כ דכרי זכ גיעך גבי נחית
כג"ע. ומרן צבי"ש ח"ח סי' שכ"ו חמ"כ עליו דל"ל דמי
לג"ע דכג"ע שח"ל יאמר לכ ולא יתן חינו מגורשת כלל ולא
חופ"ל כאמיר"כ כלל וחפ"לו נועלחו מעלמ"כ לא מכתי
משום דכעין ונחן ואם נוחנו לכ ולא חמר כלום מכ"ת
כג"ע כשר עיין ח"ע סי' קל"ו לכן שפיר חשיב מעשכ
חצ"ל בחרומכ כהיפך חס כרים ולא חישב ולא חמר כלום
חינו חרומכ ואם חמר או חישב שיכ"ל חרומכ בלפנו
או בחרומכ מותר לחכול מל"ד שני ע"ש.

ודברי רבינו מכרייט ציאר מרן צבי"ש לפ"ד כמרדכי
גיעין ס"פ כאומר צ"ס מורו ככ"כ דכל כיכ"ל
שאין כדבר נגמר ע"י כשליח חשיב מילי ולא מימסר
לשליח ולכן קצלה כג"ע שח"ל גמר כדבר לא חשיב מילי
חצ"ל כתיבת כג"ע שאינו גמר חשיב מילי וח"כ ככ"ג יש
לצאר כחילוק שצין כקדש לחרומכ, דבחרומכ כל
כהפריש כרי ככ"ג עשכ כמח"כ וכחיר כעצל ונגמר
כמעשכ ומכ שיש מח"ל נחית כוח מח"ל אחרת שריך
ליחנכ לכ"כ חצ"ל במקדיש חכתי מחוסר מסיר"כ היא
לכ"כ או לגזר ועיין ש"ך ח"מ סי' רנ"כ סק"כ צ"ס
כר"שונים דכ"ל דיש שח"ל לכקדש כוח מקמי דחתי ליד
גזר וח"כ כהקדש כעושכ שליח לא כוי רק מילי כיון
דחין דבורו מופ"ל עכשיו חלל לאחר שיחנכ לגזר או
שיצ"לכו לעזרז וגם אפשר להכצ"על ע"י שח"ל משח"כ
לאחר שנחנכ לגזר חינו כשח"ל ח"כ אז נגמר כמעשכ
ועד עכשיו כו"ל מילי חצ"ל בחרומכ כמחשכ מועלח
כמעשכ ואף דאפשר כשח"ל מ"מ אף כשצ"ל ליד כ"כ
מכתי שח"ל ח"כ בחרומכ כמחשכ או כדיצור הוא
ככ"ג גמר כמח"כ וכנ"ל. ועיין קידושין נ"ט שאני מחשכ
עומלח דכמעשכ דמי ועיין ריעצ"ל שם דכיון דכיון
מיס דל"ל עב"ד מעשכ כיון דניחל ליה מכשיר כאלו יוחן
כוח צידים על ידי מעשכ חלמ"ל מחשכ חשוכ כנחית
שכ"ל מעשכ ע"ש ועיין מל"מ פ"ד ממח"כ כ"ו וכ"כ
פ"ג משכירות כ"צ דמשו"כ חסמ"כ בקול כוכ מעשכ
כיון שישנו כמעשכ גמור אף כחסימ"כ כוכ מעשכ
ודו"ק.

ביאור בדברי החזו"א במקב"ל שדה אבות

ובמ"ש יכיו מוצנים דברי מרן כחזו"א ז"ל (דמחי סי'
י"ד אות ג') כמקב"ל שדכ חצותיו דחמרינן
מעשר ונחן ומשום חקנת חכמים ובקשכ דכיון דחלי
כפירות מן כדיון כן של נכרי ח"ך הוא מעשר על של
אחרים נכי דחורם משלו על של אחרים חין לריך דעת
כיינו משום דזכות הוא לו ונעשכ שליח חצ"ל צל נכרי
חין כחן שליחות ולכאורכ כיון דכ"ל כמחשכ ח"כ ליכ"ל

תקנות לצבור מתי ובאיזה מקום תקנו

ומערתה נבא לדין הכה מזינו צענין תקון לצבור כמה דברים, (א) לענין היחר עיסקא כלליות שמחילה נסתפקו זה עוד לפני המלחמה ואח"כ הסכימו לעשותה עכ"פ להקל באיסורא כידוע דבזכ"ז עשו היחר עיסקא בארצנו הקדושה בכמה באנקים וכיוצא בזה, גם לענין מכירה חמץ כדי לתקן מכירה כללית אבל לא סמכו על מכירה כללית שאחד מוכר לכולם ומיכו בשאר דברים כגון פרוזבול לא תקנו פרוזבול כללי וכן בדמאי לא מזינו שיחקנו חז"ל לעשר על כל חצונות של ע"ה שלא יבואו לידי איסור ויאכלו איסורים ומיכו בעירוב חצולין תקנו שיחקן גדול העיר על כל העיר ומיכו כתצו האחרונים דלא מהני רק פעם אחת והשנית כבר מקרי פושע ולכ"ע עושה ולא לפושע. וגם במכירה חמץ הגם דזכות הוא לו מ"מ אם מכר הרב כל החמץ שבעיר הזו ולא יודע של מי מכר ורק שוב בא אחד ואמר שלא מכר חמצו נראה דלא מהני דעכ"פ לריק לדעת למי מכר הגם דהוא זכיה ומיכו אם מכר חמצו של אדם יודע בלי ידיעתו ואח"כ נודע לו נראה דהמכר כיו מכר כמו צפקדון של חצירו שיש לו בציחו משום דבז"ל כמחזיר חצירה לבעלים ודו"ק וצענין מכירה כללית לענין שמיטה נחלקו זה האחרונים ז"ל וכידוע דאין לא סמכין על המכירה כלל וכלל. וגם כי כאן יש עוד איסור להפריש שלא מן המוקף מה שאינו ראוי לתקן לעשות כן בחמירות דאפילו נימא דניחא ליה לחצר ליעצד איסורא זועא אבל לתקן לזה בחמירות אינו נכון.

ולבאורה ה' נראה מהא דנחלקו ר' יהודה וחכמים (פסחים ס"ד וזבחים ל"ד ומנחות נ"ע ע"ב) בשחיטת הפסח דאמר רבי יהודה כוס היה ממלא מדם החטאות ורקו זריקה אחת על גבי המזבח ולא הודו לו חכמים ופי' בגמ' שם העטם שאם ישפך דמו של אחד מהן נמלא זה מכשירו כלומר שאם נשפך דם של פסח אחד ולא נזרק דמו נמלא אוכל איסור ולא הקריב הפסח ונמלא דם זה מכשירו שהרי מעורב בו מן הנשפך ואמרו לו ל' יהודה והלא לא נתקבל בכלי ופי' אף אני לא אמרתי אלא בנתקבל ושקיל וערי זה ואפ"ה לא הודו לו חכמים לתקן דבר כזה ועיין חוס' שם ד"ה שמא ודו"ק ויש לחלק קלה.

דבר שהתירו בדיעבד לא התירו רק במקרה

ובתשובה אחת הבאתי דכל מקום שהתירו חכמים בדיעבד לא התירו אלא במקרה אבל דבר שעושין בחמירות לא מקרי דיעבד אלא לכתחילה ואסור

לעשותו במקום שלא התירו רק בדיעבד. עיין חשו' הרא"ש כלל כ"ג ס"ו ועיין רש"א בזה' ח"ג ס' דו"ר וצפרע דהכי הו"ל חרי קולי חדא דמפריש שלא מן המוקף והשנית דמפריש ואינו יודע על של מי מפריש ועיין ע"ז וי"ד סוסי' ל"א דחרי קולי לא מקלינן בשביל הפסד מרובה ועיין שו"ת מהרש"ס ח"א ס' ע"ז ד"ה אף בנידון דחצרי פיסולא אף בדיעבד נפסל וא"כ אפילו אלו נסמוך על ההיתר בהפרשה שלא מן המוקף דניחא ליה לחצר מ"מ זהו רק לפעמים ולא לחמירות לתקן תקנה כזו, וגם עכ"פ היו לריבין לדעת של מי הוא ועל של מי הוא מפריש שלא לדעתם וגם הוא צריך שיבא ניחא ליה בשעת הפרשה שהוא מצטוו יום וכבר כתבתי דלזה לא ניחא ליה משום דרובה צענמו לקיים מצות הפרשה חלה זו, ורק עכשיו שכבר יו"ע הוא מסכים אבל בשעת ההפרשה לא היה זה לו זכות כיון שצענמו ראה להפריש, וגם כי אין לנו כעת צ"ד חשיב לסמוך עליו לכן לפענ"ד מי שיראה ה' נוגע בלבו לא יסמוך על זה וצפרע שמדקדק אחר מזה לאפוח ע"פ אחר חלוח ולהדר אחר הכידור ושוב לסמוך על דחוקים גדולים שאפשר יאכל עבול ומועצ שיקח מזה אחרת שנאפית לשם מזה שלא בע"פ ויאכלו עניים וישבצו כללפנ"ד.

בדא דניחא ליה לחצר ליעבד איסורא וזמא

וברגע השבתי דבעטם הספרא דלעיל דנידון דידן הוא בכלל ניחא לחצר ליעבד איסורא זועא ולא יעבור ע"ה איסורא רבה, לפענ"ד מה שאמרו ניחא לחצר וכו' היינו שאם לא יעבור החצר ויתקן אז יעבור הע"ה איסור ולכן חייבין אנהני להכילו אי מטעם ערבות או מטעם שהוא גרם לו וחלוי בהעצמים שמבארים בפוסקים וזבחים' שבת ב' ועוד, ואין המקום לאסוף מראה מקומות, אבל מ"מ הע"ה ישעבד איסור חמור אם לא יתקן החצר ויעבור איסור קל וככ"ג אמרינן ניחא לחצר ליעבד איסורא זועא להגיל הע"ה מאיסורא רבה. אבל בדין הרי אף אחד לא יעבור על דבר איסור כיון דבעל המצות אשר שבה להפריש לא יאכל מן המצות וכשזכר בלילה שלא הפריש לא יעבור איסור אלא לא יאכל המצות שנאפו ע"פ מפני שלא הפריש חלה ויאכל מצות אחרים שנאפו לפני הפסח ויקיים בהם המצוה אבל לא יעבור איסור כלל וא"כ איך יעלה על הדעת להתיר לחכם להפריש שלא מן המוקף ולעבור איסור בשביל שיזכה חצירו ויאכל מצות מע"פ.

ואפילו למ"ד דאמרינן ליה לאדם חטא בשביל שזוכה אבל אין אומרים לו לאדם חטא בשביל חצירו שיזכה הגם דמזינו קלה בכהנים ערב פסח שמועצ שיעבור על עליה השלם ולא יעבור הישראל ולא יקריב

קרנן פסח אכל הכס נמי עכ"פ אם לא יעבור הכהן על העשה דעליה השלם לא יעשה זה הפסח אכל כאן לא יעבור על עשה דאכילה מזה שכרי בידו לאכול מזה אחרות ואין זה בכלל יוחא ליה כיון דליכא איסורא כלל אכל בעל המזות וממילא אין לזה דמיון להא דאמרו

יוחא ליה לחצר דליעבד איסורא זועא ולא יעבור ע"ה איסורא רבא ואפי' אין לו מזה אחרת ילך ויבקש ממי שיש לו ולכן לא ראינו היחיד להפריש כה"ג כלל כללפני"ד.

דף ו' ע"ב

דין הפירורין אי צריך לבדוק אחריהן, ובחייב בדיקת הפריש מפירורין חמץ

גרסינן אמר רב יהודה אמר רב כבודק לריק שיבעל, מ"ע אי נישא משום פירורין הא לא חשיבי, וכי תימא כיון דמינער לכו אגב ציחיה חשיבי והחניא סופי תאנים וכי' בזמן שבע"כ מקפיד עליהן אסורין משום גזל וחיובין במעשה, בזמן שאין בע"כ מקפיד עליהן מותרין משום גזל ופטורין משום מעשה, אמר רבא גזירה שמה ימלא גלוסקא יפה ודעתיה עילויה, ופריך וכי משכחת ליה לבעליה, ומשני דילמא משכחת ליה לבתר איסורא ולא ברשותיה קיימא ולא מלי מצטיל ע"כ. וכנראה לכאורה דפירורין ממילא קא בעלי מדקאמר מ"ע אי נישא משום פירורין הא לא חשיבי פי' וממילא קא בעלי. ועיין ר"ח שם מאי עממא אי משום פירורין אע"פ שלא בעלן כמו בעלי הן דהא לא קפיד עלייהו וכי' ע"ש. ובתוס' שם (ד"ה ודעתיה עילויה) פי' ולא בעל מחליו כמו פירורין. מצאנו דפירורין מחליהן בעלן. וכ"כ המג"ח (או"ח סי' תנ"ד סק"ה) וז"ל, ודע דפירורין ממילא בעלי והביטול הוא שמה ימלא גלוסקא יפה, אלא דקשה ממה שקיי"ל (סי' ת"ס ס"ג) הלש אחר זמן איסור חמץ יאמר בשעת לישא כל פירורין שפלו בשעת לישא ועריכה וכן בלך הנדבק בכלים אני מצטיל אותם כדי שנמלא מצטילן קודם חימונן, ואי הפירורין מעמלן מצטילן למח לריק לומר כן. כבר תי' המהרי"ל והצ"ח דשאני פירורי בלך שמתכבדין יחד ונדבקין וחשיבי משא"כ פירורי לחם דלא חשיבי, ועיין מג"ח שם ובט"ז סק"ג.

איברא דהש"ג כחז דכפת נמי דינא כמו בלך שזריכין לבער, ובכף החיים (סי' תמ"ג סקפ"ח) כחז דהמאירי כחז כהמג"ח וכן פסק הגרש"ז והא"ר ועוד אחרונים וקשה שכרי פירורין הו"ל הפקר ממילא.

לבתחילה צריך לבדוק את הפירורין אלא דבשלא מצאם במילין הן

וחי' כלפני"ד דמה שאמרו בגמרא אי משום פירורין הא לא חשיבי, הכי פירושו דודאי כשהוא בודק לריק לבדוק גם בחר פירורין אלא שאם לא מצא פירורין אחר שצדק אותן פירורין שלא מצא אחר הבדיקה הם בעלין ממילא, אכל קודם שצדק ודאי ליכא למימר דהפירורין

ממילא בעלין. ודייקו כן מדקאמר בגמ' כבודק לריק שיבעל, ופריך מ"ע אי נישא משום פירורין וכי' ויש להקשות דמאי ס"ד דהמקשה דהפירורין לא צדק אחריון דמקשה אי נישא משום פירורין, אכל נראה דהמקשה נמי ידע דודאי צדק מה דאפשר אלא דא"א לבדוק אחר כל הפירורין לפי שאין נמנאות כ"כ. ולכן פריך כבודק לריק שיבעל מ"ע, כלומר כיון שכבר צדק וצדק נמי אחר הפירורין מ"ע לריק שיבעל, ואי משום דהפירורין שלא מצא צדיקה הא לא חשיבי ובעלי ממילא.

ולפי מה שכתבתי מיושבת נמי קושיא אחרת שקשה לכאורה דמייתי ראיה, וכי תימא כיון דמינער לכו אגב ציחיה חשיבי, והחניא סופי תאנים ומשמר שדכו וכי'. ולכאורה מאי ראוי מייתי מהתם, דהתם מיירי בסופי תאנים שלקט תאנים הנמנאות כל מה דאפשר ולא נשאר אלא אותן שאין מתבטלות עולמית. ולכן שפיר אמרין הכס דכיון דלקט השאר ובכיון השאר אלו בזה ידעינן דלא קפיד, אכל בפירורין להס"ד דלא צדק אחריכם לא דמי אהדדי, ולפמ"ש אחי שפיר. ויש לדחוק קצת דכיון דצדק אחר הכזית ויותר וכשאר הפירורין ממילא הראה דלא קפיד על זה.

וחשב"ל הביאו הח"י ש"ע א"ח סי' תמ"ג אות י"ג על מש"כ המחבר עכו"ם שנכנס לבית ישראל וחמץ בידו אינו זקוק להוציאו אע"פ שהישראל רואה חמץ של עכו"ם וסיים שצ"ל כלל ז' סי' ס"ג ומה שנהגו לגעור בעכו"ם הנכנס בראשית ישראל מעטע דשמה יפלו פירורין מידו ופעמים יצא צדן לידו איסור עכ"ל, ולכאורה ל"ע שכרי הפירורין הם הפקר אפילו של ציחו וכ"ש של עכו"ם שניחוש שמה יפלו ויצא לידו איסור ולפמ"ש אחי שפיר דודאי לכתחילה אין לסמוך על זה אלא לריק לבדוק ולהוציא לכתחילה אלא דאם נשאר לאחר הבדיקה הם הפקר.

תמוה כיון שבדק אמאי ניהוש למצא גלוסקא יפה

ובמ"ש כלפני"ד לפרש נמי מה דאמר רבא גזירה שמה ימלא גלוסקא יפה ודעתיה עילויה. ויש

פחות מכזית, ואחי שפיר מכ שפי', אלא לפי' נראה מדברי ר"ן נמי דפחות מכזית נמי צפי לצטל עכ"פ וא"כ צפי נמי בדיקא שאם ימלאנו יוליאנו.

שיטת המאירי בפירורין בעז בדיקה

הצנח ראינו צנח ח"א שכתב לדיק מדברי המחירי דס"ל דנחר פירורין לא צפי בדיקה, ואומר אני דאדרבא מדברי המחירי ראינו לכיפוך שם וז"ל, ושאלו בגמרא מחיזק פסם כליכוכו צניעול אחר שדק יפכ, שאם מפני הפירורין ר"ל שאין כזית שאין נמלאת בבדיקה כ"כ פירורין לא חשיבי ומופקרין כס מן כסחם. ויש לדיק מש"כ ר"ל שאין נמלאת בבדיקה כ"כ בבדיקה מאן דכר שמיכ וכלול פירורין לא צפי בדיקה כלל ואין נמלאת כ"כ, משמע דודאי בדק ומלא גם פירורין אלא דפירורין אין נמלאת כ"כ וגשאר, וע"ז משני פירורין לא חשיבי ע"כ. כנכ מבואר לכדיא כמ"ס צניחור לשון בגמרא דודאי כדוק לריך שיבדוק אפילו נחר פירורין פחות מכזית, אלא שפירורין אין נמלאת כ"כ מחמת קטן כידוע ולכא לא חשיבי מכ שנשאר וממילא בעלי. וע"ז ח"י רבא משום גלוסקא, ונמלא יש כאן חשיבות. אלא דלפי' נמלא דמגמ' כנ"ל אין ראינו דפירורין לא צפי לבדוק אחריו. ולפי' אחי שפיר כא דכלש מלוא צפי' לריך שיאמר דפירורין יכיו כפקר, דודאי לפירורין נמי חיישין וכנ"ל.

ומצו אפילו לפי ח"י המכרי"ל וכזית י"ל דפירורי כזית שצמלי ממילא נמי כיונו לאחר בבדיקה ופשוט, דאין קי"ל דלריך לבדוק צחורין וצסדקין וכלל מקום שמה ימלא חמץ כפי האפשר לכחילכ עכ"פ.

פירורים מצותמים איצ' לבקר

הצנח במחבר (סי' תמ"ב ס"ו) כתב נכנו לגרר ככחלים וככסאות שנגע צכס חמץ ויש לכס על מכ שיסמכו. וצס"ז שס, בלך שצסדקי פריצכ חס יש כזית צמקום אחד חייב לצער, ואם לאו חס כיכ עשוי לחזק צו שצרי כעריצכ או לסחוס צו נקצ צטל צמיעעו ואם לאו חייב לצער. מבואר דאפילו פחות מכזית נמי חייב לצער, ופשוט דעל ככחלים ועל ככסאות נמי מיירי דפחות מכזית כוא דל"כ פשוט דחייב לצער. וצמג"א (שם סק"י) כציא דעת כסמ"ק דדוקא כשיש צין ככל כזית, אכל כשאין צין ככל כזית אפילו אין עשוי לחזק ח"ל לצער, אכל דעת כרצכ פוסקים דאם אין עשוי לחזק ואפילו פחות מכזית חייב לצער (ועיין ס"ח סי' ח"ס ס"ג).

לכקשות, מאחר שדק אחר כל כחמץ מכיכא חיתי שימלא גלוסקא יפכ, ולמכ יחקנו צצביל זכ לצטל לעולם צצביל מילחא דלא שכיחא כלל. עוד קשכ מכ שאמרו ודעתיכ פילויכ, כרי כיון שגלוסקא יפכ כיכ גדולכ יותר מכזית, ח"כ אפילו לאו דעתיכ פילויכ נמי עובר צכל יראכ וצ"י שצרי בגלוסקא כוא חמץ צפסח וכרי לא ציטל כחמץ קודם כפסח. ואין לומר משום דלא קפיד, דכרי אמרו דרק על פירורין לא קפיד דלא חשיבי. ועיין חוס' ודעתיכ פילויכ פירוש ולא צטל מאליו כמו פירורין, ולפי' למכ לכו דעתי' פילויכ אפילו אין דעתיכ פילויכ נמי לא צטל כמו פירורין, דכרי בגלוסקא כוא יותר מכזית ויותר מכזית אינו צטל מעלמו. וכיון דלא צטל לפי כס"ד דלא לריך רק בבדיקה ליצטל, ח"כ לא נשאר רק בבדיקה וכרי לא מלא בגלוסקא צשעת בבדיקה, וכשימלאכ יעבור עלכ אפילו לאו דעתיכ פילויכ, וכוא קושיא עלומכ לכחורכ.

גלוסקא הפחותה מכזית לא במל"ה מאליה

אמנם לפמ"ש כפי' דודאי לא חיישין שימלא לאחר בבדיקה גלוסקא גדולכ כזית או יותר דגלוסקא כז משכח איניש צשעת בבדיקה ומצער, אלא חנ חיישין שימלא גלוסקא קטנכ פחות מכזית אכל יפסיכ, כלומר שיכ' פוגכ קטנכ פחות מכזית אכל יפכ כיכ לעין ודעתיכ פילויכ לאכול, שצרי כמכ פעמים ימלא כעין סוכריכ או גלוסקא עוגכ וכיו"צ קטנכ פחות מכזית אכל יפסיכ ודעתיכ פילויכ לאכול. וא"כ אפילו שכוה פחות מכזית מ"מ לא צטלכ מעלמכ, דליכא למימר דלא חשיצכ שצרי דעתיכ עלכ. וזכ שאמר רבא שמה ימלא גלוסקא יפכ, כיונו אפילו חמץ שפירורין נמי בדק אחריוכ ושאר כפירורין כס כפקר, מ"מ שמה ימלא גלוסקא יפסיכ שכוה פחות מכזית, ופחות מכזית כרי אפשר שלא ימלא ככל צשעת בבדיקה, ולכן שפיר לריך לצטל אף לאחר בבדיקה, אכל פשוט דמחילכ לריך לבדוק אפילו פחות מכזית.

ואתי שפיר לפי' פי' כחוס' ודעתיכ פילויכ פי' ולא צטל מאליו כמו פירורין, וככוונכ דכגס דכוה נמי פחות מכזית כמו פירורין, מ"מ מכח חשיבותו לא צטל מאליו (וזכ דלא כרש"י כמ"ס כחוס', דלרש"י בגלוסקא כוא כזית שכתב שיעבור צצ"י וצ"י וי"ל דס"ל ככפוסקים שכצחתי צסמוך דשייך צח"ש נמי צ"י וצ"י ודו"ק). וצחמכ כי כן כתב ר"ן כאן (ד"כ מ"ע) וז"ל, וגלוסקא יפסיכ לאו דוקא אלא כל שינא מכלל פירורין גלוסקא יפסיכ קרי לכו, וכיון דלא צטלכ ממילא לכשימלאכ חייב לצער מיד כמו שכתבתי למעלכ ע"כ. כרי מבואר דס"ל נמי דגלוסקא כיונו

בפירושין אי חיישין דילמא אתי למיכ"ל

ועוד צו שלישיכ לפי דעת כחוס' דכאסור כוא משום דילמא אחי למיכל, ח"כ ככל כפירורין שאפשר שיחפרצו במחלל לריק לבצרן כדי שלא יחפרצו במחלל ויבוא לחכלס. וז"ל כראצ"ן (מס' פסחים), ואע"פ שמבטל אדם חמץ בלבו לריק לחפש אחריו ולבצרו מן הבית ככל מקום שחול, ולפיכך נכגו כראשונים לרחוץ את כקודרותא וכספסלן וכשלחנות שמה ידבק בכן חמץ וגם בחיבות שחם ישאר בכן משכו חמץ שלא יחפרצו במחללו בפסח צמינו ושלח צמינו ויאסרוכו. וכה דתן (מ"כ ע"א) בלך שבסידקי פריבך חס יש כזית בעל צמיפוטו, כ"מ דלא צמי לאישחמושי צעריבך בפסח וגם בבלך כוא צמקוס כעשוי לחזק כעריבך אז בעל, חל אי צמי לאישחמושי כה, אע"פ דעשוי לחזק וחשוב כעריבך לריק לבצר משום דילמא איפרצו לי ככדי דכחול דמשחמש ציכ ויאסר ע"כ. ככ לן דברי רבינו כגדול כראצ"ן ז"ל דדבריס שיסחמשו ככס בפסח לכוי"ע צמי לבדוק אפילו אפירורין, ומעטס דילמא אחי לכחפרצו כפירורין עס מחללו בפסח ויאסרוכו, וכאי עעמא פשוט דנוכג גם כספריס כיון דדרכן ללמוד ככס בפסח, ואס יש עליכס פירורין חיישין דילמא יחפרצו במחללו, ולכן אפילו על פירורין לריק לבדוק ולבצרו, וכעין זכ כחצו נמי לענין לבישת כחונת או חוללכ שחם נעש כמקש כחלב חטכ שאין ללבוש מכ"ע וחלקו בין קודם שלשים יום לפסח ובין אחר שלשים.

שמה ימצא גלוסקא יפה בפסחים

ועל חרבעכ לו חשיבנו, לפי כעטס שמה ימצא גלוסקא יפייכ ודאי לריק לבדוק אפילו בחר פירורין, אף שאין בכן שיפור כזית מ"מ אפשר שימצא גלוסקא יפכ. וככ ככר כבאחי לעיל דגלוסקא יפכ לאו דוקא גדולכ חלל כ"כ קענכ אפילו פחות מכזית, וכמ"ס כר"ן דכל שחול גדול מפירורין גלוסקא קרי לכ. ואפילו נאמר דצמי דוקא יפכ מ"מ כרי פשוט דאפשר לפעמים שיניח חמץ ספרו או על ספרו או בחוך ספרו איזכ סוכרי' של חמץ ממש או כדומכ, שיחלל כוא או בניו גלוסקאות קטנות ממש שחם פחות מכשיפור ולפעמים כוא שוכח ויניח שחם וידבק על כספר או בחוכו וימצאו בפסח. וח"כ כאי עעמא שייך גם כספריס ובפרע דבר כנדבק שאפשר שנדבק צו איסור.

מנהג מדור דור לבדוק ספריים קודם פסח

ועד כחמישית חגי בל כי ככר נכגו אבותינו ורבותינו מדור דור לבדוק כספריס קודם פסח כל מכ

וכתב כגמ"י צטס כרא"מ דדוקא כשראוי לחכלל קלח, חלל מעונף קלח ופחות מכזית ח"ל לבצר. ועיין דג"מ שס שכחצ דמדברי כחוס' (פסחים כ"ע ע"ב ד"כ רב חשי) נמי מוכח דפחות מכזית נמי לריק לבצר ע"פ מדאורייתא או מדרבנן עכ"פ. ובח"י (אות י"ז) כביא שיעת מכרא"י דח"ל לבצר, וסייס חכן באמת יש מחלוקת בין כפוסקים כזכ, דדעת כרצכ פוסקים דאפילו פחות מכזית לריק ציעור (ועיין צב"י וצ"ח שכאריכו כזכ). גם כע"ז כחצ דלעטס דחיישין שמה יבוא לחכלל ח"כ אפילו פחות מכזית חייב לבצר אפילו כיכא דליכא צ"י מחומרת חכמים, וכמ"ס חוס' ריש פסחים צטס כרצב"א. ואין לכאריק צדינים חלו לפי שישראל קדושים כס וגוררין כל כחמץ כנמצא אפילו כדבק בכוחלי בית, ע"פ ושאר אחרונים.

דין בדיקת הספריים

ובמ"ש יש ליישב דברי כחזו"א ז"ל (סי' קע"ז אות י"ח) שכחצ דנראה דלענין חיוב מחילכ שחיקנו חכמים (כדאמרן לעיל ו' ע"א) אין חילוק בין פירורין לגלוסקא יפכ, וכלכך חייב לבדוק את כספריס משום חשש פירורין אף שאין ככס כזית. וכח"א חמכ עליו, ולפי מכ שכחצו אחי שפיר דברי כחזו"א, דודאי כחמץ ובפירורין אפילו פחות מכזית כל שניכרים ונראין ודאי חיישין לכוא ולריק לבדוק. וכא דאמרו בעלי, כיינו כשאין ידועים, ובאמת כי כ"י לו לכחזו"א ז"ל לכביא לעלמו ראי' מדברי כר"ן שפי' דגלוסקא יפכ לאו דוקא חלל כל שינא מכלל פירורין גלוסקא קרי לכ. וי"ל דכחזו"א כוסיף אפילו פירורין ממש, מ"מ נראה דככל לריק לבדוק וכמ"ס צס"ד.

העולה לדין צס"ד, לריק לבדוק כספריס קודם כפסח כמכ עעמי, חלל לפי מכ שכחצו דפירורין נמי לריק לבדוק אחריכס וכדעת כרצכ פוסקים דפחות מכזית נמי צמי ציעור.

וחשנית דידוע מחלוקת כפוסקים אי שייך כח"ס חמץ כלאו דכל יראה וצ"י ואי שייך ציכ ח"ס חסור מכ"ס כבשאר איסורין (עיין רא"ש כביא כעור אור"ח סי' חמ"ב ועיין כ"כ ובשו"ת פני' סי' ע"ז באריכות גדולכ, ועיין עמ"ג סי' חמ"ב בפתיחכ שס ובישו"י סי' כנ"ל סק"צ ובמניח מלכ ע') ואין כז"ג לכאריק. מ"מ למ"ד ריש צו מדין ח"ס, פשוט דחייב לבצר ולבדוק אפילו לאחר כפירורין מדין ח"ס, וכא דאמרו דכפירורין לא חשיבי ל"ל כמ"ס לעיל.

כמכיר גם עליכם וכו' ופי' נזכר ממשכו חמץ גם מזל ירח דרבנן כ"ל עכ"ד.

שם בגמ' מותרין משום גזל, פי' ולא אמרינן חליו של אדם קונס שלא מדעתו דלא אמרינן כן אלא במידי דקפיד או ודאי משכח, ועיין חוס' ז"מ כמו"א בזכות יס' (דף כ"ו ע"א) ד"כ דשחיק די"ל דאין חזר קונס בדבר שאפשר לא ימלאנו לעולם כמו כח שמונע צעזי כחול וכו' ע"ש, ובזה יש לישב מה שכתב בגרע"א במס' פאה משכחו צו ניומוס מותר לכל אדם וחמס בגרע"א דנימא חליו של אדם קונס לו שלא מדעתו ודו"ק וע"ד בחוס' בערני בני כרכ"ג ר' עמרם שליט"א.

רש"י ד"כ כבודק לריך שיצטל, כלצו סמוך לבדיק מיד, ועיין ר"ח כאן אחר שיצער ככל ונמלא בשעת בדיק חייב לבדוק מדאורייתא ועיין רש"י לעיל ז' בודקין שלא יעבור ובחוס' שם. ודע דדייק רש"י לשון מיד כלומר סמוך לבדיק מיד דכצטול שאלו נוכגין בשעת שריפס צוקר הוא חיקון בגאונים האחרונים אצל כצטול לאחר בדיק הוא חקנכ קדמונית מחכמי כש"ס או אנשכנכ"ג או אפילו מחקנת משכ רציו וק"ל.

רש"י ד"כ פשע וכו', ועיין רש"י שבת דף כ"א ומכ ש"ינחי שם, ועיין בסמוך ז' ע"ב דילמא פשע.

מ"למא במעמא שעייב מרע"ה נבואתו

תוס' ד"כ ממאי, ותי' ר"ח אע"ג דאמר בקצ"כ למשכ צריס ירחא דילמא משכ לא אחר לכס לישראל אלא בג' או צד' לירחא. וכקשכ לי חכס א' כיאך ס"ד שמרע"כ יכבש ויעכצ ליווי הקצ"כ איזכ ימים. ובקבלת החורכ אמרו שכל עליותיו היו ככשכמ וליוס כמחרת כגיד לכס לישראל, ומזכ למדו חז"ל יוס קבלת כחורכ. ואי יש ס"ד שמרע"כ עיכצ לאיזכ ימים, כיכן מלינו ידינו ורגלינו ככמכ מקומות, ע"כ כקושיא.

ולפענ"ד נראה לפמ"ש בגמ' שבת (פ"ו ע"ב) ח"ר בששי בחודש דכו"ע צרי"ח אחר וכו' כי פליגי בקציעא דירחא, ר' יוסי סבר צדד בשבא איקבע ירחא ובצדד בשבא לא אחר לכו ולא מידי משום חולשא דאורחא וכו' ע"ש. וככ"נ אפשר דמשום סיכא אחרת לא אחר עד יוס ג' ואין זה בכלל כובש כשעושכ לשום סיכא. או אפשר כיון שנבואכ זו לא נאמרכ לאמרכ מיד אלא שיכיו נכונים לאחר עשרכ ימים וכיו"צ אין זה בכלל כובש נבואתו, ואפשר דאפילו משום זריזין מקדימין למלות ליכא כיון דס"ל לעכצ כאמירכ לשום סיכא.

דאפשר, ועל כגון זה אנו אומרים ואל תעוש חורת אמן שאין לנו להחיר מה שאסרו הראשונים ונכנו צה ואפילו לא עשו אלא לגדר בעלמא שכתמירו צו בחמץ משאר איסורין משבז דחמץ לא בדילי מיניכ ושאר איסורין בדילי מינייכו ולא צעי גדר, אין לנו לפרוץ גדר. ועיין בשו"ת הראצ"ן (ס"י ע') שכתב כעין זה לענין מי שרואכ להחיר חמץ בפסח בששים שכתב ואפילו לא כ"י כי אס מנכג וחומר שכתמירו עליכס כאצות הראשונים אין לנו לשנות מנכגס וחומר שקיצלו עליכס, ואפילו אס יצוא חליכו ויאמר חולצין וכו' גיד כנשכ שמנו מותר וישראל קדושים נכנו צו איסור, אלא אע"ג דמותר כיון דנכנו צו איסור לא שרינן ליכ וכו' ואסור לשנות מנכג אצותינו, וכ"ש שכוא חורכ שלמכ שחמץ בפסח כמשכו כדמוכח בכלכות גדולות וכו' ע"ש. ככ"נ בדין לפענ"ד מכל כני טעמי ודאי שאין לשנות, ולריך לבדוק כספרים וגם לבדוק כל כצית מפירוים וישראל קדושים כס ובודקים ככל מה דאפשר, ובאמת כי באצרות אירופה היו נוכגים לצבוע ככתלים ככל פסח מעטס זכ ככמכ מקומות כידועים לנו ועכ"פ לא גרע מלגרר ככתלים שכובא בש"ע א"ח ס"י חס"צ כשס כירושלמי וכ"ש כוא מכחס וכצן.

ספרי שנמגר לפסח א"צ בדיקה

ומידו כנוגע לספרי ככולל שכוא סגור על כל כפסח יש להקל שאין כאן חשש שמה יצוא לאכלו, אפילו להחזו"א, דכ"י כתב כחזו"א לכדיא כטעס דצעי מחילכ אפילו לפירוים ואין לך מחילכ גדולכ מזו שסגור כל כמקום שסס כספרים, וכ"כ לכדיא הראצ"ן כנ"ל דכא דחנן צ"ק דכסדקי עריככ אס יש פחות מכזית צטל כמיעוטו, כ"מ דלא צעי לאישחמושי צעריכ בפסח וכו', כרי דאי לא צעי לאישחמושי מותר לכשכותו בפסח. ומיכו אס אפשר יעשכ שער מכירכ וימכור גם חמץ כנ"ל בקנין אגצ. ועיין שער יששכר ממרן כגכ"ק ממונקאטש (כציוו דדרכי חיים ושלום ס"י חקע"ד) שאצותיו כקדושים וכן זקניו מלד אמו כגכ"ק מראפשין זי"ע דקדקו שיכ"י מה למכור בשער כמכירכ לנכרי מקודס פסח, וככצ רציו שס טעמו ע"פ נגלכ כיון שצריכים ליזכר ממשכו חמץ גם מזל ירחא, כיינו מדרצן גם כשציעלו, ולכאורכ כוא דבר שאי אפשר ליזכר ממשכו בחורין ובסדקין אשר לא ימלע כמעט, ואס נאמר שימכרס לנכרי, כרי לא חל כמכירכ על כפירוין קעניס כאלו שאין ככס שו"פ וגם כי אינס ידועים ככלל וכיאך יחול קנין ועל מה יחול. ועל זה כעלכ למכור בשער מכירכ איזכ דברים כשוין שיש ככס חשש חמץ ודרך אגצ כותצין בשער מכירכ גם על כפירוין שצין כסדקים ככלים חמולים וכיו"צ ועי"ז חל

שם בגמ' נכמא חמימא אפכ וכו'. דרכס כיכ לאפות מלות בכל יום וכיו מניחים במלות זכיותן זחמימותן זכ על גב זכ קודם שיגענו כדי שיכיו במלות רכים ונוחים לאכול. גם כי היו עצים ביותר עד קרוב לעפת. ולכן לא היו מכירים חס כוא פת חמץ או מלח. ויש ללמוד דאס עשו כהיום שכולא במלות חס מן החמור וכניחם זשקית פלעספיק או זקופסכ שנשאריו רכים אחר אפיכ אין זכ חסרון כלל רק שידע שנאפו זחמור.

שם בגמ' כבודק לריך שיצרך, וכוא שזדוק אור לארבעה עשר שזמנו כוא חבל כמפרש מיצשכ לים או יולא זשיירא ואינו מניח זכיותו מי שיצדוק שזקוק לזדוק קודם שילא או אפילו יותר מזכ אס דעתו לחזור כחז כרמ"א (א"ח סי' חל"ו) דחינו מזרך, ונחלקו בזכ כפוסקים דעת כריעצ"א וכרמ"א וכפר"ח דלעולם מזרך כל שחייב לזכר ודעת כנ"ח דעכ"פ זחוך ל' מזרך, ודעת כמג"א וכע"ז וש"א דלעולם חינו מזרך וככי נכוג.

רש"י ד"ה דאסורא דרבנן, וכיון דחס עליה ומשכי ליה פורחא עזר עליה. משמע דוקא משום דחס עליה ומשכי ליה חבל חס משכי ליה כדי לשרפו לא עזר עליה ועיין חוס' לקמן דף כ"ט ע"ב ד"ה רב אשי ומכאן מוכח ר"י ועיין לעיל דף ו' ע"ב ד"ה ודעתו, וזחוס' שם ד"ה ודעתיה ועל פ"כ קשכ ונראה לכאורכ דעת רש"י דס"ל דאף חס רק זחוחכ רגע חס ואח"כ מתחרט ומזעל מ"מ זחוחכ רגע זכר עזר.

איברא, דזשו"ח שחילה יעצ"ן (ח"ב סי' ל') זחמח חמכ כקושיחיו כנ"ל דהיכי ס"ד שיחמין משכ כמלכ כחציכ זשעחכ, ואס הי' רולכ כקצ"כ לאמר כאמירכ לישאל לא הי' מקדים לאמרכ למשכ כמכ ימים קודם, ולא מלינו זחאכ זשום מקום, עכ"פ טעמא זעי שינכ משכ מדחו זפעס זחאכ ע"ש מכ שזאריך. ולפמ"ש לכאורכ אחי שפיר שזרי זחמח מלינו עכ"פ לחד מ"ד שיומא קמא לא חמר כלום משום חולשא דאורחא, א"כ כמ"כ אפשר שזוד יום לא חמר לכס או יומיים גם זמלרים לשום סיככ או שכי סובר שממילא כל ככלכות לריך לחזור עליכס זי"ע. וכעין זכ הי' שם זיעצ"ן ז"ל זחי' כשני לכמעין שם.

נחש"ם ד"ה זחא חומרת, ועיין עוד רמז"ן שמות כ"ד א' ד"ה ורחיחי זמכילחא.

דף ו' ע"א

בתלמיד יושב לפני רבו. עיין לקמן מ"ו ע"ב מש"כ שם על כגליון.

שם בגמ' קדים ומזעיל ליה, לכאורכ כיל"ל קדים ומפקיר ליה דמאי מזעל שייך זעיסכ זלא נחמלכ עדיין דזיחר כוא, ועיין רש"י ומזעל לכ זלזו, ועיין לעיל דף ד' ע"ב דמדאורייתא זביטול זעלמא סגי, וזרש"י שם דכוא גזר כפקר ול"ע. ולפמ"ש לעיל (דף ג') זשס כמחירי זמגן זחוח וכן נראה דעת רש"י זביטול חינו מדין כפקר זלח מדין סילוק רשות שמסלק עלמו מכחמץ ומזעלו כדכר זזעל זללו לגמרי אחי שפיר.

המקדש בחיצי קורדניתא ותמיה בדברי אב"מ שפי' בדברי רש"י דבאסח"ז לא שייך הפקר ב"ד

זחז לכדיח זד"ה אפילו זחיטי וכו'. ואע"ג דאחי חיסור כנלח חמץ דרבנן דשס ומפקע קידושי חורכ ושרי א"ח לעלמא כא מחרלינן זכמכ דוכחין כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש וכפקר ז"ד כפקר וכס כפקירו ממונו כרי דרש"י פי' לכדיח דזעטס משום כפקר ז"ד כפקר, ודברי כחז"מ ל"ע.

שיטת רש"י והרמב"ם בדין המקדש בתרי דרבנן

גמ' רבינו כז"י זכ"מ זפ"כ מכ"א כחז זזחרי דרבנן לכרמז"ס חינו מקודשת לדעת כ"ה חבל כוא ז"ל חלק עליו וס"ל דרק זחז דרבנן חינו מקודשת לכרמז"ס ומיכו זז"י סי' חמ"ג דלכרמז"ס אפילו זחרי דרבנן חינו מקודשת, זלל דזעניוחי מלחחי זרמז"ס זפיכ"מ ריש פ' כל שזכ כחז לכדיח זזחרי דרבנן נמי אין

רש"י ד"ה אפילו זחיטי וכו'. נחקשיחי זשיטת רש"י ורמז"ס דכמקדש אפילו זחרי דרבנן כגון חמץ נוקשכ ושעות דרבנן חינו מקודשת וכש"ע א"ע סי' כ"ח כחז דזחסכ"ג דרבנן לגמרי מקודשת וכז"ש סקנ"ז כסזיר שיטת רש"י ורמז"ס ז"ל מידי דכוכ למקדש זעידי פסולים מדרבנן, או מידי דכוכ אמקדש זמעות שנקכ לו זקנין מעמד שלשתן, וכיון דזחסכ"ג מדרבנן חינו נותן לכ כלום, וכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש, וקדו"ז זחזני מילואים שם דחז דזרי וזחז דזחסכ"ג דרבנן לא שייך לומר כפקר ז"ד כפקר דאפילו זחסכ"ג דאורייתא לא כוי כפקר וכמ"ש כריז"ש דאפילו חסכ"ג דאורייתא חית ליה זכיכ וכזכא זקלכ"ח סי' ח"ו ועוד דחז דברי כז"ש ע"ש.

ולפענ"ד פלא שזרי רש"י זסוגין דחיטי קורדנייתא

חוששין לקדושי ולי"ע. גם כחיי סי' חמ"ג אות ו' ילא ליישז דברי כצ"י וכחז דרש"י ורמב"ם מודים דבשרי דרבנן חוששין לקידושין ופלא שלא כרגיש כשר בדברי רש"י כנ"ל ודברי רמב"ם צפ"כ"מ.

וחלמ"ד אחד ר"כ ליישז דבריו דיש לדייק בלשון רש"י פסחים שם שכתב וכו' כפקירו ממונו דפקר צ"ד כפקר ולמכ לא פי' נמי דשויכו רבנן לכנסף מחנכ וכצ"ח משע"מ כתובות דף ג' דעת רבינו פרץ דלרש"י כפקר צ"ד לא מכני חלא מטעם אפקעינכו ולפ"ז בפסחים נמי ל"ל משום דאפקעינכו ודחק לפרש ע"פ דעת האצ"ח אי"ח סי' של"ג אות כ"ד ע"כ.

בפסחים שלא הזכיר רש"י בהא דאפקעינו דשווינו רבנן להמעות מתנה

ולפענ"ד פשוט דכוונת רש"י כפשוטו דכפקר צ"ד כפקר וממילא כיון שפקירו ממונו אין כאן קידושין וכו' דקשכ לך דא"כ אמאי לא פרש"י דמעות מחנכ כמו שפי' בכתובות דף ג' ועוד בנכח דוכחי לפענ"ד י"ל דבשרי אנפי או יאמר פשוט דכלל מקום דמקדש במעות שמוחרין בנחל ואין אמרינן דאפקעינכו רבנן לקידושייכו לריך לומר דמעות מחנכ דאל"כ לריכב להחזיר במעות עיין קידושין מ"ו ע"ב וש"מ מעות בעלמא חוזרים וקמ"ל ככא אפקעינכו לקידושין ובמעות מחנכ וכיינו במקום שבמעות מותר בנחל, אבל במקדש באסכ"י דרבנן אי"ח לומר דמעות מחנכ שכרי גם לכ במעות אסור בנחל דחיטי קורדנייתא איסכ"י ייכו מדרבנן עכ"פ ולכן לא יכול לומר במעות מחנכ חלא כפקר צ"ד וגם היא אסורכ ליענות מהמעות.

וא יאמר דכיכא דבשעת קידושין אמרינן דלא חלו בקידושין וכגון במקדש בחיטי קורדנייתא וכיונא בזכ אז שפיר אמרינן כפקר צ"ד כפקר וחכמים כפקירו אח ממונו וכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש וא"כ ליכא כאן ממון בנכ להכתקדש ולא חלו קידושין כלל מעיקרא וכצ"ג לא אמרו אפקעינכו רבנן לקידושין מייכ דמעולס לא חלו בקידושין ואין להם מכ להפקיע חלא כפקירו בממון וממילא לא יחולו בקידושין, וממילא אחי שפיר כאן בפסחים שכי' קשכ לי' לרש"י ואפי"ג דאחי איסור כנחא חמץ דרבנן דשש ומפקע קידושי חורכ ושרי אי"ח לעלמא כח מחלנין בנכח דוכחין כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש וכפקר צ"ד כפקר וכו' כפקירו ממונו כלומר וכיון שפקירו ממונו אי"כ לא אחי איסור חמץ דרבנן ומפקע קידושי דאורייתא דבקידושין מעולס לא חלו כלל.

אבל בכתובות וביצמות דכחם מיירי דבשעת קידושין כיו קידושין גמורין חלא דעכשיו בשעת נתינת כגט משום דעכש לא ככונן או משום מגדר מילחא אפקעינכו רבנן לקידושין למפרע כצ"ג שפיר קשכ שכרי בשעת קידושין לא כפקירו צ"ד ממונו שכרי עד עכשיו דרו שניכס יחדו כאיש ואשכ וכו' קידושייכו קידושין וגם היא ככר חכלכ כמעות בחור מעות שלכ וכאיך יש לומר עכשיו שפקירו ממונו ומאי מכני כפקר זכ עכשיו שככר כמעות אינו שלו שככר כאשכ קבלכ ככסף כצ"ג ליכא למימר משום כפקר צ"ד שפקירו ממונו למפרע ולא חלו בקידושין כלל ולכן ע"כ משום דאפקעינכו רבנן לקידושין משום דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש שאמר כדח משכ וישראל וכו' לא ניחא לכו בכוני קידושין ובמעות שנתן לכ מחנכ כס, חלא דלא חקשכ כאיך יחנו מעות שלו במחנכ לאשכ זו וע"ז קאמר משום כפקר צ"ד כי' כפקר וצידס ליתן מעות חלו מחנכ לכ וכבן.

ביאור רש"י יבמות צ' בהפקר צ"ד ע"י גמ

ובזה אחי שפיר מכ שפרש"י יבמות ז' ע"ב אדעתא דרבנן חולכ בדעת חכמים דכא כדח משכ וישראל קאמר ואפקעינכו רבנן על ידי גט זכ לקידושין מייכ ושוינכו למעות דקידושין מחנכ למפרע דכפקר צ"ד כי' כפקר ע"כ כנכ דייק ואפקעינכו רבנן ע"י גט זכ לקידושין ולמ"ל ע"י גט זכ לימא בנכס ואפקעינכו רבנן ע"י כפקר צ"ד, אמנס לפמ"ש אחי שפיר דכחם מיירי שבשעת בקידושין לא כפקירו ממונו וא"כ כאיך אפשר כיום להפקיר ממונו אלמפרע שכיכ ככר ממון שלכ היא ועיין ר"ן נדרים פ"ב ע"א ד"כ ואני מסתפק וכל שזככ צו אחר קנכ כזוככ מן ככפקר וכו' קנין ממונו של זכ אינו בטל וא"כ כצ"ג קנין ממון שקבלכ כאשכ וקנחכ בממון כזכ אינו בטל חללכ וע"כ קאחי עלכ מדין דמעות מחנכ לכ ומדין כפקר צ"ד ובקידושין כפקיעו משום דעל חנאי של כדח משכ וישראל קידש וא"כ עכ"פ כני חרי עניני וחרי עעמי ייכו בקינור כיכא דרולכ לקדש ובשעת קידושין לא ניחא לכו לרבנן בקידושין חלו כצ"ג אמרינן כפקר צ"ד כפקר וכפקירו ממונו וליכא קידושין כלל חכל כיכא דלאחר שקידש ולאחר זמן ראו חכמים להפקיע קידושי אז ככר כעטס משום דקידש כדח משכ וישראל ואפקעינכו לקידושין ע"י כגט ושוינכו למעות מחנכ וכבן כי כוא דבר חדש צס"ד.

שוב דקדקתי בדברי רש"י כתובות דף ג' וראיתי כמעט כדבר מפורש כדבריו שם וז"ל קידש בצינח מאי אפקעתא מעיקרא איכא בשלמא על ידי גט כשר אפי"פ

דלאו איכו מחיל אבי בנן מאי איכא למימר אין כפי נמי ופרש"י נימא למול בחמיה משמע דלוחו רופא המל אח כל בני בעיר (לזוכ) [נלעוה] למול אח כחניוק כזכ. וכי לא סגי דלאו איכו מחיל עליו המלכ מועלת וכלל המלכ על אביו מועל כדאמרן בקדושין פ"ק (דף כ"ע ע"א) אבל ביעור מלכ על בעל כחמץ מועלת וכל איש ואיש צודק ביחו וכו' ע"ש. ויש לדייק באריכות לשון רש"י משמע דלוחו רופא המל אח כל בני בעיר לזוכ למול אח כחניוק כזכ. ומאי ס"ד דיש כאן רופא המל לכל בני בעיר וגם חילופי גירסאות ברש"י כחיצ לזכ ועל בגליון בסוגרין נלעוה.

וגרמא לפ"מ שנחלקו בראשונים ז"ל אי שייך שליחות במלכות מילכ ומקורו בדברי ר"ח וברא"ש פ' כיסוי כדס דף פ"ז ע"א מעשה באחד שאמר למול אחד שימול אח בנו וקדם אחר ומלו וחבצ כראשון שאמר לו האב למול מן השני עשרה זכורים ופערו ר"ח משום שבי' לו לענות אמן כיון שבי' בשעה מילכ וגדול בעונם אמן יותר מן המצרך וברא"ש ז"ל אמר דכללו כפי נראה לו לפעור המול דאפי"פ שאמר האב למול אחד למול אח בנו לא זכב בלוחה המלכ לחייב אחר אם קדם ועשה ולא דמי לאב שחייב למול אח בנו ור"כ למולו וקדם אחר חייב אבל אם אין האב רוצה למולו כל ישראל חייבין למולו ע"ש. וכד"מ ובש"ע ח"מ סי' שפ"ב סי"א כחב ז"ל דאדם עושב שליח למול אח בנו וכש"ך חלק עליו ולכאורכ מפרש"י כאן נימא למול בחמיה וכו' משמע דהמול שכל כל בני בעיר לא נלעוה למול כאביו ועל האב מועלת המלכ ולא על המל וא"כ לכאורכ דליכא שליחות.

חילוק בין רופא שמינהו ב"ד למוהל שמינהו האב

אויברא דנראה לדייק מכ שפי' לשון אוחו רופא המל אח כל בני בעיר ולא אמר המולכ ששעשו שליח למול ולמכ מפרש דלוחו רופא המל אח כל בני בעיר. ואשר נראה לפענ"ד דרש"י בכוון פי' שמיירי ברופא שכל אח כל בני בעיר וזה דרכו למול לכל ילדי בעיר ולא שכל אח ממנה אוחו שליח אלא הוא ממונה מצ"ד בעיר למול אח כל בני בעיר ולכן קא מחמכ וכי לא סגי דלאו איכו מחיל כלומר לא עליו המלכ מועלת אלא על האב כמו בביעור חמץ אבל כיכא דהאב ממנה שליח למול אח בנו כפי הוא בכלל כליווי שנלעוה האב שזכ שייך לליווי האב ומכני שליחות אלא דכפי מיירי שעושב ברופא בלא שליחות שלא נחמכ מאביו או מעפס שאינו רוצה להיות שליחו שרוצה לקיים מלכ בעלמו או שלא מינוכו האב אלא נחמכ מהקבל. ובאמת בביעור חמץ נמי שמציא ראי' מינה שכוה חיוב על בעל כחמץ אפי"כ

שכידושין קיימין עד עכשיו גזירה ככחז כוא שכגע כורחו ומחיר איסורו מכאן ולכנא אבל זכ שאינו גע מן כחורכ ואחכ מכשירו מפני דעחו של זכ שקידשכ על דעת חכמים ושביעלו ע"פ חכמים לריך אחכ לומר שמעיקרא לא יכיו קידושין וכו' וכמדייק בדברי רש"י יראה שכחצ בשלמא ע"י גע כשר אפי"פ שכידושין קיימים עד עכשיו גז"כ כוא כו' וקושיא כי' אללו על שכיו כקידושין עד עכשיו. וגם בסמוך שם כל המקדש אשכ על דעת שכנכיו חכמי ישראל ציראל כוא מקדש שיכיו קיימין קידושין לפי דברי חכמים ויכיו בעלים לפי דברי חכמים על ידי גיעין שכשירו חכמים ע"כ. ומבואר נמי דכחם מיירי רק באופן שכידושין כיו קיימין עד עכשיו ועכשיו רוצה לבעלם ולנחקם בגע זכ שכשירו חכמים ולפיכך שפיר לא יכול לומר כעפס משום כפקר צ"ד אלא משום אפקעינכו ועיין נדרים ז' ע"ב באומרת עמאכ ומכ שכקשכ כר"ן ואיכא למידק ובחוס' שם בשם רבינו אליעזר ומכ שחי' כס ודו"ק.

צ"ע באב"ש שתמה על הרמב"ן והר"י

עוד רגע אדבר מכ שראיתי בחכ"ש א"ח כנ"ל שחמכ על כצ"י וכח"י וכרמז"ן ז"ל שלא ראו דברי כירושלמי פ"ב דפסחים כ"ד וכחצ וז"ל וחמוכ לי על כרמז"ן שכצ"א כצ"י וכח"י דס"ל דחמץ דרבנן ושעוה דאורייתא אינכ מקודשכ וכו' א"כ מאי מייחתי כירושלמי ראי' מחמץ דרבנן כו', וכדברים כשגגכ כיואלים מפי כשליע שכרי באמת כרמז"ן במלחמות שם פסחים כנ"ל מייחתי דברי כירושלמי כנ"ל וכנכ יסודו לפי דברי כירושלמי גם כראצ"ד ככשגוח על כרי"ף שם כצ"א דברי כירושלמי וכי יעיר עיני.

תוס' ד"כ בלצפר כחצ שם וז"ל ולא נראה לר"ח דצפ"י ר"ח דמילכ (קל"ז ע"ב) חניא המל אומר אקצ"ו על המילכ אבי בנן אומר לכניסו. משמע לאחר המילכ מקומו. נראה לדייקו מדאמר המל אומר, א"כ ר"ל דקודם מל ואח"כ אומר האב לכניסו. ובאמת כי לולי דבריו הקדושים אינו מוכרת. די"ל דאבי בנן מצרך בשעכ שכמוכל מצרך בלוחה חדא, וכפי מורכ כלשון המל אומר וכו' אבי בנן אומר לכניסו, כיינו ממש בשעכ שאומר המולכ, ואומרים שניכס כאחד ואכתי קודם כוא.

דף ז' ע"ב

בדף שליחות במילה

מיתיבי צרוך אקצ"ו ולונו על המילכ (פי' ולא למול) ומשני כחם כיכי נימא נימא למול לא סגי

כרמ"א ושאר פוסקים, דלפי הנראה מדברי כ"ש"ך ובקל"א דכ"ס פירשו דברי כרמ"א ורבינו ירוחם ובנמשכים אחריהם דמייירי באז שבי' לו בן למול ולא ר"כ למולו בעלמו אלא נחנו לשלומו למול, וע"ז קאי כרמ"א ובנמשכים אחריו, וכיון שכתב דכחועף משלומו פטור מלשלם דלא זכ"ה זכ"ה במלוא ז', ח"כ מוכח דלא אמרינן שלוחו של אדם כמותו.

ולפענ"ד נראה כוונת אחרת בדברי כרמ"א וכד"מ וכו"ה דודאי אם עשה האב שליח למול את בנו, כלומר שאמר לו בפירוש שיעשה שלוחו ככ"י דנעשה כמותו ומקיים מצוה על שמו ונקראת מצוה האב. אבל ככ"ה מייירי כשהאב לא ר"כ למול בעלמו ונתן לאחר למול ולא עשה שליח אלא כיבדו בחור כיבוד שהמובל יקיים המצוה ולא בחור שלוחו אלא בעלמו וכמו שכתבו השוחטים שמכבדים לבדלי בחים חשובים לכסות שיכ"ה להם מצוה כיסוי, וכתבם לאו בחור שליחות הם נותנים שיכסו להם הדם ויכיו שלוחם, אלא אדרבה הם נותנים להם קיום המצוה כולו. וככ"י מייירי כרמ"א ובנמשכים אחריו באב שלא ר"כ למול ונחנו לאחר למול ויקיים המצוה כולו לא בחור שליח אלא בעלמו, וע"ז כתב כרמ"א דחין כה ביד האב ליתן המצוה לאחר ואפילו ע"י קנין, דכל שאינו ר"כ בעלמו לקיים המצוה מועלת על כל ישראל וכו"ל מצוה כל ישראל וכו"ה כעין חופס לבט"ח במקום שחז לאחרים. עכ"פ כיון שאין שום דין קדימה על המובל זה משאר כל ישראל, ממילא כל הקודם זכ"ה דמחנה האב אינו מועיל כלום, ואפילו עשה קנין דחין המצוה קנין שלו שיוכל למכור המצוה אלא שיש לו דין קדימה במצוה ועל מצוה קדימה יכול לעשות שליח לקיים בשבילו אבל אם לא עשה שליח אין לו מה ליתן במחנה או למכור לאחרים זה נלפענ"ד בכוונת כרמ"א אף שלא הבינו כן כ"ש"ך ובקל"א ובנמשכים אחריהם.

ותא חזי לשון כרמ"א מדייק כן לכדיא, שכתב צ"י כיסוי הדם וז"ל, ובלאו כן עמי דר"ח נראה לי לפטור המובל, דאע"פ שאמר האב למובל אחד למול את בנו לא זכ"ה באותה מצוה וכו' ולא דמיא לכיסוי וכו' וכן האב שחייב למול את בנו ור"כ למולו וקדם אחר חייב, אבל אם אין האב ר"כ למולו כל ישראל חייבין למולו, ובדיבור שאמר האב למובל לא זכ"ה למצוה לחייב לאחר אם קדמו ע"כ. ומדייק וכפל כרמ"א ז"ל וכתב וכן האב וכו' ור"כ למולו וכו' "אבל אם אין האב ר"כ למולו", וכתב כפל בלשונו ר"כ למולו או אין האב ר"כ למולו ותלך דר"כ ולא ר"כ, ומשמע דמייירי שאינו ר"כ למולו ואינו ר"כ בקיום מצוה זו אלא ר"כ ליתנה לאחר עכ"פ, אבל פשוט שאם ר"כ למולו ועושה שליח למולו

מועיל שליחות וככ"י במלוא מילה. ואע"ג שפרש"י דכל איש ואיש בודק ביתו ביינו לחיוב אבל ככ"י דע"י שליח נמי מכני כמבואר בש"ע כגם שמו"ה בו יוחר מבשלוחו.

ואולי אחי שפיר לפי זה גירסת הספר בלשון רש"י לז"ה למול כלומר שאם יאמר למול הוא כמו שמו"ה למי שהוא למול שכרי חזיו לא לז"ה לו ודו"ק.

עוד בענין שליחות במילה

בפוש"ע (ח"מ סי' שפ"ב ס"א) כתב כרמ"א כי' לו בן למול ובא אחר ומלו חייב ליתן לו י' זכובים, אבל נחנו לאחר למול ובא אחר ומלו פעור (רי"ז נ"א ח"ד). וכש"ך באריך שם להשיג על הסמ"ע, וכתב דברי כרמ"א ז"ל דמוכח ממנו דמי שהוא מובל אינו רשאי ליתן את בנו לאחר למובלו דלא שייך במילה שליחות, ובעושה כן ויכול לקיים בעלמו מצעל מ"ע גדולה של מילה ויש לב"ד לבעל הדבר הזה ע"ש. ובתבואה שור (יו"ד סי' כ"ח) חתם על כ"ש"ך וכי לא ידענו דהמצוה על האב, וכן בכיסוי מי ששחט יכסה אף דאפי"ה יכול לעשות שליח דשלוחו של אדם כמותו.

ובקצו"ח (שם סק"ב) כתב ליישב דברי כ"ש"ך דמדברי כרמ"א שפיר מוכח דלא מכני שליחות במלוא מילה, דאי נימא דשלוחו של אדם כמותו ח"כ כי כיכי דאם כי' האב עלמו ר"כ למובלו ובא אחר וקדמו דחייב לשלם עשרה זכובים, ככ"י אם נחנו לשלומו כיון דשלוחו כמותו ומלוא עליו נחקיים ע"י שלוחו, וכשהאב שבא אחר וקדמו כרי ביעל מצוה וכו' בדין לשלם לו עשרה זכובים, אפי"ה דלא מכני שליחות במלוא האב למולו, ומש"כ כל שנחנו לאחר וקדם אחר פעור דאינו מפסיד לאב כיון דלאו שלוחו הוא, ואח"כ האחר נמי לא מפסיד כיון דעדיין לא זכ"ה זה.

עוד הקשה דברי רמ"א אכדדי, דכאן כתב כדברי כרמ"א דאם נחנו לאחד למובלו ובא אחר וקדמו פעור, ובי"ד (סי' כ"ח) בד"מ וכן בכל' מילה כתב דגם במילה קי"ל שלוחו של אדם כמותו, וכיון דס"ל כ"י ח"כ מה לי האב בעלמו ר"כ למובלו או נחנו לשלומו, אחתי מצוה הוא דנחקיים ע"י שלוחו, ואם בא אחר וקדמו הפסיד לו מצוה ויתחייב לשלם לאבי כנן ע"ש מה שהאריך.

אב שכיבד למול את בנו ולא בתור שליח

ומה שנראה צ"ד ביישוב כל הקושיות מדברי רבינו

האז ועשכ שליח זה, וזפרט לפמ"ש בחשובה דאפילו עשכ לו קנין לא מהני וזודאי כשעשכ עמו קנין אינו רולכ שיכ"י אחר שליח. גם כי לשון הרא"ש שכתב בעמס משום דאם אין האז רולכ למול כל ישראל חייבין. מפורש יולא דכשני לאו בחור שליח ידידי אחי חלל מל מעמס דמלכ על כל ישראל ואין זה מלכ האז וזה פשוט מלד. ובגמ' כעושכ שליח לחורס אין אחר יכול לחורס. ובאמת כי גם הקל"ח לבסוף חזר בו מעמס זה.

מצות מילה אי הוה מצודה שבגופו

ואבתי פש לן מה שכתב הקל"ח שם לדחות דברי בד"מ וכתב"ש שחקשו דכא קי"ל בכל דוכחי שלוחו של אדם כמותו, וחי' לפמ"ש בחוס' רי"ד בפ' האיש מקדש דדבר שבגופו אין אומרים שלוחו של אדם כמותו, דוקא בקידושין וגירושין ובשחיטה פסח שהמעשכ נעשכ על שמו, כי זה מגרש על שמו או זה שוחט והוא יאכל הפסח וכו"ל בסוכה כשני עושכ לו סוכה והוא יושב בה ככה"ג שפיר מהני. אבל בחפילין שהחיוז שיכ"י על גופו, וכן ישיבת סוכה שהמלכ שגופו ישב שם וכן לולב וכן לילית, ח"א שאחר יעשכ עבדו. וח"כ כ"ג מילכ דומה לחפילין ולילית וסוכה דאינו בשליחות, ובזה כתב ונדחו כל דברי כתב"ש וכד"מ.

ולפענ"ד בדברים מחמיכין מלד, דודאי לא דמי מילכ לחפילין וסוכה ושאר מלכ שבגופו כיון דבכני מלכ החיוז הם על גופו דוקא, אבל למול אח בנו אין בזה המלכ שכל גופו, ואדרבה המלכ נעשית על גוף בנו שהוא גוף אחר, אלא שהחורכ לווחה שהאז יקיים מלכ זה למול אח בנו ומועל עליו חיוז למולו, אבל אין זה חיוז על גופו אלא בכל אופן שהוא. וח"כ אדרבה, מדברי החוס' רי"ד נראה ראי' ברורכ דכיון דלא הוי מלכ שבגופו ממילא אמרינן בזה שלוחו של אדם כמותו, וזה לפענ"ד ברור מלד.

ראי' להשיפות דמהני שליחות במילה

ומעתה נראה לפענ"ד להביא עוד קלח ראי' דגם במילכ אמרינן שלוחו של אדם כמותו מהא דאמר בגמ' (חולין ע') ת"ח לריך שילמוד כתב שחיטת ומילכ, ועיין פיהמ"ש להרמב"ם (גיעין פרק ו' דף ס"ו ע"א) אמר לשנים חנו גע לאשחי או לשלשכ כו' אינו מן הנמנע שב"ד בגדול לא יכיו בקיאיין בכחיככ לפי שהחנאי בב"ד שיכיו חכמים לא שיכיו סופרים ולכן אינו מן החימא שבב"ד בגדול לא ידעו לכתוב, דעל הב"ד להיות חכמים

הכ"י דעושכ ונעשכ שליח, וככא מיירי כשאינו עושכ לשם שליח האז רק רולכ לכדו. גם לשון שכתב וזדיבור שאמר האז למוכל לא זכא למלכ, ולא כתב וזדיבור שעשאו האז שליח למוכל לא זכא במלכ, משמע דאינו מדבר משליחות כלל וזה נלפענ"ד ברור. ועיין פלתי (סי' כ"ח).

גם כי כבר כתבתי מה שנלפענ"ד דבחיוז על כל ישראל למול וכן בחיוז ב"ד שחייבים למול הוא רק בשני אופנים או שהילד יחוס ר"ל או שאין האז ידע או שאין האז כאן, או אפילו הוא כאן אלא שאינו רולכ למול ואז או שכופין אותו או שהם מלין אבל כיכא שהאז לפנינו ורולכ למול אלא שאינו יכול ועושכ שליח במקומו או אפי' יכול למול בעלמו ועושכ שליח בגם שמלכ בו יותר מבשליחו ככל המלכ מכל מקום כיון שרולכ למול ועושכ שליח הרי הוא כמותו וליכא חיוז על כלל ישראל למול וממילא ליכא מלכ על החוטף למול כל זמן שהאז או שליחו רולכ למול ולכן החוטף משליחו של אז החוטף מחביו וחייב לשלם אפי' לדעת הרא"ש ז"ל כנלפענ"ד.

ובן נראה לפרש דברי הרא"ש בחשובה (כלל י"ב סי' ג', הציאכ כס"ך) וז"ל, דאפילו הקנה לו בקנין למול אינו כלום דקנין דברים הוא. ולפוס ריכעא אינו מובן, דמאי שיעא דקנין שייך ככא, דאי מיירי בעושכ שליח למכ ליה קנין שהקנה לו למול, דרק בחור שליח עשאו. אבל לפמ"ש מובן מלד לשון אפי' הקנה לו בקנין והכוונה שנתן לו למול בכבוד ומחנה ועשכ קנין, אפי"כ לא מהני דקנין דברים הוא כיון דאם אינו מקיים האז בעלמו חל המלכ על כל ישראל ואין מה ליחן או להקנות.

ומעתה מה מלד מיושבין דברי הרמ"א מסחירת הקל"ח, שהרי הרמ"א דייק בלשונו כי לו בן למול וכו' אבל נחנו לאחד למול ובא אחר ומלו פעור, ולא כתב אבל אחר לאחד למול או עשאו שליח למול, אלא דייק בלשונו לומר לשון נחנו שהוא מחנה, כלומר שנתן לו מחנה למול אח בנו, ככה"ג ודאי אם בא אחר ומלו פעור דברי אינו יכול ליחן לאחר למול, אבל כיכא שעשאו שליח פשוט דמועיל. ונמלא דברי הרמ"א מיושבין כפחור ופרח מקושיית הקל"ח, דודאי בד"מ ס"ל במילכ דשלוחו שא"כ ושפיר פסק נמי דברי הרא"ש דככא לא מיירי בחור שליח אלא בחור מחנה ואחי שפיר.

ומה שכתב הקל"ח דאפשר דכיון דכבר גילכ האז לעשות דבר ע"י שליח ח"כ בקדמו אחר נמי כו"ל שליח דאז, דבר זה חמוכ הוא דברי אדרבה הרי קדם

ולא סופרים. ומעט כ"ג אינו מן המוכר שידע שחיטתו ומילכ, ועכ"פ כל בעולם כולו אינו מוכר שילמדו מילכ. ואי נימא דמילכ ח"א לקיים ע"י שליח, ח"כ חקש למכ לא חייבו לכל אדם שילמד מילכ כדי לקיים מצוה מילכ שחייב כל אדם בו, ולמכ אמרו רק ח"א לריך שילמד וגם זה אינו בחור חיוז, וודאי כל אדם מחוייב לעשות פלדקי לקיים מצוה כ' וכ"ש מלכ גדול של מילכ שמצאו בבית ישראל, אבל אי נימא דמועיל ע"י שליח אחי שפיר דכוכ ככתב ושחיטת דמוח ע"י אחר.

ובבל כיון דכללם יחד כתב שחיטת ומילכ משמע דבחדא מיחתי מיחתינכו ובזכ מיושב נמי מכ שקש לכרמזים ז"ל דאינו מן מוכר על כצ"ד שידעו כתב, דאחתי חקש כאיך יקיימו צ"ד מצוה כחיבת ס"ת כיון דלא ידעו ליכתוב וכחיבת ס"ת מ"ע הוא ולאחתי מוכר שצ"ד ידעו לכתוב ס"ת שכיח בבכר עליבם. אבל אי נימא דגם יכול לקיים ע"י שליח אחי שפיר, אלא דבמקום אחר בארמית דלכרמזים ליכא כחיבת ס"ת ע"י שליח וי"ל, מ"מ מכ שכתבתי נראה בצ"ד ראי' דמילכ איתא ע"י שליח וק"ל.

בנפח הברכה דע"ז ביעור או לבקר

בפלוגתא דעל ביעור ולבקר פריך בגמ' ממילכ ושחיטת ומשני דשחיטת ומילכ ככ"ג באז כמל מצרך למול, ועיין חוס' דכן מצרך בגרים כיון דכחיוז על כולם. וכרש"א בחי' חקש דמאי משני דאזי כבן כיון דעל באז מועל ככ"ג דמצרך למול, ח"כ בדיקת חמץ נמי כיון דעל בעכ"צ מועל לבדוק יצרך לבקר כמו דמשני בגמ' גבי מילכ ושחיטת. וי"ל לפמ"ש כר"ן בשם כרמזין דכח פליגי במלכ שאפשר לעשות ע"י אחר וכח בעלמו פושט אותן כי"ד מצרך, אבל בחרומה לא פליגי אפי"ג דאיתא בשליחות כיון דלריך דעת בעלים לא מיקרי שאפשר לעשות ע"י אחר. מבואר דכחיבטיא וכמחלוקת הוא כיון שאפשר לעשות ע"י אחר ונעשה במלכ ובזכ פליגי כאיך לברך, ולפי"ז אחי שפיר דבשלמא בדיקת חמץ אף שהוא כחיוז על בעכ"צ מ"מ אפשר לעשות במלכ ע"י אחר כמו על ידו, ואפילו בלי שליחות אם בדיק אדם בבית ובדק בבית ולא ביעל בזכ מלכ שכרי סוף סוף בבית בדוק. משא"כ במילכ, שאם מל אחר אף שכולד נימול מ"מ לא קיים בזכ באז במלכ שנלמד למול אח בנו. ולכן פריך אזי כבן מאי איכא למימר, וכן בשחיטת, וי"ע.

עוד י"ל לפי דעת אבי העזרי (עור אור"ח סי' תל"ו) בישראל כיוצא מבית עו"ג חוץ ל' יום לריך לבקר, וחילק בין נכנס בבית אחר ללא נכנס בבית אחר, ופי'

כצ"י בחילוק שהוא משום דאפי"ג דל' יום קודם פסח חל עליו חובת ביעור, אין חובת ביעור חל עליו אלא לפנין שזקוק לבקר אבל לא לפנין שזקוק לבקר בית זכ דוקא. כלכך כל שהוא נכנס בבית אחר כרי הוא מקיים בכ מצוה ביעור שחל עליו ודיו, ואם אינו נכנס בבית אחר לריך לבקר זה כדי ללכת ידי חובת ביעור שחל עליו ע"ש.

מבואר דחיוז בדיקת חמץ שחל על כהאם אינו בבית זכ דוקא ויכול לקיים בכל חמץ שהוא, משא"כ במילכ דכחיוז על אותה מילכ דוקא, ואם יכ"י לו בן אחר יכ"י בזכ מלכ אחרת. ולפי"ז שפיר יש לחלק בין חיוז בדיקת לחיוז מילכ ושחיטת וי"ע.

אי האב עושה שליח למול

שם בגמ' לא סגי דלאו איכו מכיל, פירש"י וחוס' דעל באז מועל. כש"ך בחי"מ (סי' שפ"ב) למד מדברי כר"א"ש (פ' כיסוי הדם) דאין באז יכול לעשות שליח במילכ, וכן הוא דעת אור"ז (כצ"ד ד"מ יו"ד סי' רס"ד), וכד"מ ותצ"ש (יו"ד סוס"י כ"ח) תמכו עליו דכא קי"ל בכ"כ"ת שלוחו של אדם כמותו, ועיין בקל"כ"ח ועיין לעיל מכ שכתבתי.

ובעת נראה מדברי בגמ' דפריך מיחסי ברוך אשר קדשנו וכו' על במילכ, ומשני לא סגי דלאו איכו מכיל. ואח"כ פריך משחיטת, ומשני לא סגי דלאו איכו שחט. ופריך פסח וקדשים מאי איכא למימר, ומשני אכ"ג, ופירש"י פסח וקדשים כבעלים נלטו דכחיב וסמך ידו ושחט. וכוכ מדכללינכו יחד מילכ ושחיטת קדשים משמע דכי כדדי יניכו וכוכ כן זכ, וכן מכ שחי' אכ"ג דפסח וקדשים אכ"ג דמצרך לשחוט משום דכוכ ממש במילכ. וכוכ פשוט דפסח וקדשים מכני שליחות, ובגמ' קידושין ילפינן דשלוחו של אדם כמותו מפסח דכחיב ושחטו אותו כל קכל עדת ישראל, וכי כל הקכל שוחטין, מכאן ששלוחו של אדם כמותו. וא"כ מדכלל מילכ ושחיטת פסח וקדשים מוכח דבמילכ נמי אמרינן שלוחו של אדם כמותו. ומיכו יש לדחות קל"ח דלא דמי לגמרי רק לפנין חיוז.

ביאור שיטת הש"ך דבמילד שליחות לא מהגי

ולפמ"ש בסמוך לחלק במילכ בין אביו לאחר דאביו לעולם מחוייב ואחר אינו מחוייב אלא שלא יבא ערל, כי' נלפענ"ד ליישב דברי כד"מ וכתצ"ש שחקשו על כש"ך דקיי"ל בכ"כ"ת שלוחו של אדם כמותו, לפ"מ שראיתי בשו"ת צי"ש למרן זקני ז"ל (יו"ד סי'

שמי' שרץ השואל לחדש דלח אמרינן שלוחו ש"ח כמותו אלא במקום שאם לא יוכל לעשות שליח לא יחזיקו המעשה ע"י אחרים ולא ע"י עצמו, כמו פסח אם רחב קרי ועצל בע"פ שא"י ליכנס בשעת שחיטת לעזרה ולערב מותר לאכול או שהוא חולב קלח בשעת שחיטת, לכן יכול לעשות שליח כדי שלא יחזעל מן המלוח. וכן בגירושין אם הוא אנוס שא"י לגרש בעצמו ואין אדם דר עם נחש בכפיפה יחזעל המלוח, לכן כרשכ לו כחורב לעשות שליח. אבל במילכ וכיסוי, אף אם הוא לא ימול ולא יכסב כלוא כל ישראל חייבין למול ולכסות ואפשר להחזיקים ע"י אחרים, לא מכני ביד שליחות ע"ש.

ולפי דעת הכפנות פננה דכחיוצ על אחרים הוא שלא יבא ערל ועל הכח כחיוצ למול, אי"כ כי"א אי אפשר שיקיים מלוח זו ע"י אחרים, וזכ פשוט. אלא דבאמת גם בלי שיעת הכ"פ כרי איכא על הכח חיוצ מילכ של דיוס כשמיני מה שאם אציו לא יקיים מלוח זו לא מחזיקים ע"י שום אדם, דמכ ששאר אדם מקיימין במלוח אינם מקיימין עשכ דביוס כשמיני וממילא יכול לקיים ע"י שליח, ועיין ב"ש כנ"ל ודברי פי חכם חן וש"י.

במחשבה אי לריך לזרך או לא, ומקום כספק דבעל"ח סי' חל"ו כתב דמשו"כ לא חיקנו לזרך על ציטול חמץ לפי שכציעול הוא בלז ולא מלינו ברכה על מחשבה שבלז. ובחשו' בגרע"א (סי' כ"ט) כצ"ח קושיית בגר"י פיק ז"ל ע"ז דמ"ש מהפרשת חרומה דחל במחשבה ואפ"כ מצרכים הכפרשכ. ולאחר שכתבין דדבר מסיק דמסתבר שלא נחקן ברכה על מחשבה גרידא בשום מקום, ואיך אדם מצרך ברכה ומזכיר את השם ואינו עושה אח"כ כלום ונראה כמצרך לצעלכ, כגם שראש ג' גדולי עולם שכולם כאחד כצ"ח מ"ש הרא"ש (פ"ד דמס' ע"ז ס"ט) וז"ל, וניחא נמי בכני הא דקאמר בחולין ודילמא ר"מ נחן עיניו בלז זכ ואכל בלז זכ ולא משני בלז בירך על הפרשכ אלא ש"מ דמאי כוכ, ואמר צ"ב צמח מדליקין דספק דצריכס כגון דמאי לא צפי ברכה וכו' וכו' וכו' דשפיר מצרכין אף כשמפרש במחשבה (עיין שו"מ מהד"ת ח"ב סי' ע"ו ובאור שמח סופ"ג מכל' מילכ ובעמודי אש בשד"ח כללים ב' אות ל"ב), מ"מ נראה לו דאין מצרכין על מחשבה גרידא. ובכוונת הרא"ש יש לדחות דמכא גופא הוא מוכיח דמיירי בדמאי וכו' ע"ש.

התורה במחשבה בל"ב ואינו מפרש אי מהני

ומתחילה נדקדק קלח בדברי בגרע"א (סי' כ"ט שם) מש"כ בשם דודו בגאון ר' בנימין וואלף ז"ל שרץ לחדש ב' דברים, חדא דאפי' לפי החוס' דמחשבה ביינו בלז דיבור, מ"מ הכפרשכ מיכו צפי ולא מכני מה דנותן עיניו בלז זכ, אי"כ מעשיו מוכיחים ומשו"כ מצרך, ובאמת כי בשעת הכפרשכ הוא מצרך ע"כ. ולפענ"ד אי"א לומר כן, דפשוט אפי' למ"ד דכפרשכ צפי דיבור נמי לא צפי הכפרשכ ממש, וכ"ש אי נימא דסגי מחשבה דמיציעא הכפרשכ דוקא זכ אי"א. ופשוט דמכ שאמרו נייעלח במחשבה בלי הכפרשכ מיירי וכמ"ש נותן עיניו בלז זכ ונועל ואוכל בלז זכ וכיינו בלז הכפרשכ. ובגמ' קידושין (כ"ט ע"ב) ובמס' מעשר שני (פ"ב מ"ט) מעשה ברבן גמליאל וזקנים שכיו באים צספינה, אמר להם רבן גמליאל לזקנים עישור שאני עתיד למוד נחון לו ליכושע ומקומו מושכר לו ועישור אחר שאני עתיד למוד נחון לו לעקיבא בן יוסף וכו', וכדי אפילו צציתו לא כיכ ולא ראוי לבילב ואפי' כי' מעשר (עיין רש"י שם). ואפילו לחוס' (ד"כ מעשה) שחקשו לפירש"י שם מ"מ צעיקר דינא מודו, שכרי חקשו למכ כיכ לריך ליתן להם בקריאת שם סגי, ועוד חקשו כיון שלא קבע מקום ללפנו או לדרומו מכ כועיל ככפרשכו דכא חניא בחוספחא וכו', משמע דאילו קבע מקום לא קשכ מידי.

שם בגמ' פסח וקדשים מאי איכא למימר. לכאורכ מכאן ראוי דמותר לעשות שליח למול את בנו שכרי בשו' כאן חז"ל מילת בנו לשחיטת קדשים ובקדשים כרי מפורש דעושה שליח ואפילו למ"ד כני ככני שלוחי דרחמנא ניכחו מ"מ שחיטת כשרכ צור. ועיין ש"ך ח"מ סי' שפ"ב ועיין עוד שבת קל"ג ואי איכא אחר ליעבד אחר ובמכ שזיינתי שם על בגליון.

שם בגמ' שאני כחם וכו'. ונראה דמדלח משני ליעול לא סגיח דלח איכו נועל משמע דא"א ע"י שליח וע"כ בעצמו נועל ועיין חוס' סוכה כ"ט וחוס' מנחות כ"ז ע"א וחוס' הרא"ש סוכה כנ"ל ועיין (שו"ח ח"ס אי"ח סי' קפ"ב) אי שליח ליבור יכול ליעול ד' מינים ולכוניא כל הקהל. ועיין סי' יד במלך פ"ז מכל' לולב ועיין שו"ח עמודי אש סי' ו' ד"כ וראיתי ובערוך לנר סוכה מ"ב ע"ב ד"כ שחכי' וז"ע.

אי מברכין על מחשבה שבל"ב

וחלבתא על ציעור חמץ, ועיין רש"י וחוס' ד"כ וכלכתא דכוונת דגם על ציעור מכני כמו לצער וכ"כ הרא"ש ובר"י ור"ן בשם הראב"ד אבל כאגודכ וכסמ"ג וכסמ"ק משמע דוקא על ציעור ועיין צ"י סי' חל"ב. כנכ חכ"א עלכ ונסחפק בכחורס

וחצת המכרש"א חלק על המכרש"ל שפי' דכחוס' דכחא ס"ל שמתחילת לא הפריש, וכן פי' כר"ש בסדר זרעים. וכמכרש"א ס"ל כחצ דלישנא דחיי עחיד למוד משמע דמעולם לא הפרישן וכמ"ש כר"ש. ומיכו מה שחצ דכפריש מקודם לכן כוונתו בספינה ולא כמו שחצין המכרש"ל דבביתו חמר כן, וחוס' נמי מיירי דבספינה קרא שם קודם שנחנס לר"י ולר"ע ולר"א חמר שאני עחיד לכפריש וכו' ע"ש במכרש"א. ולא מיבעיא למכרש"ל דנראה דגם בביתו נמי לא הפריש כלל אלא קרא שם וכו"ל מופרשים, אלא אפילו למכרש"א דקרא שם מקודם לא חלק עליו דאסור לעשות כן, אלא דלא כיב לריך לעשות כן. א"כ מבואר מיכו דלכו"ע לא צ"י הפרש דוקא אלא קריאה שם סגי לכו"ע (ועיין רמב"ם פ"ד מכל' חרומות כ"ט ז).

ולולא דמסחפינה כיב נלפענ"ד ליישב בזכ קושיית כחוס' מרש"י ומכרש"ל שם די"ל דר"ג ככ"נ דלא קרא שם ולא קצב מקום לנפוטו ולדרומו דדיבור כלל, אלא ר"ג כיב חושב במחשבתו כל מה שריך לענין חרומה ומעשר ולכן לא כיב לריך לומר לא לפניו ולא לאחריו. והגם דרש"י בכורות (נ"ט) כחצ דצ"י דיבור עכ"פ, אבל כאן בקידושין נראה מפורש דס"ל דמחשבה נמי סגי, שחצ (ד"ה במחשבה) וז"ל, נותן עיניו בלד זכ ואוכל בלד זכ דכתיב ונחשב, נראה לכדיא דס"ל דמחשבה נמי סגי. וכ"כ ברש"י (גיטין ל"א) דמחשבה גרידא סגי, ודלא כמ"ש בבכורות. ועיין רש"א (גיטין כ"ג) שחצ דכן פיקר כמ"ש בגיטין כ"ג, ולא כמ"ש בבכורות. ולפי"ז לכאורה אחי שפיר שיעת רש"י מקושיית כחוס'.

אי תקנו חז"ל שלא להפריש במחשבה לבד

ומה שרוא עוד אחדש (בש"מ הגרע"א כ"ג) דמה דמלינו בש"ס דחרומה במחשבה הוא דאורייתא אבל מתקנת חז"ל כיב באמת שלא להפריש רק בדיבור ולא במחשבה נמי לפענ"ד ל"ע, חדא ממכ שכתבתי לעיל, ועוד דכחוס' בפרק כל הגע (ל"א ע"א ד"ה במחשבה) הקשו כיון דשרי חרומה כשנותן עיניו בלד זכ, אמאי חין מגביהין חרומות בשבת דכא חנן במס' שבת צ"פ הנוטל (קמ"א) ר' יבדכ אומר אף מעלין אחי כמדומע צ"ל ומאה, ובגמ' פריך וכו' קמתקן ומשני דסדר כרש"א דאמר נותן עיניו בלד זכ ואוכל בלד זכ, ולכ"י לא חשבו מתקן בשבת כשמעלכו כיון דאפשר במחשבה וכ"י נמי אפשר במחשבה, וכן הקשה כרש"א צ"ח. ומעשה אי נימא דמדרבנן מיכו צ"י להפריש ממש, מאי מקשי כחוס' וכרש"א ומדמי לכ לדמאי, וכו' לא דמי לדמאי כעוכלא לדני, אלא ע"כ מדרבנן נמי לא צ"י הפרש.

שנית נראה מדאמרו בגמ' (שבוטות כ"ו) דכא דצעינן פיו ולבו שוין גמרינן מכל נדיב לב דכוכ לכו חרומה וקדשים שני כחוצין כבאים כאחד ואין מלמד. ודייק מינכ כרש"א שם דדברי רש"י גיטין פיקר ולא כרש"י בכורות, דאל"כ לא כוי חרומה וקדשים שני כחוצים כבאים כאחד. ולדידן אחתי תקשה דכא בחרומה לדעת הגאון ז"ל צ"י הפרש בידים וקדשים חל במחשבה בלי מעשה, וא"כ לא דמי אכדדי. אלא ודאי דאין לחלק בזכ כלל.

ברכה בכתב אי מהני

עוד כחצ שם דאי נימא דשבוט כחצ כוכ שבוט וככ"נ לענין ברכה א"כ אמאי אמרו בחוספחא חלם לא יחרום מפני שאינו יכול לברך, וכלוא יכולים לברך ע"י הכתיבה ולכוון ללאח בזכ, אלא ודאי דלא מהני. וכגרע"א דחצ דבריו בזכ, דאפילו נימא דברכה כחצ כוכ כמולא בשפתיו, אבל בברכה צעינן משמיע לאזנו ע"ש. ולפענ"ד דחייא מרן בגרע"א חוזר ונראה עכ"פ דיעבד, שכרי אמרו בגמ' (ברכות ע"ז) דכל כמלות חוץ מק"ש אע"פ שלא כשמיע לאזניו ילא דיעבד עכ"פ, ועיין רא"ש בריש חולין ובצ"י (יו"ד ס' א') ד"ה חרש (מדרבנן). וא"כ עכ"פ דיעבד חס הפריש וכחצ כחצ ילא, וכיו"צ לא שמענו. איברא דדבר שבדיעבד ילא לכו"ע באלם שא"א לו צעינן אחר כו"ל לכחילכה, וכיו"צ שמעינן בכמה דוכתי. וא"כ אינעמיד סברת דודו הגאון ז"ל דודאי אי כחצ מכני עכ"פ כמולא בשפתיו כיב חלם יכול להפריש.

שורש הדפדפשה הוי מעשה הנתינה או שדה ב' מצוות

והגרע"א ז"ל (ס' ל') ח' קושיית בגר"י פיק ז"ל דשורש ענין הפרש כוי מעשה ליחנן לכהן אף שעכא חינו עושכ מעשה מ"מ מחשבתו לקרוא בשם חרומה שסופו לבוא לידי מעשה משא"כ ביעול בלד דגמר ונעשה ככל במחשבה. וחמכ עליו דא"כ אמאי מצרך המפריש חרומה מיין או חותים ורמונים עמאים, דכא כיון דאין ככהן יכול ליכנות מהם אלא לריך לעפל בקבורתן ודאי פעור המפריש מנתיבה. ולפענ"ד אחתי יש ליישב דברי בגרע"א דכרי עכ"פ צ"י הפרש ולקצרן בעלמו, א"כ עכ"פ כבעלים לריכין לקוברן וכו"ל שוב מחשבתו לקרוא בשם חרומה שסופו לבוא לידי מעשה. ומש"כ בגרע"א מעשה ליחנן לכהן כיינו בעבורה, אבל בעמאח לעלמו קוברן.

ברם מה שיש לדייק לפענ"ד בדברי בגרע"א שכרי כחצו כחוס' יומא וכרמב"ן ז"ל (וכ"כ הנוצ"י

גם הכוס' מנחות (נ"כ ע"א ד"כ במחשבה) כתבו לכביא ראי' דכלא דיבור נמי כוכ תרומה ממחשבה דתרומות דחמשה לא יתרומו, ובחוספתא דתרומות נמי מלחתי מפני מה אמרו חלם לא יתרום מפני שאינו יכול לדבר, משמע דאי מצרך חפ"פ שלא ידבר בחרמם שפיר דמי ע"ש. כנכ מצואר דס"ל לחוס' דחפ"פ שמפריש במחשבה מצרך, דמינכ דייקו דאי מצרך חפ"פ שלא ידבר בחרמם שפיר דמי חלם דחלם אינו יכול לדבר. ועיין חיו"ט (תרומות פ"ג מ"ח ד"כ עד שיכא פיו ולבו שוין) וז"ל, וכתב הר"ש ודוקא כששפתיו ולבו מכחישין זא"ז אבל לא מכחישין זא"ז מכני בתרומה וקדשים ע"ש, ועיין חוס' רע"א ולכולכו דכוא בצרכה. וממילא נראה דדברי הרא"ש (ע"ז פ"ד ס"ט) נמי חתין כפשטן וכמ"ש באחרונים ז"ל.

איברא דאי נימא דאמחשבה אינו מצרך, ח"כ במפריש בידים נמי לא יצרך כיון שאפשר במחשבה (פי' מחרש"ס חו"ח סי' תל"ב ס"א), וחלוי יכא חלוי במחלוקת כ"כ וכמל"מ, שכתב כ"כ (פי"ג מכל' שכירות כ"ב) דמשו"כ חסמכ בקול לוקה לדעת חרמז"ס כיון שישנה במעשה גמור חף בחסימכ בקול כוא כמעשה ע"ש, ועי' מל"מ (פ"ד מכל' מלכ כ"ו). ועכ"פ יכ"י חלוי במחלוקת כנ"ל, ולמ"ש אחי שפיר דככא לכ"ע מצרך.

חילוק בין ביטול חמץ למחשבת תרומה

אלא דאכתי פש לן ליישב קושיית בגר"י פיק ז"ל דמ"ש ביעול חמץ ממחשבת תרומה. וכנראה לפענ"ד צמ"ד כמכא חנפין. חדא לפמ"ש במכרי"ע (סי' קכ"ז) דאינו יכול להקדיש ע"י שליח משום דמילי ניכחו ומילי לא מימסר לשליח, ותרומה שאני דמחשבת תרומה חשובה מעשה דכתיב ונחשז לכס תרומתכם. כנכ מצואר דמחשבת תרומה חשובה כמעשה ולכן לא כוכ מילי, חלם דח"כ שפיר מצרך נמי על מחשבת תרומה, ולח דמי לביטול חמץ דלח כוכ מעשה כלל. חלם דכמחנה אפרים (כל' שלוחין) חמכ אמכרי"ע ז"ל דבכקדש נמי חשיב מחשבה כמעשה דכתיב כל נדיב לב ומ"ש.

וראיתי למרן צנ"ש (חו"ח סי' שכ"ו) שכבר עמד בדברי מכרי"ע כנ"ל ובקושיית המחנ"א עליו וחי' ע"פ דברי המרדכי (גיטין ס"פ האומר) שכתב וז"ל, וממורי ככנ קבלתי כל היכא שאין הדבר נגמר ע"פ השליח חשוב מילי ולא מימסר לשליח, אבל קבלת כגע זכו גמר הדבר אבל הכתיבה שאמר לעדים חשוב מילי משום שאין הדבר נגמר עד נתינת כגע. ואע"ג דכס שלוחים על ככל, מ"מ שליחות הכתיבה מילי ניכחו

מדנפשיה) דבתרומה ישנם צ' מלות, אחת הפרשה וכשנייה נתינה, וכ"נ דעת הרא"ש (גדרים נ"ט) ונחי' הארכתי בזה. וח"כ מכ שנותנו לו לכתן אין לו שייכות עם הפרשה כלל ואם לא יותן לעולם חפ"כ קיים מלות הפרשה תרומה, וכיון דכני חרי מלות ניכחו אין שייך לומר דעיקר ושורש ענין הפרשה כוי מעשה ליחיו לכנ, דבשביל מלות נתינה לכנ שכוה מלכ אחרת אין לומר על מלות הפרשה על הצעלים במחשבה שכוה בכלל מעשה. ועכ"פ כיון דקיי"ל נותן עיניו צ"ד זכ ואוכל צ"ד זכ כרי לא יצוא לידי מעשה הפרשה כלל שיאכל עד שיצוא לצד שפריש וישאר השאר.

ובעיקר סברת בגר"ו כנ"ל דיכתוב ברכה ללח צב, עלה בדעתי קלח לדחות לפ"מ דקיי"ל כותבי ברכות כשורפי חורב (שבת קט"ו ע"ב), ועיין רמז"ס (פכ"ג מכל' שבת ככ"ז) בברכות ובקמיעין חפ"פ שיש בכם אחיות של שם וכו' אין מלילין אותן מפני כדליקה. ואפילו לפמ"ש הטור (סי' של"ד) ובשו"ע מ"מ כחם רק משום דכתירו לכתוב כדי להתלמד אבל לכתוב ככ"ג אפשר לכו"ע אסור].

המפריש תרומה במחשבה אי צריך לברך

ומעתה נראה לכביא ראי' דלכו"ע מצרכין אפרשה תרומה אפילו במחשבה לפי דעת הפוסקים דס"ל דמחשבה מכני. וראשונה נראה ממנה (פ"א דתרומות מ"ו) חמשה לא יתרומו ואם תרמו תרומתן תרומה חלם וכשכור וכערום וכסומא ובע"ק לא יתרומו ואם תרמו תרומתן תרומה (עיין פיהמ"ש לחרמז"ס למכ חזר ואמר יתרומו).

ודגה בירושלמי (כל"ד כביא כר"ש) כתבו יש מכן מפני בצרכה ויש מכן שאין יכולין לתרום מן המוצא, חלם ובע"ק וערום מפני בצרכה כסומא וכשכור שאין יכולין לתרום מן המוצא, פי' חלם אין לו פכ לצרך בע"ק וערום אסור לצרך ע"ש. מצואר דחלם שאינו רשאי לתרום אינו פסול עלמי חלם פסול בצרכה שאינו יכול לצרך, אבל בעלם הפרשה כוא מן המוצא. ומעשה למ"ד דעל מחשבה אינו מצרך אחי חלם אינו מפריש, כא יכול להפריש מן המוצא וח"ל בצרכה כלל על מחשבה. ובשלמא לרש"י דעכ"פ צעי דיבור ח"כ חסר כדיבור, אבל ככא כרי לא חסר כלל. וחלוי משום דכל כראוי לצילכ וככי אינו ראוי ול"ע אי ככ"ג דלכ"ע ליכא חיוב בצרכה אי נימא דחלם יפסל משום כל כראוי לצילכ וכו' ודו"ק. ועיין צ"י (יו"ד סי' א') שכתב לדעת הרא"ש דמתני' דתרומות לא חני תקנחא, אבל אכ"כ"י שאם בירך לו אחר כיון שכוה שומע חורם אפילו לכתחילה ע"ש, ואינו עליו בגרע"א צפיהמ"ש.

וכו' ע"ש. ומעט חרומה שפיר מכני ע"י שליח ולא חשבו מילי לפי שמתעטש נגמר ע"י שהוא חרומה וכשירים חולין. ואף דאכתי מחוסר מלוא נחניכ לכהן. זו מלוא אחריהא הוא שכרי אם כבעלים כהנים לריכס להפריש כדי להחיר איסור עבל ומחזיקים לעלמם ואין כחן מלוא נחניכ כלל. ועיין חוס' כחוצות (ל' ע"ב) שפיר מיקרי מחשבת חרומה מעשה. אבל כקדש דמיירי מכריע שאומר להחירו לא וקדש שור ה' משוורי דאין כמעשה נגמר ע"י השליח דאכתי מחוסר כקדש. עיין חולין קל"ט ור"כ ו' דאפריש ולא אקדיש עובר צ"ח. וע"י ע"א שס שפיר כחצ המכריע דכוכ רק מילי ולא מימסרין לשליח וא"ש.

העושה שליח לדבר נדרי אשתו

ובבב"ב נחח נמי מכ שחשכ מח"א שס ונוצ"ח (יו"ד סי' קמ"ז) מניזר (י"ב ע"ב) דיכול לעשות שליח להפיר נדרי אשתו (ועיין נדרים ע"ב) וכה כוי מילי. ובחוס' רע"א חקש (גיטין פ"ד אות ל"ד) איך יכול לבעל גט ע"י שליח. ה' כוי מילי. ובחפ"א (משנה גיטין פ"ו) ב' ל"ל קרא דאינו מציא קרבן שבעות עדות ע"י שליח ח"ל דכוכ מילי. ובאחרונים חקשו מסנהדרין (דף קי"א) דדרשין ילאו כס ולא שלוחם ל"ל קרא ה' מדיחיס הוא רק מילי. ולפמ"ש לעיל לא קשכ דכפרה וביטול גט ע"י שליח כוכ גמר מעשה. וכן בשבעה וחרטה אשתו כוי גמר מעשה. וכן מדיחיס שפמ"ש על פיהם כוי גמר מעשה ולא מיקרי מילי.

ומח"מ כחצ כרמזין (צ"ב קכ"ו ע"ב) דא"י לעשות שליח לקבל נזירות עצורו. וכ"כ בחוס' (נזיר י"א ע"א) משום דאין כמעשה נגמר ע"י שליח שכרי כבעלים לריכין לנכוג כנזירות וכוי רק מילי. וכן ה' שחצ כרין (פסחים ו') דלא מכני ביטול ע"י שליח משום דכוא בחורה כפקר וכפקר ע"י שליח לא מכני ע"ש. ובצ"י (חז"ח סוס"י חל"ד) לא מיבעיא למ"ד (ר"י) כנדרים (דף מ"ג) דכפקר עד דאחי לרשות זוכה ודאי לא כוי גמר. אלא אפי' לרבנן דמיד כוי כפקר מ"מ כיינו רק מכ"ח אבל מדרבנן יכול לחזור כו עד ג' ימים כמבואר בסוגיא ובש"ע (חז"ח סי' רע"ג ס"ט. יו"ד סי' רכ"א ש"ל סקנ"ג) ח"כ ככ"ג כוי מילי ע"ש.

המבטל חמץ אינו עושה קצין

ושנ"ח נלפענ"ד לחלק בין ביטול להקדש לפ"מ שכבאחי כספרי משנ"כ (ח"ו סי' ל"ח) דברי המגן אבות הקדמון שחצ לענין אי מותר להפקיר בשבת. כעלכ דיש שני מיני כפקר. האחד שמקנכו לכל העולם וכפקר

כוכ אסור בשבת שפושכ קנין ודומה למקח וממכר. וכשני שמסלק רשותו ורשות כל העולם ממנו וככ"ג לא מיחזי כמו"מ. וכחצ דכפקר של חמץ בפסח נמי ממין כשני הוא. כיינו שאינו עושכ קנין אלא ענין של סילוק רשות. דא"א לומר שמזככו לכל העולם שכרי אסור לכל ישראל. וכוס"פ לחדש. דכא דצעי ר"י כנדרים עד דאחי לרשות זוכה כיינו ככפקר שפושכ קנין. אבל בחמץ דכוי רק סילוק רשות לא צעי אחי לרשות זוכה ע"ש. ובארכתי כוכ צס"ד ככמח מקומות. אלא דלפ"ז נמי שפיר יש לחלק בין ביטול חמץ למחשבת חרומה. דביטול חמץ הוא רק ענין של סילוק רשות ולא כוי קנין כלל ככ"ג אין מצרכין דאינו עושכ שום מעשה. אבל מחשבת חרומה שפ"ז נעשה כקדש ועשה פעולה ככ"ג ודאי דמצרכ. ויש להאריך כוכ.

בביטול חמץ בעיני דיבור בפה

ועוד כו שלישי. דיש לומר לפ"ד כרין שחצ דביטול חמץ אינו דין של כפקר כלל. אלא כיון שאמר חורב שני דברים אינס כרשותו של אדם ועשאן ככחצ כאילו כס כרשותו לעצור עליהם (עיין צ"ק דף ל"ט). ופי' באחרונים כו דס"ל דאין זכ דין כפקר אלא מראש כוכ שאין רלונו כחמץ וכדברים עתיקים. ועיין רש"י (פסחים דף ב') דביטול לאו מעט כפקר אחאין עלכ אלא גזכ"כ הוא דכחצ חשביחו ולא כחצ חצירו וכשחצ כלל הוא. ונראה דכ"ל כעפרא בעלמא שאין בעכ"צ מקפיד עליו. ועיין נ"ב (אכ"ע סי' נ"ח) דכפקר אינו כחצ רק לריך לחזור ולזכות כו. אבל דבר שאינו מקפיד יכול לחזור כו וא"ל לזכות כו מחדש. וע"י אכני מילואים (סי' כ"ח אות מ"ט) וע"י שו"ח מכריע (שורש קמ"ב) דכביטול הוא שפושכו כעפר בעלמא. ועפ"ז כחצ מרן ז"ל צצ"ש (יו"ד סי' ש"י) דביטול לרש"י צעי כפכ דוקא ולא סגי דביטול כמחשבת וכלכ. דכא חס יעלכ אח"כ כמחשבתו רגע אחד שחזור כו מן כביטול ככר אחי מחשבת ומוליאח מידי מחשבת ועובר צצ"י. וע"י ככרע"צ וחיו"ע ריש פסחים ובספרי משנ"כ (ח"כ סי' רל"א-רל"ב, ח"ו סי' ל"ח-ל"ט) ודו"ק. ולפ"ז נמי אין ראיח כביטול חמץ להפרשה חרומה שכיח כמחשבת. דכחס דביטול אינו פועל כלום אבל כחרומה כמחשבת עושכ מעשה.

עיקר מצות תרומה ההפרישה והדיבור בפה

והצ"ח כחח"ס (יו"ד סי' שכ"א) כחצ לאמר דאפי' דכפרשה חרומה סגי כמחשבת ולככ"פ דדיבור. מ"מ עיקר מלוא הוא ככפרשה וככרמח וכדיבור זכ יכ"י חרומה עפל לעיקר כמלוא כמו כאמירכ כ"ז גיטך

גבי נחינה כגע ע"ש. ולפי"ז נמי שנוי' הוא תרומה מביעול חמץ.

אמנם כראיה שכזיה מגע חמץ עליו מרן זי"ע (סי' שכ"ו כנ"ל) דלא דמי אכדדי, דגבי נחינה כגע אס' אמר לך כ"ז גיעך ואינו נוחנו לך אינך מגורשת כלל, ואפילו נועלתו לא מכני משום דצעינן ונתן ועלי גיעך מע"ג קרקע פסול ואס' נוחנו בידך ולא אמר כלום כשר מכ"ח לדעת הרב פוסקים וככי קצת צשו"ע (אכ"ע סי' קל"ו) לכן שפיר חשיב מעשה. אבל בתרומה הוא לכיפך, אס' תרם ולא אמר ולא חישב כלום שיכ"ו

תרומה לא מכני מידי, ואס' אמר או חישב שיכ"ו תרומה צלפנו או דרומו מותר לאכול מלד אחד, ואפשר דא"ל לכפרים כלל דזכ' שירים ניכרים, פי' רש"י (עירובין ל"ז ע"ב ד"כ ראשית) ששירים ניכרים ואוכל וכולך עד שמגיע לתרומה, וכאריך צעינים אלו ע"ש.

ועיין חוס' (גיטין ל"א ד"כ צמחצב) שכתבו ולעיין לאכול בלא כפרשכ אין קפידא לכו"ע אפילו בכל המעשרות דלא כחייב צבוא ונחשז דשרי צכ"מ אע"פ שעתה אינו מפרש כלום, ויש לכאריך עוד בזכ' אלא שאין כז"ג כעת.

ביאור בדף חיוב הברכות עובר לעשייתן, בברכות המצוות ובברכות השבח ובמדות ברכת האירוסין והמילה

כתב הרא"ש ז"ל פ"ק סי' דברכה בשבח אינו לריך לברך עובר לעשייתן ונשאלתי אי"כ היאך פסק בחשו' הרא"ש כלל כ"ו סי' א' שברכה אירוסין לריך לברך עובר לעשייתן כדעת הרי"ף הא ס"ל לרא"ש ז"ל כחובות פ"ק סי' י"ב שברכה אירוסין הוא ברכה בשבח ולא ברכה כמלכ' אי"כ לשיטתו ל"ע.

ודאשון לזיון כגני לומר דקושיא זו לאו חדתא הוא אלא קושיא רבינו בגדול כב"ח ז"ל וכבר היה כחוצה על הספר בעור א"ע סי' ל"ד ד"כ כתב הרמב"ם ז"ל נכחו בעס וכו' וא"א הרא"ש כתב יש שכתבו וכו' ויש לחמוכ שכז"י כזיה חשו' הרא"ש שכתבך אחר הקידושין עופה וא"כ נראה שדבריו סותרין זה את זה וכוסף להקשות וז"ל דרבינו כזיה דברי רבינו נסים וכ"כ הרא"ש וכמו שהוא בפסקיו שכתב על דברי הר"ן וכן מסתברא וכו' וצ"י כתב כיפוך זה וז"ל וכבר נתבאר צסי' זה שלדעת הרמב"ם וברא"ש ברכה לבעלה הוא וכב"ח ז"ל כאריך לישב בדברים ע"ש ולכן לא הבינותי ולא ידעתי לאיזה גדולי תורה כוון במה שכתב לו ששאל להם קושיא זו ולא מלאו מענה וכו' קושיא מבוארת לאחד מגדולי הפוסקים ז"ל.

ברכת להכניסו קודם המילה או לאחריו

ולכאורה כיב נראה לפענ"ד דלא קשך דלפוס ריבועא דברי הרא"ש סתריי ניכו ממקום למקום דרבינו הרא"ש בחשו' כלל כ"ו שם כשיב על ממה שמלא כשואל כחוצ צשו"ח על שם הרי"ף ז"ל שאין לברך ברכה אירוסין אלא קודם הקידושין וכן ברכה להכניסו צבריתו של אברהם אבינו יברך קודם גמר המילה לפי שכל המלות מברך עליהן עובר לעשייתן וכתב דודאי כן הוא וכמברך אחר הקידושין עופה הוא ומחזירין אותו

וכן לענין ברכה להכניסו צבריתו של א"א וברש"ם כנכיו כן לברך קודם המילה דכל המלות מברך עליהן עובר לעשייתן ור"ח חולק דמברך לאחר המילה ומחלק בין אס' המברך עלמו עושכ מלכ דמברך עובר לעשייתן ובין אס' אחר עושכ מלכ ובמקום שאחר עושכ המלכ אין מברך קודם אלא לאחר עשייתו וכזיה ראי' דצנמ' אמרו כמל וכו' וכדר אבי כצן מברך ועוד נתן ר"ח עעס אחר כיון שמברך אבי כצן מיד אחר שסיים כמוכל צרכו ודאי יגמור אבי כצן בצרכה קודם שיעשכ כמוכל כפריעכ וכוי שפיר עובר לעשייתן, וסיים ברא"ש ז"ל אבל ראייתי צארץ כזאת שאבי כצן מברך אחר גמר המילה וקשך עלי כמנכג אלא שאיני יכול לשנותו וגם יש להם סמך מדברי ר"ח ע"כ. וכנס שלפי חי' אחר של ר"ח גם זה מקרי עובר לעשייתן מ"מ מעיקר דינא ר"ח כנראה חולק וס"ל דלא צעי עובר לעשייתן אבל ברא"ש ס"ל דצעי עובר לעשייתן ודאי.

ברכת אירוסין וברכת להכניסו אי' הוא ברכת המצוה או השבח

ודצח כרואה מדברי רבינו ברא"ש דכאן חזל ליה צפשיעות דברכה אירוסין וברכה אבי כצן צמילכ להכניסו צחדא מחתא ניכו ותרוייכו כו"ל ברכה כמלכ דאי נימא צחדא כו"ל ברכה כמלכ וכשניכ לא אי"כ מאי דמיון הוא ומאי קשיא ליה וגם ר"ח שחלק צתחילכ ס"ל צפשיעות דכו"ל ברכה כמלכ אלא דצחדא כחי' מספקא ליה אי ברכה זו כו"ל ברכה כמלכ ולכן כתב דברכה זו לאו לגמרי על מילכ נעשית אלא מודכ ומשצח להקצ"כ וכו' וכתב עעמים אחרים דכוכ מלכ ע"ש אבל ברא"ש לא הסכים לר"ח וסיים דקשך עליה כמנכג שמצרכין לאחר גמר המילה אלא שאין צידו לשנות עכ"פ פשוט דחזל כהם צשיעכ דברכה אירוסין

הפעם לברכה בקיום מצוה קיומית

אלא דלכאורכ חקשח אי"כ כל המלות קיומיות שאין בהם חיוב אין בהם ברכה ונמלא מעקב ומזוזת ושחיעה חיון חייבין בצרכה וזה ודאי חינו חמת דלכ"ע מזכרין חמלוס קיומית, ועיין רמב"ם (פי"א מכל' ברכות כ"ב) יש מלות עשה שאלס חייב לשחדל ולרדוף עד שיעשה חותכ כגון חפילין וסוכה ולולב ושופר ואלו כן נקראין חובב וכו' ויש מלות שאינכ חובב חלל דומין לרשות כגון מזוזת ומעקב שאין חלס חייב לשכון בבית החייב במזוזת כדי שיעשה מזוזת חלל חס רולכ לשכון כל ימיו בחלל או בספינכ ישכ וכו' וכל מלות עשה שצין חלס למקום צין מלות שאינכ חובב צין מלות שביא חובב מזכך עליכ קודם לעשייתכ ע"כ וא"כ חקשח לרבינו הרא"ש ז"ל שנחן טעם דלל נחקנכ ברכה במלות זו כיון דאין חיוב במלות זו כרי כחכ מפורש ברמב"ם ז"ל דכל שמקיים מלות חפילו ליכא חיוב ככ מ"מ חקנו לכ ברכה ועובר לעשייתכ ול"ע. ואין לומר דברא"ש חולק על זכ כי לית מאן דפליג על זכ.

גדר קיום מצוה במצוה קיומית

ולוח חידש לן רבינו הרא"ש ז"ל יסוד חדש דכושא זקנכ ועקרב או איילוניית ליכא מלות חיובית ולל קיומית כלל וביינו דיש עוד חופן קיום מלות במלות חתורכ שאין חיוב לעולם לעשותכ חלל שחכ עשחכ קיים מלות וכרי ביא מלות חכל ליכא חופן חיוב במלות זו כלל. ביחור דבדברים דמזוזת ומעקב וכיוצא בו כגס דליכא חיוב לבנות בית ולקיים מלות מזוזת וכן לעשות מעקב וכיוצא בו מ"מ ביא מלות שנחחייבנו ולונו חקב"כ שחכ צנכ בית חייב במזוזת כלומר מיד שצנכ בבית ונכנס דלור בו ככר יש עליו חיוב וכן במלות מעקב כיון שיש לו בית נחחייב במעקב ואין לו מקום לפטור ממלות זו בביות לו בית נמלא כגס דלכחחילכ אין חיוב לכשחדל לצא בחיוב המלות ולקיימכ מ"מ חס יש לו בית ככר יש חיוב גמור לקיים המלות וא"ל זולחכ חכל ככא ליכא חיוב כלל לישא חשכ בקידושין לעולם ואפי' לאחר שרולכ ככ חינו חייב לקדשכ חלל ישחנכ כפילגש בלי קידושין ולזכ כחכ ולא דמי לשחיעה שאין מחויב לשחוע ולחכול ואפי"כ כשכוח שחוע לחכול מזכך דכחכ ח"ל לו לחכול בלל שחיעה חכל ככא חפשר לקיים פ"ו בלל קידושין וכוונתו למ"ש דכחכ כיון דרולכ לחכול לריך כשחיעה ואיכא חיוב וככא ליכא חיוב ולפי שקלח דוחק כוסיק ועוד דכחכ חפקיק קרא בלשון לווי, ועוד ח"י ג' דבקדשים ח"ל בלל שחיעה חכל ביכא דחפשר בלל זו אין לצכך כלל וכוח דכר חדש.

וברכת חבי כצן על כמילכ ברכת לכניסו כוכ ברכת כמלות ופליג על ר"ח לגמרי למעיין שס, חו שחמר כן עכ"פ לפי שיטת כרי"ף ז"ל דס"ל דכ"ל ברכת כמלות.

ברכת אירוסין קודם הקדושין או לאחריה

ומידו בכחוצות כביא כרא"ש ז"ל צ' דעות, יש שכחצו שלריך לצכך ברכת אירוסין קודם קידושין וכוח שיטת כרי"ף ז"ל וכמ"ס חק"נ ויש שכחצו שלריך לעשות לאחר האירוסין, ונחן צ' טעמים חלל משום דחחר עושכ כמלות דינמל כדרכ ככ חלשכ ועוד דבצרכה זו אין מזכירין עשיית המלות ובכל המלות שמזכירין עשיית המלות בצרכה מזכרין עובר לעשייתן וכוח שיטת ר"ח ולל ככריע רבינו לכחורכ חי לצכך קודם חו לאחר וככר ליון זכ חק"נ דמסחמל פסק כרי"ף וכדעתו כחשו' ולכן חידש רבינו דצרכה זו כוח ברכת שצח וכודלכ לכקב"כ חשר קדשנו במלותיו וכבדילנו מן כעמים ולונו לקדש חשכ המותרת לנו וכחרכחי במקום חחר צביחור דכרי רבינו כרא"ש וכוונתו.

פעולת האירוסין אי הוי עשייתה גמר מצוותה

ובתנ"א שס כצין ככוונתו לומר דכיינו טעמל כיון דאין עשייתכ גמר מלות כדליחל צפ' כחכלל וכוח כגמ' מנחות מ"ב ע"ב דכל מלות דעשייתכ גמר מלות כגון מילכ חע"ג דכשרכ צעו"כ בישראל לריך לצכך וכל מלות דעשייתכ לחו גמר מלות כגון חפילין חע"ג דפסולות צעו"כ בישראל אין לריך לצכך ועיין חוס' שס ד"כ וחלו ובחוס' סוכה מ"ו ע"א ובח"ח (לוייל כל' סוכה).

והרמב"ם (פי"א מכל' ברכות כ"ח) כחכ כל מלות שעשייתכ ביא גמר חיובכ מזכך בשעת עשייתכ וכל מלות שיש חחר עשייתכ לווי חחר חינו מזכך חלל בשעת שפושין כלווי בחחרון ע"ש. וס"ל לכג"ח דככא נמי יש לווי חחר לזכ וכוח מלות פריכ ורביכ כי זכ עיקר חכלית מלות ניסוחין. ומיכו ממה שסיים רבינו הרא"ש ז"ל מנושא זקנכ ואילוניית חו עקרב וכן סרים חמה מזכך ברכת חחנים ואין חיוב במלות זו שאין ככ קיום מלות פ"ו וחף צנושא חשכ לשס מלות פ"ו כיון שחפשר לקיים בלל קידושין חלל כפילגש משמע דלחו מטעמל דכג"ח דאין עשייתכ גמר מלות דכרי בצקנכ ואילוניית וסרים וכו' כרי עשייתכ גמר מלות שכרי אין כחן עוד ענין חחר, חלל כעעס שנחן מפני שאין חיוב במלות זו וכל שאין חיוב אין ברכה.

מכא הציזוי לקיום המצוה נובע הברכה

והטעם לזה נראה דס"ל דלא שייך לומר ולונו חלה על מה שנלטונו עכ"פ וכמו שהקשו בגמ' פ' במכ מדליקין (שבת כ"ג ע"א) מאי מצרך חקצ"ו להדליק נר ופריך ויכין ליונו ומאי קושיא הוא כיון דברכת המלכות מדרבנן כן יש צידן לחקן ולפי כנ"ל מצוה דכגס שמלכות לשמוע דברי חכמים כרי יתכן דהוא נכלל בכלל מלכות מן החורב וכו' לריכין לליווי מפורש כדי להחיות צברכ וביאך נאמר ולונו וליכא לוי וכו"ל שגר דיבר דליכא ולונו חלה חן עושין ולכן פריך ויכין ליונו וכבן כי הוא נקודת חדש בס"ד.

ובמה שכתב הרא"ש כתבתי לישב שיעת רבינו החזקוני ומרן הגר"א ז"ל דס"ל דהאכל מלך כל שבע מקיים מלכות והקשו האחרונים ח"כ אמאי חינו מצרך כיון דליכא מלכות עכ"פ קיומית והאריכו ברכה בקושיא זו ובח' הארכתי בזה ברכה, ומיכו לדעת הרא"ש חלו דכל שליכא חיוב במלכות לא חקנו ברכה ככ"נ באכילת מלך דליכא חיוב כלל בגס שמקיים מלכות באכילת ליכא ברכה דליכא ולונו ודו"ק.

ברכת אירוסין להרא"ש אי הוה מצוה

עכ"פ מצוה דדעת רבינו הרא"ש בכתובות דברכת אירוסין לפי טעם זה חינו כלל ברכה במלכות ולא דמי למילכ ואפילו לשחיטת עכ"פ איכא מליאות חיוב מלכות חבל כאן אינה ברכה מלכות כלל חלה היא ברכה שבה וכו' ודאח וז"ל דתשובה כתב אליה דברי"ף ודעימיה דס"ל דכוכ מלכות וכמ"ש שם להדיא ולדידיה לא ס"ל חלה דאעפ"כ לריך להקדים מטעם אחר או דבאמת כאן חזר בו ממה שכתב בתשובה כידוע דדבר זה שכיח בכמה מקומות ונחלקו בזה הפוסקים היכא דתשובה וח' דברים נראים סותרים ביאך קי"ל כי הוא דבר במלכות בכמה מקומות ודו"ק.

המברך אחר הקידושין מועד ומחזירין אותו

ולא אכחד מעטי מה שראיתי לרבינו הכ"ח ז"ל שכתב ונראה דדעת הרא"ש הוא דלכתחילה המצרך לאחר קידושין עושה הוא כמ"ש בתשובה חבל ודאי חס לא צריך קודם הקידושין יצרך אותה אח"כ עם ברכת נישואין כמ"ש ר"ן וטעמא דבשעת קידושין חין ראוי לצרך אחר הקידושין דעל מה יצרך דאירוסין כבר נעשו והחופה עדיין לא כגיע וכן משמע מדברי הרמב"ם וכו' ועיין ח"מ שם, ועונתי גרמו שלא זכיתי להבין דבריו הקדושים שהרי הרא"ש בתשובה שם כתב וז"ל שאין

לצרך צ"ח חלה קודם הקידושין וכו' ודאי כן הוא כמו שכתבתי והמצרך אחר הקידושין עושה הוא ומחזירין אותו וכוכ מדאמר ומחזירין אותו משמע דלעיתוה הוא. ודלא כמ"ש הכ"ח דלכתחילה הוא ולא דיעבד דמחזירין אותו דיעבד משמע וז"ב.

ביאור הגדר דמחזירין אותו

איברא דבלמדי בשיעור בשיעורנו הקדוש נחקשו בביאור מחזירין אותו דמאחר דכבר קידש מאי מחזירין אותו כיון שכבר קידש מקודם ולאחר הקידושין כבר לאחר המעשה ואם כוונתו דכו"ל ברכה לבטלה חס צריך אח"כ כו"ל למימר והמצרך אחר הקידושין ברכה לבטלה הוא ולא שמחזירין אותו או כיל"ל והמקדש קודם בצרכה שוב חינו מצרך או ואם מצרך חוי ברכה לבטלה וכמו שכתב הרמב"ם ואם קדש ולא צריך לא יצרך אחר הקידושין דזו ברכה לבטלה דמה שנעשה כבר נעשה ולשון ומחזירין אותו ל"ע. ועל דעתו לומר דכדי פירוש מי שקידש קודם בצרכה ואמר כרי את מקודשת לי וכו' ואכתי לא נתן בעצמת ציד האשכ טעם ומחזירין אותו ומצרך קודם ושוב שנית לקדש ואומר כרי את מקודשת לי ומקדש ונתן בעצמת צידה וקאי ומחזירין אותו על כדיבור של כרי את וכו' וכל הענין חבל מיירי שאכתי לא נתן בעצמת ולא נעשה המעשה חבל לאחר המעשה שוב חין צידו להחזיר דכרי קידושין חוק כדי דיבור כדיבור דמי לכ"ע וליכא חזרה בזה כלל ודומה לדומה מלינו כזה בש"ע ח"א במי שנעל ידיו קודם שקידש כליל שבת להמקדשין בשבת קודם נעילת ידים ועשה ונעל ידיו קודם אמרין דיקדש ויאכל מיד ואין לריך שוב נעילת שנית (עיין ח"א סי' רע"א ובאחרונים שם) וככ"נ קאמר עושה הוא ודוחק.

עוד נלפענ"ד באופן אחר דביאור הדברים הוא כך דמה שאמר עושה הוא כלומר דמי שפוסק לצרך אחר הקידושין עושה הוא ומחזירין אותו ולא אמרין כיון שמנכגו כך והנכ"ג כן עד השתא נניח על מנכגו חלה כרי עושה נגד הכלכל ומחזירין אותו קאי על המורכ הוראה זו שמחזירין אותו שלא יעשה עוד כן. או יאמר שהמצרך אחר הקידושין עושה הוא ומחזירין אותו כלומר שאנו רואין שכתחיל לצרך לאחר הקידושין מחזירין אותו שלא יגמור בצרכות או שיסיים ברוך אתה למדני חקך וכיו"ל זו ומחזירין אותו קאי שלא יגמור מה שכתחיל כללפענ"ד. זה מה שנראה לי כעת בדברי רבינו הרא"ש ועכ"פ אפילו לפי פי' הכ"ח סיים בסופו דבמקלח עכ"פ חזר בו במה שכתב בתשובה דהמצרך אחר קידושין עושה חלה חינו עושה ע"ש.

הענין שאין מברכין על הבדיקה

רש"י ד"כ מעיקרא משמע על ציפור צה"ד ציפור כיינו נמי בדיקה, עיין פ"ז (אורח סי' חל"צ) שכתב ואין מצרכין על בדיקת חמץ כיון דאין זכ סוף כמלכ. ע"כ נראה כוונתו דלעולם ה' לריך לדרך על בדיקת חמץ כיון דזכ עיקר כמלכ ותיקון חז"ל. אמנם מדברי רש"י נראה דלא ס"ל כפ"ז אלא אדרבא, ציפור כיינו בדיקה וכעצם דעיקר הבדיקה הוא כדי לצער, דבדיקה בלא ציפור אינו כלום. וכיון דעיקר הבדיקה הוא כדי לצער אשר ע"כ מצרכין על ציפור שזכ כולל בדיקה וציפור.

רש"י קולא הוא דאקיל. נראה דוקא בעת כבוא אכל בזמן כזכ כרי אמרו עד שאתה צודק וגו' לא ובדוק בשולי אמר וח"ו לבדוק בחטא ירושלים ואפי' באור קטן ואפי' בעת כבוא אמרו לאקולי דלא לבדוק אלא באור קטן ולא באבוקא.

הבדיקה לאור הנר ולא לאור פנס וחשמל

שם צה"ד אלא באור קטן. נראה דאין לבדוק בפנס או שאר נר עלקטרי וכיוצא בו דכרמז דוקא באור קטן ולימוד דויחפש מקרא כה"ל וזכ רק בנר ענפי ואור קטן וע"ז דקדקו חז"ל מקרא ורמזו על נר כ' נשמת אדם דזכ דוקא בנר ענפי ואמרו של שפיר שחורו יפס עיין רמ"א ח"א סי' תרע"ג ס"א שחורו ללול כמו שמו, ואינו מפחד שיפול על כליו שכוא כשר.

לאחר שמונה אם חיוב האב והב"ד שווים

תוס' ד"כ לא סגי דלאו איכו מכול דעל כאב מוטל נראה דס"ל דלעולם על כאב מוטל בחיוב למול אפילו לאחר שמונה ולא על אחרים, דאל"כ אכתי תקשה במל לאחר שמונה דמוטל על כמל כמו על כאב. ואולי יכ"י מכאן קל"ח ראי' לחקירת כלפנת פענח (כל' מילכ) שכתב דעל כאב בחיוב למול ועל כב"ד ושאר כקבל אין חיוב למול, אלא על כב"ד לראות שלא יבא ערל. וממילא על כאב מוטל בחיוב לעולם ועל כל אדם אינו אלא שלא יבא ערל. וע"כ ממילא אחי שפיר בקושיא לא סגי דלאו איכו מכיל, דעל שלא יבא ערל אין נפ"מ אם איכו עושב או אחר וכבן. ועיין פ"כמ"ש לכרמז"ס (שבת פ' י"ט) דנראה לכאורכ דלאחר ח' בחיוב למול על כל אדם כמו על כאב וי"ל.

ומי"ז יש לדחוק דכ"ג דלאחר שמונה חיוב על כל אדם, מ"מ שפיר מקשה לא סגי דלאו איכו מכיל

דאפיקר מלכות מילכ קאי שחקנו כפי מלכותו. חדע שכרי אס מח כאב ואינו מוטל על כאב, אלא ודאי דאפיקר מלכות חקנו כשנעש כמלכותו וי"ע.

לדפוך הל"ב קודם הברכה

תוס' ד"כ ללאה וכשאדם נועל לולב ח"ל לכפכו וכו' או משום שאינו רוצה ללאה באותה נעילת (עיין אורח סי' תרנ"א ס"ב במג"א שם ובפ"ז סק"ד). וכנ"כ כהשצ"ן קטן (סי' קנ"ד) כתב דלריך לכפך כלולב וכל כד' מינים, וכעולם נוכחים לכפוך כהחורג לצד ולא כשאר ד' מינים. ובאמת כי לכאורכ אינו יולא בזכ, דכרי לפי מה דס"ל דלריך לכפוך ח"כ לא סמכו אשיעת חוס' ור"ן דעדיין לריך לנענע, וא"כ כיון דאגבית ללולב ושאר מינים כבר יולא בשאר מינים ולא כוכ עוד עובר לעשייתם דכרי יולאין ידי ד' מינים כשנוטל זכ אחר זכ. וכ"כ מפורש באור"ז בגדול (סי' שפ"ז) דלריך לכפוך כל כמינים כולן, ועיין ר"ח שכתב שכן ראוי לנכו, ובספרי שו"ת (ח"ג סי' ס"ד) באררכתי בזכ ע"כ, ע"ש עוד איזכ אופנים (עיין בכורי יעקב סי' תרנ"א ס"ק כ"ב). לכן נלפענ"ד לכיון לכתחילה שלא ללאה באותה נעילת וככ"ג יולא לכ"ע. ונראה דכל שכתב כן בפעם אחת וכרגיל כן בכל כיו"ע וכ"ש בכמה שנים רלופים שוב אפילו אם לא כתב אמרינן לכתחילה כוונתו כן. וזכ נראה לשון כחוס' או משום שאינו רוצה ללאה באותה נעילת, כלומר דמסתמא כוונתו כן, ודו"ק.

תוס' ד"כ לשון ככרכ לצער או על כציעור. וכלכתא על ציפור חמץ, יכול הוא לומר כן שאף זכ כלשון משמע לכבא. כוונתם בחי' זכ דלעולם לכתחילה יוחר עוב לצרך לצער כיון דלשון זכ לכ"ע לכבא משמע וככי שפיר עפי, מ"מ יכול הוא לומר על ציפור כיון דעל ציפור נמי משמע לכבא. ובחי' שני ס"ל דלילמא דוקא על ציפור חמץ וכמו שאנן נוכגין, ואף שלכתחילה ל"ל לצער דל"ל לשון כמבורר עפי, ע"ז חירלו דיש פעם בצרכות רק שאין ידוע לן, ועיין בצרכות (ל"ח ע"ב) וכלכתא כמוציא לחם מן הארץ דקיי"ל כרבנן.

ובתבו כחוס' ואפ"פ דבמוציא כו"ע לא פליגי דאפיק משמע, פי' וא"כ כו"ל לצרך ככו"ע, צירושלמי מפרש טעמא כדי שלא לערב באותיות כגון כעולם מוילא, משמע דכ"כ דליכא טעמא כ"ג דכיו מצרכין ככו"ע. וא"כ קשה ככא למכ לא מצרכין ככו"ע, וע"ז חירלו חוס' ויש פעם בדבר אלא שאין ידוע לנו, ומ"מ מחמת שאין ידוע לנו כעצם אסור לנו לשנות נוסח ככרכ ממכ שקבלנו כי כקבלכ מכתבת לנו ואם אין אנו יודעים כס ידעו וק"ל.

דף ח' ע"א

בדין בדיקת חמץ לאור החמה, וביום י"ג או מר"ח ובדיקת אכסדרה וביאור בדברי הירושלמי בקרייתתו וכי יש חמה בלילה

ת"ד אין בודקין לא לאור החמה וכו' ונחלקו רבוחינו ז"ל במי שלא בדק כליל ביום י"ד אי צ"ע נר דוקא או בודק לאור החמה בלי נר ואם לריק נר ובדק בלי נר מכו.

והגלפנ"ד דירושלמי פסחים פ"א כ"א כחצו ושחרתא חת כמלוא וגו' מה אנו קיימין אם לאכילת מלכ כבר כחצו שבעה ימים וגו' אם לומר שמחיל בי"ד ובכחצו עד יום האחד ועשרים לחודש אלא אם אינו ענין לאכילת מלכ תנכו ענין לציפור וכו' ר' מנא לא אמר כן ושחרתא חת כיום כזכ לדורותיכם חקת עולם עשה שיכו ביום וכלילת משומרים ופריך ויתחיל בי"ג ויכא ביום וכלילת משומרים ומשני אף אי חת לי' וכו' דאמר ר' יוסי (שאין בדיקת חמץ יפס אלא כלילת) ופריך ויתחיל באור י"ג ואמר אין כיני יבדוק אפילו מר"ח וכו' ולריך לבדוק לאור חמץ נשמענייך מן הדא אין בודקין לא לאור החמה ולא לאור כלבנכ ולא לאור הכוכבים אלא לאור חמץ ניחא לא לאור כלבנכ וכו' אלא לאור חמץ וכי יש חמץ כלילת הדא אמר אפילו ביום לריך לבדוק לאור חמץ ע"כ.

אי מותר לבדוק ביום י"ג

וראיינו מלאכי חלקים עולים ויורדים בשמחתא דאין בודקין לאור החמה במס' פסחים (דף ח') ת"ר אין בודקין לא לאור החמה ולא לאור כלבנכ ולא לאור האבוקה אלא לאור חמץ מפני שאור חמץ יפס לבדיקה וכו' ופי' בעבכ"מ כא דחניא אין בודקין לאור החמה לא חימא כ"מ צ"ג שיש לו לבדוק ליל ארבעה עשר אלא אפילו בי"ד ומפורש בירושלמי לא לאור החמה וכי יש חמץ כלילת אלא חפחר בשלל בדק הדא אמר אפילו ביום לריך לבדוק לאור חמץ ע"כ. וברמב"ן במלחמות כ' כשיג עליו דמח שאמר דאפילו בי"ד הוא לשון מעוקס אלא דוקא בי"ד אצל צ"ג אף לאור חמץ אינו בודק ביום מדרב נחמן דאמר בשעכ שצ"ח מלויין בצחיקס ואור חמץ יפס לבדיקה כלומר לכמחין עד י"ד שחרית אינו רשאי מפני שצ"ח מלויין בצחיקס כלילת ואם צא לבקדים נמי בשלש עשר אינו בודק מפני שאור חמץ יפס לבדיקה ועיין ראב"ד בכשגות שם.

ורא"ן דף ד' כתב ואיכא מ"ד שאם צא לבקדים לבדוק צ"ג שרשאי וכו' שיבדוק לאור חמץ שאפי' ביום

לריך אור חמץ כדחני' אין בודקין לא לאור החמה ואמרין עלכ בירושלמי (כ"א) וכי יש חמץ כלילת הדא אמר אפילו ביום לריך בדיקה לאור חמץ כלכך כי חמץ אין בודקין לאור החמץ וכו' אלא לאור חמץ מחוקמא או שעבר ולא בדק ליל י"ד או שצא לבקדים צ"ג וכן דעת ר"ז כלוי ז"ל וליחא דחמץ בירושלמי משמע שאם צא לבקדים ביום י"ג אינו רשאי דאמרין חמץ ולמח כלילת חמץ יוסי שאין בדיקה חמץ יפס אלא כלילת ואמרין חמץ חמץ מבואר כאפלים מכו לבדוקן בחמץ ביום לאור חמץ מלכון דרבנן אמרו שרגא לא חמץ דמנכר כלילת מנכר ציממא כלכך רב נחמן צ"י כ"ק בשעכ שצ"ח חמץ מלויין בצחיקס שכן פנוים ובשעכ שאור חמץ יפס לבדיקה כדאמרין שאורו מצחיק כלילת יותר מן ביום ולפיכך אם צא לבקדים לבדוק ביום י"ג לאור חמץ אינו רשאי. וצ"י חמץ סי' חל"ג כצ"ח דעת ר"ן ובר"ח. וכתב דדעת כ"כ צפ"צ מכח"מ ככר"ח ובר"ח. ובעור נועים לסדרת ר"ן וכך דברי ר"י וראב"ן ועיין ד"מ.

ביאור מחלוקת הבעה"מ והמלחמות בדין הבדיקה קודם אור י"ג

ועל"ה במחשכתי דמחלוקת רבינו בגדול כר"ח וכמלחמות חלוי בפירוש בירושלמי כ"ל ר' מנא לא אמר כן ושחרתא חת כיום וגו' ופריך ויתחיל אור לי"ג ומשני אין כיני יבדוק אפילו מר"ח פי' כק"ע לבדוק שפיקר קפידה שיכא ביום י"ד משומר וכו' אם בדק כליל י"ג לאור חמץ חסגי ליכ וקס"ד דמקש אפי"ג לבדוק ליל י"ג לריך לבדוק שנית כליל י"ד אפילו לא ככנים שוב חמץ ומשני אין כיני כלומר ח"כ הוא עושב שבדק כלילת ואינו מכנים לשם חמץ אפילו בודק מר"ח לאור חמץ נמי סגי ע"ש נראה דס"ל דאפשר לבדוק מר"ח ניסן רק שיבדוק כלילת ולא ביום ומפרש לשון אין כיני בניחוחא כלומר אין ככי נמי.

אמנם כפ"מ פי' ויתחיל אור לי"ג לבדוק ויכיו ליל י"ד ויומו משומרים ומכר כש"ס אין כיני יבדוק אפילו מר"ח בחמץ כלומר ח"כ תקשכ יתחיל לבדוק מר"ח וכו' נראה דס"ל דקודם י"ד אסור לבדוק אפילו כלילת ולכאורכ יש לדייק קצת בדבריו דכול"ל אין אפילו מר"ח ומדאמר אין כיני יבדוק אפילו מר"ח משמע דחמץ קמחמך ודו"ק וכן.

ולפי' י"ל דכרז"כ וכ"כ פירשו דאפשר לבדוק קודם י"ד בניחותא ואפילו מר"ח ולכן ס"ל דלאור הכרז"כ אפ"ר דכ"כ קודם לכן, וכמלחמות ודעמיא ס"ל דקודם ליל י"ד א"א לבדוק דכן חקנו ז"ל דוקא ליל י"ד וא"כ יום י"ג א"א לבדוק אפילו לאור הכרז"כ ביום י"ד שא"א באופן אחר שפיר דמי לאור הכרז"כ.

ואת' מחשבה ובעל מחשבה שחרי בסמוך שם בירושלמי מסקינן בצעי דר' יוסה חלירות שצירושלים שאוכלין שם חלות חודש ורקיני נזיר מה שיכא לריבין בדיקה בלא כך חינון בדיקות מן הכותר ומשני י"ב כהנא חנא ר' זכרי' חתני דר' לוי נדכ חופפת וסורקת כהנא אינכ חופפת וסורקת נדכ כהנא חופפת שלא חחלוק בין נדכ לנדכ אף כהנא שלא לחלק בין ביטור לביטור וכו'. ומבואר דכל ביטור צעי דוקא בליל י"ד דכדי שלא לחלק קאי על הכל וא"כ ע"כ ז"ל כפי' הפ"מ דכא בנחמי'.

חזן אמת דרבן גמליאל ברבי אינונא חני קומי רבי מנא נדכ שכיח מפסקת כל שצטח חופפת וסורקת כהנא שכיח עובלת בכל יום אינכ חופפת ואינכ סורקת ועיין פ"מ ד"ל ר"ג פליג אכא דאפי' נדכ חופפת וא"כ לפ"ז אפשר דקיי"ל ברבי אונינוא ואפשר דצט"מ ס"ל כר"ג וליכא לא פלוג ומ"מ נראה כפי' אחר וכמו שהשיב לו ר' מנא לר"ג לשומרת יום כנגד יום נלרכה, וכן כחצו כראשונים ועיין רבצ"ן סי' ז' צנ"ח כמעטאטאין ומכבדין את חדריבין ואח עליותיבין צי"צ או צי"ג צניסן ועם כיבודן בודקין אותן מחמץ ומשמרין שלא להכניס שם שוב חמץ אפ"כ לריב לבדוקן אור י"ד ומייתי ראי' מחלירות בירושלים ומר' זכרי' חתני' דר' לוי משום לא פלוג.

בדק בלילה מר"ח אי חודר ובודק

איברא מדברי ראשונים לא נחזר דפליגי נמי כיכי בדק בלילה מר"ח ואילך אי חוזר ובודק בליל י"ד או כיון שבדק בלילה בשעה שצנ"ח מלויים צצחיס וגם אור הכרז"כ אפ"ר לבדוק י"א אפילו מר"ח ואילך וכס לא פליגי רק איום דלא מכני קודם י"ד מפני שאכתי אפשר לבדוק בלילה וכל שיש לו פ"כ לבדוק בלילה לאור הכרז"כ לבדוק ביום אפילו לאור הכרז"כ משום דאין אור הכרז"כ מציב ביום כמו שמצביק בלילה וביום י"ד שמוחר כיון דלא אפשר עוד בלילה שפיר בודק ביום לאור הכרז"כ ולשון כמלחמות ומכ שאמר דאפילו י"ד הוא לשון מעוקס אלא דוקא י"ד אצל צי"ג אף לאור הכרז"כ אינו בודק ביום מדבר נחמן דאמר בשעה שצנ"ח מלויין צצחיס ואור הכרז"כ אפ"ר לבדוק כלומר להמחין עד י"ד

שחרית אינו רשאי מפני שצנ"ח מלויין וכו' ואם בא לבקדים נמי צי"ג אינו בודק מפני שאור הכרז"כ אפ"ר לבדוק בלילה וכו' ומדייק לבקדים צי"ג נמי אינו בודק וכו' בלילה משמע דכחסרון הוא משום לילה ולא משום שהוא קודם זמן בדיקה נמלא שאם יקדים עוד לאור י"ג כיון דאיכא צנ"ח מלויין ואיכא לילה ככ"ג לבדוק וכן נראה נמי ממסקנת רב"ן ולפיכך אם בא לבקדים לבדוק ביום י"ג לאור הכרז"כ אינו רשאי ומשמע ביום אצל בלילה אכ"כ דרשאי.

וראיתי קדוש אחד מדבר בע"ש סי' חל"א סק"א וז"ל וכחצ רב"ן דאפילו אם רולכ לבדוק ביום י"ג לאור הכרז"כ אינו רשאי וז"ל דאם רולכ לבדוק בליל שרשאי וכן מוכח מדברי רב"ן ריש פסחים וכן מוכח מדברי בירושלמי דאמרינן כהם מבואות האפלים מכו לבדקם בחילכ ביום לאור הכרז"כ מילכוון דרבנן אמרו לא כמה דמנכר בלילה מנכר ציממא ע"כ משמע צמקוס דליכא למיחש לכך כגון שבדק בליל י"ג שרשאי וכו' ע"ש גם צח"י סי' חל"ג סק"א כחצ אכן אם בדק ליל י"ג ונזכר היעבד שלא להכניס עוד חמץ אין זה זריז ונפסד וא"ל לבדוק עוד וכו' אך בלבד וצ"ח כפר"ז על כמדכ דאף אם בדק ליל י"ג לריב לחזור ולבדוק וכו"ל כן מדברי המרדכי בפ"ק דפסחים צ"ס ירושלמי באמת שאין דבריו מוכרחין דמיירי בירושלמי מליל י"ג ואדרבא כע"ש מוכיח מחוץ בירושלמי לכיפך וכו' ע"ש ולכאורכ מדברי בירושלמי מבואר דאפילו מר"ח.

ומיהו כפר"ח ז"ל ס"ק י"א הביא שיעת כרז"כ וכ"כ ומכ שדחכ רב"ן דצריכס וכחצ דמוכח מדברי רב"ן דבליל י"ג לאור הכרז"כ אצל מדברי הראב"ן שביא המרדכי צריש פסחים משמע דאפילו אם בדק ליל י"ג לאור הכרז"כ לריב לחזור ולבדוק בליל י"ד שהוא עיקר החקנה של חכמים ולזה הסכים כצ"ח צחחילת סי' זכ ודברי המחבר שסם לקוחים מדברי הראב"ן וכו' עד וככי איחא בירושלמי גופי' דפריך ויתחיל צי"ג ומשני משום דר' יוסי שאין בדיקה הכרז"כ אלא בלילה וכדר פריך ויתחיל אור ליי"ג ומשני או כיני יבדוק אפילו מר"ח וזכ מבואר כמ"ש וככי נקטינן ע"כ, הנה שביא כפר"ח לעצמו ראי' מכא דמשני יבדוק אפילו מר"ח ומזכ דייק ומיכו לפמ"ש דחלוי צחרי פשעי וא"כ י"ל דכצ"ח מפרש דברי בירושלמי בלשון צחמי' יבדוק אפילו מר"ח ואז ליכא ראי' ולפענ"ד ע"כ דייק לומר כן כיון דבירושלמי מסיק אכ"כ דגזרו על הגדות משום לא פלוג וא"כ ככ"ג וז"ע.

בדעת הבעה"מ אי מותר לבדוק ביום לאור הגר

וחנ"כ שאיני כדאי מ"מ חורכ הוא וללמוד אני לריב

כליל י"ד חבל כח פשיטא ליכ לכרז"כ ז"ל דביום י"ג
חסור לבדוק וכדעתה כרמזין ולא זאת ביום י"ג חלא
אפילו ליל י"ג, ודייק כן מלשון בירושלמי שחי' חלא
חפחר בשלא בדק ולפי הכנה רבותיו כרמזין וכרזין
בדברי כרז"כ מה זכ שחי' בירושלמי חלא חפחר בשלא
בדק וכלא ביום י"ג אכתי קודם ליל י"ד חין שייך לומר
בשלא בדק שכרי אכתי לכ"ע לא עבר זמן בדיקא חבל
לדעת כרז"כ ולפמ"ש אחי שפיר דבירושלמי מדייק
בשלא בדק כלומר דע"כ מיירי ביום י"ד חלא שלא בדק
או מחמת אונס או מחמת עללות חבל ב"ג לכ"ע חסור
אפילו לאור הכר שכרי יש לו לבדוק ליל ארבעה עשר.

בקיצור כנעכ"מ ס"ל כיון דיש צדיקה חמץ ב' עינייס
זמן קצוב שכוה ליל י"ד ואור כנר ומפרש
כירושלמי אין צודקין לאור כחמץ לא תימא דכחסרון
כוה משום דאכתי לא כגיע זמן קצוב שכוה ליל י"ד
ולכן דוקא אין צודקין לאור כחמץ אבל לאחר שבו
הזמן כקצוב ועבר ולא בדק איכ שוב יצדוק בכל אופן
וקמ"ל דאפילו עבר ולא בדק כליל י"ד מ"מ אכתי צריך
כענין כשני כלומר אור כנר.

ישוב לקושית הראב"ד ז"ל בהשגות אבעה"ם

ובב"ש מיושבת נמי קושיא רבינו בגדול כהרצ"ד ז"ל
בכשגות שם וז"ל ח"א וכי למדנו מזכ כירושלמי
שלא ימחין עד שחריח ויבדוק לאור כנר חבל למדנו מזכ
ממשנתינו ומן העטם שפירשו עליה בשעב שצנ"ח
מזויים בצחיהם ואור כנר וכו' הו למדנו שאין רשאים
לכמחין ואם עבר ולא בדק צליח כרי פירשו בגמ'
דאכסדרה דנפיש נכורא וכו' וכנראה דכהרצ"ד ז"ל נמי
בבין דכרז"ח ז"ל מפרש דברי כירושלמי באופן שכחתי
שלא יבדוק לאור כחמץ צי"ד חלל דקשה ליה דזכ לא
ילפינן מירושלמי. אמנם לפמ"ש בצעכ"מ דייק
מכקושיא וכי יש חמץ צליח ומשני חלל חפחר בשלא
בדק ומבואר דכקושיא וכת' מיירי דוקא בעבר ולא
בדק ושפיר מדויק דיוקו של צעכ"מ מכירושלמי,
וממשנתינו לא למדנו חלל שאין רשאי לכמחין ואם עבר
ולא בדק אינו מבואר, ומכ שאמרו בש"ס דילן אכסדרה
לאורה נבדקה לא צריח ליה אם זכ צי"ג או צי"ד וא"כ
מש"ס דילן ליכא לכוכיה דביום י"ג חסור חבל
מירושלמי מדויק במכ שאמרו חפחר בשלא בדק ח"כ
מיירי ע"כ דלעולם חסור לבדוק לאור כחמץ וס"ל
דאפילו אכסדרה נמי ומעטם דאין אורח מצביק דיום.

**ובזה מיושבת נמי קושיא שני' שצקשכ רבינו כגדול
כרצח"ד ז"ל וז"ל ובאמת כי לו לכביא בירושלמי
כאחר שאמר שאפילו בבית חפל אין אור כנר מצביק**

ולולי דמסתפינא נלפעני'ד דרבינו הגדול כצבכ"מ נמי
לא ס"ל דמוחר לבדוק ביום לאור כנר אלא אדרבא ס"ל
דאפילו בלילה דוקא בליל י"ד ולא בליל י"ג ואם קדם
ובדק בליל י"ג נריך לחזור ולבדוק בליל י"ד וכדעת
הראב"ן ז"ל דכוא ז"ל ס"ל כירושלמי שכן הוא מסקנת
הירושלמי כדי שלא לפלוג בן ציעור לביעור וכן יש לדייק
מלשנו בעבור שכתב וז"ל כא דחייא אין צודקין לאור
החמה לא תימא כ"מ ב"יג שיש לו לבדוק ליל ארבע
עשר אלא אפילו ב"יד ומפורש בירושלמי לא לאור החמה
וכי יש חמה בלילה אלא תפחר בשלא בדק כדא אמרי
אפילו ביום נריך לבדוק לאור כנר ויש לדייק מש"כ ל"ת
כ"מ ב"יג שיש לו לבדוק ליל ארבע עשר, ואי תימא
דס"ל להר"ז"ה ז"ל דביום נמי יכול לבדוק לאור כנר מכ
עמם קאמר שיש לו לבדוק ליל ארבע עשר דמ"ש ליל
ארבע עשר מיום י"ג והלא בחילוק בין יש לו אור כנר
לא לא הול"ל ל"ת כ"מ ב"יג אלא אפילו ב"יד שאין לו
עוד זמן.

אף אם לא בדק בלייל י"ד כהלכתו בודק לאור הנר

אמנם לפמ"ש אחי שפיר דכ"ק ל"ח כ"מ צי"ג ח"ן
בדוקין לאור החמק וכעסם כיון שיש לו לבדוק
ליל ארבעה עשר שזכר כיחם חקנת חז"ל דוקא בליל י"ד
ולכן ח"ן בדוקין ביום י"ג לאור החמק אבל ביום י"ד
ש"א"ח לו כבר לבדוק בלילה כחקון חז"ל וממילא שזכר
ח"ן נפ"מ באיזה אופן יבדוק בין לאור החמק ובין לאור
הנר וע"ז קאמר אלא אפילו צי"ד נמי ח"ן בדוקין לאור
הנר דכגם דביום י"ד א"ח לו לקיים חקון חז"ל לבדוק
בלילה בשעה שבנ"ח מזויים מ"מ בידו לקיים חקון
חז"ל בשני שכיח לאור הנר.

ובמדריך בזה מה שמצא ראי' מירושלמי וז"ל ומפורש
בירושלמי לא לאור החמה וכי יש חמה בלילה
אלא חפצת בשלל בדם כדא אמר חפילו ביום לריך
לבדוק לאור כנר ע"כ ולכאורכ יש לחמוכ מה פריך
בירושלמי וכי יש חמה בלילה דמי לא עסקין שקדם
ובדק ב"ג וביום הוא וכוא חמוכ גדולכ וע"כ ז"ל
דכירושלמי לשיעתיכ דפשיעא לכו דא"א לבדוק קודם
ליל י"ד ובליל י"ד כנר בדם כחקון חז"ל וא"כ מאי
קמ"ל לא לאור החמה וכו' לא פלגא דעתיכ דמקשן
דמיירי בעבר ולא בדם ליל י"ד או משום דמילתא דלא
שכיחא הוא או משום דאי עבר לא קחני ועיין שלכי
גיעין בפנ"י דכירושלמי ס"ל דאי לא קחני ולכן פריך
בפשיעוה וכי יש חמה בלילה ומשני אלא חפצת בשלל
בדם כלומר ע"כ לריך לפרש בעבר ולא בדם בליל י"ד
ולזה בא כחנא וקמ"ל דאפ"כ אין בודקין לאור החמה
אלא בעי לאור כנר אפי' כה"ג שכבר עבר ולא בדם

חמכ כלילכ כדא חמרז אפילו ציוס לריך לבדוק לאור
כנר וכו' כלשון כעכ"מ ז"ל וכיוונכ כפי מכ
שביאורנו צס"ד.

שיטת הראשונים דאכסדרה לאורה נבדקת ביום י"ג

ודע עוד דעת רש"י נראה דאכסדרה לאורכ נבדקת
אפילו ציוס י"ג וכצ"ח כחז שכן הוא ג"כ דעת
הרשב"א ודעת הרמב"ם והסמ"ג וסמ"ק דאפילו ציוס
י"ד לכתחילה לא יבדוק אלא לאור כנר ועיין פני"ש
ודעת הרא"ש ורי"ז דצ"ג לא יבדוק ואם לא בדק כליל
י"ד בודק ציוס לכתחילה לאור החמכ ועיין צ"ח ופרי"ח.
וראיתי לרבינו מנוח כנ"ל שביא דעת הרמב"ם
לכתחילה לריך לבדוק לאור כנר מיכו בגמ' אמרינן
(דף ח') ואכסדרה דנפיש נכורה בודקין אוחה אפילו
לאור החמכ ומשמע דאפילו לכתחילה וכן דעת רש"י שם
ד"ה לאורכ ודעת הראב"ד ע"כ משמע דס"ל דדעת
הראב"ד דאכסדרה לאורכ נבדקת אפילו לכתחילה
ומשמע לכאורכ דאפילו צ"ג וכדעת רש"י.

ומיד מהראב"ד בכשנות כנ"ל משמע דדוקא צ"ד ולא
צ"ג שכרי כחז ואם עבר ולא בדק כלילכ כרי
פירשו בגמ' דאכסדרה דנפיש נכורה או כנגד ארוכ
נבדקין כנגד החמכ ומשמע דוקא כשעבר ולא בדק
כלילכ ודוקא צ"ד וכשעבר ולא בדק וזכ לכאורכ דלא
כדעת רש"י שוב ראיתי לכרז ברכ"י א"ח סי' חל"ג
סק"צ שביא מחמס דעיס להראב"ד סי' רמ"ה
בכשנותיו להמאור דמשמע מדבריו דאכסדרה לאורכ
נבדקת כיונו כשעבר ולא בדק אור לי"ד ע"ש וכו'
לכאורכ הכשגכ כנ"ל וכמ"ש צס"ד ודו"ק.

ביאור דעת המרדכי ר"פ כל שעה

וחצת המרדכי פסחים (סי' תקל"ה) אמרינן בירושלמי
(כ"ח) צחי כנסיות וצחי מדרשות מכו שיכיו
לריכין בדיקה וכו' הכין לריככ לכ מפני שאמרו אורכ
מרוכב מכו שיכא לריך לבדוקו מחלל ציוס לאור כנר
ומסיק שלא לחלק בין ציפור לציפור ולריך לבדוק כלילכ
לאור כנר וגם אם כבדו ועאטאו אח כביה מקודם לכן
אפ"ה לריך לחזור ולבדוק שלא לחלק בין בדיקה לבדיקה
וכ"פ הראב"ן וכי איהא בירושלמי בריש פסחים שם
רב מני צפי חלרות שצירושלים וכו' ומשני שלא לחלק
בין ציפור לציפור מיכו בחלמוד שלנו יש (ח' ע"ח)
אכסדרה לאורכ נבדקת ע"כ.

נראה דמפרש דכש"ס צבלי עם בירושלמי מחולקים
ולדעת כש"ס צבלי נראה לשיטתו דאפילו קודם

ציוס כמו שמצביק כלילכ ולמדנו מכאן שאפילו אדם
צטל וביח אפל אינו רשאי למחין ליל י"ד ומן כגמ'
שלו לא למדנו דבר זכ עכ"ל. כאמנם זכ לשיטתו ז"ל
דס"ל צביוס י"ג לאור כנר שפיר רשאים לבדוק עכ"פ
לדעת כעכ"מ אצל לפמ"ש אחי שפיר דלא כביא
ירושלמי כנ"ל דמאחר שכחז דאסור לבדוק צ"ג מטעם
שיש לו לבדוק ליל י"ד א"כ ממילא ידעין דביה אפל
נמי דיני' ככי שאין לבדוק כליל י"ד הוא החקנכ ונכלל
ביח אפל נמי בזכ וכ"ש הוא וכיון דלא מיירי בירושלמי
אלא כעבר ולא בדק פשוט דכ"ג אפילו ציוס י"ד ביה
אפל בודק לאור כנר שכרי א"ח לו באופן אחר.

ביאור דברי הב"ח דאין לבדוק ביום י"ג

שוב ראיתי קדוש אחד מדבר רבינו כצ"ח כעו"ח סי'
חל"ג שי"א ג"כ לפרש דכעכ"מ נמי אפשר לפרש
דבריו דמודה צביוס י"ג א"ח לבדוק ופי' לפי דרכו
בקודש ע"ש ולפמ"ש נראה לכאורכ ע"כ לפרש כן
בדבריו.

ובמ"ש יחפרשו כיצד דברי כצ"ח צסופו שם שכחז
ולענין הלכך נקטינן כרוב גאונים דאין לבדוק
ציוס י"ג אפילו לאור כנר ונראה שאפי' יכ' כביה אפל
שגם ציוס יוכל לבדוק יפכ לאור כנר כמו כלילכ אפ"ה
כדי שלא לחלוק בין ציפור לציפור וכמ"ש במרדכי ריש
פ"ק צסם בירושלמי וכו' וכן איהא בירושלמי להדיא
דאפילו ביה אפל לא ע"ש ולכאורכ ל"ע שנתן טעם כדי
שלא לחלוק בין ציפור לציפור וכלא בירושלמי שם אמרו
כעסם בביה אפל משום דאין כאור מצביק ציוס ככלילכ
ולפמ"ש נראה דבאמת ליל י"ד הוא מעיקר החקנכ וכנ"ל
אלא דמ"מ קשכ כלשון שכחז כצ"ח וז"ל ונראה שאפי'
יכ' כביה אפל שגם ציוס יוכל לבדוק יפכ לאור כנר
כמו כלילכ וכו' ולכאורכ זכ אינו וכמ"ש זכ הראב"ד
ז"ל בכשנות שם דבאמת כ' לו להביא בירושלמי האחר
שאמר שאפילו בביה אפל אין אור כנר מצביק ציוס
כמו שמצביק כלילכ ע"כ ע"ש וז"ע.

ולפמ"ש עלהכ לן שיטת חדש דגם דעת כעכ"מ
דקודם ליל י"ד אין לבדוק לא ציוס ולא כלילכ
ועיין ביאור הגר"ח סי' חל"ג אות ב'.

וחצותי ראיתי לרבינו מנוח על הרמב"ם שכחז ממש
לשון כעכ"מ וז"ל פ"ב מהח"מ כ"ד אין
בודקין לאור החמכ ולא לאור כלכנכ וכו' אלא לאור
כנר א"כ ה' דאין בודקין לאור החמכ לא חימא כני
מילי צ"ג שיש לו שכוח לבדוק לילי ארבע עשר אלא
אפילו צ"ד ומפורש הוא בירושלמי פ"ח כ"ח וכי יש

שחין מכניסין בו חמץ וי"ל דלוחם מעב חין ישינים עלב. ואולי מכ"ע אמרו דוקא מעב כחולקת ועלים ואזנים סדורים תחתיה. ומכ דמשי דמליל לריך בדיקה. י"ל דמעב שכיח גבוב חין בכ משום ר"ר לאוכלים דחולק רשות וי"ע בכל זכ.

דף ח' ע"ב

דילמא בחר דבדק, עיין רש"י ור"ח כאן בחר דבדק, ואכתי ל"ע שכרי גס לחזר אחר ממונו נמי מלוב שלא יאבד, ובאחרים איכא עוד משום מלוא כשבת אבדכ וכו"ל בכלל שומר מלוב ועיין מרדכי שבת דף י"ע במפרש על הים לאורך פרנסה כו"ל לאורך מלוב וי"ל.

שודכן לזוק, עיין רש"י ד"כ כלפי וכו' דאדם חית ליה מזלזל ועיין ב"ק ב' ע"ב אדם דחית ליה מזלזל וברש"י שם ד"כ כתיב לישנא אחרינא, ועיין רש"י שבת נ"ג ע"ב ד"כ מזלזל.

ושאין לו קרקע חין עולב. עיין לעיל ג' ע"ב ד"כ מחלי' וריב"ז י"ל שלא כיח לו קרקע ועיין סדר כדורות שצ"ב כיו מצני גרים ועיין מל"מ פ"א מכל' ק"פ ודו"ק.

וחלכתא כוותיח דשמואל. עיין בכורות כ"ט כעין זכ, ועיין על בגליון כאן מכל הפוסקים ראשונים ואחרונים דפסקו כרז מוכח דלא כיח בגירסאם וכלכתא כוותיח דשמואל ועיין חו"מ. ומיכו עיין פ"י ר"ח כאן חלני ר' חייא כוותיח דרז וכלכו חנאי כשמואל ואע"ג דקיי"ל כלכתא כרז באיסורי וזו איסור הוא כאן דכולכו חנאי חנו כשמואל כלכתא כוותיח ע"ש.

דף ט' ע"א

חזקה על חצר, עיין לעיל ד' ע"ב וכתיב מגורב וכו' ובמש"כ שם ועיין רש"י גיעין מ"ז ד"כ מדלורייתא בא"ד ולא דמי למעשר ומיושב שלא יסחרו דבריו, וקל"ע דקאמר חזקה ודאי וודאי הוא, הא חזקה לא כוי אלא כרוב או פחות ורוב וא"כ לאו ודאי וודאי הוא. ורש"י כאן ד"כ כתם ודאי וודאי הוא וכו'. ואין מגום וסילוך אחר כרוב בדבר אלא חזקה ודאי על כל כחצרים וי"ע.

דף ט' ע"ב

רש"י ד"כ לידע וכו' ולא נזכר אותו ככן ועל בגליון

ליל י"ד נמי אם בדק ציום לאור כחמכ מכני וזכ לכאורכ כדעת כ"כ. וגדולכ מינכ ורצינו ירוחם נתיב כ' ח"א כתב לישב דלא פליגי כשמי"ם אלא חילק בין אכסדרכ שאורכ רב כ"ע מודו דסגי לאור כחמכ ובין שאר מקומות שאורן מרובכ כבית אע"ג שיש בו אור כרצב לריך לבדוקו לאור כנר, ועיין ב"י סי' חל"ג, ובצנדי ישע כתב אב"י דלא דק דלא רחב רק דברי רי"ו דף ל"ע אצל בדק ל"ח כתב וכו' וכתי חיתא צירושלמי ע"ש מכ שכתב ובאמת לפענ"ד אכתי ל"ע קל"ח דא"כ מאי אמרו צירושלמי כדי שלא לחלק בין ציעור לציפור וכלל סוף סוף מחלקין בין אכסדרכ לשאר בתים ואולי ככוונכ דמלוא ציעור הוא אור ל"ד ואז חין חלוק ומכ שבדק ציום י"ד כשלא בדק כלילכ שם כבר לא חששו שלא לחלק שכרי ממילא חלוק ועומד הוא משאר אינשי שבדקו כלילכ וכו"ל לא בדק שוב חין נפ"מ בחלוק זכ, זכ דעת רצינו ירוחם צביאור צירושלמי בכדי דלא תקשי אכדדי וי"ל אלא שאין כז"ג.

לכבות החשמל בשעת בדיקה

מה שאמר לי תלמידי כחציב נ"י שרז אחד פסק לכבות כחשמל כליל י"ד כשבדק בבית כדי לקיים מלוא בדיקה כנר, דבר זכ הוא עשות גמור, ואדרבא כל שכאור גדול יותר, יותר מופיל לבדיקה, ולא אמרו לבדוק כנר דוקא אלא כדי שיכול לבדוק בחורין ובסדקין, אצל כל שיש לו אור עוד יותר מופיל וכחוש מעיד לזכ. אמנם כדי שלא ללחץ בלי רא"י לגמרי, עיין מג"א (סי' חל"ג סק"ו) אפילו קלועים, לשון זכ אינו צמכרי"ל דמאי אפי' וכו' דודאי אם חין קלועים שרי דיכול לכניס כל אחד לחורין ולסדקין וכו' אלא אפי' אם קלען סד"א דכוי כנר אחד קמ"ל. מבואר דפשיטא ליה דכרצב נרות מיוחדות מותר לבדוק. ומכ שאמרו שרגא צעיכרא מאי אכני אינו דומכ כלל דכתם אור כיום מחשיך אור כנר אצל כלילכ כל אוסופי אור אינו מכחיש אלא מוסיף וכבן. ומעולם לא ראינו ולא שמענו לכבות שאר כנרות בשעת כבדיקה.

רש"י לאורכ נבדקת אלא צודק ציום. משמע צודקכ לכחחילכ ציום אצל דעת כיס"ש דרק צדיעבד שלא בדק אור לארצעכ עשר צודקכ ציום וכ"כ צש"ע ח"א סי' חל"ג ועיין משנ"כ ח"ג סי' קל"ט. ועיין מרדכי ריש פ' כ"ט ובגדי ישע לענין בדיקה ציככ"י.

בדיקת חמץ תחת המטה

תוס' ד"כ מעב. וי"ע כיון דאסור לכניח דבר מאכל תחת כמעב (עיין צ"צ נ"ט) א"כ כו"ל מקום

כגיד ל"ל נזכר ולפענ"ד גירסת הספר פיקר וכי פי' שכיב כהן ח"ה ושגג בספק עומאח ולא נזכר באותה שעה מלאו דלא יעמא, וכיון רש"י זכר לישב קושיה

כחוס' דכאי כהן שועב כי' עיין לעיל פ"א ד"כ בשפחתו וח"י שלא כי' שועב אלא שלא נזכר ובח' בארכתי.

בדן חמץ שנתערב, ואי הוי דשיל"מ, ובגדר האיסור דדשיל"מ

רש"י ד"כ חשע ליצורין פירש"י פסקי הלכות כן. ובקשה בלל"ח דמכ רלונו של רש"י בזה, ומי לא ידע שפסקי הלכות כן וח"י לפי מה שביאר בדף ז' פ"א בסוגיא דמעות שנמלאו דמאיזכ טעם מיאן רש"י לפרש שמעתיין כפריי בחוס' ד"כ היינו חשע וכו' שקאי על הככר עלמו דמותר באכילה משום דרש"י סובר דחמץ מיקרי דשיל"מ ולא אמרינן כל דפריש מרובא פריש, אלא דאכתי דילמא כפי' כפריי וסוגיין אחי כר"י דחמץ גם אחר זמנו בלאו ולא כוכ דשיל"מ. ולכן פירש"י דהלכות פסוקות כן, ולא יפסוק בש"ס הלכה פסוקה כר"י דקיי"ל לאחר זמנו כר"ש ובאריק שם.

ומיהו בחידושי לבי"ב שם דעת אחרת זו שכתב (דף י' שם ד"כ וכו'א"ל) דאמרינן דשיל"מ כל דפריש מרובא פריש, שכרי אר"ב הוא דשיל"מ שלמחר הוא מותר ממילא ואפ"כ אמרינן ב"י כל דפריש מרובא פריש, וכן העלה שם להלכה. ובסמוך שם מקודם הרגיש במה שכתב בפסחים (דף ז') וכתב שלא כחליע שם בדבר, אבל לא הזכיר כלל ממה שכתב כאן (ע' פ"ב) שדפ"ר כן בדברי רש"י בהחלט כמבואר למעין שם. וא"כ עכ"פ גם דבריו אלו שפי' דרש"י דחיים הם. ובאמת כי רש"י פי' כעס משום דחמץ כוי זכרת ולא דיילי מיני, ולכן איסורו במשכו, ועיין מג"א (או"ח סי' חמ"ז סק"כ). ויש לעיין למ"ד דכוי דשיל"מ אחאי בעל דם' משש שעות עד הלילה, הא ג"כ כוי דשיל"מ. וגם בחמץ נוקש קשח למכ נחיר למכ"ל ומג"א אי נימא דכוי דשיל"מ, דאף דלא כוי אלא דרצון הא דדרצון נמי אמרינן דשיל"מ לא בעל, ולדעת מכר"א"י ניחא ול"ע. ועיין שו"ת צ"ח (או"ח סי' ק"כ) מה שכתב ריק ליישב דעת מג"א (סי' תקי"ג סקי"ג) בשם יו"ט דדשיל"מ לא אזלינן בה"ר.

במחלוקת הראשונים אי חמץ הוי דשיל"מ

ורג"ה חמץ אי כוכ דשיל"מ נחלקו הפוסקים בזה, דעת הרמב"ם ז"ל (פע"ו מהמ"א) דכוכ דשיל"מ ולכן ס"ל דאיסורו במשכו. אבל דעת הרא"ש ושאר פוסקים דלא כוכ דשיל"מ, ועיין או"ח (סי' חמ"ז ס"א) בע"ז ומג"א, ובש"ך (יו"ד סי' ק"ב סקי"ד). וכנה במרדכי (פ"ק דבי"ב) הקשה מדאמרינן (מנחות פרק ר"י) דקאמר רב פפא ורב כונא בריה דר"י אכלו חדש

באורחא דשיחור נגבי שיצטר, קסבר חדש בחו"ל דרצון ולספיקא לא חיישינן. וכלוא חדש כוי דשיל"מ וכוי ל"כ לחסור כמו בבי"ב. וח"י דהתם מיירי בספק קביעה דירחא ואין בקיחין בקביעה דירחא וע"כ מקילינן. וכר"ר יו"ט ח"י דלא מיקרי בשום דוכחא דשיל"מ דבר החוזר לאיסורו לשנה הבאה כגון חדש, וכ"כ צפי' ר"ש בשם כר"ר חיים דחמץ שחוזר לשנה הבאה לאיסורו לא שייך לומר דשיל"מ ע"כ. ובפר"ח (יו"ד סי' ק"ב) תמה, דבשלמא בחמץ שייך שפיר למימר שחוזר לאיסורו לשנה הבאה לפי שהחמץ עלמו חס ישרא לפסח הבאה חוזר ונאסר ולא כותר לגמרי, אבל חדש מה שייך למימר כי שחוזר לאיסורו לשנה הבאה, וכלוא גם איסור נולד וכל האיסורין חוזרין ונאסרין. עוד בקשה, דגמ' מפורש הוא בנדרים (פ' הנודר מן היין) כל דבר שיש לו מחירין כגון ענב ומעשר שני ובקדש וחדש לא נחנו בכם שיפור. וכן איחא בירושלמי (פ' הנודר) וכ"כ ברש"א (ח"כ דף ק"ג) דחדש מיקרי דשיל"מ דעילומי של יום מחיר ויום ששכ עשר ממילא בל, וכ"כ הרמב"ם (פע"ו מהמ"א) וזכר פשוט ע"ש.

דין חמץ וחדש כי הדדי ניתו לגבי דשיל"מ

וראשונה נראה דהרמב"ם ז"ל לא ס"ל כהפר"ח ז"ל בחדא, שכרי דעת הרמב"ם ז"ל (פע"ו מהמ"א כ"ח) הוא דחמץ בפסח כוי דשיל"מ, ובכ"י כתב דכוא כדין לחבוא חדש שנחערב בישנה מלפני כעומר אוסרת בכל שהוא שכרי יש לה מחירין. כרי דס"ל דחמץ בפסח וחדש כדדי נינכו לענין דשיל"מ, ואף דחמץ חוזר לאיסורו לשנה הבאה וחדש אינו חוזר לאיסורו, וע"כ דס"ל דהא דנאסר לשנה הבאה אינו מולאו מלכיות דשיל"מ. וא"כ ה"נ לכיפק למ"ד דס"ל דחמץ בפסח לא כוכ דשיל"מ, ה"נ חדש זכי כדדי נינכו. ויש לדחוק דהרמב"ם ס"ל ודאי דהא דנאסר בשנה הבאה אינו מזיק כיון דסוף סוף חוזר לכיתור, אבל חדש דלא נאסר עוד לעולם אחאי נימא דלא כוי דשיל"מ. ועיין ר"ן (פ"ז דף ע"ד) דס"ל ג"כ דחמץ כוי דשיל"מ.

ולד"י דמסתפינא כי' נלפענ"ד לומר סברת כר"ר יו"ט דחדש דומה לחמץ, וכוא דחורע תבואה לשנה הבאה חוזר ונאסר באיסור חדש אף שנה מתבואה

שכבר כותרכ בעומר, וכוי לן לומר דכיוצא מן בעכור עכור וכ"י כיון שנגדל מתבואה שכותרכ בעומר בעכר ח"כ שוב לא כוכ לן לאסור ואפ"כ חוזר ונאסרת, כרי לאיסור חדש כוכ דומיא דחמץ שניתרת לאחר הפסח ואח"כ חוזר ונאסר. ואף דבחמץ, כל חמץ גופא נאסר ובתבואה רק בגדולין נאסרין, מ"מ כרי כל מהיתר, ועוד דבחמץ נמי איכא חמץ ע"י תערובות שאסור בפסח במשכו ולאחר הפסח בעל ולא חוזר ונאסר כיון שנתבעל קודם הפסח, ואפ"כ איכא חמץ שכן חוזר ונאסר, וכ"י כן כוח ודו"ק בזה.

נולד ומוקצה אי מיקרי דשיל"מ

אלא דאכתי קושיית הפר"ח לפ"ז במקומה עומדת דכ"י נולד ומוקצה חוזר ונאסר ואפ"כ כוכ דשיל"מ. ובחמת קושיא זו תקשה להראשונים דס"ל דחמץ בפסח לא כוכ דשיל"מ ול"ע למכ.

איברא דנראה לפענ"ד דדברי המרדכי נכונים דכמנחת ככן (חלק התערובות דף ל"ח) כתב דלפי סברת המרדכי וברמ"א (יו"ד סי' ק"צ) דכל דבר שיש לו היתר וחוזר ונאסר לשנה הבאה כגון חמץ בפסח וכיוצא לא מיקרי דשיל"מ. לפ"ז מוקצה נמי אינו בכלל דשיל"מ ובעל ברוב מפני שאף שלאחר יו"ט יכ"י מותר, מ"מ חוזר ונאסר לשנת הבאה ולשנה הבאה ואינו כמו נולד שמשעבר שנת ויו"ט וכותר נשאר בהיתרו לעולם. ואף שהרמב"ם כתב (פעי"ו מהל' מ"א) שמוקצה כוח דשיל"מ משום דאזיל לעפעמי שקורא דשיל"מ לחמץ בפסח אפילו שנאסר לשנה הבאה ע"ש ובשעכ"מ (הל' יו"ט פ"ב כ"ו). ולפ"ז אחי שפיר מה שכתב הפר"ח דא"כ מוקצה וכו' נמי לא כוי דשיל"מ, ואומר אני דכ"י לפי דעת המרדכי ולא קשה קושיית הפר"ח.

מעט חדש דשיל"מ אמאי לא במיל

אמנם מרן בשו"ת צ"ש (יו"ד סי' קי"א) בעלך דבר חדש, דבעטם דשיל"מ אינו בעל משום דכל דשיל"מ אין שם האיסור קשור בגופו אלא מחוץ לגופו, כגון עצל שיכול להפריש עליו ממק"א ומע"ש וכתב שניתרים ע"י פדיה ומוקצה ונולד האיסור מחמת הזמן ואינו קשור בגופו, ואין קיי"ל כרבנן דר"י דמצ"מ בעל ועולין אין מצעלין זא"ז. ובר"ן בנדרים בסדר דס"ל דאין עלם האיסור בעל רק שם האיסור בעל מייכה, וממילא היכא דהאיסור קשור בגופו אחר שנתערב בעל כיון דהאיסור נתערב בהיתר, ביינו שם האיסור שהוא קשור בגופו, אבל כיכי ששם האיסור תלוי בדבר שחזן לגופו כגון מוקצה ונולד ששם האיסור תלוי בזמן וכזמן אינו מעורב לא שייך בזה ביעול. ולכ"י בחמץ שחוזר

לאיסורו לשנה הבאה ח"כ שם חמץ גורם האיסור, וכיון שנתערב ובעל מייכה שם חמץ מכה תערובות, ולכן נעשה היתר גמור. משא"כ נולד ומוקצה שהאיסור מצחוץ, וכן בכתב ומע"ש דאפשר לתקנו מצחוץ וא"כ התיקון כזה לא נתערב ולכן כוי דשיל"מ. בקילור דשיל"מ מיקרי מה שיש לו היתר חוץ מן גוף האיסור, והאיסור תלוי בחוץ מגוף האיסור.

חדש בזמנ"ז אי הוי דשיל"מ

והנה באיסור חדש בזמנ"ז דליכא עומר מכ"ת מותר בהאיר המזרח, ומדרבנן אסור כל כיום כולו. ח"כ שם חדש אסור לעולם דחדש יכ"י אסור גם לשנה הבאה וכוח האיסור קשור בגוף התבואה וכוח האיסור חפלא שכתב אסור, ביינו התבואה. וא"כ כשנתערבו בתבואה ישנה כרי נתערב שם האיסור חדש בהיתר ובעל ממנו שם חדש. וכיון דבעל שם חדש ממילא כוח היתר, וס"ל דעיקר דשיל"מ נאמרה לענין ביעול, דאינו בעל ושוב החמירו אפילו בסד"ר לחומרא. אבל בחדש דלא שייך עיקר דשיל"מ לענין ביעול מעטם כנ"ל לא מחמירין בזה נמי לומר סד"ר לחומרא. ושפיר דומה לחמץ, דשם חמץ חוזר לאיסורו לשנה הבאה והאי קשור האיסור בגופו, וכן חדש דתרוויכו כוכ האיסור חפלא. משא"כ נולד אינו שם האיסור בפני עצמו, אבל שם האיסור כוח נולד ביו"ט. וכיון שאינו אסור רק מלד שולד ביו"ט וכרי ביו"ט וכשנת אינו מעורבין ואינו בעל, וכן מוקצה אינו שם האיסור דקיי"ל אין האיסור מוקצה לחי שנת רק אם כוח ביה"ש איתקלח לכולל יומא, וא"כ תלוי בזמן דוקא וכזמן אינו מעורב.

ובל זה בחדש בזמנ"ז, אבל חדש בזמן שיש עומר אם לא קרב בעומר עד אורחא כרי כוח אסור משום חדש עד הערב (וכדמבאר מנחות ס"ח ורמב"ם רפ"י מה"א) וכשמקריבין בעומר מותר מיד, וא"כ שם חדש עליו גם מאורחא ומ"מ בעומר מתירו, וא"כ שם חדש אינו שם האיסור בזמן בעומר דכל אפשר להיות עוד חדש עד אורחא, ואפ"כ מותר בהקרבת בעומר. וא"כ אין האיסור תלוי בגופו אלא בדבר שחזן לגופו, וביינו בעומר וכרי בעומר אינו מעורב ושפיר אינו בעל, ובזה אמרו בנדרים דחדש כוי דשיל"מ. ועיין בר"ן שם שכתב וחדש בעומר מתירו, ומאי בעי בזה. ולכנ"ל אחי שפיר, שכוונתו דוקא חדש שבעומר מתירו מיקרי דשיל"מ, אבל חדש שיתר מעלמו בהאיר המזרח ומדרבנן בנגיכי שיבסר לא מיקרי דשיל"מ, ובכ"י כוח סברא נפלאה.

חמץ שנתערב משל"ך אחד לנהר

והנה רש"י (ע"ז ע"א ד"כ תרתי) כתב דפרוסת

חמץ שנחפרצו חז' בחרי משליך אחד מהם לנכר וכשאר נותן לכלבו. וחמץ עליו כרמ"ש למכ לא יכא חפרוצה ביצ' מותר אף באכילה, ולפרש"י שאסור באכילה ח"כ יכא חסור אף בכנאח. ועיין לל"ח מה שפי' משום דשיל"מ, ועיין שו"מ (מכדו"ג ח"ג סי' י"ג) מה שפי' בדברי רש"י. ולפענ"ד נראה דרש"י לשיטתו דס"ל מין במינו אפילו בחלף לא בטיל. וכנכ חמץ שנחפרצו במלכ ע"כ מיירי שנחפרצו מלכ של חמץ, כיינו מלכ חמוץ במלכ של פסח בחופן שאין ניכר חיוב חמץ ואיזכ מלכ, ח"כ חרווייכו מין אחד כן ולא בטילו עכ"פ חילו היו לא בלח. ח"כ לענין אכילה כיכי שנחפרצו מין במינו אפילו בחלף לא בטיל, חלל דכל זכ בשמח דזכ לחס וזכ לחס, חלל בטעמא ודאי דמשוכ טעם חמץ ממלכ, ואף שאין חנו מרגישין כעת, כיינו משום דכאיסור מיעוט ואין זו כדי כרגש, חלל דגם איסור כזכ חסור בפסח דסוף סוף כוכ חמץ. חלל כי כן ח"כ לענין מין במינו כיון דמשוכ בטעמו מטעם מלכ, כיינו עלם כחמץ משוכ בטעמו, ח"כ כטעם בטל. ומעמך אחי שפיר דלענין אכילה לא בטיל חד בחרי משום דכוכ מין במינו וחיישין דילמא יבוא לבטלו בלח, וזכ לענין אכילה, חלל לענין כנאח כרי כאיסור משום כטעם וטעם חמץ ודאי דבטל דלא כוכ מין במינו, ולכן ס"ל דלענין כנאח בטל. ומ"מ משליך אחד לנכר, דרש"י ס"ל דלעולם חזא שדי לכלבים וכמ"ש שם בחתיכת נבילה.

שוב דקדקתי בדברי רש"י ורחימי בדברי רש"י ח"א לפרש כמ"ש כלל"ח ז"ל שכרי רש"י ז"ל כחז שם לכדיח חלל חמץ בפסח כוחיל ואין דרכו למנות בטיל

ומשליך אחד מכן לנכר, כרי דכחמץ כחז דכחמץ בטיל ודלא כמ"ש כלל"ח דלא בטיל משום דכוכ דשיל"מ. וראי' ברורכ ממ"ש אחר זכ וחתיכת נבילה חפ"ג דדבר דבמנין כוא כיון דלאו איסור כנאח כוא בטל ברובא וחדא שדי לכלבים ואיך שרי באכילה, כרי דס"ל חרווייכו בחדא מחתא ניכו נבילה וחמץ בפסח לענין ביטול דחרווייכו בטילו ובחרווייכו שדי חתיכה אחת וכשאר מותר, חלל כה חסור באכילה וכא שרי. ומזכ נמי קשכ אשוי"מ שפי' דכא דפירש"י דבטיל כיינו לענין איסורי כנאח, חלל לענין אכילה לא בטל כמו שיטת כרמ"ש דלא שייך ביטול באסכ"ג, ולכן כחז רש"י דמשליך אחד בנכר ושוב שייך ביטול דלא שייך נכוכ דעכ"פ כשליך אחד ע"ש. חלל באמת כמעין בדברי רש"י נראה דכאי ביטול דומיא דביטול דנבילה כוא.

ומה שנראה בדיוק לשון רש"י שכחז חלל חמץ פרוסכ בפסח כוחיל ואין דרכו למנות בטיל ומשליך אחד וכו' ובחתיכת נבילה כחז חפ"ג דדבר שבמנין כוא כיון דלאו איסור כנאח כוא בטל ברובא וכו'. ויש לדקדק חמאי בחמץ כחז בטיל ולא כחז ברובא ובנבילה כוסיף חיבת ברובא, וכלוא דבר כוא. חלל נראה דכוא כדבר דרש"י ס"ל דחמץ בפסח כיון דאיסור במשכו בלח בלח, נמלא אף דכוכ יצש ביצש ובטיל, מ"מ לא כוכ לי' דין שאר יצש ביצש דבטל ברובא ומותר ככל חלל אף שזרק אחת חסור באכילה משום גזירכ דילמא אחי לבטל ואיסורו במשכו, חלל דנבילה לא גזרינן ובטל ברובא ומותר באכילה כנלפענ"ד.

בדברי הצ"ח דבאיסור פלפול לא אמרינן דשיל"מ אפי' בארץ לא במי' ובדלים שונים בדינא דדשיל"מ

על מה שבעל רבינו כלל"ח דכאיסור עלטול לא אמרינן דשיל"מ לא בטיל לפי שיטת רש"י דכטעם בדשיל"מ כוא דעד שחלכלנו באיסור חלכלנו בכיתר. וכקשכ לי חכ"א מגמ' מפורשת (בילכ ל"ט ע"א) ורז אפי' חמר משום דכוי לי' דשיל"מ וכל דשיל"מ אפילו בחלף לא בטל. וכחם מיירי בחומין דלא כוי חלל איסור עלטול ואפי"כ קרי לי' דשיל"מ, ע"כ.

ונראה דלא קשכ מידי מכמך טעמי, חזא דכלל"ח כעלכ שם חידוש זכ לשיטת רש"י דעד שחלכלנו באיסור וכו' ולפ"ז כעלכ דעלטול איסור ח"א לומר זו עד שחלכלנו באיסור חלכלנו בשעכ שמוחר לעלעל. וככסבר לזכ כוא כך, דדבר שפושם זו פעולכ וח"א לפשות פעולכ זו חלל פעם אחת חס יעשכ כיום לא יעשכ עוד מחר וגם לא יערך ולא יוכל לפשות למחר, נמלא זכ עושכ פעולכ כיום באיסור מה שיוכל לפשות עלם פעולכ זו למחר בכיתר אמרינן צי' דאסור לפשות

באיסור דעד שחלכלנו וכו'. חלל פעולכ שאינכ בגוף באיסור ויכול לפשות ולשנוחכ פעמים אין מספר כיום ומחר, ח"כ פעולכ זו שעשכ כיום אינו יכול לפשות למחר דלמחר יכי' כזכ פעולכ חדשכ, וח"כ פעולכ זו שפושם כיום לא יוכל לפשות מחר בכיתר דלמחר יכי' פעולכ חדשכ בפני עלמכ, ככ"ג לא אמרינן דשיל"מ. ודומכ לסברא זו ממש כחזו כחוס' (שבת קל"א ע"א ד"כ ושיוין) כחילוק בין לילית סוככ ומילכ, דמילכ חס עבר זמנכ לא בטלכ שאוחכ מילכ עלמכ שכוא מיחייב בשמיני כוא עושכ בחשיפי, שאס מל בשמיני לא כי' חוזר ומל בחשיפי. חלל סוככ לילית ומזוזכ ככל יומא מיחייב ככן אפילו קיימס כיום חייב לקיימס למחר, כלכך כשעבר כיום ולא עשאס כמלות כיום לא יקיים עוד לעולם חלל דכחם לענין מלות כחזו כן וככא לחולין נמי משתמשין בסברא זו ע"ש. וככ"ג כוא לענין עלטול שיכול לעלעל כל כיום, ח"כ אחוה עלטול של כיום חזר ולא כוי דשיל"מ.

נפ"מ בן איסור מלמוד להבאה מחוץ לתחום

ומעתה שפיר מיושנין דברי הל"ח, דבשלמא באכילת שא"ח לאכול רק פעם אחת ואם יאכל היום אחת חתיכה יעבור באיסור ואם יאכלנה למחר יכ"י בביחור ככ"ג כוי דשיל"מ דעד שחאלנו באיסור וכו', אבל עלמול כיון דאינו עושב בגוף האיסור שום פעולה רק שמעלעלו במקומו אלא שגם עלמול איסור בשבת אסור הוא, וכיון דאסור לאכלו משום דשיל"מ ח"כ גם בעלמול אסור משום מוקצה. וע"ז המליח הל"ח דכיון דעלמול זה לא יכ"י לו ביחור למחר אלא למחר יכ"י עלמול אחר, ממילא בעל הוא ומותר לעלמול דלמחר הוא מעלמול החתיכה זו מחדש ואפילו אם יעלמול היום למחר יעלמולנה שוב. והנה כל זה היכא דבעלמול אינו עושב שום פעולה בגוף הדבר האסור ולא לעובדו, אבל המציא חתיכה מחוץ לתחום וכגון מים ומלח ודאי עושב פעולה בגוף הדבר, ובמקום שמיא היום לא ילערך להציא למחר וגם לא יוכל עוד להציא להכין למחר שכרי הוא כבר כאן היום בתחום זה (אם לא שיחזירנה למקומה לשם ויחזור ויציאה), וא"כ בביתו מחוץ לתחום עשה פעולה בגוף הדבר היום באיסור מה שיכול לעשות למחר בביחור, ועיין רש"י למחר יוליכו או היום יאכלו כאן ככ"ג מודה הל"ח דבביתו מחוץ לתחום כוי דשיל"מ ולא דמי לעלמול דלא כוי דשיל"מ.

בקיצור היסוד לזה דעלמול במקומו ובביתו מחוץ למקומו שני עניינים הם ועלמול על מקומו מותר אבל בביתו מחוץ לתחום לא מיקרי עלמול ואסור. ומיכו גם בעלמול שחזיר הל"ח ז"ל לא בחזיר אלא לר"ש דל"ל מוקצה כלל, וא"כ אף שאסור באכילת מ"מ מותר בעלמול. אבל לר"י דאית ל"י מוקצה, ח"כ כיון דשיל"מ אסור באכילת ממילא שוב אסור גם בעלמול משום מוקצה דכל דבר האסור באכילת בשבת ויו"ט ממילא כוי מוקצה וכל מוקצה אסור בעלמול, וכן כתב הל"ח להחזיר בצינא כנ"ל ע"ש.

ביאור בדברי הגמ' בבבא מציעא מ"ב מ"א ומ"ד ע"פ

שנית כ"י נראה דכאן בגמ' צ"ל שם (ל"א ע"א) פריך וליבעל מים ומלח לגבי עיסה ותמכו בתוס' (שם ד"ה וליבעל) הא כוי דשיל"מ שאפילו באכל לא בעיל, ותי' וכו"מ מין צמינו אבל מין צמאינו מינו כי הכא בעיל שפיר, וכדי מפורש להדיא בירושלמי ועוד דבשאר איסורים בדבר תלוי בטעם אבל הכא איסור תחומין תלוי בשם בעלים על הכפץ ובכאן שם בעל העיסה עלי' ע"ש. ודברי חתם סם, שכרי למסקנא שם רב אשי מסיק ככ"ג דכוי דשיל"מ וא"כ מאי קושיא הוא לתוס',

ולתי' בתוס' מאי קמשי רב אשי כיון דכא לא כוי דשיל"מ, וכבר תמכו בפניי וכלל"ח בכעין זה ע"ש. עוד תמכו במפרשים דבתוס' שם יסדו קושיאם אפרש"י, וז"ל פרש"י הואיל ועיסה נפישא כוונתם דבצינול מעטם דבעיסה יותר מכמים וכמלח וע"ז בקשו הא כוי דשיל"מ, ותמכו דמכ שייכות זה לזה ע"ש. אמנם נראה ליישב קושיא זו בדרך פשטות דברא"ה בשיעור הקדמונים למס' צ"ל כתב על הא דלבעל מים ומלח דשמועב זו מקופחת היא דכא דמקשה וליבעל מים ומלח הא בודאי ליכא ששים בעיסה נגד המים וכמלח, וע"כ דלאו מחזרת צינול שאר איסורין קאחי עלה אלא מעטם שותפות ע"ש, ולפי"ז לא תקשה כלל קושיית בתוס' דליכא דשיל"מ. וע"ז בביתו תוס' פרש"י דבצינול משום דעיסה נפישא וכוי ממש דומיא דשאר צינול איסורין ודלא כרא"ה ולכן קשה להם הא כוי דשיל"מ. והא דלא תקשה דכא ודאי לא כוכ ששים נגד מים ומלח ודאי כן הוא ורש"י דייק זה בלשונו כעבור דכא עיסה נפישא, אבל נראה כוונת רש"י ותוס' בזה דבעיסה כוי עכשיו יבש וא"כ סגי ברוכ כמו יבש צינא.

איסור שחזמן גרמא אי בפ"ל ברוב

עוד יש לומר דכא מכ"ח כל האיסורין יבש צינא צין צמינו וצין שלא צמינו ברובא, וחכמים החמירו בשלא צמינו בששים אע"פ לא בלח בששים משום טעמא וכל שיש בו טעם לא בעיל. ומעתה יש לחדש דדוקא באיסורים שם אסורים מעלמן כגון דם וחלב וכיו"צ שאם נחמרו יבש צמם טעם ויתנו טעם איסור בלריכו חז"ל ששים, אבל באיסורים שאסורים מלד אחר כגון הכא דבאיסור מלד כזמן אכ"י דלא צמי ששים ובעל ברוב. ובעטם בזה דכרי עיקר בעטם דבעין ששים הוא משום דטעמא לא בעיל בפחות מזה, וא"כ בשלמא באיסורים שנותנים טעם או ראוים ליתן טעם כגון מין שלא צמינו או אפילו מין צמינו מ"מ ראוי ליתן הוא בעין ששים לבעל כח בעטם. אבל היכא דליכא טעם כלל ובאיסור אינו מלד כחפלא אלא מלד כזמן שכוה איסור לדידי ככ"ג לעולם בעל ברוב.

חמץ שעבר עליו הספח הוי איסורו בזמן ובפ"ל ברוב

ולפי שכוה דבר חדש נלפענ"ד להציא ראי' ברורכ לסברא זו ממכ דקיי"ל בל"ח (ס"י חמ"ז) דחמץ שעבר עליו הפסח ונאסר בבואו ונחמץ בחמץ של ביחור כתב העור דבעל צמ', וכתב עליו ככ"י דאין זה דעת הרמב"ם אלא ס"ל דבעל ברוב. וכמג"א (סקמ"ד) כתב דכל הפוסקים כתבו דלא בעין ס' ודלא כעבור

דברי הלל"ה, דכלל"ה כחצ דבריו לפי שיעת כאמוראים
דס"ל דכ"ג לא מיקרי דשיל"מ וכס חולקים אר"ה
בזה, וא"כ לא קיי"ל כר"ב. אשי בזה ולא תקשה לי
לכלל"ה מר"ה וכנ"ל.

אלא דמכ שיש להקשות אחריון זה שכרי כלל"ה בעלמו
בספרו דגו"מ על א"ה (סי' ש"ז) אמר שכ'
כמג"ה (סק"ע) כרי בעיסה, ולא אמרינן דליבעל מים
ומלח בעיסה דכיון שצאו לחקן בעיסה כו"ל כמין
במינו ולא בעל דשיל"מ (עיין סי' תקי"ג וסי' שי"ח
סס"ח). וכחצ דגו"מ כוונתו בזה דשם (בסק"ז) מבואר
דדוקא בי"כ דעבד לעמלא וחזותה לא בעיל, אבל מים
ומלח בעיסה בעלים, ולפ"ז דין זה סותר לדברי כצ"י
שם. אמנם דין דכ"ה אי אפשר לדחות, שזכ מימרא דר"ב
אשי בי"כ דמים ומלח בעיסה כרגלי שחיכה ולא בעלי
בעיסה משום דכוי דשיל"מ וכו' ע"ש. מבואר דאין
קיי"ל בזה כר"ב אשי וא"כ אף דאין לחידושינו יש לנו
ליישב עכ"פ דס"ל כ"י ר"י וכולכו אמוראי דפליגי אר"ב
אשי, אבל לדברי כלל"ה א"ה לפרש כן כמוצן. אמנם גם
כא לא חזרה הוא די"ל דכדג"מ לא צא רק ליישב דברי
כמג"ה אבל הוא ז"ל לא ס"ל כן, גם כי במסקנא שם
כחצ דכס"י שי"ח כחצ תי' מרווח כיון שנחצטל קודם
שנאסר אפי' לחי' שני של החום' שרי ע"ש ודו"ק.

דבר שאינו אסור עתה לכל לא הוי דשיל"מ

ועוד צו שלישי דנראה לפענ"ד דכלל"ה (שלהי בי"כ
כנ"ל חוס' ד"כ וליבעל) חמכ דדברי החום' שחי'
דמים ומלח בעיסה לא כוכ מין במינו, א"כ ר"ה מאי
משני דכוי דשיל"מ. וכחצ שם ע"פ דברי רש"ל ביש"ש
(פ' בערל סי' ל"ד) דלא מיחשב דשיל"מ אלא דבר
שאסור עתה לכל ואח"כ מותר לכל, אבל דבר שגם עתה
אינו אסור לכל אינו נחשב דשיל"מ ובעל צשאר איסורין.
ולכאורכ סוגיא זו דכאן היא חיוצתה שכרי המים
ובחצלין אינן אסורים לכל ואפ"כ משני ר"ה דכוכ
דשיל"מ. ותי' דדברי רש"ל כס למסקנא שם דמסיק כא
דר"ב אשי דזותה הוא ולמסקנא קאמר רש"ל דין זה, אבל
ר"ה לית ליה דין זה וא"כ ר"ה לשיעתיק קאמר גם כאן
דכוכ דשיל"מ ע"ש. ומבואר דכני אמוראי בתחילת
הסוגיא דקשיא לכו ליבעל מים ומלח בעיסה סברי
כרש"ל דדבר שאינו אסור לכל לא מיחשב דשיל"מ ור"ה
לשיעתיק דגם זה מיקרי דשיל"מ ע"ש. ודברים אלו
מעין קלח לדברינו וב"כ שכוונתי קלח לדעת בגאון ז"ל.
ולפ"ז שפיר מיושבת דעת כלל"ה ז"ל וכנ"ל דכלל"ה ס"ל
כרש"ל ביש"ש דזכ לא הוי דשיל"מ ור"ב אשי איפרך בזה
ביצמות דכא דר"ה דזותה הוא וכנ"ל וק"ל.

וכ"מ פשטא דתלמודא וכ"מ ברא"ש וברי"ו וכן פסקו
האחרונים דמדינא בעל ברוב, ועיין בפח"ש בשם
כו"צ. ולכאורכ עממא צמי למכ סגי ברוב ולא צמי
ששים וכדעת בעור, שכרי סוף סוף איסור דרבנן הוא
וכל איסורי דרבנן לא בעלי בפחות מששים לצד מכלל
שנחצטל בזהל דסגי בנ"ע עם הכחל, ואף להרמב"ם
דבקילו בזהל משום דכוי דרבנן מ"מ לא בקילו רק בנ"ע
ולא בפחות. גם כבר הקשו האחרונים על הרמב"ם ז"ל
בזה שכתב בזהל דקיי"ל דבעל בנ"ע משום דכוי דרבנן
דזכ אינו, עיין (יו"ד סי' ל' ס"ה וצ"ז שם סק"צ) בשם
כרש"ה וצ"ח (סי' ל"ה סק"ו) שכתב בשם כצ"י
דכל הפוסקים ס"ל ככרש"ה ודלא כהרמב"ם בזה.

ולפ"ז אחי שפיר מאד, דכא דבעינן ששים הוא
כשכאיסור על העלם בעלמו אז חיישינן משום
עממא, אבל חמץ אחר הפסח דכאיסור משום קנסא
ואין על החמץ איסור חפלא [ואפילו חמץ בפסח איפליגו
האחרונים אי מיקרי איסור גברא או איסור חפלא כיון
דלאחר הפסח חוזר לכיתורא, ועיין אחרונים דאיסורא
דרבנן לא הוי אלא איסור גברא]. וכיון דכאיסור אינו
אלא משום קנסא שפיר משום כא סגי ברוב דדין כל
החורכ דחזלינן בזה רובא, וכעור ז"ל דס"ל ככרש"ה
וגם כמחמירין בזה ז"ל דס"ל ככרש"ה. וא"כ עלתה לן
דין זה אי לרי"ך ס' כיכא דכאיסור אינו על חפלא
אלא בזמן הוא דגורם מחלוקת הפוסקים ואין קיי"ל
לדינא דבחמץ בפסח במשכו ואחר הפסח בעל ברוב,
וא"כ כ"י כן הוא לענין מים ומלח וכמ"ש רש"י דעיסה
נפישא.

פ"תתא דר"י ור"ה בדין תחומין אי הוי דשיל"מ

אלא דלפ"ז תקשה שכרי רב אשי קורא חותכ ג"כ
דשיל"מ במסקנא, ובאמת כי החום' כרגישו בזה
בעלמם (דף ל"ט) ובקשו שכרי פי' לעיל ע"ש. ול"ל
דבאמת דא הוא מחלוקת האמוראים דר' יוחנן ור"ש בן
פזי ור' ינחק נפחא שחקשו דליבעל מים ומלח ס"ל דלא
הוי דשיל"מ וכן אצ"י ור"ב במסקנא דשמעתא, ור"ה
ס"ל דכוי לי' דשיל"מ אפילו ככ"ג. וריש שמעתין
הקשו החום' אליב"ד דכני אמוראי דס"ל דלא הוי
דשיל"מ ותי' ובשלהי שמעתין למסקנא הקשו אליב"ד
דר"ה ותי' דכ"ג מיקרי לר"ה מין במינו ולא ניחא לכו
לחוס' לפרש דכני אמוראי פליגי אפיקר דינא דשיל"מ
ולא ס"ל כר"ב אשי בדין דשיל"מ דכא הלכתה הוא לכו"ע
דשיל"מ אפילו בחלק לא בעיל ולא פליגי על זה, ולכן
כנריכו לעשות חילוק חדש דפליגי במכ שהוא נקרא
דשיל"מ דלר"י ודעימאי דין תחומין לא מיקרי דשיל"מ
ולר"ה אפילו ככ"ג מיקרי דשיל"מ. ולפ"ז יש ליישב

דשיל"ם שיש לו היתר לשום אדם עכשיו

ורביעי בקודש נראה לפמ"ש עוד שם בלל"ח ז"ל ע"פ דעת כר"ן נדרים (נ"ז) דשיל"ם שיש לו היחר עכשיו לשום אדם בעולם חמור יוחר, ואפילו מין בשל"מ לא בעיל, ומביא ראי' מדברי ר"א כאן דמים ומלח עם עיסה לא בעלי אף דכוכ מין בשל"מ כיון שיש לו מכשירין עכשיו, ור"א חידש כר"ן דמח דמותר עכשיו כמקום רגלי שחיתן כוי דשיל"מ ע"ש. ומעשה בעלעול אפשר דלא כוכ דשיל"מ אפילו לר"א, דר"א לא אמר דכוכ דשיל"מ אלא כגון זה שמותר עכשיו במקום רגלי שחיתן כוכ דשיל"מ עכשיו, שכרי אס' יאכלוכו במקום רגלי שחיתן מותר. אבל בעלעול כ"י דלר"א נמי לא כוכ דשיל"מ כיון דאין לו היחר עכשיו לשום אדם, ולכן שפיר בעל וכדעת כלל"ח ול"ע.

איסור מלמול ותחומין והחורין ואסורין אי הוי דשיל"מ

ובחדרי שוחא נפל מילחא בלכחי לפי שיטת המרדכי (כביאו כרמ"א יו"ד סי' ק"ז) דכמרדכי פ"ק דבילא הקש ממנחות פרק ר"י דקאמר כחם ר"פ ורז כונא צרי' דר"י אכלו חדש צאורחא דשיחוס נכחי שיצטר, קסבר חדש צח"ל דרצנן ולספיקא לא חיישינן, ופריך וכלוא חדש כוכ ליכ דשיל"מ וכוכ ליכ לאסור כמו בילא, וחי' דכחם מיירי בספק קביעה דירחא ואין בקיחין בקביעה דירחא לכן מקילינן. וכר"ר יו"ע חי'

בדין אי אמרינן דסירכיה נקיט כשנפתק מדיכין לקח הבשר, ובדין קבוע למפרע

כשנולד הספק לאחר היציאה מן הקבוע דינו כפרוש

איברא, דאפילו לפי דעת כש"ך נראה דלא חלק אעפ"ס דמליחא אלא דמליחא עסק גדול כוא וכיאך אפשר ששכח עסק כזה. וא"כ ככא דלא לריך עסק כ"י דאמרינן סירכיה נקוט גם כי יש כאן רוב פעמים שקונס מחנות כשר ע"ש ובאמת כי גם כאן יש לעיין כי כגם דקיי"ל כל קבוע כמחלכ על מחלכ דמי וכו"ל ספיקא דאורייתא מ"מ כא דוקא כשנודע לו כספק קודם שנכנס בחנות או כשכוא בחנות אבל כשנודע לו כספק כשחזר לביתו ומספקא ליכ צאיזכ חנות לקחכ ככ"ג כיון שלא נודע כספק קודם לקחו אלא לאחר חזרתה בבית או חוץ מהחנות אפשר ככ"ג לא כוי אלא פרוש וכו"ל בדין דכל דפריש מרובא פריש.

והנה בעוש"ע יו"ד סי' ק"י כתב בעור וז"ל וכתב

דלא מיקרי דשיל"מ דבר החוזר לאיסורו לשנכ כבאכ כגון חדש וחמץ, וכפר"ח כאריך להקשות עליו דכלוא גם נולד ומוקלח חוזרין ונאסרין ואפ"כ מיקרי דשיל"מ ע"ש. ובחי' כתבתי וכוצא ג"כ לעיל ליישז קושיית כפר"ח, דכס' מנחת ככן (חלק כהערוכות דף ל"ח) כביא כמרדכי וכרמ"א כנ"ל וככז עליכס דלפי שיטתם כ"י דמוקלח אינכ בכלל דשיל"מ ובעל מפני שאף שלאחר כשכח או לאחר יו"ע יכ"י מותר עכ"ז חוזר ונאסר לשכז ככא או לשנכ כבאכ ואינו כמו נולד שמשכזר שכת יו"ע וכותר נשאר בכיחר לעולם, ואף שכרמז"ס כתב (פער"ו מכל' מא"ס) שמוקלח כוכ דשיל"מ כוא משום דאזיל לשיעחיה שקורא לחמץ ג"כ דשיל"מ אפילו שנאסר לשנכ כבאכ ע"ש (כביאו כשעכ"מ פ"ז מכל' יו"ע כ"ו).

ולפי דעת המנחת ככן כנ"ל דכל שיאסר לשכח כבאכ לא מיקרי דשיל"מ, אי"כ כ"כ תחומין ועלעול שיאסרו לשכח כבאכ או לשנכ כבאכ כגון חמץ לא מיקרי דשיל"מ, ולפ"ז כ"י אפשר ליישז שיטת כלל"ח לענין עלעול דלכן לא כוי דשיל"מ. אמנם כדרגא צי שכרי כלל"ח כאן כתב לפי שיטת רש"י שככריה דרש"י ס"ל דחמץ מיקרי דשיל"מ, וא"כ ע"כ ל"ל דמוקלח נמי כוכ דשיל"מ כדעת כרמז"ס ז"ל דכא ככא חליא כמ"ש כמנחת ככן (ועיין עפ"ס כמלך כל' יו"ע כנ"ל מכ שרלכ לכביא ראי' לשיטת כלל"ח דעלעול לא שייך ציכ דשיל"מ, ול"ע בדבריו למעיין שם כיעצ).

תשע ליצורין דתנן חשע חנויות כולן מוכרין צשר שחוטכ ואחת מוכרת צשר נבילכ ולקח מלחח מכן ואינו יודע מאיזכ מכן לקח ספיקו אסור. ויש לדקדק צמי שרגיל לקנות צחשע חנויות לעולם צשר שחוטכ וכעת נסתפק צאיזכ מכן נכנס אי אמרינן ככ"ג סרכי' נקיט ואחי וצודאי צשר שחוטכ לקח, או נימא דכספק אפילו ככ"ג כוא. ולכאורכ כ"י אפשר לומר שזכ חלוי צמחלוקת כע"ז וכש"ך (יו"ד סי' ס"ע) צמעשכ צאשכ אחת שנשלכ צשר ושכחא אס מלחכ אוחו תחילכ אס לאו, וכחיר כע"ז משום דכוא ספיקא דרצנן ועוד דצודאי עשככ כאשכ כדרככ ומלחכ תחילכ, כעין ככיא דאמרינן גצי ק"ש עעכ צוכצחכ וכתחיל למען ירצו וכו' א"ל לחזור דסירכיה נקיט ואחי. וכש"ך שם חלק כרצכ דעעכ צכוראכ, וא"כ אפשר כ"י צמחלוקת זו שנויכ. ואף דכע"ז כתב דלא כחיר כן רק צסד"ר, מ"מ לפי כעעס דסירכיה נקוט ואחי אין נפ"מ.

כרש"א לפיכך מלא בשר ביד נכרי חט"פ שדבר ידוע שאין לוקחין בשר אלא מאוחס מקולין וכו' אינו יודע מאיזכ לקח מותר דלאחר שפי' נולד בו הספק ד"א שלא ראו אותו יולא מן המקולין אבל ראו אותו יולא מן המקולין באוחס שעב נולד הספק ונמלא שבמקום הקציעות נולד הספק ואסור כרי מצואר דבגס שילא מן החנויות מ"מ כל שנולד הספק לאחר שילא אמרינן בו כל דפריש מרובא פריש וככ"נ בישראל, וכיון שכן לכ"ע יש לסמוך כאן דסרחיב נקיט ואזיל לחנוה שיש בו בשר כשר ודו"ק.

אף בנכרי תלינן דפריש מהרוב ומותר

ובבבא שכתבתי כי' נלפענ"ד לישיב קושיא כז"י על כרש"א ז"ל במש"כ לפיכך מלא בשר ביד נכרי ועיין ד"ח ופ"ד מה שכתבו לישיב, ולפמ"ש נראה דרבוהא קמ"ל שכרי כמו שמסתמא איש ישראל או אשכנזי או ארמני לקנות בשר דרכם ללכת לחנוה שמוכרין בו בשר כשר כן נכרי מסתמא דרכו ללכת לחנוה שמוכרין בו עריפות שכרי בעריפות להם ניתן מ"מ אם מלאו אותו מחוץ לחנוה כו"ל פרוש וזה שדייק כרש"א בלשונו חט"פ שדבר ידוע שאין לוקחין בשר אלא מאוחס מקולין וכו' אינו יודע מאיזכ לקח מותר דלאחר שפי' נולד בו הספק וכיינו דרבוהא וכמ"ש כנלפענ"ד.

ביאור בדינא דרובא עכבר ושקל' אי מיירי דוקא כשפירש החמץ לפנינו

וצ"א דרבוהא קמ"ל הכא שכרי גבי נכרי כח כרש"א בדינא דמלא בשר ביד נכרי ד"א שלא ראו אותו יולא מן המקולין אבל ראו אותו יולא מן המקולין באוחס שעב נולד הספק, ביאור בדברים דאנן בחר שעב שנולד הספק אזלינן וכל שראינו אותו יולא מן המקולין אפילו לא יודעין מאיזכ מכן לקח אבל כיון שראינו יולא משם ונולד הספק באוחס רגע מאיזכ מכן לקח נמלא במקום הקציעות נולד הספק ואסור, ולפ"ז בעכבר נמי ח"א רק אם ראינו אותו בשוק וכבר בפיו ולא ידעין מה הוא, ככ"ג הוא דכולין אחר. כרוב, אבל כיכא דראינו כבר בפ"י עכבר ולא ראינו שפירוש ככ"ג ודאי דלא שרינן דליכא רוב לפנינו ועל מה נסמוך לכתיר קמ"ל בחשע ליצורין דאפילו ראינו שבעכבר בבית ולוקח ממקום הליצורין וככ"ג בעכו"ס לא אמרו וקמ"ל כיון שפי' פרוסא אחת מן הליצורין לאחד מן הזויות ולא ידעין מאיזכ מכן לקח למכ בעינן פירש פרוסא לאחת מן הזויות ולא ידענא מבי מינייכו פירש ואחא עכבר ושקליה ונכנס לבית כיינו סיפא דמתני' דחשע חנויות דכיכא דלא לקחו במקום קצומו כולכין בו אחר כרוב, וי"ל כיון דעכבר לקח הפרוסא ולא ידעין מאיזכ מכן לקח למכ בעינן פירש פרוסא לאחת מן הזויות ולא ידענא מבי מינייכו פירש ואחא עכבר ושקליה אפילו לא ראינו שפי' ואחא עכבר ושקל וראינו בפ"י עכבר נמי כו"ל נמלא וכלך אחר וכמ"ש לפיל בסמוך להדיא בשם כרש"א בנמלא בשר ביד נכרי חט"פ שדבר ידוע שאין לוקחין בשר אלא מאוחס מקולין וכו' אינו יודע מאיזכ מכן לקח מותר דלאחר שפי' נולד בו הספק וככ"נ בעכבר שלקח כיון שלא ידעין מאיזכ מכן לקח אפי' בלא פי' נמי ואמאי אמרו פי' ואחא עכבר ושקליה כלומר רק אותו הפרוסא.

נדע האיסור לאחור שפירש אי אמרינן דנקבע למפרע

וקצת יש לדייק מכה דקיי"ל שם צמי שלקח מן המקולין בשר כשר וכלך לביתו ולבסוף מלאו עריפכ באוחס מקולין עלמכ שכיו שם רוב בכמות כשרות שנחלקו צב, דעת כר"י ורבינו שמשון דאם לקח אדם מן המקולין חתיכה כראויכ להכחכד ואח"כ נמלא עריפכ במקולין חט"פ שלא נודע עד שפירשכ זו וכשנולד הריעותא במקולין לא הייחכ זו בקצו חט"פ אסורכ גזירכ שמה יקח מן הקצו כואיל ולא נודעו חתיכות בעריפות צין בחתיכות הכיתר ור"ח חולק דלא אמרו בשור כנסקל גזירכ שמה יקח מן הקצו אלא בכובש ביד כדי שיחפזרו ויקח מן הפרוש אז חיישינן שמה יקח מן הקצו וכ"כ בשאלות פ' ויקרא סי' כ"ז וכ"כ כר"ן בפג"כ בשם החוס' דלא מיקרי קצו אלא כשכיכ האיסור נודע קודם שלקח אבל אם לא נודע האיסור בשעב שלקח חט"פ שאחר שלקח נחגלכ האיסור ונעשכ קצו לא אמרינן דנעשכ קצו למפרע וכחוס' וברא"ש פגכ"ג כחצו דלכלכ למעשכ נראה כדעת כר"י, ועיין צכ"י שם ובש"ע יו"ד סי' ק"י שם, ועיין שם מחלוקת חכמי בריסק אבל החס שמלאו עריפות באוחס חנוות עלמו שלקח אבל כדין נראה דכ"ע מודי דאטו ברשיעי עסקינן.

דף א' ע"א

ביפול אי מהאי לחמץ בעין

דמאורייתא דביטול בעלמא סגי, משמע לכאורכ דביטול מכני לכ"ע מדאורייתא אפילו על חמץ בעין, ודלא כשיטת כרמזים ז"ל דלא מכני ועיין א"ח סי' תל"ד ס"ב.

דף א' ע"ב

לא שקלי מחדדי. מבואר בירושלמי בני עכצא רשיעי נינכו שאוכלין וקוראין לחברייכו שיאכלו אחס, וכיון שקוראין לחברייכון לאכול אחס כ"ש שלא שקלי מחדדי, ועיין פירושין ק' ע"ב אלמלא נחנכ חורכ היינו למדין גזל מנמלה וכו' דנמלה נמי לא לוקחא משל חברו וזה מזה ומיכו מ"מ הם גוזלים מכבעלי בתים.

דף י"ב ע"ב

ביאור מתי נקרא שלא בשעת ביעור

תוס' ד"כ חימחי שלא בשעת ביעורו, עיין רש"י שלא בשעת ביעורו בשש ובשעת ביעורו וכו' ועיין לעיל רש"י כ' ע"ב ד"כ ש"מ דאי כשנחתו בכל דבר לוקמיה דיו"ע ויבערנו בדבר אחר ול"ע דלשיטתו דביו"ע לעולם בכל דבר, א"כ מאי פריך ומאי ראי' דר"ע ס"ל אין ביעור חמץ אלא שריפא ועיין רש"י בסמוך (כ"ז ע"ב ד"כ שאס לא מלא) ועיין חי' כר"ן ורבינו דוד כאן. ובתוס' שאנ"ן לקמן כ"ע ע"ב הוכיח מרש"י כאן דכמשכח חמץ ע"מ לבטרו אינו עובר עליו כדעת בתוס' שם וממילא מיושב כמה קושיות עליו ודו"ק, ועיין חי' ר"ד כנ"ל ועיין מה שזיינתי לעיל דף ז' ברש"י ד"כ דאיסורא דרבנן ועיין ספר לבני בנימין (דיסקין) מערכה א' כהנ"כ ודבריו ל"ע לפענ"ד.

מ"ע דשריפת חמץ מקיים רק בזמן הביעור

ובדברי ר"ד כנ"ל ולפענ"ד לומר דס"ל דיש מ"ע לשרוף חמץ ולאחריה כמלכא חייבא בזמן הביעור ואם לא קיים אז כמלכא כו"ל כעבר כמלכא ובעלכ ולא נשאר עליו עוד חיוב לקיים מ"ע של שריפת חמץ אלא חייב לבטרו שלא לעבור בכל יראה ובל ימלא ולא משום מ"ע ולכן בכל אופן שלא יעברו דב"י וד"י סגי בהן במפרר וזורק לרוח וכל אופן שיוכל להשפית, ומ"מ אפילו עשה ושרף וביטל לא קיים שוב מ"ע של שריפת ודו"ק.

דף י"ג ע"א

מזון שתי סעודות, ובתוס' וכ"ש בחולין, עיין בעכ"מ לקמן מ"ע ובמלחמות שם.

בירור הספקות ע"י אליהו הנביא

שם בגמ' לא בערבי שנחות, כבר מובעת, לכאורכ משמע דוקא כשיבא לבשר על ביאת משיח אז בידו לעבר הספק אצל כל שלא בא לבשר בגאולה אכתי נבחינה לא בשמים הוא, דאלי"כ הא אפשר שיבא כל שפא ואפילו בע"ש ויעבר אלא ע"כ דכ"ג נבחינה מלאך הוא ואינו בידו, ולפ"ז בזכ"ז אין לסמוך על אליכו בפסקי חורכ ועיין שו"ת ד"ש יו"ד סי' של"א-ב' ובספרינו משנ"כ ח"ד סי' קס"ד. ועיין גיטין ו' ע"ב אשכחיה ר' אבהו לאליכו א"ל מאי קא עבד בקצ"כ א"ל עסיק בפילגש בגבעה ומאי קאמר א"ל אבהו בני כך הוא אומר יונתן בני כך הוא אומר א"ל ח"ו ומי איכא ספיקא קמי שמיא ול"ע.

בזמנו אליהו בא אפילו בע"ש ועי"ש

שם בגמ' לא בערבי שנחות, עיין עו"א ר"כ י"א למ"ד בניסן נצחא כעולם וניסן עתידים להגאל היינו דיו"ע של פסח וכו' אין אליכו בא בע"ש וי"ע וחי' דוקא באחישה לא בא אצל בעהכ בא אפי' בע"ש. ומרן דב"ש א"ח סי' קמ"ב כתב לסיפוך דדוקא בעהכ לא בא בע"ש דלא קבעו בשמים פה בגאולה על ע"ש מפני העורח אצל באחישה בכל שפא שיטבו דב"י ברגע יבא גואל ואפי' בע"ש, ונראה ביאור וראי' לדברי מרן שכרי אחישה הוא ע"י תשובה ואז ליכא מפני העורח שכרי כולם עבדים להם ועיין ברכות ל"ב ועמדו זרים ורעו לאחכם ואז ממילא לא יכיח עורח. ועורח איכא דמי שגאולה אצלו עורח אצל המחכה עליו בכל רגע שיבא אין לו עורח בשפא שיבא.

ועיין כרחי ופלחי סוף סי' ק"י שכתב דבאחישה אפשר לא יבא משיח בן יוסף תחילה, ועיין רמז"ס פ"ד מנזירות כי"א שדבר ספק אס ב"ד בא בשבט או דיו"ע ועיין ד"ש כנ"ל מה שחמכ עליו וביבא מילקוט ישעיה סי' מ"ב קודם ביאת המשיח יבא אליכו, ומיכו עיין רמז"ס כל' מלכים כי"ב כ"ב יש מן החכמים שאומרים שקודם ביאת המשיח יבא אליכו וכל אלו הדברים וכיוצא בהם לא ידע אדם איך יכיו עד שיכיו, שדברים סתומין בהן אלא הניחאים גם החכמים אין להם קבלה בדברים אלו אלא לפי הכרע הפסוקים ולפיכך יש להם מחלוקת בדברים אלו. ומשמע דאפשר לא יבא אליכו קודם לפי

דעתו, ובחמת חשדתי דהכל חלוי במחלוקת דלשמואל
שחין בין עובדי' לימות המשיח חלל שיעבוד מלכויות
בלבד איכ' יחי' הכל בדרך העצב וזכרע לפמ"ש שם
הרמב"ם דכשיצא אדם ויעמוד על ישראל ויושע וילחום
בשצילם ויללית כרי זכ' בחזקת משיח ואם יבנה בית
המקדש כרי זכ' משיח בודאי איכ' ע"כ שלא בא אליכו
קודם דאם בא אליכו קודם וכעיד שכוה משיח איכ' אין
לנו לחשוב אחר פעולותיו וזכנ.

שם בגמ' ונקצוה עכברים ימכרנה לישראל, וז"ע הא
כיון דהאכול ממח שאכל עכבר קשה לשכחה
(הוריות י"ג ע"ב) יכשיל בו ישראל, וז"ל לנשים או לע"כ
דלא קפדי אשכחה, או ליחזו לזכמתו, ומדברי רש"י
נשקליה לנפשיה משמע לפלמו לאכילה, ואולי לא אכלו
העכברים מן החמץ ממש אלא נקבו לדיסקיה שבו החמץ
וראח דרך שם שזכ' חמץ דאלו לא היכ' מצלצץ החמץ

לחץ היכ' חסור לנגוע בו דשמה לאו חמץ הוא וצ"י וצ"י
חינו עובר דלאו שלך הוא ורק משום השבת אבידה ואז
ליכא אבידה וז"ע.

דף י"ג ע"ב

נפסלות בלינה, ואין זכ' בכלל אין מביאין קדשים לבית
הפסול אפי"פ שיודע שיצאו הרבב ולא יוכלו
לאכלן כולם כיון שיש זמן לאכלן ולא ממעט בזמן
אכילתן, אזי הפסול ממילא בא וז"ש מחוך שכן מרובות
נפסלות מעלמן בלינה ואינו הוא המביא לפסול, וקל"ע
מקרא דאם ימנע בבית מכיות משכ' דלריך להרבות
באוכלין לכדר שלא יבא הפסול לבית הפסול לידי נותר.
וכן ואח' שפיר הכעמח דרוש דרש משכ' וכנס שורף,
ויקלף וכלא אפשר שלא יכלו לאכול הכל ובא לבית
הפסול וז"ע.

דף י"ד ע"א

**במתיא דכל העומד לשרוף כשרוף דמי, וישוב לקרשית השעיה' דכיון דפומאה עומדת לשרוף
הא אין לה שיעור ואמאי מפומאה**

והגר"א ז"ל שם כתב וז"ל, וכל דבריו חמוכין מ"ש למ"ד
כל העומד וכו' וכיניו ר"ש במנחות (ק"ב ע"ב)
וליתא דדבריהם הריכים ביעור כו"ע מודו וכמ"ש
בסוכה (ל"א ע"ב ל"ב ע"א וחולין פ"ט ע"ב) ועיין
רש"י שם ד"כ שיעורא ועירובין (פ' ע"ב וחוס' סועה
כ"כ ע"ב) ד"כ לאו וכו' ור"ל אפי"ג דאמרינן דדוקא
מידי דבעי שיעור כיניו לרבנן דס"ל כל העומד וכו' רק
כיון דעומד לשריפה ליכא שיעורא דכחותי וכו' אכל
לר"ש דס"ל כשרוף דמי כיון כמאן דליחנכו בעולם ע"ש.

**כתותי מיכתת שיעוריה וכל העומד לשרוף
תרי מילי נינהו**

וגר"א דכחותי מיכתת שיעוריה וכעומד לשרוף תרי
מילי נינהו ותרי עממי אית זכו דמיכתת
שיעוריה לא אמרינן רק בדבר שריף שיעור שלם וכל
שריף שיעור שלם ומסויים אמרינן דכחותי מיכתת
שיעוריה' וחסר בשלימות השיעור כגם שיש כאן לפנינו
הרבב מהחפץ ואילו לא היכ' מיכתת או שלא היכ' לריך
השלימות היכ' זכ' כדי השיעור ויותר מ"מ כיון דבעינן
שלם כרי חסר השלימות ודוגמא לדבר אחיכת חלב
גדולק של ב' סאה וחלב קטנה של ב' זיתים לענין לחם
משנכ' הקטנה חסרה שכיח שלם ובגדולק חסר נמלא
בגדולק אינו ראוי לחסרון השלימות ולא מחמת שאין זכ'
שיעור כזית או כביצה, וכן לענין אחרוג שיעורו כאגוז
או כביצה ואם יש כאן אחרוג גדול כמה ביצים ומרוסק

שורפין חרומה עמאכ עם העכורכ בפסח כיון דבין
כך ובין כך לשריפה קאי. והקשה בשע"מ דכל
דבר העומד לשריפה אמרינן בגמ' דכחותי מיכתת
שיעוריה ואין לו שיעור, וכיון דלעומאכ לריך שיעור
בכיות כרי אינו מעמא כיון דכחותי שיעורא וליכא
כזית. וכתב לי חכ"א לחרץ דכא דאמרינן כחותי מיכתת
שיעוריה פירושו הוא שדבר העומד לשריפה הוא כמו
כחות לפתיחים דקים ובדבר שריף לכיות גוש אחד כ"ז
פסול, אכל בעומאכ דבעי שיעור כזית כבר כתב
הראב"ד בכל' עומאכ דאין כזית זכ' לריך לכיות בגוף
אחד, וא"כ אפי' נאמר כחותי מיכתת שיעוריה כרי כן
כפתיחים דקים הרבב שבין כולם יש זכנ כזית ומעמאי
ע"כ, ויפכ' כתב זכ' וכבר כתבתי באריכות גדול
בשנוכ' זכ'.

עוד יש ליישג קושיית השע"מ דהנה כר"ן (פ"ב
דגיטין) כתב הכותב גע בדבר שריף ביעור מן
העולם ועומד לשרוף אם כתב עליו בעל הגע, ובש"ע
אכ"ע (סי' קכ"ד ס"א) כתב וז"ל, גע שכתבו על
איסורי הנאה כשר, וכתב הרמ"א מיכו בדבר שריף
ביעור מן העולם ולריך לשרפה אם כתב עליו גע בעל
(כר"ן פ"ב דגיטין), והח"מ וב"ש דחקו בדבריו ליישגם
שכרי החס' דעת כר"ן אליבא דר"ש דס"ל כל העומד
לשרוף כשרוף דמי, ובאריכו בדבר ובשנוכ' דבריו וגם
האריך פסק הרמב"ם בזה, ועיין פר"ח ובכ"ש מה
שבאריכו בזה.

די"ל דכיון דאכלא ממילא כווצר דדבר דלא כוי עומד לישרא ואיה זכ שיעור וכצן. ובגמ' שבת (ר"פ רבי עקיבא) מנין לעו"כ שמעמא וכו' שנא' חזרם כמו דוכ חאמר לו מה נדכ מעמא וכו' והא ע"ז נמי עומדת לצער מן העולם וכחותי מיכחת שיעוריה וק"ל.

בפומא א' אמרינן העומד ל'ישרא

ומה שנלפע"ד לומר בזכ דלענין עומאכ לא שייך האי סברא ולא אמרינן זיכ כמאן דליחא כלל דמי, דלענין עומאכ בעיקר אס הוא ראוי לאכילא או לא וראוי לאכילא כוונתו שראוי בעלם שמהכלל הוא טוב למאכל אף שאסור לאכלו מלד איסור עומאכ, רק מאחר שיש לפנינו מאכל שראוי לאכלו מקבל עומאכ ורק לאחר שנפסל מאכילא עומאכ פורחת ממנו, ועיקר העומאכ כה"ג הוא שחייבה כחורב זכ והוא גזירת הכחוצ אף שעומדת להיצטל ולהצער מן העולם צ"א.

מוכח שדפומא מפומא אף שעומד ל'ישרא בין שראוי לאכילא

ובתוספתא (שלבי עוקלין כ"ז) אמרו ערלכ וכלאי ככרם ושור הנסקל ועגלכ ערופכ ולפורי מלורע ופער חמור ובשר צחלב כולן הן מעמאין עומאח אוכלין ר"ש אומר כולן הן מעמאין עומאח אוכלין, מודכ ר"ש צבשר צחלב שמעמא עומאח אוכלין הואיל וביחא לכ שעת הכושר. ובגמ' בכורות (ע" פ"ג) ואמר רב אסי אמר רבי יוחנן מ"ע דר"ש דכתיב מכל המאכל אשר יאכל, אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים קרוי אוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים אינו קרוי אוכל.

והדמב"ם (פ"ע מכל' ע"א הכ"ה) כתב, בערלכ וכלאי ככרם ושור הנסקל שנשחט ועגלכ ערופכ צין שנשחט צין שנערפכ ולפורי מלורע ופער חמור ובשר צחלב ובשר פרכ אדומה ופיגול וכוונתו אע"פ שכל אלו אסורין בהנאכ כולן מעמאין עומאח אוכלין, ובכ"מ ר"ש אומר אין מעמאין וידוע דכלכ כח"ק.

והנה כל בני כולכו איסורי הנאכ נינוכו ועומדים לישרא ולצער מן העולם ואפ"כ דין עומאכ יש לכן, ונראה דבעטם כיון דכס דבר מאכל דין עומאכ להם ואפי' ר"ש דפליג אח"ק מודכ כיכי דכיה ראוי לאכילא כגון צבשר צחלב משום דכ"י לו שעת הכושר, ואמאי הא עכשיו הוא עומד לצער כיון דאינו ראוי לאכילא ואסור בהנאכ. אלא ודאי דלענין עומאכ בעיקר תלוי אי המאכל הוא ראוי בעלם או לא ודו"ק צ"ב.

אינו כשר דהשיעור מיכחת ומרוסק וכן אס הוא של אסכ"י, אבל אס אוכל כזית נבילא אפילו מרוסקת וכחותי מיכחת לכמה פרורים קטנים אס אוכל כזית לוקה ולא אמרינן כיון ששיעור שאכל מיכחת יפעור דכחא שיעור צמליאות צעינן כל שיש שיעור כזית, ואין נפ"מ בשלימות השיעור, אבל צדכר שעומד לישרא ולהצער מן העולם אמרינן זיכ כשרוף דמי וכמאן דליחא בעולם כלל. ועיין בית שמואל (אכ"ע כנ"ל סק"צ) ורש"י מנחות (דף ק"צ) כנ"ל דקיי"ל כר"ש, ועיין לב חרי' (חולין פ"ע ע"ג) מש"כ צ"ב.

בכיון הדם כל כמה דמיכחת מעלי מפי

ובה"א יחייב לי נמי פירש"י חולין (פ"ע ע"ג ד"ה שיעורא) שכתב וז"ל, ועו"כ כיון דלשריפכ קיימא כל העומד לישרא כשרוף דמי כלכך שיעוריה לאו שיעורא דכחותי מיכחת אבל כחא כמכ דשריף ומיכחת מעלי לכסוי ומשום הנאכ ליכא דמלוות לאו ליכנות ניחנו (פי' לענין כיסוי הדם). ולכאורה מה זכ שכתב ועו"כ כיון דלשריפכ קיימי וכו' אבל כחא כמכ דשריף ומיכחת מעלי עפי, למכ שינכ כמכ דשריף ומיכחת כול"ל כמכ דמיכחת. ולהנ"ל אחי שפיר דכ"י סד"א כיון דעומד לישרא כשרוף דמי כמאן דליחאכו בעולם דמי וממילא כאיך מכסין זו, קמ"ל דעכ"פ לאחר שריפכ יש צו עפר וכ"ש דמעלי לכסויי וכל מה דמיכחת מעלי עפי, ולזכ נראה לומר ככוונת צמכ שרמז בגר"א ז"ל נזכרו דבריו לעיל. ועיין שעכ"מ (פ"ד מכל' גירושין כ"ג) מה שהאריך ברבכ צדכרי הר"ן ז"ל וחסו' שער אפרים ודו"ק.

והנה לפי שעת הר"ן וברמ"א ובצ"ש הנ"ל שפיר הקשה בשעכ"מ ז"ל כיון דקאי לשריפכ, וכוונתו דא"כ ממילא כחותי מיכחת שיעוריה ומצער מן העולם הוא וכדעת ברמ"א ז"ל ובר"ן ז"ל, וא"כ אין לו שיעור לעמא דכרי כשרוף דמי שאין לו עוד שום עומאכ שחרי כי' כלל כי', ובדאי ידע בשעכ"מ ז"ל מדכרי בראצ"ד ז"ל אמנם אין זכ שייך לכאן דכרי כחא כוי כמצער מן העולם ואחי שפיר קושיית בשעכ"מ.

האיך מפומא תרומה מפומא, וישוב לקושיית השע"מ

ובעיקר קושיית בשעכ"מ צבר מלחי אמורכ צמקוס אחר, דלפי דעתו תקשה צכל תרומה עמאכ כאיך מעמאכ כיון דעומדת לישרא וכל העומד לישרא לית זיכ שיעורא ופרחת לכ עומאח תרומה לעמא אחרים כיון דלעולם עומדת לישרא. ואין להקשות ג"כ דא"כ כאיך פוסל אח האדם האוכל תרומה עמאכ,

ואי י"ל דלמיל כחצתי דדעת שפ"מ כפי שיעת כרמ"א דכעומד לישרף כמבוער דמי, וא"כ י"ל בדרך פשוט לפי שיעת שאר הפוסקים דאין קיי"ל כח"ק ולא כר"ש וא"כ לא אמרינן כל כעומד לשרוף כשרוף דמי וק"ל ופשוט. ועיין ביעבז בחשו' שער אפרים (סי' א' וצ') מה שכתבין כרצב דכני סוגיות דכל כעומד כממ מקומות בש"ס. ועוד יש לי בס"ד דברים, עכ"פ דברי כשע"מ ודאי מקושיי כנכס כס.

גזירה הוא לעבוד בב"א אף שאין לה שיעור
[אף שעומד לישרוף]

ולאוד זמן מלחתי בחשו' מוכר"ס מינץ (סי' כ'), וכצ"ל בחשו' מוכרי"א אסאד סי' קל"ח) שכתב על כל חמץ דעלמא מדוע יעבור דב"י לפמ"ש הפוסקים דאינו עובר דב"י בפחות מכזית וא"כ לדין דקיי"ל כל כעומד לשרוף כשרוף דמי נימא כחתי מיכח שיפוריכ כיון דחמץ עומד לישרף. ותי' וז"ל, וחולס בדבר פשוט דלק"מ דגז"כ הוא לעבור דב"י וכעין זה מלינו כרצב פעמים בש"ס ופוסקים. ועיין ג"כ בספר צאר הלכך שכתב וז"ל, וי"ל חרומה עמא וקדשים עמאין לא יעמא אחרים כואיל דלשריפכ עומד כחתי מיכח שיפוריכ כמו שכתב בחוס' סועכ (דף כ"ב) על כלאי הכרס, ונראה פשוט בשלמא גבי כלאים כקשו בחוס' דלא יעמא אחרים כואיל דבלאו איסור עומאכ עומד שפיר לשריפכ משום איסור כנאכ וכחתי מיכח שיפוריכ, אבל כיכא דלשריפכ עומד בשביל עומאכ צוכ אין סברא לומר דכחתי מיכח שיפוריכ ולא יעמא אחרים, דגבי עומאכ גז"כ הוא לעמא אחרים דבשביל זה מיקרי עמא לעמא אחרים, וכחצוב מעיד וכצ"ל אשר יגע בכל עמא וגו' עכ"ל, ושישו מפי שצ"כ כוונתי לדעת כרמ"א. ועיין שו"ת משנכ כלכות ח"ג סי' קנ"ט-קס"א.

עוד רגע אדבר דנפל בלבי מגמ' יצמות ק"ג ע"כ סנדל כמחלט לא חלוצו צו ואם חלכ חלינאכ כשר

ופריך מ"ש מציה כמוסגר ועליה דאמרינן דכחתי מיכח שיפוריכ וכמאן דליחא ומשני דשאי צגד דאמר קרא ושרף אח כצגד אפילו בשעת שריפכ קרוי צגד ופריך וליגמר מינכ ומשני איסור מעומאכ לא גמרינן ע"ש ולפ"ז כ"כ בדין אחי שפיר ככל ודו"ק.

דבר המפורש להתירא אי יכולין לאסור

מדרבנן מיכו מעמא, קל"ע לכע"ז (א"ח סי' חקפ"ח סק"ד ויו"ד סי' קי"ז) שחידש דדבר כמפורש בקרא לבחירה אין כח ציד חכמים לחסרו אפילו מדרבנן וכדברים ידועים וככא אחר מקרא מלא דבר ככחצוב ל"ש חרומה ל"ש קדשים אינו עושכ כיונא צו ואפ"כ גזרו רבנן לעמא מדרבנן ומיכו עיין חוס' (צ"מ ע' ע"צ) ד"כ חשיך וי"ל דכ"י פריך מכאי קרא כיון דאמר רחמנא לנכרי חשיך לא כיכ לכס לחכמים לאסור משמע כע"ז וכצ"ן ועיין משנ"כ ח"ו סי' ק"א.

דף ט"ו ע"ב

שאני כחם דעפרא בעלמא כוא. משמע דמשנפסל לאכילת אדם אף שעדיין ראוי לאכילת כלב עפרא כוא ועיין חו"ד יו"ד סי' ק"ג סק"א אבל כשנסרח גוף האיסור פקע שם איסור מכל וכל ונעשכ כעפרא ואינו חוזר לאיסורו וכוא נלמד מקרא דנכלכ שאינכ ראוי' לגר ועיין בית שפרים א"ח סי' ר"ו מה שחמכ אחו"ד מגמ' בבורות כ"ג ע"א ואולי יש לחלק צין עומאכ לאיסור ודו"ק, ועיין חכ"א בית ד' ש"ד ובצדכ"צ שם מחלוקת כר"אכ וכרש"א ז"ל ועיין משנ"כ ח"ו סי' ו' וסי' קי"ב.

דף ט"ו ע"א

אך מעין וצור מקוב מים, עיין שו"ת ח"ס יו"ד סי' רי"ג דצ"כ וראיתי קדמון אחד ושכחתי מקומו למכ אין כמים מחטמאים כשנוגע בכם כעמא צעח עבילחו ועיין חוס' רי"ד בשו"ת שלו באריכות.

דף י"ח ע"א

בפוגיא דחולדה ששותתה מי חפאת אי נפסלי במלאכה, וביאור גדרי היפח הדעת

ורש"י חולין ע' ד"כ אס. ולפי שכתב שם על דברי רש"י, אחר כך קלח לצאר דבריו הקדושים שכם גם דברי כר"י כלן.

גרסינן בגמ' חולין (ע' ע"צ) אס יכולכ כחולדכ לשחות ממנכ וכו' ופרש"י צד"כ אס וכו' דחנן (פרכ פ"ע מ"ג) כל כשרלים אינן פוסלים במי חטאת חוץ מן כחולדכ מפני שכ"א מלקקת, ר"ג אומר אף כנחש דכל

פרח ששחחכ מי חטאת צשרכ עמא, ר' יכודכ אומר צעלו צמטיכ, עיין רש"י וחוס' ד"כ צעלו שכתבו אבל צעודם צפיק לא צעלו אפי"ג דאמרינן במס' פרכ (פ"ע מ"ג) דכל כעופות פוסלין מי חטאת, אומר ר"י דכחם מיירי קודם קידוש נפסלים כדפי' בקונטרס צכניזקין י"ג דצעינן שחכא חיותן צכלי או משום מלאככ. ועיין צכמלין על כגליון לרש"י גיעין פ"ו ע"ב

כמקיא פוסל דכחיל וכפרישו מכן לשחות כרי נעשכ
זכן מלאככ ונפסלו וכשמקיאח פוסלות אח כראשונות
דמי חטאת נפסלו זמלאככ אחרת כדאמרינן (גיטין נ"ג)
וכו'. וכקשו זחוס' דמאי מלאככ שיך כחן, וחירלו
ע"ש.

ובחידושי כרש"ש כקשכ וז"ל, ק"ל דכא זעינן עובד
דומיא דנעצד דניחא ליכ עיין זגיטין שס
זפרש"י וחוס' זבשחיית נחש מאי ניחוחא חית ליכ
עכ"ל. וכנכ לכאורכ לע"ג שכרי רש"י זעלמו זביא
מגמ' כנ"ל וכאיך אישחמיטתי' מיניכ דזעינן עובד
דומיא וכו'.

ונלפענ"ד דדברי רש"י נכונים כס, זבזחילכ עוד נדקדק
לשיטת כרש"ש למכ כקשכ כן רק גזי נחש
דמאי ניחוחא חית ליכ ולא כקשכ ג"כ גזי חולדכ דמאי
ניחוחא חית ליכ דכא חרויכו ככדדי ניככו, ול"ל דגזי
חולדכ כ"י ניחא ליכ דאפשר דמיירי זחולדכ שרונכ
לקיימו זביחו וכדרך כמכ שריס, ולכן שפיר ניחא ליכ
זשחיית מי חטאת כי כיכי דלא חמות זלמא. וא"כ כ"י
גזי נחש אפשר לומר דמיירי זחדס שרונכ זקוימו של
נחש וכגון חותס חנשים שטושים לירקום קרקס זלע"ז
מכנחשים וניחא לכו זמכ שזוחכ ממי כחטאת כדי שלא
ימות. וכל זכ לשיטתו ז"ל שגראכ שכקשכ רק מנחש ולא
מחולדכ.

נחש השותה ממי חטאת פוסלו משום היסח הדעת

ברם לעיקר אישחמיטתיכ מיניכ לכגאון זמחכתי"כ
דברי כרש"ש זמס' פרק (פ"ע מ"ג) שכביא שס
דברי רש"י כנ"ל ופי' דברי רש"י שכוא מעטס היסח
כדעת וז"ל, פסולין משום משקכ שזפיכס כחוזר עס
כמים לחוך ככלי וכרוק פסול ומעורב עס כמים ודלא
כר"א וכו' חזל חין לפרש כדפרש"י זפ"ק דחולין משום
דזעינן מים חיים חל כלי וכו' חין חשכ זזכ כדפרישית,
ועוד פי' שס עטס אחר משום דנעשית זכ מלאככ
כשכפרישכ לשחות וכשכקיאח פוסלת כשאר וכך
מלאככ לאו מכל כני מלאכות דלעיל שפטאחס כממלא
וכמקדש חלא כככוא דפ' כניזקין כעושכ מלאככ זמי
חטאת ששקל זכס משקולות (נ"ז נ"ל שזכ י"ש ז'
פירושים כא' כגון שזלגין א' י"ש כמו משקל ליטרא מים
ומשימים אחוה זכך שניכ ופי' כשני כגון שלגין מלא מים
כדאמרינן וי"ש נקב אחד זדופן כלגין ומשימים זכר
זמים שזחוך זכ ככלי וכשמגיעים כמים לאוחו כנקב
יודעים כמכ משקלו. ונראה דלענין כרש"ש זכאן כך
פי' זחרא עיקר שזעשיית מלאככ זעלמות כמים כגון
ששחכ מכס זכמכ וחייכ וכו' דככא כוי זגוף כמים)

דמיירי שאינו זעל כמים ושאינו פוסל זמלאככ חלא
משום היסח כדעת כ"י כשנכנסו כמים זפי כזכמכ
וכחייכ וכסיח דעחו מכס נפסל מפני שכיא מוללת וחין
כמים חוזרין לחוך פייכ וכו'.

היסח הדעת אקרי מלאכה

ונראה דזחמת כאי מלאככ שזחכ רש"י כעטס כוא
משום היסח כדעת, רק שרש"י קורא אחוה היסח
כדעת מלאככ דכוי דומיא דכניזקין ששקל זכן משקולות
דקרי לכ נמי מלאככ זגמ' שס, ואפי"כ כעטס כוא
משום היסח כדעת. ולפ"ז לא קשכ מידי קושיית כרש"ש
ז"ל, זככאי ודאי חין חילוק שזכ זין נחש לחולדכ דהיסח
כדעת איכא זשניכס, וכיון שאח"כ נחערבו זמים
ככשרים נפסלו כל כמים. ועיין חוס' ככא (ד"כ זעלו)
שכביאו נמי עטס רש"י שכוא משום מלאככ. ולכאורכ
ל"ע שכרי זחולין כנ"ל כקשו אפי' רש"י ז"ל לפי פירוש
אחר וכאן זביאו זכחס דנפסל משום מלאככ ודזריכס
לכאורכ סותרים.

ובן פי' כרש"ש שס וז"ל, ועוד מפרש"י דכחיל וכפריש
מכן לשחות כרי נעשית זכן מלאככ ונפסלו
וכשמקיאח פוסלת אח כראשונות, וגס זכ לא יחכן דאי
חשיבא מלאככ לפסול כי לא מקיא נמי מפסלן כולכו
דמלאככ פוסלת זמים לאו דוקא מלאככ שזגופו דכל
מלאככ שאחר מילוי וקודם קידוש וכו' ועושכ מלאככ
זמי חטאת דפ' כניזקין נ"ג דשקל זכן משקולות כחס
זאחד דלאו זעל כמים שאינו פוסל זמלאככ חלא מעטס
היסח כדעת כדאמרינן כא דאסח דעחייכ כא דלא חסח
דעחייכ. ומיכו י"ש לפרש כאן משום היסח כדעת,
דמכיון דנכנסו כמים זפי כזכמכ ועוף כסיח דעחו
מכס וכשמקיאח פוסלת כראשונות וכו' ע"ש. כרי
שכרש"ש וכרש"ש שניכס נכאו זסגנון אחד ופי' דכאי
משום מלאככ כיינו מעטס היסח כדעת וזכ חין נפ"מ
זין נחש לחולדכ, ושפיר מיושזים דברי רש"י ז"ל ולע"ג
אכגאון רש"ש ז"ל שלא כרגיש זזכ.

ובזה נ"ל נמי ליישכ מש"כ זרש"י כנ"ל דמי חטאת
נפסלו זמלאככ אחרת, וכזכ כרש"ש ז"ל שס חייב
אחרת נ"ל למחוך ע"ש. חמנס זכ לשיטתו ז"ל, חזל לפי
מכ שזחכתי זס"ד נ"ל ליישכ דברי רש"י שר"ל דאף
דכאן לא כוי מלאככ גמורכ כמו שאר מלאכות דכוי
זגוף כמים, מ"מ כמו גזי משקולות אף שאינו עושכ
מלאככ זמים גופייכו רק שזניחס על כמשקולות נפסלו
ע"י מלאככ אחרת שטושכ, וכיינו שאינס נפסלים
זמלאככ זגופס רק משום שטושכ מלאככ אחרת ומשום
היסח כדעת, כ"י כרי נפסלו כמים משום היסח

כדעת. ובכיוון דייק רש"י ז"ל לכחוצ חיבת אחרת לכוליא מסבחת כרש"ש דכחל במלחכת ממש מיירי, וכחצ חיבת אחרת שר"י שפושכ מלחכת אחרת מסיח דעתו ממנו וכו"נ כן הוא וזכ נכון בס"ד.

לאחר שנים רבות דייקתי ברש"י (חולין ל"ב ע"א ד"כ קמ"ל) שכתב וז"ל, דחולין נמי משמע אבל רישא דנחכיון לאחרת לא חילעריכא דנכי נמי דלוחה וחברתה משמע שחי פרות אדומות מיכו כיון דנחכיון למלחכת אחרת מיפסלה משום היסח הדעת ולא גרע מחתיכת דלעת ע"ש.

היסח הדעת אי מפסיל דוקא בשחזא בידו

וראיתי בלז ארי' (חולין כ"ג) שמציא ג"כ דברי כרש"ש כ"ג [ולא כרגיש ג"כ שבר"ש פי' כן] ומיישב בזכ קושיית החוס' מה שפקשו ארש"י דמכ מלחכת שייך כאן, ולפי דברי כרש"ש נוחא ע"ש.

ולפענ"ד דברי הגאון ז"ל ל"ע, שכרי החוס' לא ס"ל כחי עעמא דכר"ש וכרש"ש ז"ל וס"ל דכ"ג חינו נפסל מכח היסח הדעת כיון שאינו צידו לא שייך כיכ היסח הדעת, ולשיעתיכו חזלי דכתבו בפ' חומר בקודש (כ"א ע"א ד"כ חונן) וז"ל, ובקשכ כר"ר חליכו לפסול כחי סכין בכיסה הדעת כדאמר לעיל וכו' וחי' כר"י ולא שייך היסח הדעת לפסול רק דומיא דכחש שחי' צידו ואסח דעתיכ הימנכ, אבל כיכא שאין צידו כגון שאכד לא שייך כחש היסח הדעת ליפסול. וכביא כר"א סעד לדבריו ממס' שקלים (פ"ז מ"ג) דאמר כחש נמלא בעזרכ חיברים עולות חתיכות חטאות, ומשמע שפולכ נקריבכ וחטאת חיאלכל ולא מיפסלכ בכיסה הדעת. וכיון דס"ל להחוס' דכיכ שאין צידו לא שייך היסח הדעת, ח"כ כ"ג כששחכ ממנו חולדכ נמי לא כוי צידו לאסוח דעתיכ מיניכ, ולכן שפיר כקשו החוס' אפרש"י דלשיעחם ז"ל לא שייך כאן היסח הדעת וכנ"ל.

אמנם רש"י וכרש"ש נראה דס"ל דשפיר שייך היסח הדעת אפי' במקום שאינו צידו, נמלאנו למדין דכיסה הדעת מחלוקת הראשונים היא, דלדעת החוס' היסח הדעת שייך רק כשכח צידו ואסיה דעתיכ, ולדעת רש"י וכרש"ש וכר"ש אפי' כשאינו צידו ודו"ק.

לגירסת התוס' במתני' דשקלים לא נפסלו העוליה והחטאות שנמצאו

וראיתי בגליון כש"ס (חגיגה כ"ג) שכתב דברי החוס' בלע"ג וז"ל, וכביא כר"א סעד וכו' חתיכות חטאת זכ וזכ חטובר לורחו וילא לבית כשריפכ

כך הוא במתני' פ"ז דשקלים מ"ג ודברי חוס' ל"ע ע"כ. ולולי דברי קדשו נראה דהחוס' גירסא אחרת כי' לכו במשנה שקלים כנ"ל. ולפענ"ד ראיכ לגירסחם ז"ל דכוכ בפסחים (ל"ד ע"א) חיתיו' ר"י לר"ל ר"י בנו של ריב"ז אומר לול קטן כי' בין כבש למזבח במערבו של כבש ששם כי' זורקן פסולי חטאת כעוף וחטובר לורחן וכו'.

וחקשה כלל"ה, יש לדקדק למכ בקשכ אוחו ממשככ דמדות שכחכ בסדר קדשים ודברי יחיד הוא דר"י בנו של ריב"ז אמר ככאשר באמת כשיכ דכחי חנא דבי ר"א, ולמכ לא כקשכ מסחם משככ דסדר מועד פ"ז דשקלים כשר כנמלא וכו' זכ וזכ יולא לבית כשריפכ. ואי היסח הדעת פסול כגוף למכ לו עיבור לורכ, כרי כיון שנמלא לא ידע אדם ממנו לשמרו ונפסל בכיסה הדעת ומלכד שזו משככ קדומכ בסדר מועד חלל שזו סחם משככ היא. ולא שייך לתרן חנא דבי ר"א הוא דח"כ קשיא סחמא אסחמא שכרי שינו כפסח שינא או שנעמא ישרף מיד וכו' ע"ש.

אמנם אי נגרום במס' שקלים כנ"ל כגירסת החוס' אחי שפיר קושיית כלל"ה ז"ל ולא כי' יכול להקשות מיניכ לר"ל דכחם גרסי' דלעולכ נקרב וחטאת חאלכל ולא מפסלכ כלום, ולכן כולרך כחנא להקשות ממשככ דמדות. וח"כ נמלא לפי קושיית ר"י דגם גירסת כגמ' כיככ כגירסת החוס' דחל"כ חקשכ קושיית כלל"ה ז"ל ודו"ק.

ברם כלל"ה שם חידש מעלמו דלא מיקרי היסח הדעת רק כיכי שידע ממנו ומסיח דעת ממנו, אבל זכ שנאכד ולא ידע כו אדם לא מיקרי היסח הדעת ולכן לא יוכלו להקשות מזכ המשככ כלל, וזככ לכיון כזכ לדברי החוס' ז"ל ול"ע שלא כרגיש כזכ שכבר חידשו כן החוס' (חגיגה כ"ג). אמנם לדידכו בלח"כ לא קשי' קושיית כלל"ה דכס גרסו במשנה שקלים גירסא אחרת וכנ"ל. שוב ראיחי שכבר כקשו המפרשים חלל"ה כנ"ל מדברי החוס' כנ"ל, ועיין רש"ש (פסחים כ"ג) וז"ל, כלל"ה כקשכ וכו' חלל שכוועחק שם כמשככ בשיבוש ע"ש ובגבו"ר ואנכי מלאחי צירושלמי שם על המשככ ר' אלעזר וכו' כס"ד עטון עיבור לורכ אר"כ מחניחין אמר כן כו' אר"י וילוח וכו' ע"ש. ועיין רש"י (כריתות כ"א) דס"ל היסח הדעת משום עומאכ.

ודע דלא אוכל מהפעלס מדברי רבינו הגדול כרש"י ז"ל (פ"ז מהל' פרכ כ"ג) חמש"כ כרמב"ם כממלא וכל חלו שחשכ שם איסורן משום מלחכת שמילוי מלחכת היא, וכחכ בכשגות ח"א דעתו ככל חלו לאו משום מלחכת הוא נפסל חלל מפני היסח הדעת שכח שורש

רמ"א סי' ל"ח אי חזלינן בחר שמא לענין ביטול ומכ שפשיג עליו כש"ך כרצב ועיין פמ"ג יו"ד כנ"ל מכ שכתב ליישב קנא דברי רמ"א מכשגת כש"ך ודו"ק. ועיין מס' כלאים פ"ע מ"א ובחוי"ט שם ומכ שחמכ כגרע"א שם ועיין שו"ת בית שפרים יו"ד סי' שפ"א ושפ"ב. עוד בבאחי במקום אחר ראי' מכא דאמרו חז"ל נבלה כראוי לגר קרוי נבלה ושאניכ ראויה לגר לא קרוי נבלה ועיין חו"ד יו"ד סי' ק"ג חילוק נפלא בין אינו ראוי לגר ובין אוכל שלא כדרך אכילתו דזכ אינו קרוי נבלה ואזל לב שם נבלה מינכ ונשאר כיחר אצל שלא כדרך אכילתו לא נעשכ שינוי בשם נבלה וכבן.

משקח סרוח, עיין לעיל ע"ו פ"ב שאני כחם, ומכ שכתבתי שם.

דף י"ח ע"ב

עודה אי הוי רשעה"ד לשבת

עודה רכ"ר היא, עיין רש"י לעומאכ. ועיין רא"ש מס' חמ"ד כ"כ ד"כ על שרץ בשבת די"מ משום דעזר כר"ר ונ"ל שטעו דכא דאמרין (פסחים י"ט) זאח אומרת עזר כר"ר כחם לענין ספק עומאכ אצל לענין שבת כו' כוי רכ"י וחמיכ למ"ל מוקפת מחילכ, ועיין משנ"ח ח"ח סי' ק"ד וסי' ק"ל ישוב לדברי הרא"ש. ועיין נזיר דף נ"ז פ"א שני נזירים וכאי דקאי גביכון כא חלחא וכו"ל ספק עומאכ ברכ"ר, ועיין רמב"ם פ"א מכל' סוטכ כ"ג שפסק כירושלמי, ועיין כ"מ ומל"מ שם, ועיין יש"ש קידושין סי' כ"א דס"ל דמדינא פסק כרמב"ם כן ולא מחומרא ודו"ק. ועיין בריח משכ על הסמ"ג מלכ נ"ז ומנ"ח מלכ שס"כ ושו"ת ח"ס א"ע סי' ק"ב.

ודע דכחירי נדכ דף כ' פ"ב כשחצרוחכ נושאח אוחכ במעכ כחכ דנשים אפילו מאכ לא כוי רכ"ר וכ"כ כרשב"א ז"ל דנשים אפילו מאכ אין עושות רכ"ר וכרמב"ן חולק על זה ועיין ח' כרא"כ נדכ כנ"ל ונ"ע.

דף כ' ע"א

בד"ן הכשר מומאה אם שייך בקדשים, ובגדר הבעלות בקדשים, ודין הגזל מתנות כהונה אם חייב לשלם

בקלוב"ח (סי' ח"ו) לפ"מ דאיתא בזבחים (דף קי"ד) דאין אדם יכול לעשות קרבן שלו מוקלכ ונעבד משום דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו. וקרבן של קדשים לאו שלו הוא, א"כ איך מועיל ככשר בקדשים מאחר דקדשים מיקרי אינו שלו וליכא רלון בעלים. ואי' בקדשים וחליבא

פיסול המלאכה וכו' נקרא על שמכ וכו' וכללו של דבר אין אדם יכול לכיין דעחו לב' דברים כאחד, או לשני בני אדם כ"א נפרדים במעשיכס, וא"א בלא היסח הדעת וכו' ע"ש. ונמלא כראצ"ד מחדש דבר חדש דאין אדם יכול לכיין דעחו לב' דברים כאחד ויכ"י זה כמו אין עושין מלוות חבילות חבילות או עוסק במלכ פטור מן המלכ, ואפי' אפשר לקיים שניכס יחד שא"א לכיין דעחו לב' דברים כאחד, ויש להאריך. א"כ במקיים כשכ מלוות בכל יום ובכל רגע היאך צידו לקיים מלוות אחרות, ובארכתי בזכ בס"ד במקום אחר.

היסח הדעת מעון עיבור צורה

וליישב דברי החוס' כי' נלפענ"ד דכוכ כירושלמי שם איתא ר"ל בשם ר"כ היסח הדעת מעון עיבור לורכ אר"י ויאוח לאכלו אין אחכ יכול שמא נחלקלקל לורחו לפוס כן לריך למימר חעובר לורחו וי"ל לבית כשריפכ, ופי' בקרבן עדכ שם דר"י ס"ל היסח הדעת לא צעי עיבור לורכ וכמשנכ דצעי עיבור לורכ הוא שמא נחלקלקל לורחו. נמלא דכירושלמי מבאר ככא דלא כוי כעטס משום היסח הדעת, דאי משום היסח הדעת לא צעי עיבור לורכ ומדצעי עיבור לורכ ש"מ דלא ניפסל משום היסח הדעת, ומשני דהיסח הדעת מלי אף לאכלו וכו' ואם ידע שכיום נאכדו ולא נחלקלקל לורחו שריין אף לאכלו ש"מ דבזכ ליכא היסח הדעת ע"ש, ומיושב בזכ שפיר דברי החוס' ודו"ק. שוב ראיתי בכחר כמלך (פי"ט מכפכמ"ק) שפי' כעין זה ע"ש, ועיין בחפ"י שכבר כביא קושיא זו על החוס' בשם בגדי ככוכ ומכ שחירץ שם ועיין כריב"ב ודו"ק.

ועיין עוד בל"ח מכ שכביא ממ"ל (פי"ט מכפכמ"ק) חמיכ אמאי לא זכר כרמב"ם כלל דין זה דהיסח הדעת אף דברור ליכ דכלכ כר"י לגבי ר"ל.

לענין ביטול אי חזלינן בתר שמא

רש"י ד"כ בעלו במעיה ואין עוד שמן עליכס, עיין

ראוי צער דאחכשר במאי, כוכ כרמב"ם (פי"ב מכע"א כ"א) כחכ כל דברי ככשר דברי קבלה כן מפי כשמועכ למדו שזכ שנאמר וכי יותן מים על זרע אחד כמים ואחד שאר שצכ משקין וכו' שיתן עליכס כרלון בעלים ואחר שנעקרו מן כקרקע. וכקשכ

מיחלקו, אלא לאו לכוּלִּיא בדיינין, ככא במאי עסקינן דאחו לדיכ, אי דאחו לדיכ מאי למימרא דאחו לדיכ בעבלייכו וקסבר כאי חנא מחנות שלא כורמו כמי שבורמו דמיין. ופרש"י דאחו לדיכ דכּן ואח"כ גזלם זכ ממנו דכו"ל ממון שיש לו חובעים שכבר זכ זכ כּן ודמי כמאן דגזל מיניכ גלימיכ ע"ש. נראה דס"ל דלאחר שצאו ליד כּן יש כּן דין גזל מעליא.

חזה ושוק אי הוו מפחין בהן

אמנם כרשב"א ז"ל כתב דח"ש ככנים משלחן גבוכ קא זכו ולאחר הקרצב וכפרשכ, אבל מחנות ממון כּן כּן (וכ"כ כרמב"ן בחי' שם). וכרדב"ז (ח"א סי' מ"א) חמכ ארשב"א כנ"ל וחילק דאם נעלו כּן שכוּח מאוחו בית אב אין עושין עמו דין ואין מוֹלִיחִין מידו, ואם נעלן כּן אחר שאינו מאוחו בית אב מוֹלִיחִין מידו דדיינים ונוחנין לזכ שזככ בתחילכ כּן וכוי מילחא דמסחר. ולפי שיטת כרשב"א ז"ל דכוי עמא דח"ש דמשלחן גבוכ קא זכו לעולם אין עושין דין אלא כל מי שזכ בידו אוכל אותם ואין מוֹלִיחִים אפילו זככ כּן אחר תחילכ דלאו ממנו נינכו אלא משל גבוכ. אבל מחנות ממון כּן נינכו ועושים כּן דין ומוֹלִיחִין מזכ שנעלן ונוחין לאוחו שזככ בתחילכ. ויש בזכ קל"ח דוחק, דנכי דמשלחן גבוכ קא זכו כרי זככ זכ בתחילכ ולמכ גוזלין אותם ממנו, וחו דאחי ככנים לאנלויי וחטפי מכדדי כיוד ידיעי דלא מפקי מינייכו וחזרו חו"ש כל דאלים גבר ע"ש.

תנא מבואר מחלוקת הראשונים אי חטף מחנות ככונכ מכּן שזככ זכ אי מוֹלִיחִין בדיינין או לא. ומיכו לכחילכ ודאי זככ זכ במקבולו, ולכדיא אמרו ככנים משלחן גבוכ קא זכו, וזכין זכ משמע שזכין זכ לגמרי לכיוח שלכּן ולכּן פשוט לפענ"ד דמיקרי בעלים עכ"פ לענין רלון בככר וק"ל.

חילוק בין גזל לחטף

ודע דבכעמק שאלכ כנ"ל אחר שכביא דברי כשחילוחו שם וז"ל, שחילחא דאסור לכּן לדבית ישראל למיגזל ולמיחטף חד מן חזריכ. כקשכ דגזילכ וחטיפכ חדא מילחא כוא ולמ"ל לכפול למיגזל ולמיחטף. ופי' דחטיפכ מילחא אחריחא כוא, כלומר שחטף קדשים וכוא כעין גזל ואינו גזל ממש אלא שמן גזל אית זיכ. ומיכו עיין רמב"ם (פ"ד מכל' גזילכ ואבידכ כי"ד-ע"ז) אמר כחוטף עשרים חטפתי ושלי כם וכנגזל אומר מאכ חטף כואיל ואין כעד יודע מניין וכוי, נראה דקורא חוטף על כגזל. אלא שנראה לשון חטיפכ

דרי' יוסי דס"ל ממון בעלים כוא ולדבריו קדשי קדשים דלאו ממון בעלים כ"י דמכ"ח לא יועיל לכו בככר דכא ליכא רלון בעלים. וכגאון כגדול ר' יצחק זאב סאלאווייליק אבדק"ק בריסק ז"ל כקשכ מחטאח אכרן למ"ד (זכחים ק"א) דמפני כעומאכ נטרפכ, ע"כ דיש בככר לק"ק.

מחיים הוו הקדשים של הקדש ולאחר ההקדשה לכהנים

ולפענ"ד נראה לפמ"ש בגמ' ז"ק (דף ק"י) עשרים וארבע מחנות ככונכ ניתנו לאכרן ולבניו ואלו כּן, עשר במקדש חטאח ככמכ וחטאח כעוף ואשם ודאי ואשם חלוי וזבח שלמי לבור ולוג שמן של מזורע ומותר כעומר ושחי כלחם ולחם כפנים ושיירי מנחות וכו', וקא קרי מיכח מחנכ ש"מ מקבלי מחנות כוו ש"מ ע"כ. מבואר דק"ק של ככנים כם ובכלל מחנות ככונכ וכרי כוא כגזל כגר ועוד שכוּח מחנכ לככּן וכרי כּן כבעלים של מחנות כאלו. וכא דאמרו בגמ' זכחים דמוֹלִק ונעבד אין אדם אוסר דבר שאינו שלו לא קשכ דכחם כבעלי חיים מיירי, וקודם כקרצב ודאי שייכי לכקדש ולא לככנים. ולכּן שפיר קאמר דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו. אבל כשר ק"ק כרי כוא מחנכ ככונכ ושפיר כו"ל לרלון בעלים ונעמא.

הנחל מתנות כהונה אי חייב לשלם

ודא דאמרינן במקדש בחלקו אינכ מקודשת (עיין קידושין דף נ"ח) אין זכ כעפס שאין לזכ בככר בעלים דאדרבכ כרי קרא ליכ חלקו, אלא כעפס משום שלא כותרו אלא לאכילכ בלבד. וכרי אפילו בקדשים קלים כתב כרמב"ם דמקדש ככס אינכ מקודשת (עיין פ"כ מכל' אישות כ"כ), אבל פשוט דכּן שקיבל מחנכ ככונכ כרי כוא שלו וממון בעלים מיקרי לענין שיכ"י עליו רלון בעלים לענין ככר וכּן כגוזל ממנו חייב לשלם.

וידידי כרבי"ג מוכר"פ לעווינסאכּן (כנקרא פיניא טיקעינער זל"ל) ר"מ דישיבתו כעיר לי דכא עכ"פ אכתי אינו שלו שאם נעלו אחר ממנו אינו חייב לכחזיר. וכביא ראי' לעלמו מדברי כעמק שאלכ (פ' נח חות א'). איברא דבאמת דא כוא מחלוקת כראשונים, דבגמ' (חולין ק"ל ע"ב) גופא אמר רב חסדא כמזיק מחנות ככונכ או שאכלן פטור מלשלם, מ"ט, איבעית אימא דכתיב זכ ואיבעית אימא משום דכו"ל ממון שאין לו חובעין וכוי ח"ש ריב"ב אומר משפט מלמד שכמחנות דין, יכול אפילו חזכ ושוק דין ח"ל זכ, למאי חילימא לחולקו בדיינין אטו חזכ ושוק לאו בדיינין

ע"ב וכולן רשאיין ככניסין לתת לחוכן חבלין חולין ותרום וכו'.

מים תלושין אי מכשירין לפומא

תוס' ד"כ ובשעת שחיטת פ"י בקונטרס דאי אפשר שלא יפול מן העור על הבשר. ובתוס' הקשו על זה דא"כ כוי ליכ תלושין ותלושין לא מכשירין, ותי' ר"י דע"י העור כוכשר הבשר מעט שומר וכלל העור באו כמים צמודים מחוברים. ולא זכיתי להבין דבריכם, שכרי בשעת שחטו כמים צמודים צמודים עדיין בחיובם כיחכ ולא חין כמים מכשירין דאין בכשר במחזור ובצטל חי, ואמאי עושב בכשר לאחר שנשחט בכחכ ולא כבר כמים תלושין כס, דאף שחטו כמים בחוץ העור צמודים מחוברים, מ"מ בשעת שמכשירין כבר מן החלוש באו. ולא דמי למ"ש לעיל דגם כמים מחוברים שמכשירין חין מכשירין חלא לאחר שנחלשו דכחם הככשר בא חיכף שנחלשו, אבל כח כיון דאינם ראויים לככשר בשעת שחטו לעור דאחרי כחכ חיכ ולא מכשיר ולאחר שחיטת שוב כוכ תלושין. וא"כ ע"כ ל"ל תלושין נמי מכשירין ולא תקשך א"כ קושייתם לרש"י. ועיין בעכ"מ (דף י"ח ועמ' דריש), וא"ת א"כ אוכל נמי לא יעמא את כמסקנא וכו' חלא כל כיכא דאיכא חרין קלין וחמורין דכל חד וחד סתם לחבריה וכו' ע"ש.

ובעיקר קושייתם כיון דדריש שמואל בעמא ממש ליכא חלא חד קרא בככשר וככוא מוקי ל"י במחברים. ולולי דבריכם בקדושים כ"י נראה דעת רש"י בזה כיון דשמואל דריש יעמא ממש וליכא חלא חד קרא בככשר ס"ל דבין חלוש ובין מחובר ילפינן מינה. ואע"ג דלעיל הכריכו לכ לחלוש ולמחבר חרי קראי שמואל לא ס"ל לככוא לריכותא, ואפילו ס"ל י"ל דע"כ האי מיניכ מפקח דברי כיון דמלריך חרי קראי א"כ לא ראי זכ כראי זכ, דא"ת דבא לרבות מים תלושין בא ליחא דדילמא למחברים כוא דאחא וא"ת דלמחברים אחא דילמא לתלושין אחא. ולכן ס"ל דתרוויכו נפקין משום האי מיניכו מפקח ודו"ק.

דף ב' ע"ב

חדרן על פרק ראשון

חובת ביעור החמץ משום דחיישינן לתקלה

ותקלה עלמא חנאי כוא דחניא חבית של יין של תרומה שנעמאח צ"ש אומרים חשפך חבל וצ"כ אומרים חשפך זילוף, אמר רבי ישמעאל חני אכריע בשדכ חשפך חבל בבית חשפך זילוף, אמרו לו חין ככרעכ שלישיית

שייך על גזלן שחטף מכשני צדיעהו, אבל לשון גזלן כיינו שחטף עליו בחנית וחרב וכוא נותנו לו בלי חטיפה. ונמלא דיש ג' אופנים: גנב שחטף בלי ידיעת הכנעלים במסתרים, וגזלן שקס על רעבו בחרב לכרגו חס לא יתנו לו וכוא נותן לו בככרת, וחטפן שחטף חטף דבר מיד חבירו בלי שיחננו חבירו חלא שאינו יכול לעמוד בגדו, כללפני"ד.

ולא אוכל לעבור מלכפיר בעיקר דברי הקל"ח מגמ' (צ"ק ע"ו ע"א) גנב ופקדים ואח"כ עבת, מכ לי מכרו לכדיוע מכ לי מכרו לשמים ומשני בא מני ר"ש כוא ושק"ע עד חלא לעולם ל"ש ק"ק ול"ש קק"ל ודקשיא לך מכ לי מכרו לכדיוע מכ לי מכרו לשמים מכרו לכדיוע מעיקר חורא דראובן וכשחא חורא דשמעון מכרו לשמים מעיקר חורא דראובן וכשחא חורא דראובן ובש"ח רמ"ע סי' ס"ב פ"י מכאן שאין לחלק בין קדושת דמים לקדש"ג ועיין ר"ן נדרים פ"ב ותוס' חמורכ (כ"ז ע"ב) ד"כ לא אמרו ובש"ח מגילכ (אבני שס"ד דף כ"ג ס"ס) ובש"ח בית שערס א"ת אבל לענין ממונות אחרי לא ילחא מרשות בעלים וראובן מקרי בעלים וע"ש צ"ק (ע"ע ע"א) תוס' ד"כ גנב ובקדיש ולפ"ז אחי שפיר ככל ועיין משנ"כ ח"ע סי' שי"ח ודו"ק.

ביצה חיה אי חיה אוכל אי משקה

בפר"ש עכב, עיין תוס' חולין ל"ו ע"ב ד"כ פנים ולבונכ שחא דבר עב כעין אוכל, ועיין נזיר ס"ד ע"א נבילכ שנימוח. ועיין ביצה ג' ע"א ר' ילחא אמר גזירכ משום משקין שזבו, ועיין ח"ס יו"ד סי' י"ע דביצה חיכ כו"ל אוכל וכמאירי ביצה כנ"ל כחב דכו"ל אוכל ומשקה ועיין תוס' שבת קמ"ג ד"כ כלככ ופלא על בגרש"ק בספר כחיים כיו"כ דביצה חיכ כוכ משקה, ועיין פירושין ל' ע"א מערבין בביצים חיות סיני אמר שחיס, ועיין תוספתא מס' עבול יוס פ"ב כ"ו ובת' בגאונים (גנזי ירושלים ח"ב) מי בלעין ועיין ביאור בגר"א עבול יוס כנ"ל ועיין משנ"כ ח"ו סי' קי"ג.

לדבנים חולין בעזרה לצורך אכילה הקדשים אם מותר

תוס' ד"כ חלא, או חולין שאוכלין בעזרה, לשיעתיכו חזלי דס"ל דמותר לכניסין חולין בעזרה לצורך אכילה קדשים כדי שחאכל על השופע ולדעת רש"י חסור עיין מנחות כ"א ע"ב אכילה דחולין ופריך חולין פשיעא מאי צעי כחם אע"ג דאמר מר יאכלו שיאכלו עמכ חולין ותרום וכו' ופרש"י מאי צעו כחם. חולין בעזרה. ובתוס' ד"כ חולין, חמכו דבגמ' זבחים דף ל'

מכרעת. ונחלקו רש"י וחוס', דעת רש"י דב"ש וב"כ לא חיישי לחקלא ור"י חייש לחקלא, ודעת חוס' דב"ש וב"כ נחלקו בחקלא מ"מ לא חשיב הכרע לפי שלא גילו ב"ש וב"כ דעתן לחלק בין בית לשדכ ע"ש. הניחא נמי ככי וכו' קמ"ל. הדרן עלך חור לארבעה עשר. ונראה לעפון סופו בחילוחו (עיינ ס' ילירכ דשם מקור הענין) דהנכ רש"י פ"י חור לארבעה עשר צודקין שלא יעבור עליו צבל יראה ובל ימלא, ובחוס' בקשכ ר"י כיון דמדאורייתא צביעול צעלמא סגי אמאי כלריכו חכמים צדיקא כלל, ותי' ר"י דאע"ג דצביעול צעלמא סגי בחמירו חכמים לצדוק חמץ ולצפרו שלא יבוא לאכלו.

אלא דגם על זכ יש להקשות, דמכיכי תיחי ניוחש דילמא יבוא לאכלו כיון שכוה חסור וכמו שבקשכ החוס' צעלמן לר"י למכ החמירו כאן יותר מבשאר איסורי כנאכ כגון ערלכ וכלאי הכרם שלא כלריכו לצפרם, וכ"ש דבגמ' פ"י כעעם שמה ימלא גלוסקא יפכ ויחשוב עליו לאכלו, וכי כיכן מלינו כעין זכ דניחוש צצביל שמה ישכח ונחקן צדיקא צצביל זכ. אמנם צלמח לא קשכ, שכרי צשמעתינ כאן צגמ' אמרו דחיישינן לחקלא, איכ מלינו דחיישינן לחקלא, וכיון דחיישינן לחקלא איכ כ"ש צחמץ צפסח שאיסורו צכרת ודאי יש לחוש לחקלא. ומעכא אחי שפיר אחר שאמרו וחקלא עלמכ חנאי ביא וחיישינן לחקלא, איכ הדרן עלך חור לארבעה עשר דלכן חקנו נמי צדיקא כיון דחיישינן לחקלא, וכפ"י בחוס' דכוה משום חקלא ולא משום צל יראה ובל ימלא, וא"כ מוכרע צזכ שיעת בחוס'.

מעם שתקנו חז"ל לבער חמץ מן העולם

עוד נראה צלופן כנ"ל דלכאורכ יש להקשות אפיקר צדיקא, למכ חקנו חז"ל לצדוק חמץ ולצפרו מן העולם ואיך לא חיישינן משום דכחורכ חסכ על ממונס של ישראל. ואי משום איסור צל יראה ובל ימלא צביעול צעלמא סגי. ואי משום דחיישינן דילמא אחי למיכל מיני' כחירון בחוס', אדרצכ נימא כיון דכולי עלמא צדילי מיני' מלאכול לא אחי למיכל. ואף שכתבו דחמץ לא צדילי מיני' אינשי כל שעתא חיישינן, אצל כרי מלינו סצרה כפוככ צגמ' יומא (דף י"ד) דלא גזרו צככ"ג ציו"כ דילמא אחי למיכל כיון דיוכ"כ כוה דכו"ע לא אכלי איכו נמי לא אחי למיכל, ככא דכו"ע אכלי כוה נמי אחי למיכל. מלינו דכיכי דכו"ע לא אכלי צדילי מיני' אינשי. וא"כ ככ"ג נימא כיון דכו"ע איסור חמץ חמור עלייכו צמשכו לא ניוחש דילמא אחי למיכל ולסגי צביעול צעלמא. וכעין זכ בקשכ דו"ז צשו"ת בית שפרים (אור"ח ס' קפ"א) אמכ שחי' בחוס' (רפ"ק דפסחים) דנזיר נמי איסורו שרי לאחרני, ובקשכ

דאדרצכ כיון דשרי לאחרני יש לגזור עפי וכמ"ש צגמ' יומא כנ"ל כיון דכו"ע לא אכלי איכו נמי לא אחי למיכל ע"ש.

אלא דבגמ' יומא לא ראי', ואדרצכ דצשלמא כחם צצככ"ג דכו"ע צצכמ"ק שפיר א"ל כיון דכו"ע לא אכלי איכו נמי לא אחי למיכל כיון דכו"ע איתנייכו שס. אצל ככא אף דכו"ע אסורים צחמץ מ"מ ליחנייכו כו"ע צכדדי כי כיכי דלידכרי אכדדי וודאי כיון דחמץ אסור אכו"ע עפי איכא למיחש דילמא אחד צסוף העולם אחי למיכל מיניכ. וכוה כעין סצרת כר"ן שפ"י כה דלא גזרו צמילכ צצצת שמה יעצירונו כמו שגזרו צשופר ומגילכ (עיינ ר"כ כ"ע) משום דצמילכ כיון דרק אדם אחד מל כו"ע מידכרי ל' שלא יעבור, אצל צשופר כיון דכו"ע מחוייבים צכ וכן צלולצ ומגילכ, שפיר גזרינן דילמא אחד ישכח, וככ"ג כן כוה. וחילוק זכ מצוחר ג"כ צצ"ש ע"ש.

מעם שלא גזרו על שאר איסורים לבערם מן הבית

ולולי דמסחפינא כי' נראה עוד לחלק חילוק חדש לפי מכ דקיי"ל צכמכ מקומות צש"ס מילחא דלא שכיהא לא גזרו צי' רצנן, ומעכא אומר אחי דשאר איסורים כגון ערלכ וכלאי הכרם דמילחא דלא שכיהא כוה שיציא אדם לציחו דלמכ לו לכציא איסור צציהו, ואדרצכ מיד צצא לידו מצפרו וגם אין לו שום חקוכ שיחר לו לכן לא גזרינן צי' דילמא אחי למיכל מיני' ואין לריך לצדקס אס כי' לו צציהו, וגם שאר איסורין כגון צשר עמא וכיו"צ דאסור לעשות סחורכ צדצר עמא וא"כ לא ימלא אצלו צשר עמא או שאר איסורין רק צדרך אקראי צעלמא, ולכן לא גזרו צי' רצנן. אצל חמץ צפסח דאיסורא דשכיח כוה אצל כל אדם שיכי' לכס חמץ קודם כפסח, שפיר חיישינן דילמא אחי לידי חקלא וחקנו לצדוק, וזכ נראה סצרה ישרכ.

ומיושבת קושיית בחוס' מ"ש חמץ משאר איסורין, ומיושבת נמי קושיית בחוס' מנזיר. דכרי קיי"ל כנודר כאילו צנכ צמכ וכמקיים כאילו כקריצ עליכ קרבן, וא"כ אסור לנודר צנזיר וודאי כוכ נמי מילחא דלא שכיהא ולא גזרו צי' רצנן, ולא דמי לחמץ דשכיחא כוה ושפיר גזרו צי' צדיקא.

ומעתה שפיר נעפן סופו לחילוחו, דמאחר דמשני אציי להפסד מרובכ חששו להפסד מועט לא חששו דחניא חצית של שמן חרומכ שנסצרכ וכו', וכיון דחזינן דלהפסד מרובכ חששו איכ ליוחש נמי משום חמץ ולא נחייב לצדקו ולשרפו דכרי איכא כאן כפסד מרובכ.

אלא דזכ חינו, דכרי אמרינן דחששו להפסד כיכא לדיכא חקלקל חבל כיכא דליכא חקלקל גם להפסד מרובכ לא חששו וא"כ שפיר גזרו על בדיקת חמץ, וכדרן עלך אור לארבעה עשר בודקין אח כחמץ וק"ל.

הדרן באופן אחר

עוד י"ל באופן אחר לפמ"ש רש"י דעמס כבדיקב הוא שלא יעבור צ"י וצ"י, ופי' האחרונים דדעת רש"י בדדיקב מלכ דאורייתא הוא וכן נראה דס"ל להוס' צפי'. וי"ל בשיטת רש"י, דאכ"נ רש"י ס"ל דאי משום חקלקל גופא לא חיינו מחייבין לבדוק ולשרוף כל כחמץ, אלא דס"ל לרש"י בדדיקב מכ"ח וכמ"ש בחידושי (עיין לעיל לקמן ו' ע"ב ד"ה ודעתו עליה) דכיון דימלא גלוסקא יפכ וחשובכ היא צעינו וחם עליה לשורפכ ומשכח אפילו רגע אחד ונמלא עובר עלכ צ"י וצ"י. ועיין חוס' מה שכתבו עליו, ובחי' ישבחי דכוונת רש"י דלעולם אין הכוונה שיבוא לאכלו אלא כרגע שימלא בגלוסקא יפכ וחשובכ היא צעינו יחוס עלכ לרגע

לשורפכ ונמלא מחשיבכ עכב וחזר וקנאכ וכו' חמץ שלו ועובר עליו, ולכן מחייב מדאורייתא לבדוק כדי שלא יבוא לעבור צ"י וצ"י.

והנה בגמ' בשלכך פרקין, חניא נמי הכי חזית שגשגרכ בגמ' בעליונכ ותחתונכ מלאכ חולין עמאין מודכ ר"ח לר' יבועש שחם יכול להליל ממנכ רביעית בעכרכ יליל ואם לאו חרד וחטמא ואל יעמאנכ ביד וכו' רב כונא אמר לעולם לא תיפוק ככא במאי עסקינן בכלי שחוכו עכור וגבו עמא מכו דתימא נגזר דילמא נגע גבו בחרומכ קמ"ל. ועיין רש"י דבכלי שנטמא במשקין דעומאחו דרבנן הוא כדתינא כלי שנטמאו אחוריו במשקין אחוריו עמאין חוכו או אוגנו או אזנו או ידיו עכורין, ואשמעינן ר"ח דאמר אל יעמאנכ ביד מודכ הוא דמוחר להליל בזכ ולא חיישינן דילמא נגע גבו בחרומכ. ומוכח לכאורכ דדברבנן לא חיישינן לחקלקל, דאל"כ ניחוש דילמא נגע גבו, וא"כ ע"כ בחמץ דגזרו לבדוק הוא משום צ"י וצ"י, וע"ז אמר כדרן עלך אור לארבעה עשר בודקין אח כחמץ מדאורייתא.

פרק כל שעה

דף כ"א ע"א

אלא דקסבר כריכ"ג דשרי צהנאכ מוכרח נמי דחמץ צפסח חם מכרן וקידש צדמיכן מקודשת.

אלא דכחויי (סי' מ"ו) הקשכ לפי מאי דילפינן דאסכ"ג אסור מכ"ח למכור או להחליף מקרא דאזי מכור. וא"כ חמץ צפסח שאסור מכ"ח למכור ולהחליף ואם מכרו או החליפו כדמים מותרים, וכו' כמעט דבר שאין הדעת סובלתו דמאחר שאמרה תורה לא יאכל ור"ל לא יכא צו היתר אכילה, וע"כ ר"ל ע"י מכירה וחילופין וכפרש"י (פ' כל שעה) דרוב הנאות לאכילה הם באים ולא אסור תורה במכירה והחילופין רק כהנאכ דמטיא מיניה, ואין נאמר דדעת תורה להחיר בדיעבד. וכובאו דבריו בחד"ס (נדרים דף מ"ז) ולא חירלו כלום ע"ש.

והנה"א לפענ"ד לפי שיטת בירושלמי, הביאכ כרמב"ן ז"ל (חולין דף ד') וז"ל, אכל בירושלמי מלאחי שם במס' קידושין כשאין דמיכין אמר ר' חנינא זאח אומרת שמקדשין בגזילכ פי' לפירושו מקודשת לפי שאין אלו דמיכין ואין חופסין אותם באיסור ואינא אלא גזל ביד מוכר. נראה מירושלמי הנ"ל דבאמת כמוכר איסור הנאכ או מחליפן אין במכירתו כלום כיון דבחורכ אמר דאסכ"ג אסורין במכירה. וכל דכמעות או החילופין מותרין חיינו משום דכני מעות לאו חלופי אסכ"ג הם אלא כמעות הוא גזל ביד המוכר. אי נמי

ומוכרו לנכרי. פשיטא. עיין נדכ ס"ח ע"ב נגד שאבד צו כלאים לא ימכרו לעו"כ, ועיין חוס' חולין ז"כ ע"ח ד"ה ובנמלא, ובכנכת מכר"צ רנשבורג שג צפי' בחוס' דכחם מדין חקנכ ולא מדין רוב ומ"מ לע"ק.

המוכר איסור"ג אי דמיו מותרין

תוס' ד"ה כל שעה עבר זמנו אסור צהנאכ ואסור למכור ואם מכר דמיו מותרין כדחקן צפ"ב דקידושין (נ"ו ע"ב) וכו' עכ"ל. עיין פנ"י דכתב דאע"ג דלא קחני כחם חמץ צפסח אפי"כ מדמסקינן כחם דעמא דכולכו איסורי הנאכ דמיכין מותרין מדאילערין למיסר צפ"ג ושביעית וכו"ל שני כחובים כבאים כאחד, א"כ כ"כ לחמץ צפסח דשרי וכו' ע"ש. וכל דלא חקשכ דבאמת למכ לא קחני כחם חמץ צפסח כשאר איסורי הנאכ, כבר חירלו כחוס' (קידושין נ"ו ע"ב ד"ה המקדש בערלכ) דכל דלא חשיב חמץ צפסח משום דקסבר כר' יוסי בגלילי (צפ' כל שעה) דשרי צהנאכ. ומדברי חוס' שם שחירץ עוד דלא חשיב עצודת כוכבים משום דלא שייך למיחני ציכ מכרן וקידש צדמיכן מקודשת שכרי עצודת כוכבים חופסת דמיכ ושביעית אחר הכיעור, ומדלא משני בחמץ צפסח נמי כן

ביאור מחלקותם, דבצב"מ ס"ל דחרכו קודם זמנו
 אינו לומר שנשרף לגמרי כפחם וכוי עפ"ה
 בעלמא ואינו ראוי לאכילת כלל, דזכ לא מיקרי חרכו
 אלא שרפו. אבל חרכו ר"ל שנשרף עד שנפסל מאכילת
 ואין דרך בני אדם לאכול חרכו כזכ, וזכ כבר נפקא ליכ
 מחורת חמץ. וכיון דקודם זמנו נפקא ליכ מחורת חמץ,
 ממילא בפסח מותר אפילו באכילת. אמנם דעת כראב"ד
 נראה דבוא סובר דחרכו כ"כ עד שאינו ראוי אלא
 כמו פחם הוא וכו"ל כעפ"ה בעלמא וכמ"ש, ולכן ל"ש
 לומר זכ כיחר אכילת דליכא כאן אכילת כלל. נראה
 דבוא ז"ל מפרש דדעת צב"מ דעכ"פ יש כאן ראוי

מחורת חמץ, ולענין להחזיר לו דין חמץ מאי מכני חשיבות וא"כ אחאי אסור לאכול. ולריך לומר דכח ס"ל דבטל מדין פת ולא מדין חמץ, וכיון דמחשיב ליה באכילתו חוזר לו דין פת וממילא כו"ל פת של חמץ, וכר"ן ס"ל דלא מכני חשיבותו להחזיר לו דין פת. ומ"מ כשני קשק דסוף סוף מאי מכני עפרה לשויב אוכל.

איסורין שהן במשדו אי נפלי"ם אסור מדאורייתא

עוד יש להקשות דכר"א"ש (ע"ז דף ס"ו) כתב, י"א דכל איסורין שהן במשדו לא חמיר ביה נעל"פ מותר דכא חין לך ביעול טעם יוחר ממשכו באלף ואפ"כ אסור רחמנא וכ"כ נמי נעל"פ וכו' ולא נכירא דנכי דכחמיר ביה חורב לאוסרם במשדו מ"מ יש שם איסור עליהן, אבל כשכח פגום פקע איסורו כדילפינן מנבילת וכו' ע"ש. הכי מבואר דכל שנפגם ונפסל מאכילת אדם וכ"כ כלל פקע שם איסורו לגמרי וכו"ל כיחור. א"כ ככ"נ כיון דחרכו עד שנפסל מאכילת כלל פקע שם איסור חמץ מיניב לגמרי, ומאי מכני אח"כ מה שאחשביב לאכילת.

וצ"ל דדעת כר"א"ש ז"ל וברב מצרלוני ז"ל כח דפת שנחרך לא י"א לגמרי מידי מאכל דכרי ראינו שפושין ממנו חלמריי שמשמין בו לחם קלוי אלא שאין דרך בנ"א לאכלו כך, מ"מ כיון דאיכו קאכיל ליה אסור דאחשביב באכילתו זה, ולא דמי לעפר וכיו"צ. ועיין קרבן נחנאל אחאי לא חמירין דבעל דעתו אצל כל אדם משום דפסק כר"א וכדברים לריכין עיון וזירור בזכ, עכ"פ נראה דדא כח דעת כר"א"ש ז"ל.

וקצת י"ל דחלוי במחלוקת כרש"א וברא"ש ז"ל באוכל שנפסל מאכילת כלל שבוחר באכילת וחזר וחקק שראוי לאכילת וכנאח אי כדר ל"י איסוריה או לא, דחמירין אפשר לנבילת שחשש שחיתכ וא"א לשחיתכ שחשש נבילת, ויש להאריך ודו"ק.

מאכל שלא כד"א לחולה שיב"ס

וראיתי להגאון בשאג"א (סי' ע"ב) ש"א להסתפק בחולב שאב"ס אי מותר לאכול ולשחות אוכלין ומשקין שאין ראויין ציוב"כ לרפואה כדשני גבי רבינא (פסחים כ"ב ע"ב) דכוכ שייף לצרתיב צגוברקי דערלכ. וראשונכ כביא דעת כר"ן שכתב דמותר להתרפאות באסכ"י מדבריהם שלא כדרך כנאחן, מיכו לענין אכילת אפשר שמשאן כשל חורב שלא להתרפאות בכס אפילו שלא כדרך אכילתן שלא במקום סכנכ. וא"כ כ"נ ציוב"כ אסור בשאינו ראויין לאכילת ושחיתכ בחולב שאב"ס, או אפשר לחלק דבאוכלין שאין ראויין שרי

לאכילת קלת, ואולי דמפרש דס"ל דכל שנפסל מאכילת בנ"א קודם פסח כבר י"א מחורת חמץ (כגם שפלתן ראווי לאכילת כלל) כיון שאין דרך בנ"א לאכלו נפקא ליה מדין חמץ.

ברם כר"ן ז"ל כנראה דזיכב שפרא אליבא דחרוייכו שכתב דחרכו פי' כגון שחרכו עד שאין ככלל יכול לאכלו דחל"כ חמירין צפ' אלו עוברין כפת שפסכ ונפסל מלאכול לאדם כו' שראויב לאכול לכלל לריכב ביעור ודחמירין מותר בכנאחו צדין כח דאפילו באכילת נמי שרי כיון ש"א מחורת פת קודם שיחול בו איסור חמץ, אלא לפי שאין דרך אכילת בלחם חרוך נקט לישנא דמותר בכנאחו דאפילו אכיל ליה לאו אכילת כח אלא דמיחכני מיניב. נראה דמפרש ככרש"ד דחרכו כיינו אפילו נפסל מאכילת כלל ואפ"כ פי' ככעכ"מ דכ"כ באכילתו נמי מותר כיון ש"א מחורת פת קודם שיחול בו איסור חמץ.

ולכאורה י"ל דכעכ"מ נמי מודכ דצעי דנפק נמי מחורת אכילת כלל וכדעת כר"ן ז"ל, אלא דקלת חילוק מלאחי צין כר"ן לצעכ"מ ז"ל דכר"ן כתב צדין כח דאפילו באכילת נמי שרי כיון ש"א מחורת פת וכו' וכנכ דייק יליאחו מחורת פת. חמנס ככעכ"מ כתב דמותר בכנאחו דכיון דנפק מחורת חמץ ל"ש באכילת ול"ש בכנאח שרי, הכי כתב כעכ"מ דנפק ליה מחורת חמץ ולא כתב ד"א מחורת פת נראה דכוונתו דאכתי ראוי לאכילת קלת א"כ לא נפקא ליה מחורת פת רק מדין חמץ כח דנפק ליה. ומיכו לדינא נראה דחרוייכו מודכ דמותר צין באכילת וצין בכנאח, ולפי דעתם נראה שכן כח דעת כר"ף נמי.

חרכו לחמץ אי יש לו דין עפרה בעלמא

ברם כר"א"ש ז"ל כביא וז"ל, יש שרואים לומר לאו דוקא כנאח דכ"כ נמי אכילת דעפרה בעלמא כח ולא מסתבר דאפ"פ דבעל דעת באוכל אצל כל אדם מ"מ כיון דאיכו קאכיל ליה אסור, וכ"כ ברב מצרלוני ז"ל וז"ל וכנפ"מ דמותר בכנאח לאחר זמנו אבל באכילת לא וכו' ועוד דלא קאמרינן חרכו קודם זמנו מותר באכילתו לאחר זמנו אלא בכנאח קאמר וכו' ע"ש. ויש להקשות כיון דבאמת לכי"ע מיירי נפסל מאכילת כלל וכעפרה בעלמא כח א"כ מאי מכני חשיבותיה לשוי' אוכל, ועיין שבוטות כ"ד ע"א שבוטות שלא אוכל ואכל עפר פטור. שנית דאפילו שוי' אוכל מכני מכ שכח אוכל לשויב איסורא חנפסיב, ואפילו נימא דנפסל מין אוכל מ"מ לא אחשביב לשם חמץ אלא כו"ל כאילו מחשיב עפר לשם אוכל וכמ"ש לכדיא ככעכ"מ דנפק ליה

חצי שיעור ממאכל שא"ד מותר באכילה

עוד הקשקש בשאג"ח דברי בעור אכדדי וכניח בחימה,
דבסי' חמ"ב הביא דברי אביו כרא"ש ז"ל דבחרכו
קודם זמנו נמי אסור באכילה, ובבב"י יו"כ"כ סי' חרי"ב
הביא דברי ראב"י דבאוכלין שאין ראוין אפילו
איסורא ליכא. ולא די שדבריו סותרין את דברי אביו
כרא"ש אלא שסותרין זה את זה ע"ש. ועפר אני תחת
כפות רגליו אמנם במעיין בב"י שם בבב"י יו"כ"כ פי'
דבראב"י מיירי בח"ש, ולא אסרה תורה ח"ש אלא
במאכל הראוי משום דחיי לאינערופי לכשיעור. אבל
באוכלין שאין ראוין דאפילו כשיעור אינו חייב, א"כ
בח"ש מותר אפילו לבחילה, ולא דמי לסי' חמ"ב וחרי'
מילי ניכו ולע"ג. ועיין ב"ח שם ובמשנה כלכות ח"כ
סי' ע"ב.

והנה השאג"ה בסופו שם כתב וז"ל, ועיין בפ"ג
דשבוטות (כ"ד ע"ה) גבי חלל כדרכו דאמר
שבוטת שלא אוכל ואכל עפר פעור וכו' עד הכס כיון
דמעיקרא חלל וכדר אישחבע ליה אחשביה וכו'
וכדברים מבוארים מעלמן דלק"מ וא"ל להאריך בזה
עכ"ל. נראה דהרגיש דבעפר לא אמרינן מסחמא
אחשביה חלל כיון דמעיקרא חלל וכדר אישחבע ליה
אחשביה, ואם לא חלל וגשבע לא נאסר בעפר. וא"כ
ה"נ כיון דעפר הוא אחאי מכני אחשביה. ובאמת הוא
קושיא גדולה והשאג"ה דחז אוחז דלק"מ, ומי יתן
וכי' מסביר לן טעמיה לפי שיעתו ז"ל דאוכלין שאינן
ראויין כשרוף וכעפרה בעלמא דמי, אמנם לפמ"ש אחי
שפיר.

עוד י"ל כיון דלאחר ששחט מותרת בהנאה, ח"כ
אבמכ"ח כו"ל דבר שיש לו היחר לאחר זמן ודמי
לפטר חמור (בכורות י"א) דמיבעיא שם הפודה פטר
חמור של חצירו פדיונו פדוי, ואיבעי לכו פדיונו לבעלים
או לפודה. ופסוק לה מברייתא, ח"ש בגונב פטר חמור
של חצירו משלם חטלומי כפל לבעלים, ואע"פ שאין לו
עכשיו יש לו לאחר מכאן, ומוקי כר' יכוד דס"ל דפטר
חמור אסור בהנאה, ואפ"כ בגונב כו"ל גונב ממון
ומשלם כפל כיון שראוי לאחר זמן כשיפדנו. ואין לומר
כיון דלריך שחטב לא מקרי אחי ממילא וכו"ל אסכ"ג
עד שישחט, עיין חוס' קידושין י"ז במקדש באסכ"ג
אינא מקודשת אף דיכולא ליבנות מהאפר, דפטר חמור
נמי בעי פדיון. וגדולא מזו דפטר חמור אס לא יפדנו
וימות ישרא באיסורו ואבמכ"ח אס חמות ויעשכ נבילא
מותר בהנאה ח"כ הכיחר בא ממילא. וח"כ ככ"ג לענין
אבמכ"ח כיון שראוי לאחר זמן כשישחטנו ודו"ק.

עפי דאין שם אוכל ומשקב עליכם בואילן ואין ראוין
בוילן עפרה בעלמא, אבל שלא כדרך אכילתן שם אוכל
עליו. לפיכך חמור עפי דכא ביוכ"כ שלא כדרך אכילתן
חסור וחייב כרת, ואילו שאין ראוין פטור עליכן.
וסיים ומסתברא לי דאוכלין ומשקין שאין ראוין
אפילו לרפואה חסור דכיון דאכלן אחשבינכו, וכביא
ראי' מדברי ברא"ש בי"ל דחמץ שחרכו אע"פ שנפסל
מאכילת כלב ועפרה בעלמא וכו"ל אינו ראוי ואפ"כ
ס"ל דחשבותיה עשאו מאכל לחייב עליו. בי"ג באוכלין
שאיין ראוין אם אכל וחשב עליו חייב.

ואני יחוס קלון כנפים חמה על רבינו הגדול השאג"ח
ז"ל שלא מחלק בין אינו ראוי לאכילה ובין שלא
כד"ה ותרוויכו שוין לאיסורא, ח"כ היאך מלינו בחורב
דאוכלין שאינן ראויין לפטור דלעולם כיון דאכלן
אחשבינכו וחייב עליכון, וברי בעלמו כחז לעיל בסמוך
דאפילו בצער וחלב וכלאי הכרם בשאינן ראויין
מסתברא דפטור עליכון משום דנעל"פ בד"ח נמי שרי
ועממא משום דאינן ראויין לגר, ול"ע לפענ"ד. ועיין
ח"ח (כלל כ' מ"ו כ"ד) דפירות שבהלעו אס עברו
עליכון י"ב חודש משנחלשו מותרין, דאחר י"ב חודש
בחולע הוב כפרש בעלמא. וכחז הרשב"ה בחשובה
דמותרין בין חיון בין מחין, דאס החליע במחוצר אינו
חי י"ב חודש וא"כ הוב עפרא בעלמא וכ"כ הרא"ש
והר"ן. וסיים האו"ח דהוב כנשרף השרץ. מבואר דכיון
דנעש כעפרא בעלמא מותר אפילו לכחחילה ולא
אמרינן אחשביה כלל. וכבר הקשחי כן אבעל יד אברהם
(יו"ד סי' קנ"ה) דס"ל נמי בשרץ ששרפו דאמרינן
אחשביה מדברי הרא"ש הנ"ל, וברי דבריו סותרין
מדברי הרא"ש והרשב"ה והר"ן כללו, וגם מדברי
הרא"ש ע"ז הנ"ל. וע"כ דחררו לא הוי כנשרף לגמרי.

ושׁוּב מִלֵּאחִי לְכַמְחִירִי זֶ"ל שֶׁכַּחַד לַהֲדִיחַ כֵּן (דִּיבָה וּמִוֶּרֶה) וּז"ל, וּבִשְׁחֻרְכוֹ קוֹדֵם חִסּוּרִי בְּכַדִּי שִׁלָּח מְחֻרָה אוֹכֵל רִ"ל שֶׁמִּתְחַרֵּךְ אֵף מִחֻבּוֹ וּמוֹחַר בִּכְנֻלָּה וְכוּ' שֶׁבִּאֲכִילָה מוֹחַר וְכוּ' הוֹאִיל וְעִפְרָה שֶׁעָלְמָה הוּא, הֵא כָל שְׁחֻרְכוֹ לְאַחַר זְמַן חִסּוּר בְּכָל הַנֶּאֱחָז מֵאַחֵר שְׁחַל עָלָיו חִסּוּר חֲמָץ חֵין חִסּוּרִי נִפְקַע עַד לְאַחֵר שְׁרִיפָה גְמֻרָה רִ"ל שִׁיעָשֶׂה גִּחְלִים, בָּזוּ הוֹחַר לְגִמְרִי אֵף לְאַחֵר זְמָנוֹ שֶׁכָּל הַנִּשְׁרָפִים אֶפְרַן מוֹחְרִין וְגִחְלִים דִּינִם כַּעֲפָר, הֵא כָל שֵׁלָח הַגִּיעַ לִכְךָ אֶעֱ"פ שֶׁמִּתְחַרֵּךְ לְגִמְרִי חִסּוּר. וּי"מ בְּחֻרְכוֹ שֵׁלָח נִשְׂרָף מִחֻבּוֹ וְאֶעֱ"פ מוֹחַר בִּכְנֻלָּה וּזוּ מִיחֻב בִּאֲכִילָה חִסּוּר, וּי"מ אוֹתוֹ אֶפִּילוֹ בִּאֲכִילָה, אֵלָּא שֶׁהִעִיקַר שׁוֹ אֵף בִּכְנֻלָּה חִסּוּר וְכוּ'. מְבֹאֵר דִּנְתַּחֲרָךְ חֵינוֹ כִּנְשָׂרָף וְחֵרִי מִלִּי יִנְכּוּ. וְעֵינֵי מִדְרָכִי (פ' כָּל שַׁעַב) אֵכָּה דְאִמֵּר רִ"י כָּל הַחִסּוּרִין שֶׁבְּחֻרָה חֵין לִקְוִין עָלֵיכֶן אֵלָּא דֶּרֶךְ אֲכִילָתָן, אֵ"ל אֵלָּא דֶּרֶךְ הַנֶּאֱחָז וְכ"ש אוֹכֵל חֶלֶב חֵי דַּעֲשׂוּר.

חייבי קורדנייתא שנתחמצו

רש"י ד"כ משש שעות פ"י ועל כרחק מתחילה שש שעות, דאי לאחר שש דאסור מדאורייתא מאי אחא לאשמעינן פשיטא דאין מקדשין באסכ"נ. וראיתי בקי"ג (סק"ז) שכחצ ז"ל דרש"י ז"ל ס"ל דחייבי קורדנייתא חמץ גמור הוא, וכן משמע בערוך ערך קרדן, ודלל כהנך פוסקים דס"ל דרש"י אפילו דחרי דרבנן ס"ל דאינה מקודשת, וכן ראיתי בחק יעקב (סי' חמ"ג) שדייק מדברי רש"י אלו שחייבי קורדנייתא כשנתחמצו בוו חמץ דאורייתא, שאל"כ מה בוכיח רש"י דאי לאחר שש אסור מדאורייתא ופשיטא וכלוא מ"מ אחא לאשמעינן בחמץ נוקש דרבנן, אלא ודאי כוכ חמץ דאורייתא.

ולפענ"ד מדברי רש"י בסמוך שכחצ וז"ל, חייבי קורדנייתא קשות כן ואפ"כ אס כחו לחשש חמץ כגון שנפלו עליהן מים אסור. נראה לכאורכ דלא כוי אלא חשש חמץ ולא חמץ דאורייתא. ומכ שגראח בעיקר דברי רש"י דרש"י לשיטתו דס"ל דמחלות ואילך עבר אצל יראה ובל ימלא. ועיין ברא"ש שכחצ וז"ל, ומפרש ר"ח וכו' דחמץ נוקש אינו אסור אלא מדרבנן מו' שעות ולמעלה, דכא דמרבינן לקמן דף מ"ג חמץ נוקש מקרא ביינו דוקא חוץ זמנו אצל לפני זמנו לא אסור אלא מדרבנן וכו' ע"ש. מבואר דחמץ נוקש בחוץ זמנו דאורייתא ולפני זמנו דרבנן. וי"ל דרש"י לשיטתו דמחלות ואילך כבחור זמנו הוא כיון דעובר בדי' וב"י, וא"כ חמץ נוקש כו"ל דאורייתא וע"כ לריק להיות קודם שש שעות ודו"ק כי קלרתי.

בדין אי חיישינן במכירת חמץ והפקד חמץ, גדר הערמה, ודין חמץ שלא נמכר מחמת אונס

גרסינן בירושלמי פסחים פ' כל שעה כ"ב הפקיר חמלו בשלש שעות לאחר הפסח מכו, רבי יוחנן אמר אסור רש"ל אמר מותר כו' אלא ר' יוחנן חש על ערמא רש"ל לא חשש על ערמא ונחלקו בפי' בירושלמי כנ"ל הא"ז סי' רמ"ו ורבננו האחרונים הנוצ"י והח"ס ועוד, ולפי שנדרשתי בשאלה שמכרו חמץ ע"פ וביעלו דתא אלא שהשליח למכירה מעל ולא מכרו לעכו"ם בשוגג קרוב למזיד ונחודע בחוכ"מ מה דין החמץ ופשוט דלמכור א"א עוד כיון שכעת הוא פסח ואסור בכנאח ואין מה לעשות עוד עם השער אלא דהשאלה עכשיו מה יעשו האנשים שהשמש כנ"ל כיח שלוחם למכירה האם חייבים להודיעם שלא נמכר החמץ שלהם וממילא חייבים לבצר הכל מיד מה שאפשר ומה שלא אפשר לאחר הפסח, או שאין חייבים וכחצתי בזכ באריכות ואציג כאן מה שנוגע לענינו בהפקר חמץ.

וכוא ביעל חמלו ואשחו לא מכר יס להחיר בכנאח לאחר הפסח דאין לחוש לערמא. ומיכו הנוצ"י ק' סי' י"ע ובשו"ת בגרע"א סי' כ"ג ושו"ת ח"ס סי' קי"ד לא חילקו וס"ל דגם בביעל ואונס גמור ג"כ אסור לאחכ"פ. ומיכו בשו"ת לבושי מרדכי סי' ק"ח חמכ על מין הח"ס שכחצ בשיטת הרמב"ם בפשיטות בשגג או נאנס ולא ביאר חמלו אחר שביעלו כדינו אסור בכנאח ושאין שום חולק עליו דברמב"ם פ"א מה' חמץ משמע להיפוך דלא בזכיר כלל ביעול וכחצ בפירוש משום דעבר אצל יראה ובל ימלא וביעל לא עבר וגם בשו"ת קרן לדוד סי' קכ"ב ד"כ ומכ"ע חמכ אח"ס ז"ל ועיין גם שו"ת כח"ס סי' פ"ב דמשמע דלא כח"ס ז"ל.

המפקיר חמצו אי חיישינן להערמה

והאמנם נראה דעיקר ראיה הנוצ"י ז"ל וכנראה דהח"ס אזל בשיטתו כנ"ל הוא מירושלמי פסחים פ' כל שעה כ"ב כי שם נחלקו ר"י ור"ל אי חיישינן להערמא או לא וז"ל בירושלמי הפקיר חמלו בשלש שעות לאחר הפסח מכו רבי יוחנן אמר אסור רש"ל אמר מותר כו' אלא ר' יוחנן חש על ערמא רש"ל לא חשש על ערמא ומיכו יס ב' פירושים בביאור בירושלמי דר"י חשש על ערמא דברא"ש הביאו המג"א סי' חמ"ח סק"ח נראה דמפרש כנוצ"י אצל הא"ז בל' פסחים סי' רמ"ו פי' בירושלמי שמה שחש ר"י בירושלמי לאסור משום הערמא אין לפרש דהערמא דרבי יוחנן חייש לה דהיינו שיפקיר ע"מ לזכות בו אלא דחייש שמה לא יפקיר כלל ויאמר הפקירתי קודם הפסח וחזרתי וזכיתי בו אחר הפסח אצל אס הפקיר קודם הפסח ע"מ לזכות לאחר הפסח הכיח שרי כדפרישית ע"ש. מבואר דלא

חמץ שעבר עליו הפסח באונס אי נאסר בהנאה

והנראה לפענ"ד דדבר זה במחלוקת שנויה דהח"י א"ח סי' חמ"ח סק"כ כחצ דאס כיח אונס גמור כגון שלא ידע מהחמץ או שאר אונס שלא כיח בכחו לבצרו או למכרו כיון שעשה מה שצידו דהיינו שביעל וקיים בזכ מעיקר הדין מה"ח בביעול בעלמא סגי יס להחיר עכ"פ בכנאח לאחר הפסח ובספרו חורח השלמים סי' ו' הוסיף עוד לבאר באחד שכיח בהפיסה (ביח האסורים) בע"פ ולוה לאשחו שחמכור החמץ והיא לא הכינה בדבר ומכרם המפחה וביאר שם דמ"ש בש"ע א"ח סי' חמ"ח ס"ג דחמץ של ישראל שעבר עליו הפסח אסור בכנאח אפילו בעלו זכ דוקא באופן שלא עשה כדין והיינו שלא מכרו אצל בנדון זכ שכיח אונס גמור

וכ"כ כמפקיר חמלו כ"כ כר"ש וכפוסקים בשם הירושלמי דלא כע"ש ולכאורכ מכ כוסף בלשון וכ"כ כמפקיר כרי בזכ חנן קיימין בחמץ שביעלו ונראה דכמג"א בל לכשמיפנו דיש חלוק בין ביטול לכפקר ממש וכא"ז שם מיירי שמוחר לכפקיר חמלו ע"מ לזכות בו וכיניו לכפקיר ממש ולא רק לבעל וכבן כי קלרתי מאד.

ועיין גם בחש' זית רענן ח"ב סי' ח' שדחכ דברי כנ"י ומסיק דיש לבחיר בכנאח ע"י ביטול ברוב ע"ש וגם בשו"ת פנים מאירות ח"ב סי' קס"ג כתב להקל בכגון זה. ועיין גם בית שער ח"א סי' קל"ב וחש' משאת בנימין סי' נ"ח ובמאירי פסחים ע' ע"א דר"י חייש לכערמכ כואיל וכפקיר קרוב לזמן הפסח ראוי לקנסו לאסרו אחר הפסח שלא כיון לכפקר גמור אלא לבחירו לעצמו לאחר הפסח ע"ש ולפ"ז דידון כיון דעשכ מעשכ למכור ולא סמך הכפקר נראה צעליל דלא חשב לעשות כערמכ וממילא גם כוא מודכ דמכני דדיעבד ולא קנסינן ככ"ג ואפשר דגם בגרע"א מודכ דידון וכנ"ל.

אימתי חיישינן להערמה

עוד נראה לפענ"ד לכוסף דכל עיקר כגזירכ וכחשש של כערמכ לא שייך אלא צבעל חמץ עצמו דכיון דבחמץ שלו חיישינן מחמת חמדת ממון יערים שלא יאבד חמלו אצל בלחר לא חיישינן שיערים צעזילו דאין אדם חועא ולא לו ולפ"ז נלפענ"ד לחדש דדוקא כיכא דביטול ואיתננס ולא מכר או מכר ונחצרר שכמכירכ אינכ מכירכ ככ"ג חיישינן שמה יערים ויאמר צעלתי מכ שצאמת לא ציטל אצל כיכא שעשכ שליח למכור חמלו ומסר לו שליחותו א"כ ליכא למימר דנחכוין לאיזכ כערמכ שאס כי' מחכוין לכערמכ לא כי' כשליח מסכים לזכ וגם למ"ל שליח לכערים ולכן צמכ שעשכ שליח למכור חמלו כראכ כבר שאינו רואכ לכערים שכרי כשליח ודאי ימכור מכירכ גמורכ בלי כערמכ ולזכ הסכים וממילא לענין כערמכ נמי נימא דלא חששו אלא כשכוא עצמו כוא כמצטל וכוא כמוכר אצל כשכוא כמצטל ועשכ שליח למכירכ ככ"ג ליכא חשש כערמכ לכ"ע וגם כנוצ"י יודכ לזכ וכבן כי כוא לפענ"ד דבר חדש.

עשה שליח למכור חמצו אי נכנס בב"ל ביצול

איברא דבעיקר כיסוד דידון ל"ע שכרי צנידון דידון כיון דעשכ שליח למכור את חמלו א"כ ודאי לא צעלו וכפקירו וא"כ לכאורכ לא עלתכ לן כלום. אמנס

חיישינן שיערים שיצטל ולא יצטל אלא צפיו ולבו צל עמו דרך כערמכ אלא כחשש שמה ישכח ולא יצטל או אפילו צמיד לא יצטל ולא יפקיר ויאמר ציעלתי או כפקרתי וכו"ד צבכת אשר"י פסחים פ"ב סי' ד' ע"ש.

ועיין שו"ת כרשנ"א סי' ע' שנשאל בישראלים שיש להם צורות מלאים חטים וכצ"ח דברי רבינו כאי גאון ואח"כ כצ"ח הירושלמי שנחלקו צכ רבי יוחנן ור"ל ככפקיר חמלו צ"ג דר"י חייש לכערמכ ור"ל לא חייש ומפרש דנפ"מ כגון שנפל עליו מפולת מאן דאמר כערמכ לית כאן כערמכ וכוא מותר מאן דאמר זכייכ לית כאן זכייכ וכוא אסור כו' ע"ש כנכ מצואר דלר"י שכעעס משום כערמכ כיניו שחיישינן שיערים אצל צמקוס דליכא למיחש לכערמכ כוא מותר לאחר הפסח א"כ צנידון דידן נמי שכוא אנוס לא גרע ממפולת שנפל עליו וליכא למיחש לכערמכ ואדרבכ עדיף כוא ממפולת דכחם צמפולת כרי לא עשכ כלום לאחר שכפקיר אלא סמך על כמפולת אצל כאן כרי עשכ מעשכ ועשכ שליח למכור וכיון שעשכ שליח למכור אין לחוש לכערמכ כיכא דעשכ מעשכ לכראות שאינו מערים כלל ולכן שפיר צידון אפילו לר"י לא חיישינן לכערמכ. וככ"ג נראה דגם כנוצ"י ודעימכ מודו דלא חיישינן לכערמכ דלא גרע כוא מנפל עליו מפולת.

עשה מעשה לבטל עדיף מנפול עליה מפולת בלי מעשה

איברא דמכ דפשיעא לן ככא כשעשכ מעשכ עדיף עפי מנפל עליו מפולת לאחר כעיון אין כל כך פשוט וכמענין צדברי כרשנ"א כנ"ל יראה דלא צריכא ליכ אלא אדרבכ כתב ואפשר דצבור גרע עפי מנפלכ עליו מפולת שנפל עליו ממילא וליכא למיחש לכערמכ אצל צבור שכוא רואכ לאחר פסח למכרו או לכזיאו משם לאכלו וכיוצא צו שכונתו לחזור ולזכות ואפשר חיישינן לכערמכ ע"ש וא"כ לכאורכ גם דידן נמי כן כוא. ומיכו כרשנ"א שם לכאורכ נראה דלא ס"ל כאי חלוקא אלא דלצסוק כתב ואפשר כלומר דכוכ כמספקא ליכ ולכאורכ מדברי כא"ז לא נראה דמספקא ליכ כלל ולא צצקינן כצורות דא"ז וגם כאוקימתא ראשונכ מכרשנ"א צעלמו ממכ שמסתפק צכ אח"כ.

איברא דלכאורכ גם מלשון כעור כצילו כמג"א נראה דמפרש כא"ז שככת שם אע"פ שלא ציעלו אע"ג דלא עבר מן כחורכ מ"מ חיישינן שיערים לו שציעלו אע"פ שלא ציעלו עור. כנכ שכחשש כוא שיאמר שציעלו אע"פ שלא ציעלו אצל לא שלא יצטל כראוי אלא דרך כערמכ. ודעת דכמג"א שם כתב וז"ל ועסי' תמ"ז

כאמח דגם בזכ מלינו מחלוקת רבותינו באחרונים ז"ל דבשוי"ה ביה שלמח ח"צ סי' ע"ב ילא לחלוק על הביטול כולו דאין לסמוך עליו ככ"ג כיכא דבעל החמץ כיכ סבור שנמכר לגוי ח"כ מה שביטל לא היכח כוונתו על חמץ שנמכר שכרי אין זה חמץ אלא על החמץ שלא מכר וכביא רח"י לפלמו מנדרים מ"ג דכל כוודר אין דעחו על מה שחפקיר וכיון שנחברר דמכירכ לאו מכירכ הוא ח"כ נשאר לו חמץ בלי ביטול ע"ש ומיכו בשוי"ה אמרי יושר ח"א סי' ל"ב חמח עליו דנכי דבעי כש"ס שם למימר ככי הא אוחציה רבא מהא דמקלחן לראשון וכולן לשני זכב באופן דאדרבכ מוכח משם דגם חמץ שמכבר מכר ולא כיכ המכירכ כדח הוא בכלל הביטול כיון דמ"מ כיכ החמץ שלו ע"ש ועיין שו"ה מכר"ס בריסק ח"צ סי' כ"כ שהאריך כנידון דידן ע"ש עכ"פ נראה לכאורכ דנידון דידן נפל ברברכחא כ"ל.

נפלה על החיפץ מפולת הוי חידוש מפי מהאגוס
על הביעור

ולעצמ דברי ירושלמי שחקש כנוצ"י להחיי דאמרי שם מאי נפקא ביניכון כלומר בין רש"ל לר"י ואמר נפלה עליו מפולת, ולמח לא אמר דנפקא מיניכ בביטול עלמו וכיכ אונס על הביעור דלטעם בערמח מותר להחיי משום חרתי למעליותא ביטול ואונס וכן הקשח בגרע"א סי' כ"ג לפ"מ שכתב בשו"ה גבעה פנחס סי' מ"ז להחיר בחרתי למעליותא, ולפענ"ד לולי דמסחפינא כו"א אדרבכ דעדיפא מיניכ קמ"ל לא מיבעיא אונס דלא חיישינן כלל להערמח שכרי לא עלכ בדעחו כאונס כלל שיבא ואין בידו להביא אונס על עלמו דאס יבא כאונס על עלמו לאו אונס הוא כלל וכמבואר בשו"ה ברמב"ן במיוחסות להרשב"א ולכן לא חיישינן להערים אבל נפלה עליו מפולת שצידו הוא להפיל עליו מפולת בכיון בידים או ע"י גרמא וגם אס נפלה מאליו בידו הוא להוליאו מחתח המפולת במרע וחלינא או אפילו בידו שכרי בג' עפחים סגי כדי שלא יבא הכלל יכול לחפש אחריו וח"כ סד"א דלגזור בו שמא יערים ויפיל עליו מפולת קמ"ל בנפלה עליו מפולת דוקא ודו"ק. ועיין קונטרס דרך כוכב מיעקב ב' דף מ"ט עוד ישוב אחר מכגאון ר' נחום ויידענפעלד מדאמבראווא ז"ל.

קבר חמצו קדם פסח וחור ודוציאו לאחור הפסח

וחז מזמן כי כבר שאלני חלמיד אחד מטעכעראן על מנכג מקומס שהוא בא מפרס, (איראן בלע"ז) שמנכגס הוא בייג או ע"פ בבוקר מוליחין החמץ לחזר או לשדכ ומפקירין אותו וקוצרין אותו בצור בעומק ואחר הפסח כולכין וחופרין החמץ ומכניסין אותו

לביח, ושאלני אס ישלחו לו אצותיו חצילכ עם חמץ כזכ האס מותר לו לאכול כימנו ומתחילכ תמכתי על מנכג זכ וחח"כ נחיישבתי במסחמא כס הנכינו כן ע"פ הירושלמי וס"ל דבמח שקוצרים החמץ כו"ל בכלל נפל עליו מפולת ולאחר הכפקר סגי בככי וח"כ הירושלמי ע"כ קמ"ל הא כלכחא שצידו ואפשר לקיים וכיינו מפולת ולא אונס שאין בידו ומילחא דשכיחא ואמח שכ"ש אונס לפי דעח הירושלמי, כן יש לפרש ולישב קושית בגאונים ז"ל ואחי שפיר לפי שיטת זו עכ"פ. ומיכו עיין בשו"ה הרשב"א שכתבתי בס"ד דמספקא ליכ אי דוקא בנפל מפולת ממילא או אפילו מפיל עליו ז"ל שסם קבלו אפילו מפיל עליו מפולת או קוצרו שבוה כמפיל מפולת עם הביטול מכני ודו"ק.

חזקה של"ח ערשה שליחותו בדאורייתא

ולאחר כעיון קלח מיכו לפענ"ד נראה דנידון דידן עדיף מהא דינא דביח שלמח דכחם עכ"פ הישראל עשכ מכר אלא שנחברר לו שכתבר לא כי מכר ח"כ בשעת הביטול עכ"פ לא כיכ לו לחוש שיש לו חמץ יוחר ממח שביטל שכרי יודע כי שמכר חממו באחר אבל בנידון דידן שפסח שליח למכור כגם דקיי"ל חזקח שליח עשכ שליחותו כרי קיי"ל דוקא בדרבנן סמכינן על חזקח זו אבל בדאורייתא לא סמכינן לומר חזקח שליח עשכ שליחותו עיין פירושין ל"א ע"ב גיטין ס"ד ע"ב דאמר רב יחיאל חזקח שליח עושכ שליחותו ואמר רב נחמן בשל חורכ אין חזקח שליח עושכ שליחותו בשל סופרים חזקח שליח עושכ שליחותו ורב ששח אמר אחד זכ ואחד זכ חזקח שליח עושכ שליחותו וקיי"ל כרב נחמן דבדאורייתא אין חזקח עושכ שליחותו עיין רמב"ם פ"ד מכ' תרומות כ"ו באומר לשלומו לא וחרום לי וכלך לחרום ואינו יודע אס חרם ואס לא חרם ובא ומלא כרי חרום אין חזקחו חרום שאין אומרינ באיסורין חזקח שליח עושכ שליחותו להקל אלא להחמיר ועיין כ"מ ורדב"ז שם כרב נחמן פ"ק דחולין ובאיסורין בגיטין ס"ד, ע"ש.

ערשה של"ח למכור חמצו אי חייב לבבול כ"ל חמצו

וא"כ בעושכ שליח למכור ע"כ חייב לבטל כל חממו אס לא ימכור דאז לא נשאר רק חמץ דרבנן וסמכינן אחזקח שליח עושכ שליחותו, דכלאו ככי כיון דיס לו חמץ דאורייתא כאיך סמכינן אשליח שימכור הא לא אמרינן חזקח עושכ שליח בדאורייתא ובאיך סמוך כ"ע לעשות שליח וכלא בדאורייתא לא סמכינן אחזקח דשליח עושכ שליחותו ח"כ ע"כ ז"ל דכל אדם מבטל כל חממו שיש לו ברשותו ונמלא אין לו חמץ אלא מדרבנן שחששו

עכ"פ מצואר דהא הלכחא חי סמכין אחזקה דשליח עושה שליחותו באיסורי דאורייתא במחלוקת שנויה וא"כ כה"ג ע"כ לריך לומר דהמבעל מבעל כל החמץ וממילא דדרבנן לכ"ע סמכין אחזקה שליח עושה שליחותו וא"כ כה"ג אפשר דגם הבית שלמה מודה דכביעול ה"י על כל החמץ.

נאגם ולא מפר שפר מכירה להגוי

והגם כי דברנו קלח דבר זה מ"מ לא רליחי לסמוך על סברתינו בדבר חמור איסור כל יראה וכל ימלא ואיסור חמץ ומ"מ מאחר שהסברה נכונה חפשי קלח ובעיר כ' עיני ומלחתי בשו"ת אבני נזר א"ח סי' שמ"ח שנשאל באחד ששכח ליתן לגוי השער מכירה ולעשות עמו כאגדשלאק וליקח ממנו דמי קדימה יש לסמוך על התשד"ץ שהחיר כשביעל וכיח שוגג גם כן ויש להחירו בהנאה עכ"פ ומיכוה אס לא ביעל ביום חין להחיר החמץ ועיין גם בשו"ת מהר"ש פנגיל ח"ג סי' כ"א בסוחר ששלח סחורה ולא מכרו לעכו"ם אלא כתב מכחז ללוקח שימכרו וסמך על הלוקח וכלוקח עשה שסבר שהמוכר מכר לעכו"ם וגמלא החמץ לא נמכר כלל וכחז נמי דהמוכר אונס גמור הוא ולכן יש להחיר ע"י ביעול חד בחרי ולהחירו בהנאה דוקא ע"ש ועיין גם בערוך השלחן א"ח סי' תמ"ח ס"ע ובמשנה ברורה שם ס"ג בביאור הלכה ד"כ אפילו ובסמוך שם במשנה ברורה אות כ"כ דכביעל ובדק יש לסמוך להחיר בהנאה עכ"פ.

ולכן לפענ"ד בדין נמי דכו"ל אונס גמור עכ"פ לגבי שאר אנשים שעשו אותו שליח ולכן לגבי כולם נראה כן במקום שאינו חמץ גמור או שאין בו חמץ כזית בכדי אכילת פרס יש להקל לגמרי ובמקום שיש בו כזית בכדי אכילת פרס ובחמץ גמור יש להקל עכ"פ בהנאה ויכול להחליפו או אס אינו יכול להחליפו אפשר לערבו ברוב כללפנ"ד.

בדין אסור"י אי ישנם בהפקר ובמכירה, ובדיני שור הנסקל

גיעין מ"ג ד"כ מי איכא עבדא משמע לפוס ריבועא דס"ל דדבר שאינו שוק ממון אינו במכירה אך יש לדחות דהלוקח אינו מחכוין לקנות עלם גופו אמנם כצ"י יו"ד סוס"י רל"ד הביא בשם רב הא"י גאון דמאן דזבין מחבירו דברים כאסורין בהנאה כגון פירות פרלכ או הקדש לא קנח דלאו מידי יהיב ליה ולא כתב שהמוכר אינו יכול למכור (שאלו ה"י אפ"ל שהוא מעטס א"כ) אלא משום שהלוקח לא קנח כלום וכמש"כ דלאו מידי הוא כלומר לאו מידי שוק שאין לו חורח ממון עכ"ל"ק.

לו חכמים ושפיר עושה שליח למכירה, וכיון שעושה שליח למכירה הרי כבר אינו מבעל החמץ שמכר לעכו"ם רק חמלו ושפיר מוכר החמץ לעכו"ם נמלא בדבר ממ"נ אס לא יעשה שליח שליחותו משום דלא סמכין אחזקתו בדאורייתא אז הרי הוא ביעל חמלו וגמלא דלא הוי רק איסור דרבנן ובדרבנן שוב לכ"ע סמכין אחזקה שליח עושה שליחותו וחוזר חלילה ושפיר סמכין אחזקה זו של שליח עושה שליחותו אלא דא"כ מינה שמעינן דהיכא דעושה שליח למכור ואינו מוכר בעלמו אז לכ"ע מהני כביעול מדאורייתא אס לא מכר בשליח לבסוף וכנ"ל וכבן כי הוא דבר חדש בס"ד.

שימות הר"ש דאף בשל תורה אמרינן חזקה שליח עושה שליחותו

ואל תשיבני דבחוס' פירושין כנ"ל ד"כ ר"ש אחר ז"ל כרב רבינו שמשון מפוליר"א פוסק כרב ששה דכ"ג פוסק דהלכה כרב נחמן בדיני וכתב ששה באיסורי ובעויו"ד סי' של"א אחר שהביא דברי הרמב"ם כתב אבל כ"ג פוסק דאפילו בשל חורב סמכין אשליח עושה שליחותו וכו' ע"ש ולפ"ז בדין נמי סמכין אחזקה שליח עושה שברי חזקה זו באיסורי הוא ומיכו ר"ח הקשה עליו מהא דגיעין ע"ש ובחי' על רבינו הגדול דכ"ג גיעין (דף ע"ט ע"ב ווארשא ובח' סי' ק"א שם) הראחי לדעת דדעת רבינו דכ"ג אפילו היכא דאמר בשליח בפיו שלגירושין נחנן לו בגע לחומרא אמרינן חזקה לקולא לא אמרינן ואע"ג דקאמר שליח, פיו וחזקה לא הוי כשני עדים ע"ש ועיין כל' קידושין לרבינו דכ"ג היכא דאמר ליה לשליחו לא וקדש לי אשכ פלונית והלך אותו שליח ולא החזיר שליחותו נאסר בקרובותיך של אותה אשכ דודאי חזקה שליח עושה שליחותו ע"ש ובח' שם סק"י בארחתיו קלח בזה ע"ש. ועיין מל"מ פ"ד מה"כ ה"ו כנ"ל שכתב וז"ל בעויו"ד סי' של"א כתב ע"ד רבינו וז"ל אבל כ"ג פוסק דאפילו בשל חורב סמכין אשליח עושה שליחותו כו' וחמח עליו ע"ש.

שם בגמ' חין לי אלא באכילת בהנאה מנין ח"ל ובעל כשור נקי וכו'. ונחלקו הפוסקים באסכ"י אי ישנם במכירה ובפקר, ולכאורה לשון ילא נקי משמע לגמרי שאינם במכירה דאל"כ אכתי לא ילא נקי.

וראיתי בספר קהלות יעקב למס' כריחות סי' י"ג להבכ"ק ל"ס"ע מרן הגר"י קניבסקי (סעייפפלער) זללכ"ה וז"ל וגם הא דמכרו אינו מכור ה"י אפשר לפרש דזכו מעטס דאין לו דמים דבחוס'

אלו כמחנה כן בידו של זה וכן מפורש בירושלמי במס' קידושין ואין לנו אוסרין כנאח זו מפני שביא גורמח אסכ"ג ומחמחם בלו לידו וכו' ע"ש הכה לכאורכ דברי הרמב"ן ז"ל סתראי ניכו דבחולין הביא מירושלמי קידושין כ"ל דמעות אסכ"ג הם גזל בידו ובע"ז הביא מירושלמי זו גופא דכדמים הם כמחנה בידו וברי הם שלו לקדש בהם את האשכ וי"ל קנח דרמב"ן נמי ס"ל דכירושלמי פליג אש"ס דילן דכירושלמי ס"ל דמקדשין בגזל ואין קי"ל דאין מקדשין בגזל וכיון דקי"ל דאין מקדשין בגזל א"כ אמאי מוכרן וקידש דמיכון מקודשת וע"כ דמעות כמחנה הם לש"ס דילן ובמס' ע"ז פי' אליבא דהלכתא ובמס' חולין הביא לשון כירושלמי לעלם כדין דל"ל לחמץ דמים אבל לענין הלכה לא כוכ ליה בכלל גזל כיון שכלוקח בדעתו נתן לו כממון מסתמא נחנה לו לשם מחנה ואולי הוא כעין מה שאמרו במקדש אחוהו דמעות מחנה משום דאדם יודע שאין קידושין חופסין באחוהו וגמר ויכיר לשם מחנה ולמ"ד לשם פקדון וככ"ג וז"ע.

ומידו לדין כרי כחצ הרמב"ן ז"ל מפורש דאסכ"ג אסור למוכרן וכמוכרן לא עשה כלום ואפילו נחכין כלוקח ללקחן גם החוס' חולין כ"ל הקשו לפרש"י דעכ"פ לכתחילה אסור למוכרן וכן הקשה הרשב"א בנדרים הביאו הח"ס ז"ל.

מ"ט שמכרן וקידש בדמיהן מקודשת

גם רבינו הריעב"א קידושין נ"ו כחצ וז"ל מוכרן וקידש דמיכון מקודשת ע"ס הדבר מפורש בירושלמי דגרסינן בהם ר' חגי בשם ר' זעירא לפי שאין דמיכון פי' שאסכ"ג אינם שוים כלום ואין להם דמים ומעות שנתן לו לוקח בהם גזל הם בידו או מחנה ואמרינן א"ר חנניה זאת אומרת מקדשים בגזילה פי' כיון דאסכ"ג ניכו דלא שוו מידי כדאמרינן וגם אינן חופסין דמיכון כמעות שנתן לו לוקח כשלא הכיר בהם גזל הם בידו ובגמרא דילן לא אמרו כן משום דסמכו אמתני' דאחיות וכו' ומשמע לן דמתניתין דכחא כשכיר בכן לוקח וגמר ונתן לשם מחנה לשמואל או ע"מ שיוציאם לרצ א"ג כשמכרן לעכו"ם ואפי' מכרן לישראל ולא הכיר בהם אע"פ שביה מכיר בכן מוכר לא נחכין לגזול אלא שיכיוו אללו מלוה וכשיחזור בו לוקח ישלם מביחו וכיון דכן חידך יבחיכו ויכליה לאפוקיה ללו גזל הוא אלא מלוה ויכול לקדש בהם את האשכ וכה דקחני קדש בהם ללו דוקא דיעבד אלא אפילו לכתחלה יכול לבוליאם במה שירצו וכו' אלא שלכתחלה אסור למכור איסורי הנאה שלא יבא כנכנס באסכ"ג ויבא להם דמים ולכחי קחני מכרן דיעבד דוקא וכו'. ובמסכת חולין כוסיף

ומבאן ואילך דברי החלמיד הרו"כ להחלמד ובעלם כחקירה אי אסכ"ג המוכר יכול למכור לפענ"ד נראה מדברי כירושלמי פ"ב דקידושין כ"ה במקדש בערלה ובכלאי הכרם ובשוכ"ג ובעגלה ערופה וכו' אינה מקודשת מכרן וקידש דמיכון כרי זו מקודשת ובגמ' ר' חנניה בשם רבי זעירא בשאין דמיכון אמר ר' חנינא זאת אומרת שאין מקדשין בגזילה וגירסתה כרשב"א וברא"ש ובר"ן שמקדשין בגזילה ופירשו לפיכך היא מקודשת לפי שאין חופסין דמיכון לאיסור וכו"ל גזל בידו ואר"ה מקדשין בגזל ע"ש וברמב"ן חולין דף ד' אמה שהקשה רש"י דא"כ מלינו דמים לחמץ בפסח ולשור הנסקל שאם רצו למכרו לגוי מותר כחצ וז"ל אבל בירושלמי מלאהי שפי' במס' קידושין בשאין דמיכון א"ר חנינא זאת אומרת שמקדשין בגזל פי' מקודשת לפי שאין לנו דמיכון שאין להם דמים ואין חופסין אוחס באיסור ואינה אלא גזל ביד מוכר ולפי זה נראה כעצם שאף מוכר עלמו מותר באוחן דמים ולא מלינו דמים לחמץ בפסח שכיון שהם אסורין בהנאה ואסור לו נמי למוכרן, וליחנן במחנה אין גופן ממון, ואין דבר בגורם לממון אלא דבר בעומד לשרוף כן אלא שאם מכרן אין בהם כח לחפוס דמים באיסור דכל דלא נפיק מאיסור כגון הקדש אינו חפוס דמים באיסור אלא ע"ז ושביעית כדאיתא בפ' ר"ש וכ"כ ה"ר משה בר מיימון בספרדי ז"ל שהדמים מותרים ע"כ (דפוס רייכמאן וביטנות קנח שינוי נוסח).

וקצת ל"ע על מרן הח"ס בח' לחולין שהביא דברי הרמב"ן מע"ז בח' וכחצ וז"ל אבל למכור מותר רק שאיננה מכירה אלא גזל אלו דברי רמב"ן עכ"ל ובזה מיישב קושיא החו"י ומיכו לפי הגירסא שאללינו הרמב"ן ז"ל כחצ מפורש דאסור למכור אלא שאם מכרן אין בהם כח לחפוס וכו"ל מעות גזל בידו, ול"ע].

מוכר אסכ"ג אי מותר באותו דמים

הן אמת דבעיקר דברי הרמב"ן ז"ל נמי ל"ע במה שכחצ שאף מוכר עלמו מותר באוחן דמים מאחר שכחצ שהדמים הם גזל בידו היאך הוא מותר בהם ול"ל דמותר מדין אסכ"ג אבל אסור מדין גזל, ועיין חי' ברא"ש. קידושין שם ול"ע.

איברא דהרמב"ן ז"ל במס' ע"ז דף ס"ב ע"א כחצ וז"ל מ"ע שכרו אסור אילימא הואיל וי"י אסור בהנאה שכרו נמי אסור פי' כל שנאסור בהנאה אף הנאה גרמחו אסור בהנאה אע"פ שאינה דמים לו וברי פרלם וכל"כ דאסירי בהנאה וכן מכרן וקידש דמיכון מקודשת לפי שאין חופסין את דמיכון ודמים

כריעצ"ה שנית וכחצ וז"ל נמלח למד דמדאורייתא אסור להחליף ולמכור אבל אם החליף או מכר דמיו מותרין אף לדידיה ומדרבנן החליפין וכדמים אסורים לדידיה אבל לאחרים מותרין אף מדרבנן.

עכ"פ נראה מדברי הראשונים ז"ל דאסכ"נ לית זכו מכיר משום דלא שוו מידי ואסור להמכור למוכרן וז"ל דמכ שלא כתב רב כחי גאון שהמכור אינו יכול למכור אלא שכלוקח לא קנא כלום לאו לדיוקא קאחי דהמכור מותר למכור אלא דס"ד אמינא כיון שכלוקח ידע שזכר אסכ"נ וליכא מקח טעות כו"ה דאיסורא הוא דקעבד אבל מ"מ קנא קמ"ל דלא קנא כיון דלאו מידי יכיר ליה עכ"פ לדין דברי מעכנ"ק דכל שאין לו דמים אינו בחורח מכיר.

מש"ב הקצוה"ה דא"ה להפקיד אסור

[אנב] מדברי כריעצ"ה ז"ל דהוא נמי מפרש דלדין ז"ל דכשכיר זכר לוקח גמר ויכיר לשום מחנה לשמואל וז"ל דזכר נמי דעת הרמב"ן ז"ל כנ"ל ובמכ שכתב כריעצ"ה ז"ל אע"פ שכיב מכיר זכר מוכר ולא כלוקח ישראל לא נחזין לגזול אלא שיכיר אלא מלכ לכוונתו מכר לו ולכוונתו כרי בלחמ גזלו וז"ל דכיון דדרך מקח וממכר נחתו לו לא כוי גזל ולי"ע.

ולענין חי יכול להפקיד אסכ"נ שכלוקח"ה שם כביא דא"ה להפקיד זכר כמכ חשכתי לפע"ד דחלוי בעטם שפקד מכני דלדעת הרמב"ם דהפקד הוא מדין נדר ובאריק זכר בקלוקח"ה שהוא מדין נדר ממש לכאורח גם אסכ"נ יכול לנדור שכיב אסכ"נ מותר ליכנות שלא כדכ"נ ויכול לנדור שלא ליכנות, אבל למ"ד דהפקד הוא מדין קנינים ועושב קנין א"כ כיון דאסכ"נ לא שייך זכו קנינים וכמ"ש א"כ גם הפקד לא שייך באסכ"נ, אלא שראיתי למעכנ"ק ששכל את ידיו בד"כ ועפ"י כנ"ל וכחצ אבל הפקד שאינו אלא סילוק בעלותו אפשר דיכול וא"כ יש עוד טעם שלישי להפקד משום סילוק בעלות ולפ"ז יש לומר דמכ שפרש"י ז"ל דהא דשוכ"נ אינו מכור ואינו קדוש הוא משום דכוי דבר שאינו ברשותו מוכר דגם להפקירו א"ה י"ל דרש"י ס"ל דהפקד משום קנין ושפיר כי לריק לעטם דאינו ברשותו.

איהא מין הפקר עושה קנין והמפקד בשבת

ובעניינתן כבחנו מס' מגן אבות להתשנ"ץ דיש שני מיני הפקר האחד שמפקירו לכל העולם וכשני שמסלק רשותו ורשות כל העולם ממנו והפקד כזכר מותר בשבת דאינו כמכר אלא סילוק רשות והפקד לכל

העולם אסור בשבת ולכן מותר להפקיר בהמתו בשבת ששכר לעכו"ם. עוד העלה שם דבחמץ כיון דא"ה לומר שמזכרו לכל העולם שכיב אסור לכל ישראל ולעכו"ם בלבד הוא דשרי ככ"ג כוכ כהפקד לעניים גרידא דלא מכני כמ"ש (פאה פ"ו), וע"כ ענין הפקד דחמץ הוא סילוק רשותו מהחמץ ולא הקנאה רשות לאחרים וכוסף לחדש דהא דבצי ר"י בנדרים עד דאחי לרשות זוכה כיינו דהפקד שמחורח הקנאה אחי עלה אבל בחמץ דכוי רק סילוק רשות לא בעינן אחי לרשות זוכה לכ"ע ובזה הבנתי דברי המג"ה ס' תמ"ה סק"ד אדעתיה דעכו"ם אפקריה אדעתיה דכ"ע לא אפקריה ואין לו מוצן ולכנ"ל אחי שפיר ועיין מחנ"ה כל' זכ"י מהפקד, וקל"ה יש לדחוק דמש"כ הרמב"ם דהפקד מטעם נדר ג"כ ככוונתו שהוא בעין סילוק רשות ולא קנין אבל אין לזה דין נדר ממש אלא מסלק רשותו כמו כבוד מדבר שלא ליכנות מסלק עלמו מזכר אבל אינו מפקיעו מרשותו ככ"נ הפקד וי"ל.

קושית הקצוה"ה דא"ה בשור הנסקל

עוד רגע אדבר באות כ' שם מכ שכתב בקלוקח"ה דאע"פ דא"ה ודאי מכני אפילו דבר שאינו ברשותו דהא בגזילת מכני יאוש א"כ כי נגמר דינו (דשוכ"נ) נימא דא"ה מיכא כוי [ולפ"ז] נימא ככל דשוכ"נ שבזמו עדיו כל הקודם בו זכר לפי שאחר יאוש יכולים אחרים לזכות בו] אף כתב בקלוקח"ה דזכר ליחא דא"ה לא ילא מרשות בעלים עד דאחי לרשות זוכה ואינו כהפקד וכו'. והקשה מעכנ"ק וז"ל ולכאורח אינו מוצן מאי קשיא ליה להקל"ה דעד דאחי לרשות זוכה לא ילא מרשות בעלים הא מ"מ שפיר כל הקודם בו זכר דהא לאחר יאוש יכולים לזכות וכו', וכיוצא ומרן בקלוקח"ה הוא דוז"ק אהפך בזכותי (כמ"ש רבי דאחי מבית דוד מהפך בזכותי).

חילוק בין יאוש להפקד

ולפענ"ד נראה בכוונת בקלוקח"ה לפמ"ש בנתיבות ח"מ ס' רס"ז סק"ג בחילוק בין יאוש להפקד דבמחייאש מאזידה וכיוצא בו וקודם שזכר ליד אחר שרואה לזכות חזר בו מן היאוש וזכר מהפך או שראוה ברחוב א"ל לחזור ולעשות בו קנין אלא חזר בו מן היאוש ואין לריק לחזור ולזכות משא"כ בהפקד שלאחר שפקירו אפילו לא זכר אחר לריק לחזור ולזכות בו ואם קדם אחר וזכר זכר זכר דלאחר ההפקד כרי בבעלים הראשונים שפקירו אין להם יותר זכות משאר כל אדם משא"כ ביאוש אכתי נשאר כח לבעלים לחזור בהם ובמקום אחר ביאורתי קל"ה (בספרי משנה כלכות

עיקר מקומו) דנחלקו רי"ח ור"ל דדין שוכ"ג שכוזמו עדיו דריו"ח אמר כל הקודם בו זכב ור"ל אמר שאין הקודם בו זכב דכוי יאוש בעטות כרי מעטס יאוש נגעו זב, וגם כר"א"ש ז"ק פ"י סי' כ"א מפרש דשוכ"ג שכוזמו עדיו הוא מפני שבעלים מתייחסים כימנו נמלא דעכ"פ זכ סחירכ מפורשכ לכקלכ"ח ז"ל.

ולא דמסחפינא כי' נלפענ"ד דבאמח זש"ס דילן כריחוח כ"ד אמר ר' יוחנן שור הנסקל שכוזמו עדיו כל המחזיק בו זכב בו אמר רבא מסחפרא עעמיכ דר' יוחנן כגון דאמרו ליכ נרבע שורו אצל אמרו רבע שורו הוא בעלמו מידע ידע דלא רבע ולא מפקר ליכ וערה ומייתי עדים, וגם עוד שם אצל ככא דדידיכ חליא מילתא הוא בעלמו מידע ידע דלא רבע ולא מפקר ליכ. וכנכ בכל הענין שם מיירי מדין הפקר וגם חפס לשון הפקר גם רש"י וחוס' ורבינו גרשום שם כולכו כביאו לשון הפקר וגם במחנכ שלא רכא נמי דין הפקר הוא לכאורכ ולכן כי' נלפענ"ד דחרי אנפי, כאופן כאחד דקלכ"ח ס"ל דש"ס דילן חולק אירושלמי וכרי לא כביאו כלל דברי ר"ל וא"כ ש"ס דילן ס"ל דכוא מעטס הפקר וריו"ח נמי ס"ל מעטס הפקר הוא.

שדה"ג שהחמו עדיו מדין יאוש או מדין הפקר נגעו בו

ואופן כשני דלכאורכ יש להקשות לפי פי' אירושלמי דשוכ"ג הוא מדין יאוש ולא מדין הפקר א"כ באמח אמאי כשכוזמו עדיו כל המחזיק בו זכב בו סוף סוף ביאוש קי"ל דבעלים יכולים לחזור זכס וכמ"ש לעיל זשס הנחיצות וא"כ מיד שכוזמו בעדים בעלים חוזרים מן ביאוש וכהיך כל המחזיק בו זכב בו כא יאוש כדר ור"ל נמי אירושלמי אמאי נחן עעס דיאוש עטות הוא כא אפילו כיכ יאוש מדעת ממש נמי חוזר מן ביאוש וכו"ל לומר עכ"פ עד שלא חזרו בעלים כל הקודם זכב או אם לא חזרו בעלים כל הקודם זכב וכו' לכאורכ קושיא גדולה. עוד קשכ דכללו יאוש ודפקר ביחד למעיין שם. וכמ"ש בבית כלוי דהפקר לאו דוקא אלא כוונתם יאוש וזכ באמח חמוכ לומר דשלא בדקדוק כחכו הפקר במקום דיאוש.

ולכן כי' נלפענ"ד לחדש דתרוייכו איתנייכו וכו' דלכאורכ מכ"ח לומר שמפקיר את שורו אם באו עדי שקר ונגמר דינו למיחכ מ"מ כרי הוא יודע שאינו חייב מיחכ דזככ"ג מיירי כחם וז"ל כיון שרואה שנגמר דינו וכאמינו לעדי השקר כללו וע"כ נאסר דכנאכ אסוחי אסח דעתיכ מיניכ דלא שכיח דליחו סכדי וליזום לכו וכיון דכבר מייאש מיניכ בליח דריכ מפקירו דמכ לו לעשות כלומר שביאוש מביאו להפקיר. בקיזור

ח"כ סי' רנ"א) דיאוש לא כוי רק סילוק רשות ובידו לחזור קודם שזכב זכ אחר ודפקר כוי קנין ואינו יכול לחזור.

ולפי' י ליישכ דברי רבינו הקלכ"ח דכיון דאמר שוכ"ג שכוזמו עדיו כל הקודם בו זכב בו ומשמע דאפילו בעלים רואים לחזור בו אינם יכולים לחזור דכוי מורכ לשון כל הקודם זכב בו וכרי ביאוש כדין דבעלים יכולים לחזור וא"כ מיד שנמלאו בעדים זוממים ודאי בעלים חוזרים מיאוש וכדורא לרשות בעלים וא"כ אמאי כל הקודם בו זכב ועכ"ל דלאו מעטס יאוש הוא וז"ש דזכ ליחא דיאוש לא ילא מרשות בעלים עד דחתי לרשות זוכב ואינו כהפקר ושפיר לאו כל אדם זוכב בו שברי מיד שכוזמו בעדים בעלים חוזרים מביאוש וזוכים קודם אחרים וליכא למימר כל הקודם זכב וכוי דומכ לזכמכ שדפקירכ זשכח שאין כל אדם זוכב זכ, ולא דמי להפקר, ולכן כחכ הקלכ"ח דחינו מעטס יאוש כן כי' נלפענ"ד ליישכ סברה מרן ז"ל, ואשמח מאד לשמוע חוד"ק גם זכ.

ישוב לפתירת הרמב"ם בשור הנסקל שהחמו עדיו

ובזה כי' אפשר ליישכ נמי סחירכ כרמז"ס ז"ל שצפי"ח מני"מ כ"ע כחכ ששוכ"ג אחגמ"ד א"א להפקיר ובסוף הפרק כחכ דשוכ"ג שכוזמו עדיו כל הקודם זכב שברי משגמר דינו הפקירכו בעלים כרי דהפקר דשוכ"ג מופיל ולכנ"ל י"ל דודאי שוכ"ג שנגמר דינו זסחם ואמרינן שבעדים כשרים וכו' וא"כ שוכ"ג באמח חייב סקילכ בעלים מתייחסים כימנו ועכ"פ אפילו לא מיאשים א"א להפקירו כיון דאסכ"ג הוא וא"א להפקיר אסכ"ג אצל בסוף הפרק מיירי דשוכ"ג שכוזמו עדיו ובעלים ידעו ששור זכ אינו חייב מיחכ וידע שעדי שקר הם שבעידו על שורו ולכן באמח שור זכ אינו אסכ"ג לבעלים שידעו כאמח שמעולם לא נגח שור זכב ולכן כל זמן שלא נגמר דינו אכתי חשכו בעלים לכזים את בעדים רק לאחר שנגמר דינו שראו שמעשכ שקר כלליה הפקירו את השור ושפיר בידם להפקיר שברי הם ידעו ששור בעלם אינו אסור שאינו שוכ"ג ואולי אכתי חשכו להביא עדים להזימם כן כי' נלפענ"ד ליישכ דברי דו"ק, ועיין ישועות ישראל להגריי מקוענא ח"מ סי' כ"כ אות א'.

שדה"ג שהחמו עדיו מהלוקת בבלי אירושלמי

ודא דלא חקשכ לי' להקלכ"ח מירושלמי שביא מרן בבית כלוי זח"א סי' מ"ח דמבואר אירושלמי סוכדרין (פ"י כ"ז) באמח כיל"ל מביק פ"ד כ"ח ששם

דמחכני בעשיית מלוא שמקבל שר בעוכ"ז ובעוכ"ז לא חשבו נכנס באסכ"ג אלא כשנכנס בגופו של איסור ולא גורם הנאה ממקום אחר, ובחי' הרשצ"א נדרים ע"ז הנאה בגוף בדי מלוא שרי, וגדולה מזו כתב הח"ס בחי' למס' גיעין דף נ"ג ע"ב לפ"מ דקיי"ל צ"ל החובל בשור העומד להריגה וצ"ל א' וברגו לריך לשלם לבעלים עשרים זכובים דמלוא של בעלים הוא וכחז כמג"א סי' תרמ"ט סק"כ דערלכ מקרי לכס נ"ל מאי עממא דערלכ מלואה בשריפכ ואם צא אחר ושרפכ לריך לשלם לבעלים משו"כ כוכ לכס וכו' ע"ש, וא"כ אסכ"ג עכ"פ יש לו בעלים לענין מלוא ובידו למסור לאחרים כגון ערלכ שיחן לאחרים לשרפן ולקיים כמלוא וכוכ שלו ואחרים אסורים לגזלו ואם גזלו חייב לשלם לו עשרה זכובים.

שבעה מיני גנבים דם

ובתוספתא דצ"ק פ"ג כ"ז ובמכילתא משפטים פ' י"ג קל"ו וז"ל שצטב גנבים כן הראשון שגנבים גונב דעת הכריות וכו' למעלה מכן גנב איסורי הנאה פטור מלשלם, עבדים ושטרות שפחות וקרקעות וקדשות אינו משלם אלא קרן וכו' ע"ש ומצואר דבאסכ"ג שיך איסור גניב וכוונתם בלי רשות בעלים גנב הוא ופלא על קלח מפרשים שרלו לומר דאסכ"ג כו"ל הפקר ובר"ן נדרים (כמוצא לעיל) מלינו מחלוקת הרשצ"א ובר"ן באוסר הנאה פירות עלי אי נועלן צע"כ ולפי החוספתא אמאי נועלן צע"כ הא אסור לגזול אסכ"ג וי"ל קלח דמחנה כהונכ לאו ידידיה ניכח.

ומידו צירושלמי פ"ב דכלאים כ"ג מעשה מלא כלאים זכרם יכו אסורים משום גזל שהוא רואה זכרן כאלו עקורין ומונחין לפניו ר' יוסי לא אמר כן אלא שצטב הוא רואה זכרן כאלו עקורין ומונחין לפניו מעשה מלא כלאים זכרם יכו אסורין משום גזל שצטב הוא רואה זכרן כאלו עקורין ומונחין לפניו כחן יש לו עם מי להכנס כחן אין לו עם מי להכנס וכו' נראה לכאורה כך דלכ"כ הרוואה זכרם יש זכרם משום גזל וכלכ"כ שאין רואה זכרם לית זכו משום גזל ולכאורה כ"כ בכל איסורי הנאה לפ"ז היות כי כל אסכ"ג דין אחד להם לענין גזל א"כ לכולהו דין אחד שכל שרואה זכרן יש זכרם דין גזל וכל שאינו רואה זכרם לית זכו משום גזל ולפ"ז נראה ראי' ברורכ לדעת מעכ"ג שליט"א דכ"ז שאין בבעלים רואים באסכ"ג ומסלק בעלותו מהם מותר לכל ואין צו משום איסור גזל הכנס דמחנה לא יוכל ליתן דלאו בר דמים הוא וגם אינו יכול למכור ומיכו להפקיר אכתי לפענ"ד לאו דבר פשוט שאינו יכול להפקיר.

דשוכ"ג אחר שנגמר דינו בבעלים מחיילים כימנו ואסוחי אסחי דעתיכו מיני' וכיון שנחילשו כימנו ואסוחי דעתיכו מפקירו ליה ולא דמי לסחם יאוש בשאר חפלים שביאוש רק מחמת שאין חפץ תחת ידו ולכן שפיר חוזר צו שאינו מפקיר אצל זככ"ג שנגמ"ד צצ"ד ונאסר בהנאה צע"כ ככ"ג יאוש מייאש כימנו ואסוחי אסחי דעתיכו מיני' ומפקירו. נמלא חרוייכו אחת דיש כאן יאוש ויש כאן הפקר וש"ס דילן נקט סוף הדבר שהוא הפקר שהוא הפועל יולא וש"ס ירושלמי נקט ר"ל ביאוש דכיון דביאוש כי' בעשות נמלא דגם הפקר אינו הפקר דהפקר צא ע"י ביאוש הזכ.

ומדרייך מאד זכר לשון רבינו בגדול הרא"ש ז"ל שכתב וז"ל ומשור הנסקל שהזמנו עדיו אין נראה לי ראי' דשאני הכס כי מיד שנגמר דינו נאסר בהנאה ואסוחי אסחי בעלים דעתיכו מיני' וכו' אצל הכא לא כוי הפקר דאפילו צחר דיכניכו לשמעון אי כוכ אמר ראובן חנם לי ואשא ואחן זכס עד שיחצטם כעכו"ס ה"כ לריך ליחנם לו וכיון דאכתי יש לו זכות זכס לא אסח דעתיכו מיני' ולא מפקר לכו כלל וכו' והנכ החחיל ציאוש וכיסח הדעת וסיים לא אסח דעתיכו מיני' ולא מפקר לכו משמע לכאורה מדברי הרא"ש דצוכ"ג נמי ודאי אפקורי מפקיר ליה לאחר שנגמר דינו לכ"ע אלא דלכאורה אמאי מפקיר ליה וע"ז מפרשים דמיד שנגמר דינו כיון שנאסר בהנאה אסוחי אסחי בעלים דעתיכו מיני' ולכן מפקירין אותו כנלפענ"ד ומיושב זכר מכ שהקשינו שחרי יאוש בידו לחזור כנלפענ"ד ליישב דברי הקלכ"ח ז"ל וידעתי כי יש לפלפל בדבר אמנם חשכתי לקיים ומצטרך אל חתעלם.

אי מותר ליצור אסכ"ג בע"כ דבעלים

עוד פלכ בלבי הכורתי דברים דכש"ך יו"ד סי' רכ"ז סק"כ גבי הא דאסר הנאה על עצמו לבר"ן יכולין אחרים ליעלו צע"כ וכיש"ש חולק ע"ז שחרי יכול ליחנן ללדקכ או לשוייכ דבר מלוא ובמחנה אפרים בל' זכ' מהפקר סי' ד' גמגס על בר"ן נימא דדוקא על עצמו אצל דעחו ליחנם ללדקכ וכיו"צ דמלוא לאו ליכ"ג ובציונים לחורכ כלל ל"ע בביא מצ"ק ל"א ע"ב דא"ל אנה צעי למיעצד האי מלוא וכן העיר על הרשצ"א צמודר הנאה מלולב חצירו דיכ"ב ליה צמעמ"ל כיון דאין כאן הנאה רק מלוא ולאו ליכנות ייחנן אין כאן נכנס מאסכ"ג.

ובחי' הרשצ"א יצמות ק"ג ע"ב בביא קושית הרמב"ן אמאי חלינא כשרכ הא אשכ ייחרה לשוק ונכניח מאסכ"ג, ובחי' הרשצ"א סוככ ל"א ואע"ג

ובזה מיושב נמי קושיית הפלתי (סי' כ"ז וס"צ) דמאי פריך וכרי אבמכ"ח, דילמא מיירי באבמכ"ח מבכמכ עמאכ דלישראל אין אבמכ"ח נוכג צו ושרי בכנאכ ומשום לפני"ע אסור דבז"ג נוכג צעמאכס כבעכוריס ע"ש, ועיין שו"ת בית שפרים יו"ד למרן ז"ל (סי' נ"ח). ולפי דעת האמונת שמואל אחי שפיר, דכיון דעמאכ אינכ אסורכ משום אבמכ"ח לישראל (כמבואר בש"ע שם) וממילא ליכא צוכ משום לפני"ע. וא"כ ע"כ מיירי באבמכ"ח ממש דאסור לישראל. שוב ראייתי ביד אברהם (יו"ד כנ"ל) שבאיר קלח מדברי בגמ' דידן ראי' לאמונת שמואל.

אבמכ"ח אי מותר בהנאה

עוד יש לומר לפי דעת המכרי"ל בתשו' (סי' קנ"ז וקס"ח) דאפילו לא כי' מקרא להחיר אבמכ"ח בכנאכ בישראל מ"מ לבז"ג שפיר מותר בכנאכ ע"ש, ובמשנת בעמרמי (סי' קי"צ) בבאחי דבריו ע"ש. ולפ"ז אי נימא דר' נתן מיירי במפרכסת דמותר לישראל משום שנשחט א"כ ליכא איסור להושיע לבז"ג, דברי כחצ כריעב"א (ע"ז ע"ז ע"ז ד"כ מי דמי) דבספק אס יעבור ליכא לפני"ע מכ"ח רק מדרבנן, ועיין שפ"ח (ח"צ כלל מ"צ). ולפ"ז תקשה אמאי אמרו במושיע אבמכ"ח לבז"ג עובר אלפני"ע, נימא כיון דמותר בכנאכ א"כ יש ספק שמה לא יאכל כלל באבמכ"ח ואינו רואה רק להנאחו. ועיין שו"ת צי"ש (יו"ד סי' ק"ח ד"כ ובאבמכ"ח) שר"כ לומר כעין זכ לפמ"ש הפמ"ג דאבמכ"ח אין לוקין עליו שלא כדרך אכילה ודין עדיף מזה. וא"כ אי נימא דבמפרכסת מיירי ולישראל שרי ולעכ"ס אינו אסור אלא לאכילה שפיר מותר להושיע מכ"ח, וככא בדאורייתא מיירי מדפריך עליה מקרא. עוד כתבתי במקום אחר דבמפרכסת ליכא לפני"ע דאורייתא דברי אפשר שימחין עד שחמות ולא יאכל באיסור, וא"כ ע"כ ליכא כאן איסור לפני"ע דאורייתא. וא"כ מאי אמר ר"נ שלא יושיע אבמכ"ח לבז"ג אי מיירי במפרכסת, אבל אי מיירי באבמכ"ח דאורייתא אחי שפיר דלישראל אסור ובאיסור על ישראל ולי"ע.

מקום דנקב מושיע יין לנזיר ואבמכ"ח לבז"ג

בחד"י שוחא נראה לפרש צוכ מכ דמייתי בגמ' רק בני חרי איסורא במושיע יין לנזיר ואבמכ"ח לבז"ג. ונראה דלכאורכ יש להקשות במושיע יין לנזיר אמאי עובר אלפני"ע כיון דבידו לשאול על נדרו, ואמרינן ודאי ישאל ולא יעבור. ועיין חוס' גיעין (דף ל"ג) שדקשו דנזיר שכתרו צו אמאי לוקה, הא כוי בהנאה ספק שמה ישאל על נזירותו, וחירץ דמוקמינן אחזקתו. ובמכרש"א

ובד"ץ יאוש אי כוי כהפקר יש לעיין בחוס' צ"ק ס"ו ע"א שכתבו דיאוש לא כוי כהפקר ומדברי רש"י גיעין ל"ע נראה לכאורכ דיאוש כוכ כהפקר ועיין מהרי"ק שורש ג' ומחנ"א כל' זכ"כ מהפקר סי' ז'.

חוס' ד"כ ליכתוב וכו' בא"ד וכנך קראי, עיין חוס' חגיגה ו' ע"צ ד"כ לפסוק.

דף כ"ב ע"ב

בגדרי האיסור דלפני עור באבמכ"ח

וחדי' אבמכ"ח וכו' וחניא רבי נתן אומר מנין שלא יושיע אדם כוס יין לנזיר ואבמכ"ח לבז"ג, ח"ל ולפני עור לא חתן מכשול הא לכלבים שרי. ומבואר דאף דכתיב לא תאכל לא נאסר בכנאכ. ובגאון הרבי ר' בעשיל הקשה לר' אבכו דפריך מדר"ג דאמר מנין שלא יושיע אדם אבמכ"ח לבז"ג ח"ל ולפני עור לא חתן מכשול הא לכלבים וכו', וקשה דילמא מיירי במפרכסת דאיתא בחולין דלישראל מותר ולבז"ג אסור, דלישראל בשחיטת חליא מילתא ולבז"ג בחיותא חליא מילתא ועדיין חי הוא ואסור משום אבמכ"ח, וכניח בל"ע עיין חנוכה כחורכ פ' צא.

ולד"ד לפי שיעת בגאון ז"ל יותר כוי ליכ להקשות דילמא מיירי באבמכ"ח צנן פקועה דלישראל שרי באכילה צלי שחיטת אס לא משום צל חשק"ו (כמבואר בש"ע), וא"כ קשה לכ"ע דילמא מיירי באבמכ"ח צנן פקועה דמותר לישראל ונאסר לבז"ג. והא עדיפא להקשות, דמפרכסת דאסורכ לבז"ג משום אבמכ"ח הוא מחלוקת הפוסקים ורובם חולקים על הרמב"ם שפסק כן, שברי אגן קי"ל דמי איכא מידי דלישראל שרי ולבז"ג אסור, אבל צנן פקועה כלכה פסוקה הוא אליבא דכו"ע.

שיטת האמונת שמואל בד"ץ לפני"ע

והצ"ח לפמ"ש האמונת שמואל בשו"ב (כביאו כפר"ח יו"ד סי' רס"צ) וכן דעת בע"ז (יו"ד כנ"ל) דכל דבר שאינו אסור על הנותן אפילו שהוא אסור למקבל לית ציב משום לפני"ע. א"כ באבמכ"ח ממפרכסת דאסור רק לבז"ג ולא לישראל א"כ ליכא בישראל לפני"ע. וע"כ כיון דאמרו בגמ' וחניא ר"נ אומר מנין שלא יושיע אבמכ"ח לבז"ג מבואר דעובר משום אבמכ"ח וא"כ ע"כ באבמכ"ח ממש קאמר. ועיין פרי"ח מכ שבקשה על האמונת שמואל, ומיכו יש אחרונים שאזלו בשיעט האמונת שמואל ובחי' בארכחי.

זכנאח, מ"מ אי נימא דיש לו כיחר זשחיעכ א"כ כי
אפשר זמכירכ לשחיעכ זבחרי אנפי, או שכי' מחנכ
זשעת בקנין שלא יחול בקנין עד לאחר שיזשוע ואז
יחול בקנין וממילא אפשר זמכירכ, ז' נראה דאף
זזכמכ זחייכ לאיצריס עומדת ואסורכ זזכנאח מ"מ
אס נשחעכ וכותרכ כוזרר כוזרר דאוחכ זזכמכ
לשחיעכ עומדת ולאו לאזמכ"ח, וא"כ כקונכ זזכמכ
לשחיעכ לעולם אמרינן דכוזרר כוזרר זלשחיעכ עומדת
וכותרכ זזכנאח, ולפי' שפיר י"ל ומכרו אח כשור כחי,
כיינו שימכרו אוהו לשחיעכ וככ"ג מותר זזכנאח.

למען יתח שורך ממלאכת עבדים

אלא דאכתי נ"ל"ע מקרא דלמען ינוח שורך כיון דממילא
אסור זמלאככ קרא למ"ל לאסור זשעת. אמנס
נראה דגם כא לא קשכ שכרי אפילו נימא זזכמכ
אסורכ זזכנאח מ"מ לא נאמר אלא לישראל, וא"כ
עבדים כעושכ מלאככ זזכמכ ישראל אינו עובר, וא"כ
אכתי כי' אפשר שיחפוס עבדים זזכמכ ישראל ויעשכ
מלאככ, ולזכ נוחכ כחורכ למען ינוח שורך, אפילו
ממלאכת עבדים דאף שאינו אסור לו זזכנאח.

עד שבא ר"ע, מדיכין בא

עד שזא ר"ע, ונ"ע לשון שזא ומכין זא, ונראה דר"ע
מתחילכ נמי ס"ל דאין לחלוק כבוד לח"ח כגון זכ
כמבואר דמחו מפסח עד עזרת על שלא נכגו כבוד זכ
לזכ וח"ו שזס ר"ו לזלזל וכ"ש כולם אצל זשיעת רזס
אזלי ולכן לא נכגו כבוד זכ לזכ אצל כיון שמתו כלס
מפסח עד עזרת על שלא נכגו כבוד זכ לזכ חזר זכ ר"ע
ודרש לרבות ח"ח שחייב לנכגו כבוד זכל ח"ח ואפילו
חזירו שכוא לומד זכ מזכ וז"ש עד שזא ר"ע כלומר
לאחר מיחת חלמידיו זא וחידש הלככ זכ, ועיין זעלי
כחוס' עכ"ח עכ"פ זכ ספר חולדות אדס (זראשית ד')
זח"כ ואזכנת לרעך כמוך זכ כלל גדול זחורכ זן עזאי
אומר זכ ספר חולדות אדס גדול כימנו ופי' כי זללס
אלקיס עשכ אח כאדס וזכ ח"ח שזס זזכנינת ואחס
כדזקיס זכ' אלקיכס וכזן.

לכס שלכס יכא, משמע דאסכ"י כגס דלא כוכ שלכס
ואפ"כ אסור לגזלן זע"כ של זעליס ועיין רש"י
סוככ כ"כ ע"א ועיין לעיל ו' ע"כ שני דברים אינן
זרשוחו של אדס, וזרש"י שס גרס' שני דברים אינן שלו
ודוק.

סומא אי עובר על ב"י יראה

כתב ככ"מ (פ"א מכל' חו"מ כ"ג) דכל יראה לא משמע

כקשכ דודאי ישאל כדי שלא ילקכ, וחירץ דזככס לא יחיר
לו כדי שלא ילקכ ע"ש, ועיין שו"ת מכרי"ע (ח"א סי' א'
ד"כ ויש להחיישכ), ושו"ת חו"י (סי' קכ"ע), וזי"ד סי'
רכ"ע ס"כ, וכן זאזמכ"ח יש לומר זמפרכסכ לז"י כיון
דסופכ של זזכמכ למות לא יחייב משום לפני"ע, או לפי
שיעת זמכרי"ל כנ"ל דזז"י אינו אסור זזכנאח רק
זאכילכ לכוי"ע א"כ כי' מותר לכושיע מכ"ח עכ"פ דספק
לאכלכ וספק לשאר כנאח כוא וכי' סזרא לומר דזככ"ג
לא מחייב, קמ"ל ר' נתן דחייב גס זאלו, וע"כ דמיירי
זנזיר דמוקמינן אחזקתו וכחוס' או כמכרש"א, וזאזמכ"ח
ע"כ מיירי זאזמכ"ח ממז דעובר אלפני"ע וא"כ ליכא
למימר דזאזמכ"ח של מפרכסכ או זן פקועכ מיירי
וכנ"ל.

מנין שלא יושיע, עיין ז"ק קי"ז ע"א דיקא נמי דקחני
כושיע ולא חני חן, וכא דנקט זכל מקום כני
חרחי כוס יין לנזיר ואזר מכ"ח לז"י עיין שו"ת זית
זעריס יו"ד סי' ק"ח וסי' ר"כ זאריכות.

חא לכלזיס שרי, עיין לעיל כ' ע"כ ד"כ ש"מ יאכילנו
לכלזיס ומכ שזיינתי שס.

כל בדמה לראסר בהנאה מחיים ואיך מותר לעבוד בשור

שם בגמ' וכרי אבר מן כחי דזחייב לא חאכל כנפז
וגו', עיין ח'י רעק"א וח"ס (או"ח סי' פ"ו)
שזקשו למ"ד זזכמכ זחייכ לאיצריס עומדת, ולשיעת
רש"י לכוי"ע או לאיצריס עומדת או לחחיכת זשר
עומדת, ואי אזמכ"ח אסור זזכנאח, א"כ כל זזכמכ
אסורכ זזכנאח מחיים ואסורכ זעזודכ, ואיך כזככ
כחורכ ומכרו אח כשור כחי כא איסורי כנאח אסור
למכור, גס למכ כזככ חורכ למען ינוח שורך וגו' כא
ממילא אסור זזכנאח ואסור לעזוד זכ, ועיין שו"ת זית
זעריס למרן ז"ל (יו"ד סי' ק"ע), וזמשנת כעמרמי שס
כארכתי קלח לכקשות אח"ס ומרן ז"ל שזכזכ
דלכרמז"ן ז"ל (זחי' חולין דף ד') מותר למכור איסורי
כנאח, ואזרזכ מזכור שס דאסור למכור ע"ש.

וחנח כגרע"א ח' דאפשר דזחורכ מיירי זזן פקועכ,
וגיסי ביקר כעילוי ר' משולם שליט"א כעיר לי
מחוס' (ז"ק מ"א ע"א) דלר"מ זן פקועכ נמי זעי
שחיעכ וא"כ דילמא כ"י ר"מ כוא, עוד כקשכ מדברי
כרש"א (ז"ק כנ"ל) שזכזכ זזן פקועכ לא מיקרי שור
ודלא כחוס' שס, ע"ש מכ שזארכתי כי לכפול כדברים
למכ, ועיין זכורות י"כ ע"א.

לאחר שהיפתה הוברר דלשחיפה עמדה

ומה שנראה כעת לפענ"ד דאפילו נימא דאזמכ"ח אסור

וכן נראה דברי רשב"א (תשו' סי' ש"א) ויש חולקין בדברי רשב"א. ודעת המל"מ דגם דעת רמב"ם דאסור מדאורייתא וכן דעת רע"ב (שבוש"ט פ"ז מ"ז). אמנם החכ"ד (סי' ר') הביא בשם גליון חוס' פסחים דכאי לא כוכ אלא אסמכתא, וכתו"ע (שבוש"ט כ"ג) וכתו"ע (פ"ח מכל' מא"ס כ"ח) הביאו ראי' מגמ' בכורות (ו' ע"ב) דבצי למילף דחלצ שרי ודחי שם דילמא לסחור. ואי נימא דלסחור אסור מכ"ת מאי משני דילמא לסחור.

אמנם כנו"ב (יו"ד סי' ס"ב) וכתום' חדשים וכתום' (יו"ד סי' ק"ו) תי' דכיון דאמרינן במכילתין כ"ב דם מותר בכנאח אפילו לר"א משום דאיתקש למי' ואבמכ"ח מותר בכנאח משום דאיתקש לדם, א"כ כ"ג לענין כיחור סחור איתקש דם למי', ועיין פרי חורר (סי' ק"י). ולפ"ז שפיר י"ל איסור סחור מכ"ת כשאר איסורין ובחלצ מותר משום דאיתקש למי'. ועיין שו"ת בית שער (יו"ד סי' ק"ח) ובמראה הפנים (ירושלמי סופ"ק דצ"ק). ועיין פני' כחן דס"ל אפילו נימא בשרשים אסור מכ"ת, בנו"ע לא כוי רק מדרבנן, וכן כתבו כתו"י וכו"ב.

דיתר פחודה בדברים אסורים בנזדמנו

והנה בנזדמנו להם מינין עמאים דמוחרים למוכרן לנכרים, כתב בא"ח דכ"מ ביחד כעמא ובעבור אכל לא כעמא בפני עצמו ובעבור בפני עצמו, דכיון שכוף ליד יאמרו שכוון מלאכתם להם, לכן לריק למכרן מיד לא שישכח כעמא עד שיכח שמן עכ"ל. ותמך עליו כצ"י דמנא ליכ לאסור למכור כעמא בפני עצמו, ומדברי רמב"ם ובעור משמע שלא חילקו, ועיין ש"ך (סק"ע) ובנקה"כ (יו"ד סי' ק"י). ובתשובה כתבתי ליישב דעת בא"ח בישוב דברי בעור דמחלק בין כלד עכו"ם עס עמאות לבין נזדמנו לו בלי ליד, דכלד שעשכ מעשכ ליד לא ימכרם בפני עצמו שיחשדכו שכיון מלאכתם להם, משא"כ בנזדמנו כיון דאין דרכו בכך מותר למכור בפני עצמו ג"כ. ונראה ראי' מדברי כתום' כחן שכתבו א"נ בנזדמנו לו כגון שנפלו בירושכ אין לגדלן, כרי בנזדמנו לו יש חילוק מהכלד וי"ל.

אם מותר להשקות הממא עד שיחא שמן

אלא דנראה דכתום' פליגי אה"ת, דמדברי בא"ח מבוחר לריק שימכרם מיד ולא ישכח כעמא עד שיכח שמן, ומדברי כתום' שכתבו א"נ בנזדמן לו אין לגדלן משמע דדוקא חזרים אין לגדלם אפילו בנזדמן אכל שאר דברים אסורים מותר וא"ל שימכרם מיד.

אלא כשכח נראה לעינים דוקא ואינו עובר אם לא ראה. וכתב כמנ"ח (מל"כ כ') דלפ"ז סומא אינו עובר בלאו זכ אף אם נאמר סומא חייב בכל המלות. וכתב דלדעת ככ"מ בשיעור רמב"ם ברוחין לוקין פ' ובעמון לוקין רק מ', ופלא דברי כתב רמב"ם מפורש דאינו לוקב משום כל יראה וכל ימלא אה"כ קנח חמץ בפסח או חימלו, אבל בעמון ואינו נראה כוכ לאו שאין בו מעשכ. וי"ל דכוונת כמנ"ח דקנח ולא ראה או חימלו ולא ראה וא"כ לוקב רק מ' אף שלשונו אינו נראה כן.

אלא דלפענ"ד א"א לומר כן דברי כיון שלא ראהו א"א לבחורו שברי יכול לומר לא ראיתיו וחסדתי שאין כאן חמץ וכוכ כהר"ח ספק עכ"פ, ואפשר דמחרין אותו ע"י סימנין וכמ"ש ז"ל סומא ביאך מותר באשחו ולי"ע אם לא דנימא לפי שיעור קנח אחרונים דכרמב"ם ס"ל כהר"ם שמכ כהר"ח. ולכאורכ מקושיית כתום' (פסחים כ"ג ד"כ שאני כתום) דאמר קרא לא יראה לך, שכתבו תימך דליכתב לא יאכל ולא צעי לך. ולדעת ככ"מ דבצי ראי' דוקא ואם לא ראה אינו עובר, וא"כ ע"כ קרא לריק לכתוב ולא יראה.

איברא דלפי שיעור ככ"מ יש ליישב קושיית כתום' דבצי"כ לריק לכתוב לא יראה לחזקה, דאילו כתב לא יאכל לא כוכ ידעין דכלל יראה אינו עובר אלא בראי', ודו"ק כיעצ כי כתבתי זכ שלא בעיון כראוי.

דף כ"ג ע"א

איסור פחודה בדברים אסורים מדאורייתא או מדרבנן

לבם שלכם יכא, עיין חוס' ד"כ אמר קרא דמדאורייתא אסור, משמע דס"ל דסחור בדברים אסורים אסור מדאורייתא, וכ"כ כרא"ש ב"ק דף ע"ע סי' ג', ועיין רשב"א בתשובה ח"א סי' ש"א, ובצ"י יו"ד סי' ק"י וחומ"מ סי' ת"ע וכסמ"ע שם, כולם פסקו שכוף דאורייתא, ועיין חכ"ד סי' כ', ונוצ"י יו"ד סי' ס"ב, ובתשו' ח"ס יו"ד סי' ק"ו מכ שחלקו על כתו"ע שביעית פ"ז מ"ג, ועיין שו"ת בית שער יו"ד סי' קל"ח, ובשו"ת משגיח ח"ד סי' ק"ו, וחז"י סי' ק"יג, ודו"ק.

שם בגמ' אמר קרא יכיו בכוין יכו. ובתום' וא"ת דאמרינן במרוכב אסור לישראל לגדל חזרים, תיפוק ליכ דמדאורייתא אסור. וי"ל דנפ"מ למיקס בארור, משמע דס"ל דסחור בדבר האסור אסור מדאורייתא. וכן כתב כרא"ש (ב"ק ע"ע סי' י"ג)

חמנס לפי מה שחלקתי בין כלד לנזדמנו י"ל דלא פליגי
הא"ח וכתום', דהכי דלד עמאין גם הכוס' מודים דלא
ישכח כעמא עד שיכח שמן משום חשד, אבל בנזדמן לו
דליכא חשד גם הא"ח מודכ דמוחר לכשכותו עד
שישמינ. ומיכו עיין רש"י כאן ד"כ שזדמנו וי"ע.

ותב"ח וכפרישכ וכע"ז כתבו דאפילו כוון לעמאין ג"כ
אלא שאם כי' מניח כעמאין מללוד לא היו
נלודים גם בעבורים, מותר לו למכור ע"ש. ועיין עוד
ב"ק (פ' ע"ח) ח"ר רופכ שעכח חשוכה אין מחייבין
אותו למכור מיד אלא מוכר על יד על יד וכן גר שנפלו
לו כלבים וחזירים צירושחו אין מחייבין אותו למכור מיד
אלא מוכר על יד על יד וכו' ע"ש, ומדברי רש"י כאן ד"כ
שזדמנו שפי' דוקא שזדמנו דלא מלכין לכו לכפקירן
אבל לכתחילה חסור לחזור אחריכך, משמע דאפילו עס
בעבורין חסור לכתחילה לחזר אחריכך ואם לזן חולי
דחסור לעשות כהם סחורה. וקל"ח יש לעיין מגמ'

(מנחות ס"ד ע"ח) שמע שעצב חינוק בים ופרש מלודכ
לכעלות דגים וכעלכ דגים חייב לכעלות דגים וכעלכ
דגים וחינוק נחלקו רבכ ורבא ע"ש וי"ל.

עוד כתבו כתום' חי נמי כא דחסור מדאורייתא כיינו
לכשחכר ולמכור לנכרי לאכול, אבל לכשחכר
בשומן או בעורן לא, או שמגדל שלא למכור אלא למשוח
ולכדליק מותר. חמנס כרש"א (חולין ע"ז) וז"ל, שכחצת
שאם חינו סחר בדברים אלו לכעמידן ולמוכרן לזורך
אכילא אלא לחקן כהם עורות וכיו"צ כרי אלו מותרים
בסחורה כזו מדאמרינן צירושלמי וכו'. וזה נ"ל כשיבוש,
שכל דברים שמגדל אותם אדם לאכילא כחזיר ובהמה
ועוף שדרך בני"א לגדלן כדי לאכלן ואין רובן עשויין
לתשמישן חסור לעשות מהן סחורה גזירה דילמא יבוא
לאכול מהם וכו'. וברי דכחצ דבחר רוב תשמישן אזלינן
ובחר רוב בני"א ולא בחר דעתו, ובחי' בארכתא.

דף ב"ב ע"ב

בדין נבילה שא"ר לגר אי דינה באבילה שא"ר, ובדין נבילה שנפסלה לאבילה וחזר ותיקנה

חילוק בין שלא בדרך אבילות לנותן מעם לפגם

ואני בעניי הכינוי אח לבי לחלק בין חיסור הנאכל
שלא בדרך אכילא ובין חיסור שנפגם ולאו מסבירא
אלא מקראי וגמ' וכו' דכר"א ע"ז ס"ז הביא דעת י"א
דכל חיסורין שכן במשכו לא אמרינן דכו נועלפ"ג שרי
וכחצ עליכס ולא נכירא דנכי דכחמירכ תורכ לאוסרם
במשכו מ"מ יש שם חיסור עליכס אבל כשכוח פוגם
פקע חיסורו כדילפינן מנבלכ וכביאו כצ"י א"ח סי'
חמ"ז. ומשמע דכל שפקע חיסורו שוב לא חזר האיסור
לעולם. ואין זה מסבירא אלא ילפינן לה מנבלכ, אבל
באוכל אוכל שלא בדרך אכילתן לא פקע האיסור
מהמאכל כלל. ובאוכל חלב חי המבואר בפסחים (כ"ד
ע"ב) שכוח שלא כד"א, פשוט דכחלצ כזה כוח מה
שאסרה בתורה לאכול ואם יבשל אותו כחלצ יתחייב
עליו ובאכלו חי פעור משום שלא אכל בדרך אכילא לא
משום שאינו חלב דכ"ג לא מקרי אכילא ובתורה אמר
נבלכ לא תאכלו.

באבילה שלכד"א אי אבילה גסה הפפור מצד הגברא

ולמשל אם יקח אדם שיפור ארבעה כזיתים מחתיכת
חלב, כזית אחד יאכלנו חי וכשנשכש יבשל ויאכל
אחד מהשנים על ידי שיפור צו דבר מר או יכרכנו בסיב
ויבשלנו, וכשלישי יאכל בדרך אכילא אלא שיאכלנו
אכילא גסה, וברביעיית יאכל אכילא ראווי. על הראשון

א"ר אכילו ח"ר יוחנן כל חיסורין שבתורה
אין לוקין עליהן אלא דרך אכילתן וכו' עיין
חידושים ובאורים פסחים סי' א' סק"ג וסי' ו' סק"ו
ואליג כאן מה שכתבתי לפלפל בדבריו ביקרים בנדון
זה.

ביאור נבילה הראוי לגר קרוי נבילה

הנה נא בואלתי לדבר ואכבד דוחקת לכשחשע בדברי
מעכ"ג מה שזן במס' פסחים סי' א' סק"ג
ובוסוף ידו שנית בסי' ו' ס"ק ו' כהא דחניא פסחים
כ"א ע"ב ובגמ' ע"ז ס"ז ע"ב לא תאכלו כל נבלכ לגר
אשר בשעריך כל הראוי לגר קרוי נבלכ כו' אין ראוי
לגר אינכ קרוי נבלכ ותמה מעכ"ג דל"ל קרא דאין
ראוי לגר אינכ קרוי נבלכ, וגם איך ר"מ פליג על זה
וכא אמר ר"י (פסחים כ"ד ע"ב) דכל חיסורין שבתורה
אין לוקין עליהן אלא דרך אכילתן ודין זה משמע
דמסבירא קאמר ליה וליכא מאן דפליג בכה ועו"ק אכא
דאמרו בגמ' ע"ז ס"ח ע"א סרוחכ מעיקרא לא לריכא
למעטי עפרא בעלמא כוח ומינן לגמ' שיש לחלק בין
סרוחכ מעיקרא לסרוחכ לבסוף וכל דעכשיו אינו ראוי
פקע חיסורא כדון סרוחכ מעיקרו, ולזה העלכ דאפשר
כל הנידון כשאח"כ תיקנה או עירבכ לנבלכ באופן
דחשיב דרך אכילא ובאריך שם בדברים נחוכים ולחלק
בין חיסור לעומאכ.

עליו מרן כק"ז בשו"ח בית שערס ח"ח סי' ר"ו וקעלכ דרק לאחר שנפסל מאכילת כלב הוא דפקע שם איסור נבלה מינה ע"ש. ולפענ"ד כי דבר זה הוא באמת מחלוקת הראשונים בח' בר"ן ע"ז ס"ז בד"ה ודאמרין כל שאינה חסרה ואינה נאכלת מפני זה, פרש"י דלא דוקא אינה נאכלת אלא כל שנפגם טעמה מפני זה שרי וראי' לדבריו מקדירה שאינה צה יומא דקרינן לה נועלפ"ג ובדל"ה שאינה פוגמת בהצטיל כ"כ וכן הוא דעת הרשב"א ז"ל ובר"ן ז"ל חולק דכל שחאכלה נכנס מן האיסור אע"פ שהיא נפגמת קצת חסור אבל כל שנפגמת שאינה ראוי' לגר שאינו נכנס מן האיסור כחירס החורק ע"ש.

מחלוקת הרשב"א והרא"ה בנפלי"ם

ובמקום אחר כתבתי דלכאורס הוא חלוי במחלוקת הרשב"א וברא"ה ז"ל בחוכ"כ ד"ד ש"ח בענין נועלפ"ג כתב ברא"ה ז"ל בקדורס שבלעס איסור ונשחכה מעל"ע דכיון דבלע טעמו נפגם כדי גר או יותר כיון שכן ח"ה לאסור שאין לך שחור מחוך שנפגם חוזר לאיסורו לעולם וא"ה שלא יבא בגופו פגום לעולם ואפילו גורס לו דבר שלא יבא נרגש מ"מ הוא בעלמו פגום ע"ש וכ"כ עוד בבית ד' ש"ד (דף ל"ב מדפי הספר). וברשב"א במשמרת בבית ד"ד ש"ח באריך לסחור דבריו ע"ש באריכות ויודע כי הכל ארוך לפניו ואין לריך לבעתיק בדברים, ולכאורס נראה דבכא פליגי, אלא דל"ע קצת מרשב"א שכתב בר"ן לדבריו במשמרת בבית, אלא דגם כזה נראה דלא נחלקו רק בנועלפ"ג לגר ואכחי ראוי' לכלב אבל בנפסל מאכילת כלב לכאורס לכ"ע כותרי ושוב אפילו חוזר וממחקו וראוי לאכילת אינו חוזר האיסור ע"ש.

אוב"ח חלב חי הוי שלכד"א

שם בגמ' פרע לאוכל חלב חי, משמע דאוכל חלב חי כוי שלא כד"ה ועיין מנ"ח מל"ח ז' שחמכ מכאן על מה שכתבו מנחות ל"ע בבבליס אוכלים אותו כשכוח חי ועיין רש"ש שם דכו"ל שלא כד"ה ומיכו עיין לקמן פסחים ע"ה ש"ה שחמכ בתי ליכא משמע שחמכ הוא דליכא בתי אבל לא כוי שלכד"ה, דאל"כ רבוחא הי"ל לאשמעינן דאף שלא כד"ה, ועיין ירושלמי פירובין פ"ג כ"ה, ובש"ע ח"ח סי' ש"ח סל"ה, ומה שכתב בב"ח שם אות י"ח בצער חי, ועיין רא"ש שבת קכ"ח סי' ג' וקרבן נתנאל שם אות ז' בשר חי חי לאומלל, ועיין עוד בספרינו משנ"ח ח"ח סי' ע"ה, ועל בגליון בסמוך דף ע"ה.

יפער ועל כשני יפער ועל השלישי יפער ועל הרביעי יפער יחי' חייב כרח וכנס הפעור של שלשתן שוב בגם ששנים חכל מצושל ואחד חכל חי וכחי אינו ראוי לאכילת לפי שאינו מצושל וזה פירש בו דבר מר ומלד עלמו ראוי הוא לאכילת כמו הכזית השלישי וזה חכל אכילת גסס נמי במחלל ראוי הוא ופשוט דאין הפעור מכרח בכני שלש מכח האיסור שלא חכל איסור שכרי איסור הוא מה שחכל אלא שחורק לא חייב כרח אלא כשאוכלו דרך אכילת וככא שלשתן לאו דרך אכילת ניכח הראשון מפני שאינו מצושל וכשני בגם שמצושל מ"מ כרי פירש בו דבר מר, וכשלישי בגם שחור מצושל ולא פירש בו דבר מר מ"מ אכלו אכילת גסס, ופעור מלד בגברא שלא חכל כדרך שחורק אמר לו שלא לאכול ולא מלד בחלב שחורק חסרה עליו לאכול. וידועים דברי הרי"ש בשו"ח סי' ל"ח דאיסורי נבלה הם איסור גברא ולא חפלא.

האוב"ח נבילה שא"ד הוי הפסור מצד החפצא

אבל האוכל מנבלה שאינה ראוי' לגר שפעור אפי' בישל בנבלה ואכלה כדרך כל האדם פעור מפני שאין כאן איסור שפקע האיסור מהנבלה מגזירת הכחוב דנבלה בראוי' לגר קרוי' נבלה ושאינה ראוי' לגר לא קרוי' נבלה וכחורק לא חסרה אכילת בשר אלא בשר הנקרא נבלה וכל זמן שיש לו שם נבלה שקראת החורק נבלה כרי הוא בכלל האיסור ואם פקע מהבשר שם נבלה כותר הבשר.

ודבר זה למדנו מחורת רבינו הגדול בחו"ד יו"ד סי' ק"ג שבעל חילוק בין נבילה שאינה ראוי' לגר ובין ביתר שלא כדרך הנחת דחרי ענינים נפרדים הם ומחרי קראי נפקי ושלכד"ה נפקא ליה מקרא דלא יאכל כמבואר בפסחים כ"ו וברמז"ס פי"ד ממ"ח אסורות, אבל גוף האיסור לא כותר ואם חזר וחקנו כגון שנשלו או נעל דבר מר מחוכו או שמחקו בדבר בממחק ואכלו חייב כמעיקרא שלא פקע בשם איסור מזה כחפץ מעולם, אלא שחאכל לא אכלו כד"ה, אבל כשנסרה גוף האיסור פרח שם האיסור מיניכ מכל וכל מקרא אחרינא דנבילה שאינה ראוי' לגר אין קרוי נבלה ואפילו חזר וחקנו בדברים כמתבלין שרי דכבר פרח האיסור מיניכ ונעש כעפרא דארעא ואינו חוזר לאיסורו ועיין מקו"ח סי' תמ"ב אות ב'.

בנפסל מאכילת אדם אי פרח שם נבילה

אלא דמכ שכתב בחו"ד דגם בנפסל מאכילת אדם ולא מאכילת כלב נמי פרח שם נבלה מיניכ כזה חלק

זיעה היוצא ממשקה חמץ

שם בגמ' ח"ל חזיי בשלמא חי אשמעינן פירי גופא דלא קאכיל ליה דרך הנחתו שפיר, חלל הכא משום דזיעה בעלמא הוא. בשו"ת פנ"י סוכה מכאן דיי"ש חינו אסור רק מדרבנן. ובהגות מהרש"ם (פסחים כאן) ל"ן לספר ב"א (ח"א סי' מ"ח). וחפ"י (תרומות פ"א אות כ"ב) כתב דאף דליכא מלקות איסורא מיכו איכא. ובזה מיושב קושיית החוס' שהקשו דכרי טעם כעיקר דאורייתא, ותירץ דכיינו לאיסור ולא לחייבו מלקות. ובאמת כי מבואר בדברי הרא"ש כאן דאיכא איסורא דאורייתא מדקאמר ר"י חין לוקין עליהן חלל דרך הנחתו, משמע מלקות הוא דליכא הא איסורא איכא ע"ש, ול"ע שלא הרגיש בדברי הרא"ש.

אלא דנספרי משנה כלכות (ח"צ סי' א') כנחתו מדברי הרמב"ם וריב"ש (סי' רנ"ב) דזיעה היוצאת מן המשקין ע"י חמין כרי הוא כמשקין עלמן. וכן צפרק כל הכשר דעיפת חלב שנפלה על החיכת בשר חני כחם אמר ר' נרשין דברי ר' יהודה בשלל ניער ולא כיסה, דאלמא כל שכיסה בקדירה כרי הוא כחילו ניער, וזה מפני הכבל העולה מן הקדירה וכשהוא מכוסה הכבל מתפשט בכל החתיכות וטעם מתערב בכלן כמו אם ניער אותה וכלל את כולן בחור כרוטב. מבואר דזיעה היוצאת ע"י חום שאני מזיעה היוצאת שלא ע"י בישול, ועיין חשו' ח"ל (סי' כ') ופמ"ג (סי' חנ"ג מש"ז סק"א). שוב מלמדי בבאר יעקב (ח"א דף ט"ו-כ"ו) שהביא מחלוקת האחרונים חי מחלקין בין זיעה היוצאת ע"י בישול ליוצאת מעלמן, ע"ש דבש מלמא אכול דיך.

בד"ץ האוכל בשר חי אי הוי שלכד"א, ואי מקיים מ"ע דאביית קדשים באבילה זו, ואי הוי למשחה

תוס' ד"ה פרט לאוכל חלב חי וכו' דאמר וכו' שאני עוף שבו רך וחזי לאומלל וחשוב כדרך הנחתו. מבואר דבשר בכמה אומלל לא חשיב כדרך אכילתו. ומכאן קשה אמר"ה (מל"ז ז') שהמה אכ"פ שכתב דבשר חי וקודם שנחשול כמב"ד מיקרי שלא כדרך אכילתו ותמה עליו ממשנה מנחות דשפיר יוכ"כ שחל בע"ש בצבליים אוכלים אותו כשהוא חי בערב שהוא ליל שבת ושם מ"ע דאכילת כח"ב ואכלו וכו'. אמנם מגמ' כאן מבואר כפלתו דבשר חי כוכ שלכד"א. ועיין עוש"ע חו"ה (סי' ש"ח סע' ל"א) בשר חי חזי לאומלל, ובמג"א בשם יראים ובע"מ כתב דמירי בעוף במים דרכיך, ועיין נח"ב חיים ובח"ר שם. ועיין ירושלמי (פירושין פ"ג ב"א) בשר חי מערבין בו דחנין בצבליים אוכלין אותו כשהוא חי. ולכאורה זה כוכ היפך דברי החוס' הנ"ל ורא"י להמנ"ח.

קדשים צמי למשחכ כדרך שהמלכים אוכלים. אמנם כבר כתבו החוס' (חולין קל"ב ע"ב ד"ה חין נאכלין) דלמשחכ מיקרי בחופן שבהנין ממנו יותר, אבל אדם שטוב לו ללי כשלוך ומבושל יאכל ללי שהוא דרך גדולה יותר ע"ש, ח"כ בצבליים שהורגלו בן לאכול כל השנה יכ"י זה דרך הנחתו ביותר וקיימו בזה כל המלכות. חלל דא"כ מ"ע היו שונאין אותם ול"ל דמ"מ היו שונאים אותם אנשי ירושלים דמחזי כרעצנותא. ובזה מיושבין נמי דברי הירושלמי בשר חי מערבין בו דחנין בצבליים אוכלין אותו כשהוא חי מפני שדעתן יפה, כרי דמפני שדעתן יפה הוא דוכ אכילת אבל בשאר בנ"א כ"י דלא הוי כד"א ודו"ק.

בסיפא לא מקרי בדרך אבילה

ורידד נפשי בגר"י וועלין (שליט"א) זלכ"כ בעיר לי בחשובה אחת מתפא"י מנחות (פ"א מ"ז) שכתב דבשר חי לא שמה אכילת כלל חלל דהקשה ליה מהא דאמרו (חולין דף ע"ו) דבשר חי חזי לכוס. ובחשובה לבגר"י הנ"ל בארחתו דדברי התפא"י תמוהין, חדא במה שדייק מגמ' פסחים הנ"ל דבשר חי כוכ שלכד"א וכן נבילה ולא הביא מחוס' כאן דמפורש כן. ועוד דמה דקשה ליה מחולין, אדרבא ראי' הוא מגמ' חולין הנ"ל דבשר חי מיקרי שלא כד"א מדאמרין בגמ' ברכות (ל"ו ע"ב) אמר רבא כס פלפלי ציומי דכפורי פטור כס זנגבילו פטור, ובגמ' יומא (דף פ') אמר ר"י זב שכוסם שפורין וכו' ופרש"י צ"ב מקומות כל דבר שאדם אוכל שלא כדרכו מיקרי כסיסא ע"כ. מבואר דכל מקום שמיקרי כסיסא הוא שלא כד"א, ובגמ' חולין שם כתבו

אלא דא"כ ל"ב דכאן אמרו דבשר חי הוי שלכד"א ותמן חנין בצבליים אוכלים אותו כשהוא חי משמע דהוי כד"א. ומה שנראה בזה דודאי בשר חי צסחמא מיקרי שלכד"א, ומיכו כחם מיירי בצנ"א שהרגילו לאכול בשר חי ולדידכו הוי בשר חי כד"א. ובזה מדוייק בצבליים היו אוכלין כשהוא חי, ועיין חוס' שם ששונאין אותו לפי שהורגלו בן בשאר ימות השנה.

האוכל בשר קדשים חי אי מקיים מצות עשה

ויש להקשות בשלמא יוכ"כ שחל בע"ש שא"א בחופן אחר הניחו אותם לאכול חי, חלל בשאר ימות השנה אחרי צ"ד של כהנים הניחו אותם לאכול כשהוא חי, הא

דבשר חי חזי לכוס, וא"כ ע"כ דכוא שלכד"א, וזכ ברור
בס"ד.

מלפול אימצא בשבת

והנה נחלקו הפוסקים אי מותר לעטל בשר חומל
בשבת, וכמג"א (סקניו) פסק דאסור, רק בעוף
דרכיך מותר, וכתפא"י כתב דאין לנו שיכא מותר
לעטל רק בעוף דרכיך. אמנם בקרבן נתנאל (שבת
קכ"ח ע"א) הביא שיעת כר"ש וברמב"ם דס"ל דאפילו
בבכמה, וכוזיח דגם כר"אצ"ן ס"ל כן וכן כש"ע, וכן
פסק בעור (יו"ד סי' ס"ז), ועיין לב ארי' (חולין דף
ע"ו), ובתשובה לכר"י וועלן בארתי בזה בס"ד.

האכיל בשר חי אי דרך אכילה

במה שכתב מעכ"ת להעיר על דבר כש"מ דבשר חי כוי
שלא כדרך אכילה, וכתב עליו בשו"ת דו"מ (לכגלון
מעשעבין ז"ל סי' כ"ח) שיש להעיר ממנחות (ל"ע ע"ב)
חל יוכ"כ להיות בערב שבת בבבליים כיו אוכלים אותו
[כשעיר] כשכוא חי, וכלוא בקדשים צעין למשח
ולגדול ואיך כיו יולאין באכילת בשר חי שכוא שלא
כדרך אכילה, ובעיר לספר ברוך טעם (שער כולל)
וכ"ג בעיר מגמ' פסחים (דף כ"ד) דמבואר בחוס' שם
דכוי שלכד"א, ובבבליים רש"ש (מנחות כ"ג) כתב
דבאמת לא קיימו מלוא אכילת קדשים רק שלא יבוא
לידי נותר, ובס' גבורות שמונים (אות ס') ובשו"ת
מכר"ש (ח"ד סי' י"ז אות י"ב) דברו מזה, ומכ שכתב
בגלון בדו"מ דלמשח תלוי בדעת הכהן עפ"י דחוס'
חולין (דף קל"ב) ומכ שטוב לו חשוב למשח, ולכן
בבבליים שדעתן יפכ כיו אכלין וכוי למשח, תמה
כ"ג דדבר שכוא שלכד"א אמרין בעל דעתו,
עכ"ל כ"ג.

בבליים אכילין אותו חי

ולפענ"ד לאחר כעיון נראה להעמיד דברי מרן כדו"מ,
ובחי' שו"ת משני"ב (ח"כ סי' ע"ב) ליינתו
קלת בדבר, דהחוס' (מנחות שם) כתבו דבבבליים כיו
אוכלים אותו לקיים מ"ע ודלא כרש"ש, וא"כ עכ"פ
החוס' סתרי אכדדי מפסחים דכתבו דבשר חי כוי
שלכד"א ובמנחות כתבו דיולא צב מלוא אכילת קדשים,
אלא דעוד יש להקשות שכתבו החוס' שם עוד ומכ
שמזכירים אותם לגנאי [בבבליים] על שאוכלין אותם
חיים אע"ג דמלוא קעבדי שלא יבוא לידי נותר לפי
שכורגלו עצמם כמו כן לאכלם חיים אף בכל השנים
דמיחזי כרענותותא, ויש לדקדק בחרתי, חדא מנא לכו

לחוס' שכורגלו כן לאכול בכל השנים, ושנית כאיך
הניחם ב"ד לאכול כן בכל השנים הא צעין למשח
וכוי אכילת שלכד"א ואינו יולא ידי מלוא, ואדרבא
מצטלין מלוא אכילת קדשים בידיים, ואמאי לא מיחו
בידם בב"ד מלאכול כן וכוא חמיכ גדולא, ואף אם
נחוק דהחוס' נמי ס"ל כרש"ש ולכן כתבו אע"ג דמלוא
קעבדי שלא יבוא לידי נותר כלומר שכמלוא רק שלא
יבוא לידי נותר, מ"מ אכתי תקשכ הא גופא אמאי לא
מיחו בדם ב"ד בכל השנים כיון דלא קיימו בזה מ"ע
דאכילת רק שלא יבוא לידי נותר, ועי' רא"ש (נדרים ד'
ע"ב) שאכילת קדשים מלוא היא דכתיב וכו' ועוד שלא
יבוא לידי נותר, ובשלמא ביו"כ שחל להיות ע"ש כיון
דא"א באופן אחר לא מיחו בידם אצל בכל השנה אמאי
לא מיחו בדם שמצטלין מלוא למשח, וקל"ת י"ל דבכל
השנה כיו אוכלין בשר חולין חי ולא בשר קדשים ולי"ע.

לא אכלו הבבליים הבשר חי ביחיד

ובחי' הקשתי עוד לשיעת כר"אצ"י (כביאו בב"י ח"ח
סי' תרי"ב) דח"ש שלכד"א מותר מכ"ת וכן נראה
דעת רבינו יוסף בחוס', ולפ"ז תקשכ אמאי לא אכלו
בבבליים מצטוד יום, כלומר ביו"כ עצמו כיון שכוא
שלכד"א וח"ש מותר מכ"ת ולענין אכילת קדשים יולא
בכזית ולענין יוכ"כ שיעורו בככותה, וא"כ כיו יכולין
לאכול ביו"כ עצמו דין ח"ש ושלכד"א שמוותר
בביכמ"ק ככ"ג לכתחילה.

מציוו בכ"מ דבשר חי מקרי בדרך אכילה

בר"ם הא פשיטותא דבשר חי כוי שלכד"א ל"ע, דבגמ'
פסחים (מ"א ע"א) ת"ר יכול אכל כזית חי יכא
חייב ת"ל אל תאכלו ממנו נא, נא ובשל מבושל אמרתי
לך ולא חי, יכול יכא מותר ת"ל כי אם ללי אש, ועיין
רש"י שם, ומעתה אי נימא דבשר חי כוי שלכד"א, א"כ
למכ לי קרא ריבוי ומיעוט למעט ולרבות בשר חי וברי
כוא שלכד"א וממילא פעור, ומדלריך קרא לפעור
משמע דבשר חי נמי אכילת כוא, עוד שם בגמ' (דף ע"א
ע"א) אמר רבא שחי חטאות בדבר, חדא דשעירי
כרגלים חי נאכלין ללי חין נאכלין ושמח בחי ליכא,
ועוד כהנים אוכלין וישראל צמח משמחין, ופירש"י,
ועוד דוכי דיש שמח בבשר חי כרי חטאות חין נאכלין
אלא לכהנים, ועיין ר"ח שם, וכנה מבואר דאכילת בשר
חי לכוי"ע אכילת כוא ולא נחלקו אלא אי אכילת ככ"ג
יש צב שמח או לא, ולכס"ד לית צב שמח ולכמסקנא
אפילו שמח איכא בבשר חי, ובירושלמי (עירובין פ"ג
כ"א) מבואר דמערבין בבשר חי משום דחזי לאומלל,
דבבבליים כיו אוכלין אותו כשכוא חי, ועיין ח"ח סי'
ש"א ובמג"א שם ובק"ג למס' שבת.

הרגיל בבשר חי הר"ל דרך אכילה

ערביה אחרת הוא כח צעל דעתו אלל כל אדם. וא"כ י"ל לענין אכילה ודאי כיון שכוונתו כן לאכול בכל השנים אחרת כולל מיקרי אללן דרך אכילתו ולא צעל דעתו אלל כל אדם וממילא אית דכו נמי למשחכ.

לענין אכילה אוליין בתר אנשי המקום

בקיצוד נראה דלענין מאכלים ודרך אכילה אוליין בתר אנשי המקום ואם מקום אחד נכנס לאכול מאכל פלוני על דרך זה הרי זה דרך אכילה ואפילו לענין דבר חשוב שלא צעל אחרו כן בש"ע יו"ד סי' ק"ב ע"ש ועיין ע"ז לענין גריבן אי כוכ דבר חשוב ויש להאריך בזה.

דף כ"ה ע"א

מה לחמץ בפסח שכן פנוש וכו', והא דלא פריך מה לחמץ בפסח שכן חוזר לכיתרו אחר הפסח י"ל דאדרבה ומכ חמץ בפסח שחוזר לכיתרו לאחר הפסח אסור בהנאה בצ"ח שאיסורו איסור עולם לא כ"ש.

שחיטה אי מתרת במריפה

רש"י ד"ה מנבילת, ואין נראה לי דעריפה נמי לא משתריא בשחיטה, צ"ל הפרדס לרש"י הוצא בא"ז כל' שחיטה סי' שס"ז הביא מחש' רש"י דשחיטה מופיל לעריפה, ועיין ע"ז יו"ד סי' כ"ח סקט"ו וש"ך סי' י"ט ס"ק ז' במעשה דרש"י שצ"ח יונק שנשכר אגף שלב וכו' לשחוט ולצרך ואח"כ לצדוק ולא הוי ברכה לצעל ועיין משנת העמרמי יו"ד סי' ק"ע ובמשנה ח"כ סי' פ"ה-פ"ו באריכות.

ביאור בפלוגתת רש"י וה"מ בדין שחיטת מריפה אי מתרת וכמה נפ"מ בזה, ובגדרי השחיטה דמועלת להעשה דשאניו זבוח ולדאסור דאבמה"ח, וברכת השחיטה אי הוי ברכה לבטלה

לכתרות זו משום אבמה"ח. וליש אומרים כיון דשחיטה מחרת, א"כ ילא מידי אבמה"ח ואינו עובר אלא משום עריפה ולא משום אבמה"ח. גם ליש אומרים אין זו עשה שאינו זבוח ולרש"י אית דכך צעל עשה שאינו זבוח עד שימות.

עוד יכ"י נפקותא דידוע מחלוקת הראשונים במפרנסת לצ"ג, דעת הרמב"ם דמפרנסת אסור לצ"ג משום אבמה"ח, ולחולקים עליו ס"ל כיון דשחיטה מחרת לישראל ליכא מידי דלישראל שרי ולצ"ג אסור, ועיין בחי' משנת העמרמי (סי' ק"ע) מה שכתבתי בזה. ונמלא

אשר לכן נראה דבעיקר צ"ח דכיון שכוונתו הצדקיים לאכול בשר חי בכל השנים כו"ל כדרך אכילתו ואם נכנים בזה הוי אפילו למשחכ וכמ"ש רבא, ועוד דכונים אוכלים ויש להם שמחה באכילה זו, וא"כ לדידכו עכ"פ כו"ל כד"ה ואפילו למשחכ כו"ל, וממילא יולא בזה ידי מלכ של אכילת קדשים אם לא שנאמר כחירון ז' של חוס' (יבמות דף מ') דחייב דואכלו אותם מועל דוקא על כהן המקריב ושאר האוכלין נעפלין למלכ כן ע"ש. וא"כ בשעיר יו"כ"כ ה"כ עיקר מלכ על ככהן גדול וי"ל. עכ"פ לדידן נראה דכעס משום שחיו רגילין לאכול כן כל השנים וכו' לגביהו כד"ה וכו' נמי למשחכ, ועיין שם (קכ"ח ע"ה) דחזי לאומלא ובחוס' שם (קכ"ז ע"ז ד"ה כיון דחזי לכהן שפיר דמי).

בשמקצת אנשים נהגין כן לא אמרין במילה דעתו

ומה שטען מעכ"ג דלמכ לא אמרין עליהו צעל דעתו אלל כל אדם יפה הקשה, ומיכו י"ל לפמ"ש הפר"ח (יו"ד סי' קע"ז) דדבר מילאם לכל העולם ולדידיה לא הוי מאוס אמרין צעל דעתו, ומ"מ אם לקלחם כוי מאוס ולקלחם לא הוי מאוס לא אמרין צעל דעתו ואינו עובר ע"ש. וא"כ י"ל דכיון דייקו כאן הצדקיים כיו אוכלין, כלומר שחיו רבים כל מדינה שחיו אוכלין חי, וממילא ככ"ג לא אמרין צעל דעתו לענין אכילה. ועיין חוס' (שם ל"ב ע"ב ד"ה ואח"ל) אנשי כולל עושין כן צעל דעתו אלל כל אדם, וקשו בחוס' ומשמע דעל אחרת נמי אמרין צעל דעתו, ולקמן (דף קמ"ד) פריך של בית מנשיא כוי רובא דעלמא ומשני אין דכתן המקיים קוליס צכרם וכו' שכן בערביה מקיימין קוליס לגמליהם, ופריך מי דמי

רש"י ד"ה מנבילת ויש מפרשים דמלכ דכאי עריפה דקרא חיירי באבר ובצער כמדולדל צ"ח ושחיטה וכו' דלא מישחריא בשחיטה, ואין נראה לי דעריפה נמי לא מישחריא בשחיטה ואי משום דלא מעמאכ כהן נמי לא מעמאי ע"כ. ולדעת יש מפרשים ל"ל דס"ל דעריפה מישחריא בשחיטה ולכן לא מעמאכ. ולפי מחלוקת זו אי שחיטה מחרת בעריפה ימלא נפ"מ בשחוט ונמלא עריפה וחתיך ממנה אבר כשעדיין מפרנסת ואכל ממנה, לשיטת רש"י דעריפה לא מישחריא בשחיטה א"כ לא הוי בכלל שחיטה וכו' ליה דין אבמה"ח ועובר באיסור אבמה"ח, ואם אכל במזיד וכתרו צו לר"ך

לשעוה דס"ל מי איכא מידי בשוחט ונמלאת עריפא ליש
מפרשים פכ"ס מותר לאכול ממנו לכתחילה אפילו
מפרנסה כיון דשחיתא מתרת, ולישראל הוא דחסור
משום עריפא. ולדעת רש"י חסור לעכ"ס ג"כ משום
לשחיתא דשחיתא עריפא אינה מתרת ואינה שחיתא
כלום. ולדעת הרמב"ם לעכ"ס אין נפקותא ולישראל
נפ"מ מחי כוי בכלל לשחיתא.

שחיטת טריפה אי מפלקת איסור אבמה"ח

ויש לעיין לפי מה שחידש מרן בצ"ש (יו"ד סי' ל"ד)
לפי שיעת כי"ש כוזאכ צפמ"ג סי' ג' דשוחט
ומכוון שלא לשחוט שחיתא במכשרת אף ששחט כראוי
שחיתא פסולא. וחי' מרן ז"ל דזכ דוקא לענין איסור
אכילה, דכחצ הרמב"ם (פ"ח מכל' שחיתא) דמ"ע
לשחוט ע"ש, ואם יש לו כיפוך כוונת לא קיים מ"ע זו
ונשאר איסור שאינו זכות, אבל לסלק איסור לשחיתא
ואיסור נכילא אין נפ"מ בכוונת כלל וא"כ אינו מעמא
משום נכילא ע"ש. נראה מדברי מרן ז"ל דשחיתא פסולא
אף במקום ובאופן שאינו מסלק איסור עשכ דשאנו
זכות מ"מ מסלק כללוא של לשחיתא, ונמלאת דשחיתא אף
שאנו מכשרת מ"מ מסלקת איסור של לשחיתא. וא"כ
כ"ג צדידן כי' אפ"ל דאף דשחיתא עריפא אינה
מכשרת, מ"מ לסלק איסור לשחיתא מכני רק שאנו
מסלקת עשכ דשאנו זכות.

אלא דחידוש מרן ז"ל לריך ביאור, שכתב דלכרמב"ם
בשוחט בכיפוך כוונת ולא קיים מ"ע דשחיתא
מ"מ מועיל שחיתא זו לסלק איסור לשחיתא, שחיתא כיון
דס"ל הרמב"ם דמפרנסה חסורא לצ"ג משום דשחיתא
אינה מתרת לשחיתא אלא לישראל שנלעוו על השחיתא
אבל לצ"ג אינה מתרת דמפרנסה אכתי חי' הוא לכל
דבר. ועיין יבמות (ק"כ ע"ב) ובגיטין (ע' ע"ב) חתך
שני סימנים ולרש לגרש מגרשין את אשתו חי הוא וסופו
למות. אי"כ עיקר הכיתור לישראל הוא משום מ"ע
דשחיתא וכיון דלא קיים כמ"ע דשחיתא אי"כ שוב כוי
כחותך שני סימנים בעכ"ס וככחמכ עדיין מפרנסה
שלא נסתלק גם איסור לשחיתא וז"ע.

שחיטה ערשה שתי פעולות

והנראה דזכ כוונת מרן הוא כך, דבמלות וזכחת שחיתא
בחורב יש צ' ענינים, א' דשחיתא מוליא
בכחמכ מאיסור שאנו זכות, וכשנית שמוליא בכחמכ
מידי לשחיתא ונכילא. וכנה לחקן איסור עשכ שאנו
זכות לוב הקצ"ב וזכחת מ"ע שישחוט ויש זכח מ"ע כדי
לסלק איסור של אינו זכות. אבל לסלק איסור של

ולפי מה שכתבנו לכאורכ כי' אפשר ליישז שיעת כי"מ
דשחיתא בעריפא נמי מכשרת הוא אלא דאינה
מכשרת לענין לבחיר עשכ דשאנו זכות כיון דליכא זכח
וזכחת, אבל מ"מ איסור לשחיתא שחיתא רק סילוק
כאיסור כל שנעשכ צו מעשכ שחיתא כמפורשת בחורב
אכ"ג דמסלק, ולכן אינו מעמא בנכילא ואינו חסור
משום לשחיתא.

ברכת השחיטה נתקנה על המ"ע דחבחת

ובזה מסולק נמי קושייתנו (כוזאכ לקמן צד"כ ונראה)
לכ"ס מפרשים מירושלמי דחששו לבכר לבטל
משום שחיתא ימלא עריפא, דכא גם כ"ס מפרשים מודו
דאינו מקיים זכח מ"ע של וזכחת כיון דחסר כאן מלות
שחיתא דליכא בכחמכ עריפא, מ"מ מעשכ שחיתא
שמחת מידי לשחיתא כ"ג איכא, וככרנכ נתקנה על
מ"ע של שחיתא, ולא על כללוא דלשחיתא כמו בכל מקום
דלא מלינו ברכה על לאוין רק על עשין ונוסח ברכה
וליונו, (ועיין רא"ש ושאר מפרשים בנוסח ואסר לנו את
בארוסות כתובות דף ז') ובעריפא לכו"ע לא מקיים
מ"ע של וזכחת.

וביין שזכינו לזכ י"ל דכ"ס מפרשים נמי לא פליגי
ארש"י דין, אלא שרש"י ס"ד דס"ל לכ"ס
מפרשים דשחיתא עריפא מתרת גם עשכ שאנו זכות
ולכן פליג עלייכו. אבל באמת גם כ"מ מודים דאינו
מועיל לעשכ אלא לבחיר כללוא של לשחיתא ודו"ק. ובדף
ע"ג פירשתי דברי רש"י באופן אחר ע"ש.

ב"ג אי מותר בנבילה שמתה מאליה

ויש לחקור לדעת הרמ"ע מפאנו (עשרה מאמרות מאמר
חיקור דין ח"ג סו"פ כ"א) דצ"ג חסור במחכ

ברכה לבטל בשובג עכ"פ, ולדעת הרמב"ם דברכה לבטל בוי איסור דאורייתא לריך חשוב כמו מי שבה לידו חקלקל בשובג או באונס עכ"פ. ולדעת ביי"מ ליכא שום איסור בדבר דכרי באמת אפילו נמלאת עריפא מ"מ כשחיתא מתרת כעשכ שאינו זכא אפילו בעריפא וזה פלא.

שחמ וכוון שלא להתיר שחיטתו מפולח

ובזה יש להסביר שיעת כי"ש"ש (פ"ב דחולין סי' י"ג) כמוכא לפיל (ד"כ ויש לפיין) דס"ל דאף דלא בעי כוונת לשחיתא חולין מ"מ אס כוון שלא לשחוט שחיתא כמכשרת אף ששחט כראוי שחיתא פסולת ע"ש. ולפוס ריבטא מאי טעמא, דסוף סוף בכמה נשחט כדן חורב. אמנם נראה דשחיתא כשהוא לעצמה אינה מתרת אלא כשמתכוין לשם מלוא או עכ"פ בסתם, אבל כשחוט שלא לשם מלוא אי"כ אין כאן מלוא שחיתא כלל ואינו מחיר דין עשכ שאינו זכא שהוא מלוא. וכ"כ כן בשחוט אח בעריפא כיוון דעריפא אינה בת אכילה אי"כ אינה בת שחיתא כלל ואין כשחיתא מתרת כעשכ שאינו זכא וי"ל.

השוחט אי מברך עובר לעשייתו

ונראה להביא ראיה לשיטת רש"י מירושלמי (ברכות פ"ט כ"ג) וז"ל, מלוות אימת מצדך עליכו, ר' יוחנן אומר עובר לעשייתו רב הונא אומר בשעת עשייתו, שחיתא אימת הוא מצדך עליכו, ר' יוחנן אומר עובר לשחוט ר' יוסי בן נכוראי אומר משישחוט, למכ, שמה תחנבל שחיתא, מעתה משיבדוק בסימנים, חזקה בני מעיים כשרים, הני שחט ונטלו כזאבים מעיה כשרה, וחושש שמה ניקבה, ר' אבה בשם רבנן דחמין בני מעיים בחזקה כושר, ופי' בפנ"מ עובר לשחוט קודם שישחוט, משישחוט למכ שמה ימלא עריפא ונמלאת ברכה לבטל, מעתה אי חיישין לכי אי"כ משיבדוק בסימנים, כלומר אף לאחר שיבדוק בסימנים וכן נשחטין כתיקון ניחוש שמה ימלא איזו עריפות בני מעיים, ומשני חזקה בני מעיים כשרים. ועיין מש"כ ביאור הירושלמי בחידושי שו"ת משנה הלכות ח"א סי' ח'.

ומבואר מירושלמי דפלוגתא אי חיישין שמה ימלא בכמה עריפא ונמלא ברכה לבטל או לא חיישין, דלר' יוחנן חיישין שמה תחנבל ולר' יוסי בן נכוראי לא חיישין, ואי נימא דשחוט עריפא נמי שחיתא מכשרת אי"כ ליכא ברכה לבטל, אלא ודאי דשחיתא עריפא אינה כלום וכדעת רש"י.

מאליה ולריך דוקא נחירא בסימנים לסלק כחיוב, וכ"כ בחוס' חולין (דף ל"א ד"כ כמ"ד) בחי' שני אי"כ פרע להם בית כשחיתא, ועיין רש"י שם (דף ל"ב ע"ב) שאין שוקלין בשר כמה אני שמעתי בשר בכמה שמחכ מעצמה. ומעמך בשחוט עריפא אי מתרת עכ"פ לב"י מאבמכ"ח דכרי לא גרע זכ מנוחר, או דילמא כיוון דמחכ מעצמה אסורא להם. אי"כ כיוון דעריפא אינה חיה וכוי כמחכ מעצמה ולא מועיל כשחיתא גם להם לדעת כ"ש מפרשים, או דילמא לדידכו מתרת עכ"פ מאבמכ"ח.

אם יש לפסוק השוחט מריפה בשבת

ואי נימא דגם לעכו"ם לריך נחירא מבמכח חי' ולא עריפא, אי"כ כי' עולא לן חידוש גדול דשחוט בכמה עריפא בשבת יבא פטור לפי קושיית מברש"ד"ם דשחוט בשבת אמאי חייב לימא כל מילתא דאמר רחמנא לא חטביד אי עביד לא מכני וכו"ל מקלקל בשבת ופטור. וחזין כמכרי"ע דמ"מ יש כאן חיקון לאבמכ"ח לב"י. ומעמך אי נימא דשחוט עריפא אין כשחיתא מועיל לכוילא מידי אבמכ"ח, אי"כ לא חיקון לכוילא מידי אבמכ"ח וכוי פטור לגמרי.

וגדולה מזו חידש מרן צבי"ש (יו"ד סי' ק"ע) דבמכח שנשחט אפילו מחכ אח"כ מ"מ אסורא לב"י דכמו דבישראל שחיתא הוא דמתרת כ"כ בעכו"ם נחירא הוא דמתרת, וא"כ לעכו"ם לעולם שחיתא אינה מתרת אפילו מחכ אח"כ, אי"כ איחזק סברתן דשחוט עריפא בשבת יפטור.

אלא דבעיקר חידוש מרן ז"ל כבר הקשתי דלא מלינו בשום מקום דלעכו"ם חאסר בכמה שנשחט אפילו לאחר שמחכ, ולא נחלקו הפוסקים רק במפרכסת. וגם כי רא"י ברורא מגמ' פסחים (דף ע"ג) כשחוט חטאת בשבת בחוץ לפ"ז חייב עליה ג' חטאות מכ חיקון אמר רב עירא שמוילא מידי אבמכ"ח. ופירש"י לב"י וכרי דשחוט מחקן לכוילא מידי אבמכ"ח לב"י. אלא דאינו מוכרח מזכ שמרן לא חידש כן אלא לבטל פשרה מאמרות ואפשר דרש"י לא ס"ל כן. גם כי באמת ברבינו חננאל מפרש דמוילא מידי אבמכ"ח גם לישראל שלא יתחייב אלא בכזית ע"ש. וכבר נלאו חכמי לב למלא טעם למכ פרש"י דוקא לכוילא מידי אבמכ"ח לב"י, ובחידושי הארכתי ועיין משנת בעמרמי כנ"ל ודו"ק.

נחזור לדין דעוד יש נפ"מ בין רש"י לכ"ש מפרשים, לדעת רש"י כשחוט ונמלאת עריפא נמלא עשכ

משום דבני מעיים בחזקה כשרים הם אבל בלאו הכי
כוי חיישין נמי משום בני מעיים משום דרכה לבטל
אף דכוי עריפכ. וע"כ דאין כשחיעכ מכשרת בעריפכ
וכדעת רש"י ודו"ק.

חן אחת דקלח יש לדחות דר' יוסי בר' נכוראי אומר לא
ישחוט למכ שמה חתנבל שחיעכ. משמע דכ"י
פסול בשחיעכ ויעשכ נבילכ א"כ ליכא כאן שחיעכ
כלל, אבל שחיעכ עריפכ כ"י דמכשיר. אמנם דא בירכא
שכרי קאמר שם דכא דלא חיישין לבני מעיים נמי

בדין הזורע בלאים מתי נאסרו, ואי הוי התראת ספק, ובדין חזקה דלהבא

שכחז ואינו לוקח על לא יראה ולא ימלא אלא"כ קנה
חמן בפסח או חימלו כדי שיעשכ צו מעשכ. ופי'
כאחרונים שאם לש עיסכ והלך וישכ ונתחמל מאליו
מקרי מעשכ עיין ל"פ שם ובשפ"א מנחות וכו"כ עיין
מש"כ בסמוך דף ל"ב, ולכאורכ הכי נמי כו"ל כח"ס
שמה לאחר שלש לא יניחו שיחמין אלא יפקירו או
יאפנו או ישרפנו או יעשכ מעשכ שלא יחמין וכו"ל
כח"ס.

ועיין רבינו מנוח שנראה לכאורכ שמפרש דברי
כרמז"ס שדוקא בחמילו בידים ולש וכניחו
שיחמין לא פי' כלל מכ דינו, ואפשר דאכ"כ אינו לוקח
דכו"ל כח"ס. ועיין שבת דף ד' בחוס' כניח פת בשבת
בחירו לו לרדוח קודם שיבא לידי איסור סקילכ ולא
כוי כח"ס. ועיין נזיר י"ז ע"א צעי רבא וכו' ובחוס' שם
דכ"כ כו"ל מעשכ וכו'כ' רב מרשבורג לין לדברי
כרש"ש נדרים דלא כוכ מעשכ ול"ע. ועיין חוס' גיטין
ל"ג ע"א בנדר וא"א אחאי לא כוי כח"ס כא בידו
לשאל על בנדר או לבטל כגט וחי' דאוקמינן אחזקתיכ
כמו שכוח עכשיו וי"ל ול"ע. ועיין צ"צ ב' ע"ב ודו"ק.

ונראה לומר בחרי אנפי, או יאמר דבאמת בלאו עוד
משעת זריעכ אלא דלאסור משום כלאים לא
נאסרו בזריעכ אלא משעת כשרשכ אף דכבר עבר על
לאו דזריעכ, ולכן ביחכ לכ שעת כבוש.

ביאור דברי תוס' דהעמד נזיר על חזקתו

או יאמר לפמ"ש בחוס' (גיטין ל"ג ועוד מקומות)
דכאיך נזיר חייב מלקות הא כוי כתר"ס דילמא
ישאל על נדרו. וכמכרש"א שם בקשכ דודאי ישאל על
נדרו כדי שלא ילקח, ואפילו כתר"ס לא כוי. וכמכרש"א
חירך דכיון דחכס ידע שעבר על נדרו ואינו שואל רק
בשביל שלא ילקח לא יחיר לו. אמנם בחוס' חירך
דכעמד נזיר על חזקתו שלא ישאל. ואף דלא מוקמינן
אחזק דלכבא, ביינו דוקא בדבר שבדאי איחרע
כחזק כגון הא דגיעין (דף כ"ח) דשמה ימות חיישין.
אבל בנזיר דאפשר שלא ישאל לעולם מוקמינן אחזק
לכבא.

רש"י ד"כ זאת אומרת יש מפרשים דכאי מקשכ נמי
ידע שאף בזריעכ נאסרת אלא סבור שמשעת
זריעכ נאסרת. וחלק עליכס רש"י. ועיין רבינו חננאל
מדלא פריך הכי שמע מיכ דביחכ לכס שעת כבוש
משעת זריעכ עד שעת כשרשכ כי לא נאסר אלא עיקרן
וכו'. וכנה לכשיעו דזורע כלאים לא נאסר עד שעת
כשרשכ, א"כ איך לוקין אלאו דכלאים כרי כיון דלא
נאסר עד שעת כשרשכ ניחוש דילמא לאחר בזריעכ
יחזור וילקטנו. ועיין כלאים (פ"ב מ"ו) כרואכ ירק
ואומר לכשאגיע אלקטנו אפילו כוסיף מאחים מותר
ע"ש.

וכבר כבאחי כעין קושיא זו לפ"מ דמבואר במשנה
כלאים (פ"ז מ"ד) כמסכך גפנו ע"ג תבואתו של
חבירו וכו' ור"ש אומר אין מקדש דבר שאינו שלו. ופי'
כרע"ב ור"ש שם משום דכאי לא חזרע כרמך כלאים
משמע כרמך ולא כרם אחר. נמלא איסור זריעכ כלאים
אינו אלא בכרם ושדכ שלו, עיין רמב"ם (כל' כלאים
פ"ג כע"ז) וכ"כ כמנ"ח (מ"ז רח"ל). ולפ"ז כאיך
משכח לכ מלקות בזורע כלאים, דילמא כפקיר כשדכ
ולא כוי שלו וליכא בלאו וכוי כתר"ס, עיין ליונים
לחורכ (כלל ג') וחמדה ישראל (קונט' מ"ע אות נ"ע).
ובספרי שו"ת משנה כלכות (ח"ג סי' קפ"ב) בארחת
בזכ ליישכ ע"ש.

בזורע בלאים אי הוי התראת ספק

אמנם כעת אני מוסיף בקושיא דכיון דלכ"ס מפרשים
כאיסור אינו אלא משעת כשרשכ ועד כחם כוי
כמונחין בכדא, א"כ ודאי דכוי כתר"ס דילמא יחזור
וילקטנו קודם שישרשו או שמה ירקבו ולא ישרשו או
יאכלם כעוף, וכעין קושיא זו בקשכ כרש"י זורע
בשבת כיון דאינו חייב אלא אחר שישרשו א"כ כו"ל כ"ס
שמה לא ישרשו כלל, ועיין רש"ש שבת שם וגדולכ מזו יש
לכקשות דא"כ על בזריעכ ליכא איסור כלל כיון דליכא
חיוב על בזריעכ.

דש עיסה והגידה שתחמין אי הוי הת"ס

ובעין זכ יש לכקשות על כרמז"ס פ"א מכל' חו"מ כ"ג

דוגמת זה במס' סנהדרין וכו' דקדק ביכרנו ואל יעבור
וכלל אין קושי אלא לדעת ופירש גם כמי שעל כל
מינה שימות ואל יעבור. אמנם כשגזתו על הרמזים
פ"ח מא"צ כ"ע על מה שכתב הרמזים אצל הכותל אין
לו אונס שאין קושי אלא לדעת כתב הראב"ד ז"ל יש
אונס שהוא פטור כגון שהוא מחכוון לאשחיו ותקפתו
אחת מן העניות וכדיאחיו עליה או שדבקו עכו"ם
עליה פכ"ל. ופלא על בעל מגדל פוז צפ"ח מהא"צ
שכתב דהראב"ד אזיל בשיעת ר"י ב' מרדכי וקלח
רבותיו בעלי החום' שגורסים יכרנו ואל יעבור שהוא
אזכרה לכוהל דעמיד מעשה אצל הכנעלה שביא קרקע
עולם אין לה למסור עצמה על כך וכו' וכזה כתב
צפ"ח ז"ל משמע דס"ל דהראב"ד ס"ל כצפ"ח ומקלח
פסקי החום' ובאמת כי הראב"ד כשגזת על צפ"ח
בעלמו השיג עליו כן פ"ש.

אשה שגרמה לאונסה אי מותרת לבעלה

ודע דבהא מחלוקת דהרי"ף וכצפ"ח ודעמיכו כנ"ל
נראה דתלוי מחלוקת האחרונים בוצא צ"ע סי' ו'
סי"ח אשה ישראל שגורסה אפ"פ שמוחלת לבעלה
אסורה לכבושה, ועיין בחובות נ"ח פ"ג תחילתה באונס
וסופה ברזון מותרת לבעלה ועיין חוס' שם ד"ה אסורה
לבעלה ובשו"ת שב"י ח"ב סי' קי"ו נשאל באשה שהלילה
אח בעלה גם אחרים בשיירה שכלכו ונפלו עליהם
לסעים מזויים ורצו לברוג אח כל השיירה כולה ואשה
אחת מצני בשיירה גדולה בחכמה וביופי שאלה אח
בעלה אם מותרת לפחות אח ראש כלסעים ותליל אח
כולם ממיחה וכסכים בעל לעלח ובסכמתו הלכה
ופיתחה אחוה וכלילה אח כולם, ושוב נשאלה בשאלה אי
האשה בעלמה כגם ששחה מלוח גדולה בכלילה אח כל
החבורה אצל אפשר שגורסה על בעלה שכרי סוף סוף
ברזון עצמה הלכה אליו או דילמא ככ"ג אונס הוא ואין
לך אונס גדול מזה ומותרת לבעלה, כגם שביא גרמה
כאונס אסורה ועיין באה"ע סי' ו' כנ"ל סק"כ
ובפת"ש שם ולכאורה דתלוי בהא מחלוקת דצפ"ח
ושאר פוסקים וכו'.

מאי חזית וכו' עיין רמ"ב סנהדרין דף ע"ד ד"ה מאי
חזית ובספרינו משנ"ב ח"ע סי' ש"ב באריכות.

דף כ"ו ע"ב

תנור שהסיקו בקליפי ערלה

ת"ד תנור שהסיקו בקליפי ערלה או בקשין של כלאי
ככרם וכו' חדש יותן ישן יולק. עיין פניי שדייק

ובמקום אחר הבאתי הסדר לדברי החום' שפי'
דמוקמינן אחזקתו, אין כוונת דמא שמחזקין
עכשיו ששאר כך לעולם וכגון כשואח ששאר לעולם
נשואח או כנזיר שישאר לעולם נזיר, אלא החזק הוא
מה שאלו מחזקין עכשיו בו כוח חזקה. ועיין בחו"ש
(סי' י"ח) דמא שילא כדבר בדיחא מיקרי חזקה בדיחא,
וכן כנזיר הוא מוחזק לנו כנזיר ומוקמינן אותו על חזקה
זו שהוא נזיר, דאם ישאל כרי חכם פוקר כנזיר מעיקרו
ואינו עכשיו נזיר, ולכן מוקמינן ליה אחזקתו שהוא
עכשיו נזיר ולא כוי כהר"ם (עיין צ"ש יו"ד סי'
תמ"ע). ולפ"ז כ"ג מוקמינן אחזקתו דעכשיו זרע כלאים
ואם ילקוט אז לא יעבור על כלאים, ככ"ג לא כוי
כהר"ם.

א"י דכל מקום שאם לא נעשה מעשה אחרת לכוילה
מחזקתו ששאר על חזקתו כן לעולם ככ"ג אמרינן
דמוקמינן ליה אחזקתו של עכשיו כיון שאם לא נעשה
מעשה אחרת החזקה לא תחזק לעולם אף שיש בידו
לבעל ולעשות נגד החזקה אלא דא"כ תקשה קלח נדרים
דמקרי דבשיל"מ כיון שמוכח להישאל אמרינן דודאי
ישאל על נדרו וא"כ לפני חזקה נמי נימא ככי ובמקום
אחר בארכתי לישב דלא דמי דשיל"מ למלקות.

דף כ"ה ע"ב

הצלת הרודף הוא להצילו מעבירה

אף רוצה ניתן להצילו בנפשו, עיין רש"י ניתן רשות
לרואה שהוא רודף אחריו שילינה ממנו בנפשו של
רודף וכו' משמע דהכלל קאי על הנרדף ומיכו
הרמז"ם בסכ"מ (לא חשבה ר"ג) כתב דניתן להציל
הרודף מן העבירה ולמנועו מעשות מה שלבו מתאוה ואם
א"ל למנועו מהעבירה רק שנהרגו אחוה מלוח להכרו
פ"ש וכ"כ רש"י סנהדרין פ"ג ע"א במשנה שם ובחום'
לחד תירוצא פ"ש.

באשה קרקע עולם אי מותרת לעשות מעשה

אף נערכ המאורס יכרנו ואל יעבור. עיין חוס' פי'
כצופל אצל היה חיבול דקרקע עולם היה ור"י גרס
חיכרנו דהא דאמרו קרקע עולם הוא כיוון כיכא דהיא
לא עבדה מעשה אצל לעשות מעשה כגון שחביא בערוה
עליה חיכרנו ואל חשבה מעשה וכן פסק הרי"ף.
וכצפ"ח חלק עליו שלא אמרו באשה חכרנו ועיין
מלחמות ור"ן ובראב"ד כשגזת כתב א"ל ככדי תרגומא
דסבי למא ליה ורב אחא ז"ל תרגמה כגון שעלחה לבה
מינה על אכבה אדם דאמרינן תמות ואל תעבור ויש

מלשון כגמ' ורש"י דדוקא צכנך קליפין או קשין שיעקרו
לכססך קיימי. א"כ כוכ לגצייוו דרך כנאח מש"כ
חסורין מדאורייתא, משא"כ צשאר חיסורי כנאח שאין
עומדין לכססך וכוי ל"כ שלא כדרך כנאחן דמסקינן
לעיל (כ"כ ע"צ) לעינין גוברקי דערלכ דכל שלא כדרך
כנאחן לא מיחסר אלא מדרבנן, וא"כ אין סביר
לכחמיר צדיעצד. אלא דצופוסקים (וכרא"ש מפרטן)
כתבו מפורש דאפילו צחמץ כן, ע"ש מכ שכתריך.

ולמענ'ד מכ שדייק כן מדברי רש"י לא ידענא מר"ל
לדייק, ואדרבא מדברי רש"י נראה לדייק
לכופק, שכח רש"י וז"ל, קליפי אגוזים ורמונים שאף
הם צכלל פרי ואסורין משום ערלב וכן קשין של כלאי
הכרם הכל אסור דבכלאים לא כחיב פרי עכ"ל. מצוה
מדברי רש"י בטעם דחשב דוקא אלו, דלא חימא דוקא
הפרי של ערלב וכלאי הכרם הוא שאסור אבל קליפי
ערלב או קשין של כלאי הכרם דלאו עיקר הפרי הם לא
ליחסר, קמ"ל דאף הם צכלל פרי ואסורין. וא"כ אדרבא
רש"י בקדוש דייק צלשונו ליישב למח פרע דוקא בני ולא
פרע שאר איסורי הנאה.

כל שדרכו לידנות כן נקרא דרך הנאתן

אלה דמ"מ קושיא שניכ קושיא אלימחא כוא, דכיון דשאר איסורי הנאה אין עומדין להספק ח"כ כו"ל שלא כדרך הנחתן. ובגמרא נזכר לומר לפמ"ש במקום אחר אהא מחניחין במנחות (דף ל"ט) חל יוכ"כ להיות ע"ש בצבליים היו אוכלין אותו כשכוא חי. ותמכו באחרונים הא"ך ילאו נזכר ידי חובת אכילת קדשים. אמרתי לפמ"ש בר"ן אהא קושיא אמאי אינו עובר באיסור הנאה במנעלים של גמי היולא נזכר ביוכ"כ כיון שאין זה דרך מלבוש. ותיירץ כיון דביוכ"כ כו"ע כה"ג יולאים נעשה זה דרך לבישה. וכן תירץ מרן הב"ש קושיית המג"א ח"ח כל' פסח דהא"ך מצרכין על מרור שכוא דבר מר ואינו ראוי לאכילה. ותיירץ כיון דנפסח נותח בתורח לאכול מרור וכו"ע אוכלין אותו זה מיקרי דרך אכילתו ושפיר מצרכין.

אסדה"ג שריסתו הוי דרך הנאתו

ולפי אומר אני כיון דאיסורי הנאה נוחה בחורב לשורפן אי"כ זכו מלוחות וכו' כן דרך הנאחן, ואפילו איסורי הנאה שכן בקצור מ"מ כיון דאי"א ליכנות מכן באופן אחר אלא דרך שריפתן, אי"כ אם נחיר לו ליכנות כן נמלא זכו דרך הנאחן ואסור בכך.

ולא דמי לגוברקי של פרלכ דשף לצרתי, דכחם ודחי
שלא כדרך הנאחן הוא דליכא שום מלוא וזווי לעשות
בדרך זכ. איכ לא בוכ דרך הנאחו חלא או שאוכלו
כדרך חכילא וכנאח או שמאצדו בדרך זווי ונכוכ צו
לשם הנאחו. ועיין חוס' (שבת כ"ד ע"ג ד"כ לפי שאין
שורפין קדשים ציו"ט) דכל ששורף לשם מלוא שריפכ
מוחר ליבנות צו, וכל ששורף לשם הנאח לא קיים מלוא
ביעור ודו"ק. חלא דאכתי קשכ מדברי החוס' (פסחים
כ"ח ע"א ד"כ ותנן) שחלקו צין ע"ז לחמץ, דבחמץ כתיב
לא יאכל ואינו חסור חלא כדרך הנאח ומפזר וזורכ לרוח
לאו דרך הנאח הוא, חבל צע"ז לא כתיב חכילא ואסור
אפילו שלא כדרך הנאח ע"ש. משמע לכחורכ דכ"ג
כוי שלא דכ"ג. וי"ל שכרי החוס' פסקו כר"י דאין
ביעור חמץ חלא שריפכ (עיין חוס' כ"ז ע"ג ד"כ אין
ביעור חמץ). ואיכ לרבנן דתשציתו בכל דבר, איכ ככ"ג
שלא כדרך הנאחו הוא. חבל לפי דעת החוס' דאנן קיי"ל
כר"י דמלואה צשריפכ דוקא, איכ ככ"ג מיקרי כדרך
הנאחו וכנ"ל.

המכות לידגות משל חבירו נקרא גזל

רש"י ד"ה נודמנו לו, חשיב גזל ואסיר. משמע דכל שמחכיון להכחיד בשל חזירו מקרי גזל דכתי דוקא משום דלא מחכיון קס"ד דשרי אצל במחכיון מודכ דאסור. ועיין מג"א סי' ע"ג סק"ב מהר"ל לא כיב משתמש במשכנות של עכו"ם כ"א בפסח וכן מלא כחוב בשם מהר"ם דכוי גניבה בעכו"ם דשאל שלא מדעת גזלן בזה (ע' ח"מ סי' שני"ט) ובקשכ מהג"א אע"פ פס' אחת בשבט מותר לגזול ע"ש ועיין ח"י וי"ל כיון דמפרש בגמ' בעצם דשאיני בהם משום דקלי לכ אי משום עינא בישא אי משום גנבי, ולכן י"ל דוקא בנודמנו לו אורחין דיש לחוש מפני כתי עממי אצל בצני ביחו ליכא כתי עממי ושפיר מותר לשוטחו ואחי שפיר וכו'.

דף כ"ז ע"א

רש"י ד"ה לא שנו ואע"ג דכופיל צב קלח שיכול זה
האחרון לגמור חימוץ על ידו אעפ"כ כבר בטל לו
ובחוס' כאן כחצו דלי ים צאיסור וגם צכיתר כדי
לכחמץ שרי ובחוס' ע"ז כחצו לכיפק ובח"ח חמכ
עליכס וכי דיש צכ"ח כדי לכחמץ מ"מ לכחמץ צשעכ
זו מופעת לא כוכ יכול רק צלירוף חצירו ע"ש ומדברי
בחוס' כאן מצוחר ג"כ דלא אמרינן הכי טעמא משום
דממכר לכחמץ אלא כיון דיש צוכ לצלמו לכחמץ ועיין
עבודת עבודכ מכ שחמכ אח"ח.

במציא דזה חזה גורם

תוס' ד"כ עד שיכא צו פירש"י ז"ל דאפילו יש באיסור כשכח לעלמו ובכיתור לעלמו להחמין אפי"כ שרי דפסקו כר"ש שכח כרבנן דכחא. עיין יו"ד (ס' פ"ז סי"א) אם מעמיד גביגה בעור קיבה כשרה וכו' אבל כמעמיד בעור קיבה ונבילת ועריפכ ובכמכ עמאכ איסור בכ"ש. וכחז כרמ"א דוקא שלא כי' שם מעמיד אחר רק באיסור, אבל אם כי' שם ג"כ מעמיד ביתר כוי זה וזה גורם ומותר. ובע"ז חמכ ארמ"א דלא מכני מ"כ שםסייע לו הכיתור אם לא שכח באופן שזכור לנו שלא כי' בלול לבד להעמיד. ובע"ז (שם סקל"ו) נסחפק באם יש בכל אחד כדי להעמיד לבדו אי כוכ וזו"ג. וכפר"ח (סקל"א, כובא במעכ יכונתן שם) כביא ראי' ממחניחין דשאר של חולין ותרומה שנפלו לחוך בעיסה דאיפסקא כילכתא צ"ל כל הללמים דכשיש באיסור לבדו כדי לחמץ אסור, וע"ש במעכ יכונתן שדחה דבריו. ואין לי ספר פר"ח כרגע חח"י לעיין בפנים. ופלא שלא כביאו דמדברי החוס' מפורש דאם יש באיסור לבד וגם בכיתור לבד כדי להחמין מותר ול"ע. אלא דלפ"ז דברי החוס' לכאורה לריכים ישוב, דבע"ז (דף ס"ח) מבואר דבזה לבד ובזה לבד כדי להחמין אסור ובמחילתין כחזו להיפק, ועיין מהרש"א כאן שכבר הרגיש בזה ובמה שכחז שם ועיין בפניי כאן.

ומצאתי בפלתי שבעיר בסחירה דברי החוס' וחירץ דהחוס' דידן לא משום זוז"ג כחירו אלא משום דכו"ל נעל"פ, ודלא כהמכרש"א כאן. ודבריו חמוכין, דא"כ אפילו יש באיסור כדי להחמין ובכיתור אין צו כדי להחמין אפשר שיכ"י לפגם, דע"י ריבוי החומץ נעשה לפגם. וגמי לישחרי ממכ שדייקו אח"כ וכה דתנן בתמורכ וכו' אפי"פ שנתחמלכ ע"י שאור של איסור וע"י עיסה ראשונה שכיחה של ביתר, למכ דייקו באיסור וביתר אפילו כיו שניכס דאיסורא נמי כוי לפגם וכו"ל אפי"פ שנתחמלכ ע"י שאור ועיסה, וע"כ דאין כוונתם משום נעל"פ, ועיין עבודה עבודה להגרש"ק (ע"ז דף ס"ח) מה שכאריך בדברים חדשים.

דף כ"ז ע"ב

רש"י ד"כ שאם לא מלא פנים וכו'. עיין לעיל י"ב ע"ב חוד"כ אימתו ובמ"ש שם ודו"ק.

דף כ"ח ע"א

מפרר וזורה לרוח

וחב"א מפרר וזורה לרוח. קלח יש לדייק לשון וזורה

לרוח, כול"ל מפרר וזורה ודי לו וזורה לקרקע, למכ לרוח דוקא. וי"ל קלח לפמ"ש החוס' כאן (ד"כ וחקן) דמחניחין אח"י כרבנן דכחז דאמרו לו אף כוא נעשה זבל ומגדל למחים, וכחז דשרי ביינו משום דכוכ שלא כדרך כחאכ וככ"ג לאו דרך כחאכ. ואכתי קשה, דברי שלא כדרך כחאכ נמי עכ"פ מדרבנן אסור וכדאמר לעיל (כ"כ ע"ב) מר בר רב אשי אשכחיה לרבינא דשייף לב לברתיכ בגוכרקי דערלכ א"ל אימור דאמור רבנן בשעת כסכוכ וכו' איכא דאמרי א"ל מידי דרך כחאכ קא עבידנא (עיין עוש"ע יו"ד ס' קנ"כ סע' ג' ופניי כאן דף כ"כ ע"ב ד"כ חנור שחסיקו בקליפי ערלכ). וא"כ כאיך אמרו ז"ל לכתחילה לפרר ולזורה, דברי אף כוא נעשה זבל ומגדל למחים. אבל י"ל דדוקא במפרר וזורה לקרקע ויש לחשוב שמחכוין לזבל ככ"ג אסור, אבל אם אינו מחכוין כלל לשם זבל אף שממילא נעשה לא חיישינן משום ספק כזה. ולזה אמרו ז"ל מפרר וזורה לרוח, דוקא לרוח כדי שבודאי לא יבא מחכוין שיפול באותו מקום ידוע ובודאי לא יחכוין לזבל ושפיר דמי וק"ל.

חמץ בפסח אי הוי דשיל"מ

שם בגמ' וחכמים אומרים מפרר וזורה וכו' חניא כוותי' דרבכ כי' מהלך בדרך מפרר וזורה לרוח כי' מהלך בספינכ מפרר ומטיל לים וכו' וברש"י לים מטיל בעיני' דממים ונימוק מאליו. וי"ל למאן דס"ל דחמץ כוי דשיל"מ מאי מכני שנימוק כה כל במים נאסרו כיון דשיל"מ אפי' באלף לא בעיל. עיין לעיל מש"כ אי חמץ כוי דשיל"מ.

ובעת נלפענ"ד דדא מחלוקת אי חמץ בפסח כוי דשיל"מ חלוי במחלוקת האמוראים (בי"כ דף ל"ח) דאמרו שם וכן כאשכ שאלכ מחנרתי, כי סליק רבי אבא אשכחיה לר' יוחנן ור' חנינא ור"ש בן פזי ור' ילחק נפחא ויתבי וקאמרי אמאי ולבעיל מים ומלח לגבי עיסה וכו'. ותמכו בחוס' דכא כו"ל דשיל"מ, ותי' דכ"מ מין במינו וכחא כוי מבשא"מ. ומיכו בסמוך אמר רב אשי באמח משום דכו"ל דשיל"מ, ובקשו בחוס' דכוי מבשא"מ, ותי' דכ"ג כוי מין במינו כיון דכעיסה אינכ נילושכ אלא ע"י במים ובקדירה נתקנה בשביל התבלין, א"כ כשנתערב זב"ז כוי כאילו מין אחד (ועיין ש"ך יו"ד ס' ק"ב סק"ו בעט"כ מברא"י דכל שנוחנין זב"ז לחקן זא"ז מיקרי מין במינו. ועיין בעכ"מ ריש פ' אלו עוברין ד' מיני מדינכ ובמה שכתב שם בראש"ד על חיודשו. ועיין שו"ת בית שפרים א"ח ס' רס"ב, ובמקום אחר בארתי בס"ד). ולכאורה דברי החוס' סותרים, דלעיל כתבו דכוכ מבשא"מ וכאן כתבו דכוכ

מין במינו מים ומלח, וגם יש לעיין שכרי סוף סוף כוכ
דשיל"מ לרב חשי לקמן ולא בעיל, ומאי סברי בני
אמוראי.

מוקצה אי הוי דשיל"מ

וחי' נלפענ"ד לומר דבזכ פליגי, דכבר כנחתי בשבוע
דעת כמנחת כבן דמוקלל לא הוי דשיל"מ כיון
שעמידה לחזור ולאסור בשבת כנחתי, ולא מיקרי דשיל"מ
אלא דבר שלא יאסר עוד עד עולם, אבל מוקלל יאסר
לשבת כנחתי ג"כ. ומעט י"ל דר' יוחנן ור' חנינא ור' י
ס"ל דאיסור חומין ומוקלל לא הוי דשיל"מ כיון דיחזור
לאיסורו לשבוע כנחתי, ורב חשי ס"ל דאפי"כ כוכ
דשיל"מ דסוף סוף עד שחללנו באיסור חללנו בדיחור
איכא גם כאן ובבן. ובזכ מיושבת קושיית הכוס' דלעיל
שקשו לר' יוחנן ור' ידו דשיל"מ, דכס ס"ל דכ"ג
לא מיקרי דשיל"מ כיון דחזור לאיסור. ומיושבת נמי
קושיית חוס' (ל"ע ע"א ד"כ משום) דכלריכו לדחוק
דכו מין במינו דודאי הוי מצ"מ חלל הוי דשיל"מ
ובבן. ולפי"ז י"ל דכרמז"ס ס"ל כרב חשי דאף דחזור
ונאסר מיקרי דשיל"מ, ולכן ס"ל דחמץ בפסח הוי
דשיל"מ. וכרמז"ס ושא"ר פוסקים ס"ל כר' יוחנן ודעימיה
דס"ל דכ"ג לא מיקרי דשיל"מ ובבן.

אליבא דר"י לא הוי חמץ דשיל"מ

ובמה שכתבתי נראה ליישב קושיא עלומה שקשק
כמאירי ז"ל (דף כ"ע ע"ב) לכרמז"ס דס"ל
דחמץ בפסח איסורו במשכו משום דכוכ דשיל"מ, וחמ

עליו שכרי ר' יוחנן סובר כר"ש בלאחר זמנו דחמץ
שעבר עליו הפסח מותר בכנחתי ונמלל שיש לו מחירין
ואעפ"כ ס"ל לר' יוחנן בנותן טעם ולא במשכו. וא"ת
שר' יוחנן לא הוי סובר דין דשיל"מ, כרי כלככ מוחלעת
כוכ בכל כחלמוד וכו' ע"ש. ולפמ"ש אחי שפיר, שכרי
בגמ' בי"כ שס ר' יוחנן כוכ דקצעי דליבעל מים ומלח
לנבי עיסה, ונמלל דר"י באיסור ככ"ג לא ס"ל דכו
דשיל"מ ורב חשי פליג בזכ. נמלל דבחמץ כ"ג דלא ס"ל
לר"י דכו דשיל"מ. אבל רב חשי ס"ל דכו"ל דשיל"מ
וכרמז"ס פסק כרב חשי בזכ דכוכ בחרחש ולא כר"י,
ואחי שפיר דברי כרמז"ס מקושיית כמאירי. שוב
ר"י דכמאירי כרגיש בדברי בגמ' בי"כ כנ"ל שכתב,
ואעפ" שמועת האשכ שאלכ מים ומלח האמור
באחרון של יו"ע (דף ל"ח ע"א) יראה כמחננת לזו, כבר
חירלנו במקומה ע"ש. מ"מ כרמז"ס נראה דס"ל
כמ"ש וק"ל.

דף כ"ח ע"ב

אבידת חמץ אחר שש לקיים מצ"ע דתשבייתו

ומצינ' לאוכל חמץ משש שעות וכו', עיין בעכ"מ לעיל דף
ז' וכצ"ח בעור דלר"ש מותר לאכול חמץ לאחר
שש עד כלילת ומקיים באכילתו מלוח תשבייתו, ועיין
רמב"ד בכשגות שס ח"א חין לדבריו ממש וכרמז"ס כצ"ח
בשס כרמב"ד שפסק כר"ש בין לפני זמנו בין לאחר זמנו
וכוכ מכרמב"ד בכשגות פ"א מחומ"מ ול"ע ועיין בית
שערים ח"א סי' קפ"ו ובמשנת העמרמי שס ליכז דברי
בעכ"מ ושיעורו ועיין לקמן כ"ח ע"ב מש"כ בזכ.

באופן הילפותא מהקרא דשבועת ימים וכו', ואי דוחה עשה שקודם הדיבור ל"ת, ובדין האוכל מצה שלכד"א
אי יוצא ידי חובתו

מצערב חלל מלוח ח"כ לא יכ"י כ"א עשכ דלפני
כדיבור ולא ידחכ ל"ת דחדש וכדומה ומש"כ נשנית
אחר סיני שיכ"י עשכ דלאחר כדיבור ויוכל לדחות
שפיר, וכ"כ בספר עמק כלככ. ור"י דחור חדש עכ"ת
(פ' בא) שכתב לתרץ לפ"מ שחקר כמל"מ (פ"כ מכל'
יסוכ"ת) ככא דאמרינן כל איסורין שצחורכ חין לוקין
עליכס חלל כדרך אכילתן, חס נאמר זאת ג"כ במלוח
עשכ כיכא דרחמנא חמר חלל כגון כזית מלכ ואכילת
קרבן פסח וכדומה חס חללן שלא כדרך אכילתן חס
ילאו ידי חובתן או לא עי"ש. וככז כחור חדש דאי נימא
דבעשכ יולאים אפילו שלא כד"א, ח"כ לא קשכ ליכ
קושיית כשאג"ל דנימא דמש"כ נשנית בעשכ כדי שיכא
עשכ דלאחר כדיבור וידחכ ל"ת דחדש משום דלא שייך
כאן שום דחיית כלל דכא יכולים אנוחו לקיים בעשכ

שם בגמ' מנין לאוכל חמץ משש שעות ולמעלה שכו
עובר בל"ת, שנא' לא חלל עליו חמץ דברי
ר' יבדכ, ח"ל ר"ש וכי אפשר לומר כן וכלוא כבר נאמר
לא חלל עליו חמץ שבעת ימים חלל עליו מלוח, ח"כ
מכ ח"ל לא חלל עליו חמץ, בשעכ שיטנו בקוס חכול
מלכ ישנו בצל חלל חמץ ובשעכ שאינו בקוס חכול מלכ
חינו בצל חלל חמץ וכו' ור' יבדכ שפיר קאמר ל'
ר"ש, ור' יבדכ חמר לך ככוכ לקובעו חובכ אפי'
בזמכ"ז כוכ דחלל, ור"ש לקובעו חובכ מני"ל, נפקא ל'
מצערב חלל וכו'.

עשה שקודם הדיבור אי דוחה ל"ת

וחשאג"א (סי' ל"ו) כקשכ דכלוא קרא דשבעת ימים
חלל עליו מלוח חילעריך לגופי', דאי

וכל"ת בחופן שיחלל שלא כד"ה, וכלל זה מסור בידינו ממדות החורב דכ"מ שאחז יכול לקיים בעשכ וכל"ת מועט וכו'. ומזה הוכיח כיון דכש"ס לא מוקים כקושיית השאג"ה ע"כ דש"ס דילן ס"ל דיוולא אפילו שלכד"ה ע"ש. וע"ש מה שבהריך עוד.

ולפענ"ד ח"ן מכאן ראי', דקושיית השאג"ה יש ליטב כדעת האו"ז (כל' פסח סי' רל"ג). וכן בקשו האחרונים להדרבה, כרי בגמ' יצמות (ג' ע"ב) אשכחן דאחי עשכ ודחי ל"ת גרידא, ל"ת שיש בו כרת מי דחי, וכ"ת נילף ממילא וכו' עד ממילא וחמיד שכן ישנו לפני הדיבור, כשחא עשכ דלפני הדיבור דחי עשכ שלאחר הדיבור לא כ"ש. נראה באמת דעשכ לפני הדיבור אלימא לדחות, וא"כ ר"ש לא קשקושיית השאג"ה ואין ראי' לסברת המל"מ מדברי הגמ' כאן.

שיטת הירושלמי בדין עשה שקדם הדיבור

והנה סברה השאג"ה ובהור חדש כס לפי דעת החוס' (קידושין ל"ח ע"א ד"כ אקריב עומר וכדר אכיל) וז"ל, בירושלמי מקשה למכ לא אכלו מלך מחדש ויבוא עשכ דבערב תאכלו מלכות וידחה ל"ת דחדש, ומחרן דאין עשכ דקודם הדיבור דוחה ל"ת דאחר הדיבור, אי"נ י"ל דגזירה כזית ראשון אטו כזית שני ע"כ ע"ש. ולפי שיטתם אחי שפיר קושיית השאג"ה. והאחרונים נחלצו כרצו בדברי החוס' כללו ומסחירת דבריהם ביצמות כנ"ל, ועיין בפניי ובאור חדש על מס' פסחים.

אבל ראייתו באו"ז כנ"ל שכתב דברי ירושלמי כנ"ל (חלה פ"ב כ"ה) ר' יונה בעא קמי ר' ירמיה בשעה שנכנסו ישראל לארץ ומלאו קמה לחם מכו שחכא חסורא משום חדש, ח"ל למכ לא, עד כדון לחם אפילו יבשה, ח"ל אפילו יבשה אפילו קלורא, מעתה אפילו חיעין בעלייה, כך אני אומר לא יאכלו ישראל מלך בלילי הפסח, ח"ר יונה מן דנפקות חכיה דלא אמרת ליה, שנייה היא שמ"ע דוחה למלכות ל"ת, על דעתיה דר' יונה דו אמר מ"ע דוחה אח ל"ת אע"פ שאינה כתובה בלידה ניחא, על דעתיה דר' יוסי דו אמר ח"ן מ"ע דוחה ל"ת אח"כ היתה כתובה בלידה מה שיכיו חגרי גוים מוכרין להם. ופי' לי מורי רבינו יכודכ בר ינחק ז"ל דבלידה היינו שנאמרו שניהם אחר מתן חורב עשכ ול"ת. אבל הכא עשכ דבערב נאמר קודם מ"ח וכו' עד שנטפל לי כר' ינחק כהן מפרובנא בביתו בפרי"ש ושאלתי לו זה ועניי דכתיב בלידה חינו כדברי מורי ר' יכודכ, אלא כתיב בלידה היינו לידה ממש כמו לא חלצו שטענו גדילים חעשכ לך כדכתיבו זה אלל זה, ובקשיתי לו וכו' אמנם עתה ידעתי כי דבריו אמתיים

וכו' כלכך לדידן דקיי"ל כר"י מעתה מותר לאפות מלך של מלך מן החדש ולאכול, דאחי עשכ דבערב תאכלו ודחי לאו דחדש. מיכו מורי וכו' יש לחסור כזית אחד אטו כזית שני כדאמרינן ביצמות ובסנהדרין גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה ע"ש. ועיין רש"ש כאן קידושין שדייק אחריון ב' של חוס'.

איכ"ל מצה שלא כד"ה אי יוצא ידי חובתו

ובעיקר חקירת המל"מ נראה לפענ"ד ראי' ברור דלא ילא מלך דאמרו בש"ע (או"ח סי' תפ"ב) אמר שצופה שלא אוכל מלך סתם חסור לאכול מלך בליל פסח, אמר שצופה שלא אוכל מלך בליל פסח לוקה ואוכל מלך בליל פסח, ועיין מג"ה שם. וביו"ד (סוס"י רע"ז דבג"ה) הנודר או כנשבע שלא לאכול מלך בליל פסח ח"ן מלך עשירי בכלל וכו'. ובש"ך (ס"ק י"ז) כלומר ומותר לאכול בלא חסור, אבל מ"מ כנשבע שלא לאכול מלך בליל פסח לוקה ואוכל מלך בליל פסח כמו שנתבאר בא"ח סי' תפ"ב ולקמן סי' רל"ו ס"כ ע"כ. ועתה אי נימא דיוולא ידי אכילת מלך שלכד"ה, אי"כ אח"כ לוקה ואוכל, כרי יכול לקיים שניהם דיאכל מלך שלכד"ה, דלענין נדר ושצופה לא מיקרי אכילה ככ"ג ואינו חסור ולענין מלך ילא אפילו שלכד"ה. אלא ודאי נראה ברור דכ"ג לא ילא ידי מלך ג"כ.

שוב באיר כ' עיני וראיתי שכבר כתבתי כשעכ"מ ראי' זו, וסדדי לי במרומים שצ"כ בעלמי כוונתי לדעתו כרמכ. אם לא שנדחוק דנדרים כולכין אחר לשון בנ"ה, וכיון שאמר קונם מלך שאיני אוכל כוונתו היתה על כל מלך שיוולא זה בפסח, וכיון שכתבתי מלך יולא אכא נמי נדר, ול"ע אי כה"ג חל הנדר דכאן ליכא רק במלך ומלכות לאו ליכנות ניחא, וכדן כי קלרתי כי לפענ"ד נראה כמ"ש לעיל.

אכילה שלכד"ה פטורה מברכה מ"ז

עוד נראה ראי' מדברי הרמב"ם (פ"ב מכל' חו"מ כ"ז) ח"ן אדם יולא ידי חובתו באכילה מלך שביא חסורא לו כגון שאכל טבל או מעשר ראשון שלא ניטלה חרומתו או שגזלה, זה בכלל כל שמצרכין עליו ברכת המזון יולא בו ידי חובתו וכל שאין מצרכין עליו ברכה מ"ז ח"ן יולא בו ידי חובתו, ועיין לח"מ שם. והנה האוכל שלא כדרך הנחתו ודאי דאינו חייב בברכה מ"ז, דבאכילה בעי הנחת גרן ומעיים אבל האוכל ואינו נכנס חינו מצרך. וא"כ כיון דזכ בכלל דכל שאין מצרכין עליו ברכה מ"ז ח"ן יולא בו ידי חובתו כ"ג בשלא כדרך הנחתו.

צ"ע להצליח דאורז ודוחן בא לידי חימוץ

ובדרך חגב נראה להפיר חמץ שראיתי בל"ח (פסחים ל"ב ע"א) שר"ח לומר דבר חדש, דהא שאמרו שאורז ודוחן אינן באים לידי חימוץ ביינו מחמת עלמו חבל מחמת דבר אחר חולי שפיר באים לידי חימוץ. וככ"ג איכא למימר במי פירות, שמלד עלמן הוא דאין מחמיילין (עין מג"א ריש סי' חס"ב) וכו'. ולפי סברא זו הוא מחדש חומרא גדולה, שאם נמלא אורז או דוחן בתבשיל שיש בו חומץ כוכ אסור שפ"י החומץ הוא בא לידי חימוץ. אלא שחלילה להמליא סברא חדשה מלבו אפילו להחמיר דבר שלא נזכר בפוסקים ראשונים בלי ראי' מפורשת מן הש"ס, ובזה אין לו ראי' רק מחמת קושיא וכל קושיא יש לה תירוץ וכו' ע"ש.

ולפני נראה לדייק לשון הרמב"ם (פ"ו מכל' חו"מ כ"ד) שכתב אין אדם יולא ידי חובת אכילה מלך אח"כ אכלה מאחד מחמשת כמינין שנאמר לא תאכל עליו חמץ וכו' דברים הבאים לידי חימוץ אם אכלן מלך יולא בזה ידי חובתו, אבל שאר דברים כגון אורז ודוחן וקטניות אין יולא בזה ידי מלך לפי שאין בזה חמץ ע"כ. ולכאורה ל"ב שינוי לשון הרמב"ם ז"ל, שכתחיל דברים הבאים לידי חימוץ אם אכלן מלך וכו' וסיים אורז ודוחן וקטניות וכו' לפי שאין בזה חמץ, ולא כתב לפי שאין באים לידי חימוץ. נראה דבכיון שינוי בלשונו בעבור לומר לפי שאין בזה חמץ, כלומר שאין בזה חמץ כלל ולא באים לידי חימוץ ע"י דבר אחר ג"כ, ודו"ק כי זה לפענ"ד נכון.

וחגב כמג"א (סי' קס"ח סקט"ז) הקשה על המחבר שפ"י בדעת הרמב"ם שפח הבאכ בכיסנין כוי אם פירב בזה דבש, דהא משמע מדברי הרמב"ם כללו שכתב זה הכלל וכו'. וככ"מ (כ"ז מכל' חו"מ) כתב דמלך שלשה במי פירות יולא ידי חובת מלך, וכיון שיי"ח מלך ע"כ כוי לחם לענין המוליא, ואיך פסק דאם נילוש במי פירות כוי פח הבאכ בכיסנין ע"ש. אבל המג"א (מל"ח יו"ד) חמץ חמג"א כנ"ל דהכלל כמ"ש הוא אלא כוי נמי כוי לחם לענין המוליא בקצב עליו כמ"ש בכ"מ להדיא (פ"ג) דרובא דארעא מצרכין במ"מ ובקצב מצרכין המוליא, ובפוסק שנילוש במי פירות נמי יי"ח מלך ובקצב מצרכין המוליא ואם לאו במ"מ ע"ש. וא"כ בדין כיון דלעולם ליכא מליחות דליחייב בשלכדכ"נ בצרכמ"ז ודאי לא יולא אם אכל ככ"ג, וזה לפענ"ד ג"כ ברור. ועיין מג"א (מל"ח ו' ומל"ח י') שכתב ג"כ בשם האחרונים ז"ל דלא יולא באכילה מלך.

וראיתי לרבינו מרן החת"ם ז"ל (א"ח סי' קל"ז) שיולא ליישב קושיית הלח"מ וחפס בפשיטות שיעת המל"מ דאפשר לקיים ע"י אכילה שלכדכ"ג, ול"ע שביאו אפילו לסניף כיון דנראה לכאורה דהדברים פשוטים הם להיפך ול"ע.

אלא דבעיקר החקירה לכאורה חמץ הוא שברי הלכה מפורשת היא בגמ' (קט"ז ע"ב) אמר רבא בלע מלך יולא בלע מרור לא יולא בלע מלך ומרור ידי מלך יולא ידי מרור לא יולא כרכן בסיב ובלען אף ידי מלך נמי לא יולא, ובש"ע סי' ע"ב ס"ג כרכן בסיב ובלע לא יולא שאין דרך אכילה בכך, ע"כ מצוה דכל שאוכל שלא כדרך אכילה לא יולא ידי חובת המל"מ ול"ע.

בירור בשיטות הראב"ד והבע"ל המאור בדין חמץ לאחר שש, ובגדר האוכל חמץ דמקיים בזה מ"ע דתשבייתו

וככ"י בעתיק לשון הרא"ש כלורחו, ול"ע למי כשמיט בעור להראב"ד ז"ל.

שיטת הבעה"מ בחמץ לאחר שש ויישוב הקושית ע"ז

וחפ"ש (א"ח כנ"ל) הקשה לבעה"מ ז"ל מכך דרש דאך ציוס הראשון חשביחו ודרשינן אף לחלק, ול"ל דלא ס"ל לבעה"מ דרש דאך לחלק ובעה"ע ס"ל לאסמכתא. עוד הקשה דתנן אור ליי"ד בודקין את החמץ, וא"י דס"ל דאחאן לר"י, א"י משו"כ בודקין באור י"ד כדי שיכא כולו מלוי לפניו וישביחו באכילה למחר ציוס י"ד. וזה דתנן שורפין בתחילת שש אחאן לר"י. וזה דכתיב לא תזבח על חמץ דם זבחי, אפשר דר"ש מפרשו לא תזבח עם קרבן פסח לחם חמץ ולזבחו עליו כמו שזבחין קרבן חודש. וע"ש בחוס' דיש להו שיעב

שם בגמ' ר"ש אומר חמץ לפני זמנו ולאחר זמנו אינו עובר עליו בלא כלום, ר"י אומר עובר בל"ח. וכתב הרא"ש ז"ל ולענין פסק דין אם הלכה כר"ש לפני זמנו נפל מחלוקת בין הגדולים, הראב"ד ובעל המחור ובעל העיטור פסקו כר"ש אלא שבעה"ע כתב דלר"ש אסור בהנאה מדרבנן ובעה"מ כתב דמוחר באכילה עד הלילה, דבאכילתו הוא משביחו. ורמב"ם ז"ל (פ"א מכל' חו"מ) כתב שלוקח עליו משש שעות, וכ"כ כר"י אבן גיאות. וכן נ"ל דאפי"ג דקיי"ל כר"ש בלאחר זמנו, בלפני זמנו קיי"ל כר' יהודה ע"ש. ובעור (א"ח סי' תמ"ג) כתב חמץ משש שעות ולמעלה ציוס י"ד אסור מכ"ח ולוקין עליו אפי"פ שבעה"ע כתב שאינו אלא מדרבנן ובעה"מ כתב שמוחר לאכלו עד הלילה וכו'. ויש לדייק לרבינו בעור שהשמיט שיעת הראב"ד, שהרא"ש הזכיר גם הראב"ד עם בעה"ע ובעה"מ.

אחרת, דגם לר"ש אסור באכילה מדאורייתא ואינו מחיר
אלא כהנאש ע"ש. ולפי פי' הפריש חמיה הרבה דברי
בעכ"מ, שכרי החוס' כחצו שם הכרח דלר"ש אסור
מכ"ה, ועי' בראש"ש שם דעתיך דמסתבר עפי לשיטת
החוס' דכאי מחני' בדף ע"ב מוקמינן לה כר"ש ע"ש.
וא"כ כאיך ייחא ליה לפריש בישוב שיטת בעכ"מ
וקאמר דלכחוס' שיטת אחרת, וכלוא מדברי החוס'
חיוצא הוא לבעכ"מ. גם מכ שכתב הפריש דלשיטת
בעכ"מ אור לי"ד צודקין אח החמץ אחין לר"י דברי
חימא בן, דא"כ לבעכ"מ כפי דאין קי"ל כר"ש ליכא
דין בדיקת חמץ כלל, וזה חימא גדולה לומר כן. גם חי'
בז' דמסו"כ צודקין כדי שיכא כולו מלוי לפניו וישבחו
באכילתו למחרת צי"ד דבר חימא הוא, וברב יס
לכאריך בקושיות ע"ז.

עוד חמכו רבותינו הראשונים ובאחרונים על רבינו
בעכ"מ ז"ל דהיכן מלינו היחר אכילת לחמץ לאחר
שש, ועיין בשגח בראש"ד ומלחמות כ' שם שכאריכו
בקושיותיכם על רבינו בגדול בעכ"מ ובקיפוכו קושיות
כתור של עכנאי, ועיין ר"ן שם.

סתירת הראב"ד אי פסק כר"ש לעולם

ומה שנראה ליישב דברי רבינו בעכ"מ בדיוק לשון
העבור, וראשונה נביא סחירה גדולה בדברי
הראב"ד כהשגותיו על בעכ"מ שכתב ח"א חין לדבריו
משש שקורא לאכילת כהנאש וכו' והאמת כי ר"ש מודק
שכוא אסור באכילת משש שעות ולמעלה איסור חורב
מקרא אך ביום הראשון וכו' או מלא חשחע על חמץ
וכו' אבל איסור הנאש חין לו דלא כתיב כי לא האכל
ולא יאכל כמו שדרש ר' יהודה וכו' וזה דעת ר"ש, ואם
קבעו הלכך כמותו בלאחר זמנו במה שכוזר במשנתו
לא נקבע הלכך כמותו בלפני זמנו, שלא נזכר במשנתו
וכו'. מבואר מדברי הראב"ד ז"ל דס"ל דלר"ש נמי אסור
משש שעות ולמעלה מכ"ה אלא שאין לו מלקות ואין בו
איסור הנאש. וס"ל נמי לראב"ד ז"ל דאף דקי"ל כר"ש
בלאחר זמנו, מ"מ לא קי"ל כוחאי' בלפני זמנו אלא כר'
יהודה דמשש שעות ולמעלה אסור ולוקין עליו. ופלא על
הרא"ש שביא בשמו דראב"ד פסק כר"ש בין לפני
זמנו ובין לאחר זמנו וכמו שכתבנו לעיל.

אלא בלאחר העיון לא על הרא"ש חלונותיו, שכרי
בהשגות הראב"ד על הרמב"ם (פ"א מהל' חו"מ
כ"ה) דבריו סתרי ייכו, שכתב שם אמת שכתב
הרמב"ם וכל האוכל בזממ"ז לוקה מכ"ה, ובהשגות ח"א
מלקות מחלוא ואילך אינו מחזור דכיון דקי"ל כר"ש
בלפני זמנו ואחר זמנו דלא דריש הכך קראי לא האכל לא

האכלו בלפני זמנו ואחר זמנו נכי דאסור באכילת מכ"ה
מציוס הראשון חשביהו שאור או מלא חשחע על חמץ
כדרכה, אבל איסור הנאש ליכא מכ"ה ומלקות נמי
ליחא עכ"ל. וברי מבואר מדברי הראב"ד ז"ל כלל
דפסק כר"ש בין לפני זמנו ובין לאחר זמנו וס"ל דלפני
זמנו נמי איכא איסור דאורייתא מציוס הראשון
חשביהו או מלא חשחע על חמץ. נמלא דברי הרא"ש
מכוונים ע"פ דברי השגות כלל, אבל דברי הראב"ד
סתרי הם ולע"ג ליישב דברי רבינו הראב"ד.

אלא דלפ"ז חקש נמי להראשונים שביאחו בסחם
שיטת הראב"ד דפסק כר"ש ולא הרגישו דדברי
הראב"ד סותרים בזה. ומכ"ע אומר אני שרבינו העור
השמיט שיטת הראב"ד ז"ל בכיון ולא הזכיר כלל
מבראש"ד אף שבראש"ש הביאו, מ"מ כיון שראש רבינו
העור דאיכא סחירה בדברי הראב"ד השמיטו לגמרי ולא
כתב רק דעת בעכ"מ ובעכ"מ ולא שיטת הראב"ד,
ומישבא קושיתו על העור למכ השמיט שיטת
הראב"ד. ופלא על הבי' ז"ל שלא הרגיש כלל בשינוי
לשון רבינו העור ורק כתב בסחם אדברי רבינו וכתב
בראש"ש הראב"ד ובעכ"מ וכו', ובאמת העור בכיון
השמיט להראב"ד וכנ"ל.

לבעד"מ נמי חמץ לאחר שש אסור מה"ת

אלא דמעתה אומר אני לולי דמסתפינא מרבותינו
הראשונים ז"ל דגם דעת בעכ"מ דחמץ לאחר שש
אסור באכילת מכ"ה, שכרי זה לשון בעכ"מ ז"ל, וזה
דאמר רב גידל וכו' דרב לעמיה דס"ל כר' יהודה וכו'
ולא קי"ל הכי אלא כר"ש דאמר בין לפני זמנו בין לאחר
זמנו אינו עובר עליו ולא כלום. מיכו אע"ג דס"ל כר"ש
אינו עובר עליו ולא כלום, לא מלינו שחלק ר"ש על מדרש
אך ביום הראשון חשביהו שאור מבחיכס אך חלק, ח"ג
דכתיב לא חשחע על חמץ דס זכאי לא חשחע אח הפסח
ועדיין חמץ קיים וכו'. מבואר מדברי בעכ"מ דכוא ז"ל
נמי מודק דר"ש דאמר לפני זמנו בלא כלום ביינו שאינו
עובר עליו בלאו, אבל מ"מ איסורא איכא ואפילו
איסורא דאורייתא מדרשך דאך ביום הראשון או מלא
חשחע על חמץ, וביינו ממש כלשון ושיטת הראב"ד
בהשגות על הרמב"ם ז"ל שפסק נמי כר"ש וככתב ג"כ
דר"ש ס"ל דאסור מדאורייתא מכי קראי. וא"כ שיטת
בעכ"מ ובראב"ד חדא הוא לענין איסור משש שעות
ולמעלה. וזה דלא כמו שכתבו הראשונים בשמו
לבעכ"מ ליכא איסור באכילת חמץ משש שעות ולמעלה
כלל, וזה ברור לפענ"ד למעיין בלשוננו הזהב. ובזה
נסתרו דברי הפריש מכ שכתב דלבעכ"מ לא ס"ל לר"ש
דרשך דאך חלק ודרשך דלא חשחע על חמץ, דברי

מפורש כתב בעכ"מ כיפך זה, וגם שאר חירולנים שכתב
הין להם שחר ולע"ג.

אבי"ה לאחר שש מדינת דתשביה

ומה שנראה בדעת בעכ"מ ז"ל דגם הוא ז"ל מודק
דאסור לאכול חמץ משש שעות ולמעלה, וכינינו
כשנא סתם לאכול חמץ ע"פ אחר חלות, אז איכא איסור
דאורייתא. אבל חידש לן בעכ"מ שאם אכל כל החמץ
אחר שש, אז כיון שקיים בזכ מ"ע דחשבתו דאין לך
השנחה גדולה מזו, ולכן אינו עובר על אכילתו אף
דבאוכל סתם חמץ איכא איסור באכילתו אפילו מכ"ה,
אבל אוכל כל חמץ יקיים בזכ חשבתו אינו עובר עליו.
וכע"מ למשל לאכול חמץ של הפקר שאין בו מלוא
חשבתו עובר באיסור דאורייתא אפילו לבעכ"מ, וכן
באוכל אפילו מחמץ רק שאינו אוכלו כולו וא"כ לא קיים
בזכ מלוא חשבתו עובר באיסור דאורייתא. הכלל
דבעיקר בזכ כל שאוכל חמץ לגמרי וקיים בזכ חשבתו
הוא דאינו עובר.

ודבר זה מדויק בלשון בעכ"מ שכתב וז"ל, ואי אכיל ליה
מיכל משש שעות ולמעלה עד כערב אינו עובר
באכילתו. ולכאורכ קושי לשון חזינא ככא, דכול"ל
ומותר לאכול חמץ עד כערב שאין לך השנחה גדולה
מזו, או ואי אכיל חמץ משש שעות ולמעלה וכו' אינו
עובר. ומדכתב ואי אכיל ליה מיכל כרי דייק בלשונו
בזכ דדוקא כשאלל ליה מיכל כוליה, אז כיון דמקיים
השנחה בזכ הוא דאינו עובר, אבל אם לא אכלה כוליה
כ"ג דעובר באיסור דאורייתא וכנ"ל.

ובמקום בעכ"מ דס"ל דכל שאכל כולו אינו עובר
באכילתו, יש לומר כיון דאינו עובר אלא
באיסור וליכא לאו באכילתו, א"כ כל שמקיים עשה
דחשבתו אינו עובר באכילתו מכ"ה אף שמדרבנן איכא
איסור, דאחי מ"ע ודחי ליה לאיסור.

וקצת י"ל דבעכ"מ נמי מודק דאסור לאכול חמץ אחר
חלות מכ"ה וכדעת שאר פוסקים אלא דמ"מ אם
אכלו באיסור לא עבר בזכ לאו שברי קי"ל כר"ש דע"פ
ליכא לאו וכינינו דלא עבר עליו וכיון שאכלו אין לך
השנחה גדולה מזו, וקיים בזכ מלוא חשבתו לדעתו ז"ל
וכנ"ל.

איסור אבי"ה לאחר שש להבעה"מ מדאורייתא או
מדרבנן

ודקדקתי שנית בדברי בעכ"מ שסיים שם וז"ל, ומלאתי
בתלמוד ירושלמי מודק ר"ש באיסור שבו
אסור, ואיסורו מכ הוא, ר' ירמיה אמר איסורו מדברי
תורה, ר' יונה ור' יוסי תרוייכו אמרי איסורו מדבריכם

אלא דמ"מ פליג בעכ"מ ארצ"ד ז"ל, דלכראצ"ד לאחר
שש שעות מותר בהנאה וכמ"ש בהשגות להדיא.
אמנם הבעכ"מ כתב דלא שרינן ליה לכתחילה ליכנות
בו, וזכ מעב יוחר לדעת בעכ"מ דלר"ש אסור בהנאה
מדרבנן. נמלא שיעור בעכ"מ כמכריע בין הראצ"ד ובין
בעכ"מ, ולענין אכילה ס"ל כהראצ"ד דאסור
מדאורייתא מקרא דאך חלק, ולענין הנאה ס"ל כבעכ"מ
דאסור בהנאה מדרבנן, וממילא ל"ע מכ שכתב הרא"ש
ז"ל בזכ"ל, אלא שבעכ"מ כתב דלר"ש אסור בהנאה
מדרבנן ובעכ"מ כתב דמותר באכילה. דמשמע דס"ל
לבעכ"מ מותר בהנאה אפילו מדרבנן וכ"ש הוא
מאכילה. אמנם ברוחא יראה דבעכ"מ כתב מפורש דלא
שרינן לכתחילה ליכנות בו, ומשמע דאיכא אפילו איסור
דרבנן בהנאה וכדעת בעכ"מ. וי"ל דעכ"פ איכא חילוק
קלח, דלבעכ"מ אסור בהנאה מדרבנן אפילו דיעבד,
ולבעכ"מ רק לכתחילה לא שרינן, אבל דיעבד מכ
שעכ עשה.

שיטת הבעה"מ בדן אבי"ה החמץ לאחר שש

ומאחר שזכינו לכל זה, אומר אני דגם בעיקר דברי
בעכ"מ שכתבו בשמו שמוחר לכתחילה לאכול
חמץ לאחר שש שעות עד- כלילה, ומשמע דס"ל
דבעכ"מ מחיר לכתחילה לאכול חמץ עד כלילה, לא
זכיתי להבין דברי מרגא הרא"ש ובעור והנמשכים
אחריהם, שברי ז"ל בעכ"מ שם, ואי אכיל ליה מיכל
משש שעות ולמעלה עד כערב אינו עובר באכילתו שאין
לך השנחה גדולה מזו, אבל לכתחילה אין לו לשכותו
משנכנס שש שעות דקיימא עליה מלוא חשבתו
מחילה שש שעות מדכתיב אך חלק וחכמים עשו לה
סייג שש שעות מדבריהם שלא להשכותו, ולא שרינן
ליה לכתחילה למיכל ולא ליכנות בו וכו'. כרי שכתב
מפורש דלכתחילה אין להשכותו משנכנס שש שעות,
ולכתחילה אין לו למיכל חמץ ואפילו לא ליכנות. וא"כ
איך כתבו בשמו דלכתחילה מותר לאכול עד כלילה. וזה
לפענ"ד חמיה עולמא ארצ"ה הרא"ש ובעור שכתבו
לכיפך בשמו. ואין לומר דכוונת הרא"ש ובעור הוא
מדאורייתא, חדא דברי כנר ביררנו לבעכ"מ נמי
מכ"ה אסור לאכול מקרא דאך חלק, ועוד בו שני
מדכתבו הרא"ש ובעור אלא שבעכ"מ כתב דלר"ש אסור
בהנאה מדרבנן ובעכ"מ כ' דמותר באכילה עד כלילה
משמע דאפילו מדרבנן מותר, דברי קאי אבעכ"מ
דאסור מדרבנן, ועליה קאי דבעכ"מ מחיר אפילו
מדרבנן לכתחילה והוא פלא לפענ"ד.

ע"כ. מצוה דבעי' ז"ל כביא מפורש מחלוקת בירושלמי בחמץ ע"פ לאחר שש לר"ש, לר' ירמיה הוא חסור מכ"ח ואינו לוקח ולר"י ור"י אינו חלל מדבריהם. ומעשה כהן חליא, דאי נימא דכלכ כר' ירמיה ח"כ פשע דאיסורו מכ"ח, ואי קיי"ל כר"י ור"י ח"כ לא כוב חלל מדבריהם וכדעת דבע"ע. ואי נימא דבעי' נמי ס"ל דאינו חלל מדרבנן ח"כ ודאי דאחי שפיר שיעתיד דאם אכל כוליה דאינו עובר עליו באכילתו. שאין לך השגחה גדולה מזו שכרי באיסור לא כוב רק דרבנן וכמלכ דאורייתא. חלל מדכחז אינו עובר באכילתו שאין לך השגחה גדולה, משמע דאי לאו דאיכא השגחה כ"נ דעובר ואיכא איסור. ומשמע מעט דאך ביום הראשון אך חלק, ח"כ ס"ל דכוב דאורייתא וכמ"ש לעיל, חס לא דנאמר דכ"ל חסמכח וכמ"ש לבע"ע ודו"ק.

שוב ראייתי בשו"ת בית שפרים למרן (ח"ח סי' קפ"ו) שכבר כתב דלבעי' חסור עכ"פ מדרבנן, ומיישב בזה קושיית הל"ה (פסחים ז') דפריך שפיר קאמר ליה ר"י לראב"י, ולדעת דבעי' לר"ש מותר באכילת חמץ עד הלילה ואף איסור דרבנן אין כאן, ח"כ דילמא ראב"י כר"ש ס"ל. וגם לפנין אכילת חמץ לא מלינו יום שמקלחו חסור ומקלחו מותר, ומכ פריך שפיר קאמר ליה. וחירץ ז"ל דבאמת לבעי' נמי עכ"פ איכא איסור דרבנן ע"ש, ומן הדברים בסייעתא דשמיא זכיתי לכוון בדבריו הקדושים.

בתום ד"כ כל ערל וכו', דאין נאכל חלל למנויו, ז"ע חס נמנע עליו כשכיה מומר וחזר בחשובה אח"כ מכו ועיין חוס' לקמן ק"כ ד"כ כל בן נכר וז"ע.

דף כ"ח ע"א

דתגיא האוכל חמץ של הקדש וכו' עיין בחו"י כריחות י"ג מה שהקשו מכאן אהא כלכחא דיש אוכל אכילה אחת וכו' ועיין נתיבות ח"מ סי' כ"ח אות ז' ובח' בגר"ח כלוי מעילת פ"ח כ"א. ועיין בגמ' שבוטות כ"ד ע"כ כרי הקדש, וברש"י שם ועיין ש"ש ש"ו פ"ד ובשו"ת בית שפרים ח"ח סי' א' וסי' ש' שדחה דברי כש"ש ועיין משגיח ח"ע סי' שי"ח באריכות ודו"ק.

תום ד"כ בדין דאי"ח חס לא יכא שלו, וז"ע אחאי לא משני כגון שנתן לו עכו"ם לאכול ולא לקנותו וכגון שהתנה לכדיא בן שלא יקנה אותו אפילו באכילה ואפילו נימא דכל שיאכלנו לא מכני חנאי שלא יקנה מ"מ אחתי אפשר שהתנה עמו שיכלע ויקיא מיד ויחזירכו לו כמו שכיב דאז ודאי דלא קנה, והגם שכתב

כרש"י"א סוכה ל"ה דעבל כיון שלעסוכו קני' ועיין ש"מ כחובות דף ל' מ"מ כיכא דכחנה מכני, ועיין יבמות נ"ב ע"ב בעורר בנכסי בגר דמשמע שלא זכב דכס כ"ז שאין דעתו לזכות וכ"ש כיכא שמתנה לכדיא שלא יקנה וז"ע. ועיין לקמן דף ל"ח ע"א מי כתיב מלכחם ודו"ק.

אי שייד דיתר אכילת חמץ בפסח

תום שם בא"ד, הקשו אפרש"י שפי' דאפילו חוץ זמנו מותר באכילה, דאי אפשר חס לא יכא שלו בשעת אכילה, דאם נתן לו הנכרי כרי הוא שלו ואם גזל מנכרי כרי חייב באחריותו ולא גרע מחמץ שחייב באחריותו דכוי כשלו. ולכאורה אפשר כגון שאמר לו העכו"ם אכול מחמץ זה ולא תקנכו עם אכילתך וכוי חמץ של עכו"ם ואינו חייב באחריותו. וכנראה דלא ס"ל לחוס' דאפשר בכ"כ דסוף סוף כיון דעכו"ם נותן לו לאכלו קונוכו ממילא בעל כרחו וכוי כשלו כיון שאינו חייב באחריותו.

ולולי דבריהם הקדושים כי' נלפענ"ד שיעת רש"י לפמ"ש היראים (מלכ קכ"ד) דגזל עכו"ם אפילו נימא דשרי מ"מ לא נקרא לכס ע"ש ובסביב ליראיו. ועיין מג"ח (סי' תרל"ז סק"ג) ובחור"מ סי' שמ"ח בנתיבות שם ע"ש. וכנה שיעת רש"י (סנכדרין נ"ע) דגזל עכו"ם אינו חלל דרבנן, ח"כ שפיר י"ל דחוק זמנו מותר באכילה כגון שגזל מנכרי ולא כוב שלו, דלא מיקרי לכס ואינו חייב באחריותו ואחי שפיר דמותר באכילה. וקל"ח יש לעיין לשון היראים שכתב וז"ל, ואע"ג דמכ שגזל שרי, מ"מ כל מה דלא נפיק מרשות גוי לא מיקרי לכס, דאולי באכילה מודק דנפיק מרשות גוי ג"כ ומיקרי לכס אח"כ וי"ל.

ויש להסתפק בחמץ של הפקר ואוכלו ע"מ שלא לזכות בו, מה דינו. אי נימא דאינו כחמץ של עכו"ם כיון דאינו שלו, או דילמא דוקא חמץ של נכרי דאית ליה בעלים אחרים הוא דמותר, אבל חמץ של הפקר כיון שאכל ליה אין לך קנין שלו גדול מזה. וקל"ח י"ל מהא דאמרנו שני דברים אינן ברשותו של אדם ועשאן ככתוב כאילו בן ברשותו לעבור עליו חמץ בפסח ובור ברש"י. וא"כ כל חמץ בפסח כוי כהפקר שאין לו בעלים ועשאו ככתוב כאילו הוא ברשותו לעבור, וא"כ אף שבחמץ של הפקר ודאי אינו עובר בצי"ב וצי"י, אבל האוכלו כרי גילה דעתו בזה שקונוכו לאכילה וכוי שלו וז"ע.

המקדש באיסור

תום ד"כ אין פודין בא"ד וחינו עמא דכל איסורי הנאה אין מקדשין בכן באשכ וכו'. עיין מל"מ

לכפקיע דין ממון מיני' ושפיר אינא מקודשת, חבל
השוחט חולין בעזרה אסרו כבשר כהנא חבל לא
כפקירו כבשר לכפקיע דין ממון מיני' ודו"ק.

אי שיך היתר אכילה בחמץ של אחרים

וברין דאיבעיא ליה למיתנא דאפי' באכילה נמי שרי
וכו' וברין הוא דאיבעיא ליה למיתני' דאפי'
בחור זמנו מותר וברש"י ד"כ ויליף שאור וכו' ומותר
חמלו של נכרי אף באכילה ואפי' צפסח מן החורב.
ובתוס' ד"כ בדין הקשו עליו דא"א אס לא יכא שלו
בשעת אכילה דאס נחן לו הנכרי כרי הוא שלו ואס גזל
מן הנכרי כרי חייב באחריותו ולא גרע מחמץ שחייב
באחריותו דכוי בשלו. וי"ל אמאי לא משני כגון שנתן לו
עכו"ם ע"מ שלא להקנותו אלא לאכלו כשהוא של עכו"ם
ולא יזכר בו ישראל ואז הו"ל כגזל שלא זכר בו, ועיין
יבמות נ"ב ע"ב בעודר בנכסי הכר אפילו אכל מהם לא
זכר כל זמן שלא כיון לזכות וכ"כ היכא שמחנה להדיא
כיפוך וז"ע.

ובעת ראיתי למרן כק"ז בצי"ש א"ח רכ"ד שהביא
קושיא בתוס' על רש"י וחי' ז"ל לפמ"ש ברי"ן
נדרים ל"ב ע"ב ד"ה א"ל לא לאפוקי' דאי אומניא עליו
כלומר לעולם אימא לך דאי יכיר ליה במחנה שרי' ליה
וכי קא"ל עליך לאפוקי' דאי אומניא עליה תחבר ליה
דכאי שעתא נמי ככרו הוא ע"ש. ביאור דבריו
דבאומניא גם בשעת אכילה הוא של המזמין ולא של
האוכל ושפיר משכחת שיכא חמץ של אחרים מותר
באכילה באומניא עליה ע"כ ע"ש.

בדין מעילה בדקדש אי הוי דין ממון או אימור, וביאור הנפ"מ שבין קדושת הגוף לקדושת דמים
אי בעי מעילה בשו"מ

קרן. ותמכ ע"ז מתרומת הקדש פסחים דקדושת כגוף
הוא, וגם אייתי דברי הנתיבות (ח"מ סי' כ"ח אות ב')
ודברי רבינו בגר"ח כלוי (כל' מעילה פ"ח כ"א) דכל
יסוד איסור מעילה צא משום דין גזל הקדש, וכן מוכח
מהא דמעילה שיעורו צפרועה וליקף את המעילה לזמן
מרוכב ואכילתו ואכילת חצירו מלטרפין, אשר כ"ז הוא
משום דדין גזילה צ"י ולכדי הוא מלטרף בכל גווני,
ושיעורו צפרועה כדין גזל ע"ש. ולפ"ז תקשה איך שיך
אשם מעילה אחר כיון דאסכ"ג הוא ואין בו שו"פ ולא
דין גזל כלל.

מדברי הגמ' בשבועות משמע דקדושת הגוף בעי שו"פ
וגר"א לתרץ בכמה אופנים, וזה ילא ראשונה, דלכאור

(פ"כ מהל' אישות) שנסתפק במקדש באסכ"ג לאשכ
חולא מסוכנת דשרו לה ליכנות מאיסורים אלו אי כוכ
קידושין או לא, ומקום הספק אי בעטם דמקדש
באסכ"ג אינא מקודשת משום דלמקדש אינו שוכ פרוט
וכוא מחוייב ליתן, או בעטם משום דאשכ לא נכנית,
וככא כיון שמוחרת ליכנות כרי זו מקודשת, ובחי'
הארכתי. וכנה מדברי בתוס' כאן שכתבו דכיון דכמו
שכוא לא שוכ מידי לא שייכא ציב מעילה וכיינו עממא
דכל איסורי הנאה אין מקדשין צכן האשכ, ומשמע דאס
כ"י חזי כמו שכוא עכשיו צעין כ"ג דכוי קידושין
ככ"ג, דכ"מ רק שיכא אפשרות ליכנות כמו שכוא.
ולחי' כצ' כיון דלית ציב שו"פ ממילא אינא מקודשת.
ולחירון קמא שהקשו בתוס' דחזי צעיניכ שלא כדרך
הנאה, כ"ג דכוי יכולין להקשות דחזי צעיניכ לחולא
מסוכנת, עכ"פ נראה מכאן לפשוט ספיקת המל"מ.

ודע שעלה במחשבתי לחלק צין איסכ"ג שאסרו חכמים
ומדאורייתא מותרין וצין איסכ"ג שאסרו חכמים, ורוב,
ועוד יש לחלק אפי' באיסכ"ג שאסרו חכמים אי אמרינן
דאפקרובו חכמים ולמשל המקדש בחיטי קורדניחא
בשעה בעשרה שכנס שכיח מדרבנן וכו"ל חרי דרבנן
אפי"כ אינא מקודשת דאמרינן אפקעינכו רבנן לקידושין
מעטם דהפקר צ"ד הפקר ואפי"כ כתב כ"מ על מש"כ
הרמב"ם השוחט חולין בעזרה איסכ"ג מדברי קבלה
ופי' ככ"מ דכיינו מהלל"מ וכיח דאורייתא דאל"כ
המקדש צכס כוי קידושין ולדינא ס"ל דלא כוי קידושין
ואי נימא דרבנן אמאי לא כוי קידושין. וע"ז הקשה לי
חכ"א דמ"מ כרי אפי' המקדש באיסכ"ג דרבנן בחיטי
קורדניחא אינא מקודשת וא"כ מאי ראי' מביא ככ"מ,
ולכנ"ל יש לחלק צין חיטי קורדניחא שפיקר באיסור

פספופי דאורייתא חידושי חורב מכ שפלפלתי בקושיית
הגאון הגדול משרידי הדור הישן שכליע לפני
מרן הגר"א שך שליט"א ראש ישיבת פונובז.

גרסינן בגמ' פסחים כ"ט ע"א דתנא האוכל חמץ של
הקדש במועד מעל וי"א דלא מעל מאן י"א וכו',
ובקשה לי בגר"א שך קושיא קשה כבדל דדברי בתו"י
(כריתות י"ג) שהקשו אכא דיש אוכל אכילה אחת וחייב
עליה ד' חטאות ואשם אחד, איך חייב אשם מעילה
אחרת כה לא שוכ מידי, ואמרינן בפסחים (דף כ"ט)
האוכל חמץ של הקדש במועד לא מעל. וחירץ דהתם
בקדושת דמים לא נחית עליה קדושת כגוף, וכשנאסר
בהנאה אינו שו"פ ולא נכנה מן ההקדש שו"פ. נראה
דס"ל דבקדושת כגוף לא צעי שיכנה שו"פ ולא תשלומי

ילפינן מעילה מתרומה דשיעור המעילה בבית

ובמנ"ש שם חי' כיון דילפינן במעילכ (דף ח"י) מחמטול מעל שיש מעילכ אפילו במידי דלאו אכילכ וזכר כוי כשיעור שו"פ, איכ כ"כ במידי דאכילכ דמקשינן אכילכ לממון. ועוד, דאי לא כוי ידעינן מעילכ דהקדש רק מתרומה כוי צעי כזית דוקא, אבל כאן אדרבה אי לאו גז"ש כו"א דיש מעילכ בין דכנאח בין פגם בלא נכנס בין נכנס בלא פגם, וילפינן מתרומה רק למטע פגם לחוד או כנאח לחוד, ואי לאו ריבוי דחמטול מעל כוי ממעטינן נמי כל כנאות ממעילכ רק באכילכ לחוד. אבל כשאח דכתיב חמטול מעל לא ממעטינן שאר כנאות ממעילכ ולא ממעטינן נמי פחות מכזית, דאדרבה מקשינן אכילכ לממון דאפילו פחות מכזית מועילין באית בי' שו"פ ע"ש. ועיין רש"י (שם ד"כ וחכ"א) וחוס' (ד"כ ומינה). ולפ"ז כל דלא ילפינן מתרומה דצעי דוקא כזית ולא סגי בשו"פ, אבל לענין זכ כיכי דאית זכ כזית וליה זכ שו"פ שפיר ילפינן מעילכ מגז"ש מתרומה דמועלין באכילכ עכ"פ אפילו באין זו שו"פ כיון דיש זו כזית.

שיעור מעילה בשו"פ או בבית

איברא דמלאחי בחוס' (צ"מ מ"ז ע"א ד"כ קונים בכלי חפ"פ שאין זו שו"פ) שחקשו דבפ' כל שעב (דף ל"ב ד"כ חין) אמרינן גבי ונתן לכבן את הקודש דאין נחינה פחות משו"פ, וכ"כ כתיב ונתן לרעכו. וחירץ דהתם כוי חטולמין שגזל דהקדש כלכך ליחנכו פחות משו"פ כמו גבי מעילכ דכוי חטולמין, אבל נחינה מנעל כוא לרעכו וכן נחינה תרומה דחטב אחת פוערת את הכרי, וגבי סיכך דכתיב ואשר יתן ואיכא למ"ד (כריתות ו' ע"ב) דכוי בכל שכול אפי"ג דמעילכ כוא, כיינו משום דכתיב סיכך דמשמע בכל שכול. ומ"ד בכזית סבר כרצון דאזא שאל דאמרי נחינה בכזית כזר שאל תרומה וכו' ע"ש. נראה מדברי בחוס' דלרצון דאזא שאל ילפינן מעילכ בכזית מתרומה כזר שאל תרומה.

במעילה יש דין ממוך ודין איסור

ומעתה נראה דדין מעילכ יש זו צ' אופנים, א' כשנכנס בשו"פ וכוא מדין חטולמין שגזל דהקדש וכמ"ש בחוס' כלכך ליחנכו בפחות משו"פ, צ' שכול מדין קדוש"ג ואז כמעילכ היא מדין איסור ולזכר צעי עכ"פ שיעור כזית כמו שכול בכל איסורין דשיעורן בכזית

יש לבסוף להקשות אדברי חו"י מגמ' שזעזע (כ"ד ע"ב) מחיב רבא יש אוכל אכילכ אחת וחייב עליה חרבע חטאות ואשם אחד, רב אשי אמר כי קחני מידי דחילל כשיעור, שזעזע דחילל אפחות מכשיעור לא קחני, ופריך כרי הקדש בא צעינן שו"פ, ופרש"י כרי הקדש אשם מעילות בא על שו"פ אפילו פחות מכזית, בא צעינן שו"פ וכיינו שיעורי'. ומבואר דקדושת כגוף נמי צעי שו"פ. ובחוס' (ד"כ כרי הקדש) פי' כמ"ל בא חוקימנא דכזור כדמשני לעיל. ובחוס' חמכ עליהם דמה לי כזור מה לי שאר כמוקדשין, בא פשיעא דאין מועלין דכזור פחות משו"פ, ע"ש מה שמחך ודחק לאוקמי. ועיין ח"ס צחי' לשזעזע כרי הקדש, שפי' כרי הקדש דחל דקדושה אכלשכו, ושמעין דמ"מ צעי שו"פ דכלא"כ לא מיקרי כסף. וע"ז מקשה בחוס' דכו"ל לשנויי בא חוקימנא דכזור ע"ש. ומיכו מדברי רש"י שפי' וכרי הקדש אשם מעילות בא אשו"פ משמע דפי' נמי כח"ת. ואי נימא דקדושת כגוף לא צעי שו"פ, כי אפשר ליישב פי' בחוס' כרי הקדש בא צעינן שו"פ פי' דכס פי' אמה שפי' רב אשי דחילל אפחות מכשיעור לא קחני. ופריך וכרי הקדש לענין חלות דהקדש דחילל כיינו דאין קדוש קדושת כגוף וכי' מלי לאוקמי בא דותר מיירי דכזור דכו"ל קדושת כגוף ולא צעי שו"פ וכדעת חו"י כנ"ל.

שיעור מעילה שו"פ או בבית

ומיהו מדברי רש"י לכאורה שפי' כרי הקדש אשם מעילות בא על שו"פ אפילו פחות מכזית, ומשני בא צעינן שו"פ וכיינו שיעורי', ע"כ נראה לכאורה דכזית אפילו ליה זכ שו"פ נמי מביא אשם מעילות. וא"כ כי' נראה דיש חרי גווי חיוכים לאשם מעילכ, או דאית זכ שו"פ ואפילו ליה זכ כזית, או אפילו ליה זכ שו"פ אבל אית זכ שיעור כזית מועלין זו דצעי חדא מחרתי. ובכ"כ כי' נראה ליישב קושיית האחרונים שדקדקו באין קחני יש אוכל אכילכ אחת וחייב עליה ד' חטאות ואשם א' דכא אשם מעילות אינו תלוי בשיעור אכילכ. ולפמ"ש אחי שפיר דחלוי בשיעור אכילכ כגון שכול כזית ותלוי באכילכ דוקא, אלא דבחוס' (פסחים ל"ג ע"א ד"כ אף) חקשו דכח משמע דמאן דילף חטא חטא ס"ל דמעילכ בכזית כמו תרומה וכולכו אית לכו גז"ש דפרק הנכנס יליף מעילכ מתרומה למילי עובא ורבנן לא פליגי ארבי אלא לענין מיחכ משום דכתיב זו ולא במעילכ. וא"כ מ"ע דרבנן דלעיל דאמרי לא אמר שו"פ אלא לענין מעילכ אבל בתרומה עד שיכא זו כזית, וכניחו בקושיא.

וליתא בכשצון, אבל אכתי יש לו דין ממון. אלא דא"כ י"ל דלעולם חורח מעילכ הוא מדין ממון ובהקדש בדק כצית דליכא קדוש"ג רק קדושת ממון צפי פרוטא, ובהקדש קדוש"ג כוי ממון אפי' פחות משו"פ וחייב קרבן מעילכ. ואחי שפיר דאפילו סיככ הוא מדין ממון, שמחסר ממון בהקדש בכל שכוה.

והא דבגמ' פסחים (דף כ"ט חוס' ד"כ רנב"ק) בהקדש למאן דמוקי באי אוכל חמץ בהקדש צמוד לא מעל כר' נחוניא דפטור משום קיס ליה בדרבנא מיניה, בא בשבט (דף ל') מוכח דקלצ"מ לא פטר מקרבן. וחירץ דבכא שאני כיון דפטור מקרן וחומש פטור נמי מקרבן, שאין אשם מעילות בא אלא כשיש קרן וחומש, ל"ל דכחם נמי בקדשי בדב"ב הוא כן, אבל בקדוש"ג כ"נ דמציא אשם מעילות ולי"ע.

עוד נראה לכאורכ ראי' מגמ' כריחות (כ"ג ע"א) חתיכה חלב נותר א"ל רבא לר"נ וליתי נמי אשם ודאי דנותר קדש הוא, א"ל דלית ביה שו"פ, ובה מעיקרא דלית ביה שו"פ עסקין וכו' ובה יש אוכל אכילא אחת דקחני ביה נותר וקחני מציא ד' חטאות ואשם א', א"ל הכיח בגסס וכהיח בדקס הכיח צימות בגשמים וכהיח צימות בחמס. ורגמכ"ג פי' א"ל הכיח בגסס שאכל אכילא גסס שיש צב שו"פ, בכא בדקס שאכל אכילא מועטת שאין צב שו"פ. ומשמע לכאורכ דנותר נמי צעינ דוקא שו"פ למעילכ.

וברגע נפל מילתא מגמ' מעילכ (י' ע"א) אמר רבא ככל מודים שאם נכנס מבשר ק"ק שנעמא ומאימורי קק"ל לאחר שבעלן דפטור, ופריך פשיטא מאי קא מפסיד מכו דחימא וכו' ועיין רש"י וברגמ"כ פשיטא דפטור מאי קא מפסיד לא לכהנים קא מפסיד דכיון דנעמא בשר וכו' לא חזי לכהנים ולא לגבוכ קא מפסיד באימורי קק"ל שכרי כבר בעלן ונעשית מלוחן ומדקאמר סתמא מאי קא מפסיד משמע לכאורכ דמדין הפסד ממון וי"ל קלח כמ"ש החוס' מאי קא מפסיד לגבי מלוח ודו"ק ולי"ע.

שוויות ממון מבח ד"י ודוברים שעבור קיום דמ"ע

איברא דכרי נותר כיון שהוא חסור בהנאה כרי לית צב דין שו"פ כלל שכרי אין צב שווית ממון. וקלח כ"י אפשר לדחוק לפמ"ש המג"א (א"ח סי' תרמ"ט סק"כ) דערלכ מיקרי לכס, ותמכו עליו. ופי' כח"ס (חי' למס' גיטין דף נ"ג) כעסס כיון דמלוחה צשריפס ואם בא אחד ושרפס לריך לשלם לצעלים עשרה זכובים, משו"כ כוכ לכס. ולפ"ז אפשר לומר אף נותר דמחמת מלוח שריפתו יש צו כעין שוויות ממון ודו"ק.

כ"נ לעינן מעילכ. ובזה נראה לכיון דכרי בגמ' (כריחות דף י"ח) איחייב רבא אכל כיום אכל למחר נכנס כיום נכנס למחר מנין שכן מלטרפין זה עם זה, ח"ל חמטול מעל ריבכ. ואמאי, בא כיפר עליה יוכ"כ, ומשני אמרי כי מכפר יוכ"כ על איסורא, על ממונא לא מכפר. ואצ"א כי מכפר יוכ"כ על כולי' שיטורא, על פלגא דשיטורא לא מכפר. ובהי אצ"א דקאמר כי מכפר יוכ"כ על כולי' שיטורא כגון אכל כזית חלב לפני יוכ"כ, וככא פחות מחלי פרוטא ופחות מחלי זית אכל לפני יוכ"כ כלכך לא מכפר (עיין רגמ"כ שם). ונראה דב' חירוליס, א' חלוי צממון דוקא וכהני צמעילכ של איסור נמי אינו מכפר על חלי שיטור אלא צפי כזית עכ"פ ככל איסורין. ועיין ש"ס (שמעתיחא ו' פ"ד) שהוכיח מחוס' (מעילכ דף כ"א) דאין מעילכ בהקדש מלד חורח ממון אלא משום חורח איסור שיש צו, ואי"כ צסמוך עוד נשוב לדבריו.

ולפמ"ש יחייב עוד מה שלכאורכ קשה בדברי החוס' צ"מ שכתבו בהא דכריחות ו' גבי סיככ דכתיב ואשר יתן ואיכא למ"ד דכוי בכל שהוא אפי"ג דמעילכ הוא כיון משום דכתיב סיככ. ולכאורכ אכתי תקשה סוף סוף לית ביה שיטור שו"פ, ולא רביעית או כזית וכיון שהוא מדין גזל אמאי מעל בכל שהוא בגס שהוא מגזכ"כ. אבל אי נימא דיש חורח מעילכ מדין איסור, א"כ בגס דבכל מקום צפי שיטור כזית לאיסור, מ"מ כיון דכאן צסיככ כתיב אשר יתן ולמ"ד נחייב צכ"ש כ"נ דמעל.

פחות משו"פ בהקדש אם חייב בהשבת

אלא דאכתי מקום יש לומר לפמ"ש בגמ' צ"מ (נ"ח ע"א) מחיב רבא ואת אשר חטא מן הקודש ישלם לרבות פחות משו"פ להשצון, לקודש אין להדיוע לא ע"ש. א"כ קודש גס פחות משו"פ דין ממון לו וחייב בהשצון, וכ"כ ברמב"ם (פ"ז מכל' מעילכ כ"ח) וברש"א (גיטין י"ב). ובזה נראה לכאורכ ליישב מה שחמכ ככ"מ (פ"י מכל' חרומות כ"ד) אמש"כ ברמב"ם כיחכ החרומה בהקדש לצדכ"צ גנב ואכלה וכו' אבל משלם קרן ושני חומשין וכו' ולמי משלם, אם כ"י צב כזית ואין צב שו"פ משלם לכהנים, ואם יש צב שו"פ וכו' משלם להקדש. וחמכ ככ"מ שכרי אמרו שם צפסחים אי דלית צב שו"פ קרן נמי לא לשלם, ואחדר ל"י לעולם דלית צב שו"פ, ומשמע דלד"כ כי לית צב שו"פ קרן נמי לא משלם. ואיך כתב רבינו אם כ"י צב כזית ואין צב שו"פ משלם ע"ש. ולפמ"ש כרי מצוחר בהקדש אפילו פחות משו"פ חייב בהשצון. וי"ל דפחות מכזית וגם פחות משו"פ שוב לית ביה חשיבות כלל

[ובי"ד (סי' רכ"ז ש"ך סק"ה) באשר כנאחו על עצמו כר"ן יכולים אחרים ליעלן, חולק בזכ' כיש"ש שכרי יכול ליתנו לזדקק לו לשווי' מלכ, וצניונים לחורק (כפרות לכלל ל"ע) בעיר מגמ' צ"ק (ל"א ע"ב) מכ קא עפין דא"ל אנה בעינא ליעבד מלכ, גם במחנה אפרים (כל' זכ"ה) גמגס על כר"ן נימא דדוקא על עצמו אסר אבל דעתו ליתנו לזדקק וכיו"צ דמלוות לאו ליכנות ניחוו, וכן בעיר על כרשצ"א במודר כנאח מלולב חצירו דיכ"ב ל"כ במעמ"ל כיון דמלוות ללכ"י אין כאן נכנס מאסכ"י ע"ש (מח"א כל' זכ"י) ומחנה סי' ד'), ולא דמי לחמץ דאיכא כל יראה וכל רגע הוא צשריפכ].

ומידו במקום אחר הארכתי בזכ', דמכ שמקיים צו מלכ אין זה מיקרי ממנו וגם אין לו דין שו"פ כלל בשביל זה. ורמ"י מנחינה גע שכתבו על אסכ"י שחפשו בחוס' עמם שהוא כשר, וכה כחיצ ונתן ופי' דקאי על נחינה גע ולא נחינה ממון כגם שפושט צו מלכ ועוד רחיות, ופשוט.

בדא דמצטרף לשו"פ אף לאחר ג' שנים

ובזה נלפענ"ד ליישב קל"ה כה דמלערף אפילו לאחר ג' שנים, דלכאורכ כיון דפחות משו"פ לאו ממון הוא ועכ"פ מחיל איניש, א"כ כ"י נימא צהקדש דכל פחות משו"פ מחיל ולא מלערף. אמנם הדבר פשוט דבאמת גם פחות משו"פ דמים הוא ואיסור לגנוב ולגזול פחות משו"פ כמבואר ברמב"ם (פ"א מכל' גניבה כ"ב) אלא דאינו חייב צהשבון משום דפחות משו"פ מחיל איניש וכמ"ש רש"י (ע"ז ע"א ע"ב ד"כ צ"ג, סוכדרין נ"ע). וכל זה בחולין, אבל צהקדש גם פחות משו"פ ניחן להשבון, ממילא שפיר מלערף אפילו לאחר ג' שנים. אלא דאכתי ל"ב מכ שאכילתו ואכילת חצירו מלערפין לדין פרועה, כה ליכא פרועה לא בזכ' ולא בזכ'. ובשלמא באחד שאכל מלערף אפילו לאחר ג' שנים דעכ"פ לאחר כ"רורף פרועה אכל ופרועה שלימה גזל, וכיון דחזי לאילערופי דלא מחל צינחיים כו"ל ככל חזי שיעור שמלערף, אלא דבאוכלין שיעורו בכדי אכילת פרס ובממון אפילו לאחר ג' שנים, אבל אכילתו ואכילת חצירו חרי גברי ניכח ואמאי מלערף לקרבן. וי"ל דהקרבן צה על שחיסר מן צהקדש פרועה אע"פ שהוא לא נכנס בפרועה, ונ"ע.

בקשיית הנתיבות סי' כ"ה יש אוכל אכילה אחת

והנה כהדר"ג בעיר מדברי הנתיבות (סי' כ"ה אות ב' צניאורים) שצקשכ בעצמו קושיית החו"י אכא דחנן דיש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ד' העאות ואשם

א', ר"מ אומר אם כיחכ שצח וכוליאו צפיו וכו'. ובקלוי"ח צקשכ כיון דקלצ"מ פעור מקרן וחומש ופעור נמי מאשם כמבואר בפסחים. וצקשכ הנתיבות דכא בפסחים שם מוכח דכל כיכי דכוא לאו צר דמים שהוא אסכ"י אין צו חומש ואשם, וכרי נותר אסכ"י כוא כמו חמץ ולאו צר דמים כוא. וחירץ דכא דפסחים דכוא קדושה דמים ומעילכ דקרן וחומש כוא משום גזילת צקדש (כמ"ש בחוס' כחוצות דף ל' ד"כ זר שאכל חרומה), משו"כ צעין שיכ' צר דמים, משא"כ צנוחר שהוא קדוש"ג דמעילכ דידכ לא תליא צדמים כלל. אלא דלפ"ז גם קושיית הצקל"ח לא קשכ, דכא בחוס' (כחוצות שם) כתבו דחרומה חייב אף צקלצ"מ דכחשלומין דידכ משום כפרה, משא"כ צקרן וחומש של צקדש אינו משום כפרה רק משום שישלם גזל צהקדש, וזה שייך צקדושה דמים אבל קדוש"ג אפילו במקום דלאו צר דמים ודאי דלא משום גזילת צקדש כוא רק משום כפרה. ובחידושי ר"ח כלוי (פ"א מכל' מעילכ כ"א) דאיסורא דמעילכ כוא דין ממון של גזל צהקדש. גם מחוס' (פסחים דף כ"ה ד"כ דקלצ"מ) פעור מקרן וחומש, ומוכח מזה דאינו לכפרה אלא חשלומין מדין ממון לכן פעור קלצ"מ. אלא דלפ"מ שכתבו לעיל יש לחלק, דצקדושה דמים אינו דנין צו מלד דין ממון שצו ובקדוש"ג אין דנין מלד ממון אלא מחורה איסור שצו. ועיין צ"ק (ע"ז ע"א) מעיקרא חורא דרלוובן כשחא נמי חורא דרלוובן.

מעילה בהקדש הוא דין איסור או דין ממון

והנה צצח שמעתיחא (ש"י פ"ד) הוכיח מחוס' (מעילכ כ"א) דאין צהקדש דין מעילכ מלד חורה ממון שצו אלא מלד חורה איסור שצו. ומרן כק"ז צשו"ח בית שפרים (א"ח סי' א') כביא לו סמוכין מדברי החוס' (כאן ד"כ רנצ"ק) דכיכי דפעור מקרן וחומש משום קלצ"מ פעור נמי מקרבן, אף דלענין קרבן לא שייך קלצ"מ שאין אשם מעילות צה אלא כשיש קרן וחומש. א"כ איך אפשר דמייחתי אשם חלוי אספק מעילות כיון דקיי"ל ספק ממונא לקולא לנחצב. ובס' ממון עניי"ש מחלוקת ראשונים בזכ', א"כ א"ל לשלם צקרן מספק, וכיון דאין קרן אין חומש ואין מעילה. ולש"ש דמעילכ צהקדש אינו מדין ממון אלא מחורה איסור של צקדש, שפיר לריך לשלם גם צקרן דספק איסור כוא ולחומרה עיי"ש. [ועיין שו"ח ח"י כרי"מ (א"ח סי' כ') אריכות צסוגיא דחקפו ככן ליישב שיעה כרמב"ם דחקפו ככן אין מוליאין אותו מידו, ובקושיית הצקל"ח והאחרונים צמי שיש ספק ממון שכרי כוא ספק איסור ג"כ. ומיכו צצ"ש (א"ח סי' ש') דמכ דברי כש"ש ואין ולאו ורפיא צידיכ].

חילוק בין קדושת דמים לקדושת הגוף

ומה שנראה צניחור כחויי מה שמחלקין בין קדושת דמים לקדושה אין כוונתו לקדושה לא צעי שו"פ למעילה, אלא דשאני הנחת שו"פ דקדו"ד מכנחת שו"פ דקדו"ג, דקדו"ד כיון שלא נחתה קדושה על הכפץ אי"כ הכקדש שיש בחמץ זה או בכל קדו"ד שהוא חפלה של קדש, אין הכקדש קשור בכפץ ולא נחקדש הכפץ הזה מעולם לשם קדושה, רק נחקדש הכפץ לשוויית שבו, שאם ישו"כ הכפץ דמים יחנכו להקדש, ולכן כשנאסר הכפץ צנחא ואינו שו"פ למכור אי"כ אין כאן הנחה מן הכקדש כלל, דבגם שהוא נכנס מכחמץ שאכלו וברי שצ"ע ומשחשף ליה שברוי"ח בזה פרוט"ע שלא לריך לקנות חמץ אחר וברי נכנס יותר מפרוט"ע, עכ"ז אין הכנחה מן הכקדש שברי אין בחפץ זה שום קדושה ולא כוקדש רק למכירה, וכיון דנאסר החמץ צנחא ואינו ראוי למכור ואינו שוב כלום, אי"כ האוכלו בגם שנכנס מן החמץ אצל אין צו הנחה של שו"פ מן הכקדש דלא חלה הקדושה על החמץ כלומר על הכפץ רק על שוויית דמים, וכיון שנאסרו דמים צנחא משום חמץ צפסח ואינו שוב כלום להכקדש למכור אי"כ לא נכנס מן הכקדש שו"פ, אצל הכקדש קדו"ג, שחל הכקדש על הכפץ ובכקדש קשור בכפץ גופי, ובאוכל כזית ממנו ברי הוא נכנס מאיסור הכקדש שיפור שו"פ, שבי' לריך ליתן עצור הנחה כזו שיפור שו"פ, ברי הוא נכנס מהקדש ומעל צו.

בקדושת דמים והנחה מן החפץ ובקדושת הגוף מן ההקדש

ומדרייך בזה לשון החויי ובה חייב אשם מעילכ חנוח וכו' כחם בקדו"ד דלא נחת עליה קדו"ג וכשנאסר אינו שו"פ ולא נכנס מן הכקדש שו"פ ע"כ. ברי שדייקו ולא נכנס מן הכקדש שו"פ, כלומר דודאי נכנס הוא מן החמץ אצל אין הכנחה מן הכקדש שברי לא נחתה עליה קדו"ג, אצל כיכא דכח קדו"ג ונחתה עליה קדושה, ברי הוא נכנס מן הכקדש שו"פ, ולפמ"ש אחי שפיר דמחלק החויי בין קדו"ד לקדו"ג, ולעולם צעי שו"פ גם לקדו"ג אלא דצעי הנחה שו"פ.

ביאור הגמ"מ בין אבילה גסה לאבילה מועפת

ואת' שפיר נמי דלא תקשה מכא דכריתות (דף כ"ד) דמשני הא בגס ובה דדק ופי' רגמ"ג בגס שאכל אכילה גסה שיש בה שו"פ ובדק שאכל אכילה מועפת שאין בה שו"פ וכו', פי' דכיון דאכל אכילה גסה יש בה שוויית של שו"פ ונכנס בשו"פ, בגם שכוונתו הוא

מאסכ"ג לענין מכירה, אצל מ"מ ברי נכנס מקדו"ג כשיפור שו"פ ושאינו קדו"ג דלא צעי שוויית צממון למכירה שיכא שו"פ אלא שיכנס כשיפור שו"פ, וקדו"ד צעי שיכא שוב צממון למכור שו"פ, דכחם לא נחקדש רק לשם צממון.

אלא דל"ע, דרש"י (כריתות כ"ג כ"ל) פי' בגס אכילה גסה שאכל הרצב ואע"ג דאיסורי הנחה הוא [מ"מ משלם דמים ש"מ] כשאר כל הקדשים האסורים צנחא שמועלין בזה דכאי נמי חזי לגבוב שאם עליו לא ירדו, ע"כ נראה לכאורה דמכ"ע דכיון שאם עליו לא ירדו שו"פ ינכסו ומשוי"כ מועלין צו, ולא פי' מטעם שכתבו דקדו"ג מיקרי הנחה אפי' צנחא"ג, וצו"ח ח"ס (ח"א סי' ק"פ) הקשה לפרש"י דכא כ' רש"י (חולין דף ד') שאם חליפי חמץ מותרין למחליף אי"כ מצינו דמים לחמץ צפסח, ובקשו החוס' ע"ז הא כיון דלכתחילה אסור למכור לאו צו דמים הוא, כ"ג כיון דלכתחילה אסור להקריצו אינו שוב כלום, וחז"ל דרש"י ג"כ ס"ל כחויי דבקדשי מזבח לא צעי שו"פ ומועלין בכזית אע"פ שאינו שו"פ, אלא דאם כ"י כד"ן דאם עליו ירד, פקע מיניה שם קדשי מזבח, ולכן כתב רש"י דחזי לגבוב שאם עליו לא ירד, וא"כ אכתי שם קדשי מזבח עליו ע"ש, ובנראה דמפרש ז"ל ברש"י וחויי דקדו"ג לא צעי שו"פ אלא שיפורו בכזית וכמ"ש לעיל, ולפי' אכתי ל"ע דיותר כיון דלא שוי' מידי וליכא קרן וחומש איך יתחייב אשם.

מועם דבעי שוה פרוטה לחייב קרבן מעילה

וחנח במקום אחר נסחפקתי דכא דקרצן מעילכ אינו חייב אלא צנחא בשו"פ, י"ל צחרי חנפי, האופן האחד דדוקא בקדו"ד צעינן שו"פ כיון דכל עיקר הכקדש לא חלה פחות מזה, וא"כ בלא"כ ליכא קדושה וכמ"ש לעיל, אצל בקדו"ג שחלה הכקדש על הכפץ ונכנס מן הכקדש ומעל צו לא צעי שו"פ כלל, וכמעילכ בכקדש מזבח הוא מדין איסור שבו ומעל בכזית שהוא כשיפור בכל איסורין, וכעין שאמרו שאני חלצים ועריות שכן נכנס וככ"ג הכנחה הוא כמעילכ ולא צעי שו"פ דוקא וכזית סגי.

ואופן כ"ז דבעל דין מעילכ יש דין שו"פ, וכל שלא נכנס בשו"פ לא מעל אפילו בקדו"ג, ומכ שכתבו החוס' לחלק בין נותר שהוא קדו"ג ויש בו מעילכ, אין כוונתו שבקדו"ג אי"ל ליכנס בשו"פ אלא דקדו"ג אע"פ שנאסר צנחא מ"מ אכתי מיקרי נכנס משו"פ, וכעס דברי כל קדשי מזבח אין בזה חורח צממון, שברי אינו ראוי לשום אדם, דקיי"ל כמוכר

חמורכ או שמסרו לגזבר או לבדכ"ג אקדשיכ פטור מתשלומי דו"כ מכבוא עממא דכשתא נמי תורא דראובן מיקרי עד שיקריב או עד שימכרו גזבר ע"ש.

הלך הממון שבדקדש עדיין של הבעלים הוא

הצ"ח מדברי הרמ"ע ז"ל דהקדש קדוש"ג איסורא הוא דרביע עליה אבל בממון אכתי שלו מיקרי, כלומר דמפיקרא תורא דראובן ועכשיו תורא דראובן, וכשאל על ההקדש כי איחשל פקע איסורא מיניכ ולא ממונא, דעל ממון א"א לכשאל, ועיין ר"ן נדרים פ"ב ואפשר דכאן תלוי במחלוקת הרשב"א ובר"ן שם, עכ"פ לבר"ן ליכא שאלכ אממונא.

ובמ"ש אמרתי לפרש דברי החוס' (מנחות ע"א ד"כ ומתירין וחמורכ כ"ז ע"ב לא אמרו) דלא אמרו הקדש שוכ מנכ שחללו על שו"פ מחולל אלא בצעלים, דאין סבירא שיוכל לפדות הקדש חצירו שוכ מנכ על פרוטכ ויקחנו לעלמו. וכדברים נפלאים דאמאי קרי ליה הקדש חצירו, כרי אמירתו לגבוכ כמסירתו לכדיוע. ובע"א (אבני שכם מגילכ כ"ג) פ"י הטעם שחלול מכני רק בצעלים דבצעלים ישנו בשאלכ. ועיין בכורות כ"ב ע"א וליעבד ליה כדשמואל, ולכ"ל אחי שפיר, דכל זמן שכאן ביד צעלים אכתי בממון שלו הוא וליכא אלא איסור הקדש ולא שם גזל דמכ"ע יכול לישאל, ולא מכני שאלכ לקנין ממון רק לשם איסור. ולכן אף ששוכ מנכ יכולים לחלל בשו"פ, דא"ל ליתן כלל שיווי בממון דבממון שלו הוא, רק לסלק שם איסור ממנו וזה די בפרוטכ. אבל אחרים שאין בממון שלכם, לריכים ליתן דוקא כל המנכ, ולאחר שנחנו לגזבר או לכב"ג דלא מכני שאלכ, דעל ממון לא שייך שאלכ. ועיין שו"ת בית שפרים (א"ח סי' רכ"ז).

ולפ"ז אם ילוויר הקדש כנעשכ מחליו שלא ע"י בצעלים שנסחפק בע"א כ"ל חי גם אז בצעלים יכולים לפדותו, ולדעתו אינם יכולין לפדותו בפחות משוין, ובאבני שכם כשיצ עליו מנעט רבעי בזמכ"ז שכחב השאלחות דמחלל שו"מ על שו"פ ולמד מדשמואל ע"ש. ולפמ"ש גם ככ"ג יכול לפדות לפמ"ש הרמ"ע מפאנו דכ"ג אכתי בממון שלו הוא וליכא אלא איסור, ועל איסור שפיר יכול לשאול עליו.

הפדיון מחמת גזירת הרה"ק

ואין להקשות דכיון דהקדש שאינו קדוש"ג באיסור ממון א"כ אמאי לריך פדיון בפרוטכ כלל, ליסגי ליה בשאלכ לחוד. וי"ל לפמ"ש החוס' (נזיר דף כ"ד ד"כ

עולחו ושלמיו לא עשכ ולא כלום (עיין מל"מ פמ"ז מכל' מעשכ בקרבנות כ"ז), ואפ"כ חייביכ רחמנא קרן וחומש כשמעל בשוגג. וע"כ תשלומי הקדש בקדוש"ג אינו מדין ממון שראוי למכירכ כמו דין קדו"ד, שכרי אסור הוא למכרו, אלא כיון שכאן ראוי לגבוכ יש לו דין ממון. ועיין ב"ק (פ"ח ע"ב) צפי רבא כרי עלי עולכ וכפרים שור וצא אחר וגנב מי פטר נפשיכ בכבש לרבנן ובצוף בעולת כעוף לראב"ע, בחר דאיבעיא דבר פשט גנב פטר עלמו בכבש לרבנן בעולת כעוף לראב"ע, ופרש"י דתשלומין דבעלים מחייב, וכרי כוליהו ידי נדרו ואפסידא דהקדש מיפער דמצית כאיש כתיב ולא הקדש.

תשלומי הקדש אי הוה מדין גזל

עוד י"ל דתשלומי הקדש בקדוש"ג אינו מדין מכ שגזל מן ההקדש כלל, דכרי אפילו גזל ממש אמרינן רעכו ולא של הקדש, וכמ"ש רש"י דאפסידא דהקדש מיפער כגנב דמצית כאיש כתיב ולא הקדש, ותשלומי הקדש הם רק בשביל כפרה וכמ"ש החוס' (כתובות ל' ע"ב ד"כ זר) שכוכחו מרש"י ב"ק דתשלומי תרומה הם לכפרה, דאפילו אוכל תרומה עלמו דלא גזל מידי משלם כפרה לעלמו ע"ש. ועיין בגמ' (ב"ק ע"ו) מפיקרא תורא דראובן וכשתא נמי תורא דראובן. ובצעכ"מ (ב"ק דף קי"ד) דאפילו שינוי רשות לא מיקרי, דלא כרמב"ן במלחמות שם וחוס' (ב"ק ע"ו) ואפ"כ משלם קרן וחומש, ומשמע דכוי משום כפרה וכדעת התיבוצות ולטעם דמשום כפרה ולא משום גזל, א"כ תלוי בשיעור איסור שכאן כזית ולא תלוי בשיעור שו"פ, דמכ שוגג לדין גזל ממונות צפי שיעור שו"פ ומכ שוגג לשיעור איסור וכפרה שיעורו בכזית. וא"כ אחי שפיר דבנותר כיון דכוי משום כפרה לא צפי שו"פ.

בתשרי רמ"ע חילוק בין קדו"ד לקדושת הגוף

ורביעי בקודש כ"י נראה לפמ"ש הרמ"ע מפאנו (סי' ס"ב) שר"כ כשאל לחלק בין קדו"ד לקדוש"ג וכאן דקדו"ד דאמירתו לגבוכ כמסירתו לכדיוע דמי כו"ל כאילו מעא ליד גזבר דמי ולא בקדוש"ג. וכחב הרמ"ע דליתא, וכביא רא"י מב"ק (פ"ו ע"א) דחנן גנב ובקדיש ואח"כ טבח משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי דו"כ, ומקשינן מה לי מכרו לכדיוע מה לי מכרו לשמים, ומשנינן מפיקרא תורא דראובן וכשתא תורא דשמעון ככא מפיקרא תורא דראובן וכשתא תורא דראובן. אלמא איסורא בעלמא הוא דרביע עליה. וכי איחשל פקע איסורא ודעדיפא ליה, משמע ליה כחם דאפילו כיכא דלא מלי מיחשל כגון שמכרו לשמים ע"י

הקדושא חאיסור עכ"פ, וכיון שנהנה מן הכקדש חייב לשלם אפילו פחות משו"פ, וזכרנו למעלה דכקדש אפילו פחות משו"פ חייב בכשכזון ול"ע.

מדו גדר אכילה גסה דאיסורא

ומעתה נחזור לדברי רש"י (כריכות כ"ג) שפי' אכילה גסה שכל הרבה ואפי' דאסכ"ג היא [משלם כדמים] כשאר כל הקדשים האסורים בכנאח שמועלין בהם וכו'. וי"ל דהרי אנפי, או יאמר ככח"ס ז"ל דבקדו"ג לא בעי שו"פ ולכן כחז מידי דכוכ אשאר קדשים האסורים בכנאח דנמי לא שוכ פרוטע למכירה רק משום דחזי לגבוי כ"ג בותר דמ"מ אס עלו לא ירדו, ודוקא שכל אכילה גסה שכוה בכזית. או יאמר דלריך לאכול אכילה גסה שיכנה בכזית כגם דלמכירה אסור בכנאח ואינו שוכ כלום. ונראה דחלוי בחילופי גירסאות, דלפי גירסת הספר שצפנים כחז רק ואפי' דאסכ"ג היא כשאר כל הקדשים האסורים בכנאח, אבל בש"מ גרס ואפי' דאסכ"ג היא מ"מ משלם כדמים. ולפי גירסת הספר י"ל דס"ל דחין לו דמים כלל ולכן כחז סתם ואפי' דאסכ"ג הוא כשאר כל הקדשים האסורים בכנאח שמועלין בהם, דקדו"ג מועלין בהם אפילו הם אסכ"ג ולא חלוי בתשלום כדמים דלא הוי משום חורת ממון אלא מחורת איסור או כפרה. אבל לגירסת הש"מ חלוי בתשלום ממון, ולפרגמ"ה נראה דמדין ממון נגע בה. ואפילו לפי' שני בגסה שפי' בכזית חלז בכמה גסה דחשוב חלצה נראה נמי דס"ל דבעי שו"פ, אלא דס"ל דחשיבות החלז משוי' לה שו"פ, ואולי דכוח משום דחשכיה.

אין מועץ אחר מועץ בקדו"ד אבל לא בקדו"ה

ושמו רעיוני מהא דחנן (מעילכ י"ע) אין מועל אחר מועל במקדשין אלא בכמה וכלי שרת בלבד, אבל כל מידי אחרינא ממעילכ ראשונה נפקא לחולין דקיי"ל אין מעילכ בכל מקום אלא שינוי שנשחנה מקדושתו, ע"ש וברש"י (פסחים כ"ז ע"ב ד"ה וכלוא מעל). ולפי' נראה דאפשר לומר דקדו"ד דמעילכ מו"חא מידי הקדש, וקדושה לא פקעה בכדי בעי פרוטע שבהקדוש חלז על הפרוטע וזכ פקע מהחפץ, וכיכא דליכא פרוטע או שחפץ של הקדש אינו שו"פ ליכא מעילכ כיון דלא נכנה שו"פ מההקדש שחפץ הקדוש ותחלל על הפרוטע. אבל קדו"ג דיש בה מועל אחר מועל ובהקדוש לא חזדא לה אפילו לאחר שמעל, איכא במעילכ רק מדין איסור שנהנה מן ההקדש ולא מדין גזל, דאי מדין גזל הקדש, לאחר שמעל ושילם על ההקדש אחרי מועל שנית, הרי כבר קנאו ונשחנה, וע"כ דבקדו"ג

ושלמים) דהקדש אפילו ישאל עליו לריך עוד ליתן חיוב דבר שלא יאמרו הקדש יולא בלי פדיון. ולפי' אחי שפיר דכפדיון אינו לחלל שויון בממון שבו ואינו אלא משום שלא יאמרו. ועיין שו"ת מולל מאש (סי' י"ע) וברש"א (תורת הבית דף ק"ג).

קל"מ אינו פוטר מדין הממון שבהקדש

ולפי' האמור יש ליישב קושיית הקל"מ (רס"י כ"ח) שהקשה מה מוסיף ר"מ אף אם כי' שבת וכו' וליא בפיו, הא איכא צליר ליה אשם מעילות דכא חייב מיתח ב"ד, דאפילו לר"מ דלוקה ומשלם איה ליה מה ומשלם ליה ליה, ואף שכוה שוגג הרי גם חייבי מיתח שוגגין פעורין מחשלומוין, וכיון דפעור מקרן וחומש משום קל"מ פעור נמי מקרבן אשם מעילות כמ"ש החוס' (פסחים דף כ"ט ד"ה רנב"ק) שאין אשם מעילות בא אלא כשיש קרן וחומש. ולפי' אחי שפיר דדוקא בא חמץ של הקדש שכוה קדו"ד במועד וחשלומוין דידה משום גזל שפיר אמרינן דקל"מ פוטר מחשלומוי קרן. וכיון שנפטר מחשלומוי קרן כ"ג דליחא אשם מעילות כמ"ש החוס' כנ"ל. אבל ביש אוכל אכילה אחת דכא קדו"ג שכוה מותר מדין גזל ואין בו רק משום איסור ולא מדין ממון ככ"ג קל"מ אינו פוטר מחשלומוי דהקדש, וכמ"ש לענין חרומה אי החשלומוין משום כפרה אין קל"מ פוטר, כ"ג לענין נותר. ודבר זה למדתי מדברי רבינו ברי"ש (א"ח סי' ע').

נפ"מ בין תרומה שיש לה בעלים לאין לה

ובמ"ש כי' נלפענ"ד ליישב נמי דברי הרמב"ם מקושיית ככ"מ (פ"י מכל' תרומות כ"ד) שכתב הרמב"ם כיחא חרומה הקדש לבדכ"ג גנבה ואכלה אינו משלם חשלומוי כפל שאין חשלומוי כפל בהקדש כמו שיחבאר במקומו, אבל משלם קרן ושני חומשים וכו' ולמי משלם, אם כי' בה כזית ואין בה שו"פ משלם לכהנים, ואם יש בה שו"פ בין שיש בה כזית בין שאין בה כזית משלם להקדש ע"כ. וכחז ככ"מ (שם ככ"ג) ומ"מ איכא למידק שהרי אמרו שם אי דליה בה שו"פ קרן נמי לא לשלם, ואחזר ליה לעולם דאיה ביה שו"פ, משמע דלד"ה כי ליה ביה שו"פ קרן נמי לא לשלם, וכיחך כחז רבינו אם כיחא בה כזית ואין בה שו"פ משלם ע"ש.

ולפ"מ יש לחלק בין חרומה שיש לה בעלים דנמלא יש כאן גזל מדין ממונות ולכן לריך שו"פ, ופחות משו"פ מחיל וליכא חשלומוין. אבל בהלכה כ"ד מיירי מחרומה הקדש שאין לה בעלים ואין מי שימחול

שיטת הרמב"ם בדין ספק דרבנן בדשיל"ם

עוד חמכ כגרע"א דכרמז"ם כשמיט דין ספק דרבנן בדשיל"ם, וכ"כ כתב דכיון דכתב לא בעל ממילא נשמע דספיקו חסור וכגרע"א חמכ עליו.

ואשר נראה דכרמז"ם לשיטתו ס"ל דספיקא דרבנן בדשיל"ם מותר, ואפרש שיחתי דכוכ ידוע מחלוקת כרמז"ם וכרמז"ן ז"ל במלות דרבנן דעת כרמז"ם דבכל מלכ דרבנן עובר משום לאו דלא חסור וכרמז"ן כקשכ עליו דא"כ חמתי חמרו ספיקא דרבנן לקולא כיון דבכל ספק דרבנן חיבה לאו דאורייתא וכמג"א ח"י דכך חקנו חז"ל בשעכ שחקנו מלכ דרבנן דרק חודתי חקנו ולא חספק, נמלא דלשיטת כרמז"ם ז"ל ספיקא דרבנן מעיקרא לא נאסר, ולפ"ז כקשתי בעה למדי עס כחלמידים חמש"כ כש"ך יו"ד סי' ק"י ס"ק נ"ע שכתב אפי"ג דבעלמא חמרינן ספק דרבנן לקולא בדשיל"ם לא חמרינן ככי לכ"ע כדמוכח בדיא בש"ס רפ"ק דבילכ דף ד' ע"א וכ"כ כרש"א בנ"כ ריש דף קי"ז ע"ש. ולדעת כרמז"ם דלא ס"ל לחלק בין ספק דרבנן בדשיל"ם לשאר איסורי דרבנן וכולוכו ס"ל לבעל מ"ש ספק דרבנן בדשיל"ם משאר איסורי דרבנן דכיון דאספק לא חקנו חז"ל א"כ ליכא כאן שום חקנה, וע"כ דלכרמז"ם ככ"נ ספיקו לבעל ואחי שפיר שלא כביא כרמז"ם דין ספק דרבנן בדשיל"ם דלא ס"ל וק"ל.

שוב רחיתי בפ"ת יו"ד סי' ק"ו אות י"א שכביא משעכ"ם פ"א מכ' יו"ע כ"כ ובכוכות ע"ס כמלך כוכיח ג"כ שדעת כרמז"ם דספק דרבנן מותר אפילו בדשיל"ם.

בדין המשחה חמץ ע"ס דבערו אם עובר אבי' ובאיסור דב"י ובי' אי דזו לאו היתק לעשה ואי דזו דת"ם

לא יראה ולא ימלא אה"כ קנח חמץ בפסח או חימלו כדי שיעשכ זו מעשכ, אבל אם כ"י לו חמץ קודם כפסח ובה פסח ולא ביערו חלל בניחו ברשותו, אפי"פ שעבר על שני לאוין אינו לוקה מכ"ה מפני שלא עשכ זו מעשכ ומכין אותו מכת מרדות ע"ש. וחמכו האחרונים בחרתי למכ כתב כרמז"ם דכוכ לאו שאין בו מעשכ, ומזכ מחבאר דאם עשכ זו מעשכ לוקה, שכרי לכדיא מבואר בגמ' דכוכ לאו הניחק לעשכ וכל לאו הניחק לעשכ אפילו אין דעתו לקיים כעשכ אינו לוקה.

וחמל"ם שם כתב דכרמז"ם דחכ סוגיא זו וס"ל לכילכחא דלא כוי ניחק לעשכ, וסמך עלמו אחוספחא דקחתי כמשייר חמץ בפסח וכמקיים בכלאים אינו לוקה, ועיין כ"כ. ובכוכות מל"ם כביא מחשו' כריב"ש (סי' ת"א) דמבואר כדעת כרמז"ם, ובחי'

כמעילכ אינו מדין ממון שבו, דדין ממון נחלל אפרועכ לאחר שמעל ולא כאיסור, דלא נשחכ ממכ שכיחכ ולכן מועל לעולם. ואין לומר דא"כ לא ימעל כלל כיון דלא נחלל כהקדש על כממון ולא נפדכ ולא נשחכ, דככין כוא גזכ"כ למעל בקדוכ"ג כיון שנכוכ מכן אפילו לא ילאו לחולין, דבכנאח חליא מילתא דכאיסור כוא ליכנות. וי"ל דכוא כעין כל כיכי דחיחא ב"י גזא דרחמנא יחי' וא"א לכו"יחכ מרשותו, ולא כן כהקדש דמים שמו"יאו מרשות זכ לרשות זכ. עכ"פ יכ"י מאיזכ ע"ס שיכ"י קדוכ"ג אינו יולא ונחלל מקדושתו ע"י שנכוכ ומעל, וככן.

דף ב"ש ע"ב

דחשימות דחמץ דזי דשיל"ם אמאי איסורו בני"ש

אמר רב חמץ בזמנו בין בזמנו בין שלא בזמנו כמשכוכ וביו"ד סי' ק"ב ס"ד כביא פלוגתא לענין דבר שיש לו מחירין וחוזר ונאסר אי כוכ דבר שיש לו מחירין דעת כחולקין כוא שיעת כרמז"ם דס"ל דחמץ כוי דשיל"ם ולכן איסורו כמשכוכ ואף שחוזר ונאסר לשכוכ כבאכ. וחמוכ דא"כ מ"ע דר"י ור"ל דחמץ בזמנו בין בזמנו בין שלא בזמנו כ"ע כוי דלא ס"ל לכחמיר כחמץ יוחר מ"מ בזמנו מדינא ליחסר דכוי דשיל"ם וכבר עמד בזכ כרמז"ן ז"ל כמלחמות ע"ש וחי' דס"ל לר"י כרבנן דפליגי עלי' דר"ש דאמר כנדרים נ"ח כל דבר שיל"ם לא נחנו זו חכמים שיעור עכ"ל, וכגרע"א חמכ מסוגיא פ"ק דבילכ ר"א חומר לעולם ספק יו"ע וספק חול כוי דשיל"ם וכחם קחי לחרץ לר"י וכמקום אחר כארכחי, ונ"ע.

תוס' ד"כ רב אשי חמר וכו' ומכאן מוכיח ר"י שכמשכוכ חמץ בפסח ודעתו לבערו אינו עובר כחוכה ככייכ וכו' ועעמא משום דלא יראה ניחק לעשכ ולכן אינו עובר כשמבערו בסוף. וכן מבואר לקמן (דף ל"ב) לכדיא דלא יראה כוי לאו הניחק לעשכ ע"ש ובחוס' (ד"כ כפרע"כ). וכמל"ם (פ"א מחו"מ) ביאר כוונת כחוס' דאין כוונתם לחלק לענין מלקות שחם כדעתו לקיים כעשכ אינו לוקה ואם אין כדעתו לוקה, דאפילו אם אין כדעתו לקיים כעשכ מ"מ אינו לוקה דגזכ"כ כוא שאין לוקין על לאו הניחק לעשכ, חלל כוונתם שחם כדעתו לקיים כעשכ אפילו איסורא ליכא, ע"ש כיעב.

איסורא דב"י יראה אי דזו לאו היתק לעשה

ודרמב"ם (פ"א מכל' חו"מ כ"ג) כתב אינו לוקה משום

כלכות כוכית מדברי רש"י וחוס' דלא גרסינן בגמ' דכוי לאו הניחק לעשה. אך צ"ל דבר שמואל (סי' ל"ח) ה"י דברמז"ס מיירי בשחל שביעי של פסח בשבת וקנה חמץ זו ביום שאי אפשר כבר לקיים זו מלוא שריפה. וכח"ל (סי' מ"צ) תמה עליו שברי קיי"ל מפרר וזורק לרות, וברמז"ס פסק כחכמים וא"כ א"ל לחייבו משום שא"ל לקיים בעשה בשבת. והנכות מל"מ נדחקו ליישב דברי הדב"ש כנ"ל ע"ש.

ולאחר הסליחה מהגאונים הנ"ל לצבי לא כן ידמה. דלכאורכ מדברי ברמז"ס אינו מצוהר כן מדכחז אינו לוקח משום לא יראה וכו' אלא"כ קנה חמץ בפסח או חימלו כדי שיעשה זו מעשה, אבל אם כי' לו חמץ קודם הפסח וזה הפסח ולא ביערו וכו' אינו לוקח מכ"ח. ומדכיל לכו להדדי נראה דכוז כן זו וכוונתו דקנה חמץ בפסח, ביינו אפילו מיד שנכנס פסח כמו צבי' לו חמץ קודם הפסח. ובכלל אי נימא דרק לשביעי הוא דמחייב א"כ כגון זה כי' לן ברמז"ס להשמיענו דפעם אחרת כוי לאו הניחק לעשה, וזה פשוט לפענ"ד.

עוד תמה בכ"מ צ"ס ברא"ס דכא בשורש ט' נראה דעת ברמז"ס דאין לוקין וככ"מ ה"י דאין לוקח אלא אחת אע"פ שזכיר שני לאוין אלא דקשה ל"י דא"כ למכ מנה שני לאוין. והמליא בכ"מ ז"ל דבר חדש דכל יראה אינו עובר אלא כשהוא נראה לעינים דוקא, וכבר תמכו באחרונים עליו (עיין חידושינו לעיל). גם לשון ברמז"ס שכתב צ' לאוין משמע דעבר אחרוייכו כאחד, וא"כ דכרח קושיית ברא"ס לדוכחא.

חמץ בפסח דוי עשה ותרי לאוין ולוקח אף אלה"ל"ע

ומה שנראה בדברי ברמז"ס ז"ל לפי מה שאמרו בגמ' (תמורה ד' ע"ב) א"ל חצי וכל לאו שניחק לעשה לא לקי, וברי מימר דלאו שניחק לעשה הוא ולקי, דתן לא שאדם רשאי להמיר אלא שאם המיר מומר וסופג את הארבעים. ומשני כוי ל"כ חרי לאוי וחד עשה ולא אחי חד עשה ועקרי חרי לאוי. מצוהר דכא דלאו הניחק לעשה אין לוקין עליו דוקא בלאו אחד, אבל אי איכא צ' לאוין ועשה אחת אפילו לאו הניחק לעשה לוקין עליו. וכן פסק ברמז"ס (פ"א מכל' תמורה) וז"ל, ולמכ לוקין על התמורה וברי לאו שצ"כ הניחק לעשה שנה' ואם המיר ימירנו וכי' הוא ותמורתו יכי' קודש, מפני שיש צ"כ עשה ושני לאוין, ועיין לח"מ שם.

ולפ"ז אחי שפיר מאד, דברמז"ס לשיעורו דכתחיל כאן כחמץ בפסח אסור בהנאה שנה' וכו' ובמניח חמץ ברישות בפסח אע"פ שלא אכלו עובר בשני לאוין

שנה' לא יראה לך שאור בכל גבולך ונאמר שאור לא ימלא בבתיכם, ואיסור כחמץ ואיסור בשאור וכו' אחד הוא, וכיון שהעלך דאיסור חמץ כוי צ' לאוין כמשיך דאיו לוקח על איסור חמץ אלא"כ קנה בפסח וביינו שעשה מעשה אבל אם לא עשה מעשה פעור. ובכדי שלא תקשה אפילו בעשה מעשה כוי לאו הניחק לעשה, ע"ז בקדים דכוי חרי לאוי ועשה אחת ולכן פשוט דלוקח אם עשה. ולכן ע"כ בלריך לפעור משום דלא עשה מעשה. ומיושבת קושיית במל"מ מגמ' פסחים ולא לריך לדחוק ולדחות בסוגיא מהלכתא, וגם אחי שפיר קושיית שאר אחרונים ולא לריך לדחוק כד"ש וכח"ל, וזה נכון מאד.

בפסק הרמב"ם דהימיר לוקח מ'

אלא דיש לחקור בזה דפסק ברמז"ס בכל לאוין הניחקין לעשה דלוקין, לכאורכ כי' חייב שמונים כיון דלא ניחקו בני לאוין לעשה א"כ חייב אחרי לאוי ולוקח שמונים, וברי ברמז"ס (פ"א מכל' תמורה) כתב לכדיא דלוקח רק ארבעים וז"ל, נמלאת אומר שכיחיד שהמיר ברי התמורה קדש ואפילו המיר בשבת לוקח ארבעים ע"ש, ומצוהר דס"ל דרק ארבעים הוא לוקח. וז"ל דמפרש כא דאמר חצי אחרי לאוין לוקח ביינו אלאו אחד, ובסדרה לזכ דודאי כיון דכוי לאו הניחק לעשה בעשה עושה פעולתו ומנתקת לאו אחד, אלא שאין כח בעשה אחת לנתק שני לאוין אבל כל מה שצרכה לעשות עושה ומנתקת. וא"כ לא נשאר אלא לאו אחד, ובאי לאו השני לא כוי ניחק לעשה שאין לו עשה לנתקו, ואחי שפיר דאף דכוי צ' לאוי מ"מ אינו לוקח אלא ארבעים וכנ"ל. וכעין זה מלינו שיעת בריב"ן בחוס' חולין בעשה שאינו דוחה ל"ח ועשה, ופי' בריב"ן דמ"מ אם עבר וקיים בעשה אינו לוקח דסוף סוף בעשה דחכה כל"ח ולא נשאר אלא בעשה שלא דחכה עשה לעשה, ולכן אינו לוקח וכצ"ל. ועיין מהרש"א (ריש חולין ד"ה וסופג) ובס' רני ליעקב (תמורה דף ד').

ולפ"ז מיושב קושיית בכ"מ וקושיית ברא"ס, דמה דמשמע בשורש ט' דאינו לוקח כוונתו דאינו לוקח אלא אחת וכמ"ש בכ"מ, ומה דקשיא ל"כ כיאך מנאן בשני לאוין לא קשה מידי דע"כ לריך למנאן בשני לאוין דבלא"ה אינו לוקח כלום דכוי חד לאו ניחק לעשה. ותיובחה למ"ש בכ"מ שם דלא יראה לא משמע אלא כשהוא נראה לעינים, ודחק שם ברצ"כ צ"כ. ולכנ"ל אדרבא מוכרח להביא צ' לאוין דאל"כ אינו לוקח כלום.

ב' לאוין וניתק לעשה על איזה מהן מתירין בו

ויש לחקור בחרי לאוין וניתק לעשה על איזה לאו

מתרין זו, ולכאורכ כוי ל"י כהרחא ספק דעל כל אחד יכול לומר דניחקו בעשה, וא"כ כשצאו לכלקוחו יאמר דחשב שלא ילקוכו, ועכ"פ היאך מלקין אותו. [ובשיעור כרמז"ס אכחי י"ל דס"ל כהר"ס שם כהרחא וכמ"ס קנא פוסקים זו בכל' ק"פ בשוחט בפסח על כחמץ. אמנם במקום אחר בארמחי דכרמז"ס ג"כ מודכ דכהר"ס לא שם כהרחא, וא"כ היאך לוקין אפילו אלא אחד]. וכנראה דזכ שכתב כרמז"ס ז"ל ואיסור כחמץ ואיסור כשאר שבו מחמילין אחד הוא, ר"ל דכיון דכאיסור הוא אחד ובאיסור זה עוברין ב' לאוין א"כ מתרין זו באיסור חמץ בכללות וממילא לוקה ואין זו כהר"ס, וככ"ג בחמורה ובכ"ג. אמנם עיין רמב"ם (פ"ז מכל' סוכה דין כ"ד) וז"ל, אע"פ שכהרחא בספק הוא שם יקיים יפער כהרחא ספק כהרחא הוא, ועיין רדב"ז וכ"מ.

ומיחו אכחי יש להקשות ממכילחין דקאמר לר' יוסי מעל, ולכרמז"ס אחאי מעל הא מיד כשיפדכ אחו הוא שלו וחייב מלקוח כמ"ס הקונס או כחמץ וכו'. לוקה. וי"ל דכרמז"ס נמי מודכ שם נחמין לשכוחו במזיד לעבור שפיר, מ"מ אם כשכח ע"מ לבערו אינו עובר. ולפ"ז נמלא דגם כרמז"ס מודכ לשיעור כחוס' דכמשהכ ע"מ לבערו אינו עובר, דכחוס' וכרמז"ס לא פליגי ואחי שפיר ככל ובכ"ג. ומיחו עיין שאג"א (סי' פ' ד"כ ודע) דס"ל דכל יראה כוי ניחק לעשה ומ"מ עובר למפרע בדי.

ודע דכדי שוחא עלכ בלבי חקירי קענכ, דכחוס' כחצו דלא יראה ניחק לעשה, גם בדיק ל"כ (ד"כ בפרט') כחצו דלא יראה כוכ ניחק לעשה, ולא כחצו לא יראה ולא ימלא כוי ניחק לעשה. וכי אפשר לומר קנא דשיעור כחוס' דכעשה על כל יראה ולא על כל ימלא וי"ל. (ועיין עוד מש"כ אריכות גדולה בשחזר כהגאון מעארדא משנ"כ ח"כ סי' רס"ו-רס"ז ב' לאוי דלא כוי ניחק לעשה אי צעי סמוכין לכדי).

ובעיקר דברי כחוס' דכחצו דכמשהכ חמץ ע"מ לבערו אינו עובר עליו, כחצו כהרמחי בזכ (ח"כ סי' רס"ז), ועיין שפ"מ (כל' חו"מ פ"א כ"ג) מה שחמכ עליכס באריכות גדולה.

ישוב דקדושת ספר דבני בנימין
במשחה חמץ ע"מ לבערו

והיות כי ראיחי בדרך עיוני בספר לבני בנימין (ששלח לי ברב הגאון מוכ"ר חיים קרייזוורט שליט"א גאב"ד אנטווערפאן וכחצחי להנ"ל בערב ז') מערככ

א' כהגכ"כ שחקשכ לפי' כר"י כחוס' פסחים כ"ט ע"ב ד"כ רב אשי שכוכח דמשהכ חמץ על מנח לבערו אינו עובר עליו וחמכ דכחוס' אליבא דר"י בגלילי קיימין ואיכו ס"ל דחמץ בפסח מותר כהנאכ שפיר מכניח מחשבתו שיחשב לבערו ולכלילו מלאו של כל יראה אבל לדין דק"ל חמץ בפסח אסור כהנאכ אף אם עומד ולווח ומצטלו בפי' אינו כלום להפקיע איסור כל יראה דלאו ברשותי קאי דלבעליה ולא מצי מצטל איך אפשר שיופיל מכ שיחשוב על מנח לבערו, וכי אדם אחר שאינו שלו אם יחשוב לבערו יליל כבעלים מצל יראה וכן כדין הוא עצמו ורק לענין לעבור על כל יראה הוא בעלים וכניח כדברים בפלא.

ולפענ"ד כבר ביארחי בדברי כחוס' לפ"מ דק"ל דשלך אי אחכ רואכ אבל אחכ רואכ של אחרים ושל גבוכ (פסחים כ' ע"ב) יכול יעמין ויקבל פקדונות מן כוכרי ח"ל לא ימלא וכו' ומסיק שם הא דקבל עליכ אחריות הא דלא קבל עליכ אחריות וכן חמלו של כקדש שם דף ו' שאפילו מחילכ אינו לריק אלא מניחו וחמלו של ככרי ברשותו עושכ לו מחילכ שלא יבא לאכול ואם מולא בביתו חמץ שלו כופכ עליו אח ככלי שלא ישכח ויאכלנו ולפי' כר"ח שלא יאכלו כניו ואחאי אינו עובר על כל יראה וכל ימלא לאחר שמואלו ולא ביערו עד כערב, ורש"י פי' שכבר ביעלו בלביכ מאחמול וכן דעת כריא"ז בשם כריא"א בש"ג וכעיתור כל' ביעור חמץ ובא"ז סי' רנ"ו וכר"ן.

אבל כחוס' ס"ל דמיירי בחמץ שלא ביעלו מאחמול עיין חוס' כחצו דף ז' ע"א ד"כ מחוך כחצו לכדיח דמיירי בחמץ שלא ביעלו מאחמול שכתבו שם אבל אין לומר דמיירי כשביעלו (מאחמול) דמ"מ מדרבנן מלכ לשורפו וכוכ לורך כיוס דבמלכ דרבנן נמי שרינן כיכא דאיכא למימר מחוך ע"ש וכן דעת כרמז"ס פ"ג מכחוס' כ"ח ועיין מאירי כאן ובטור א"ח סי' זמ"ו וב"י שם, ולפי קושית בלבי בנימין כחינה אי ביעלו מאחמול אבל אם לא ביעלו למכ כופכ עליו כלי וכו' עובר על ב"י וב"י, ובאמת כי רב יכודכ אמר רב סחמא קאמר, ומשמע בין ביעל ובין לא ביעל ובגל"כ כתב דכיכי דלא ביעל באמת יוליא כחמץ ע"י פכוס לבערו ועיין מג"א סי' חמ"א סק"א באריכות, ובכהרע"א שם ועיין ספרינו משנ"כ ח"ח סי' קפ"ב ועכ"פ כחוס' לשיעורייכו ל"ע אחאי כופכ עליו כלי, וככא אליבא דרב יכודכ אמר רב ולא אליבא דר"י בגלילי, ואפ"כ כופכ עליו כלי ולא עובר בדי וב"י ועכ"ל דכיון דמשהכ ע"מ לבערו בערב אינו עובר על ב"י וב"י ושפיר אמרו כופכ עליו כלי עד כערב. ואין לדחוק דככי אנוס הוא בחקנת חכמים וכמ"ס כחוס'

שנה דף ד' ברודכ פת שכרי בחמת אחאי חקנו שלא
לכונן וכנראה להדיא מדברי רבינו השלי"ח שאם הוא
לא יצטלו ככ"ג דמולתו וק"ל.

איברא דבעיקר קושיא על החוס' לא זכיתי להבין
שקשה דהחוס' ר"י בגלילי הוא דס"ל חמץ
בפסח מותר בהנאה וכלל החוס' שם הרגישו בזה וחי'
קושיא זו במחק לשונם וז"ל דאי אמרת עובר אחתי
אחאי מעל לרבי יוסי הא מיד כשיפדך אחי הוא שלו
ומודק ר' יוסי דשלך אי אחי רואה ע"כ הנה החוס'
בעלמך חשו לה דס"ל לר"י דחמץ בפסח מותר בהנאה
מ"מ ע"כ ר"י מודק דשלך אי אחי רואה דאי לאו הכי
לר"י לפולס לא יעבור על צ"י וצ"י וצ"ע.

ודא קושיא שקשה בגאון ז"ל דלדידן דקיי"ל חמץ
בפסח אסור בהנאה אפילו עומד ולווח ומצטלו
בפי' אינו מופיל כלום להפקיע איסור צ"י וצ"י דלאו
ברשותי קאי לצטלו אחת הדבר אצל מ"מ יקשה קושיא
זו לעצמו, דלדידיה נמי אם מלא חמץ ועד שיצא ע"ס
וידליק האש לשרפו באותה שעה ועד שישרפנו אחאי

אינו עובר צ"י דהא פשוט דמי שיש לו חמץ שלו אפילו
רגע אחת עובר צ"י וכמ"ס החוס' דעל אוחת רגע
שאלו וכדבריו מאותה רגע שהמשה על מנת לצטרו
אינו עובר ועיין רש"י ג"כ שמה ימלא גלוסקא יפה
ודעתי עילוי ופרש"י חסוב היא צעיניו ומשה
אפילו רגע אחד ונמלא עובר עליה צ"י וצ"י מצוה
דאפי' משה רגע אחד עובר, ומכ' יעשה אם אין לו
עליה מוכנים לשרפו או אינו יכול ללכת לפרו ולזרוח
ברוח וע"כ ז"ל דכיון שמוסק במלוח חשביהו מיד שמלא
בחמץ וחושב כילד לצטרו בזה מראה שאינו רואה בו ולא
ניחא ליה לקנותו אלא הולך להשביחו ולשרפו או לפרו
לשיעור הפוסקים דמכני וככ"ג כשמולא חמץ ודעו
לצטרו לאחר כן אינו עובר דלא עשהו הכחוב כאילו הוא
ברשותו רק אם אינו רואה לצטרו אצל אם רואה לצטרו
ואינו רואה בחמץ זה וכפ"י עליו כלי וכיוצא להנאות
שאינו רואה בו כו"ל בכלל איסורא לא ניחא ליה לאיניש
דלקנות אלא בסתמא אמרינן דעשהו הכחוב כאילו הוא
ברשותו לעבור עליו כדי שיצטרו ואם משה על מנת
לצטרו בזה כבר מראה שאינו רואה בו ואיסור לא ניחא
לקנות ואין מקנין לו בע"כ.

דף ל' ע"א

בדין חמץ בפסח ומשש שעות ולמעלה אי אסורי במשדו או בנ"ט

אמר רבא כלכחא חמץ בזמנו בין צמינו בין שלא צמינו
אסור במשכו כרב, שלא צמנו בין צמינו בין שלא
צמינו מותר כר"ש. ובחוס' אומר ר"ח דלא גרסינן
במשכו כרב אלא גרסינן כלכחא חמץ בזמנו בין צמינו
בין שלא צמינו אסור, וכחז שכן דעת ככ"ג ושאלות
וכ"כ עוד חוס' חולין. ובספר מלחמות להרמב"ן חמץ
דמדאמר אסור לחוד הוה ידעינא דבמשכו נמי קאמר,
דאי צי"ע מאי אשמעינן רבא דאסור הא לכו"ע בין לרב
ובין לר"י אסור לפחות צי"ע, ומדקאמר כלכחא ע"כ
דבמשכו קאמר ורבותא קמ"ל. ועיין פנ"י כאן שהביא
ג"כ גירסת הר"ף וברא"ש דלא גרסי במשכו כרב וכחז
דבריכם מוכרחים קל"ה, דאי ס"ד דאסור דקאמר רבא
בחמץ בזמנו היינו צי"ע מאי קמ"ל פשיעא, דאטו מי
גרע חמץ בזמנו מכל איסורין שצורכ ע"ש. וכוא בחמת
קושיא המלחמות כנ"ל.

חמץ בפסח אסור במשדו או בנ"ט

דברי הא דחמץ נאסר משעה שש ועד הערב נחלקו בו
בראשונים ז"ל, דעת בעכ"מ לפסוק כר"ש גם לפני זמנו
שמוחר אפילו לאכלו, ודעת בע"ט דאסור לאכלו עכ"פ
מדרבנן, ודעת ברא"ש ודעימ' דרק לאחר זמנו קיי"ל
כר"ש אצל קודם זמנו קיי"ל כר"י ומ"מ קודם זמנו משש
שעות ולמעלה עד הלילה ליכא חיוב כרת אלא מלקות
מדאורייתא, וחמץ קודם זמנו צטל בששים ובחזר זמנו
במשכו. ומעתה חקש כיון דרבא כלכח למעשה קמ"ל
אחאי לא אמר נמי כלכחא קודם זמנו צי"ע בזמנו אסור
במשכו ולאחר זמנו מותר כר"ש, וזה לפענ"ד קושיא
גדולה. גם מדפריך ומי אמר רבא ככ"י, והאמר רבא רבי
שמעון קנסא קנים הואיל ועבר עליו צטל יראה וצטל
ימלא, ומשני בני מילי צעיני' וכו', אחתי חקש אחאי
לא פריך אקודם זמנו וכו"ל למיפריך ומי אמר רבא ככ"י
[דחמץ בזמנו במשכו] וכו' קודם זמנו ליכא אלא צי"ע
ולא במשכו, וככ"י אמר רבא סתם בזמנו במשכו ולאחר
זמנו בקנסא וקודם זמנו לא אמר כלום.

חמץ לאחר שש שעות במשדו או בנ"ט

ואשר נראה בס"ד דרבא ודאי ס"ל דבכל פסח צי"ע
ואין נפ"מ בין ע"פ משש שעות ולמעלה ובין פסח

ומה שנלפענ"ד ליישב דברי רבינו בככ"ג ושאלות
ור"ח הוא כך, דלכאורכ יש להקשות לרבא שבה
לפסוק כלכחא דיני חמץ בפסח ולאחר הפסח, למכ' לא
ביאר לן גם דין חמץ קודם זמנו היינו מחלוקת עד לערב

פוקי חביתו פת פלטר מן העברים

ובעיקר קושיה האחרונים למח אומר שצנע יומי
דפסחא נראה בבקדמא עוד קושיה ביאך אומר
לכס לקנות חמץ מן העכו"ם ובה פה עכו"ם אסור
לאכלו וכול"ל זילו אפי פיתא. וראיתי קלף ראשונים פי'
שיקחו שאור, אבל רש"י פי' פת, וי"ל דכיו תלמידי ח"י
אלל רב נחמן וכיו נוכגין שצנע ימי הפסח כצני ח"י,
ולאפות פת אינם יכולים דדבר שצפרהסיא נוכג. ולכן
אמר לכס פוקו וזכינו במקום שאינו נראה, ובני חילא
כול"ל פת פלחר דדליתא אחר שרי. ועיין פי"ז (ל"ב
פי"ב) אומר לכו רבא ואיתמא רב נחמן בר יצחק, לא
תשחצי כהדי דליבו דקאכיל לחמא דארמאי. ועיין ר"ח
שם, ובהגהות כצ"ח אות ג' פי' לא חאמרו דבר שמועב
משמו כרי"ף ובר"ן וברא"ש ועיין רמב"ם (פי"ז מכל'
מאכילא כ"י"ב) ובעו"ש"ע (יו"ד סי' קי"ב ס"ב), ודו"ק.

חמץ שלא בזמנו בין במינו בין של"ב מותר

ומי אמר רבא ככי וכו' אמר רבא ר"ש קנסא קנים וכו'
 בני מילי בעינא אבל עיי חערובת לא. ולכאורה
 חכתי ל"ע דא"כ מאי קאמר רבא בססא שלא בזמנו בין
 בזמנו בין שלא בזמנו מותר וברי בלי חערובות אסור,
 ולא מיבעיא להעור (סי' תמ"ז) ודעימי' וכן נראה
 מהחוס' (ד"כ לשכינכו) דחמץ לאחר הפסח איסורו
 בששים וא"כ הו"ל חמץ לאחר הפסח אסור ככל איסורי
 דרבנן אלא שמועיל להם ביעול, א"כ אמאי קרי ל' ר"ש
 לאחר זמנו מותר בססא. ואי נימא דמשום שנחצטל
 ונעשה היחר, א"כ לשיטת דס"ל דחמץ בזמנו נמי בטל
 בששים א"כ נמי נימא דחמץ בזמנו מותר משום דמועיל
 לו ביעול, ונימא בני מילי בעיניי הוה דאסור אבל עיי
 חערובתו לא.

הא דנקרא חמץ דשיל"מ אף דהתירו ע"י ביטול

עוד תקשה ליה לרמז'ס ודעימ' דס"ל דחמץ כו"ל דשיל"מ, ולכאורח מאי יש לו מחירין הא חסור באכילה ובכנהא כמו בפסח אלא דמועיל לו ביעול בששים, ואפילו למ"ד דבעל ברוב (עיין ב"י שכן דעה ברמז'ס) מ"מ כיון דכו"ל בכלל איסורין אמאי קרי ליה כיחור. ועיין רא"ש, מלאחי כתב בשם כר"י דאפילו אם ערבו במזיד מותר, ולא נכירה לי דרבא לא שרי אלא כשנחטעב ממילא וכוי בכלל שאר איסורין בעלן במזיד חסורין עכ"ל, ועיין ר"ח. ומש"כ בנחטעב אחר הפסח בשוגג בעל בששים נראה דס"ל דלא חמור הכי איסורא דרבנן משאר איסורי דרבנן דבעלי בששים, משמע עכ"פ דס"ל דכו"ל בכלל כל איסורי דרבנן. ח"כ אמאי קרי ליה ר"ש מותר בסתם וגם לא כוי דשיל"מ וז"ע.

דלעולס בני"ט, ולכן שפיר לא פליג בין קודם זמנו לזמנו
 כי הכל אחד הוא, ופסק כר"י לפני זמנו ובחור זמנו
 הכל בני"ט וכר"ש לאחר זמנו, אלא דא"כ רבא כלבחה
 רבחה קמ"ל דחמץ בזמנו כלומר כל זמן שיש איסור חמץ
 אפילו מש"ש ולמעלה אסור, וכיון דלא מחלק בדיסוריה
 איסור חד הוא והיינו איסור ג"ט.

ולפי' שפיר מיושבת קושיה במלחמות וכפני' מה קמ"ל רבא, דטובא קמ"ל דחמץ מש"ש ולמעלה עד לאחר הפסח דין אחד להם, ואי לא שמעינן ה"א כו"א דבפסח כו"א במשכו דעכ"פ חמור כו"א משש שעות ולמעלה, קמ"ל. ולפי' שפיר מיושבת נמי קושייתו כנ"ל דלא פריך ומי אמר רבא הכי וכלוא קודם הפסח וכו', דבאמת רבא אמר שמעתיכי אכולה שעתא שיש בו איסור חמץ לבר מלאחר הפסח, ולכן לא פריך לרבא בקודם זמנו דאינו במשכו.

חמץ בזמנו היינו משעבד ששית

וקצת ראי' עוד לדברינו דאמר רבא חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו אסור. וכנס לעיל חגי ר"א במחני' כל שעב שמוחר לאכול מאכיל לבכמה וכו' עבר זמנו אסור בכהנחו, ובגמ' (כ"א ע"ב) מיקרי לה משש שעות ולמעלה ע"ש מחלוקת רש"י וחוסי' ובר"ח שס, ועכ"פ אחמץ קודם הפסח קרי ליה עבר זמנו ועל חמץ בפסח ממש קרי ליה חמץ בפסח ע"ש. אמר חזקיה מנין לחמץ בפסח שאסור בכהנח שנא' לא יאכל חמץ וכו', כרי ללחמץ בפסח ממש קורא לו חמץ בפסח וכן בכמה דוכתי, וא"כ רבא דקאמר בלכתחא חמץ בזמנו כוונתו משעת איסורו לרש"י אף שעב ששית ולר"ח ושאר פוסקים משעת ששית ולמעלה, אבל עכ"פ נכלל בזה חמץ קודם הפסח ושפיר קמ"ל רבא דכל בהמץ דין אחד לו. ועיין ר"ח דבאמת גרס אמר רבא חמץ בפסח שכוה זמן איסורו בין במינו בין שלא במינו אסור במשכו כרב. כנס דייק ר"ח חמץ בפסח דקודם הפסח אין איסורו במשכו, אמנם בגמ' בגירסא בזמנו סהס ולא מחלק בין קודם פסח לפסח ע"מו.

ובזה נלפענ׳ד ליישב נמי מכ שסיים בגמ' ואזלד רבא
לטעמ׳ה דאמר רבא כי הוינן צי רב נחמן כי הו
נפקי שנעב יומי דפסחא אמר לן פוקו וזבינו חמירא
מבני חילא. ועיין בגכוח רש"ס ויעב"ן ושאר אחרונים
שקשו למכ אמר שנעב יומי דפסחא. ועיין ר"ח כאן
דלא גרים שנעב אלח יומי דפסחא. ולפי כ"ל יש לדייק
נמי למכ לא אמר רבא כי הוינן ציב רב נחמן לאחר
זמנו אמר לן פוקו וכו', אמנם כאן דייק בלשון יומי
דפסחא וי"ל.

הקנס על הגברא ולא על החטא והחמץ

ואשר נראה בזכר בס"ד הוא דמכ שאמר ר"ש קנסא קא קנים ככוונתו בזכר דחין הקנס על החמץ שלא לאכלו אלא הקנס על הגברא שהוא חסור בחמץ (עין חק יעקב סי' תמ"ב סק"ע שבצי"ח כן מהשער אפרים). ומכ"ע אמרו חמלן של עובדי עזירכ מותר במולאי פסח מיד מפני שמחליפין (ועיין חוספתא פסחים פ"ב ובחולין ד' ע"א). ואי יש איסור על החמץ מאי מכני טעמא דמחליפין סוף סוף איסור הוא (ועיין חו"מ סי' רל"ד בסמ"ע ושא"ך סס). ועיין שו"ת חרד"ז (ח"ג סי' אלף ע"ו) שכתב דמותר לכתחילה לערבו עם היחור ולבטלו בידים, ובגם דנראה רבותינו האחרונים חלקו עליו, עיין ש"ע (סי' תמ"ז) ובאחרונים שם ועיין דעת ואורחות חיים ופמ"ג שם, מ"מ יש לו קל"ה סמוכין מדברי הרשב"א (תורת הבית ב"ד ש"ג) נמלאו שלש מינים בביטול איסורין, האחד איסור של חורב בין שיכא שיטורו של חורב בין שיכא שיטורו של דבריהם, וכשני איסור של דבריהם שיש לו עיקר בדאורייתא, וכשלישי איסור של דבריהם שאין לו עיקר בדאורייתא וכו', ואיסור של דבריהם שאין לו עיקר בדאורייתא כחרומה וחלת חו"ל מערבין ומבטלין אותה ברוב לכתחילה, ואפילו להאכילה לזרים ולדעת ר"ש וכו'. וברי כתב חרד"ז ז"ל דחמץ לאחר הפסח כו"ל כמו חלב של חו"ל, נמלא מבטלין אפילו לכתחילה לדעת חלו כשיטות.

אמנם אפילו לדין (עיין רא"ש בשם רבינו יונה) אם עירב אפילו במזיד בעל עכ"פ נראה דקנסא שקנסו לעובדי עזירכ אינו קנס על החמץ אלא על הגברא, ולכן שפיר ס"ל לר"ש דלאחר הפסח מותר הוא אף דקנסא הוא. מיכו כיון דרמינו דלא קנסו רק כל זמן שהוא בעין נראה דלא כי' הקנס על החמץ וממילא שפיר קראו רבא אחכ"פ מותר דכוא היחור מלד החמץ.

א"י דבאמת חז"ל לא חסרו חמץ לאחכ"פ אלא בעין וכל שאינו בעין אינו איסור אלא היחור. וא"כ חמץ יש לו מחירין עכ"פ בחמץ של חערובות שכרי חערובות חמץ לא נאסר לאחכ"פ, וכיינו אפילו כי' לו חמץ בפסח כלומר חערובות דפסח עובר עליו ואחכ"פ מותר הוא לר"ש, וא"כ אף שקנס ר"ש בחמץ בעין לאחכ"פ מ"מ חמץ שלא כי' בעין אף שפסח כי' חסור לאחר הפסח הוא מותר. וא"כ אחי שפיר מכ שאמר לאחר זמנו מותר וכיינו חערובות חמץ שהוא כחירא לכו"ע.

בסוגיא קדירות בפסח ישברו

אמר רב קדירות בפסח ישברו וכו' עיין יראה סי' ק"ו ובזווי בעמודים שם אות כ' ועיין סמ"ג לאוין סי' ע"ח ועיין שעכ"מ פ"ב מהחומ"מ ככ"כ ובישו"ע סי' תנ"א ובפרק השלחן סי' תמ"ז אות פ"ב ועיין שו"ת בית שער סי' ר"ד אריכות צביאור בסוגיא ודברי כיראים וכסמ"ג ודין נעלפ"ג באסכ"ג.

בדברי רב קדירות בפסח ישברו, וביאור שיטת רש"י דלהלכה לא קיי"ל ברב ובדין ההשתמשות דלאחר הפסח אי הוי בבב"ל אין מבטלין איסור לכתחילה

הפסח, שנית יש לדייק בלשון רש"י שכתב ולית כלכחא כוונתו מחרי טעמי חדא דחוקי רבא וכו' ועוד דק"ל דנוחן נעלפ"ג מותר וזה משעברו עליו ימי הפסח כופג טעמו. ולמ"ל חרי טעמי כרי בחדא סגי. עוד יש לדייק בלשון רש"י שכתב, וכאי פחות מחערובת הוא דמ"ל דכוא פחות מחערובת אדרבא חערובת הוא שכרי מבטל ומערב ככלו, וכמ"ש לענין גיעול כלי צן יומא דכו"ל בכלל מבטל איסור לכתחילה עיין חוס' כאן ד"כ ולישכינו, עוד יש לדייק בלשון רש"י שכתב ועוד דנועלפ"ג מותר וזה משעברו עליו ימי הפסח כופג טעמו, ולמ"ל משעברו עליו ימי הפסח שהוא ז' ימים וברי דעת רש"י בע"ז ס"ז ע"ב דלינת לילכ פוגמת וא"כ משעבר לילכ נעלפ"פ ע"ש ד"כ לאו נועלפ"ג דכא פשיטא לן כל חבשיל שן לילכ אחד נפגם טעמו ועובר לורחו, וקושיא זו מלאחי בשו"ת בית שער לפרן זלכ"כ א"ח סי' ר"כ ע"ש מכ שחי'.

אמר רב קדירות בפסח ישברו ואמאי לשכינו אחר הפסח וליעבד זכו שלא במינן גזירכ דילמא אחר למיעבד זכו במינו ושמואל אמר לא ישברו אכל משהי לכו לאחר זמנו ועבד זכו בין במינו בין שלא במינו, ופרש"י רב נעמיכ דאמר חמץ אף לאחר זמנו חסור בכנאכ כר' יכודכ ואית ליכ במשכו וקסבר נוחן טעם לפגם חסור ולית כלכחא כוונתו מחרי טעמא חדא דחוקי רבא כלכחא דחערובת לאחר זמנו מותר כר"ש וכאי פחות מחערובת הוא ועוד דק"ל נועלפ"ג מותר וזה משעברו עליו ימי הפסח כופג טעמו בדופני הכלי ע"כ.

וי"ל בלשון בגמ' דאמר רב קדירכ בפסח וכו' ואמאי לשכינו אחר הפסח וליעבד זכו שלא במינן וכו' ושמואל אמר אכל משהי לכו לאחר זמנו ועבד זכו וכו' דמ"ש גבי לישנא ז"ר אמר לשכינו אחר הפסח וגבי שמואל אכל משהי לכו לאחר זמנו ולא קאמר לאחר

בקדירה בפסח בעי' תרתי למיבותא

ולפום ריבטא כי' נראה לישב לפי מה שהקשו בתוס' בד"כ לשכינכו עד אחר הפסח תימכ לר"י וכי דס"ל דעמא דחמץ בקדירה חשיב משכו שאין רגילין לכשתמש כרצב ביחד מ"מ כא חנן אין מצטלין איסור לכתחילה ואפי' איסורא דרבנן, ומפרש כ"ר יוסף כואיל ואיכא תרתי לעיבותא שכו נותן טעם לפגם ומשכו שלח במינו ככ"ג מצטלין. ור"י מפרש דכיון שהקדירות של חרס כן אס' יכיו אסורין ואין להם תקנה זכ חשוב כדיעבד ולא דמי לקדירה שאין בת יומא דאסורין לה אפי"פ שאין לה תקנה דהתם בלע איסור כרצב אבל ככא ליכא חלל משכו וכואיל ושלח במינו כוא יכול לבטל וכדיעבד דמי, עכ"ל.

וגרמא דפליגי כ"ר יוסף ור"י דלכ"ר ר' יוסף בעי תרתי לעיבותא נועלפ"ג ומשכו שלח במינו אבל באינו נועלפ"ג אפילו משכו נמי כיוי בכלל אין מצטלין איסור לכתחילה חלל כיון דכוי משכו ונועלפ"ג אין איסור לבטל לכתחילה, אבל מה שכו דיעבד לא מהני מידי דכוכ הקדירה שאין בת יומא דאסורין לה אפי"פ שאין לה תקנה, וכעטס י"ל כמ"ש כרש"א בתשו' ח"ג סי' רי"ד וכצ"ח כצ"י יו"ד סי' קל"ד דיעבד לא מיחשב חלל מה שאירע לפעמים אבל כאן לקצוע הכלכה ולעשות כן בכל פסח כו"ל בכלל מצטלין איסור לכתחילה ולכן ח' דכו"ל גם משכו, ור"י ס"ל דכיון דלא כוי חלל משכו ומצטל שלח במינו כדיעבד דמי כלומר לא מטעם דיעבד מתירין חלל מטעם דכו"ל תרתי לעיבותא משכו ושלח במינו וכו"ל כדין דיעבד ולא שכו מדין דיעבד ורבנן.

ההשתמשות בקדירה אינה בכלל ביטול איסור לכתחילה

וחמבואר דבעי תרי עמא דלא ליכוי בכלל מצטלין איסור לכתחילה ולישב קושיא זו דייק רש"י דלית כילכתא כותיב דרב מתרתי עממי דלעטס אחד דפסק רבא כלכתא דתערובת לאחר זמנו מותר כר"ש אכתי כו"א דוקא תערובת שנערבב מעלמו אבל לערב תערובת כו"ל בכלל אין מצטלין איסור לכתחילה, ואף דכו"ל דיעבד מ"מ בקדירה שאינה בת יומא נמי אפי"פ שאין לה תקנה וכו"ל דיעבד מ"מ אין מתירין לבטל, ואכתי כי' חסור לבטל צה אפי' אינו מינו ולזה כוסף רש"י דכאי פחות מתערובת כוא וככ"ג דכו"ל תרתי לעיבותא כו"ל כדיעבד ומצטלין.

אלא דלכאורכ קשה וכלל בכל הקדירות קאמר רב ישכרו ודאי יש קדירות שבלעו כרצב ומ"ש

מקדירת בת יומא, ואף דנימא דקיי"ל כירושלמי דאזלינן בחר רוב חשמים מ"מ בכלי שידוע שבלע כרצב מאי איכא למימר וע"ז כוסף רש"י טעם וקאמר ועוד דקיי"ל נועלפ"ג מותר וזכ משעברו עליו ימי הפסח כופג טעמו בדופני הכלי וא"כ כו"ל תרתי לעיבותא שכו נותן טעם פחות מתערובת ושלח במינו ככ"ג שפיר מצטלין ולכן לית כילכתא כותיב ובעי תרי עממי, ומדויק בזכ גם לשון וכאי פחות מתערובת כוא, כלומר דודאי אלו כי' בכלל תערובת לא סגי בעטס דרצב חוקי כלכתא דתערובת לאחר זמן מותר דכו"א דוקא תערובת שנערבב ממילא אבל לבטל לכתחילה ודאי חסור ולזה דייק דכ"ג כוא פחות מתערובת וכיון שכו פחות מתערובת אין בכלל מצטלין איסור לכתחילה. ומכ עמקו מחשבותיו.

נפ"מ בין קדירה בפסח לקדירה שאינה בת יומא

אלא כי כן נלפענ"ד לישב נמי דיוק שדייקו בלישנא דרב לשכינכו אחר הפסח וליעבד צכו שלח במינו, דלכאורכ תקשה קושית כר"י כנ"ל דמ"ש קדירות לאחר הפסח דאמרינן דאפי"פ שאינו בת יומא חסור לבטל ומה שח' דככא ליכא חלל משכו לא כנתי כלל דכרי ככא נמי כל השנה בלע חמץ כשאר קדירות ולמה קאמר דככא ליכא חלל משכו, וראיתי לכק"ז צב"ש א"ח סי' ד"ר שהצ"ח דעת כר"א ממין כובא צסמ"ג לאוין ע"ח דכל איסור שכו במשכו נועלפ"ג חסור וכחז וז"ל וראי' לך דאמרי' בפכ"ש ח"ר קדירות בפסח ישכרו ואמאי לשכינכו עד לאחכ"פ וליעבד צכו שלח במינו ומשני גזירא דילמא אחי למיעבד במינו פי' ובמינן ח"ר דחסור וטעם זה שבקדירות פגום כוא לאחר יום ראשון ומה יש לחוש אי עבד צכו במינו חלל ש"מ נועלפ"ג חסור, ובקשה צשעכ"מ פ"ח מהל' חמץ ככ"כ ובישע"י רס"י חנ"א אמאי כצ"ח לעלמו מקושית ותי' כגמ' ולא כצ"ח מרב גופא שאמר קדירות צפסח ישכרו ש"מ דנותן טעם חסור, וע"ש מה שח' דאפשר דבישל בקדירה ציום ז' לחולל שיצט"כ וכיוצא צו וגם זה לא שכית.

לאחר ד' ימים אף שבלע דרבה פג טעמו

וגרמא לדייק בלשון כר"א מ וז"ל וטעם זה שבקדירות פגום כוא לאחר יום ראשון ומה יש לחוש אי עבד צכו במינו ויש לדייק מה שכתב וטעם זה שבקדירות פגום כוא ציום ראשון שכו ראשון לפסח וכלא על קדירות שלאחר הפסח קאמר רב וכו"ל וטעם זה פגום כוא לאחר הפסח וכי' נכלל יום ראשון ושני ושלישי עד שביעי בכלל אשר לכן נלפענ"ד שצ"ח לדייק ולחלק בין כלי שאינו צן יומא דנפגם כעטס ציום ראשון

הגזירה כיחב על כבלוע וליחסור כבלוע מדרבנן
בחינו בן יומו אע"פ בן יומו או שהגזירה כיחב על ככלי
שלא להשתמש בזה אצל חין כאן חיסור, וס"ל להרא"ם
הגזירה כיחב על כמאכל כל שהוא חיסור ואפילו
משכו מ"מ נועל"פ חסור וכו' חלקים ס"ל שהגזירה כיחב
על ככלי וממילא נועל"פ מותר לעולם וי"ל.

חמץ בפסח אי במיל בשלא במינו בנ"ט

ובדד שלישי כינלפעני"ד לפרש לפמ"ש הרמב"ם ז"ל
(עיין פ"א מהח"מ כ"ח ופמ"ו מה' מאלכות
חסורות כ"ט) דחמץ בפסח אינו בעל בשמים משום
דכו"ל דשיל"מ ועיין כ"מ שם ובש"ע יו"ד סי' ק"ב
וכרמב"ן במלחמות כאן בד"כ ועוד אמר רבא כלכחא
חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו חסור וכו' אמר
הכותב רבוחא למיחש גברי וכו' בעל כלכות גדולות
ובעל כלכות פסוקות כולם אמרו מדלח קא יכיב רבא
שיעורא ש"מ במשכו וקבלה בידיהם מראשונים וכו' עוד
אני אומר דכיון דקיי"ל כל דבר שיל"מ אפי' באלף לא
בעיל אף חמץ בפסח אינו בעל לעולם שכרי חזשיל זה
שנחערב בו חמץ ואין אחי אוסרו אלא ליומו כיום
חסור למחר הוא מותר וכו' עלמו בעיני מותר מכ"ח
ולא קנס ר"ש להקל עליו וליכא למימר בעינו כיון דחייב
לבערו חין לו מחירין דכל דממילא מיסחרי ואין כחירו
מחוסר מעשכ ודאי יש לו מחירין הוא, וא"ת אס מפני
כן במינו יכא חסור במשכו אצל שלא במינו עד שיכא
בנוחן עמם שכרי כל דבר שיש לו מחירין שלא במינו
בעל כדחנן ב' כוודר מן הדבר ונחערב וכו' ומפורש
עוד בירושלמי זה הכלל כי ר"ש אומר משום רבי יכושע
כל דבר שיש לו מחירין כגון עזל ומעשר שני והקדש
וחדש לא נחנו בכן חכמים שיעור אלא מין במינו כל
שכא ושלא במינו בנוחן עמם יש להשיב רבא גזר בחמץ
בזמנו שלא במינו אע"פ מינו כרז וכו' ע"ש.

ולפ"ז נראה דכאן אמר רב קדירות בפסח ישברו
ואמאי לשהיכו אחר הפסח וליעבד בכו שלא
במינן וכי' אפשר לפרש כדין דשיל"מ דשלא במינו בעל
וחמץ בפסח דשיל"מ ולכוליה מזה פי' רש"י רב לעמיה
דאמר חמץ אף לאחר זמנו חסור כהנא כר' יבדכ ולא
כוי דשיל"מ אלא דא"כ ליבעל אפי' בפסח כשאר
חיסורין וע"ז פי' וא"ת ליה במשכו, ואפילו באלף לא
בעיל, אלא דהתינה בזמנו אצל לאחר הפסח שנפגם כבר
ונותן עמם לפגם מותר אמאי ישברו וחי' דס"ל נועל"פ
חסור ומיכו דוקא בזמנו ס"ל דחסור במשכו אפילו שלא
במינו אצל לאחר זמנו מודכ רב לפיל דשלא במינו
במשכו מותר וכו' משכו חשיב ליה א"כ עכ"פ
לשהיכו אחר הפסח וליעבד בכו שלא במינו ומשני
גזירא דילמא אחי למיעבד בכו במינו וק"ל.

אבל מ"מ כיון דמכרזכ בלע יש בו בלוע מכרזכ אצל
כל שער עוד יום יום פג טעמו ונשאר כבלוע משכו.

ורא"י לדבר ממכ שאמרו בגמ' ע"ז קנקנים של יי"ג
שנחישנו לאחר י"ב חודש מותרין וכגם שנחלקו
בזה באחרונים ועיין חכ"ל בחש' (סי' ע"ב וסי' פ')
דמכני יישון י"ב חודש לכלי חמץ ובארכתי בזה במקום
אחר מ"מ ודאי דכל יום ויום שערב מזמן כבלוע נפחח
באחסור וז"ש הרא"ם ועמם זה שנקדרות פגום הוא
לאחר יום הראשון וא"כ לאחר הפסח שהוא כבר ז' ימים
מיום שנפגם הוא רק באחסור משכו ואין לגזור כה"ג
דילמא עבד בכו במינן שכרי אפכ"כ לא יכא לדי
חיסור וא"כ מותר להשתמש לכתחילה שלא במינן וכמ"ש
בכלי שאין דרכה להשתמש רק בשפע לא חיישינן
להשתמש בזה שמה יכא להשתמש בדבר מיעוט (עיין ב"י
יו"ד סי' קל"ז בשם הרשב"א ועיין ב"ח שם וע"ש סוס"י
קכ"ב) וע"כ דס"ל לרב דנועל"פ לרב אפי' משכו
חסור, ושפיר אחי דיוק הרא"ם.

ולפ"ז אחי שפיר דיוק בגמ' שאמרו ברב לשהיכו לאחר
הפסח דלרב בקושיא דוקא על לאחר הפסח לדייק
דאפי' משכו הוא אצל לשמואל כיון דס"ל דנועל"פ מותר
חין נפ"מ אלא שיכא לאחר זמן ולזה לא קאמר לאחר
הפסח אלא לאחר זמן וכו'.

וממילא מיושנה נמי בקושיא שהקשה דרש"י בע"ז
ס"ל דלינה לילה פוגמת ודאי בדבר כן אצל
כאן ככוונת שכא ז' ימים עד שיכ' חיסור משכו
וכן, וגם מבואר מש"כ דכאן הוא פחות מחערובות
כלומר ולא דמי לסתם כלי שאינה בזה יומא אצל מ"מ
בלע כרזכ אצל כאן לאחר ז' ימים כבר פחות מחערובות
ולא מיחזי כמבעל חיסור וממילא לא יכא לעשות לבעל
חיסור לכתחילה ואפי' חיסור משכו לא ודו"ק.

האיסור מחמת המאכל הבצוע או מחמת הבלי

עוד יש לפרש דכרזכ"א בחורח כזית בית ד' שער ד'
כזית מה שהקשה רבינו יצחק בכלי מדין כיאף-
כוגעלו כה לא חסור חורח אלא קדירה בזה יומא וא"א
לומר שהכלי כשפולעת אינה בולעת מה שפולעת אלא
דבר חדש דחין הכלי נביא שלא לבצוע מה שפולעת ולכן
העלכ דבאמת נועל"פ מותר ולא גזרו על כלי שאינו בן
יומו אע"פ בן יומו ע"ש באריכות ולפ"ז באמת באיסור
הבלוע בכלי אצל ליה וליכא עוד חיסור וא"כ חין כאן
מדין חין מצעלין חיסור כלל אלא מה שאסור להשתמש
בכלי זו הוא משום גזירה שלא ישתמש בכלי בן יומו ובה
איכא ביעול אלא דלפ"ז נראה דכא פליגי אי בנועל"פ

דף ל' ע"ב

בסוגיא דהני סבינא בפסחא

הני סביני וכו' עיין יולר לשכ"ג כל' ציפור חמץ סביני
דאשחמש צכו חמירא לארוחין חי אפשר לעשותן
חדשים הם משבחין ואי לא מגעילן צרוחין וכו' ע"ש
ועיין ש"ע ח"ח סי' תנ"ח וצ"ע שם סק"כ כלל בעולח
מסוגיא שג' מדות יש צסכין ועיין ר"ן שביחא שכול
מחלוקת ראצ"ד ור"ח עם רש"י, וצדקש לשכ"ג
הארכתי בזכ' פסח לר"ש מפלייזא פי' לארוחין,
תרגומא של בגדיך חמים לבושיק ארוחין צחי' שמעתי
לאפרוחין אורחין שחותך חמץ חס לאורחין וראיח
מכחוצות (ס"ד ע"צ) דאמרי ארחי ופרחי וקורא
כאורחין פרחי ע"כ. וראח שו"ח ח"ס יו"ד סוסי' קי"ד
פי' חדש.

שם בגמ' אחריכ דרב כוכ וכו', עיין פירושין ל"ד ע"א
אחריכ דשמואל כוכ ודו"ק ועיין סוכה ל"ד
ע"צ תוס' ד"כ ולדרוש ועיין ר"ן שם עלה רמ"ח ודו"ק.

חמץ בפסח אסור במשדד

תוס' ד"כ אמר רבא צא"ד ובחמץ בפסח לא עשה ר"ח
מעשה. עיין שו"ח ראצ"ן סי' ע' וז"ל ושמענו עתה
מחדש שחבר אחד צלרפת מורכ שחמץ בפסח בין צמינו
בין שלא צמינו צותן עמם וחלילך לנו ולכל הצאים
אחרינו לשמוע לו כי על זכ נאמר ואל תעוש תורה חמץ
וכו' ואפילו חס יצא חליכו ויאמר וכו' ע"ש ועיין ספר
הישר לר"ח סי' שפ"צ וסמ"ג ל"ח ע"ז-ע"ח וצ"כ
העיקור כל' פסח. ועיין שאלחות פ' לו וצבעמק שאלח
ובשחילת שלום שם ודו"ק.

בסוגיא דהני סבינא בפסחא ובגדר החמץ אי מקרי היתרא בלע

הלריכין ליצון צמקום אחר כאן די להם צבעעלכ.
ומכאן יש לדון לענין חמץ בפסח דאפילו כלים הלריכין
ליצון צשאר איסורים שיכא די להם צבעעלכ, ואחרים
חולקין, ע"כ. ולשיטת האחרים יש ליישב חבל לפי שיטת
ראשונה נמצא דברי רב אשי סותרין, ועיין רש"י
צסוגיין.

ד) לפי הס"ד דפרזלח צנורא וקתייכו צעינא ח"כ ס"ל
דכלי מחכת שמשחמסין צב צמקלחו כל
שמכשירין אותן צמקלח דיו, וברי אמרו חז"ל כיצד לזלן
קרצן פסח כלי שחם מקלחו חס כולו, וצגמ' צצחים (ל"ו
ע"צ) אמר אביי לא לריכא דאמר כלי אפילו מקלח כלי,
וצש"ע יו"ד (סי' ל"ד ס"ח) כתב הוחוצ כף חולצת
צקדירכ של צשר משערים צכל מכ שחצב צקדירכ.
ועיין צש"ע יו"ד (סי' קכ"ח ס"ו) כלי מחכת אע"פ
שי"ח שאם נשחמש צו איסור צמקלחו נאסר כולו משום
דחם מקלחו חס כולו, חבל לענין הכשר לא עלה הכשר
עד שיכשיר כולו צין לענין בעעלכ צין לענין ליצון, וח"כ
מחי אכני ל"כ לרב אשי ליצון דפרזלייכו ורוחחין
דקתייכו, ועיין רמ"ח שם ובהארוניס.

ה) מה שאמר רב אשי בדר מעיילנא ל"כ לקתייכו
צרוחחין חי כוונתו לקתייכו לחודא או דגס
הפרזלח מעייל צרוחחין וכו"ל להפרזלח ליצון ובעעלכ.
ומכ שאמר אח"כ וכלכתא חידי וחידי צרוחחין, כלומר
לאחר הליצון דפרזלייכו מכנים חידי וחידי צרוחחין
וח"כ כי' מיושב קושיא ח'.

גריסינן צגמ' ח"ל רבינא לרב אשי כני סבינא צפסחא
כיכי עבדינן לכו, ח"ל לדידי חדחא קא עבדינן,
ח"ל חינו מר דאפשר ל"כ (פרש"י שכרי עשיר אחכ)
דלא אפשר ל"כ מחי, ח"ל חנא כעין חדחא קאמינא
קתייכו צעינא ופרזלייכו צנורא וכדר מעיילנא
לקתייכו צרוחחין, וכלכתא חידי וחידי צרוחחין וצכלי
ראשון ע"כ.

א) ויש לדקדק דקאמר קתייכו צעינא ופרזלייכו
צנורא, משמע דסכין צעי ליצון, וסיים
וכלכתא חידי וחידי צרוחחין שכול סחירכ לדבריו
בראשונים.

ב) דגירסת הספר סביני צפסחא צבי"ח וצב"ח גרס
סביני דפסחא צדל"ח, וכן כוח גירסת רוב
בראשונים צדל"ח.

ג) אי נימא דכא דמסיק וכלכתא חידי וחידי צרוחחין
מסקנת צגמ' כוח ורב אשי לא ס"ל חלל צעי
ליצון, ולא תקשכ ל"י קושיא ח', ח"כ תקשכ ל"י דסותר
עלמו צגמ' ע"ז (ע"ו ע"ח) עלה דרמי ל"כ רב עמרם
לרב ששת כשפוד וכהסכלכ מלצנן צאור, וכתנן גבי
קדשים כשפוד וכהסכלכ מגעילן צחמין, ח"ל עמרם
צרי מכ ענין קדשים חלל גיעולי עו"כ, הכא היתרח צלע
החם איסורא צלע, ורב אשי גופיכ חית ל"כ החם חד
שינויי לחלק צין היתרח צלע לאיסורא צלע ע"ש, וככ"כ
ברי היתרח כוח דצלע, וצר"ן (ע"ז שם ד"כ גרסינן)
ומיכא שמעינן דכל היכא דהיתרח צלע חף הכלים

שאפשר לו לריך לעשות סכינים חדשים, ולמי שא"ח יעשה כעין חדחא.

(א) מה שפרש"י חינו מר שאפשר ליה שכרי עשיר אחכ, מאי קושיא הוא זכ כיון דכלכחא הוא דא"ח להגעיל וללכזן א"כ מאי נפ"מ עשיר או עני, ואי ידע רבינא דאפשר להגעיל או ללכזן א"כ הי"ל למיבטיא סכיני בפסחא מלכזן או מגעילן. ולפענ"ד הם דיוקים ולריך להכין כהם.

שימוות הראשונים בדין סכינים שמשותמש בהם באור וברותחין

והנראה בס"ד דכר"ן כתב א"ל אחימר לרב אשי (בגמ' בגירסא א"ל רבינא לר"א ואפשר דע"ס נפל בר"ן) וכו' פי' משו"כ א"ל קתייכו צעינא ופרזלייכו צנורא משום דס"ל שני תשמישין משתמש בסכין, אחד ע"י כאור כעין שפוד ובשני ברותחין, ואוחו תשמיש שע"י כאור אינו מגיע לקחו של סכין אבל אוחו תשמיש של רותחין מגיע בו, ומפני אוחו תשמיש שע"י כאור מעייל לכו לפרזלייכו צנורא ומפני אוחו תשמיש של רותחין מעייל לקתייכו ברותחין ובכלי ראשון, ושמעין מינה דכלי מחכת שמשחמשינן במקלחו כל שמכשירין מקלחו דיו, ולא אמרו כלי ולא מקלח כלי אלא בקדשים בלבד וכו' ואחרים אמרו כיון דחס מקלחו חס כולו לריך שיכשיר את כולו, וככה אכגעלכ דלכסוף דעציד לכו ולקתייכו סמכינן. וגרסינן הכי מעייל לכו ולקתייכו צו"י, ולא נכירא דאי הכי פרזלייכו צנורא לא מכני ולא מידי ע"ש. ומיכו צחוס' כרש"א מייחי נמי יש מפרשים דאידי ואידי ברותחין חיינו בכדי ליכזן, ולפי' זכ נראה דכדי פירושם וכלכחא אידי ואידי ברותחין, כלומר לאחר שע"י פרזלייכו צנורא אידי ואידי ברותחין.

ולדעת כרש"א נראה ליישב בא קושיא שחקש כר"ן ז"ל, דא"כ פרזלייכו צנורא לא מכני ולא מידי צחרי אנפי, או יאמר דכ"ס מפרשים ס"ל דפרזלייכו צנורא הם רק חומרא בעלמא משום דאפשר דלא סגי ל"י ברותחין במה שנשחמש צאור, וכיון דסכיני משחמשי לחרי תשמישי ע"י כאור וברותחין ע"כ כלריך עכ"פ פרזלייכו צנורא כדי להוציא הצליעה שנבלע ע"י כאור זכ כי אינו יוצא אלא ע"י נורה, אבל מ"מ אכתי לא בוכשר כיון דקיי"ל חס מקלחו חס כולו לריך שיכשיר את כולו בפעם אחת. ולכן לענין הכשר סומך אכגעלכ ונורה לא מועיל אלא להוציא מה שבהגעלכ אינו יכול להוציא. ועיין רש"א בנ"ל ד"א דכל שנבלע צנורא רותחין מוציאין כמו מכלי חרס ע"ש, ולכן שפיר צעי פרזלייכו צנורא. או יאמר דמדינא תרוייכו צעי ומכני ליכזן

(ו) קושיית כרש"א ושאר ראשונים אהא דצחוספחא דע"ז חניא להדיא וכסכין וכשפוד וכאסכלכ מלכזין צאור, ובפ"ק דחולין (דף ח') אמר רב נחמן סכין של ע"ז מותר לשחוט בה ואסור לחתוך בה בשר, ופריך וחיפוק ל"י משום שמוניח דאסורא, ומשני כגון שליכנה צאור, מצאור דסכין צעי ליכזן. ובירושלמי (ע"ז פ"ה כע"ז) ג"כ מצאור דסכין גדולה צעי ליכזן ע"ש.

(ז) לחד חירולא דרש"א דלעולם רב אשי ס"ל דכיתרה בלע כשיטתו בע"ז, ובה דמלריך ל"י ככה ליכזן מחמיר על עצמו כי אפי"פ שמיקל לאחרים. ולפי"ז כי אפשר לבאר כמה מחומרת הקושיות בנ"ל, אבל א"כ חקשכ לן קושיית כש"ג (שליכי ע"ז) דחס מלכזן ככלי במקלח ואח"כ מגעילו גרע מלא ליכזן כלל, כי מה שליכזן כבד ילא מידי איסורו ונפלט ממנו וכי כדר מגעיל ככלי מחפשט האיסור הנבלע בשאר ככלי במקום המלכזן ובולע האיסור הנפלט ממנו, דאוחו מקום שנחלכזן אינו ערוד לפלוט אלא לבלוט ודמי למגעיל כלי היחר שכבר נגעל עם כלי איסור שלא נגעל שכלי הנגעל נאסר מפליעת כלי שהוא מגעיל עתה כדמוכח בעור א"ח (סי' חנ"א וחנ"ב).

איברא דכש"ג עצמו שם כתב דנראה דוקא בכלי של איסור חיישינן לזה, מיכו קודם זמן איסור חמץ בכלי הצלוע מהיחר אין לחוש ללכזן מקום בגומות ולהגעיל אח"כ דאפי"ג שיבלע מקום המלכזן מחמץ הנפלט מן הכלי הו"ל נ"ע בר נ"ע ומותר לכתחילה ע"ש. ולפי"ז כי אחי שפיר צרב אשי ג"כ, דרב אשי לשיטתיה דכ"ג בחמץ הו"ל היחרא בלע.

(ח) קושיית כע"ז (א"ח סי' חנ"א סק"ה) דמאי צעי ליה סכיני בפסחא יותר משאר סכינים בכל השנה שנערפו, וכו"ל למיבטי בני סכיני כיכי עצדינן לכו, וע"ז לא כי טועה ר"א בדיבוריה ולא כי משיב ליה לדידי חדחא אלא כי אומר מלכזן או מגעילן.

(ט) מאי ס"ד דר"א דאמר לדידי חדחא קא עצדינן לפי ס"ד דרבינא דחדחי ממש אמר, ומ"ש הוא משאר בני אדם, ואם מלד חומרא או לפי שפיר כי' ולא ר"כ לערוח להגעיל.

(י) לאחד שחי' ר"א כעין חדחא יש לעיין אם כדר צי' גם הוא דגם רב אשי לעצמו נמי לא קנח חדשים, או דילמא הוא לעצמו חדחא ממש עציד לכו אלא למי שא"ח לו קאמר כעין חדחא. ונפ"מ לדינא דמי

לקלוש להאיסור בחופן שפי"כ ילא ע"י כגעלכ, ולפי שיעת כי"א אחי שפיר מאד קושיא ראשונה ועלכא לן ארוכא לספיקתן ככ', דר"א באמת מלריך ליבון וכגעלכ.

ושיפוט ר"ח (פ"ק דחולין ושלכי ע"ז) ודעת כראצ"ד (מובא בר"ן) וכן נראה דעת כרמז"ס (כל' חמץ ומלכ) לפי דעת כ"כ דדוקא סכיני דפסחא הוא דסגי ברוחחין משום דמפיקרא כיחרא בלע וכי פלעי ליחסי לאיסורי צעיני, וכל כיכי דכיחרא בלע אפילו דברים שחשמישן ע"י כאור סגי לכו כגעלכ דככי אסיק רב אשי בסוף ע"ז, ודקאמר ככא לדידי כעין חדתא עבדין לקתייכו צעינא ופרזלייכו בנורא מחמיר על פלמו כי' לחוש לדברי חבריו שלא היו מחלקין בין כיכא דבלע כיחרא לכיכא דבלע איסורא, וכיינו דקאמר לדידי חדתא עבדין לי, אבל בשאר איסורין בסכינים לריכין ליבון שלפעמים לולין בכן וכו"ל כשפוד, וראי' לדבר מחוספחא (שלכי ע"ז) ובירושלמי (שם פ"כ כע"ז) ובפ"ק דחולין דסכין צעי ליבון. עוד כתב ר"ח לחלק בין סכינים גדולים לקטנים ומקורו עכור לזכ בירושלמי כנ"ל.

ושיפוט רש"י שכל איסורין חין בסכין לריך אלא כגעלכ אע"פ דאיסורא בלע, ולפי דבריו מכ שנינו בחוספחא בסכינים מלבנן משבטתא הוא דהא בגמ' דילן מייחי לכ ולא חני בסכינים, וכירושלמי חולק אתלמודא דילן. וכיון דפסקין כלכחא אידי ואידי ברוחחין ובכלי ראשון ממילא אידחי בירושלמי מכלכחא. וכן דפ"ק דחולין נראה דסכין צעי ליבון, כהם לא מעייל נפשיה דדינא דסכין, ודרב אשי ל"ל דכי איחשל לענין פסח איחשל, אבל כ"כ בשאר איסורין. וכן דלא תקשכ לי' לרש"י סחירת רב אשי, דסוף סוף רב אשי בעלמו מחלק (ע"ז שם) בין כיכא דכיחרא בלע לכיכא דאיסורא בלע, ח"י בר"ן בשם כרמז"ן ז"ל דחמץ לא מיקרי כיחרא בלע אפילו קודם כפסח כיון דשם חמץ לא נשתנה מקודם איסורו לאחר איסורו, אבל נותר הוא שם חדש ולא מיקרי קדשים ולכן כיון דנשתנה שמו מיקרי כיחרא בלע. ועיין רמ"א (יו"ד סי' ל"ט) דלענין איסורין אזלינן בחר שמא, ובש"ך שם מכ שכתב דו"ק. ובסמוך אי"כ נחזור עוד לדברי כרמז"ן ז"ל ובציאורו.

ברוחחין למעלה כימנו חדש לגמרי. ודייק כן מצעל כפייען (רבינו יוסף עוב פלס) סכינא דאשחמש בכו חמירא לאורחין אס כס חדשים משובחין ואס לאו מגעילן ברוחחין. וכנס מצואר דמעלכ הוא לכיוון סכינים חדשים למי שאפשר ע"ש. נראה דכוא ז"ל מפרש דברי רב אשי לדידי' באמת פשו חדשים ממש. ועובא יש לדקדק ארבינו כע"ז ז"ל, חדא דבדברי בר"ן מפורש דגם לרב אשי לא פשו חדשים ממש אלא כעין חדשים וכיינו ליבון שכי' מחמיר על פלמו שלא רלכ לחלק בין כיכא דכיחרא בלע לכיכא דאיסורא בלע. גם בחוס' כרמז"א פ"י בא קושיא דר"א חית לי' צע"ז לחלק בין כיכא דכיחרא בלע לכיכא דאיסורא בלע, וככא מלריך ליבון דר"א אע"פ שמיקל לאחרים מחמיר לעלמו כי' ומלריך ליבון. ועכ"פ לכל החירונים של כראשונים ז"ל לא מלינו דר"א חדתי ממש קאמר אפילו למלכ מן המוצר ע"ש ודו"ק.

והשניית יש לדקדק שכתב ויש לדקדק מאי צעי ליכ לענין פסח מ"ש מכל הכשר סכינים בכל השנה מעריפות ע"ש. ואני חמכ דעשכ זכ קושיא מעלמו וכאילו לא ידע דהא הוא מחלוקת כראשונים ז"ל, דכראצ"ד ור"ח ודעימי' דייקי מינכ דדוקא לענין פסח אמרו כן משום דכיחרא בלע, ורש"י דעימי' ס"ל דגם בשאר איסורין כדן כן. וכן דמיציעא ליכ לענין פסח ח"י בר"ן ז"ל לשיטתו' דאכ"נ פסח לאו דוקא אלא דכיו עסוקין בכל' פסח כקשכ לי' מסכיני דפסחא, ע"ש בשם כרמז"ן ז"ל.

אם חמור הפסח משאר הכלים

גם מכ שכתב כע"ז ז"ל דכי' פשוט ליכ לרבינא דמועיל רוחחין לסכין כמסקנת בגמ' אלא דמסתבר להחמיר עפי בסכין מבשאר כלים כיון דחשמישו חדיר בחמץ ובמלכ ויש קלח סדקים שאינם נראים ע"כ. לכאורכ מדברי הפוסקים נראה כיפוך סברתו ז"ל דשיטת הפוסקים דלכן פריך מסכינא דכו"א דסכין קיל הוא משאר כלי איסור משום דכיחרא בלע, ולדעתו כקדושכ איפכא הוא דמסתבר ליכ לכונ"ע דסכין חמור הוא ואי מסתבר באמת להחמיר עפי בסכין מפני טעמי כנ"ל למכ לא החמירו בסופו.

דיוק בלשון הפיימן דלא כמ"ז

איברא דלאחר כעיון בלשון פיימן כנ"ל נלפענ"ד אדרבא משם מוכרח דלא כע"ז ז"ל שם, סכיני דאשחמש בכו חמירא לאורחין (בע"ז ע"ס במ"ש לאורחין וכגירסא לאורחין פ"י לסעודות) אס אפשר

בדברי הפ"ז דג' מידות בפסחים

ולא אחזק מעיני מכ דעלכ בידי דבר חימכ לרבינו כגדול כע"ז ז"ל (א"ח סי' תנ"א סק"כ) שבעלכ דבר חדש דג' מידות בסכינים, מלך כדן לכגעילן ברוחחין ולמעלכ כימנו לכלבין ככרזל באש וכקחא

לעשותן חדשים הם משוברים ואי לא מגעילן ברוחחין ובכלי ראשון הם מלוחחין ע"כ. וכנכ מש"כ אם אפשר לעשותן חדשים ל"ב דכיל"ל אם אפשר לו בחדשים הם משוברים ולשון לעשותן משמע לעשות אותן כסכינים בעלמין חדשים, וזכ פלא גדול דכתיב יעשה סכינים ישנים שכבר כשחמש נכס לכיוון חדשים. אבל כאמת יורכ דרכו דכנעל פייטן פי' בדברי רב אשי ז"ל לדידי חדתי עצדין כעין חדתי כיינו ע"י ליבון, וכל שפושכו ע"י ליבון חדשים מיקרי וכמו דקיי"ל נמי לענין קדירות מכלי חרס דאם ליבון בכנשן אמרינן פנים חדשות באו לכאן. וז"ש כפייטן אם אפשר לעשותן חדשים כיינו בנורא כרב אשי כרי זכ משונה דברי רב אשי נמי כחמיר על ע"מ פרזלייכו בנורא ואם לאו מגעילן ברוחחין כדינא דקיי"ל וכלכתא ברוחחין, ודו"ק כי זכ לפענ"ד ברור בס"ד.

עוד נראה לכניה ראי' לפירושו דלפ"מ שפי' כע"ז בדברי כפייטן א"כ חסר חילוק בג' כיינו להבין כבדול באש, ולמכ שזק כפייטן כאי מעלה ולא אמר אלא חדשים ממש או להגפיל כיסנים, וכרי מעלה שניכ הוא להעביר כבדול באש, ודבר זכ מפורש בגמ' לרב אשי לפי פי' כע"ז, ועכ"פ לכו"ע מפורש פרזלייכו בנורא. אך לפמ"ש אחי שפיר מאד דודאי ליכא אלא ב' חילוקים, או ליבון שהוא נקרא חדשים או הגעלה ברוחחין. ומדויק לשון כפייטן אם אפשר לעשותן, כיינו אותן כסכינים בעלמין לעשותן חדשים כלומר בנורא כ"ז משונה, ואם לאו מגעילן כדינא. שוב נראה לי בני סיקר כב' משכ שרבינו שמואל פלייזא פי' כעין דברינו.

גירסת דפ"ז בפיוט הג"ל

שוב דקדקתי בע"ז ז"ל ונראה דכי' לו גירסא אחרת כפייט כנ"ל שכחז וז"ל, סכינא דאשחמש נכ חמירא לאורחין אם הם חדשים משוברים ואם לאו מגעילן ברוחחין, ולא גרס אם אפשר לעשותן חדשים. וכמג"א (שם סק"ו) כתב ג"כ אם אפשר לעשות חדשים. ולפי גירסתם לכאורה כי' אפשר ליישב ק"ל ראייתו, ומיכו אחי ראייתו לאו תברא הוא דאפילו לגירסתם אם הם חדשים משמע אחי סכיני קאי, כלומר הם כסכינים וכבן. גם כי ראייתו חזקה בס"ד דאמאי לא חני מעלה בג' דיעשה בנורא וכרב אשי, ולכן לפענ"ד דבריהם ל"ע. ועיין חת"ס (יו"ד סוס"י קי"ד) פי' חדש בציאור כפייטן.

שיטת המדרי"ל דמעלת הליבון בקניית חדשים

ולפמ"ש ממילא גם מכ שכניה שם כע"ז עוד נשם

בליעת הפכן אי מקרי דהיתרא בלע

עוד רגע אדבר, דלפוס ריבעא כי' עלב דעתי דכא פלוגתא אי סכינים בפסח כוכ כיחרת בלע חלוי בחילופי גירסאות שנגמ', דגירסת כספר כפי שהוא לפנינו הוא סכיני בפסחא צבי"ח וכצ"ח גרס דפסחא בדל"ת. וכחילוק בינייכו נראה, דלפי גירסת כספר רבינא צבי בפסחיים שכבר בגיע פסח וכני סכיני כבר חסורים הם לכו"ע, כיכי עצדין לכו להכשירם. ולפי גירסת כצ"ח דגרס דפסחא, כלומר שם סכינים לריכס לזורך פסח אבל אחי לא בגיע זמן איסורו. ולפ"ז אפשר לומר דכרצ"ד ודעימי' גרסי' דפסחא כגירסת כצ"ח וא"כ אחי כוכ כיחרת בלע, ולכן שפיר מחלקי בין סכין כיחרת בלע לאיסורא בלע. ורש"י ודעימי' גרסי' בפסחא צבי"ח וא"כ ע"כ דכבר איסור הוא ואפ"כ סגי לכו בהגעלה, וא"כ אין חילוק בין איסורא לכיחרת בלע מכאן, וא"ש כערב כב' דלעיל בתחילת דברינו.

ובזה כי' מיושב נמי קושיא כרצ"א ועוד כמה מראשונים (וכוא קושיין בג' דלעיל), דר"א גופיכ במס' ע"ז מחלק בין כיחרת בלע לאיסורא בלע ולשיעור רש"י קשכ קושיא זו. ולפמ"ש אחי שפיר דכני סכיני נמי איסורא בלע הוא דברי כבר לאחר זמן איסורו הוא, אבל החס מיירי ר"א בשפוד ואסכלכ של כקדש שפדיין לא בגיע זמן איסורו, ולכן שפיר קאמר רב אשי כיחרת בלע. ועיין ר"ן שגורם לכדיא בדברי כרצ"ד דפסחא בדל"ת, וכן כתבו בחוס' (חולין ח' ע"א, ע"ז ע"ו ע"ב) ע"ש, כן כי' נראה לכאורה. אלא דאחי

מחשבה וביטול מחשבה, שכרי כחז ר"ח לכדיח (חוס' חולין כ"ל) דיש לחלק גבי חמץ דכיתור בלע אפי"ג דכשתח דפליט כוי איסורא מ"מ בשעת בליעת כוי כיתורא, מבואר דס"ל לר"ח דאפילו כשתח בשעת פליטת כזר איסור הוא אפי"ג אית ליה דין דכיתורא בלע. גם משאר פוסקים לכאורכ נראה דכגס דשעת פליטת כזר איסור הוא, מ"מ כיון דכיתורא בלע קיל הוא, וי"ל ולי"ע.

מש"כ הרמב"ן דב"ע חמץ קודם הפסח היי איסורא ב"ע

וחננה כרמב"ן ז"ל בעלם לן מרגליות עובד כח דכיתורא בלע, וכח דכל הכלים כבולעים מחמץ אפי"ג שבלעו קודם הפסח מ"מ מיקרי איסורא בלע וכל שחשמישן ע"י כאור לריכין ליבון, ולא אמרו כיתורא בלע אלא בקדשים שבשעת בליעתם של כלים לא כ"י שם איסור עליו, שעדיין לא נקרא נותר. לפיכך לא חל שמו על אוחז בליעת מופעת שנשארה לאחר הגעלה, ומש"כ סגי לכו בשפוד ואסכלל של קדשים כבגעלה. אבל בחמץ כיון שח"י שמו עליו קודם שנבלע בכלים הללו, בשעת בליעתן איסורא בלעו. כצ"ח כר"ן כאן, וכחז שכן נראה דעת כר"ף בכלכותיו שכתב דברים שנשחמש בכן ע"י כאור כגון כשפודין ואסכללות מלבדן ולא חלק כלל בדין זה לענין חמץ, משמע דס"ל שאף לענין חמץ דינן כן. וכא דרב אשי בין לענין חמץ בין לשאר איסורין שצחורכ בדין כן אפי"ג שסכין נשחמש בו ע"י כאור חנן בכל כלי צחר רוב חשמישו חזלינן, שכרי ללוחיות וכוסות וקיתוניות ששנינו בכן מדיחן ח"ח שלעתים רחוקות לא ישחמשו בכן בחמין ואפי"ג סגי לכו כדחכ, אף הסכין ג"כ אפי"ג שלפעמים ישחמשו בו ע"י כאור חנן רוב חשמישו בכן ומש"כ סגי לכו כבגעלה ברוחחין וככ"ר. ומיכו כלי ראשון צעי, דזימנין דמעיל לכו בדודאי דצשרא וכו"ל כעין כפא, וכ"כ בעל כלכות גדולות ז"ל. ואפי"ג שאין עיקר חשמישו כן, כיון שפעמים משחמש ע"י כאור ממש ולזה לריך ליבון ופעמים בכלי ראשון ולזה לריך בגעלה ככ"ר, אפי"ג שכרצכ פעמים משחמש בו בכלי שני כעילו חכמים ככשר כציוני שכוה לריך לחשמיש חמלעי שלו דכיינו ברוחחין וככ"ר, ח"נ אגב דוחקא דסכינא כחמירו עליו ע"כ.

ומבואר שעת כרמב"ן ז"ל דכיתורא בלע ואיסורא בלע חלוי בשמח דכל ששם איסור עליו אף דאחתי לא כגיג זמן איסור כיון ששמו עליו וכזמן ממילא יבוא מיקרי איסורא בלע, וכל ששם כיתור עליו ולאחר שבלע לריך שיחול שם איסור על כבולע זכו שנקרא כיתורא בלע. ולכן בחמץ כיון דשם חמץ עליו מיקרי איסורא

בלע, וס"ל לכר"ן שזכו ג"כ דעת רש"י ולכן חינו מחלק בין חמץ לשאר איסורין ולכולכו מכני בגעלה ברוחחין. אלא דלשיטת זו תקשכ מגמ' חולין (דף ח') ומחוספחא (סוף ע"ז) וירושלמי (שם פ"כ כע"ו) דמפורש דכני לריכין ליבון. וכר"ן ז"ל כרגיש בזה וכחז דלשיטת רש"י ז"ל כא ששנינו בחוספחא משבשחא הוא, וכירושלמי פליג אש"ס דילן וקיי"ל כבבלי. וכא דפ"ק דחולין כחם לא מעייל נפשיה בדין זה דבגעלה או ליבון. ובאמת כי קשה מאד לשבש כספריים, וגם למכ לן לשוייכ כירושלמי חולק אש"ס דילן במקום שאפשר לכשוותן, ולמעט במחלוקת עדיף ולקיים שניהם.

בבליים הולכין בתר רוב תשמישן

וח"י נראה לומר דרש"י נמי יכול לפרש דלא פליגי כירושלמי ובחוספחא אש"ס דילן, וכא דבכל איסורין חנן כסכין לריך אלא בגעלה לאו בכל סכין קאמר ליה רש"י אלא בסכינים שלא נשחמשו ע"ג כאור, וכי חמץ מאי קמ"ל, כא גופא קמ"ל דאין נפ"מ בין חמץ לשאר איסורין ולכוליא בזה מסברת כר"צ"ד ור"ח דס"ל דחמץ מיקרי כיתורא בלע וקיל הוא משאר איסורין קמ"ל דלא, אלא חמץ נמי מיקרי איסורא בלע וכסברת כרמב"ן. אבל ככ"נ כיכא דבלע ע"י אור ליבון צעי בין של חמץ בין של שאר איסורין, וכני שמיירי בחוספחא מיירי שחשמישן ע"י כאור וע"י ברוחחין ולכן צעי בכו ליבון.

וברא יחייש צ נמי קושיא כאחרונים ז"ל אמר שכתב כר"ן ז"ל דכיון דרוב חשמישו ע"י רוחחין ברוחחין סגי לכו, אף דלפעמים משחמש גם ע"י אור חזלינן צחר רובא. וחמכו כאחרונים ז"ל וכי כלי שדרכה לבשחמש ע"פ רוב כיתור רק לפעמים משחמש בזה באיסור נימא דכלי כשרה הוא, ולמשל כלי שמשחמש בזה בכל יום י"ח שעות כיתור ושתי שעות באיסור חס לכזכיר, ואעו רוב כיתור מקוב עכרס הוא למיעוט באיסור, וככ"נ מ"ש לענין גיעול וליבון. ועיין רעק"א (סי' תנ"ח מג"ח סק"ו), וכא ז"ל ח"י דמדינא דגמ' מכני רובא כיון דכיתורא בלע, ולשיטת רש"י ליכא למימר כיתורא בלע וכדרא קושיא לדוכתן וכי רובא מקוב עכרס הוא כיון דכשתח צמיעוט ע"י כאור, ועיין בספרי משנ"כ (ח"ד סי' ל"ג) אריכות בישוב קושיא זו.

ומש"כ כר"ן ז"ל דכיון דכא כלי בלע ע"י אור וע"י רוחחין וגם ע"י לונן כעילו חכמים עליו ככשר ביוני שכוה לריך לחשמיש חמלעי שלו דכיינו ברוחחין וככ"ר לריך ביאור גדול, דסוף סוף מאי מכני בגעלה

ודמי לקדשים שג"כ בעל בששים וס"ל ר"ח כיחרא בלע. ורש"י דס"ל דחמץ איסורו במשכו שפיר ס"ל דלא דמי לקדשים כיון דחמץ חמור מקדשים דאיסורו במשכו, עכ"פ בפסח כחמירו צו ג"כ. וי"ל קלח דכרז"ד ס"ל דלאכילכ עכ"פ במשכו, אמנם אינך דחויכ גמורכ דכרי בכנאכ ס"ל דבששים ושפיר מיקרי כיחרא בלע ודו"ק. ולפ"ז נמי יש ליטכ שיעה רב אשי דלא סחרי ליה דבריו מגמ' ע"ז שמפורש שם דכיחרא בלע קיל, דר"ח ס"ל דחמץ בפסח איסורו במשכו ולא דמי לקדשים.

למ"ד איסורא בלע אם צריך לדקדק הדגעה

והנה במחבר בש"ע (א"ח סי' תנ"ב ס"ח) כתב יש לזכר להגמיל קודם שפך חמישיה כדי שלא ילערך לדקדק אם הכלים בני יומן או לאו או אם יש ששים במים וכן כל החומרות שצריך לנהוג בכלי איסור בן יומו שצא להגעיל, וכאז מדברי החוס' (חולין ק"ח ע"ב ד"כ שגפלו, ע"ז ע"ז ע"ח) וכרז"ש (פ' השוכר ח' הפועל ופכ"כ) וכמדרכי ובר"ן (סו"פ ככ"ב) וכעמ"ס משום דכ"ל נ"ע בר נ"ע דכיחרא (ע"ין ע"ז ומג"ח וח"י שם). וחמכו עליו רבותינו האחרונים ז"ל דלפי שיעה כרמב"ן ז"ל שחמץ מיקרי איסורא בלע ואף קודם זמן איסורו, א"כ אין חילוק ואף קודם זמן איסורו לריך לזכר בכל וכ"כ בח"כ (בית ד' ריש ש"ד) לכדיא דלשיטת זו אף קודם שפך חמישיה לריך לזכר בכל זכ ודלא כמג"ח, דכיון דאיסורא בלע ליכא חילוק בין ב' נ"ע או יותר, וע"ין שו"ח כרש"א (סי' רס"ב) ופר"ח וכגר"ח ושאר אחרונים ונ"ע.

שיטת המחבר בדינא דהיתרא בלע

ואכת"י פש לן מה שעלכ במחשבתך דבסי' תמ"ז (ס"ח) כתב במחבר דחמץ בפסח איסורו במשכו בין במינו ובין שלא במינו, ובספ' ב' שם כתב חמץ שנחפרצ משש שעות ולמעלה עד כלילכ אינו אוסר במשכו אלא דינו כשאר איסורין ואי נימא דחמץ מיקרי איסור גס קודם זמן איסורו, א"כ מ"ש קודם שש מלאחר שש ומ"ש משש שעות ולמעלה עד כלילכ, וכע"ן זכ כתב כה"מ (פ"ח מכ' חו"מ) בשם י"מ דלמ"ד חמץ בפסח כו"ל דשיל"מ ומשור"כ איסורו במשכו ככ"י בע"פ איסורו במשכו ואינו בעל בששים, ע"ש ובש"ך (יו"ד סי' ק"ב סק"ג). וכיון דמחבר פסק ככה לחלק בין ע"פ לפסח עלמו נמלא דלא ס"ל כרמב"ן, ושפיר פסק בסי' תנ"ב דיש לזכר להגעיל קודם שפך חמישיה כיון דכיחרא בלע ולא ס"ל כרמב"ן דגס קודם שש כוכ איסורא בלע.

ומידו לאחר כע"ן אחא מחשכ ומבעל מחשכ, שכרי ככ"י (סי' תנ"ח) כביא מחלוקת הפוסקים וכתב

ברוחחין אי נימא דכגעלכ לא מכני לחשמיש שבלע ע"י כאור. ולכן ס"ל לרש"י דאכ"נ רוחחין לא מכני אלא בבלוע ע"י רוחחין, אבל בבלע ע"י אור צמי ליבון דוקא.

חמץ גרע מקדשים הגם דהיתרא בלע

עוד כי אפשר לומר אדרבך דשיטת רש"י הוא דחמץ חמור דאיסורו במשכו בפסח ולכן בגס דס"ל כיחרא בלע וכדעת ר"ח וכרז"ד, מ"מ גרע הוא מקדשים דקדשים איסורו בששים או במאכ או במאחיים ולכן שפיר אמרינן צכו דכיחרא בלע וסגי ברוחחין, ודוקא צאם כשתמש רק ע"י כאור לעולם, אז צמי ליבון, אבל כיכא שפ"י כאור ועס רוחחין סגי בכגעלכ, ולא צמי ליבון אלא ככא ע"י כאור לחוד. אבל חמץ כיון דאיסורו במשכו חמור הוא משאר איסורין אף דכיחרא בלע, ואפשר שגורם בפסחא כמ"ש לעיל וס"ל כה"ש מפרשים שברש"א דר"ח צמכינא דפסחא מלריך חרוייכו ליבון וכגעלכ. וכ"כ בח"י חוס' ר"י מפארי"ש בשם סדר אדיר דר מחוחים דלאחר כליבון יגעיל לחומרא. ונראה דכס נמי ס"ל משום חומרת דחמץ בפסח נגעו צכ ולכן כלריכו חרוייכו ליבון ורוחחין, וא"כ בשאר איסורין שהם בששים אכ"נ דסגי לכו ברוחחין, ושפיר פסק רש"י דבכל איסורין כולן אין כסכין לריך אלא בגעלכ ורק ככא משום חומרא דפסח כלריך ר"ח לחומרא ליבון ג"כ. ולפ"ז י"ל דלא פליג רש"י אשיטת כרז"ד ור"ח, דחמץ לעלם דינא הוא כיחרא בלע אלא דמ"מ חמור הוא משאר כיחרא כיון דאיסורו במשכו, ולא דמי לכא דר"ח בע"ז דס"ל כיחרא בלע קיל הוא וסגי בגיעול אפילו לבא ע"י כאור. ומיכו בשאר איסורין נחות דרגא ומכני גיעול ככ"ג ודו"ק.

חמץ בפסח אי במיל בששים

ועל השלישית אני צא, דלולי דמיסתפינא כי אפשר לחדש עוד לפמ"ש מחלוקת הראשונים ז"ל, דעת השאילתות וסמ"ג (לאוין ע"ח) דחמץ בפסח בעל בששים כשאר איסורין וכ"כ בשם ר"ח (וע"ין חוס' חולין פ' גיכ"נ), אלא שלא רצח להקל ולעשות מעשה וכשכ"ו מוליאין חעכ בחוך חרגולת מצושלת בפסח לא כי מחירק רק כי מחיר להשכותה עד אחר הפסח. ודעת כרי"ף ורמב"ם וכרז"ש ועור (א"ח סי' תמ"ז) דאיסורו במשכו וכרז"ד כתב דבמשכו אסור באכילכ ולא בכנאכ, וגם בשו"ח כרז"ן כאריך לחלוק על ר"ח.

ולפ"ז כי אפשר לומר דר"ח ודעימ"י דס"ל חמץ בפסח בששים ממילא ס"ל נמי דחמץ כו"ל כיחרא בלע

כיחר שנתערבו בכלי של חיסור דמיקרי דשיל"מ, כרי כרמ"א (יו"ד סי' ק"ב) ר"כ לומר דעמח בעל בדשיל"מ, וכש"ך (שם סק"ע) כאריך לכביא רחיות מירושלמי ופוסקים ראשונים ואחרונים דגם עמח לא בעיל. וכגם דמחצר (יו"ד שם ס"ג) כחז דכלי שנאסר בצליעת חיסור שנתערב באחרים בעל ואין דנין אותו בדשיל"מ, כיינו דוקא שבלע דבר חיסור, אבל כלי שבלע חמץ בפסח שפיר מיקרי דשיל"מ כמבואר ח"א (סי' חמ"ז) בשם הב"ח ע"ש, ועיין יד אברהם (יו"ד כ"ל).

חמץ קודם הפסח לא מקרי דשיל"מ

וח"י אפשר לומר דדוקא חמץ בפסח קרי ליה דשיל"מ, אבל קודם הפסח לא מיקרי דשיל"מ שכרי עדיין כולו כיחר כוא, אלא דמ"מ לאחר שש כיון דנחחדש בו חיסור כו"ל דשיל"מ לאחר הפסח לשיטתו. אלא דא"כ גם ל"ע דחמץ בע"פ לא יבעל בששים לדעת כרמב"ן, וכמ"ש כ"כ לדעת כרמב"ם ז"ל בשם י"מ. וי"ל דלוי בחרי עממי, לדעת רש"י דהטעם כוא דעד שחאכלנו באיסור חאכלנו בכיחר ככ"נ קודם שש כיחר כוא לאכלנו ול"ל קודם שש דכו"ל דשיל"מ דברי עכשיו מותר לאכלנו בכיחר. אבל לעטס כר"ן דנקרא מין במינו כיחר בכיחר כלוא ככא שם חמץ עליו אפילו קודם זמן איסורו וכו"ל דשיל"מ ודוק.

אי איכא מאן דפליג אדינא דדשיל"מ

והנה כרמב"ן במלחמות כאן כחז דר"י פליג אר"א דס"ל דין דשיל"מ וס"ל כרצון דר"ש בנדרים דפליג אר"ש דדין דשיל"מ. ודבריו תמוכים מאד, שכרי דין דשיל"מ אינו מדברי רב אשי שנאמר דפליג עליה ר"י, וברייתא כוא בפ' הנודר מן כירק ר"מ אומר כל דשיל"מ לא נתנו בו חכמים שיפור וחכמים לא פליגו עליה אלא בדבר שאל"מ, אבל בדשיל"מ מודי ליה דכוי במשכו. ושנינו בביכורים מעשר שני וביכורים אסורים בכ"ש מלאכול בירושלים ובעטס משום דשיל"מ כמ"ש בירושלמי שם ובמפרשים. וכבר ראינו בשעכ"מ שביא שיטת כ"י לרבינו יונה למס' פסחים שכחז דר"י פליג אר"א דדין דשיל"מ, וכשעכ"מ (פ"א מהל' חו"מ) חמץ עליו מכני"ל, ולא כרגיש דגם כרמב"ן ז"ל במלחמות דעתו כר"י כני"ל ובעטס כמלך כרגיש בזכ ע"ש.

ובד"י כחצוי דשכלי בילכ (ל"ע ע"א) גבי כאשכ ששאלה מחברתה חבלין ומיס וכו' אמאי לא בעלי בששים, ותי' אמוראי כל אחד לפי דרכו בקודש, ורב אשי אמר משום דכו"ל דשיל"מ וכל דשיל"מ אפילו בחלק לא בעיל. ומשמע לכאורכ דפליגי עליו חבריו ולא

רבינו ירוחם שדעת רוב הפוסקים כרמב"ן וכגכ"מ שזכירו סברות אלו וכחצו שבעולם נכחו כדברי האוסרים, ועיין עוד סי' חנ"ב שם. וכגכ"א ז"ל (סי' חנ"א סק"ג) כחז דעת כרי"ף וברא"ש כדעת כרמב"ן, גם דעת כר"ן נראין כדברי כרמב"ן, ולפי סברתו נראה דזכו ג"כ שיטת רש"י ז"ל ע"ש בפסחים. וכא דכחז בסי' חמ"ז דמחלק בין לפני שש ובין לאחר שש, י"ל דלא חלו כל כח דודאי איכא נפ"מ בין קודם פסח לפסח עלמו, דלחומר איסורו כחמירו בפסח עלמו. ועיין ש"ך (יו"ד כ"ל) שדחז ג"כ דברי כ"כ, וא"כ כדור קושיא לדוכח ול"ע.

לישב פתירה בדברי הרמב"ן לשיטתו דחמץ דין דשיל"מ

והנהגה כס"ד בפקדס קושיא אחת, דכרמב"ן ז"ל (ס' במלחמות בסוגיין ד"כ ועוד אחר רבא) כחז דחמץ כו"ל דשיל"מ וס"ל כרמב"ם בזכ. ולא קשכ ליה כא דא"כ שלא במינו יבעל בששים ח"י דרבא גזר בחמץ בזמנו שלא במינו חטו מינו כרז, וכיון דקיי"ל כל דשיל"מ אפילו בחלק לא בעיל ח"א לנו לומר דתערובות חמץ בפסח שיכא בעל לעולם במינו, וכיון שכשווכ רבא שאינו מינו למינו למדנו שכולן במשכו ע"ש. ומעתה תקשכ לן בחרתי, חדא דלכאורכ דברי כרמב"ן סתרי ניכר, דלפיל כבחנו בשמו דחמץ לעולם מיקרי איסורא בלע אפילו קודם הפסח כיון דשמו עליו, וא"כ כיון דאיסורא כוא כל כשנכ א"כ כאיך קרא ליה דשיל"מ, ולעטס רש"י דעד שחאכלנו באיסור אכתי יש לישב דככ"נ מיקרי דשיל"מ מעמח דעד שחאכלנו באיסור, אבל לעטס כר"ן ז"ל דס"ל דכו"ל מין במינו ודאי תקשכ.

והשנית דלפי שיטתו דחמץ כו"ל דשיל"מ א"כ כאיך אפשר במליחות להבעיל ברותחין לכלי חמץ בכלל, שכרי מבואר בפוסקים דפסח עלמו אין להבעיל כלים אבל מותר ללבן. וכחצו בעטס דחמץ בפסח איסורו במשכו, ובכגעלכ כיון דעכ"פ נשאר משכו ולכן אסור בפסח, אבל בליבון לא נשאר כלום (עיין ד"מ סי' חנ"ב ובע"ז סק"ו). וכיון דבכגעלכ לעולם נשאר משכו, ולכרמב"ן דכו"ל דשיל"מ ואפילו בחלק לא בעיל, כאיך מכני בעלכ בכלל. ובשלמא למ"ד דחמץ איסורו כשאר איסורים רק שחכמים כחמירו עליו בפסח שיכא במשכו אחי שפיר דקודם פסח לא כחמירו, אבל לכרמב"ן קשכ וכני"ל.

[והב"ח אחד כעיריני דדילמא דשיל"מ לא שייך בצלוע, וכשחצוי לו דמלכד דמלינו לכדיח בשחי כלים של

תמידת הב"ח ושעדים על ר' שמואל מבתברק

עוד כביא כביא בשם ר' שמואל מזונברק דמדקאמר בפ"ק דביאכ דחר כבי ולרז אשי דאמר כל דשיל"מ אפילו דדרבנן לא בעיל מאי איכא למימר אלמא דלא קי"ל כרז אשי דר"ח פסק כל כיכא דאמרינן כבי אין כלכך כן ע"ש, ולא נמלא לו למכרש"צ חזר כי כולם פסקו כרז אשי ע"ש.

ישוב לקשיית הב"ח

וראשונה במה שכחז כביא דלא נמלא לו למכרש"צ חזר לפענ"ד מלאחי לו חזרים גדולים כי רבים הם ורבותיו הם רבינו יונת כביי כשיעב למס' פסחים כביאו כשעכ"מ בפ"א מכל' חמץ ומלא כחז וז"ל ואע"ג דכל איסורים צ"ל ככא שאני משום דחמיר וכו' ועוד דשיל"מ הוא דכא לאחר הפסח מותר מדאורייתא, ומדרבנן ע"י חערובות מיכא, וכל דשיל"מ אפילו בחלף לא בעיל כדאסיק רב אשי בשלבי ביאכ, ור"י דקאמר צ"ל פליגא ארז אשי וליחא ע"כ דבריו. ותמכ כשעכ"מ כ"ל דלא מלינו בשום מקום מחלוקת דין דשיל"מ. וכא דשיל"מ אינו משל רב אשי שנאמר דר"י פליג ובפרק כבוד מן כירק אמרו שם בצרייתא ר"מ אומר כל דשיל"מ לא נחנו חכמים צו שיעור וחכמים לא פליגי עליה אלא דבר שאל"מ אכל דבר דשיל"מ מודי ליה, וכוא כקושיא כביא ז"ל, ותי' כשעכ"מ ע"פ דעת כראש יוסף דלא אמרו דשיל"מ אלא כשאיסור הוא מחמת עלמו כגון חלב ודס וכיוצא שכוה עלמו אסור אמרינן דשיל"מ אכל כשכדבר המעורב הוא דבר מותר אלא שמחמת בזמן הוא אסור ככא לא אמרינן דשיל"מ דכוא עלמו מותר הוא וציוס שנאמר אין לו ביתר לעולם וביאכ שנולד כצו"ע אע"ג דכוא עלמו מותר כיון שלא ביתר לו שעת הכושר משנולד כו"ל כאיסור מעיקרו, ואפשר שלזכ כיון רבינו יונת דכאיסור ככאי פליגי חנאים אי מקרי דשיל"מ ע"ש.

ובאמת בסמוך כראתי לדעת דשיעט כרמז"ן במלחמות פסחים ל' דס"ל דכא דשיל"מ לא בעיל לאו ד"כ ור"י פליג על זכ ע"ש באריכות ומשמע לכאורכ דפליג אפיקר דינא דשיל"מ וס"ל דלרבנן בעל ע"ש, ועיין ריעצ"א ע"ז דף ע"ג שביא בשם רבו כרא"כ דשיל"מ רב אשי הוא דס"ל ואחי אליבא דר"ש ולא לשאר פוסקים ע"ש. ובזכ נראה דאפי' נדחוק דבריו כביא דכוונתו דלא מלינו מי שפסק כרבינו שמואל מזונברק וברי גס לזכ מלינו וכדו"ק.

ס"ל דין דשיל"מ, דאל"כ אחאי דחקו כולכו ולא אמרו משום דשיל"מ, ועיין חוס' (שם ל"ח ע"א ד"כ ולבעיל, ל"ע ע"א ד"כ משום). ולפמ"ש כרמז"ן אחי שפיר לכאורכ דבר זכ מחלוקת כפוסקים כוא ולאו כו"ע ס"ל.

נפ"מ בין דבר האסור מעצמו לאיסור התלוי בזמן

וראיתי כשעכ"מ שילא לחלק בין דשיל"מ מאיסור כגון ביאכ שנולד כצו"ע וכיו"צ שעכשיו אסורכ ולמחר חכ"י מותרת ולא חאסור עוד לעולם, ובין דשיל"מ שאינו אלא מכח בזמן כגון מוקץ וכיו"צ. ודשיל"מ מעלם איסור כו"ע ס"ל וליכא בזכ פלוגתא, אכל דשיל"מ מלד בזמן לאו כו"ע ס"ל אלא ר"א. ולכן חמץ בפסח שאיסורו מפאת בזמן ולשנכ ככאכ יחזור ויאסור ולאחר הפסח יותר, ככ"ג ס"ל לר"י דלא כוי דשיל"מ, ור"א ס"ל דגם ככ"ג כו"ל דשיל"מ. ועיין ספר מנחת ככן (כל' חערובות דף ל"ח) דס"ל דמוקץ אינו בכלל דשיל"מ מפני שחזור ונאסר לשנכ ככאכ וליו"ע ככאכ, ועיין יו"ד (סי' ק"צ). ובזכ מיכש כשעכ"מ שיעט רבינו יונת מדר"א כאן, ועיין בטעם כמלק שם.

ולאחר כסליחכ דצריכס ל"ע, דכרי לכרמז"ן במלחמות ודאי א"א לומר כן, שכרי כחכ לכדיא דר"י פליג אפילו בעכל דלדין כו"ל דשיל"מ ור"י פליג בזכ ע"ש. וטבל לא כוכ איסור כחלוי בזמן אלא איסור מעלמו ועיין פסחים מ"ח ע"א חילוק בין עכל שאיסורו דאורייתא ובין איסור כחלוי בזמן, וגם כשיותר יותר לעולם ולא יחזור לאיסורו, וא"כ ע"כ כרמז"ן ז"ל לא ס"ל לכאי חילוקא, ומשמע דרבינו יונת וכרמז"ן ז"ל כשיעב חדא חזלו, ודו"ק.

תמידת הב"ח על הפוסקים דדבר החוזר לאיסורו מקרי דשיל"מ

ודע דכביא יו"ד (סי' ק"צ) כתב כל דשיל"מ וכו' ואסיק רב אשי ספק יו"ע ספק חול כוי דשיל"מ וכך פסקו כפוסקים ומכ שקשכ על זכ ממנחות פרק ר' ישמעאל (דף ס"ח ע"ב) דקאמר רב פפא ורב כונא אכלי חדש באורחא דשיתסר נגכי שיכסר קסברי חדש בחו"ל דרבנן ולספיקא לא חיישינן וכשחא כלא כוי דשיל"מ וכו"ל לאסור חירן במרדכי בארוך פ"ק דביאכ דכתם מיירי כספק קיצועא דירחא ואנן בקיחין בקיצועא דירחא וכר"ר יו"ע ח' דלא מקרי בשום דוכחא דשיל"מ דבר כחזור לאיסורו לשנכ ככאכ כגון חדש וכ"כ צ"ל כל שעכ משום כר' חיים כככן ועי' במרדכי שלפנינו שליחא לזכ אלא בחידושי אנשי שם כביא שם בשם רבינו פרץ ח' זכ ובפ' כ"ש כביא כן בשם רבינו חיים כככן.

ראי' דתי' השעיהם מתום' ביצה

דכ"ג נמי כו"ל דשיל"מ ואזני ורצא ס"ל דכ"ג לאו בכלל דשיל"מ וכתי' ב' של כחוס' וכו' דלא בעל יש לכם טעם אחר לאזני ורצא ולא משום דשיל"מ, וכו' מיושב נמי דלא יכיו דברי כחוס' סותרין מייניכ וזיכ דדק ל"ח ע"א כחצו דכ"ג לא שייך דשיל"מ משום כו"ל תחומין ואינו חלוי בטעם ח"כ תחומין קיל ובעלי וכו' כחצו אדרבא דתחומין שאני דחמירי ולפמ"ש אחי שפיר דרב אשי כ"ג ס"ל דתחומין חמור אבל כגמ' ס"ל אדרבא דכ"ג לא כו"ל דשיל"מ בכלל.

שלשה דינים ומיתים בדשיל"מ

והצראה כס"ד דיש צדין דשיל"מ ג' מינים דכ"ג כגמ' יבמות פ"ב ע"א אהא דאמרו חתוכות חטאת טכורות שנחפרו במאח חולין פריך ולר"ל מ"ש רישא ומ"ש סיפא רב אשי אמר סיפא משום דכו"ל דשיל"מ וכל דבר שיל"מ אפילו בחלף לא בעיל וכו' דרב אשי בדוחא למאן אי לכאן מישרא שרי אי לישראל לעולם חסור אלא כוא דר"א בדוחא כוא ע"כ מבואר מיכו דרב אשי ס"ל דאפילו כ"ג מקרי דשיל"מ ונראה כיסוד לזכ, א) כיכא דכאסור וכו' דשיל"מ ונראה כיסוד ועחיד לכחיר כ"ג כ"ע מודי דכו"ל דשיל"מ, ב) כיכא דכחיתר אינו עחיד לחדש שום דבר ולמי שאסור יכ"י חסור לעולם ולמי שמוחר מותר גם עכשיו כגון חתוכות חטאת וכיוצא בזכ כ"ע ס"ל דלא כוי דשיל"מ כמו שאמרו לו לר"א בדוחא כוא, ג) כיכא דכחיתר עחיד לבא ולחדש אבל אינו חלוי בחפץ אלא מחוץ לחפץ וחלוי בשם בעלים או שחלוי בזמן כגון מוקצא וכיוצא בו כ"ג פליגי, א) דכ"ג ס"ל דכ"ג לא כוי דשיל"מ וכן י"ל דס"ל רב פפא, ורב אשי ס"ל דכ"ג נמי דשיל"מ כוא, ועיין פ"ח י"ד סי' ק"י ס"ק מ"ו דכתב דרב פפא דמוקי כחנא דליטרא דקליפות ע"כ ס"ל ס' דרבנן להקל בדשיל"מ וכ"כ השעיהם פ"ב כ' י"ט, ועיין מלא ברעיס אוח דל"ח ס"ק ע"ז בשם גאון צפי' על כר"מ ה"י י"ט דאזני ורצא בביא ל"ח ס"ל דכאסור דרבנן דשיל"מ בעל ע"ש.

ולפ"ז לכאורכ שפיר יש ליישב שיעת רבינו שמואל מבונבר"ק דלא קיי"ל כרב אשי כהא דודאי בעלם דין דשיל"מ קיי"ל כרב אשי וכו' לא פליגי כ"ע וכדעת כב"ח ומיכו צדין דשיל"מ מדרבנן ומכ"ש בספיקא דרבנן ס"ל דלא קיי"ל כותיבו וכו' בראחי שיעת כרמצי' במלחמות פסחים ל' דס"ל דהא דשיל"מ לא בעיל לאו ד"ה ור"י פליג על זה ע"ש באריכות אלא דשם משמע לכאורכ דפליג אעיקר דינא דשיל"מ וס"ל דלרבנן בעל ע"ש, ועיין ריעב"א ע"ז דק ע"ג שכתב בשם רב' כר"א דשיל"מ רב אשי כוא דס"ל ואחי אליבא דר"ש ולא לשאר פוסקים ע"ש.

ותי' השעיהם לפענ"ד כיון דתי' חוס' ביאכ (ל"ח ע"א) ד"כ ולבעיל מים ומלח לגבי עיסה ותמכו כחוס' כה כוי דשיל"מ שאפילו בחלף לא בעיל ותי' כתי' השני דלא דמי מים ומלח לשאר איסורים דכדבר חלוי בטעם אבל כהא איסור תחומין חלוי בשם בעלים על החפץ ובכאן שם בעל בעיסה עליו וכו' ולא שם בעלת המים וכמלח ולכך יש לו להחזיק אפי"ג דיכ"ג טעמא ולא בעיל בשאר איסורים ורבי אבא מדר לכו דאין שם בעלת המים וכמלח בעל מכאן כמו שאין שם בעל הקב בעל בעשרה קבין דנפישא, כה מבואר עכ"פ בחילוק בין איסורין שבעיטול חלוי בטעם ובין איסורים שבהיסור חלוי בשם בעלים על החפץ ועל החפץ ליכא איסורא וככ"ג שאין בהיסור קשור בחפץ לא כוי דשיל"מ, וכעין זה כתב כר"ש (פ"ו מ"ג) שביעית ע"ש ורמז עליו בגרע"א כאן.

ישוב לתום' עירובין מ"ה דליקצי שביתה בעבים

ובמש"כ נראה ליישב קושית כחוס' עירובין מ"ב ע"ב דפריך שם כגמ' אדר' ינחק דאמר במים של כפקר דליקצי שביחכ בעבים שנחפרו צפוי"ט עסקינן ודילמא כנך אזלי וכו' אחריתי ניכו ומשני דאית לכו סימנא בגוייכו ואיבעית חימא כוי ספק דדבריהם וספק דדבריהם להקל ובהקדו כחוס' דכוי ליכ דשיל"מ ואמר רב אשי דאפילו בחלף לא בעיל ותי' בעירוב הקילו וכו' כגמ' ביאכ ל"ע קאמר רב אשי לכדיא דאפילו בתחומין לכו"ל מרשות זכ לרשות אחר כו"ל דשיל"מ ואדרבא כחוס' (בדף ל"ע ע"א) ד"כ משום כחצו דגבי תחומין שאני דחמירי כאילו כוי מין צמינו ואינו בעל ונמלא דבריהם תמוכין כרצא מדברי רב אשי ביאכ ל"ע כאן דמבואר דאפילו בעירוב כו"ל דשיל"מ, חמס לפמ"ש כתי' כב' אחי שפיר דככונכ כגמ' ליישב אליבא דרב ינחק או עכ"פ אליבא דשאר כחנאים וכו' לא ס"ל דשיל"מ באיסור תחומין דאין באיסור על החפץ דליבעל טעמא וכו'.

והצ"ח כגמ' ביאכ ל"ח מסיק וטעמא מאי פי' כש"ס צפי לכ כיון דלאו חירוצא ניכו כנך שנוי טעמא דמחני' דלא בעיל מאי כוא ואמר אבי גזר שמה חפשי עיסה בשחפות ואחי למימר נמי דיוליכוכ כל אחת ואחת למקומה ורצא אמר תכלין לטעמא עבדי וטעמא לא בעיל ור"א אמר משום דכו"ל דבר שיש לו מחירין וכל דבר שיש לו מחירין אפילו בחלף לא בעיל, ויש לדייק ואע"פ אבי ורצא לית לכו דין דשיל"מ ואמאי לא אמרי כרב אשי וע"כ דכהא פליגי דרב אשי ס"ל

בדרבנן לא אמרין דשיל"מ אינו במל' וישב' להדש"ב

איברא דאפילו לפ"מ דקיי"ל דלא כרבינו שמואל
מבונבר"ק מ"מ נראה ליישב קושיא המרדכי
מכא דרב פפא ורב כוונא אכלו חדש באורחא דשיחסר
נגכי שצטר ולא חיישי משום דשיל"מ לפמ"ש דאצ"י ורבא
פליגי ארב אשי צמים ומלח וס"ל דדרבנן לא אמרין
דשיל"מ אפילו בחלק לא בטיל וכבר כרתי לעיל דרב
פפא דמוקי לה כהנא דליערא דקליעות לא ס"ל כרב
אשי וכמ"ש הפרי"ח סי' ק"י כנ"ל להדיא ולפ"ז מעיקרא
לא קשיא מידי מכא דמנחות דרב פפא ורב כוונא בריב
דריי אכלי וכו' דרב פפא לשיטתיה דס"ל דדרבנן וכו"ש
בספק דרבנן לא אמרין דשיל"מ לא בטיל וממילא ליכא
איסור ג"כ משום ספיקא דרבנן לקולא ולכן שפיר אכלו
ולא חששו משום דשיל"מ ושפיר מיושבת קושיא המרדכי
וכצ"ח מכא דמנחות, אלא דאכתי פש לן קושיא הלל"ח
אמאי רבנן דרב אשי אכלי בלפרא ומפרש דס"ל חדש
בצ"ז דאורייתא דלמא כוי דרבנן ואכלי בלפרא משום
דברמשא אכתי כוי ליכ דשיל"מ ולשיטתיה פכ"פ אינו
מוכרח דס"ל דכוי דאורייתא וי"ל.

תמידת הפרי"ח ע"ל המרדכי ורי"ח

והנה הפרי"ח יו"ד סי' ק"צ כביא דעת המרדכי כנ"ל
ושיטת רבינו חיים ורבינו יו"ע דלא מקרי דשיל"מ
דבר בחזר לאיסורו כגון חדש ותמכ עליהם בחרתי חדא
דבשלמא בחמץ שייך שפיר למימר שחזר לאיסורו לשנה
כבאח לפי שכחמץ עלמו אם ישאר לפסח כבאח חוזר
ונאסר ולא כותר לגמרי אבל חדש מה שייך למימר כב
שחזר לאיסורו לשנה כבאח וכלא גם איסור נולד וכל
האיסורין חוזרין ונאסרין ולא ידעתי טעם נכון לחלק
בין אלו לחדש וח"ו יש לתמוך עליו דאישתמיטתיה חלמוד
ערוך צמס' נדרים צפ' כנודר מן הירק דגרסי' בהם כל
דבר שיל"מ כגון עבל ומעשר שני ובקדש וחדש לא נחנו
צמס' חכמים שיעור ואיתא נמי צירושלמי ובחוספתא
בחרומות ומבואר דחדש כוב דשיל"מ כיפך דעת כר"ר
יו"ע ור"ח כנ"ל וקושיות אלו ודאי גדולות וחזקות הן,
וכן ראיתי בלל"ח שכתב כן מדנפשי' וכיניח בל"ע.

ולפום ריבועא עלכ במחשבתה לפ"מ דקיי"ל כיונא מן
העבור עבור א"כ תבואה שפעם כותרכ ע"י
העומר אם נזרע שוב פעם וגדלך חדש לא כי' לה
לאסור כיון דבא מתבואה שהותר כבר ע"י העומר
דאישתקד ולא אלים כבן שהוא כתבואה שנולד מכא
וכעין שמינו בתרומה עמאש שזרע דאסרו בגידולים
משום האב כדי שלא יבא לידי מכשול וככ"י להיפוך
הי"ל להיות מותר ואפ"כ קיי"ל דחוזר ונאסר ונעשה

חדש וזה שס"ל לר' יו"ע דחוזר ונאסר לשנה כבאח
חמס כדברים נראים דחוקים קלח דלאו דומיא דחמץ
כוא ג"כ, וראיתי בכתבי סי' ק"צ שג"כ דחק בקושיא זו
וח"י משום דמכר יבנה במקדש ובזמ"ז חדש דרבנן
לר"פ ור"י ויבנה מהמקדש ויכ"י דאורייתא וא"כ יחזור
לאיסורו וכגלחון ז"ל בעלמו כרגיש דדוחק דבריו ע"ש.

ביאור פברת דשיל"מ אין לו ביטול

ומה שנראה כזה בס"ד בחרתי אנפי או לפמ"ש מרן בבית
שערים יו"ד סי' קי"א ד"כ ובכדי שיתא וז"ל
דבאמא יש לבבין גם בחמץ אף שחמץ זה עלמו חוזר
לאיסורו לשנה כבאח מ"מ שייך ביה עד שחלכלו
באיסור תחלכלו בכתור לכן נראה דס"ל לרבינו יו"ע
ור"ח דטעם דשיל"מ אינו בטל כוא משום דכל דשיל"מ
אין שם האיסור קשור בגופא אלא מחוץ לגופו כגון עבל
שיכול להפריש עליו ממק"א ומע"ש ובקדש שניתרים
ע"י פדיה וכן מוקלכ ונולד אין האיסור קשור בגופו
אלא חוץ ממנו דכיינו בזמן ואנן קיי"ל כרבנן דריי
דמב"מ בטיל ועולין אין מצטלן זא"ז וכסביר כר"ן
בנדרים דאין העלם בטל אלא שם איסור בטל מיניכ
וא"כ בשלמא אם האיסור קשור בגוף כדבר שנחערב
שפיר בטיל כיון דשם האיסור נחערב בכתור אבל אם
שם האיסור כוא חלכ בדבר שחוץ לגופו כגון מוקלכ
ונולד ששם האיסור חלוי בזמן ובזמן אינו מעורב לא
שייך ביה ציעול וכן העבל ובקדש ומע"ש דאפשר לחקנו
כלא חיקון כזה אינו מעורב ויכר אינו בטל ולככי
בחמץ שחזר לאיסורו לשנה כבאח א"כ שם חמץ גורם
האיסור וכיון שבעל מיני' שם חמץ ע"י חערובות כוא
ביתר ע"ש.

חדש בזמן הזה שאין מקריבין עומר אי הוה דשיל"מ

ומעתה חדש בזמן הזה דליכא עומר דמכ"ח מותר
בכאיר המזרח ומדרבנן אסור כל כיום א"כ
מכ"ח עד לפרא דשיחסר ומדרבנן עד אורחא דשיחסר
מקרי חדש ואח"כ מקרי ישן וא"כ שם חדש אסור לעולם
דחדש יכ"י אסור גם לשנה כבאח וא"כ שם האיסור
קשור בגופו וכוא איסור חפלא חדש וכרי כוא ושמו
מעורבים בכתור ובעל ממנו שם חדש וכיון דבעל שם
האיסור ממילא כוא ביתר וס"ל דעיקר דשיל"מ נאמר
לענין ציעול דאינו בטל ושוב החמירו גם בצד"ר לחומרא
אבל בחדש דל"ש עיקר דשיל"מ לענין ציעול מטעם כנ"ל
לא מחמירין ביה נמי לומר סד"ר לחומרא ושפיר דומה
לחמץ דשם חמץ חוזר לאיסורו לשנה כבאח וא"כ
האיסור קשור בגופו ושם חדש נמי חוזר לאיסורו לשנה
כבאח ושפיר בטל משא"כ שם נולד אינס שם איסור גם

ביו"ט חבל שם באיסור הוא נולד ביו"ט וברי יו"ט ושבת
אינם מעורבים ואינו צעל וכן מוקלף.

וב"י חדש בזמן שאין עומר חבל בזמן שיש עומר חס לא
קרב בעומר עד אורחא כרי הוא חסור משום חדש
ע"ש במנחות ס"ח וברמב"ם רפ"י ממ"א וכשמקריבין
בעומר מותר מיד וא"כ שם חדש עליו גם אורחא ומ"מ
בעומר מחירו א"כ שם חדש אינו שם אי' דכא אפשר
לכיות עוד חדש ומ"מ מותר בהקרבת בעומר ואין
באיסור חלוי בגופו רק בדבר שחזן לגופו בעומר וברי
בעומר אינו מעורב ושפיר בטל ובזכ אחר בגדרים דחדש
כוי דשיל"מ ועיין בר"ן ורש"י שם שכתבו חדש בעומר
מחירו ומאי צפי בזה שבעומר מחירו ולכנ"ל א"ש דס"ל
דוקא חדש בעומר מחירו מקרי דשיל"מ חבל חדש שניחר
בבאיר המזרח לא מקרי דשיל"מ ושפיר מיושבת קושיא
הפר"ח כנ"ל, ועיין קידושין ל"ח ע"א ובפרש"י שם ד"כ
שאין איסורו וד"כ ויש ביחור וחמלא ראי' ברורכ לזכ
ובחי' על מס' קידושין כארכנו בזה בס"ד.

תרי משדו לא אמרינן בהמין

ומעתה נשוב ונישב שנראה בס"ד בישב קושיאנו
דבעור (יו"ד סי' ל"ב) בבית בשם ר"ת (בביתא
כע"ז שם סקע"ז) דדבר שאיסורו במשכו דוקא משכו
ראשון הוא דאסור חבל חרי משכו לא אמרינן. ולכן חמץ
בפסח שאיסורו במשכו חס נפל לחוך יורכ גדולכ
ומיורכ זו לאחרת ושניהם במשכו, כיורכ השניה מותרת
דחרי משכו לא אמרינן ע"ש. ובסברתי בדברים בלמדי
עם החלמידים דמשכו איסור דרבנן הוא, וחרי משכו
כוכ משכו כשני כספק דרבנן וספיקא דרבנן לקולא. או
יאמר דלא גזרו רבנן אלא במשכו, חבל כל שנעשכ חרי
משכו לאו בכלל גזירכ הוא דמילתא דלא שכיחא הוא
ולא גזרו בכ רבנן.

ולפ"ז נראה דכחוס' (פסחים ל' ע"א ד"כ לישיבוכו)
כתבו דחמץ כבלוע בקדירכ חסוב משכו שאין
רגילין להשתמש בכ ברבכ, וכ"כ רש"י שם (ד"כ וליעבד
ככו שלא במינו) ע"ש. וכיון דחמץ בקדירכ לא כוי חלא
משכו, א"כ כמגעיל כלי כוכ כעין חרי משכו דנ"ע
כמשכו במים. וא"כ אפילו נימא דחמץ כו"ל דשיל"מ
ואסור אפי' במשכו, מ"מ חרי משכו לא אמרינן ושפיר
יכול להגעיל הכלים אפילו אי כו"ל דשיל"מ, דלא נשאר
חלא כחרי משכו, ואם אח"כ יתן טעם במאכל בפסח
כו"ל כחרי משכו דאינו אוסר כלל אפילו בפסח.

אלא דלפי טעם זכ אפילו בפסח ע"מנו כי' אפשר
להגעיל כיון דחרי משכו לא אמרינן, ולפמ"ש

לעיל דמכ"ע אין להגעיל בפסח משום דמשכו עכ"פ
נשאר ואסור בפסח, א"כ כיון דחמץ בקדירכ לא כוכ
חלא משכו כי' אפשר להגעיל אפילו בפסח לטעם זכ,
ועיין ד"מ. וכחכ"ש ר"כ בחמץ לומר דגם בפסח אפשר
להגעיל ע"ש. ומיכו נראה לכוסף דכש"ך (נקב"כ יו"ד
כנ"ל) חלק אדברי כע"ז שם דחרי משכו נמי אוסר
ע"ש, ועיין לחמי חודכ (קפ"ח ע"ב) דר"כ לחדש
דבדשיל"מ חרי משכו אוסר לכו"ע, ולא כרגישו כלל
דא"כ לברמב"ן כאיך יכ"י אפשר בהגעיל למ"ד דחמץ
כו"ל דשיל"מ.

שלא בזמן איסורו תרי משדו לכ"ע מותר

ומה שנראה לחדש דאפילו לדעת כש"ך דחרי משכו נמי
אוסר כיינו דוקא בזמן באיסור וכגון בפסח ע"מנו,
חבל קודם זמן איסורו לכו"ע חרי משכו לא אמרינן
ומותר להחילכ. ולפ"ז חמץ קודם בפסח אפילו נימא
דבפסח ע"מנו אוסר אפילו חרי משכו, ומיכו קודם
כפסח לכו"ע חרי משכו מותר. וממילא אחי שפיר פסק
כמחבר אפי"ג דפסק כברמב"ן ז"ל דחמץ מיקרי שם
איסור אפילו קודם זמן איסורו, מ"מ ודאי לכו"ע קודם
זמן איסורו מכני בהגעיל משום דכו"ל חרי משכו וחרי
משכו מותר לכו"ע וכו"ל נ"ע בר נ"ע דביחורא. וכגם
דמדברי כרשב"א נראה דברמב"ן פליג ולעולם אין נפ"מ
ובצי ששים ואינו מחלק בין קודם זמן איסורו לאחר זמן
איסורו לענין בהגעיל, מ"מ ס"ל לכצ"י דאנן אכלכחא
סמכין דכ"ג מותר לכו"ע משום חרי משכו, וכ"ז קודם
זמן איסורו.

א"י דבחמץ מכח כחי קושיא ס"ל לכצ"י דחמץ בפסח
לא כוכ דשיל"מ ודלא כרמב"ן, וממילא שפיר מכני
בהגעיל לכלים, דלדעת ברמב"ן תקשכ ל"י כאיך מכני
בהגעיל, ונאמר דבחמץ בכל דשיל"מ לא מכני בהגעיל
לכלים דמשכו חמיד נשאר בכולי וימחין עד שיוחר ועד
שחאכלנו באיסור חאכלנו בביחור, או שילבן ככלי דאז
אפילו משכו לא נשאר וכמ"ש לעיל בסמוך בשם כד"מ.

וא"י נימא כחי אחי שפיר מאד, א"ל רבינא לרב אחי
כני סכיני דפסחא כיכי עבדינן, פי' דרבינא דוקא
לר"א קמבעיה ל"י דר"א ס"ל צבינכ (ל"ע כנ"ל) דגם
חמץ מיקרי דשיל"מ דחמץ כו"ל כעין חחומין שחוזר
ונאסר, א"כ כיכי עבדינן בסכיני דפסחא. א"ל לדידי
חדחא עבדינן, כלומר לשיטתי דס"ל דשיל"מ הוא ע"כ
חדחא עבדינן. ומיושב לשון לדידי, כלומר לפי שיטתי,
ואחי שפיר קושיין כע' דלעיל. וא"ל רבינא חינוח מר
דאפשר דלא אפשר מאי, א"ל כעין חדחא קאמינא
פרזלייכו בצורא דאז ממילא אפילו דשיל"מ מכני דנורא

שואף ושורף את הכל ממש. ומסיק בגמ' וכלכחא חידי וחידי ברוחחין. דאנן לא קיי"ל כרז אשי בזכ דכו"ל חמץ דשיל"מ. אלא ס"ל דכו"ל דשאל"מ. וא"ש קושיין כח'. וממילא קודם הפסח לא נאסר במשכו מכה חומרה דחמץ. ושפיר כוכ חידי וחידי ברוחחין וכבן.

שם בגמ' יין נסך דרבנן. כלומר בזכ"ז דליכא ניסוך ורק מנכג אצותיכם צידיכם.

דף ל"א ע"א

אי מפקינן דילכתא דשעבודא דר' נתן, ובשכירות הענקתה אי אכא לדר' נתן

שאני כהם דאמר לכו כי כימי דמשחצדנא ליכ לאצוכון משחצדנא נמי לבצ"ח דאצוכון מדר"ג דחניא ר"ג אומר מנין וכו'. ונחלקו הפוסקים אי קיי"ל ככה דר"ג, עיין חוס' (קידושין ע"ו ע"א). וכנה כרמז"ס (פ"ג מכל' עבדים) פסק כח"ק דמוכר עלמו חין מעניקין לו, ובפ"ג מכל' מלוג (כ"ו) פסק כר' נתן. ובמס' קידושין (ע"ו ע"א) אמרינן דח"ק לא ס"ל כר' נתן. ונמלא דכרמז"ס מזכי שטרי אליבא דהרריכו, וכבר העירו זה נושאי כליו ז"ל. וכלח"מ ח' דכרמז"ס ס"ל כרבינו נחנאל בחוס' (קידושין כ"ג) דס"ל לחלק בין מלוג לשכיר, ובמלוג אפי' ח"ק מודע לכך דר"ג ולא כחז שם אלא לענין שכירות, וכבר השיגו מהל"מ דא"כ כו"ל לכרמז"ס להשמיטנו דין זה דבשכירות לא ס"ל דר"ג. וכן הקשו שאר אחרונים, ועיין בספרי משנ"כ (כחצות ס' רל"א) שכתבתי בזה ובחי' הארכתי ג"כ.

ובש"ע (ח"מ ס' פ"ו) כתב ראובן שנושק ק' בשמפון ושמפון כלוי מוליחין מלוי ונוחנין לראובן, ל"ש נחחייב לו כבר לשמפון בשעכ שלוב ל"ש נחחייב לו אח"כ בין דרך כלואה בין דרך מקח וממכר בין דרך שכירות. כרי דכלל שכירות בכלל, וא"כ ס"ל נמי דלא כלח"מ. ועיין ש"ך וקלכ"ח ונחיצות מכ שכתבתי, ובחידושי כתבתי לבאר דברי החומים שכתב עליו כנחיצות דדבריו הם עיקר בישוב דברי כרמז"ס ע"ש.

החידוש דר' נתן בשעבוד ממון

ומה שנראה כעת עוד לפ"מ שהקשה כרשב"א (קידושין שם) דלמ"ל לר' נתן למילף מקרא דונחן לאחר אשם לו, וכי לא ידעינן דכל אשר יש ללוב כן צבית כן בשדכ הכל משועבד למלוג, וא"כ כשיגיע זמן פרעון ודאי עורף במלוג. וחי' דשערות לאו בני גוציינא ניכוו דמילי ניכוו ומילי לא משחצדנא, וכ"כ כר"ן (סוף

ולולי דמסתפינא אומר אני דכ"ג מכה קושיא זו ס"ל לכרמז"ס דשעבודא לא לריך קרא בסחם שעבוד, דממילא ידעינן דכל אשר יש ללוב הכל משועבד למלוג, אמנם ידעינן דברי ר"ח דבצ"ח יש לו צ' שעבודים שעבוד נכסי ושעבוד כגוף. וכנה לשעבוד כגוף סברא הוא דא"ל קרא, אמנם כיכא דל"ל שעבוד כגוף מנ"ל דג"כ מוליחין מזכ ונוחנין לזכ. וע"כ דע"ז לריך קרא דונחן לאחר אשם לו, או שבאמת כיכי דליכא שעבוד כגוף ככ"ג שאינו משועבד.

מצות הענקתה אי היא שעבוד הגוף

ומעתה נראה במלות הענקת ליכא שעבוד כגוף כלל אלא שעבוד ממון, שכרי החורכ אמרם הענק העניק לו מגרנך וגו' ואמרו ז"ל שאם חין לו אינו מחוייב להעניקו. א"כ עיקר החיוב הוא על הפירות שיש לו אבל חין עליו שעבוד כגוף כלל אלא שעבוד נכסי (וידעתי כי החומים נ"ל סברא להיפוך מזה). ומכ"ע נראה לי דאם לא קיים מלות הענקת אינו לוקה. ועיין באחרונים שנחלקו בזה ובעצם למכ אינו לוקה, ולפי כנ"ל י"ל כיון דחין כאן שעבוד כגוף רק שעבוד נכסי לכך אינו לוקה. וכיון דבשעבוד ליכא שעבוד כגוף א"כ מסברא ליכא נמי שעבודא דר"ג ואחא ר"ג ודרש לכ מקרא דג"כ משחצד, וכל זה אליבא דר"א, אבל ח"ק פליג דכ"ג ליכא שדר"ג כלל אפילו בעלמא כיון דליכא שעבוד כגוף. ואחי שפיר דברי כרמז"ס דבמלות הענקת פסק כח"ק דליכא שדר"ג כיון דליכא רק שעבוד נכסי ולא שעבוד כגוף ולא ס"ל דרשא דר"ג, אבל בכל מקום ככ"ג דס"ל שעבוד דר"ג אבל לא מקרא אלא מסברא וכנ"ל.

ומה מאד מדויק בזה לשון כרמז"ס ז"ל (פ"ג מכל' מלוג) שכתב וז"ל, ראובן שחי' חייב לשמפון מאכ ולוי חייב לראובן מאכ מוליחין מלוי ונוחנין לשמפון לפיכך וכו'. וכנה שינה כרמז"ס מלשון בגמ' וגם לא הזכיר כלום מקרא דר"ג כדרכו לעולם להביא לשון בגמ', וכו"ל עכ"פ לומר ראובן שחי' חייב לשמפון וכו' ונוחנין לשמפון שנאמר ונחן לאחר אשם לו וכו'. ולכנ"ל י"ל דכרמז"ס ז"ל בכיון שינה מלשון בגמ', דאף שפסק כר"ג אבל לא פסק מכה קרא דר"ג אלא מסברא ס"ל כן. ואמנם כ"ז כיכא דליכא סברא, ולכן במלות הענקת

דליכא סברא ורק לריך קרא לא פסק כר"נ חלל כח"ק.
דכ"ג לא ס"ל שדרי"נ ודו"ק.

שעבודא דר"ר רק היבא דידעין דה מפברא

שנית כי נראה לפמ"ש כרשנ"א ובר"ן שישוב קושיא למכ לריך קרא, דקרא אחי לשערות דלאו בני גוביינא ניכו, וא"כ ע"כ דעיקר שעבוד ידעין מסברא גם לדידכו. ומעתה י"ל דכרמז"ס ס"ל דשערות משעבדי באגב ובני שעבוד ניכו, א"כ דברא קושיא לדוכחא למ"ל קרא לזכ. וע"כ דבאמת י"ל קרא, וכה דקיי"ל שדרי"נ ביינו מסברא. אמנם כ"ז דוקא כיכא דליכא סברא, אבל דכענוק דליכא סברא לזכ שברי באמת אפילו לאחר גובייני נמי אין כבע"ח יכול לגבות מכעבד, וא"כ כיון דכ"י שאני משאר חובות ס"ל לכרמז"ס כח"ק, וכבן כי קלרתי. ובכא מיושב נמי לשון כרמז"ס ז"ל שלא הזכיר כלל מקרא דר"נ דונתן לאחר אשם לו וכנ"ל.

שעבודא דר"ר בגופם מי איבא

ובעיקר קושיא כרשנ"א למל"ק י"ל עוד לפי דעת רבינו יואל ברא"ש (קידושין ע"ע ע"א) דגוסס שנפלו לו נכסים כשכח גוסס אינו בר הקנאה ואין מחנחו מחנכו ואפילו הוא מיושב חשיב כח כמת. ואף ר"י אינו חולק על רבינו יואל אלא מטעמא דגוסס כ"כ כחי, ועיין יבמות (דף פ') בן שמונה עושין בו מעשה עד שיכא בן עשרים שנה, ואם מת קודם עשרים איגללי מילתא למפרע שכח נפל וכי' דינו כמת. ובזכ גם ר"י מודה דאין קנינו קנין, וא"כ י"ל דבעי קרא כשנפלו לו נכסים כשכח גוסס או באופן שכח נפל אפ"כ חל כשעבוד מכח דונתן לאחר אשם לו.

אי יש קנין לאחר מיתה

וראיתי בקובץ שיפורים כביא דעת רבינו יואל כנ"ל דנכסים שנפלו לו כשכח גוסס לא מיקרי בידו, וכקשק דכיכז מלינו בזכ"כ דמת לאו בר קנין הוא דמשמע לכונ"ע דאילו כי' דינו כמת דאינו בר קנין, ולכאורכ ראי' לדברי בגאון מכא דאמרו (יבמות כ"ו) דקניא מיחנח ומשמע דמת בר קנין הוא. אמנם כתם קנין איסור הוא אבל לא קנין ממון משום דאין קנין לאחר מיתתו, עיין רש"י (גיטין ע' ע"ב ודף י"ג).

איברא בחוס' (גיטין י"ג ד"כ וכה לא משך בחי' כשי של ר"ת) כחבו דמשו"כ בישראל מלכ לקיים דברי כמה משום דלא פסק כח מממונו דמכחו יורשין (ובחי' למס' גיטין כארכתי בזכ). ולפ"ז מוכח דלא פסק כח כמה לגבי ממונו אפילו לאחר מיתתו. וראי' מגמ' ב"ב (דף קי"ב) כדי שלא יכא לדיק קבור בקבר שאינו שלו, ואי פקע כח ממנו לאחר מיתתו א"כ נמלא חמיד שקבור בקבר שאינו שלו, ואי פקע לי' כח מממונו נמלא לדיק קבור בקבר שאינו שלו, וראי' זו כביא מרן כק"ז בב"ש י"ד לישב קושיית החת"ס וכארכתי בזכ במקום אחר.

ומיחו מרש"י (גיטין כנ"ל) משמע דמשמת פקע ליכ רשותי, ועיין חי' כרשנ"א בנדריס (ל"ד ד"כ ח"ל) ואילו מת או שנחנכו לו במחנכו לאחר כרי זכ מותר כיון דנפק מרשותי, וחנן נמי לקמן (פ' בשותפין) קונס ביחך שאני נכנס שדך שאני לוקח מת או שמכרן לאחר מותר וביחך או שדך לא משמע אלא כל זמן שכח שלו כח נפק מרשותו שרי וכו' ואפילו מת יירשנו משום דאין כיוורש יורשו אלא לאחר מיתתו דכבר נפק מרשותו כמדיר ולא מן המוריש באכ לו נחלכ אלא שכתורכ זכח לו. ע"כ מבואר דמת נפקא ליכ מרשותי, ועיין שו"ת ב"ש (י"ד סי' תל"ב). ולפ"ז כי' אפשר דדבר זכ הוא מחלוקת הראשונים, דלמאן דס"ל דמת לא פסק כח מממונו א"כ ככ"י דכי' יכול להקנות ג"כ אס כי' לו ממון ודעת, ולכפוסקים דפסיק כח ודאי דלאו בר הקנאה הוא כל זכ יש לדחוק לפי שיעת בקובץ.

ולפענ"ד פשוט כיון דקנינים מלכ ממלוא כחורכ כן (עיין חוס' ב"ב ע"כ ד"כ אוחיות, ול"ע) וכוכ ליכ ככל שאר מלוא כחורכ שכמת פטור מן כמלואות, וכיון שמת נעשכ חפשי מן כמלואות ממילא אינו בר קנין. ובזכ מובן נמי עעס דבן שמונה אס מת קודם עשרים דכוכ דינו כנפל דאין קנינו קנין. וכגאון כנ"ל חמכ דעעס דין זכ, ולפענ"ד פשוט כנ"ל.

ועוד צו שלישיכ ליישב שיעת כרמז"ס, דודאי כרמז"ס ס"ל שעבודא דר"נ מסברא ור"נ לא צא ללמוד אלא בגוסס דג"כ שייך שעבוד ואולי אפילו לאחר מיתתו, וכגון שנפלכ לו ירושכ לאחר מיתתו וכדברי החוס' גיטין (דף י"ג) דגם לאחר מיתתו לא פסקכ כח ממון. אבל כרמז"ס פליג וס"ל דאין קנין לאחר מיתתו וגם בגוסס לא שייך שעבוד, וא"כ דר"נ לאו כלכחא אלא כח"ק דקידושין דבעלמא נמי לא ס"ל כר"נ וכבן.

דף ל"ב ע"א

בפניא דהגזל חמץ ועבר עליה הפסח ואמר לו הרי שלך לפניך

עליו הפסח דוקא. אמנם בקל"ח (ח"מ סי' שס"ג אות א') השיג עליו דממ"ה, אי חשבה ליה כיזק ניכר חוץ הפסח דכיון כשרוף ח"כ כבר קנח בשינוי ולאחר הפסח יתחייב לשלם לו דמי חמץ מעליה, ואי לא כיון כיזק ניכר ח"כ חוץ הפסח נמי אמאי אינו יכול להחזיר לו ולומר כש"ל ע"ש.

ולפום ריכעא ב"י אפ"ל בתרי אנפין, או יאמר לפמ"ש בפוסקים (עי' ריעצ"א ע"ז מ"צ ע"א ד"כ גזירא ובמס' קידושין נ"ו ע"ב, רש"א נדרים פ"ב ע"א, קל"ח סי' ת"ו סק"ב, רש"י פסחים ו' ע"ב ד"כ דלא, רמ"א אור"ח סי' תרמ"ע סע' ב', נחמ"מ חו"מ ריש סי' ער"כ) אי היסורי הנאכ כיון שזו לא, ולמ"ד אסכ"נ אינם שלו ואפ"כ מלי למימר ליה כש"ל ח"כ אפילו בפסח עלמו נמי דמ"ש כיון דחזין דתחורב לא תקפידא אלא שיחזיר לו בחפץ שגזל ממנו, וכמו בשור הנסקל למ"ד דנאסר מחיים ואפ"כ יכול לומר לו כש"ל, ח"כ אף חמץ בחוץ הפסח אומר לו כש"ל אף דאינו שלו וככל מלווין לבצרו. ולמ"ד דשלו הם ח"כ דוקא לאחר הפסח שזכרנו אצל בחוץ הפסח אינו יכול להחזיר. ויש להעיר משו"ת חת"ס (אור"ח סי' ק"פ) דבחמץ בפסח כו"ע מודים שאינם שלו.

שנית י"ל דגרע"א (שו"ת סי' כ"ג ד"כ ולכאורה) עלה בדעתו לפרש מחני' (צ"ק ל"ו ע"ב) דהא דאומר לו כש"ל בחמץ דברי קיי"ל בגזל חמץ שניכר אין יכולין להקדים זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו. ובגמ' צ"ק (מ"ב ע"ב, ל"ח ע"ב, ק"כ) דכי כיכי דאינו יכול להקדים ככ"נ אין צידו להפקירו, וחמץ שעבר עליו הפסח קנסא הוא דקנסוהו, ממילא י"ל דלכאנפול מעולם לא נאסר בחמץ כהנא דלא שייך למקנסיה דכעלים אנוסים הם, והגזלן נמי לא חלכ הקנס עליו משום דאף אם יאסר כהנא אין הפסד להגזלן ע"ש. אמנם בגרע"א דחכ לעלמו פי' זה וכצ"ל דאף דהנוצ"י (מכד"ק אור"ח סי' כ', מכד"ח סי' ס"ב, ועיין מהרי"ע אלגזי בכורות פ"ב מ"ג) כתב נמי לפרש כהגרע"א דליכא בזה קנס להגזלן וכתב עליו דרחוק מדברי האמת. ולפי"ז י"ל דוקא בחמץ שעבר עליו הפסח דהוא משום קנסא אומר כש"ל ויש זה כהי עממא, אצל בפסח ממ"נ יאסר בחמץ, דאם יחזירנה לבצלים כרי מזיקם צידים שיחייבו לבצרו ונמלא כו"ל כיזק ניכר ושפיר לא מלי מחזיר, אצל אי נימא דלאחר הפסח נמי נאסר ח"כ מ"ש בחוץ הפסח מלאחר הפסח.

תנן באוכל תרומת חמץ בפסח בשוגג משלם קרן וחומש אי אמרת בשלמא לפי מדכ משלם שפיר אלא אי אמרת לפי דמים משלם חמץ בפסח בר דמים הוא. ויש לדייק דמ"מ כיון שאכל משלו אמאי לא ישלם לו בגזל אחר גזל וכעין שאמרו בגזל חמץ ועבר עליו הפסח שאומר לו כרי שלך לפניך ופטור מלשלם כנס שנאסר כהנא ואם אכלו או שרפו אפי' לאחר שנאסר כהנא חייב לשלם ח"כ ככ"נ אמאי פטור מלשלם. ולפי מש"כ כחק יעקב (אור"ח סי' ת"מ) דבגזל חמץ קודם הפסח בחוץ הפסח אינו יכול לומר לו כרי שלך לפניך ח"ש, אצל לפי מש"כ בקל"ח (ח"מ סי' שס"ג אות א') דאפי' בחוץ הפסח אומר לו כרי שלך לפניך ואפ"כ אם שרפו חייב לשלם מ"ש כהא.

והיות כי נחלקו רבותינו בסוגיא זו דבגזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו כרי שלך לפניך כנוי להאריך קלח כהא שמעתיא מכ שחנני כ' צס"ד.

תנן כהם (צ"ק ל"ו ע"ב) גזל כהמם וכזקינה וגו' גזל מעצב ונפסלכ תרומה ונעממא חמץ ועבר עליו הפסח וכו' אומר לו כרי שלך לפניך. ובגמ' (ל"ח ע"ב) מאן חנא אומרין באסכ"נ כרי שלך לפניך ח"ר חסדא ר' יעקב הוא וכו' ח"ל רבא לא דכו"ע אמרין באסכ"נ כרי שלך לפניך דח"כ ניפלגי בחמץ בפסח, אלא אמר רבא כהא בגומרין דינו של שור שלא בפניו קא מיפלגי וכו' אשכחי' רב חסדא לרבא בר שמואל ח"ל חנית מידי באסכ"נ ח"ל אין, חנינא וכשיז אה בגזלכ מה ח"ל אשר גזל יחזיר כעין שגזל מכאן אמרו גזל מעצב וכו' חמץ ועבר עליו הפסח וכו' ושור עד שלא נגמר דינו אומר לו כרי שלך לפניך, מאן שמע ליה דאמר עד שלא נגמר דינו וכו' רבנן וקחני חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו כרי שלך לפניך.

אם יבוא להשיב החמץ בתוך הפסח

ויש לדייק למכ נקט כש"ס דוקא ועבר עליו הפסח ולא נקט גזל חמץ והגיע זמן הפסח אומר לו כרי שלך לפניך, דלכאורה עיקר העעס קמ"ל דאפילו שחמץ נאסר כהנא מחזיר לו אותו בחמץ, ח"כ כ"ש בפסח עלמו. וכתב הח"י (אור"ח סי' ת"מ) דבאמת בחוץ פסח אינו יכול לומר לו כרי שלך לפניך לפי שכל מלווין לבצרו באותו פעם וכאילו שרוף ועומד דמי שאינו מחזיר לו כלום, ומכ"ע נקטו כש"ס וכפוסקים חמץ ועבר

העורר חמץ לאסור אי הוי דחוק ניכר

איברא דלכאורכ תקשכ כאיך ס"ד לומר דבשזיל שחייב לשרוף מיקרי כיזק ניכר, וכרי גמ' מפורשת (גיעין נ"ג ע"א) דכמפגל קרבן כו"ל כיזק שאינו ניכר, ועיין רש"י שם ד"כ תחוש ומכר"ס שיף ז"ל. וכנס כרמז"ן (בקונטרס דינא גרמי) וכריעב"א ז"ל הקשו דשחיתת פסולת כוי כיזק ניכר, וחי' דכי חשבי' כיזק ניכר כיינו כשנכלל בשחיתת דנמלא דאינכ שחיתת חלא גזירי חבל גבי פיוגול שחיתת רחויכ כוא חלא שדבר אחר גרם לכ לפסול כיינו מחשבת פיוגול ולכן כוי כיזק שאינו ניכר (ועיין חוס' רי"ד ריש ב"ב). מבואר דכל שפסול נעש מכיזק שאינו ניכר אפילו שחיתת מ"מ כו"ל כיזק שאינו ניכר. וא"כ ק"ו ומכ מפגל שכוה מפגל כפס ולמ"ד דבעי דיבור עכ"פ איכא דיבור ואפ"כ איקרי כיזק שאינו ניכר, כ"ש חמץ שממילא נאסר ע"י כזמן ואין כגזלן עושכ שום פעולת שחיתת ודאי דכו"ל כיזק שאינו ניכר, ועיין רא"ש (ב"ק ל"ח).

ועתה יש ג' חילוקים במאדד ממון חצירו בגרמא. האחד דבדבר כגורם לממון שנחלקו בו ר"ש ורבנן (לפיל דף כ' ע"ב ובב"ק דף ע"א ע"ב). וכוא דבר שפיקרו ממון ואינו שוכ ממון לאדם אחר חלא לזכ וכגון קדשים שחייב באחריותו וגזל חמץ ועבר עליו כפסח וכו' אחר ושרפו וכיו"צ, והלכך כרבנן דאמרו דבר כגורם לממון לאו כממון דמי ול"ע. ועיין פנ"י גיעין נ"ב ע"ב רש"י ד"כ מעמע, ובחח"ס גיעין כ"ל מלדד לומר דאסור לכחילת לעשות כיזק לחצירו ע"י כיזק שלא ניכר.

העורר חמץ ועבר עליו הפסח אי קנסוהו לגזלן

ובעיקר מחלוקת כנוצ"י וכגרע"א נראה כדן כיזן נועכ, וראשונכ נראה דגרע"א ז"ל לא ראה דברי כנוצ"י בתשובה רק ממכ שביאו בקונטרס כשואל כגאון ר' מאיר ווייל ז"ל. ולאחר כסליח כנראה דשגכ כשואל דדברי כנוצ"י ז"ל שכנראה מחוך קונטרסו כבין כגרע"א שכנוצ"י כ' לפרש דבחמץ שפבר עליו כפסח ליכא קנס לכגזלן. ובחמץ כי כמעין דדברי כנוצ"י ז"ל מעולם לא עלכ על דעתו כקדושכ לומר דליכא קנס על כגזלן חלא דעל כגזלן ליכא קנס. חבל על כגזלן ס"ל לכנוצ"י ז"ל דשפיר קנסוכו (ועיין שו"ת חת"ס או"ח סי' קי"ט).

איברא דלפי ס"ד דגרע"א דס"ל דגם על כגזלן ליכא קנס וא"כ גזל חמץ ועבר עליו כפסח מותר לכוי"ע דלגזלן ליכא איסור ולגזלן נמי אין טעם לקנסו.

וחמכני כאיך ס"ד לומר ככי, כרי גמ' מפורשת (ב"ק ק"כ ע"ב) דבעי רבא נשבע עליו מכו, מי אמרינן כיון דאי מיגנב דעי שלומי ליכ ממוןא קא כפר ליכ, או דילמא כשחא מיכא כא מנח ועפרא בעלמא כוא. מבואר דחמץ זכ עפרא בעלמא כוא. ובשלמא אי נפרש דרק לענין כגזלן כוי כחמץ עתכ עפרא בעלמא, חבל לגזלן יכול לכיות ממון אכתי יש לפרש דלגבי גזלן עפרא בעלמא כוא, חלא דאי מיגנב דעי שלומי. ומלינו כעין זכ באסכ"ג שמכרן וקידש דמייכין מקודשת (קידושין נ"ו ע"ב) ופרש"י דע"ז נ"ד כובא ברא"ש קידושין שם סי' ל"א דאיכו אסור לאיחכנווי מככ דמים לפי שכן דמי פרלכ בידו חבל לאשכ שרי לאיחכנווי שאינו דמי פרלכ לגבי דידכ ע"ש, וככ"ג כוי דומכ לשם ממש.

אבל לס"ד דגרע"א דגם לגזלן מותר, א"כ אמאי כוי עפרא. גם כסמוך (שם ק"י ע"ב) דעי רבא ככניס בגזל כגר יורשין כוו או מקבלי מחנכ כוו, למאי נפ"מ כגון שגזל חמץ שפבר עליו כפסח, אי אמרת יורשין כוו כיינו כאי דירתי מורית ואי אמרת מקבלי מחנכ כוו מחנכ קאמר רחמנא דניתיב לכו וכא לא קא יכיב לכו מידי דעפרא בעלמא כוא. מבואר דחמץ חלא גזלן לכוי"ע עפרא בעלמא כוא, וחמוכ כאיך ס"ד לומר דמותר אפילו לגזלן ול"ע. שוב דקדקתי בתשו' כנוצ"י (סי' כ' ד"כ ואמנם) וראיתי דבחמץ מלדד דגם לגזלן לא קנסו ע"ש ול"ע (ועיין שו"ת בית אפרים סי' ל"ז).

ולעיקר דינא ככ כגרע"א ז"ל דחכ שיטכ זו וכחכ דדוחק לפרש דמחני' מיירי דמותר ככנאכ, ולפמ"ש ככ לא זו דדוחק לפרש דמחני' מיירי דמותר ככנאכ חלא דא"א לפרש כן. וכנס כנוצ"י ז"ל כרגיש מדברי כגמ' כ"ל שזכרתי כסמוך ודחכ לעלמו ע"ש באריכות, וכנוצ"י (מכד"ב סי' ס"כ) כביא שם עשרה כשנות מחכס אחד וכשיב עליכס וחיוק שם דבריו חלו ע"ש.

נאנא ולא ביער חמץ מה דינו

אמנם כמק"ח (א"ח סי' תמ"ח ביאורים סק"ע ד"כ אכן) חלק כנוצ"י דקיי"ל בחמץ לא מכני מכ ככי' חנוס ואינו יכול לבפרו, א"כ מכ לי חנוס חורכ או חנוס גזלן, וכן דעת כפר"ח (שם ס"ג). וכאחרונים כביאו דברי כרמז"ן בליקוטיו דפ' כל שפכ כסוגיא דחנות ישראל וז"ל, ומסתייע כאי סברא מככוא דגזל חמץ חלמא אסור ככנאכ אף שלא עברו עליו ככ"י וכ"י. וא"ח כיון שכגזלן חייב לבפרו ועובר עליו משו"כ אסור, כלוא אין קנס זכ חלא לבפרו ראשונים וכס לא עברו ככלום, חלא שמעת מינכ שקנס זכ בין כשוגג בין

כוא ולא כפר ליה ממונא, ואמר מילתא דאיבעיא ליה לרבא פשיעה ליה לרבא כיון דאי מיגנז ממונא קא כפר כשהא נמי ממונא קא כפר הכא נמי אע"ג דעפרא בעלמא כוא כיון דאי מיגנז בעי שלומי ליה ממונא מעליא כשהא נמי ממונא קא כפר ליה. נראה דש"ס דילן פליג אירושלמי וס"ל דאפילו לאחר פסח נמי חמץ יפכ בעי שלומי, וא"כ לכאורכ אודא לן ראיחן מירושלמי דא"כ כבצלי פליג בזכ אירושלמי.

אמנם כד דייקין לא חקש כלל, דכמל"מ (פ"ג מכל' גזילא ואבידכ כ"כ) נסחפק כא בעי דרבא כנשבע עליו מכו ואמרינן דחייב משום דממונא קא כפר, אם כוא דוקא לחייבו קרבן אשם ככל כנשבע לשקר בכפירת פקדון או גזל, ואשמעינן רבא דאיו חייב שבעה כפקדון אלא כל שאינו פוער עלמו מן החשלומין אלא בכפירה זו וככא לא פער עלמו מן החשלומין בכפירה זו דבלא"כ עפרא בעלמא כוא דמכדר ליה, קמ"ל רבא דחייב שבעה כפקדון דכיון דאי מיגנז בעי לשלומי ליה ממונא קא כפר ליה, אבל לענין חשלומי כקרבן מודכ רבא דמ"ל כרי שלך לפניך או דילמא ממונא נמי בעי שלומי. וכרא"ש בפסקיו כחז דבעי דרבא דלא מיכפר ליה עד דמשלם ליה דמי חמץ מעליא. אמנם כרי"ף לא כביא כא בעי דרבא, וכמל"מ דחכ דברי כרא"ש ומסחייב מדברי ירושלמי כ"ל דלענין חשלומין נשבע דוקא מקודם כפסח בעי שלומי מעליא ושכן דעה כרי"ף. גם כי"ש (פ' כגזל סי' מ"ב וסי' ס"ב) דחכ דברי כרא"ש וס"ל דאף שמשלם חומש ואשם מלי אומר ליה כרי שלך לפניך ודחכ דברי כרא"ש ע"ש.

חייב חמץ יפה מדין כפרה ולא מדין תשלומין

ולא"י דמסחפינא מדברי רבותינו כי"ש וכמל"מ כ"י נלפענ"ד דכרא"ש ז"ל נמי מודכ דאין צ"ד מחייבין אותו בדיני אדם לשלם אלא דמדיני שמים חייב לשלם דמי חמץ מעליא, וכוא דז"ל כרא"ש ז"ל בעי רבא וכו' ומסיק דאמרינן כואיל ואילו מיגנז בעי לשלומי ממונא מעליא קכפר ליה ולא מיכפר עד דמשלם ליה דמי חמץ מעליא ע"כ. ויש לדייק מש"כ כרא"ש ולא מיכפר ליה עד דמשלם ליה דמי חמץ מעליא, ואע"ג דרבא דיני כפרה משמיטתו וכלוא דין חשלומין בעי לאשמעינן וככי כו"ל למימר ומסיק דאמרינן כואיל ואילו מיגנז בעי לשלומי ממונא מעליא קכפר ליה וכלכך דמי חמץ מעליא בעי שלומי. ובגמ' לא סיים אלא כשהא נמי ממונא קא כפר ליה וכו' לא מידי, ומאי שייטי דכרא"ש ולא מיכפר ליה דעיקר כוונתו אכפרה.

באונם בין לו בין לאחרים עכ"ל. אבל בשו"ת עין יצחק (סי' כ"ב ענף ב' אות ח') הסכים לנוצ"י וכביא לעלמו ראי' בש"מ (צ"ק ל"ו ע"ב) בשם מכר"מ מסרקוסעא דבגזל חמץ ועבר עליו כפסח לא זכ ולא זכ עוברין צ"י. ועיין מחזיק ברכה (סי' תמ"ח אות ו'), ועיין שד"ח (מערכת חו"מ סי' ח' אות ע"ז) שאסף שיטות באחרונים אלו מול אלו ע"ש.

גזל חמץ ונשבע לו עליו קודם הפסח

ומה שלפענ"ד דכנכ בירושלמי (פ' כגזל קמא כ"ג) אמתני' דגזל חמץ ועבר עליו כפסח ז"ל, חולפיי אמר נשבע לו קודם כפסח אחר כפסח משלם לו חמץ יפכ, א"כ מנא אזליא לקוסרין וכו' איה בר נש פליג על חולפיי שאין משלם חמץ יפכ ככל מודין בחמץ שמשלם חמץ יפכ ע"כ. כנכ מבואר דחולפיי מחלק בין נשבע לו קודם כפסח ובין לא נשבע, ואי נשבע לו קודם כפסח שלא גזלו משלם לו חמץ יפכ ואי לא נשבע לו ע"כ משלם חמץ כל דכו, ופשוט דחמץ יפכ ככוונת שיכול ליכנותו צו דכיון דנשבע לו קודם כפסח נחייב לו ממון חייב לשלם לו חמץ כראוי ליכנות. מבואר דבלא נשבע משלם לו חמץ שאסור בכנאכ.

ועיין פני"מ שם נשבע לו קודם פסח אמתני' ועבר עליו כפסח קאי דקחני במחני' אומר לו כרי שלך לפניך, ואע"פ שעכשיו אסור בכנאכ כוא, וקאמר חולפיי שמשכחה לך שלפעמים אפילו עבר עליו כפסח לריך לשלם לו חמץ יפכ שכוא מותר וראוי לאכול, וכגון שחצו כגזל קודם כפסח ונשבע לו וחזר וכודכ לו אחר כפסח לריך לשלם חמץ כיפכ וכראוי לו, ע"ש ובמרכ"פ שם. כנכ מבואר דכל שלא נשבע ואומר לו כש"ל בחמץ כחמץ אינו יפכ ואסור בכנאכ לכו"ע ככל אסכ"ג, וגם מדויק לשון בירושלמי משלם לו, כלומר שכחמץ יפכ לו לנגזל וחמץ זכ אינו יפכ כוא שנאסר בכנאכ לכו"ע וכו'.

דנשבע ע"ל חמץ קודם הפסח משלם לו חמץ יפה

ודמה מדברי ירושלמי כ"ל דאמר חולפיי נשבע לו קודם כפסח אמתני' משלם לו חמץ יפכ, משמע לכאורכ דוקא כנשבע לו קודם כפסח שאכתי לא נאסר בכנאכ ולכן מחייב, אבל אם נשבע לאחר כפסח שכבר נאסר בכנאכ אין משלם לו חמץ יפכ דמ"ש נשבע מלא נשבע. אמנם, במכילתין (דף ק"ב) ואמר רבא ככי אמרו גזל חמץ וכו' בעי רבא נשבע עליו מכו, מי אמרינן כיון דאי מיגנז בעי שלומי ליה ממונא קא כפר ליה, או דילמא כשהא מיכח כא מנח ועפרא בעלמא

לפניך כא מ"מ דוקא כשכחא בעין כא אם אינו בעין חייב לשלם לו דמיו אפי"פ שאילו כי עכשיו בידו אינו ממון כואיל ובשעת גזילה כי ממון עכ"ל. כהנא מפורש כחב כמחירי ז"ל דאילו כי עכשיו בידו אינו ממון ולדעת הנוב"י ז"ל כרי אילו כי עכשיו בידו נמי ממון הוא, וזה דלא כדברי הנוב"י ז"ל.

ובא"י (ב"ק ע' ע"א) הביא אמתני' דגזל חמץ אמר רב כונא נסדק דקחתי דמשלם כשעת בגזילה נסדק ממש וכו'. פי' רבינו יצחק בר' שמואל ז"ל דרב ושמואל דפליגי בסמוך דל"ל דר"י אלא ס"ל כרב כונא דכא רב יכודכ מדמכ פסלתו מלכות לנסדק, וגבי כלואכ נמי לא מלי וכו'. ואפי"ג דר"כ מדמכ פסלתו מלכות לחרומכ ונעמאח ולחמץ שעבר עליו הפסח ופשיטא דאין לו יכול לשלם למלוכ חרומכ עמאכ חשומי עכורכ וחמץ אסור חשומי כיחר, לא קשיא מידי דלגבי מלוכ יש חילוק דנפסל דמי לכוזל אבל גזל ראוי לדמוחו כיון שאין כנגזל מפסיד כלום משום זולא דכשחא. ואי נימא דחמץ אכל נגזל לא נאסר א"כ מ"ש חמץ בפסח. אלא ודאי פשוט דס"ל דחמץ בפסח ממש דומיא דחרומכ עמאכ שאסורכ לנגזל. ועיין ראב"ד בחידושו דחמץ בפסח רבוחא אשמעינן רבכ דאפילו חמץ שעבר עליו הפסח דאסכ"י הוא ולא שוכ מידי כיון דגורס לממון הוא חייב לר"ש, מיכו עיקרו כי ממון משא"כ שורף שטרותיו של חבירו ע"ש. כהנא דמפרש כא דרבכ באסכ"י ולא שוכ מידי לנגזל ולא לנגזל, ועיין ש"מ (ב"ק ק"י ע"ב ד"כ למאי נפ"מ) בשם הרא"ש ז"ל.

גזל חמץ והחזירו בתוך הפסח מחלוקת הח"י והקצוה"ח

ומעתה נבוא ונשובכ אל דברי הח"י, דהנה בקלכ"ח פשיטא ליכ דאפילו החזיר לו בפסח אומר לו כרי שלך לפניך, וכן נראה דעת הנוב"י כנ"ל. ובס' אמרי בינה (דיני פסח סי' י"ב) ילא לחלק דאם לא חבט כנגזל בפסח ח"י לומר לו כש"ל חוץ הפסח כיון דכל מלווין לבטרו לא גרע מאס גזל אח חבירו בישוב, דמבואר בש"ס (ב"ק קי"ח ע"א) דלא יחזיר לו במדבר, וא"י לכופו לקבלו כיון דלאו מקום שימור הוא וכ"י דכוותיה. ולאחר הסליחה דמי כאוכלא לדני, דבשלמא כגזל מחבירו בישוב ומחזיר לו במדבר שפיר אמרינן כיון דמדבר הוא מקום שאינו משומר ויש מקום משומר גם עכשיו צעיר יכול לומר לו כיון שלקחת ממקום המשומר מחזירכו למקום המשומר. אבל כגזל חמץ ומחזירכו לו בפסח, כהנא מפלג דין חשומין אין כאן שום טענה אלא ואין זה מקום שאינו שמור אלא שמלווהו בכך לשרוף, ואטו ראובן שחייב לחבירו ממון ואחי לוי וגזל מראובן לא יחזיר לו לראובן בגזילה

ולכן נלפענ"ד ברור דרבינו הרא"ש נמי ס"ל דמלי אומר לו כרי שלך לפניך ואין צד"י יכולין לחייבו ממון, אלא דכיון דיש עליו שבעה שוא כואיל ואילו מייגב צעי לשלומי ולכן לא מיחכפר ליכ אוחו עון עד שישלם דמי חמץ מפליא אם רואה כפרכ, אבל לפני חשומין ע"י צ"ד מודה הרא"ש דאין צ"ד כופין אוחו לשלם. גם לשון ולא מיכפר ליכ עד דמשלם ליכ משמע דרק כפרכ הוא דאין לו ודו"ק, ומלשון רש"י נמי משמע דרק אקרבן שבעה קאי ע"ש. לפ"ז שפיר כדרא סברתן מירושלמי דדוקא נשבע לו קודם פסח הוא דנחתיב, אבל לאחר פסח כרי הוא ממילא אסור בכהנא וכנ"ל.

ולפ"ז מיושב נמי לשון אומר לו כרי שלך לפניך, דלכאורכ כול"ל חמץ בפסח מחזירו כמו שכוה. ולכנ"ל אחי שפיר דבאמח אין כאן כשכ דבידי שמים לא ילא, אלא צענין שחבטו ממנו אומר לו כש"ל ופטור מדיני אדם וכבן.

גזל שלש אגודות בשלש פרועות והחזיר

שנית נלפענ"ד דאמר רבא (ב"ק ק"כ ע"א) גזל שלש אגודות בשלש פרועות וכזולו ועמדו על שחים אם החזיר לו שחים חייב להחזיר לו אחרת, וחנא חונא גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו כרי שלך לפניך עמא דאחיכ צעיכ כא ליחיכ צעיכ, אפי"ג דכשחא לאו ממונא הוא כיון דמעיקרא ממונא הוא צעי שלומי ככ"י אפי"ג דכשחא לאו שו"פ כיון דמעיקרא כוי שו"פ צעי שלומי ע"כ. כהנא כשוכ רבא שלש אגודות לחמץ בפסח, ולכאורכ מאי קמדמי לכו כרי בחמץ בפסח אפי"ג דכשחא לאו ממונא מ"מ כיינו דוקא כל זמן שכוה חתח יד גזלן, אבל לגבי נגזל ולכו"ע ממונא הוא ואגודכ זו כשלישית אינה שו"פ צעלם לכל העולם.

וראיתי לרבינו הנוב"י ז"ל שצטלמו כרגיש בגמ' זו ודחק עלמו לשבש הספרים ולגרוס רבכ במקום רבא, ורבכ ס"ל כר"י דחמץ לאחכ"פ צב"י, ולצסוף חזר צו ופי' הנוב"י מימרא שם דמיירי בחוץ הפסח, ודייק כן דאי נימא בחוץ הפסח פטור מלשלם לימא חנא רבוחא גדולכ גזל חמץ וכגיע פסח ונשרף פטור וכו' ע"ש. והנה כבר כבאחא לפיל בסמוך דבירושלמי מוקים לכ בנשבע קודם הפסח, ודעת המל"מ ושאר פוסקים דנשבע מיירי לאחר הפסח. וגם כא דגזל שלש אגודות וכו' לכאורכ לא קשה לי' ע"ש.

ובר מן דין ראייתי במחירי כאן להדיא כוותי' בס"ד וז"ל, גזל שלש אגודות וכל אחת מהן שו"פ וכו' כרי אמרו גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו כרי שלך

חידושי

מסדרים ל"ב ע"א

משנה

קמב

שפ"ז ילעך לשלם לשמעון. בקילור פשוט דמכ שכוה מחייב לצער החמץ אין זה עמנכ בשביל זה דכוכ כמי שכוה במדבר, ואדרבכ גם כוא נחחייב לצער חמץ ואס מחזירו לו אינו יכול לומר אינו רולכ צו חלל מקבלו ומצפרו שזכו מלוותו, ואין לזכ דמיון למחזיר במדבר ודבריו ל"ע.

ומה שלפעני"ד בדיוק לישנא דגמ' אומר לו כרי שלך לפניך, ולשון שלך ל"ב כול"ל חמץ בפסח מחזירו כמו שכוה. אמנכ נראה דכוכ אמרו ז"ל שני דברים אינכ ברשותו של אדם ועשאס הכחוצ כאילו כס ברשותו ואלו כס חמץ בפסח וצור ברשכ"ר. וכוכ כגזול שחייב לכשיצ אח כגזילכ אשר גזל, ודרשו ז"ל אס אפשר כעין שגזל יחזיר ואס לאו דמיס בעלמא צעי שלומי.

יש לכסחפק בככוונכ כעין שגזל, אי כהקפדכ שיכא כחפץ שלם כעין שגזל או שיכא חחכ בעלים שגזל מכס או חרוייכו יחד. ובגמ' (ב"ק ס"ו ע"א) דקאמר שינוי קונכ כחיב וכשיצ אח כגזילכ אשר גזל אס כעין שגזל יחזיר ואס לאו דמיס בעלמא צעי שלומי, משמע לכאורכ שהקפידכ על שלימות כחפץ. אמנכ, מלשון שינוי קונכ משמע דכהקפדכ ג"כ על בעלות שכ"ז שכוה ברשות כגזול יחזיר כגזול ואי ילכח מרשותו לא. וראיתי צחי' ר"ח כלוי (פ"א מכל' גז"א כע"ו) שכביא מחניחן דב"ק (דף ל"ח) וכחצ מדקאמר בגמ' (ב"ק ס"ו) שינוי קונכ כחיבא מדכחיב וכשיצ אח כגזילכ אשר גזל. כרי לכדיא דכך דינא דכרי שלך לפניך ודינא דשינוי קונכ חרוייכו חד דינא נינכו מקרא דאשר גזל, דאס כעין שגזל לא קנכ ויכול לומר כש"ל ואס אינו כעין שגזל קנכ ואינו יכול לומר כש"ל, חלל דל"ע אס זה דאינו יכול לומר כש"ל כוא משום דקני צשינוי ומשום קנייכ כוא דאינו יכול לומר כש"ל, או דנימא דמשום זה גופי' דאינו כעין שגזל משו"כ אינו יכול לומר כש"ל. וכחצ דשניכס אחת, דמשום דקנייכ אינו יכול לומר כש"ל וכמבואר לעיל (דף ס"ו) דכיכא דקני ביאוש שוב אינו יכול לומר כש"ל, וכ"נ קנין שינוי לא גרע מיאוש, חלל דגם צלאו כך עעמא דקני נמי אינו יכול לומר כש"ל משום דלא כוי כעין שגזל.

וחצח פשוט דכמו דכיכ דקני ביאוש שוב אינו יכול לומר כש"ל כ"נ אס כגזילכ נעשית כפקר ונפקעכ מרשות כגזול ולא נכנסכ לרשות כגזול מ"מ אינו יכול לומר כש"ל משום דינא מרשות בעלים ונכנס לרשות כפקר. ומעכא חמץ בפסח כיון דקיי"ל שני דברים אינכ ברשותו של אדם ועשאס הכחוצ כאילו כס ברשותו א"כ כרי כפקיעכ כחורכ חמץ זה מיד כגזול, וא"כ כיון דנפקע מיד כגזול ואינו ברשותו וגם לעצור אינו ברשותו משום דכוי חנוס א"כ חמץ זה בפסח אינו יכול לכחזירו ולומר לו כש"ל דכרי אינו שלו כלל בפסח. חבל לאחר כפסח כדרא למרייכו חלל שקנסוכו לאסור ככנאכ וממילא שפיר מחזיר לו כחמץ. וזכ שדייקו ז"ל אומר לו כרי שלך לפניך, כלומר שלך דעד כשחל לא כ"י שלך ולכן דייקו נמי חמץ ועצור עליו כפסח וכנ"ל כללפעני"ד.

דף ל"ב ע"ב

ואביחא ככזית וכו'. מכאן מבואר דכאוכל כזית מלכ אפילו אינו שוכ פרועכ ילל ידי חובצו ועיין מל"מ פ"א מכח"מ ועיין משנ"כ ח"ג סי' ל"ח-ל"ט ודו"ק.

ת"ד כאוכל חרומכ פחות מכזית וכו' עיין בית שפרים ח"ח סי' ק"פ ביאור כל כסוגיא.

דף ל"ג ע"א

תוס' ד"כ חתן לו וכו', עיין גכש"ס דלכנך חנאי וכו' כדאמרין צ' דברים עשאן וכו' ולפעני"ד י"ל לפי שיעת כפוסקים דחמץ בפסח אינו ברשותו של אדם חבל שלו מקרי וכן צכל אסכ"נ יש לו בעלים וכוכ שלו חלל שלל כוכ לכס ועיין ריעצ"א סוככ דאחרוג של פרלכ מקרי שלכס ועיין קלו"כ ח"מ סי' ח"ו סק"צ ובח"ס ח"ח סי' קע"ע שכביא דברי כמג"א וש"ג דפרלכ מקרי לכס ועיין ראצ"ד וצעכ"מ סוככ כ"כ ובקונע' ח' לכגרש"ז ח"ח סי' חל"כ ובספרינו משנ"כ ח"צ סי' נ"ז-ח-ע וח"ג סי' ק"ס ודו"ק ובזכ יש לכאורכ לישב דברי כגכ"ש ול"ע.

דף ל"ג ע"ב

דין פחות מכשיעור לענין הכשר מומחה

(סוככ ל"כ ע"ב) אחרוג של חרומכ עכורכ לא יעול ואס נעל כשר, ופליגי ר"א ורצ אסי ח"א מפני שמכשירכ וח"א מפני שמפסידכ. ופי' שמכשירכ שכלולצ נוחנין

תוס' ד"כ לאימת מחכשרי. וכר' יוסף חי' דאע"פ שאוכל מקבל עומאכ בפחות מכבינכ אין מקבל ככשר בפחות מכבינכ. וקשכ לפ"ז מכא דאמרו בגמ'

ועלים ולבונק, אבל דבר שבו אוכל אלא שאינו מקבל עומאח לר"ש משום שאי אהב יכול להאכילו לאחרים לא יופיל חיב"ק ע"ש. מבואר דחיב"ק אינו פועל אלא לעשות שאינו אוכל כאוכל, אבל אינו יכול לעשות מאוכל שאינו מקבל עומאח אוכל שיקבל עומאח. וא"כ כיון דפחות מכזית אוכל הוא אלא שאינו מקבל עומאח אינו יכול לעשות חיב"ק לשוי' אוכל, עיין בהקדמה לבי"ש מה שכתבתי בזה. מ"מ לדידן נראה לומר דעדיף, דכחם עכ"פ כאוכל אין לו שיעור כיון דכוי פחות מכזית, אבל לדידן כיון דאית ליה שיעור לענין אחרון אפשר דאמרינן מיגו.

בריה הפחותה מכביצה מכשיירה לקבל עומאח

שנית נראה לפמ"ש כמאירי (שבת ל"א וקמ"ב) דהא דאוכל אינו מקבל עומאח פחות מכזית כיון דאוכלין מכונסין דוקא כגון פת וכיו"ב, אבל כל שבוה בריב כגון אגוז ולוז וארמון ואפילו חטב פלמך ועדשכ מטמא בכ"ש ע"ש. ולפי"ז י"ל לענין ככשר נמי דכל שבוה דרי' מקבל ככשר אפילו פחות מכזית, ואחי שפיר דברי רבינו יוסף וק"ל.

דף ל"ד ע"א

מחמין לו חמין, עיין רמ"א יו"ד סוסי' שכ"ב וי"א כששורפין כחלב עושין לה כיסך צפ"ע דישאל אסור ליכנות ממנה (מכרי"ק), וכן הוא בחוס' פ' כל שעה. וכחצ כוונתי' ח' יו"ד סי' ר"א דע"ס הוא וז"ל מכרי"ו במקום מכרי"ק וכן הוא בד"מ וכו' דדרשות דמכרי"ו סוף כל' פסח, ובחוס' כס כאן ד"כ מחמין לו חמין וע"ש.

בפתיא דדיסח הדעת

ולבאודח ל"ע דא"כ דריזוי לין אינו אלא כשאין מסיח דעת וע"פ רוב כשנעמא מסיחין דעת, א"כ אחאי קאמר בגמ' סתם כלין מרלכ על כעמאות כול"ל עכ"פ דכיינו כשלא כיסח דעתו דע"פ רוב מסיחים דעת ובאיסורא דחר רובא אזלינן. עוד כתב בחזו"א ז"ל דבעיקר למאי דמסיק ר' ירמיה לקמן משום דאין זריעכ לתרומה דדריגין מהא דאמר רב ששה כיון שנעמא חשיב כיסח דעת, וכן משמע מלשון בגמ' דאמר אמריחא שמעמא דמחשכן, ואם איחא דזכ אחת דלר"ל דכיסח דעתה כוי פסול בגוף גם כאן כשנעמא כשחיליס יש בכס משום כיסח דעתה ושמעמא דר"ש אחת אלא דר' ירמיה' בוסיק עעס גם לר' יוחנן ואחי שמעמא חשיכא. ועוד מעיקר מימרא דר"ל משמיה דר' בושעיא מוכיח ר"י דלא חשיב כיסח דעת כשנעמא לחוד, דאם איחא דחשיב כיסח כשנעמא לחוד למכ ל"י לר"ל למימר משום

במים כדי שלא יכמוש וכשנעמא נועפין מימיו על אחריו. וברי במשנה שם איפליגי ר"מ וכו' ר"מ אומר אחריו שיעורו כאגוז ור"י אומר כזית. ולר"מ כרי שיעור אגוז קען הוא מכזית וא"כ אחאי לא יעול לכתחילה כיון דאגוז כשר ואינו מקבל ככשר. וכעולם מקשים שם בסתם עומאח דאינו מקבל עומאח פחות מכזית לדעת ר"ת, ובחשו' להגרל"י גרינוואלד ז"ל אצדק"ק לעכליס כחצתי לפמ"ש בחוס' (שבת ל"א) מיגו דחשיב שיעור לגבי עומאח מיחשיב נמי לענין שבת, וכן להיפוך מיגו דכוי דופן לשבת כוי דופן לענין סוכה, ככ"ג מיגו דכוי שיעור לענין אחרון כוי שיעור לקבל עומאח וככשר. שוב מלחתי בשעכ"מ (פ"ו מכל' ברכות) שילא לחדש לדעת בחוס' ובראצ"ד דחיבת הקודש דעלים ולבונק עומאח דאורייתא, ככ"ג חיבת הקודש משוי אוכל פחות מכזית לקבל עומאח.

גדר חיבת הקודש העושה אינו איכל באיכל

אמנם דברי השעכ"מ לכאורה ל"ע, חדא שבוה ע"מ דחב דבריו מדברי ברש"א, ועוד לפמ"ש בפני"י (פסחים ע"ו) דדבר שאינו קרב ע"ג כמזבח אע"ג שבוה קודש מ"מ לא מכני חיבת הקודש דבעינן דוקא דומיא דעלים ולבונק שקרבין ע"ג כמזבח. וא"כ אחי' נימא חיב"ק משוי ל"י אוכל מ"מ דתרומה דאינה קריבכ לגבי מזבח לא שייך חיב"ק משוי ל"י שיעור. עוד כקשך דו"ז אשעכ"מ מדברי בחוס' (ביק ע"ז ע"א ד"כ פרכ) שחקשו ל"ל לר"ש טעמא דפרכ מטמא עו"א כואיל וכיחב לכ שעת הכושר ח"ל דחיב"ק מכשיר ומשוי' ל"י אוכלא, ותי' דאין חיב"ק מועילכ אלא לשוי' שאינו אוכל כאוכל כגון נותר ופרכ שסם חסובים כעפרא

תוס' ד"כ למכ ל"י עיבור לורכ, קשך לר"י דילמא כחי פסול כיינו בדם ובזעלים דבעי עיבור לורכ, וי"ל מ"מ אחר שזרק כלול יש בו כיסח דעת כר"ר אלחנן. ובקשך במכרש"א ז"ל דעומאח נמי מביא לידי כיסח דעת כדאמר גבי שחילי תרומה שנעמא (תרומות פ"ט מ"ז), וא"כ ככ"ג נימא כשנעמא או נפסל בטבול יום שמסיח דעתו שוב מן ככשר וכיסח דעתה פסול בגוף הוא ואחאי קחני כורלכ. ויש ליישב כיון דהכא כיסח דעתה דא מן כעומאח שפיר קאמר דכורלכ על כעומאח גופה. וכחצ עליו דעל בחזו"א דא"כ נילף מהכא דלין מרלכ על כיסח דעתה, ואחי עדיף כיסח דעתה מחמת עומאח משאר כיסח דעתה. וכחצ דאין זכ ככר כשנעמא דמסיח דעתו ממנו אלא רובא ככי כוכ וכלכך כשחילי תרומה אסורים באכילכ, וכא דמרלכ לין כשלא כסיח דעתו ממנו.

הנמלה שבו ג"כ מכאן נעמא לכאורכ לא כתב משום
כיסא הדעת.

שיטת הרמב"ם בדן היסוד הדעת

ומה שנלפענ"ד דודאי כרמב"ם פסק כרז ששם נבא
דכיסא הדעת וכמ"ש בפ"א מכל' תרומות וכדעת
כרדב"ז, ומיושבת קושיא כמל"מ דלא מלא לרמב"ם
שכביא דין דכיסא הדעת. ומכ שנתן עמס בפ"א מכל'
פסכ"מ שילאו לבית כשריפכ שמה נותר הוא נלפענ"ד
משום דס"ל כרבינו אלחנן בחוס' (חגיגה כ"א ע"א)
שכתבו שם בחוס' דלא שייך כיסא הדעת לפסול רק
כיכא שבי' בידו ואסח דעתי' כימנכ, אבל כיכא שאין
בידו כגון שאבד לא שייך כחם כיסא הדעת לפסול.
וא"כ י"ל דרמב"ם נמי ס"ל כרבינו אלחנן דלא שייך
כיסא הדעת בנאבד וע"כ נשר הנמלה תעובר לורכ
מעמס שמה נותר הוא ולא משום כיסא הדעת, אבל
כיכא דאיכא כיסא הדעת ודאי ס"ל דין דכיסא הדעת,
ואח"י שפיר דברי רמב"ם ז"ל. ועיין זכחים (כ' ע"ב)
איבעיא לכו עומאכ מכו שחופיל לקידוש ידים ורגלים,
אח"ל יליאכ לא פסלכ דגברא חזי אבל ככא דגברא לא
חזי אסוחי מיסח דעתי', או דילמא כיון דכדר חזי דק
ליכ ולא מיסח דעתיכ ולא איפשטא כאיבעיא, ועיין
רמב"ם (פ"ב מכל' ביאת המקדש).

היסוד הדעת בספק איסור

והנהגה כמגנ"ש ילא לישב קושיא בחוס' בשמעתין (ד"כ
פסול) שכתבו מכל דאמרינן (לפיל כ' ע"ב) דאם
כיכא במקום המולנע יניחנכ במקום כחורפכ, ואמאי
אינו רשאי לשורפכ מיד כשמסית דעתי. וכמגנ"ש חי'
לשיעתי דלמסקנא לא קיי"ל כרז ששם וכגמ' אליבא
דמסקנא קאמר דיניחנכ במקום כחורפכ דכיסא הדעת
אינו פוסל למסקנא ע"ש. אמנם לפמ"ש נראה דודאי
אפילו אליבא דמסקנא נשאר עמס דרז ששם וכדעת
רמב"ם וכדרא קושיא בחוס'. ומיכו ראייתי לקנא
אחרונים שס"ל דדוקא בודאי הוא דאיכא כיסא הדעת
אבל בספק איסור ליכא כיסא הדעת, וככא כיון דספק
עומאכ הוא ככ"ג ליכא כיסא הדעת. ועיין פנ"י כאן
שמחלק עוד בין כיסא הדעת לזמן מרובכ כגון כא
דשחילי תרומכ ובין כיסא הדעת דבו זיוס דליכא כיסא
דדעת בו זיוס ע"ש. ועיין ריעב"א (ריש חולין ד"כ ואם
שחע) שכתב דכיון דכיסא הדעת פסול בקדשים לא
שרינן ספק שמירכ אפילו בספק בשקול, ועיין שו"ת בית
יחק (או"ח סי' קי"ג אות ו'). אמנם כי כן י"ל דבאמת
פסקינן כרז ששם משום כיסא הדעת, ושפיר כקשכ
מכרש"א ז"ל דא"כ איכא כיסא הדעת בעומאכ אמאי
אמרו כל"ן מרנכ בעומאכ וכא איכא כיסא הדעת.

איסור מדרבנן תיפוק לי' דכיון דנעמא יא כאן כיסא
דדעת שבו פסול מדאורייתא, אלא ודאי לא חשיב
כסיח הדעת. וככא נבא פירושא דבעיקר איפריך רז
ששם ככא כגאון ז"ל בר גילו של כגאון בעל מגנ"ש
שכתב לכדיא כמעט כלשונו כדבריו ז"ל.

אי שייך היסוד הדעת במים

איברא דמכ דפשיטא לכו לכמגנ"ש וכחזו"א ז"ל דבמים
נעמא נמי ימא משום כיסא הדעת, לכאורכ
י"ל לפמ"ש בחוס' (זכחים כ' ע"ב ד"כ קידש) דלא שייך
כיסא הדעת במים, וא"כ לא כי' יכול לומר ר"ל משום
כיסא הדעת רק משום מעלכ בקדשים. גם מכ דפשיטא
לכו דלאחר נבא ר' ירמי' משמי' דר"ל וקרא לבבליא
עפשיא שוב איפריך רז ששם ולא חשיב כיסא הדעת,
לפני"ד ל"ע שכרי כרז רמב"ם (פ"א מכל' תרומות
ככ"ג) וז"ל, כזורע תרומכ עמאכ אע"פ שכגידולים
עכורין כרי כן אסורין באכילכ הואיל וכתרומכ
שזורעכ אסורכ באכילכ כיכא כזר נדחו. וככא
כרדב"ז ז"ל כזורע תרומכ וכו' גרסינן בפ' כל שעכ א"ל
חנן שחילי תרומכ וכו' ואסקכ רז ששם מאי אסורין
אסורין לככנים הואיל ואיפסלו לכו דכיסא הדעת, וזכ
שכתב רבינו כזר נדחו ע"כ. ככא מבואר דעת רמב"ם
דפסק רז ששם בשחילי תרומכ כאיסור משום כיסא
דדעת ודלא כחזו"א וכמגנ"ש. ובאמת ע"כ לשון כזר
נדחו מוכח דמשום כיסא הדעת, דאי משום מעלכ
כול"ל דמעלכ עשו בתרומכ.

בשר הנמצא בעזרה פסולו משום נותר או היסוד הדעת

חן אמת דרמב"ם (פ"א מכל' פסכ"מ כ"ד) כתב נשר
הנמלה בעזרה, איברים עולות, וחתיכות חטאות,
וכנמלה בירושלים שלמים, ככל תעובר לורחן וילאו לבית
כשריפכ שמה נותר הוא. ולכאורכ מדנתן עמס לעיבור
לורכ שמה נותר הוא ולא כתב סחם משום כיסא הדעת
וכמו שאמרו בשמעתין נבא דר"י בנו של ר' יוחנן ב"ר
אומר לול קטן כי' בין כזש למזבח במערבו של כזש ששם
כיו זורקין פסולי חטאת כעוף ותעובר לורחן ויולאין
לבית כשריפכ ואמרו משום עיבור לורכ. ועיין רש"י
דאין לנו דליבעיא ליכא אי לאו פסול כיסא הדעת,
ומדלא נתן עמס משום עיבור לורכ ושמה נותר הוא ע"כ
לא ס"ל. ועיין מל"מ שם שחמכ משמעתין דגרסינן
כיסא הדעת ר"י אמר פסול עומאכ ור"ל אמר פסול
כגוף כוי, וכעת לא מלאחי דין זכ לרבינו נראה דחמכ
למכ לא פסק רמב"ם דין זכ דכיסא הדעת, ולדידי
גדולכ מזו קשכ, שכרי בפ"א מכל' תרומות נראה
דפסק כא דכיסא הדעת בשחילי תרומכ וכאן נבשר

מיציעה למיד דמלוכ כבאכ בעצירכ דאורייתא ח"כ
כ"מ כו"ל מכב"ע חלל אפילו למיד דרבנן מ"מ אחאי
גזרו בקלח מקומות ובקלח מקומות אמרו עשכ דוחכ
ל"ח. ובשלמא אי נימא דעדל"ח הוא כיחר גמור שכן
נאמרו במלוות בחורכ, ועיין ר"ן גאון (שבת קל"ג ע"א)
מש"כ שאזכרכ של לאו כך נאמרכ וכי כליווי של עשכ
חנאי הוא כה ולא חזרכ בדבר כראשון ע"ש, אבל לפ"מ
דקיי"ל שכו"ל דחייב ל"ע.

והדמב"ם (פ"ו מכל' חו"מ כ"ז) כתב, אין אדם יולא
ידי חובתו באכילת מלכ שכיח אסורכ לו
כגון שאל כל או מעשר שלא ייעלכ חרומה או
שגזלכ, זכ הכלל כל שמזכרין עליו דרכמ"ז יולא בו ידי
חובתו וכל שאין מזכרין עליו וכו' אין יולאין בו יד"ח.
וכתב כ"כ בעטס במלכ גזולכ משום מכב"ע, ובכגות
כרמ"ך חמכ דכאן פסק דאין אדם יולא יד"ח משום
מכב"ע, ובשו"פ (פ"א כ"ג) בעלמו פסק דיולא בגזולכ
ולא חייב למכב"ע וכן בסוכה (דף ל') פעיחא כיח דא
ויחצי בסוכה כבאכ בעצירכ. ולפענ"ד אי מחא דסוכה
לכאורכ י"ל לפ"מ שחי' שס דחקת מריש הוא ואין לכ
חלל דמי פליס ח"כ לאו דגזל הוא. ומשו"פ נמי י"ל
דכרמב"ם חי' זכ שכח דאין גזל בקול וא"כ לאו עצירכ
איכא ע"ש ודו"ק, חלל דכא גופא ל"ע אחאי לא אמרינן
בכל עדל"ח משום מכב"ע.

וראיתי קדוש אחד מדבר בשאג"א (שו"ת סי' ל"ו)
שמאד באריך בקושיא זו וחמכ על רש"י
דכריכ חרי עמי דלא ילא בעל משום חיקשא ומשום
מכב"ע, וכיון דאיכא דמכב"ע למכ לי עעמא דחיקשא.
וכעלכ דבאמח כל שאין לו מלכ של כיחר מוחר לו
לאכול מלכ של איסור משום דעדל"ח כגון של חדש
וכיו"צ שסכ איסור לאו גרידא שאין כסכ פוגש מיחכ
או כרת וגם אין כסכ עשכ אוכל מכס כזית מלכ בפסח
ע"ש.

מצוה הבא בעבירה לא אמרינן באיסור חפצא

ואשר נלפענ"ד לומר בזכ יסוד וכלל חדש, דלא אמרינן
מכב"ע באיסור חפצא רק באיסור גברא וכעטס
בזכ לפמ"ש כרמב"ן עכ"ח (פ' ויקרא) ובר"ן (חי'
סוכדרין פ"ד ע"ז ד"כ רב) דעל כעובר בלאו בשוגג
ח"ל כפרה, וכ"ז בלאו שאין בו כרת או מב"ד אבל עבר
על לאו שיש בו מב"ד לריך כפרה. ובארחי בעטס בס"ד
בלמדי עס כחלמידים דכאכול איסור שכו"ל בלאו כגון
נבילכ וכיו"צ באיסור הוא על כחפץ שאסרכ החורכ
לאכלו וכאכולו עובר על מלוח כ', אבל כאכולו בשוגג
כרי לא עבר על מלוח כ' ברלונו חלל דאחאי חקשכ

ומה שלפענ"ד בדיוק לשון מברש"א שכח וז"ל, ויש
ליישב כיון דכחא כיסח כדעת זא מן כעומאכ
שפיר קאמר דכורלכ על כעומאכ גופכ וק"ל עכ"ל.
וכמדויק בלשון מברש"א יראכ דלא קאמר דכורלכ על
כיסח כדעת זא מן כעומאכ חלל קאמר דכורלכ על
כעומאכ גופכ, וכיוונכ בזכ דבשלמא חס ככיסח
כדעת זא מן שאר דבר כגם דכעטס דכיסח כדעת
לר"י משום עומאכ מ"מ לר"ל דפסול כגוף הוא אין
כלין מרלכ עליו. אבל כיכא דכיסח כדעת זא משום
עומאכ, כיון דכלין מרלכ על כעומאכ גופכ ממילא
ליכא כאן כיסח כדעת דאדם יודע דכלין מרלכ על
כעומאכ ואינו מסיח דעתו. או יאמר דכיוונכו דכורלכ
לחלואין, כלומר דודאי מח ששייך לכיסח כדעת לא
כורלכ ומכ שקאמר כורלכ כיינו על כעומאכ גופכ ולא
נשאר עליו חלל כפסול של כיסח כדעת, דמיד שנעמאכ
כורלכ כלין על כעומאכ גופכ וככיסח כדעת זא
לאחר כעומאכ וע"ז לא קאמר דכורלכ ודו"ק. ועיין
משנ"כ (ח"ג סי' רכ"ג).

בהא דלא נפסל השמן שבמקדש בהיפח הדעת

ועיין שו"ת בית יצחק שכקשכ איך כדליקו כחשמוגאים
בשמן שמלאו כרי נפסל בכיסח כדעת, וחי' לפי
שיעור רבינו אלחנן כו"ל דכל שכו"ל אבד אין כיסח
כדעת פוסל בו. עוד י"ל דכשמן עדיין לא כי' מקודש
ולא נחקדש עד שנחטוכ במנורה, ואפילו לדעת רש"י
דאוסר לכניס חולין בעזרכ י"ל דלא כי' רק קדושת
כפכ ולא קדושת כלי.

דף ל"ח ע"א

בהא דאמי עשה דמצוה ודחה ל"ת דמב"ד

במתני' אלו דברים שאדם יולא בכן ידי חובתו בפסח
וכו' אבל לא בעבל ולא במעשר ראשון שלא
ייעלכ חרומתו וכו'. ובגמ', אבל לא בעבל וכו' פשיעא
לא לריכא בעבל עבול מדרבנן שזרעו בעלין שאינו נקוב,
ופרש"י עבול מדרבנן ואפ"כ מלוכ כבאכ בעצירכ הוא
חשיב לכ ולא דמי לדמאי וכדאמרן דכסכ אשכחן כיכ
כיחרא לכחחילכ כלכך ככא דדיעבד נפיק עכ"ל.

**בב" מצוה הבאה בעבירה אמאי לא אמרינן דעשה דוחה
ל"ת**

ויש לעיין אחאי לא אחי עשכ דאורייתא ודחי לעבל
דרבנן ואחאי לא ילא, איברא דכל עשכ דוחכ ל"ח
נימא דכו"ל מלוכ כבאכ בעצירכ ואחאי ילא, ולא

בעדלית לא היה מצהב"ע

ומעתה דעת לנכון נקל דלמאי בעדלית לא הוי מכב"ע, וכנ"ל דכיון שעוסק בקיום המלכות וכמלכות דוחה כלית שלפניו וכמקיים חינו מכיון כלל לעצור על כלל חלל שממילא נדחית כלל מפני העשה שמקיים ככ"ג כו"ל מחמסך או פחות מזכ לגבי כלל ולא הוי עצירה בכלל וא"ל כפרה, כגם דכו"ל פס"ר שלא לעצור כלל מ"מ כיון דעוסק בקיום המלכות שפיר דמי, ועדיף הוא משיטת בערוך דפס"ר דלא ניחא ל"י מותר, דכאן הוא עוסק בקיום מ"ע וכו"ל כלל כאלו חינו.

שוב כראש לי ח"א שליע"א באפריון שלמכ מכגרש"ק כבככות וחידושים על שער המלך (פ"ח מכל' לולב כ"ח) מה שחאריך כהא דגדולכ עצירה לשמכ ועשה דוחה ל"ה וכתב שם קלח כדבריו וכו'.

וחכב אחד כעיר לי כעת מדברי האו"ש (כל' חו"מ פ"ו כ"ז) שכתב כעין דבריו ועיינתי בדבריו ושמתחי כעל כל כון, שילא שם ג"כ ליישב קושיא כשאג"א ולחלק בין איסור חפלא לאיסור גברא וע"ד כירושלמי (כובא כ"כ"כ שם ובחוס' קידושין) דפריך ליחי עשה דאכילת מלכ וידחכ ל"ה דחדש, ועשה כזכ מחלוקת כבצלי וכירושלמי ע"ש לפי דרכו בקודש מה שדחק כרצב. ולאחר כל הדחוקים יש לתמוך עליו ז"ל ממה שאמרו (יבמות דף ו') דאין עשה דוחה ל"ה שיש ככ כרת, ולפמ"ש אחי שפיר דדוקא כלל שאין כו כרת או מיחה כ"ד הוא דדחי ל"ה דכחם לא הוי רק איסור חפלא, אבל כלל דיש ככ כרת כו"ל גם איסור גברא ושפיר חינו דוחה.

איסור מכל' הוא איסור חפלא

ומעתה נראה איסור עצל מה הוא, ונראה דהוא מחלוקת כראשונים ז"ל, דכריעב"א (עירובין ל' ע"ב) כתב וז"ל, ואין לומר דשאי עצל שהוא איסור חפלא וכו', ועיין ח"י כרשב"א וכו"רין ומאירי שם. אלא דמרש"י (יבמות פ"ו) שאמר שם מה תרומה עובלת דהא מיחה כחייב כה, ופרש"י דאיסור עצל משום דפחית ככ תרומה, ובחוס' הקשו עליו דא"כ ככן יכא מותר בעצל ע"ש. ובשו"ת בית שער (א"ח סי' ש"ח) תמך דא"כ כאוכל עצל אמאי חייב כה לית זיכ שיפורה דהא מכ"ת חטא אחת פוערת ככרי וליכא כזית, ועיין ר"ן (נדרים פ"ד ע"ב) שחי' שיטת רש"י. ועיין מרדכי (חולין סי' חש"ל"ז) כיצמח שרקק דס חלינחכ כשרכ דא"ח לדס כלי לחלוח רוק וכל דבר שכל לעולם ע"י חפרובות חינו בעל, ועיין נוצ"ח (יו"ד סי' נ"ד).

דכרי אמרו ז"ל גם כלי דעת נפש לא עוב וקאי חשוגג. ונראה דגם זה לא קשך דדוקא באיסור גברא שהוא מוטל על האדם ועצרו כגון לאו שיש כו כרת או מיחה כ"ד עכ"פ שחאיסור הוא על הגברא ככרת או במיחה ועבר אמרינן גם כלי דעת נפש לא עוב שכרי כנפש שמלוכ באיסור כרת או מיחה ולא נזכר ועבר כשוגג ולכן מביא קרבן ולריך כפרה, אבל איסור לאו שחאיסור רק על חפלא ולא על הגברא ככ"ג כשוגג אמרינן דפטור מכלום ולא שייך כזכ גם כלי דעת נפש לא עוב ודו"ק.

ובזה יש להבין דברי חז"ל (עירובין כ') כזכר בדברי סופרים יוחר משל חורכ שד"ת עשה ול"ה וכל כעובר על דברי חכמים חייב מיחה. וכבר תמכו כמכרש"א ועוד, ועיין רבינו יונכ משל לחוט כפול ובמקום אחר בארכתו. ולפמ"ש ח"י נראה לפמ"ש כאחרונים דכל איסורי דרבנן כו"ל איסור גברא ואיסור גברא חמור מאיסור חפלא לענין חשוכה דגם כלי דעת, וזכ דלא כהנחיצות (חו"מ סי' רל"ד) דעל איסור דרבנן כשוגג ח"א חשוכה וקלח יש לחלק גם כזכ.

בעדלית לא היה מצהב"ע

ולפ"ז כיכא דעשה דוחה ל"ה באיסור לאו כנכ פשוט דככ"ג לא מקרי עבר על איסור לאו כמזיד שכרי אין כוונתו ורלונו לעצור על איסור לאו ח"ו אלא רלונו לקיים המלכות עשה שלפניו, והוא מוכרח ומלוכ על העשה וממילא נעקר כלל ועבר עליו וכו"ל כמחמסך לגבי כלל, עיין שבת (ע"כ ע"א) מחמסך הוא חלל נעילת נשמח ופרש"י כלומר לגבי נעילת נשמח הוי מחמסך כדבר אחר ולא הוי מלאכת מחשבת שאינו מחכוין שימות, ועיין גו"א למכר"ל שם. וכגם דלא שייך מחמסך בחלבים ועריות שכן נכנכ נראה דדוקא אמרו חלבים ועריות שחם באיסור כרת, וכל שיש כו כרת יש כו איסור גברא נוסף על חפלא שכרי כשוגג הוא באיסור כרת ולריך כפרה, אבל כל שאין לריך כפרה לא הוי חלל איסור חפלא. וכגם שכרמז"ס כתב וכמחמסך ככל מחללי איסור כרמז"ס לשיטתו ודו"ק.

ומעתה לפ"ז יש להבין דברי כרמז"ן (פ' יתרו) שכתב דמכ"ע עשה דוחה ל"ה משום דעשה חמור מל"ה, וכדברים מחמיכין שכרי ודאי דל"ה חמור וכמ"ש בגמ' יבמות (דף ו') ובכל מקומות, וכבר הקשו על כרמז"ן כזכ. ומיכו לפמ"ש אחי שפיר דכוונת כרמז"ן ז"ל דעשה הוי חובת גברא ול"ה הוי חובת חפלא וכזכ חמור כעשה, ונמלא כרמז"ן ז"ל לשיטתו כזכ וכבן.

בשאר איסורין אמרינן מכב"ע ח"כ לא ילא במלכ של עבל ולא אמרינן עשכ דוחכ ל"ח משום מכב"ע. אבל למ"ד דבשאר מלוות לא אמרינן מכב"ע ככ"י דעשכ דוחכ ל"ח וילא במלכ של עבל. וברמז"ס דס"ל דגם בשאר מלוות איכא משום מכב"ע משום ככי כחז סחם דאינו יולא במלכ של עבל לעולם. אלא דל"ע דכיון דאמרינן עשכ דוחכ ל"ח ח"כ לא כוכ מכב"ע.

ועיין שאג"א (סי' נ"ז) שכתב כן להקשות אחי' ר"י בחוס' בסמוך (דף ל"ח ד"כ אחי' לחס) דמיירי שאכל יותר מכזית, ח"כ קשק קושית בחוס' סוכה ח"ל דכוכ מכב"ע דלכאורכ י"ל דאין כאן מכב"ע דעשכ דאכילת מלכ דוחכ לל"ח, ד"ל דחלמודא דידן סובר דעשכ דלפכ"ד דוחכ או דכוי אכילת מלכ נשנית גם לאחכ"ד ע"ש. מצוחר עכ"פ דאי אמרינן עשכ דוחכ ל"ח לא כוי בכלל מכב"ע ודלא כמו שכתבנו לעיל וי"ל.

מקום שאינו יוצא במצה של מבל' משום חלוק' של כהן

ודגה כאו"ח כתב דלכחכמים דר"ש משום ככי אינו יולא בעבל משום דאינו שלו דכוי חלקו של כהן מעורב בו ומיירי דלא אכל רק כזית, וכוונתו אמר שכתבו לקמן חוס' (דף ל"ח) בשם ר"י במלכ שאם אכל בשיעור מרובכ כזכ שאם כי' מפריש ממנו תרומה או מעשר ממכ שאכל אחת אכל שיעור מלכ חשוב שפיר שלו, משמע דבאכל רק כזית לא ילא. ולכאורכ קשכ כיון דלא אכל רק כזית ח"כ חלקו של כהן בבעבל משכו הוא ואין בו דין שו"פ וקיי"ל דישראל מוחל בפחות משו"פ, וח"כ למכ לא ילא. וביותר תמוכ לפמ"ש במג"א (סי' תרל"ז סק"ג) בעושכ סוכתו דרשכ"ר דכוי גזל אח כרבים, וכחז ואף דכוי ישראל מוחלין לו מ"מ בעכו"ס לא מחלו. וכעס דכ"י מוחלין ע"כ משום דניחא ליה לישראל דליעבד ישראל אחר מלכ שם או משום פרבות. וח"כ ככ"י כיון דחלקו של כהן הוא משכו ודאי מוחל וח"כ למכ אינו יולא.

מחילה אפמ"ש דוקא כשידוע ממי גזל

וגר"א דלא קשכ, דכא דאמרו ישראל מחלי אפמ"ש"פ ביינו כשידוע ממי גזל, אבל ככא באוכל עבל גזל כשצט הוא ואינו ידוע ממי גזל, ח"כ אפילו פחות משו"פ כוי בכלל גזל דליכא מחילה. ואין לומר דמ"מ כל כשצט ימחול, דכיון דממון אינו מוחל רק מי שכממון שלו הוא וכיון דכאי ממון לאו של מאן דכו אלא דשייך לכל כשצט ח"כ אין כאן מי שימחול וכוי כמו הנכנס מן הכקדש דחייב לשלם הקרן אפילו בפחות משו"פ אף דלענין מעילכ אינו אלא בשו"פ, וכעס דהקדש אין מי שימחול.

האמנם כבר מילתי אמורכ מגמ' פסחים (דף ע"א) ממשקכ ישראל מן כמותר לישראל מכאן אמרו אין מציאין נסכים מן בעבל יכול לא יכא מן כמותר אחרת מכ עבל מיוחד שאיסור גופו גרם לו ילא מוקלכ שאין איסור גופו גרם לו וכו' ע"ש. ומשמע דעבל כו"ל איסור גופו שכוה איסור חפלא, ומיכו כיון דכאוכל עבל במיחכ שפיר כו"ל מלכ ככאכ בעצירה אף דכלל עדל"ח לא כוי בכלל מכב"ע. איברא, דגמ' מפורשת היא (פסחים מ"ח ע"א) אין מציאין נסכין מן בעבל וכו', ואי אמרת מוקלכ דאורייתא מכ לי איסור גופו מכ לי איסור דבר אחר ע"ש, וי"ע.

אי עשה דמצה דחי' ל"ח דמבל'

משנה אלו דברים שאדם יולא בכהן ידי חובתו בפסח וכו' ובגמ' דעבל פשיטא ומשני דמיירי בעבל מדרבנן. ולכאורכ ל"ב מאי פשיטותי' נימא עשכ דוחכ ל"ח, ובשלמא לפי מאי דמסיק בסמוך לר"ש כל מכ שאינו חסור משום כל תאכל חמץ לבד אינו יולא בו אחי שפיר, אלא לחכמים דפליגי ל"ע. שוב ראייתו בפניי שנסחפק אי עשכ דמלכ דחי ל"ח דעבל כחמור ע"ש. אמנם לדידן אחי מאי פשיטותא כיון דעכ"פ מספקין בזה, וכעין זכ בקשו בחוס' קידושין (ל"ח ע"א ד"כ הקרוב עומר) דליתי עשכ דמלכ וידחכ ל"ח דחדש. וכשאג"א בקשכ במלכ של עבל אמאי לא ילא ויפרוש תרומה ואח"כ יחזור ויערצנו ויבעל ברוב ויולא ידי מלכ, וחי' משום דאין מצטלין איסור לכחילה או כיון דעיקר הכפרשכ כוי כדי לחזור ולערצו ככ"ג לאו כפרשכ הוא. ולכאורכ כי' אפשר לומר דככא מיירי לכחילה, אבל כל שאין לו מלכ אחרת ככ"י דיולא. אמנם מלשון כרמז"ס (פי' מכל' חו"מ) משמע דאפילו דיעבד אינו יולא.

גדר דמצהב"ע אין אומדן בשאר איסורין

ולפום ריבטא כי' נראה לפמ"ש בסמוך מחלוקת כראשונים לענין מכב"ע אי אמרינן כן בכל כאיסורים או דוקא בגזל, ודעת בחוס' דלא אמרינן כן בשאר איסורים. וברמז"ן ז"ל בקשכ עליכס דבירושלמי מצוחר דגם בשאר איסורים אמרינן מכב"ע ע"ש. וכחצתי שם דמכ שפי' כרכ"מ ז"ל בדברי כרמז"ס לחלק בין עבל ומעשר שלא ניטלכ תרומתו דאינו יולא משום דאינו מצרך עליו ובין גזל דאינו יולא משום מכב"ע וכוא משום דס"ל כחוס' דבשאר איסורים לא אמרינן מכב"ע, אבל כרמז"ס ס"ל כדעת כרמז"ן דגם בשאר מלוות אמרינן מכב"ע. ועיין ר"ן כאן ושאר פוסקים דפירשו מחני' משום מכב"ע. ומעכא י"ל למ"ד דגם

ובזה מיושב מה שכתב לי חלמידי כ"ר כח' מרדכי קנעפלער שיחי' דמ"ש זכ' מהא דכתב במג"א ברשכ"ר אף דשייך לכל בעולם מ"מ אמרינן דכל ישראל מוחליין. ובאמת כי לא דמי, דהתם כו"ע יש לכו חלק ברשכ"ר ולכן כל אחד יכול למחול זכות שיש לו ברשכ"ר ואמרינן כל ישראל מוחליין ומוותרין לכו בשביל מלוא סוכה, אבל הכא ליכא לכל השבע חלק בו אלא אחד מן השבע או יותר לפי כמה שיחלקהו בשבט ומאוחזו שפ"ה ואילך יזכו הכהנים בו, אבל עד התם אין לשום אחד מהם חלק וא"כ שפיר לא מלי מחלי מקודם.

אלא דלפ"ז כ"י יולא כיכי דאחד יש לו מכירי ככונס שנתון לכם לעולם בהרומות ומעשרות ככ"ג אס' חל ככ"ג דיוולא כיון דליכא מי שימחול וידוע לו מי בעל הזכות, ועיין גיטין (ל' ע"א) דבמכירי ככונס נותן לו למפרע מעות ע"מ שינכס וגם שביעית לא משמע משמע דכ"י כמי שנתן לו כבר, וא"כ ככ"ג כ"י יולא. ולפ"ז י"ל נמי קושיא כר"י מאורלייניש (בסמוך דף ל"ח) אחאי אינעריך למעט עבד, חיפוק ל"י דבמלכ דעינן לכס וכרי חלקו של כון מעורב, אבל י"ל דבני למעט באופן דאית ל"י מכירי ככונס ואפ"כ אינו יולא. וברוחנו בזכ' דברשכ"ר ח"י דלריך למעט לכיכא שמה שיפריש יכ"י שלו ביינו אס' כוא כון או לוי או ישראל עני. ובשג"א חמכ מש"ס חולין (דף קל"א) דאפילו מעני מישראל מוליאין מעשר עני וכניה בל"ע (עיין גכ"ש"ס שס). אבל לפמ"ש אפשר אפילו בישראל ובמכירי ככונס.

אי קנה חמץ המצוה הגזולה בלעיסתו

והנה ברשכ"ר (סוכה ל"ה) ח"י דאינעריך למעט עבד, דאי משום שיש בו חלקו של כון י"ל כיון דלעסיכ קניא ואינו מחוייב לשלם לכון כ"א בדמים, א"כ אח"כ כשכוא בולע ויולא בו יד"ח מלוא אכילת מלכ אין לכון חלק בכו. וכן מתרץ בזכ' קושיא חוס' דסוכה ח"ל דכ"י מלכ"ע דבכ"ג דבעצירה זו לא קני רק כבר היא קנויה לו לא כ"י מלכ"ע וכאן קנו מכי לעסי' (כביאו) כ"א פסחים כ"ל ע"ש). משמע דס"ל דיוולאין במלכ גזול כיון דקני' בלעיסה. אמנם מירושלמי (פ' כרואה כ"ה) משמע דאינו יולא בכל אופן וא"כ לא אחי שפיר. ועיין שטמ"ק (כתובות ע') שכביא כעין קושיא זו בשם כר"ש דכ"י יתחייב מיחב או מלקות האוכל תרומה כיון שלעסיכ חללה וכשבולע ואוכל חולין כוא שאוכלו. ע"ש מה שח"י. אבל לפמ"ש בס"ד אחי שפיר.

מדות איסור מב"ד

ודע דבעיקר קושיא כר"י מאורלייניש נראה דדא חלוי במחלוקת רש"י וחוס', דלרש"י (יצמות דף פ"ה)

דס"ל דאיסור עבד כוא משום דפתיך ב"י תרומה אחי שפיר קושיאו דעבד כוכ עיסה של שוחפין. אמנם בחוס' שם בקשו דא"כ כון בעלמו יכא מותר בעבד כיון דבתרומה שלו, אלא ע"כ דאיסור עבד כוא איסור בפני עצמו כיון לישראל וצ"ל לכון, וא"כ כיון דבאיסור כוא בפני עצמו אין זכ' מעטעם דכ"י של שוחפין, ודע שכ"י ישראל מוכר עבד כמו שכוא ואינו חייב משום גזל, וע"כ דבעבד כוא שלו אלא שאס' רולא לאכול חייב לכפריש תרומה. וי"ל דאפילו לשיעור בחוס' סוף סוף כרי יש לו לכון חלק בעבד ואפ"כ שאס' אחי לא כפריש חסור בו אפ"כ כרי כוא גזל השבע, דכשם שעבד באסור נותר לישראל ע"י הכפרה, ככ"י בתרומה נותר ע"י לכון וממילא כוכ חלקו של כון מעורב וכון (ועיין עוד רש"י גיטין מ"ז ע"ב).

שיטת הרמב"ם בד"ץ אין איסור חל ע"ל איסור

אבל לא בעבד. ובגמ', פשיטא לא לריכא בעבד עבד מדרבנן ומוקים לכ' כר"ש דאמר אין איסור חל על איסור. וברמב"ם (פ"ו מכל' חו"מ) פסק כר"ש דאינו יולא במלכ של עבד ופסק ביו"כ דאיסור חל על איסור. וחמכ בלח"מ דדבריו סותרים, וחי' דברמב"ם ס"ל איסור חל על איסור בכלל או מוסיף או בת אחת, ומכ שפסק דאין איסור חל על איסור ביינו כגון ככוא דעבד וחמץ דכ"י איסור עבד מעיקרא וכדר אחי חמץ דאין שם לא כולל ולא מוסיף ולא בת אחת. ולאחר הסליחה נראה דאישחמיעתיכ מיניכ דבגאון ז"ל לפי שפ"ה פ"כ"מ לברמב"ם (כריתות י"ג) בנקודת נפלאה שבעל דאיסור כנאכ כוכ איסור מוסיף ורק בצי"ח דאיסור כנאכ אינו איסור בפני עצמו לשיטתו דלא יליף מג' לא תשגל כחדצריי אלא איסור כנאכ כוא משום דאסור באכילת וככ"ג לא כוכ איסור כנאכ מוסיף אבל איסור כנאכ דעלמא כוכ מוסיף, ע"ש באריכות. וא"כ ככ"ג כיון דעבד מותר בכל הנאות חוץ מכנאכ של כלוי וכיון שזא איסור חמץ נאסר בכל הנאות, א"כ כוכ איסור כנאכ איסור מוסיף וחל איסור חמץ אאיסור עבד.

אסורין אי חל ע"ייהו איסור חמץ

ומזה נראה לפשוט חקירת המניח (מלכ י"א) ב"י שיש לו איסורי כנאכ מלך עצמם אי חל עלייכו איסור חמץ לעבור עליו בצי"ו וצ"י וחקר גם בעבד, ומחלילת רלכ לומר דגם בעבד אינו חל ולבסוף חזר בו. ולפמ"ש פשוט דחל עליכ איסור חמץ כיון דעבד חמץ כוי איסור מוסיף וחל עליו וק"ל.

ובזה כתבתי לישב בתשובה אחת למכ לא פסק ברמב"ם דבצי"ח נוכג במוקדשין, ובמשנכ (חולין ק"ג) לא

שלא דרך אביה או יוצא ידי מצה

שם בגמ' אין אדם יולא בכ ידי חובתו, ופרש"י דלאו דרך אכילת קאכיל ליה, ומבואר דשלא כדרך אכילתו אין יולאין ידי חובתו במלוא, ועיין מל"מ פ"ב מ"ב יסודי החורב שנסחפק בזב וזב' ח"ס יולא לכביא ראי' מגמ' מנחות ל"ע כצבליס היו אוכלין אותו כשכחא חי, ומיכו עיין רש"ש שם ובארכתי בזב במקום אחר דהתם כרגלו לאכול וכוכ דרך אכילתו להם, וראה מש"כ בזב בס"ד, שזב כראו לי ברש"ש כאן שכבר העיר מזה, ולעולם כחקירה חתמה מגמ' פסחים קט"ו ובעו"ש ע"ה ח"ה סי' ע"ה ס"ג בלע מלך יולא וכו' ואם כרכס בסיב אף ידי מלך לא יולא לפי שאין דרך אכילתו בכך עכ"ל וז"ע. ועיין משנה ח"ו סי' ע"ה.

כחצו מוקדשין אכל בחוספחה ומכילתא כחצו דנוכג במוקדשין (עיין חוס' שם) וכרמז"ס לא כחצו כלל. וכחצתי בס"ד לפמ"ש בר"ן בקושית החוס' דדוקא למ"ד דאין לוקין אכילתו אין לוקין אכילתו לריך לאשמעינן במוקדשין דאכילתו איסור, אכל למ"ד לוקין אכילתו בלי אכילת פשוט דבב"ח נוכג במוקדשין ע"ש. וכיון דכרמז"ס (פ"ה מכל' מאכ"ה) פסק דבב"ח אינו חל אכילתו ולוקה אכילתו דס"ל דאין אכילתו, א"כ פשיטא דנוכג במוקדשין ולא לריך להשמיטנו במוקדשין אלא למ"ד דס"ל דאין לוקין אכילתו בלי אכילת ע"ש. ולכאורכ קשה דכא כרמז"ס ס"ל דאכילתו באיסור מוסיף, וא"כ נשר בחלצ כוכ איסור מוסיף דעד השתא כוכ אסור באכילתו ועכשיו נאסר בכחא. חתמה כרמז"ס לשיטתו דס"ל דבב"ח אינו איסור כחא כפ"ע אלא משום אכילתו ולכן לא כוכ מוסיף, ע"ש ודו"ק.

מצה שנילושה מן החמץ ומן האורז ויש בה מעט דגן אי צריך לאכול כזית מן החמץ בתוך כדי אכילת פרס

ולפום ריבועא עלך בדעתי דדברי כרמז"ס הם ירושלמי מפורשה (פסחים פ"ג) ח"ר בון בר כבנא קומו ר' לא חיפח בחרמץ ומלך שנחטבו ח"ר יוסב קושייתך על דלא דר' בון מכ אכן קיימין אס בשרובו חמץ חייב כרת אס בשרובו מלך יולא בכן ידי חובתו בפסח. וכנכ מבואר דבשטרובות חמץ במלך שרובו מלך יולא זו ידי חובתו בפסח, וא"כ ככ"ג כיינו עממא דכרמז"ס דס"ל דאורז מלערף לחטים דכל שיש בו עטם דגן ודאי רובו דגן הוא ויולא זו ידי חובתו. וחקש ליה לכרמז"ד ז"ל דבעי כזית בכא"פ.

במס' חלכ (פ"ג מ"ז) העושכ עיסכ מן החטים ומן האורז אס יש בכ עטם דגן יולא בכ ידי חובתו ואס אין בכ עטם דגן אין יולא בכ ידי חובתו בפסח. ופסק כן כרמז"ס (פ"ו מכל' חו"מ כ"ה), וכחצ עליו כרמז"ד ז"ל וכו' שיש בכ דגן כזית בכדי אכילת פרס ויאכלנו עכ"ל. וכרמז"ן (רי"ש כל' חלכ) וכ"כ כביאו דכרמז"ס ס"ל אפילו אין שם כזית בכדי א"פ יולא בכ לפי שמדין גרידא הוא שחטים גוררין את האורז, וכן מבואר בירושלמי ומשמע דדוקא באלו וכן עיקר ע"ש.

שיטת הרמב"ם דאף בדליכא כזית דגן בכדי אכילת פרס י"ח

אלא דלאחר הישוב נחמתי שכרי כחצ כרמז"ס (פ"ה מכל' חו"מ כ"ו) אין חייבין כרת אלא על אכילת עלמו של חמץ אכל עירוב חמץ וכו' אס אכלן בפסח לוקה ואין זו כרת, ד"ה כשאכל כזית חמץ בחוץ כחטובת בכדי אכילת שלש ביצים הוא שלוקה מכ"ה, אכל אס אין בחטובת כזית בכדי אכילת ג' ביצים אע"פ שאסור לו לאכול אס אכל אינו לוקה. מבואר דס"ל לכרמז"ס דלענין איסור בחטובת בעינן דוקא שיכ' כזית בכא"פ, ובירושלמי פסחים כנ"ל שווינוכו לכדי אי בשרובו חמץ חייב כרת ורובו מלך יולא בכ ידי חובתו בפסח, וחקש ליה לכרמז"ס מרישא דירושלמי כנ"ל.

וצ"ל דכרמז"ס מפרש דבירושלמי בין ברישא ובין בסיפא מיירי שיש בו כזית בכא"פ, וא"כ אין מכאן ראי' לדברי כרמז"ס מחטים ואורז שאין כזית בכא"פ.

והאריכו האחרונים ז"ל בביאור עטם כרמז"ס ז"ל, ועיין יד המלך מכ שכתבין דמ"ש גרידא דיוולא בכ סוף סוף וכלוא חסר בשיטור דגן דבעינן שיכ' כזית דגן ולא דבר אחר. ולפיכך בעלך דגם כרמז"ס מודכ דבעי כזית בכדי א"פ וכרמז"ד. ועיין מרכבת המשנה כאן, וכ"כ בחי' ר"ח כלוי. ולפענ"ד דבכריס כרמז"ס ז"ל. ועוד זו שניה שכרי כרמז"ד בכשנות ג"כ לא כחצ אלא כמסחפק דבבר שכתב נ"ל וכו' שיש בכ דגן כזית בכדי א"פ, ומדכחצ לשון נ"ל משמע דלאו כרי ליה ואפשר לפרשו בדליכא. ולפי דעת בני פוסקים א"ה לפרשו בענין אחר וכנ"ל. עוד נראה לדייק בסיוס לשון כרמז"ד שכתב ויאכלנו, דמכ כי ס"ד לומר דלא יאכלנו עד שזא לומר ויאכלנו.

ח"כ לא חסר רק דין דאכילה ודין דאכילה כבר יולא
בלידוף כאורז שבו, דדוקא למלוא מלך בעי דגן ודאי
אכל לדין דאכילה יולא בלידוף כאורז עם כחטים
דכחטים גוררים ליה לכאורז ועושהו שיעור ללחם ידי
אכילה ונמלא דקיים כל המלוא.

אבל כראב"ד ס"ל דבעי כזית מלך דוקא, ולכן כח
נ"ל וכו' שיש בכ דגן כזית בכא"פ ויחלנו וכנ"ל
ודו"ק כיצד.

דף ל"ח ע"ב

הוא"ל ואי בעי מפקד חזי ל"ה השתא נמי חזי ל"ה

חשונה נמי חזי ליה, ול"כ כעס משום כואיל דיכול
לכפקיר נכסים יקרא חזי ליה וכרי אדרבכ
קיי"ל בזמיר דמוקמינן ליה לחזקתו אפי"ג דכידו לשאלו
ומלכ לשאלו עליו דעכ"פ עכשיו לא שאל, עיין גיטין
ל"ג ובתוס' שם ד"ה ואפקרינכו ועוד דלוקמינן לחזקת
דאל"כ נזיר שכי' שוחכ יין או מעמל למחיס אמאי לוקב
וכא' כחמלח ספק הוא, וגרסא דזכ שפרש"י כשחא נמי
חזי ליה דחומרא דרבנן בעלמא הוא דרוב עמי כארץ
מעשרין, וכוונת דכיון דרוב ע"כ מעשרין כן ח"כ ליכא
כאן חזקת איסור כלל אלא חומרא דרבנן.

הוא"ל דותר להפקיר בשבת

אלא דמכ של"ע לפי מש"כ הפוסקים דאסור להפקיר
בשוי"ע (עיין שער המלך כל' לולב שכתב בשם
הריב"ז ופר"ח וכן הוא ברמ"א בחי' לפסחים שבה'
אם ציעול חמץ מטעם הפקר, איך רשאי להפקיר בשבת
כמו דאין מקדשין ואין מעריכין, ועיין בגמרא רעק"א
א"ח סי' י"ג בסופו) ח"כ ככא ציו"ע מאי משני דאי
בעי מפקיר לנכסיה כוי עני הא ל"ל כאי מינו, וי"ל
לפ"מ שבה"ח ככמא מקומות בשם המאירי דישנם ב'
מיני הפקר, אחד הפקר לכו"ע שעושה קנין וזה אסור
בשבת, אבל יש עוד הפקר כגון מי ששאלו בכתבו
לעכו"ם בשבת שאם לא בחזיר לו קודם בשבת מפקיר
בכתבו וכהי הפקר אינו עושה קנין אלא סילוק רשות
הוא שלא לעבור באיסור, וכן הוא בפקר לענין חמץ.
ח"כ י"ל דכ"כ הפקר כ"כ מותר ציו"ע, איברא דגמ'
מפורשת הוא (שבת קל"א ע"ב) דליציא ומזוזא אין
מכשירין דוחק שבת כואיל וצידו להפקירן ע"ש ועיין
ריב"ז ורמב"ם.

אף ל"מ"ד דאסור להפקיר נכסיו אמרינן הוא"ל

וברא נמי מיושב דלא חקשכ לר"א דס"ל דאסור לאדם
להפקיר כל נכסיו, עיין חת"ס ח"ח סי' קכ"ד

ומה שגראה דכנס דדין מלך קיי"ל דבעי פת דאיקרי
לחם, וכל שמיקרי לחם לענין חלכ מיקרי לחם
לענין מלך ואף דאין בו כדי שיעור חלכ עכשיו מ"מ
כיון שאילו יוסיף על הקמח כדי שיעור יחייב בחלכ
מיקרי לחם לענין חלכ וגם לענין מלך יולא בכ ידי
חובתו, וכנס צירושלמי מצואר דחטים ואורז מלערפים
לשיעור חלכ וח"כ מיקרי לחם וכי' אפשר דכל שמיקרי
לחם ויש בו טעם דגן ילא בו אפילו לא חלכ דגן ממש
כזית אלא בלידוף אורז, וע"ז קאמר כראב"ד וכו' שיש
בו כזית בכא"פ ויחלנו כלומר שזריך דוקא שיאכל כזית
דגן בכא"פ מן החטובת.

אי יש דין מצה אפחות מכזית

ויותר נראה לחדש בדברי הרמב"ם דכנס באכילה מלך
איכא ב' ענינים, מלך ואכילה, וכנס דין מלך
הוא כל שהוא מדגן ויש בו טעם לחם כרי זו מלך,
ואפילו פחות מכשיעור כזית כל זמן שיש בו טעם דגן
כרי זו מיקרי מלך, וכנס לדין דאכילה כבר יש דין של
כזית כמו דקיי"ל בכ"ה דסחם אכילה בכזית, ומעשה
נראה לחדש דכאכל מלך כליל פסח אף שאין בו כזית
ילא ידי מלך כלומר מכ שמחויב להרגיש טעם מלך, אלא
דלא ילא ידי אכילה שהוא בעי דוקא בכזית.

ומצאתי בס' יד המלך שדייק בעין זה בלשון הרמב"ם
(פ"ו כ"ה) מ"ע מה"ה לאכול מלך כליל ע"ו
שנאמר בערב חלכלו מלוא וכו' ומשאל כזית ילא ידי
חובתו, ויש לדייק למכ כאריך ולא כחכ סחם מ"ע
מה"ה לאכול כזית מלך כליל ע"ו, ומדכח ושינה לכחוב
קודם מ"ע לאכול מלך ואח"כ כחכ ומשאל כזית ילא
ידי חובתו מוכרח דהוא חרי דיני, ומזה ילא לדייק דמי
שחין לו אלא פחות מכזית מלך מלכ לאכול כליל פסח
ויולא בו מ"ע של מלך אף שלא ילא ידי אכילה שהוא
בכזית דוקא ע"ש, ואם נקבל הנחכ זו דכס חרי דיני
בחובת המלך אין ראוי לדיוק כיד המלך דפחות מכזית
לאו אכילה הוא כלל, ולא דמי לאכל כזית שלם וכמיעוט
אינה מלך, וכעין זה מלינו במעין שמעבר בכ"ש.

פלותת הרמב"ם והראב"ד בדין מצה פחות מכשיעור

וי"ל דזכ הוא מחלוקת הרמב"ם ובראב"ד, דבר"מ
לשיטתו דס"ל דדין מלך איכא בכל שהוא שאוכל
ומרגיש בו טעם דגן אלא שחסר דדין אכילה, ולכן
כעושה פיסח מן החטים ומן האורז אם יש בכ טעם
דגן יולא בכ ידי חובתו שכרי הרגיש טעם מלך, ואלא
מאי חאמר שחסר כזית שהוא דין בשיעור אכילה, זה
אינו דכיון שלענין קיום מלוא מלך יולא בטעם דגן שבו

ד"כ שוב ובחיי' בארכתו. ולפי' ל"ע כאיך אמר דאי צעי
מפקר לנכסי' בוי עני, בא חסור להפקיר נכסיו. אבל
אי נימא דכח' סגי סילוק רשות ככ"ג כבר ברחתי דר"א
נמי מודק דמוחר וא"כ שפיר חזי ליכ וק"ל. וכל זה
לשיטת רש"י ז"ל, אבל בחוס' כאן מסופקים אי
לכתחילה אי דיעבד יולא, ואי לכתחילה כעס דיולא
כואיל ושרי לעניים ואכילת מלך נמי נקרא אכילת
עניות, א"כ כוונתם דבאמת לענין אכילת מלך כו"ל עני
וכבן. ועיין רש"י (גיטין ס"א) חזיי ס"ל רוב ע"כ
מעשרין כן, ובחוס' שם רבא נמי מודק דרוב ע"כ
מעשרין כן.

הא דלא אמרינן הואיל ואי בעי מקפיד ל"י לדמאי

שם כיון דאי צעי מפקיר לנכסי' וכו' עני. ובקשה
מכר"מ חלוואה ל"ל מפקיר נכסי' לימא מפקיר ל"י
לדמאי דכא קי"ל דהפקר פטור מן המעשר. ותי' דזכ

לימא דכ"מ שפקירו מחילתו שלא בא לכלל חיוב, אבל
כאי כיון דליחייב ליחייב. וברידכ"ז בירושלמי (פ"ג
דמאי) בקשה דכל חמץ בוי הפקר והפקר פטור מן
המעשרות וכיכי משכחת לכ חמץ ועבד כאחת בא בוי
חרתי דסחרי. וסיים וי"ל לכוכיח מכאן דאם הפקיר
לאחר מירוח חייב במעשרות (ספ' כ"ד), ולפענ"ד דאי
משום בא לאו ראי' הוא דכיון דעשאו ככתוב ברשותו
לעבור עליו צ"י וצ"י לא בוי נמי הפקר ליעטר מן
המעשרות. עוד נראה לפ"ד בקל"ח (סי' ת"ו סק"צ)
דס"ל דאסכ"י יש להם בעלים רק דלא בוי ברשותו
לענין כיכי דלריך להם ע"ש, ועיין באבני מילואים
(אכ"ע סי' כ"ח). ובאמת כי דבריו ז"ל נפ"ג, ועיין
רשב"א (פ' לולב בגזול) ור"ן (נדרים פ"ב ע"א ד"כ
ומכא) ובחיי' משנ"כ (ח"ב סי' נ"ד נ"ז ונ"ט, ח"ג סי'
קנ"ט) מה שארכתו בזכ באריכות גדולה. וא"כ לשיטת
דחמץ שלו הוא רק שאינו ברשותו ככל אסכ"י א"כ פשוט
דאינו כמו הפקר לפטור ממעשר ודו"ק.

במאן דס"ל איסור חל על איסור אי יוצאין יד"ה במצה של מבי

במלך של עבד משום מכב"ע כעס שני של רש"י וק"ל.
ובזה מובן מה שכלל עבד עם מלך גזול, ועיין כ"כ
שם. אבל מ"ש מלך גזול הוא בירושלמי חנו מלך גזול
חסור וכו' ר"י אמר אין עבירי מלך ר' יוסי אמר אין
מלך עבירי א"ר אילא אלא כמלות אס עשיחן כמלות
כרי כן מלות ואם לאו אינן מלות ע"כ. כרי דכתבו
דבמלך גזול אינו יולא משום מכב"ע, וא"כ אחי שפיר
דכולכו נמי משום מכב"ע.

פסול מצה של מבי משום דאין מביד ע"י

שנית נראה דכרמז"ס בזכ לשיטתו, דבפ"א מכל'
ברכות (כ"ט) נחלקו כרמז"ס ובראב"ד, דעת
כרמז"ס דכל האוכל דבר האסור בין בזדון בין בשגגה
אינו מביד עליו לא בתחילה ולא בסוף, כיצד כרי שאכל
עבד של דברים וכו' ובראב"ד השיגו וז"ל, כתב
בראב"ד טעם בזכ טעות גדולה שלא אמרו שאין
מברכין אלא שאין מזמנין עליהם וכו' אבל ברכת תחילה
וסוף למכ לא יברכו כואיל ונכחו עכ"ל, ועיין לח"מ שם
ובש"ע (אור"ח סי' קל"ו) וכבר בארכתו בזכ בס"ד בכמה
דוכתי. וקל"ע ל"ע לשון כרמז"ס שכתב כל האוכל דבר
האסור בין בזדון בין בשגגה אינו מביד עליו לא
בתחילה ולא בסוף. ובשגגה אמאי לא מביד בתחילה,
דבשלמא בסוף משכחת לה שודע לו שכבר אכל איסור
בשגגה אינו מביד ברכמ"ז, אבל בתחילה כיון דשוגג הוא

ת"ד יכול יולא אדם ידי חובתו בעבד שלא נתקן ח"ל לא
תאכל עליו חמץ וגו' ואיסורא דחמץ לכיכין אולא,
אמר רב ששח בא מני ר' שמעון היא דאמר אין איסור
חל על איסור. דעת כרמז"ס (פ"ו מכל' חו"מ כ"ז)
דאין אדם יולא ידי חובתו במלך של עבד. ובקשה עליו
כלח"מ דכא בגמ' כאן אמרו בא מני ר"ש היא דס"ל
דאין איסור חל על איסור, וכרמז"ס (פ"ב מכל' שביחא
עשור) פסק דאיסור חל על איסור שכתב דכאכל פיגול
ונותר צי"כ חייב כרת משום יו"כ, ועיין שו"ת חת"ס
(אור"ח סי' קל"ז) מה שתי'. ונראה לומר דרש"י (ריש
העמוד כאן) פי' דמאי בא לא חזי ל"י ואמרינן לקמן מי
שאיסורו משום כל תאכל חמץ לבדו אהכ יולא צד לשום
מלך ילא מי שיש לו איסור אחר, א"כ כואיל ליכ מלך
בבאכ בעבירי. ולריך ביאור למכ ליכ לרש"י טעם שני
משום מכב"ע כיון דמפרש בגמ' משום אין איסור חל על
איסור. ובלמדי עם התלמידים אמרתי בכמה אנפין.
ונראה מיכו דבמלך דלא חזי איכא חרי טעמי למכ אינו
יולא צד, וי"ל דרש"י כתב כן דבשלמא לר"ש אינו יולא
משום אחת"א אבל לרבנן דפליגי עליה למכ לא ילא,
וס"ל דמתניתן סתמא הוא ותי' משום מכב"ע.

לשיטת הרמב"ם פסול מצה של מבי משום מהב"ע

ולפ"י אחי שפיר דברי כרמז"ס נמי, דלעולם ס"ל
כרמז"ס כת"ק דאח"א ואפ"כ פסק דאינו יולא

של עבד כמו שכחצנו דליצטל, ולזכ חי' לעיל דעכ"פ
איכא משום מכצ"ע וכבן.

מהב"ע במצח של מבל' להרמב"ן

שוב ראינו להרמב"ן שכחצ דלדין דלא קיי"ל כר"ש
ואיח לן כולל ומוסיף יולא בעבד. ואין לומר דמ"מ
אין יולאין משום מכצ"ע דא"כ למכ ממעט משום דאינו
בבל תאכל חמץ חיפוק ליה משום מכצ"ע, אלא ודאי
דאין בזה משום מכצ"ע משום דאפשר בכפרשא, אך
כעיקר דמכצ"ע דרבנן על כן הולך למעט מקרא שלא
ילא בו מכ"ח. ולעולם יש בעבד משום מכצ"ע ונחקיימו
דברי פוסקי כלכות שאין יולאין בעבד ונאמר משום
מכצ"ע ע"ש. ומיושב בזה קושית כלח"מ, וכנראה שלא
ראה דברי הרמב"ן ז"ל.

ורצח כ"כ (פ"ו כנ"ל) עשכ חילוק בין שאר איסורים
כגון עבד או מעשר ראשון שלא ניטלכ חרומה
וכו' ובין גזל, דבגזל כחצ משום מכצ"ע ובכולכו כחצ
משום דאינס ראויין לברכה, ולמכ לא ניחא בכולכו
משום מכצ"ע. ונראה דהרמב"ן ז"ל הביא מחלוקת אי
אמרינן משום מכצ"ע בשאר איסורים כמו בגזילה,
ובגמ' ככא משמע דאינו אלא בגזילה אצל בירושלמי
(שבת פ' ר"א דאורג) מלא ראי' דאפילו בשאר עצירות.
מיכו שיעט כחוס' דאין בשאר מלות משום מכצ"ע אלא
בקרבן ולולב שמכללין בזה דכא סוכה לריך בזה לך
למעוטי גזולא ולא ממעטין לכ משום מכצ"ע, ומיכו
טעם זה נסחר מן בירושלמי שבת ע"ש. מבואר דדא כוא
מחלוקת הראשונים אי אמרינן מכצ"ע בשאר איסורים.
ולפ"ז אחי שפיר די"ל דכ"כ ס"ל כחוס' דלא אמרינן
בשאר איסורים משום מכצ"ע ולכן הולך לחלק בין עבד
וכו' לגזל, אצל באמת דעה הרמב"ם ובירושלמי
דאמרינן בכל איסורים מכצ"ע, וממילא אחי שפיר מכ
שכחצנו לעיל בס"ד.

באיסור מבל' מה דוא

שם כל תאכל עבד, עיין רש"י יצמות פ"ו דאיסור עבד
משום דפחיק בזה חרומה ועיין חוס' שם דא"כ ככן
יאכל עבד, ול"ע מכאן דמבואר דכ"ז שלא הופרש כל
הכפרשות נקרא עבד א"כ י"ל דאף שחאיסור משום
דפחיק מ"מ לריך להפריש כל הכפרשות, ועיין חוס'
קידושין ל"ח ע"ב, ועיין נדכ ז' ע"א ככא פתיכא בכו
חרומה, ועיין ר"ח כאן כל חבואכ שלא נתקנה ככלכח
נקראח עבד. ועיין חשו' בגרע"א סי' כ"ע בשם דודו
הגר"ז דאפי' להחוס' דחרומה מכני במחשכ בלי
דבור מ"מ בעי הפרשה וכל זמן שלא הפריש אחי כו"ל

כאין שייך לומר אינו מצרך עליו כרי שוגג כוא וודאי
מצרך על אכילתו. ולריך לומר דלדין קחני דתחילת
לא קאי אלא חמזיד ודוחק. וי"ל באומר מותר שסובר
שמותר לאכול איסור זה מ"מ אינו מצרך עליו ול"ע.

ומיחו לדין כיון דדעת הרמב"ם דכאוכל עבד אינו
מצרך לא בתחילת ולא בסוף, וכאן (כ"ז) כחצ
אין אדם יולא ידי חובתו באכילת מלכ שכיח אסורכ לו
וכו' זה הכלל כל שמצרכין עליו ברכמ"ז יולא בו ידי
חובתו וכל שאין מצרכין עליו ברכמ"ז אין יולא בו ידי
חובתו, ועיין כ"כ שם. וא"כ טעם אחר כוא דאינו יולא
בעבד משום דאין מצרכין עליו ברכמ"ז, ואחי שפיר אף
דפסק דאחע"א מ"מ אינו יולא משום דאין מצרכין עליו
ברכמ"ז וק"ל.

מ"ע לאיסור מבל' משום דפתיק בה תרומה

ובדרך פלפול כי נראה לומר לפמ"ש במקום אחר
מחלוקת רש"י וחוס' (יצמות פ"ו) איסור עבד
מכ כוא, דעת רש"י דאיסור עבד כוא משום דפחיק בזה
חרומה, וכחוס' חולקין דא"כ ככן יכא מותר לאכול
עבד, ובחי' בארכתי ליישב. וכנכ לשיטת רש"י דאיסור
עבד כוא משום דפחיק בזה חרומה, א"כ כאוכל כזית
עבד כרי איכא רוב חולין ומיעוט איסור משום דפחיק
בזה חרומה, וא"כ עכ"פ מדאורייתא בעל ברוב כוא. ואף
דלענין איסור עבד לא בעיל משום דגזכ"כ כוא לשיטת
רש"י, או כמו שכחצ הר"ן (נדרים פ"ד) דכיון דע"כ
לריך להפריש מן בכרי אינכ מחצטלת שם, ועיין מאירי
(שם) דנראה ליה לדוחק חי' הר"ן ע"ש. עוד י"ל דכוי
כמו רוק שנחמרב דם דקיי"ל ביצמכ שרקק דם
דלעולם בזה ע"י חערבות ולכן לא בעל, עיין מרדכי
(חולין סי' השל"ז). אצל לענין ללאח בו ידי חובת מלות
למכ לא ילא כיון דקיי"ל בכל איסורין דאזלינן בחר
רוב, ואפילו נימא מדכחיב לא תאכל עליו חמץ ואין
איסור חל על איסור מ"מ כרי כחצו כחוס' (שבוטות
כ"ג) וכרש"א דעל פחות מכשיעור חלכ שבוטע ורק על
שיעור שלם אינו חל, וא"כ ככ"נ על משכו כזה לימא
אחע"א כיון דלא כוי רק חלי שיעור. אמנס כל זה לרבנן
אצל לר"ש דס"ל בכל איסורין כ"ש למלקות וא"כ ליכא
למימר דחלי שיעור כוא וע"ז משני כא מני ר"ש כי
דס"ל אין איסור חל על איסור, ואחי דוקא לר"ש משום
איסור משכו. ומעכא י"ל דהרמב"ם ס"ל כחוס' דאיסור
עבד איסור בעלמא כוא וא"כ לא ילא אליבא דכו"ע
ודו"ק ביעב.

ובזה י"ל רש"י לשיטתו דס"ל איסור עבד מטעם דפחיק
בזה חרומה, א"כ כי אפשר לכאורכ ללאח במלכ

שואמרים בדילוג אין מצרכין לגמור שאם יחסיר חיבה אחת יכ" ברכה לבטלה ולא כן בלקרוא את הכלל (ע"ין ח"ח סי' תפ"ח בכה"כ ובכ"ע סק"ב ומ"ב סק"ג ובכ"ע סי' תפ"ח).

ההל' בל"ל פסח אי הוי דאורייתא

וגלפנ"ד בראשונה יש להוסיף ב' חמיכות בדברי רבינו הגדול רש"י ז"ל, חדא מה שלא ראינו מקשין עוד דברי נראה מדברי רש"י ז"ל דס"ל לגמור את הכלל בליל פסח הוא דאורייתא ממש וילף לה מקרא דעוין עליו דברים הרבה וכו' כלל וכגדו ואין שמעין לה דכלל לפולס הוא דרבנן, וז"ל הרמב"ם (פ"ג מכל' חנוכה כ"ו) ולא כלל של חנוכה בלבד הוא שמדברי סופרים אלא קריאת כלל לפולס מדברי סופרים בכל ימים שגומרים בהם את הכלל וכו' ע"ש. וע"י בהשגות שם ח"א ויש בהם פשט מדברי קבלה, וע"י כ"ה וכ"מ ולח"מ. וא"כ כחצ רש"י סתם שמונים עליו דברים שגומרים עליו את הכלל כאילו הוא יאל מקרא מפורש ונ"ע.

והשני דאמירת הגדו היא קודם קריאת כלל כפי מה שהוא מסודר אללנו, וא"כ בול"ל שמונים עליו דברים הרבה שואמרים עליו הגדו וגומרים עליו את הכלל.

ישוב לשיטת הבה"ג דהל' הוה במנח תרי"ג

ואשד נלפנ"ד דידוע שיעת רבינו הגדול בכה"ג ז"ל (וביראים רס"ב) דחשב מלוא קריאת הכלל בין החר"ג מלואו, וברמב"ם (סהמ"ל שורש א') השיג עליו שטעות היא וז"ל, אבל בעירונו עליו מפני שטעו בו רבים ומנו נר חנוכה וכו' ושמונה עשר ימים לגמור את הכלל וכו' ובשחל ממך שיטתם לשונם נאמרו למשכ מסיני וימנה קריאת הכלל ששנה בו דממ"כ את הא-ל יחברך ש"כ בו משכ וכו'. וברמב"ן בהשגותיו באריך לישב דברי רבינו הגדול ע"ש. ובשו"ת חת"ם (אורח סי' קל"ב ויו"ד סי' רל"ג בסוף) כתב דודאי דאורייתא מק"ו, וכדברים ידועים, ובחי' הארכתי בס"ד (וע"ין שאג"א סי' ס"ט). וע"ין אור שמח (פ"ז מכל' חו"מ כ"ד) שכתב דברמב"ם פסק כר"ע דקרינן עוני לכדשמואל ובהלל כוי מד"ם, ונראה דכוונתו דברמב"ם לשיטתו. ולפי דבריו חקש לרש"י קושיתו בנ"ל, אבל אי נימא דרש"י נמי בשיטת בכה"ג אזל אחי שפיר דס"ל דכלל דאורייתא ואדרבה יכ"י מדברי הגמ' מקור גדול לרבינו הגדול בכה"ג דכלל דאורייתא הוא. שוב מלחתי לרבינו כר"י (שבת פ' במה מדליקין) דנראה לכאורה

באיסור עבל ואסור באכילה ולפ"ז שפיר יש לישב קושיא בכה"ג דכונים אסורים לאכלו ומיכו ע"ין משנ"כ ח"ז סי' ר' מה שקשה עליו וע"ש באריכות.

רש"י ד"כ דמאי הא לא חזי ליה, פרש"י ואמרינן לקמן מי שאיסורו משום כל האכל חמץ לבדו וכו' ח"י כוי לה מלוא הכאח בעצירה. נראה דכאריך רש"י לב' טעמי, דלפי' ראשון קשה הא דמאי לא כוי רק איסור דרבנן וכא"כ מייחתי מקרא דלקמן דלא האכל חמץ, ולכן משני אי נמי דכוי מכב"ע. וע"ין מש"כ בסמוך עוד יסודים לקושיא זו, וישב לדברי הרמב"ם.

דף ל"ז ע"א

מ"ש ממנחות, ע"ין ירושלמי פסחים פ"ב כ"א בתי כנסיות ובתי מדרשות וע"ין מרדכי כאן (סי' תקל"ה) דמשכ מחלוקת בין ש"ס בבלי לירושלמי, וע"ין בגדי ישע אות כ"ח מה שכתב דברי רבינו ירוחם, ובירושלמי פסחים פ"ב חגיגה כל המנחות נילשות בפושטין, ומשני חמץ דבר מסור לכונים וככה מסור לכל אדם ופריך כונים ע"מן מהו ללוש בפושטין ופשוט לה מדרב כהנא דכונים נמי אסורים משום לא פלוג ע"ש, (וע"ין משנ"כ ח"ג סי' קל"ח באריכות).

רש"י ד"כ שמונים עליו דברים שגומרים עליו את הכלל ואומרים עליו הגדו, משמע ק"ל דכלל ליל פסחים דאורייתא, כמו הגדו שהוא דאורייתא ותרוויכו כהדדי ניכח, וזכר ישבתי דברי רבינו הגדול בכה"ג שחשב קריאת הכלל למ"ע וברמב"ם ז"ל השיג עליו דכלל לפולס דרבנן הוא וברמב"ן ז"ל בשרשים המליץ עליו ע"ש. וע"ין רי"ף כל' חנוכה פ' במה מדליקין דכתב דכלל דר"ח לאו דאורייתא ומשמע לכאורה דכוי כולו דאורייתא ניכח, וא"כ לכאורה גם דעת רבינו כר"י קרבינו בכה"ג.

ד"ן דהל' בל"ל פסח, דתניו תגדו

רש"י ד"כ שמונים עליו דברים הרבה שגומרים עליו את הכלל ואומרים עליו הגדו, ובקשה לי ח"א דכוי אן אין גומרין אלא חצי כלל קודם הסעודה וחצי לאחר הסעודה ומכ"ע אין מצרכין על כלל בליל פסח כמבואר בכה"ע (ח"ח סי' תפ"ג סק"ז). זאת ועוד אחרת, דגמירת כלל אחר ברהמ"ז יכול להיות שלא במקום סעודה כמבואר בח"ח (סי' תפ"ה בה"כ בשם הרמב"ם). ושילש בחמיכה דככה משמע גומרים את הכלל ביינו שמסיימים את הכלל, וכן בכה"ג (ברכות י"ד ע"א) פי' לשון גומר פירושו כולו ולא בדילוג אבל בר"ח וחוכ"מ

נמי שכתב כלל דר"ח לאו דאורייתא, משמע דשאר כלל דאורייתא הוא וכדעת רבינו כנ"ל (ועיין חור"ח מלוניל כל' פסח סי' כ"א, ומאירי מגילת דף כ').

והא דקשה ליה לרמב"ם היאך ימנע כלל ששבת זו דכמע"כ את כח-ל לומר שזו כח-ל, לפענ"ד חסוקפס הנדרסת לרמב"ם ולנושאי כליו לא קשה מידי לפמ"ש דנוסח ברכות עזרא ובית דינא חקנו ואין ראוי לכוסף ולא לגרוע עליהם. וכנה אמרו ברכמ"ז דאורייתא הוא לכו"ע מקרא דואכלת ושבעת וברכת, ואע"פ שאמרו רז"ל משכ חיקן להם לישראל ברכת כזון ויכושע ברכת הארץ ודוד ושלמה ברכת ירושלים, הנה מבואר דעיקר החיוב לצרף נאמר כלל"מ אמנם נוסח בברכה הוא כבר חקון משכ ויכושע ועזרא ואנשי כנע"ג (ועי' מנ"ח מל"ח ח"ל באריכות). וכן לענין חפלה דס"ל לרמב"ם דחפלה דאורייתא (עי' רמב"ם כל' חפלה) מ"מ נוסח החפלה לכו"ע דרבנן הוא, וכ"כ רמב"ם שם ע"ש. וא"כ כמו בברכמ"ז דלכו"ע דאורייתא הוא אפ"כ נוסח ברכמ"ז ברכה אחת דוד ושלמה חיקנה ולא אמרינן דמונח בכלל המלות ברכמ"ז ששבת זו דוד ושלמה שזכר בו משכ, וככ"ג לענין קריאת הכלל ודאי דעיקר מלות קריאת הכלל נאמרה למשכ מסיני ומיכו דוד כמע"כ חיקון נוסח הכלל וכמו בברכמ"ז לכו"ע וחפלה לרמב"ם כן הוא הכלל לדעת רבינו בגדול מרן ככ"ג ז"ל ורש"י כנ"ל. ואדרבה י"ל דהא הוא ראיית רבינו ככ"ג דס"ל דכלל הוא מ"ע דאורייתא דגמר ליה מעוני וכר"ע.

ועיין ברכות (ע' ע"א) ורמינכו ק"ש ערביה וכלל צליל פסחים ואכילת פסח מלות עד שיעלה עמוד השחר, ומדכלל כולכו יחד משמע לכאורכ דכלל ליל פסח עכ"פ כו"ל דאורייתא. ועיין עוד ברכות (י"ד ע"א) בכלל ומגילת מכו שיעסוק מי אמרינן ק"ו ק"ש דאורייתא פוסק כלל דרבנן מיבעיא וכו', משמע לכאורכ דכלל דרבנן. אמנם עי' בגמ' חענית (דף כ"ח) וברבינו נסים גאון (ברכות כנ"ל) אמר רבא זאת אומרת כלל דר"ח לאו דאורייתא וכו', ומשמע דשאר כו' דאורייתא. ועי' חוס' (ברכות כנ"ל ד"כ ימים) דהא דאמרינן שביחיד גומר בכה את הכלל לאו דוקא יחיד אלא אפילו לצור קורא יחיד כיון שאין כל ישראל ביחד כמו שכו' בשחיטת פסחים צי"ד צניסן, ועל כדעתו לחלק דכלל שכל ישראל ביחד הוא דאורייתא כגון צי"ד, אבל של י"ח ימים מיקרי דיחיד וזה כו' דרבנן, וי"ל כי קלרתי.

הל' בצבור בלי' פסח

והנה הטור הביא ממס' סופרים, מנהג לומר כלל בצבור בברכה צליל ראשון של פסח (עי' ח"ח סי' ע"ג).

וב"י שם, וברמ"ח ז"ל (ח"ח סי' חפ"ז ס"ד) כתב דאין לנו נוכחין כן. וידוע דבשנים האחרונות נהגו כמה קבילות גדולות ואפילו במוכחין בנוסח אשכנז לגמור הכלל צליל הראשון מיד אחר החפלה וכוח ע"פ מנהג האר"י הקדוש שנהג לאמרו. ועיין מאירי (סוכה ל"ח) שיש מצרכין לפני כלל צליל פסח ואף אני נסמכתי לכך ע"כ ע"ש. ועי' חוס' (ברכות דף י"ד) דכן משמע בירושלמי שפי' דרכו לומר כלל צביכ"ג ע"ש, ועיין ברכ"י (סי' חפ"ז) ובאחרונים. ונהגו כחצו הראשונים ז"ל דבמוכחין לגמור את הכלל מיד אחר החפלה סומכין בברכה זו על הכלל של חוץ כסעודה ע"ש, ובתשובה אחת הארכתי בזה. ולפי"ז אי נימא דרש"י מודה למס' סופרים לומר כלל צליל פסח בברכה מיד לאחר החפלה אחי שפיר מאד מה שאמר שמונין עליו גומרים עליו את הכלל ואח"כ הכגדה, דכלל הוא באמת מיד אחר החפלה בגמירא וככגדה בשעת אכילה, וכוכ אחי שפיר מאד דברי רש"י ז"ל.

בזמן הבית לא היו מחלקין ההל'

אמנם אפילו נימא דרש"י ז"ל לא ס"ל לגמור הכלל צליל פסח אחר החפלה וכמנהג אשכנז שבעיד עליו ברמ"ח ז"ל, נלפענ"ד לומר דבר חדש בס"ד דמה דאנו מחלקין הכלל בין כסעודה חלי' לפנינו וחלי' לאחריו הוא דוקא בזמנ"ז, אבל בזמן הבית היו גומרים אותו על הפסח הכל יחד, ועיין גמ' פסחים (פ"ב ע"ב) כזיתא פסחא וכלילא פקע איגרא, ופרש"י לקול המולות הכמון מהכלל דומין כאילו כגגין מתבקעין שכו' אומרינן הכלל על הפסח ע"ש, נראה דכו' אומרים הכלל אחר הפסח. ועי' משנה שם (דף ל"ב) הראשון עפון כלל באכילתו, ובגמ' שם (דף פ"ו) כאן לאחר אכילה פרש"י שלא בשעת אכילה קריאת הכלל לאחר אכילה, ומשמע לכאורכ דכו' אוכלין מקודם ואח"כ אומרינן. ואפשר מעטם כמשנה חועפין מלות צליל פסחים כמשמעו שלא ישנו בחינות ע"כ מיד שנכנסין היו אוכלין מלה, וכיון דכלל ה' כורך מלה ומרור ואוכל ביחד כס נמי היו כורכין מלה ומרור מיד כשנכנסין מביכמ"ד היו אוכלין הפסח ואח"כ היו גומרים עליו את הכלל ואומרים הכגדה ומוסיפין כרצב עניני סיפורים כדין כל המרכב כרי זה משונה.

ומה שקורא לזה שמונין עליו דברים כרצב נראה דכיון דעי' במלכ צא הסיפור מקרי שמונין עליו ואפילו אין עליו ממש. ועי' ספר אשל אברהם (מכד"ח סי' חפ"ז) דכל שעוסק באותו ענין כרי זה מיקרי מונחים לפניך, ומשמע אפילו אין כבר מונחים לפניו וא"כ ככ"ג כן הוא ודו"ק.

האכל נבילה ביוה"כ פסח

נחנבל כיו"כ לא חיילא עליה איסור יו"כ ואינו חל
בזה אמת.

איסור הפסח יכול לחול באיסור גבירא

והנהגה נלפענ"ד לכוסף דאפילו למ"ד דנבילא כוי איסור
חפלא וכן איסור אצמכ"ח ודלא כריב"ש ז"ל, אבל
נראה דאיסור עשכ שאינו זבוח לכו"ע לא כוכ רק
איסור גבירא דזבחה מ"ע הוא על האדם לשחוט וכו' וכל
מלכ דרמיא אקרקהא דגבירא, עיין סכמ"ל לברמז"ס
(מלכ קמ"ו) ובספרי סמ"כ (מלכ חנ"א). ולפ"ז אומר
אני דשפיר מיושב ככל, דודאי אפילו נחנבל כיו"כ לא
חיילא עלה איסור יו"כ דכוכ עלה איסור אצמכ"ח.
ולא קשקש דא"כ כי פקע אצמכ"ח יחול יו"כ עס נבילא
בב"א, זכ אינו דאכתי איכא איסור שאינו זבוח דלא
פקע מיניה. וא"ת א"כ כאיך יכול לחול איסור אצמכ"ח
ושאר איסורי וקושית כריב"א, י"ל כיון דאיסור עשכ
שאינו זבוח אינו חלל איסור גבירא ואיסור אצמכ"ח כוי
איסור חפלא אחי איסור חפלא וחל האיסור שאינו זבוח
שאינו חלל איסור גבירא. ומיכו כיו"כ שאינו חלל
איסור גבירא לא חל איסור יו"כ עלה, דאיסור גבירא
של יו"כ לא חל לאיסור עשכ שאינו זבוח דלא פקע
מינה דכוכ נמי איסור גבירא, אבל שאר איסורים שכל
איסור חפלא ככ"ג דחל. ואחתי שפיר שיעת רש"י ומיושב
נמי קושית כריב"א מדברי החוס'.

ובעיקר סברת כ"מ שריעצ"א כי נראה עוד דס"ל
דכיון דחלות איסור נבילא ואיסור יו"כ על
הנבילא הוא בזה אמת, אבל אופן החלוא הוא כך שידוע
שהחלוא מיחא בע"ה בדרגה, מחליל ילאה כנשמח
ממקומות כרחוקים במחנות עד שמקרב ללב ומשם
יולא כל החיות וזכ ידוע. א"כ ס"ל לכ"מ דכמו שהוא
סדר המיחא ככ"ג הוא חלות איסור נבילא, וממילא
כיון שילא כנשמח ממקלח הככמח מיד חל איסור
נבילא קימעה קימעה וככ"ג ליו"כ, וא"כ פשוט
דאיסור נבילא קדים דאיסורו בכזית. ועיין עוד שו"ת
שו"מ (מכד"ת ח"ג סי' ל"ה) ושו"ת בית שער.

דף ל"ז ע"א

חובב דפרשת חלה על דבר שבלידתו עבה אפי' ע"י משקן כגון אפריות

כוי משעת גלגול וכו' ובר"ש משאנן במשנה חל
וכרעצ"א (שער ח') חמכו עליו דסופגנין נמי פיסב
ניכו ופעורין. וברמז"ן ז"ל (כל' חלכ) כחז דלא כר"ת
וכחז חלל מיכו אשכחן אחד מרבוותא במילתא פירושא
דלא דייק דקאמר כאי מעשכ אילפס דפער ר"ל ומחייב

תוס' שם ד"כ האוכל נבילא כיו"כ פטור, פ"כ אפילו
נחנבל כיו"כ. וקשקש ר"י דא"כ כשיפקע
איסור אצמכ"ח יחול עלה איסור יו"כ ונבילא בזה
אמת, ותי' דעשכ שאינו זבוח לא פקע מינה אפילו לאחר
מיחא. וכוכ הקשקש כריב"א (שנפוח כ"ד) דא"כ למ"ד
לאו לאיברים עומדת כימי מלי חייל איסור אצמכ"ח על
עשכ שאינו זבוח, וע"ש עוד קושיות. ולפ"ז דברא קושית
החוס' לדוכתי' דכי פקע אצמכ"ח יחול עלה איסור
יו"כ ונבילא בזה אמת. ונראה דכריעצ"א (קידושין
ע"ז) כב"א דברי י"מ שפירשו דנבילא קדים דאיסור
נבילא בכזית ויו"כ בככותח, וכריעצ"א דהכ לה
שאין חלו דנים על האוכל חלל על החיוב ואיסור
יו"כ חל על הנבילא בככותח בזה אמת.

איסור נבילה איסור הפסח או גבירא

ונ"ל צבירא פלוגתא דפליגי אי איסור נבילא כוכ
איסור חפלא או איסור גבירא (עיין ריב"ש סי' ל"ג
ובספרי שו"ת משנ"ח ח"ג סי' ק"ס), דאי נימא דכוכ
איסור חפלא א"כ כיון שבאיסור חל על הכפץ ודאי
כיון שכל הכפץ הוא מכלל מוכן שיחול עליו באיסור חל
עליו מיד משנפסח איסור אצמכ"ח חל על כל הכפץ
איסור נבילא. אבל אי נימא דאיסור נבילא כוי איסור
גבירא, א"כ באיסור חל בשעת אכילא וכיון דאכילא
קדים בכזית ולכן שפיר איסור נבילא קדים דכוכ בכזית
וי"כ בככותח.

עוד נראה לכוסף דכו"ע ס"ל דנבילא כוכ איסור
חפלא אבל יו"כ לא כוכ רק איסור גבירא כיון
דאין שום איסור על הכפץ חלל שאסור לאכול כיו"כ.
וס"ל לכ"מ כיון דאיסור נבילא הוא איסור חפלא
וממילא חל מיד כשפקע איסור אצמכ"ח משא"כ איסור
יו"כ מחליל חל על הגבירא וע"ז חל על הכפץ, א"כ
איסור נבילא קדים דכוכ בכזית ויו"כ בככותח.

ולפי שיעת כ"מ י"ל דס"ל נמי לרש"י דאיסור נבילא
קדים משום דכוכ איסור גבירא ולכן ס"ל אפילו

ת"ד הסופגנין וכדוצננין וכו' ונחוס' (שם ע"ב ד"כ
דכולי פלמא וכו') אומר ר"ת דדוקא בלילתו רכב
פליגי דר' יוחנן סבר אפייתו באילפס עושכו לחם וחייב
בחלל ור"ל סבר אין עושכו לחם ופטור, אבל בלילתו
עכ מודו דחייב בחלל אפילו ע"י משק דכא חיוב חלל

הכבוד כר"פ על הסמ"ק (מלך רמ"ו) וכתב שכתבו
העולם כר"ת, אמנם כנראה דרוש הראשונים חלקו עליו.
מיכו ביו"ד (סי' שכ"ט) דעת אחרונים לחוש לשיעור
ר"ת, וזכרנו לפי מה שישבתי בס"ד קושיה רמב"ן
מעליו ח"כ ודאי יש לחוש לו, ולכן העושים עיסה
ללאקשטן" או "קרעפלאך" וכדומה יש להפריש חלב
עכ"פ בלא ברכה וכדעת המג"א. עיין ד"מ (יו"ד כנ"ל)
ובפת"ש וק"ל, ועיין בית אפרים (א"ח סי' י"א י"ב).

דף ל"ח ע"א

מצה אי בעי לרב

מ"י כתיב מלחכם, עיין רא"ש כאן דמלך דבי לזכר ושכן
דעת הרמב"ם פ"ו מהחומ"ם כ"ז ולכן מלך גזול לא
י"א זכר ידי חובתו, ומיכו דעת הרמ"ך דעס הרמב"ם
משום מלך הכאכ בעצירה, ולא משום דבטי לזכר,
ועיין בגרע"א ומקו"ח ושפ"א שדקשו דברי מלך כיון
שלעס קנאח וא"כ לעולם ליכא מלך גזול, וכן כתב
הריעצ"א ז"ל ועיין בפין קושיא זו כתובות דף ל'
שדקשכ הרא"ש ז"ל בחרומה כיאך לוקח הא כיון
דלעסכ נמלסכ ונחללכ וינאכ לחולין עיין ש"מ שם,
ולדין מיכו י"ל כיון דקיי"ל (גמ' קט"ז וש"פ סי'
תע"ב) בלע מלך י"א ח"כ אפשר גזל ובלע מלך ולא
לעסכ וכו"ל מלך גזול, ושפיר מיושבת קושיה
האחרונים ז"ל ועיין לעיל כ"ט פ"א תוד"כ בדין דא"א
אם לא יכא שלו ודו"ק.

ע"ל לפמ"ש בש"פ סי' תרמ"ט דכשינוי שבה ע"י
המלך לא מקרי שינוי ואינו יולא בו רק אם שינוי
קודם המלך או בא ממקום אחר וא"כ גזל מלך ולעסכ
ברי כשינוי בא ע"י האכילת לשם מלך וככ"ג לא מקרי
שינוי ולא י"א ידי חובתו ודו"ק, וכ"כ בש"מ שם לענין
חרומה.

מס"ל מצה גזולה מפני שאינו מברך עליה

ועיין ירושלמי חלב סופ"ק חני חלב גזול אינו מברך
עליה ולא כתב ולא י"א בו ידי חובתו ומשמע
דכפסול מפני שאינו יכול לברך ואולי מכ"ט כתב
הרמב"ם זה הכלל כל שמברכין עליה ברכת המזון
כלומר ברכה ראשונה ולא ברכה הזן דברכה ראשונה
נמי נקראת ברכת המזון וכדרכה כילא שם בירושלמי כל
שעשה כמלכות י"א ושלל כמלכות לא י"א, ודו"ק.
ומכאן לכאורכ יכ"כ ראי' להגרש"ק (באלף לך שלמה
סי' שכ"א) שאם אכל מלך שלו ולא בירך עליה נמי לא
י"א ידי חובתו משום דכאוכל בלי ברכה כאילו גזל כנסת
ישראל וכו"ל מלך גזול וכארכתי בזה במקום אחר
(עיין משנ"כ ח"ו סי' ק') ודו"ק.

ר' יוחנן דוקא בדליה ליכ גלגול מעיקרא חלא כולכו
בלילתן רכב ייכו וכו' אבל כיכא דגלגל עיסה בנתיים
ועמממכ בשעורים ל"ש באילפס ול"ש בחמכ חייבת וכו'
דמאידנא דגלגל איחייבא ולא מיפערע לעולם ואע"פ
שעשאכ באילפס או בחמכ ואפילו עיסה בכלבים שאין
ברועים אוכלין ממנה משעת גלגול איחייבא וחו לא
מיפערע. וחמכ עליו הרמב"ן ז"ל חדא דבגמ' עיסה
שחילתה סופגנין חנו וכו' דשמעת מינה דכולכו עיסה
ייכו דאי לאו עיסה ייכו וכו"ל למיחתי סופגנין
שחילתן וסופן סופגנין פעורים ומדקחתי עיסה
שחילתה סופגנין משמע דעיסה הוא. ושניה דאין חנו
עיסה בכלבים בזמן שברועים אוכלים ממנה וכו'
דאלמא עיסה הוא וליכא חלא דרועים אוכלין ממנה
ואין אוכלין ממנה, ועיין רי"ע אלגזי שם מה שכתבתי.

ולבאודא נראה דמחלוקתם חלוי בחיוב חלב מחי חל
דעת ר"ת דבחיוצ חל על עיסה וכיון שנעשה
עיסה מיד נחייב בין שיאפנה ויאכל ממנו אדם או לא
ואפילו יאכלנו כלב, ודעת רמב"ן ודעימ' דבחיוצ חל רק
על עיסה שיעשה לחם או שנעשה לשם לחם. ולכאורכ
לדעת ר"ת תקשך ברבך ממשנה דעיסה כלבים.

אמנם ראיתי בספר הישר לר"ת (דפוס ירושלים
תשי"ט) ס' מש"ד ששם מקור דינו של ר"ת
שנשמר מקושיה הרמב"ן ז"ל שכתב וז"ל, כל שעכ חנו
החם הסופגנין וכו' שמעינן מהכא דכל גלגול עיסה
חייב בחלכ דר מהכח דממעט במס' חלב כגון עיסה
כלבים ע"כ ע"ש. ברי דר"ת ז"ל ברגיש בקושיה
הרמב"ן ז"ל וחי' דעיסה כלבים וכיו"צ גזכ"כ הוא
שכח פטור, ודלא כמ"ש הרמב"ן ז"ל דלדידי' אפילו
עיסה כלבים שאין ברועים אוכלין ממנה משעת גלגול
חייב, וודאי ס"ל דהוא מהמיעוט בספרי פ' סוטה
(כז"א) הרא"ש ה"ל חלב) דדריש לה מדכתיב
עריסותיכם שלכם חייב ושל חיכ פעורה, וכז"א
הספרי ה"ל מהר"י קורקוס (פ"ו מכל' ביכורים כ"ח)
וככ"מ שם ועיין רי"ע אלגזי ה"ל. ופלא שלא מלאתי
כעת מי שכתיר לזה.

ובקושייתו כשני' שדקשך הרמב"ן דא"ר סופגנין ולא
עיסה סופגנין, הנה כמעין בספר הישר
שם יראה דלא גרם כלל עיסה שחילתה סופגנין חלא
גרם תחילתה סופגנין וסופכ סופגנין וחסר תיבת
עיסה, ועיין מאירי פסחים כאן שג"כ חסר תיבת
עיסה. וא"כ אחי שפיר ג"כ קושייתו זו, וזה כבר בעיר
בס' תרומת חלב (דף נ"ג) [אמנם הראשון לא כז"א]. גם
כי י"ל דר"ת ז"ל מחלק בין עיסה סופגנין דאף שקורא
עיסה מ"מ רק שם מושאל הוא, ואחי שפיר דברי ר"ת.
ועיין יראים (מלך קפ"ג) דס"ל ג"כ כר"ת, וכן פסק

שימות הראשונים בדרך מתנות עניים אם יוכל בעל השדה ליפלט עבור עני בגדרי המיגו דוכי לנפשי
ומיגו דא בעי מפקד לנכסי

בכך שפקיר עתה כח כזר מוזכר בלא חלקת כיון
דבשעת קליה לא כי' הפקר וצפידן חיוצא דמתנות
עניים כי' בעל השדה קיימא כחזכרה בלא חלקת ע"כ
ע"ש. וקושיא זו ממש בקשכ מרן כק"ז בשו"ת צ"ש
(יו"ד סי' תי"ח) וכוסף להקשות וז"ל, ועוד דחלקת
שכח ופאח גם עכשיו אינו יכול להפקיר דכח אינו שלו
וכפקירא דמלכא הוא לעניים ואין לו זכ אפילו עכ"ל,
ועיין חוס' (ר"כ ד' ע"ב ד"כ לקט) וקל"כ"ח (סי' רמ"ג
סעי' אות ד'). אלא דנימא מיגו למפרע, מיגו דאי צפי
כי' מפקיר לנכסים קודם שקלר שדכו וכי' יכול לזכות
במתנות עניים, וכרי גם חס מפקיר קודם שקלרו ואח"כ
משכים וקלרו וזוכה בכל החצואה מיקרי בעל השדה
וישנו בלא חלקת. ועיין בפ"י כר"ש (נדרים מ"ד ע"ב)
חס דוקא בחורח חזרה או אפילו בחורח זוכה מן
הפקר. ומכ"ש כשלא הפקירו וקלר כל החצואה לעלמו
דישנו בלא חלקת, שכרי אפילו כי' מפקירו וכי' עושב
כמו שעושב עכשיו שקלר כל החצואה לעלמו כי' נקרא
בעליו.

עוד בקשכ בלא מכני מיגו אלא חס יש לו מיגו לזכות
בו בחורח לקט שכח ופאח כמו בעשיר מיגו דאי
צפי מפקיר נכסיו וכוי עני ויכול לזכות בו בחורח
מתנות עניים, אבל גבי בע"כ במתנות עניים ל"ל מיגו
דאי צפי מפקיר שדכו וחצואתה וחזיא ליה דכח קיי"ל
דפקר פטור ממתנות עניים כדקחני (פאח פ"א מ"ד)
ופסקה כרמז"ם (פ"ב מכל' מח"ע), וא"כ אי מפקיר
ליה אינו יכול לזכות בחורח מתנת עניים רק בחורח
הפקר, ואפילו עשירים יכולים לזכות בו. וא"כ אין לומר
שיכול לזכות לפני בחורח מח"ע במיגו שכי' מפקיר
וכי' יכול לזכות בחורח הפקר, ע"ש מה שכתבתי עוד.

לא תקלם דעני להרא"ש דוקא בעוד שיש לו שדה

ברם מלחתי לפי' כר"ש ז"ל שפסחים לשיטת כר"ש
וכחצ וז"ל, וכן נראה לי דאי מפקיר נכסיו גם
אוחה שדכ מופקרת ויכול לזכות בה לעלמו ע"כ. וכנה
נראה מפורש דכר"ש מודה לכר"ש, אלא דלמדתי
מדברי כר"ש ז"ל חירון לקושיא בגרע"א ומרן כק"ז
ז"ל, דנראה דכר"ש ז"ל מפרש דכח דאמרו ז"ל דאפילו
הוא עני מוזכר הוא שלא ללקט פאח משדכו כדאמרין
לא חלקת לפני להזכיר עני על שלו, כיינו דוקא כל זמן
שכח שדכו דאפי"פ שכח עני ורק קרקע זוער א"ש לו
שכח אכתי בכלל עני לענין שמוחר לו ללקט לקט שכח
ופאח, מ"מ משדכו מחויב ליחן מתנות מגז"כ בלא

תום ד"כ אחיה, בקשכ ר"י דאורלייני"ש כיון דילפינן
לחס לחס דבעינן מלכ שלכם אחי חילעריך
למעוטי שלא ילא בעצל מי שאיסורו וכו' חיפוק ליה
דבעי שלכם ועצל אינו שלכם וכו'. ורשב"א חי'
דחילעריך לעיל קרא להיכא שמה שיפריש יכי' שלו כגון
חס הוא כהן או לוי או ישראל עני ונעל ממנו כזר
חרומה ומעשר ראשון דשלכם קרינן ביה. ובשו"ת שאג"א
(סי' ל"ז) מוחיב ליה חיוצא לרשב"א ז"ל מגמ' מפורשת
(חולין ל"א ע"א) מעשר עני במחלק בחוק ביתו יש בו
עובד הנאח לצעלים ואפילו עני שבישראל מולידין אוחו
מידו, וכניחו בחימכ וליין עליו בכבדות כר"ב
מרגשבורג ע"ש.

ומה שלפענ"ד בס"ד ליישנ דברי כרשב"א ז"ל
ולשיטתיה חזיל וכו' דנהכ רש"י (צ"מ ע' ע"ב
ד"כ מי שליקע אח הפאח) פי' אדם בעלמא שאינו בעל
השדה דאי בצעל השדה לא אמר ר"א זכר לו דל"ל מיגו
דזכר לנפשי דאפילו הוא עני מוזכר הוא שלא ללקט
פאח משדכו שלו כדאמר בחולין (דף קל"א) לא חלקת
לפני להזכיר לפני על שלו. אמנם כר"ש (פאח פ"ב
מ"ע) חמכ על רש"י מירושלמי (פ"ב מ"ב) וז"ל, ובפי'
שנים אוחזין פי' בקונטרס דמי שליקע אח הפאח באדם
בעלמא אמרו שאינו בעל השדה דאי בעל השדה לא אמר
ר"א וכו' וקשק לפירוש מה דחנן לקמן (פ"ב מ"ב)
שבולת של לקט שנחפרצב בגדיש מעשר שבולת אחת
ונותן לו א"ר אלעזר וכי' כיון כעני הזכ מחליף דבר
שלא בא ברשותו ואמרין עלה בירושלמי ב' ד' ר'
אזכור בשם ר' יוחנן מחלפא שיעתיב דר' אליעזר חמון
הוא אומר זכר לו וכאן הוא אומר כן, ומסיק
(בירושלמי) דלדבריהם קאמר לכו, משמע שדכח דבעל
השדה גופיכ יכול לזכות בשביל עני. נראה לכאורה
מחלוקת רש"י וכר"ש אי בעל השדה יכול לזכות במעשר
עני של שדכו, דעת רש"י דאפילו הפקיר לא אמרין
מיגו דזכי לנפשי דעני מוזכר על שלו, ודעת כר"ש
דבעל השדה נמי אית ליה מיגו דזכי לפני. ועיין חו"ע
(פאח כ"ל ופ"ב מ"ח) שכתבתי בזה וכחצ דכ"ש
בבלי פליג אירושלמי כ"ל ע"ש.

דקמ שכחה ופאה אי בידו להפקיר

ודאיתי להגרע"א (פאח פ"ד מ"ע אות מ"ג) שחמכ
אחוי"ע דחיק שייך לומר בזכ מיגו דאי צפי
מפקיר לנכסיכ ולא כוי בעל השדה (וזכי לנפשיכ), הו'
מ"מ בשעכ שקלר כי' בעל השדה ונאסר לו ליעול ומה

ומ"ש הוא ומ"ש אחר כיון שאין לו עכשיו שדכ ועני
הוא. ועיין ר"ן לא נחשדו ע"כ על מ"ע דודאי מפרש
ליכ כיון דלא מפסדי מידי דכא חי צעי לעכוזי מפקרי
נכסייכו וחזיזא לכו ודו"ק.

תמידה אתו"מ בדמפקיר כרמו

וממח שכתבנו חקשכ נמי חרצנו חו"מ ז"ל שכתב
דכירושלמי מחולק חש"ס דילן, ולכאורכ הרי
מפורש לכיפק. ומ"ש בחו"מ מהא דמפקיר כרמו
מוכח דמיקרי בעל השדכ חפילו אחר שדפקיר וכ"כ מרן
בז"ש כנ"ל דחייב בפאח, נראה דאין זה דומה לדין
לפ"מ שפירשנו דכחם כיון דמפקיר וחזר וזכר בו חייב
בפאח דעדיין לא הפריש ועכשיו בשעת קלירה ופירש
יש לו שדכ, אבל בדין הרי כבר הניח פאח ואח"כ
הפקיר שכו"ל כמו עשיר וכעני וככ"ג מותר לו ליקח
כמו שאר עניים כיון דאין לו שדכ עכשיו, לא מיבעיא
אם אינו חוזר וזוכר שדכ ודאי דנוטל חלל חפילו
חוזר וזוכר שדכ נמי נוטל וכמ"ש הרא"ש לכדיא,
וכעס דעכשיו הוא נוטל בחזרה עני ובשעה שבי' עשיר
הרי הפריש משדכו חלל כיון שלא לקחוהו עניים ויש
כאן מעשר עני בשדכ הרי זכר בשדכ ובמעשר עני מן
הכפקר וכצנן. ועיין קרן אורכ (נדריס מ"ג) ודו"ק.

ואגב דע דכרא"ש הביא בשם הרא"ש דחפילו צינו לבין
עלמו הוי הפקר, והוא חמכ עליו מנ"ל הו' דילמא
דוקא בפני אחר הוי הפקר, ועיין ש"ע (ח"מ סי' רע"ג)
שכדיא שני כדעות. ולפענ"ד נראה לכדיא ראי'
משמעתינ דנדריס דרבנן סברי נכסיכ לא מפקיר איניש
דמירחא דילמא זכי צכו איניש אחרינא כלכך נחשדו.
ואי נימא דצינו לבין עלמו הוי הפקר חמאי נחשדו
לרבנן נימא יפקיר צינו לבין עלמו וכדר זכי ציכ ושקיל
ליכ וליכא איניש דידע שדפקרו. אפי"כ דלא סגי ליכ
שדפקר צינו לבין עלמו ושפיר מירחא דילמא זכי איניש
אחרינא, ולא דמי להפקר של חמץ. ועיין במקור חיים
ובשאר אחרונים שכתריכו בזה.

מעשר עני המתחלק בגרנות אין בו מה"צ לבעלים

ועל דדעתי עוד לחדש לפ"מ דמשני רבא (נדריס כנ"ל)
כאן במעשר עני המתחלק בחוק הבית דכתיבא
ציכ נתיבא ונתח ללוי לגר וגו' משו"כ חסור ליכ
לאיחכנוויי כאן במעשר עני המתחלק בחוק הגרנות כיון
דכתיב ציכ וכוונת בשעריך, ועיין ר"ן (שם וחולין קל"א
כנ"ל). וברמב"ם (פ"ו מהל' מ"ע ה"ו) וז"ל, ומעשר עני
המתחלק בגורן אין בו עובת כנאח לבעלים חלל כעניים
באים ונוטלין על כרחו ואפילו עני שצירחאל מוליאין

חלקט לעני. חלל דכל זכ אס יש לו שדכ דאז לגבי חוהכ
שדכ יש לו דין עשיר שחייב ליתן מאוחכ שדכ מחנות.
אבל אס הפקיר כל נכסיו גם חוהכ שדכ בכלל, ח"כ
עכשיו שוב לא קרינן חללו לא חלקט לעני להזכיר כעני
על שלו שדכ עכשיו כבר אין לו שדכ חלל יש כאן שדכ
של הפקר שיש עליו מחנות עניים, וכיון שכוה עני מותר
לו ללקט ויכול לזכות צכ לעלמו.

ובזה מדויק לשון הרא"ש ז"ל שכתב דאי מפקיר נכסיו
גם חוהכ שדכ מופקרת, ולכאורכ מאי קמ"ל בזה
פשיטא דנכסיו כל נכסיו בכלל. חמנס לכנ"ל אחי שפיר,
דלולי שאוחכ שדכ היחכ מופקרת לא הי' יכול לזכות חף
שכוה עני דכלל חלוי שדפקר חוהכ שדכ.

בקיצור הקרא דלא חלקט לעני אינו מזכיר חלל כל
זמן שיש לעני שדכ, אבל אס הפקיר שדכ
הרי אין לו ומותר לו ללקט משדכ הפקר כמשדכ
אחרים, וז"ל צס"ד בשעת הרא"ש וברא"ש ז"ל. ולפ"ז
שפיר מיושבות קושיות הגרע"א ובי"ש ז"ל, דודאי בשעת
קלירה נאסר לו ליעול אבל באיסור לא הי' חלל משום
שבי' לו שדכ, אבל לאחר שדפקיר שדכו הרי אין לו עוד
ומותר ליעול כשאר כל אדם. והרי עשיר נמי בכלל ולקט
שכחכ ופאח ובשעת קלירה הי' חסור ליעול חותן מחנות
אפי"כ אחרינן מיגו דאי צעי מפקיר, וככ"נ ס"ל לרא"ש
וכרא"ש צעני דלא גרע מעשיר דעיקר כעס דמוזכר
על שלו הוא שיש לו דין עשיר על שלו וא"כ כמו דבעשיר
מכני הפקר ככ"נ לעני. ומיושבת נמי קושית שני'
ושלישית של מרן קק"ז, וכצנן כי זה לפענ"ד צרור
צס"ד.

דוכחה להשיטות דאף בבע"ה השדה אמרינן מיגו

והנראה לכדיא ראי' לדברי הרא"ש וברא"ש מגמ' נדריס
(פ"ד ע"ב) חמכ שכתב במשנה קונס שאני
נכוכ לצריות אינו יכול להפך ויכולה היא ליכנות צלקט
שכחכ ופאח, ופריך ולא קחני ובמעשר עני וכתניא
צברייחא ובמעשר עני, ומשני חמר ר' יוסף ל"ק ה' ר"א
ה' רבנן דחנן ר"א חומר אין אדם לריך לקרות שם על
מעשר עני של דמאי וחכ"א קורא שם וח"ל להפריש,
וחמר חביי דר"א ורבנן צכא קמיפלגי ר"א סבר לא
נחשדו ע"כ על מעשר עני כיון דחילו מפקיר נכסיכ
וכוי עני ושקיל ליכ הוא ליכ פסידא ורבנן סברי
נכסיכ לא מפקיר איניש דמירחא דילמא זכי ציכ איניש
אחרינא כלכך נחשדו, רבא חמר וכו'. הוכ מבואר
ומפורש מדברי ר"א גופיכ דס"ל דבעל שדכ נמי אי
צעי מפקיר נכסיכ וכוי עני ושקיל ליכ הוא וכיינו
לעלמו, ופשוט דכעס משום דאז הוא עני כשאר עניים

יכ"י שלו כגון אם הוא כהן או לוי או ישראל עני ונעל ממנו כבר חרומה ומעשר ראשון דשלקם קרינא זיב, פי' דזכני נמי מכני הפקר וכמ"ש לעיל. וכנכ ידוע דפי' כרש"א בחוס' פסחים שייכים לכה"ר משאנן (פיין בחוס' כרש"א כנדפס מחדש) ואז פשוט דלשיטתיה אזיל ומיושבת קושיה כשאג"א ז"ל וכאחרונים ז"ל.

הפקד אי מקרי דעת אחרת מקנה

וברנע נפל מילתא בליבאי דרש"י לשיטתיה דפי' (ב"מ דף י"ח) דכפקר מיקרי דעת אחרת מקנה אחרת אחרת אלא שאינו יכול לחזור בו אפילו קודם שיזכר בו אחר, ועיין קלוב"ח (ח"מ סי' רע"ג) דכפקר הוא של מפקיר עד שיזכר בו אחר, וכן דעת הנמוקי' וכבר בארתי בזכר דכמח מקומות. ולפ"ז שפיר ס"ל לרש"י דאפילו מפקיר שדכו מ"מ אכתי הוא שלו עד שיזכר בו אחר, ולכן לא מכני מה שמפקיר שדכו דאכתי אגידא זיב וממילא אינו זוכה בו לעצמו אלא לפני אחר. וכר"ש ס"ל דכפקר ילא מרשות בעלים ושפיר זוכה בו הוא בעצמו וי"ל.

וראיתי לרבינו כצ"ש שחמכ בגוף קושיה כר"ש, דכרי שם (פ"ה מ"ב) אר"א וכי היאך בעני כזכ מחליף דבר שלא בא ברשותו אלא מזכר את בעני בכל הגדים. ובקשכ כצ"ש ז"ל דכרי כחז כר"ן בגיטין שאין בסופר יכול לזכות לבעל זמכ שהוא שלו ע"ש, ועיין באכ"ע (ריש סי' ק"ב) וכ"כ כר"ש שאין אדם מזכר שלו לאחר ע"י עצמו, ועיין חו"מ (סי' קפ"ב) וכ"מ (כל' פירושין פ"ו כ"ב). וא"כ ע"כ כשכח מזכר את בעני בכל הגדים ע"י אחר דכבע"כ שבגדים שלו אינו יכול לזכות לפני זמכ שהוא שלו וגם לשון מזכר ככי משמע, וכיון דאיכא אחר אחיזא לריך לזכות לו בכל הגדים כלוא די לזכות לו רק בשבולת כלקט ובשבולין שמחנה עליהם. ובשלמא לחכמים י"ל דאחרת אחר שמזכר לו כל הגדים הוא עשיר ולא זכר כלקט, אבל לר"א דס"ל דזכר שפיר יכול לזכות לו כלקט ע"י אחרת אחר שאינו צעל בשדכו, ומאי קאמר ר"א וככי היאך בעני כזכ מחליף דבר שלא בא ברשותו, ושפיר קאמר צירושלמי מיחלפא שיעתיב דר"א וכו' לך לשנויי לדבריהם דרבנן קא"ל ע"ש.

היאך אדם מזכר שלו לאחר

ולפענ"ד י"ל בתיא חנפי, או יאמר דאף דאין אדם יכול לזכות שלו לאחר מיכו לפני יכול מטעם נדקס דכרי קי"ל בפ"ז נדקס (ר"ב ח'), וכיון דכחא מזכר ליה לפני כרי זכר לו, וככ"ג מלינו (חו"מ סי' רמ"ג סע' ב') במזכר מחנה לחצירו ואם במקבל עני אינו

אחרת מידו, אבל כמחלק בביה יש לו עובד כנאח לצעלים ונחמו לכל עני שירא ע"ש. וכנכ בגמ' אמרו בעמס דיש עכ"ג לצעלים משום דנחינה כחיז זיב אבל כמעט כמחלק בגורן אין זו עובד כנאח לצעלים, ובספרי יליף לה מקרא כחז א' אומר מקלכ שלש שנים תוליא את כל מעשר תבואתך וכוונתה, אלמא לריך לכניחו בגורן ובאים עניים ונוטלין אותו, וכחז אחד אומר כי חכלכ לעשר וגו' ונחת ללוי וגו' אלמא בחור ביה מחלקו. וכחז בחוס' חולין (קל"א שם) דדבר שיש בו עכ"ג לצעלים אם בא עני ונעלו מוליחין אותו מידו ודבר שאין לו זו עובד כנאח אם בא עני ושאלו ממנו אם ירלכ לא יתן לו דכוי ממון שאין לו חובעין. ועיין רדב"ז (כל' מ"ע פ"ו) דכרמז"ם לא ס"ל כן דדין כשני אלא באין כעניים ונוטלין בע"כ ע"ש. ולפענ"ד גם בחוס' מודים דנוטלין בע"כ אלא דאינו מחויב ליתן להם, ודו"ק היעצ כי קרתי.

ומעתה יש לומר סברה ישרה ולחלק דמעשר עני כמחלק בגורנות שאין לו לצעלים עכ"ג א"כ מיד כשכפריש מעשר עני ילא מרשותו לגמרי ואין לו זו שום חפיסכ ואינו אסור בו אלא מפני שהוא צעל בשדכו וכח עשיר, אבל מעשר עני כמחלק בביה כרי אכתי יש לו זו מלוא נחינה דונחת ויש לו זו עכ"ג ואם בא עני ונעלו מוליחין אותו מידו וכיון שיש בו מלוא נחינה אכתי ברשותיה הוא, ולא מיבעיא לכפוסקים דמלוא הפרש ונחינה חדא מלוא הוא, א"כ כל שלא נחנה לפני אכתי לא קיים מלוא הפרש בשלימות וכיון דבשעת הפרש כ"י חייב במ"ע מחויב עכשיו ליחנה לפני לקיים מלוא הפרש וא"א לזכות בו לעצמו דאז לא קיים במלוא למפרע. אלא אפילו לשיטת בחוס' יומא וכרמז"ן ז"ל דמלוא הפרש ונחינה כרי מלוא ניכר (ובשו"ת נוצ"י באריך זכר), מ"מ כרי איכא עליו מלוא לחתכ לפני ושפיר אם יזכר בו כרי ביעל מלוא נחינה. אבל כמעט עני כמחלק בגורנות דמיד כשכפריש אין להם לצעלים זו עוד שום אחיזכ וילא מרשותו לגמרי עד שכוי ליה ככפקר שכנודר ממנו מותר ליעלו, א"כ כחי מעשר בגורנות אין עליו עוד שום דין אלא של ממון עניים, וכיון שמפקיר נכסיו כו"ל עני ויכול לזכות בו ככל עני שזכר בממון עניים כנלפענ"ד.

ומעתה מה מחקו בזכר דכרי כרש"א בחוס', שכרי בחוס' בקשו חיפוק ליה דצעי שלכם ועצל אינו שלכם דכח אחרוג של דמאי דמכשרי ז"כ צפ' לולב כגזול (סוכה ל"ב ע"ב) מפרש כחם משום דחי צעי מפקר לנכסיכ וכוי עני וחזי ליה כשחא נמי שלכם קרינן זיב, משמע דעצל גמור לא חשיב שלכם, וע"ז ח"י כרש"א דאכ"ג עצל גמור לא לריך קרא דלוא שלכם הוא ומיכו אינעריך קרא לעיל לכיכא שמכ שיפריש

יכול לחזור בו. ועיין רמ"א שם ובסמ"ע סק"כ מור"ם חיקן דברי המחבר במה שכוסף בדבריו וכו' ואפי' בעשיר וכו' ע"ש. ועיין קלוב"ח שם סק"א ודין עדיף ודו"ק.

שנית כ"י נראה דכא כרע"צ צפיה"מ שם פי' חלל לדבריהם מזכר חת כעני בכל בגדים על מנת להחזיר דמחנה על מנת להחזיר שמה מחנה, ונמלח חותה שכולה שכול לקע זה כעני ויכול להחליפם באחרת ע"ש. ועיין בגרע"א דמכ לורך יש להעני לזכות בכל בגדים בדרך מחנה ע"מ להחזיר כא אפשר לחקן בפשוטו שיגביה כעני כל בגדים לקנות בזכ השכולה לקע שצחוכו כל כיכא דאיתיה, וכניח בל"ע ע"כ. כנכ מבואר דס"ל דכא קנין מטעם מחנה ע"מ להחזיר וככ"ג ודאי יכול להקנות בלי שום אחר, ואחי שפיר דיוק כר"ש. ועיין ירושלמי כנ"ל דר' זה ס"ל דלחיק נמי לריך לזכות עכ"פ בשכולה אחת, ח"כ לר"א לא מכני זיכוי שכולה ובעי זיכוי כל בגדים. ולפ"ז שפיר מיושבת קושיית רבינו דלמכ בעי כל בגדים ועוד יש ליישב באופנים אחרים ול"ע עוד כיאך כתב שם רבינו להקשות אשיעת ר"ש וליישב שיעת רש"י, אמנם מגמ' נדרים להאורח רא"י מוכרחת לשיעת כר"ש ז"ל ול"ע.

דף ל"ח ע"ב

שמואל ד"ש תורה אי יצא ידי מצה שמורה

חלת חודק ורקיני נזיר, מנכ"מ אמר רבב דאמר קרא ושמתם וגו' רב יוסף אמר אמר קרא שבעת ימים מלוא חלכלו, ופרש"י דפליג דאי נמי איכוין לכ נמי לשימור מלח מלכ למיפק צכ משום חודק ומשום מלכ לרבב נפק ולרב יוסף לא ילא. ונראה ביאור מחלקותן הוא דכו"ע מודי דאפשר לכין צ' כוונות על דבר אחד וכגון לשם חודק ולשם מלכ, חלל דפליגי כיכי דככוונות מנגדות זו לזו כגון ככא דכוונת חודק הוא רק ליום ולילכ וכוונת לריכב לשבעת כימים ואם יתכוין לשם מלכ ח"כ ע"כ מפיק מכוונת חודק שהוא רק ליום ולילכ, ואם יכוין לכוונת חודק ע"כ מנגד לכוונת מלכ דבעי שבעת ככ"ג פליגי.

איברא דבעלם ככוונת נמי לא פליגי דכיכי דמנגדות ח"א לכין לחרוייכו חלל דפליגי בשמירה, דעת רבב דכוונת שמירה מלכ סגי לכ צמד יומא וכו"ל ככוונת חודק ושפיר יכול לכין בשביל חרוייכו, ורב יוסף ס"ל דכוונת מלכ בעי שבעת ימים וע"כ הוא מנגד להכוונת של חודק. וקל"ע מרחצ"ד פ"ז מכל' פרס כ"ג דפסול כיסח כדעת ש"א לכין צ' כוונות כאחד, ובסמוך דף ע"ג-ע"ד כבאחי דבריו.

ולפ"ז נראה לפרש מה דמסיק בשלכי שמעתינ במחלוקת ר' יכושע ור"א ועממא מאי אמר רבב כל לשוק חימלוכי מימלך אמר חי מזדבן מזדבן חי לא מזדבן חיפוק צכו חלל, ועיין רש"י. ולכאורכ קשכ דא"כ בדבר חלוי צברירכ ובדאורייתא כרי קי"ל דאין צריכ. שוב כראו לי דבבר כקשכ כן צשו"ת פונג יו"ע (ח"א סי' צ') וע"ש מה שחי' ודבריו ל"ע למעיין שם. ולכנ"ל לפענ"ד ככי פירוש דכין דצמלכ כוי חרי כוונות כסותרין ח"כ ע"כ אמרינ דאדם צשעת לישכ מכין שחם לא ימלא למי למכרו אזי יחללנו בעלמו, ח"כ עיקר כוונתו לעלמו לשבע דכין דכמכירכ ספק ושל ודאי חין מוליחין ספק מידי ודאי ואמרינ ודאי כוונתו ליפוק ציכ חיכו דכמכירכ ספק.

אלא דלכאורכ יש לעיין קלח דקאמר אמר רבב כל לשוק וכו' וכרי לשיעתיכ לא צעי ליה דכא ס"ל דאפשר לכין שחי כוונות יחד וכמו שאמרנו לעיל ולדידיכ אחי שפיר. ול"ל דכוונתו צסחמא דצמשנכ אפילו צסחמא מיירי ואפ"כ ס"ל דלעלמו חינו יולא ולאחרים יולא, וע"ז משני דכל לשוק חימלוכי מימלך ח"כ מעיקרא נמי מכין לחרוייכו ורבב לשיעתיכ כרי יולא צחרי כוונות יחד ולרב יוסף ל"ל כמ"ש לעיל ודו"ק.

שם בגמ' מלכ כנחלכל לשבעת כימים, יש לעיין חי כני חנאי ככני חנאי דפליגי נמי צסוככ חי צעינ ראויה כל שבעת ודו"ק.

כל דבר המפורש במשנה הל"מ חן

ברבינו חננאל אמר רבב וכו' ש"מ שכל בדברים כמפורשים צמשנכ כלככ למשכ מסיני כן, כמעין צדברי רבינו חננאל כגס כי כנראה שכול דבר חדש ומיכו כאמת כן הוא וכל כחורכ שבעל פכ נאמר למשכ מסיני ואפילו מה שחלמיד ותיק עחיד לחדש ככל כלל"מ ומכ שלא נאמר למשכ מסיני חינו חורכ כלל חלל הוא דבר ככדוי מן כלב, וכרבב יש להצבון צדבר זכ כי כל כמפקפק ח"ו צדבריהם כרי הוא צכלל כופר צחורת משכ ואפי' צק"ו וכל דבר קטן ודבר גדול מכלככ למשכ מסיני הוא צינכ זחא. ועיין רמב"ם צכקדמכ לפי' כמשנכ למס' זרעים.

דף ל"ח ע"א

חמשת מיני דגן אי מצפורפים לכזית חובה דמצה

במשנה, ואלו ירקות שאדם יולא צכן ידי חובתו צפסח וכו' ומלערפין לכזית, ופירש"י חם חין לו מאחד מכן כזית חלל יש לו מזכ חלי זית ומזכ חלי זית

גם מה שכתוב ראי' מדברי הרמב"ם (פ"ד מהל' מא"ס) דבחמץ מביא דין זה דמלערף מכח מינים ובמלח שמיטו משמע דלא ס"ל דמלערף, לפענ"ד ראי' כלל חדא דידוע דאין דרכו של רבינו הרמב"ם להביא רק דינים המבוארים בש"ס, וכיון דהאי דינא לא כחבו חכמי הש"ס רק במרור הכ"י לא כחבו הרמב"ם ז"ל, וגבי חמץ מבואר כן בש"ס מנחות כמ"ש הכ"מ שם כן כי נראה לפי שיטתו ז"ל, אלא דלפענ"ד מפיקרא לא קשיא מידי דהרמב"ם באמת כלל הלכה זו בכל' חו"מ (פ"ו כ"ז) שכח וז"ל, זה הכלל כל שמצרכין עליו ברכמ"ז יולא בו ידי חובתו וכל שאין מצרכין עליו ברכמ"ז אין יולא בו ידי חובתו ע"כ. ועיין כ"כ שם דהרמב"ם סמך בכמה דברים אמה שכח בכל' ברכות. וכן לדין עכ"פ כיון דפשוט דמדרך ברכמ"ז כשאל כזית מכל חמשה המינים, ממילא פשוט נמי דיוולא ידי חובתו במלח כזו. וא"כ אדרבה מבואר ברמב"ם ז"ל ג"כ דיוולא ידי חובתו כשמלערף כזית מחמשה המינים, וזה ברור מאד בס"ד ודברי המנ"ח ל"ע.

מלערפין זה עם זה. ובמנ"ח (מל"ח י') נסחפק גבי מלח אי מלערפין חמשה מיני דגן כיון דחמשה כשמיטו דין זה במרור ולא במלח יש לומר דדוקא קאמר אצל במלח ככ"י דלא יולא. אלא דהרע"ב בפיכ"מ כתב דכ"כ מלח, אצל בהרמב"ם לא כתב במלח לא בפיכ"מ ולא בחיבורו ע"כ דלא ס"ל כ"י. וגם בר"ן שכתב בלשון נ"ל דגם במלח יולא לשיעחיהו חז"ל ע"ש, וא"כ במלח אפשר דלא יולא וכהניא בל"ע דלא הזכירו כל הראשונים דין זה במלח אי יולא ככ"ג וע"כ אין להקל במלח ככ"ג.

ולאחד סליחה כגאון ז"ל אישחמיעחיה מיניכ דברי המחירי (פסחים ל"ע ד"ב ומלערפין כזית) שכח דכל מיני פסחים המרים כן אוחן שכוזכרו כן מכיוולא ככן אפי' שאין כזית ממין אחד ואף עטם מריחתו של זה אינו דומה זה לזה מלערפין, וכן כדין למלח כזית שמחמשה המינים יולא ע"כ ע"ש. הרי דמפורש כתב כן גם המחירי, וא"כ כיון דכתבו בפשיטות כן בני ראשונים ולא מלינו מי שכח כיפק זה ודאי כו"ע ס"ל כן וזה פשוט מאד, ואין כאן ספק כלל ללחא ככ"ג ידי מלח.

בגדרי החיוב במרור, אם צריך לאחד אחר דמור ביותר, ושאר דיני מרור

אצל בעלמא לא מלינו קפידא להקדים השנוי קודם דוקא, ועיין חו"מ סוטה (י"ז ע"ב ד"ה קודם צא"ד) וחמך רבי דבפ' ד' מיתוח (סוכה דין מ"ט) אמר רבא כל מקום ששנו חכמים דרך מנין אין מוקדם ומאוחר חוץ מ'ז' סממין וכו'. ועיין ל"ח (ברכות מ"א ע"א ד"ה שם שנאמר ארץ) ובה א"ל לכוללן דביבור אחד, וע"כ ל"ל דאל"כ למח חלקן בכחוב בשני פעמים ארץ וכו'. ועיין הקדמת ספר נחלת שבעה שכח ג"כ כעין מה שכח כלל"ח, ועיין דע"ח.

אבל לפ"ז אחי שפיר מאד דברי רש"י דלכתחילה ודאי אין ללרף משני מינים וכ"ש מכולכו יחד דברי עיקר מל"ח הוא לפי הסדר, וא"כ לריך לכתחילה לאכול כזית מכוכר ראשון במשנה וא"כ הלירף הוא רק כשאין לו כזית מאחד מהן. וא"כ ע"כ לריך לבוא לידי לירוף, ולכן שפיר פרש"י כשאין לו מאחד מהן כזית.

אף בדין צירוף הקודם במשנה קודם לצירוף

ולפ"ז נראה להוסיף דלענין לירוף נמי כל שיש לו ללרף מחמשה המינים המוזכר במשנה קודם קודם ללירוף, ולמשל אם יש לו חלי זית מחזרת וחלי זית חמכא וחלי זית מרור לא יערב כל השלש וילרפן יחד, וכן לא ילרף במרור עם חמכא וישאיר בחלי זית של חזרת דחזרת קדמה ועל זה הסדר הם מלערפין. ולכן לא

שם במתני' ואלו ירקוח וכו' ומלערפין לכזית, ופרש"י אם אין לו מאחד מהן כזית אצל יש לו מזכ חלי זית ומזכ חלי זית מלערפין זה עם זה כדי ללחא ידי חובתו ע"כ. ויש לדייק מה שפרש"י אם אין לו מאחד מהן כזית משמע דדוקא בדיעבד מלערפין הא יש לו כזית אין מלערפין, ולכאורכ מנ"ל לרש"י דדוקא בדיעבד. שוב מלחא שכן בקשה כבר באור חדש. עוד יש לדייק לשון רש"י אצל יש לו מזכ חלי זית ומזכ חלי זית מלערפין זה עם זה, ומשמע לכאורכ דלאו כולכו מלערפי אלא חלי זית מזכ וחלי זית מזכ כול"ל סחם אצל יש לו מכולכו פחות מכזית אחד מלערפין או כלשון הש"ע (ח"ח ס"י ע"ג) וכולם מלערפים לכזית. גם לשון זה עם זה ל"ע.

הקודם במשנה קודם להידור במרור

וברגע נפל מילחא בליבאי לפ"מ דקיי"ל בש"ע (ח"ח ס"י ע"ג ס"כ) דעיקר המל"ח בחזרת ואם אין לו חזרת יחזור אחר ראשון ראשון כפי הסדר שם שנויים. ועיין מג"א (סקע"ו) בשם האגור ומכרי"ל דהמוקדם במשנה מוקדם למל"ח. ועיין חז"ש (סי' ו' סק"א) ד"ל דדוקא במרור איכא קפידא לפי סדר השנוי במשנה כדאמרין בגמ' מאי דעתך דמרורים עפי וכו' וא"כ קשה למח חשבו מרור לבסוף. וע"כ ל"ל מזכ דיש עטם מיוחד להקדים חזרת לכולם ואח"כ עולשין וכו'

ביאור פי' מדור מה הוא

ומידו כעת נראה לבוסף דבאמת דא הוא מחלוקת
בראשונים ז"ל וחלוי צפי' מרור, דכנס בראש
ז"ל פי' המשנה ואלו ירקות שאדם יולא בכן ידי חובתו
בחזרת ובמרור פי' כי לשון כלל הוא, כלומר ובמרורים
כיוולא באלו שראויים לאכילת קלח לאפוקי דברים
כמרים לגמרי דלא חזי לאכילת ולא לשום ברכה. ומכ
שכתב ולא לשום ברכה נראה דכוונתו כיחב לישב קושיה
המג"א איך מצרכים על המרור הא האוכל דבר מר
חינו מצרך עליו דחינו נכנס וכו"ל שלא כדרך הנחת
ולכן כתב דלא חזו לאכילת ולא לשום ברכה וכן.

ודיימב"א ז"ל כתב עליו דבגמ' משמע דמרור שם
פרעי הוא וכ' שהוא מין חזרת אלא שהוא
מר. וכנראה לפרש פלוגתייתו ז"ל דבראש"ס ס"ל דכני
חמש נמי מרורין הם אלא שקרא מרורתא בשם מרור
כיון שהוא מר מכולן, ולכן שפיר ס"ל דמרור הוא שם
כולל. ובה ראי' דקרא ליה מרור סתם ובה כולבו נמי
מרור ניכר, ואי משום דכך שמיכ כרי באמת מרירותא
שמיכ, וע"כ לכן קרא דוקא לזכ מרור משום שהוא מר
מכולם אבל מ"מ הוא כולל כולם. אבל בריעב"א ס"ל
דמרור הוא שם פרעי ועל שם מרירותא נקרא מרור
וכני חמש לא מרורין כן אלא חריפין או מחוקין.

אם צריך להדיר אחר המר ביותר

והא דרבינא דאשכח' לרב אחא ברי' דרבא דכוכ מכדר
אמרירתא ח"ל מאי דעתך דמרירן עפי ובה חזרת
חנן וחנא דבי שמואל חזרת וא"ר אבשיא מליב בחזרת
ואמר רבא מאי חזרת חסא מאי חסא דחם רחמנא
עילוון, וא"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן למכ נמשלו
מלריים כמרור לומר לך מה מרור זה שחילתו רך וסופו
קשה אף מלריים חילתן רכב וסופן קשה, ח"ל כדרי בי
ע"כ.

ויש לדייק בלשון בגמ' מאי דעתך דמרירן עפי ובה
חזרת חנן וחנא דבי שמואל חזרת וכו' מאי כביא
כל בני ברייתות ומימרות, ואמר רבא מאי חזרת חסא
ומאי נפ"מ אם הוא חסא משום חס או לא הא בחורב
כתיב מרור וזה מר, ואי לא צפי חסא רק מר מ"ש
דנקרא חסא או לא. וי"ל דר"א בריה דרבא ב' מפרש
כברא"ה דמרור הוא כללי וא"כ כל דבר שהוא מר הוא
מרור. ח"ל מאי דעתך דמרירן עפי, לכאורכ כול"ל מאי
דעתך דמריר עפי דכלוא לא קאי רק על מכ שבי' מכדר
אמרירותא, אלא שהוא ב' מפרש מרירותא כל מיני מר

פרש"י אם אין לו מאחד מכן כזית כולם מלטרפין דאז
כי' משמע דלענין לירוף אין נפ"מ במוקדם. ולכן פרש"י
אבל יש לו מזכ חלי זית ומזכ חלי זית וכו', ולאפוקי
כמ"ש בש"ע שבעיקר להקדים במלכ על סדר המשנה
ואפ"כ כתב וכולם מלטרפין ורש"י ס"ל דגם בבה יש
חילוק וכנ"ל ודו"ק כי זה נכון.

עוד נראה לדייק במש"כ רש"י אם אין לו מאחד מכן
כזית כוונתו דאם יש לו מאחד מכן כזית שלם
אפילו הוא מן המאוחרים מ"מ הוא קודם, דכזית שלם
ממין אחד קודם אפילו הוא נזכר בסוף מחלי זית
כמורק וי"ל.

יצאין בחזרת בשליקמה בעודו מתוק

באופן אחר נלפענ"ד לישב דברי רבינו בגדול מאור
עינינו רש"י ז"ל. ומתחילת נקדים דכחז"א ז"ל
(חי' למס' פסחים) כתב דאין יולאין בחזרת בשליקמא
בעודם מחוק אלא כשכבר נתקשה ונעשה מר, וכביא
ראי' מהא דאמר בסמוך מאי דעתך דמרירן עפי, מבואר
דעיקר המלכ לעולם כמרירות ולפיכך מן המוצהר
שחבא מרירות עפי. ולקמן (דף קע"ו) אמרין לא נישכי
חיניש מרור בחרוסת דילמא אגז חלייך דחרוסת מצעל
ליכ למרורית ובעינן עפס מרור וליכא. ולקמן (פ"ב)
כללו של דבר כל שיש בו עפס מרור יולאין וכל שאין בו
עפס מרור אין יולאין. אלא שקשה מירושלמי דאמר
בסוגיין כחיבון כרי חזרת מחוק כרי חינו קרוי חזרת
אלא מחוק, ר' חייא בשם ר' בושעיא כל עלמן אין כדבר
חלוי אלא בחזרת מכ חזרת תחילתה מחוק וסופה מר
וכו'. ומשמע דיולאין בחזרת בעודם מחוק, וא"כ קשה
דכדין נותן דמוחר לשכוי' בחרוסת ויולאין בה, ודחק
לישב ועיין מאירי כאן.

ברם בחי' במש"כ (ח"ו סי' ל"ב) כתבתי לישב קושיה
החז"א ז"ל דודאי יולא בחזרת כשכח מחוק, ובה
דאסור לשכוי' בחרוסת אין הכי' שאין עופס עפס מר
אלא ככוונת שר"ך לעולם עפס מרור, כלומר כעפס
החזרת שנקרא מרור וכיון שמשכב לב בחרוסת מרגיש
עפס בחרוסת ולא עפס החזרת. וראי' דבגמ' אמר
ובעינן עפס מרור וליכא ולא קאמר ובעינן עפס מר
דודאי חזרת כמ"ש ראוי הוא ואפילו מחוק כירושלמי
כנ"ל, אלא שעכ"פ ירגיש עפס של המרור בזכ כמו
שכח וככא כיון ששכב בחרוסת או כבשיכ ציעל
לכעפס מרור מיניכ, וכ"כ לצלע מרור דלא ילא מעפס
זה משום דלא עפס עפס מרור ולא פרש"י דלא עפס
עפס מר אלא עפס מרור ואחי שפיר בכל בס"ד.

אילטריך סד"ה כיון דאמרירוחא קפדין טעמא דחד מצטל בחצריה קמ"ל דכיון דיש לכולן טעם מרירות מלטרפין ע"כ. מפורש דס"ל לכולן יש טעם מרירות בשעב שיולא זכו ידי מרור דאל"כ אלא שעל שם סופן נקראו כן חקשכ למחצא מלטרפין שכרי חזרה אינו מר ומרור הוא מר וכן חמכא ויצטל זכ את זכ, אע"כ דס"ל דבשעת אכילה אית לכו לכולכו טעם מרירות וי"ל דעכ"פ כמחיקות של חסא מצטל כמרירות.

שיטת הראשונים בדין המרור

והצח רש"י עכ"ה פי' כל ירק מר איקרי מרור נראה דס"ל כהר"ה דמרור הוא מר, וכמאירי כתב נמי ומרור ר"ל כלל כל העשבים המרים וכו' כהר"ה.

אמנם הרמב"ם (כל' חו"מ פ"ז כ"ג) כתב מרורים באמורים בחורב בן החזרה בעולשין וכחמכא וכחרחצונה וכמרור כל אחד מחמשת המינים ורק אלו נקראו מרור, ואם אכל מאחד מהן או מחמשתן כזית ילא. נראה דס"ל דמינים הם וגם מרור מין הוא ופרע ולא כלל וכדעת הריעב"ה.

ובזה משמע דחלוי נמי מה שכתב בטוש"ע (סי' תע"ג) אלו ירקות שיולאים זכו וכו' וכתב הרמ"ה בג"ה ואם אין לו חד מאלו הירקות יקח לענב או שאר ירק מר (אגור), ולדעת המחבר נראה שאינו יכול ליקח שאר ירק מר. אבל נראה דכא זכא חליא, דאי מחרגמינן דמרור הוא מין מרירות א"כ אם אין לו מינים כללו אז יקח שאר ירק מר, אבל אי מפרשינן חמש מינין א"כ הם הוא דנקראים מרור ואין זה חלוי במרירות, ושפיר דוקא חמש מינים וחל לא.

ומעתה נראה דרש"י דס"ל דכל ירק מר נקרא מרור א"כ כל המינים נמי מיירי שיש להם טעם מרירות וכמ"ס בר"ן ז"ל ולכן שפיר כתב דמלטרפין אם אין לו מאחד מהן כזית שכרי כתב בר"ן דמכ"ט אילטריך לאשמעינן דמלטרפין דלא נימא מרירותיה דחד מחצטל בחצריה קמ"ל דמלטרפין, ומיכו' ודאי לכתחילה אף דאין מצטל מרירותיה דחד טעמיכ דחצריה מ"מ כיון דמרור מר עפי מחצטל לכתחילה אין לערבן ולרפן אלא דדיעבד לא חיישינן כיון דיש לכולן עכ"פ טעם מרירות.

ג' מיני מרור או יותר אם מצטרפין לכוזית

ולפ"ז נראה דאחי שפיר נמי מה שכוסף אח"כ אבל יש לו מזכ חלי זית ומזכ חלי זית, דנראה דאם באמת

וכי' מחדר אמרורין ציור, וא"ל מאי דעתך דמרורין עפי כלומר שחכ מפרש מרור על שם שמרורין עפי ולא שם פרטי וכל שמר יותר הוא נקרא מרור, ובה חזרה חנן וזכ אינו מר ציור, וכי חימא דאפילו דחנן מ"מ מן כמוצח לכדר עכ"פ אחר כמר ציור אלא שדיעבד יולא גם בחזרה שאינו מר, וכרי א"ר אושעיא מלכ בחזרה כלומר דעיקר מלכ בחזרה ואם כי' כקפידה על מרירות שבו אחאי עיקר כמלכ בחזרה, וכי חימא אחאי מאן נימא לן דחזרה נמי לאו מר ציור הוא אפטר שבו ג"כ מין ירק שבו מר ציור דחזרה הוא שם לירקות (פיין מאירי כאן), וע"ז משני ואמר רבא מאי חזרה חסא כלומר דכאי חזרה במחניהן חסא הוא וע"כ אינו מין ירק מר ציור, אלא דגם בחסא לכאורה אחאי אפטר דחורב אמר דוקא בחסא שכבר נחישן וכו' מר מאד אבל כל שלא נעש מר לא, וע"ז מוסיף מאי חסא דחם רחמנא עילון וא"כ כיון דחם רחמנא עילון ודאי שאל לחזור אחר מרורין עפי שבו היפך ככוונת שחם רחמנא עילון, וא"כ כיון שעלכ דכוונת משום דחם רחמנא א"ל להיות אפילו מר כלל אלא לכראות שחם רחמנא עלן.

אלא דא"כ חקשכ כרי בחורב על מלוח ומרורים כחצי וא"כ ע"כ לריך מרירות, וע"ז כוסף דא"ר שמואל צ"י אר"י למח נמשלו מלריים כמרור לומר לך מה מרור זה שחילחו רך וסופו קשק אף מלריים שחילחו רכב וסופו קשק, א"כ מרור אינו על שם מרירות אלא על שם דרך ואופן שעשו המלריים, ועיין רש"י שחילב רכב שחילב נשעבדו לכן ע"י שכר וכו' מרור סופו קשק בקלה שלו מחקשכ כעץ, כלומר שאין כעסם קריאח מרור אלא משום דמין ירק זה שחילחו רך וסופו קשק כעץ ולא שחילחו מחוק וסופו מר, א"כ ליכא מעליותא במרירות כלל, וא"ל כדרי זו דבאמת ליכא מעליותא במרירות וחזרה לא לריך מרירות כלל, וא"כ אדרבא ממה שרלב בחז"ה ז"ל לכביא ראי' מוכח להיפך ונמלאו כש"ס בצלי וירושלמי מחאימין בזה.

דעת דר"ן דמרור בעי להיות מר

ומי"הו בר"ן נראה דס"ל דמרור צפי להיות דוקא מר שכתב וז"ל, חזרה חסא יש שפירשו אלקרלעינא כאי פירושא ודאי לא נכירא דבגמ' מסקינן דכל אי מן הירקות שאדם יולא ידי חובתו בפסח מדין מרור, הוא מר ויש לו שרף וכו' ואלקרלעינא אין לו שרף ואינו מין מרור כלל, כנכ פי' דהירקות שאדם יולא י"ח מדין מרור הוא מר, גם במחני' פי' ומלטרפין לכזית ללאח ידי חובתו, ונ"ל דכ"כ דכוכ מאי למחני לענין כזית מלכ דמלטרפין אלא לגבי מלכ פשיעא ליכ אבל הכא

עוד י"ל קלח לפמ"ש דאיסורין מצטלין זכ אח זכ, ועיין מס' חלב (פ"ד מ"ז) כחלב אינו מצטרף עם ככל חוץ מן הכוסמין וכשעורין מצטרפין עם ככל חוץ מן החיטין, ועיין לעיל בחוס' (ל"ב ע"א ד"ב כוסמין). ולפי"ז י"ל דלענין לירוף נמי לענין מצוה אמרינן כיון דרחוקין כן בטעמם אינן מצטרפים אלא שני מינים יחד ולא יוחד, או משום שלא יצטלו זכ אח זכ וכס"ד דבר"ן, וס"ל לרש"י דרק בזכ האופן אין מצטלין או משום ריחוקן ובראשון נראה.

כ"י לו רק שליש זית ממין אחד א"כ אחי שני שלישי זית ממין השני ויצטל אח זכ כמיטע, ולכן כחז דוקא חלי זית מזכ וחלי זית מזכ ומצטרפים זכ עם זכ ולא כולכו כאחד. שוב מלחתי בשפת אמה שדייק כן ברש"י.

וחא דלא חייש לכ כר"ן ושאר פוסקים וס"ל דכולכו ירקוח מצטרפים י"ל דס"ל כמ"ש בעכ"מ ד' מיני מדינה בסמוך דכל שרולכ בטעם כולכו אין מצטלין זכ אח זכ ואדרבא מחזקין, ועיין חוס' שלכי ב"ב. א"כ ככ"ג ס"ל כיון דכולכו איח לכו טעם מרירות אין מצטלין זכ אח זכ ודו"ק.

ישוב למנהג העולם שלוקחים חסא לצאת ידי מרור ובדין מצה ומרור אם צריך שירגיש טעמם ובגדר המרור אם צריך שיהי' מר

דכו"ע שלקות מצרכין עליהן בפכ"א ועד כאן לא קאמר ר' יוסי כחם אלא משום דבעינן טעם מלכ וליכא אצל ככא אפילו ר' יוסי מודה, ע"כ.

וכתב בחי' כרש"א דטעמי דר"מ לאו משום דלא בעי איכו טעם מלכ דכא מודה ר"מ בירקות שאינו יולא זכין לא בכבושין ולא בשלוקין ולא במבושלין וטעמא משום דבעינן טעם מרור וליכא, ולכריכת מרור נמי חיישינן דילמא אחי מרור דרבנן ומצטל טעם מלכ דאורייתא, אלא דר' יוסי סבר מלכ כי מצטל לכ בעיל לכ טעמא ור"מ סבר דלא בעיל טעמא, אצל במרור ושאר ירקוח כולכו מודי דבעיל לכו טעמיכו דבישול, ע"כ. הנה מפורש מדברי כרש"א ז"ל דשלקות אף דלמילחייכו קיימי לענין ברכה לאחר דבישול ומצרכין עליו בפכ"א מ"מ לענין טעם ירק כו"ע מודי דבישול מצטל טעם הירק ואין לו טעם מרור כלל. ובמלכ נמי מחלוקת ר"מ ור"י, דר"מ ס"ל דבישול לא מצטל טעם כמלכ ור"י ס"ל דבישול טעם מלכ נמי מצטל. וכ"כ בפ"י כרש"א (ברכות כ"ג ד"ב דבעינן טעם מלכ) וז"ל, ולא למימרא דר"מ לא בעי טעם מלכ דכא מודה ר"מ בירקות שאינו יולא זכין לא בכבושין ולא במבושלין ולא בשלוקין וטעמא משום דבעינן טעם מרור וליכא וכו' אלא דר' יוסי סבר מלכ כי מצטל לכ בעיל טעמא ור"מ סבר דלא בעיל טעמא, אצל במרור ושאר ירקוח כולכו מודי דבעיל לכו טעמיכו דבישול ע"כ. ועיין גם בגני ראשונים (ברכות ש"כ) שם דבישול מצטל טעמא אצל לענין ברכה מודי דשלקות במילחייכו קיימי ומצרך בפכ"א ע"כ.

מבואר מיכו בדברי הראשונים כחילוק שחלקנו בירקות בין חיים לשלוקות דלענין ברכה ככ"ג במילחייכו קיימי, ומיכו לענין טעם כיכי דבעי טעם ירק דבישול מצטל כטעם לכו"ע. וא"כ אודא לכ חמיכה

מח שכתבתי לידידי כנאון כגדול מכר"מ קנייבסקי שליט"א, קבלתי מכתב ידיו גלילי זכב דר"מ מכ שחמכ אמש"כ בספרי משנ"כ (ח"ו סי' ל"ב) לישב מנהג כעולם שלוקחים חסא לקיים מצוה מרור אפילו קודם שנתישן ונעשה מר. ומרן כחזו"א ז"ל דעמו שאין יולאין בחסא רק לאחר שנעשה מר, וראיתו מכא דאמרו בגמ' (קט"ו ע"ב) לא נשכי איניש מרור בחרוסת וכו' דבעינן טעם מרור וליכא. ולדעתי בעני' מכ שאמרו ז"ל דלריך לעפוס טעם מרור אין ככוונה דלריך לעפוס טעם מר אלא ככוונה שירגיש טעם של חסא שכוא נקרא מרור ואפי' הוא מחוק כיון שכוונה או חז"ל קראו לו מרור די בזכ ללחא, ואם נשלק או כבש אין כאן טעם חסא אלא טעם מבושל.

וע"ז העיר כ"ג וז"ל, מש"כ בס' ל"ב בדברים חמוכים כרי שלקות במילחייכו קיימי לכל דבר ולמכ לא נקרא שטעם טעם הירק. גם אין טעם לחלק בין מרור למלכ ושאר המלוות שילטרכו כאן לעפוס טעם כדבר יוחד, רק משום דלריך שירגיש במרירות וכמ"ש רש"ם בכה"א (פסחים קט"ו ע"ב ד"ב בלע מרור) ודברי מרן (כחזו"א) ברורים, עכ"ל כ"ג.

שלקות במילחייכו קיימי לענין ברכות ולא לגבי הטעם

ולפענ"ד אי משום כל לאו חזרה הוא, וכנה חמיכ' ראשונה דשלקות במילחייכו קיימי לכל דבר ולמכ לא נקרא שטעם טעם ירק, איברה דכן מבואר בכה דאמרו בגמ' (ברכות ל"ח ע"ב) ועל הירקות אומר וכו' דרש רב נחמן משום רבינו ומנו שמואל שלקות מצרכין עליהם בפכ"א וחזרינו כיורדים מארץ ישראל ומנו עולה משמי' דר' יוחנן אמר שלקות מצרכין עליהן שכ"ג, ואני אומר במחלוקת שנויה דחניא יולאין בריקן כשרוי אצל לא במבושל אפי"פ שלא נימות, ולא היא

כ"ג דלמכ לא נקרא שטופס טעם כירק כיון דלענין
צרכה צמילתייכו קיימי דודאי בני חרי עניי נינכו
דטעס של בצרכה הוא ענין אחר וטעם המלוח הוא
שליך להיות המלוח ולטעום טעם כירק שהוא חללו
במרור זו הא חינו כאן כמוצן וק"ל.

חילוק בין טעם מצה לטעם מרור

ומעתה נבוא לדיוקא בשנייה דאין טעם לחלק בין מרור
למלח ושאר המלוות שילטרכו לטעום טעם
הדבר יותר רק משום שליך שירגיש במרירות וכמ"ס
כרש"ס בבידא (פסחים דף קע"ו).

ולמענ"ד נראה גם ככה ליטב בחרי חנופי חדה דמדברי
בגמ' ברכות כ"ל מבואר דבמלח נמי צעי
טעם מלח כמו במרור וכמ"ס כרש"ס ודעימי' כ"ל
וכ"כ כר"ס ז"ל שם לכאורה וכמאירי פסחים. אמנם
חרי' (ברכות כ"ל) בקשו וז"ל, ותימכ הוא זה שלא
מלינו דבעינן טעם מלח אלא לחם עוני ומפרשים רבני
לרפח ז"ל דבעינן טעם מלח עניי וליכא וזו כיון שביא
מבשלת בוי לכ מלח עשירכ ע"ס (כביאו המעדייט
אות ז'), וקלח ל"ע שלא הביא דבוא מחלוקת כראשונים
ז"ל.

אי בעינן טעם מצה בפיו

ודברי רבינו בגדול כרמז"ס ז"ל לא צוררין לי שכתב
(פ"ו מכל' חו"מ כ"ו) וז"ל, אבל מלח שנשלה
חינו יולא זה ידי חובתו שברי אין זה טעם פת. כנה לא
כתב מפני שאין זה טעם מלח אלא שאין זה טעם פת.
וי"ל דלא צעי טעם מלח כלל וכחרי'. ומיכו כ"ה שם
כביא מפסחים (דף מ"א) יולאין צריק כשרוי ומבשל
וכו' ובכלכות יולאין צריק כשרוי וכו' מ"ע משום
דבעינן טעם מלח וליכא ע"כ, וקיי"ל ר"מ ור"י הלכה
כר"י ע"כ ע"ס. נראה דס"ל דעת כרמז"ס נמי דצעי
טעם מלח ודלא כחרי'.

והצוד (ס"י חס"א) כתב, ובמלח כשרוייב צמים אחר
האפייב אבל נחשלה אחר אפייב אין יולאין זה
אפילו לא נימוחה, ובכ"ה שם כתב דכרמז"ס ורש"י
והרוקח ומכרי"ל ס"ל דכל שרוי צמין אפילו בכלי שני
ליכא טעם מלח, וכה דאמרינן בפ' ע"פ (סוף דף קע"ו)
בלע מלח יולא בלע מרור לא יולא דבעינן טעם מרור
וליכא, אלמא דטעם מלח לא צעינן כיינו לומר דכיון
דראוי לטעם מלח חינו מעכב דכל כראוי לצילח אין
צילח מעכבתו משא"כ מרור דמשו"כ קפיד רחמנא למרר
פיו של אוכל זכר לוימררו את חייכם, אבל מלח לא

צעינן אלא שיכא נקרא לחם וראוי לטעם מלח ובשרוי
וחמין חינו נקרא לחם ואין צו טעם מלח ע"ס. ובס"י
חפ"כ כתב הטור בלע מלח יולא דמקרי שפיר אכילה
בלע מרור לא יולא דטעם מרור צעינן.

נראה לכאורה דס"ל בחילוק בין מלח למרור דבמלח
אכילה צעינן ואכילה מקרי צלי לטיסכ ובמרור
טעם צעינן ומשמע דבמלח לא צעינן טעם. ולכאורה
ל"ע דדבריו סתריי נינכו דבמלח שנחשלה כתב שאינו
יולא זה וע"כ משום דצעי טעם, ואי נימא דס"ל כחרי'
כוכ אחי שפיר אמנם נראה דלא ס"ל כחרי'. גם בלבוש
דחק עלמו ברכה לישב קושיא זו, ועיין ע"ז (ס"י חפ"כ
סק"ע) דבמלח אף דצעי טעם מלח מ"מ לא לוחה
בחורב על כרגשת הטעם אלא אכילה לחוד וצליעכ
מקרי אכילה, אבל במרור צעינן זכר למרירות ואם לא
ירגיש אין זכר ע"ס. ולפ"ז י"ל דדא הוא סדרת הטור
שכתב ובמלח אכילה צעינן, כלומר אכילה לחוד בלא
כרגשת טעם וכמ"ס כע"ז.

והנראה מעתה לא מיבעיא למ"ד דמלח לא צעי טעם
מלח צפיו וכדעת חרי' ובמרור צעי טעם מרור
א"כ נראה בחילוק, אלא אפילו להחולקים דבמלח נמי
צעי טעם מלח מ"מ כרי בחילוק דבמלח צעי אכילה וכל
שטופס טעם פת כרי איכא כאן אכילה, אבל במרור
כרי אין כחיוצ משום אכילה אלא לזכר דבר המיוחד לו
משום חסא דחם כקצ"כ על אבותינו או משום וימררו
או מחרייכו שפיר צעי טעם מרור צפיו כדי לזכרון
הנס, וא"כ אחי שפיר בחילוק בין מלח ומרור אלא
דאפ"כ לא צעינן שיכא מר.

מרור תחילתו רך וסופו קשה

וחנן כחם צמשכ חלו ירקות שאדם יולא צכס ידי
חובתו צפסח צחרת וצטולשין וכו' ובמרור, ובגמ'
אמרו חזרת חסא ומרור מרורחא, ופריך ואימא מרורחא
דכופיא. וכנה נראה דמרור דצמשכ ובגמ' נמי מין אחד
מחמשת מינין הוא ואינו שם כולל על כולכו, ורש"י
פ' מרור פפורץ, וכן צסמוך רבינא רשכחי' לרב אכא
צרי' דרבא דכוכ מכדר אמרורחא פרש"י פפורץ, וא"ל
מאי דעתך דמרינן עפי וכה חזרת חנן ופרש"י רישא
דכולכו חזרת חנן אלמא ביה קדמי לכולכו וכטעם משום
דזכר הוא דחם רחמנא עלן, אלא דא"ר שמואל צר נחמני
א"ר יונתן למח נמשלו מלרייס כמרור לומר מכ מרור זה
שחילתו רך וסופו קשכ אף מלרייס תחילתן רך וסופן
קשכ ופרש"י בתחילת נשחצדו ע"י שכר שכיו שוכרין
לוחן, מרור סופו קשכ בקלח שלו מתקשכ כעץ ע"ס.
ועיין רש"י עכ"ה שפי' כל ירק מר איקרי מרור, נראה

לכאורכ דס"ל דמרור מר הוא, וי"ל דיש ירק כגון חסא שאינו מר ויולאין ידי מרור חלא כל ירק מר בסחם מקרי מרור וז"ע.

והנראה דבגמ' דרשו חזרת ע"ש דחם וגם ר"ש צ"נ דדרש למכ נמשלו מזריים וכו' לא דרש תחילתו רך וסופו מר חלא תחילתו רך וסופו קש (ועיין מאירי). ויש מפרשים מלכ וחזרת ועליו אמרו למכ נקראת חסא דחם רחמנא עלן ופרקינן ואף היא נקראת מרור וכו' ורך וקשכ פי' על שאין בכל העשבים שיחקשכ כ"כ בסופו כחזרת שחקלנו שלו מחקשכ כעץ, ובתלמוד כמערב פי' תחילתו מחוק וסופו מר וכו' שאלו וכו' וכו' חזרת מחוק הוא וביאך הוא קרוי מרור ואמר ר' אבשיא אין בדבר חלוי חלא בחזרת מכ חזרת תחילתו מחוק וסופו מר אף כך עשו מזריים וכו'. ובבבבבב (פ"ז מכל' חו"מ אות כ') וז"ל, ומלכ בחזרת כדאמר חסא מאי חסא דחם רחמנא עלן ופרקן ועוד שנמשלו מזריים לחזרת שתחילתו רך וסופו קשכ וכו'. ובירושלמי פריך האי חזרת מחוק הוא ומשני כל עלמו של חזרת מפני שנמשלו לו במזריים וכו'.

בדין מרור שאינו מר

מבואר מדברי כה"ס דילן עכ"פ דחזרת לא צפי מר דוקא וכשם מרור הוא או משום שהוא שם פרעי לאחד כמינין וקראו בו כל כמינין או שהוא על שם רך וקשכ ולא על שם מר ומחוק לפי ש"ס דילן, ולכירושלמי הוא משום מחוק ומר. אמנם לפי כירושלמי לכאורכ יולא גם במחיקות שלו, וא"כ ממ"נ לש"ס דילן הוא משום רך וקשכ וממילא ליכא קפידא אמירות כלל ולכירושלמי עכ"פ יולא כשהוא מחוק, ובאמת כי לא מלינו בשום פוסק דלכירושלמי לא יולא במחיקות שלו עד שיעשה מר וכמו דלמ"ד רך וקשכ לא מלינו דלא יולא עד שיחקשכ וכל חסא יולא בו, ככ"נ למ"ד מר ומחוק דיולא בו ולא לישהמיט חד מן הפוסקים להשמיטנו דלא יולא בחסא לפי ש"ס דילן עד שיחקשכ כעץ, ואדרבא אז אינו ראוי לאכילת כלל.

וראיתי להלבוש (סי' הע"ג ס"ב) שכתב ושיקר המלכ בחזרת אע"פ שהיא מחוק ואין בה מרירות כ"כ כמו בשאר מינין מ"מ קים לכו לרז"ל בלשון הקודש וכו', ועוד שתחילתו מחוק וסופו מר. ועיין ב"י (סי' הע"ג) וב"ח שם (אות י"ח) וז"ל, מלכ בחזרת אע"פ שהיא מחוק ואין בה מרירות כלל, שוב מלחתי בעכ"ש (סי' הע"כ סע"ו) שכבר קדמי במה שכתבתי וז"ל, בלע מרור לא יולא משום דצעינן שיעטום טעם מרור צפיו וכשבלע אין טעם טעם מרירות, ואין לשאול הא מוצח

שבמרור כוי חזרת וכו' אין בו טעם מרירות כלל ד"ל דבחזרת חל שם מרור מפני בקשוי כמ"ש בסי' הע"ג סע"ז חבל בשאר מינין שם מרור הוא מפני המרירות, וכיון שאינו טעם טעם מרירות לא יולא, וממילא דגם בחזרת לריך שיעטום טעם חזרת דא"ל לחלק בין מין מרור זה למין מרור אחר ונאמר דבחזרת לוחכ לטעום כמרור צפיו כל מין מרור שאוכל ירגיש צפיו מכ שאוכל ולא ע"י בליעכ ע"כ ע"ש. ושמחתי כעל כל כון שמלחתי לי ראי' ברורכ לדברינו צפי' שיעטום טעם מרור שפי' ג"כ דהקודכ היא שיעטום טעם הירק בין שהוא מר או מחוק כל שנקרא מרור ואוכלו לריך שירגיש טעמו צפיו ובזכ יולא ידי חובתו.

פי' רשב"ם דב"ע מרור לא יולא

אלא דאכתי פש לן דברי כה"ס ש"יין עליהם כג"ח, וכן אמר דאי צעינא לדחוק כי' נלפענ"ד לפרש גם דברי כה"ס לדרכינו וכו' שכתב שם וז"ל, בלע מרור לא יולא דצעינן טעם מרור וליכא, ויש לדייק דכול"ל דצעינן טעם מר וליכא דכא עכשיו לפי דרכו מכדר אמירות. ובמה שכתב דצעינן טעם מרור אכתי לא משמע דצפי מר דוקא דאפשר טעם מרור כיינו חסא שהוא מחוק וג"כ טעם מרור הוא. גם מכ שכוסף שם וז"ל, דמשו"כ קפיד רחמנא למרר את פיו של אוכל זכר לו ימררו את חייכם ג"כ קשכ דכיל"ל משו"כ קפיד רחמנא שימרר את פיו או שיאכל דבר מר צפיו, או שיאמר דמשו"כ קפיד רחמנא למרר צפיו צ"כ שמשית. ולכן י"ל דכה"ס ג"כ מפרש דאין כהקפד על המרירות חלא על טעם מרור, וכדי פירושו דצעינן טעם מרור כיינו טעם של הירק כהקרא מרור אם הוא חסא שירגיש טעם חסא או שאר כמינין אי מר אי מחוק רק שיכ"י טעמו של מרור וע"ז הקפידה החזרת.

ובזה יתפרש נמי דמשו"כ הקפידה החזרת למרר את פיו של האוכלו, כלומר שיכנים מרור צפיו וירגיש פיו טעם כמרור, וכיינו למרר שיכ"י בו טעם מרור. ולפ"ז גם דברי רשב"ם לאו תיובתא לדברינו, ואדרבא מכ שמפרשים לשאר פוסקים ככ"נ לכה"ס וז"ל, כן כי' אפשר לדחוק דדברי כה"ס וז"ל. אמנם שנויא דחוקא היא ולא משנינן, לכן נלפענ"ד דדברי כה"ס כפשטן הם וכמ"ש בגי' ומ"מ לא קשכ לפענ"ד דכנראה דבר זה הוא מחלוקת הראשונים וז"ל, ואעתיק כאן מכ שכתבתי בחי' לפסחים (דף ל"ט) בס"ד וז"ל.

מהלכות הראשונים אי מרור בעי דוקא מר

לבאור נראה דכא מילתא אי מרור צפי דוקא מר או מחוק מחלוקת הראשונים וז"ל, כה"כ צפי

כרשצ"ס, עכ"פ נראה דמפרש דברי כרשצ"ס כנ"ל דבטי מר בפיו. אבל נראה ג"כ דאי לא כחצ חיבות בדבר מר אפשר לפרש דלא בטי אלא מרור, א"כ לדברי כרשצ"ס כפי שסם לפנינו כי' אפשר לפרשם כמו שר"ינו מחלילך וכנ"ל.

א' ב' ידק מר כשר למרור

ובמה שכתבו כי' אפשר לפרש מחלוקת הפוסקים בש"ע (א"ח סי' תע"ג) שכתב כרמ"א דאם אין לו אחד מכירקות האלו יקח לעכס או שאר ירק מר (אגור) ולדעת המחבר נראה דאינו יולא בשאר ירק וכן חלקו האחרונים על כרמ"א ז"ל. וי"ל דבכא תליא חי מרור הוא שם כולל של כל דבר מר וכדעת כרמ"א א"כ אם אין לו יקח אחרים דאלו המבוארים במתני' הם רק למלכ מן המובחר ולא לעכב דמרור כולל כל כירקות, אבל חי מפרשין דמרור הוא שם על"ס פרטי א"כ אין לן ראי' על ירקות אחרים כמרים וז"ע. (וקל"ע לכרמ"א ממשינו עירובין פ"ב מ"ו וכן שמעתי שיולאין בעקרבנים בפסח וחזרתי על כל תלמידיו ובקשתי לו חזר ולא מלאחי, ועי' רע"ב עקרבנים ירק ואין אדם יולא בו ידי חובתו בפסח, ועי' חוס' חדשים בשם מהרש"ח שם, ולדעת כרמ"א כיון דליכא מלכא אלא לא יולא בעקרבנים וז"ע וי"ל).

ומ"מ לדידן כיון שיכתבו דברינו בס"ד נראה לפענ"ד כאוכל חסא אפילו מן המחוק אין מזניחין אותו כמנהג העולם וכמ"ש בספרי כנ"ל, ויחללו עניים וישמחו וימררו את פיהם במחוק חסא שיחוס רחמנא עלן וימחקו כדינים עלינו ועל כל ישראל עד עולם.

לצאת ידי מרור בחסא שהוא מתוק

שם בגמ' דכוכ מכדר אמרירחא, עיין חזו"א א"ח סי' קכ"ד אות ל"ע אי יולאין ידי מרור בחסא שכוה מחוק ולא מר, או שימחין עד שיחמרמר ועיין חכ"ל סי' קי"ט ובגמ' לקמן דף קע"ו ע"ב לא נשכי איניש וכו' ופרש"י שאינו עושה טעם מרור וס"ל דמרור צסופו נעשכ מר עכ"פ ומיכו מפרש"י כאן מרור סופו קשכ פי' בקלח שלו מחקשכ כעץ משמע דאין זכ משום דצסופו נעשכ מר אלא קשכ כעץ ועיין גס בע"כ כאן סד"א כואיל וסופכ להקשות ופרש"י קלח שלכ נעשכ עב ועיין ח' כרשצ"א ברכות ל"ח דבישול כירקות בטל ליה לעעמיכ כלומר לעעם ירק ועיין רשצ"ס לקמן קע"ו ובח' כר"ן כאן ובספרינו משנ"כ (ח"ו סי' ל"ז וח"ו ס' ס"ח) באריכות לענין אוכלי חסא (סאלאע) למרור.

כמשנכ ואלו ירקות וכו' פי' ובמרור דכוא לשון כלל כלומר ובמרורים כיוולא באלו שראויים לאכילכ קלח לאפוקי דברים כמרים לגמרי דלא חזי לאכילכ ולא לשום ברכה. וכריעצ"א ז"ל (פסחים דף ל"ט) כחצ עליו דבגמ' משמע דמרור שם פרטי כוא. ולכאורכ נראה פלוגתחם למכ נקראו כולכו על שם מרור דדעת כרמ"א דמרור שם כולל כוא על כל ירקות כמרים שראויים לאכילכ קלח כולכו נקראו מרור, וא"כ חסא נמי בכלל כני כוא ומר כוא. ומכ שקרא מרורחא בשם מרור כוא משום שכוה מר מכולן אבל שם מרור כוא שם ככולל דכולכו מרים הם בעל"ס ועל שם זכ קראן כחורכ מרור לכולכו. אבל לכריעצ"א דמרור כוא שם פרטי וכיינו לפי שכוה מר ועל שם מרוריחכ נקרא מרור, אבל כני אחרינא כל אחד שמו עליו ורק משום שם ליווי נקראו מרור ולא שם מרורין או משום וימררו דכתיב באורייתא, וכיון דכני בוא לזכר של וימררו וחסא שחילתו רך וסופו קשכ נקרא נמי בשם מרור מעטם זכ אף שאינו מר בעל"ס, כן י"ל לדעת כריעצ"א.

גם מדברי כר"ן נראה דס"ל דגם חסא מר כוא שכתב וז"ל, חזרת חסא יש שפירשו אלקלענינא כאי פירושא ודאי לא נכירא דבגמ' מסקין דכל ח' מן כירקות שאדם יולא ידי חובתו בפסח מדין מרור כוא מר ויש לו שרף וכו' ואלקלענינא אין לו שרף ואין מין מרור כלל. כוכ דפי' דכירקות שאדם יולא י"ח מדין מרור כוא מר, גס במתני' פי' ומלערפין לכזית ללחא ידי חובתו ונ"ל דכ"כ דכוכ מלי למחני לענין כזית מלכ דמלערפין אלא לגבי מלכ פשיטא ליה אבל ככא אינערין סד"א כיון דאמרירותא קפדינן עעמא דחד מצטל בחצריכ קמ"ל כיון דיש לכולם טעם מרירות מלערפין. ע"כ מבואר דס"ל דכל כירקות שיולא בכן משום מרור חית ככו טעם מרירות וחסא ע"כ נמי בכלל כוא. ומדברי כרמצ"ס (פ"ז מכל' חו"מ כ"ג) משמע דס"ל דמרור כוא שם פרטי וכדעת כריעצ"א. ומיכו לא ברירא לן אי בטי מרירות בחסא, ולפי"ז שפיר יש לומר דדעת כרשצ"ס ג"כ ככרמ"א וכר"ן דבטי מרירות ממס.

ובאמת כי כן מלאחי במרדכי (פסחים קע"ו) שפי' דדברי כרשצ"ס וז"ל, בלע מרור לא יולא דבעינן טעם מרור בפיו וליכא דמשו"כ קפיד רחמנא בדבר מר כדי למרר פיו של אדם זכר לוימררו את חייכם כ"פ כרשצ"ס, עכ"ל ע"ש. וכוכ שפי' ז"ל דדברי כרשצ"ס דבטי מר אלא שנראה שכמרדכי כוסף חיבכ אחת מכ שלא מובא ברשצ"ס שלפנינו וז"ל, דמשו"כ קפיד רחמנא בדבר מר וברשצ"ס שלפנינו ליחא לחיבת בדבר מר, ואולי הם חוספת הכמרדכי לפרש דברי

ומדריק בזכ כלשון דרש"י ז"ל בקדים וצדמאי וכו' אפי"ג דמער ירק דרבנן ואפי"כ כוי לכ מכב"ע וממילא אפי"ל דכ"ג לישנא אחרינא ס"ל דמער ירק דאורייתא ושפיר אינו יולא בעבל דמער ירק לכ"ע דלדידכו כו"ל מכב"ע דאורייתא דאינו יולא לכ"ע.

וראיתי למרן בשו"ת בית שער (א"ח סי' רי"ג) קושית כשאל דברי מרור הוא דבר מר וא"כ האוכל עבל מרור כוי שלא כדרך אכילתן ואינו עובר אעבל ויולא ידי מלוח מרור ע"ש ולמכ כחצ רש"י אכל בעבל לא, ומרן ז"ל השיב לו בכמה אנפי.

ולפענ"ד קושית כשאל מעיקרא ליחא דכתינח אס אכל תמכא למרור שכוה מר אכל מי שאכל חסא שכוה מחוק מאי איכא למימר ועיין ירושלמי ובספרינו משני"כ ח"ז סי' ס"ח באריכות דמרור לאו דוקא שיכא מר, ובחוס' לעיל ובמאירי שם דחסא תחלתו מחוק וסופו קשכ, שוב ראיתי למרן ז"ל שחי' נמי כעין זכ ע"ש.

ולפי קושית כשאל וכס"ד שלו כי' נלפע"ד לומר עסם דכלל כי' כורך מלח ומרור ואוכל צחד לקיים מכ שנאמר על מלוח ומרורים יאכלו וכו' ולכאורכ אחאי לא סגי בזכ אחר זכ וע"ד מ"ש כל שאינו בזכ אחר זכ אפילו צבת אחא אינו אכל נראה דכשג"א כצין בדברי כר"ש דמרור לא צפי כזית משום דלא כתיב ציכ אכילא וכנראה לומר דודאי אפילו נימא דמרור אינו ראוי לאכילא וכוי שלא כדרך אכילתן אכל האוכל מרור ומלח ופסח יחד ככ"ג ודאי דרך אכילא הוא שכן דרך בעולם לאכול תמכא עס בשר וא"כ שפיר כוי דרך אכילא וז"ש כלל כי' כורך מלח ומרור ואוכל ציחד לקיים מכ שנאמר על מלוח ומרורים יאכלו וכו' דכוא ס"ל דאכילא קאי אחרוויכו ודלא כשג"א וכבר בקשו האחרונים אשג"א כנ"ל ולכאורכ תקשכ כא מרור כוי שלא כד"א ולכן כדי לקיים יאכלו כי' כורך מלח ומרור ציחד שיכא כדרך אכילתן.

ובמה שכתבנו כי' אפשר לישב נמי קושית כמג"א כאיך מצרכין אמרור וכלא אינו ראוי לאכילא הוא ולכלל אחי שפיר שכרי כרכו ציחד ואכלו וכוי ככ"ג דרך אכילתן ואחי שפיר, ומכ"ע יש לומר דנכגו בעולם שמצרכין אכילת כרפס ומכונין לכוילא כמרור בצרכת בפכ"א ואין מצרכין אמרור צפי"ע, ומיכו צעיקר דברי כשאל עיין צי"ש א"ח (סי' רי"ג) מכ שכאריך לחלוק עליו.

רש"י ד"כ ומלערפין לכזית, אס אין לו מאחד מכן כזית, משמע דרק צדיעצד מלערפין אכל לכתחילא עדיף ממין אחד, ועיין אור חדש ובח' כתבתי דכיון דקיי"ל כל בקודם צמשנכ קודם למעלכ א"כ פשוט כיון דכוא קודם למלוח אין לנרפו לכתחילא עס כפחות ממנו שאינו קודם למלוח ואין לנרף שניים משני מינין אס יש לו מאחד דלא חזרת קודם. עוד נראה לומר, דממין אחד אפילו יש לו רק כזית ממרור שכוה כאחרון צמשנכ ואפי"כ חשוב יותר ליקח שיפור שלם מככזית שיש לו מלנרף ח"ו עס עוד חלי זית כגס דכחלי זית כוא ממין כקודם צמשנכ, ולכן כתב רש"י אס אין לו מאחד מכן כזית.

פסול מרור של פבל משום מהב"ע

רש"י ד"כ וכדמאי ובמער ראשון וכו' אכל בעבל לא ואפי"ג דמער ירק דרבנן כויא לכ מלוח כצאכ צעצירכ וכו'. וכנכ רש"י לשיעתו מש"כ לעיל (ל"כ ע"ב ד"כ דמאי) אינו כויא לכ מלוח כצאכ צעצירכ ולשיעתו אזיל דס"ל דשייך מכב"ע אפילו צדרבנן אמנס דעת קלח ראשונים דצמלוח דרבנן לא אמרינן מכב"ע ולדידכו תקשכ קושית רש"י דלמכ לא חשיב צמשנכ דיולא צמרור של עבל, ונכריח מזה עכ"פ צדרבנן אמרינן מכב"ע.

וי"ל לפי מכ שפירשתי צס"ד צמקו"א אכא דאמרינן לקמן ע"ב אכל מרור דרבנן נפיק צכ ופי' רש"י ד"כ כעין דאורייתא חיקון ואין לו כיתר צמושצות ומרור איתקש למלח וכו' לישנא אחרינא מלח צזמן כזכ דאורייתא ומרור דרבנן (פ"ב דף קע"ו) וזכ שמעתי וקשיא לי צזמן כזכ מי מסקי מעער שני לירושלים וכו'. ונראה דרש"י ולי"א פליגי צפי' מרור דרבנן אי ככוונכ דקאי על כמרור צעלמו כלומר שמלוח אכילת מרור צוכ"ז כוא מדרבנן או אמער שני, שנפרש אי אכל מרור של מעער שני שכיח דרבנן אי נפק ציכ מלוח מרור דאורייתא. ומיכו מלוח מרור לעלמו כוא מלוח דאורייתא וי"ל דרש"י לשיעתו דמער ירק דרבנן אפילו צזמן כבית, אמנס כסמ"ג כציא מספרי דמער ירקות דאורייתא, ולפי"ז י"ל דצכא פליגי דרש"י לשיעתו דמער ירק דרבנן כמ"ש צמשנכ כאן לכדיא ד"כ וצדמאי וכיון דמער ירק דרבנן א"כ מפרש אכל מרור דרבנן ביינו כמעער שני דכיינו צפי רמי צר חמא מכו שילא אדס ידי חובצו צמרור של מעער שני צירושלים כיון שכמעער דרבנן, וכל"א ס"ל דמרור של מעער שני דאורייתא כוא דמער ירק דאורייתא א"כ מאי משני מרור דרבנן ע"כ דכוונתו מרור דרבנן כיינו צזמן כזכ מרור כוא דרבנן וכצן כי זכ נכון צס"ד.

דף ל"ט ע"ב

בדין המלח אי דמי פירות שאינו מחמיץ, ודין לגבי הכשרת המקדח ואם מקבל פומאזה

כ"ז שלא חשב על השלג ומלח למשקן אינם מקימין

וראיתי בחיבור לעכרכ (כל' מקוואות כלל ב' סמ"ז) שכתב לעמ"ש כחמ"ס (יו"ד סי' רי"ג) וז"ל, ולכאורכ למ"ש רש"י בחומש ולמכ שבזין כרמ"ס דמקרא חך מעין ובור חרתי שמעת מינייך ושמעין מזכ גם יכ"י עכור העובל בו נמלא דכזכר בקרא שניכס עכרת כמים המחזירים ועבילת העובלים כי אפשר לומר כל שיטתו בקבלת עומאכ בחלוש מיכא ישנו בכלל יכ"י עכור להעלות העמאכ העובלים בו לאפוקי שלג וכפור וכיו"צ שאין בו עומאכ אין בו עכרכ לעובלים וכו' עכ"ל. וכוא ז"ל הקשה עליו דגם אם נאמר סברא זו איך נפיק בכלל זה שלג וכפור, דכא גבי שלג אמר להדיא חשב עליו למשקין מקבל עומאכ משקין, כרי נמלא דגם שלג בכלל זה דמקבל עומאכ בחלוש וכ"כ לכפור וגלית. ודוחק לחלק דמ"מ כ"ז אינו חלל בחשב עליו למשקין חבל כל זמן שלא חשב עליו כרי מק"ע דמ"מ כרי הוא בכלל קבלת עומאכ בחלוש. ושם בוסיק שם וכתב וז"ל, ונראה דכגם דאמרו בגמ' בכל גווני שלג וכו' אין ממעטין ומיירי אף בלא חושב עליו דאין מק"ע מ"מ סובר כרמב"ם דכיון דאם חושב עליו מק"ע מקרי גם עכרכ דבר המק"ע לענין זה שאין ממעטין מכ"ע בחלון. ולפ"ז ע"כ מלח דממעט בחלון כמ"ש כרמב"ם בעצם דאין מק"ע גם בחושב עליו בכל גווני אין מק"ע, ע"ש מה שכתבתי בזה.

ולפענ"ד ח"א לומר כן שכרי להדיא כתב כרמב"ם (פ"ג מהל' עו"א כ"א) וז"ל, כבר ביארנו שאין האוכלין מתעמאין עד שיכשרו וכל אוכל שאינו מיוחד למאכל אדם אינו מקבל עומאכ עד שיחדו לאדם (כ"צ) אוכל שהוא מיוחד לאדם במקום כזכ ואינו מיוחד לאדם במקום אחר במקום שהוא מיוחד בו ח"א מחשבה ליחדו לאדם ובמקום שאינו מיוחד בו לריך מחשבה ליחדו לאדם ואח"כ יקבל עומאכ וכו' ע"ש. הנכ מבואר דאפילו שהוא מיוחד למאכל במקום אחד רק שאינו מיוחד למאכל במקום השני במקום שאינו מיוחד למאכל לריך מחשבה, וכל שלא חשב עליו אינו בכלל מק"ע. וא"כ נראה דכ"ש שלג וכפור ומלח וכו' דאף שם בכלל מק"ע כשחשב עליהם מ"מ כ"ז שלא חושב כרי הם אינם בכלל מק"ע, ח"כ מה שחשב עלה בגאון ז"ל לדוחק לפענ"ד הוא כיושר ובהמת.

אמר דבי ר' שילא ותיקא שרי וכתניא ותיקא חסור לא קשיא הא דעבדיה במשחא ומלחא וכו'. ופי' כרמ"ש במשחא ומלחא כיון דליה זכ מיה חלל משחא מי פירות כן ומי פירות אין מחמילין וכו' ובאשכנז נכחו שלא ליתן מלח בעיסת מלח וכו' וי"א משום דמליחא כרותח ויש מביאין רא"י וכו' מהכא ותיקא במלחא ומשחא שרי ולא רא"י היא דמלח ממכר בחומץ כשנילושכ במים חבל אם נילושכ במי פירות המלח לבדו אינו גורם בחימוץ. וכנכ העור (ח"א סי' חס"צ) פסק שהמלח אף שהוא זכ ממים אינו מחמין וכו"ל מי פירות, ומביא רא"י מגמרא דשרי ותיקא במשחא ומלחא. וביו"ד כל' מקוואות (סי' ר"א סמ"כ) כשחשב דברים שמוחרין לעשות מהם מקוב השמיט מלח וכב"י הקשה למכ השמיט, ונראה דכיון דשמיט כיון דס"ל דמלח כו"ל מי פירות ח"כ אינו כשר למקוב.

אמנם כרמ"ש (ר"פ חינוקות בכל' מקוואות) מביא שלג וברד וכפור וגלית ומלח מעלין את המקוב, ומסיים שם אע"פ שכן שאובין דלא שייך פסול שאובין חלל במים ואפילו עשה כל המקוב מאלו וכביאן לחוך המקוב בכלי כשר, המקוב כשר, עכ"ל. נראה דס"ל דמלח כו"ל דין מים, וא"כ אמאי ותיקא שרי משום מלחא ומשחא אכתי כו"ל מים ומי פירות. ובק"נ כנראה כרגיש בזה וכתב שם (אות כ') במלח, דמלח נמי מי פירות הוא וכוא חמוכ אמאי הוא כשר למקוב, ואפילו לדעת כרמב"ם (כל' עו"א כ"צ) דאזלינן בחר רוב ואם נחערב רוב דבש או יין מקרי משקב ומקבל עומאכ, וא"כ אפשר דליכוי מי פירות ומלח למקוב. חבל כרי כרמ"ש סיים אפילו עשה כל המקוב מאלו ח"כ ע"כ דלא כוי מי פירות.

והנה כנובי"ח (סי' נ"ז) חמכ על כרמב"ם דכפ"י מהל' עו"א פסק דמלח כוי מי פירות ואינו מכשיר ואינו מעמא, ובפ"ז מהל' מקוואות פסק כסחם משנה דמקוואות דמלח מעלה את המקוב, וכתב דלא מלא מי שברגיש בסחירי. וגם מיהן בתי' בד"מ (ח"א סי' חס"צ) דמחלק בין מלח שחופרין מן הקרקע למלח שמצלין אותו דכל כה"ג כו"ל לכרמב"ם להשמיט. וכגאון מוכ"ר איסור ליסא ר"כ לישב כנ"ל ודחכ דבריו, גם כגר"מ פישלם ר"כ לישב לפי דברי מהר"ל חנליש בכהכות העור וגם זה דחכ כנובי"ח וכניח כדבר צ"ע.

ביאור השלח והברד והכפור אין ממעפין בחלץ

ומה שכתב הרמב"ם (פ"ו כ"ג) דהשלג וכזרד וככפור אין ממעפין בחלץ מפני שכן ראויין ומקבלין עומאכ ל"ל דשאני כהם דבעין דבר שיניח שם ולא יסלקנו, וכל שראוי מ"מ כיון דכידו לסלקם ללרכו ראויין כן במליאות ולכן אין ממעפין. וראי' לדבר שכתב שם וכמלה שממעט מייירי דמערב בקוליס שאינו ראוי לא לאכילא ולא לעבדא וכו' ולפי שיעתו דכל שאינו מאכל כרי מלה נמי אין אוכלין אותו כמו שהוא, ועיין רש"י ד"ב שפי' כמלה לא מקבל עומאכ דלאו אוכל הוא באנפי נפשיה ואמאי לא ניחא ליה להרמב"ם בטעם זה. אמנם הרמב"ם בוסף דמערב בקוליס לפי דבלא"ה כרי ראוי הוא במליאות או לעבדא או לאכלא, וכיון דראוי הוא בכל אופן אינו ממעט. עכ"פ נראה דשאני כהם דכל שראוי הוא לנעלו אינו ממעט שמה ימלך ויחלנו ללרכו ולכן מקרי נמי מק"ע, אבל בסתמא לא מק"ע כל זמן שלא חשב עליו, כנלפענ"ד שלא יסחרו דבריו ז"ל.

מלה מי דרי כדבר המקבץ מומאה

איברא דמדברי הרמב"ם כללו מבואר להדיא דמלה נמי מק"ע שהרי הולך לעטם במלה שממעט דמייירי במערב בקוליס שאינו ראוי לאכול אבל אם לא כי' מעורב עם הקוליס הכי' דלא כי' מבטל משום דראוי לאכול ומק"ע. אי"כ דבריו סותרים למש"כ בפ"י מהל' עו"א דמלה הוא מי פירות לא מחטמאין ולא מכשירין. ומכ' שנלפענ"ד בישוב דברי הרמב"ם, דודאי הרמב"ם ס"ל דמלה דינו כמים וכמ"ש במשנה וכמ"ש במקורות להדיא, אלא דהרמב"ם כתב בפ"ב מהל' עו"א (כ"ד) דכל אוכל שנפסד ונסרח עד שאינו ראוי למאכל אדם אינו מק"ע וכן משקב שנסרח, ובראש"ד השיג עליו דעד שיפסל מאכילת כלב, ומיכו דוקא כשהי' ראוי למאכל קודם, אבל אם לא כי' ראוי לאדם אע"פ שהוא ראוי לכלב אינו מקבל עומאכ ע"ש. ולכן הרמב"ם לשיעחו דכל שאינו ראוי למאכל אדם נמי אינו מק"ע ס"ל (פ"י מהל' עו"א כ"ב) דמי רגלי כהם וכמלה שנמוח נמי כיון דאלו אינם ראויים למאכל אדם כרי כן כמו פירות לא מחטמאין ולא מכשירין. ודייק הרמב"ם שהרי כן כמו פירות ולא כתב כרי כן מי פירות, דרק יש לכן דין מי פירות אבל אינן מי פירות. וראי' ברורא לדברינו שהרי כלל גם מי רגלי כהם שהם מי פירות ופשוט דמי רגלי כהם לא כוכ מי פירות לכו"ע.

עוד ראי' ברורא דהכ"מ שם כתב מקור לדברי הרמב"ם מחוספתא דמכשירין. וכנה בחוספתא סוף מכשירין (כ"ח) וז"ל, דם השחין וכו' ומי פירות וכמלה

שנמוחו לא מחטמאין ולא מכשירין מי רגלי כהם לא מחטמאין ולא מכשירין, עיין גירסת הגר"א שכן בגירסת הנוכח. ויש לדייק שכתבו מי פירות וכמלה שנמוחו ומי רגלי כהם, ומעשה אי נימא דמלה שנמחה מי פירות הוא וכן מי רגלי כהם, אי"כ למכ חשיב מי פירות לצד ומלה ומי רגליים כפרעות כול"ל מי פירות וממילא כמלה ומי רגליים בכלל דהם נמי בכלל מי פירות ניכור, ומדפרט ש"מ דכני לאו מי פירות ניכור אלא דכיון דלא מחטמאין ולא מכשירין כתב הרמב"ם דכול"ל כמי פירות לענין זה, וזה לפענ"ד נכון. ועיין שו"ת משנ"כ (ח"ב סי' א') ד"ה ודין מלה. ולפ"ז אחי שפיר שיעת הרמב"ם דפסק חרוייכו ולא כוי סחירא כלל.

והשנה יש לומר דהר"א נמי ס"ל דמלה דין מים ליה לענין מקוב וכמ"ש בכל' קטנות אלא דאם נילושב במי פירות כמלה לצדו אינו גורם כחימוץ ולא משום דכוי מי פירות וכמ"ש הק"י דא"כ ל"ל לומר דמלה לצדו אינו גורם כחימוץ וכלוא מי פירות הוא ובודאי אינו מחמץ. אבל פשוט דהר"א ס"ל דמלה כול"ל דין מים אלא דלענין חימוץ כל שהוא נילושב עם מי פירות כמלה אינו גורם כחימוץ אף שכמלה דין מים לו מ"מ לא כוי מים ממש. ואולי ס"ל כדעת הר"ן דכול"ל מים שנשחטו או מטעם דמלה כשהוא לצדו הוא דבר גוש ואינו מחמץ הקמח רק לאחר שנימח וכיון שנימח ע"י שמן אינו גורם כחימוץ כיון דעיקר השמן בעלמו אינו מחמץ, אי"כ כפועל יולא ממנו נמי אינו מחמץ וכבן, ושפיר מיושבים קושיות האחרונים ז"ל בס"ד.

ותיקא שרי עיין שו"ת נו"ב ח' סי' נ"ז ובספרי משנ"כ ח"ב סי' א'.

דף מ' ע"ב

בדן ביצור ברוב שבב"ד העולם

ב' כי דכליא קמי פסחא. וכתב הר"מ (כל' חו"מ פ"ב כ"ע) דכשאנו קונה אלא קבא קבא לציחו לריך אחו ויכלל קודם הפסח ליכא למיחש למידי (עיין כ"כ על הרמב"ם בגירסת הרמב"ם, ול"ע אלא שאין כו"ג). והקשה המג"א דא"כ למכ קאמר ויכלל קודם הפסח דמשמע דאי ידעין שלא יכלל קודם פסח כגון שמוכרו בשעב חמישית בע"פ אסור, ולהר"ם ליסחרי דלנורך ציחו הוא לוקחו. ובכפלאה (השמטות) הקשה עוד על הר"מ מבגד כלאים דג"כ יש לומר לנורך ציחו הוא, וכן הקשה משולח ירק לחוך ציחו של נכרי למ"ל משום שמקומו ניכר חיפוק ל' דנימא לנורך ציחו הוא לוקח. ותי' הכפלאה ז"ל דבאמת קיי"ל יבש ציבש חד צחרי

בעל כל שאינו ניכר ואפילו בע' חנויות כל כיכא דאין
כאיסור קבוע במקומו אלא דאינו ידוע איזו עריפא לא
כו"ל קבוע. וא"כ כשמוכר לנכרי אף שישראל לוקח
ממנו זכיתר לוקח שכרי בעל בשאר חטין שכלל בעולם
אלא דכאיסור שאין מצטלן איסור לכחילא, וכשמוכרו
לנכרי כרי הוא כמצטל איסור זכ שפיר י"ל דלגורך
זיחו הוא לוקח ואינו כמצטל איסור. אבל זיין נסך
שאסור במשכו וירק שהוא דבר חשוב וגיד דכו"ל כבירי,
ובגד נמי כו"ל דבר חשוב כיון דלא בעל חיישינן שמה
יקח ישראל ממנו ע"ש.

ולפענ"ד יש להפיר מקידושין (נ"ז ע"ב) רבא אמר לא
אמר חורב שלח לחקלא, ובפרש"י סברא
הוא שמשולח מותר לאמר חורב שלח לחקלא
שחבא למכשול עון וילכדנה אדם ויאכלנה ע"ש, כרי
מכ"ה בעל ברוב. ועיין ח"י חת"ס (חולין קי"ד ד"ה לא
אמר חורב) דאפ"ג דלכחילא מותר דמרבא דעלמא
פרוש מ"מ אסור לכחילא לפשוח ע"ש. ועיין שו"ת
נוצ"י (סי' מ"ה) וחת"ס (חומ"מ סי' כ"ב) דיבש זיבש
לכו"ע אין מצטלן איסור מדאורייתא, ועיין שו"ת זי"ש
(יו"ד סי' מ"ה, אור"ח סי' ק') חילוק זין כיכא דאזלינן
בחר רובא זיין זיטול ברוב ודו"ק.

הדוא ארבא דחייבי דמבעא בחישהא

שם בגמ' כהוא ארבא וכו' כדר אמר רבא לזניכו
קבא קבא לישראל כי כיכי דכליא קמי
פיסחא ע"כ. וברמז"ס פ"ב מהחומ"מ כ"ע כחב דגן
שנעצב זכר כשם שאסור לאכלו כך אסור לקיימו אלא
מוכרו לישראל ומודיעו כדי שיאכלנו קודם הפסח ואם
מוכר לגויים קודם הפסח מוכר מעט לכל אחד ואחד כדי
שיכלך קודם הפסח שמה יחזור כגוי וימכרו לישראל
ע"כ. וכחב כ"כ דברמז"ס אינו גורם קבא קבא לישראל
אלא קבא קבא סחם ולגוי הוא, וכחיתר שכחב זמכיר
לישראל ובכודע פשוע הוא ולא כולרכו בגמ' לכזכירו
ובעכ"פ גורם קבא קבא לישראל וכחב דכ"כ לגוי ע"כ
ע"ש.

וחנה מה שכחב וכחיתר שכחב זמכיר לישראל
ובכודע פשוע הוא ראינו ברמז"ס א"ח
סי' חס"ז דלישראל כיון שמודיעו מותר זכ"ע כמ"ש
זפ"ג דמאי מ"ג ר"י מחיר זודאי וכו' ע"ש. ולכאורכ
דבריו חמוכין כרוב דאדרבא זמשנכ כחם אמרו כל
דבר שאין אדם רשאי למכור דמאי לא ישלח לחברו דמאי
ר' יוסי מחיר זודאי ובלבד שידיענו וכחב ברמז"ס
זפ"י שם דר"י ס"ל כי הוא מותר לו לשלח עבל לכודיע
למי שישלחנו שהוא עבל ואינו חושש ר' יוסי שמה אס

נחיר לו זכ ישלח לו ולא יודיענו ואין כלכב כר' יוסי
ע"ש וא"כ אדרבא כרי ברמז"ס פסק דלא כר"י וראייתו
זחכמה שלמכ א"ח סי' חס"ז ס"א אמש"כ ומודיעו
זמשנכ דסומכין על הכודע וז"ע זמשנכ מפורש
דמאי פ"ג מ"ג דס"ל דלא סמכין על הכודע ואדרבא
זדרבנן אפילו לרבי יוסי אין סומכין על הכודע ע"ש
ול"ע, וא"כ זמשנכ שכגרי"א כסחיי"ע כחכ"ש חמכ עליו
על ברמז"ס ז"ל ול"ע על רבינו כגרי"א וגם על ברמז"ס
ז"ל.

איברא זבחפא"י על כמשניות זיכין אות י"ע כחב
זנ"ל דוקא זמחנכ זודאי ס"ל לר' יוסי
זמכני כודע משום דלא שכיה וגם ודאי ניזכר לכודיע
שלא לכשילו אבל זמכירכ מודכ ר"י דאסור כדלקמן
פ"ב מ"ח וא"כ זדידן שמיירי זמכירכ אפילו ר"י מודכ
וא"כ נחחזקכ קושין על ברמז"ס ועל כגרי"א ז"ל, וגם
על כ"כ שכחב זכחיתר שכחב זמכירכ לישראל
זכודעכ הוא פשוע ואדרבא כרי מפורש ככיפוך.

נפ"מ בין דבר שציקרו דיתר לדבר האסור מדרבנן

ואשר ללפענ"ד לחלק זין זידן לכא דמאי זדידן
זשעת מכירכ אחי כיחר גמור הוא כשמוכר לו
כני חטים שנפלו זמים ואינו מוכר לו איסור ואינו
מכשילו זכלום כמו שהוא אלא שיש לחוש שלא יוכל
לאכלו קודם הפסח וימכרו לאחרים או לעצמו אם לא
ידע שהוא ספק חמץ ולכן שפיר סגי ליה זמודיעו
לישראל שזכ ספק חמץ דליכא למיחש ככ"ג משום
מכשול זמכירכ חיתי נימא שיאכלנו זפסח ודאי לא
יאכלנו זפסח וגם למכ ניחוש שימכרו לישראל אחר
וגחשור אותו לכשילו ואם ימכרו ודאי יודיעו קודם
שכוא ספק חמץ ולכן מותר לכחילא אבל זמשנכ
דמאי מיירי זמאי שכוא אסור מדרבנן ויש זכ מכשול
זכר אם יאכלנו וכן זמשנכ ח' פ"ב שם ושפיר אמרין
זכודעכ לא מכני.

ומה שכחב ראי' כגרי"א ז"ל זמשנכ כנ"ל ומר"י אין
כוונתו לכחב ראי' מרבי יוסי זמכני כודעכ
זאיסור דכגרי"א נמי ידע דאין כלכב כר"י אלא כחב
זכרי ר' יוסי להפיר על פלס דדין זכודעכ דס"ל ר'
יוסי זכודעכ מכני זישראל עכ"פ זמקום שכוא ודאי
איסור דלא חיישינן משום מכשול דלא חשדינן ל' וא"כ
כגם דח"ק פליג עליה דר"י ולא סגי ליה זכודעכ
אפילו זודאי מ"מ ס"ל דלא פליג כיכא דכוא כיחר
גמור כמו זדידן ספק חמץ קודם כפסח זככ"ג ודאי
מותר למכור אפילו לח"ק זכודעכ כללפענ"ד, ועיין כ"מ
על ברמז"ס זכמג"א א"ח סי' חס"ז סק"ב מכ שחמכ
עליו.

דוקא פ' שעשוי לעצל צו צער וכיון דכמשנכ מיירי מאכילת חרוסח עס צער ולכן שפיר מביא חין מבשלין כפסח וא"כ שפיר סמך זכ לאחר חין נוחטין קמח ודו"ק.

מי פירות אי מהמציץ

רש"י ד"כ חרוסח פרש"י ויש צו חומץ משמע אצל מים חין צו. וכר"ש ובר"ן כתבו דיש צו מים ג"כ וכתבו כאחרונים דרש"י לשיטתו דס"ל מי פירות מחמילין ולכן כתב חומץ אצל כר"ש ובר"ן לשיטתיכו דס"ל דמי פירות חין מחמילין ולכן פירשו חומץ עס מים. ולפענ"ד יש לדייק כדברי רש"י מדרב אשי צסמוך דף מ"א ע"א דאמר ר"א כוותיב דרב כהנא מסתברא מדאמר שמואל חין כלככ כר' יוסי מאי לאו למוחי כוא דלא למיח בא חמוצי מחממא וכו' וכנכ ר' יוסי לעיל מיירי בחומץ צלי מים דאמר שורן בחומץ וחומץ לומחן וכיינו חומץ לצדו צלי מים וא"כ כיון דר"א מייחי ראי' מכה מחמיתחין ולא משני בא דליח צי' מיא בא דליח צכ מיא א"כ ע"כ דגם מחמיתחין מיירי צלי מים וכבן.

דף מ"א ע"א

אכילת בשר חי אי הוי כד"א ובדין אכילת איסור שלא כד"א, וקיום מצוה ע"י אכילה שלא כד"א

צכמכ גדולכ דקשכ כוא כוי שלכד"א אצל שאר צער לא. (ועיין ש"ע ח"א סי' ש"ח סעי' ל"א ובמג"א ומ"צ שם מחלוקת בדבר).

באכילה שלכד"א אם מקיים דמ"ע

וגר"א צזכ דחנן צמנחות ל"ע חל יו"כ ע"ש כצבליים כיו אוכלים אותו כשכוא חי וכתבו כחוס' מקיימי מ"ע באכילת חין אמנס כרש"ש שם כתב דלא מקיימי מ"ע באכילת שלא כד"א וכצבליים אכלו אותו רק שלא חפשי נותר ע"ש, ומרן כח"ס על סוגיית כש"ס (דף מ"ד מדפי כספר) בקשכ ג"כ איך ילאו מ"ע דאכילת קדשים באכילת שפיר חי שכוא שלכד"א וכתב דמזכ נפשטכ ספיקה כמל"מ פ"כ מיסכ"ח דניכו דבאכילת איסור חין לוקין אלא כד"א מ"מ צמ"ע י"ח שלא כד"א ודחכ ראיית כשעכ"מ דלא ילא ולפי מכ שכתבתי חין כאן ראי' כלל ואדרבא חמוכ על רבוחינו כאחרונים ז"ל דברי מבואר צגמ' דאכילת צער חי כוי כדרך אכילתן ושפיר ילאו צזכ כצבליים מ"ע של אכילת קדשים וכא שמזכירין אותו לגנאי כתבתי צמקוס אחר שכניכו כן שם צשאר כשנכ ומחזי כרעצחנותא כמ"ש כחוס'.

והצ"ח הביא חמיכה כרש"ל ז"ל דלמכ לנו לסמוך אכיתר שיכלכ קודם פסח שלא לצורך מאחר שנוכל לכודיעו ע"כ נראה דמיירי ככודיעו ואפ"כ לא ימכור יוחר ממכ שיכלכ קודם כפסח דשמה ישכח ויבא לידי מכשול ע"ש מכ שכאריך דחרתי קאמר. ובאמת לפענ"ד חמכני דאי חיישינן שמה ישכח מ"ש כלוקח מן המוכר דא"כ כו"ל לגזור דמוכר נמי שמה ישכח ויאכלנו צפסח ומ"ש כלוקח דחיישינן שמה יבא לידי מכשול ולמוכר לא חיישינן ולדעת כרמב"ם ניחא דככל חלוי צידיעכ וכמוכר יודע ואם יודיע לכלוקח כרי כוא כמוכר ודו"ק.

שם במשנה חין מבשלין אח כפסח לא צמשקין. וחמכו כחוס' למכ שנאו כאן חי משום דחנא ירקות שלוקח ומצולות א"כ מיד כי' לו לשנות צסמוך אחריכ וכניחו צחימכ. ולפענ"ד נראה דרש"י כקדוש חי' קושיא זו צלשונו כזכב צמשנכ ד"כ חרוסח פרש"י אייגור"ס ויש צו חומץ ועשוי לעצל צו צער וכו' ויש לחמוכ מכ לו לרש"י לפרש דעשוי לעצל צו צער וכי מאי איכפח לן צמכ אוכלין אותו. אמנס רש"י ז"ל

ת"ד יכול אכל כזית חי יבא חייב ח"ל אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל נא ובשל אמרתי לך ולא חי יכול יבא מותר לאכלו ח"ל וכו'.

אכילת בשר חי אי מקרי שלא כד"א

ואיכ"א למידק לפ"מ דאמר ר' אבוכו א"ר יוחנן לעיל דף כ"ד ע"ב כל איסורין שצחורכ חין לוקין עליכן אלא דרך אכילתן ואמר רב שימי רב אשי דאחי למעוטי שאם אכל חלב חי שפטור משום דכוי שלא כד"א וא"כ כאוכל צער חי כוי שלכד"א תקשכ דלמכ לריך קרא למעט דאינו חייב "חנא" כיון דכוי שלכד"א ודאי שכוא פטור ככל אכילת שלא כד"א צככ"ח כולכ.

והנה כחוס' לעיל כקשו מפ' גיד כנשכ דאכל לפור טכורכ צחייכ צכ"ש צמיחככ צכזית מצוחר דצער חי כוי כד"א וחי' דשאני עוף שכוא רך וחזי לאומלל וחי' זכ ליכא כאן ול"ל דאככ"נ צער גדיים רך כוא וחזי לאומלל ומכ שחי' חוס' שאני עוף לאו דוקא וזכ לכאורכ מוכרח וקל"ע אחוס' שלא כקשו מסוגין. ול"ל דכא דאמרו צער חי כוי שלכד"א כיינו דוקא צשרא דחורחא וכמ"ש מלחא לריכא צישולא כצישרא דחורא וא"כ צער

יכול אכל כזית חי, עיין לעיל כ"ד ע"ב פרע לאוכל חלב חי, ולקמן דף ע"א דשערי הרגלים חי נאכלין, ובמה שזיינתי שם.

פסח שבשלו בחמי עבריה

ופסח שבשלו בחמי עבריה, עיין מראה כהן כהן' כש"ס שמעתי להקשות איך משכחת ליכ האי דינא הא הפסח אינו נאכל אלא צירושלים ואם הביאוכו לעבריה כבר נפסל ציולא ובלאו הכי לוקה ואם הביאו חמי עבריה לירושלים כבר נלענו המים, ועוד דכלי שני הוא ואינו מבשל ע"ש. ולפענ"ד דאפשר שביארו המים צליורות מעבריה לירושלים, ועיין שבת ל"ט מעשה שעשו אנשי עבר' וביארו סילון של זון וסם העבירו זון, וא"כ אפשר שיעשו צליורות עד לירושלים, וכיון שסם מחזירין לא נעשו כלי שני וגם לא נלענו, וכ"ש לפמ"ש בע"ז דקילוח חמידי מכלי ראשון לעולם כוי כלי ראשון, כן נלפענ"ד לחרץ בשמעתי מקשין, ומיכו רש"י בלשוננו הזכר חי' קושיא זו שפי' וז"ל חמי עבריה מעינות רותחין ע"כ. ומאי קמ"ל דחמי עבריה יש בהם מעינות רותחין וכוונתו פשוט דביינו מעינות רותחין בכל מקום שסם ואם יכיו מעינות רותחין צירושלים, ועבר' לא דוקא ופשוט.

צ"א עד שנתחדך ואח"כ בשלו אי חייב

רש"י ד"כ יכול ללאו כל לרכו ואח"כ בשלו יכא חייב ובאי חנא הוא דאמר לעיל ללאו ואח"כ בשלו חייב ל"א וכו' וזכ עיקר וראשון אינו כלום דכחא חנא כיון דרבי קרא ללאו ואח"כ בשלו מה לי שויה חרובא מה לי לא שויה. ולפענ"ד נראה ליישב לישנא קמא לפמ"ש לעיל (כ"א ע"ב) ומותר בהנחתו פשיטא לא לריכא שחרכו קודם זמנו, וביארו הרא"ש מחלוקת הראשונים יש מי שאומר שיותר אפילו לאכלו דעפרא בעלמא הוא וברא"ש חולק עליו דאפי"פ דבעל דעתו אלל כל אדם מיכו כיון דאיכו קאכיל ליכ אסור, וכ"כ הרב בצרללוגי. ועיין בעכ"מ שם שפי' שאין רוב העולם אוכלים אותו אבל מ"מ אפשר לאכלו. ובראצ"ד ז"ל חולק עליו דחרכו בינו שעשאו פחם וא"כ זכ פחם ולא חמץ ע"ש. ובמלחמות נמלא דמליו מחלוקת הפוסקים צפי' חרכו, וא"כ ככ"ג דשויה חרובא חולק במחלוקת כנ"ל דלבראצ"ד פי' דשויה חרובא בינו לגמרי כפחם ולברא"ש ובעכ"מ בינו שעדיין אפשר עכ"פ לאכלו קל"ה. ולפי' מיושבת קושית רש"י ז"ל שהקשה וז"ל, דכחא חנא כיון דרבי קרא ללאו ואח"כ בשלו מה לי שויה חרובא מה לי לא שויה, דודאי יש חילוק דכיון דחרכו ונשרף כרי אין כאן בשר פסח דנעשה פחם, ובאי

ולשיפת כח"ס דאדם יולא ידי מ"ע שלכד"א תקשה פסק הרמב"ם ז"ל דאינו יולא ידי חובתו במלכ של עבל וכן בשר איסורין כרי יכול ללאה בהם כשאוכלם שלכד"א דאיסור ליכא וידי מלכ ילא ואפילו נימא דמדרבנן עכ"פ אסור אבל כ"י לן להשמיטנו דעכ"פ מדאורייתא ילא וי"ל.

ועיין במלחין לקמן דף ע"א שערי הרגלים חי נאכלין שמחכ בחי ליכא ועוד כהנים אוכלים וישראל במח שמחים ופרש"י ועוד כהי נמי דיש שמחכ בבשר חי כרי חטאות אינן נאכלות אלא לכהנים וכן אוכלין וישראל במח ישמחו ע"כ מבואר דבאמת איכא שמחכ גם בבשר חי מבואר עכ"פ דלפי תשובה שני' אפילו שמחכ איכא בבשר חי ואפילו לפי תשובה ראשונה או לפי פי' ר"ח שם דתרוויכו למקום אחד כולכין מ"מ נראה דרק לענין שמחכ פליגי אבל כדרך אכילתן מקרי לכ"ע דאל"כ כול"ל שלכד"א הוא ואח אומר שמחכ איכא אבל לפמ"ש אחי שפיר דודאי בשר חי נמי כדרך אכילתן מקרי אלא דבהם בשעירים מיירי דנמי רכיך הוא.

עוד נראה ראי' מירושלמי פ"ג דעירובין כ"א בשר חי מערבין בו דחנין בצבליים אוכלין אותו כשכחא חי מפני שדעתן יפכ ובמקום אחר בארכתא. מכל כנ"ל ל"ע אפתי דס"ל בבשר חי כוי שלכד"א וראי' להמנ"ח מל' ז' דס"ל דכוי כד"א ומיכו לפמ"ש לחלק בין בשר לבשר א"כ אפשר לישב שיעות כל הפוסקים והפלא על הפל"י משניות מנחות כנ"ל דכתב בבשר חי לא שמח אכילת כלל רק בשר עוף דרכיך ועיין ש"ע ח"ה (סי' ש"ח סעי' ל"א ובמג"א ס"ק נ"ו) ובק"ג שבת קכ"ח הקשה עליו ועור יו"ד ס' ס"ז בבשר חי חזי לאומלל וכן כתב הראצ"ן משום דראוי לאומלל ועיין מש"כ בספרי שו"ת משנה כלכות ח"ג ס' ר"ח.

ובעיקר ספיקת המל"מ שפלפלו בו באחרונים ז"ל בראתי לדעת מדברי כש"ע ח"ה סי' תפ"כ סעי' ג' שכתב שם במחבר בלע מלכ ילא בלע מרור לא ילא כרכן בסיב אף ידי מלכ לא ילא לפי שאין דרך אכילת בכך ע"כ ומבואר דאינו יולא ידי אכילת מלכ שלא כד"א וי"ע.

שם בגמ' דשויה חרובא, עיין לעיל כ"א ע"ב ל"א שחרכו וצפי' ברא"ש וי"מ וברא"ש חולק, ועיין בעכ"מ ובראצ"ד שם ולדעת בראצ"ד חרכו מיירי שעשאו פחם גמור ואינו ראוי לאכילת כלל ובעכ"מ וברא"ש חולקים, ועיין רש"י יומא ס"ח ע"ב ובגמ' נדכ כ"ח ע"א רבינא אמר, ולכאורה י"ל דחלוי בהא מחלוקת ודו"ק.

לישנה ס"ל כראצ"ד וכי"מ שצרא"ש דחרכו לגמרי משמע דכו"ל כעפרה בעלמא ונעשה פחם ושפיר אין צב משום צישול אחר ללי וק"ל. ועיין רש"י (דף כ"א) שפ"י שחרכו באור יפכ קודם זמנו שבעל עעמו ומרחיחו.

ומי"ד כמחירי כאן פי' ק"פ שאלו כל לרכו ר"ל לגמרי עד שנחרך כל שכוה ראוי לאכילה ע"י הדחק מ"מ פטור וכן נראה שיואל צו, ע"כ. נראה דס"ל דנחרך ע"כ ראוי כוה עדיין קלח וכוה כדעת כרא"ש ובעכ"מ חלל דנראה שס"ל דיואל נמי ידי פסח. וכוה לכאורכ כדעת כרא"ש דכיון דאכליכ אחשביה, ועיין בעכ"מ. וללישנה קמא נראה פשוט דלא יאל צו דכל זמן שילא צו ודאי עובר על מצוה ודוק.

ביאור הפסוק בשצ"א עד שנחרך ונשרף

ובשו"ת חכ"ל (סי' ס"ב) הביא בשאל פרש"י ללי אש קלי אש וכתב דפשוט דלא מיירי שמפסיד חל פסחו צחם חלל שפושכ כן משום דניחא ליה שיכא נחרך מעט וכדי שיכא כולו נלכ כל לרכו כחוה נפשו לגדול כדרך שהמליכס אוכלים כחוה נפסם. ופי' ככוונת ללי אש ואם נשרף קלח כוי ליה חסר, וכחכ"ל כתב דלא יכול לכולמו ופי' דדברי רש"י דסד"א חס נחרך ונשרף יכא כאוכלו חייב משום כי חס ללי אש שכרי אין זכ ללי אש חלל שרוף, קמ"ל דלא. ובסי' ס"ג שם עלכ דדעתו קודם לפרש דחרכו חייבו נשרף כעפרה דעלמא דומיא דככוה דאמר רבא לעיל (ריש פ' כ"ש דף כ"א) חרכו קודם זמנו מותר צכנאח לאחר זמנו ולמקלח פוסקים אפילו צאכילכ. וכמקשן עלכ על דעתו דגזיכ"כ כוה צפסח אפ"כ יכא חייב וקמ"ל דמוקמינן לכ אדינא דעלמא דלאו אכילכ כוה כלל, חלל שרואכ שרש"י דחכ הפי' כראשון וא"כ לאו עפרה בעלמא כוה ולא נפסל אפילו מאכילת אדם חלל שנלכ כרצב יוחר מדאי ובג"א אוכלים אוחו ע"ש. ולא זכ עוד לכמחירי כאן כמוצן, עכ"פ ראוי לדברינו דפי' ראשון של רש"י מיירי שחרכו ונשרף וכנ"ל.

המולח בשור בשבת אי חייב משום מבשל

אמר רב חסדא כמצשל צחמי עבריא צצח פטור פסח שצלו צחמי עבריא חייב, מ"ש צצח דלא דחולדות אש צעינן וליכא, פסח נמי חולדות אש כוה, אחר רבא מאי חייב דקחני דקא עבר משום ללי אש. לכאורכ משמע מכאן דכיון דלאו חולדת אש כוה ליה חייב צח ומינכ דכל צישול שאינו חולדת אש אינו חייב עליו משום צח. ועיין ר"ן (סוף ע"ז דף ע"כ ע"ב ד"ה גרסינן צגמ' דריש רבא) שחמכ ארמצינ שחולק אמי

שכתב דכלי שני מחוך שאינו מצשל אינו מצליע ומפליע שכרי אין צמלח משום מצשל לגבי צח ואפילו צעי לאורחא כמצוחר צפ' כלל גדול (ע"כ ע"ב) ואפ"כ כוה כרוחא לכפליע ולכצליע. וכתב כר"ן (ר"פ כלל גדול) לא אמרו חלל שאין צו משום מעצד ואם כחרו צו משום מעצד פטור חלל שלא יכא משום צישול זכ לא שמענו ע"כ. וחמכו עליו ז"ל דברי גמ' מפורש כוה כאן דכל שאין חולדות אש אין צו משום צישול צצח, וא"כ ככ"נ מלח וכדעת ארמצינ ז"ל, ועיין שפכ"מ (פ"ח מכל' חו"מ ככ"ד) ולי"ע.

קשיית דפר"ח על הר"ן דס"ל דמליחא בבישול

והפר"ח (יו"ד סי' ס"ח סק"י"ח) באריך כרצב לכקשות על כר"ן כנ"ל. א) דמדקאמר רבא כחם אין עיבוד צאוכלינן משמע ודאי דאחא לאורויי שריוחא צמליחא אוכלין מן כחורכ, ואם איחא אכתי מחייב משום צישול. ב) דאף מאן דמחייב אחר כלי מאן דמלח צישרא חייב משום מעצד, ואי כדברי כר"ן כול"ל חייב נמי משום מעצד. ג) דכחם פריך אמתני' דמני צאצות מלאכות כמולחו וכמעצדו חייבו מולח חייבו מעצד, ולא פריך חייבו אופכ חייבו מולח. ד) דמשני אפיק חד מייניכו ועייל שירטוט, דמשמע דמולח ואופכ חרי ענייני ניכו לגמרי ואין צמולח חלל משום מעצד דאל"כ כול"ל אפיק מולח שכוה נכלל צסוג אופכ. ה) דצירושלמי צח גרסינן כולל וכמעגן כשולק וכמעגן כולכו משום מצשל ואילו מולח לא קחני, ובפ' שמונכ שרליס גרסי' אין עושין מי מלח עזין וכמכ חרי חלחא מילחא וחילחא מיא, מכלל דצליר מככי שפיר דמי ואע"ג דמחמח רצוי כמלח מחממם כמים וכו', ע"ש מכ שכאריך.

והצ"ח כמכ שחמכ מירושלמי ממי מלח לפענ"ד יש לישב דאף דמלח חשיב כרוחח מ"מ פשוט דכמים מחלישים כח כמלח, ולכן כל שכן עזין אין עושין מי מלח משום איסור צישול חלל כל שאין עזין אין כאן צישול וכלאח"י שרי לכחילכ. או יאמר דלאו לכל דבר מלח מצשל דפשוט אס יניח אדם מלח יצש על מאכל יצש לא יצשל וכן לכיפך אס נימוח כמלח דפסק כחו וכמו דקיי"ל לענין מליחא צשר וז"פ.

ומה שחמכ מירושלמי צח דחשיב כולל וכו' ולא קחשיב מולח, לולי דמסחפינא כי' נלפענ"ד לומר צדרך פלפול דכנכ צגמ' יצמוח (לי"ג ע"ב) פריך זר ששימש צמאי אי צכקערכ כא אחר ר' יוסי צבערכ ללאו יולחא. ובכגכש"ס שם ל"ן דצירושלמי (צח פ"ב סוף כ"ה) מצוחר דכמעלכ איצריס צצח ע"ג מצח חייב משום מצשל, דמכיון שרולכ צעיכולן כמצשל דמי ע"ש, וכן כקשכ צנשמח אדם (כלל כ') ע"ש.

מכ"ת עד שחלך כאור תחתיו, אי"כ כ"ש דמלח לא כוי בישול. וכגם דר"י פליג אר' יונת מ"מ די במכ שמחייב בכ"ר שכול חולדת אש שחייב אבישול אבל לפלוג כולי האי ולומר אפי' במלח אינו חייב. אבל לדין דכ"ר לכוי"ע מבשל אפילו שלא תחת האור ככ"ר מלח כן הוא מבשל נמי לענין שבת.

ד"ע דאגב גררר לדיק מכלן אמ"ש בשו"ת צ"ש (יו"ד סי' ע"ו) לפ"ד המקנה קידושין דנשים חסורות לשחוט בשבת דקרבנה קרבנות כוי מ"ע שכו"ג ונשים פטורות. אי"כ מאי פריך בגמ' זר שמיש במאי, וכלוא כ"י אפשר לומר בשחיתת נשים בשבת שחייבת באיסור שבת. וי"ל דמ"מ אין זה ענין של שימוש אלא איסור שבת הוא דרביע ערב, ודו"ק כי קלרתי.

איברא דבעיקר סברה כמנחפ"ת ל"ע דנראה פשוט דכמולח בשר אפילו אי נימא דחייב משום מבשל מ"מ צ"ע שחפוטל פטולחו ויתבשל בבשר דפשוט אס מלח ומיד הסיר כמלח אינו מבשל, וכרי אפילו בבישול על האש ממש עד שלא נתבשל כמאכ"ד אינו בישול וכללי כל שלא נללל משני כלדדים או מלד אחד כגורגרות אינו ללי (עיין רמב"ם מגמ' מנחות), ובאופכ הכירו לו לרדוהו קודם שיבוא לידי חיוב חטאת עיין ר"ש מס' שבת, ואי"כ כ"ש במולח אימורים למזבח או איברים לבקערב. ושפיר אמרו בירושלמי דחייב אבישול אפילו לאחר מליחה, אס לא שנאמר דכל שמלחו לגמרי בשבת כבר גמר כל מלאכתו וחייב כבר על מלאכת בישול. ומיכו פשוט אפי"כ לא מיפטר בשביל זכ משום בישול אחר בישול, דלזכ לריך להיות בישול במליחות.

שני מיני בישול יש, בישול מן האור והמלח

ולולי דמסתפינא כ"י נלפענ"ד לחדש לפמ"ש לעיל מחלוקת ר' יונת ור' יוסי לענין בישול ואומר אני דאפילו למ"ד דכ"ר נמי מבשל מכ"ת מ"מ נראה דעיקר בישול הוא כשכאור מכלך תחתיו וכוא האב שכן כיחב בבישול במשכן, ובכ"ר כוי חולדק אף שלא כוי תחת האור ממש. ואי"כ כו"ל תחת האור אב וכ"ר חולדק; וכן כל חולדות אש כוכ בכלל חולדק וחייב. אבל חמי עבדיכ אף דמבשל מ"מ לא כוי חולדת אור ופטור דאינו חייב אבישול אלא או אאב או אחולדק שלה, אבל מליח כרותח אין זכ משום חולדת בישול אלא דמליח הוא בישול בעלמו וכמו דתחת האש כוי חיוב עלמו ככ"ר מליח כרותח אין זכ חולדק אלא חיוב עלמו. ולכן שפיר מיושב נמי דלא קשק מחמי עבדיכ, וכעפס פשוט דבחמי עבדיכ דכחיוב הוא משום בישול כ"ר שכול חולדת אש ואי"כ כיון דכחיוב מדין חולדת אש וחמי עבדי' לא כוי

וחנה בשעכ"מ (פ"ג מכל' יו"ע כ"ד) בקשק מאי פריך זר שמיש במאי ולוקמא כגון שמלח באימורין דחייב משום מעבד, דבמליחת חלבים חייבין משום מעבד. וכתב דלשיפת כרמזין (עכ"ת פ' ויקרא) דמליחת חלבים כשרכ בור ניחא, אבל במנחות (דף כ"א) מוכח דזר שמלח עובר בלאו ע"ש. ובמנחפ"ת (סי' ש"ח) כתב דלפמ"ש הכת"ס (ח"ו סי' כ') דמחרץ דברי כרמזין על נכון נמלא דככ"ר מליח כשרכ בור וממילא שפיר פריך צ"ש אי צבקערב הא אמר ר' יוסי צבקערב ללאו יולאח דכ"ר כשמקטיר באימורין כבר נמלחו מקודם וכו' לא חייב משום מבשל דאין בישול אחר בישול, ועל כמליח גופא אינו חייב דכ"ר מליח כשרכ בור ואינו חייב רק משום צבקערב וכארי' צבקערב ללאו יולאח ע"ש.

אי יש בישול מן התורה חוץ מן אש

ולבאורה דבריו תמוכין דאי"כ כמעט איברים בשבת ע"ג מזבח אמאי חייב משום מבשל כרי באיברים נמי כ"י מולחן ואי"כ לית צ"י משום בישול. ול"ל דכ"ש"ם דילן חולק אירושלמי ואככ"ר ש"ס דילן ס"ל דמולח כוי כמבשל ולכן לא כתבו דכמעט איברים חייב משום מבשל נמי. ואי"כ אחי שפיר דברי כר"ן מדברי בירושלמי שבקשק מינכ הפרי"ח דקחשיב כלולכ וכו' ולא קחשיב מולח, דאככ"ר לבירושלמי מולח אינו בכלל מבשל, ולש"ס דילן כוי בכלל מבשל. ואל תחמכ שנחלקו בזכ, שכרי כביא הפרי"ח שס מחלוקת ר' יוסי ור' יונת (ירושלמי מעשרות פ"ק ופ' כירכ) כאילפס וכקדירה שבעצירן מרוחחין לא יתן לחוכן חבלין אבל נותן הוא לחוכן בקערב או לחוכן בתמחוי, ר"י אומר לכל כוא נותן חוץ מדבר שיש בו חומץ ול"ר. ואמרינן עלכ בירושלמי ככל מודים צ"ש שכול מותר, מכ צין כ"ר לכ"ש, א"ר יוסי כאן כיד שולעת וכאן אין כיד שולעת, פ"י שצ"ש מסתמא כיס"צ כלומר שאינו נכוכ. א"ר יונת כאן וכאן כיד שולעת אלא עשו כרחק לכ"ר ולא עשו כרחק לכ"ש, פ"י בכלי ראשון אסור כיון שאין כיס"צ אלא שנכוכ מחמחו וכלי שני מותר אפי"פ שאין כיס"צ. וכיינו עפמא משום דס"ל דאין חייב משום מבשל מן החורב אלא כשכאור מכלך תחתיו, אבל אס כעצירו מן האור לא מיחייב עליכ משום מבשל. ומחניתן דכאילפס לא כוי אלא כרחק דרבנן ובכ"ש לא עשו כרחק זכ דעת ר' יונת, ור' יוסי ס"ל דמן החורב כל דבר שכיס"צ מחייב עליכ משום מבשל אלא דס"ל דסתם כ"ש כיס"צ ע"ש (ויש שס קל"ח ע"ס). מבואר מיכו דבירושלמי איכא מחלוקת בתנאים אי יש איסור בישול מכ"ת חוץ מן האור.

ולפ"י י"ל דלירושלמי אפילו מבשל בכ"ר לא כוי בישול

גרמא, וחי' משום דאין עיבוד באוכלין. ולכרין כרי באוכלין נמי אסור משום מבשל וכו' לאסור לרב אדא.

ולפענ"ד לא קשכ מידי, דכרין (בינכ דף י"א וי"ז) חי' קושיא זו וז"ל, ואע"ג דאמרין לקמן גבי מי שלא כניח עירובי חבשילין ובישל בכערמכ דקנסין ליכ עפי ממזיד, כחם כיינו טעמא לפי שפיעחו גרמכ לו פסידחו שכי' לו לכניח ע"ת, אבל ככא כיון שבעפסד בל לו מחמת יו"ט כחירו לו לכערים, לפיכך אמרו בירושלמי גבי עור למליחכ בכערמכ דמלח ככא ומלח ככא עד דמלח כוליכ לפי שבעפסד בל לו מחמת יו"ט ולא מחמת פשיעחו ע"כ. כנכ פי' כרין דכחילוק בין פשע ללא פשע, ומכ שבעפסד לו ממליחח עורות כנכ כרין כביא לעלמו דאכ"נ מותר לכערים ולמלות נמי מירושלמי ודברי כשעכ"מ בזה נ"ע. וכא דלא תקשכ סוף סוף למכ כחירו לכערים במלחכ דאורייתא, לפענ"ד לא קשכ מידי דברי ביו"ט כחירו מלחכ ביסול וליכא שום איסור מדאורייתא, וכ"כ כרין מפורש דמלחכ יו"ט כותרכ (ועיין מג"ש) וליכא כאן איסורא דאורייתא ושפיר כחירו לכערים משום שמחת יו"ט כיכא דלא פשע וז"צ בס"ד.

איברא דכשעכ"מ לין שם לדברי כרין בינכ וז"ל, וכתב כרין שם אע"ג דכפ"צ אסר כערמכ ככא משום שמחת יו"ט כחירו דאחי למימנע ולא שחיט, ובחמת כרין שלפנינו לא נמלא טעם זכ כלל אלא שכחוס' כתבו כאי טעמא ע"ש בדף י"ז וז"ע.

בקשיית הגרע"א דמדברי הר"ן מוכח דמליחח אסורה
מדרבנן

ואבתי פש לן ליישכ דברי מרן רע"א (בינכ י"ז) שלין לדברי כרין פ"ק דחולין בסוגיא דשוחט בשבת דמבואר מדבריו דבמולח איכא עיבוד דרבנן ומשמע דליכא איסור דאורייתא. ברם לאחר כתייבשות נלפענ"ד דאדרבכ דכרין שם כתב (דף ז' מדפי כספר) גמ' כשוחט לחולכ בשבת מותר לבריא באומלא וכו' ומכא שמעינ דכר חי לאחר כדחכ אפילו בלא מליחכ שרי דכא אמרינ ככא דמותר לבריא באומלא ובמליחכ ליכא למימר שכרי בשבת אסור למלות כדאמרין בפ' כ"ג (ע"כ ע"צ) כאי מאן דמלח בשרא חייב משום מעבד. ואע"ג דאמרין כחם דכ"מ דקא בעי לכ לאורחא שכוה מליחכ גדולכ כחם לאחיובי חטאת קאמרין אבל בכל דכו ודאי פטור אבל אסור לפי שכמלח מכשיר באוכל ומחקנו וכו' וכ"ש דאיכא למיסר מליחח בשר חי דכא מחקן ליכ ע"ש. כנכ מבואר מדברי כרין דודאי כמולח כרצכ עובר בזה וחייב מדאורייתא אלא דכ"ז דוקא אם

חולדה אש ולכן פטור. אבל מליח כרותח שכוה חייב עלמו ולא כוי משום חולדה כ"ר אלא מליח בעלמו כוי כרותח שפיר חייב עליו, דמליח לא בעי חולדה אש דכוה מבשל בעלמו ולא מדין חולדה, וכבן כי זכ לפענ"ד דבר חדש בשיטת כרין ז"ל.

ובדברי כרין יש ליישכ נמי קושיא כמל"מ (פי"א מכל' שבת כ"כ) דלמאי חילעריך קרא בכקומן רצכ דף נ"א חקריב מלח ואפילו בשבת כא קי"ל דאין עיבוד באוכלין ומדאורייתא ליכא איסור במליחח אוכלין. ולפי שיטת כרין אחי שפיר שמ"ש בגמ' אין עיבוד באוכלין כיינו לומר שאם כחירו בן משום מעבד פטור אבל חייב משום מבשל מכ"ה ומשום חילעריך קרא למשרי בשבת, ונמלא לכאורכ ישוב לשיטת כרין.

וראיתי בשעכ"מ (פ"ח מכל' חו"מ ככ"ד) שכביא דברי כרין כניל וכביא קושיא כפר"ח עליו ממחני' דמנו אבות מלאכות כמלחו וכמעבד את עורו כיינו מולח כיינו מעבד, ולא פריך כיינו אופכ. וחו מאי משני אפיק חד ועייל חד וכו'. וחי' כשעכ"מ דאי מכא אפשר לומר שלא כ"כ כרין דמולח משום מבשל אלא דוקא גבי בשר דרכיך ובר ביסול כוא אבל גבי עור דקשכ ולאו בר ביסול לא מחייב במולח משום מבשל אלא משום מעבד ומשום פריך כיינו מולח כיינו מעבד. ועוד נ"ל דלק"מ שכרי בפ' כלל גדול (ע"ד ע"צ) פריך כחם כיינו זורק כיינו צורר כיינו מרקד ומשני חביי ורצא דאמרי חרוייכו כל מילחא דכויא במשכן אע"ג דאיכא דדמין ליכ חשיב ליכ. איכ משום לא פריך כיינו מולח כיינו אופכ, דחרוייכו כוי במשכן מליחכ צטור וביסול בסממנים חשבינכו לחרוייכו באבות מלאכות ע"ש. ולפ"ז שפיר מיושבין קושיא כפר"ח.

ישוב לקשיית השע"מ מהא דהותרה הערמה במליחח

וראיתי בשעכ"מ כניל שכקשכ לדעת כרין מפ"ק דיו"ט (דף י"א) רב אדא בר אבבה מערים ומלח גרמא גרמא. וכתב כרין שם אע"ג דכפ"צ אסר כערמכ ככא משום שמחת יו"ט כחירו דאחי למימנע ולא שחיט וע"ש. ואם איחא דבמליחכ יש בן משום מבשל ד"ח כיכא שרינ מלחכ דאורייתא משום שמחת יו"ט כיון דאפשר למולחן בבת אחת כדשמואל וברי מליחח בשר ע"ג עור לא שרינ אלא מליחח ללי משום דלאו מעבד גמור כוא, אבל אקדירכ כיון דמלחכ דאורייתא כוא לא שרינ משום שמחת יו"ט כדאיחא כחם. וכוונתו אכא דאמרו בגמ' (י"ז ע"צ) אבל מבשל כוא ליו"ט ואם כותיר כותיר ובלבד שלא יערים. ובקשו רש"י וחוס' מ"ש מככוה דרב אדא דמערים ומלח גרמא

מלחו מליחא גדולא חבל בשמלחו רק קלח לא כוי חלא דרבנן.

ולפום ריכעא דברי כר"ן לע"ג מכ שמציה ראי' דאסור למלוח מכאי מאן דמלח בשרא חייב, וכלוא רבא פליג כחם וס"ל אין עיבוד באוכלין אי"כ מאי מייחא כר"ן ראי' מרבב דמחייב. שוב מלאחי דכבר כקשכ ל"כ כן כמג"א (אי"ה סי' שכ"א סק"ז) ע"ש ובמחכ"ש, ועיין חו"ע (שבת פ"ד מ"ב) דרש"י וברע"ב נמי מפרשים אליבא דרבב בר רב בונא דמולח בשרא חייב משום מעבד וברמז"ם פסק כרבא ע"ש. ולפמ"ש י"ל דברי כר"ן ז"ל דמולח ברבב חייב ביינו משום מצשל נמי, ומ"ש מדרבנן ביינו במולח מעט. כ"ז כחצתי לישב דברי רבינו בגדול כר"ן ז"ל לפי פשוטו.

ולא אכחד מעטי דבחור כרכורי דברים השבתי לישב דברי כר"ן בע"ז כנ"ל באופן אחר, דמ"ש ברמז"ן ז"ל דבפ' כלל גדול לא אמרו חלא שאין זו משום מעבד ואם כהרו זו משום מעבד פטור חבל שלא יבא משום ביטול זה לא שמענו, אין כוונתו שיבא חייב על ביטול זה מדאורייתא חלא כוונתו דיש לו דין ביטול ממש חבל אינו חייב דכ"ל כעין ביטול דחמי עבדרי. ונפ"מ דלענין כ"ר וכ"ש ודאי יש לו דין ביטול, אמנם לענין

חייב העלאת אינו חייב. שוב מלאחי שכן פי' השעכ"מ כנ"ל, אמנם לכאורכ יכיו דבריו סותרין מגמ' חולין כנ"ל, אמנם לפמ"ש לעיל יש לישב גם בזה ודו"ק.

דף מ"א ע"ב

משחשיבה פסל עלמו, ומיכו ילא ידי חובת אכילת פסח כשמש שאל כל בין חנור וכיריים.

תוס' ד"כ חבל כזית נא לוקח שחים ומשום כי אם ללי אש דכוי כאילו כתיב אל חאכל כי אם ללי אש. ובקשכ כרר"י מאורליני"ש וכו' ועיין מה שחי'. ולפענ"ד דרש"י בקדוש נשמר מקושיא זו דכתב דר"כ לוקח שחים משום לא חאכל נא וכו' דכי אם ללי אש נמי חלאו דלא חאכלו קאי ע"כ, וכנ"כ נשמר רש"י בפירושו מקושיא בחוס' דבחוס' פירשו דכי אם ללי אש כוי כאילו כתיב אל חאכלו ועל זה שפיר פריך כיון דכדרש כוא משום דכוי כאילו כתיב אל חאכלו כי אם ללי אש אי"כ בכל מקום דכתיב ככי נימא ככי וכיון דבחילת נמי כתיב כי אם בחולב מעמי פריך דככי נמי נימא דכוי כאילו כתיב לא יקח חבל רש"י נשמר מזכ ופי' דכי אם ללי אש חלאו דלא חאכלו קאי וממילא לא תקשכ דכחם לא קאי חלאו וכאן חלאו קאי ובכ"ן.

פרק אלו עוברין

דף מ"ג ע"א

לא יקרא שם מאכלי ישראל בשם מאכלי עכו"ם, וחייב על ת"ח ללמוד שמות מאכלים

פרטי דינים דלא חתום חבל יש בזה איסור עוד עיין חולין ע"ב לידונים יקראו לחרמון שריון מלמד שכל אחד ואחד מאומות העולם כלך ובנכ כך גדול לעלמו ובעלכ לו על שם פרי ארץ ישראל, ללמדך שאפי' פרי ארץ ישראל חביבין על באומות.

וברש"י פ' וזאת כזכר עכ"פ ושפוני עמוני חול. ד"ה עמים כר יקראו ע"י פרקמטיא של זבולין וכו' חגרי של אוב"ע באים אל ארצו וכו' נלך עד ירושלים ונראה וכו' וכס רואים כל ישראל עובד לאלו-כ אחד אוכלים מאכל אחד לפי שהנכרים אוכל של זה לא חלוק של זה ומאכלו של זה לא כמאכלו של זה וכס אומרים אין אומה כשרה כזו מחגיגתין שמכ שנאמר שם יזבחו זבחי לזק, וכנראה דכמאכלים נמשכים אחר ע"ז שלהם וכאדם נמשך אחר המאכל וכמאכל אחר האדם

כרי שיבא רגיל בכן ובשמחיתכן, דע דלמדנו מכאן דלריך האדם וכ"ש כחכם המורכ באיסור וכיתור לכיות בקי באופן עשיית מיני מאכלים ובשמחיתכן קודם שיורכ בכן ואם אינו יודע ובקי בכס אל יורכ עד שיחודע לו הכקיות, שמה יורכ ויבא לידי מכשול, וכ"ש בזמנינו שזכ דרכם לערב כל מיני חערובות במאכלים וממחקים ולקרוחם בשם אחד ולא די שיודע בשם לבד וגם כמייזר אם כיחש מה שכוא שפירב כמאכל כרי כוא מכשיל כרבים, ואף שכוא מאכל כשר אפשר שיבא מכשול ע"י כוראכ שיבא מזכ במקום אחר ויש לסמכו על כקרא ולכבדיל בין כעמא ובין כעכור, ולכורות, ודרשו שזכ מ"ע ללמוד סימני ככמות וחיות ועופות ולככירם, וככ"ג במאכלים וק"ו כוא, וגם אזכרכ כוא שלא יקראו מאכלי ישראל בשמות של עכו"ם לבד שע"ז מיקרי שמוחיתכן עיין יו"ד סי' קנ"א וח"מ סי' רמ"ע

חמץ וקשקש צעינו וגם ר"ח ס"ל כ"י חלל ר"ח מוסיף
כדי לכיזב בקי צבן ובשמחיתכן דגם בחכשיעי נשים יש
לחוש משום חמץ וקשקש וכו'.

**ומידו דעת כפוסקים דר"א חולק אח"כ וגם מרש"י
בסמוך ד"כ כוחה דחשיב זומן ועמילן וקולן
דנוקסא היא ובעיניי ולא חשיב חכשיעי נשים ג"כ
ועיין מקור חיים סי' תמ"ב מה שח"י בזכר גם בפני'
כאריך דדברי רש"י.**

אי ספקין דהלכה בר"א

ומה שנראה לפעמי' דבע"מ כחז על כרי"ף דנראה מדבריו שאין כלכך כרבי אליעזר אלא כרבנן ובה ליחא דכסחמא דמתני' קי"ל ואוקמא ר"י לרבי מאיר דאמר ונקש' צעיני' בלאו וכ"ש חמץ גמור ע"י חערובות יחזק' נמי שיאמר ישרף וכו' וחנינן לכו לדרי"מ במתני' בלשון חכמים וכן פסק שם כרי"ף כר"מ ודברי ר"א הם בכלל דבריו של ר"מ שר"מ מוסיף על דברי ר"א כלכך לית כלכחא כרבנן דפליגי עליה דר"א דאמרו על פירובו ולא כלום ע"ש כו' ולפ"ז נראה דרש"י נמי ס"ל דקיי"ל כר"א ובעצם משום דמוקמי מחניחין כר"מ וכדעת בע"מ ולכן אחי שפיר דאחר שאמרו בגמ' מאן חנא דחמץ גמור וכו' ונקש' צעיני' בלאו א"ר יבדכ' א"ר ר"מ הוא וכיון דמוקי לכו כר"מ א"כ כיון דר"מ עדיפא מדר"א א"כ כלכך כר"א צחכשיעי נשים ולכן בכיון פי' רש"י צחכשיעי נשים לכורות דכלכך כר"א ובתבוא דוקא כאן דמדרי"מ מוכרז דכלכך כר"א וכמ"ש בע"מ דכיון דח"ק אמר כר"מ ודר"מ עדיפא מר"א כלכחא כר"א ואחי שפיר ודו"ק.

חיוב נשים במצוות ל"ת

שם בגמ' השוכר הכחוז אשכ לאיש לכל עונשין שצחורכ ופרש"י מכאן שדנשים חייבות על כל לא חפשא שצחורכ שכרי עונשן מלקות. ול"ע מה מוסיף רש"י שכרי עונשן מלקות כול"ל מכאן שדנשים חייבות על כל ל"ח שצחורכ וגרררר דכפמ"ג בפתיחכ לא"ח עלכ במחקר לפי מה דמבואר בקידושין ל"ח שאמרו כל מלות ל"ח נשים חייבות מקררר דאיש או אשכ וכשוכר הכחוז אשכ לאיש לכל עונשין שצחורכ ופרש"י ולחזין עונשן מלקות כן עכ"ל ומדכחז ולחזין עונשן מלקות משמע דלחזין שאין זכרן מלקות ככ"ג דנשים פעורות וא"כ י"ל דככ"ג רש"י לשיעתיכ הוא דס"ל דנשים פעורות זלחזין שאין להם מלקות ולכן שפיר בארירך זלשונו שכרי עונשן מלקות. ועיין חי' מהרי"ע קידושין ל"ד.

ופעולתו, ולכן ישראל שיש לכם חלו-כ אחד יש לכם
מאכל אחד ואותם כרודפין אחר מאכלי עכו"ם
ושמותיהן ח"י כרי הם נמשכים אחר ע"ז או אצזרייכו
ועליכם נאמר כי שם יוצחו וצחי לך וכן מאל. ועיין
משנ"כ ח"י סי' קי"א.

בדין אי ססקתן כר"א בתכשימי נשים

שם בנמ' מאן חנא דחמץ דגן גמור ע"י חפרות ונוקש צעיניכ צלאו א"ר יכודכ אמר רב ר"מ היא פרש"י חמץ דגן גמור כותח כצלי ושכר המדי וחכשיטי נשים נוקש צעיניכ הוא. ובקש תלמידי דלמח פרש"י נוקש צעיניכ אחכשיטי נשים כיון דח"ק פליג אר"א ומדפריך מאן חנא משמע דקאי אח"ק וחכשיטי נשים ר"א הוא עוד קשכ האיך קאמר מאן חנא וקאי אחכשיטי נשים וקאמר ר"מ הוא, שכרי מפורש צמשנכ דכאי חנא ר"א הוא.

תכשיטי נשים דוג חמץ נקשה או חמץ בתערוכות

ותנח על קושיא ראשונה נראה דרש"י צא לככריח
ספיקות החוס' לעיל דף מ"ב ד"כ ר"ח דמספקא
לכו חכשיטין אי כוכ חמץ דגן ע"י חמירות או חמץ
נוקשה וע"ז כתב רש"י לככריח דחכשיטין נשים כוי
נוקשה ציינב. שוב ראייתו דכיונתי בזה לדעת הל"ח
ז"ל שכתב ג"כ כתי ועיין פנ"י שבהשג"ח קושיא כתי
ותי' דרש"י ס"ל כרצ"ד ז"ל דר"ח לא פליג אח"ק
ואוסופי הוא דקא מוסיף וכתיבא כן בשם חמים דעים
לכרצ"ד ובאמת כן מבואר ג"כ בכתובות על כרז"ב
כאן ע"ש וכת"ק דלא חש לשנוחו דכיון דמסקין שלא
בולרבו לשנוח חלא כדי שיכא בקי צבן ובשמוחיהן כדי
שיזכר לפרוש אי"כ סבר ח"ק דכיון דמאום ממילא פריש
מייניב ואפסוי פלוגתא לא מפשינן ע"ש.

אי פליגי ת"ק אדר"א במיסולי נשים

ולכאורח אחי נ"ע אחי לא כתבו כתיב וכי' אפשר
לומר דבגמ' פריך חכשיעי נשים ס"ד אלא
אימא אף עיפולי נשים ולכאורח אחי אמר ר"א
חכשיעי נשים וז"ל דבאחרי' דר"א כי' קורין לעיפולי
נשים ג"כ חכשיעי נשים ולכן אמר ר"א חכשיעי נשים
ואף שכוונתו לעיפולי נשים וכתנא קמתמכ חכשיעי
נשים ס"ד דבאחרי' לא קראו חכשיעי נשים רק לבשמים
וכחל ושרק שאינו חמץ וע"ז משני דר"א קרא לעיפולי
נשים ג"כ חכשיעי נשים וז"ש אלא אימא אף עיפולי
נשים ובזה ודאי כתיב ג"כ מודכ אלא דס"ל דכוא בכלל

לא שאין בו מעשה אם נשים חייבות בו

בלאוי כחורכ מ"מ כוי לאו שאין עונשו מלקות ולכן
שפיר נשים פטורות ודו"ק.

ולפי זה ככ"ג בלאו שאין בו מעשה כיון דאין לוקין
עליו נשים כיו פטורות וכן ראיתי במנ"ח מלכ ח'
שכביא חקירת פמ"ג כג"ל וכחצ בלאו ביקש דרב
יכודכ אמר רב דכשוכ ככתוב כי' נשים פטורות מכל
מלוא ל"ח אבל מהקישא דריא"ר חייבין וא"כ כיון
דמבואר מדבריו דבוקשו לכל עונשין ולאוין עונשין כס
א"כ אינו מוכח מדריא"ר רק לאוין שיש בכם מלקות
אבל לאוין שאין בכם מלקות לא מוכח א"כ אין מוזכרים
נשים כלל וגם מהפסוק איש או אשה כי יעשו אפסר
דבוקשו רק ללאוין שיש בכם מעשה אבל בלאוין שאין
בכם מעשה לא בקשו וכאריך שם כרצח אלא דבמקום
אחר בקשתי אדברי כמנ"ח מגינת וורדים כלל כ"ב
דנשים חייבות בלאו דלא תחירו ע"ש.

דף מ"ג ע"ב

בד"ץ היתר מצטרף לאיסור

בל איסורין שחורכ אין כיחר מלערף לאיסור, עיין
מל"מ פ"ז מכל' מעילכ סוף כלככ ו' שבעלכ לחדש
דאפי' למ"ד דכיחר מלערף לאיסור לענין עונשין כיינו
דוקא לא בלא אבל יבש ביבש אף שחאיסור הוא רוב
מעולס לא שמענו שאס אכל מן הכערובות שיתחייב שום
עונש אף שאסור מכ"ח, דדין ביטול לא שמענו אלא
לבעל איסור להחירו אבל אם נחערב כהיחר באיסור
אפילו רוב איסור לא מלערף כהיחר לאיסור לענין
עונשין ע"ש. ועיין ירושלמי פ"ג דפסחים א"ר יוסיכ מכ
נן קיימינן אס בשרובו חמץ חייב כרת וכו', ועיין שו"ת
כרי בשמים מהד"ג סי' ק' ועיין שו"ת כרש"א סי'
רע"ב רע"ג ובפמ"ג בפתיחכ לכל' הערובות חקירכ ב'
וג' ועיין ספרינו משנ"ח ח"כ סי' ס"כ ודו"ק.

מצה שנתבטל בה חמץ אי יצא בה ידי חובתו

מח שנראה לכעיר בכה מילתא דמנגחין ציכ בעלי
חריסין בגאון בעל צרוך פעס בבכוכותיו על ש"ע
(א"ח סי' תע"א סק"כ) שכחצ על דברת כמג"א למכ
לריך בערצ תאכלו מלוא חפוק דלריך לאכול ציו"ע פת,
וכחצ בגאון מוכר"צ כג"ל דנראה דאס נחערב חמץ
בפחות מכזית צרוב מלכ שמוחר מכ"ח באכילכ בפסח
כאכול כזית ממנו יולא ידי סעודת יו"ע אבל אינו יולא
ידי חובתו לענין אכילת מלכ, דלענין אכילת מלכ לא
שייך ביטול דאין כחמץ נעשכ מלכ אלא שאיסור חמץ
נפקע ע"י ביטול ומ"מ לא מלכ הוא, וא"כ חסר בשיעור
מלכ ע"כ. ותמכ עליו בעל מחנכ חיים בספרו ק"ן סופר
(סי' קמ"ו) מירושלמי (פ"ג דפסחים) א"ר יוסכ מכ
אנן קיימינן אס בשרובו חמץ חייב כרת אס בשרובו מלכ
יולא בכך ידי חובתו בפסח. כרי מפורש מירושלמי
דכשנתערבו חמץ ומלכ ובעל כחמץ יולא בו ידי חובתו

איברא דגם דברי רש"י כאן אכתי לריכין ביאור דכחצ
מכאן שכנשים חייבות על כל לא העשכ שחורכ
משמע דחייבות בכל לא העשכ אפילו אין לוקין עליכ
דא"כ כול"ל מכאן דנשים חייבות על לא העשכ שעונשן
מלקות ועל כל לא העשכ משמע דריבכ ככל אפי' אין
עונשן מלקות ומיכו מסיוס דבריו כקדושים שכרי
עונשן מלקות משמע דוקא כני שעונשן מלקות וצ"ע.

ומה שנראה דאדרבך דעת רש"י דודאי נשים חייבות
בלאו שאין בו מעשה שכרי כא דאין לוקין על לאו
שאין בו מעשה אין כעעס שכלאו אין עונשין עליו אלא
כעעס משום דגברא לא עשכ מעשכ וכחורכ לא חייבכ
שום עונש צ"ד אס לא עשכ מעשכ יולא מזכ דבאמת כל
לאוי חורכ עונשן מלקות אף שאין לוקין עליכס נשים
חייבות וזכ מדויק ברש"י שכחצ לכל עונשין מכאן
שכנשים חייבות על כל לא העשכ שחורכ וכיינו בין
שיש בכם מעשכ ובין שאין בכם מעשכ וכעעס כחצ
רש"י שכרי עונשן מלקות כלומר שעונשן של לאוין הוא
מלקות ואף שאס לא עשכ מעשכ אין לוקין מ"מ אין זכ
מלד בלאו אלא מלד גברא שאינו צר מלקות אבל בלאוים
עונשן מלקות כן ולכן נשים חייבות וזכ צרור מלד ודלא
כמנ"ח.

אלא דאכתי יש להסתפק אי נשים חייבות בלאוין שאין
בכם עונש מלקות כלל ואי נימא דאין חייבות
וכעין זכ משמע במכרי"ע קידושין ל"ד ע"ש כוכ אחי
שפיר דברי כרש"א ברכות דף כ' דכחצ דנשים אינן
בכלל ערבות וכאחרונים תמכו עליו דכרי כשוכ ככתוב
אשכ לאיש לכל עונשין שחורכ וערבות הוא ענין של
עונשין, אבל אי נימא דכלאו שאין לוקין עליו נשים
פטורות, כגס שערבות בכלל כוי לאו ונשים חייבות

בפסח ודלא כבדוק עפ"ס. וכ"ג כל יקר רחמנא עינו וליין לשו"ת מכר"ס שיק (ח"א סי' קכ"ב ורי"ז) ושו"ת שו"מ (מכד"ק ח"ג סי' פ"ז ומכד"ג ח"א סי' קס"ז) ושו"ת כרי בשמים (מכד"ג סי' ח').

קמח בקמח אי די בכ"ד לא ב"ה

ובשו"ת כרי בשמים כנ"ל ילא לישב דכירושלמי מיירי שנתערבו קמח בקמח דכוכ לא ב"ה כבחו"ס יבמות ובאריך שם. ויפ"כ דחכ"א חכ"א משו"ת תשובה מאכבב דכתב לישב קושית מג"א מכרש"ל ריש כל' פסח (סי' ח"ל) בשם בדגו"מ דקמח בקמח כוי לא ב"ה שכרי כרש"ל לשיטתו דס"ל קמח בקמח כוי יבש ביבש כמבואר בש"ך (יו"ד סי' ק"י סק"י) וכן מבואר דעת כרמז"ס (פי"ג מכל' תרומות כ"ד) דקמח בקמח כוי יבש ביבש, ועיין מל"מ (פ"א מכל' משכב ומושב כ"ד) ולי"ע. ופלא על האחרונים שחליטו דכוכ לא ב"ה. ולפי"ז דחכ נמי שיעת ככרי בשמים.

ואנ"י מוסיף להקשות לפי כבנת כמחנה חיים בדברי כירושלמי אות"ב מיניכ חיובתא לכמל"מ (פ"ז מכל' מעילכ כ"ו) שבעל לאחד דאף דאיכא למ"ד דביתר מלערף לאיסור לענין פונשין ביינו בתערובת לא ב"ה, אבל ביבש אף שחיסור כוא רוב מעולם לא שמענו שאם אכל אחד מן התערובות שיתחייב שום פונש אף שאסור מכ"ת דביטול לא שמענו אלא לבטל איסור להחירו לכתחילה לאכילה, אבל אם כרוב היא איסור לא מלערף הכיחר להאיסור לענין פונשים ע"ש. ומדברי כירושלמי סחירכ לדבריו שכרי להדיא אמרו אם רוב חמץ חייב עליו כרת וכיינו לעונשין ולע"ג. איברא דבאמת כמעט כל האחרונים ז"ל הסכימו לדעת כבדוק עפ"ס דלקיים מלכ צפי ודאי מלכ ולא חמץ שנתבעל. ועיין מנ"ח (מלכ י"י) וברע"א ומרן בד"ש ועוד כמעט בכל האחרונים ז"ל, ולכולם תקשק מירושלמי כנ"ל.

ביאור בדברי הירושלמי חמץ ומצה שנתערבו

ומה שנלפענ"ד בישוב שיעת רבותינו כלדיקים. כאחרונים ז"ל, דכוכ כירושלמי שם אמר ר' בון וכו' חיפחר בחמץ ומלכ שנתערבו, ומקשק עלכ ר' יוסכ במה אנו קיימינו וכו'. וכי' מפרש בגאון בעל מחנה חיים דמיירי דנתערב בכזית אחד וכי' רובו חמץ ומיעוטו מלכ או לכיפוך רובו מלכ ומיעוטו חמץ, ואכל ל"כ לכזית זכ שכי' רובו חמץ ומיעוטו מלכ חייב עליו כרת ואם אכל לכזית שכי' רובו מלכ ומיעוטו חמץ ילא ידי חובתו, ועי"ז שפיר מקשק לכגרצ"פ.

אמנם יש לפרש כירושלמי בתערובות חמץ ומלכ כלומר שנתערבו כרוב זיתים יחד, למשל ב' זיתים חמץ עם זית אחד מלכ או ב' זיתים מלכ עם זית אחד חמץ או יותר ואכלו לכולו או למקצתו. אבל באופן שכי' שם ודאי כזית מאכילת כודאי אלא שכי' שם מעורב גם ממין השני, ולמשל בחמץ אכל כל כג' זיתים ולא כי' מעורב בו אלא כזית מלכ וא"כ ודאי אכל כזית חמץ וכן במלכ שאכל ב' זיתים מתערובות ח"כ אף שכי' שם כזית חמץ מ"מ אכל ודאי כשיעור מלכ שכרי לא כי' שם יותר מזית אחד חמץ וכוא אכל שיעור שתי זיתים וככ"ג ודאי אכל מלכ. ועי"ז חמכ ר' יוסכ לר' בון במאי קיימינו אם בשרובו מלכ יולא בכן ידי חובתו וכנ"ל. אבל לפי"ז שפיר מיושנין דברי כגרצ"פ וכת דיליכ דודאי כיכא דליכא כזית ודאי של מלכ גם כירושלמי מודכ דלא ילא משום תערובות דבעינו מלכ ודאי.

בעיפה מחמץ ואורז אם צריך כזית מחמץ דוקא

ונראה לכביא ראי' לפי"ז ממשנכ חלכ (פ"ג מ"ז) כעושכ עיסכ מן החטין ומן כאורז אם יש ככ עפ"ס דגן חייבת בחלכ ויולא ככ אדם ידי חובתו בפסח ואם אין ככ עפ"ס דגן אינכ חייבת בחלכ ואין אדם יולא ככ ידי חובתו בפסח. ובש"ס זבחים (דף ע"ח) מחיב רבא ומן אורז אם יש ככ עפ"ס דגן חייבת בחלכ מדרבנן, אי ככי אימא סיפא אדם יולא ככ ידי חובתו בפסח, ובחו"ס שם חמכו מהקומץ רבכ ופסחים (דף קע"ו) ותי' בתי' ככ' דכשאוכל כזית מלכ כי מבטל ל"כ מרור ליכא עפ"ס מלכ, אבל אם אוכל כרובכ שרי ע"ש. כרי דכאורז שנתערב במלכ שיולא ככ מיירי שיש במלכ כשיעור ואינו מלערף רוב כמלכ עם מיעוט כאורז ללאח ככ, וכ"כ כראצ"ד ככשגות (פ"ו מכל' חו"מ כ"כ) ע"ש. וא"כ ע"כ מכ שאמרו כירושלמי רובו מלכ יולא ככ ידי חובתו מיירי שאכל כזית מלכ ודאי.

איברא דנראה לומר דבאמת דא כוא מחלוקת כראשונים ז"ל וחלוי צפי' כמשנכ כנ"ל, דכרמז"ס (פ"ו מכל' חו"מ כנ"ל) כתב כעושכ עיסכ מן החטים יולא ככ ידי חובתו אם יש ככ עפ"ס דגן אף שלא כוי החטים כזית גמור רק החטים כוי כרוב ויש ככ עפ"ס חטים כרי זכ יולא ככ. מבואר דס"ל דלא צפי כזית מלכ ודאי דכרי מלערף כמיעוט אורז, אבל כראצ"ד כשיג עליו וכתב נ"ל וכוא שיש ככ עפ"ס דגן ככדי אכילת פרס ויאכלנו עכ"ל. מבואר דס"ל דמיעוט אורז אינו מלערף לכזית וצפי כזית חטים דוקא. ועיין כ"כ שם דגם דעת כרמז"ן כרמז"ס, ועיין מגדל עוז שם. נמלא לכאורכ דדא כוא מחלוקת כרמז"ס וכראצ"ד, וכחו"ס ס"ל ככראצ"ד וכרמז"ן כרמז"ס.

צידוק המיעוט לרוב דוקא בחמים ואורז

שוב נחיישנתי בדבר ד"ל אפילו להרמזים ז"ל דמודק בשאר איסורים דבעינן כזית דוקא וכמיעוט שלו אינו מנערף אף דנחצטל ולא חמר כן חלל בחמים ואורז ומעט גרירא שפי' בירושלמי וכאריך בזכר רמזין ז"ל בכלי חלב, ועיין רי"ע אלגזי שם באריכות ובחילופי גירסאות שפי' הרשצ"ח ועוד. וגם כ"כ (פ"ו) כתב דמשמע דדוקא בחמים ואורז כתב הרמזים כדין כן אבל לא בשאר איסורים, וא"כ חמץ ומלח שנחצטלו וכוכ רוב מלח, אף שנחצטל כחמץ מ"מ אינו יולא באכילתה עד שלא יבא כזית מלח בכדי אכילת פרס אפילו להרמזים ז"ל.

וממילא מיושבים נמי דברי המל"מ (פ"ז מכל' מעילכ) שכבחנו לפיל דמעולס לא שמענו דכאיסור מנערף עם הכיתור לעונשין אפילו באיסור כוח רוב וצפי דוקא כזית איסור בכדי אכילת פרס, ואין סתירה להמל"מ מירושלמי כנ"ל. ועיין רמזין (כל' חלב כנ"ל) שכתב ג"כ דלענין עונשין צעין כזית בכדי אכילת פרס בכל איסורין ושאיני חטים ואורז וכנ"ל.

בגדר רובו ככולו בשיעורין

ובישיב מחזקין שני רעיוני בקושיה בגרש"ק ז"ל לפ"מ דקיי"ל רובו ככולו בכל החורכ כולל, ח"כ נימא נמי בשיעורין רובו ככולו והכולל רוב כזית מלח ילא ידי חובתו וכן בשאר שיעורי חורכ. ותי' באחרונים ז"ל דלא אמרינן ככולו חלל ברובו מחוך כולו, עיין חת"ס (ח"ח סי' ק"מ) ובשו"ת צ"ח למרן (ח"ח סי' קס"ד) עוד ח"י. ומעשה י"ל דאף אם נימא ככא דלא חלל רק כזית לכ"ע לא ילא כיון דחסר בשיעורא מאחר דחורכ דקפידה על שיעור אכילת שהוא בכזית וליכא במליאות שיעור אכילת. אבל היכא דאיכא כזית לפנינו ואכל כזית חלל שמיפטו מכזית זה אינו מוכשר למלח ככ"ג אפשר דאמרינן רובו ככולו, כלומר דלענין מלח אמרינן רובו ככולו וכיון שאכל רוב כרי כאן מלוח מלח חלל שחסר בשיעור אכילת, ולשיעור אכילת מנערף כמיעוט של חמץ שנחצטל וכוכ אכילת, וא"כ ככ"ג אפשר דלא עם כמיעוט.

ואמילא לפ"מ שחסר מרן שם (סי' קס"ב) דל"א רובו ככולו חלל דכוכ כמיעוט כמאן דליחא, אבל לומר רובו כולו אם יש רוב שיעור דכוי כאילו הי' כל השיעור כל לא אמרינן דלא אמרינן מנזיר חלל לעשות מישנו אינו, אבל לעשות יש מאין אין לנו ע"ש. כנכ בחשובה אחת כתבתי להקשות ק"ח אחי' זה עיין מש"כ

בשו"ת משגיח (ח"צ סי' ל"ט) מ"מ ככא אפשר דגם מרן מודק דככא כרי בחמת אינו חסר רק צענין אכילת, וכיון דבחמת כוח אוכל ואיכא אכילת בכזית ולענין מלח אפשר דלא מעט רוב וכנ"ל. ולפ"ז הי' אחי דברי בירושלמי כפשוטן, וזה דלא באחרונים כנ"ל. ומיכו לקושטא דמילתא נראה דבראשונים ז"ל לא ס"ל ככי שברי להדיא כתבו דבעינן כזית בכדי אכילת פרס וכמו שכבאחי מהרצ"ד ז"ל וחוס', וגם דעת הרמזים וכ"כ נראה דוקא באורז אמרו ומשום גרורי וכנ"ל. גם נראה פשוט דאפילו באורז לא אמרו חלל כשעירב חטים עם אורז צמיס, אבל לאחר שכבר נאפו הם ערבן נראה דאפילו להרמזים לא ילא ידי חובתו. במלח אפילו יש בו מעט דגן ול"ע.

אין בכח הרוב להפוך הפסול לכשר

ומצאתי בילקב"ג (ח"ח סי' ל"ב חות י"א) שכבזי מס' שער שמעון לגיסו של בגרע"א (דפוס ווארשא חרמ"כ) שכבזי חסובכ להגרע"א היכא דיש חטים נלמחים ונחצטלו ברוב ואפשר ללחא ידי מלוח מלח לריך לאכול שיעור חסוב יותר מכזית דכזית יש מקלח מן החמולים וליכא כזית מלח דכזיעול סילק רק באיסור אבל לא דנעשכ מלח ללחא זו. כגע עלמך צחוע למר שלא נעוכ לשם ליציא ונחצטל בג' חוטינן שנעוו לשמח, וכי נימא דלא בזכ ידי חובת ליציא. וכן ד' בני אדם שנחצטלו עורות פסחיים ונמלא יבלת נימא כיון דהפסחים היו מעורבים נחצטל הפסח שיש בו מוס ונעשו כולם פסחים כשרים עכ"ל. ועיין ס' מחנה חיים (ח"ג ח"ח סי' כ') דברוב אינו פועל להפוך הפסול לכשר, ועיין עוד חשו' מהר"ם שיק (יו"ד סי' קע"ו ד"ב ומאי שהקשה) שחקר ג"כ בזכ, ועיין עוד שו"ת בית שערס יו"ד סי' שס"ד על מש"כ בחש' יד אליהו סי' פ"ח צס"ח פסול שנחצטל צ"כ כשרים וא"א לעמוד על העטות דבעל ברוב, ועיין חת"ס יו"ד סי' רע"ז ומרן ז"ל כתב דביעול ברוב אין צידו חלל לבעל מה שיטנו כאילו אינו אבל מה שאינו וחסר ואינו בעולס ח"א לביעול ברוב לעשותו כאילו ישנו וביעול עושב מן כויכ בעדר אבל אינו עושב מן הכעדר כויכ ע"ש וש"י, ועיין עוד בשו"ת קנחא סופרים (סי' י"ט) דכל ביעול כוכ כמאן דליחא אבל אינו מנערף למלוח.

אכילה דרשות אי מבטל מצוה

נחזור לדין ואכתי פש לן לבאר כיון דאינו יולא עם כמיעוט אף שנחצטל וכפי מה שזכרנו, ח"כ לכאורכ י"ע אחאי לא מצטל אכילת דרשות היינו כמיעוט שנחצטל אח המלוח וכיינו הרוב שאוכל לשם

ישוב לקשיית הלבושי מרדכי בפי' הליכה הזה כולו מצה

ונתתי את לבי בקושיה כלבושי מרדכי (ח"ד הקדמה, נדפס שנת תרל"ז) מכ דאמרינן שבכל כלילות אנו אוכלין חמץ ומלח כלילכ הזכ כולו מלח, ויל"ד כולו כל ז' ימי הפסח אסור בחמץ ושבכל כלילות כולך וסובב גם על שאר ימי הפסח ולא רק אימות השנה חוץ מפסח כנראה מג' קושיות אחרות. ותי' בגאון ז"ל לפמ"ש כמנ"ח (מלח י') דבנחמרב חמץ במלח ונחמבעל ברוב מותר לאכלו אבל לא יולא בו ידי מלח. ולפ"ז יובן כיצד שבכל כלילות אנו אוכלין חמץ ומלח, כלומר באופן דיש ביעול ברוב, אבל כלילכ הזכ כולו מלח דאינו יולא באופן אחר. ואף שאין משיבין על הדרוש, מ"מ לא אעבור בלי להעיר.

ולפענ"ד אם כקושיא הוא קושיא אז לא כועיל בחירולו כלום, חדא שכרי גם כליל ראשון יכול הוא לאכול חמץ ומלח באופן כנ"ל שנחבעל ע"י חערובות אלא שאינו מלח אבל יכול הוא לאכול כמו בכל ד' ימי הפסח. זאת ועוד אחרת שכרי באמת אם יחבעל מעט חמץ ברוב מלח באופן שיכ"י כזית מלח בכדי אכילה פרס לכונ"ע יולא גם ידי מלח, אי"כ גם כליל פסח אוכל חמץ ומלח באופן כנ"ל ואי"כ לא כועיל כלום בחירולו כנ"ל. ובאמת כי יש נוסח בשאלה זו חמץ או מלח, ובזכ ודאי לא כועיל בחירולו וכנ"ל.

אמנם בזכרוננו כד כוינא עליה כיו מפרשים לי שבכל כלילות של כל השנה ביינו לבד מפסח [ובצל"ז] חללע נעכע פון אגאנץ יאחר] וע"כ הכי קאי, ולולי דמסחפינא כי' אפשר לומר לאכילת חיוב דבכל שנה כשיש חיוב פת אנו אוכלין חיוב מחמץ או מלח אבל כלילכ הזכ שיש כאן חיוב אוכלין רק מלח.

בימ"ל חמץ במצה ואח"כ שרף הכל אי קיים מצות ביעור

בהא חקירה צמי שפירב חמץ במלח ונחבעל בחמץ ואח"כ שרפו אי קיים בו מלוח ביעור חמץ, ונחלקו באחרונים בזכ. ולפענ"ד פשוט דלא קיים בזכ מלוח ביעור ושריפת חמץ שכרי לא גרע מחילו אכלו כלב או נפלא בצור, ואדרבא כרי כיון שנחבעל אסור לשרפו משום כל חשחית דכיון דאוכלין ראוין כס עכשיו לאחר כביעול אסור לשרפו ואח"כ יקיים בו מלוח שריפת מכ שאסור לעשות. איברא דקל"ה יש לעיין לפי שיטת כבעכ"מ דס"ל האוכל חמץ ע"פ לאחר חלות מקיים ביה מלוח ביעור חמץ, אי"כ חמץ שנחבעל ברוב ואכלו בפסח מקיים ביה מלוח ביעור חמץ ע"י אכילה, וכאן ל"ל דאסור לשרפו שכרי מותר לאכלו.

מלוח אף דאיכא כזית בכדי אכילה פרס מ"מ כרי אוכל עם המלח המיעוט רשות, ואנן קיי"ל רשות מצעל מלוח. ואשר נראה בזכ לומר בכמה אנפי, חדא לפמ"ש בחוס' (פסחים קט"ו ע"ב ד"כ ידי מלח ילא) דלא שייך ביעול אלא כשלועסן יחד דאז מצעל עסם אחד את חבירו, אבל כשכס שלמים אפילו יכ"י יותר מחבירו לא מצעל ליכ. אי"כ י"ל ככ"ג דכירושלמי מיירי כשאוכלן בלי לעיסה אלא בולעין וידי מלח ילא וידי ביעול לא מצעל ליכ.

שנית י"ל דכיון דבחמץ כוי מיעוט לא מצעל ליכ להמלח שהוא ברוב ולא אמרינן דרשות מצעל מלוח אלא כשכ"י רוב, וככי מוכח מדברי בחוס' שסיימו שם אפילו יכ"י יותר מחבירו לא מצעל ליכ ומינכ דאם כוכ מיעוט מחבירו ונחבעל מחבירו ודאי דאין לו כח לבצל כיון דכוח מיעוט. אי"כ לפמ"ש חוס' זבחים כנ"ל דכשאוכל כזית מלח כי מצעל ליכ מרור ליכא עסם מלח, אבל אם אוכל הרבה שרי. וככ"ג י"ל כיון דאוכל הרבה אינו מצעל עסם מלח ושרי.

עוד נלפענ"ד לומר דלא אמרינן אחי רשות ומצעל למלוח אלא כיכא דיכול לקיים המלוח בלי הרשות, אבל כיכא דאינו יכול לקיים המלוח בלי הרשות לא אמרינן דאחי רשות ומצעל לכ למלוח דככי הוא קיום המלוח. ומענה כיכא דל"ל אלא כזית מלח בכדי אכילה פרס מעורב עם שאר מאכל, כיון דאי"כ ליכ לקיים המלוח באופן אחר ככ"ג לא אמרינן אחי רשות ומצעל מלוח כיון דבמליחות כרי הוא מקיים המלוח ואוכל כזית לשם מלוח מהחיוצ כנלפענ"ד (ועיין בחי' לקמן דף קט"ו). ועיין בדומה לו יצמות (דף ו') שכן ככשר מלוח וברש"י וחוס' שם, ויש לחלק כמובן.

ודאיתי במגן כאלף (א"ח סי' תע"כ ד"כ ודע) שילא לדון בדבר חדש דכאוכל ב' זיתים מלח בבת אחת נימא כיון דכזית אחת רשות וכשני מלוח יבעל כרשות את המלוח ולא ילא ידי חובתו, ואי"כ לעולם ינערך לאכול כזית מלוחם שלא יבעל כרשות את המלוח, וע"ש מכ שדחק בחי'. ולדידי אפילו ריח קושיא ליכא דכרי באמת כל זמן שלא קיים המלוח באכילת מלח כל המלח שלפניו הוא מלח של מלוח ולא מלח של רשות, אלא שלאחר שכבר אכל כזית אחד אז כנשאר לו כוי רשות, אבל כל שלא אכל עדיין כרי החיוצ על האדם לאכול וכל כזית וכזית ראוי לכך, ואי"כ כל המלח כוכ של מלוח וליכא בזכ משום ביעול רשות למלוח (ועיין חוס' ברכות מ"ב ד"כ אחכא דכל המלוח לשם מלוח עשויות).

ואתה למד דרוז חינו מברר חלא עושכ ספק כמ"ש
 כרל"ש צ"מ דף ו' (כצילו כש"מ בסוגיא דקפץ
 אחד מן המנווין ועוד פוסקים), מ"מ כיון דכתורכ
 כתירכ רוב זכ ומוחר באכילכ ח"כ ליכא על חמץ זכ
 דין שריפכ, ואדרבכ כתורכ כתירו באכילכ. ועיין שו"ת
 צ"ש למרן שכתב דרוז הוא מלוכ ככל מלות כתורכ
 ומלוכ דניזל בתריכ, וא"כ איך נאמר דבדבר שכתורכ
 כתירו לאכילכ יולא בו ידי שריפת חמץ אחמככ. ואולי
 כשאפנכ עוד אחזור על הדברים.

דף מ"ד ע"א

אי כּי לעיני חמץ בפסח נמי. עיין בַּשְּׁנוֹת בַּרְאֲזִי
על ברי"ף שחמך אחאי לא מקשה: מכל איסורין
שנחורב נמי דבא כחיצ כל חלב וכל דס וכל נבילה וכל
השרץ השורץ על הארץ וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשה
וכל שרץ בעוף בכל קודש לא חגע, דדרשינן ל"י באכילה
וכל איסורין שנחורב דכחיצ לא תאכל כל חומצה, ודבר
זה ל"ע עכ"ל. ומכל חלב לנחורב י"ל דבני לחאי
שיעור, עיין יומא ור"ן מס' שבוטות.

שם בגמ' בטלח דעתיכ חלל כל אדם, ומשמע דאפי' אכל פטור, ועיין רש"י, ואי מתרמי ואכיל

בסתיא דמעם כעיקר וגדריו, וגדרי היתר מצטרף לאימור והמפתח

שם בגמ' וכאי משרת לככי הוא דאחא כאי מיבעיא ליה לכדחניא משרת ליתן טעם כעיקר שאס שרע ענבים צמים ויש צבם טעם יין חייב. ופרש"י ליתן טע"כ, לעשות טעמו של איסור כעיקרו וממשו ע"כ. עוד שם בסמוך (ד"כ טעם כעיקר) כיכא דליכא מידי עיקר אלא טעם כגון שרע ענבים צמים מר"ל ע"כ.

היתר מצטרף לאימור אי מידי בשנתערבו

והנה פרש"י עפ"כ היינו מקום שאין עיקר של איסור
או ממנו בו אלא טעמו לבד. ונראה שפי' כן,
דכנס לעיל (מ"ג ע"ב) ח"ר אצבו ח"ר יוחנן כל
איסורים שנתורב אין ביתר מלערף לאיסור חוץ
מאיסורי נזיר וכו', ופרש"י אין ביתר וכו' אבל חלי זית
חלב וחלי זית בשר בבה אחת אין ביתר משלים את
שיעור באיסור לחייבו חוץ מאיסורי נזיר שאם אכל ח"ו
ענבים וח"ו לחם בבה אחת חייב, ע"ש ובד"כ אף שאור
דחלי זית שאור וח"ו מלכ ואינן מעורבין אלא כל אחד
ניכר. ובתוס' שם (ד"כ כמאן) תמכו עליו בד' קושיות,
והוא מלקמן גבי חטאת משמע לכדיא דאין ביתר
מלערף לאיסור אם לא שיתערב באיסור וביתר יחד,
דכא אמר עד שיכלע בצערב ע"ש.

ליכ ממש, עיין חיר ל"ו ע"ב כנח לכווח ובמפרש שם
אצל הכוס' וברא"ש שם פי' בשם רש"י ואי מחרמי הכי
מופער שאין זכ דרך אכילת (ונראה) מ"מ דאי מחרמי
ככי דמודו דחייב ובככי לא מיירי עכ"ל, ובפי' ברא"ש
שם וי"מ דאי יחרמי ואכיל כ"נ דחייב משמע דלרש"י
לעולם פטור ע"ש ודו"ק.

ועיין מנחות ז"ע ע"ב בבבליס ביו אוכלין אוחו כשכח
 חי משמע דלא אמרין בטל עיין רש"י שם
 דבאמת לא ילאו ידי חובתן חלא שלא יבא לידי נזר, וכן
 ראיתי למרן בה"ס צח' לדייק משם דיולאין ידי חובתן
 שלא כד"א במלוה, ומיכו עיין לקמן דף ע"א שמחב צחי
 מי איכא משמע דאכילת מקרי ולא כוי שלכד"א ועיין
 מנחות כ"א שכמחב את החלב וגמטו, ועיין לעיל דף
 כ"ד ע"ב חוס' ד"ה פרט ובגמ' פירוזין כ"ע ע"ב אמר
 רב יוסף מנא אמינא לכ דכני פרסאי אכלי טבכקי בלא
 נכמא ח"ל אציי ופרסאי כוו רוצא דעלמא ועיין חוס'
 שם דף כ"ח ובבבלי כוי רוצא דעלמא דמחלקי בין חד גברי
 לאחרא כולו, ועיין שבת קמ"ד ע"ב מידי אריא אריא
 אחרא הכא בטל דעחו חלל כל אדם ודו"ק כי קלרתי
 מאד.

ובאמת כי יש להעיר מגמ' נזיר (ל"ו פ"ב) איחיצה
שחי קופות וכו' ונפלו אלו לחוך אלו וכו' ואי
ס"ד כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא אמאי אמרינן
שאני אומר בשלמא לדידי דאמינא משום ביחור מלערף
לאיסור כגון דנפיש חולין אלא לדידך וכו' כי נפיש
חולין מאי כוכ. וככה בשחי קופות פ"כ מיירי שנפלו זכ
לזכ ונחמרבז ואפ"כ קרי ליה ביחור מלערף לאיסור,
אלא דמוחר משום דנפיש חולין וז"ע.

ביאור הגפ"מ שבין מע"כ להיתר מצמדה לאיסור

ולשיפת 'כחוס' י"ל מ"ש בין כיחר מלערק לאיסור
לעפ"כ, בשלמא לרש"י כיחר מלערק לאיסור
כזא כשאינס מעורבים ועפ"כ כזא כשכאיסור נחערב
עם הכיחר, אזל לכחוס' מ"ש מעפ"כ לכיחר מלערק
לאיסור. וז"ל דכחוס' מפרשים כיחר מלערק לאיסור
כשנחערב איסור וכיחר ממז' ועפ"כ כיינו שאין צו
עיקר כאיסור וממשו, וכגון ששרכ ענבים צמים ויש
צמים עפס יין, ולזכ לריך קרא דמשרת.

ותבעה"מ כחצ וז"ל, נקוט כחי כלל צידך דכיחור
מערק לאיסור יש בו חומר גדול יותר מטעם

ומידו דעת מכר"ס חללוהו דבין שחיסור חלי זית ובין פחות מכן כל שהוא כ"כ שיתן טעם במכ שאוכל כרי זה מלערף וחשיב כאילו אכל כזית מן האיסור, ושלל כדברי בראב"ד ז"ל שפי' דוקא חלי איסור וחלי ביהר ועממא דמילתא דלעולם אינו חייב אלא כשנכנס גרונו בכזית, כלכך אם אכל פחות מכזית איסור אינו מחייב, ואם אכל כזית בין איסור בין ביהר ואין טעם האיסור ניכר בכולו לא מחייב שלא נכנס גרונו בכזית איסור, אבל כשאכל כזית וטעם האיסור ניכר בכולו כרי נכנס גרונו בכזית ונכנס מן האיסור זה דין ביהר מלערף. וטעם כעיקר הוא כל שנחערב כזית איסור בכיהר ונתן טעם האיסור בכיהר ואין בו ממש, וכו' כמ"ס החוס' לעיל שביהר קלט טעם האיסור. וגם דעת המלחמות כאן נראה דאפילו האיסור פחות מחלי זית כל שנתן טעם ביהר מלערף לאיסור.

ועיין בגמ' נזיר (ל"ז ע"א) בשלמא לדידי דאמינא משום דכיהר מלערף לאיסור כגון דנפיש חולין, אלא לדידך דאמרת משום דליכא כזית בכא"פ כי נפיש חולין מאי כוכ. ועיין חוס' שם, ואומר ברמ"ר דלא דמי דחויב כזית בכא"פ וכו' אבל ביהר מלערף לאיסור דלא שייך לעולם בנפיש חולין שאפילו אם כי' ניכר לא כי' חייב מכ"ס ע"ש, וכו' ראי' לדעת בחכ"ל. אבל עיין במפרש שם (ד"כ בשלמא) דבכל איסורין שחורב ביהר מלערף לאיסור ככה ליכא למימר ככי משום דנפישא חולין ואין לא אמרינן ביהר מלערף לאיסור אלא כיכא דנפישא מידי דאיסורא וקא משלים ליה כהירא. וכה דפרכין לעיל ממקפס ומדוכא אפי"ג דנפישא חולין חבלין שאני דלעממא עבדי חשיבי ולא בעלי וכו"ל כנפישא, ובאמת לא ידענא למ"ל נפישא בשוין נמי דינא ככי. ועיין חוס' שם (ל"ז ע"ב ד"כ שחי קופות) ואומר רבי דודאי במקום שיש נותן טעם כגון בכוחה כבצלי וכו' אז יכ"י ביהר מלערף לאיסור.

שיעור כזית בכא"פ

ובזית בכא"פ הוא שיאכל כזית מן האיסור בין שאכל איסור בפני עצמו פחות מכשיעור עד שאכל כזית כולו בכא"פ ובין שאכל חערובות איסור עם כיהר וכגון שנפל כזית איסור בחור' ג' זיתים ביהר ואכל אח' כולו שנמלא אכל כזית בכא"פ שהוא שיעור אכילת ד' ביצים או ג' ביצים לכרמז"ס ורש"י.

מוע"כ והיתר מצ"ל די מינידו חמיר מפי

עוד אחת ר"תי להעיר מכ שנחלקו בו הראשונים דדעת כבכ"ס דכיהר מלערף לאיסור חמור מטעם

כעיקר לפי שאין טעם כעיקר חמור אלא על דבר שיש בו כשיעור כזית מן האיסור וכו' נמחכ בו וניכר בו טעמו וכו' אוכל ממנו בכא"פ שיעור כזית מן האיסור שנמחכ בו זה טע"כ שאסור בכל החורב כולו ואין לוקין עליו אלא באיסורי נזיר, ואם ניכר בו ממש לוקין עליו בכל האיסורין. וכיהר מלערף לאיסור אפי"פ שאין בו טעם האיסור ואפי"פ שאינו אוכל מן הכל אלא כזית חלי מן הכיהר וחלי מן האיסור מלערפין זה לזה. כבכ"פ דכיהר מלערף לאיסור כרש"י שם שני איסורין נפרדים ולא מעורבין אלא שבטע"כ פי' שבעינן דוקא שיכ' מעורב בו ממשות איסור ושיכ' בו כזית בכא"פ. ומיכו ממכ שבקשכ מד' מיני מדינא דתנן במתניתן דכולכו לעממא עבדי, ובגמ' פריך דנחשבינכו לכיהר מלערף לאיסור אלא דכיהר מלערף לאיסור טעמא נמי יש ביה, וא"כ איתא גם ע"י חערובות. תי' דכני דמחני' ע"י חערובות נשתנו לטעם חדש ואינו טע"כ, וכדגן אינו מתבטל לפי שהוא יסוד אחד מיסודות השונין במשנתנו אלא שטעמו כראשון אינו ניכר לכן כו"ל ביהר מלערף לאיסור.

בקיצור דעת כבכ"ס דכל שנחערב איסור בכיהר ויש לו טעם כו"ל מכלל טע"כ ולא מכלכות של ביהר מלערף לאיסור אלא כשאין לו טעם של האיסור אז כו"ל מדין ביהר מלערף לאיסור ודו"ק.

ולשיפת החוס' לכאורכ תקשק מכ שאמרו בגמ' (מ"כ ע"א) ח"ל רב חשי לרב כהנא אלא הו' דחניא מכל אשר יעשכ מגפן ביין מחרגנים ועד זג לימד על איסורי נזיר שמלערפין זה עם זה, כשהא לר"ע איסור וכיהר מלערפין איסור ואיסור לא כ"ש. וכשהא אי נימא כדעת החוס' דאיסור וכיהר מלערפין דוקא ע"י חערובות א"כ מאי פריך ר"א דילמא איסור וכיהר מלערפין רק ע"י חערובות ואיסור ואיסור מלערפין אפילו זה אחר זה וכה קמ"ל בקרא שמלערפים זה עם זה, עיין אור חדש וי"ל.

איסור הפחות מחצי זית אי אמרינן דהיתר מצטרף לאיסור

והגרמא עוד מדברי רש"י דאיסור וכיהר שמלערפין ביינו בחלי זית איסור וח"ל ביהר או יותר אבל ברוב ביהר אינו מלערף עם מיעוט איסור, וכן נראה דעת כבכ"ס כנ"ל לכאורכ וכ"כ בראב"ד ז"ל דדוקא מחכ על מחכ. וראיתי בשו"ת חכ"ל (סי' פ"ו) שכתב חדא דלא קיי"ל כר"א דאית ליה ביהר מלערף לאיסור, ועוד דאף ר' אליעזר לא אמר אלא כשהאיסור מרובכ ולכל ביהר בששניכין שוין, אבל באיסור מועט שנחערב בכיהר מרובכ ואין טעמו ואין ממש ניכר כלל ליכא למ"ד דכה רובא דאורייתא ע"כ ע"ש.

בנאמנות עבדים מסל"ת אי בעי קפילא דוקא

רש"י ד"כ טעם כעיקר כיכא דליכא מידי עיקר חלא
טעם כגון שרע ענבים במים וכו', ורחא מש"כ
לעיל דשיטת רש"י דטעם כעיקר אינו דאורייתא חלא
חסמכחא בעלמא.

היכא דליכא אלא מעט מי דוי כעיקר

בפרי' חואר (יו"ד סי' ל"ח) חמכ לכרשצ"ח דכחצ
דמכני עכו"ס מסל"ת אפילו דלאו קפילא, כא
בגמ' חולין ל"ז ע"א חמרו לכדיא קפילא ומנ"ל לכחיר
אפילו סחם עכו"ס מסל"ת ע"ש. חמנס באמת בשו"ת
כרשצ"ח (סי' חל"ו) כחצ כטעם משום דחמרו ככן טעם
לכ או קפילא ארמאח, ומדלח דיין ככן קפילא משמע
דקפילא לאו דוקא חלא כל אדם, וכטעם כחצ שס
כרשצ"ח דבעינן טעם נרגש לכל אדם וכל שלא נרגש לכל
אדם לא כוי טעם איסור (ועיין ע"ז דף ל"ח ע"ב אמר
חזקי' ככא למחוקי טעמא ור' יוחנן אמר אפי' בידוע
נמי מותר ומ"ש ממוריים לר"מ דאסיר בכנאח כחם
ידיע ממשו ככא לא ידיע ממשן). וא"כ בעכו"ס נמי אין
נפ"מ בין קפילא לסחם עכו"ס חלא דכל שנאמן מכני
וק"ל.

מע"כ שיש בו ממשו של איסור דוי דאורייתא ובעי'
קפילא

ורחצ'ה שיעת רש"י דבעי' חרתי קפילא ומסל"ת, ול"ע למכ
לא פירש רש"י לשיטתו דעפ"כ דרבנן וא"כ לכו"ע
לסגי ליה במסל"ת לחוד דדרבנן מכימן. וי"ל דדוקא
כיכא דליכא חלא טעמא ולא ממשו ס"ל שכו"א דרבנן,
חבל כיכא דאיכא ממשו מודכ דכוי דאורייתא וכמש"ש
בעכ"מ ע"ש. וגם משמעות רש"י ככי כוא בפסחים מ"ד
ודו"ק. ולפ"ז אחי שפיר דדאורייתא אין מסל"ת נאמן,
ולכן בעי' חרתי מסל"ת וקפילא דלא מרע אומנחו.

ולפ"ז עלתכ נמי ישוב לקושיה הפלתי (סי' ל"ח) שחמכ
לרש"י דס"ל עפ"כ דרבנן כיאך ילפינן מכילכית
דמחיר ר"י בקפילא שכו"א איסור דרבנן משום דבשאר
איסורין לא כוי חלא דרבנן לבשר בחלב שכו"א איסור
דאורייתא. ולכנ"ל אחי שפיר מאד דכילכית כיון שנפל
לכיתר כו"ל ממשות איסור שס וככ"ג גם רש"י מודכ
דעפ"כ אסור דאורייתא. ועיין מלוא כרועים שכניח
דברי רש"י בל"ע, ולכנ"ל אחי שפיר.

ובבמה שכתבנו מיושבת נמי קושי' שניכ שחקשכ כפח"ש
דעכ"פ קפילא מרגיש יוחר מכל אדם וא"כ כנס

כעיקר וכמ"ש שיש בו חומר גדול שאע"פ שאין בו טעם
כאיסור ואע"פ שאינו אוכל מן הכל חלא כזית חליו מן
הכיתר וחליו מן האיסור מלערפין זה לזה ולוקין עליו.
חמנס בחום' רבינו פרץ ובחי' כר"ן פסחים כאן כחצ
דעפ"כ חומר מכיתר מלערק לאיסור לכו"ע, ובחום'
ר"פ כחצ כטעם דפריך ולר"ע עפ"כ מנ"ל יליף מבשר
בחלב וכו' ואי נימא דכיתר מלערק לאיסור חומר מנ"ל
דא"ל לר"ע עפ"כ דילמא אכ"נ ל"ל טעם כעיקר ויליף
מקרא דמשרח מכ שכו"א חומר. חבל נרחא דעפ"כ
חומר, וא"כ אי לא כוי' ליה קרא אחר לעפ"כ כוי' יליף
עפ"כ ולא כיתר מלערק לאיסור דכו"א חומר ע"ש.
וכר"ן כחצ דחומר דאמרינן בעפ"כ כו"ע מודו דעפ"כ
אית לן בכל איסורין שבחורכ וכיתר מלערק לאיסור ל"ל
לכו"ע חלא בחמאח בלבד ע"ש. ולכאורכ קשכ מינכ
לבעכ"מ.

מע"כ אי דוי דאורייתא

אבל אי נימא דבעכ"מ ס"ל כשיטת רש"י דעפ"כ אינו
מדאורייתא חלא חסמכחא בעלמא כוי' אחי שפיר
דכיתר מלערק לאיסור דאורייתא ולא עפ"כ. ועיין עור
יו"ד סי' ל"ח וב"י שס מכ שבהריך בשיטת רש"י ודעת
כר"ן כרש"י ושכן דעת כרמז"ס ז"ל. וא"כ אדרבכ
חקשכ לכר"ן דס"ל דעפ"כ חומר, וכרי עפ"כ לא כוי
חלא מדרבנן. וי"ל דאכ"נ לענין כלככ ס"ל דעפ"כ לא
כוי חלא דרבנן ואז שפיר כיתר מלערק לאיסור חילו
כוי' קי"ל כר' יוחנן וזעירי וכר"א כוי חומר, חבל
לכלככ כרי לא קי"ל כר"א כלל. חבל בשמעתין חזל
חליבא דמ"ד דעפ"כ דאורייתא ושפיר כו"ל חומר.
ומיכו דעת בעכ"מ כאן נמי דעפ"כ מכ"ת ואפ"כ ס"ל
דכיתר מלערק לאיסור חומר מעפ"כ ודו"ק. ועיין
כשגות כרש"י ובמלחמות.

דף מ"ד ע"ב

חדש אי מקרי דשיל"מ

תוס' ד"כ וכוא כדין לערלכ בשחים, בא"ד דאמר יוס
כנף כולו, עיין מרדכי פ"ק דבילכ בשם רבינו יו"ע
דחדש לא כוי דשיל"מ וכ"כ כמרדכי במכלחין צפ' כל
שעכ בשם רבינו חיים ע"ש ועיין פרי"ח יו"ד סי' ק"ב
ולכאורכ חלוי אי חדש כוי איסור גברא או איסור חפלא
ועיין אור שמח פ"ו מהחומ"מ כל' ז' דעשכ בזכ מחלוקת
בבלי וירושלמי, ועיין שו"ת בית שער יו"ד סי' קי"א
ד"כ ובכדי שוחא דברים נפלאים, ועיין ר"ן נדרים נ"ע
וחדש כו"ל דשיל"מ דכעומר מחירו ועיין משנ"כ ח"כ
סי' ר"ו וחי' סי' ל"ג ודו"ק.

דאמר דאית זיב טעמא למכ נאסור, דילמא דוקא לכמרגיש יותר מכל אדם מרגיש טעמו אצל לכל אדם אינו נרגש שהוא באיסור. ובאמת כי זה הוא טעם כרש"א שכתב דקפילא לאו דוקא אלא דמירי שאין לו עכוס מסל"ת יקח קפילא, וככ"נ או זה או זה ואחי שפיר.

בשיטת הרמב"ם שלא בע"י קפילא ולא מסל"ת

עוד הקשק הפח"ש לכרמז"ס דלא צ"י לא קפילא ולא מסל"ת אחי יקל צמילי דאורייתא לכאמין לגוי בעדותו, דבגס דיש פנים לומר דלא משקר צמילתא בעבירה לגלויי דכא עומד לאכילת וכל טעם יודע צסקרותו, עכ"ז דילמא מחכוין לכרע. ואין נראה לומר שטעם כרמז"ס דס"ל טע"כ דרבנן ומלך זה ס"ל להקל שכרי צנ"ח לכ"ע דאורייתא הוא וכוא כעין קושית הפלחי על שיטת רש"י ע"ש. ולפמ"ש צסמוך צסם כרש"א דכאן לא הוי אלא איסור דרבנן אחי שפיר גס לכרמז"ס ז"ל. שוב ראינו דכפח"ש שם צעלמו כרגיש צכאי סברה שכתבתי צסמוך דאפשר שלאחר שיסמוך על כעכוס יעטוס צעלמו ולעטימא ליכא איסור דאורייתא כל שלא צלע ע"ש וק"ל.

דף מ"ה ע"א

טעם כעיקר אי הוי מדאורייתא

רש"י ד"כ ור' עקיבא אית ליכ גיעולי נכרים לאו חידוש הוא ולא מלריך קרא לטע"כ כלכך לר"ע כיון דשמעת ליכ דמפיק משרת לכיתר מלערך לאיסור וכו' ומש"כ פשיטא לי' לר' יוחנן דר"ע לא גמר שאר איסורין מנזיר וכו' וכו' ליכא למימר משרת לכיתר מלערך לאיסור וטעמא לטע"כ דגיעולי נכרים חידוש הוא ולא מלי גמר טעמא מינייכו ואין כאן שני כתובין

דף מ"ו ע"א

במתני' כיצד מפרישין חלה בטומאה וביאור באריכות בדברי הכ"ז בו ובקישויות האחרותם בטעם שאינו יכול ליתנה לבדן

אי מהני ביטול לעיסה שעתידה להחמיץ

ולפענ"ד נראה לחלק דמכ דס"ל לכלל צו דלחמץ ידוע לא מכני ציטול היינו צסכצו הוא חמץ אצל קודם שנתחמץ ודאי שיכול לצטל ולכפקיר עיסתו ולא פליג צזכ כלל צו, וגמ' מפורשת הוא לעיל דף ז' וככא ע"כ קושיתו דלצטל קודם שנתחמץ, שכרי מיירי צאופכ ציו"ע וציו"ע לא מכני ציטול כלל לחמץ שכרי לאחר

דא"כ טע"כ צשאר איסורין מנ"ל, מגיעולי נכרים לא גמרינן ומקדשים נמי לא גמרינן. ורבנן דפליגי עליה דר"א צכוחא צצצלי אלא ל"ל טע"כ דאורייתא מפקי לכאי משרת לכיתר מלערך לאיסור כר"ע וצגיעולי נכרים ס"ל חידוש הוא וכו' וכרי אמרינן נמי צכל צצשר דאיכא למ"ד טעמו ולא ממשו דרבנן.

הנה מבוחר דר"י דס"ל כיתר מלערך לאיסור ס"ל כר"ע דיליף ממשנת וטע"כ יליף לכ מגיעולי נכרים וס"ל דלא הוי חידוש, וא"כ ס"ל לר' יוחנן דטע"כ דאורייתא. וקשק ממש"כ רש"י (חולין ל"ח ע"ב ד"כ לטעם כעיקר צא"ד) דרבא ל"ל טע"כ צחולין אלא מדרבנן דמדאורייתא צרובא צטיל, וככי נמי שמעינן ליכ לר' יוחנן צמס' ע"ז (דף ס"ז) כל שטעמו ולא ממשו אין לוקין עליו. וכו' דילפינן לכ צפסחים (דף מ"ד) מנזיר ומשרת ליתן טעם כעיקר צצירה לכו אמוראי צתראי דאסמכתא צעלמא ולא מילף הוא, דכו"ל נזיר וגיעולי עכוס צ' כתובין צכאין כאחד, אי"נ גיעולי עכוס חידוש הוא וכו' ע"ש. מבוחר דלר' יוחנן כיתר מלערך לאיסור נמי רק מדרבנן וכלוא ר' יוחנן צעלמו דרש לכ צפסחים מקרא דגיעולי נכרים וצ"ע.

דף מ"ה ע"ב

פרורין אי חייבין בבדיקה

לא אמרן אלא צעריצכ אצל צצית חייב לצער, ועיין רש"י אצל צצית אפילו שני חלאי זחיס שאין חוט מלרפן חייב לצער, זימנין דכניש לכו מכצד צצית ונפלי אכדדי, ועיין לעיל ו' ע"ב אי נימא משום פירורין כא לא חשיבי וממילא צטלי, ולכאורכ מ"מ לריך לצדוק משום דזימנין דכניש לכו ונפלי צבי כדדי ולריך לחלק צין חלאי זחיס ולפירורין וצ"ע, ועיין כ"מ כחומ"מ פ"א כ"ז דכאוכל אפי' אכילת כ"ש מעט מן כמעט.

במשנת כיצד מפרישין חלה בטומאה. הקשק כלל צו ויקרא לכ שם קודם שיאפכ ויצטלכ. וכפנ"י צחשובכ ח"צ ס"כ כוצא צישע"י ס' חל"ד חות צ' חמכ עליו דכרי כלל צו צעלמו ס"ל דלחמץ ידוע לא מכני ציטול. וצישועות יעקב ס' חל"ד הקשק אחי' כלל צו דמשום שאינכ שלו אינו יכול לצטלכ שכרי מבוחר (פירובין כ"ח) דיכול לכקדיש וכ"כ דיכול לכפקיר זכות עוצת כנאכ.

חיסורו הוא ואין לו תקנה אלא שריפה לר"י או מפרר וזורק לרוח לרבנן.

ועיין לעיל דף ז' ע"א דפריך ולבחר חיסורא לא מלי מבטיל ליכ וכה הניח כי' יושב בבית המדרש וזכר שיש חמץ בביתו מבטלו בלבו ואמר רב אחי בר יעקב ככה בחלמיד כיושב לפני רבו עסקינן וזכר שיש פיסס מגולגלת בחוך ביתו ומחירא שמה תחמין קדים ומבטל ליכ מיקמי דתחמין, ועיין רש"י דקדים ומבטל ליכ בלבו דעדיין הוא ברשותו שלא נאסר עליו וע"כ דכוונת הכל בו לביטול קודם שנעשה חמץ וכ"כ פשוט דגם הכל בו מודק דמוטיל בביטול. וא"כ אחי שפיר קושית הכל בו דיקרא לה שם קודם שיאפה כלומר וקודם שתחמין יבטלנה, וע"כ חירץ ז"ל שא"א לפי שאינו שלו, שוב חפשי כל בו ומלחתי בכלי חמץ ומלח דף ע' מדפי הספר דפוס שולזינגער נ"י שכתב להדיא וז"ל ולבטל קודם שתחמין א"א לפי שאינו שלו ופלא אחי גאונים.

איסור שיש לו בו מובת הנאה אי יש בידו להפקיד

ותנח כישועי' סי' תל"ד כג"ל בקשה אכל בו דמשום שאינו שלו אינו יכול לבטל שכרי מבואר בש"ס פירושין כ"ח דאדם יכול להקדיש ולהפקיד זכות עובת כנאח וא"כ ככ"ג ציד צעלים לבטל זכות עובת כנאח שלכם אפילו אין בחמץ שלכם, ע"ש מה שחירץ.

שוב דקדקתי ביסופות יעקב סי' תנ"ז שכתב זכ לי ימים רבים כי' קשה בעיני אחי לא יבטל קודם דאחי לידי חמץ דאז עדיין ברשותיכ לבטלו וכ"ה דמדרבנן אסור לכשכחו דילמא אחי למיכל מיניכ א"כ אחי קאמר בש"ס משום דאינו שלו אפילו שלו ניהוש דלמא אחי למיכל מיניכ וכו' עד שמלחתי בירושלמי מבואר בדבר דכיון דבאמת אינו שלו רק לענין כל יראה מחמירין משום כוהל ואי בעי מיחשל עלה אכל להפקירו ולבטלו אינו נחשב כשלו ולכן לא מכיז בביטול עכ"ל בירושלמי, ובאריך שם בקושיא זו דעכ"פ יכול לבטל בטובת הנאח, ותימא גדולת אישועי' שבקשה קושיא זו מעלמו ולא כרגיש דכס הם דברי הכל בו שכניא בסי' תל"ד וא"כ דברי הכל בו מבוארים בירושלמי ולע"ג.

בהן אי יכול לבטל חלה ממה

ותנח בלמדי עם החלמידים הקשיתי דאחתי אפשר להפריש ויחננה לכהן מיד ויבטלנה כהן דעכשיו כבר בידו הוא וכו' שלו, וא"כ למח אמרו בגמ' סחם

כילד מפרישין חלה בעומאח דמשמע בכל אופן אין להפריש כה אחתי יש אופן שיכול להפריש שיחננה מיד לכהן, שוב כראה לי חלמדי כה' כב' יודא קליינצארד בחי' ח"ס פסחים שבקשה כן וחי' דכיון דלא יפקירו לגוי דהא כהן ע"כ ישמרה שלא יעלנה גוי שהוא תרומה ע"י חוס' גיעין פ' השולח (מ"ז ע"א) ד"ה אדעתא דנכרי, וגם מלי איירי שאין כאן כהן ליחנו לו ובצב"כ לא מלי לבטלו שאינו שלו לגמרי, וביותר נראה דאין כאן נתינה אם יחננה לכהן שיפקירנה ולא י"ח חלה ע"י לעיל (ל"ב ע"א) תוד"ה דבר הראוי לכיות קדש.

ולפענ"ד דבריו הקדושים ז"ע דכרי נראה מבואר מדברי הכל בו דככהן אי אפשר לבטלו משום שעדיין לא הביע לידו משמע דאם הביע לידו ככ"ג דכהן יכול לבטל ומלי מפריש ככ"ג, וגם נראה דמקרי כפרש ונתינה שכרי באמת הוא נהן כיחר לכהן ועל ככהן לדאוג שלא תאסור ולא תחמין אלא או שיאכל קודם שתחמין או שיפקיר, וכה דכניא ראי' לדבריו מחוס' כמעין בתי' יראה שאין משם ראי' דתחם מיירי בתרומה חמץ שכבר הוא איסור ממילא הוא דבר שאינו ראוי לכיות קודם אכל ככה עדיין כיחר הוא וראוי לכיות קודם ול"ע.

לאחר שבאת החלה ליד כהן אי מצי להשאיל עליה

איברא דבעיקר דברי הכל בו שם בל' ליד כהן ככ"ג דיכול לבטלו כי' נלפענ"ד דהא חלוי במחלוקת כר"א ממין וברא"ש נדרים (נ"ע ע"א) דר"ה בתרומה ציד כהן דעת ברא"ש דאפילו בל' ליד כהן אחתי מלי לישאל עלה, ודעת ברא"ש שם דכיון דילאח מרשות ישראל וקיים בה מלוח נתינה חו לא מלי לאפקועי שם תרומה מיניכ ע"י שאלה ע"ש, ועיין ש"ך ח"מ (סי' רנ"ב סק"ו) ובשו"ת ח"ס יו"ד סי' רמ"ג ד"ה ומי שאמר וכו' שחמך על האומרים משום שאחי דיבור וכו' ופלא שם דברי רבינו בש"ך ז"ל ועיין שו"ת בית שערס או"ח סי' שכ"ב וסי' שכ"ז ובשו"ת מו"ל מאש סי' י"ט ושו"ת מכרי"ע, ובספרינו משנה כלכות ח"כ סי' ר"ג ודו"ק.

הפרשת תרומה, נתנתה לכהן דם ב' מצות

הנראה דיסוד מחלוקתם אי כפרש ונתינה לכהן כס מלוח אחת או ב' מלות, דלמ"ד דכפרש ונתינה כס מלוח אחת א"כ כל זמן שלא נתינה לכהן אחתי לא נגמרה המלוח כולל ואיחא בשאלה ומשנאח ליד כהן כבר נגמרה המלוח כולל ואין לו על הקדש זכ כלום ואינו בשאלה, ולמ"ד דכפרש ונתינה חרי מלוח כס

א"כ מיד שפריש קיים כל המלכ ואפ"כ איחא בשאלכ
כ"ג אפילו לאחר נתינת דמ"ש כיון דלאחר שפריש
קיים את שלו ואינו שלו עוד כלל, וי"ל ולומר לכיפוך
ודו"ק. ולדידן יש לומר דאי נימא כסדרת כר"א
דאפילו זה ליד כהן אפ"כ אכחי איכא בשאלכ א"כ
אפילו זה ליד כהן מ"מ אין לבטלו דאכחי איכא עממא
דכחיל אי מיחשל כיון דבידו לשאול אבל לשיעור כר"א
ודעימיה דכ"ג אינכ בשאלכ א"כ ודאי כיכא דזה ליד
כהן יכול לבטל ומחני' מיירי דליכא כהן וכבן.

אי מותר להפקיר קודם הפסח ע"מ לזכות אחר
הפסח

עוד רגע הדבר לפמ"ש במקום אחר דבירושלמי (פ"ב
כ"ב) איחא דמפקיר אדם חמלו קודם הפסח על
מנה לזכות זה אחר הפסח וכ"א (סי' רמ"ו) פסק כן.
אמנם כד"מ (א"ח סי' חמ"ה) חולק עליו ועיין (ש"ע
א"ח סי' חמ"ה) ואומר אני אף דנחלקו עליו קודם
הפסח בחמץ ממש אבל אם כי' לו עיסה שלא נחמלה
וכפקירה ואח"כ נחמלה ככ"ג אפשר דמודי ליכ לא"י
ואח"ל דבזה נמי פליגי מיכו כיכי דכי' ליכ עיסה
בפסח ודאי לכ"ע מותר להפקירו קודם שיחמץ ואדרבה
מלכ הוא להפקירו קודם שיחמץ וכמבואר בגמ' דף ז'
וא"כ כפי נמי כפי יכול להפקירו קודם שיחמץ ויזכר
זה לאחר הפסח וככ"ג מועיל ותקשקש גם מכלן למרן
כח"ס ז"ל שכתב דאינו יכול להפקירו.

הפקיר המסלק רשותו מהני אף בשאינו לבו"ע

עוד נראה לפמ"ש במחירי דתרי מיני הפקר הם אחד
הפקר שמפקיר לכ"ע והפקר זה עושב קנין ומוליא
מרשות בעלים והשניית הפקר של סילוק רשות ואינו
עושב קנין והפקר של חמץ אינו עושב קנין אלא הוא
הפקר של סילוק רשות שלא יעבור באיסור ב"י וצ"י וכן
הוא הפקר של מפקיר בכתבו בשבט המבואר בש"ע
ח"א (סי' רמ"ו ס"ג) ולפי"ז בלש עיסה בפסח דהפקר
אינו אלא סילוק רשות א"כ לא צפי כלל שיכא ראוי
לכ"ע דברי כל חמץ נמי לא חזי לכ"ע וכמ"ש במחירי
א"כ ודאי דיכול ככהן להפקירו בגס שלא מפקיר
לעכו"ם ודברי רבינו כח"ס ז"ל.

מחלוקת הפוסקים בנותן חלה ממאה לבדן אי יצא מיד
מב"ז

שוב כראש לי תלמידי כנ"ל במחירי כאן שכביא יש
מפרשין שאין נתינת זו מוליא מיד עבל כחיל
ואף בלא עוממא כתרומה יש זה לא אחר שאינכ ראוי

לכהן וכוא מלך שפ"פ בזה ליד חימוץ ונמלחא שאינכ
ראויכ לו ולא לאורו ואין בדברים נראין כחיל ומכל
מקום בשעת הפרשכ אין זו איסור חמץ ועוממא
כתרומה אינכ מפסדה שכרי מ"מ עממא על עממא
הפריש ומכ שבידו לעשות כזר עשכו וצ"כ שכיוונתי
לדעתו כרמכ.

אי מותר להפקיר תרומה מהורה

איברא דגם כא שכתב כח"ס דככהן ע"כ ישמרכ שלא
יעלכ גוי לפענ"ד לא צריח לי שכרי קיי"ל
לעיל בסוגיא דר"ח סגן ככנים דשורפין עממא עם
העכורכ וכ"ש דמותר להפקיר תרומה כיון שאינו ראוי
לאכול וא"כ כ"ש שמוחר לבטל ולכפקירכ שלא לעבור
עליכ וכן כתבו כח"ס' פסחים י"ג ד"כ ושורפין אפילו
אם נאמר דאסור לשרוף עכורות ככא שרי אע"ג
דמדאורייתא צביטול בעלמא סגי ואין צריך לשורפכ
מ"מ כיון דסופכ ליאסר וליך לאיבוד שרי לשורפכ כמו
לעממא דשרי ר' מאיר צסוף פירקין לשרוף עממא עם
העכורכ מבואר דכהן יכול להפקיר תרומה ועוד דלפי
שיעור כח"ס ככנים לא יוכלו לבטל חמלס שיש לכס
מחרומכ ז"ל.

ומבואר ל"ע מכ שראיתי בשו"ת צית ילחק א"ח סי'
ק"כ חות ב' שילא לכסחפק אי מותר להפקיר
תרומה כיון דמלכ על שמירחכ וילא לכביא ראוי
מחוס' זכחים ע"כ ד"כ שביעית ושקיל וערי צכו
ומחוס' פסחים כ"ב. וכדברים מפליאים דודאי אסור
להפקיר תרומה עכורכ וראי' מר"א ור"י דלא נחלקו
אלא בתרומה חלויה ובתרומה שסופכ לעממא או
שסופכ לשרפכ אבל תרומה עכורכ פשע לכ"ע דאסור
לכניחכ במקום הכפקר וכ"ש להפקיר ז"ל.

ודאית' קדוש אחד מדבר במחירי כאן כקשכ וא"ח
יביא עיסה עכורכ ממקום אחר ויעול ממנה
כשיפור כלריך לעממא וע"ש מכ שחי'. ולפענ"ד ל"ע
דברי במשנכ קאמר כי"ד מפרשין חלכ בעוממא וא"כ
ע"כ בקושיא להפריש בעוממא וכגון שגס כמפריש הוא
עמא ולא מעיסה עכורכ ז"ל.

אפור ליתן לבדן מתנות כדונה ביר"ט

שוב נתיישבתי בדבר דלפענ"ד דאפילו לדעת ככל זו
מ"מ אי אפשר ליחננו לכהן שיעקיר וכוא לפמ"ש
בגמ' בי"ב י"ב ע"ב בש"א אין מוליכין חלכ ומחנות
לכהן ביו"ע בין שבורמו מאמס ובין שבורמו מכיוס וכ'
בלל"ח העעס דכיון דעד שלא זה ליד כהן יכול לישאל

אמור ללש עינת הפקר ביו"ם

איברא דנראה דמפיקרא דדינא שצוה כוה שחרי חס
 יפקיר הקמח קודם שעשה עיסה ח"כ חסור
 ללוש ממנו עיסה דנראה לומר סברה דכמו שאסור ללוש
 עיסה בשביל עכו"ם וכמ"ש לכם ולא לעכו"ם ולכם ולא
 לגבוח הכ"נ ודאי דאסור להפקר משום לכם ולא
 להפקר. ועיין בי"ז חיצעיה לכו מי שלא בניח
 עירובי חצבילין הוא נאסר וקמחו נאסר או דילמא הוא
 נאסר ואין קמחו נאסר ועיין חוס' שם ד"כ אי אמרת
 וחילופי גירסאות מרבינו בכ"ג ולכאורכ אמאי לא פריך
 שיפקיר הקמח וע"כ דהפקר לא מהני ועיין ש"ע ח"ח
 סי' תקכ"ג וסי' תקכ"ז. ואף שאין לנו יכולים לדרוש
 מקרא מכ שלא דרשו ז"ל מ"מ נראה דק"ו מלכם ולא
 לגבוח ועכ"פ לא גרע עיסה הפקר מלש לעכו"ם דברי
 מהפקר נמי עכו"ם מותר לאכלו וכיו כלש לעכו"ם אשר
 לפענ"ד דאסור לאפות פח הפקר לשם הפקר ולא לזכות

.בז.

דמסקיר קמחו וחזר וזכה בו אי פמור מן החלה

ולפנים ריכעט ר׳ יחי' לדחות עוד לפמ"ש ז"ל במפקיר אח
 כרמו ולמחר השכים וצלו חייב צפרע ובעוללות
 ובשכחה וצפילא ופטור מן המעשר (עין נדרים מ"ד
 ע"ב) וא"כ ככ"ג כיון דלאחר שנעשה עיסה חזר וזכה
 בה ח"כ לא הוה הפקר מעיקרא ונאחייב בחלה, ושגגה
 הוא שכרי מצואר דכחם לאו משום דחזר וזכה בו נעשה
 כאלו לא הפקיר חלה יליף מקרא דכתיב חמוצו יחירה
 ע"ש ובש"ע יו"ד סי' ש"ל כנ"ל הפקירה ונחגלגלה
 בעודה הפקר ואח"כ זכה בה פעורה הרי דאף שחזר
 וזכה בה פעורה היא מן החלה, הגם שיש לדחוק קצת
 לחלק בין כרס לעיסה דכרס מיירי שעמד בעלמו וצלו
 ח"כ במעשיו כאלו חזר וזכה בו למפרע גם כי בשעת
 צלירה כבר הי' כוונתו לזכות בו משא"כ בעיסה גם כי
 יש לומר דבעיסה מיירי שנושע ע"י אחר לאחר
 שהפקיר הקמה וכן יש לדייק בלשון המחבר שכח
 הפקירה ונחגלגלה בעודה הפקר וחזר וזכה בה הרי
 שכח ונחגלגלה ע"י אחר ולא כחז הפקירה וגלגלה
 בעודה הפקר ואפשר דכיוון לא כחז וגלגלה שהי'
 משמע בעלמו דאז הי' מחויב דבשעת גלגול זכה בה,
 ול"ע.

ולאח"כ ח"י לישראל ע"י הכולל נגמר הכקדש ומ"כ
 ח"ן מוליכין ע"ש, וכחצו בחוס' בילכ כח"ל ד"כ ח"ן
 מוליכין דלאו דוקא מוליכין דכ"כ אם בנח כהן לביתו
 לא יחנם לו וכן משמע בירושלמי דדמאי פרק כלוקח
 פירות כדדיא ע"ש.

ולפי אחי שפיר מאד דפריך כי'ד מפרישין חלב
צטומאח לר"א ור"א מחלמידי שמאי כוא ודאי
ס"ל דאין מוליכין חלב לכבן ולאו דוקא אין מוליכין חלא
אין נותנין לו אפילו צא לביתו וא"כ ממילא אינו יכול
לכפריש דלכפקיר כוא אינו שלו וכבן אינו יכול
לכפקירו שכרי אסור ליחנו לכבן ואחי שפיר מאד.
ועיין שו"ת בית יצחק א"ח סי' פ"א.

המפקד במחו בודם שיעשהו עיסה סמור מן החלה

עוד מלך בדמתי לומר שיכול להפקיר הקמח בפני שלש
קודם שיפגעו עיניו וימלא שהוא פטור מן החלה
ויאמרו ויאכלנו כן אמר דבמניח מלך י"ח אות י"ח
כחצ בפשיעו דמיסת הפקר שחגלגל בצד הפקר לא
מנינו שיפטר מן החלה כיון דא"ל לכם לא נחמט
להפקר רק הקדש ועכו"ם דאיכא קראי וזה לכאורה
פשוט ע"כ ע"ש.

ודבריו כיו כשגגה כיוולא מפי השליט וביא כלכל
מפורשת בש"ע יו"ד סי' ש"ל ס"ז הפקיר
עיסחו קודם שנהגלגל וזכר זה ואח"כ גלגל או
הפקירה אחר שנהגלגל וחזר וזכר זה חייבה הפקירה
ונהגלגל בעוד הפקיר ואח"כ זכר זה פטור ע"כ,
וכוא מצוהר ברמב"ם פ"ח ובה"ג ועיין ביאור הגר"א
מצוהר דהפקיר פטור מן החלל וכבר ראינו מקשים
להמניח ה"ל ומעט כיון שצידו להפקיר קודם ליש
א"כ צידו להפקיע מאד חלש.

אבל אחר החיישנות כל מה שכתבתי ליחא דברי מחיית
מייירי צמי שכבר לש בעיסה משלו ולא הפקיר
הקמה כמ"ש כיצד מפרישין חלב צעומאח כמו שכוז
ועל המליחות שלא להפריש צעומאח לא פריך במשנה
ובדלחי יש ויש כמכ אופני שיכול לפטור עלמו ועיסחו
מן החלב ואלקיס עשכ אח כחדס ישר ולא בתחבולות.
ובזכר נמי מיושב קושיה במאירי שכתב דלכדיז עיסה
טכורכ ולהפריש ח"א ע"ש טעמו חבל בלחמ במשנה
מכדרח חדין חלב צעומאח כיצד להפריש ולא מהדר
בחר במליחות.

בגדריו הפרשת חלה בטומאה וביטול החמץ ע"י עצמו ואי הוי שלו מדין הואיל

ובקשו כראשונים דבא ר"א מחלמידי שמאי כוא דל"ל
שאלכ צבקדש ועיין צעכ"מ ורחצ"ד ועיין בגכות
מבר"צ רגשצורג ומיכו במאירי תי' דלא אמרו אין

ביצד מפרישין חלב בעומאח ביו"ע ר"א אומר לא חקרה לך שם וכו', ובגמ' פי' בעמס דר"א סבר אמרינן הואיל ואי איתחיל עלך ממנויך הוא.

שאלה חלה בפקדון מפני פסידה דפקדון אבל בחלוקה כרי
אם נשאל עליה חייב הוא להפריש על כל פנים ואין כאן
פסידה.

במחלוקת דאופקין אי ביטול מהדי דחמץ ידוע

וראיתי בשו"ת פניי סי' י"ג ח"א שילא לכניה ראיח
לשיטת הרמב"ם לפי כנוסחה שהוא לפנינו
דחמץ ידוע ח"א לבעול ובעי ציפור מדאורייתא וכצ"י
חמץ עליו צ"י חל"א דבכמח דוכתי בש"ס מבואר
דבעול מכני אפילו בחמץ ידוע ע"ש וכפניי כניה ראיח
ממחלוקת ר"א ור"י בענין הפרשת חלה ביו"ט שחל
בפסח מאי דוחק לאוקמה בכוחיל וברי בידו ליבעול
בחלוקה קודם שיחמץ ולא יעבור על כל יראה דאין לחרץ
דחלוקה לאו דידהי הוא חלוקה דכ"כ דא"כ אינו עובר עליה
כלל אע"כ עובר עליה מעטם דכוחיל ואי בעי מיחשיל
עליה וכו' ממונו ח"כ לבעול ממון דאיח ליה בכ ואל
יעבור חלוקה ש"מ חמץ דאפשר בביעור לא נפק מידי כל
יראה מדאורייתא עד שישרוף לה.

ולפענ"ד לאחר נשיקת עפר רגליו דבריו חמוכים דברי
גמרא מפורשת הוא לעיל דף ז' ע"א כיכ יושב
בביכמ"ד ונוצר שיש חמץ בחוץ ביתו מבעולו בלבו וכו'
ואמר רב אחא בר יעקב ככה בחלמ"ד כיושב לפני רבו
עסקינן ונוצר שיש עיסה מגולגלת בחוץ ביתו ומחייבה
שמה חמץ קדים ומבעיל ליה מקמי דחמץ דיקא נמי
דקחני כי' יושב בביכמ"ד ש"מ, ופרש"י דיקא נמי
דעדיין לא החמיכה דקחני כי' יושב בביכמ"ד דמשמע
מפני שאינו יכול לקום ולילך משם הוא מבעול בלבו,
ואי בחמץ גמור למ"ל יושב בביכמ"ד ואפילו כי' פנוי מה
בידו לעשות יותר כשנחה בלבו זכו ביעורו חלוקה ודאי
כשיש בידו לחקן קאי ובידו לאפותה אם כי' פנוי כוחיל
ולא החמיכה עדיין וכו' ע"ש.

א"כ מבואר בחילוק בין חמץ גמור לנוטל חלה מעיסה
שאכתי לא נחמל שבידו לחקן שלא חמץ ודאי
נריך לעשות לה חקנה כפי שאפשר ולא לבעול ולהביאה
לידי חימוץ.

קשיית דפניי מבוארת במאירי ופ' המכתב

איברא דקושיה בגאון בעל פניי מבוארת במאירי כאן
ובס' המכתב שהקשו ח"א שיפרישנה ויבעלנה
קודם שחמץ כמו שאמרו בפרק ראשון דף ז' ע"א
בחלמ"ד כיושב לפני רבו אין זה כלום שברי משכפריש
אינה שלו כדי לבעול ואם מפני שיכול לישאל עליה כרי
אם נשאל אין כאן חלוקה וחזרה לעיבול ועוד שאין כוחיל

זכ נאמר לבעמיד ברשותו מה שאינו שלו וא"כ שיחננה
לכ"כ וככ"כ יבעלנה אפשר שאין כאן כ"כ מלוי ויש לחוש
שעד שהוא מחזר אחריו חבא לידי חימוץ וע"ש מה
שכאריך בזה ובקשה עוד שברי בידו לכניה עיסה
אחרת עכור ויעול ממנה כשיעור כליה לבעול
ולעכור ויכרפנה על ידי חוץ של פחות מכחיל מן
העמל, ועיין לעיל בסמוך מה שכבאחי בשם הכלל בו
וכשחא נראה דגם דעת המחירי כן ועכ"פ זכ פניי
לקושיה בראשונים ז"ל ועיין עוד מבר"ם חלוקה מה
שתי' ובס' אור חדש כאן ודו"ק.

קשיית השאג"א דיקרא לה שם קודם שתאפה

ר' אליעזר אומר לא חקרה לה שם עד שתאפה. ובקשה
בשאג"א סי' ע"ז דיקרא שם קודם שתאפה ויבעלנה
או יפקירנה קודם שחמץ וכו' לא עבר חלוקה ויראה ותי'
דלא מכני כאן דיבעול כישראל לבעול דהא אין לו בכ
חלוקה עובת הנאה וכיון שאינו ממון אין ברשותו ויכולתו
לבעול ולפקירו.

אם יכול להפקיד ולבטל המודה

ובמקור חיים סי' חל"א בקשה דהא מבואר בערכין
(דף כ"ח ע"ב) דיכול להקדיש ולהחריש
העובד"ג שיש לו בקדשים וכ"ש שיכול להפקיד ולבעול
העובד"ג ולמד מזה דכל קנין הנחשם בדיבור כגון בקדש
והפקד מופיל בעובד"ג ובס' באר אברהם כאן חמץ עליו
מחשו' מכריע ח"כ סי' כ' שר"ל ללמוד כן מהכח
דערכין כנ"ל ומסיק דשאני כהם דמפיק לה מקראי
וא"כ אברהם דוק מינה דכלל קרא לא כיכ בקדש חל
על דבר שיש לו רק עובד"ג וכי תימא נילף מינה בקדש
שאני עכ"ד. מבואר כשאג"א דכל שאין לו בו חלוקה עובד"ג
אינו בידו לשאר דברים. ועיין ר"ן נדרים (דף פ"ב).

תפס בדין כל דא"ל והקדישו

וברא נראה לפרש בא דקיי"ל כל דא"ל גבר ונחלקו
בראשונים ז"ל אי תפס אחד ואח"כ בא כשני
וחזר ותפסו אי מכני ליה או לא עיין רא"ש ריש ב"מ
ומיכו דעת כמה ראשונים דאי חזר ותפס תפס וקיי"ל
בדבר שדינו דכל דא"ל גבר שאם הקדישו בזמן שהוא
בידו כרי זו מוקדש ולכאורה למכ הוא מוקדש כיון
שיכול חזירו לתפסו מידו כרי אין זה חזקה ממון שלו
וכרי קיי"ל שניהם אינם יכולים להקדישו זכ לפי שאינו
שלו וזה לפי שאינו ברשותו ומיכו להכיל אחי שפיר
דכיון דכל זמן שהוא ברשותו כרי יש לו עובד"ג בחפץ זה
ועושה בו כרצונו רק שכשני יכול לתופסו חלוקה כי כן

שפיר חל עליו כקדש וכיון שחל עליו כקדש שוב אין כשני יכול לחופסו ושפיר מיושבת קושיתו דמלי לכהדיס אפילו למ"ד חופס וחוזר וחופס.

א' מציתין למילף מהקדש דמורה"ז ממון

ובעיקר קושית בחר אברהם המקו"ח כי כנראה לפענ"ד דכחור"ד ס"ל דאכ"נ לא ילפינן מהקדש לכל מקום חלל דזכ דוקא כיכא דלריכין קנין בגוף כחפץ ודבר כלריך קנין ליכא למילף דלא דמי להקדש חבל ביעול וכפקר שכו"ח נמי דדיבור וכו' כהקדש שפיר ילפינן מיכא וזכיון דייק מהקו"ח שם דכא דנחלקו אי עוב"נ ממון כיינו אי חשיב קנין בגוף כחפץ חבל הנהפס דדיבור כגון כקדש וחרס וביעול וכפקר מופיל בעוב"נ וכמעטין בדברי מהרי"ט ח"ב סי' כ' שם ד"כ ובספק כשני שכתב וז"ל וכאי נמי עוב"נ) כנאכ כוא מ"מ חייב חסובכ ממון להקנותה בקנין סודר ולא באגב דלית זכ משאכ כנכ דלא דחא חלא מעטס דלית זכ משאכ ולכן חייב חסובכ ממון לענין קנין סודר או אגב חבל לענין ביעול וכפקר ככ"נ דחשיב שלו, ועיין עוש"ט ח"מ סי' רע"ו זכג"כ דעוב"נ חייב ממון ואינו נקנכ בחליפין ובכגמ"י פ"כ ממחנכ כוכא זכ"י ח"מ סי' קל"ו כתב דעוב"נ חייב נקנכ אגב קרקע ועש"ך שם שחמכ ע"ז ומסיק דאפי' עוב"נ חייב ממון מ"מ לענין חליפין ואג"ק כוי ממון ועיין רמב"ם פ"א מהמע"ש כ"א.

מורה"ז כשהוא תחת ידו הריא ממון

איברא דכש"ך ח"מ סי' רע"ו בעלכ דכא דנחלקו אי עוב"נ ממון לענין ירושכ וכן אפילו כוא עלמו אי יכול לכו"ל מיד אחרים כיינו דוקא חס כחפץ וכעוב"נ שיש לו כוא ביד אחרים וכוא לריך לכו"לאו או ליורשו ככ"ג נחלקו אי עוב"נ ממון חבל כל זמן שכוא תחת ידו לכ"ע עוב"נ שלו ומכ שכ' מוכר"ס דכמו שאינו יכול להוריש כך אינו יכול ליחנס כביאו ד"מ כיינו חס כוא תחת יד אחרים ח"י לכו"לאס מידס וליתנו לאחרים חבל חס כוא תחת ידו יכול ליתנו לאחרים לחלקן למי שירלו ודו"ק, ולפ"ז בחלכ נמי שפרישכ כיון שכוא תחת ידו כרי כוא שלו ויכול להפקיר וכדורא קושית כשאג"ח.

לאחר הדפדפשה לא הריא תח"י ואין לו פה מורה"ז

ונראה לומר דידוע מחלוקת כראשונים ז"ל אי כפרשח תו"מ וחלכ ונחניכ חד מלכ כוא או חרי מלכ ודעת כחוס' וכרמב"ן ועוד דכפרשכ מלכ זפני עלמכ ונחניכ מלכ זפני עלמכ ושיעט כרמב"ם ועוד דמלכ

אחת כוא, ומעטכ לא מיבעיא למ"ד דכפרשכ ונחניכ מלכ אחת חייב יכול לבעל ולכפקיר לאחר כפרשכ שכרי אכתי מחוסר נחניכ שכוא מלכ אחת חלא אפילו לכחוס' דשחי מלוות כן נראה לומר דכגס דכתב כש"ך דעוב"נ מקרי שלו מ"מ דוקא בדבר שפיקר כחפץ כוא עוב"נ שלו חבל כיכא דכחפץ שייך לאחרים וכוא יש לו זכ רק עוב"נ אף דכוי שלו מ"מ חייב בידו לבעל או להפקיר חפצו של חזירו שכרי זעלס חייב לו זכ רק עוב"נ וכחפץ שייך לאחרים כנלפענ"ד.

ולפי"ז אחי שפיר ח"י כשאג"ח לביעול כחמץ או יפקיר מעטס עוב"נ שיש לו זכ ח"א כיון דחייב אדם מפקיר ממנו של חזירו אפי"פ שיש לו זכ עוב"נ כנאכ וא"כ כיון דמיד לאחר כפרשכ של חלכ נעשית ממנו של ככן וכאוכלכ חייב עליכ אף שיש לו זכ עוב"נ מ"מ זכביל כעוב"נ שלו חייב יכול להפקיר ממנו של חזירו ורק משום כואיל ואי זעי מיחשל ואז נעשכ שלו ככל וק"ל.

א' מהני ביטול בלא ביעור לעיסה שעתידה להחמיץ

ודעת כפר"ח סי' תנ"ז ג"כ כקשכ כקושית כשאג"ח הנ"ל וח"י דמ"מ מדרבנן לא סגי בחקנכ זו שאמרו שאין מופיל ביעול זלא זיעור ואחר נשיקות עפרות ידיו דבריו כקדושים לריכין זיאור חדא דדא גופכ לאו כ"ע כוא וזירושלמי כביאכ כא"ז כתב דמפקיר אדם חמלו קודם כפסח ע"מ לזכות זכ לאחר כפסח (עיין ח"ז סי' רמ"ו) ושרי אפילו זאכילכ, עיין ירושלמי פ"ע דשזעו"ת כ"ד ר"ג אומר וכו' וזפ"י ר"ש משאנך, חמנס כד"מ חו"ח סי' חמ"כ חמכ עליו, ועיין מג"ח סי' חמ"כ וזרמב"ם פ"ע מ"כ דשזעו"ת ר' יוסי אומר, ועיין ספרי משכ כלכות ח"ג סי' קט"ז וח"ו סי' ז"ח, ולפי"ז לכאורכ י"ל דסגי אפילו דרבנן עכ"פ לכני פוסקים דמופיל.

ולפענ"ד כרי כחזנו לעיל דכא דחינו מכני ביעול כיינו שכבר כיכ חמץ קודם כפסח חבל עיסכ שעדיין לא נתחמלכ לבעל כדי שלא יעשכ חמץ זחוך כפסח לכ"ע מופיל בביעול שלא לעבור, וגמ' מפורשכ כוא פסחים דף ז' ע"א כ"י יושב זכית כמדורכ וזכר שיש חמץ זחוך זיחו זבעלו זלכו אחד זכח ואחד יו"ט, זשלמא זכח משכחת לכ כגון שחל ארבעכ עשר לכיות זשכח חלא יו"ט זחר איסורא ומשני אמר רב אחא זכ יעקב ככא זחלמיד יושב לפני רבו פסקינן וזכר שיש עיסכ מגולגלת זחוך זיחו ומתיירא שחא חחמוץ קדים ומבעל ליכ מקמי דחחמיך דיקא נמי דקחני כ"י יושב זחוך זיכמ"ד ש"מ ועיין ש"ע חו"ח סי' חמ"ד ס"ח

וצע"ז שם וא"כ ככה נמי יכול לצטל וצמולאי יו"ע
 ישרפנו ולא יעבור צ"י וצ"י וזכ מותר אפילו לכתחילה
 ככ"ג, ול"ע. ואולי דס"ל להפרי"ח דאפ"כ רק בשכנר
 כ"י לו עיסה יכול לסמוך על זכ וכמ"ש כ"י יושב בבית
 המדרש וזכר שיש עיסה מגולגלת בחוץ ביתו ומחייבה
 שמה תחמין קדים ומצטל אבל לעשות עיסה לכתחילה
 ע"מ כן לא עושין ול"ע.

רש"י ד"כ כ"לד מפרישין, או להאכילם לכלבים, פיין
 תו"ע כאן וח"ס ח"ח סי' קנ"ח ורש"י לעיל כ' ע"ב
 וצ"ל כ"ז ע"ב ומכ שפסקו בחוס' שם ד"כ ועל
 כחלה, ועיין מה שזיינתי לעיל על בגליון כ' ע"ב.

להאכיל תרומה ממאה לברכה לקיים מצות ביעור

רש"י ד"כ כ"לד כחצ ונשורפכ או להאכילם לכלבים
 ח"ח שאין שורפין קדשים צו"ע. ולכאורכ ל"ע
 להאכילם לכלבים בלאו כ"י חסור דאין מאכילין
 תרומה עמאכ לבכמה, וברע"ב צפי' כמשנכ כחצ ג"כ
 ולהאכילם לכלבים ח"ח שאין מצערין קדשים צו"ע
 וצו"ע חמכ עליו דלא אישתמיט חנא בשום דוכחא
 למחני דרשאי להאכיל לבכמה חלל כרשיני תרומה משום
 דאין רחויים לאדם ואי תרומה עמאכ נמי מותרת
 לבכמה כואיל ואינו רחויכ לאדם כוכ ל"כ לאשמעין,
 עוד כקשכ מדחנן צמ"כ פ"ק דתמורה דתרומה עמאכ
 צשריפכ ומדליקין צפת ושמן של תרומה ופי' ברע"ב
 לאשמעין דמותר להאכיל לבכמה וצחוס' צפ"ג דצי"ל
 דף כ"ז כצי"ל ראי' לפרש"י מדאמרין צפסחים תרומה
 חמץ מריכ לפני כלבו ודחו ראי' זו דכחם מיירי משום
 ביעור חמץ וקודם חיסורו ע"ש.

ועל"ה צדעתי דודאי כמאכיל תרומה עמאכ לבכמה
 חסור אבל כרולכ לבער תרומה עמאכ ונחתו
 לבכמה צצביל לבער כוי ביעור ודמות וראי' לדברי
 מ"ש בצע"מ צאכל חמץ ע"פ אחר חלות דחסור לכ"ע
 ואפ"כ כחצ בצע"מ דאי אכיל ל"כ מיכל משש שעות
 ולמעלה עד כערצ אינו עובר צאכילתו שאין לך בשצחכ
 גדולכ מזו וכרצ"ד כשיגו וכתבו כאחרונים דלדעת
 צע"מ אפילו לכתחלה מותר לאכלו כדי להצציתו ע"ש
 וצו"ח (צ"י ח"ח סי' קפ"ו) וצמשת כעמרמי
 כארכתי קלת שם ולפ"ז י"ל דכ"י נמי ודאי להאכילו
 לשם אכילת חסור אבל לענין ביעור כו"ל צכלל ביעור
 ומותר ודו"ק.

ביעור תרומה ממאה אי דוקא בשריפה

ומידו שינויה דחיקה כוא ולכן נלפענ"ד לפמ"ש רש"י גס
 לעיל דף כ' ע"ב צכצחח חמץ ד"כ ש"מ דמוקי

לכ כרבי יכודכ דאי כצצחחו צכל דבר סצירה ל"כ
 לוקמוכ צו"ע ויצערנו צדבר אחר, יאכילנו לכלבים או
 ישליכנו לים וכקשו כמפרשים כא חסור צכנאכ וכיאך
 יאכילנו לכלבים וכחצ צו"ח ח"ס ח"ח סי' קנ"ח דרש"י
 ור"ן פליגי צכצרה דצחרומכ לא כתיב ציעור צחרוכ
 חלל אחז"ל כשם שמו"כ לשרוף חת כקדשים כך מ"כ
 לשרוף חרומכ ואמר רחמנא שלך חכא לכסיקכ חחח
 חצצילך וס"ל לרש"י דלא ילפינן מקדשים חלל לבער מן
 כעולם אבל לאו דוקא שריפכ ככרי צאיסור כנאכ נמי
 לא דמי צשעת ציעור דקדשים צשעת ציעור חסכצ"י
 וחרומכ מותרת וכר"ן ס"ל דודאי צאיסור כגורס
 לתרומכ שתיאסר שאינו מעטס קדושכ כגון חמץ לא
 צעינן שיכ"כ כעין כקדש ממש וסגי להריכ לפני כלבו
 אבל חיסור עומאכ שמחמת קדושאכ כוא צוכ ילפי'
 דומיא דקדשים ממש שריפכ דוקא ולא לפני צכמחו
 ע"ש, ולפ"ז רש"י לשיטתו דס"ל דמותר להאכיל לבכמה
 לבער תרומכ חלל דמ"מ צו"ע חסור משום דאין
 שורפין קדשים צו"ע וכיון דצחרומכ שריפכ לאו דוקא
 כו"ל צכלל שורפין.

חילוק בין בהמתו לברכה דהפך

עוד נלפענ"ד צדיוק לשון רש"י שכתב או להאכילם
 לכלבים וכ"כ ברע"ב ולהאכילם לכלבים ח"ח ויש
 לדייק דאמר לכלבים ולא אחר כלצו כלשון ומרילו לפני
 כלבו וכ"י נראכ לומר שכרי כחוס' כקשו צד"כ לא
 חקרא לכ שם תרומכ עמאכ שיכול ליכנות ממנכ צשעת
 שריפכ אמאי אין שורפים כמו שמוחר לכדליק שמן של
 חולין ותי' ריב"ח דשמן של חולין מותר לכדליק לכנאחו
 כמו שמוחר לאכול אבל תרומכ עמאכ דחסור צכל
 ככנאחו נמלא שכתצער ח"כ להנאכ חלל לשם מלות
 שריפכ חלל שכתורכ לא כקפידכ חס יכנכ ממנכ
 צשעת שריפכ לכך ח"כ דוחכ יו"ע ע"ש, ולפ"ז חקשכ
 כיון דתרומכ חסורכ צכל ככנאחו כיאך נחתו כלצו
 כא נמי כנאכ כוא וכנאח של כלוי חסור צכל ככנאחו
 ואפילו נימא דזכ נמי צכלל ביעור אבל אכתי חסור
 להאכיל לבכמה משום שיש לו כנאכ ואין לומר דעכ"פ
 מותר ליכנות צשעת שריפכ דכא דכתורכ לא כקפידכ
 חס יכנכ ממנכ צשעת שריפכ דוקא שריפכ אמרו ולא
 שאר כנאחו ח"כ חסור ליחנכ לכלבו חלל די"ל דדוקא
 לכלבו אבל לכלצ כפקר שאין לו כנאכ ככ"ג ככ"י
 דמותר כיון דכתורכ לא כקפידכ על שריפכ דוקא חלל
 שצריך לבער מן כעולם ושלל ליכנות צכנאכ של כלוי
 חלל כששרפכ ואתי שפיר דיוק לשון רש"י וברע"ב
 שכתבו ולשורפכ או להאכילם לכלבים ח"ח ולכלבים
 כיינו כלבים של כפקר שאינם שלו דלכלבו חסור משום
 דיש לו כנאכ וק"ל.

דף מ"ז ע"ב

במתיא דהואיל, חמץ בעץ אי מבטל

בהואיל קמפלגי דר"א סבר וכו'. עיין שו"ת פניי סי' י"ג שחמץ דמ"מ יבטל קודם שיחמץ ולא יעבור בביי וביי, ודייק מינה ראייה לשיטת הרמב"ם ז"ל דחמץ צעין ח"א לבטל ועיין מאירי כאן שהקשה כל הקושיות שהקשה הפניי וחי' באופן אחר וזכר הפניי לכיון לאחד מהראשונים בקושיותיו, אלא דא"כ אין ראי' גם להרמב"ם מחי' כנ"ל.

איברא דבעיקר ראיית הפניי דחמץ צעין אינו יכול לבטל לפענ"ד ל"ע דהרי כאן מיירי כשעדיין לא

במתיא דהואיל ואי בעי מיתשיל, וביאור אי אליבא דב"ש ור"א מהני שאלה בהקדש וחלה

מ"מ אין מוליכין מתנות לבחן ביר"ש

ומה שנראה עוד לומר לפי דעת הכל"ח הבאחי לעיל אבא דאמרו ב"ש צינא י"ב ע"ב במשנה דאין מוליכין חלב ומתנות לבחן ביו"ט ופי' הכל"ח בטעם דכיון דעד שלא בא ליד כהן לא נגמר ההקדש ועיין לעיל מה שבבאחי מחלוקת הפוסקים אי הפרשה ונתינת כוכ מלוא אחת או ב' מלוות. ועיין שערי ליון יו"ד מהד"ח על הנוצרי סי' ר"א ונחום' רי"ד סופ"ק דקידושין ורמב"ן לס' במלוות בהשג' שורש י"ב ומל"מ פ"ו מהל' מתנות פנינים. וי"ל דלכ"ע לא כוכ אלא מלוא אחת וא"כ עד שלא נתינת לבחן אכתי לא נגמר ההקדש וא"כ י"ל דלכ"ע בא דלא מועיל שאלה להקדש ביינו דוקא בהקדש שנגמר מיד אבל במתנות ככונס שלא נגמר ההקדש עד לאחר נתינת שפיר דמועיל שאלה והסבירא לזכ דדוקא בהקדש שנגמר כולל באמירה גמר ומקני בכל אופן וכבר ילא מרשחו כאילו בא ליד גזבר, אבל מתנות ככונס שעדיין מחוסר נתינת לא גמר ומקדיש עד שיחוו לבחן ואנן ס"ל דהפרשה ונתינת כוכ ב' מלוא ומיד שהפריש חל הנתינת ואפ"כ מועיל שאלה.

שאלה בהקדש שעדיין לא בא ליד כהן אי מהני

עוד צו שלישיכ לפי שיטת הר"א ממין הביתו הרא"ש מדרים נ"ט (הבאחי בסמוך) דלהקדש מועיל שאלה אפילו לאחר שבה ליד כהן וא"כ י"ל דס"ל לב"ש דדוקא לאחר שבה ליד כהן אינו מועיל שאלה אבל כל שלא בא ליד כהן מועיל שאלה אפילו לב"ש דנתינת דגא ובי"ה מוסיפין דמועיל שאלה לעולם אבל אחי נימא דלכ"ע אינו מועיל כלום ובבן. והגם כי ידעתי כי הרו"כ לדחות יש בידו מ"מ כחצתי כן עכ"פ לשיטת היראים ז"ל. ולפ"ז אחי שפיר שברי ר"א מחלמידי שמאי וא"כ ס"ל

וחבא כהואיל קמפלגי דר"א ס"ל כהואיל ואי צעי מיחשל עליה וכו'. חימך שכרי ר"א ס"ל צערכין דף כ"ג דאין נשאלין על ההקדשות וא"כ איך ס"ל כהואיל אי צעי מיחשל. וראיתי במאירי כאן שהקשה כן וחי' שיש לחלק בין חלב לשאר הקדש וכן חי' כש"ך קושיא זו מדנפשיה.

דב"ש הקדש במחשבה מועיל שאלה

ועיין בית ילחך ח"ח סי' פ"א חות ב' מה שחמץ אש"ך דא"כ איך למדו צנזיר דכמו שאין שאלה בהקדש אין שאלה צנזירות שמה צנזירות דומה לתרומה ולא להקדש וע"ש מה שחי', ולא ראה בבית ילחך שגם במאירי חולק כש"ך וחי' ע"פ שיטת ר"ח ב"ב ק"כ דדוקא הקדש בדיבור ס"ל ב"ש דאינו מועיל שאלה אבל הקדש במחשבה מועיל שאלה והעלה דלר"א אין להפריש ביו"ט חלב רק במחשבה וממילא אחי שפיר דס"ל כהואיל וצעי מיחשיל.

ודגא אף שדבר חמץ פי' מ"מ אכתי תקשי לרש"י כאן שפי' דעל כל נדר והקדש ותרומה הקדוש באמירה הפס יכול לישאל לחכם ומשמע דאפילו הקדש שהקדיש באמירה פס מכני שאלה לר"א שכרי כחץ מפורש הקדוש באמירה הפס אפילו הכי מועיל שאלה לר"א וא"כ הדרה קושיא לדוכחא לרש"י עכ"פ וגם לחי' במאירי וכש"ך אכתי לא מיושב לרש"י שכרי ראינו דרש"י לא ס"ל כחלוקם ז"ל. וקנא חמרה לישב לפמ"ש רש"י בסמוך דף מ"ח דלא גרים לר"א כהואיל וצעי ומיחשל ולא גרם לר"א דס"ל כהואיל ע"ש והמפרשים חמכו עליו אבל י"ל דרש"י הכריחו ליגרום כן כדי שלא תקשה לו מדרי"א אדר"א.

נמי דאין שאלכ צבקדש ומיכו כיינו דוקא צבקדש שכבר
 צא ליד כהן צאל כל שלא צא ליד כהן מועיל שאלכ
 אפילו לצ"ש ואחי שפיר דכח צאלכ שלא צא ליד כהן
 פריך שפיר כינא מפרישין ומשני דכחיסור מעטס כואיל
 וצעי מיחשל. וקנא לצ"ע מגמ' ערכין כ"ג ע"א ר"א אומר
 לכשיגרשנה וכו' ע"ש ודו"ק.

האופה מיו"ט לחול, ובמקום דהואיל

האופה מיו"ט לחול רב חסדא אמר לוקב רבא אמר
 אינו לוקב ר"ח אמר לוקב לא אמרינן כואיל
 ומקלטי ליה אורחים חזי ליה רבא אמר אינו לוקב
 אמרינן כואיל. עיין לקמן בסמוך מש"כ לחקור צעטס
 כואיל ואיזכ סצרא יש לו מדברי הראשונים
 וכאחרונים.

באובל נפש לא אסרה תורה כלל המלאכה ביו"ט

ובינותי צספרים ומלאחי צמגיני שלמא צילא י"צ
 דכעטס צזכ דצאוכל נפש לא אסרה חורב כלל
 ולא כוכ צכלל לא חעשכ כל מלאככ כלל ומכחי עעמא
 כתצ צמחוך דלא שייך לחלק צין לריככ ללא לריככ דכח
 על אוכל נפש לא נכתצ כלל כלאו דלא חעשכ כל מלאככ
 ולפ"ז כל שנכלל צכלל מלאככ אוכל נפש ליכא צזכ לאו,
 וצשו"ת שו"מ חלק ראשון מ"ח סי' ס"צ כוכיח כן מש"מ
 דצאוכל נפש לא שייך כלל בל"ת ואך אשר יאכל לכל נפש
 כוא רק לסמינא צעלמא ולפ"ז חי' קושית כ"כ דכצער
 שאינו רק מכשירי אוכל נפש מלן דכותרכ ולעמ"ש
 כשיעכ ישנכ ח"כ שפיר מותר גס כצערכ ואמרינן
 מחוך ע"ש וכמג"ש כתצ דכיינו עעמא דמחוך וכיינו
 עעמא דכואיל ע"ש.

ולבאורח מלינו כעין זכ לרש"י צרכות דף כ' לענין
 עומאח ככנים לז' מחים ולמח מלוב ככתצ
 דאין זכ ענין של דחיה של עשכ דוחכ ל"ת חלא שמן
 כחורכ מעולס לא נאסרו ככנים ולא נאמרכ עומאח
 ככנים על ז' מחים ע"ש וצחוס' כקשו עליו דח"כ נימא
 ככי צכל עשכ דוחכ ל"ת דככ"ג לא נאמר איסור לאו
 חמנס כרמצ"ס ורשצ"א ועוד ראשונים מיישצים שיעת
 רש"י, ועיין ר"ן גאון שכת קל"ג אימור דאמרינן וכו' כי
 חזכרכ של לאו צמקוס שיש עשכ נגדו על חנאי נאמרכ
 שצמקוס עשכ לא נאמרכ ע"ש צאריכות, ומצואר דעחו
 ז"ל דכל עשכ דוחכ ל"ת כוא צגדר של כיחר ולא דחוי'
 כי ככ"ג כלאו לא נאמרכ, וח"כ ככ"ג לענין מלאככ
 יו"ט צאוכל נפש עכ"פ יש לומר כן לכמג"ש וכשו"מ.

אלא דלפעניד דברי כמג"ש וכשו"מ ל"ע ממכילתין דף
 מ"ח דח"ל ר' זירא לר' ירמיה כיכי חקצכל

דחנינא אמר ליה ר' יכושע לדצריך כרי כוא עובר משום
 לא חעשכ כל מלאככ ושאחיק ליה ואי איחא נימא ל'
 עעמא דידי משום כואיל וכו' ומעמכ אי נימא דצאוכל
 נפש לא נאמר כלל לאו דלא חעשכ כל מלאככ ח"כ מאי
 אמר ליה ר' יכושע לדצריך כרי כוא עובר משום לא
 חעשכ כל מלאככ כח לא נאמר לאו דלא חעשכ כל
 מלאככ כלל צאוכל נפש ול"ע.

עוד קשכ ממכ שכצאחי לעיל דברי מכרי"ו צדינים סי'
 נ"כ כציאו כרמ"א ח"ח סי' תקכ"ז ס"כ דמי
 שמעמכ ציו"ט חסור לצכל לישראל אחר שמוחר לאוכלס
 כיון דלדידיכ חסור ואי נימא דליכא לאו של מלאככ
 אוכל נפש כלל צמלאככ יו"ט מ"ש מחעמכ מאינו
 מחעמכ. גס ל"ע קנא דח"כ אחאי לאחר סעודתו חסור
 לצכל כ"א מעטס כואיל נימא דמוחר דכרי ליכא לאו
 כלל צאוכל נפש ל"ש חכל ול"ש לא חכל וכנס דזכ יש
 ליכצ קנא דמ"מ חכמים גזרו צו משום עירחא ול"ע.

אי אהלינן דקולא או דחומרא בגדי דהואיל

ואשר נראכ דראיתי צעלי קרנים נחלקו צדבר רבינו
 כצעכ"מ צמכילתין צד"כ איחמר כתצ דרצכ
 אע"ג דפליג לענין מלקות מודכ כוא דלכתחלכ אין לו
 לאפות וצפ' חמיד נשחע אמרינן דרצכ איח ליה כואיל
 אפילו לקולא כיכא דלא מחוסר מעשכ וכיכא דמחוסר
 מעשכ לית ליה כואיל ואפילו לחומרצ ורב חסדא איח
 ליה כואיל לחומרצ אפילו כיכא דמחוסר מעשכ ולית
 ליה כואיל לקולא אפילו כיכא דלא מחוסר מעשכ כגון
 ככנסת אורחים ציו"ט שאין זכ מעשכ, ועוד מחלק צין
 מחוסר מעשכ צצעלים כגון ערלכ צזכ פליג רב חסדא
 חכל צמחוסר מעשכ צגוף כצצכ כגון כגרלכ אפילו רב
 חסדא מודכ דלא אמרינן צכ כואיל וכאריך שס.

וחמלאמות לאחר שכאריך לכקשות אשיעכ זו ולישצ
 קושית כצעכ"מ כתצ וז"ל ועוד אי כואיל
 דינא כוא מאי שנא קולא מחומרצ כח כל צדאורייתא
 ל"ש לקולא ול"ש לחומרצ אעו כואיל ספיקא כוא דלימא
 לחומרצ וכו' עד חלא מיכו כיון דאמסקנא צריש
 שמעתין אוקמא לפלוגתייכו צאזכרת חמץ צכואיל קס
 ליה ר"א דלא כרב חסדא דאילו לרב חסדא ל"ל כואיל
 ואע"ג דשכיחי אורחים ואילו לר"א אפילו צשאלכ
 דלריככ נמי אחרים ג' שיודעין לפתוח צפתחי נדרים ולא
 שכיחא איח ליה ול"ש לקולא ול"ש לחומרצ כדפרישית
 וכו' וכלכתא כוותיכ כיינו דשרא רב קמחא דצני חילא
 משום ינוקא ל"ש למאן דאיח ליה ינוקא ל"ש למאן דלית
 ליה ודרצכ ורב חסדא נמי לאו משום דליכא אורחין
 קמן פליגי חלא צכל כואיל שאין דעחו לכך פליגי וכו'
 ע"ש.

גדר הו"א מדין ס"א או גז"ח

איסור מלאכה ביום ו' לוקה ואי הו"א עשה ולי"ת

עוד כחז שם בבית ילחק לפמ"ש ריע"א דאף לכרמזים דס"ל ספיקא דאורייתא מכ"ח לקולא רק צם' ל"ח חבל לא צמפק עשכ ול"ל דרצב ס"ל דיו"ע ל"כ רק ל"ח וצ"כ מיישצ קו' חוס' ד"כ כחישכ דכרי יו"ע עשכ ול"ח ואין עשכ דוחכ ל"ח ועשכ וחי' כיון דבגמ' מקשכ לרצב דאמרינן כו"חיל וכעעס דס' מכ"ח לקולא וע"כ יו"ע ל"כ רק ל"ח דצם' עשכ מכ"ח לחומרא, וצ"כ מיישצ קושיא כחוס' דא"כ צעלח כל מלאכת שבת כו"חיל וחי' לחולק מסוכן דצצח דס' חיוב מיחכ לכ"ע אסור מכ"ח וחי"צ מלקות ומיחכ צנחכוון לאיסור ע"ש.

ולאחד בקשה סליחכ מעלמותיו כקדושים גם צכא דצריי תמוכים חדא צמכ שר"כ לומר דרצב לא ס"ל יו"ע כוכ עשכ ול"ח כמעין צסוגין ירחכ דאין לומר כן חדא דכרי רצב כר"א ס"ל ואנן קיי"ל כר"א ור"א ודאי ס"ל דיו"ע כוי עשכ ול"ח וא"כ גם רצב ס"ל כן ועוד דאי חימא דרצב ס"ל דיו"ע לא כוכ חלל ל"ח א"כ כה דאמרינן כו"חיל חינו חלל משום דדוחכ ל"ח חבל למ"ד דיו"ע כוכ עשכ ול"ח ככ"י דלא אמרינן כו"חיל א"כ לדידן דקיי"ל דיו"ע כוכ עשכ ול"ח ככ"י דלא אמרינן כו"חיל וזכ חינו דכרי חנן קיי"ל כרצב דאמרינן כו"חיל, וע"כ דאמרינן כו"חיל חפילו כוכ עשכ ול"ח, ועוד מדשלח ליכ רצ חסדא לרצב ציד רצ אחא מדחנן יכ חורש חלס אחד וחייצין עליכ שמוכ לאוין ואחד משום יו"ע ואי אמרינן כו"חיל אחרישכ לא ליחייצ ומשני רצ פפא צאצניס מקורזלות לישיני כה מחניחין ס"ל דיו"ע עשכ ול"ח ורצב ס"ל דיו"ע לא כוי חלל לא חעשכ וגם חקשכ ליכ לרצב ממשכ מפורשח וכצן וי"ל, גם מדאמר רמי צר חמא כה דרצ חסדא ורצב מחלוקת וכו' ואיפלוגו צכ רצ פפא ורצ שישא ור' ירמיח ורבי יירא ואמאי לא חילקו צין מ"ד דס"ל יו"ע עשכ ול"ח לרצב דס"ל דלא כוי חלל ל"ח וודאי דאין לומר דכל כוי ס"ל דיו"ע לא כוי חלל ל"ח וז"פ.

עוד חני מוחיב חיובחא כלפי שונאי כגאון ז"ל מגמ' צילכ דף ח' ע"צ חלל חמר רצב אפר כירכ מוכן לודאי ואין מוכן לספק וכו' עד סוף סוף יו"ע עשכ ול"ח כו"ח ואין עשכ דוחכ ל"ח ועשכ חלל חמר רצב וכו' ע"ש וכרי מבחר דרצב ס"ל דיו"ע עשכ ול"ח כו"ח מדפריך מיכ לרצב וע"י משני רצב צאלח וכן חמח צנגליון שם מלאחי ס"א רצב צמקוס רצב חבל צר"ח וצגירסא דידן וכן צכל כספרים כגירסא רצב עוד יכ כרצב רחיות ודצרי כגאון ל"ע"ג.

ומעתה נחזור לדידן דלדצרי כמלחמות דכו"חיל דינא כו"ח מוצן שפיר קושיא כחוס' ד"כ כחישכ

וחמציין דצצריכס ז"ל ירחכ ציחור מחלקותם צענין כו"חיל כו"ח כך, דדעח צעכ"מ כנרחכ דס"ל דכו"חיל כו"ח ענין של ספיקא דאורייתא ולכן ר"ח ס"ל דחזלינן לחומרא ורצב ס"ל לקולא לענין מלקות ולכן מחלק נמי צין מחוסר מעשכ לחינו מחוסר מעשכ וצין מחוסר מעשכ צגוף כצעליס דכיינו שכו"ח צידו וצין מחוסר מעשכ צגוף כצח כגון כגרלכ דכיון דכו"ח ענין של ספיקא דאורייתא ממילא חלוי כל שכספק קרוב יותר או רחוק יותר ונמלא דענין כו"חיל כו"ח ענין של מליחות וצכא נחלקו דר"ח ס"ל דלחומרא ורצב ס"ל לכקל וחילו לדעחו מחלוקת ר"ח ורצב כו"ח מחלוקת כרמזים וכפוסקים דרצ חסדא ס"ל ספיקא דאורייתא מכ"ח לחומרא ולכן חינו ס"ל דין כו"חיל ורצב ס"ל ספיקא דאורייתא מכ"ח לקולא ולכן ס"ל כו"חיל וכמ"ש דליכא מלקות משום דליח ציכ איסור דאורייתא רק דלכחלכ אסרו רצבן זכ נרחכ דעח צעכ"מ.

אמנם דעח כרמזין ז"ל נרחכ דכו"חיל גז"כ ומכ"ח שכחירכ כחורכ לצשל ולעשות מלאככ צמקוס שיש לומר כו"חיל ואף שכו"ח דרש רחוק מאד וכמעט חינו צנמלא ואף שלא יצא חורח לעולם מ"מ כיון שכו"ח דבר שאפשר לצא לעולם מותר כו"ח וכמו שכחצ שם וז"ל שלדצרי ככל חין כו"חיל חלל דצבר שאפשר שיצא לעולם וכיון שדצרי רחוי לצא כו"ח אף שעכשיו יודע שלא יצא מ"מ מודכ כו"ח דמותר צין לקולא וצין לחומרא וכמ"ש שם עוד דכלכחא כווחיכ דרצב וכיינו דשרא רצ קמחא דצני חילא משום ינוקא ל"ש למחן דחית ליכ ינוקא ול"ש למחן דליח ליכ ודרצב ורצ חסדא נמי לאו משום דליכא חורחין קמן פליגי חלל צכל כו"חיל שאין דעחו לכך פליגי ע"ש שכחריך.

צ"ע דשו"ת בית יצחק ש"א מצא מי שדבר בסברא דהו"א

ומכאן קשכ לי מכ שרחיחי צשו"ת צית ילחק חו"ח ס' פ"א חות ז' שכחצ דצגוף כסצרה דכו"חיל לא מלאחי מי שדיצרי לכצין כסצרה וחולי ס"ל דסדאור מכ"ח לקולא ומשו"כ מדאורייתא מותר לחפות שמה יקלעו ליכ חורחים ומדרצבן כצב כחצ צמג"ח דמדצבן ל"מ כו"חיל, ור"ח י"ל דס"ל דסד"ח מכ"ח לחומרא ע"ש. וקשכ לי צחרחי חדא דלא זכר כשר דצחמח דה כו"ח מחלוקת כרששוניס אי כו"חיל כוכ ספיקא דאורייתא או כו"ח דין מדיני כחורכ, וכשניח דצחמח כצב כסצירו לן סצרת כו"חיל כוי מלאכי מעלכ וגם צם' מג"ש כצב דיצרי מזכ ול"ע.

לכל אדם אמרינן כוהיל לכל אדם חבל בשבת שלא כותרכ המלאכה לכל אדם חבל לחשיצ"ם ככ"ג אמרינן כוהיל בככ"ג ודו"ק. ולפי"ז י"ל דכחוס' ובראש"ד לא פליגי דבראש"ד ג"כ מודכ דחשיצ"ם לא שכיח חבל דוקא חשיצ"ם חבל קטן שזריך לשחית א"א שלא יכ"י בכל בעולם ומיכו י"ל דסו"ם כיינו חשיצ"ם, וגם חשיצ"ם א"א שלא יכא אחד בסוף בעולם.

ויהי נראה דכחוס' ובראש"ד פליגי דכחוס' ס"ל דכוהיל לא אמרינן רק אם הוא דבר שאפשר לבא חבל בראש"ד ס"ל דכוהיל אמרינן בדבר שהוא במליחות אף שלא ידענא איפוא הוא המקום שיש שם באיסור או אם יבא או לא יבא מ"מ אומר, ובמקום אחר בארכתי דזכ תלוי אי אמרינן מלאכה שבת אלל חולק כותרכ או כודחכ ובשו"ת ברש"א באריך בדברים אלו ויש להאריך בדבר.

אביה ע"י הדחק מקרי **אביה**

שם בגמ' כחמכ כמסוכנת וכו' כזית ללי מצעוד יוס, עיין מנחות ל"ט כבבליס היו אוכלים אותו כשהוא חי, ולפי"ז למכ ללי דוקא וברי אפילו חי אוכלים וישחוט עליו, וי"ל דלא מקרי אכילתו ועיין לעיל מ"ד מכ שליינתי על זה ולעיל כ"ד ע"ב חבל חלב חי ובחוס' שם, ומשמע לכאורכ דחי כוי שלא כד"א ואינו שוחט על זה, ומיכו י"ל כיון דיש כאן הפסד ממון גמר בלבו לאנוס ע"מ ולאכול כשהוא חי וככ"ג כוי כד"א וכמ"ש כאן בסמוך אין משום הפסד ממון גמר בלבו לאכול כזית וברש"י גמר בלבו לאנוס את ע"מ ולעצור על דעתו ולאכול כזית וכו' לזית לזית דיי"ע וי"ל בין דרך מאכל חלא שהוא אכילת גסס ובין שלכד"א, ועיין לעיל מ"ד כנה לכותח כבבלי ובחוס' נזיר דף ל"ו ד"ה כנה ובפי' הרא"ש שם וי"מ ודוק. ועיין יבמות מ' אכילת גסס ובחוי"ו וי"ע.

השוחט מסוכנת אי בעי לאכול כזית דוקא

שם בגמ' כחמכ כמסוכנת לא ישחוט חלא כדי שיכול לאכול כימכ כזית ללי מצעוד יוס. וכו' משנה בי"ב כ"כ ור"ע ס"ל אפילו כזית חי ומשמע מיכו דכזית דוקא הוא ואם אין שבות רק לאכול רק כחלי זית נראה דאסור לשחוט, וכן משמע מדברי הפוסקים ראשונים ואחרונים שכתבו סתם כזית. ולפוס ריב"עא כ"י נראה דלא כחירכ כותרכ לעשות מלאכה דיי"ע רק בשביל אוכל נפש ואוכל נפש לא כוי פחות מכזית דסתם אכילת כזית הוא, וכן ראייתי בשו"ת אבני נזר אור"ח סי' שני"ע אות ח' דפשיטא ליכ דאסור לבשל לפחות

שקשקש עליהם בשו"ת פונג יו"ע סי' מ"ב דכח"ק אפשר דמי שחורש וכוונתו לשם חרישת איסור ורק שאילו כ"י לזריך רק לאפרן כ"י רשאי לכן לא ילקח אפילו כשזריך לע"ס כחרישכ ע"ש, ולפי דעת המלחמות אחי שפיר דכוא גזכ"כ ודין חורכ כשאר דינים.

כיון דהואיל גזכ"כ הוא סמכין בבישול ביר"ט אכמן

ובמה שכתבתי נלפע"ד ליישז דברי בראש"ד בחמוכים כביאו הרא"ש יומא פ"ג וז"ל שאלו את בראש"ד ז"ל חולק שיש בו סכנה אם לא יאכל דבר אם יש לפניו נבילת ואין שחוט אם לא ששחט בשבת כי יש אומרים מועד שיעצור הוא על לאו דנבילת משיעצרו אחרים על איסור סקילת וכשיב דברי יש אומרים מכוונים הם חבל יש לומר כי איסור שבת כבר ניתן לדחות בכבוער ובבישול ובמחמין לו חמין אי נמי שאי אפשר שלא יכא קטן אחד בסוף בעולם. ובק"י שלא יכא קטן וכו' שמוחר לשחוט בשביל קטן ע"כ.

ובולם תמכו על בראש"ד דמאי כיחר הוא, אם יכא קטן בסוף בעולם שמוחר לשחוט בשבילי אמוס לפמ"ש ברמב"ן ז"ל דכוהיל דינא הוא, וכל שאפשר שמוחר לשחוט שפיר אמרינן כוהיל וא"כ ככ"ג ס"ל לבראש"ד כיון דאיכא קטן בסוף בעולם שמוחר לשחוט בשבילו א"כ כבר איכא כוהיל להחיר וממילא כבר מותר גם בשביל חולק זה. ובחמ"ת לולי דמסתפינא כ"י ח"ל דסברת בראש"ד הוא קושית החוס' למ"ד כוהיל א"כ בעלת כל מלאכה שבת כוהיל וחזי לחולק שיבס"כ ובחוס' שם חירן דחשיצ"ם לא שכיח כלל, חבל בראש"ד כחז אף דחשיצ"ם לא שכיח כלל חבל מ"מ קטן שזריך לבשר א"א שלא יכ"י וא"כ כותרכ מלאכה זו כבר בשביל קטן וממילא מותרת לחשיצ"ם משום כוהיל אף שאפשר לו בנבלה, וע"פ סברת ברמב"ן ז"ל דכוהיל דינא הוא. ועיין שו"ת ברדב"ז סימן אלף ר' (ק"ל) דוחי דכס לכל ישראל נאמר וכו' ודוחה שבת לכל ישראל ולא לחולק לבד ע"ש.

ביאור שימות התוס' והראב"ד בגדרי הוא"ל

אלא דנראה לבוסף דגם בראש"ד לא ס"ל דנבעל כל מלאכה שבת חלא כיכא דלזריך לחשיצ"ם דכיון דנדחכ לחשיצ"ם ממילא מותר משום כוהיל לחשצ"ם חבל לאדם בריא לא אמרינן כוהיל בשבת דמעולם לא נדחכ ולא כותרכ לבזיא ולפי"ז יכ"י מיושבת קושית החוס' דא"כ בעלת כל מלאכה שבת דודאי א"א לבטל כל מלאכה שבת בשביל כל אדם חלא בשביל חשיצ"ם, ולא דמי למלאכה יו"ע דכחם כיון דמלאכה יו"ע כותר

לכפשת ועיין ב"י ח"ח סי' תל"ח שכניא בשם כ"ח
וכר"ן ורבינו ירוחם דמוחר וזאמת כי ל"כ לכניא גם
מרש"י ורמב"ן כן.

שיטת המור בדין אם צריך לאכול דוקא

והמור ח"ח סי' תל"ח כתב בכמה מסוכנת שירא שמה
חמות וכואו חכל כבר וא"ל לכ אסור לשוחט
אלא ח"כ יש שכות ביום לאכול כזית ממנה מצע"י.
וכתב כז"ח ומכ שמשמע מדברי הרא"ש ורבינו דלא
שרינן לשחט אלא ח"כ יאכל ממנה כזית כ"ח ובר"ן
ורבינו ירוחם חולקים ע"ז דאע"פ שאינו אוכל אלא יש
שכות לאכול שרי ע"כ. ולפענ"ד חימה כינן מלא כז"ח
ז"ל דעת העור דצ"י לאכול דוקא ואדרבא מדברי
הפוסקים נראה דהעור ג"כ ס"ל דלא צ"י לאכול דוקא
אלא כל שיש שכות וכדעת כ"ח ובר"ן.

וגרמא לכניא רח"י מפורשת מלשון העור שכתב אלא
ח"כ יש שכות ביום לאכול כזית ממנה מצע"י
ולכאורכ כפל לשון איכא שכתב חס וכו' ביום לאכול
וכו' מצע"י וצ"י פעמים ביום ל"ל כול"ל אלא ח"כ יש
שכות לאכול כזית מצע"י וע"כ ביום הוא וגרמא דכיון
דייק העור וכתב חס יש שכות ביום כלומר שכדיוק על
ביום שאם יש שכות ביום לאכול כזית מצע"י אז די ולא
לריך שיאכל ממש ומדיוק לשון ביום. גם מדכתב וכואו
חכל כבר וא"ל לכ אסור לשוחט אלא ח"כ וכו' ומדכתב
וא"ל לכ משמע דאין לריך כבר לאכול מ"מ חס יש שכות
ביום לאכול אף שהוא אין לריך לכ מותר לשחוט וזה
לפענ"ד ברור.

שוחט מסוכנת אי סגי בבית חי, ותמיד על המור

תב"י ח"ח סי' תל"ח חמכ ארבינו העור שכתב בכמה
מסוכנת וכו' אלא ח"כ יש שכות ביום לאכול כזית
ממנה ולא כתב לאכול ממנה כזית ללי, ובגמ' פליגי ר"ע
אומר אף כזית חי מצית ענייחא וכת"ק ס"ל דלריך
כדי כזית ללי דוקא, וכ"כ הרמב"ם פ"א מכל' יו"ע מי
שכיח לו בכמה מסוכנת לא ישחוט אותה צ"ע אלא ח"כ
יודע שיכול לאכול ממנה כזית ללי מצע"י כדי שלא
ישחוט צ"ע מכ שיאכל בחול וחי' דכוונת רבינו דכיון
דאין דרך לאכול בשר חי כל שאינו אומר חי בדיחא
ממילא משמע דל"י קאמר ע"ש, וכז"ח חי' מדפריך
סתמא דתלמודא מיניח דר"ע משמע דס"ל כלכך כוונתו
וזאמת במלחין נמי איירי ללי וכן נראה דעת רש"י
דצ"י ללי דוקא מדכתב כזית ללי זכו קל שבשולים
משמע דדוקא הוא ומדמקש מינכ לרוב משמע דרוב
נמי צ"י ללי אפילו אינן ל"כ כוא"ל.

מכזית דאינו אוכל נפש כלל ופלפל בסוגיא דשחי כלחם
כיון דלא בגיע לכל כהן רק כפול אסור לבשל ציו"ע.

ומידו זאמת דבר חמוכ הוא לומר כן לא מצע"י למ"ד
סחם אכילת האמורכ בחורכ הוא כז"ש (עיין
מל"מ פ"א מכל' חו"מ כ"ז באריכות ומכ שכר"ס חולק
עליו) ורק לעונשין אמרינן בכזית אז ודאי דאכילת כ"ש
בחירכ חורכ אלא אפילו למ"ד סחם אכילת בכזית מ"מ
כיון דבחירכ בחורכ מלאכת אוכל נפש בחירכ לגמרי
וכן ראייתו צ"י על חורכ צ"כ כ"ח ע"א דחמכ אכיל
אצ"י כנ"ל דח"י זית כוכ אוכל נפש ממש ועכ"פ כוי
לורך קנא וככא במסוכנת לא ישחוט אלא כדי שיכול
לאכול כזית משום דכוי בערמכ ולכן צ"י כזית דוקא
ובפחות מכזית מקרי בערמכ עפי.

אכילה דרשות דיינו אף בפחות מכזית

ועיין שו"ח בית שערס ח"ח סי' רנ"ד שכאריך כרוב
חי מותר לשחוט בשביל מי שאינו לריך רק ח"י זית
וכתב אפילו לרמב"ם פ"א מכיו"ע ומ"מ שם דלא
אמרינן מחוך רק בצולא וכעצרכ מ"מ כיכי דלריך
לח"י זית ממש מותר לשחוט כיון דח"א לח"י זית צלי
שחיתכ וכואו זאמת לריך לכ בלא בערמכ וכניא
מפמ"ג שפתיחכ לכ"ש דגם צח"ש יש איסור עשכ דאינו
זכוכ משום דכתיב וזבחח ולא כתיב ציכ אכילת ואי
דכתיב וזבחח ואכלת כחי ואכלת אכילת רשות הוא
ודוקא כיכי דכתיב אכילת בלשון מניעכ ובאיסור או
בלווי מ"ע כוי בכזית משא"כ באכילת רשות ולפ"ז
במלאכת יו"ע דכתיב אף אשר יאכל לכל נפש וגו' וכייו
אכילת רשות מקרי אכילת כז"ש ומותר לעשות מלאכת
כ"ז שרולכ לאכול זאמת, ועוד כאריך שם כרוב ע"ש
דברים נפלאים.

השוחט מסוכנת אי אכילה מעכבת או די בראי

שם בגמ' איחידיכ אלא כדי שיכול לאכול כימנה
כזית ללי מצע"י. פרש"י כדי שיכול וכו'
שיכא שכות ביום כדי לכפשיע ולחחוך כזית ולללות
ולאכול ואי איכא שכות כי כחי שרי ואע"ג דלא אכיל
מיניכ משמע דאכיל לאו דוקא אלא שיכא שכות לאכול.
וכן כתב המאירי וכן כתבו הרמב"ן במלחמות ועיין
בעכ"מ אצל הרמב"ם פ"א מ"ע כתב מי שכיח לו
בכמה מסוכנת לא ישחוט אותה צ"ע אלא ח"כ יודע שיכול
לאכול מנה כזית ללי מצע"י כדי שלא ישחוט ציו"ע מכ
שיאכל בחול משמע דצ"י אכילת ממש וכן נראה דעת
הרא"ש אלא דכר"ש כתב כזית מצית ענייחא בלא
בדיקא ומשמע אפילו בלא כפשת ודלא כרש"י דצ"י זמן

ספיקא בדינא דבשר חי

והנראה בזכ דלכאורכ לריך לכזין טעם ר"ע דאפילו לאכול בשר חי סגי וכה אכול בשר חי כוכ שלכד"א ואינו אכילה ומאי מועיל באכילה כזו ומכ"ח כרי כי מותר אפילו בשר נבילת ואצמכ"ח לאכול ככ"ג, ומיכו נראה לפי מה שכתבתי במקום אחר דכה שמעמחא אי אכילה בשר חי כוי שלכד"א מחלוקת בפוסקים כוא ובחוס' פסחים דף כ"ד ע"ב ד"כ פרע לאכול חלב חי חלקו זין בשר עוף שכוה רך וזין בשר בכמה ע"ש ומיכו כוכחתי במקום אחר ממשנה מנחות ל"ע כזבלים כי אובלים אוחו כשכוה חי וזמכלחין דף מ"ח ח"ר יכול אכל כזית חי יכה חייב ח"ל אל תאכלו ממנו נא ואי נימא דבשר חי כוי שלכד"א ח"כ למ"ל מיעוט דמאי ס"ד שיכה חייב אשלכד"א.

גם לקמן דף ע"א ע"א אמר רבא שחי תשובות בדבר חדא דשעירי כרגלים חי נאכלין ושמחא בחי ליכה ועוד ככנים אובלין וישראל במה שמחים משמע עכ"פ דרך אכילתן מקרי רק שלא כוי שמחא ולס"ד אפילו שמחא איכה פיין רש"י ועוד נכי נמי דיש שמחא בבשר חי וכו' מצואר דבשר חי איכה נמי שמחא וכ"ש דכוי דרך אכילתן ועיין מנ"ח מ"ז ז' מה שמחא אפלטו ול"ע שלא כרגיש בכל זכ ובתשובה בארכתי בזכ. ולפ"ז מוכרח דר"ע ס"ל דבשר חי כוכ כד"א וכיון דמחלוקת כוא בכמה מקומות אי בשר חי כוכ כד"א וכנראה דכוכ כד"א, ח"כ ס"ל לכעור דכה מחלוקת דח"ק ור"ע תלוי בכה אי אכילה בשר חי כוי כד"א וכיון דכנראה דכוכ כד"א ולכן פסק בעור סחם כדי לאכול ממנו ואפשר דג"כ כוכ כמסחפק ולכן לא כתב ללי ולא חי ועיין ש"ע ח"ח סי' ש"ח סל"א ובזכ.

מתוך והואיל אם מקשרין זה בזה

שם בגמ' בשלמא לדידי דאמרי כואיל ואי צעי מיכל מלי אכיל. וכתב בגליון כש"ס מצואר דאפילו מאן דל"ל מחוך ס"ל כואיל דכה ר"ע איירי כאן בסיפא דמחני' בצי"כ כ"כ א' דאמר אפילו כזית חי כוי ואיכו כה ל"ל מחוך כמצואר לעיל כ' ב' ומכאן נע"ג על כרמז"ן שכתב ל"ע ב' ד"כ כה דתנן בש"א דלכ"ש דל"ל מחוך כ"ש דל"ל כואיל ובזכרוננו שכ"כ באחרונים בשם כרש"א ושכ"כ צס' נחלת יעקב לכגאון מליסא ומ"ש בזכרוננו בשם כרש"א כוכ באמת שכן כוא בחי' כרש"א שם במקומו ע"ש.

ומידו לעיקר קושיתו אי משום כה כי נלפענ"ד לפמ"ש כלל"ח צי"כ דף י"ב ודף כ"כ דלר"ע אפי"ג דל"ל

מחוך ככצערב אין ראי' על כשחיטת וי"ל דס"ל מחוך כשחיטת לא קשה, וכ"ש לפ"מ שפי' שם דר"ע לשיטתיה דס"ל נפש כל דכוא נפש וא"כ מכ"ח מותר לשחוט אפילו בשביל כלבים ואף אם לא חפרכם ליכה איסור חורב כשחיטתה שכרי כוא ראויה לכלבים אלא שכי' עלכ איסור מוקלס ואין כאן אלא איסור דרבנן ולכך מותר משום פסידא וכ"כ ג"כ בשו"ת צי"ש ח"ח ולפ"ז שפיר מיושבת קושית כוכש"ס מרש"א וכרמז"ן ז"ל, ודו"ק.

רבה דאמר הואיל אי ס"ל צ"ב"ש

ואי קשיא כה קשיא בסמוך דף מ"ז ע"ב דאיחזיק אצוי כמצשל גיד כנשכ בחלב צו"ע לוקח חמש ולוקח משום כצערב ואי אמרינן כואיל אכצערב לא ליחייב כואיל דחוי ליכ. וכוכ צרייחא זו דכמצשל אליבא דצ"ש כוא דאחיא כמצואר שם צי"כ י"ב פוק תנא לצרע כצערב אינכ משכח וא"ח משכח צ"ש כוא דל"ל מחוך ואפ"כ ס"ל לרצב כואיל וכ"כ בחוס' כאן ד"כ אכצערב מכאן מוכיח ריב"א דרצב דאמר כואיל כיינו אפילו לבית שמאי אמר, וזכ לכאורכ חמיכס עלומכ וקושיא זו מלחתיכ לכגרע"א צמס' שכת דף ל"ע וביותר ביאור בחוספותיו על משניות שם אוח ע"ז בחו"ע ד"כ ח"כ שכתב אלא ח"כ ראוין לשחיב ומיירי כגון ששחכ מכן ומרצב לרחוך דאי לא תימא ככי ל"ל לצ"ש מחוך ותמכ בגרע"א מה שייכות ראויס לשחיב למחוך דמלד מחוך אין חילוק זין ראויכ לשחיב לאין ראויכ אלא דראויכ עדיף מדין כואיל ע"ש שכתב דיסוד זכ שמחוך וכואיל חדא כוא נסחר ממכלחין דפרכינן לרצב מצרייחא דכמצשל גכ"ג בחלב צו"ע וכו' וכרי צרייחא זו ממילא כצ"ש דל"ל מחוך ואפ"כ פריך דלימא כואיל ולע"ג עכ"ל.

טעם הא"ז בהיתר מתוך שהותרה

ובאחד כשיעורים צלמדי עם כחלמידים אמרתי לישב קלח לפמ"ש בא"ז סי' תשנ"ד דמכ סצרה לומר מחוך שכותרכ לצורך כותרכ שלא לצורך מאין יסוד ומאין רגלים לדבר מילחא בלא עעמא ועיין לעיל בסמוך מחלוקת כצכ"מ וכרמז"ן ז"ל צסוגיא דכואיל ובצכ"ר דכואיל וככת ז"ל דמחוך שכותרכ כוא מעעס דאמרינן כואיל וכוקלס כאיסור לצורך כוקלס נמי שלא לצורך דאין לוקין עליו ודומכ למאי דפליגי רצב ורצ חסדא באופכ מיו"ע לחול רצ חסדא אחר לוקח ורצב אחר אינו לוקח דאמר כואיל ומוקלעין ליכ אורחין חזיא ליכ כשחא נמי חזיא ליכ אלמא כואיל וכוקלס כאיסור כיכה דאית ליכ אורחין כוקלס נמי כיכה דל"ל אורחין

וכא דאמרינן ניחיימיא אגב אימיא כיינו לשבות דאמירא לנכרי מותר לזורך מלוב ותמכ דא"כ ליחוס ע"י נכרי בלא אגב אימיא דמכ כפרש צין אגב אימיא או לא כיון דלשניכין מלאכא דאורייתא היא עכ"ל.

ולפנינו נראה לפימ"ש במקום אחר לתרץ קושיא אחרת ארצינו כמכריע סי' י"ד (סי' נ"ז) שכתב וז"ל ורצב דאמר לעיל ח"ל לעכו"ם דליזול וליחי ליכ כגון שלא כיחא אמו לריכא לחמין אכל אס כיחא לריכא יותר טוב שנעשכ ע"י אמו ולא נדחש שום שבות דרצבן ולעולם גם אס לא כיחא אמו לריכא כי' מחיר רבא לכחם לזורך מילכ ע"כ, ותמכחי עליו דכרי לאמו נמי ע"כ דעובר באיסור דרצבן ערש"י דלאחר שצטב מיירי וכו"ל כחשאי"ם שמוחר ע"י ארמאי ודחינן שבות של אמירא וצניותי כחצתי שם דלאמכ מותר לכחם אס לריכא ובאמירא אחא שאמר לכחם לאס מרצב צצביל כחינוק ליכא איסור דכא לא כוי רק חדא אמירא לעכו"ם וכאי אמירא מותרת צצביל אמו וכעלחי דלחשאי"ם אמירא לעכו"ם לא כוי שבות כלל.

באמירה לעכו"ם ליכא ריבוי בשיעורין

ולפ"ז אומר אני ככ"נ דודאי ריבוי כוא ג"כ צישול גמור מדאורייתא אס יצאל ישראל וירצב צצישול מכ שאינו לריך כוא איסור דאורייתא ומיכו כיכי דמיחם צצביל כאס וכוא אומר לכחם מים צצביל כאס כרצב מים וגשארן לולד ליכא איסור דאמירא לעכו"ם דרק אמירא אחא דאיסור יש כאן ולא אמרו ריבוי צשיעורין אלא צישאל שכאיסור כוא צצישול וכל שמרצב צצישול כוא מרצב באיסור אכל צעכו"ם שכאיסור כוא כאמירא ולא צצישול כל שאמר לכחם לאס וכעכו"ם מרצב צשיעורין ליכא איסור אמירא כלל ואס יארכ לו לצאל לקטן כו"ל איסור אמירא שכוא שבות ולכן שפיר כתב כר"ן דכא דאמרינן ניחיימיא אגב אימיא כיינו לשבות דאמירא לנכרי מותר לזורך מילכ מ"מ שבות איכא ואס ניחיימיא אגב אימיא גם כאי אמירא לא יצטרך וק"ל כנלפענ"ד.

עוד כתב שם בגרע"א צישוב חוס' פסחים דף כ' ע"א ד"כ ואומר אפילו ח"ל לגחלתו וקבש דמ"מ לישהרי מטעם כואיל עיין שפכ"מ פ"ג מכ' חו"מ שקבשכ כן ועיין שו"ת נחלת צנימין סי' ל"ח מכ שחירן צצס בגאון מכר"ם פערלס ודו"ק.

תוס' ד"כ כואיל, ועוד תי' ר"י וכו' תי' זכ לא ס"ל כיראים כוצא צחוס' נדרים שכתב דכא דכל שצא ליד ככן אינו יכול לשחול כיינו כככן או כגוצר שצא

ולא לקי ורצב ור"ח לא ס"ל פעמא דצ"כ דמוליחין קטן וס"ח לרצ"ר פעמא דמחוך דא"כ אמאי אמר ר"ח לוקא, וצזכ מיישצ נמי מכ לריך לעפס כואיל וכא אמרינן כחם דלצ"כ חין לוקין צעולח נדצב וצגכ"נ וכ"כ כאופכ מיו"ע לחול על ידי מחוך חלא ודאי ל"ל חלא סצרי פעמא דצ"כ דכחם דחין פירוצ וכולאכ ליו"ע וככי נמי אמרינן כחם מחקיף לכ רצב ממאי דצ"ש וצ"כ צכך דמחוך פליגי צמחוך שכותרה דילמא צעירוצ וכולאכ פליגי דצ"ש סצרי פירוצ וכולאכ לשצת ועירוצ וכולאכ ליו"ע וצ"כ סצרי פירוצ וכולאכ לשצת וחין פירוצ וכולאכ ליו"ע וכו' ע"ש.

אי פליגי ב"ש וב"ה בדינא דמתוך

הצח נראה מא"ז דרצב ור"ח ס"ל דצ"ש וצ"כ לא פליגי צמחוך וצ"כ נמי מודכ דל"ל מחוך וכא דאופכ מיו"ע לחול אינו לוקא משום אשר יאכל לכל לפש ומפני שכולש באיסור ולא צכל מקום אמרינן כואיל כזכ ולכן צעולח נדצב לא אמרינן כואיל ע"ש צאריכות, ולפ"ז אחי שפיר דצרי כרצצ"א וכרמצ"ן ז"ל דכס נמי אפשר דס"ל דרצב ור"ח דפליגי שם דצ"ש וצ"כ לא פליגי צמחוך ולמחן דלא ס"ל מחוך לא ס"ל כואיל וככי דמכני כואיל כוא דין אחר צכואיל ודו"ק כיצב, וכא דפריך מכצערב לפ"ז ל"ל דאליצא דחרווייכו פריך וצגמ' צילכ שם פוק חנא לצרא כצערב אינכ משנכ ואח"ל משנכ צ"ש כוא אליצא דרצבי יוחנן כוא דאירי ככי אכל רצב ל"ל דצ"ש כוא וצ"ע.

רבה דלא ס"ל מתוך אי אית ליה דואיל

איברא דלכאורכ נראה פשוט דכא"ז ס"ל נמי דרצב אפשר דס"ל כואיל אע"ג דלא ס"ל מחוך ועיין יכין וצופז מכ שחי'. ומכ שנלפענ"ד צדיק לשון כרצצ"א ז"ל שכתב וז"ל ועוד דצ"ש ל"ל מחוך שכותרה כצערב לזורך כותרה נמי שלא לזורך וכ"ש דל"ל כואיל חלא ח"כ ראוין לשחיק וכו' וכנכ דייק וכ"ש דל"ל כואיל אח"כ ראוין לשחיק וככוונכ צזכ דכחיתר של כואיל עכ"פ מדרצבן אסור ומחוך מותר לכחלכ ודלא כא"ז כנ"ל חלא כדעת כצעכ"מ ופנ"י צילכ כ"א ח' וכמפרשים דס"ל דרצב אית ליכ כואיל לא אחיא אליצא דצ"ש אכל כיכי דראוין לשחיק צ"ש נמי אית לכו כואיל דכואיל וראוין לשחיק מותר לרחוך צו רגליו ולא אמרינן דדוקא צעי לשחיק ודו"ק צזכ וצ"ע.

ריבוי בשיעורין לחולה שאב"ם באמירה לעכו"ם

עוד קבשכ שם בגרע"א צצרי כר"ן אככוא דממלא חציות דריבוי כוא ג"כ צישול גמור מדאורייתא

לידו אבל כבעלים יכולים לשאול לעולם ועיין חוס' זבחים פ"ז ד"כ וחולין ודו"ק.

חמץ של הקדש נימא הו"ל

תוס' ד"כ כוה"ל אי צעי מיחשל. כרש"א הקדש ממלח מעשר שני וקדשים ותי' ר"י דש"אני בני דכחיב לכ' ועוד תי' ר"י כיכא דבקדש אחי ליד גיזבר לא אמרינן כוה"ל. לכאורכ קשח כה ר"א ס"ל כצ"ש ערכין כ' דאין שאלכ לבקדש, ועיין חו"מ כהן וצמאירי כחצ לחלק בין בקדש לחלכ, ומיכו מרש"י וחוס' כהן משמע דלא חלקו, ורש"י לשיטתו קלה יס לישב לפי מכ שכתב צסמוך דף מ"ח פ"א ד"כ אבל ככא דלא גרס כוה"ל וצעי מיחשל אלא ככי גרס ר"א סבר אמרינן כוה"ל וא"כ לית כהן שאלכ לבקדש וצרש"י כהן פי' רק לפי כס"ד וצאמח לכאורכ מוכרח לומר דלא גרסינן כוה"ל וצעי מיחשל דאל"כ חקשכ סחירה דברי ר"א ואפשר דגם זכ בכריח רש"י לשנות בגירסא אמנם לחוס' קשח.

ותגדל כחימכ על כרצ"ד צכשגות כהן חות ר' שבעקש ג"כ חמץ של בקדש דפער ציכ רחמנא מבז יראכ לר"א לימח כוה"ל ואי מיחשל ממונא כוא ואי בקדש של אחרים כוא נימח כיון דאי צעי פריק לכ ממוניכ כוא מיכו צכקדש של אחרים איכא למימר דלא אמרינן אי צעי פריק לכ וצכקדש של עלמו איכא למימר לר"א ככי נמי דער פלכ צבל יראכ וצבל ימלא וכו' פלא דודאי לר"א דלא ס"ל שאלכ צכקדש כ"ש שלא חקשכ כלום לשיטתיה דאינו עובר אחמץ של בקדש ועיין שו"ת כרמ"פ סי' ס"ב.

במלאכת שבת אי אמרינן הו"ל

תוס' ד"כ רבא אמר אינו לוקח בקשו דאי אמרינן כוה"ל א"כ צעלח כל מלאכת שבת כוה"ל וראוי לחולכ שיש צו סכנכ ותי' דחולכ שיצ"ס לא שכיח ולא אמרינן כוה"ל. ובגליון מברש"א ל"ן לחוס' חולין ע"ו ע"צ וכיניח צל"פ. וכוונתו נראה דשם כתבו כחוס' צד"כ כגון דאס יס מוקלכ לחצי שבת אמאי שרי לר"מ כשוחע לחולכ וכצריח ותי' דכיון שרגילות כוא שחוזר לחליו לא כוכ מוקלכ משמע דחולכ שיצ"ס שכיח כוא עכ"פ צככ"ג. ולפענ"ד לא קשח דודאי חולכ שיצ"ס סחס לא שכיח אבל חולכ שנתרפא שכיח כוא שיחזור לחליו מ"מ לא חקשכ דא"כ צעלח כל מלאכת שבת דודאי לא שכיח שיכי' כהן חולכ שנתרפא ג"כ דנימח שכיח שיחזור לחליו.

ויד"ג כרכ"ג כמפורסם מכרי"א זלמוצין שליט"א רב בעיר עכו כקשכ לי דכרי כמליאות כוא דשכיחי

חולים שיצ"ס וצפרע צעיירות גדולות וא"כ לא יתחייב אחילול שבת משום כוה"ל וכשצחי לו דודאי חולכ שיש צו סכנכ נמי שכיח אבל לא שכיח כוא שיכיכ דוקא ככא חלל כאי שמחלל שבת ומכ שאמר חולכ שיצ"ס לא שכיח כיינו לא שכיח ככא אבל צכל כעולם ישנס כמכ חולאים שיצ"ס ועיין ח"ס א"ח סי' ע"פ שצשיצ כעין סברא זו לכגרע"א צענין למוקים ופירות יצשים לענין פסח ע"ש וק"ל. ועיין ספרי שו"ת משנכ כלכות ח"ג ס' מ"ב צאריכות.

תוס' ד"כ כוה"ל ואי חימח לרצ"א ועוד תי' ר"י כיכא דאחא בקדש ליד גיזבר לא אמרי' כוה"ל אי צעי מיחשל וכו' דא"כ כיכ קונכ אותו דאעו נחשוב חמץ של ככרי כשלו כוה"ל אי צעי קני ליכ.

ע"ן נדרים פ"ב פ"א ד"כ ומכא שמעינן שכאוסר כנאח פירות על עלמו יכולין אחרים ליעול אותן צע"כ אע"פ שיכול לישאל על נדרו כיון דכשחא מיכו לא איחשל ואס שאל אח"כ עליכס חייצין לשלס וכככניס עצדו איסורא למפרע, וכר"ן ז"ל חלק עליכס שמשעכ שאסרו על עלמן כפקירו וכל שזככ צו אחר קנכ מן ככפקר ואע"פ שאיסור שצו כלך ע"י שאלכ קנין ממונו של זכ אינו צעל ע"ש ועיין ר"ן שם דף מ"ז פ"א ד"כ וכוי יודע ורש"י חולין דף ע' פ"א ד"כ לא מחתך ומשליך איכא למימר אגלאי מילחא וחיילא למפרע ומצטלכ מכירכ, ומשמע דעכ כרש"א דאפילו לאחר שצא ליד ככן צידו למיחשל וגם כר"ן אינו חולק עליו דצידו למיחשל אלא שאינו מצטל כמקח, (וקלה ל"פ מכאן למרן כח"ס צחש' יו"ד סי' רנ"ג דפשיטא ליכ צמי שאלכ חרומכ ואח"כ שאלו עליכ כאוכל לא עשכ איסור ולא צרככ לצטלכ דצשעכ שאלכ כיחירה אכל וכאי כתב כרצ"א מפורש דעצדו ככניס איסורא למפרע וגם כר"ן לכאורכ לא פליג על זכ ול"ע).

וראיתי לכשואל צצית שפרים א"ח סי' קס"כ אחי' ר"י דכוה"ל וצעי מיחשל ואי צעי פריק כוכ צידו אבל אי צעי קנכ אינו צידו ומרן כק"ז שם ח' לפמ"ש כרמצ"ן צמלחמות שם דגם שאלכ אינו צידו כיון דלר"ך פתח ויחיד מומחכ או ג' כדיועות מי יימר דמזדקק ליכ צ"ד ע"ש וכן מוכח דעת רש"י פסחים ל"ח ד"כ או שכתב ככא לא קרי כוה"ל דבר שיש צידו לעשות דע"כ כוה"ל ואי צעי מיחשל אין צידו דאי לאו ככי ל"ש ציכ כוה"ל כלל ועיין צשעכ"מ פ"ו מכחוי"מ ופ"ג מיו"ט ע"ש.

אלא דבעיקר דברי כרמצ"ן צמלחמות לפענ"ד ל"פ מגמ' שבת מ"ו ע"ב צ"ש נשאלין לנדרים וכו' כחס

אפילו צעו"כ של פכו"ס ולאחר ציעול לא יעול לכחילכ ולא יתקע בשופר ולא יחלוץ לכחילכ דמאוס לעיני מלכ אפילו אח"ל דשרי לכסות.

ובתבתי צניחור דברי החוס' במשנת בעמרמי (סי' נ"ג) דלא דמי כיסוי לשאר מלוא דקיי"ל כסכו כרוח יאל ואין לריך לכסות יותר נראה מזכ דמלוא כיסוי המעשה שלו אפשר לעשות בלי כוונה למלוא וגדולת מזו אפילו נעשית ממילא, ובעיקר שדס יכ"י מכוסה ואין נפ"מ במה שנחכס הדם ולא כן בשאר מלוא שלריך לעשות המלוא ובמה שנעשה בו הוא המלוא ולכן בדבר מאוס אין לעשות לכחילכ ולפ"ז אחי שפיר נמי דידון אף דכוכ מלוא כבא בעצירה מ"מ כרי המעשה נעשה וא"ל לכסות עוד שרי הדם נחכס ככ"ג שפיר לא כוכ מכב"ע וכבן.

שנית נראה לפמ"ש בגמ' סוטה י"ז ע"א ובילקוט רמז פ"ג דרש רבא בשכר שאמר אברהם אבינו ואנכי עפר ואפר זכו בניו לבי מלוא אפר פרכ ופער סוטה ופריך והאיכא נמי עפר כיסוי הדם ומשני הכס הכשר מלוא איכא הנאה ליכא והארכתי במשנת עמרמי שם פ"ש ועיין חוס' יבמות ק"ג ד"כ סנדל שכחצו דלענין מלוא כיסוי לא חיישינן למאוס פ"ש אבל לפ"ז מבואר בגמ' סוטה כ"ל דעפר כיסוי לא כוי אלא הכשר מלוא ולפ"ז פשוט דלא שייך צוכ מכב"ע.

ואנב יש לדייק מה שכחצו החוס' חולין קמ"א דריב"א פירוש כאן בחוס' דאף דאין עשה דוחה ל"ח ועשה מ"מ על הללו אינו לוקה דבחוס' דידן אינו מבואר כן וי"ל.

ואי אמרינן הואיל אכבער וכו' עיין רמב"ן ורשב"א שבת ל"ט דלכ"ש דל"ל הואיל וכו' ועיין גהש"ס שם ובנילכ י"ב בחוס' רע"א על המשניות ול"ע ועיין ח"ז כגדול סי' תשנ"ד פי' חדש בדין מחוך ודברי רבא בגמ' כאן ובח' בארכתי ודו"ק.

רש"י דס' לפור הואיל ואי מזדמני ליכ לפרים וחיות עובא. נראה לפרש דכוונתו לשיטתו שרי לעיל פרש"י במוקדשין על השור עובר משום לא חפצוד ועל החמור שהוא קדשי דקכ הבית משום לאו דמעילכ ובחוס' הקשו עליו דאלאו דמעילכ לא לקי עד שיחרוש בשור פרוטה. ונראה דרש"י לשיטתו כיון דס"ל דלאו דמעילכ בכלל א"כ ע"כ אחרישה כ"ש לא מחייב עד שיחרוש בשור פרוטה וכו' עפר כרבה לכן פירוש הואיל ואי מזדמני ליכ לפרים וחיות עובא וק"ל.

אי לא מזדקק ליכ חכס סגי בג' הדיועות וכו' ומשמע דג' הדיועות לעולם מזדמנין ליכ. כן אמר שבגמ' קידושין ס"ב דפריך בשלמא כולכו לאו בידו אלא גר כוי בידו ומשני גר נמי לאו בידו דאמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן גר לריך שלש מ"ע משפט כתיב ציכ כדין מי יימר דמזדקק ליכ בני תלחא. הלכך לאו בידו כוא. ועיין גיטין פ"ב ע"א גירות לא שכיחא ודו"ק. אלא דא"כ לכאורה ל"ב מגמ' שבת ורתיחי בחוס' ר"י הזקן שם בשם איכא מאן דמפרש דדוקא צעכו"ס לאו בידו דמזדקק ליכ ג' אבל איכא גבי ישראל שרואה לשחרר שפחה ודאי מזדקקי ליכ ג' ובידו כוא שכל הדם ילך שם דמלוא קעביד ומשום ככי שני ליכ דכשחא דעת אחרת, וכבר כתבתי לישב צוכ מה שאמר שם ככי דבידו לגרש בידו לקדש ולדעת כנוצ"י לגרש צעי צ"ד מי יימר דמזקק ליכ ולחי' שחילוק בין פכו"ס לישראל אחי שפיר. ועיין פרכין כ"ג ע"א אטו כל דמגרש צבי דינא מגרש ופי' רגמ"ה צי' דינא מגרש אפילו צפני ג' הדיועות יכול לגרש שאינן יודעין שלריך להדירה, ובש"מ שם אות ו' אטו כל מאן דמגרש צבי דינא שיודעין שחמיכ נחערב בכחוצתה כוא מגרש ילך לצ"ד שאין יודעין בערבות ויגרשנה פ"ש, ומשמע דצעי צ"ד וכנוצ"י ומ"מ מזדקקי ליכ.

בתנחות כרצ מרגשצורג אות א' נ"ב ואפ"ג עיין ש"ך ח"מ סי' רנ"ב ד"כ ולפי ועיין חו"מ כאן במשנה ודו"ק. ועיין משנ"ה ח"א סי' ד' חמיכ על הח"ס ז"ל סי' רנ"ג. ועיין חלקת יואב קושיא ל"ג בקבא דק' שכחצו דכען אינו יכול לשאול על חרומתו ועיין משנ"ה ח"כ סי' ר"ג דדבריו חמוכין ועיין נוצ"י ח' יו"ד סי' קנ"ד ורש"י נדרים נ"ע ד"כ כר"א"ש, ועיין משנ"ה ח"כ סי' ר"ג באריכות צוכ.

דף מ"ז ע"ב

עשה דוחה ל"ח אי דיי מהב"ע

ובת"ש ציו"ע מי שרי. בקשו בחוס' איך פריך דניחי עשה דכיסוי וידחה לאו דיו"ע כה יו"ע עשה ול"ח ואין עשה דוחה ל"ח ועשה וכחצו צנו"ב מכ"ח חו"מ סי' קל"ה על מה שדקשנו צנו מכר' יעקבקה דלשיטת ריב"א חולין קמ"א דנכי דלא דחי עשה ול"ח מ"מ אס' עבר על אותו לאו אינו לוקה דכא דלא דחי ביינו משום העשה אבל הללו כמאן דליחא דעשה דחי ליכ באיך דחי ליכ כה עכ"פ כו"ל מלוא כבא בעצירה וע"ש מה שחי'. ולפענ"ד לפמ"ש חוס' חולין פ"ע ד"כ ובחניא וסוכה דף ל"א ע"א ד"כ אבל וכו' שכחצו בשם ר"ח לחלק בין שאר מלוא לכיסוי הדם דבשאר מלוא

באחרונים במס' יומא בסוגיא דמאכילין אותו כקל כקל
במי שאין לו רק כזית עצל או תרומה חיוב מהם יאכל
והקשו המפרשים דאמאי לא יפריש מיניב וזבי ואח"כ
יערב בתרומה ובחולין ותחבטל דכא דאין תרומה בעלמ
אלא במאכ וגם כא דאין מבטלין חיבור לכתחילה אינ
אלא מדרבנן אבל מדאורייתא בעל ח"כ יפריש ואח"כ
יבטל ויאכל כיחוד מדאורייתא ותי' דמיירי בשל אחרים
וכיוצא עיין ב"ש ח"א (סי' ש"ז) ועיין נוצ"י ק' ח"א
סי' ל"ו ובשו"מ חליחא חל"ג ומל"מ פ"ז דתרומות
ובארכתי בזכ ולדעת בר"ן ניחא דכ"ג לא מכני
כפרשכ כיון דבע"כ לריך להרימא מן ככרי כזכ אינ
מתבטלת כיון דאי חוזר ומערב מיד כרי לכתחילה
חסר כלן כפרשכ ודוק].

להריב"ש כל איסורי תורה הם איסור גברא

ועיין ריב"ש סי' נ"ח דכל איסורי תורה איסור גברא
ולא איסור חפלא כס, ול"ע לכאורכ מכאן, גם
מדחלקו בין איסור דרבנן לדאורייתא אי אמרת איסור
מוקלס דאורייתא מכ לי איסור גופו מכ לי איסור דבר
אחר משמע דאיסורי דרבנן לא כוי איסור גופו ועיין
ר"ח כלן מכ שפי'.

איסור מב"א אי הוי איסור עצמי

ודע דמכאן לל"ע אמש"כ כל"פ פ"י מכל' מאכלות
חסורות כ"כ שנסתפק וז"ל כנכ כ"כ כזכ אס עצל
כוא איסור עלמי ובתרומה וכמעשר מתקן אותו או
שאיסור עצל לא כוכ רק מחמת תרומה ומעשר רק
שקודם הפרשכ באיסור גם לכך ועיין מש"כ רש"י
חולין ד' כ"ו ובאריך שם ברבכ מכל כחורכ כולכ,
ולכאורכ מדברי כגמ' פכ מצואר לכדיא דעצל איסור
גופו גרס ולא מחמת דבר אחר ול"ע.

בתוס' ד"כ ומוקדשין הקשו הפרש"י שפי' חמור משום
מעילכ והקשו אמאי נקט שור וחמור בשור
לחודי' כ"מ לאשכוחי כלאים. וי"ל דמשום דפיקר כלאים
בשור וחמור כתיב נקט שור וחמור ואכתי יש לעיין
לכרי' אמאי חמר וכן מוקדשין בלשון רבים דמשמע
תרומתו בשור ובחמור כא עפי כול"ל כחורכ בשור
וחמור וכוא קודש דכוכ קאי אשור ומדאמר וכן
מוקדשין משמע דאתרומתו קאי וי"ל.

דף מ"ח ע"א

מב"א אי הוי איסור גברא או חפלא

מב"ל מיוחד שאיסור גופו גרס, עיין רש"י יצמות פ"ו
דאיסור עצל כוא משום דפתיך זכ תרומה ועיין
חוס' שם דח"כ ככן יכא מותר זו, ועיין חוס' קידושין
ל"ח פ"ב שכתבו נמי דאיסור עצל משום דפתיך זכ
תרומה, וברש"י חולין כ"א פ"א ד"כ אלכ ח"כ כחמין
וכמפריש מן כחיוצ על כפפור מאכיל עצל לכך שכרי
אין שם תרומה חלכ עליו ועיין שו"ת מכרי"ע ח"א סי'
כ"כ דר' מנחם כיכ קורא חגר דקריחא שם למ"ע לא
מכני עד שיפריש ממנו, ומכ שביאר דרש"י וחוס' לא
פליגי ועיין מאירי, ובר"ן נדרים פ"ד פ"ב ד"כ קסבר
בא"ד כתב וז"ל ובפניי נראה דמאן דס"ל דאינו עובל
כיינו עעמא משום דס"ל אי אפשר שיכא ככרי עלמו
חמור מפני מעשר פני כמפורכ זו יותר ממעשר פני
עלמו דבשלמא תרומה צדין כוא שחכא עובלת דכיון
דכיא עלמכ אסורכ ראוי כיא שחאסר תפירובתה דכיון
דבע"כ לריך להרימא מן ככרי אינכ מתבטלת שם
ומש"כ אסורכ וכו' פ"ש, ולכאורכ מיושב זכ קושית
כחוס', ועיין משנ"כ ח"כ סי' ר"כ באריכות.

שיטת הר"ן דתרומה אינה מתבטלת

[ואנב נראה לישב בדברי בר"ן ז"ל מכ שחקשו

ביאור גדר היתר דהואיל וביאור בסוגיית הגמ' ושיטת הפוסקים בדין היושב בתענית והגדר
אם מותר לבשל ביו"ט לאורחין

כאן לדידמי כלל חעשכ וכבר חמכ בס' פונג יו"ע סי'
מ"כ בחימכ גדולכ דכרי כשחא למלאכת חרישכ כיון
ומלאכת גמורכ עביד אעו משום דאי לא כוי לריך
לאפרן כ"י רשאי לכן לא ילקח כשליך לעלם כחרישכ
פ"ש וכבר קדמו במאירי כאן פ"ש מכ שכחכ דבחר
כוונת כדברים אולי ועיין בעכ"מ ומלחמות כאן מכ
שכאריכו למעניתם. ולעיל בארכתי בדבריהם
כקדושים.

אמר רמי זכ חמא כא דרב חסדא ורבכ מחלוקת דר"א
ור' יכושע כוא דר"א סבר אמרינן כואיל ור"י
סבר לא אמרינן כואיל אמר רב פפא ודילמא עד כאן לא
קאמר ר"א כחם דאמרינן כואיל אלכ דבעידנא דקא
עיילי לתנורא כל חדא וחדא חזיא ליכ לדידיכ אבל ככא
ללאורחין כוא דחזי לדידיכ לא חזי לא פ"ש כל כסוגיא
וחזי, ולעיל בסוגיא אחרישכ לא ליחייב כואיל חזי
לכיסוי לדס לליפור ובחוס' ד"כ כתישכ פי' דכוא כעין
עשכ דוחכ לא חעשכ וזכ דבר פלא דחיזכ עשכ איכא

עלמו, וכעין קושיא ככפ"ח דמנ"ל דפק"י שדוחה שבת
כוח לכל בעולם דילמא רק לחולא עלמו כחירכ כחורכ
לחלל שבת ושאר איסורין כיון דלו יש פק"י חבל לאחרים
לא.

וצ"ל דאמרינן כיון דכחירכ כחורכ לבשל לעלמו ח"כ
כחורכ לו לבשל ציו"ע וכיון דלדידיה חזי ליה
אמרינן דמוחר לבשל כל דחזי ליה לדידיה, ואחר שבישל
לעלמו וחזי ליה שוב מוחר ליחזו לאחרים כיון שבישלו
בכיתר נמלא דבאמת כיתר מלאכות ציו"ע אפילו לזורק
אוכל נפש לא כחירכ חורכ רק למי שראוי לאכול
ולדידיה כחירכ כחורכ לבשל וכיון דכחורכ לו מוחר גם
לאחרים לבשל חבל אם אינו ראוי לו כגון שהוא כבר
אכל או שהוא יושב בתענית ואינו ראוי לאכול ח"כ
לדידיה לא כחורכ מלאכות יו"ע ואם לדידיה לא כחורכ
אף שאחרים מותרים לבשל ולאכול מ"מ כיון דכוח אינו
ראוי חסור לבשל להם.

אף בשכבר אכל מיקרי חזי ליה באכילו לכבוד האורחים

ובזה מובן מאד מה שאמרו כוחיל ומקלעי אורחים חזי
ליה כשתא נמי חזי ליה וככוונת דבעינן דוקא חזי
ליה ואין הכיתר מעטם כאורחים אלא הכיתר מכח
דחזי ליה.

אלא דלכאורכ נכפוך הוא שכרי כחא ככיתר מכח
כאורחים וכדיוק כלל"ה כנ"ל שכרי מיירי שהוא
כבר אכל ומלא כרסו מנו וכפרש"י ופשעא דסוגיא, ומכ
שנראה דלא חקשכ ודאדרבא סייעתא לדין לפמ"ש
שאמרו ז"ל שחמזמין אורחים מליכ לסעוד עמכם אפילו
אכל כבר בצע"כ וכן עשה אצרכם אצינו ובזה
מפרשים הפסוק לדיק אוכל לשובע נפשו כלומר שכלדיק
אע"פ שהוא כבר שבע מ"מ כיון שצאו אורחים סועד
עמכם ומקרבם שיאכלו ובען רשעים חסר שברשע
כשצא אורח ומבקש לאכול אף שברשע עדיין לא אכל
אמר כבר אכלתי ואין לו מה ליחן ועי"ז הוא לריך לברע
נפשו עד שילא כאורח ונמלא בען רשעים חסר גם כי
מעבד כאדם אף לאחר שאכל אם צאו אורחים אוכל
עמכם עוד כפעם אף שכבר הוא שבע וכו' ע"ד
שאמרו רוחא לבשמי שכיח ככ"נ בחברותא עם אורחים
יוכל לאכול אף שהוא כבר שבע ומיושב קושיא כלל"ה
ארש"י דאין יכ"י חזי ליה כיון דכבר אכל ומלא כריסו
דודאי יכ"י חזי ליה.

ובי"ן שכן דרין נמי ליסוד שיסדנו דעיקר הכיתר הוא
רק משום דחזי ליה וכו' דמועיל כוחיל ומקלעי
אורחים וחזי ליה נמי אין ככוונת דמוחר לבשל בשביל

וח זמן כרצח שאני מסתפק בעלם דין כוחיל מה הוא
ואיזה גדר ניתן לו דבאמת משום כוחיל נוכל ח"י
לבעל כל מלוא שחורכ וכמו שחקשו בחוס' לעיל דף
מ"ו ע"ב ד"ה רצח ח"כ בעל כל מלאכת שבת כוחיל
וראוי לחולל שיש בו סכנה וגם כן חקשו כאן ד"ה
כחישכ לפי' רש"ם ורחא מש"כ לעיל דף דבאמת שיטת
כראב"ד כציאו כרא"ש יומא (פ' יוכ"כ פ"ג ע"א סי'
י"ד) דמוחר לשחוט לחולל שיצ"ם אף שיש לו נבלה משום
דודאי ניתן שבת לדחות באיזה מקום לחינוק בסוף
בעולם וכרא"ש כתב ורבינו מאיר השיב בתשובה ע"ש.

ביאור בגירסת הש"ס יחזי ליה

ומה שנראה כעת בס"ד לפמ"ש בגמ' כוחיל ואי מקלעי
ליה אורחים חזי ליה כשתא נמי חזי ליה ודייק
כלל"ה בי"ב דף י"ב כ"ג רש"י דכ"ל לומר חזי לכו
כיינו לאורחים מאחר דכיתר הוא משום כאורחים
ולמה מסיים דחזי ליה וע"ש מה שח' דמיירי כשנדר
שלא לאכול וע"פ דעת כרי"ו ברמ"א סי' תקכ"ז ס"כ
דמי שמחנכ ציו"ע חסור לבשל לאחרים אפילו לזורק
אוחו כיום דכ"י כמו שלא כניח ע"ת שאינו מבשל
לאחרים ולכן בעינן חזי ליה אלא דדחה לרש"י שפי' שם
כמו שפי' כאן כאופכ מ"ע לחול לאחר שאכל וגמר
סעודתו משמע דלא מיירי במחנכ גם מה שכביא
אח"כ ממג"א שם ס"ק כ"ב דלא שרי לבשל מעט דאי
בעי מיחשל על נדרו וכלל"ה ר"כ לומר דבאמת נוכל
לומר כוחיל ככ"ג ולדחות דברי מכרי"ל וקיימם ממקום
אחר כיינו דחילק בין מקום שיש שם חכם או אינו ע"ש
מה שכאריך ודבריו ל"ע שדחה דברי כמג"א בלי רא"י
דכמג"א כתב מפורש דנדר לא אמרינן כוחיל גם דחק
לפרש ועל כן בידו לפי פירוש דלרצח אפילו חרי כוחיל
אמרינן ודבר זה פירשו גדולי הראשונים דחרי כוחיל לא
אמרינן אלא דא"כ עומד לנגדן קושיא כלל"ה ז"ל דלפי
פרש"י ופשעא דסוגיא דמיירי שהוא כבר אכל ומלא
כריסו איך יכ"י חזי ליה.

פי' חדש דהוא"ל בעי להיות ראוי לעצמו

ומה שנראה בזה לומר יסוד חדש בדין כוחיל וכו' הוא
דכמכרי"ו ודעימ' ס"ל דדין כוחיל אינו מועיל רק
כשכדבר חזי לעלמו חבל כשאינו חזי ליה אינו מוחר
לעשותו לאחרים וכו' לפי מה שאמרתי בלימוד
כחלמידים דבחורכ כתיב אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו
יעשה לכם ומלינו דכחירכ כחורכ מלאכה לזורק אוכל
נפש וכנה כחורכ לא מלינו שכחירכ לעשות מלאכה רק
לזורק נפשו מנה לן באמת דאדם מישראל מוחר לבשל
לישראל אחר דילמא לא כחירכ חורכ רק לבשל לזורק

ועיין בספרי משנה כלכות ח"ג (סי' מ"ג מ"ג מ"ד) מכ שכתבתי, וכעת נראה בס"ד דלא קשך מידי דכיון דעיקר הכיתור הוא רק כשלעצמו כדבר מותר ועי"ז מופיל כוה"ל לאחרים וא"כ ככ"ג קושיא כחוס' דנימא כוה"ל ורואי לחולב שיצ"ם היינו שצריך לכיות הוא חולב שיצ"ם היינו כעושה מלאכה דנימא כוה"ל ואילו כוכ חשיצ"ם כי' מותר לעשות מלאכה ככ"ג ועי"ז משני דלא שכיח כלל וקאי על כעושה כמלאכה וכבן ואף שכתוב' אינו מוכח קצת ככי מ"מ לדידן אחי שפיר וקצת לריך לדחוק בלשון כחוס'.

ובמ"ש אחי שפיר סברה כחוס' דנימא דמטעם כוה"ל ידחה דעכ"פ כיון דל"ל כותרם כוכ ל"כ אללו כדין שיש לפניו עשה ולא תעשה ונדחה וא"כ כו"ל כדין עשה דוחק ל"ת, וא"כ עיקר דין כוה"ל משום שכותרם לו לרכי יו"ע משום מ"ע של יו"ע, ודו"ק כי קלרתי.

אבל ככה דלאורחין הוא דחזי וכו', משמע דכוה"ל ומקלעי ל"כ אורחין חזי ל"כ פירושו לאכלו, ובח' דקדקתי מלשון חזי ל"כ כלומר שאם יצאו אורחים ויזעזעך ליתן להם לאכול מה שבוך לעצמו ויתן להם יקח את זה שבישל לעצמו נמלא דזכ עצמו שבישל באיסור חזי ל"כ ולא כוכ באיסור ומכאן לכאורכ לא משמע ככי, ועיין רש"י אצל ככה, דכולכו חזי לאורחין ודו"ק.

דף מ"ח ע"ב

אין להחמיר אפי' בחמץ במקום שיש צד קולא

חומרא דאחי לידי קולא הוא דקא מפקע לכ מחלב, עיין עויו"ד סי' שכ"ד סי"ד ובציאור כג"ר"א שם אות כ"ג, ומשמע אפילו לעשות חומרא במקום שכתומרא הוא לכזכר מאיסור חמץ מ"מ כיון שיש צד קולא מלד אחר כלומר שמפקיע מידי מלוח אין להחמיר ועיין ש"ך יו"ד סי' רמ"ז בכללי חו"כ (סק"ע) דאין להחמיר אפילו בדבר שאין צד קולא עכשיו אולי יתגלגל עד למאכ ואפילו בשל עכו"ם אין להחמיר, וקל"ע מגמ' ברכות (ל"כ ע"ג) דורות כראשונים היו מכניסין פירותיהן דרך ערקסימון כדי לחייבן במעשר דורות האחרונים היו מכניסין פירותיהן דרך גנות לפוערן מן המעשר, ואולי זה באמת מכ שאמר פוק חזי מכ צין וכו' כלומר דכוא חסרון שמפקיעין פירותיהן מן המעשר.

ועיין שו"ת רמ"א סי' נ"ג נ"ד ושו"ת ח"ם יו"ד סי' ד"י"ר שאין להחמיר בדבר שאפשר אח"כ ילא מזכ מכשול ולכיות רואה את כנוול, ובחוס' מו"ק כ"כ ע"ג

כאורחים אלא ככוונת צד כיון דאם יצאו אורחים יאכל עמם ויכ"י חזי ל"כ אח"כ כותרם לו מלאכה אוכל נפש כשחזי נמי חזי ל"כ אחי שפיר שיעת מכרי"ו אפילו לדעת רש"י וכמ"ש ודו"ק.

בגדר שלא יאכל ביו"ט אם מותר לו לבשל לאורחים

ולפ"ז אחי שפיר נמי שיעת כמג"א דאינו מופיל כוה"ל למי שגדר דכיון דכוא אינו רואי הוא לא אמרינן צ"כ כוה"ל דכוה"ל לא אמרינן רק כיכא דלו בעצמו הוא רואי ופוק חזי מכ מדוייק לשון כמג"א וז"ל ואין להחמיר מטעם כוה"ל וכו' דלא אשכחן דמותר לבשל מטעם כוה"ל אלא כיכא דמותר לבשל לעצמו בלא כוה"ל כגון לאפות חלב וכן כאופק מיו"ע לחול וכרי מפורש כמ"ש וכלל"ה חלק צדכ אמג"א וכחז דמכחי טעמא באמת יש לדחוק דברי מכרי"ו ר"ל דנימא כוה"ל מטעם דישראל על נדרו אצל לפמ"ש אחי שפיר.

שוב דקדקתי בדברי מכרי"ו וראיתי דבאמת דברי כמג"א מצאריס שם צפנים צדיני מכרי"ו סי' נ"כ וכל זה הוא לשון מכרי"ו וכמו שזיין כמג"א בעצמו וכנראה דכלל"ה ז"ל כי' ס"ל דכחי ועוד אמר שכביא כמג"א הוא מדברי מכרי"ו אצל כא דאין להחמיר מטעם כוה"ל דישראל על נדרו הוא קושיא כמג"א ותיורו אצל באמת הוא דברי מכרי"ו וייל בעצמו למעיין שם.

דיוק לשון הו"א דחזי ל"ה לצרכו

ולפ"י מכ שכתבנו לעיל אחי שפיר מכ שאמרו בגמ' מ"ז ע"ג ואי אמרינן כוה"ל אכזערם לא ליחייב כוה"ל דחזי ל"כ ללרכו ולפוס ריכעא ל"ע מכ שכוסף דחזי ל"כ ללרכו דכול"ל סתם חזי ל"כ ומאי נפ"מ אס הוא ללרכו או לא ולכנ"ל אחי שפיר דבעי דוקא ללרכו דאחרת אין מופיל צדכ כוה"ל כמובן. ומכ שאמרו בגמ' בסמוך (דף מ"ח) אמר רב פפא ודילמא וכן רב שישא צריכ דרב חידי דמחלקין צין לדידיה וצין דחזי לאורחין לא תקשך לפירושו מפני כמכ טעמי כמובן ע"ש ודו"ק, ואדרבא מכא דאמר ל"כ רבי יכושע לדבריק כרי הוא עובר משום לא תעשה כל מלאכה ראי' צרורכ לדבריו בעזכ"י.

ובמה שכתבנו מיושבת קושיא האחרונים שכתשו אחי' כחוס' דף מ"ו דלא אמרינן כוה"ל בכל מלאכה שבת כיון דלא שכיח כלל לא אמרינן כוה"ל במקום דשכיחי חולב שיצ"ם ככ"ג דמותרים כל מלאכה שבת וא"כ צומן כוכ כדר בפירות גדולות וכרכים שינסם שם כרכב צניא ושכיחי חשיצ"ם בעלת כל מלאכה שבת

ד"כ ועל ועיין עוד שו"ת יעב"ץ ח"ב סי' ק"ג ובס"ח סי' שס"ב יש דברים שאם מחמיר על האדם לא יעשה כמלואו ועיין משנ"כ ח"ד סי' ק"כ וח"כ סי' ק"ד ודו"ק.

האופה פת ביצד הסל מצרפן לחלה

אמר רב יוסף בני נשי דידן נכוג למיפא קפיזא קפיזא לפיסחא ח"ל אב"י מאי דעתיך לחומרא חומרא דחתי לידי קולא כו"ל דקא מפקא לך מחלכ ח"ל דעבדן כר"א דחנן ר"א אומר כרודכ ונותן לסל כסל מלרפן לחלכ ואמר רב יבדכ אמר שמואל כלככ כרבי אלעזר ח"ל וכו' איחמר עלכ אמר רבי יבדכ בן לוי לא שנו חלכ ככרות של צבל שנושכות זו מזו אבל כעכין לא חלכ איחמר עלכ ח"ר חנינא חף כעכין בעי ר' ירמיה עבדל שחין לך לצבזבין מכו חוך כלי בעינן וכו' ליכא או דילמא חויר כלי בעינן וכו' איכא חיקו. חנינא ר"א אומר כסל מלרפן ר' יבדכ אומר חנור מלרפן ר' שמעון בן גמליאל אומר ככרות של צבל שנושכות זו בזו מלערפוח ע"כ. ועיין חוס' ואי לא גרס חף מלי למימר דבעי חרתי שיטוכו וילנס לסל.

ובבב"מ חלכ פ"ב מ"ד חנן ר' אליעזר אומר חף כרודכ וכו' ובגמ' נדכ (דף ז' ע"ב) וכו' מסתברא דחנן ר"א אומר חף כרודכ ונותן לסל כסל מלרפן לחלכ ואמר רב יבדכ אמר שמואל כלככ כר"א ש"מ ופריך ומאי חולמיכ דכאי מכאי (פי' מאי חולמיכ דחלכ מכאיא דמילון דפשעה לך מינכ דאמרת כ"ג מסתברא כה שמעינן מכאיא דמילון דבשאר סידרא איכא כלככ כר"א ומשני מכאיא דמילון ליכא למשמע מינכ דבשאר סדרים איכא דכחם משום דקאי ר' אלעזר כר"א ואיכא למימר משום דמסייע ר"א לר"א משום ככי כלככ כמותו צבא חלכ משום ידיכ (חודיכ לא) משום דקאי ר' אלעזר כותיכ דחנן ר' אלעזר אומר מלמדין אח בקענכ שחמאן צו. וז"ל רבינו בצב"ג ר' כלכות נדכ ואמר רב יבדכ אמר שמואל כלככ כר' אליעזר. כי אמר שמואל כלככ כר"א צארבע וכו' ככי נמי מסתברא דחנן ר"א אומר חף כרודכ ונותן צבל כסל מלרפן לחלכ ואמר רב יבדכ אמר שמואל כלככ כר"א ש"מ עכ"ל.

מחלוקת בירושלמי אי תנור מצרף לחלה או סל מצרף

ובירושלמי מס' חלכ פ"ב מ"ג מבואר דמחלוקת ר"י ור"א דלר"א סל מלרפן ולא חנור ולר"י חנור מלרפן ולא סל ועיין מאירי שם ועיין מאירי פסחים מ"ח מכ שחמכ על כרצ"ד ז"ל ודע דכמאירי פסחים כנ"ל כחז דיש מפרשים (כריעב"א ומכר"ס

חלואו) דדוקא כרודכ ונותן צבל לחלכ מלערפין וחף כלשון מוכיחא כן ר"ל כרודכ ונותן לסל ונראה מדבריהם דאם לא נלערפו מיד חקף לרדיכ כבר כופקעכ חורח חלכ מכס ואין עוד צבס לירוף וכס גורסין וכיכ צאכלכס מלחס כארץ ופי' כדברים דעיקר החיוב כוא משנעשכ לחס וכוא שעה רדייכ ולמדנו מ"מ שכתנור חינו מלרף ואפילו בככרות כנושכות זו אח זו ואין כן דעה כרמב"ם פ"ו מכ' צכורין כע"ז ועיין ח"ז ח"א סי' רכ"ו.

אי קיי"ל בירושלמי

ובבב"ש יו"ד סי' שכ"כ ס"א שחי פיסוח שחין צשום אחת כשיפור חס נוגעוה זו אח זו עד שנדבקים מעט מזו בזו מלערפין וכו' ואם אינס נדבקין וכס צבל אחד כסל מלרפן אפילו אחר שנאפכ ונעשכ פת וכו'. ומ"ש ואם אינס כו' כוא כר"א דאפסיק כווחיכ וכחז כגר"א ז"ל וחף צבירושלמי שם אמרינן ר' יונכ ר' חייא צבס ר' יוחנן ר' יוסי ר' אימי צבס ר' יוחנן וכו' שגשכו איח חניי חני כסל מלרף ואין כתנור מלרף ואיח חניי חני כתנור מלרף ואין כסל מלרף ח"ר יוחנן נשכו כאן וכאן מלרף לא נשכו כאן וכאן חינו מלרף מחני' כגון חלין ריפחא דצבל מ"מ צגמ' פסחים לא מסקינן ככי וכמ"ש כה איחמר עלכ כו' וס"ל לרב יוסף ואב"י כן כווחיכו נקעינן ועחוס' שם ד"כ ל"ש וכ"כ כר"ש ולפ"ז חף לר' חנינא מ"מ ח"א שיחלוקו בגירסא חלכ דס"ל סל מלרפן ולא נשיככ חלכ מדברי כרמב"ם ועור וש"פ שפסקו גס כח"ק נראה דגרסי חף כרודכ ולא פליגי אח"ק ונשיככ דר"א ביינו צבל וז"ש חף וכו' דלח"ק עד שיטוכו צעודן פיסכ ור"א אומר חף כו' ור"ח אמר דח"ל צזכ כלל נשיככ ומ"מ נגיעכ בעי חף צבל לר"א כמ"ש צבסמ"ג וכ"כ כר"א שם לכדיא וכ"כ כר"ש צמחני' שם ועי"ל וכו'. ולעינן חנור פסק כרמב"ם דאין מלרפן דלל כר"י וכן נראה מדקאמר שם כלככ כר"א ול"ק כלככ כר"י ג"כ וחף שכרשצ"א חולק ע"ז ועב"י דברי כרמב"ם עיקר כו' ע"ש.

דף מ"ט ע"א

מעם לסימנים שעשו בדר הבית לבקר חמין

ובא זוגין ממוככ של ר"ג, ל"ע אמאי כמחין עד שצא זוגין ממוככ של ר"ג וכלך לשרוף כחמין וכן מכ שעשו כסימן צכר כצית עס שחי כחלות ולמכ לא ציערו כל אחד כחמין לפי זמנו ורואה עינו וקודם זמן איסור ודאי וזכ אפשר לישב דעכ"פ עשו כן לכמאחרים שלא יאחרו יותר מדאי, וחלי דקודם זמן איסור אסור

שם בגמ' למקום חורב גלית, נראה מכלן כלישנא
בחרה דב"ק (ק"י) וצירושלמי ברכות פ"ב
כ"ח ע"י שם כל כמעשה) דלאחר שבהייכו ר' יוחנן חזר
לביחו רב ככנא וחי אח"כ בארץ ישראל דאל"כ כרי
נחקיים בו גם כא דאשחו נעשית חלמנא וגם מכ פריך
למקום חורב גלית כא תיכף מה שם ביום בואו או ביום
שני לביאחו כדאמר ליכ ר"ל לר"י ארי עלב מצבל וע"כ
שחי אח"כ לפי שיטה זו.

גדרי סעודת מצוה דנישואין

שם בגמ' הניח ר"ש אומר כל סעודה שאינה של מלוא
וכו' כגון מאי א"ר יוחנן כגון בת ככן
לישראל ובת תלמיד חכם לע"כ. נראה דבת ככן לישראל
מיירי בת ככן ע"כ לישראל ע"כ דאלו בת ככן ת"ח
לישראל ת"ח כרי אמר בסמוך כרולא שיחפשי ידבק
בזרעו של אחרן ומשני בישראל ת"ח א"כ בת ככן ת"ח
לישראל ת"ח כ"ש דשרי ואין לומר דבת ככן בת תלמיד
חכם לישראל ע"כ דכ"ש מישראל ת"ח לישראל ע"כ
שאינה סעודה של מלוא ונראה דוקא בת ככן ע"כ
לישראל ע"כ כוי סעודה שאינה של מלוא אבל בת
ישראל ע"כ לישראל ע"כ או בת ככן ע"כ לכך ע"כ
כוכ סעודת מלוא וע"י כ"מ רפ"כ מכ' דעות שוב
ראינו בח"ס שחידש כן וחמא ארמצי"ה ומכ ש"יין שם
בכג"כ אין דבריו נראין כלל.

שם בגמ' ת"ר כל ת"ח המרבה סעודתו בכל מקום סוף
מחריב את ביתו ומאלמן את אשתו וכו'.
נראה דמיירי אפילו בסעודת מלוא מ"מ לא ירבה
בסעודה דאלו בסעודת כרשות מ"ש דלכרבות אסור
וכלל כל סעודת כרשות אין תלמיד חכם רשאי ליכנות
ממנה וא"כ אפילו בסעודה אחת אסור ליכנות וע"כ
דכאי כל המרבה ר"ל אפילו בסעודת מלוא גם מפרש"י
שפי' ומאלמן את אשתו שמבקש לימודו ואי אפשר לו
וגולה למזונות וברי אשתו באלמנות חיות וכאי עמא
שמבקש לימודו אין נ"מ בין סעודת כרשות וסעודת
מלוא ומכלן מוסר גדול לת"ח שלא ירבו בסעודות בכל
מקום וכ"ש בסעודה שאינו של מלוא וסמך לרבותינו
שכשתחפו בשמחת תלמידיכם ובשמחות ולא אכלו שם.

שם בגמ' ומאלמן את אשתו. פירש"י שמבקש לימודו
וכו' וגולה למזונות וברי אשתו כאלמנות
חיות. ולפענ"ד עוד שכיון שהוא מרבה סעודה בכל
מקום כולך ממקום למקום ששומע שיש שם סעודה וכל
מקום שקוראין לו לסעודה כולך ומשייר אשתו כאלמנה
בבית.

לשרפו ואפילו חולין משום כל תשחית שאכתי ראוי
לאכול לו או לאחרים ואם במצב של ציו"ע כחירו משום
כוחיל ומקלפי ליכ אורחים וחזי כשתא נמי בשריפת
חמץ שמה יבאו אורחין וראוי להם ואסור לכשחית
כחמץ. ולכן לריך לכמתין עד זמן איסור ממש. וכגם
שרק בתרומה אמרו דיש בכ איסור לשרוף קודם הזמן
משום דכתיב בכ משמרת תרומותי ואסור לכביא תרומה
לבית הפסול ומכ"ע אסור להקריב חודש ע"פ שבה חמץ
נמי מ"מ גם בחולין אסור משום לא תשחית. וע"יין רש"י
כאן ד"כ תרומה וכו' אבל חולין אין לריך לבצר חלא
בזמנו שיכול למלוא לכן אוכלים כרבה וכחז אין לריך
דמשמע אבל מותר, או יאמר כיון דא"ל בע"כ ימתין עד
זמנו.

המבער המצו קודם אי קיים תיקון חז"ל

אי נמי י"ל דבר חדש דכמעבר קודם זמנו לא קיים תקון
חז"ל כמו בכבודק חמץ שבה תקנו אור לארבעה עשר
ואם בדק קודם לא קיים מלוא תקון חז"ל כיון שבה
תקנו זמן לביעור וקודם זה כו"ל כמשחית חמץ בכלל
ואחר כן כשבה זמן ביעור ע"פ תקנתם אין לו עוד חמץ
לקיים תקנת חז"ל וכו"ל כמעבר חמץ ביום י"ד ושורפו
ותלוי במחלוקת האחרונים כמנ"ח מלוא ו' וכד"ח ז"ל
אי כעשה של תשביחו היא חיונית שחייב לכדר אחר
חמץ שיכא לו לבצרו או כעשה רק אם יש לו שיצטר
ועשה קיומית ומיכו לכ"ע אם יש לו מקיים מלוא ואם
אין לו לא קיים כמלוא.

ובזה מדויק לשון כממונה כגיע עת לבצר את החמץ
ולשון עת ל"ע כיל"ל לכו ביערו כחמץ ולהכ"ל
כלומר שקודם זמן זה ליכא מלוא בביעורו וכמו שתקנו
חז"ל זמן לבדיקה אור לארבעה עשר כן תקנו ביום
לביעור. וכע"י זכ מלינו בש"ע א"ח לענין כריעות
בשמ"ע שאסור לכרוע בכל ברכה ובכרע דמצטל חיקון
חז"ל כגם שכורע גם בברכות שתקנו וכן בקריאת התורה
בליצור שתקנו בשני ובחמישי ושבת פעמיים אין לבוסף
על זה וכארכתי בזה בספרי משני"ה (ח"ג) דכל שיש לו
זמן ע"פ חיקון חז"ל כמשנה בו מקלקל כחיקון לגמרי
וכגם כי כוונתו לחומר חומר דאחי לידי קולא כוא
וק"ל.

שם בגמ' לא גלתי, משמע דמחז"ל לארץ ישראל נמי
קרי ליכ גלות ואולי שכתורב אז בצבל בית
וכל כגולה ממקום חורב נקרא גלות ומיכו במשנה כוי
גולה למקום חורב וזה שאמרו לו וכה למקום חורב גלית
ותי' דמיכו לאו כדרך כל האדם גלח דלא גלתי כדגלי
חינשי.

שם בגמ' ותלמודו משתכח ממנו. נראה לפמ"ש דהע"ה לעשות רלוונט חלקי חפלאי וחורחך בחורחך מעי וזה שמכנים חכילא ושתיכ בחורחך מעי חורחך משתכח. וזה כונה כירושלמי כוצא בחוס' עד שאתה מבקש שיכנסו דברי חורחך במעיק בקש שלא יכנסו מעדנים במעיק.

שם בגמ' ומחלוקות רבות באות עליו. עיין רש"י ב' פירושים וחרווייכו דחוקים. ולפענ"ד לפמ"ש תלמידי חכמים מרבים שלום ומדכ כנגד מדכ במשכח תלמודו כיפוך מכבחה בשלום שכיון שזוכה מה שלמד וזה לחקופ עלמו עם אחרים ח"ח שלא שכוו וחס יודעים האמת ולכן מחלוקת רבות באות עליו שלעולם חולק עליכם, וע"ד שאמרו בכני תלמידי שזכ נשבע כך אמר וכו' וא"ל את לך אנסך. וז"ש ותלמודו משתכח ממנו ומחלוקת רבות באות עליו כיפך ח"ח מרבים שלום.

שם בגמ' ודבריו אינם נשמעים. ע"ד מ"ש ר"מ אומר כל כלומד חורחך לשמך זוכה לדברים הרבה ונכנין ממנו עלך וכו' וזה כדיפך אין דבריו נשמעים.

שם בגמ' לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בה ח"ח. וי"ל מאחר שמוכר הכל מה איכפת לו אדרבה הוא לא תתירא צו שאין לו כלום שמכר הכל, ונראה לומר דמיירי שכוף יש לו נכסים ומוערד צו וביא אינה רוצה לנישא לו מפני שפי"ז יתבעל מלמודו ואמר ימכור כל מה שיש לו וישא בה ח"ח שבודאי ילליה עם אשכ כזו.

ואי י"ל דמיירי בע"כ שיש לו נכסים ואינו רוצה למכרם בשביל ללמוד חורחך אמר לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וילמוד חורחך ולא יחוש כי אז ישא בה ח"ח.

פי' דבר נאה ומתקבל

דבר נאח ומתקבל, נראה לפמ"ש שכתב צו"כ דגפן אינו מקבל נעיעה משאר חילנות אלא מגפן אחר ונשאר לעולם עכור בלא תערובות, וככ"נ בזה ח"ח לח"ח הוא ענני גפן בענני גפן דבר נאח ומתקבל שיוציאו פירות, ומכ מדויק בזה מה שכתב בס"ח סי' שפי"ד אות ו' ד"כ הכה אמרו וכו' על דברי חז"ל (ב"ב נ"ט) כל שכוף ח"ח וצו ח"ח וב"ב ח"ח שוב החורחך מחורחך על אכסניא שלך ואינה פוסקת מזרעו ובקשה ובה ראינו כמה שכיו שלשחם ח"ח ופסקה חורחך מכן, וכחצו אל תבכל לכחשים דברי חז"ל דודאי אחד מהם נשא אשכ שאינה כגונח לו ולכן נפסקה חורחך מזרעו אלא

יחזור ויקח אשכ בה ח"ח ותחזור החורחך למקומה ע"ש, וכן מלינו באכרן (ב"ב ק"ט) שנשא חלישצב בה עמינדב אחות נחשון וילאו ממנו ככ"ג ע"ש ומבואר דאם נושא אשכ שאינה כגונח כנעיעה יוצא ממנו ולא מתקבל אלא מגדלת קוליס וברושים וזה שאמר משל לענני כגפן בענני כגפן וזה ע"כ כוכ ענני כגפן בענני כסנכ דבר כפור ואינו מתקבל ודו"ק.

בחומד הפגישות קודם החתונה

רש"י ד"כ סעודה שניכ. עיין ביה שמואל ח"ע סי' ל"ב סק"צ מלכ שיקדשנה בעלמו, וכן מלכ יוחר שיקדש האז את צחו בעלמו ולא ע"י שליח חדושי מכרי"ע ומכ שאלו אין נזכרין בזה ועושין שדוכין ואין כחתן רואה בכלל משום דאינו אלא שדוכין וקודם הקידושין רואה אותה ולזה סמך בסעודה שפושם בליכא קודם כחופה כדי שיראה אותה בכ"י ע"ש. ומבואר דקודם כשידוכין לא נכחו להתראות בכלל עם כחתן כלל עד קודם כחחונכ ודלא כמו שכתבנו עכשיו מנכג גרוע שיראה כצחור וצחולח פעמים אין מספר ח' או י"ב פעמים, או יוחר קודם שאפילו ישחדכו ועיין פי' רד"ק עכ"ח עכ"פ ותקח כלעיק ותסכת ולמדכ חורחך דרך לניעות שלא תתראה בכלל כחתן קודם כחופה ע"ש.

אי מותר לעשות שידוכין קודם שיראה החתן את הכלה

ודע דכגס כי חזרתי בעזכ"י חיבור מיוחד בעניינים אלו כנקרא ביה רחל משנ"כ מ"מ ראיתי לכביא כאן מה שכתב בגאון ר' מאיר ליבוש מלצ"ס בספרו החורחך ובמלכ (דברים כ"ד א') כי יקח איש אשה וגו' וכיכ אס לא תמלא חן בעיניו כי מלא צב פרות דבר וז"ל, יש להתבונן אחר שכבר לקחה לאשה וצא עליה אין ספק שראה אותה מקודם ומלאה חן בעיניו וע"כ לקחה, ואם יכוון ככתוב לומר שאצדכ כחן כיכ כותב בלשון כמורח ע"ז, לכן מכאן תשובה להתחלוללים מאצותינו שכיכ דרכם בקחחס נשים לבניכס חקרו רק על כמשפחה ועל כנכגת אצכ ואמכ ועל מדות כנערכ, ורק קודם כנישואין כיכ כחתן רואה את פני כנערכ.

זוהים הראשונים מצור מחצבתנו

אבל נביעה לור מחלצתנו ח"ח ע"כ כשרלכ לקחה אשכ לבנו יחידו אשר אכצו כעיקר כיכ אללו רק ממשפחה כנערכ וארלכ, וחפץ שחכ"י ממשפחתו ומצית אציו שידע לניעותם, ויוחר מזכ שסמך על עבדו זקן ביהו ולא שלח את צנו עמו. וכתיב ויצאכ ילחק כאכלכ

כפחכ לפני כארי אמרו מותר לנחרו, ולפ"ז אחי שפיר נמי מכ שפקשו לו תלמידיו ר' אמור לשחטו כיון דמכדר אחר נחירכ כדי לחקן נפש יאמר לשוחטו שכוה מעלכ יחירכ, ומשני זכ טעון ברככ וזכ חין טעון ברככ דנחירכ לעכו"ס כוה במקום שחיעכ לישראל חלא שפככו"ס חין לו ברככ לברך על כשחיעכ וכוה בלא ברככ רק שמוציא מידי חזמכ"ח וק"ל.

מעט לנחרו מגבו דוקא

שם בגמ' ומגבו, נראה דלכן אמר מגבו דמלפניו מכרסו אפשר שיפול עליו ויכרגו חבל מגבו כשאינו רואה יפול עליו ויוכל לו אי נמי שאז לא יחירכ עוד שאם יקרענו מכרסו אפשר שיחי' עוד ככאי גבא (חולין נ"ז ע"ב) דנפל מאיגרא לארעא פקעיכ כרסיכ ונפוק מעייניכ אחייכ לבירכ ושחיעכ קמיכ באחוזת עיניכ אינגיד ואיתנה עול למעייניכ וחייעיכ לכרסיכ וחי ולכן קאמר מגביכ שלא יוכל עוד לקום ולנקום צו.

שם בגמ' ונשוחיכ יוחר מכ. כלומר נשוחיכ של ע"כ שונאין לח"ח יוחר מע"כ עלמן, וי"ל נמי דכס כע"כ שונאין נשי ח"ח יוחר מח"ח עלמן, וכעטס פשוט.

דף נ' ע"א

ותלמודו בידו — חידושי שכתבם

ותלמודו בידו. עיין (פירושין נ"ד ע"א) פרוככ בכל ושמורכ (ש"צ כ"ג) אם פרוככ ברמ"ח אברים שלך משחמרת ואם לאו אינכ משחמרת וזכ תלמודו בידו שפרוככ בכל אברים ונשאר חללו, ועיין ר"ח כאן יש מי שאומר שגורם על פכ כי כלך וגרסחו עמו ויש מי שמפרש שקיים כל מכ שלמד וכיינו תלמודו בידו שקיים בידו מכ שאמר בפיו חבל כלומד ואינו מקיים נח לו שלא נברא. וי"ל עוד לאחר שנחרכ כח כשכחכ וכחירו לכחוצ דברי תורכ שבעל פכ משום עת לעשות לכ' שלא תשחכ כחורכ מישראל וכחוצ דבריו לא ישכח ממנו וכארכתי במקום אחר ועיין ס"ח סי' תק"ל דכל מי שגילכ לו כקצ"כ דבר ואינו כותבכ ויכול לכחוצ כרי כוה גוזל מי שגילכ לו ולכן כותב לעלמו בידו דברי תורכ וזכ תלמודו בידו.

נדרג ע"י עכו"ם אפי' רשע כירבעם הרי זה קדוש

שם בגמ' כרוגי לוד. עיין אגרא כרמב"ם ז"ל מאמר קדוש כשם כמחיל אמר משכ צן כרצ

שרכ חמו, ואח"כ ויקח חת רבכ וחכי לו לאשכ ואח"כ ויחככ, וכן כיכ מנכג צנ"י בשבתם על אדמחם. ואכבתם כיחכ כנעיעת עץ אשר כוה מגרגיר קטן וע"י מים יחדכ בחרץ ובכ"י יגדל ויחעכ יוחר, כך כיחכ אכבתם שבתחלכ כיחכ רק זיק אככ שחול על חלמי לבו, וע"י כשרון כמעכ נחוסף כ"י אככ, ונמלא שפיקר אככ נחגלחכ רק אחר כנישואין, וז"ש וכיכ חס לא חמלא וגו' שפ"י שמלא פרות דבר שכוה דבר גנאי ומאוס או מומין שבתר או איזכ פריזות לא חמלא חן כנחון לכ שחמלאכ.

וגם כשכל יחייב שטוב כיכ מנכג אבותינו שאחרי שקודם כנישואין לא ידע כאיש צבירור מזג כאשכ וכן כאשכ לכן ככרת כיכ חללס ככסכס שוכון גס חס יכיכ ע"ד כממולע, חבל כפי מנכג כחדש יתלמדו כבנים מקודם חיק לחפוש בלבבם זא"ז שירא זכ לזכ אככ אשר חין על פפר יסודכ ורק במשלים ובמחזות על צמח ישחק, ולכן כשיחודע לכס אח"כ שבעטו זכ חת זכ תחקרר כאככ מעט מעט עד שיחכן שחכיכ לחין ואפס, וכו' ע"ש כעחקתי לשונו כולו כדי שגראכ דעת כגאון כבי' נחשכ צזמנו יודע ומכיר כעחים ראכ לכחוצ מכ שכתב, ואחכ עד כמכ עחו עייניו מראות שחושבים בדרך עקלקלות למלא חן ואח"כ לבנות בית תורכ ודי לכבין למי שרולכ לראות כאמת.

רש"י ד"כ ומאלמן. פי' כן כיון שכתב אח"כ ותלמודו משחכ וכיון שמת ונעשית אשחו חלמכ מכ שיין אחר מיחכ ותלמודו משחכ, וכיכ לו לכקדים קודם כל חלו ולכן פי' ומאלמן חת אשחו כלומר חלמנות חיות, ואח"כ משכח תלמודו ואח"כ מת ונעשית חלמכ ממש.

דף מ"ט ע"ב

ע"ה מותר לנחרו כדג ביוה"כ שחל להיות בשבת

מותר לנחרו ביוה"כ, יש לדייק לשון לנחרו ולא אמר לכורגו, וי"ל לפמ"ש כחוס' חולין (ז"א ע"א) ד"כ כמאן, דנכרי נמי אף דאינו מלכ על כשחיעכ מ"מ מלכ כוה על כנחירכ ואסור לכרוג ככמכ ולאכלכ ועיין פשרכ מאמרות לרמ"ע מפאנו ומכ שאמרו נכלכ לגר אשר כשפריך כיינו ע"י נחירכ או שמתכ מאליכ וכבר כארכתי בזה במשנת כעמרמי יו"ד (סי' קי"ג) ועוד כמכ מקומות ולפ"ז נחירכ נמי כוה מעין שחיעכ לעכו"ס ותיקון לנפש ככמכ לעכו"ס עכ"פ וכוכ כבת ע"כ אמרו ז"ל חרור שוכב עם כמכ וכ"ש ע"כ עלמו שדומכ לכמכ עמאכ שאמרו כנותן צחו לע"כ כאלו

המפיל דופי בדרגות עבדים צריך תשובה

ועיין שו"ת מוכר"ח ח"ז סי' י"ח י"ע שכאריך לחמוק על כר' חיים שרלכ להעיל דופי בדרגות גוים וכו' ז"ל כאריך מאזיו בעל ח"ז בגדול ומש"ס דלא מיבעיא אדם כשר שנכרג מעכו"ם אלא אפילו אדם רשע גמור שנכרג ע"י גוים מפני שהוא ישראל כרי הוא בכלל המעלה בדרגות לוד שאין אדם יכול לעמוד במחילתן וכינינו מי שאין בו רק מעלה זו שנכרג מגוים ועל כמוליד לע"ז כחץ שיחטוכ שני וחמישי כל בקיץ ע"ש. וכרצו יש לחמוק על אנשי זמנינו שאין מחנכין בקדושה וד"א לנכרגין בעוונת מכל מיני גוים.

השבבים לא נשאו נשים כנעניות

שם בגמ' אפשר זה אברהם וכו', אחיה כמ"ד דלא נשאו נשים כנעניות בני יעקב ונחלקו בזכרונותיו אמר רבי יודק חלומות נולדו עם השבטים ונשאו ר' נחמיה אומר כנעניות היו עיין רש"י פ' וישב עכ"פ ויקומו כל בניו וכל בנותיו לנחמו, ועיין רמב"ן עכ"ה פ' וישב (ל"ח ז') ועל דרך סברה אינו נכון שיכיו בנותיו הארץ וכו' והא"ע כחץ ויחנן שהוא כמשמעו ועיין אוכ"ח שם ועיין פ' ויחי וישאו אחיו בניו ולא בני בניו שכך ליום שלא יעטנו במעוה אחד מבניהם לפי שם מבנות כנען ומיכו בצ"ר אחד מבני בניכם שיש בהם מבנות כנען, ועיין מכתש"א בח"א ודו"ק.

כדיין מימון הספרדי ז"ל מוצא גם בחש"נ סי' ס"ג וצריב"ש חשו' י"א, לאחר שחלק המחמר שם לחמש מנינים כחצ בכהמין השלישי במדרגת הנכרגים על קדושת השם והאנוסים באונס השמד, דע כי בכל מקום שאמרו בו חז"ל יכרג ואל יעבור אם יכרג כבר קדש השם וכו' כמו חנניק מישאל ועזריה ודניאל ועשרה כרוגי מלכות ושבעה בני חנה, ושאר ישראל הנכרגים על קדושת השם ברחמן ינקום נקמה דמיכס בקרוב, ובעדם אמר נאמר (הכלים נ' כ') אספו לי חסידי כורתי בריחי עלי זבח ואמרו חז"ל (שכ"ש רכב ז' ז') כשבעתי אחכם בנות ירושלים וגו' כשבעתי בדורות של שמד בלזכות שפשו לי לביוני ועשיית לביונס או באילוח השדכ ששפכו דמם עלי כדם לבי ואיל ועליכם הוא אומר (הכלים מ"ד כ"ג) כי עליך כורגנו כל היום.

ואיש שיזכרו כא-ל לעלות במעלה עליונה כזאת כלומר שנכרג על קדושת השם אפילו היו עוונותיו כמו ירבעם בן נבע וחבריו הוא מעולם הבא ואפילו לא היה תלמיד חכם וכך אמרו ע"כ (פסחים נ' ע"א ע"ש) מקום שכרוגי מלכות עומדים אין כל בריה יכולה לעמוד במחילתם כגון ר"ע וחבריו וכ"ש דאיכא חורב ומעשים טובים אלא כרוגי לוד ע"ש.

ודי שכח שכל איש מישראל שנכרג על קדושת השם בשביל שהוא ישראל אפילו היה בחייו רשע כירבעם בן נבע וחבריו שהעמיד עגלים והכעיה את ישראל לעבוד עבודה זרה ולא היה תלמיד חכם אפילו הכי כיון שנכרג מן הגוים בשביל שהוא ישראל כרי הוא קדוש גמור וכו' מעולם הבא במקום שכרוגי מלכות עומדים שאין כל בריה יכולה לעמוד במחילתם.

פרק מקום שנהגו

בדן עשיית מלאכה בע"פ, ואי הוי מדאורייתא או תקנת חז"ל, וביאור הנפ"מ בן ערב פסח לשאר ערבי חג

מלכ ומרור וכו' כשיעור רש"י ופלא שלא כרגישו בזכר פסח.

בזמ"ז שאין קרבן אם יש איסור בעשיית מלאכה בע"פ

וחגלפ"ד לזכר קלח שיעור הראשונים ועעמיכו בזה שמעחחא, דהכח כבעכ"מ כאן כביא פי' כירושלמי דמכ"ע מחלוח ולמעלה אסור בכל מקום שאינו צדין שחכא פסוק במלאכתך וקרבך קרב לכך אסרו לעשות מלאכה ומכאן אנו למדין שבזמן הזכר שאין קרבן דינו כשאר ערבי שבהם ושאר ערבי ימים טובים במקום שנכרג לעשות עושין לפי כמנהג וא"כ לדעת

במשנה מקום שנכרג לעשות מלאכה בע"פ עד חלוח עושין ומקום שנכרג שלא לעשות אין עושין. ופרש"י כדי שלא יבא ערוד במלאכה וישחכח ביעור חמלו ושחיעה כפסח ותיקון מלכ לזכר כלילכ. וכ"כ בפ"ה מכל' יו"ע בקשה עליו דא"כ בערב סוכות נמי לא ליעבד דכח ערוד בעשיית סוכה ועיין פנ"י וחוי"ע, ובחי' ח"ס כחא כביא מפר"ח סי' חס"ח שביא ראי' מסופ"פ או"צ דאין משחיעין את הכעבה בעי"ע ראשון של חג וכ' חוס' משום דערוד צד' מינים ואין פנאי לשמוח ש"מ שערדה ד' מינים מערדה יוחר מערדה ע"פ, וכחץ דכחוי"ע לא עמד בכל זכ ע"ש, ובאמת כי גם במלחמות כביא דע"פ עררו מרוב משאך י"ע מפני

אין יוצאין ידי מצוות מצה שאפה קודם הצות

ועוד זו שלישי' דרש"י לשיטתו דס"ל דאינו יולא ידי מלוותו במלכ שנאפית קודם חלות ולריך דוקא לאפות ע"פ אחר חלות וכמ"ס לעיל ובא"ז כתב דשיטתו אפילו דדיעבד לפסול וא"כ פשוט כחלוק בין ע"פ לשאר עי"ע דמלכ א"ל לתקנא קודם פסח ולריך ע"פ אחר חלות דוקא חיישינן דלמא יערד ולא יעשכ מעשכ ובליילכ כבר א"ל משום דמלכ לכסב מכר משא"כ סוכה וד' מיניס כרי בידו לתקנא קודם סוכות וא"כ ודאי אס' רולכ לקנות קונא כד' מיניס קודם יו"כ כמ"ס קלח מהפוסקים לקנות קודם יו"כ כדי לכוסף במלות וכן עשיית הסוכה מיד במו"ל"כ ודאי ערב סוכות כבר יכ' לו סוכה אצל במלכ א"ל באופן אחר ושפיר תקנו איסור במלכאכ ושפיר מיושב שיטת רש"י מקושית כ"כ.

מידאא יתירה יש בערב פסח או בערב סוכות

ובזה שפיר מיושבת קושית הפר"ח דכתום' מבואר דבערב סוכות ערוד יותר מצע"פ אכ"כ"י אלא דבעי"ע לא חיישינן לזכ שכרי בידו לתקן קודם ומי שלא תקן ורולכ לקנות כד' מיניס ולבנות סוכתו בעי"ע כרשות בידו אצל אין לאסור בשביל זכ מלכאכ וכו' אלא משחיעין עי"ע הוא משום דבעצמא בידו לעטון ערוד אני ערדכ דמלכ כי לא עשיית ד' מיניס עדיין ואין אני רולכ ללחא כד' מיניס של אחרים או בסוכה של אחרים ולכן אין אנהנו יכולים להכריחו לשחוע לאחרים אצל ודאי מי שרולכ לסמוך על אחרים או לתקן לעצמו קודם סוכות כרשות בידו ולכן לא גזרו בערב סוכות אלא בעי"ע שא"ל באופן אחר ופלא על הפר"ח וכתום' ז"ל שלא כרגישו בזה.

איסור עשיית מלאכה בעי"ע או דאי מדאורייתא

ורצח בחום' כאן כביא ריב"א פירוש בירושלמי מ"ס ע"פ משא"ר וכו' ומשני משום הקרבת קרבן וכחצו ומשמע כחם דמדאורייתא אסורכ וכחצונוכ מדמייתי מקרא דכתיב ואספת דגניך ואס כל ישראל יושבים ובעלים מי יאסוף לכן דגן וא"כ ע"כ דכח מדאורייתא וסיימו בחום' ונראה דאף בזמן הזה דליכא הקרבת כיון שנאסר אז אסור לעולם. ולריך לכבין כוונת בחום' דלפוס ריב"א נראה דגם בזמן הזה ס"ל דכח מדאורייתא דכתיב משמע כיון שנאסר אז אסור לעולם ואז נאסר מדאורייתא ואותו איסור נשאר לעולם נמלא דלפי סברא זו מלכאכ ע"פ אחר חלות הוא מדאורייתא וכו' אלא תקשכ שכרי בירושלמי מייתי שם דאף יחיד שמביא קרבן בשאר ימות השנה אסור במלכאכ ואינו נאסר רק

בעכ"מ ככ"י דבזמן הזה אין בין ע"פ לשאר ערב יו"ט, ואי נימא דגם רש"י ס"ל כדעת בעכ"מ א"כ לא קשכ עליו קושית כ"כ. אמנם לקושעא דמילתא נראה דאדרבא רש"י ז"ל בא לשלול פי' בעכ"מ דרש"י נמי כי' מפרש בירושלמי כפי' בעכ"מ וא"כ לפי' בירושלמי עכ"פ בזמן הזה ליכא איסור אחר חלות ובמלכאכ חליא ולכן פי' שלא לעשות כדי שלא יכא ערוד במלכאכ וישכח ביעור חמא ושחיעתא כפסח ותקון מלכ ללורך כלילכ וכיון שזכ בעעס אף דשחיעתא כפסח לא שייך בזמן הזה מ"מ אכתי איכא משום שמה ישכח לצער חמין ותקון מלכ ללורך כלילכ. אלא דלפ"ז כדרא קושית כ"כ לדוכתיכ דערהא איכא גם בשאר עי"ע, ועיין מש"כ בזה בעל פניו ותי"ע.

מצוה למרוח בעי"ע מבע"י

ולולי דנריכס הקדושים כי' נלפענ"ד דרש"י חירן קושית כ"כ בדיוק לשונו שכתב ותקון מלכ ללורך כלילכ דמלכ לערוח מצעוד יום כדי להסב מכר וכו', ויש לדיוק מכ צפי בזה רש"י דמלכ לערוח מצעוד יום. ונראה דבא לחרץ דמאי נפ"מ אס' ישכח לאפות מלכ כרי יכול לאפות כלילכ וא"כ לא שייך למגזר משום מלכ וע"ז חי' דמלכ לערוח מצעוד יום כדי להסב מכר ואס' יכ' פסוק במלכאכ ישכח כיון שדיעבד יכול לעשותו כלילכ אצל בסוכה ולולב וד' מיניס ודאי לא חיישינן שישכח לעשות סוכה שכרי יודע שא"ל לעשות בזמן אחר.

נפ"מ בין ערב פסח לשאר עי"ע בדן עשיית מלאכה

שנית נראה לומר דלא דמי ע"פ לעי"ע דכנה בסוכה קיי"ל כל האזרח בישראל ישבו בסוכות ואס' אדם אחד לא יעשכ סוכה ילך אצל חצרו בסוכה ויאכל שם וכן לענין ד' מיניס אס' לא יתקן לעצמו יבקש מחצרו במחנה ע"מ להחזיר וכמו שנאמת נוכגין רוב בעולם וכנראה דבזמן רש"י כבר לא היו כולם לוקחים ד' מיניס אלא יולאים בשל אחרים או בשל קהל וכ"כ בחום' סוכה מ"א ע"כ ד"כ אלא ומכ שנכגו הקהל לקנות אחרוג בשותפות מלמדן אותן וכו' ויש לסמוך וכו' ומשמע דאז זכ כי' מנהגם שיקהל לקחו אחרוג לכל הציבור, וא"כ ליכא ערדא לכל אחד שכרי סוף סוף לא יחבעל מהמלכ אצל אכילת מלכ וביעור חמין שחם דברים שעליהם מועלים ואס' יערד יחבעל מן המלכ ואין לומר שיבקש מחצירו שיתן לו מלכ דבשלמא סוכה וד' מיניס זכ נכנה וזכ לא חסר הוא שכרי מחזיר לו מכ שלקח ממנו משא"כ במלכ מי יאמר לו שחצירו יכ' לו מלכ בשבילו וירלכ ליתן לו ושפיר שוכה ע"פ משא"ר עי"ע.

כראצ"ד סיים ודברים שנאסרו בזמני מי עמד להחירם וכיינו כקושיית כרמז"ן אמנם ח"י אחד פולח לתרוייכו כמוצן.

וגם מה שנקשה כראצ"ד ממכר יצנח המקדש לולי דבריו בקדושים כי נראה דכרז"כ ס"ל לחלק בין עומר וככ"ג שכתם כתיקון נעשה ע"י צ"ד וכאכילכ ע"י ישראל יש לחוש משום מכר יצנח המקדש אבל ע"פ שכתב הקרבן הוא לכל ישראל וכולם מחייבים בפסח לא חיישין משום מכר יצנח המקדש דאז כלכו ילערכו לעלות ולעשות פסח וצ"ד ממילא לא יעשו בזה.

אם מותר להקריב קרבנות בזה"ז

ולפ"מ ריב"עא פלג במחשבתו לומר דמחלקותם חלוי במחלוקת אחרת שכתב דכפחור ופרח אי מותר להקריב קרבנות בזמן הזה וכפ"ל כפחור ופרח כתיב בשם כר"י שר"ל לעלות לארץ ישראל ולהקריב קרבנות בזמן הזה ע"י שו"ת יעב"ץ סי' ל"ע ח"א וח"ס יו"ד סי' רל"ב, רל"ו, ש"ו, ובנין ליון סי' א-ב ושו"ת צ"ח יו"ד סי' ת' ואו"ח סי' קמ"ד וע"י עוד חת"ס זכאים דף ס' ע"ב ד"ה מאי קסבר בסופו וצ"ל דברי אמת דף קכ"ג ובית יצחק מגילת י' בחוס' בשם ר' חיים וסוכה מ"א ד"ה דאשתקד ודו"ק בכל אלו במקומות ותבין מחלוקתם, ואומר אני דלמ"ד דאפשר להקריב קרבנות גם בזמן הזה ואם יתנו לנו האומות רשות ויעלו ישראל לירושלים מותרין להקריב קרבן פסח גם בזמן הזה דכ"ה דומיא דזמן כתיב אף שלא כל אחד פלג לירושלים מ"מ כ"י אסור במלחמה כיון דיום הוא דנאסר שראוי להקריב אבל אי נימא דבזמן הזה אסור להקריב קרבנות ח"כ לאחר החורבן דליכא דין קרבן ממילא כותרכ במלחמה.

ומעתה י"ל דכחוס' ס"ל דמקריבין קרבנות בזמן הזה וא"כ איכא חיוב קרבן ואיכא עיקר האיסור שנעשה שצטוו אסור לעשות מלחמה בע"פ ואף שאין לנו מקריבין קרבנות מ"מ צטוו שלא לנוסיהם שלא להקריב לא כותר האיסור של מלחמה בערב פסח שהוא זמן הקרבן גם בזמן הזה וז"ש דאף בזמן הזה דליכא הקרבן כלומר דאין לנו מקריבין מ"מ כיון שנאסר אז אסור לעולם ומדויק לשון שאמרו דליכא הקרבן ולא כתבו דנאסר הקרבן דאיסור באמת ליכא אלא שאין לנו מקריבין וליכא אבל בעב"מ ס"ל דבזמן הזה אסור להקריב וכיון דאסור להקריב ח"כ כותר במלחמה ולא כ"י אלא כשאר ע"ע ופירושו בזמן הזה שאין קרבן כיינו דאסור להקריב קרבן ולכן אין קרבן וזכ חדש.

באותו יום לריך לומר דשאני ע"פ דזמנו קבוע ולכל ישראל וכ"י כמו שאר יו"ע דיש בו הקרבת קרבן ואף שצ"ל להקרבן לא צ"ל האיסור אבל בהקרבן קרבן יחיד כיון דלא כ"כ זמנו קבוע ורק ליחיד לא נאסר רק אותו יום.

יו"ע קבוע למשפחה אף לאחר החורבן נהג

ומצ"נו כעין זה דאף לאחר החורבן כ"י נוכחין יו"ע ציו"ע קבוע לכל המשפחה משום הקרבת קרבן וכמו שאמרו חשפ"כ בא"ז שחל להיות בשנה כ"כ ולא בשלמנו את החפצות ד"ע שלנו וכתם לאחר החורבן כ"כ אלא כיון שנכנסו אבותיהם להביא קרבן בזמן כתיב צ"ח כ"כ כ"י הוא נאסר באיסור לצניחם וצני צניחם. ע"י פירושין דף מ"א ע"א ח"ר אליעזר צ"ל דדוק אני כייחתי מצני סנא"ז בן צנימין ויו"ע שלהם כ"י. וע"י ח"ס כאן צ"ח ד"ה צני צ"שן אריכות גדול איכא קבלה חל לדורות על צניחם, אמנם יש לחלק דכחוס' בזמן הזה מודים דכ"כ מדרבנן וכן שאסרו משום שנאסר בזמן כתיב מדאורייתא אסור לעולם עכ"פ מדרבנן משום מכר יצנח המקדש ויאמרו אשתקד מי לא עשינו מלחמה.

דעת הפוסקים בעשיית מלאכה בע"פ בזמנ"ז

ומעתה יש לומר דדעת בעב"מ נמי כחוס' דאיסור מלחמה מדאורייתא בזמן כתיב אמנם פליג אחוס' דגם בזמן הזה אסור דכיון דצ"ל בע"פ שוב לא נאסר דצ"למא אי כ"י זה תקנה גם בזמן כתיב ח"כ אף שצ"ל בע"פ מ"מ אחתי כ"י לריך מנין להחירו אבל כיון דבזמן כתיב כ"י אסור מדאורייתא ח"כ כיון שצ"ל בע"פ כותר במלחמה ואי נימא כ"י מיושבת קושיית במלחמות אצ"כ"מ שנקשה עלי' שאפילו צ"ל דבר לא צ"ל גזירה עד שיצמוד צ"ד ויחיר שכל דבר שצמנין לריך מנין אחר להחירו כדאיחא צמ"ס צ"ל ובמקומות אחרים רבים כרצ"כ וכ"ש כ"כ שאפילו לא היחא התקנה לשום כך בדבר מכני ומופיל לעוסק במלחמה ומרור, אבל לפמ"ש ודאי שצ"כ"מ לא פליג על זה אלא דכרז"כ ס"ל דכ"ה מעולם לא היחא תקנה או גזירה אלא כ"ה דינא דאורייתא הוא וכיון דליכא הקרבן ממילא ליכא איסור מלחמה.

ואשר לכן נראה דכראצ"ד שכל את ידיו בקושייתו על בעב"מ ולא הקשה מצ"ד שאינו יכול להחירו אלא כתב מהע"פ דמכר יצנח המקדש ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו כך וכך ולא עשינו כך וכך, איברא דגם

שיטות הראב"ד ומלחמות דגם בזה"ב איסור מלאכה
דרבנן

פוסקים ארז"כ דמי כחיר כח גזירכ שגזרו בזמן כבית
וכיון דרוב הפוסקים חולקים אצטכ"מ כותייכו קיי"ל.

עוד פועם ביחוד מלאכה ע"פ בזה"ז

מקום שנכגו לעשות מלאכה. פרש"י שלא לעשות כדי
שלא יבא ערוד וכו' ושחיעת הפסח וחקון מלכ.
ראב"ד מש"כ לעיל בקושיית כ"כ צפ"ח כלי' יו"ע דא"כ גם
ערב סוכות דערידי צסוככ ולולב נמי יבא אסור
וכחוי"ע ח' דסוככ עושין ממולאי יו"כ וכפר"ח חמכ
עליו דכרי אמרו עפ"ס דאין שוחטין ערב סוכות משום
דערידי לא כוי זמן שחיעכ ונמלא דברי כ"כ נכונים
וע"כ הפעם כמ"ש כרמב"ם וחוס' בשם ירושלמי דכוי
ליכ יוס בקרבכ.

בפועם שאין משחיטין בערב סוכות

ומידעו באמת לאו קושיא כוא לרש"י דככא גופיכ נחלקו
דר"ח ס"ל צפ' אותו ואת בנו צמס' חולין פ"ג
דמכ"ע ד' פרקים בשכ משחיעין ולא חשיב עיו"ע של
סוכות משום דערידי צסוככ ולולב וכ"כ החוס' ע"ז דף
כ' ע"ז ד"כ עיו"ע באחרון צחי' אחד אמנס החוס'
ע"ז שם ח' עוד ח' אחר אמאי אין שוחטין ערב סוכות
דביוס אחרון מקרי רגל צפני עלמו ולכן מרבין צשמחכ
ובע"פ משום זמן חרותנו וכו' ע"ש ולפ"ז אחי שפיר
דאין שוחטין ואין לזכ ענין של ערדכ אלא כמ"ש כחוי"ע
ואחי שפיר דברי רש"י.

עוד בדין איסור מלאכה בער"ס, וביאור ענין איסור מלאכה בר"ח ואי הוי האיסור רק לנשים
ודין מלאכה ביום הקרבת קרבן מוסף ושאר קרבנות

נוכגין צו יו"ע לעולם ע"כ וא"כ האיסור מפני שאבותיו
מקריבין צו, וכ"כ כר"ן ז"ל.

ר"ח אי איכא איסור מלאכה

איברא דלדעת כרא"ש וכ"כ כר"ן תקשכ לן א"כ אמאי
בר"ח דכ' נמי בקרבת קרבן מוסף וכל ישראל
אסורין צמלאככ וא"כ אף צזמן כזכ יבא אסור צעשיית
מלאככ כמו צזמן כמקדש וא"ל דקרצן מוסף אינו אסור
מלאככ דכרי צירושלמי כציאוכו החוס' פריך דקרצן
חמיד נמי תאסר צכל יוס אלא שדחו מקרא דואספת
דגנך ואי צכל יוס אסור צמלאככ א"א אצל בר"ח דלאו
כל יומא כוא רק פעם צחודש ליאסרו צמלאככ, כן אחת
דרש"י מגילכ כ"צ אכא דאמרו שם ושאין צו ציעול
מלאככ לעס כגון ר"ח פרש"י ר"ח שאין צכס ציעול
מלאככ כ"כ שאין כנשים עושות מלאככ צו וכ"כ

אלא דעד כנכ כחצתי לשיטות החוס' דס"ל דכירושלמי
מדאורייתא קאמרי אמנס דעת כראב"ד
וכמלחמות כנראכ דס"ל דלא כוי אלא מחקככ וגזירכ
מדרבנן ואפילו צזמן כבית וגס צדעת צעכ"מ כ' אפסר
לכעמים כן צמכ שאמר ופי' צירושלמי וכו' לכך אסרו
לעשות מלאככ וכו' ומדכחצ לשון אסרו משמע לכאורכ
דחז"ל אסרו ואינו דאורייתא מ"מ אינו מוכרח כ"כ,
ולדידכו ל"ל דס"ל דקרא דואספת דגנך אסמכתא צעלמא
כוא.

וחנה רבינו כגדול כרמב"ם ז"ל צפ"ח מכל' יו"ע כ"י
כחצ אסור לעשות מלאככ צע"ע וכו' חוץ מע"פ
אחר חלות שכעושכ צו מלאככ אחר חלות מנדין אותו
ואין לריך לומר שמכין אותו מכת מרדות אס לא נדוכו
לפי שיוס י"ד צניסן אינו כשאר ע"ע מפני שיש צו
חגיגכ ושחיעת קרבן לפיכך יוס י"ד צניסן אסור
צעשיית מלאככ מדברי סופרים כמו חולו של מועד וכוא
קל מחולו של מועד וכו', כרי שכציא ג"כ עפ"ס
כירושלמי משום כקרבת קרבנות ואפ"כ כחצ דכוא
מדברי סופרים ואין לומר דרק אזמן כזכ קאי שכוא
מד"ס אצל צזמן כבית כ' מן כחורכ שכרי כחצ מפורש
שמכין אותו מכת מרדות וע"כ דלא כוי אלא מדרבנן
אפילו צזמן כבית וע"כ ל"ל דס"ל לכני פוסקים דקרא
אסמכתא צעלמא כוא וכעיקר שכיתכ כן גזירת חז"ל
וא"כ שפיר קשכ קושיא כראב"ד ומלחמות ושאר

כתב כצטכ"מ דצזמן כזכ דליכא כקרבת קרבן ליכא
איסור מלאככ אפילו אחר חלות וכמלחמות חלק
עליו דכיון שגזר כזכ לריך צ"ד אחר לצעלו ע"ש
ועיין חוס' דאף צזכ"ז דליכא כקרצכ כיון שנאסר אז
אסור לעולם, וראב"ד מש"כ כזכ לעיל. ול"צ דצשלמא אי
נימא דכאיסור כוא מדרבנן שפיר אצל החוס' לשיטתם
דכציאו כן מירושלמי מקרא א"כ כיון דכאיסור כוא
משום קרבן ועכשיו צעל למכ יאסר, וראיתי לרבינו
כרא"ש כאן צמשכ שכחצ צמתק לשונו דכשחא נמי
אסור כדאיתא צמגילת חענית (פ"כ) ומייתי לכ שלכי
צכל מערבין (דף מ"א) ארי"א צ"ר לזוק אחי ממשפחת
סנאכ צן צנימין ופעס אחת חל ע"צ לכיות צצצת ונדחכ
עד לאחר כצצת וכחענינו צו ולא כשלמנו מפני ש"ע
שלנו כ' פירוש שאבותיו כ' מקריבין קרבן עלים צו
ציוס וכו' ור"א צר"ל אחר חורבן כ' אלא כיון שאבותיו
כ' מקריבין קרבן צו ציוס ועשו צו י"ע כל משפחותיו

נשים ופסוקים מתפילת המוספין

איברא דמעתיך ללפעניך לומר דבר יקר דרש"י לשיעתיך דבשור"ח בשמים ראש סי' פ"ט כחז דנשים פעורות מחפלת כמוספין דחפלה זו לא באת אלא משום זכר חיוב הקרבות ואשכח לא היחזק שוקלת ואין להם חלק בקרבות לבור וכדילא בגרע"א בחשו' סי' ע' וכלל"ה ברכות כ"ו בעלך כן מדנפשיך מדברי החוס' ברכות כ"ו ע"א וכ"כ במכר"ם ש"ק מלך ק"ו וכבית ילחך א"ח סי' י"ז דחז דברי הפוסקים כנ"ל עיין בספרי משנה כלכות ח"ו סי' ס"א וכנ"ל לשיעוה כמוספין דנשים פעורות מחפלת כמוספין משום דאין להם חלק בקרבן מוסף א"כ גם ברי"ח סי' מותרין במלאכה מלך הקרבן שברי אין להם חלק בו אלא דאפ"כ נתנה להם מלך זו שלא לעשות מלאכה בשביל שלא פקדו נזמיכין בעגל וכנ"ל מעטם זכ לעולם אין עושים מלאכה בין בפני הכית בין שלא בפני הכית.

ומעתה רש"י לשיעתיך בשמעתיך שנתן עטם למקום שוכבים שלא לעשות מלאכה משום פירודא ולא קאמר מעטם הקרא כמבואר בירושלמי וע"כ דס"ל דמעטם קרבן לא כי' לן לאסור בזכ"ז וא"כ ברי"ח נמי מעטם קרבן א"א לאסור בזכ"ז ושפיר מיושבת קושיא בשאג"א מר"ח דס"ל כזכ"מ אלא דלא חקשך מה דקאמר דרי"ח אין בו ביעול מלאכה לכן פי' לנשים שאין הנשים עושים מלאכה מעטם שלא פקדו נזמיכין בעגל ועטם זכ קיים לעולם לכן לעולם אסורות במלאכה וכוכ ר"ח שאין בו ביעול מלאכה מעטם זכ ואחי שפיר רש"י לשיעתיך ומיכו לחוס' שפי' מעטם קרבן קשך קושיא בשאג"א ונ"ל כמ"ש ודו"ק.

נשים פסוקים ממזנות מהד"ש דלא חזאי בחזא העג"ל

ומעתה נראה עוד לומר עטם כגון דכנ"ל בירושלמי שקלים פ"ב כ"ג אמרו מחלית השקל למה מחלית השקל ר' יבדוק ור' נחמיך חד אמר לפי שחטאו במחלית כיום יתנו מחלית השקל דעבד שיחא גרמיסין נראה דמחלית השקל זה לכפר על מעשה בעגל שכי' בשש שבוא כחלות כיום ומה שאמרו שיחא גרמיסין עיין רש"י ל"ב ד' ויסכך לשון מחכת ד"א קכ"כ קנערון זכב כי' בגימ' של מסכך ומלחתי בשם בגכ"ק מאסעראוולא דקנען ק' סלעים נמלא דעגל כי' קכ"כ פעמים ק' סלעים נמלא דעגל כ' י"ב חלק וח"ק סלעים ודינר א' של זכב כוי כ"ד של כסף עיין בכורות שם (דף י"ג) וכ"ד פעמים י"ב חלק וח"ק יעלכ ש' חלק נמלא דעגל משקל ש' חלק שקלים וישראל ס' רבוא ו' מאות

אמרינן במס' ר"כ גבי משואות משום ביעול מלאכה לעם ב' ימים ושמעתי שנתנה מלך זו בשביל שלא פקדו נזמיכין בעגל וככ"ג מביא מפרקי דר"א ומסיים שם ומקרא מסייעו דכתיב אשר נסחרת שם ביום כמעשה וחרגום יונתן ביומא דחילא וכחם נמי ר"ח כי' אלא ר"ח לאו יום כמעשה הוא וכאי דר"כ פרש"י דאר"כ קאי דיקא ולא אשאר ר"ח מיכו בחוס' פי' חוס' כדפרש"י במגילת ע"ש.

איסור מלאכה ברי"ח ורי"ח רק לנשים

וחתה לפרש"י שפי' ביעול דרי"ח משום נשים אחי שפיר אמנם כע"א מגילת כ"ב הקשך אפירש"י דמשום נשים לא כי' קורא לה ככחוב יום כמעשה ועוד דכא גופא דנשים פעורות לא כוכ אלא אגדכ בעלמא ואפילו מדרבנן ליכא איסורא ועוד דכא איכא ביעול מלאכה לנשים שכן מותרין בעשיית מלאכה ברי"ח וכרי נשים פעורות מקריאח החורב, ולכן בעלך דברי"ח אסור בעשיית מלאכה מדינא אפילו לזכרים בזמן שזכמ"ק קיים מפני כמוספין שקריבין בו שכן לכל ישראל וכ"ע שחמירו בע"פ אחר חלות בעשיית מלאכה יוחר משאר ע"ש וי"ע ע"ש מה שכתבין וסיים דנ"ל עיקר דביום שקרב מוסף כל היום אסור בעשיית מלאכה אפילו לר"י, אלא דבסוף הקשך לעלמו לפי החוס' ובר"ן דשמעתי דמביאין דברי בירושלמי וס"ל דמכ"ע בע"פ אסור בעשיית מלאכה אחר חלות מפני הקרבן וסיימו בחוס' דנראה דאף בזכ"ז דליכא בקרבן כיון שנאסר אז אסור לעולם א"כ כי' כיון דרי"ח נאסר בזמן שזכמ"ק קיים מפני קרבן מוסף בזכ"ז נמי ליחסר וכה לא שמענו וחי' די"ל דשאיני ע"פ שאינו אלא פעם אחת בשנה משא"כ מוספים דשכיחי בכל ר"ח וחשו לפסידא יחירא שברי אפילו החורב חסכ בפסידא יחירא ולא אסור חורב עשיית מלאכה מפני קרבן חמיר.

ולפעניך כמכ מן הדוחק נראה בתי' זה שברי לעיל בעלמו חלק בין חמירין לר"ח דחמירין לא אסרו מקרא דואספה אבל מוספין שאין קריבין אלא לפרקים מר"ח לר"ח וממועד למועד דסגי לאסיפה דגן בשאר כל הימים לא כחיר ובאיסורן כן קיימין לאיסור עשיית מלאכה ביום הקרבנות לכל ישראל ונ"ע.

אמנם אי נימא כזכ"מ דמקרא דקרבן לא נאסרו רק בזמן שזכמ"ק קיים ובזכ"ז מותר כוי אחי שפיר דברי"ח נמי ליכא איסור וא"כ לכאורכ כי' ראי' לפי שיטת בשאג"א מר"ח לשיטת זכ"מ דזכ"ז ליכא איסור.

חלף וכל א' נחן מחלכ"ש כסף וכו' ס"כ ש' חלף כסף
כמשקל העגל שבי' לריכין לחשובה כמשקל לכפר על חטא
העגל. חולס איחא בצ"מ מ"ד דינר זכב כי' כ"כ דינרין
של כסף וא"כ עדיין חסר משקלי ישראל לערך משקל י"ב
חלף וח"ק דינרין ומיכו בחוס' שס כחצו דלוחו דינר ככ"כ
כי' להכרע ולזאחנחנו לישראל קלבונו להכרע על מחלכ"ש
כמ"ש שקלים פ"א מ"ו וקלבון הוא חלי מעב כחכמים דר"מ
שס במ"ז ח"כ ס"כ הקלבונו ש' חלף מעין ושקל כ"ד
מעין נמלא דבש' חלף מעין כס י"ב חלף וח"ק שקלים
כחשבון הנ"ל השלימות לדינר ככ"כ עיין פרדס יוסף פ'
חשא.

ולפ"ז אחי שפיר דברי נשים פעורות ממחלית השקל
שלא הביאו זכב למעשה העגל ולכן פעורות
מקרבן מוסף משום שלא פרקו נזמיכון ולא סייעו למעשה
העגל ממילא אין לריכות כפרה ממעשה העגל ונחנו
לכס מלוא ז' שלא לעשות מלאכה דר"ח בשביל שלא
פרקו נזמי כזכב ולכן דוקא דר"ח שלא ידאגו שאין לכס
חלק במוספין ודו"ק כי זה דבר יקר בס"ד.

יום הקדבת קרבן ציבור אי הוה יו"ט

אלא דעיקר דברי בע"א לכאורה ל"ע דלפוס ריהעא
נראה דבכל קרבן לצור לא כי' דין יו"ט משום
דחנשי מעמד היו עושין בשליחותן דאמר רב יונה חילין
חמדין קרבנותיהן של ישראל חינון חס יכוו כל ישראל
עולין לירושלים לית כחיז חלל שלש פעמים בשנה יראה
כל זכור חס יכי' כל ישראל יושצין ובעלין והכחיז
ואספח דגניך מי חוסף לכן חס הדגן חלל שחקינו
הנביאים הראשונים כ"ד משמורות על כל משמר כי'
עומד בירושלים כהנים לויס וישראל וכו' ע"ש.

חנח דבקשה שלא יעלו חלל ג' פעמים בשנה וכל מה
שכוח יוחר מג"פ חקנו חנשי מעמד ח"כ דר"ח נמי
ליכא יו"ט דרך ג"פ בשנה כחיז. ועיין פמ"ג צא"ח סי'
חייז חות א' שליין ועחוס' פסחים ר"פ מקום שנהגו
קרבן כוכ י"ע מ"מ קרבן ליצור לא הוי יו"ט ובמ"א
הארכנו בזה. שוב מלאחי להמצי"ע בק"ס שכחז כן
להדיא דלא כחיז חלל שלש פעמים בשנה ולא חסור חלל
בקרבן יחיד מלאכה ולא בקרבן לצור.

טעם למנהג איסור מלאכה ברי"ח לנשים דוקא

ובשע"ת בשם החשצ"ץ ח"ג סי' רמ"ד כתב דמנהג
איסור נשים במלאכה כוכ רק בעויה ולא

ישוב לקשיית דמ"א דכתב קרא למנהג

וח"א קושיא שהקשה בע"א דח"כ החיך כחיז קרא
דבר"ח לאו יוס המעשה הוא כיון דזכ לא הוי חלל
ממנהגא וליכא איסורא. י"ל כמ"ש בסנהדרין מ"ו ע"ב
גבי קצורה למח מדכחיז וסעדו לו כל ישראל וקצרו
לוחו ודחיין דלא ליטחני ממנהגא וכ"כ הפלחא כחובות
י' ע"ב בחוס' ד"כ חלמנכ וכו' ע"ש ובחוס' גיעין מ"ז
ע"ב ד"כ ולציתך דאע"ג דמכ"ח אין לבצל פירות מ"מ
דרך נשים שנותנות לבעליהן. ועיין עוד רמב"ן פכ"ח פ'
משפטים לפנין מזונות חשכ דכוכ דרבנן ומכ דכחיז
בחורה וילאח אשחו עמו וכי מי הכניסה מכאן שרבו
חייב במזונות אשחו ובניו אע"פ שהבעל אינו חייב לזונכ
מדאורייתא מ"מ ממנהגא זן וכ"כ הריעצ"ח קידושין שס
חכא מילחא ולי"ע.

יום שמקריבין בן קרבן מוסף אם מותר במלאכה

וחנח אחד מחלמידי הקשק לי להע"א מגמ' חגיגה י"ח
ע"א דקאמר דחולו של מועד חסור בעשיית מלאכה
מנכני מילי דח"ר וכו' ר' יונתן אומר אינו לריך ק"ו ומכ
ראשון ושביעי שאין קדושא לפניכון ולאחריכון חסור
בעשיית מלאכה חולו של מועד שיש קדושא לפניכון
ולאחריכון אינו דין שיכא חסור בעשיית מלאכה ששח
ימי בראשית יוכיחו וכו' מכ לששח ימי בראשית שאין
בכן קרבן מוסף חאמר בחולו של מועד שיש בן קרבן
מוסף ראש חדש יוכיח שיש בן קרבן מוסף ומותר
בעשיית מלאכה וכו' הנה מצוחר דאפילו יש קרבן מוסף
אפ"כ מותר בעשיית מלאכה ע"ש וקשק להע"א.

ולפ"ענ"ד לאו חיוצחא הוא די"ל דכ"פ חוכ"מ חסור
במלאכה מכוח קדושא כיוס ופריך מנ"ל וע"ז
משני מק"ו ודחי לב מששח ימי בראשית ומשני דמששח
ימי בראשית אין דחויכ דליכא קרבן מוסף וא"כ ליכא
קדושא בכה חבל חוכ"מ שיש לו קרבן מוסף ודחי קדוש
קדושא כיוס וע"ז דחי ר"ח יוכיח דיש לו קרבן מוסף
ואפ"כ מותר בעשיית מלאכה חבל הוא מדין קדושא
כיוס חבל היכי דיקריצו קרבן ודחי דככי נמי יש לומר
דחסור לעשות מכח הקרבן חבל אין מזה כוכחא לחוכ"מ
דע"י קרבן מוסף יש בן קדושא כיוס וזה לפענ"ד צור.

איסור מלאכה ביום הקרבנות קרבן מדאורייתא או מדרבנן

והדמב"ם פ"ו מ"ב כלי המקדש כ"ע כחב ומכו קרבן בעלים זמן קבוע כ"י למשפחות משפחות ללחם ליפרים לכזיח עלים למערכה ויום שיגיע לבני משפחה זו לכזיח עלים כ"י מקריבין עולות נדבך וזכו קרבן עלים וכ"י להם כמו יו"ע ואסורין בו בכספד ובחטנית ובחטנית מלאכה ודבר זה מנכב (כ"י) אפילו יחיד שכתנוד עלים או גזרים במערכה אסור בחותו כיום בכספד ובחטנית ובחטנית מלאכה ודבר זה מנכב ע"כ. נראה דס"ל לכאורכ דאיסור עשיית מלאכה ביום הקרבנות בקרבן לא כ"י אלא מנכב. ובמל"מ שם כאריך להקשות להרמב"ם ז"ל מ"ש דאינו אלא מנכב כ"י לכ"ע כ"י עכ"פ איסור דרבנן. ולכחוס' נראה דכ"י דאורייתא ממש וכן נראה מהירושלמי פסחים פ' מקום שנכבו וכ"פ בו בפ"מ ובק"ע ובמכרש"א כחב דחלמודא דידן נמי מ"י סבר כ"י עממא דכחא מיכו דאסור מדאורייתא לא ס"ל.

איברא דהרמב"ם גופיכ בפ"ח מכל' יו"ע כ"י כחב כעמס שמנדין לעושכ מלאכה בע"פ או מכין מכת מרדות מפני שכו"י יום שיש בו חגיגה ושחיטת קרבן לפיכך יום י"ד בניסן אסור בעשיית מלאכה מדברי סופרים וכו' ואינו אסור אלא מחלי כיום ולמעלה שכו"י זמן שחיטת וכו' משמע דס"ל עכ"פ דכ"י דרבנן ול"ל דקראי דירושלמי אסמכתא ניכח ועיין מראה בפנים שם. הנה מבואר מחלוקת הראשונים ז"ל עכ"פ איסור מלאכה בזמן הקרבנות קרבן כ"י דאורייתא או דרבנן עכ"פ אכל לכ"ע נראה דאיסורא איכא.

איסור עשיית מלאכה ביום הג' מנחג או איסור

ולולי דמסתפינא כ"י נלפענ"ד לדייק בלשון הרמב"ם שכתב ואסורין בו בכספד ובחטנית ובחטנית מלאכה ודבר זה מנכב ולכאורכ לאו רישא סיפא דמכתב ואסורין בו וכו' משמע דאיסורא איכא ולבסוף סיים ודבר זה מנכב, משמע דליכא איסורא. וכ"י אפ"ל דהרמב"ם קאי אלישנא דמחני' דאמרו מקום שנכבו לעשות מלאכה בע"פ עד חלות עושין מקום שנוכבין שלא לעשות אין עושין אכל לאחר חלות לכ"ע מנכב שלא לעשות וכעמס משום הקרבנות בקרבן וכמ"ש בירושלמי שם כחב שם חזנה אח הפסח בערב וכו' אינו בדין שיכא פסוק במלאכתך וקרבנך קרב אכל אסור מלעשות מלאכה ככה דחני' וכו' ופריך כ"י פסח שקרבנך של ישראל ותלו אותו במנכב פ"י מפני מה תלוי איסור מלאכה בע"פ במקום שנכבו אמר רבי אבוכו שאני פסח

שלין הפסח קרב אלא משש שעות ולמעלן ופריך ר' אבוכו אמר כ"י פולכ משש שעות ולמעלן מותר לעשות מלאכה מו' שעות ולמעלן כלומר כ"י אסור כל כיום ולא מחלות וא"כ אחאי ע"פ קודם חלות תלוי במנכב ומשני ח"ר יוסב פסח שחקריבו בשחרית אינו פסח פולכ שחקריבו בשחרית פולכ כוא כל הדברים תלו אותן במנכב ע"כ ועיין פנ"מ וק"ע שדייקו בחטנות אלו כל הדברים תלוי אותן במנכב.

ולפענ"ד דמכאן כוליא הרמב"ם ז"ל דבר זה מנכב ומפרש בדברי ירושלמי כ"י כל הדברים מנכב כלומר דאף שברישא דמחני' תלוי במקום שנכבו בקודם חלות אכל לאחר חלות לכ"ע נכבו איסור במלאכה וז"ש כל הדבר מנכב ולא תלו במקום שנכבו וביאור המשנה מקום שנכבו לעשות מלאכה קודם חלות עושין מקום שנכבו שלא לעשות אין עושין אכל לאחר חלות לכ"ע מנכב שלא לעשות ומ"ש בכל' ע"פ דאסור מדברי סופרים נמי כוונתו דלאחר חלות לכ"ע מנכב שלא לעשות כוא וכיון דאסורכו מדברי סופרים ועיין ספר מעשה למלך מה שכתב בדברי הרמב"ם ז"ל.

תמיד להשאג"א דנשים אינם חייבות בקריאת

ובמה שחמכ השאג"א דאנשים דחייבים בקריאה ולא נשים איברא דמבואר במס' סופרים דנשים חייבים בקריאת עיין שם פ"ח ומג"א סי' רפ"ב סק"ו כאמנם שוב מלאחי בכחייק לכקמו"ח בגאון ר' בן-ליון ז"ל גאב"ד ב'אויפאלא שכבר הקשו לו כן אע"א, ותי' דאשכחינה פולכ למנין ג' או ד' גס כי במס' סופרים שם כל' ד' אינו מבואר אלא לענין דנשים מחויבות לקרות ספר קינות אכל אין מוכרח גס לקריאת וכנס דאין מזכ דחכ דעכ"פ עולות למנין שבעה חמס ממכ שאין עולות למנין ג' לכאורכ ז"ע ודו"ק.

ועיין לקמן דף ק"ז ע"ב או דילמא סמוך למנחכ קטנכ ברש"ם אי נמי רבותא קאמר ואפילו בזמן דליכא פסח ובחוס' הקשו עליו ד"כ דילמא מרב ששח דחייב בחטניתא כולי יומי בזמן כזכ וקס"ד דמשום פסחא ואע"ג דכשהח ליכא פסח מ"מ כאיסור שבי' בזמן כזיח לא בעל וע"ש דף ק"ח בחוס' ד"כ נימא ולפ"ז אפשר דכחא נמי פליגי ודו"ק.

דף נ' ע"ב

א"י רואכ סימן ברכה, עיין ע"ז א"ח (סי' רנ"א ס"א) אי יש איסור נמי בדבר או רק שאינו רואכ סימן ברכה אכל איסורא ליכא בדבר. ועיין משנ"כ ח"ד סי' ל"ב וח"כ סי' מ"ב ודו"ק.

שכר שבת בחזנים

שם בגמ' דמיחזי כשכר שבת, ל"ע לשון דמיחזי כא שכר שבת ממש הוא, וכנראה לפמ"ש בז"י ח"ה סי' ש"ו בשם רבינו שמואל דכני חזנים שמקבלים שכר הכפילה חין איסור משום שכר שבת דכא נחנים שכר לקיים כמלוא ולא כוכ שכר שבת ועיין סי' חקמ"ע בז"י שם ובעור סי' ש"ו ובאגודת כחוצות ס"ד שכתב דברי רבינו ברוך שכתב המרדכי שאסור להשכיר חזנים ויש מחירין דכא נוכגין לקיים כמלוא ע"ש ובח' אנשי שם ביאר דזכ נמי דעת רבינו שמואל ועיין משנ"כ ח"כ סי' מ"כ וח"י סי' ס"ד ס"כ ס"ו.

לחזור במנהג אבות

שם בגמ' כבר קבלו אבותיכם עליכם, עיין שו"ח חו"י סי' קכ"ו עד כיכן לריכין לנכוג בקבלת אבות, ועיין שו"ח מהרשד"ס סי' מ' ושו"ח זכרון יוסף יו"ד סי' י"ד ופר"ח יו"ד סי' ל"ע ועיין עוד פר"ח ח"ה סי' חס"ח וסי' חל"ו באריכות גדולה, ועיין ק"ג כאן על כרא"ש וגירסא שאלא בגירסת הספר ע"ש. ועיין יו"ד סי' רי"ד ס"ב ובח' בארכי קלח באיזכר מהמנהגים חייב כבן לנכוג כאביו לפי קבלתו.

ועיין רבינו בחי עכ"ח חולדות עכ"פ וכל הבארות אשר חפרו, ויקרא להם שמו כשמות שקרא להם, פי' ועש כן לכבוד אביו וממך שהחורב כודיעך זה נראה שנחשב לו לזכות ויש בזה כהעוררות וק"ו שלא ישנה אדם מדרכ אבותיו, שכרי ילחק אפי' שמו הבארות שקרא אותן אביו לא רלכ לשנות, וזכ ק"ו לדרכי האבות

ומנהגותיהם ומוסר שלהם. ועאולי מפני זכ לא נשתנה שמו כמו שאר האבות וזו מדכ כנגד מדכ, כן פי' בגאון ז"ל עכ"ל רבינו בחי. וכוא פלא עד כמכ שלא לשנות מנהג אבות.

דף נ"א ע"א

גדר קיום מצוה דעבד

ונתנו לעבדיכן וכו', ול"ע כיון שלעזו עליכם שאסור ללחצ בקורדקסין כיאך נחנו לעבדיכם כרי בעבד נמי אסור להביאם דכתיב ועבדך ואמחך ועיין חשו' בגאונים שפרי לזך כ"ד ב' סי' ע' אכא דגמ' סכדרינ ר"ח דעבד ילח מכלל נכרי ולידי ישראל לא בל, ופי' ז"ל דעבד המחויב בשביתת שבת לו בשאר מלות אינו חייב עממי אלא מלד רבו הוא דמחייב שרבו כישראל מלוא עליו להשביחו כשם שחייב בשביתת כחמחו ולורך כאלון הוא ולא לורך בעבד, ועיין סכ"מ לרס"ג ח"ה עשכ ל"א-ל"ב ובספריו משנ"כ ח"ז סי' ל"ו ודו"ק. ול"ל דנחנו לעבדיכם לנעלן דעליכם לא ילעזו כעם שכם עבדים דעבד ממילא מזלזל במלות אלא על בניו של ר"ג לעזו.

שם בגמ' ככונש שלשכ כבשין וכו' ר"ג אומר כל שלכ מינו, עיין ספ"ז דשביעית במינכ וכו' ועיין חו"ע שם ובחוס' רע"א ובערוכ"ש סי' כ"ז סכ"כ, ועיין נוב"י ק' יו"ד סי' כ"ו ובגמ' ע"ז ע"ו, ועיין מוכר"י מלכי לזך פ"ז מ"ז דשביעית כ"ש במינכ וכו', ועיין משנ"כ ח"ע סי' ש"כ ודו"ק.

בדין הכובש ג' כבשים, וביאור פלוגתא דתנאי בדין פירות לאחר הביעור אם אסורים בהנאה, ואי הוו ממון עניים

מצות ביעור אי עדיפא מלאכלה ולא להפסד

וכתב דר"א ור"י לשיעתייכו אזלי דפליגי בנחערב למחן א' במחן ד' שר' אליעזר אומר ינחן בד' ור"י אומר שנותן אחת, ועעמיכ דר' אליעזר דמחויב לעשות בקום ועשכ כמו חילו לא נחערב כי' מלוא ליתן ד' ומשנ"כ ר"א ס"ל בכבשין דמחייב לבער כולן לפי שיש זכן כעעס מדבר שמינו כלכ לחיכ בשדכ ואף דמפסיד כמין שלא כלכ מ"מ מלוא ביעור עדיפא ואם לא ביעור חו נאסרו כולן באכילכ ור"י לעעמיכ דס"ל דאם יבער מכ שכלכ מן השדכ בלוא בלוע בו עעס ירק שנכבש שלא כלכ מן השדכ ויעבור על לאכלכ אמר רחמנא ולא להפסד מועצ שיעבור בשב ואל חעשכ ולא יפסיד משיעבור בקום ועשכ וכיון שכן לא חלכ עליו חובת כביעור ומוחרין באכילכ כיון דרחמנא פעריכ מביעור, ע"ש באריכות.

דתנן ככונש ג' כבשים בנחית אחת ר"א אומר לוכלין על כראשון ר' יכושע אומר אף על האחרון ר"ג אומר כל שכלכ מינו מן השדכ יבער מינו מן הכבית וכלכ כדבריו. וחמכו בחוס' לר' יכושע איך מותר גם אחס שכלו לאוכלן כיון שלריכין ביעור וחי' דכוא גזרח ככחוצ. ובאור שמח פ"ז מכ' שמיטכ ויובל חמכ דכרי כמו שכוה מלוא לבער פירות שביעית כשמגיע זמן כן אסור להפסיד פירות לשארי כנאות מלכד מכ שכתירכ כחורכ דלאכלכ אמר כחורכ ולא להפסד וכיון דעעס כעיקר ככ"י דעעס כמאכל אסור לאבד וכיון שכן ככונש ג' כבשים בנחית אחת ונחנו עעס זכ בוכ ח"כ כדבר שכלכ לחיכ חייב לבער וכן דבר שקבל עעס ממנו כרי עעמו לריך לבער דעעס כעיקר וכדבר שאינו כלכ וכן עעמו אסור להפסיד וא"כ איך נעשכ בכתן כבשין.

שיטות הראשונים בדן פירות לאחר הביעור

אם נתערב ממין עניים בפירות שלאחר הביעור ה"ה
פירותא דתנאי

ולפענ"ד דבריו ל"ע חלה דבשלמא לשיטת הרמב"ם ורש"י דס"ל דפירות לאחר הביעור אסורים בכנאח לכ"ע אבל לדעת חוס' ור"ש ורמב"ן וסמ"ק ועוד דס"ל דפירות לאחר הביעור מותרין באכילת בין לעניים ובין לעשירים ואפילו לחזור ולקנות פירות ידיח מותר א"כ ליכא כאן משום להפסידו שכרי הביעור הוא רק להפקירו כדי לקיים מצוה ביעור ושוב חוזר וזוכה בו ויחזור ויאכלנו א"כ לדידכו במה פליגי, שכרי בעלמא יכול לחזור ולזכות בכך. שנית קשה שכרי גבי נחפרבו מחן א' במחן ד' נחנו טעם למחלקותם ור"י אומר מוטב שיחן א' ולא יעבור כל חוסף בקום ועשה וא"כ כחא לשיטתו היאך יאכל בקום ועשה על האחרון שכרי עד האחרון הוא אוכל מפירות שכבר נאסרו שכבר נחתיבו בביעור. ומכ שכתב דכיון שהוא בכלל זה לא חלה עליו חובת ביעור ומותרין באכילת לא ידענא טעם לזכ דכי כיון שנחפרב בו טעם משלישי עי"ז נפערו שנים הראשונים מביעור ואי משום ביעול אחמכך בזה, ובנחפרבו מחן א' במחן ד' נמי לא נחבעלו זה בזה דעכ"פ איך מותר לכתחלה לכבש שלש כבשין ולפער מביעור.

ב' דינים בפירות לאחר הביעור

והנראה לפמ"ש במשנה שביעית פ"ב מ"ג לוף שעברכ עליו שביעית רבי אליעזר אומר אם לקטו העניים את עליו לקטו ואם לאו יעשה חשבון עם העניים רבי יבואש אומר אם לקטו העניים את עליו לקטו ואם לאו אין לעניים עליו חשבון וכח הרמב"ם בפ' המשנה דר"א דעתו כר' יהודה דעניים אוכלין אחר הביעור ולא עשירים ור' יבואש כר' יוסי שלאחר הביעור אסור בין לעניים ובין לעשירים ולכן לר"א העניים יעשו עמו חשבון שאכל שלהם ולר' יוסי כיון דממילא אסור בכנאח לא הפסיד כלום לעניים זו גירסת הרמב"ם, וגירסת הר"ש וחוס' ושאר פוסקים דלר"י מותר אף לעשירים ולכן אין לעניים עמכם חשבון שכם מותרים גם לעשירים ע"ש דכחא מבואר בירושלמי ומחלוקתן חלוי בירושלמי ובגירסתם זה ובחידושי הארכתי עיין שו"ת משנה כלכות (ח"ג סי' קל"ז) וכמבואר בירושלמי דמחלוקת ר"י ור"א חלוי במחלוקת ר"י ור' יוסי בפירות לאחר הביעור מה דינם, ואשר נראה לפי זה דבפירות שביעית לאחר הביעור ישנם ב' דינים, א) מצוה ביעור שהוא מצוה לבער, ב) דין ממונות שהוא ממון עניים לדעת ר"א וממון עשירים לכ"ע לפי גירסתו.

ומעתה נראה לחדש דג' כבשים כיון שנחפרב טעם כולם נמלא שנחפרבו ממון עניים שהוא הראשון ושני עם ממון בעלים שכרי יש כאן טעם מן השלישי שהוא ממון בעלים ולכן אמר ר"א אוכלין על הראשון ולא יותר שכרי עכ"פ כאי ממון ממון עניים הוא, ואם כי נחפרב גם ממון בעלים ממון עניים רוב הוא ואף שאין הולכין בממון אחר כרוב מ"מ בממון עניים שהוא ממון הקדש ודאי משום מיעוט הטעם שנחפרב מן השלישי שהוא ממון בעלים לא שרינן לאכול ממון עניים ולכן חייב לבער אף שנים האחרים שאף שם ממון שלו כיון שנחפרב במטות הקדש שהוא ממון עניים כו"ל כנחפרב מטות שלו בשל הקדש לריך להוליא עד שידע בודאי שכוליא ככל. אבל רבי יבואש ס"ל דלאחר הביעור אף לעשירים מותר וא"כ פירות שביעית ממון בעלים הוא חלה שיש גם מצוה ביעור בפירות שביעית, ומעתה כיון דאין הולכין בממון אחר כרוב א"כ בכל ג' יש לו מעורב ממון שלו שאין לריך לבער עם פירות שביעית שחייבים לבער דס"ל לר"י דלא מחייבין ליה לבער ולהפקיר ממון שלו שיש לו מכה בטעם שמעורב בראשון ושני, וכגם שאכתי חסר מצוה ביעור ס"ל לר"י דכל שיש לו אכתי לקיים מצוה ביעור בשלישי וכרי מעורב בשלישי טעם כל ג' כבשים ונמלא בביעור השלישי יקיים דין ומצוה ביעור על כל ג' ולכן ס"ל דאוכל אפילו על האחרים.

ובמה שכתבנו מובן מאד נמי שיעה רבן גמליאל דס"ל כל שכלב מינו מן השדכ יבער מינו מן הכחית בין לר"י ובין לר"א, דלר"א כיון דממון עניים הוא ס"ל לר"ג דמאי הפסידו לפני כיון דנחנו טעם זה לזה א"כ מה שנכנס טעם מראשון לשני ביינו טעמו נמי נכנס משני לראשון ומשלישי לשניהם א"כ בעלם אין חסר בעני כלום כיון שבולעין זה מזה ולר"י נמי דס"ל דממון בעלים ככ"ג אומר ר"ג דמאי חסרו בבעלים דמאי שבלע זה מזה בלע זה מזה ואין כאן חסרון כלום דס"ל דבחורב לא הקפידה רק על כמות בפרי שצריך לבער ולכן ס"ל לר"ג כל שכלב מינו מן השדכ יבער מינו מן הכחית לקיים מצוה ביעור בכל אחד בזמנו.

מעט בעיקר רק בדן האיסור ולא בדן הממון

ובזה מיושב קושיית החו"ע שחמכ דלר"ג משמע שאין טעם אסור בשביעית ובפ"ז מ"ז פסק דפירות שביעית לאחר הביעור אסורים בנותן טעם, ולפמ"ש אחי שפיר מאד דודאי טעם אסור היכא דליכא לקיים

מלוות ביעור או לאחר שכבר נתבער וכוא כבר חסור חבל קודם בביעור שהוא דין ממונות אין חוסרין מזכ לזכ ומלוות ביעור יקיים בכל אחד כמו שהוא שכרי בעיקר שחורבן הקפידה לבער פירי בכמות כזכ וכנ"ל, וכל זכ לגירסתיו דר' יוסי מתיר לאחר בביעור בין לפניים ובין לעשירים, חבל לרמזים דגרס ר' יוסי חוסר ל"ל דגזירת הכחוב הוא כדעת החוס' לר"י דאוכל עד האחרון. או יאמר דס"ל כל שנערב בו ממון שלו חפילו שער עליו זמן בביעור מ"מ לא נאסר הכל כיון שלא ביערו עדיין ואין כולכין בממון אחר הרוב ומלוות ביעור יקיים באחרון ואז יאסר הכל ודו"ק.

אם התחיל בה דרי הוא כמבוער

שוב ראיתי במאירי כאן שכתב בשם ירושלמי וז"ל ופירשו עליה בתלמוד המערב שחם התחיל בכרי הוא כמבוער כלומר ורשאי להשלים באכילתה ע"כ, ולפי"ז י"ל דזכ הוא מחלקות דר"א ס"ל אוכל על הראשון ולא ס"ל אם התחיל כרי הוא כמבוער ור"י ס"ל דאמרינן אם התחיל כרי הוא כמבוער וא"כ כיון שהתחיל בראשון ובשני ע"י העפעם שמעורב בו אוכל עד האחרון ומ"מ לגמרי לא ס"ל דעכ"פ לריך לקיים מלוות ביעור ור"ג ס"ל דהתחיל לא מעלה ולא מוריד וממילא ס"ל כל שכלה מינו וכבן.

וברגע העיר כ' עיני צפי' רמזין עכ"ת (בכר פסוק ו') ולבכמתך ולחי' חם חי' וכו' ואולי חפי' בביעור כולו חומרא מד"ס וכברייחות השניות בת"כ בענין ביעור חסמכתא מדרבנן וע"ד זו תפערש יפה משנת הכובש שלשכ כבשים בחצית אחד וכו' וכן משנת שלש חרלות לשביעית וכו' ועיין עוד ברמזין עכ"ת (שם פסוק י"ב) מן השדה ויתכן שהוא סמך מדבריהם וכו' ע"ש.

ברש"י ד"כ משום שנאמר בארץ. לחי' אשר בארץ וזכו ביעור שמפקירן במקום דריסת חי' ובחוס' ד"כ מחצותין בקשו דהא מותרין לאחר ביעור לפניים וחי' דביעור שמוציא ומניח על פתח ביתו ואומר אחינו בית ישראל מי שלריך ליעול יעול ויחזור ויכניס לביתו.

ויש להקשות למ"ד דס"ל דלאחר בביעור נאסרו הפירות וא"כ אמאי מוציאם והלא לא אמר חורבן שלח לתקלה וכיון שמוציא מחוץ לביתו ואסור לאכול נמלא משלח לתקלה, ועיין קידושין נ"ב ע"ב רבא אמר לא אמר חורבן שלח לתקלה ועיין רש"י שם, וז"ל האכ"י

לדידכו לא סגי לכניח מפתח ביתו בחוץ חלא צפי שריפה, ואי נימא דגם דעת רש"י כן יש ליישב דיוק לשון רש"י הקדוש שפי' שמפקירן למרמס, פי' שירמסוכו חיות ובכמות ולא יכיח ראוי למאכל וליכא מכשול ותקלה. וברמזין ז"ל עכ"ת עכ"פ ולבכמתך ולחי' כביא לשון רש"י ז"ל שכתב מפקירן במקום דריסת רגלי אדם וחי' ובכמה, ופי' חולי חשב הרב שלריך שיכא מופקרים גם לחי' ולבכמה לקיים בכס ואכלו אצוני עמך ולבכמתך ולחי' אשר בארץ ופליג עכ"ל.

נראה דאדרבך דייק ממקום דריסת שיכא ראוי לכולם ויוכלו לאכול, וי"ל דכלל חלוי בחלופי גירסאות דהחוס' לא גרסי בלשון רש"י מילת במקום רק גורסים שנותנין אותן למרמס וגם לא גרסי רגלי אדם וא"כ ככוונת פשוט שמוציא שם למרמס ולמאסו ולא יכא ראוי לאכול כדי שלא יבאו לידי תקלה חבל לפי' גריסת רמזין וגרסתיו לחי' שפיר שהוא לאכילת ודו"ק.

דף נ"ב ע"ב

שלש חרלות לביעור ופרש"י בארץ ישראל, ואי עבר כירדן בכלל עיין רמזים פ"א מכ' חרומות ופ"ב מכל' בכורים דעבר כירדן אינו מארץ ישראל ועיין רש"י סוכה ד"ה ע"ב על שלש חרלות ופרש"י שם ד"כ על שחם מכס הואיל ומציאין עומר מעבר כירדן או מגליל. ועיין שם רש"י ד"כ ובזמן שיכודכ אחד. ומיכו כר"ן נדרים כ"ב ע"א כתב דעבר כירדן אין מציאין ממנו עומר, ועיין ברכ"י א"ח סי' תפ"ט ובח' בארבעה.

עבר הירדן אי דינו בארץ ישראל לכל דבר

תנן חסם שלש חרלות לביעור יכודכ ועבר כירדן וכגליל, וג' חרלות לכל אחת ואחת ופרש"י שלש חרלות בארץ ישראל חלוקות זו מזו לענין ביעור שאין זו סומכת על זו משכלו בכ' ואע"פ שלא כלו בחצירתה. וכ"פ ברמזים ובר"ש פ"ט מ"ב דשביעית, וכ"כ בר"ש פ"ד ידים וז"ל עמן ומואז אין זכ עמן ומואז דעיברו בסיחון דארץ ישראל הוא וכו' ע"ש. חלא שרש"י פי' דבשלש לכל אחת ואחת אין נפ"מ לענין ביעור ובחוס' חלקו עליו וכ"כ דעת הרמזים ובר"ש בחוס' ע"ש. ולכאורכ נראה דעבר כירדן מכלל ארץ ישראל ואין בו חילוק רק לענין ביעור, ובספרי ובפסיקתא פ' שופטים דרש ז"ל אשר ינחילך כ' חלקיך לרבות עבר כירדן, נראה דעבר כירדן בכלל אשר ינחילך כ' חלקיך הוא, ובכלל ארץ ישראל.

דעת רש"י דמביאין עומד מעבר הירדן והר"ן חולק

מא"י הוא ולא נחשבה להיות בניחוהא כא"י ולכן ס"ל
דגם לפנין עומר אין מביאין ורש"י ל"ל דס"ל דוקא
בבבול ולא פכח"י ובבבול.

דעת הרמב"ם דעבר הירדן אינו מא"י והפוסקים מספקים
בו

ורבינו בגדול כרמז"ס ז"ל פ"ב מהחומ"מ כ"ב כתב אין
מביאין מנחה זו (מנחת העומר שזכר שם ב"ג)
אלא מא"י שנאמר וכבחתם את העומר ראשית קצירכם
אל הכהן. מלואו לבא מן הקרוב לא בא מן הקרוב
מביאין אותו מכל מקום מארץ ישראל ע"כ ולא ביאר
חיוב מקום הנקרא ארץ ישראל לפנין זה, ומכ שכתב
מלואו לבא מן הקרוב הוא כמ"ש רש"י סנהדרין דלא
חימא דיכוד דוקא אללא יכוד לכתחילה ולמלוא
לכקדים אבל לא מלא מן הקרוב מביאין אותה מכל
מקום ועיין שפ"א מנחות פ"ג כ"ל אי מלוא מן
במוצח מעכב.

ולפום ריבועא נראה לומר דכרמז"ס כרש"י דמביאין
מעכב"י חדא דאם לא כ"י לו לפרש דבריו דלא
נעשה דעכב"י כשר, וכשנית דדייק מכל מקום מארץ
ישראל ויש לבבין למכ בוסיק מארץ ישראל שנית וכי"ל
לומר אין מביאין מנחה זו אללא מא"י מלואו לבא מן
הקרוב לא בא מן הקרוב מביאין אותה מכל מקום, או
מביאין אותו מן הרחוק, וידעיין דמארץ ישראל הוא
שכרי בקדים שאין מביאין מנחה זו אללא מארץ ישראל
ועיכובא הוא, ול"ל דבא לרבות עכב"י וכדעת רש"י
דעכ"פ מארץ ישראל הוא, אללא די"ל אדרבא כיוון דאמר
מכל מקום ידעיין דמעבר הירדן נמי דארץ ישראל ולמכ
בוסיק מארץ ישראל למעט ומכ ממעט דוקא ארץ ולא
עבר הירדן ול"ע.

איחודי ארץ ישראל האמור בכל התורה

ובעמדי מחזקין בשעת כרמז"ס מלחתי מחלוקת
בנושאי כלי כרמז"ס אי עכב"י מכלל א"י הוא
או לא וממילא בכה תליא נמי דין עומר, וכו' דכרמז"ס
פ"א מכל' תרומות כ"ב כתב ארץ ישראל האמורה בכל
מקום היא בארצות שכבשן מלך ישראל או נביא מדעת
רוב ישראל וכו' הנקרא כבוש רבים אבל יחיד מישראל
או משפחה או שבע שכלכו וכבשו לעלמן מקום אפילו
מן הארץ שנחנכ לאצרכם אינו נקרא א"י כדי שינכחו
בו כל המלות ומפני זה חלק יבושע ובי"ד כל א"י לשבעים
אע"פ שלא נכבש כדי שלא יבא כיבוש יחיד כשיעלה
כל שבע ושבע ויכבוש חלקו ע"כ וכתב כרמז"ס שם א"י
האמורה בכל מקום וכו' סוף ערכין דף ל"ב וירושלמי

ובבבול סנהדרין י"א ע"ב ח"ר על שלש ארצות מעברין
את השנה יכודע ועבר הירדן ובבבול על שנים
מכס מעברין ועל אחת מכן אין מעברין ובזמן שיכודע
אחת מכן ככל שמחין שאין עומר בא אללא מיכודע
ע"כ. ופרש"י על שנים מכן אפילו על עבר הירדן
ובבבול מעברין הואיל ורובא דא"י לא מעא אביב לא
קרינן ביה חדש באביב ועל אחת מכן אין מעברין
אפילו לא בגיע ביכודע ובגיע בעבר הירדן ובבבול אין
מעברין דכופיל ומביאין עומר מאבר הירדן או מבבול
דחנן במנחות (דף ס"ד ע"ב) כרמל רך ומלא בעינן
מכאן אמרו אין מביאין עומר אללא מן הקרוב לירושלים
דכיינו יכודע לא ביכר הקרוב לירושלים מביאין אותו
ממקום רחוק וכו', וכ"כ עוד רש"י (מנחות פ"ג ע"ב)
אכא דחנן חוץ מן העומר ושחי כלחם שאין באין אללא
מן החדש ומן הארץ וכו' כל הארצות כשרות אללא מכאן
היו מביאין ופרש"י כל הארצות שבארץ ישראל כגון
יכודע ועבר הירדן ובבבול כשרות ע"כ ומכ העטם
כתב רש"י סנהדרין כ"ל דמביאין עומר מבבול ומעבר
הירדן כיון דכל ארצות כשרות ומכ שאמרו בסנהדרין
ובזמן שיכודע אחת מכן ככל שמחין שאין עומר בא אללא
מיכודע אין כוונת דאפי' דיעבד אללא ר"ל דלכתחילה
אין העומר בא אללא מיכודע ובא זה ולימד על זה.

ברם כר"ן נדרים דף כ"ב ע"א ד"ה הכיח שעתה לא
עברין ירדנא כתב וז"ל ועבר הירדן לא נחקדש
לכבחת העומר ולמקלח קדושות ע"כ. וכבר ליינ בגבש"ס
נדרים שם על רש"י סנהדרין ומנחות כ"ל וכוונתו
דנראה הוא מחלוקת הראשונים אי עבר הירדן נחקדש
לכל דבר או לא נחקדש. ולכאורכ נראה דעת כר"ן
דנדרים שם מייחתי בעולא כשעלה לא"י וקם חד מצני
חוזאכ ושחטיב לחצריב ותמכ ר' יוחנן ואמר מכדי
כתוב ונתן לך ה' לב רגז בבבול וכשיצ לו הכוח שעתה לא
עברין ירדנא ופי' שפדיין כיינו בירדן ולא בארץ ישראל
ואכתי לב רגז. ולכאורכ למכ פי' ולא בא"י ולא פי' סחם
לא עברנו הירדן כיינו כוכר, ול"ל משום דעבר הירדן
לאו מא"י הוא.

ונראה לכביח רחי' לדבריו לפ"מ שאמרו ז"ל (מכות ע'
ע"ב) את בלר וגו' ח"ר שלש פרים בבדיל משכ
בעבר הירדן וכנגדן בבדיל יבושע בארץ כנען ופריך
בעכ"י חלת ובא"י חלת אמר אביי בגלעד שכיחי
רולחים. ופרש"י בחמיכ בנחלת שני שבעים שלש כמו
בנחלת עשרה שבעים ומשני בגלעד שביח עבר הירדן
שכיחי רולחים, וע"כ דעכב"י לאו מארץ ישראל דאכתי
ונתן לך לב רגז בבבול כתוב ולא בא"י וע"כ שעכב"י לאו

שכבש דוד חוץ לארץ כנען כגון ארם נכרים וארם לובכ ואחלצ וכיוצא בזה אפי"פ שמלך ישראל הוא ועי"פ צ"ד בגדול הוא עושה אינו כא"י לכל דבר ולא כחז"ל לכל דבר כגון צבל ומלרים אלא ילאו מכלל חז"ל ולהיותן כא"י לא בגיעו ומפני מה ירדו ממעלת א"י מפני שכבש אותם קודם שיכבוש כל א"י אלא נשאר מז' עממים ואילו חפס כל ארץ כנען לגבולותיה ואח"כ כבש ארצות אחרות כי כיבושו כולו כא"י לכל דבר ע"ש.

הנה ביאר חנאי כיבוש שלא יבא כיבוש יחיד כל שכבש קודם ארץ שכבש עממין שלזכ נלעוויו קודם לכבוש ולהחרימם דכן הוא דרך הכיבוש ולפי"ז י"ל דמכ"ע נמי עבר הירדן שכבש משכ אפי"פ שבי" ע"פ ה' ונביא גדול ועל כל העם מ"מ כי קודם שכבשו כל ארץ כנען ולא כו"י בכלל ארץ ישראל לכל דבריו, ולפי"ז ל"ל דזכ שכבש כר"ן דעבר הירדן לא נחקדש לכבשה עומר ולמקלח קדושה כלומר קדוש ואינו קדוש וכתי' בבי" של כבי" דעבר הירדן מקרי חז"ל. (ולשיטת רש"י ל"ל כיון דא"א לכיבוש ז' עממין אלא דרך סיחון ועוג ועבר הירדן דאין מקום לעבור וכמ"ש ולא אבא סיחון ועוג עבור בגבולו וא"כ ככ"ג לא כו"י בכלל כיבוש יחיד וכו"ל כא"י ממש.)

מביאין בכורים מעבר הירדן מדרבנן

ותבא עיני ויכל אור צפיה"מ לרבינו הרמב"ם פ"ג דביכורים מ"א וז"ל כבר ביארנו במה שקדם שכבכורים מביאין אותם מעבר לירדן ואינם מא"י עכ"ל. ומש"כ וכבר ביארנו הוא צפ"א מביכורים מ"י ואלו מביאין וקורין וכו' ר' יוסי בגלילי אומר אין מביאין בכורים מעבר הירדן שאינם ארץ זבת חלב ודבש, ופי' הרמב"ם שם ועבדי" אפי"פ שאינם זבת חלב ודבש כשי" נחכ לנו ואפשר לנו לומר אשר נחכ לי ואין כלכל כריכ"ג ע"כ. ויש להסתפק בכוונת רבינו במ"ש דעבדי" אפי"פ שאינם ארץ זבת חלב ודבש אפשר לומר אשר נחכ לי דכנראה לכאורה שהוא דאורייתא אלא שאינם ארץ זבת חלב ודבש אבל ממכ שכבש ואינם מא"י משמע דלא כו"י אלא דרבנן.

והרמב"ם נס' ביד פ"ב מכל' בכורים כ"א כחז וז"ל מ"ע לכביא בכורים למקדש ואינם נוכחים אלא בפני הכניח בלבד ובארץ ישראל בלבד שנאמר ראשית בכורי אדמתך וגו' ומביאין בכורים של דבריהם מערי סיחון ועוג ומסוריא שהקונה בסוריא כקונה בירושלים אבל עמון ומואב וכו' אין מביאין מהן בכורים ואם הביא מחז"ל אינן בכורים ע"כ. ופי' הרמב"ם ז"ל ומביאין בכורים מדבריהם כו' פרק בחרה דבכורים משכ אימתי אמרו חוספות בכורים כבכורים בזמן

שביעית פ"ו ולמדנו דעבר הירדן נקרא ארץ ישראל וחייבה מן החורב וכו' דאמרינן לפיל עמון ומואב כיינו מה שלא נעבר בסיחון מלך האמורי ע"כ. הרי דפשיטא ליכ דעבדי" חייבה מכ"ח בחרומה וכו' מא"י.

ערי מק"מ בעבר הירדן

ומידו הרמב"ם צפ"ח מכל' רולח ושמ"ג כ"א כחז מלוח עשה להפריש ערי מקלט שנאמר שלש ערים חזדיל לך ואין ערי מקלט נוכח אלא בארץ ישראל, וכחז עליו ככ"מ ואין וכו' אלא בארץ ישראל, מפורש בכחז פרש' מסעי אח שלש הערים חתנו מעבר לירדן ואח שלש הערים חתנו בארץ כנען ומה ששינוי בספרי אין לי אלא אלא שקולטות בארץ כנען בחז"ל מנין ח"ל חכיינכ (ומשמע דעבדי" אקרי חז"ל) ל"ל דכ"ק אין לי אלא שקולטות לבני הארץ לבני חז"ל מנין חז"ל קרי לעבר הירדן ע"כ. הנה דמסקא ליכ להכ"מ דחולי עבדי" חז"ל הוא ולפי ח' זכ לכאורה קשה מפ"א דחרומות חז"ל לפי הכלל שכלל שם שכל שכבש מלך ישראל ונביא ונדע רוב ישראל נקרא כיבוש רבים הרי אין לך מלך גדול ונביא ונכסכמה כלל ישראל כמשה רבינו ועיין חנחומה פ' קרח ג' משכ מלך אחרון אחיו ככ"ג ועיין שמ"ר מ' ב' וא"כ אמאי לא כו"י בארץ ישראל ישראל וכדעת הרמב"ם חז"ל.

איברא דלשון הרמב"ם ז"ל שם מקושי" הבנה מה שכבש א"י האמורה וכו' ומפני זה חלק יבושע, וב"ד וכו' שלא יבא כיבוש יחיד, ואי בחלוקה מכני קודם הכיבוש שלא יבא עוד כיבוש יחיד, א"כ אמאי לא חלק משכ כל א"י קודם שכבש כמו שעשה יבושע שלא יבא עוד כיבוש יחיד, וקלח קשה גם מדוד שכיון שלאחר שחלק יבושע חז"ל כאילו כבשו א"כ כיבוש דוד לסוריא כבר מותרת לאחר חילוק הארץ לשבעים ול"ע. עוד יש לדייק מש"כ ארץ ישראל האמורה בכל מקום היא בארצות שכיבשן מלך ישראל או נביא מדעת רוב ישראל ולמה לא חלק כבוד למשכ רבינו וכו"ל להחחיל ארץ ישראל הוא בארצות שכבשן משכ רבינו או מלך ישראל או נביא מדעת רוב ישראל.

אימתי נקרא כיבוש יחיד

אשר לכן נראה דדעת הרמב"ם באמת דעבר הירדן לא כוב בכלל א"י והגם שכבשו משכ רבינו ולכן לא חשב כיבוש עבר הירדן של משכ בכלל כיבוש וארץ ישראל והגם שבי" נביא גדול ומלך ומדעת כל ישראל וע"פ ה' מ"מ הרי כחז הרמב"ם שם בכל' ג' דארצות

דין עגלה ערופה בעבר הירדן

ובפ"י מכל' רושמכ"נ כ"א כחצ כרמז"ס וז"ל אין דין עגלה ערופה נוכח אלא בא"י וכן בעבר הירדן וכחצ בכ"מ בספרי סוף פ' שופטים, אשר כ' חלקין נוחן לך לרבות עבר הירדן, ולכאורכ אי עבד"י בכלל א"י הוא למכ לן ריבוי ונראה דלשיטתו דס"ל דעבד"י אינו מא"י ולכן לריך ריבוי וכמ"ש בכל' זכורים, ובספרא פ' קדושים צפ' ערלה כי חבוא יכול משבאו לעבר הירדן ח"ל אל הארץ הארץ כמיוחדת וכן שנינו צפ' אמור גבי עומר יכול משבאו לעבד"י ח"ל אל הארץ כמיוחדת וצפ' מלורע פ"כ יכול משבאו לעבד"י ח"ל הארץ כמיוחדת, וכנכ צמשנכ כלים פ"א מ"ו ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות ומכ קדושתה שמביאין ממנ בעומר וכזכורים ושחי כלחם, וזכוכות כגרי"א מחק חיבה זכוכים נראה דס"ל דזכוכים צאים מעבד"י ולא בעומר ולכן מחק זכוכים ועיין רמז"ס צפ"כ"מ שם אמר השם בעומר וקלרחס את קלירכ וכבאחם את עומר ואמר צשחי כלחם ממושבותיכם תביאו לחם חנופה ואמר זכוכים ולקחת מראשית פרי האדמה וכו' נראה דגרס זכוכים כדדייכו ולפ"מ שכתב דזכוכים מעבד"י דרבנן אחי שפיר דס"ל דרק מארלך אמר השם צ"כ וכבן.

משה רבינו פ"ד דעבה"י מא"י

ולדעת רש"י דס"ל דעבר הירדן מא"י הוא ז"ל דלשיטתיה מספרי פ' ואחחנן צעה כביא לאמר לאחר שכבשחי ארץ סיחון ועוג דמיחי שמא כותר הנדר ואי נימא דעבד"י אינכ מארץ ישראל אי"כ מכ דמיחי ובמכ טעם וע"כ שצבכ"כ מא"י הוא ולכן נחלו שם שחי שבעים ומחלכ, ומיכו י"ל דלרצב כרי נחצבר כאמח שלא כותר הנדר וא"כ לא כוי בכלל ארץ ישראל ועיין סר"ד דר' ח' דמוכריי אדרב"י דייק מספרי כנ"ל דלרצב שמשכ כ"י סבור שכוא מא"י אבל כאמח אינו כן ואינו בכלל א"י וכמל"מ חמכ עליו דמלחא דפשיטא הוא שכוא בכלל א"י וכביא כראי' שכביא כמר"י"ק לחלק בין זכוכים לחו"צ דחלוי בזבח חלב ודבש ולפמ"ש לפיל אינו ראוי וגם מדעת כר"ן ראוי לכרי"א וכבן כי קלרחי.

מדיבן הקריבו ישראל העומר בכניסתן לארץ

ובמ"ז מיושב בזכ קושיא אחת וגדולכ היא לדו"ז צשו"ח בית שפרים א"ח ס"י רל"ז שהקשו צגמ' ר"כ י"ג עומר שחקריבו ישראל צכניסחן לארץ מכיבן כקריבוכו, וכקשכ דו"ז ז"ל וכו' צחוככ כחוב אחרי

שביא צאכ מן הארץ ואם אינכ צאכ מן הארץ אינכ כזכוכים משמע שצאים מחו"ל ורבינו פ"י שם שכזכוכים מביאים אוחס מעבר לירדן ואינכ מא"י עכ"ל. ולפ"ז עלאכ לן דעת רבינו דזכוכים מעבד"י מדרבנן כס ומחלוקת ח"ק וריכ"ג נמי מדרבנן ועיין כ"מ שם.

וצ"ל דכא שכתב כרמז"ס שכשי"ת נחנכ לחנו ולאפשר לומר אשר נחנכ לי ככוכב דצאמח כשי"ת נחנכ לנו וכמ"ש למשכ אל חירא אוחו כי בידך נחחי אוחו וכרי הוא נחנכ לישראל אלא דמ"מ אין לו דין א"י אלא כשי"ת נחנכ לנו לנחלכ צח"ל אבל אינכ מא"י אדמח כקודש, ופלא על רבוחינו כאחרונים שלא כביאו דברי כרמז"ס אלו דמפורס ס"ל שער הירדן אינכ מא"י וכחיוב רק מדרבנן, וצוחר חגדל כחימכ על רבינו כרדצ"ז דרפ"א מכל' חרומות כ"צ כתב צפשיטות דלמדנו דעבר הירדן נקרא ארץ ישראל וחייבה צחרומכ מן כחורכ ולא כרגיש דלכאורכ נראה כדברים סחריי לפ"צ מכל' זכוכים שכתב דזכוכים רק דרבנן ואינכ מא"י.

צ"ע על המדרי"ק וב"מ שלא הביאו דברי הרמב"ם במידה"מ

וחננ רבינו ככ"מ שם כתב ומביאין זכוכים של דבריכס מערי סיחון ועוג משנכ ספ"ק דזכוכים ר"י כגילי אומר אין מביאין וכו' וידוע דכלכ כח"ק וכנכ לא זכר כלל דעבר הירדן אינו מא"י אלא דאינכ ארץ זבח חלב ודבש ונמלא דכפסול אינו משום דאינו מא"י אלא שכזכוכים אינכ צאים רק מארץ זבח חלב ודבש ולפ"ז שפיר יש לחלק בין זכוכין לחרומות ומעשרות דזכוכים צפי זבח חלב ודבש וליכא ולכן פטור מדאורייתא ורק מדרבנן מביא אבל חרמו ומעש' לא צעינן זבח חלב ודבש ולעולם חייב מכ"ח. וכן ראיחי צשו"ח מכרי"ק ב"י קכ"צ אוח ג' על מכ שכתב כרמז"ס וכסמ"ג דמביאין זכוכים מדבריכס מערי סיחון ועוג ואלו לפנין רחומכ לא חלקו בין ערי סיחון לשאר א"י. וכגס כי ראייתו של כמכרי"ק ממשנכ דפ"ק דזכוכים צמחלוקת ריכ"ג וח"ק מובן וכחילוק בין זכוכים לחרומ"מ ומעס זבח חלב ודבש, ומחקבל על כדעת, אבל כרי צמשנכ דפ"צ דזכוכים כתב לכדיא שער הירדן אינכ מא"י, ולפ"ז ליחא לכאי פירוקא וצוחר חמיכ על כרדצ"ז ז"ל שכביא צעלמו צרפ"א דחרומות כ"צ דעבר הירדן נקרא ארץ ישראל, וחייבה צחרומכ מכ"ח ולא כרגיש כשר דצפ"צ מזכוכים כביא צעלמו מדברי כרמז"ס שכזכוכים מביאין אוחס מאצר לירדן ואינכ מארץ ישראל ול"פ.

**ובזה אמרתי לתרץ במקום אחר שכרמז"ס לא חשב מ"ע
מן כתר"יג מלות יסוד ארץ ישראל וכרמז"ן כתב**

אדם כרשיני תרומה ואינו חושש שמה יצאו כיונים שלו ויחללו כיון שאין תרומתו אלא דרבנן ע"ש וז"ל.

כרשינים אי דם מאכל אדם או מאכל בהמה

והנה הכרשינים עיקרן למאכל צמח עיין פרש"י שנה דף י"ז ועיין פי' ברמז"ס שם צמח"ס ועיין ערוך ערך כרשן כרשיני תרומה מאכלילין אותן לצמח וכו' וז"ל רש"י כרשינן למאכל צמח (בג"ה צמח"ס) ע"כ. וברמז"ס פי"א מכל' תרומות הכרשינין חפ"פ שאינם מאכל אדם הואיל ואוכלין אותן בשני רעצון חייבין בתרומה ומעשרות וכו' מירושלמי חלה פרק אחרון עיין רדב"ז שם, (והגב' ברדב"ז שם כתב הכרשינין וכו' וכן פי"א דתרומות כרשיני תרומה מאכלילין אותן לצמח ולחיה וכשמיט תרנגולין ואולי לא גרס לה צמח"ס או שסחם כשמיט כי' וז"ל) ולכן כיון דאין מאכלילין מאכל אדם לצמח וכ"ש מאכל תרומה דאסור ליחנם לצמח עיין חוס' יצמות ס"ו ע"כ ד"ה כרשיני אר"י דעיקרם קיימי למאכל צמח דאם כי' עיקרם לאדם כי' אסור ליחנם לצמח משום הפסד תרומה ועיין מאירי ע"ז ע"ו ומכל מקום דבר הראוי למאכל אדם אסור אף לכהן עלמא ליחנם לצמח כמו שאמרו בספרי (ח"כ ויקרא כ"ב י"א) ילידי ביתו הם יחללו בלחמו אכל צמח לא ומיכו כרשינין מותר ליתן לצמח וכן דרשו בספרי (אמור פ"ב ו) ילידי ביתו יחללו בלחמו בלחמו חיה אוכלת אכל אוכלת היא בכרשיני תרומה וכתב במאירי יצמות ס"ו דקרא אסמכתא בעלמא הוא שכרי ירק אין תרומתו אלא מדברי סופרים.

ומשמע כפי' השני של רש"י צמח"ס דאי לאו הכי ממילא אסור משום הפסד אוכלין ודו"ק. ועיין מאירי שנה בג"ל שמפרש כרשינין ומאכלים לצמח להשמינה ויש מפרשים שמהן שם קשים מתרככים ע"י שרייב ומפרשי כרשינין קטניות ע"ש. איברא דכן כתב להדיא ברע"ב צפ"י שם כרשיני תרומה עקרם למאכל צמח דאי עקרם למאכל אדם כי' אסור להאכילן לצמח ע"ש.

ביאור דברי הרמב"ם פ"א מהפ"א

ובזה מובנים גם דברי ברמז"ס פי"א מכל' עומדת אוכלין כ"ע שכתב הכרשינים אם ייחד למאכל אדם מתעמלין עומדת אוכלין עד שיפסידו מלאכול אדם ע"כ ועיין כ"מ שכתב מחלוקת ר' יבדק ור"ש בחוספתא ופסק כרבי יבדק ע"ש ולפי מה שכתבו בחוס' אחי שפיר דכיון דעיקרן למאכל צמח נינהו לא

ואפי' נימא לחלק בין תרומה עמדה דדוקא לצמר מותר אכל לא להאכיל ועיין חוס' בילב כ"ז מה שחמכו אפרש"י חלה שנתמחה וצמח"ס או לחתך לכבול צו"ע אסור דאין מצטרין קדשים עמלין צו"ע דלאו משום טורח אלא משום דמלוחה צמרפס וכתם משום ציפור ואין מלוחה צמרפס ועיין שו"ת נוצ"י ק' סי' ע"ו מה שמחלק בין שריפת חמץ לשריפת קדשים ועיין בית שפרים יו"ד סי' ד"ש וד"ה ואפי', אכל צר מן דין פשוט דצמח"ס ככן אוכלת בתרומה משום קנין כספו עיין יצמות ס"ו ע"ז ע"ז ופשוט דצמח"ס ככן לאו דוקא צמח"ס עכור אלא כי"ס סוסים וחמורים ועיין רמז"ס פ"ו מה"ת, תרומה וכו' נאכלת לכנים וכו' הם ועצדיהם ככנענים וצמח"ס שנאמר וכן כי יקנה קנין כספו וגו' ופשוט דכל שהוא קנין כספו מאכיל להם ולא גרע כעוף מעצדו שג"כ הוא זר עם הדומה לחמור וגרע כימנו דמי דומה למי ואפ"כ כיון שהוא קנין כספו אוכל וצמח"ס כל צמח אוכלת הראוי לו וצמח"ס משמע כל הצמח"ס וא"כ מ"ש כאן ופשוט דהוא הלכה מקופחת.

מאכלי אדם אין מאכלילין אותם לבהמה

ובעיקר מה שחשב צמח"ס שם כרשיני תרומה מאכלילין אותם לצמח ולחיה ולתרנגולים נראה לפ"מ דקיי"ל מאכלי אדם אין מאכלילין אותם לצמח אפי' מאכל חולין ואין זה משום הפסד תרומה עיין מסכ' חענית כ' ע"כ דחשב מהני מילי מעלייתא דכוכ עבד רב כונא ואחד דכל פניא דמעלי שבתא כוכ משרד שלוחי לשוקא וכל ירקא דכוכ פייש לכו לגינאי זבין ליה ושדי ליה לנכרא ופריך וליחצ לעניים וכו' ולשדייח לצמח קסבר מאכל אדם מאכלילין אותן לצמח ופרש"י משום צווי אוכלין ומשמע דאפילו בולכין באוכלין לחיבוד אין נוחנין אותן לצמח עוד פי' דבולכין למקום אחר ע"י המים שמוצילין ומולאין אותן צ"ח ואוכלין אותן כך שמעתי ולפי פי' זה אם ידוע שיאצדו אז אולי מותר ליתן לצמח.

איברא דאלו היו ירקות של תרומה לכ"ע כי' אסור לזורקן לנכר ואפילו אי צאו למקום אחר ואכלו אינשי כי' אסור משום דתרומות ומעשרות אסורין לזרים ואם כי' שולחן למקום אחר ע"י המים וימלאו זרים ויאכלו ונמלא מכשילן באכילת תרומה ולהדיא אמרו בגמ' (קדושין נ"ז ע"ב) רבא אמר לא אמר חורב שלח לתקלה וא"כ כ"כ, ואפשר כיון שהוא איסור דרבנן שכרי מה"ת כרשינין אינן חייבין רק מחקנה כמבואר בירושלמי חלה א"כ אפשר דכ"כ לא חיישינן ומשום ספיקא דרבנן עיין רמז"ס פ"ע כ"ע מתרומות ואולר

ישראל לא תחללו ולא תמוחו (במדבר י"ח) ואומר חופר גומץ זו יפול (קהל י') ובראשית חכמה שער כיראח פ"ד כביא מעשכ זו ע"ש (ובמקום שלשים זכרים גרם כרים וכן בילקוט).

ולפ"ז נראה דקמ"ל במחניחין דכיון דאסור להאכיל תרומה לזכמה משום הפסד תרומה א"כ אפשר דוקא לזכמה שדרכה לאכול כרשינין מותר אבל שוף אין דרכו לאכול וכ"ל לגביהו הפסד תרומה כיון שכרשינין ראויין לאדם ולזכמה אבל לא לעופות קמ"ל חרנגולין. עוד י"ל דגם מזכמה לזכמה אין ליתן אלא מה שראוי למאכל זכמה זו אבל מה שאינו ראוי כרי הוא בכלל מפסיד וכ"ש לעוף כל שאינו דרך אכילתו לזכמה זו נמי אסור דסוף סוף הוא מפסיד בתרומה וא"כ סד"א דכרשינין לאו דרך חרנגולין לאכלן ואסור ליתן להם קמ"ל חרנגולין ובלאו הכי כו"א דוקא זכמה וחי' כללפ"ד בס"ד.

וכבר נפל מילתא בליצאי צעלם דין ציפור לזכמהחך אשר בארליך דברי מאכל כראויים לאדם ש"ע לפ"מ דקיי"ל דאין מאכילין לזכמה אפי' מאכלי חולין כראויים לאדם וכ"ש מאכלי תרומה ומאכלי שביעית שכראוי לאדם אסור לתת לזכמה, א"כ היאך נותן חורב כל זמן וגו' כלל לחי' מן השדכ כלל מן הביית וחייב לצער ולבליאו לחוץ לחיתו יער כה אסור ולמ"ד דלאחר ציפור אסור זכנאח אחי שפיר ורק למרמס וכפרש"י אחי שפיר, אבל למ"ד מותר ל"ע, וז"ל דבאמת מכ"ע לא אמרו לבליאו הפירות בשדכ אלא לזכ מן הביית ולכפקיר ויבאו עניים או הוא צעמנו יזככ זו יחזיר ויכנים וקלרתי וכבן. (ועיין לעיל דף מ"ו ע"א רש"י ד"כ כילד מפרישין).

מעמאין בסחם אלא בייחדן וא"כ לכאורכ אין ראי' שכוה מחלוקת רבי יכודכ ור"ש דכיכי דייחדן אפשר דכ"ע מודי ומחלוקתן כיכי דלא ייחדן אלא בסחמא ודו"ק. ועיין חוס' נדכ נ' ע"א ד"כ שזרען מתחילת לזכמה ובחוס' כר"ש שם שאפי' מאכל שסחמא לאדם קאי או לחרוייכו ואעפ"כ כי זרען לזכמה פקע שם אוכל מינייכו, ואע"ג דאמרינן כל המיוחד לאוכל אדם עמאין עד שיפסל מאכילת כלל, כיון דכתיב גידולין לא היו מעולם לאדם דכא זרען לזכמה ליכא עלייכו שם אוכל ע"ש ואחי שפיר ככל ודו"ק.

בהן שהאכיל בהמתו תרומה ומתו מביתו

ובתרא"ד פ' י"ג ושז מעשכ זכבן אחד שהאכיל אח זכמהו תרומה ונפלה חש עליו ואכלה מזיחו שלשים זכרים וששים צגדים ועשרים וארבע כדים של יין ועשרה כדי שמן ושאר ממון כרצב וכיכ צא וישב לפני החכמים ואמר להם רבותי נפלה חש ואכלה ממני כך וכך זכרים כך וכך יין כך וכך שמן אמר לו שמה אסור אמר לו לאו ואמר לו אני כבן והאכלתי אח זכמתי תרומה וכששמעו החכמים צדצר ענו כולם כאחד ואמרו צרוך במקום צרוך הוא שאין לפניו משוא פנים וכי תרומה וקודש שאין להם אוכלים אינן בולכין אלא לשריפכ אלא עשית שלא כדיו, אמר לכן וכלא חנן כרשיני תרומה מאכילין אותם לזכמה ולחיה ולחרנגולין אמרו לו לא אמרו אלא כרשינין מפני שכן מאכל לזכמה רק בשני רעבון בני אדם אוכלין אותם לפיכך לא גזר דכמפ"כ עליהן אלא בשני רעבון משום שם מאכל אדם באותה שעה מכאן אמרו כל המאכיל לזכמהו תרומה בין תרומה כארץ בין תרומה חו"ל עליו הכתוב אומר בזכ דרכיו ימות (משלי י"ע) ואומר ואח קדשי בני

בדן איסור סחורה בפירות שביעית והמפתח בדיני פירות שביעית

ודין אע"פ בהמקדש בפ"ש

צפירות שביעית הוא מן החורב א"כ מ"ש מעט ומ"ש כרצב.

מעט לאיסור סחורה בפירות שביעית

והנראה נזכר לפמ"ש הרמב"ם צפית"מ שביעית פ"ט מ"א ז"ל וממך שחלעךך לדעת שפירות שביעית אסור לכלניע ולגנוז אותם ולסחור בהם כמו שאמרנו ואם מכר מהם כלום אותם כמעות יכיו דמי שביעית וכו', ואסור לכלניע ולגנוז אותם ולסחור בהם כמו שביארנו אלא לקנות בהם מאכל ויכיה נאכל בקדושת שביעית ואסור לתת דמי שביעית לע"כ מפני שהוא

שם בגמ' רב ספרא נפק מארץ ישראל לחו"ל כוכ זכדיכ גרצא דחמרא דשביעית לוו זכדיכ רב כונא צריכ דרב איקא ורב ככנא וכו'. ובחוס' בקשכ ריב"א דחנן צפ"ו דשביעית מ"כ אין מוליאין שמן שריפכ ופירות שביעית מן הארץ לחו"ל וחי' דכחם מיירי לאכילת ורב ספרא אפיק לסחורכ דיש סחורה שמוחרת חי נמי בשוגג בוליאו ע"כ. וכנכ לחי' דיש סחורה שמוחרת ל"ע איזכ סחורכ מותרת ואיזכ אסורכ ובחי' כרש"א כאן כתב סחם רב ספרא אפיק לסחורכ וכרמב"ם צפ"ו מהל' שמיעכ ויובלות כ"א כתב אין עושין סחורכ צפירות שביעית ואם רלכ למכור מעט מפירות שביעית מוכר וכקשו עליו כיון דאיסור סחורכ

חשוד עליכם שמה יגזום ולא יקנה כהם מאכל ע"ש.
וע"ע פ"כ"מ שביעית פ"ב מ"י ובש"מ מכרי"ע ח"א
סי' פ"ג.

לעלמו וכו' חזיר מותר למכור אפילו הוא בעלמו בשוק.
כיון דליקטן לאכילת ע"ש.

הנה ציאר הרמב"ם ז"ל דהאיסור סחורכ בפ"ש הוא
מעטם שלא יגזום ולא יתאכלו בקדושה שביעית
אלא דלפי"ז אחי שפיר שמחלק בין רב למעט דכשמוכר
הרבה יש לחוש שהלוקח יגזום ולא יאכלם אבל כשמוכר
רק מעט יאכלם ועיין כ"מ שם שהוא שיעור ג' סעודות
כמ"ש ברפ"ח שם.

איסור הפחורה על המוכר, הלוקח או על שניהם

ונפתח כן באחרונים דהאיסור סחורכ בפ"ש על מי חל
דהאיסור על המוכר או על הלוקח או על
תרווייכו, ונראה להביא ראיה מדברי הרמב"ם פ"ח
מכש"י כ"י שכתב וז"ל כשם שאסור לעשות סחורכ
בפירות שביעית או לשמן כן אסור ליקח מע"כ לפי
שחין מוסרין דמי שביעית לע"כ ואפילו כל שהוא שמה
לא יאכל אותו בקדושה שביעית ע"כ, ויש להקשות במה
שכתב כשם שאסור לעשות סחורכ בפ"ש כן אסור ליקח
מע"כ והלא מח"מ נמי אסור ליקח דאי נימא דהאיסור
בין על המוכר ובין על הלוקח א"כ מ"ש ע"כ מח"מ
ומדכתב דאסור ליקח מע"כ משמע דעל הלוקח ליכא
איסור ולכן כל שקנאו מאינו ע"כ מותר אלא בפ"כ
אפילו הלוקח אסור משום שמה לא יאכל בקדושה
שביעית. אמנם י"ל דהרמב"ם לשיטתו דכתב לעיל דדבר
מועט מוכר וכו"ג ללוקח ודאי מותר וגם למוכר מותר
וקמ"ל בפ"כ דאפילו דבר מועט אסור ליקח ממנו
וככ"ג הרבה אסור ליקח אפילו מח"מ. גם מהא דכתב
שם בפ"ו ה"ב ולא יכ"י לוקח ירקות שדכ ומוכר וכו'
אין להביא ראיה דעל הלוקח נמי איכא איסורא ד"ל
דכחם כיון דלוקח ומוכר אסור אבל לוקח ואינו מוכר
ליכא איסור כלל אלוהא.

דיקמן לאכילה מותר לפחור בהן

והנה במשנה שביעית פ"ז מ"ג ולא יכ"י לוקח ירקות
שדכ ומוכר בשוק אבל הוא לוקט וכו' מוכר על
ידו לקח לעלמו וכו' חזיר מותר למוכר ע"כ ופי' כר"מ שם
ומה שאמר וכו' מוכר על ידו הוא שאם יקח כבן ממכ
שאסף אצלו ומכרו אין עליו חובה ובר"ש שם ולא יכא
לוקח וכו' ביינו לוקח ביינו לוקט וכו' ובהדיא קחני
בחוספתא פ"כ לא יכא לוקח כשמוכר בשוק הוא עלמו
הלוקט אסור וללקט לאכילת אחר רחמנא ולא ללקט
לסחורכ דכיינו מוכר הוא אבל הוא לוקט וכו' מוכר על
ידו כלומר במקומה מוכר בשוק דהוא לא ליקטן לקח

ומבואר דהאיסור על המוכר ולא על הלוקח דהא נוחן
עטם לדבר דלקט לאכילת אחר רחמנא ולא
לסחורכ ועוד דברי דמי שלא ליקטן חזיר מותר כיון שלא
לקטן וא"כ הלוקח נמי שלא ליקטן חזיר מותר כיון שלא
וכ"ש שלא דהאיסור ליקח. ובירושלמי שם חני ולא יכא
חמש מלקטין ירק ואחד מוכר אבל מוכר הוא שלו ושל
חזירו חמש אחרין לוקטין ואחד מוכר על ידיהן אחר ר'
יוסי ובלבד שלא יעשה פלטר דלא יכא מזבן בכהוא
אחרת בכל שנה ואית דפעי מימר דלא יכא מזבן בכל
שנה פי' כשכן כ' חזרין מלקטין בשופות וא' מכן
מוכר בכל אסור אבל ליקט לעלמו וחזרו ליקט לעלמו
ומכר אותו ב' חלקים בבית אחר מותר דכוי כעין
בבלעכ ע"ש.

לקח לפחורה אם מותר לפחור בהן

איברא דנראה דהלוקח נמי דוקא כהלוקח לעלמו ללוקח
אכילת אבל אם לוקח ללוקח סחורכ ג"כ בכלל
האיסור זה של מוכר וזה הוא דתנן בפ"ק דר"כ (כ"ב
ע"א) ובפ' זה בורר (דף כ"ו) וסוחר שביעית וקאמר
כתם בחלל כיו אומרין אומפי שביעית כשרים סוחרים
פסולים משרבו ממלאי מעות לעניים ואולי עניים
ואספי לכו ומייתי חזרו לומר אחד זה ואחד זה פסולין
ופי' כלומר אומפין כעין לוקט וכו' מוכר על ידו
וסוחרין כגון שהלוקט עלמו מוכר ואפשר שהקונה
מחזירו בזול כדי למכור ביוקר אסור דכיינו סחורכ
ומשנה דשביעית לא מיירי בכ"י עיין ר"ש הנ"ל, נראה
דמסקא ליה בלוקח בזול כדי למכור ביוקר אי הוי
בכלל סוחר וכתום' סוכה ל"ע ד"כ וליחיד ליה כחצו
נמי דלכ"ג אסור ובה"א ראי' ממשנה הנ"ל דתנן שאין
עושין סחורכ בפ"ש ולא בבכורות ולא בחרומות וכו' ולא
משכח שכי' כולם שוים לענין סחורכ אלא כי האי
גוונא דבהדיא שרי תורכ למכור כדכתיב או מכור לנכרי
(וכתום' לשיעחם דהאיסור סחורכ בנו"ע מדאורייתא
כמפורש בחום' פסחים).

ביאור מהלכות ריב"א ובע"י תוס'

ובזה נראה דפליגי ריב"א ותום' דכתום' כרש"א הביא
נמי בא דהקשה ריב"א דהא תנן בפ"י דשביעית
אין מולידין שמן שריפכ ולא פ"ש מא"י לחו"ל ותי'
דכתם מיירי לאכילת רב ספרא אפיק לסחורכ וכו'
כתב סתם דר"ס אפיק לסחורכ וכתום' דילן כוסיפו
דיש סחורכ מותר ונראה דבהא פליגי דריב"א ס"ל

ומכאן יש לחמור קצת אצל כפות חמרים סוכה ל"ע
 ע"א שהקשה על דברי החוס' דאכתי מאי פריך
 בגמ' נימא הו' דקתני נותן לו אחרונ' במתנה מיירי
 דמוכר האחרונ' לקטן למוכרו ותי' דא"א לאוקמה מתני'
 משום איסור סחור' מדקתני סיפא לפי שאין אדם
 רשאי ללוקחו בשביעית דכאיסור הוא על כלוקח דאי
 משום סחור' כאיסור הוא על המוכר וכול"ל לפי שאין
 אדם רשאי למוכרו בשביעית וכתוס' בלו לפרש כיכי
 משכחת לה דליכא איסור סחור' כה נראה דס"ל
 דאיסור סחור' ליכא על כלוקח ובאמת כי זכ אינו
 דודאי איכא איסור סחור' גם כלוקח אס' לקחו לסחור'
 לדעת החוס' עכ"פ וכמ"ס וז"ע.

פירות שביעית עצמן אם מותרין בסחורה

ובעיקר שיעת בגמ' קידושין כ"ל ראייתו מקשים בשם
 פסקי הלכות (לכגרי"ד פרידמאן) בפ"ס מכל'
 אישות כ"ג אות נ"ב שהקשה דכיון דפירות שביעית
 אסורין בסחור' א"כ במקדש בכן לא יחולו הקדושין אף
 דיעבד לפ"מ דאמר רבא כל מה דאמר רבא לא תעביד
 אעל"מ ואפילו לאציי נמי כיון דלא חשבינך שם בתמורה
 לפ"מ בין אציי ורבא וי"א לחדש דמותר לקדש בפירות
 שביעית לכתחלה וכן מותר לקנות בכם לכתחלה בכה
 עמאכ ועבדים וקרקעות דרך דמי שביעית שמתחללים
 עליו חיישינן שמא יוליאם לחולין ע"י חילול שיכול
 לעשות בכם שיפקעו מקדושתם ע"י כיון שדמים בני
 חילול אסור משא"כ בפירות שביעית עלמן א"א לעשות
 כיון דידוע לכ"ע שאין מתחללין אינו משתכר בפ"ס שם
 נשארין כמו שם בקדושתם ועיקר איסור סחור'
 שנאמר מכ"ת בפ"ס ובדמיכין ונראה דוקא על פריעת
 חוב או לקחת פ"ס ולמכור כדי להשכיר או במחלל על
 דבר שנתפס בקדושת שביעית כיון שנתפס בקדושת"ס שלא
 ירויה ולא ישאר לו אחר כביעור ומזה בעפס בכה
 שביעית פטור מן הכבירה לגרסת הרמב"ם עכ"ל.

ודבריו ל"ע שכרי פ"ס חופסים דמיו להיות כמותן
 מכ"ת וכני א"א שיחול עליהם קדושת שביעית
 על עבדים וקרקעות ובהמה עמאכ וראי' מפ"מ דנאסר
 בפ"ס עלמן מכ"ת מפני שמתכר מה שאין החוב נתפס
 בקדושת שביעית כמ"ס החוס' ורמב"ן בפ"ס ס"ב
 ע"א.

ישוב אדא דלא במקדש בפ"ס דאע"מ

ובעיקר קושיתו כיון דאסור לכתחלה נימא דאע"מ
 ראייתו בספר כרם ליון דף קל"ז שעמד בזה
 וכתב לישב לפ"ד הסמ"ע ח"מ סי' ר"ח סק"ג ובש"ך שם

דכל סחור' מותר כיון דכסותה לא לוקע דכאיסור רק
 על כלוקע בעלמו אבל סחור' כשלעלמ' מותרת וכת'
 קמא דכר"ס ותוס' אבל חוס' דילן במס' סוכה ס"ל
 דלאו כל סחור' מותרת ולכן תי' דיש סחור' מותרת
 וכן.

ג' דתים באופן מכירת פירות שביעית

נמצא לפ"ז ג' חלוקים בדבר, כלוקע ומוכר המוכר
 אסור וכלוקח מותר, וכלוקע ובנו מוכר גם
 המוכר מותר וזהו סחור' שמוכר בכו, אבל כלוקח בזול
 להרויח כו"ל כלוקח בכלל המוכר ואסור נמלא שפיקר
 כאיסור אינו תלוי לא במוכר ולא בלוקח אלא כאיסור
 תלוי במי שעושה סחור' זו. ולפ"ז אחי שפיר דכלוקע
 בעלמו אס' לקע וכותיר מוכר בעלמו לשוק כיון דלקטן
 לאכילת ממילא קיים לאכלה ולא לסחור'. אמנם לפ"ז
 שפיר מובן דברי הרמב"ם שכתב דאס' רבא למכור מעט
 מפירות שביעית דכאי חשיב לקע וכותיר דכרי יש לו
 כרצו ומעט הוא מוכר וזה שפיר דמי.

ולפ"ז אחי שפיר נמי תי' ריב"א בתו' דרז ספרא אפיק
 לסחור' דיש סחור' מותרת ולכאורה איזכ
 סחור' הוא וי"ל באופן זה או שכי' לרז ספרא מה
 שאחרים לוקטין וממילא מותר לסחור' אפילו שכי'
 בעלמו לוקע אלא שכותיר ממה שלקע וזה מותר למכור
 ולחוס' כרש"א אחי שפיר.

הלוקח לסחורה עובר באיסור

ובשו"ת נוני"ק ח"ע סי' ע"ז בכה דגמ' קידושין נ'
 ע"כ מעשה בחמש נשים ולקע אדם אחד כלכלה
 של תאנים ושלכן כיחב ושל שביעית כיחב וכתבו רש"י
 ותוס' שם דף נ"ב א"י אע"ג דאסור לקנות בכם חפץ
 בדכתיב לאכלה ולא לסחור' כנ"מ לכתחלה אבל
 דיעבד במקח קיים ובקשה לו כשואל כיון דהקדושין
 היו ע"י שליחות אמאי מקדשות נימא אין שליח לד"ע
 ותי' כנוצ"י דהשליחות אינו ממנו אלא מאשה לחברתה
 ואין איסור ללוקח פירות שביעית אס' קונה ללוקח אכילה
 ע"ס. מבואר דס"ל דכלוקח פירות נמי יש איסור כשלוקח
 ללוקח סחור' שכרי כתב מה איסור יש בלוקח פירות
 שביעית אס' קונה ללוקח אכילה משמע דוקא משום
 דקונה ללוקח אכילה ע"ס. ועיין מקנה קידושין דף נ"ב
 שכתב קושית כשואל כנוצ"י ודחק לישב דכיון דאיכא
 איסור על כלוקח כמו על המוכר משמע דתרויכו
 אסירי ובאמת כי כתי' נראה גם לדעת כנוצ"י אלא שזה
 דוקא במוכר ולוקח לסחור' כמוכן.

סק"ב דמקח כנעשכ באיסור לא מכני רק כיכא דא"א בקיום המקח אלא ע"י האיסור לא מכני ובעל חבל כיכא שאפשר לעשות במקח בתיאור אלא שזכ עשאו באיסור מכני אלא שדחה לעלמו משעכ"מ פ"ג מה"ג ב"י"ע ובקל"כ ס"י ר"ח שדחו דבריהם ובגב"ח יו"ד ס"י ע' ישכ דבריהם ע"ש.

הדמבר בדיא דינא דאע"ל"מ

ומה שנלפענ"ד לפמ"ש בספרי משנה כלכות ח"כ ס"י רפ"ב בזהב סברה רבא דאע"ל"מ דלכאורכ מה סברה הוא זו דא"כ המוליא משאוי בשבת נימא אע"ל"מ ולא ליחייב וכמו שהקשה המהרשד"ס לענין שחיעה ובכ"ג נימא בכל איסורין שחורכ ואפילו לחי' המכרי"ע שחי' דכיכא דיוחקן האיסור ולא נשאר רושם אחר החיקון אמרינן אע"ל"מ ח"כ המוליא משאו בשבת ובחזירה דלא נשאר רושם ממעשיו נימא אע"ל"מ, אמנם פשר בדבר הוא כך דודאי העובר עצירה בפועל ועבר אחימרה דרחמנא אפילו נימא חי עבד לא מכני כרי עבר חליוו כ' וע"ז ליכא למימר אע"ל"מ ואדרבך כרי צפי' אמר רבא דלקי משום דעבר אחימרה דרחמנא ואי נימא דאע"ל"מ נחקן האיסור אלמפרע ח"כ מלקות למכ כרי לא עשה איסור וע"כ דלרבה נמי דס"ל אע"ל"מ מ"מ האיסור שעבר כרי רובץ עליו עד שילקח או יעשה חסוכא אלא מה שאמרו לא מכני דאם עבר על איסור כזה שיש במשך וקיום לפעולתו וישאר האיסור שעשה אפילו לאחר שכבר הפסיק פעולתו ולקח אמרינן אע"ל"מ לרבה כלומר לא מכני פעולתו שישאר האיסור חלכבא אחר שהוא הפסי' פעולתו ור"ן כבורא ב"כ שלא יכא מעשה איסור זה ולא ישאר ממנה לעולם לזה אמרינן דלא מכני, ונחקן האיסור שלא ישאר רושם חלכבא מפעולתו.

אע"ל"מ מפיקע רק הפועל יוצא מהמא

ולדוגמא במגרש חנוסחו דאמרה חורכ ולו חכ"י לאשכ כל ימיו ח"כ ר"ן כבורא שלא יגרש ושלח חכ"י אשכ זו מגורשת ממנו וכו' עבר וגרש אס נימא דמה שעבר מכני ח"כ כרי אשכ זו תשאר מגורשת ממנו ואכני מעשיו מה שעבר אחימרה דרחמנא וגירש נמלא פעולתו עשה פירות ונמשכה עד עולם ולזה הקפידה חורכ שלא ישאר רושם בעולם ממעשיו ואי אמרינן אע"ל"מ נמלא דמחייב להחזירה ולא נשאר ממעשה רשע שלו רושם בעולם (מ"מ הוא לקח על העצירה שער) וכן בחורם מן הרעפה על כיפה ומן שאינו מינו נשאר מפעולת זו רושם חלכבא ואי נימא לא מכני יוחקן איסור זה שיתרום מן כיפה ולכן אף שעבר אחימרה

דרחמנא ועשה איסור ונלקח עליו מ"מ מכני החיקון שלא ימשך האיסור חלכבא מה שהוא נגד ר"ן כבורא חבל כיכא דכעצירה הוא רק בשעת עשייתו וכפועל יולא כנלמח מהעצירה שלו אינו איסור הנמשך ולא נשאר רושם של איסור בעולם אחר שעבר העצירה ומה שעבר כבר עבר ולזה ח"א לחקן לעולם וכמ"ש דעכ"פ לקי על מעשיו ככ"ג לא אמרינן אע"ל"מ ולפ"ז אחי שפיר בשאר איסורי חורכ דהאיסור הוא רק במקומו ושעתו וליכא במשך הפעולה כגון המוליא משאו בשבת וכרי אפילו כינו משאו שם ח"ן בזה שום איסור מהפועל יולא ובחורכ לא הקפידה שלא תכא משא זו במקום אחר או שלא תכא מלאכה זו בעולם אלא הקפידה שלא יעשה בשבת וכרי איסור זה כבר עבר שכבר הוליא בשבת וזה לא יוחקן עוד ואיסור אחר ליכא ככ"ג ל"א אע"ל"מ ודו"ק כיציב ועיין ב"ש ח"א ס"י ק"ח-ק"ע ומיושבין בזה דברי הפמ"א ח"א ס"י ל"ד.

ולפ"ז שפיר מיושבת קושית הפסקי הלכה מחמש נשים דינמא דאע"ל"מ דכרי ככי נמי החורכ לא הקפידה שלא תכא אשכ זו מקודשת לאדם זה ומה שיולא במשך הפעולה שכאשכ מקודשת אינו איסור ואין בזה ר"ן כבורא שלא תכא אשכ מקודשת ומה שעבר בשעת קנין שקידש בפירות שביעית כרי כבר עבר ככ"ג לא אמרינן אע"ל"מ ודו"ק.

באופן שהדבר תלוי גם באדם אחד לא אמרינן אע"ל"מ

עוד י"ל לפמ"ש הפמ"א דלא אמרינן אע"ל"מ אלא כיכא דכדבר שעבר עליו חלוי בעלמו חבל כיכא דאיכא אחר עמו וכשני לא עבר עצירה לא אמרינן אע"ל"מ ועיין רא"ש קידושין ג"ו על המשנה המקדש בערלה וככ"כ וכו' אינה מקודשת מכרן וקידש בדמיכון מקודשת, ח"כ ככ"ג כיון דכאשכ לא עברה וכמ"ש כנוב"ק בג"ל וח"כ לא אמרינן אע"ל"מ אלא דזה כבר חלוי בשיעוה וכבן.

הוצאת פירות אי"י לחו"ל

עוד רגע הדבר דלכאורכ משמע מדברי החוס' דדוקא פירות שביעית ח"ן מוליאין מארץ לחו"ל חבל בשאר שנים שפיר מוליאין וכן משמע לכאורכ ממשנה שביעית פ"ו מ"ה שכתבו ח"ן מוליאין שמן שריפה ופירות שביעית מן הארץ לחו"ל כרי שכתבו פירות שביעית ובעתם כ"י נראה משום ציפור וכמו שמן שריפה שרריך לשרפו בא"י ולא בחו"ל ובכ"ג לפ"ש אמנם בגמ' ב"ב דף ל' ע"ב ח"ר ח"ן מוליאין פירות מא"י דברים שיש בכן חיי נפש כגון יינות שמנים וסלחות וכרי דכלל עטם

דאיסור שביעית נמי אסור ולפי' לכאורכ אין לחרץ דר"ס אפיק לסחורכ חלל דבשוגג כולל וכבר כתב כן בספר פאכ"ש כל' שביעית כ"ד אות נ"ו וכחז דתי' זה אינו עיקר ע"ש ועיין עכ"ש כל' שמיטת ויבול סי' כ"ד סע' כ"ב.

הוצאת ספרים לחור"ל בזמנה

ומיהו בספרי משנה כלכות חלק ב' סי' קל"ג כתבתי אהא דמפורש בירושלמי סנהדרין דאין לכולל ספרים מא"י לחור"ל והאידנא נהוג עלמא דמוליאין וכחצתי בס"ד ע"פ דעת האחרונים דהטעם הוא כדי שימלאו ספרים בזול ובני עניים ימלאו כלים וככנות לת"ח ולא יחרשלו מחמת חסרונם ויוקר ידיהם וא"כ כהיום שמדפיסין ספרים הרבה למכירה וכל המוסיק קונים מוסיק הדפסת ספרי קודש, אדרבה החקנה לכולל כדי שפ"י יזכו לפני בני עניים וא"כ ככ"ג הרי בגמ' נראה הטעם דאין מוליאין יינות ושמינים וסלחות כדי שלא יחסר בא"י אבל כהיום החקנה שפ"י המסחר הרי אפשר לכתוב דברים אחרים הנלרכים להם לבני א"י א"כ ככ"ג ליכא איסור לכאורכ והאחרונים האריכו בזה ואין הז"ג כעת להאריך.

שם בגמ' קן כפנייתא עיין לעיל מ"ח ע"ב מפקע לה מחלכ ועיין מש"כ על הגליון שם.

מכירת אתרוגי שביעית בחור"ל

תוס' ד"ה רב ספרא אפיק וכו' ורב ספרא אפיק לסחורכ וכו' משמע דלסחורכ מותר לכולל פירות שביעית, ולפי' יש היחר למכור אתרוגי שביעית ע"י כבלעכ עם הלולב ודו"ק.

דף נ"ג ע"א

דין כוסמין שבוילת שועל ושיפון בביכורים

אין מביאין בכורים חלל משעמח המינים. במנ"ח מלכ

ל"א נסחפק לפי שכלל חטב ושעורכ יש עוד ג' מינים כוסמין וש"ש ושופין דיי"ח דפסח וחייב בחלכ חס חייבים ג' המינים ג"כ בביכורים או לא וכביא מחלוקת מהרש"א ופנ"י דעת מהרש"א לעיל דף ל"ו ע"ב לפי פירושו בחוס' ד"ה מוליא דכל ב' מינים חייבים בכורים ופנ"י השיג עליו והמנ"ח סיים דהר"מ וכחינוך סתמו דכריכס. ולפענ"ד לא ידענא שכרי הרמב"ם כתב מפורש בפ"ב כ"ב אין מביאין בכורים חלל משעמח המינים האמורים בשעמח הארץ וחס הכטים והשעורים והענבים וכו' ואם הביא חוץ משעמח המינים לא נחקדשו וכנס דייק הרמב"ם בלשונו אין מביאין חלל משעמח המינים האמורים בשעמח הארץ וחזן מ"ז המינים לא נחקדשו.

ובפ"ג כ"ז כתב עוד בכורים טעוין כלי ומלכ מן המובחר לכתוב כל מין ומין בכלי בפני עצמו ואם הביאם בכלי אחד ילל ולא יביאם בערבוז חלל שעורים מלמטב וחסים על גביהן וחסים על גביהם וחמרים על גביהן ורמונים על גביהן וחמרים למעלה מן הכלי (הכל), וכו' מן הכוספחא פ"ב בכורים ומבחר דחסים ושעורכ דוקא דאל"כ כו"ל לחשוב סדר ואופן בביאחם חס הביאין בכלי אחד וכמו שחשב שעורים למטב וכו' ככ"ג כו"ל לחשוב ג' מינים כו"ל כיכן להניחם וגם אי לריכס כלי בפני עצמו או נכללים בכלי מחטב ושעורכ וע"כ פשוט דרך חטב ושעורכ נאמרו ולא שאר ג'.

דין הבאת ביכורים בשנת השמיטה

עוד נסחפק שם אי בשנת השמיטה נמי מביא בכורים וכביא מפרש"י משפטים דפסוק ראשית בכורי שאף השביעית חייבת בביכורים וחמכ אל"ח הקדוש פ' תבא שכתב להיפוך ובחמח כי דברי המנ"ח תמוכים ואישחמיטחיה דברי הרא"מ וג"א וע"ז עכ"ח שכולם פירשו כה"ח דאינו נוהג ושכרש"י שם יש ע"ס ע"ש וק"ל ובחי' הארכת.

במהות האיסור דגדי מקולם דמיהזי באיכ"ל קדשים בחוץ, ובדין גדי מקולם המבושל

ואי עבדינן זכר למקדש בגדי מקולם

לרש"י דדוקא בזמן הזכ הוא דאסור אבל בזמן הכית לא ה"א אסור, ול"ב למכ. ובחמח כי רש"י שם פי' כן אגמ' שאמרו איזכו גדי מקולם דאסור לאכול כלילי פסח בזמן הזכ ע"ש. עוד כתב רש"י שם ד"ה כחחד דדמי לפסח ונראה כאוכל קדשים בחולכ לארץ וחמכ החוי"ט דמכ לי א"י ומה לי חו"ל כלל הארץ חוץ לירושלים אסור לאכול בקדשים וגרם כאלו אוכל קדשים בחוץ וממשנה כאן רא"י לגירסת החוי"ט ומיכו ה"א אפשר לומר

שם במשנה מקום שנהגו לאכול ללי כלילי פסחים אוכלין מקום שנהגו שלא לאכול אין אוכלין. ופרש"י שלא לאכול דמיהזי כאוכל פסח בחוץ. ולכאורכ משמע דל"ש בפני הכית ול"ש שלא בפני הכית דמ"ש הוא דודאי גם בפני הכית מחזי כאוכל פסח בחוץ. ומיכו לקמן דף ע"ד ע"א ד"ה איזכ גדי מקולם פרש"י דחנן פ' מקום שנהגו דף נ"ג שאסור לאכול ללי כלילי פסחים בזמן הזכ במקום שלא נהגו הרי דס"ל

דברש"י כי' כחוצ רחשי חיבות כחולך קדשים בח"ל וכוונתו חוץ לחומה או חוץ לירושלים וכמדפיס חשב שכוונתו חוץ לארץ.

ול"ע. שוב ראינו בח"ס שפי' קלח כעין מה שפי' ונחתי שבה.

פלותת תודום וחכמים אם מותר להקריב בזמדי

הקרבן קרבן פסח אם מותרת בזמדי

ומה שנראה לפמ"ש מחלוקת רבותינו הלדיקים באחרונים ז"ל אי מותר להקריב קרבנות בזמן הזה דעת ר"י בכפחור ופרח (כחצ צנוצ"ק חו"ה סוס"י ל"ה) וכו"ס וביח שפרים וכו"ה ז"ל דשפיר מותר להקריב קרבנות בזמן הזה ודעת הרב פוסקים דאסור להקריב קדשים בזמן הזה, ועיין גמ' ברכות נ"ג ע"ב מהרב יבנה במקדש ובעיניו בהמה להקריב וליכא, ולכאורכ אפי' בזמ"ז אי נימא דמותר להקריב נמי אלא יעיל מים הא בעיניו בהמה להקריב וליכא.

ובמה שכתבו נראה לומר שכיח מחלוקת חודום איש רומי עם החכמים דחודום כי' ס"ל דאין מקריבין קרבנות בזמן הזה ואפילו בארץ ישראל וליכא למיחש דלמא אכל קדשים בחוץ דכ"ע ידעי דאין מקריבין קדשים בזמן הזה ולא כוכ רק זכר למקדש ושפיר כנסיג גדי מקולם אכל חכמים כי' ס"ל דמקריבין קרבנות בזמן הזה אי"כ גם בזמן הזה יש לחשדו דלמא אכל קדשים בחוץ.

ובזה יש לפרש קושית הפולס מה ששלחו ליה אלמלא חודום אחכ וכו' ומקשים וכי משא פנים יש בדבר, ובגמ' מקשה חודום גברא רבכ כוכ או בעל אגרופין כוכ ומאי נפ"מ ולכנ"ל אחי שפיר דכיון דגברא רבא כוכ וחולק על החכמים דלמא כלכחא כוותיכ דאין מקריבין קרבנות בזמן הזה וליכא משום חשדא.

מפי"נ דתודום לקיום הדין

ובזה י"ל דבר נאח דפסע ליה דחודום גברא רבכ כוכ דדרש מה ראו חנני' מישאל ועזרי' שמסרו נפסם עקב"ש לקחו ק"ו מלפרדעים ולכאורכ למכ כביאו הא מימרא סמוך לכנ"ל ולפמ"ש י"ל דכיון דכס חלקו דין כביאו דחודום דרש דלריך למסור נפשו עקב"ש אי"כ לא יועיל מה שיגדו דכרי ימסור עצמו עקב"ש ויקבל נידוי כמו שמצינו בעקביא בן מהללאל במס' עדיות שלא ר"כ לחזור בו.

זכר למקדש בגדי מקולם

ומה שכתב חודום דבר כוכ נראה דלכאורכ יש להקשות כיון דאין נוכגין בכל דבר לעשות זכר לביאח מלרים במלכ ומרור כרפס וחרוסת וזכר למקדש כהלל בכריכת מלכ ומרור וא"כ למכ לא נחקן נמי זכר למקדש בגדי מקולם זכר למקדש וכמו שבאמת מניחין זרוע וביאח זכר לפסח וחגיגה ולמכ לא נעשכו בגדי חודום ונראה דכא באמת כיח מחלוקת חודום דס"ל דלריכים לעשות זכר למקדש וחכמים חולקים ואף שגם כס מודים דעושין זכר לשאר דברים מ"מ כיכי דאיכא חשדא אין עושין זכר ופליגי חכמים עליו דלחודום ליכא חשדא כיון דאין מקריבין קרבנות בזמן הזה וחכמים חיישי לחשדא.

וי"ל קלח דלמ"ד דמותר להקריב קדשים בזמן הזה אי"כ מותר להקריב פסח בזמן הזה וכעושה גדי מקולם חיישין דלמא יאמר שכוה מקריב קדשים בחוץ וכיינו בחו"ל דוקא דכיון דקיי"ל מותר להקריב קדשים בזמן הזה אי"כ בכל ארץ ישראל מותר להקריב קדשים וכמ"ד קדושה ראשונה קידשכ לשעמכ ולא קדשכ לעחיד לבא וא"כ אין בקדושת מקום כמקדש יותר קדושה מכל ארץ ישראל וממילא מותר להקריב בכל ארץ ישראל אכל בחו"ל ודאי אסור להקריב אפילו בזמן הזה דלהקריב קרבנות אפילו בהמה רק בארץ ישראל כי' מותר וא"כ אחי שפיר מה שפי' רש"י בזמן הזה דמותר להקריב בכל ארץ ישראל ולכן בחו"ל אסור לעשות גדי מקולם משום דחיישין דמחזי כאילו אוכל קדשים בחוץ.

ומידו בארץ ישראל לא חיישין לזכ דממ"נ כבעלים שפשו אחו יודעים שלא קדשוכו ואם מחמת כרואים בארץ ישראל ודאי לא יחשדוכו שאוכל קדשים בחוץ אדרבכ יאמרו דמותר להקריב קדשים בכל ארץ ישראל ולכן כחצ בחו"ל, ומיושבת קושית בחו"ע. אלא דמלשון כרמב"ם דירושלים לכו"ע קידשכ לשעמכ וקידשכ לעח"ל ליכא למימר כנ"ל וכו'.

הכרחו דרש"י לומר דנראה באוב"ל קדשים בחו"ל

עוד כי' נראה דרש"י דייק לשון המשנה שכתבו כלילי פסחים כלשון רבים ולא כתבו כלילי שמשמע לילכ אחת וכיון שכתבו כלילי כי' משמע ליה לרש"י דכוונתם במקום דאיכא ד' לילי פסח וכיינו בחו"ל דכחם עבדין ד' ימים עובים ואיכא ד' לילי פסחים. ומיכו עיין בהשגות כראש"ד לעיל במקום שכתבו לענין ד' ימים עובים שכתב דגם בא"י עבדין ד' ימים עובים ע"ש

בישול גדי מקולם אם מותר

טעם האיסור במכירת בהמה לעכרים

וברא ולפע"ד לישב דברי בעור א"ח סי' חפ"ו שכתב ואוכלין כל לרעם במקום שנוכחים לאכול ללי וכו' וגדי מקולם פירוש שלם ראשו על כרעיו ועל קרצו אסור בכל מקום ובירושלמי קאמר אפילו בשר עגל ועוף כל דבר שטעון שחיטה אסור, כתב אבי העזרי ראייתי בני אדם שאוכלין בשר עוף ללי כלילי פסחים ואין חילוק כדאיחא בירושלמי ודאי מבושל מנהג כשר הוא במקום שנהגו שלא לאכול ללי ותמכו כר"י וכנ"ח דמאי משמיטנו דמותר לאכול בשר מבושל כלילי פסח ומאי ס"ד דלא ע"ש ולפע"ש לעיל כי נראה לומר דכוונת אבי העזרי בעור הוא לעשות גדי מקולם מבושל וקאי אמה דסליק מיינה דגדי מקולם אסור בכל מקום וע"ז פי' דכיינו דוקא ללי אבל מבושל מותר, ולא עוד שמותר אלא שמנהג כשר הוא במקום שנהגו שלא לאכול ללי דאז ליכא משום חשדא שאוכל קדשים בחוץ שכלל יודעים דמבושל אינו קדשים וגם יש להם זכר למקדש שהקריבו גדי מקולם, ומבושל כללי לא מחליף. וקאמר דוקא במקום שאין אוכלין ללי דאז יש היכר דאסור להקריב בזמן הזה אבל במקום שעושים ללי אפילו גדי מקולם מבושל אסור דאז אין היכר דאין מקריבין כלילי פסחים שהרי מותרים כללי וליכא היכר וכו'.

האיסור לומר בשר זה לפסח לא דוקא בבהמה שלימה

שם בגמ' בשר זה לפסח, עיין רש"י ואפילו שחוטע כבד, ויש לעיין אי דוקא בהמה שלימה או אפילו איברי בהמה שלוקחין מן המקולין חתיכות חתיכות, ומלשון הגמ' שנראה כמקדיש בהמה ואוכל קדשים בחוץ משמע לכאורה דוקא בהמה כולה, וכל שבהמה שלו דאין אדם מקדיש של אחרים, ומיכו כיון דאמרו בגמ' קידושין ז' ע"א האומר רגלך של זו עולה חלה הקדושה ולא מיבעיא למ"ד שכולה עולה אלא אפילו למ"ד דוקא במקדיש דבר שבהמה חלויה בו אבל מ"מ החלק הוא הקדש ואינה קריבה וי"ל. ובמהרי"ל כתב דכ"ה עוף הביאו במג"א א"ח סי' חס"ט ס"א ועיין ירושלמי פ' כי"ז ה"א דעגל מכניסין מקולם דאינו ראוי לפסח ועיין באה"ט שם ובחכ"ש ועיין לעיל מ"ט ע"ב ע"ה אסור לאכול בשר ודו"ק.

דגים אלו לפסח אם מותר לומר

אבל חיטי לא, עיין חק יעקב סי' חס"ט דכ"ה דגים, ומדברי רש"י כאן שכתב ולא אמרינן מיחזי כמאן דאמר למוכר ולקנות פסח דמיכהן אלא אלניעו לפסח לאוכלן נראה לכאורה דכ"ה דגים אמרינן לאוכלן ומיכו אותן שנוכחין שלא לאכול דגים בפסח אולי יש לחוש.

רש"י ד"ה ובכל מקום אין מוכרין לכן בהמה גסה. דגור בזב רבנן משום שאלה ומשום שכירות ומשום נסיוני בהם ע"ז וישראל מלווה על שביחה בהמהו בשבת. ובמה' בכורות דף ב' ע"א פרש"י הלוקח עובר חמורו של עו"כ והמוכר לו אע"פ שאינו רשאי פרש"י כדחניא בהם ע"ז (דף י"ד) ובכ"מ אין מוכרין להם בהמה גסה מפני שעושה בה מלאכה בשבת ובגמ' שם ד"ה מייחזי לה לקדושה פרש"י שבהא שובחה בשבת וכיון דמלכא עבד ליכא למיקנסיה ומשמע דפי' דהאיסור משום שבהמה עושה מלאכה בשבת ואינה שובחה ול"ע, שוב בהמה לי אחד מחלמידי הישיבה דבב' בגרי"צ בכורות ה"ל הקשה לרש"י מגיעין שפי' אחרת ולא כרגיש בדבר שלפנינו וע"ש מה שח"י.

האיסור במכירת בהמה דקה אי הוי גזירה לגזירה

ולפע"ד כי נראה לישב דברי רש"י דבכוון פי' כן דנראה דיש להבין במתני' מקום שנהגו למכור בהמה דקה לנכרים מוכרין מקום שנהגו שלא למכור אין מוכרין ולכאורה טעמא בעי במקום שנהגו שלא למכור וברש"י פי' דהחמירו על עצמן דילמא אחי למכור גסה וגם זה ל"ע דברי כו"ל כעין גזירה לגזירה דלמכור גסה נמי לא הוי אלא גזירת חז"ל, כמ"ש רש"י דגורו בזב רבנן ולמכ נהגו שלא למכור שבהא גזירה לגזירה ול"ל דהנוכחים למכור ס"ל דלא הוי אלא גזירה לגזירה ושפיר מותר למכור אבל הנוכחים שלא למכור אכ"נ ס"ל דהוכי איסור להפקיע בהמה מקדושת ישראל ובגמ' איכא איסור שעושה בה מלאכה שהיכה בהמה ישראל והפקיעה מקדושתה ועושה עמה מלאכה וזה טעם הנוכחים שלא למכור.

ולפ"ז אחי שפיר דמחניחין דמכלחין שאמרו מקום שנהגו למכור ושלא למכור ובכל אופן מיירי ע"כ לא ס"ל כטעם משום הפקעת קדושה דאי ס"ל כטעם משום הפקעת מקדושה אמאי נהגו למכור בדקה אע"כ דל"ל טעם הפקעת קדושה ושפיר פי' כטעם משום נסיוני ודוקא בגסה אבל בכורות דכתב בסתם דאסור למכור ע"כ ס"ל דכל בהמות אסור למכור ול"ל כטעם משום הפקעת קדושה וא"כ איכא נמי על הבהמה ענין שלא תעבוד בשבת ושפיר פרש"י בכורות מפני שעושה מלאכה בשבת וק"ל.

בהמה אם יש בה קדושה

שם בא"ד ומשום נסיוני, עיין בכורות דף ב' ע"א פרש"י שעושה מלאכה בשבת וע"ש עוד שמפקעת

דף נ"ד ע"א

אשה אי מבדלת לעצמה

חורר וסודרן על כוס, לכאורכ נראה קלח דאין אשכ
מבדלת לעצמה לכן חורר וסודרן דאל"כ אמאי לא
תבדיל לעצמה ובשלמא בניו הקטנים לריך לבדיל להם
אבל אשחו תבדיל לעצמה ואולי כיון שריך ע"כ לבדיל
בשכיל בניו ממילא ברוב פס מוליא גם את אשחו אבל
אם אינו בבית ככ"נ תבדיל לעצמה, ועיין רמ"א ח"ח
סי' רנ"ז ס"ח, ועיין ברכ"י שם לכלכך דיבדילו, ועיין
ארחות חיים (לוינל) כל' שבת אות ח"י כחז כר"ש ז"ל
נשים אין מבדילות לעצמן כחז כר' ר' אשר וכו' ועיין
לקט יושר דף 51 אבל אם רוצה באשכ וכו', וכן לענין
בבדלכ ועיין מאירי ברכות דף כ' וי"מ שאין חיוב
בבדלכ, וכו' ומ"מ הנשים חייבות בזה מד"ס כאלשים
שחקת חכמים בבבדלכ כמלות החורכ בקידוש, ועיין
משגי"ח ח"ו סי' ס"ב, וח"ז סי' ל"ע באריכות.

שמו של משיח

שם בגמ' ינון שמו, עיין סנהדרין ל"ח ע"ב דבי ר'
ינאי אמרו ינון שמו שנאמר יכי שמו לעולם
ינון, ועיין רש"י שם ינון שמו כמו ינאי כל אחד כי
דורש אחר שמו וככה אליבא דבי ר' ינאי קאי או שקבעו
הלכך כמוכס דסתמא קחני לה, ועיין מרג"ש סנהדרין
שכביא בערב מצית שמואל ח"ע סי' קכ"ט שמות אנשים
ערך שכנא שכביא כי בגאון ר' שכנא ז"ל נתן סימן על
עלמו ובבבכות שי למורא כביא שנמלא בקרקא ש"ס
שכביא בג"ר שכנא ז"ל בפ' חלק בשמות של משיח נ"ב
אני אומר שכנא שמו שנאמר לשכנו תדרשו, וראה שו"ח
הרמ"א סי' כ"ב תשובה מבניו של הר"ר שכנא ז"ל שכ'
נערפכ בשעב וגשכב ארון הקודש וכו' רוח אפנו משיח
כ' ועיין באור החיים עכ"ח פ' ראה עכ"פ כי יכיה כך
אביון כו' משיח כ' שמו חיים, ועיין ב"ר פ"ח ד' דברים
שקדמו לבריאת עולם שמו של משיח, ופדר"א פל"ב למכ
נקרא שמו ינון וכו' עכ"פ נראה דכולם ראו להחפא
עכ"פ בשמו של משיח וכיה להם לכבוד שמשיח נמי
נקרא בשמו ולא שם החזיקו עצמם כמשיח דל"כ כיה
להם לומר אני הוא משיח וגם משיח עצמו במעשה
דריב"ל סנהדרין לא אמר לו שמו ע"ש ודו"ק.

ומדרב"י בגמ' סנהדרין שם שר"כ הקצ"כ לעשות
חזקתו כמלך למשיח משמע קלח דחזקתו
שמו או שאין נפ"מ בשם שכרי לא אמרו שלא כ"י שמו
ינון או שאר שם אלא החסרון מלך אחר, ואפשר שמלך
כמשיח שיחגלה לנו במהרה יקרא שמו לאחר שיחגלה

מקדושתו ועיין חוס' שם מאי קדוש שייך לכפקיע
שאין חיוב על כבדמכ ועיין מה שליינתי על בגליון
בכורות כנ"ל, ולכאורכ חמורו דרפצ"י יוכיח וכן
דחצ"ד, וגם מהלפרדעים ע"כ שנכנסו בחטור וגשאו
כלדיקים ק"ו מכס, ועיין בסמוך דף נ"ח דאפילו
כעבדים אין עליהם חיוב עצמא אלא האדון נלעוה
עליו כבדמכ ודו"ק.

דף נ"ג ע"ב

חיוב מסי"ג על שאר מצוות

נשאו ק"ו בעלמן אנו שמלווין על קכ"ש לא כ"ש, מכ
שמקשים בעולם דק"ו פריכא הוא דחנניא מישאל
ועזריא מלווין על וחי בכם ולא שימות בכם ולא בחיות
ובבמות, ובשלמא לשיטת החוס' דכפער דבדכר ואפ"כ
אם ר"כ מותר למסור עצמו על קכ"ש בכל מצוה אחי
שפיר אבל לשיטת הרמב"ם דכיכי שאינו מלווה עובר על
וחי בכם וכו"ל בכלל המאבד עצמו ל"ע, וי"ל כיון שהוא
לקדש השם בפרהסיא ככ"ג כ"ע מודו וכו' שאלמו
בשעת בגזירת חייב אפי' לערקתה דמסנא וכו'.

אין אדם משיח עצמו רשע אפי' במילי דחסידות

ודע דהרשב"א כתובות י"ע כחז בסוגיא דעדים שאלמו
להם חתומי שקר ואל תכרגו וס"ל לר"מ אליבא
דר"ח דיכרגו ואל יחתמו שקר כחז דבגס דבכל החורכ
קיי"ל פק"נ דוחה ולא כוי אלא מדת חסידות שלא לחתום
מ"מ אמרינן דאין אדם משיח עצמו רשע אפילו במילי
דחסידות ורבה ס"ל דבמילי דחסידות לא אמרינן אין
אדם משיח עצמו רשע וכו' פלא וע"ד הרשב"א בערני
ידידי הרבני ר' חיים נ"י, ואולי ר"ח ורבה בכה פליגי
דלר"ח מותר למסור נפשו על קכ"ש אפילו בשאר מצוה
ואפילו רק על חומרא ולכן אמר דיכרגו ואל יחתמו
שקר, ורבה ס"ל כרמב"ם דאסור למסור על קכ"ש רק
כיכא שאלמו חז"ל וכ"ש על חומרא שאסור ולכן אמר
יחתמו ולא יכרגו ודו"ק.

שם בגמ' זוכה ויושב, ול"ע בשלמא אי גברא רבכ הוא
שפיר לא גזרו עליו נדוי כמבואר (לפיל נ"ב)
דבמערבא נמנו אשמתא דל"מ ולא חנידוי אלא חומרים
לו שז ובכבד וכ"ש גברא רבכ שהוא ח"ח זקן עיין רש"י
חפניית ד' ע"א ל"מ הוא בחור או לעיר לימים ובזכ
מוצן נמי בעקב"י בן מהללאל במס' עדיות אבל אי נימא
עשיר בעלמא אמאי לא נדוהו ולכן משני דאמר ר' יוחנן
כל המעיל וכו' זוכה ויושב בישיבה של מעלה ובמנוח
מן הכדחין מפני השכינה ומישיבה של מעלה ולכן לא
נידוהו.

דוד ע"ש מלכות בית דוד כמו שיוסף הלדיק בעת עלותו לגדולת ויקרא שמו לפנת פענח חלל שלא רלכ בשם פרעכ כי בחר בשם שנתן לו חביו יעקב.

דף ג"ד ע"ב

מלכות חייבת תכלה קודם שתחזור מלכות בית דוד

ומלכות בית דוד מחי תחזור משמע דמלכות בית דוד מחי תחזור מכוסה הוא מכל אדם ואין אדם יודע זמנו ולכן ממילא אין אדם יודע מלכות חייבת מחי חכלה דכא זכא חליא וכו' ככלל בשבע דברים כיוס המיתח ויוס הנחמכ שא"ל לחשוב על זכ כלל ואין ביד אדם.

א"י נמי מלכות חייבת מחי חכלה חינו חולכ בביאת בן דוד שאפשר שחכלה מלכות הרשע קודם שתחזור מלכות בית דוד ע"פ מה שכחכ הראב"ד עדיות פ"ב מ"ע הוא כי' אומר האב זוכה לבן בנוי ובכח וכו' ובמספר הדורות לפניו וכו' הקץ שנאמר וכו'. וביאר הראב"ד ז"ל וז"ל דהאי דקאמר ובמספר הדורות לפניו הוא הקץ כי' קאמר כלומר אע"פ שנתון קץ לגלויות ישראל ולשעבוד שלכם בשנים מכל מקום לענין העובות והנחמות האמורות לשם במספר הדורות הוא חולכ לפי שכו' רואה את הדור שכו' זכאי ומחלגל עמכם עד שמגיע לאותו הדור וכן היה בשעבוד מלרים אע"פ שנגאלו בסוף ארבע מאות שנה לא שבו לשבח בארץ עד דורו של יחושע, וכן היה בגלות בבל לסוף שבעים נגאלו הוא שנה שחיס לדריחוש אכל ירושלים לא נבנח עד סוף שלשים ושחיס לארחשסחא כי אז נחיישכ העיר ובאותו פרק חזר נחמיה לבבל, וכן לימות המשיח כשיגאל אותם הקב"ה לא יכנסו מיד לארץ אכל יוליך אותם למדבר העמים כנבואה יחזקאל כ' עכ"ל.

ונראה דעתו הקדושה שמלכות חייבת חכלה מקודם ואח"כ יבוא משיח ומ"מ מכוסה הוא מבני אדם מחי חכלה וי"ר שיכיה במכר כזימיו ותחזור מלכות בית דוד בזימיו אמן כי"ר.

אדם הראשון נברא שלא ימות לעולם

שם בגמ' ג' דברים עלו במחשבה, נראה לכאורה כיון דבריאח אדם הראשון היחכ שלא ימות לעולם (קודם שחכל מעץ הדעת וחי לעולם) ח"כ ח"ל לג' אלו אכל כיון שגלוי וידוע לפני הקב"ה שעתיד הדכ"ר לחטא ולכן עלו במחשבה ליבראות, ומיכו רק במחשבה עלו דח"כ יכיה מוכרח לחטא ודו"ק. ומיכו

בעיקר הכנחכ דבשעת ילירכ אדם הראשון לא היה מעוחד למות לעולם, נחלקו בו החכמים ח"ע על החורכ עכ"פ וחרא האשכ (ג' ו') כחכ ומפרשים אמרו בפסוק כי ביום אכלך ממנו מות חמות כי לא נברא על מחכונת שימות רק כאשר חטא נגזר עליו חמות, וכו' וחלכ דברי רוח וכו' ע"ש, וברמב"ן ע"י' עכ"ה עכ"פ לא חלכל ממנו (ב' י"ב) כחכ דעל דעת חנשי העבכ היה אאדם מעוחד למיתח מחחלח חילירכ מפני כיווח מורכב אכל גזר שחכ יחטא ימות כדרך חייבי מיתח ב"ד, ועל דעת רבוחינו חלמלח שחטא לא מח לעולם כי כנשמכ העליונית נוחנת חיים לעד וכחפן חלקי אשר בו בעת חילירכ יכיה דבכ בו חמיד ע"ש.

צדיקים אינם בגזירת ע"ל המת שיסריח

שם בגמ' על המת שיסריח, כיונו מי שמת וכמ"ד אין מיתח בלא חטא אכל לדיקים שלא חטאו חף בשרם ישכון לבטח ובמיתחם קרויים חיים ור"ל בר"ש (ב"מ פ"ד) יוכיח ורז אחאי בר יאשיכ (שבת קנ"ב ע"ב) דגשכ רב נחמן וחזא דחית ביה מששח ובנימין בן יעקב וכל הלדיקים כמבואר בחוס' ב"ב י"ז ד"כ שבעה. ועיין רמב"ן עכ"ה עכ"פ ואקברר חח מחי מלפני, ואס לאו ישים אותה בארון.

החלק הרוחני אינו נשכח אף לאחר י"ב חודש

שם בגמ' שיסחכח מן הלב, כלומר מה שאדם רוחש מרגשי לבו בחלק הגשמי נשחכח לאחר י"ב חודש וכו' מן הגזירכ אכל מה שנשאר מכח החורכ והחכמכ שכו' חמח אדרכ לא ישכח לעולם ולכן אמרו (ברכות ל"א) הנפער אדם מחזירו אל יפער אלא מחוך דבר הלככ שמחוך כך זכרכו דכלכ הוא בזכרון ובמח והנפער נגזר עליו שיסחכח לאחר י"ב חודש אכל מחוך דבר הלככ חסור לשכות וזכור יזכרנו לעולם.

שם בגמ' וי"א על המעבכ שילא, ונראה מכ"ע אמרו (בילכ ע"ו ע"ב) כרולכ שיחקיימו נכסיו יעכ זכס אדר דחז יחקיימו ולא יללו, או ישליש נכסיו דחכ יחזיק כממון ילל בע"כ מכח הגזירכ וז"ש ג"כ מלח ממון חסר כלומר כיון שחניחו כמו במלח שיחקיים כרי הוא ככלל הגזירכ.

איסור מלאכה בתענית ביום דוקא

רש"י ד"ה ח"ח בעלין, ממלחכ אותו כיוס. וז"ע מאי קמ"ל באותו כיוס. ונראה דכיון זכ למ"ש במס' תענית י"ג ע"א ד"ה כשאמרו חסור במלחכ גבי תענית

לצור לא אמרו אלא ביום אכל בלילה מותר מכא משמע
דבליל תשעב באז מותר במלאכה ואין ציטול אלא ביום
אכל אין מפרסמין בדבר ע"כ, ולזה כוין כאן שפי'
באותו היום כלומר כל יום ת"צ ולא ליל ת"צ, ומיכו
צסמוך בד"כ בין בשמשות שלו אסור פרש"י באכילה
ובמלאכה דמחמירין על ספיקו ע"ש, ולכאורכ סותר בזה
דברי עלמו וכבר הקשה כן במג"א א"ח סי' תקנ"ד ס"ק
כ"ג ובמחלכ"ש שם וכניחו בל"ע.

והרש"ל צסמוך ד"כ לא למלאכה של יום עלמו
משחחשך ואשמעינן ת"ל אסור וצ"ל באז שרי
כנ"ל ותמכ הא ת"ל גופיכ אינו אסור במלאכה אלא
ביום ולא בלילה ואולי ע"ס הוא משחחשך ואם אינו
טעות יש ליישב דלענין ע"כ אם כי אסור במלאכה אף
בלילה כי אסור ע"ש, ויש להקשות בתרתי חדא דכרי
רש"י תענית כנ"ל כתב להדיא דצ"צ נמי בלילה כי
מותר אלא גדולה מזו כי"ל להקשות מד"כ בין בשמשות
ובחמת בגליון לין למג"א כנ"ל ולרש"י תענית ועיין יד
דוד.

ולולי דמסתפינא כי נראה דבאמת דא הוא מחלוקת
שמואל ור' יוחנן דשמואל ס"ל דאסור אפילו בין
בשמשות ור' יוחנן ס"ל דאינו אסור אלא ביום ולא
בלילה וכמ"ש רש"י בד"כ לא למלאכה צסמוך שם של
יום עלמו משחחשך ואשמעינן דתענית ליצור וצ"צ
שרי ע"ש ודו"ק ול"ע.

בירוד"כ אין מתענים ב' ימים מספיקא דיומא

תוס' ד"כ לקציעא דירחא, ועיין ר"כ כ"א ע"א
ובירושלמי איחא דלא תקנו להפענות יו"כ ב' ימים
כמו בכל יו"ט מפני הסכנה ועיין שאלתות פ' בא וז"ל
ויומא דכיפורא משום דלא אפשר למינקט תרי יומי
דחרין יומי וחרין לילוחא בדלא אכיל איכא דאחי לידי
סכנה נקטינן חד יומא ולא חיישינן למילתא דילמא
מלווכו ועיין ע"א ר"כ כ"א באריכות ובהג"ה שם וביום
הכפורים לא נתחייבו אפילו מדרבנן לעשות ב' ימים
מפני הסכנה בתענית ב' ימים רלופים שאין רוב כלבור
יכולין לעמוד בתענית ב' ימים ע"כ, ובח' הארכתי.
ועיין גם בשו"ת בית שער לכה"ק א"ח סי' רל"ט
ובמשנת בעמרמי שם ודו"ק.

דף נ"ו ע"א

לאחר מיתה קודם קבורה שייך כפרה

גירד עלמות אציו פרש"י משום כפרה, ול"ע דכיון שמת
נעשה חפשי מן המלות ומכ כפרה שייך, ואשר

נראה בזה לחדש דכל זמן שלא נקבר האדם עדיין הוא
צפוכ"ז ואינו בכלל כיון שמת ורח"ל ממכ שבצ"א רש"י
(סוכה דרין מ"ד ע"כ ד"כ דצפוכ"א) מירושלמי ובשו"ת
מוכר"ם מרועענבורג צסופו מעשה משני בני אדם אחד
לדיק ואחר רשע ומתו ביום אחד וכליפו מעט כלדיק
במעט כרשע ועשו לוי' גדולה וכבוד גדול לכרשע
וכלדיק כוליהוכו בצזיון גדול וכי' חתנו מלעטר מאד על
בצזיון שנעשה לחתנו וצא אליכו ז"ל ואמר לו אל
תלעטר בא ואראך מקום חותך בגן עדן וכרשע נתלכ
על אצו על ליר בגיכנוס ואמר אחכ רולכ לדעת למכ
נעשה כך ואמר אליכו לפי שכרשע כי' מוכס ופעס נפל
מעגלכ לנן אחד וכגזיכו עני וכמוכס עשה עלמו
כאילו לא ראה ונכנס כעני מכלנון וכי' לו מלכ שלא
לשמכ וכי' לריך לקבל שכר צפוכ"ז כדי לערדו מחיי
צוכ"צ ונתנו לו הכבוד צפוכ"ז בכליותו כגדולה, ע"ד
ומשלס לשונאיו על פניו להצידו, וכלדיק פעס שמע
מאשחו שצזיכ ל"מ ולא מיחכ צכ נשחלס צפוכ"ז
בצזיון בכליותו כדי שיכיר נקי צפוכ"צ, ע"כ, ולכאורכ
הדברים תמוכים כיון שמת נעשה חפשי וביאלך ובמכ
קבלו שכרן ועונשן צפוכ"ז אכל אי נימא דקודם קבורה
אכתי מקרי כחי צפוכ"ז אחי שפיר שקבלו שכרן ועונשן
צפוכ"ז.

עד שלא נקברו שומעין למסקיהם

ובזה נראה נמי לישב מכ שחמכו אכא דראצ"ש (צ"מ
פ"ד) שכי' מונח בעליכ כ"צ שנין וכיו באין לדון
לפניו ואמר פלוני זכ חייב ופלוני זכ זכאי ולכאורכ כיון
שמת תורכ לא צשמים הוא ולפמ"ש כיון שעדיין לא
נקבר גם פסקיו לא נשחמו ומותר לפסוק אם זוכה ויש
צידו, ובזה יש לישב נמי הא דרצב צר נחמני (צ"מ פ"ו)
קמילפליגי במחיצתא דרקיעא אם בכת קדמכ לשער
לבן וכו' אמרו מאן נוכח, נוכח רצב צר נחמני דאמר
רצ"ג אני יחיד צנגעים אני יחיד באכלות וכו' כי כוכ
קא ניחא נפשיכ אמר עכור עכור, וברמצ"ס פסק עמא
וכבר הקשו עליו עיין מש"כ כק"ז חו"ט שחי' דכיון
שמת ואמר בשעה שילאח נשחמו עכור כו"ל תורב לא
צשמים הוא ומיכו אחרים פי' דעכור, ולהנ"ל אחי שפיר
כיון דעדיין לא נקבר א"כ אכתי צפוכ"ז הוא ושמעין
ליכ, והלככ כותיכ וי"ל דבכא פליגי ברמצ"ס ושאר
פוסקים ע"ש ודו"ק כי קלרתי.

ובזה כתבתי במקום אחר שאמר לו יפקצ אציו ליוסף
ועשית נא עמדי חסד ואמת אל נא תקצרני
במלרים ונשחחתי ממלרים ושכבתי עם אצותי וקצרתני
בקצורתם וכלא הוא במלרים ימות וגם קשה מכ שאמר
לו הקצ"ה ואנכי אפלך גם עלה ולא בעלכו בחיי

דמספקא ליה בלל"ח ברכות ביו"כ קטן חי לאמור
בשכמל"ו בקול רם וברכב חין אומרים ולכנ"ל אחי
שפיר טעם לאמור בחשאי וכבן.

ברוך שכמל"ו משל לבה מלך שברח וכו' אמר רבי
אבכו בחקינו שיכו אומרים אותו בקול רם מפני
חרעמות המינין ובכרדעא דליכא מינין עד השחא
אומרים בחשאי. ומינה יש ללמוד טעם למכ ביו"כ
אומרים בשכמל"ו בקול רם לפי שבעיו"כ לפני כל נדרי
חנו מחירין להחפיל עם העבריים וא"כ אפשר ישנם שם
מינין בין העבריים ולכן אומרים בשכמל"ו בקול רם שלא
יחרעמו המינים וכלל השנה ליכא למיחש בזה ודו"ק.
ולכן אומר בחשאי.

מקום שבדקלים הזכר עושה פירות ולא הנקבה

רש"י ד"כ רב אחא וכו' מפני שדקל נקבץ חינוכ עושה
פירות וזכרים עושין פירות, ויש לחת טעם למכ
באילנות הוא כיפוף מצני אדם שחשש עושה פירות
ולא הזכר ובקרא כחיצ כי האדם עץ השדה, ואולי
דבאמת גם צני אדם כי לריך הזכר להוליד ומכ"ע
כאיש מלוב על פ"ו ולא האשכ אלא כיון שריך ללמוד
חורב ולקיים מצוה החורב ולא אפשר ולכן נבראח
בנקבץ לעזרתו אבל באילנות נשאר על מקומו. ומכ
מובן בזה מ"ד דדו פרטופין נבראו ח"כ מעלם הצריאח
לא נבראח חורב גוף שני אלא כי הזכר מוליד ויש
לכאריך בזה וכמשכיל יבין.

דף ג"ז ע"ב

קיום ע"י דבר אחר חי שמיכ קיום, וי"ל בזמן כזה שיש
מקרים ונשמר זמן ברכב חי יש לחייב בפאח
ולכאורכ חלוי במחלוקת כנ"ל וכבן.

דף ג"ז ע"א

המקיים מצות פריעה בכלי מבזה קדשי שמים

ארבע לווחות וכו' ומחלל קדשי שמים דכריך ידיח
בשיראי ועבד עבדכ ועיין רש"י וחלי"כ פוסלח
וכו' ועוד דבזיון הוא ועיין חוס' ד"כ דכריך, ומיכו
עיין פי' ר"ח כלן שפי' ונמלא מצב קדשי שמים ליגע
אוחס בידו, ומכלן אזכרכ למוכלים שמונעים עלמן
מלמול ולפרוע בצרנים אלא בכלי וגם למזון בפכ
שמבזין קדשי שמים שהוא קרבן כ'.

הנותן פאה לירק מכשיר העניים באכילת מבלים

רש"י ד"כ חין נוחנין פאח לירק, משום דמפקע ליה

ולפמ"ש אחי שפיר דלכן לוב לו שלא יקברנו במלרים
ואפילו לרגע עיין אור"ח הקדוש כדי שלא ימות במלרים
וכארכתי בזה.

עד שלא נקבר דינו כחי לכל דבר

ובוח יש לישב נמי מכ שאלמו שבה (פ"ז) בשעת מתן
חורב דעל כל דיבור ודיבור מהקצ"כ פרח
נשמחן וכחיה אותן בעל החחיה ולכאורכ כיון שמתו
היאלך חזרו לנשותיהן בלי קידושין שניה וכבר הקשו כן
ובחורכ כחיצ שובו לכם לאוכליכם אבל כיון שהחם
קודם קבורה היה שלא נקברו אחתי חי הוא עד הקבורה
וכבן כי קלרתי ועיין חוס' גיעין י"ג ע"א מלוב לקיים
דברי כמת ועוד חי' ר"ח וכבן כל זכ כי קלרתי מאד.

ואמנם כיון שכן כחי נמי בלחז כמלך שמת וחזקו
גירר עלמותיו קודם קבורה ואחתי הוא
בעוב"ז ובבזיון שנעשה לו כי לו לכפרה כמש"כ במר"ם
בכחי רשע להיפוך לזכותו ככא היחכ לכפרה לו ושפיר
פרש"י משום כפרה וכבן, ועיין עוד רש"י מ"ו ע"ב ד"כ
ולא היו מחללין עליהן כדי שיכא בזיון כפרה.

ביקש יעקב לגלות את הקץ

שם בגמ' ביקש יעקב לגלות לבניו קץ כימין. ועיין
רש"י כימין שיחזיר ימינו שחשיב אחר
ימינו מפני אויב. ונלפע"ד מכלן ראי' לשיטת הרמב"ם
פי"א מכל' מלכים כ"ד וז"ל אם יעמוד מלך מציה דוד
כוגכ בחורכ ועוסק במלכות כדוד לביו כפי חורכ
שכחכ ושבעל פכ ויכוף כל ישראל לילך צב ולחזק בדקכ
וילחום מלחמות כ' כרי זכ בחזקת שהוא משיח אם עשכ
וכלליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל כרי זכ
משיח בודחי וכנה חלכ ידיעת וככרת האמת ובירור
כמשיה בכללח כמלחמה נגד האויבים וי"ל דלמד
מכלן שכחכ קץ כימין שיחזיר ימינו לפניו וכחיצ ימינך
כ' נאדרי בכה ימינך כ' חרעץ אויב וכיון שעשכ
מלחמות וכלליח כרי זכ עדות שימין כ' הוא.

מקום שאומרים ביה"כ בשכמל"ו בקול רם

שם בגמ' בחשאי, עיין רש"י מפני חרעמות המינים
ועיין ר"ח, ונראה דמכ"ע אומרים ביו"כ
בשכמל"ו בקול רם דביכ"כ קודם כל נדרי נוכחים להחיר
להחפיל עם העבריים, ולפעמים נכנסים ביו"כ גם
מינים בין העבריים, ולכן חקנו לומר בשכמל"ו בקול רם
מפני חרעמות המינים דכו"ל כמקום שנמלאו שם מינים
וכבן, לבד כעטם שדומים למלאכים, ומיושב בזה מכ

ממעשר, עיין מברש"א כאן לכאורה משמע מפרש"י משום דמפקע ליכ ממעשר וגזל אח כלוי וקשיא ליכ דא"כ ליחני נמי דלא יפקיר משום דמפקיע ליכ ממעשר, חלא דר"ל דמפקע ליכ ממעשר לפי עפותו וכו' וכן פרש"י במחני' ולפי דבריו נמלא דברי רש"י סותרים כאן ממחני' וז"ע. ולפענ"ד לולי דמסחפינא רש"י כאן נמי כוונתו כמו במחני' ודבריו אחדים הם דממשנכ נמי

פי' משום דקא מפקע ליכ ממעשר משום דכפקר ניכח ע"ש, חלא שכלאן כוסיק לפרש אחאי נותן פאכ מקרי מפקע ליכ מן ממעשר דכתיב וצא כלוי וגו' ולכן הוא מכשול באכילה עבלים לעניים כיון שכלאן ליכא חיוב פאכ וחייב במעשר ודו"ק. ועיין לעיל דף מ"ח ע"ב דמפקע ליכ מחלכ, וביו"ד סי' שכ"ד סי"ד. ועיין ברכות (ל"ב ע"ב) דורות הראשונים וכו' דורות האחרונים היו מכניסין פירותיהן דרך גגות לפוערן מן המעשר.

פרק תמיד נשחט

דף נ"ח ע"א

קרבן פסח בפ"ש אם נשחט אחר התמיד

תמיד נשחט וכו' בערבי פסחים נשחט נשחט ומחלכ וקרב נשמוכ ומחלכ חל ערב פסח להיות בע"ש נשחט נשח ומחלכ וכו'. וז"ע לשון ערבי פסחים לשון רבים ופחה בלשון יחיד תמיד נשחט וסיים חל ע"פ להיות בע"ש ג"כ בלשון יחיד ואחאי שינכ בלשון ערבי פסחים. וראיתי בל"ח שדייק מערבי פסחים דקאי אפסח ראשון ופסח שני ומינכ דפסח שני נמי קרב אחר התמיד ולכן בסיפא חזר הכנה וכתב בלשון יחיד כיון דלא לריך לדייק עוד ונפשטא חקירת החוס' יומא כ"ו שנסתפקו אי פסח שני נמי נשחט אחר התמיד ע"ש.

אלא דבירושלמי גרים ככא נמי ערב פסחים כמו בריש פרק ערבי פסחים וגרים ככא וככא ערב פסחים מ"מ חפילו לפי גירסת הירושלמי אינו מוכרח דיש לומר ככא וי"ל ככא וכמו שפירשו החוס' ז"ל.

וחא דיוק מסיפא שסיים בלשון יחיד חל ערב פסח וכו' כמעין ברבינו חננאל כאן יראה דבאמת גרים ככא נמי חל ערב פסחים להיות בערב שבת בלשון רבים וליכא לדייק כלל. ואי נימא דכחוס' נמי גרסי כגירסת ר"ח כי אפשר לישב דכלל חלוי בגירסת הספר וכלל"ה לפי גירסתנו דייק שפיר מדשינכ הכנה מלשון יחיד ללשון רבים וכחוס' לשיעתיכו לפי גירסתם ליכא לדייק מידי ולכן שפיר מספקא לכו.

ערבי פסחים או ערב פסחים

ולפענ"ד ראייתו ז"ע חדא לפמ"ש החוס' ריש ערבי פסחים וז"ל אי גרסינן ערבי פסחים יוחא ואי גרסינן ערב פסחים כ"ק ערב שמועין זו פסחים (גירסת הר"ח כרצב פסחים) אינ ערב פסח ראשון ושני מבואר מדברי החוס' דאי גרסינן ערבי פסחים יוחא דקאי אערבי פסחים דעלמא ולא קאי כלל אפסח ראשון ושני חלא חפילו גרים ערב פסחים יש לומר ככי ויש לומר ככי וא"כ החוס' לשיעתיכו לפי גירסתנו אינו מוכרח כלל מלשון ערבי פסחים וזכ ברור מאד.

ומיחו כנראה לפי גירסתנו במחני' דכלשון מדויק מאד דהכנה בל לשמעין כשחל ער"פ בכל ימי השבוע או בע"ש וכיון דימי השבוע הם רבים נגד ע"ש וחלות ע"פ בשאר ימי השבוע מרוב ולכן פחה בערבי פסחים כלומר שאר ימי השבוע כשחל בהם ערב פסחים נשחט נשחט ומחלכ וכו' ואמר בלשון רבים שקאי אכל ימי השבוע חזר ואמר חל ער"פ להיות בע"ש נשחט נשח ומחלכ ואמר בלשון יחיד דשייך לשון יחיד נגד חלות רוב השנים שחל בשאר ימים ולזה אמר בלשון יחיד חל ערב פסח ומדויק מאד לשון הכנה אצל לפי זכ אין הכרח לפסח ראשון ושני כלל ושפיר מסופקים החוס' וק"ל.

בדין מתי מתחיל בין הערבים, וישוב לדברי רש"י הנראה בסותרין
ויסוד בזמן בין הערבים מדאורייתא

שכחמכ נועכ למערב והכל למזרח כשאדם עומד כנגד החמכ ללו נועכ למזרח חלי שש וחלי שבע היא עמדת באמצע הרכיע ואין לו נועכ חלא לו כל אדם תחתיו ע"כ.

שם בגמ' חלא אמר רבא מלוח דתמיד משינעו לללי ערב מ"ע דאמר קרא בין הערבים מעידנא דמחחיל שמשא למערב וכו'. ופרש"י כולל תקנתא דרבנן הוא דמדאורייתא כל שש שעות אחרונות כשירות דכיינו מכי ינעו לללי ערב דכיינו מחלי שבע ואילך

מתידה בדברי רש"י אימתי מתחיל ביהע"ד

ביאור בדברי התוס' שהביא הגמ' דיומא

ובגהש"ם ל"ן ש"כ רש"י שבת דף ע' ע"ב ד"כ מנחם גדול וז"ע מסוגיא דיומא דף כ"ח ע"ב ורש"י לקמן דף ל"ג ע"ב ד"כ ע"ו מילין ע"כ. וכוונת הגאון ז"ל דגמ' יומא דף כ"ח קאמר ללוחא דאזכרם מ"כ משחרי כוחלי ופריך מ"כ דחנן חמ"ד נשחט בשש ומחל"כ ומשני שאני כוחלי ביה כמקדש דלא מכווני רחם מחחיתם ולא מחשכי בעיקוס פורחא עד חלי שבת ומיכו זמן שחיתם מחחלת שבת ואילך ונמשך עד שחשקע כחמך ורש"י לקמן דף ל"ג ע"ב ד"כ חמשה עשר מילין וכח דשעה שחיתם כפסח מחלות כיום ואילך דבין כערבים כח"ב ב"כ כחמ"ד וחמ"ד חמ"ד ששחט בשש ומחל"כ זמנו מן כחורכ מחחלת שבת ואילך שמחחלת כחמך לכחשקס כלפי מערב קלח ומשחרי כוחלי דכרי אמרינן ביומא וכו' ומחלות ועד שקיעת כחמך מכלך חמשה עשר מילין כי הא דרבי יוחנן ע"ש. כיכ דעת רש"י סותרים מיומא כ"ח לפסחים ל"ג. גם נמס' שבת ע' ע"ב כחך רש"י ד"כ מנחם גדול דכחחלת זמן חמ"ד של בין כערבים מ"כ מחחיל לכעריב דכיינו מחלי שבת ולמעלה דכ"ה חלי שש וחלי שבת חמ"ד עומד בראש כל אדם וקודרת כנגדך למעט ואינך נועט לשום דל.

מדברי רש"י בכ"מ משמע דזמן בין הערבים לאחר שש

איברא דגם נמס' ברכות כ"ו ע"ב ד"כ מנחם גדול פרש"י אס בא לכקדים חמ"ד של בין כערבים אינו יכול לכקדימו קודם שש שעות ומחל"כ דבין כערבים כח"ב ב"כ מ"כ ינעו לללי ערב משהחמך נועט למערב דכיינו משש שעות ומחל"כ ולמעלה דאמר חלי שש וחלי שבת חמ"ד עומדת בראש כל אדם באמלע כרקיע ע"ש ובמסכ' נדכ דף ס"ג ע"ב ד"כ מן כמנחם פרש"י כיינו משש שעות ולמעלה מ"כ ינעו לללי ערב ובשבת כבר נעו כלללים שכחמך במערב ומשמע לכאורכ דמיד אחר שש הוא כבר זמן כמנחם וגרע"א ז"ל לא ל"ן לכני ב' מקומות דג"כ נרחין דברי רש"י סותרין, ול"ע לכאורכ.

עוד ראינו לבעל כלל"ח שחשקס סחירכ דברי רש"י גופיכו מרישא לסיפא שצריש דבריו כחך אלא אמר רבא כולכ תקנחא דרבנן הוא דמדאורייתא כל שש שעות אחרונות כשרות דכיינו מ"כ ינעו לללי ערב כרי שכחך דמדאורייתא כל שש שעות כשרות וסיים דכיינו מחלי שבת ואילך וכו' כרי דלאו כל שש שעות כשרות אלא מחלי שבת ונמלח דבריו סותרים מרישא לסיפא וכניח פרש"י בל"ע ע"ש.

עוד יש להקשות דנסמוך כאן ד"כ ומוקמינן ל"כ אדיניכ נמי פרש"י מ"כ ינעו כלללים דכיינו בשש ומחל"כ וכרי ד"כ אלא כחך דכל שש שעות אחרונות כשרות דכלל מקרי מ"כ ינעו לללי ערב וכוכ כחוס' כאן ד"כ מוקמינן ל"כ אדיניכ ב' שעות ומחל"כ כחכו וז"ל בריש אמר לכן כממוכ (יומא כ"ח ע"ב) פריך ונשחטיכ מ"כ משחרי כחלי פי' מחחלת שבת ומשני משום דלא מכווני ע"כ ולכאורכ דצריכס ל"ב מאי כוונתם בזה אי כוונתם להקשות אמר דאמרו בגמ' דדיניכ דחמ"ד הוא מו' ומחל"כ וכו' כחוס קאמר דמ"כ משחרי כחלי פי' מחחלת שבת כוכ דיניכ וע"ז ח"י ומשני משום דלא מכווני ח"כ מאי משני דכרי באמך דיניכ לפ"ז מחחלת שבת וכול"ל בגמ' מדאיכא נמי ללייתו דלא דחי שבת מוקמינן ל"כ אשש ומחל"כ ולשון אדיניכ משמע דדיניכ ככי הוא.

וראינו בנכור שור פסחים שעתיד על דברי כחוס' וכחך דאין כוונת כחוס' לחלוק אמ"ש רש"י דכשמש נועט למערב בחלי שבת דא"כ כ"ל לכחוס' לכחוס' דרך קושיא אלא ל"ל דגם כוונת רש"י דלא נודע נעייח כלל כ"א בחלי שבת דלל אדם נמי לא ניכר בחחלת שבת דלא מכווין נמי כל כך ואפשר שזכו כוונת כחוס' בכניאס כאן קושיא בגמ' דיומא ודחירונו שגראכ שכוא כאן שלא לזורך כלל לפרושי דברי רש"י שאינו אמימרא דגמ' דשס ע"כ ע"ש. ולפי שיעתו נראה דכחוס' באו לפרש דברי רש"י דלא קשך ל"כ מיומא ושגס בגמ' יומא ס"ל דרק משש וחלי הוא דיניכ דחמ"ד.

מדברי הגמ' דיומא משמע דביהע"ד מתחיל בתחילת שש

ולפענ"ד לאחר בקשה סליחתו ל"ע חדא דמדברי בגמ' שס משמע דעיקר דין שחיתם כחמ"ד משש שעות ולמעלה דפריך ונשחטיכ מ"כ משחרי כוחלי ומשני מאי קושיא ודילמא כוחלי דביכמ"ק בשש ומחל"כ משחרי משום דלא מכווני עובד משמע אבל אי כיו מכווני ככ"ג דכי' שוחטין מיד ככחחלת שבת דכיינו כי משחרי ועיין רש"י שס ובח"י ור"ח פי' וכו' ומשני דילמא שאני כוחלי ככמ"ק דלא מכווני פי' שלא רלו בכוונת למכר שחיתם כחמ"ד מחחילת שבת לפי שיראו שוחטי פסחים אי חמך עומדת בראש כל אדם ויאמרו כי בעצורם מכרו שחיתם כחמ"ד שלא ככלכחו משמע דרק לא רלו בכוונת למכר שחיתם כחמ"ד אבל מדינא מותרין כיו.

פורחא עד חלי שבע וא"כ מכ"ח צביכמ"ק מדאורייתא זמן שחיתכ לא הוי אלא משש ומחלכ ומיכו עיקר זמן שחיתכו מכ"ח כוא מחלחל שבע ואילך שאז מחלחל כחמכ להחעקס כלפי מערב קלח ומשחרי כוחלי וכי כוכ כוחלי דאזרכס אלא שצבכמ"ק לא ה"י כן. ונפ"מ צין כוחלי ציכמ"ק לכוחלי אצרכס אצינו.

נפ"מ בין כותלי ביהמ"ק לכותלי א"א

ולפמ"ש אחי שפיר דברי רש"י מקושיה כלל"ח דסותרין במקומן ח"ו אלא רש"י פ"י ככל כהלכ מדאורייתא כל שש שעות כשירות דהיינו מכי ינעו לללי ערב דמיד אחר שש כחמכ מחלחל להחעקס וכמ"ש להדיא בדף ל"ג, ומש"כ מחלי שבע דהיינו מחלי שבע ואילך כשאדם עומד כנגד כחמכ כלומר בא כלכחא מדאורייתא דהיינו כלכחא גופיכ מדאורייתא כשאדם עומד אחת כשמש דבאדם אינו נראה כלל עד שש וחלי ורש"י חרתי קמ"ל חדא כשכוא כוחלי דאצרכס שמשחרי כחלו אז מחליל מדאורייתא זמן שחיתכ צבחחלחל שבע, וכשניח כשאדם עומד דאז זמנו שש וחלי ובכדי דלא חקשכ דא"כ אחאי צחמיד נמי אמרו כדיניכ שש ומחלכ דכחס איכא כוחלי ציכמ"ק וע"ז כציאו כחוס' משום דלא מכווני ולכן כחס נמי ה"י מדאורייתא בזמן משש ומחלכ וכבן כי זכ לפעניד צרור.

ולפ"ן מדויק נמי לישנא דגמ' יומא ח"י שאני אצרכס דאיעגנינות גדולכ היכא צלצו וכבן ומיושצח נמי קושיא אחרת דלכאורכ קשכ לן מה שכציא רש"י דהיינו מחלי שבע ואילך וכו' כשאדם עומד נגד כחמכ דמכ לו לרש"י ז"ל לכציא כעמדת אדם לכאן ולא כציא בא דמס' יומא מכוחלי ציכמ"ק דלענין שחיתכ כחמיד כוחלי ציכמ"ק יוכיחו ולא אדם ולפמ"ש אחי שפיר וכבן.

יפוד בדברי רש"י בהגדרת זמן בין הערבים

ולפ"ן מיושצין דברי רש"י מכל כסחירות דהיכן דכדצר נוגע לדידן לקיום כהלכ צלללי ערב לעולם אזלינן צחר באדם כל שכוא רואכ לללי ערב מקרי עיקוס אצל היכי שנוגע לעיקר זמן לללי ערב מכ"ח זמנו מחלחל שפכ שציעית דאז מכ"ח כצר כחמכ מחעקמח אלא שאין עין צניח רואכ, רק צכוחל כמכוונת או צאיעגנינות דליצא כא"א ולא נחנכ חורכ למלאכי כשרת.

ועיין צספרי משנכ כלכות ח"כ סי' קנ"א מה שכחצנו צס"ד צשיעורי חורכ שצאו כלככ למ"מ ואפ"כ

עוד יש להקשות ע"ד דכא רש"י גופי' בדף ל"ג צד"כ כחמכ עשר כחצ להדיא כחמכ שחיתכ מחלחל כיום ואילך דצין כערצים כחיכ ציכ כחמיד וחמיד אפ"פ ששחע צשש ומחלכ זמנו מן כחורכ מחלחל שבע ואילך שמחלחל כחמכ להחעקס כלפי מערב קלח ומשחרי כוחלי דככי אמרינן ציומא צפ' שלישי (דף כ"ח) ללוחכ דאצרכס מכי משחרי כוחלי וכיינו מחלחל כיום ולכלן ופרכינן עלכ מכא דחנן חמיד נשחע צשש ומחלכ ומשני שאני כוחלי ציח כמקדש דלא מכווני רחצס מחחתיכין ולא משחרי צעיקוס פורחא עד חלי שבע ומיכו זמן שחיתכ מחלחל שבע ואילך וכו' ומחלחל ועד שקיעת כחמכ מכלך כחמכ עשר מיל ע"ש ול"ע.

מדה"ת תליא ביהע"ד בנשיית הצללים ולא בזמן

ואשר נלפעניד צס"ד צישוב דברי רש"י כוא כן דלכאורכ צחורכ לא כחיכ חלחל כיום או שש שעות או שש ומחלכ דצחורכ צין כערצים כחיכ וצא כקצכ דפ"י של צין כערצים כוא משינעו לללי ערב וא"כ כל שינעו לללי ערב כוא זמנו של חמיד מדאורייתא וא"כ לעולם חלוי שחיתכ כחמיד מחי שינעו לללי ערב ואין לזכ זמן ע"פ שעות אלא צמליחות של נעיית לללי ערב ובשעכ שאנו רואים לללי ערב אז כוא כזמן מדאורייתא של כקצכ ק"פ ולפ"ז אחי שפיר מאד דברי רש"י דמדאורייתא כל שש שעות אחרונות כשירות לפסח דהיינו מכי ינעו לללי ערב דבאמת מיד אחר שש כצר כוא צגדר משינעו לללי ערב וכצר כוא זמן שחיתכ ומיכו כיון דלדידן דאין אנו רואים צמליחות שינעו כלללים עד שש ומחלכ דכרי כשאדם עומד כנגד כחמכ חלי שש וחלי שבע אין לנו נועכ לשום דל אלא לל כל אדם חחתי וכיון דלדידן אין ניכר כלל א"כ מדאורייתא זמן כחמיד משש ומחלכ דאז נראה כלל נועכ כשאדם עומד נגד כחמכ וממילא אז כוכ זמן שחיתכ מדאורייתא דכחורכ חלחכ צנעיית לללי ערב.

ובזה אחי שפיר דברי כחוס' שכחצו צגמ' מוקמינן ליכ אדיניכ צ' שעות ומחלכ וכחצו דצריש אמר לכן כממונכ פריך ונשחענכ מכי משחרי כוחלי כו' פ"י מחלחל שבע דכיון דכדצר חלוי צלללי ערב כרי מחלחל שבע משחרי כוחלי ומשני משום דלא מכווני כלומר דצמליחות צאמת לא משחרי כוחלי וא"כ צביכמ"ק מדאורייתא זמנו צשש ומחלכ דאז כצר משחרי ולא קודס לכן וכל זמן דלא משחרי לא הוי זמן שחיתכ מדאורייתא. ומיכו מינכ דייקינן דוקא משום דלא מכווני בא חי כוכ מכווני ה"י עיקר זמן שחיתכ מדאורייתא מחחילחל שבע ופ"י דלא מכווני כמו שפ"י רש"י דלא מכווני רחצס מחחתיכין ולא משחרי צעיקוס

ומחלל ולכאורכ בדבר חמוץ דל"כ מה יענה לגמ' יומא כ"ח וגם כי לכאורכ לפי דעתו גם חלי שפך קודם שש נמי כבר הוי בכלל חלות ולפמ"ש יש לישב קלח דבריו הקדושים דהכל חלוי לפי ראות האדם הי נעו כלללים או לא ולכן שפיר נפ"מ אם עומד חמץ בראש כל אדם.

ובפרש"י עכ"ת (שמות י"ב ו') ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים, ופרש"י משש שעות ולמעלה קרוי בין הערבים שהשמש נטפה לבית מצואו לערוץ, ולשון בין הערבים נראה צעירי אותן שעות שצין עריבת היום לעריבת הלילה, עריבת היום בחילת שבע שעות מכי ינטו לללי ערב. והא"ע שם הביא ורבינו שלמה אמר כי רגע נטות השמש מחלי היום ללד מערב, וחלק עליו ע"ש. וברמב"ן ז"ל כתב דכתיב ערב וקרב ולכריס חלל השלשה עתים כוללים כל היום ועת לכריס כן שחי שעות החמישית והששית, וכאשר יעברו הלכריס ויסור השמש מזרח בשני הלדדין יקרא ערבים מפני שיעריב השמש משני הלדדין וכו', ומשמע דמסכים לרש"י דמיד לאחר שש מתחיל בין הערבים והוא מיד אחר חלות היום, ודו"ק ול"ע.

ומצאתי להמאירי כאן שכתב חזל חמיד הערב מה"ח זמנו משתחיל השמש לנטות למערב נעייח הניכרת והוא משנעב חלי שפך משפך שביעית וזכו שש ומחלל שחלי הראשון של שפך ששית וחלי ראשון של שפך שביעית לל כל דבר עומד תחתיו ואינו נועב לכאן ולכאן חזל מחלי שפך שביעית ואילך נעייחו ניכרת עד שכל שאדם עומד בפני החמץ ללו נועב למזרח וכו', הנה ס"ל בחמץ דעד שבע וחלי הוי בכלל חלות וכדעת רש"י וברא"ש ז"ל וכן מלאחי צפי' הרשב"ץ ברכות כ"ו ע"ב ד"ה מנחם גדול חס בא להקדים חמיד של כ"ע וכו' אינו יכול להקדימו קודם שש שעות ומחלל דבין הערבים כתיב מכי ינטו לללי ערב משחמך נועב למערב היינו מו' שעות ומחלל ולמעלה דאמר מר חלי שש וחלי שבע חמץ עומדת בראש כל אדם בחמץ הרקיע ע"ש. ולפי שיעב זו נמלא דרש"י וברא"ש והמאירי ורשב"ץ כולם נבאו בסגנון אחד דמחלי שש ועד חלי שבע היא חלות.

תפלת מנחה לאחר ו' שעות ומחצה מעיקר ההלכה

ומבאין ל"ע חמ"ש המג"ח סי' רל"ג סק"ח חמ"ש המחבר ס"ח מי שתפלת חפלת המנחה לאחר שש שעות ומחלל ולמעלה ילא וכתב המג"ח משמע דקודם לכן לא ילא ואפ"ג דבאמת זמנה אחר ו' שעות כדאיחא ביומא דף כ"ח מ"מ כיון דאין אנו בקיחין ע"כ, משמע דס"ל דמעיקר דינא הי' ילא מיד אחר שש אלא מפני שאין אנו בקיחין ובאמת לפ"ז לכאורכ מאחר

אמרו כך שיערו חכמים והעלתי דהכלכה באה על מה שישערו חכמים ע"ש וככ"ג הקבלה באה משינעו לללי ערב ואמרו חכמים שכל מקום שינעו לללי ערב זה זמנו מדאורייתא.

ביאור רש"י בכורות כ"ז ודדה ס"ג

ובמה שכתבנו אחי שפיר נמי רש"י בצרכות דף כ"ו ד"ה מנחם גדול שכתב חס בא להקדים חמיד של בין הערבים אינו יכול להקדימו קודם שש שעות ומחלל דבין הערבים כתיב מכי ינטו לללי ערב משחמך נועב למערב דהיינו משש שעות ומחלל ולמעלה דאמר מר חלי שש וחלי שבע חמץ עומדת בראש כל אדם בחמץ הרקיע ויש לדייק אריכות הלשון ולמה מביא לעלמו רק מהא דאמר מר דחמץ עומדת בראש כל אדם ולא מביא מהא דיומא דהשחרת הכותל הוא קודם וגם בשבת דף ע"ו ד"ה גדול נמי כתב בהחלת זמן חמיד של כ"ע מכי מתחיל להעריב וכו' דהא חלי שש וחלי שבע חמץ עומדת בראש כל אדם וקודרת כנגדה למעב ואינו נועב לשום לל וכו' ע"ש ולכאורכ עממא צפי ולפי ה"ל אחי שפיר דהכל חולה כלללי ערב ובג"ח אין רואין עד שש וחלי ואז כוח לדידכו הזמן מדאורייתא.

ובזה יש לישב דברי רש"י נדח ס"ג שכתב שם מן המנחה היינו משש שעות ולמעלה מכי ינטו לללי ערב ובשבע כבר נעו כלללים שהחמץ במערב ועיין חו"ס ד"ה מן המנחה פרש"י סוף שש שמאז נועים לללי ערב והקשה רשב"ם ממכלחין (פסחים ג"ח) דזמן המנחה לכל המוקדם הוי משש שעות ומחלל ואילך וחי' דהיינו משום דלא קים לן חזל מן הדין הוא מתחילת ז' אלא דלגבי וסת נמי אסורכ עד חלי שפך שביעית דהיינו מן המנחה ולמעלה ע"ש ולרש"י תקשה למה אמר מתחלת שבע חמץ לפמ"ש אחי שפיר דהחם לעיני מליאות מיירי דחלוי בזמן וכיון דמליאות הזמן משחמך בתחלת שבע ולכן שפיר מחיר מתחלת שבע אלא דלגבי וסת רש"י נמי יודע דאסור עד חלי שפך לפי שאין אנו בקיחין ודו"ק.

זמן הצות לשיטת הראשונים מחצית ו' עד חצי ז'

וחן ראינו לרבינו הגדול ברא"ש ז"ל נדח ה"ל שהקשה נמי קושיית רשב"ם דלכל המוקדם בחלי שביעית כוח זמן החמיד וחי' לפי שאין אנו בקיחין בשעות היום ועוד חי' דבר חדש וז"ל ח"ג חלי שביעית וחלי שישיית חמץ עומדת בראש כל אדם ולכן הוי בכלל חלות עד שש ומחלל ע"כ וכנה חידוש לן רבינו דבר גדול דכיון דחמץ עומדת בראש כל אדם ולכן הוי חלות עד שש שעות

דחפלה מנחה דרבנן אי"כ אחאי חששו בשביל כבקיאות
וכרי ספיקא דרבנן להקל ועיין מגן גבורים בשלטי
הגבורים מה שכתב אמנם לפי מה שכתבנו אין זה רק
מעטם אי בקיאות אלא מעיקר הכלכלה דעד שש ומחלה
לא מקרי ערבים מה"כ ולא כוי זמן חמיד מה"כ כלל
כנראה מרש"י ומחירי ורשב"ץ וחוס' הרא"ש ועוד.

מנחה גדולה ומנחה קטנה איזה עדיף

ידוע מחלוקת רבותינו כרמז"ס וברא"ש במחפלה
תפילה מנחה גדולה דעת ברא"ש בחשוכה בכלל
ד' ס' ע' הביאה בעור ח"ח ס' רל"ד דמנחה גדולה
יותר חושב ממנחה קטנה וכן נראה דעת בעור ס'
רל"ג ועיין ב"י שם אבל דעת כרמז"ס פ"ג מכל' תפלה
כ"ב דכיון דתפלה נגד חמידים תקנום ולפי שבי' חמיד
של בכו"ע קרב בכל יום בע' שעות ומחלף תקנו זמן
מנחה מע"ש ומחלף והיא נקראת מנחה קטנה ולפי
שבערב פסח שחל להיות בע"ש היו שוחטין כחמיד ב'
שעות ומחלף אמרו שהמחפלה מו' שעות ומחלף ילא
נראה מדבריו דעיקר הוא מנחה קטנה וכן כתבו
באחרונים דלכתחלה יעשו כרמז"ס ופסקו בש"ע.

וצ"ע לפמ"ש בגמ' וניעבדיה בשם ומחלם ופרש"י דכח זרזין מקדימין למלוא ומשני קסבר מוספין קודמין לבזיכין וכו' פ"ש והנראה דכחנא קשה ליה כיון דבא זמן החיוב וקיי"ל זרזין מקדימין למלוא למח לא נעבדיה מיד כשאפשר ומשני כי א"א משום דקסבר מוספין קודמין לבזיכין, אלא דלפ"ז בחפלת מנחה דאפשר וכיון דבשם ומחלם מעי זימניה אחאי לא נימא זרזין מקדימין למלוא ונחפלת מנחה גדולה ואפשר דזה באמת טעם כרא"ש ובעור דס"ל דמנחה גדולה עדיף ודעת הרמב"ם י"ל כיון דהקשו מנחה לחמידין דחפלה נגד חמידים חקנו הקשו לכול, ועיין בגמ"י פ"ג מה"ח אוח ג' שכתב דכח רבינו חננאל ועכשיו נבנו כל ישראל כרבנן להחפלת מנחה עד הערב וכו' יוסי דאמר בירושלמי לא הוקשה חפלת מנחה לחמיד של בין הערבים אלא לקעורה וכו' ואע"ג דשעת חפלת מנחה משש שעות ומחלם ולמעלה עד הערב מאן דמל"י מפלג מנחה קטנה ולמעלה עפי עדיף ובלבד שלא ידחה השעה עכ"ל פ"ש.

תמיד קודם לפסח אף שבשניהם כתוב בין הערבים

רש"י ד"ה בין הערבים וכו' וכתיב בין הערבים לדרש
חלוק הערב וכו'. והקשה מהרש"א הא בפסח נמי
בין הערבים כתיב וא"ל לפרש כן דהא בפסח נא
אחריו מ"כ. ולולי דמספקינא ב' נראה דאכ"נ בפסח

נמי הוי דרשינן הכי ומכ שפסח צא אחריו ביינו מאס
דחמיד כוכ חדיר וחדיר ושאינו חדיר חדיר קודם. אלא
דלעיקר קושיא במכרש"א לכאורכ אינו קשכ לפ"מ
שכתב רש"י בסמוך ריש דף נ"ט ד"כ יאחור דבר שפי'
עטמא דרישא קא מפרש חמיד קודם לפסח דדין הוא
שיאחור הפסח שנאמר בו בערב ובין הערבים חזנה את
הפסח בערב (דברים ע"ז) ושחטו אותו וגו' (שמות י"ב)
נחמיד שלא נאמר בו אלא את הכבש השני תעשה בין
הערבים (במדבר כ"ח) ע"כ ולפ"ז י"ל דמכ"ע נמי לא
יוכל לדרוש את הפסח בין הערבים חלקבו שכרי נאמר
בו בערב וא"כ הוא להוליא מדרשא זו וק"ל.

דף נ"ב ע"א

אי עשה חמורה דוחה עשה קלה

יבא עשכ דפסח שיס צו כרת וידחכ עשכ דכשלמח
 שאין צו כרת, משמע דעשכ חמורכ דוחכ עשכ קלכ
 כמו עדוחכ לל"ח וא"כ ע"כ אמרינן דכאי דינא דעשכ
 דוחכ ל"ח משום דעשכ חמורכ מל"ח ועיין רמב"ן עכ"ח
 פ' יתרו, ומיכו דעת ר"ן גאון (שבת קל"ג ע"א) ד"כ
 אימור כחצ דכא דעשכ דוחכ ל"ח אינו משום דעשכ
 חמורכ מלאו ואדרבא כל"ח חמורכ ומאחר שאנו יודעין
 שאזכרת לאו קשכ מליוו עשכ כאין יבא וידחכ כאזכרכ
 על לאו שביא חמורכ ממנו ומדרך כידוע שבחמור דוחכ
 בקל וכו' והכשוכה הוא שבאזכרכ על לאו כך נאמר
 מיוחדת וכי כלווי של עשכ חנאי הוא צב וכן אמרו רז"ל
 מחלליכ מות יומח (ספרי פ' חלא) וביום כשצח שני
 כצעים בני שנה שניכין צדיצור אחד נאמרו וכו' ומזה
 בעיקר אמרו רז"ל צחלמוד כ"מ שחכ מולא עשכ ול"ח
 חס אחכ יכול לקיים חכ שניכס מועצ ואס לאו יבא
 עשכ וידחכ ל"ח וכו' ואפילו שחי מלוח עשכ שכן זו
 כנגד זו ואין אחת מכרעת צברתה אין לנו לדחות אחת
 מכן מפני כהצרת כמו שנאמר צחלמוד פ' חמיד נשחע
 (נ"ע) צשלמח לח"ק יבא עשכ דפסח שיס צב כרת וידחכ
 עשכ דכשלמח שאין צו כרת חלא לר"ח צו של ריב"צ
 מכדי כאי עשכ וכאי עשכ מאי חולמיכ דכאי עשכ
 מכאי עשכ וכ"ש חס יכיכ עשכ ולא חעשכ שמן דיין
 לקיים חוחס יוחר מלקיים כעשכ צלצד שכנגדס חלא חס
 יכיכ דצב מיוחד שמיחדו וכו' ע"ש.

ולפי דברי הגאון ז"ל מובן מה דלכאורכ קשה דהא דקיי"ל עשה דוחה ל"ת היינו בחדש אחד שיש לפניו עשה ול"ת אמרינן יבא עשה וידחה ל"ת אבל שיבא הכהן ויעבור על עשה של עליה השלם וידחה בשביל מחוסר כפורים זה השני והרי כמו שלא אמרינן בגזל חטובו או מלה ושאר מלות יבא עשה וידחה ל"ת דגזל

דלגני ממון חזירו ליכא עשכ ככ"ג כאן אמאי נימא
דעשכ דוחכ עשכ, ולכנ"ל אחי שפיר דככ"ג לא אמר
חורכ וכנן. ועיין נו"צ שחמכ כיכן מלינו עשכ דוחכ
עשכ.
לא דלא תלין המליץ על ראשו של מזבח
שם בנמ' מעלכ ומלינכ בראשו של מזבח וכו'. משמע
דאם מלינו על ראשו של מזבח ליכא לאו דלא
חלין ועיין רש"י זכחים פ"ז ע"א וע"כ ד"כ וכיכי
משכחח לה, ולכאורכ נראה דבריו סותרים, ועיין ש"מ
שם ד"כ עולח כעוף ואם נפסלו בראשו של מזבח בלינכ,
ונראה דכוא מחלוקת רש"י וחוס', ועיין מל"מ פ"א
מכל' תמידין, וש"מ מנחות כ"כ ע"א ד"כ וא"ת מאי
פריך מפיוגול ונוחר, ועיין משנ"כ ח"ג סי' כ"ב באריכות
לכגרים פיינשטיין ז"ל.

אבי"ת קק"ל אי דהה מ"ע

רש"י ד"כ בשאר ימות השנה וכו', אלמא אכילת קדשים
עשכ היא בין הנאכלים לכבנים בין הנאכלים
לישראל. מבואר דאכילת קק"ל כגון חודכ ושלמים נמי
מלוח עשכ הוא, ועיין לנ"ח ביל"ח י"ע שמספקא ליכ אי
יש מ"ע באכילת קק"ל וחרומה לענין שיכא עשכ דוחכ
ל"ת ע"ש וברי גמר' מפורשת כאן דדוחכ. ועיין לקמן דף
ס"ע ע"א כזאכ דחרומה אוחזיכ שכוה מלוח, ועיין
רש"י שם ובחוס' ד"כ דחרומה, ועיין רמב"ם פ"כ"מ
פ"י"ח דאכלות מ"ד אכל אכילת חרומה אין זכ זולת
מלוח עשכ כעמידו דבריכס וכו' ועיין משנ"כ ח"ג סי'
קל"כ וסי' רי"ח רי"ע ודו"ק.

עשה דפסח דחי עשה דלא הוה בעידנא

תוס' ד"כ אחי עשכ דפסח וכו' בקשכ ריב"א דכא לא
כוכ צעידנא וחי' שחי חירוליס ע"ש. ובקשכ לי
חכ"א דבחוס' שבת ד' ע"א ד"כ וכי אומרים לו שכתבו
דאחי שפיר כא דאחי עשכ דפסח שיש בו כרח ודחי עשכ
דכשלמכ וקא עברי כבנים בעשכ דכשלמכ ומקריבין
למחוסר כפורים כפרחו כדי שיציא פסחו, דכא דדוחכ
כוא משום עשכ כחמור שדוחכ עשכ כקל כמבואר
בחוס' כאן כדמחרץ ר"י דוקא בל"ת דחמור וא"כ לא
כוי בגדר אין אומרים לו לאדם חטא.

והנראה דבחוס' פסחים כאן חי' ב' חירוליס וכא שנויה
דעשכ חמור דחי עשכ כקל כוא חי' ר"י,
וריב"א חי' דמיירי שישחטו פסח עליו קודם שידחו עשכ
דכשלמכ כלכך כשכמקריב כפרחו מקיים עשכ דפסח

כהן המקריב יש בו עשה לעבוד עבודה

ואי קשיא כא קשיא דכיון דעל ככבנים להקריב קרבנות
בני ישראל בעת שילערכו א"כ גם זכו איכא מלוח
ואין זכ בכלל וכי אומרים לו לאדם חטא ועיין סי'
לימודי ב' לימוד ב' דף ג' ד"כ וראיחי לסמ"ג, שוב
ראיחי דכבר כתב כן בשו"ת חשב"ן ח"ב סי' נ"ג ד"כ
ולענין דבריו, גם בס' גור ארי' חי' דכחם שאני דעל
ככבנים מועל בעבודת ואם אין רוח לעבוד מועל עליו
לכששיר ככן שיעבוד ולכך לא חשוב חטא בשביל שיזכר
אחר דזכות עלמו כוא ע"ש, וקל"ח ב' נראה לדיק
דחלוי באיציפיה אי בני כבנים שלוחי דידן או שלוחי
דרחמנא וז"ע.

איפור נותר בפסולי המוקדשין לינה מועלת בראשו של מזבח אי נפסל הקרבן

תנח ידי"ג כגאון כגדול מוכ"ר משכ פיינשטיין זלכ"כ
כתב לי לחדש שכיון שבמשלכ זכין אור עולין אף
צפסולין אין להקפיד כלל אם ילינו אכל כוא יוחר
מסתבר לכאורכ דאף שגם צפסולין יעלו יכיכ קפידא
שלא ילינו דאפשר שאין כא דלא ילין מחמת שפסולין
מלכקריב וכו' ולכן אף שבמשלכ זכין אור עולין גם
צפסולין מ"מ הם צפסולין שלא ככשרו בזכ אלא שמ"מ
עולין ושייך לאסור בלא ילין שלא לפוסלן אף שלא יכיכ
חלוק לענין כקערב ע"כ ד"ק.

איפור נותר אם שייך בפסודה"מ

ונראה לי להעיר ומתחלכ נחקור אי שייך כלל דין
איפור נותר צפסולי המוקדשין וראיחי שדבר זכ
כבר נפתח בגדולי עולם בלל"ח פסחים דף כ"ח ע"א
ברש"י ד"כ אשם חלוי ילא לדון בדבר חדש כי אזכרת

נוחר שלא יותירו עד בוקר שיין בין בזבח כשר ובין בזבח פסול ואל תחמם שכרי שבירת העלם בפסח אי לאו דגלי קרא בו בכשר ולא בפסול כי כוונתו גם בפסול וכו' ומכ ששנינו בדף פ"ב הפסח שילא או שנעמא ישרף מיד הכוונה שמחוייב לשרפו מיד ואינו רשאי לכוותו עד בוקר אלא שכל קרבן כ"ז שהוא כשר אינו רשאי לשרפו ובלייל שלישי אף שכבר אינו יכול לאכלו ח"א לשרפו שאין שורפין קדשים בלייל אבל קרבן שנפסל ביום זבחו חייב לשרפו ביומו וקאי עליו בכל חותירו ובקרבן כשר לא משכחת שיביח קאי בכל חותירו ויביח בשרפכ שכ"ז שלא נעשה נותר אינו רשאי לשרפו וכשכבר נעשה נותר שוב ל"ש דקאי בכל חותירו שכבר עבר ושוב אינו עובר ואין זה דומה לחמץ שכל רגע עובר בכל יראה משא"כ קרבן שנפסל ביום זבחו זה קאי עליו בכל חותירו וכו' ובשריפה אבל אינו בזבח ונותר גמור מקרבן כשר הוא בזבח ואינו בכל חותירו ולכן חזר ר"י ודנו דין אחר ולא כמו שפירשו בחוס' דאף איסור אכילה וכוונתו וזבח אלא דלא משכחת כרת דכשכח ב"ח אינו בזבח וכשכח ב"ח אינו בזבח ע"כ ועיין ל"ה שם דף ל"ד לול קטן ובמניח מלוח קמ"ע וממשנה שקלים פ"ז כשר כנמלא לכאורכ ל"ע קלח.

והנראה עכ"פ דדעת הל"ה דאיסור נותר שיין בין בכשר ובין בפסול ומעשה ודאי סבר גדולה לומר נמי בפסולין שמשלה בכן אור ועולין על המזבח מ"מ לא ילינו ואי מלינו על המזבח עובר על לא ילין אף שלא ירדו מן המזבח שכרי ראינו דכאיסור של ב"ח אינו חולק בכשרות הקרבן או בפסלות הקרבן.

גם מדברי רבא בעלמו בזבחים פ"ז יש לדייק דס"ל דאף דנקרב לגבי מזבח מ"מ עובר עליו דכרי הוא ס"ל דליכא מועלת בראשו של מזבח ואם ירדו לא יעלו וע"כ כעמם דאף שכתיר הכורכ להקריב כשהוא בראשו של מזבח אפילו לאחר זמן הרבה מ"מ ליכא מועלת בו ונפסל בזמן ולכן כשירד שוב לא יעלה ואף דרבא מיירי בכשרים שאלו ליכא מועלת בו מ"מ מה לי כשרים ומכ לי פסולים דאחרווייכו שיין איסור נותר וכדעת הל"ה ז"ל וא"כ יביח מכאן רא"י גדולה דגם בפסולין אף דיקרבו על גבי מזבח מ"מ אסור להשקותו משום כל ילין.

נותר ופיגול אי שיין בחדא בהמה

חן אמת מדברי הל"ה לכאורכ תמוכין הרבה מגמ' כריחות דף י"ד דנותר ופיגול בחדא בכמה לא משכחת לה רק במשלה בכן אור ולדעת הל"ה שפיר משכחת לה אפילו בלי משלה בכן אור כיון דגם בפסולי

קרבן שיין איסור נותר ומלחתי בנוצ"י מ"ח סי' נ"ג שכן הקשה לו בגאון מוכ"ר ר' בער אפנכיים וכוונתו ז"ל ח"י דמכ שכח דפסולים אית זכו איסור נותר היינו רק לענין איסור ולא לעונש כרת דעונש כרת כתיב ואוכליו עונו ישא כי את קדש ד' חלל ונכרתה ובזבח פסול לא שיין קודש חלל שכבר מחולל ועומד ע"ש ולפ"ז ככ"נ י"ל לענין איסור במשלה בכן אור דאף דאמרינן חס עלו לא ירדו מ"מ אפשר דאפ"כ עובר באיסור כל ילין אפי' בראשו של מזבח.

דרבא אי ל"ה מועלת

והנראה עיני כס' נז"כ פ"ג מה' פסח"מ כי"א וי"ב שהקשה לדעת רבא בזבחים כ"ל דליכא מועלת בראשו של מזבח ודייק כלשון ח"ש דאחמרי חברים שלנו וכו' לנו בראשו של מזבח מקטיר וכולך לעולם ע"כ וכחכ הכה לשון מקטיר וכולך לעולם ק"ק לרבא דס"ל דליכא מועלת שם דמלשון זה משמע דמעט הקטיר כשר הוא ואיך אפ"ל כן לדידיה הא כבר בוכחנו דלאו מעט הקטיר אחריו דלא ירדו אלא מעט שרפה ע"כ י"ל לומר דבאמת כ"ז שהאברים עומדים בראש המזבח גם רבא מודק דלא חל עלייכו פסול ליכא דכמזבח מגין עלייכו דלא יחול עלייכו פסול כמו דס"ל לרבא בכה וכל שכן על המזבח מקטירין אותם כמו כשר דלא חל עלייכו פסול ע"ג המזבח וזכו דקחתי מקטיר וכולך לעולם ופוגחתייכו לא הוי אלא לענין חס ירדו וכו' ובכה פליגי רבא ורבא דרבא אמר חס ירדו יעלו ס"ל דכיון דבשעת עמוד השחר לא נפסלו בליכא דכוי ע"ג המזבח דאינו נפסל שם ח"כ אפ"ג דאחר כך ירדו שוב אינו נפסל משום דס"ל דעמוד השחר הוא דמשי לנותר וחו לא ורבא ס"ל דלאו דוקא עמוד השחר אלא דכל דכוי חוץ לזמנו נפסל אלא דכזמן מחחיל בעמוד השחר כמובן וכאן אפ"פ שבעמוד השחר לא נפסלו האימורים משום דכוי ע"ג המזבח דאין ליכא מועיל מ"מ חיכך כשירדו למעט נפסלו בליכא משום דכה הוי חוץ לזמנו דאימורין אינן נקטירין אלא בחוץ יום ולילכ של זביחתו ולאחר מכאן נפסלו בנותר ומש"כ ס"ל דלא יעלו שוב שיעודם על המזבח לא חל עלייכו פסול אפי' לרבא ע"כ.

גדר ל"ה מועלת

והנראה מדבריו דס"ל דמכ שאמרו ליכא מועלת בראשו של מזבח פירושו אחר שנעלו מן המזבח אבל בראשו כל זמן שיביח עליו עוד לא נפסלו אפילו לרבא ודברים אלו תמוכים הם דודאי פירוש בגמ' בראשו של מזבח משמע דכ"ז שהוא בראשו של מזבח נפסל עכ"פ לרבא ואף שדברים אלו לפע"ד פשוטין הם מ"מ אביא

לי ראי' ממח שאמרו בגמ' ר"כ דף ל' ע"כ בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום פעם אחת נשחכו כעדים מלכא ונתקלקלו כלוים בשיר החקינו וכו' והקשו בחוס' שם וא"ת אחאי לא חשיב קלקול של מוסף שלא הקריבו מוסף של ר"ח שאחר החמיד אין יכולין להקריבו כדדרשינן עליה בשלם בפ' חמיד נשחט (דף נ"ח) וכ"ת דמעלה ומלין בראשו של מזבח דעליה בשלם לא שייך חלל בהקטרה ואין מקטיר עד למחר הניחא למ"ד בפ' המזבח מקדש פ"ז אין לינה מועלת בראשו של מזבח אבל למ"ד מועלת מאי איכא למימר וכו' ע"ש.

ולפי סברת הנו"כ הני"ל מאי מקשים החוס' למ"ד מועלת מאי איכא למימר הא אכתי שפיר מלי להעלותו בראשו של מזבח עד למחר ולהקטירו דהא דמועלת הוא דוקא כשמסירו א"ו בדבר ברור דלרבה דלינה מועלת בראשו של מזבח כוונתו שנפסל בראשו של מזבח אף דכל זמן שלא הורידו מותר להקטירו לעולם אבל אי משהב אותו שם עובר אפי' בראשו של מזבח לרבה וזכ פשוט וברור לפע"ד.

ובן נראה מדברי החוס' זנחים נ"ו בד"כ מנין לדם שנפסל בשקיעת החמה פי' בקונטרס דלא מהניא ליה הלכא בראש המזבח לאכשורי למחר לזריקת ותימא הניחא למ"ד אין לינה מועלת בראשו של מזבח חלל למאן דאמר מועלת למח לי קרא כלילא אין יכול לזרוק דביום לוותו כחיב (שם ז') ולמחר מיפסל בעמוד השחר כאימורים ומשמע נמי להדיא דס"ל להחוס' דלרבה בראשו של מזבח נמי מיפסל רק שלא ירדו אבל אם ירדו אסור להעלותם משום דכבר נפסלו בראשו של מזבח וכן איחא עוד בכמה מקומות שצחי ורתיחי דגם הנו"כ הני"ל ג"כ חזר בו בסופו מסברתו זו.

למ"ד אין לינה מועלת לא נפסל הקרבן לעולם

אבל מדברי החוס' ר"כ הני"ל לכאורה משמע דס"ל דלמ"ד דאין לינה מועלת בראשו של מזבח אין שום איסור בדבר ולא נפסל בזה לעולם כ"ז שהוא על המזבח מדיחא לכו בקרבן מוסף למ"ד דאין לינה מועלת בראשו של מזבח מעלכו להחילת ומלינו בראשו של מזבח ואין שום איסור דאלי"כ תקשה גם למ"ד דאין לינה מועלת בראשו של מזבח א"ו דדעת החוס' דליכא איסור כלל בראשו של מזבח למ"ד דאין לינה מועלת ולקמן עוד נאריך בזה בס"ד.

סתירה ברש"י בדין פסול לינה ברש"מ לרבא

וחנה רש"י הכא ד"ה מעלה כחז מעלה ומלינה בראש המזבח כדכתיב והקריבו לפני ד' וכפר עליה

ולמחר יקעירנה לאחר חמיד של שחר ולינה אינה פוסלת בראש המזבח כדאמר בזנחים בפ' המזבח לד"כ דלא ירדו וכן כחז עוד רש"י שם ד"כ הא כל כלילא ילין למעט ומעלן ומקטירן כל כלילא ואינו נפסל אלא"כ מלאן בעלות השחר כשכח למעט (ע"ש בע"כ) הרי נראה ברור שיעת רש"י דכשכח בראשו של מזבח אינו נפסל כלל וכיון דאינו נפסל ודאי דאינו עובר עליו ג"כ דכיון דאינו נפסל במח יעבור ונראה דס"ל כן אפי' לרבה שכרי כחז לד"כ דלא ירדו ומדכחז לד"ה משמע דגם לרבה ס"ל כן, אבל ברש"י זנחים פ"ז ע"ה כחז להדיא דלרבה דלינה מועלת וכו' לכו פסולין כיון דירדו לא יעלו וכן כחז עוד שם דף פ"ז ע"כ בד"כ כיכי משכחת לה וא"כ לכאורה דברי רש"י נראין כסותרין ועיין ש"מ שם ד"ה עולה כעוף וחוס' מנחות מ"ט ד"ה ח"ל.

ובחפשי מלאחי לרבינו הני"ל פ"ה מח' חמידין ומוספין שכרגיש בזה וז"ל דע דאלינה דכ"ע כל שלא ירדו מראשו של מזבח מקטירן לעולם מ"מ אלינה דמ"ד דאם ירדו לא יעלו משום דלינה מועלת אפילו אי לא ירדו נמי נפסלו בלינה ומח שלא ירדו כוי משום דאפילו לנו בעזרה אם עלו לראשו של מזבח לא ירדו ומש"כ כחזו החוס' דלמ"ד לינה מועלת לא מהני שיעלה וילין אותם בראשו של מזבח משום דנפסלים כאימורים בלינה ואפי"ג שאם העלה נקטרים לעולם כיינו משום דמזבח מקדש אח הפסולים וא"כ לפ"ז הדין דריש חמיד נשחט דמוקי להדיא דר"י דמעלה ומלינה בראשו של מזבח ס"ל כמאן דאמר אין לינה בראשו של מזבח דאין יתכן דכדי לקיים עשה דאכילת קדשים ישחט אחר החמיד ויפסול האימורין וקא עבר אלאו דל"י ורתיחי רש"י שכתב ס"פ חמיד נשחט ולינה אינה פוסלת ברש"מ וכו' משמע מחוך דבריו דהדיא דר' ישמעאל אחי אפי' כמ"ד אם ירדו לא יעלו וכו' חמוכ בעיני וז"ע ע"כ.

ושישו בני מעי שצ"כ כונתי לדעת בגאון, אמנם גדול כוכ ליה להקשות מדברי רש"י בעלמו שנראה דבריו סותרין גם בגכ"ש שם ל"י לעיין בחוס' מנחות ויותר כ"י ל"י לדברי רש"י זנחים הני"ל דמדברי החוס' אין להקשות כ"כ דיש לומר וכי גברא אגברא קרמיא אבל מדברי רש"י ל"ע. ומלשון בגמ' שם דאמר רב פפא מעלה ומלינה בראשו של מזבח נראה ודאי דאין כאן איסור כלל בהאי העלאת וכו"נ מדמקשה שם ע"כ ועבדינן מילחא לכהנים דאחי בכו לידי חקלה ואי נימא דגם הלכא יש בו איסור גדולה כ"י ליה להקשות ועבדינן מילחא דאחי בכו איסורא לעשות דעובר משום כל ילין ועיין ר"ח שם ד"ה ירושלמי.

שיטת הש"ס וראשונים בדין פסול לזנה ברש"מ

גם כלום ראייתי בש"מ מנחות כ"ב ע"א אמר שחמרו בגמ' ח"ר ונשא אחרון את עון הקדשים וכו' איזה עון הוא נושא ח"ת עון פיגול וכו' וח"ת עון נותר הרי כבר נאמר לא ירצה כל אינו נושא חלל עון עומאח וכו' וכחצ בש"מ שם וח"ת מאי פריך מפיגול ונותר וברי לא כותרו מכללן וי"ל דאשכחן כותר מכללו כנותר כגון שלן בראשו של מזבח דחו לא שייך ביה פסול לינה וכו' וכנראה דס"ל ז"ל דבראשו של מזבח לא שייך פסול לינה כלל אפילו לרצח וס"ל כדעת רש"י פסחים כ"ג א' אכל זה אינו דודאי לרצח איחא פסול לינה אפילו בראשו של מזבח וכן כתב שם ר"ת בחוס' להדיא ד"ה כיא וז"ל וח"ת ונותר ופיגול היכן כותרו מכללן דאיעריך ליה לא ירצה וכו' אי נמי כותר מכללו בראשו של מזבח דאיכא למ"ד אין לינה מועלת שם בריש חמ"ד ובריש המזבח מקדש ומיכו פלוגתא דאמוראי היא וקשיא למ"ד לינה מועלת שם בראשו מכך ברייתא ע"כ וח"ת אמאי כתב הש"מ ק בפשיטות דנותר כותר מכללו כגון שלן בראשו של מזבח וי"ע.

נותר ופיגול היכן כותרו מכללן

ולא אכחד מעמי מה שראיתי עוד שם בחוס' כנ"ל וח"ת ונותר ופיגול היכן כותרו מכללן דאיעריך ליה לא ירצה ולא יחשב ואומר ר"ת דפיגול כותר מכללו כנותר דלא שייך שם מחשבת חוץ למקומו ונותר כדי נסבה ואגב פיגול נקט נותר וכו' עוד י"ל דפיגול ונותר כותר מכללן כמנחה כהנים כדחנן במס' מעילה י' ע"א דאין חייבין עליהם משום מעילה ונראה דס"ל להחוס' ז"ל דפיגול מקרי כותר מכללן, ופשוטו גרמו שלא זכיתי להבין מהו דאמר במעילה דף ו' ע"ב מה"מ וכו' ומכ פיגול שהוא בידיעה וקרבנו קדוש ולא כותר מכללן אין חייבין חלל על דבר שיש לו מחירין וכו' הרי מפורש דפיגול דבר שלא כותר מכללן קרי ליה.

ובן קשה הש"מ שם שכתבו דפיגול כו' דבר שכוותר מכללן וברי בגמ' אמרו שאינו מקרי דבר שכוותר מכללן והא דלא שייך פיגול כמנחה כהנים ס"ל להגמ' דזה לא מקרי כותר מכללן דכוותר מכללן פירושו דאף שדבר זה אסור ביחוד מ"מ כותר מכללן וכגון עומאח למ"ד כותרת בליצור דהאיסור עומאח שייך גם עכשיו בפרטות רק שכוותר מכללן חלל לצור אכל הא דפיגול לא שייך בכהנים כמנחה או הא דלא שייך כנותר אין זה מטעם שכוותר מכללן חלל דהתם לא נאסרה כלל בכחאי גוונא ואין זה נקרא כותר מכללן דכ"ה"ג לא נאסרה ומה שנאסר פיגול לא כותר מכללן וי"ע ועיין חוס' יומא דף ס' ע"א ד"ה חד.

נחזור לדין עכ"פ נראה דהא הלכתא אי לינה מועלת בראשו של מזבח ואיכא איסור בדבר במחלוקת שנויה לדעת רש"י נראה דליכא פסול כלל אפי' לרצח ולדעת החוס' וכמו שנראה מדברי רש"י בעלמו זכחים דלרצח איכא איסורא אכל לרצח דס"ל דלינה אינה מועלת בראשו של מזבח נראה דל"ה ליכא פסול ואיסור ולפ"ז שפיר אילעמיד סברתי דמשלכ בכן אור דעולין גם פסולין לא חיישינן ביה משום לא ילין עכ"פ לרצח.

סתירת הש"ס בדין משלה האור בפסולים

ומעתה פש לן קושיא קשה כנרצל שפקש בגאון ז"ל וז"ל ואף שבזבחים דף מ"ג ח"ר ילחק חר"י הפיגול וכוותר וכעמא שבעלן לגבי המזבח פקע איסור בכן במשלה בכן האור כדאוקים ר' זירא וכו' ומשמע שגם הפסולין כוכשרו וכו' אכל הא מפורש בכרייתות דף י"ד באבר פיגול שבעלכו ע"ג מזבח דפקע איסור פיגול ויכיה עליו איסור נותר כשילין ואיירי ג"כ במשלה בכה האור כמפורש בחוס' שם ובזבחים בחוס' דף מ"ב ולריך לחלק דרך כשהעלה אחר שנעשה נותר נפקע איסור נותר אכל כהעלה קודם שנעשה נותר נעשה אח"כ נותר דכיינו כשיעבור הזמן בפסול ואיסור נותר אף שלענין כקערה מסתבר שיעלו דלא יגרע בזה שנעשה לחמו של מזבח עוד בכשר מ"מ כיון שיפסל בלינה שייך לאסור בלא ילין ע"כ. וזו באמת סתירה גדולה לדברינו דגם במשלה בכן אור גם כשהעלה על המזבח יכיה עליו איסור נותר.

חילוק בין משלה בהן האור ללא משלה

ושמו עיני ומלאחי בלאן קדשים זבחים כנ"ל שכבר הקשה בן מכרייתות כנ"ל וכו' דלדעתו לאו קושיא היא כלל ושיבוש הוא דהא דקאמר הכא דעולא מיירי בשמשלה בכן את האור לענין דאם ירדו יעלו אכל באמת אפי' בלא משלה בכן האור פקע פיגולו ממנו ואם עלו לא ירדו והתם מיירי בשלא משלה בכן ופקע פיגולו וחל נותר ופריך התם שפיר דמשכחת פיגול ונותר בחד כנותר כגון שאכל אבר ח' מבהמה שכיחה פיגול ונותר וחייב משום פיגול דנותר לא חל על אוחו אבר משום כדפרש"י התם ואח"כ העלה אבר אחר מאותה בהמה ע"ג המזבח ולקח מע"ג המזבח קודם שמשלה האור ואכל בחד אכילה וחייב משום נותר כיון דפקע פיגול מיניה ע"ג המזבח למעלה ע"כ.

ואם נאמר כפי' בלאן קדשים הוה אחי שפיר דהתם בכרייתות מיירי שלא משלה בכן האור ולהכי בודאי חל עליו איסור נותר אכל הכא מיירי בשמשלה בכן

נוחר אם ירד מן המזבח וניתוחר וזה ברור ואמת ע"כ
כעתקתי כל דבריו כי הספר אינו צמלא כ"כ.

והצ"ח מדבריו הקדושים ז"ל דכתב ממש כסברת
בגאון ז"ל דהא דאמרינן דנוחר שבעל לגבי
מזבח פקע איסורו היינו דוקא באופן שכבר הי' עליו
איסור אבל היכא דנתפגל הקרבן דמעולם לא חל עליו
איסור נותר וכו' לא שייך לומר דאיסור נותר פקע כיון
דלא הי' עליו איסור נותר עד השתא וחל עליו איסור
נוחר מכאן ולכבא וזו ראייה ברורה לדברי כ"ג וחרי
נביאים ניבאו בסגנון אחד. אבל אחתי פש לן חלוק בין
סברת דר"ג וברב מעיין גנים דעת כח"כ דאפי'
כשכחא עדיין על המזבח בראשו נמי נפסל ונעשה נותר
ולכרב מעיין גנים נראה דדוקא לאחר שכורידו מעל גבי
מזבח חל עליו איסור נותר במשלה בכן חל אבל כ"ז
שעדיין על המזבח לית כאן איסור נותר לעולם וזה
שדייק בלשונו ח"כ לאחר שבעל האבר פיגול ומשלה בו
כאור ופקע פיגולו ממנו אם ירד לאחר מכאן מעל
המזבח וניתוחר חיב עליו משום נותר, ואינו מוכרח כ"כ
גם ממה שכתב שם וגדולה מזו הא דאמרינן דאיסור
נוחר פקע כשבעל לגבי מזבח היינו איסור נותר שכיב
מקודם אבל אם ניתוחר אח"כ חייב עליו משום נותר
וכו' י"ל דכוונתו אפילו כשכחא עדיין על המזבח
וכאיסור נותר לא פקע אלא על לשעבר ולא מה שכתחיל
משעב שבעלכו על גבי המזבח ולכבא וז"ע.

משלה בו אור אפי' במיעוטו מזבח קרימו

ומעתה לית לן מחלוקת הפוסקים לכאורה הי' במשלה
בכן כאור ועלכ על גבי המזבח הי' שייך בו
איסור מכאן ולכבא ונראה לכביא ראי' מגמ' נגד דעת
מעין גנים דאמרינן במנחות כ"ו ע"ב איחמר קומץ
מאימתי מתיר שירים באכילה רבי חנינא אומר משמשלה
בו את האור רבי יוחנן אומר משתלית בו את האור
ברובו וכו' אמר ליה רבין בר רב אדא לרבא אמרי
תלמידך אמר רב עמרם חניא אין לי אלא דברים שדרכן
ליקרב כליל כגון אברים ופדרים שמעלן ומקטירן מבוא
השמש ומתעכלין וכולכין כל כליל כולכ דברים שדרכן
ליקרב ביום כגון הקומץ וכלבונה ובקטורת ומנחת
כהנים ומנחת כהן משוח ומנחת נסכים שמעלן ומקטירן
מבוא השמש והא אמרת דרכן ליקרב ביום אלא עם זא
השמש שמתעכלין וכולכין כל כליל מנין ח"ל זאת תורת
העולם ריבכ והא עם זא השמש לא משכחח לכ שתלית
כאור ברובו לא קשיא כאן לקלוט כאן להחיר ע"כ
ופרש"י שם והא עם זא השמש לא משכחח דלית כאור
ברובו קודם שקיעת החמה ואי לא חשיב הקטרה עד
שתלית כאור ברובו איפסלו לכו בשקיעת החמה לקלוט

כאור ובכ"ג שוב לא נעשה נותר כלל, אבל כרי בגאון
ז"ל ממאן בתי' ה"ק וכוונתו נראה דעכ"פ כרי החום'
מפרשים דמיירי במשלה בכן כאור וא"כ האיך יפרנס
הסוגיא לפי דעת החום' ז"ל וכן ראייתי במלפא חיתן על
כריחות הנ"ל שביא בשם ס' מ"כ שחולק על ה"ק.
ומיכו גם הפנים מאירות זכחים הנ"ל שבעל נמי
אפי' החום' שכתבו למכ לא פריך מאבר גופי' דאמר
עולא דאם משלה בו את האור דאפילו ירד יעלה וא"כ
ש"מ דנעשה לחמו של מזבח ופקע פיגולו ממנו וכתב
ע"ז ועובא קשיא לי לפי כבנת החום' דהא דאמר עולא
קומץ פיגול דפקע פיגולו ממנו ושרי באכילה מיירי
שמשלה בו את האור ח"כ איסור נותר נמי אינו חל דהא
כדיא אמרינן כהא הפיגול והנוחר וכו' ומיירי שמשלה
בכן את האור עכ"ל והנראה דכפ"מ נמי פשיטא ליה
דבמשלה בו אור חו לא חל עליו איסור נותר לעולם וגם
אין בו שם פסול ליכא ונמלא ראי' מתרי גאונים דבמשלה
בכן כאור אין עוד איסור ליכא.

חילוק בהעלה למזבח קודם שנעשה איסור או לאחר
שנעשה איסור

איברא דראיתי במעין גנים שכתב על דברי הפ"מ דהא
דאמרינן דנוחר שבעל לגבי מזבח פקע איסור
היינו היכא דכבר הי' חל עליו איסור נותר כגון שזרק
דמו כעלכח ואח"כ ניתוחר כבשר או באימורין ובעלן
לגבי מזבח אמרינן דנעשה לחמו של מזבח לאחר שמשלה
בו כאור אבל היכא דנתפגל הקרבן דמעולם לא חל עליו
איסור נותר כמו שפרש"י בכריחות ואח"כ בעלכ אבר
פיגול לגבי מזבח ופקע פיגולו ממנו לא שייך לומר
דאיסור נותר פקע ג"כ ממנו דאחתי לא היכ חל עליו
איסור נותר ח"כ אם לאחר שבעל האבר פיגול ומשלה
בו כאור ופקע פיגולו ממנו אם ירד לאחר מכאן מעל
המזבח וניתוחר חייב עליו משום נותר וגדולה מזו הא
דאמרינן דאיסור נותר פקע אם בעל לגבי מזבח היינו
איסור נותר שכיב מקודם אבל אם ניתוחר אח"כ חייב
עליו משום נותר וראייה לדברי דכמשנה למלך על
הרמב"ם כתב פ' ח"י מהפסח"מ לדעת רש"י ור"ח
כאוכל מן הקומץ קודם הקטרה אין חייבין עליו משום
נוחר ועמא דוקא לאחר שקרב הקומץ ודקדק כן ממחני'
דלקמן פ' העלאת העוף דתחתי קרב הקומץ חייבין עליו
משום פיגול נותר ועמא משמע דקודם הקרבה אין
חייבין משום נותר ועמא כרי שלך לפניך דכתב להדיא
דוקא בקומץ לאחר הקטרה וכיינו לאחר שתלית כאור
ברובו הוא דחייבין עליו משום נותר אפי' דכבר נעשה
לחמו של מזבח אפי' אם ירד מן המזבח אח"כ וניתוחר
חייבין עליו משום נותר ח"כ כ"כ אם בעל אבר פיגול
לגבי מזבח ופקע פיגולו ממנו חל עליו אח"כ איסור

שחכה מזבח קולעו שלא יפסל בלינה כו"א משמשלכ בו
כאור להחיר שיריח לא כוי הקערק עד שחלית בו כאור
ברובו ע"כ.

והדי לן מפורש יולא דמשלכ כאור אפילו רק במיעוטו
מזבח קולעו לפנין זכ דשוב לא יפסל בלינה מעתה
ועד עולם ואין לדחות דרש"י לשיעתיח חזיל דס"ל
דבראשו של מזבח לא נפסל וכמו שכבאחי לעיל דכח
לרבה קיימינ דחא רבין בר רב אדא לרבה אמר כן
ורבה ס"ל דלינה מועלת בראשו של מזבח וכמו שכבאחי
לעיל ואפילו הכי ס"ל דמשלכ בכן כאור ואפילו רק
במיעוטו מזבח קלעו דחינו נפסל בלינה שוב וזו לפע"ד
ראי' ברורה נגד כבעל מעיין גנים דס"ל אפי' במשלכ
בכן כאור שייך ביח עדיין איסור נותר לאח"כ ועולא רק
חלשעבר אמר כן.

משלח האור במקצתו או ברובו

אשר לכן נלפע"ד לומר או כדעת הפמ"א וכו"ק דחא
דכריחות מיירי בשלח משלכ בכן כאור ודלא כפי'
החוס' שם וכן מוכרח מגמ' מנחות כה"ל דמשלכ בכן
אור לד"כ לא יפסל עוד. או יאמר לחלק בין משלכ כאור
במקלח למשלכ כאור ברובו וכייו דמכ שאמרו דפקע
איסורו ואין עליו שום איסור נותר מיירי בשמשלכ בכן
כאור ברובו וכמו שאמר רבא כאן להחיר שיריח לא כוי
הקערק עד שחלית כאור ברובו ובשחלית כאור ברובו
כותרו כשיריח ככ"נ לפנין נותר כיון שחלית כאור
ברובו אין בו עוד משום איסור נותר ודא דכריחות
מיירי נמי בשמשלכ בכן כאור אצל במיעוטו ופיגולו
פקע מיני' אפילו במיעוטו וכמו שאמר רבא כאן לקלוע
שיכא במזבח קולעו שלא יפסל בלינה כוי משמשלכ בו
אפי' במקלחו אצל לפנין נותר יש לומר אף באופן שלא
נפסל בלינה וכגון במשלכ בו אור במקלחו אחתי יחול
עליו איסור נותר וכייו לאחר שירד מעל המזבח דחא
דכמזבח קלעו שלא לפסול היינו רק כ"ז שכוה ע"ג
כמזבח אצל כשנעלו משם ככ"י דנפסל ונעשכ נותר אצל
במשלכ בו כאור ברובו אפילו כשנעלו מעל גבי המזבח
שוב לא יעשכ נותר לעולם.

ונמצא ג' חלוקים בדבר, (א) בלא משלכ בכן כאור עובר
לרבה אפילו בראשו של מזבח אף שמוחר
להקטירו ולרבה אינו עובר כלום אפי' בלא משלכ בכן
כאור בראשו של מזבח, (ב) במשלכ בכן כאור במקלחו
שוב לא נפסל בלינה בראשו של מזבח ואין בו איסור
נותר כ"ז שכוה על המזבח דמזבח קלעו שלא ליפסל וזכ
לדברי הכל היינו אפילו לרבה אצל כשנעלו אח"כ מעל
המזבח יעשכ נותר, (ג) כמשלכ כאור ברובו אין בו שום

איסור לעולם בין כשכוה על גבי מזבח או כשנעלו מעל
המזבח לעולם לא יעשכ עוד נותר כיון שמשלו כאור
ברובו כו"ל כנעשכ מלוחו ולא נפסל עוד ולא יבא לידי
נותר לעולם וכמו שאמרו כאן להחיר כשמשלו כאור
ברובו. ובמשלכ כאור בקרבן פסול נמי אין בו נותר.

אפי' משלח בהן אור וירדו לא יעלו

עוד י"ל לפי מה שכחז כה"ל בפ"ג מכ' פסכ"מ כ"ו
וז"ל ומיכו נ"ל חליבא דכ"ע אס ירדו כנך פסולים
אפי' דמשלכ בהם כאור לא יעלו וכו' אצל בדברים
שאם עלה ירד לא מכני משלכ בו כאור אלא חד דרגא
דכייו שאם עלה לא ירד אצל לא חרי דרגי שאם ירד
יעלה וכו' ע"ש וא"כ ככ"נ י"ל במשלכ בכן כאור
במיעוטו מועיל דלא ליפסל בלינה דוקא בקרבן כשר
אצל בקרבן פיגול לעשות חרי דרגות חדא דיפקע פיגולו
מיניח וצ' דיועיל ג"כ דלא ליפסל בלינה נמי ולא ליכוי
נותר אח"כ עליה חדא דרגא אמרינן וצ' דרגות לא
אמרינן ולכן בכריחות דמיירי במשלכ בו כאור במיעוטו
פקע פיגולו מיניח אמנם כוי עדיין נותר לאח"כ ועיין
בבבכות כצ"ח זבחים מ"ג ע"ב ארש"י ד"כ פקע ועוד
עיין במ"ל פ"ג מכל' פסכ"מ הע"ו ובראשון נראה.

עשה דחמיר דחי עשה דקל

ע"ן חוס' פסחים נ"ט ע"א אחי עשכ דפסח דחית ביח
כרת ור"י מחרץ דעשכ דחמיר דחי עשכ כקל,
ועיין חוס' זבחים ל"ג ע"ב ד"כ לפנין מלקוח איתמר,
דעשכ שיש בה כרת חמור ודחי לאו ועשכ, ומשמע
לכאורכ דפליגי אכאן ודו"ק ועיין גינת וורדים כלל ע'
ד"כ נמלינו למדין ודו"ק. ובגמ' יבמות כ' ע"ב מכי
חיתי ממילא ופסח שכן כרת ועיין יד מלאכי כללי
עשכ.

דף נ"ט ע"ב

**בשר שלא הוכשר לאכילה אם אסור להביאו לבית.
הפסול**

אמר ל"י רב שמן בר אבא לר"פ וכו' אמר ל"י רב אשי
לר"כ וכו' ודא כמה דלא מחקטרי אמורין כהנים
לא מלי אכלו בשר וכו' וכמה דכהנים לא אכלו בשר
בעלים לא מחקטרי ומשני כיון דלא אפשר וכו'. ולכאורכ
לפי כו"א דרב אשי גדולכ מזו כו"ל להקשות דכיון דלא
מחקטרי אמורין כהנים לא מלי אכלו כיאך יכולין
להקריב חטאת ומעלה ומלינו כה כיון דחטאת נאכלת
ליום ולילה א"כ נפסלת בלינה בעלות השחר ונמלא גרם

קדשים לבית הפסול ול"ע. אם לא שנאמר דלפי הכו"א ס"ל דכל שלא נקטרו האימורין וכבשר לא הוכשר לאכילה ליכא זיב דבשר איסור שלא להביא לבית הפסול ורק דבשר שכבר ראוי לאכילה יש בו איסור זה ול"ע.

לכשר שיפסל כלומר בשר הכעוה ומאי חולמא דבשר שלמים שנקריב חטאת ונבואחו לבית הפסול בשביל בשר שלמים שיאכלוהו בעלים וא"כ בלי קושיא דבעלים לא מתכפרי חקש הקרבה גופי' האיך מלי מקריב ולהביא

דף ס' ע"א

בדין המומר לערלות וביאור שימות הראשונים בזה, ובגדר פסול הערל בקרבן פסח ודין מקצת ערלה אי פסלה

אמנם אי קשיא לפענ"ד לפ"ד כר"ח כיון דכאי ערל דמומר לערלות הוא דכתיב אבל ערל שמוחו אחיו מחמת מילכ אוכל בקדשים א"כ למ"ל קרא הא האי בכלל בן נכר הוא.

מומר לערלות אי הוה מומר לכל התורה

עוד יש להקשות להרמ"א יו"ד סי' רס"ד ס"א שכתב דמומר לכל החורב או שהוא מומר לערלות דינו כעו"כ וכיון דלר"ח האי ערל דמומר לערלות עסקין א"כ הרי דינו כעו"כ וממילא פסול לפסח ולמ"ל קרא דערל הוא וברי הוא בכלל בן נכר. בן אמת דדברי הרמ"א כבר הקשתי עליהם מגמ' חולין דף ד' ע"ב ככל שוחטין ואפילו כותי ואפילו ערל ואפילו ישראל מומר ופריך האי ערל כיכי דמי חילימא מחו אחיו מחמת מילכ האי ישראל מעליא הוא אלא פשיטא מומר לערלות וקא סבר מומר לדבר א' לא בוכ מומר לכב"ח כולל מבואר דאפילו מומר לערלות לא הוי מומר לכב"ח כולל ועיין רש"י מומר לערלות מצטע במלכות זו ועיין בגרע"א שם ובאחרונים ומה שחי' כש"ך בענין זה וכנראה דאין בן דעת באחרונים ע"ש.

עוד יש לדייק דבסמוך דף ל"ו ע"א וז"ל ואילטרין למיכתב ערל ואילטרין למכתב בן נכר דאי כתב רחמנא ערל משום דמאוס אבל בן נכר לא מאוס אימא לא לריכא ואי אשמעינן בן נכר משום דאין לבו לשמים אבל ערל לבו לשמים אימא לא לריכא ע"ש. ומעשה בשלמא לרש"י שפי' ערל שמוחו אחיו מחמת מילכ שפיר קמחלק בין בן נכר דאין לבו לשמים לערל שלבו לשמים אבל לר"ח דכאי ערל הוא משומד א"כ ערל נמי אין לבו לשמים וקא"ת יש לדחוק דכוונתו דעכ"פ בשאר מלכות וכמ"ד מומר לדבר אחד לא הוי מומר לכב"ח ול"ע.

ערל שמוחו אחיו מחמת מילה אי מעכב בפסח

והנה כיראים מלכות קט"ו כתב הזכיר יולרנו שלא יאכל ערל חרומה ואפילו הוא כהן ואזכרתו ועונשו למדנו וכו' ר"ע אומר אינו לריך כרי הוא אומר איש

רש"י ד"כ לערלים ישראל שמוחו אחיו מחמת מילכ וכן פסולין מלאכול פסח דכתיב כל ערל לא יאכל בו ע"כ. וכן פי' בסמוך דף ל"ו ועוד בכמה מקומות וביצמות דף ע' ר"פ הערל פרש"י הערל כהן שמוחו אחיו מחמת מילכ וכתבו החוס' פי' הקונע' וכו' וכן נראה דלא דמי לערל שלא בזמנה דמיצטע לן בגמ' אי בוכ ערל (לקמן דף ע"א) דהתם כיוולא בו לא בוכ בר מילכ בשום מקום אבל אחר ח' אע"ג דא"א למול מפני הסכנה הוי ערל כיון שביגע בזמן וכו' ע"ש.

מי הוא הנקרא ערל שאמור בקדשים

ובת"י הקשה דא"כ אינו מלכות למולו פירוש למול את עצמו לפי שהוא חנוס וכו' כמו מילכ שלא בזמנה וקשה דבגמ' צפי ערל קטן מהו לסוכו שמן של חרומה ערלות שלא בזמנה מעכב או לא מעכב ואמאי לא פשיט ממחניחין דערל שלא בזמנה הוא לכן פרי"ח דערל ר"ל משומד לערלות ע"כ ובחוס' חגיגה דף ד' אבא דר"ע מרבה ערל כעמא הקשו אמאי אילטרין מיעוט לעיל גבי פסח חיפוק ליה מעמא ותי' דהתם ממעטינן ערל שמוחו אחיו מחמת מילכ דלאו כעמא הוא וכתב דזכ דוקא לפרש"י דמפרש בהם ערל שמוחו אחיו מחמת מילכ אבל לפר"ח דמחו אחיו מחמת מילכ הוי חנוס יש להקשות לר"ע דמרבה ערל כעמא אמאי אילטרין קרא לערל דפסח חיפוק ליה מעמא ותי' דמהם ידעינן לעמא ע"ש.

ובת"א חגיגה שם הקשה דא"כ הא דתנן (בגמ' זבחים דף י"ז) ערל פסול לעבודת מקרא דיחזקאל כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי לשרתני ולר"ע חיפוק ליה מעמא דתנן בהם דמחלל עבודה ובשלמא לפרש"י איכא למימר דכאי מיירי בערל שמוחו אחיו מחמת מילכ אבל לפר"ח קשה ע"ש אלא דבכא קושיא בלחמא כתבו כרשב"א וברמב"ן ובריעב"א יצמות כנ"ל דאכ"כ לר"ע לא לריך מקרא דיחזקאל וקרא דיחזקאל לא צפי אלא לר"א וכבר ליינן בזה בישרש יעקב דאישתמיטתיה להשאג"א במחכ"ח דברי הראשונים שם בזה ע"ש.

איש לרבות הערל ושמתהי שרבותיו חולקין יש מכן
אמר ערל שמתו אחיו מחמת מילכ כוי ערל ואסור
בפסח וכייו דחנן הערל וכל בעמאים לא יאכל בחרומה
דחרומה מפסח ילפינן ופסח בכהוא ערל חנן ובגמ'
אמרין דערל דחנן כהם לבו לשמים א"כ במתו אחיו
מחמת מילכ קאמר דאילו ערל במרד חין לבו לשמים
(וב"ב לעיל בעלמי כוונתי לראי' זו) וי"מ ערל במרד
קאמר וראי' דאמר כהם ערלות שלא בזמנה דכייו קודם
שמיני לא מעכב דכתיב כמול לכם כל זכר וכאי לאו בר
מילכ ואומר דערל שמתו אחיו מחמת מילכ לאו בר מילכ
כוא ורואה אני לשון ראשון וראי' לדבר בשבת ירושלמי
בפ' ר' אליעזר דמילכ שמואל אמר אחזתו חמכ נוחניס
לו ל' יום אוחן ל' יום מכו לסוכו שמן של חרומה מן
כדא הערל וכל בעמאין לא יאכלו בחרומה וכאי ערל
כוא רב אחי בשם ר' חננאל בר חייה אמר חין ערלכ
אלא מיום שמיני ולכלן וכל ז' ימים מותר לסוכו שמן של
חרומה מזכ למדנו שאין ללמד ערלות לאחר שמיני אפי' ש
שאינו במרד מערלות קודם ח' ע"ש.

גרא מדברי ברא"מ ז"ל דראיתו מירושלמי דמחלק בין
קודם ח' לאחר ח' דערלכ קודם ח' לא מקרי ערלכ
ולאחר ח' מקרי ערלכ וכן כביאו כחוס' נמי יבמות
כנ"ל וז"ל ובכדיא מחלק בירושלמי בין ערלות שלא
בזמנה ובין שכביע זמנו למול אלא שסכנה היא לו
ומיכו כחוס' כחצו וז"ל אלא שבזכ חולק על כש"ס שלנו
דכהם פשיטא ליה דערלות שלא בזמנה לא כויה ערלות
ואכיל בחרומה ובש"ס שלנו בעיה כוא ולא איפשיטא
ע"כ ולר"ח ז"ל דס"ל דמאחר דכירושלמי חולק אש"ס
דילן דפשיטא לכו דערלות שלא בזמנה לא כוי ערלות
ובש"ס דילן מיבעיה ליה א"כ ע"כ ס"ל נמי שלא לחלק
בין ערלות שלא בזמנה קודם ח' ובין ערלות שלא בזמנה
לאחר ח' וכגון שסכנה לו למול דבחדא מחתא נינהו. אלא
דלפ"ז גם ראיתו של היראים לפי' בראשון שהוא שיעת
רש"י אינה מוכרחת דברי ראיתו מכאי ירושלמי כוא
וכא כש"ס דילן חולק אירושלמי כנ"ל וממילא חין ראי'
מירושלמי נגד ר"ח.

א קיי"ל בירושלמי דיכי דהבבלי העלה בתיקו

איברא דנראה דדבר זה במחלוקת שנויה דראינו
מלאכי אלקים בעלי קרנים מנחמים בכלכ
בבעיה דלא איפשיטא בגמרין ואיפשיטא בירושלמי דעת
כרמז"ס לפמ"ש ככ"מ בו בפע"ו מכל' חרומות ובפ"ו
מכל' ממרים דלא שבקינן מאי דפשיטא ליה לירושלמי
משום מאי דמספקא לן בחלמודא דידן וכן כתב כר"ן
ספ"ק דקדושין וז"ל וג"ל דאפי' דלא מפשיט בגמ' דילן
ילפינן לכ מדגרסינן בירושלמי וכו' כילכך אפי' דבגמ'

דילן מספקא לן שבקי' ספיקין ונקטינן פשטייכו וכ"כ
כש"ך יו"ד ס' קמ"ב וכת"ח ובנמק"י פ' השואל דף
ק"ד ח' לדעת כר"י"ף וכרמז"ס ובראשון לליון דף ע"ז
סע"א וכת"ח פ"א מכל' ע"ז וכמגילת אסתר לחוין
קל"ד וכנכ"ג בס' דינא דחייא חלק ח' דף קכ"ט ע"ב
אבל ברא"ש ר"פ מי שמת ס' ג' כתב על פשיטותא
דירושלמי משמע דפליגא אגמ' דילן דסלקא בחיקו וכן
נראה מחוס' יבמות כנ"ל שכתבו דכירושלמי חולק
אש"ס דילן גם מדברי כרש"א ז"ל שכתב שם דבעיה
דרב חמא לא איפשיטא ושכ"כ ר"ח וכ"כ כרעב"א ז"ל
דבעי דר"ח לא איפשיטא משמע דס"ל דפשיטותא
דירושלמי לא מכריח ספיקא דילן וא"כ י"ל דר"ח נמי
בשיטתיכו אזיל.

דאנא כרמז"ס פ"א מכ"ח כתב אבל סכין אח כקטן
בשמן חרומה בחוך שבעה שכולד כל שבעה אינו
חשוב ערל ולכאורכ בגמ' יבמות כויה בעיה דלא
איפשיטא וע"כ דכרמז"ס לשיטתיה דכיון דאיפשיטא
בירושלמי פסק כן וכבר חמכ ביד מלאכי ס' ל"ד אכ"מ
שכתב בפ"א מכל' חרומות וז"ל אבל סכין אח כקטן
וכו' בר"פ הערל בעיה דאיפשיטא וחמכ דברי אדרב
בעיה דלא איפשיטא כוא ורבא דחויי קא מדחי ליה וכן
הקשכ בס' בני יעקב הככות על כרמז"ס דף רל"ב וע"ש
באריכות.

דאנא שיטת דרא"ש במל' תוך שמונה מדיני

דאנא במה שכתבו נלפענ"ד לישב שיטת ברא"ש שכתב
דאם מל בחוך שמונה ימים בדיעבד ילא ידי
מלוותו וחמכ כש"ך יו"ד ס' רס"ב ס"ק ב' ד"כ עבר
ומל כו' ומלו חוך ח' עליו ועיין שאג"א מה שכתבין
לחמכ בדבר אחאי מכני ע"ש ובאחרונים. ולכנ"ל
נלפענ"ד כך דנראה לחדש דלכירושלמי דס"ל דקודם ח'
חלוק מלאחר ח' וקודם ח' חין לו דין ערלכ א"כ פשוט
שאם מל בחוך שמונה לא קיים כמלכ כיון דליכא ערלכ
ליכא מילכ ומכ שחתך לא כוי אלא כמחתך בבשר
בעלמא וא"כ כשכביע יום שמונה כרי נעשכ בגדר חיוב
אלא שאין עוד ערלכ ולריך להעיק דם ברית אבל למ"ד
דגם קודם שמונה יש לו ערלכ וקטן אסור לסוך בשמן
של חרומה א"כ אם מל קודם יום כשמיני כרי סילק אח
הערלכ אלא שלא קיים מלוא וזיוס כשמיני ולכן ברא"ש
לשיטתיה דס"ל דש"ס דילן חולק ולא איפשיטא בעיה
דר"ח וא"כ קודם שמונה כו"ל עכ"פ ספק ערלכ וא"כ
אם מל קודם שמונה קיים כמלכ בדיעבד עכ"פ וא"ל
להעיק דם ברית דבספק דאורייתא אזלינן לחומרא וכיון
דכעפה דם ברית כוא חבלכ וכחובל חייב משום חובל
מדאורייתא לכן שפיר ס"ל דאם מל בחוך שמונה אינו

לר"ך לחזור ולכעוף ממנו דם בריח וברמזים ודעמיח
לשיעתייכו דפסקו כירושלמי לא מכני וכנן ודו"ק.

ישוב לרמב"ם בשחמו למולים

ובמ"ש נלפענ"ד לישב שיעת ברמזים שכתב צפ"צ
מכל' ק"פ כ"ו שחמו למולים וזרק כדם לשם
מולים וערלים פסול שחמו למולים שיחכפרו בו ערלים
פסול שכרי יש מחשבת ערלים בזריקה וכתב הראצ"ד
בכשגות א"א כל דלא ככלכתא דרב אשי דכח צהרא
קא פסיק מקצת ערלה לא פסלה ל"ש בשחיעה ל"ש
בזריקה ועיין כ"מ ולח"מ לשם. ולפענ"ד נראה צהקדם
קושיא אחת דרש"י פי' טעם פסול של ערלים הוא משום
דחינם ראוים לאכול מפסח וז"ל כאן בד"ה לערלים וכו'
וכס פסולים מלאכול פסח דכתיב כל ערל לא יאכל בו,
וביותר מבואר ברש"י בסמוך ס"א ע"כ ד"ה וערלה וז"ל
וערלה פוסלת מכחי טעמא נמי דראוי לאכילה בעינן
מבואר דפסול ערל הוא מטעם דראוי לאכילה בעינן
ומעשה יש להקשות הרי בלאוכליו ושלל לאוכליו קיי"ל
דכשר דמקצת אוכלין לא פסלה א"כ ערלה דכפסול
משום דחינו ראוי לאכול לא יבא חמור מלאוכליו וא"כ
כמו בלאוכליו ושלל לאוכליו כשר משום דמקצת אוכלין
לא פסלו ככ"ג בלמולים ולערלים לא חפסל משום דפסול
ערלות דכ"ל שלל לאוכליו שאינו ראוי לאכול וכל
לאוכליו ושלל לאוכליו גופי' כשר, ולי"ע לכאורכ.

ערלה דהי פסול עצמי או פסול באכילה

אמנם נראה להסביר הדברים דכדבר חלוי במחלוקת
ירושלמי ובבבלי כנ"ל דנלפענ"ד לחדש דלעת
כירושלמי דקודם ח' ימים מותר לסוך בשמן ולאחר ח'
ימים חסור א"כ נראה דכאסור חלוי בערלה כלומר
דפסול ערלה הוא פסול עצמי שכרי קודם שמונה נמי
כרי כ"י לו דלדול בשר הנקרא ערלה ואפי"כ לא כ"י
פסול מלאכול בחרומה ומלאכיל ולא פוסל אביו
מלהקריב פסח בקינור לא כ"י לו שום דין ערל ולאחר
שמונה מיד נעשה ערל ונפסל מלאכול בחרומה וא"כ זה
פסול עצמי כלומר שנחדש דין של ערלה שפוסלת לאכול
בחרומה אבל למ"ד דאין נפ"מ בין קודם שמונה ובין
לאחר שמונה י"ל דזה אינו ענין אלא של פסול אכילה
ולא פסול עצמי כלומר דכפסול אינו פסול בעלם אלא
עד שיחחוק ולא שנחדש פסול חדש לאחר שמונה, ואלא
עד שיחחוק בערלה ואפילו קודם שמונה נמי כמ"ש
ברא"ש דכעיקר שלא יכ"י לו דלדול בשר זה על בשרו
ועל גופו ושיחקנו בדבועה ודו"ק.

ומעתה י"ל דברמזים לשיעתייכו דפסק כירושלמי צפ"א
מכ"ח כנ"ל דערל חוץ שמונה אין לו דין ערל
א"כ ע"כ מיום כשמיני מחחיל לו ערל וכח פסול עצמי
ולא משום מלאכל ולכן ס"ל לשם מולים וערלים פסול ואל
חשיבני דברי מקצת ערלה כשר כיון דכל עיקר כל
דמקצת ערלה כשר כיונו רק להסבירים דאיסור ערלה
אינו אלא בשביל שאינו ראוי לאכילה ולא משום דערלה
פסול עצמי הוא וזה אינו לעצם כירושלמי כנ"ל ולכן
שפיר ס"ל דאפילו מקצת ערלה נמי פוסלו אבל הראצ"ד
ס"ל כרב אשי דאיסור ערלה מטעם דחינו ראוי לאכילה
הוא וא"כ ככ"ג מקצת ערלה לא פסלה ולכן כתב זה
דלא ככלכתא וכל אחד לשיעתייכו.

בתורה לר"ת מומר לערלות מה הוא

ברם מכ שנלפענ"ד בישוב שיעת ר"ח דלכאורכ יש
להקדים עוד קושיא חדא דבחוס' יבמות כנ"ל
פר"ח דמומר לערלות כיונו משומד לערלות וכן פרש"י
חולין דף ד' כנ"ל מצטע במלכ ז' חמס בחגיגה פר"ח
שדואג מחמת כלער וכן פי' ככ"מ פ"ד מכל' שחיעה
כל' י"ד ע"ש אבל מחו אחיו מחמת מילכ כוי אנוס
ולכאורכ יש נפ"מ גדול בין משומד לערלות ובין ערל
שדואג מחמת כלער דכחי לא כוי מצטע במלכ ולא
מומר להכעיס אלא הוא בעל פחדן ואינו רוצה או שאינו
יכול לסבול כלער שיכ"י לו בכהמלו ולכאורכ כני מילי
סחראי נינכו מכא דיבמות.

ועיין רמזים פ"כ"מ פ"י מסנכדרין כעיקר כ"ג חילוק
בין בעל תלכ או אינו מאמין ועיין גם רמזין
עכ"ח עכ"פ חרור אשר לא יקים את דברי החורכ
כזאת.

ג' מיני ערל הם

והנראה מזה דס"ל לר"ח דתלכ מיני ערל הם חדא
ערל שחמו אחיו מחמת מילכ וכשני ערל
שדואג מחמת כלער והשלישי משומד שצטע במלכ ז'
ולפ"ז אחי שפיר דערל דאחי הקישה דר"ע לרבות ערל
כעמא לערל משומד ואחי קרא דפסח וכל ערל לא יאכל
בו לערל כדואג מחמת לער וערל שחמו אחיו לית ליה
מיטעא ושפיר כו"ל ישראל גמור ומותר לאכול בפסח.
ושפיר מיושבת קושיא החוס' חגיגה וגם שאר בקושיות
שחקשו וגם כל דאמר בפסחים אבל ערל לבו לשמים
דמיירי בערל כדואג מחמת לער דלבו לשמים דכל לא
כוי משומד, ונדחית ראיית ברא"ס מזה ומיושבים נמי
דברי ברמ"א בזה ודו"ק.

ומיזשבת נמי קושיה בע"א מהא דגמ' זכחים דלמ"ל קרא למעט ערל מעבודת ח"ל מהא דר"ע ולכנ"ל אחי שפיר דמדרי"ע לא שמענו רק ערל משומד אבל ערל מחמתא לער לא שמענו. חלל דקלח קשח מגמ' חולין שחמרו שם כחי ערל ככ"ד חי שמחו אחיו מחמת מילכ כחי ישראל מעליה חלל במומר ולכאורכ אחי לא משני חלל בערל שדואג מחמתא לער ומשמע דלח חילקו צבחי ולי"ע. שוב בעיר אחד מחלמידי הכולל דישיבתינו בקדושה דביד אברהם על גליון יו"ד סי' ב' ס"ז מומר

לערלות פרש"י פ"ק דחולין מצטע במלכ ז' וכן משמע מחוס' והקשח דבס"כ כתב כמחצר מומר להכעיס אפילו לדבר אחד דינו ככוחי ואפשר דס"ל דמומר לערלות כיינו שאינו נימול מחמתא לער דכ"ל לחיובין ע"ש. הכה ס"ל להב"י ז"ל דכחי ערל בחולין כנ"ל מיירי דוקא בשלח מל מחמתא לער אמנם רש"י נראה לשיטתו דמפרש בכל מקום ערל שמחו אחיו מחמת מילכ ח"א לו לפרש מחמתא לער וכמ"ש לעיל.

דף ס"א ע"ב

בדין שחטו למולין שיתכפרו בו ערלים ושחטו לאוכליו לזרוק דמו שלו לאוכליו, וביאור פלוגתת הרמב"ם והראב"ד בדין מקצת ערלה אי פסלה

שחטו למולין על מנת שיתכפרו בו ערלים בזריקה רב חסדא אמר פסול רבב אמר כשר. ופרש"י שחטו להאכילו למולין מנויין אבל יתכפרו בו בזריקתו ערלים או מנויין או שאינן מנויין, ובסמוך חלל אמר רב אשי צבחי קרא קמפליגי פרש"י וכשיתכפרו בו ערלים דקאמר שאין מנויין עליו קאמר ומשום מחשבתא שלא למנוייו אבל במנויין עליו ושחטו למולים שכן נמי מנויין לזרוק דמו למנוייו ערלים שבהם לצדס דכויח כולל זריקה לערלים מנוייו דכ"ע פסול ובערלים שאינן מנויין ומשום מחשבתא שלא למנוייו פליגי וצבחי קרא דשלא למנוייו בזריקה מהכא נפיק. הכה צריש דבריו פי' שחטו למולין שיתכפרו בזריקתו ערלים בין מנויין ובין שאינן מנויין וצבחי דר"א החילוק דשחטו ע"מ לזרוק לערלים מנויין עליו לכ"ע פסול ובערלים שאינן מנויין ומשום מחשבתא שלא למנוייו פליגי רבב סבר דאין זה שינוי בעלים דכחי ערל לאו בר כפרה הוא ור"ח סבר דכ"ל ככלל שינוי בעלים.

ולכרמז"ס אפילו בזריקה ובאכילה נכפכו סברותיהם דלכרמז"ס אינו פוסל אפילו בשחיטה ולכחוס' פוסל.

פסול ערלים הוי פסול בגברא או באכילה

והראב"ה לפענ"ד דכחוס' ד"ה שחטו למולין כתבו דככ"נ פליגי בשחט לאוכליו ע"מ שיתכפרו שאינם אוכלין כגון חולל וזקן דפסל ציב רב חסדא כמו בערלים ואע"ג דקראי דמייחי בערל כחיצי דמחד קרא דלפי אכלו נפקי וכו' נראה שיטתם דערלים ואוכלין שוים בדיניהם דפסול ערל נמי משום שאינו ראוי לאכילה הוא וכמ"ש רש"י ע"כ ד"ה בערל פוסלת מכחי טעמא נמי דראוי לאכילה צעין, אמנם נראה דשיטת כרמז"ס דפסול ערלים אינו מטעם אוכלים חלל שהוא פסול בגברא וכמ"ש לרבב אליבא דרב אשי מה הוא דבר כפרה אף חזירו דבר כפרה לאפוקי כחי ערל דלאו בר כפרה וא"כ הפסול צעלם בגברא שאינו בר כפרה וכמ"ש לעיל ראיות דכרמז"ס ס"ל דפסול בערל פסול עמי הוא ולא פסול משום אוכלין ולפי' שפיר מובן החילוק בין כרמז"ס לכוס' דכחוס' דייקו דכ"ה דבשחט לאוכליו נמי פליגי דמחד קרא נפקי ולכרמז"ס לא שוי לכדדי.

וי"ל דכרמז"ס לשיטתיה דבגמ' פליגי רבב ורב חסדא ואמר רבב מנא אמינא לכ וכו' ודין הוא הואיל וערל פוסלת ועומאח פוסלת וכו' או כלך לדרך זו הואיל וערל פוסלת וזמן פוסל וכו' נראה למי דומה וכו' ח"ל זאת ורב חסדא אדרבב לאידך גיסא ח"ל וכל ערל וכו' עד ח"ל זאת שחיטה הוא דמקלח לא פסלה אבל ערל אפילו מקלח פסלה וכ"כ מאי חומריה דזריקה דלח מקצת פיגול חלל בזריקה, נראה דרבב ור"ח נחלקו למי לדמות כחי ערל לעמא או לזמן ורב

והרמב"ם פ"ב מהק"פ כ"ו כתב שחטו למולים וזרק כדס לשם מולים וערלים פסול שזריקה חמורכ שהוא עיקר הקרבן שחטו למולים שיתכפרו בו ערלים פסול שהרי יש מחשבתא ערלים בזריקה שחטו לאוכליו לזרוק דמו שלא לאוכליו הפסח כשר ואין אדם יולא בו ידי חובתו לפי שאין מחשבתא אוכלין בזריקה וכתב כלח"מ וזרק כדס לשם מולים וערלים וכו' צחוס' נראה דפליגי בהם אהך דכתב רבינו ז"ל דס"ל דדוקא כשחשצ בשחט שחיטה ע"מ להכפר בו ערלים פסול אבל שחטו בכשר אע"פ שאח"כ זרקו לשם ערלים כשר וכן פליגי במ"ש רבינו שחטו לאוכליו לזרוק דמו שלא לאוכליו דכתב רבינו דכשר ולדעתם פסול דכס משוים ערלים לשלח לאוכליו וכו' ע"ש ולי"ע צמח פליגי כחוס' וכרמז"ס דלדעת כחוס' לא פסול חלל בשחיטה

מנא חמינא לה וקשכ ח"כ איך קאמר רב אשי דלא פליגי דכא ולכן פסק כרב חסדא וכלישנא קמא אבל כראצ"ד וכתום' ס"ל דכאי ראי' בגמ' קמייתי לה ושפיר דחב רב אשי ראי' זו ומוקי לה בקרא דונרנא וא"כ שפיר פסקו כרב אשי דכא דתרחא וק"ל.

מקצת ערלה פוסלת דוקא בעיקר זריקה ולא במחשבת שחיטה

והנה כרמז"ס כתב שחטו למולים וזרק כדס לשם מולים וערלים פסול שזריקה חמורה שכוף עיקר הקרבן שחטו למולים שיתכפרו בו ערלים פסול שכרי ים מחשבת ערלים זריקה כהנא לראשונה ל"ז דמתחלה כתב בזרק כדס לשם מולים ולשם ערלים דכיינו מקלף ערלס נמי פוסלת ח"כ למח חזר ושנכ שחטו למולים שיתכפרו בו ערלים פסול דמשמע כולל ערלס ולא מקלף ערלס וז"ל דס"ל דוקא עיקר זריקה ממש הוא חמורה כיון שכוף עיקר הקרבן ולכן פוסל דכא מקלף ערלס אבל כשחטו למולים ע"מ שיתכפרו בו ערלים פסול רק ככולל ערלס אבל במקלף ערלס אינו פוסל דשחיטה לא חמורה הוא לפסול דמחשבת דמקלף ערלס אבל זריקה ממש פוסל אפילו מקלף ערלס וזכר לפעני"ד נכון דלשון כרמז"ס.

ולפ"ז י"ל דמח שסיים עוד שם שחטו לאוכליו לזרוק דמו שלא לאוכליו בפסח כשר וכו' לפי שאין מחשבת אוכלים זריקה י"ל נמי דדוקא כשחישב בשעת שחיטה הוא דס"ל דכשר משום דאין מחשבת אוכלין זריקה אבל זריקה ממש כגון שזרק דמו שלא לאוכליו ככ"י דפסול לדעת כרמז"ס דס"ל שזריקה חמורה שכוף עיקר הקרבן אלא דראיתי לככ"מ שם שכתב וז"ל מלאחי כתוב וכו' אם זרק דמו שלא לאוכליו כשר דאין דין מחשבת אוכלין אלא בשחיטה בלדע ע"ש וז"ע דלפום ריבועא כי אפשר לחלק וכנראה דגם לככ"מ לא כי' פשיטא ליה אלא שמלא כתוב כן וז"ע.

מחשבת מועיל בשחיטה, ושלל למנויו בזריקה

וראיתי בתום' רי"ד שכתבין כרצו דכא שמעתיא וכתב נמי דשחיטה הוא דמועיל מחשבת ונשעת בזריקה אמר אני זורק לשם ערלים לא פסול כלל דמחשבת שלא לאוכליו כגון חולל וזקן ערל ועמא לא פסול אלא בפסח ומדכתיב איש לפי אכלו תכוסו לא פסול אלא בשחיטה ומחשבת שלא למנויו דכוי שינוי בעלים פוסלת זריקה דלא גרע משאר זבחים ומש"כ לא חני במחני' כני מחשבות אלא בשחיטה ולא בלחח משאר עבודות כדס ובזכר מפרש מחלוקת רב ורב חסדא

חסדא מסיק מדרשא דזאת דריש מקלף ערלס משום חומרא דזריקה דקבע לפיגול וכו' מחשבת חוץ לזמנו וברמז"ס פסק כרב חסדא ודלא כרב אשי ח"כ ס"ל דערלס עשה מקלף ערלס ככל ערלס ח"כ שפיר פסק דערלס כוי פסול עלמי ואין זכ פסול משום אוכלין.

מקצת ערלה אי פסלה

והנה כרמז"ד כשגות הקשה לברמז"ס למח פסק כרב חסדא וכלישנא קמא כא רב אשי דכא דתרחא פסק מקלף ערלס לא פסול ל"ש דשחיטה ל"ש זריקה וככ"מ במלין בעד כרמז"ס ז"ל ותמכ על כראצ"ד וז"ל ויש לתמוך דכא לא אמר הכי (רב אשי) אלא בדרך דילמא וביאך כתב דרב אשי קא פסיק דמקלף ערלס לא פסול ורבינו משמע דלא שנקינן מאי דפשיטא ליה לסתם גמרא אליבא דרב חסדא משום מאי דמסקא לרב אשי ע"ש ולאחר נשיקות עפרות זכר לו לפעני"ד לודקין דברי כראצ"ד ולא זכר כשר עת כתבו דגם כתום' כאן ד"כ שחטו כתבו וז"ל ועוד דרב אשי מסיק דרצו לא פליג דכא אדרב חסדא כרי שכתבו לכדיא כדברי כראצ"ד גם כפי' ר"ח כאן כתב לכדיא וז"ל וזא רב אשי ודחב כאי תירולא לאמר וכו' וכ"כ בתום' רי"ד ע"ש, גם מח שטען דלא דחב רב אשי אלא בלשון דילמא כהנא דסופו מיכו קאמר אלא אמר רב אשי רב חסדא ורצו וכו' וכל מקום דכתיב אלא משמע דכדור ציב מכראשון ולכן תמיכה ככ"מ בזכר ל"ע.

הא דאמר רבה מנא אמינא ל"ה, מי אמרה

ומידיו לפמ"ש נראה גם בזכר דברמז"ס לשיעור דס"ל כרב חסדא וכלישנא קמא ולכן פסק ערלס ואפילו מקלף ערלס פסול וכפי' ר"ח כאן בד"כ ורב חסדא אדרב, אלא דכא גופא תקשה למח לא פסק כרב אשי וכי' י"ל לומר לפמ"ש דכאיך אמר רב אשי דרב חסדא ורצו דכאי קרא קמיפלגי וכלא רצו גופיח קאמר מנא חמינא לה כרי דרצו ורב חסדא ס"ל כלישנא קמא ודכא פליגי ולא בקרא דרב אשי וז"ל דמח דאמר בגמ' אמר רב חסדא חמינא כגמ' אמר לה כלומר דכגמ' מפרש פלוגתיכו דרצו ורב חסדא ורב אשי דחב כא ראי' מצרייתא זו ומוקי פלוגתיכו בקרא דונרנא לו אלא דשזב ראיתי בתום' רש"י על מס' פסחים שכתב קושיא זו וז"ל תימכ דכא רצו גופיח אייתי סיעתא מן כצרייתא וכניחו בל"ע ע"ש נראה דס"ל דכא דאמר רב חסדא חמינא לה רצו גופיח אמר.

ומעתה י"ל דברמז"ס מפרש כא דאמר רב חסדא חמינא לה כתום' רש"י דרצו גופיח אמר

ורב אשי וכחצ אבל פחרון כמורכ מוכיח דס"ל דאיכא מחשבת פרלכ בזריקה ואש"פ שלא חישב עליה חלל בשעת זריקה מדמפלוג בדברי רב ורב חסדא בין פרלים מנויין לפרלים שאינן מנויין ואמר דפרלים מנויין דכ"ע פסול וכי פליגי בפרלים שאינן מנויין ואם איחא כו"ל לפלוגי נמי דכי פליגי בפרלים שאינן מנויין וכגון דלא חשיב עליהו חלל בשעת זריקה ולא בשעת שחיטה מדלא חפלוג ככי מוכיח דסבר כמורכ דפרלים מנויים פסול מחשבת פרלכ חפילו בשעת זריקה ואש"פ דלא חישב בשחיטה כלל ע"כ.

הנה נראה דמפרש בדברי רש"י דס"ל כהרמב"ם ז"ל דפרלים חפילו חישב בשעת זריקה נמי פסול ועיין לעיל בדברי רש"י ד"כ בני חביב וד"כ ח"ל זאח דמשמע בפסוק ח' הואיל דפסול פרלות וכיינו שחיטה דכח חליל לפסודות ובסוף הפסוק שם ס"א ע"ב ד"כ ח"ל זאח פסודת שלימה בפעין בפרלות ולפולס ל"ש שחיטה ל"ש זריקה ויש לעיין בכ"ז כי אין כו"ג כעת.

מקצת ערלה אי פסלה

שם בגמ' חלל אחר רב אשי רב חסדא ורבב ככאי קרא קמיפלגי. ויש לחמוק שכרי לעיל קאמר אחר רבב מנא חמינא לה. וי"ל דלאו רבב הוא דקאמר לה חלל כש"ס הוא דקאמר לה חליבא דרבב וכמ"ס בסמוך ורב חסדא אדרבב לאידך גיסא כרי דכויא שקליא ועריא ובגמ' מיייתי חליבא דרבב. שוב מלאחי בחוס' כרשב"א שחקש כן וז"ל חימב וכו' רבב גופי' אייתי סייפתא מן כברייתא וכניחו בל"ע.

ולולי דמסחפינא כי' אפשר לישב בזכ מחלוקת הרמב"ם וכרשב"ד דהרמב"ם פ"ב מהק"פ כ"ו פסק כרב חסדא דמקלח פרלכ פסול וכרשב"ד חמכ עליו דכא רב אשי דכח בחרא קא פסיק מקלח פרלכ לא פסול ל"ש בשחיטה ל"ש בזריקה ע"ש ועיין כ"מ ולח"מ ובמחירי ולכנ"ל י"ל דכח פליגי דהרמב"ם ס"ל דרבב ע"מ כביא ראי' מברייתא ח"כ רב אשי דר"כ לחדש דר"ח ור"א פליגי בקרא דונר"כ לו דחוי' הוא שכרי רבב גופי' לא כח כוחיב ולכן לא פסק כרב אשי אבל כרשב"ד מפרש דכאי סייפתא לרבב בגמ' מיייתי לה ואחי רב אשי ודחי לה וממילא קיי"ל כרב אשי שכח בחרא וק"ל.

כל אי משמע רובו אי כולו

תוס' ד"כ דילמא כאי כל פרל חפילו כל דכח, אש"פ דפלוגתא דתנאי הוא וכו' עיין ע"ז ח"ה סי'

חקפ"צ סק"ג בישב קושיה בלבוש דחקנו לומר מלך על כל העולם כולו שכח כפל לשון כל העולם כולו וכח דדייקו בשכח"ג בחקון לשונם כיון דכל יש לומר רובו ולכן דייקו כולו לגמרי ולא רובו ואולי דוקא בר"כ הקפידו בזכ וכמ"ס המג"א לענין דיוק בזכרינו לחיים לומר כלמ"ד בשו"א ומיכו עיין בגין אריאל פ' קרח כי כל העדכ כלם קדושים ולא רובו ועיין כוריות ג' ע"ב בכח"ת קיי"ל רובו ככולו וכח כח"ב כל עדת שכח כלו ול"ע ובחורכ עוד כי כל שאור וכל דבש ובארכתי בזכ.

דף ס"ב ע"א

ער"ל דאי בעי מתקן נפשיה

דאי צעי מתקן נפשיה. הקשה לי אחד מחלמידי לשיטת רש"י דערל כיינו שמחו אחיו מחמת מילכ ח"כ מאי קאמר דאי צעי מתקן לנפשיה כח חסור לו למול משום סכנה ויפכ העיר, שוב מלאחי כן שחקש בס' ישרש יעקב ר"פ בערל ועיין בגכוח מהרש"ם על מס' פסחים כאן. ולפום ריבעא אמרתי לפמ"ס כרשב"א ובריעב"א וכ"כ הנוב"י דבשנחגדל וכבריא שוב חייב למול ח"כ שפיר אי צעי מתקן נפשו. איברא דיש לכאורכ לעיין באיך אחי שפיר כח כיון דבשנחגדל ולא מל שוב כו"ל בכלל מומר לפרלות לפי שיטות אלו וקלח אמרתי דאפשר כגון שמחככ למוכל שימולו וכאי אינו יכול למול עלמו ח"כ משכח לה ואכתי צידו הוא לתקן ואש"פ מומר לפרלות לא כוכ.

שנית כי' נראה לפמ"ס חוס' חולין דף ד' ע"ב ד"כ שמחו אחיו מחמת מילכ שנימולו כשכן גדולים ומחו ולדידכו ודאי קשכ באיך מחרץ דאי צעי מתקן נפשיה כח חסור משום סכנה ועיין לב ארי' שם מה שחקש וכביא מדברי הריעב"א, חמס ח' עוד וז"ל ח"י חפילו בשמיני וכגון שכליו בכן וראו שנבלע בכן דמן ע"כ נמלח לפי שיעתן חס לא הליו ולא ראו שנבלע בכן דמן לכאורכ כו"ל עכ"פ בכלל ספק פק"י ואם אינו רוצה למול יכול לומר דספק"י דוחה מילכ ואינו מל ומיכו כיכי דאיכא מלכ ודאי כגון בקרבת פסח יכול למול ולקיים במלכ וידח ודאי מלכ ספק פק"י, אבל אינו מחוייב לככניס עלמו בספק פק"י חלל אי צעי ואחי שפיר דאי צעי וכנ"ל.

ל"ת מדינת בשוא"ת או ל"ת דרבנן בקו"ע די עדיף

תוס' ד"כ כי לית ליכ, ואין להקשות אי מדרבנן באיך יתחייב פסח אחר כח קמיייתי חולין לעזרכ לא כיא כיון דלא יזרוק כדס אינו יולא, ונראה דמוטב

משננגנו ספר יוחסין תשש כחן של חכמים

שם בגמ' אמר רב מיום שנגנו ספר יוחסין תשש כחן של חכמים, ול"צ מכ שייכות לכה חכמים עם ספר יוחסין, ונראה לפמ"ש ז"ל (יבמות מ"ז ע"ב חוס' ד"כ קשים גרים) דאין כשכינכ שורכ חלל חמשפחות מיוחסות שבישראל ועיין קידושין ע' בחוס' ונדכ דף י"ג ועליכס אמרו סוד כ' ליראיו וכיון שנגנו ספר יוחסין ואין יודעין להתיחס על משפחותם תשש כחן מכן וזכ כוונת רש"י שנגנו מכס עממי תורכ שכיו צו דלכאורכ חינו מוזן כשנגנו ספר יוחסין אמאי לא כעתיקו לעלמן עממי כחורכ ואח"כ יגנוזו כספר יוחסין ולכנ"ל אחי שפיר שזאמת עם ספר יוחסין נגנו עממי תורכ ע"ד סוד כ' ליראיו למשפחות מיוחסות וכנ"ל. ועיין קידושין ס"ב ע"ב ודף ע"א ח"ר יוחנן כיכלל בידינו כוא וכו' ע"ש.

עוד י"ל זכא דלא כעתיקו לעלמן עממי כחורכ, דכרי ח"ר יוחנן מיום שנגנו ספר יוחסין תשש כחן של חכמים. פרש"י שנגנו מכן עממי תורכ שכיו צו ע"כ. ויש לדייק כיון שכיו כעמי תורכ אמאי לא כתבו לכן עממי תורכ שכיו צו כשנגנו כספר יוחסין חלא גנוזו כספר וכדברי תורכ ועממי כחורכ עם כיוחסין. וי"ל דכרי אמרו דלריך לומר כדבר זשס אמרו כמבואר במס' מגילכ וכיון דאלו כיו כוחצין כעעמים כיו לריכין לומר זשס אמרס ואח"כ לריכין לכחוצ כל כספר יוחסין וכא כרי נגנו ולכן לא כתבו כעעמים.

פסח שעברה שנתו וביאר דברי רש"י

רש"י ד"כ שעברכ שנתו שולד אשתקד קודס ראש חדש ניסן וכפרישו לשס פסח וכי מעא ראש חדש ניסן ועברכ שנתו חו לא חזי לפסח דכתיב זכר בן שוב וכו'. ויש לדייק מכ שכתב שולד קודס ראש חדש ניסן וכי מעא ראש חדש ניסן עברכ שנתו כול"ל סחס שעברכ שנתו דכיון שעברכ חו לא חזי לפסח וכו' ועוד למכ כתב שכפרישו אשתקד לשס פסח וכלל די כשכפרישו לאחר שעברכ שנתו לשס פסח וזאמת שכמאירי כתב סחס "עברכ שנתו כגון שולד אשתקד קודס ארבע עשר ועכשיו כפרישו לשס פסח שנתא שכפרישו למכ שאין ראוי לו שכרי חין פסח זא ביחר משכ סחמו לשלמים כוא עומד וכו' ע"ש.

וגר"א דרש"י בכיון דייק דבגמ' אמרו כפסח שעברכ שנתו ושחטו בזמנו וכו' כנכ אמר כפסח כלומר

לעבור אדאורייתא זשכ ואל תעשכ ואל יעבור אדרכנן זקוס ועשכ, ומכזאכ שגזרו זשזח אפילו זעשכ שיש צו כרת ליכא למילף דכחס גזירכ מיוחדת שכעמידו דזריכס אפילו זמקוס כרת, ודו"ק.

ומא דאך משלח קרבנותיו

תוס' ד"כ ערל ועוד קשכ לר"י עמא חין משלח קרבנות וכא זעי סמיככ ואפילו למ"ד זיאכ זמקלח לא שזכ זיאכ ל"ל אפשר דמעיל ידיכ וסמין דכא זפרק כל כפסולים (זכחים ל"ג) אמרין כל כסומך ראשו ורובו מכנים מ"ע כל כה זעינן וחי' כו' דמירי זעופות חי נמי זזכור ומעשר, ועיין רש"ש מכ שכקשכ. ולכאורכ כ' אפשר לישכ לפ"מ דקיי"ל כזכנס מאחוריו אפילו נכנס כלו חוץ מחטמו חינו חייב על זיאתו דדרך זיאכ אסרכ תורכ ועיין שזעופות י"ז ע"ב דכתיב וכזח חל כזית דרך זיאכ אסרכ תורכ ועיין חוס' שס ד"כ אפילו ואח"כ כ' אפשר שיכנס מאחוריו ויכנס כל גופו חוץ מחטמו ויכול לסמוך ולענין עומאכ לא שמיכ זיאכ ול"ע.

דף מ"ב ע"ב

וה"ב כותרכ וכו', משמע דעומאכ כותרכ זפסח לכ"ע ולא דחויכ.

הפסח שעברכ שנתכ, עיין גליון זכחים י"א, ועיין חוספחא פ"ד כאן.

לקמיה דר' יוחנן ח"ל כו' לא ללודים כו', עיין קידושין ע"א ע"ב זעירי כוכ קא מישחמיע מיניכ דר' יוחנן דזני זבל מיוחסים עפי ודו"ק.

מעם שלמדה ברורי' מג' מאות רבנותא

תלח מאכ שזעחת זיומא (דשוחא) מג' מאכ רבנותא. יש לדייק קלח מכ שלמדכ מחלח מאכ רבנותא ולא מחכס אחד, ואולי לפי מכ דקיי"ל שאין מלמדין תורכ עם נשים ואפילו זנתו אמרו כל כמלמד חת זחו תורכ כאילו מלמדכ חיפלות (סופכ כ"א ע"ב ועיין ש"ע יו"ד כל' ת"ח) חלא שאס זאח לשחול כלככ חלל חכס מורין לכ ולכן זכממכ ידעכ שכן כוא ככלככ שאסור ללמוד לנשים, כלככ מחכס לחכס ושחלכ שחלכ אחת וכלככ לכ וכן מכל חכס כלככ אחת עד שלמדכ שלס מאות כלכות משלס מאות רבנותא וק"ל.

שכיב בספר יוחסין מלוי וכיו מסתכלין בספרי יחוס כשנשאו כיב השכינה שורכ עליהם חזל משגזזו ספר יוחסין ונעשין ח"ח אפילו חינו מיוחסין ואין השכינה שורכ עליהם ומאז חשש כחן שרואים ח"ח ואין השכינה שורכ עליהם.

דף מ"ג ע"א

ביאור מתי היו התראות ספק

במתני' השועט את הפסח על החמץ עובר בל"ח וכו'. ובגמ' שם בפ"ג במאי קמפליגי וכו' חלל בכה"ס קמפליגי וכו' ופי' בקונטרס דמלקות ליחא חלל בכהראש ובחוס' שם ד"כ כה"ס כחצו מחוץ פ"כ משמע דלא כוי בהראש משום כיון דלא ידעינן לאו בהראש הוא ולא נכירא לר"י דמכ לנו חס ספק למחרת חלל שיבא ודאי למותר דלא נחב בהראש חלל לכבדחין בין שוגג למזיד ול' בקוני' נמי יש ליישב דכ"ק כיון דאין לא כוי ידעינן לאו בהראש היא שיכול המותר להכחישו ולומר שוגג בייחתי ע"כ וכעין זכ פירשו עוד בחוס' במס' שבועות ל"ז ע"א דר"כ כזיד דלא חשבו ספק כיון דלמותר אין ספק דבא בעדים זוממין אי כוי לריכס בהראש כוי מתרינן בכו אע"ג דמתריס בכה אין יודעים חס הם משקרים ועיין במכרש"א שם קושיא מוכריי בן לב שמא יש עדים אחרים ומכרש"ל שם. וכן כחצו בחוס' כחוצות ל"ג ע"א ועיין חוס' מכות ע"ו ע"כ דר"כ במאי קמפליגי.

כשאמר המותר אעפ"כ אם יכול להיות התר"ם

ודבר' החוס' ל"ז במה שפי' לשון בקוני' שיכול המותר להכחישו ולומר שוגג בייחתי לא ידענא במאי קמיירי דאי בשהתרו בו כדרך המתרינן ע"כ מיירי כשאמר אעפ"כ ובחיר עלמו למיחא או למלקות ועבר חוץ כדי דבור וכמו שאמרו בסנהדרין דף ח' ע"ב ע"ש ובחוס' שם ד"כ מניין ופי' רש"י שם ש"ל יודע אני שכן אני מוזכר ואמר אעפ"כ וכו' ועשה ובחיר עלמו למיחא וכן כחצו במצ"ס פי"ג מכל' סנהדרין וז"ל ולריך שיחיר עלמו למיחא ויאמר ע"מ כן אני עושה ואח"כ יכרג ולריך שיעבור חיקף להכרחא בחוץ כדי דבור ע"ש ובכ"מ שם. וכיון שכן ע"כ ככ"נ מיירי שהבהראש כיחא באופן כ"ל באעפ"כ וא"כ ודאי מזיד גמור הוא בשעת בהראש, ומעשה ח"ך יכול לומר אח"כ שוגג בייחתי הרי בשעת מעשה כודם לעדים דמזיד כי' ואיך שוב יכול להכחיש דבריו הראשונים עם העדים.

וראיתי בגליון כה"ס לרבינו הגרע"א שבועות ל"ז ע"ב שחקר לומר דאפשר דכוי כה"ס כגון שכו

שכח כשהוא פסח עזר שנתו וסובר רש"י שמיירי שפרישו אשחקד לשם פסח וא"כ ע"כ שולד כרצב קודם פסח שברי בקרבן לא כשר חלל מיום השמיני וכלאכ וכל שבעת ימים נקרא מחוסר זמן עיין במצ"ס פ"ג מכל' היסורי כמזבח כ"ח ועיין מל"מ שם דלא מכני בזה כלו ליה חדשיו ובספ"ד דערכין דף י"ח מבואר דנקדשים שנה שלימה צעינן דכחיצ בן שנתו א"כ ע"כ דפסח שערב שנתו לריך לכיוו לכל הפחות שבעת ימים קודם זמן שחיטת הפסח ולכן לייר רש"י כגון שולד אשחקד קודם ניסן לדייק דכופרש לשם פסח אשחקד ודלא כהמאירי ודו"ק.

בספר יוחסין הובאו דרשות בעניני יוחסין

רש"י ד"כ נגזו נשחכה, ול"ז. וגרסא דודאי מתחילה נגזו ספר יוחסין וכמ"ש חלל דאמרו במס' קידושין (פ"א ע"א) דפעם בשבוע כי' מוסרים לחלמידיהם סדר יוחסין ואכתי כיו יודעין עכ"פ בע"פ חמנס לאחר שנשחכה גם אז חשש כחן וכבן.

ובזה יש לבדן המשך כגמ' אמר מר זוטרא בין חלל לחלל עעינו ד' מאכ גמלי דרשא ופרש"י מחלל לחלל שני מקראות בן ופרשכ גדולה ביניכן ולחלל ששכ בניס וקא חשיב ואילו כבנים וסיפא דפרשחא וחלל בני חלל ומאי קמ"ל וגרסא דבאמת באיך כחצו עטמי חורב בספר יוחסין כנ"ל וכו' חורב שבע"פ חסור לכחצו חמנס נראה דכני דרשות דקאמרי מיירי דדרשות צעניני יוחסין ושפיר כיו כוחצין ולזה שלא חקשכ מני"ל עטמי חורב בספר יוחסין אחי אחימר ולמפרש שדרשו כל כך כרצב דרשות צעניני יוחסין.

ומה מאל מובנים דבריכה ז"ל מצוריה שלמדכ ספר יוחסין בשלש שנים ולכאורכ חסור לאשכ ללמוד חורב (פי' סופ"כ כ') וכו' דאמר דלמדכ חלל מאכ שמעחחא ל"ל דמיירי בכלכות שכנשים לריכות לכן, ולכנ"ל אחי שפיר דיוחסין יכולה ללמוד דאין בכלל באיסור ואדרבא גם הם לריכין לה.

ומירושב נמי מכ דאמר ליה ר"י לר' ישמעאל ניתנייך מר בג' ירחי שקל קלא ופתק ציב כו' דכ"כ כרצב דרשו בין חלל לחלל א"כ כ"ש בכל ספר יוחסין וא"א ללמוד בג' חדשים.

עוד כי' נראה לפמ"ד ז"ל קשים גרים לישראל כספחח (יבמות מ"ז ע"ב) ובחוס' שם ד"כ קשים דקשים גרים לישראל לפי שמחערצין בכה ואין השכינה שורכ חלל על משפחות המיוחסות שבישראל ע"ש ומעשה כ"ז

אמנם צמח שכתב בלח"מ שם דלח"מ למכ ל"י לר"י
עממא אחרינא לימא עממא משום כ"ס ומשמע
דס"ל דבאמת לבסוף דכרין וס"ל דאין כאן כ"ס כלל
לא זכיתי לבזין דכריו ז"ל דכא דכביא ר"י עממא
אחרינא שם משום דאמרי' בגמ' וכו' אפליגו צב חדא
זימנא ולכן אינו מן הדרך לפלוג בדבר חרי זימני וע"כ
דמשום עממא אחרינא כביאו ככא כחנא אמנס ודאי
אי לא פליגי צב כוי שפיר עממא משום דכוי כ"ס ולכן
גם למסקנא ככא כוי כ"ס רק שיש עממא אחרינא למכ
כביאו כאן ולאו כ"ס קמ"ל כאן ודו"ק ועיין מנחות ע"ח
ע"ב וכו' איפליגי צב ול"ע. ועיין מה שכתבתי בדברי
בלח"מ כללו (צסי' כ"ז ח"ב משו"ת משנה בלכות).

דיוצא לנו שעכ"פ החראצ במקום שאומר המותר
אעפ"כ חייב אף דכוי ספק למחרת כיון דכוי
ודאי למותר וכן נראה לכדיא מדברי הרמב"ם כ"ל
וכן כתב בנב"י מ"ח סי' ס"א שבמקום שקבל החראצ
לא חשבינן זה לספק כלל שמה ביטל בלבו שכרי קבל
החראצ וכן בגאון ז"ל בוסוף לכביא ראי' לדבריו
מדברי החוס' גיטין ל"ג ע"א דמעמידין כל דבר על
חזקתו כמו שכוה עכשיו ע"ש ועיין באו"ח ח"מ סי' ע"ג
ס"ק י' מתוך אימת המלקות יחחרת וח"ס יו"ד סי' ע'
ד"כ ישוב ומכר"ץ חיות גיטין ל"ד ומ"ל פט"ז מה'
סנכדרין ודו"ק בכל זה.

בקושית השו"ת א"ך לוקח ע"י לאו דלא תשחמ

וראיתי להגאון בעל שאג"א סי' ע"ז שהקשה אגמ'
כ"ל וז"ל וכשחא יש להקשות דמ"מ בין לר"י
ובין לר"ל אם החמץ עמו בעזרה לכ"ע לוקח עליו וכיכי
משכחת לה דלוקח על לאו זה דלא תשחמ על חמץ הא
מלי למימר דכבר ביטל את החמץ קודם זמן איסורו
וכמו שאין עובר על כל יראה לאחר שביטל כ"י אינו
עובר על לא תשחמ על חמץ לאחר ביטולו כיון דכאי
חמץ לאו דידי' הוא וכו' אינו חייב וכו' ע"ש. עוד הקשה
שם דאפילו למ"ד כ"ס שמה החראצ כל כי כאי גוונא
לאו החראצ הוא כלל דכיכי דמי כ"ס כיכי שהדבר
עומד להחזר לאחר זמן דעבד איסורא אלא שזשעת
החראצ ספיקא הוא כגון שזשעת שאוכל כבר זה היום
ועבר היום ולא אכלו נחצר דעבד איסורא ועבר על
שזשעתו אלא שזשעת החראצ כו"ל כ"ס וכו' אבל ככי
א"א להחזר לעולם אי עבר אחימרא דרחמנא או לא
דכא אפשר להחזר לעולם בכהירא קשחע שביטלו קודם
זמן איסור כל ככ"ג לכ"ע ודאי לאו החראצ הוא וא"כ
כיכי משכחת לה דלוקח על לאו זה דלא תשחמ על חמץ
וכו' עיי"ש.

העדים קרובים נשוחיבם בשעת החראצ וכו' חושב
שכ"ד לא יחייבו אותו בחראצ זה ואח"כ מחו
נשוחיבם וכו' קרובים ונחרחקו שכשרים להעיד עליו
א"י ככ"ג החראצ ספק כוי וכוונתו נראה דשעת
החראצ לריך המותר לידע שאפשר לחייבו בעדות זאת
ואי לאו לעולם כ"ס מקרי א"כ ככ"י כ"י אפשר להמליא
בכ"ג וכגון שידע שא"א לחייבו באותם עדים אמר
אעפ"כ ודו"ק וקל"ה כ"י אפשר לדייק מלשון רש"י
סנכדרין דף ס' ע"א שכתב דכ"ז שאלו בגלות אין
אימת צ"ד מועלת עליהם לדון דיני נפשות ע"ש ועיין
ע"ז ד' ע"ב חוס' ד"כ ש"מ. אמנס דהרנא כי חדא דלא
דמי לגמרי לדכחם ועוד מפני כבודו של הגאון ז"ל שפסע
שם ספיקתו לאידך גיסא מגמ' יבמות דף פ' ע"ש
ובחוס' ד"כ נעשה.

בדין התר"ם וקושית הלח"מ ע"י הרמב"ם

ובינותי בספרים וראיתי בלח"מ פ"א מה' ק"פ כ"כ
אמה שכתב הרמב"ם שם בשוחט את הפסח
בזמנו וכי' לו קזית חמץ ברשותו לוקח כתב וז"ל וא"ת
וכא פסק רבינו ז"ל צב' סנכדרין דכ"ס לא שמה
החראצ וצ"ד חמץ נשחט דף ס"ג משמע דכך כוי כ"ס
כדכתב רש"י ז"ל ובחוס' ז"ל דהמותר מי יודע אלא אם
ידע שיש חמץ לאחד מן החבור וי"ל דמעיקרא דכוי
סנכדרין דכ"ס כוי אמר ככי אבל לפי האמת דלא
פליגי צבא מיירי דידעין דהמותר ידע דכיינו שאמר
בפירוש אעפ"כ אני עושב דל"ת ככי חקשי ל"י בגמ'
לפי המסקנא למכ ל"י לר"י עממא אחרינא לימא עממא
משום כ"ס אלא ודאי איירי דהמותר ידע בודאי
כדכתבנא ובכ"י נמי איירי רבינו ז"ל כו' ע"ש.

ונראה סברתו ז"ל דמפרש בכוונת החוס' שכרי הם
חבורה כולה ובעדים החרו בשוחט ובזורק לפי
דעת החוס' שפי' ד"כ או דלא מחייב בעל החמץ רק
בשוחט או בזורק ולדעת הרמב"ם אף המקטיר את
האימורין דכס עשו מעשה אבל בני החבורה פעורין
דלא עשו מעשה וא"כ שפיר מלינו שיאמר אח"כ שוגג
בייתי כגון שהחמץ כ"י לאחד מבני החבורה ובעדים
החרו בשוחט וזורק א"כ אע"פ שאמר אעפ"כ מ"מ יכול
לעטון אח"כ שוגג בייתי דלא כ"י יודע שיש לזה ודאי
חמץ, וע"כ ל"ל כן דל"כ חקש סברת המקשה בגמ'
שמחלוקת ר"ל לומר דכ"ס קמפליגי ואי מיירי שכי' לו
החמץ וגם החרו לו בעלמא מאי כ"ס שייך כאן וכנ"ל
ודו"ק ובנ"ב מ"ח סי' ס"א פי' בדברי החוס' דכוי כ"ס
שמה כבר כלל ונחצער ואח"כ רואין שהוא עדיין צעין
ע"ש וקל"ה ל"ע דכי לא מיירי ג"כ שמונה בקופסא סגור
ומסוגר שבודאי אין לחוש שמה כבר נחצער וברור שהוא
עדיין צעין וי"ל.

גפנו ע"ג חבואחו של חבירו כו' ר"י ור"ש אומרים אין אדם מקדש דבר שאינו שלו ופי' כרע"צ משום דכתיב לא חזרע כרמך כלאים משמע כרמך ולא כרם אחר וכ"כ בר"ש שם נמלא גם איסור זריעת כלאים ליכא רק בכרם ושדכ שלו עיין ברמב"ם הל"כ פ"ג כע"ז וכ"כ במנ"ח מלכ רל"ח ולפ"ז קשה במחני' דאיירי בשביעית ולי"כ שלו וכאיך חייב משום זורע כלאים וחי' האחרונים לפי"מ דמבואר בש"ס דנדרים מ"ב ע"ב דגוף הקרקע איננו הפקר בשביעית רק הזרעין ועיין ר"ן ונמק"י בצ"מ פ' הובב ושפיר מקרי כרמך אף בשביעית ועיין שו"ת מוכרש"ם ח"א סי' קמ"ט ובקשה ז"ל דכאיך משכחא לך מלקוח בזורע כלאים דילמא הפקיר בשדכ ולא כו' שלו וליכא כלל וא"כ כו' הכר"ם וכאיך מחייב מלקוח וכן הקשה בס' חמדת ישראל קו"י נ"מ אות נ"ט ועיין שם מה שחי'.

ולפי מה שכתבתי לא קשה שכרי הכתראה ז"ל בחוק כדי דיבור להמנע דל"כ יכול לעטון שכחתי וא"כ ככ"ג מיירי שבעדים החרו בו בשעה זריעה שאסור לזרוע כלאים וקבל הכתראה באעפ"כ וכחיר ע"מ למלקוח ובחוק כדי דיבור זרע כלאים ובעדים עמדו שם משעה הכתראה עד לאחר הזריעה ולא שמעו ממנו שהפקיר וכדעת הר"ן שהפקיר לריך להוציא בשפחיו אפילו בינו לבין ע"מ ולא די מה שפקיר בלבו וככ"ג ודאי אינו יכול לעטון שהפקיר מקודם הזריעה ולא מקודם הכתראה דל"כ כי' לו לומר לעדים שכבר הפקיר בשדכ כיון שידע שיחייבוהו בעדים וכנ"ל וא"ל דסו"ס כו' הכר"ם כיון דעכ"פ בשעה הכתראה עדיין בספק קיימין דילמא יפקיר קודם שיזרע או לא יפקיר זה אינו כלום דל"כ לעולם נימא כ"ס דילמא לא יעבור על האיסור וספק יעשה וספק לא יעשה ואפי' נימא דלא דמי מ"מ חנן אחזקתו דכשתא מוקמינן לי' כמו שבבבאמי כבר בשם החוס' (גיטין ל"ג ע"א) לענין נזיר ונדרים וככ"ג כן הוא דכשתא קמן בחזקה שלו הוא כמו שבדוכ לעדים ולא חיישינן דילמא יפקיר בחוק כדי דיבור וק"ל.

וא"ל נמי דלכו"כ כ"ס דכרי בידו להפקיר עד אחר שישרשו הזרעים ואז ודאי דוחק לומר דעמדו בעדים עמו עד לאחר השרש וכו' שכתב השאג"א כעין זה בבבאמי דבריו לעיל ע"ש זה אינו דכא הזורע כלאים לוקח על הזריעה כדאיחא בגמ' ורמב"ם פ"א מכ' כלאים וז"ל הזורע שני מיני זרעים כאלה בארץ ישראל לוקח שנאמר שדך לא חזרע כלאים ואחד הזורע או המנכש או המחפכ וכו' ועיין רדב"ז שם ובכ"מ ובמ"ל ודו"ק בכ"ז.

ואני בעניי לא זכיתי להכין דבריו ז"ל דודאי חי כו"ל חמץ בעזרע ואלו מחרים בו ומקבל עליו הכתראה ודאי לאו כ"ס הוא ואין בידו לעטון שבעלו מקודם כיון שאנו מחרים בו שהוא חמלו ומקבל עליו שכן הוא חמץ שלו שוב לא מכימן לומר בעלתי מקודם זמן איסורו וכמו שבררתי לעיל בעזכ"י גם מה שכתב דכ"י לא כו' כ"ס כיון דלעולם חי אפשר להחזיר חי עבר או לא כיון דאפשר לו להחלל לעולם שבעלו מקודם לשיעורו ז"ל אזיל בזכ דמכני החללות כזכ חמס ל"ע שכרי ככה מיירי שבדוכ לעדים ואמר אעפ"כ א"כ איך יחזור ויאמר שכבר ציטל החמץ שהוא ביעוף דבריו לעדים וכי כל כמיני' הוא להכחיש ומכ החללות שייך כאן שבעלו קודם זמן איסורו כרי לאחר זמן איסור עדיין כדוכ דשלו הוא.

ואין לומר שעדיין יש לו החללות שבעלו לאחר הכתראה קודם השחיטה חזק שכרי השג"א כתב שיכול לעטון קודם זמן איסורו בעלו זמן השחיטה ודאי לאחר זמן איסורו הוא ובכ"ג שוב לא מכני ציטול כלום ודוקא ציטור צעי וכמו שאיחא בגמ' ופוסקים דביטול דלא מכני רק קודם זמן איסורו, בר מן דין לא מלי לעטון ככי שכרי בעדים עמדו שם משעה הכתראה עד לאחר השחיטה כיון שהשחיטה לריך להיות חיבף הכתראה בחוק כדי דבור ואלו בעלו בזמן כזכ בעדים כיו שומעין בעלו ועכ"פ לדעת הר"ן דס"ל דהפקיר דוקא צפי וממילא כיון שלא שמעו בעדים שהפקיר ודאי לא מלי עטון ככי ובפרט דאז לא מכני בהפקיר וכמו שכתבתי.

חן אמת שבגאון שם כתב לאמור דדוחק לומר דמשכחא לכ כגון דלא זזו בעדים מחמת ידו משעב שבה חמץ זה לרשותו עד שעה ששחט הפסח על החמץ לא כתב אלא לשיעור שבה לומר דלר"ש משכחא לכ כגון דלא זזו וכו' וזה ודאי דוחק לומר דדוקא ככ"ג קאי בכחוב חמס לפי מה שכתבתי ודאי אינו דוחק דלעולם בעדים שם הם ואדרבא עוד ראוי לדברינו דעכ"פ גם בגאון ז"ל מודכ דאי כו' שם בעדים ולא זזו ממנו לעולם דחייב רק דדוחק לי' לאוקמי בכ"י ולדידי לא צעי לי' דכיון שקבל עליו הכתראה וחזקתו דשלו הוא ושוב כו' בעדים אחר עד לאחר המנעש לעולם ולא מלי לעטון ציטל וכנ"ל. ול"ע גם מה שכתב דכ"ג לא כו' כ"ס לפעני"ד ודאי כו' כ"ס כמו שהסברתי בענין לעיל בעזכ"י.

בהא דמחייב מלקות אב"אם אף דהוי בהדרג'ם

ותב"ט עיני צליונים לחורב כלל ג' שהקשה לפ"מ דמבואר במשנה כלאים פ"ז מ"ד במסכת אה

כלאים תלוי במחשבתו רק בשלא זרע בידים

האמנם מה דעדיין לא ניחא לי דבמס' כלאים פ"כ מ"ו כרואה ירק ואומר לכשאגיע חלקטנו אפילו כוסיף מאתים מותר ע"ש. וחזינן מכא דאיסור כלאים תלוי במחשבת האדם, וכן מלינו ענין זה בחוס' יבמות פ"ג ע"ב דר"כ אין אדם אוסר דבר שאינו שלו וז"ל ומ"ש מנותן נבלה או חלב בחבשיל של חברו שנאסרו ותי' ואור"י דדבר התלוי במחשבת האדם הכי וכו' ואיסור כלאים נמי תלוי במחשבת האדם כדאמר במס' כלאים פ"כ מ"ו גבי כרואה ירק כשאגיע חלקטנו וכו' ע"ש וכיון שכן שכלאים תלוי במחשבת שפיר קשה דכוי הכתוב שפיר יכול לעטון שלא יתחב מחשבתו כן כיון שדבר תלוי במחשבתו.

אלא נראה דגם כאן לא חזרו כח דמכ שאמרו דכל תלוי במחשבתו לא אמרו כן רק כיכי שלא זרע לדעתו הכלאים רק רואה כלאים שכבר נזרעו כגון רואה ירק במתני' דאז ודאי תלוי במחשבתו ואם חשב לכולי' אינו עובר אף שכוסף מאתים כיון דמחשבתו לכולי' משא"כ כשזרע כלאים בידים אי אפשר לו לומר שיפטר דכרי מחשבתו ניכרת מחוץ מעשיו ואז אין לו לומר שלא כי' מחשבתו לכך ואין אין מאמינן לי' בזכ כיון שמעשיו מוכיחין כיפך זה וכן חלקו בחוס' לכדי' דב"ב דף ג' ע"ב דר"כ נחישא ועסק כל שעה לגדור וז"ל אע"פ שכוסף מאתים מותר וכו' וכעצם יש לפרש משום דכתיב (דברים כ"ב) לא חזרע כרמך כלאים דומיא דזריעך דניחא לי' ע"כ וכוונתן דודאי כיון שזרע ניחא לי' בזכ ולא דמי כיכי דמלא ירק דדוקא במחשבת תלוי ופשוט ועיין מנחות ג' ע"ב מחשבתו ניכרת מחוץ מעשיו ודוק, ועיין שו"ת משגי"ח ס"י קפ"ו.

דף ס"ג ע"ב

בתמידת הגרע"א בחמץ שאין עמו בעזרה

ר' יוחנן אמר אע"פ שאין עמו בעזרה. בגלכש"ס להגרע"א ליי' לעיין ר"ש פ"א מ"ח דכלים ולע"ג עכ"ל וכוונתו דהתם כתב כר"ש אכא דאמרו במשנה לפנים מן החומה מקודש מהם שאוכלים שם קדשים קלים ומעשר שני ופי' כר"ש וז"ל ועוד מקודש לכמה דברים דלא חנו בתם כגון לענין שוחט את החודש וכו' ולענין שוחט על חמץ לר' יוחנן דאמר בפרק החודש ובפרק תמיד נשחט דף ס"ג חוץ לחומה בית פאגי וכו' נראה דס"ל דמי שיש לו חמץ חוץ מחומה ירושלים אינו עובר ובמכלתין מבואר מכא דאמרי לריכא דאיסורי כיכי דאיתא איתא וכו' תמוך רבתי.

אלא דבפי' כר"ש שם נמי פי' כפי' כר"ש בפשיטות אלא דלענין שוחט את החודש ולחמך חוץ לחומה כתב דאפשר דכינו בכלל אכילת קק"ל. גם בחו"ע מס' כלים כנ"ל הביא דברי כר"ש כפשוטו וכר"ש שם דר"כ בחו"ע כתב וז"ל ועוד כגון וכו' ולחמך וכו' ולענין שזכ נכלל בזה דקק"ל נאכלים לפניו מן החומה וכו' ומש"כ ולענין שוחט על חמץ לריו"ח דאמר כו' חוץ לחומה בית פאגי תמוך דלריו"ח פשוט דחייב אפילו כי' חוץ לירושלים וכנה כתי' דחודש ולחמך נכלל בזה דק"ק כיון שזכ למש"כ כר"ש כן לכדי' ואיכו קושיתו שחמך אחו"ע כח תמיכה בגרע"א אר"ש כנ"ל.

ומה שנראה בס"ד חזק לפמ"ש בספרי משנה כלכות ח"ב ס' כ"ו דקיי"ל מע"ש ממון בעלים הוא בירושלים וחוץ מירושלים כוכ ממון גבול וא"כ אם כי' עמו בירושלים חמץ מע"ש עובר עליו ומחוץ לירושלים אינו עובר ושפיר נפ"מ החומה לענין לא תשחט על חמץ.

בל יראה אי עובר באיסור

שנית כי' נראה לפ"מ שכתבו האחרונים דאיסורי הנאה אינו עובר אבל יראה, עיין תשו' שאג"א ס' ל"ו וכו' רש"י כאן ד"כ לחמי חודש כתב דמשכוקדשו קדושה פה קדשו קדושה דמים ליאסר באכילת ובנאה ושחיעת הכזה מקדשתן לגופן ומעט אס' כיו לחמי חודש חוץ לחומה בשעת שחיעת הכ"פ אינו עובר עליו כיון דהם אסכ"ג ולא קרינא זיב לך אבל אם כיו לפניו מן החומה כיו כשרים ורחו"ס לאכילת וכו' עובר עליו בשחיעת הפסח נמלא דבאמת תלוי בחומה אי עובר על שחיעת הפסח ודוק כי קלרתי ועיין בספרי כנ"ל.

מה נקרא חוץ לחומה בית פאגי

ומה שנראה עוד בס"ד דכנה רש"י במנחות דף ע"ח ע"ב פי' חוץ לחומה בית פאגי כינו חוץ לחומה כר הביית (ועיין רש"י כתי' שם) ודלא כמ"ש כאן בפסחים ועיין חוס' סנהדרין י"ד וגם רש"י ד"מ ובגלכש"ס ד"מ ליי' סחירי' בדברי רש"י ועיין פכ"מ להרמב"ם מנחות כנ"ל פי' נמי דחוץ לחומה כר הביית וכן משמע מפ"א דסנהדרין גבי זקן ממרא ולפ"ז ל"ל דיש חילוק בין כר הביית דקדוש לר"י וירושלים דאינו קדוש משום דר"י ס"ל דלא בעינן על בסמוך ממש כינו בעזרה אבל בעי' בזה הביית עכ"פ אבל כל שהוא רחוק יותר מחומה כר הביית אינו קדוש אפילו לרבי יוחנן.

דף ס"ד ע"א

אב"י אמר ננעלו חנן וכו' וסמכין חניסא. עיין שבת
נ"ג ע"ב אב"י אמר כמכ גרוע כאי גברא דנעשכ
לו נס וי"ל בין ליבור ליחיד וק"ל ונח' בארכחי לכמכ
אנפי.

יותר ממאה מיליאן הקריבו ק"פ לבר קמרא

שלא נמנו עליו יותר מעשרה. עיין חר"י ב"ע פ' בא
עכ"פ ואם ימנע כבית מכיות משכ ואין זעירין
חינאי ביחא ממנין עשרה כמיסח למיכל אימרא. משמע
דכחיוצ לככ"פ לשחוט כפסח לא פחות מעשרה ובגמ'
איפליגו אי פסח נשחט על היחיד וקיי"ל דנשחט וי"ל
דעשרה שאמרו היינו לבחילא ולא לפיכובא ול"ע.

ודע דמדרש איכא רבתי פ' א' כ"ב כבית מבקש את
לידע כמכ אוכלסין היו בירושלים מן ככניא את
ידע וכו' פעם ביקש אגריפס המלך לידע כמכ מנין
אוכלסין אמר להם לכהנים כפרישו כוליא אחת מכל
פסח ופסח כפרישו לו שש מאות אלף זוגות של כוליות
כפלים כיוצאי מלרים ואין לך כל פסח ופסח שלא היו
עליו מנויין יותר מעשרה. חני ר' חייא אפילו ארבעים
ואפילו חמשים. בר קפרא אמר אפילו מאה חוץ ממי
שכ"י עמא או בדרך רחוקה. פעם אחת נכנסו לכה כבית
ולא היב מחזיקן וכיכ שם זקן אחד רמסוכו ואותו
כפסח היו קורין פסח מעוכן על שמעכו את הזקן ע"ש.
ול"ע שלא ליינו במליינים על המדרש הזכ שלפי דעת בר
קפרא היו קרוב למאה מיליאן אנשים שם שאפילו ניקח
כממולע אחתי כששים מיליאן אנשים היו שם וכוא
פלא.

ברוב עם הדרת מלך מה הוא

שם בגמ' בא קמ"ל ברוב עם כדרת מלך. מבואר
דבדרי אופני איכא מלוא רוב עם. אחד
שיעמדו קכל רב בשעת עשיית המלוא. ואחד מבדך
וכולס שומעים. ואחד שיכיו רבים עוסקים בקיום
המלוא. כגון אחד שוחט ואחד מקבל דם ואחד מזכ ואחד
מקטיר וכו' ולאו דוקא בעשיית המלוא ממש אלא ככ"י
בכושעת המלוא נוחנו לחצירו וחצירו לחצירו. ומכאן
סמוכין למנהג בעולם כשמביאין חינוק למול משיעין
אוחו מיד ליד וקורין מכובד למלוא עד שמביאין אותו
לכסא של אליכו וסנדק וכמוכל שכוה בבחינת קרבן
וככן במקריב.

אלא קל"ע מגמ' פירובין ל"ז ע"ב כמולא חפילין
מכניסין זוג זוג וכו' וכן בנו שכחבו דקשיא ליכ

ובקין אורח מנחות כנ"ל כקשקש לפי פרש"י שם דלר"י
חוץ לכה כבית פסול גבי חודש א"כ מאי פריך
בגמ' וכה פליגי בכה חדא זימנא בשוחט על חמץ כה לא
דמיין אכדדי דבחודש חוץ לכה כבית מודכ ר"י דפסול
ואלו גבי חוץ לחומה לא אשכחן דחוץ לחומה כה כבית
יעטר דכל כיכא דאיתא באיסורא קאי. וי"ל לחקור אי
גבי חוץ אי בעינן שיכ"י כחמץ לשוחט או לזרק או לאחד
מבני חבורה דוקא בירושלים כמו לחמי חודש או אפשר
דוקא בחודש דמיפסל כיוצא חוץ לירושלים כוא דלא
קודש אבל בחוץ אפילו יש לאלו חמץ חוץ לירושלים נמי
עובר או לא וכעטם דחוץ לירושלים לא מקרי ברשותו
וכא דמיבעיא בפסחים באחד בסוף העולם היינו כיכא
דכחמץ כוא בעזרה או בירושלים כמו שפרש"י שם ע"ש
ופלא שלא כרגיש כלל בדברי כר"ש וכר"ש וכחוי"ע
כנ"ל.

ומיחו לדין י"ל לפ"ז דאככ"י דיכ"י בדבר חלוי צפי'
חוץ לחומה בית פאגי דלפי' חוץ לחומה בית פאגי
היינו חוץ לירושלים א"כ אפילו יש לו חמץ בכל העולם
עובר אבל אם כפי' חוץ לחומה כה כבית א"כ דוקא
בירושלים עובר וכחקירת בקרן אורח. ובזה יובנו דברי
הירושלמי פ"ב דפסחים כ"ד וז"ל ר' יוחנן אומר לשוחט
אע"פ שאינו מבני חבורה לאחד מבני חבורה אע"פ
שאינו שוחט ר' יוחנן אומר אפי' נחון עמו בירושלים
רש"ל אמר עד שיכא נחון עמו בעזרה דין כדעתיכ
ודין כדעתיכ ועיין שו"ת רע"ק סי' קע"ו מכ שדחק
חמס לכנ"ל אחי דברי הירושלמי כפשוטן דדוקא
בירושלים כוא דעובר (אלא דקל"ע מירושלמי יומא
כוצא בקרן אורח כנ"ל ודו"ק) ולפי"ז ל"ל דכר"ש
וכר"ש ופרש"י חוץ לחומה כה כבית ולכן ס"ל דוקא
ירושלים ועיין מלאכת שלמה על המשניות שגראכ כן
לכדיא ואחי שפיר פי' כר"ש דס"ל דוקא ירושלים
ודו"ק.

יש לו חמץ במקום היתר והוא במקום איסור

שם בגמ' בסוף העולם יש לעיין באחד מבני חבורה
שיש לו חמץ בסוף העולם ושם עדיין לא
כגיע זמן איסור חמץ כגון מי שעלכ לרגל מארכ"ב ויש
לו חמץ בארכ"ב וכוא בירושלים ונחלקו בזה באחרונים
ז"ל ולפענ"ד נראה דאזלינן בחר גברא איפכ כוא. ועיין
משנ"כ ח"ו סי' ל"ג ל"ד. ודע דאפשר שיכיה אחד מבני
חבורה בשעת שחיטת במקום שחמץ לא נאסר ויעשכ
שליח לשחוט עבדו פסח וכו' ביום יבא ע"י מעוט ליו"ע
כידוע כעת שכוה דבר אפשרי ומליאותי ומדויק לשון
חז"ל אפילו לאחד בסוף העולם.

ובירושלמי כאן (כ"ז) ח"ר חזין, מכ אם דבר שמתו
לכן, היא כיח נקראת כח עללים כלומר
שכרי בע"כ לריק להיות שלש כחות ובלי זה ח"א לעשות
הפסח דגזרת הכחוצ הוא דששלש כחות נשחט או מכח
דמספקא לן קבל ועדכ וישראל אי צבת אחת או זכ אחר
זכ נקראת כח עללים מפני שהוא מחפלת במלכות על אחת
כח וכח וכו', ע"ש.

מגן אי דיי אסור מדיח

שם בגמ' כחולצ וכמחצן וכמגנן, עיין רש"י כאן חולצ
משום מפרק, מגנן משום צונח, מחצן משום
צורר, משמע דכולכו דאורייתא ניכח, ועיין ריב"ז
עירובין ל"ד דס"ל דמגנן אינו אסור אלא מדרבנן ועיין
פנ"י ב"ל י"ב מגנן ליומא וצו"ח ע"ח סי' ו'
באריכות, ועיין רמב"ם פ"ז מה' שבת כ"ו ובמג"א ח"ח
סי' ש"ע סק"ח, ועיין משנ"כ ח"ד סי' מ"ח.

אין שבות במקדש לא לכל דבר אמרו

שם בגמ' שבות לריכב כחירו שבות שאינך לריכב לא
כחירו, מבואר דמקדש נמי לא כחירו כל
השבותים אלא כלריכב ועיין לקמן דף ס"ו ע"ב ודבר
שבות עומד לפניו לעוקרו כללית יד וכו' ע"ש ודו"ק
ועיין שלכי עירובין (דף ק"ג) וברש"י וחו"ס' שם ובחז"ל
שם. ועיין מהרש"א שבת מ"ב ע"א דכא דאין שבות
במקדש דוקא באיסורי שבת אמרו כן אבל בשאר
איסורים אין לחלק, ועיין ח"ס ח"ח סי' מ"ג, ובכת"ס
ח"ח סי' קע"ו, ובחו"ס' לעיל כ"ו ע"א ד"כ ותיסביר
ול"ע.

דף ס"ח ע"ב

שבח לכהנים שילכו עד ארכבותיהם בדם

אמרו לו שבת הוא לבני אהרן שילכו עד ארכבותיהם
בדם וכא קא חייז לח הוא ואינו חולץ. ונראה
דקאמר שבת הוא לכהנים ולא שבת הוא לביכ"מ
דבאמת השבת הוא לכהנים לפמ"ש לעיל (דף נ"ד)
בישכר איש כפר צרקאי שמכדד את עלמו ומחלל קדשי
שמים דכוכ כריך ידיה צעיראי ועבד עבדוק ושקיל
למיטרפסיס צכאי עלמא שפסקו לשני ידיו עבדו אותו
כחטא ולפ"ז בגמ' דבאמת אינו מן בנימוס לכלך בדם
מ"מ דוקא לרשות אבל למלכות היו ככהנים דיקא נכנסים

ידא, פי' עלטול ולד מיד ליד קשק ליה ח"כ אחאי לא
חוששין לזה ואולי משום דאמרינן ככ"ג שומר מלכות לא
ידע דבר רע ול"ע.

עוד יש להעיר מכא דאמרו (במס' סוטה י"ג) כל
המתחיל במלכות ואינו גומר וכו' ואין המלכות
נקראת אלא על מי שגומר ולמדוכ ממשה ועוד כמה
פנינים וככ"ג ברי חין אחד מהם גומר, ויש לחלוק בין
יחיד בעושה מלכות לרבים שלכתחילה לשם זה נכנסו
ועיין בפ"ן זכ בחקיעת שופר שאחד חוקע חקיעות
דמיושז וכשני צשמ"ע דלחש וכשלישי צעל בצרכות
צעמידה ולא אמרינן המתחיל במלכות וכו' כיון דכן
החנו מתחלה, ועיין שבת קל"ג ע"ב חומן אומר אנה
עבדנא פלגא דמלכות וכו' ודו"ק.

דף ס"ח ע"א

נולדה לו בת אי יברך דיין האמת

בל"א זכרים ובל"א נקבות, עיין פי' בחפלות וכצרכות
לרבינו יבדכ צ"י יקר (רבו של הרמב"ן) ח"ב דף
נ' ע"ב ונראה שם נולד לו בן לריק לצרך שחיינו שחש
הוא לו ושמח בו ועל הנקצב לא יצרך דיין האמת,
ואע"פ שכתוב צאגד (תנחומא ישן חיי שר"ג) שלש
דברים אין אדם רואה שילא לו עשז בקמח ונקצב
צבנים, וחומן ציינו, ואם החמין יינו ודאי מצרך דיין
האמת, אבל אם צא עשז בקמח לא נכפכו הכעים
לעצבים ולא כבן לנקצב וכו', ואע"פ שעל שמועות רעות
אומר דיין האמת אינו מצרך על שלא היו שמועות טובות
ולא על השמועה ממך וכו' ע"ש. ומשמע עוד דאפילו
אללו הוא טובה ורואה צנקצב מ"מ אין מצרך שחיינו
כיון דבעלם לרוב העולם אינו טובה.

וכבר כתבתי דכ"ע דכלי קטנות ששאלו אותו למח אין
מצרכין שחיינו אחת החופה שקונח אשכ חדש
וכתב ז"ל עד שעתה שאלני למח לא מצרך שחיינו
שאלני אם יצרך דיין האמת ונראה דכא ע"פ כונן זו.
דכיון דאין מצרכין על כולדת כבת שחיינו ח"כ צשעת
נישואין נמי אין מצרך שחיינו וכנ"ל וכבן כי קלרתי.

ודע דכחאירי קידושין (פ"ב) פי' צדרך רמז או לו למי
צבניו נקבות כלומר שצבנים שצריכים להיות
משפיעים אינם רק כנקבות שם מקבלים ולא משפיעים
ודבר זה מורגל צפי העולם וכדבר מפורש כחאירי שם.

עד ארכבוהיכם בדם לברואה שבמלוא חציבוא עליכם ומכלכים בדם עד ארכבוהיכם לקיים במלוא וזכ שאמר שבה הוא לכבנים וכו'.

דם לא אינו חוצץ

שם בגמ' דם לא אינו חוצץ, וברמב"ם בפ"ב מכל' מקוואות כ"ב כתב בדבש וכדיו וכחלב וכדם ושרף כחוח וכו' יבשין חוללין לחין חין חוללין ושאר כל השרפין בין לחין בין יבשין חוללין ודם שנסרך בבשר אפילו לא חולץ וכעור סי' קל"ח כתב בדיו וכחלב וכדבש וכו' יבשין חוללין ולחין חין חוללין ולכאורכ נראה דשרף שאר האילנות אפילו יבשין חין חוללין וברמב"ם כתב דאפילו לחין חוללין וכתב כב"י וז"ל וכ"כ רבינו ירוחם וכ"כ הסמ"ג סי' רמ"ח כל השרפים בין יבשים בין לחים חוללין מפני שכן לכלוך פי' ודרך בני"א להקפיד עליהם וכ"כ בדם שנסרך בבשר שאפילו לא חולץ מטעם זה וכ"כ רבינו משה אהרן מפ' כל הפסולים (ל"ב ע"א) אומר שבה הוא לבני אהרן שיכלו עד ארכבוהיכם בדם וכהו כוי חליט לא הוא ולא כוי חליט לאמה אף בבשר לא אינו חוצץ עכ"ל.

דם לא ומקפיד עליו חוצץ

ולאלי דמסחפינהו כ"י נלפענ"ד דכב"י כביא שם עוד וז"ל כתב במרדכי בשבועות וז"ל כתב ברא"ם ה' דחנן בדם וכדיו וכחלב יבשים חוללין לחים חין חוללין כקפיד הוא שכל יבש דרך בני"א להקפיד ועל לחין חין חוללין אכל אי מקפיד אפילו לא חולץ וכו' וכן מלאחי בחשו' כ"י אליעזר מורדון וכו' ברוקח וכו' ע"ש מבואר דס"ל דבאמה חין נפ"מ בין לא ליבש אלא בעיקר בקפידה חליט מילתא אלא שכל יבש דרך בני"א להקפיד ועל לחין חין חוללין אכל מי שמקפיד אפילו לא חולץ ומעט כ"י דזכ הוא סברה ברמב"ם ז"ל דסחם דם שאינו נסרך בבשרו חין דרך בני"א להקפיד וכו"ל בכלל לא אכל דם שנסרך בבשרו דרך בני"א להקפיד וחולץ, אלא בכבנים כיון דשבה לכבנים שילכו עד ארכבוהיכם בדם ח"כ הם חין מקפידים אפילו בדם שנסרך בבשרם דשבה הוא להם וכו"ל כעין מי שאומנחו לבצ וידיו לבועות אינו חולץ (פיין יו"ד סי' קל"ח סי"ז) וכן מי שכוה שוחט ואומנחו בכך פיין רמ"א שם ופיין פרישה ס"ק י"ע ה' כל שאחרים מקפידים אף אם הוא אינו מקפיד חולץ שאני ככה דאם כ"י לאחרים ג"כ כך אומנות ג"כ לא היו מקפידים ב"י, ולפ"ז ככ"י כיון דשבה הוא לכבנים אינו חולץ ומכ שחי' לא הוא כלומר דלא אינו חולץ למי שאינו מקפיד וכני כבנים כיון דחין מקפידין אינו חולץ ואילו כ"י יבש כ"י מקפידים וכו' חולץ ואחי שפיר דברי ברמב"ם בס"ד.

ואין להקשות נמי דהא כ"ע מקפידים כמ"ש בפרישה דכיון דאלו כ"י כ"ע כבנים כ"י שבה להם ולא היו מקפידים ככ"ג אינו חולץ ומיושבים שפיר דברי ברמב"ם. ופיין כ"מ שחי' דברי ברמב"ם ז"ל דמחלק בין סריך ללא סריך דדוקא בנסרך בבשר חולץ וכאמנם רבינו ירוחם וברמב"ם כנראה לא חלקו כן וגם כב"י בש"ע לא הביא ח"י זה ולפמ"ש אחי שפיר בס"ד ובספרי משנה כלכות ח"כ סימן ע' בארמחי בס"ד דלא אינו חולץ ודלא כמשנה למלך פ"ב מכל' יוכ"כ דלא נמי חולץ לפי דעה ברמב"ם ולכאורכ לפמ"ש נראה דאמה דעה ברמב"ם דלא חולץ כיכי דקפיד וא"כ אפשר דאכ"כ לענין בגדי כבונס לא חולץ כיון דכבני קפדי אלאושייכו אכל בכל מקום לא אינו חולץ כיון שאין דרך להקפיד ואפילו אדם אחד מקפיד בעלכ דעחו אלא כל אדם.

דם לא אינו חוצץ וחילוק בין דם לדם

שם בגמ' לא הוא ואינו חולץ, פיין דגול מרצב כל' ראש בשנה בע"ז בשם מבר' פייוש מקראקא שחי' חוקק ופיו מלוכלך בדם מילא חי לא כוי חליט, ופיין מל"מ פ"ב מכל' יוכ"כ שהכ"ג עולה ומסחפג משום חליט, ופיין מג"א ח"א סי' כ"ז בשם השל"ח י' לרחוץ מקום הנחת חפילין ובשע"ה שריך לנגב, מיכו פיין רמב"ם פ"ב מכל' מקוואות דם שנסרך בבשר אפי' לא חולץ וכ"כ רי"ז וברמב"ם סי' רס"ח כביאם בעור וכב"י יו"ד סי' קל"ח, ובח' בארמחי בזה פיין בפנים וכלן קלרחי. ופיין שו"ת שבז"י ח"א סי' ס"ע ובחש' בית יצחק ח"ב יו"ד סי' קע"א אוח' י' דבלח אי חולץ בקפידה חליט מילתא ושוב דחכ לעלמו ופיין משני"כ ח"כ סי' ע'.

מעים למנהג הקטנים לגנוב האפיקומן

שם בגמ' חנה כל אחד ואחד נוחן פסחו בעורו ומפסיל לאחריו אחר רב עיליש עייפות פרש"י דרך סוחרים ישמעאלים הוא זה ומיכו בגמ' (ב"ב ל"ו ע"א) דמשני שם דבנכרדעא עיישי שכיחי. ופרש"ם ז"ל עיישי ישמעאלים גנבים ע"כ, וברמב"ם שם משום עיישי כלומר גנבים ישמעאלים לא שציק לגודרוחייכ למיזל לחודייכו לרועה וכדרי לביתייכו בלא שמירה כי אם מידא דבעל בבכמות לידא דרועה ומידא דרועה לידא דבעל בבכמות וכו' ע"ש וכוה פלא דא"כ אמאי פי' כאן עייפות סוחרים ישמעאלים ולא גנבי. וז"ל דזכ כוונת רש"י נמי כאן בפסחים אחר רב עיליש עייפות דרך סוחרים ישמעאלים הוא זה, ולפי שם גנבים וגונבים זה מזה ולכן נוחנין לאחריהם בסחורות שלהם על כחפיהם משום שמירה, שלא יגנובו מהם.

עייפות סוחרי ישמעאלים שכם גנבים וגנבו את יוסף
וכס גרמו לנו כגלות במלרים וי"ר שיתקיים בזמנינו כלל
שעיר וחותנו שכוה ישמעאל וזרעו בצ"א.

מעם לנתנת האפיקומן במפה

שם בגמ' ומפסיל לאחוריו אמר רב עיליש עייפות,
נראה דמכ"ע נכחו כמכ כליל פסח שנותנין
כאפיקומן במפה ומפסילין אותו לאחוריו ומראה לבני
ציתו דכאפיקומן הוא זכר לפסח ונשאו אותו בעור
כעייפות. ועיין בגדכ של פסח מגיד משנה דף ל"ג
ע"ב.

ורע דגירסת ר"ח הוא אמר ר' עיליש כזית וכמגיב
כגיב עייפות, ולפי בגירסת שמתק כי' אחי שפיר
לישב קושיה כלל"ח שחמכ דמכ קמ"ל רש"י זכר
כעייפות כיינו דדרך סוחרים ישמעאלים הוא זכר וע"ש,
ועיין ספר ובחרת בחיים לכגרש"ק סי' ק"ג מכ שכתב
בדברי רש"י. ואי נימא בגירסת הכח"י קמ"ל כזית אחי
שפיר דנותן הפסח ומפסיל לאחוריו ולא יכ"י פחות
מכזית ודו"ק.

אם מותר לחתוך הקרבן פסח לחתיכות קודם צלייתו

אלא דלכאורכ כדין פס כמגיב שכרי כיון דכאן לאחר
שחיטת מיירי ולריך ללוחו ראשו על כרעיו ועל
קרבו א"כ אין לחתכו כזית חלל ל"ל עייפות, חלל דלפ"ז
קשכ לשון כל אחד ואחד נותן פסחו בעורו דמשמע כל
אחד וכלל על כל פסח כמכ אנשים נמנו ונמלא דלחו כל
אחד עשכ כן וכל"ל כל החבורה נחנו פסחם בעורו ול"ל
דכוונתו כל המקריב ולא קאי אכל החבורה.

וי"ל דחלוי במחלוקת דרש"י וחוס' ס"ל אם חתכו הפסח
לחתיכות קודם שנללכ פסול ודעת הרמב"ם
ובמאירי דאם חתכו פסח קודם שנללכ כשר ואי נימא
דשיעור ר"ח דחתכו כשר א"כ אפשר ליכא דס"ל כל אחד
חתכו לו כזית ודו"ק. ומיכו נראה דבכיון פרש"י עייפות
דלכאורכ מלשון ר' עיליש משמע שזכר כעין חיוז לעשות
כן ולמכ וע"ז פי' רש"י שדרך סוחרים ישמעאלים הוא
זכר וכלל עיקר קרבן ויציאת מלרים בזה ע"י שסוחרים
ישמעאלים מכרו את יוסף למלרים ולכן נכחו כן וכבן.

ובזה נראה ליתן פעם למכבג בעולם שחקטנים גונבים
כאפיקומן ולכאורכ כליל קדוש כזכר ילמדו חקטנים
ענין של גניבזכ וכגם כי הוא לשם ענין מ"מ כרי אמרו
דלא ליתן כוס של שחיינו לקטן דילמא יסרך עיין
עירובין מ' ובחוס' שם וגם כוס של כדלכ בח"צ
ולענין ברית מילה ביו"כ כמכ כרכורים כרכרו מי ישחכ
ככוס ועיין שו"ת בר"ן וגם לענין ברית אמרו בגמ'
דמותר ליקח ברית מבנים קטנים שיראו כמכ קשכ כחכ
של ברית ודחכ לכ ולא הוא דילמא אחא למיסרך וללמוד
א"כ מ"ש כחא.

ולפ"ז נחגלכ בעעם שאנו לריכין לשמירכ על
כאפיקומן שכוה במקום הפסח וכמ"ש במחבר
ונותנו לאחד לשמור וכעעם מפני שכוה דרך עייפות
שכישמעאלים גנבים הם ולכן לריך שמירכ מפני הגנבים
ובמקום דליכא גנבים לא נשמור ולכן נכחו לגנוב
כאפיקומן בכדי שיכ"י דרך עייפות כדרך עיליש וכוון
כוא.

גלות מצרים וק"ט מחמת גניבת הישמעאלים

ובדרך רמז יש לומר שכרי עיקר גלות מלרים כיחכ
בשכיל חטא מכירת יוסף כאמנס כרי גזירכ
כיחכ בצרית צין כבחרים חלל שנחגלגל בדבר ובחו
למלרים וברש"ם פי' צפ' וישכ (ל"ז כ"ח) ויעצרו
אנשים מדינים קודם שזאו כישמעאלים עצרו אנשים
מדינים אחרים דרך שם וראוהו בעור ומשכו את יוסף
ומכרוהו כמדינים לישמעאלים ואף אם בזהכ לומר
וימכרו יוסף לישמעאלים כי אחיו מכרוהו ל"ל שכם לו
למדינים סוחרים למושכו מן כבור ע"ש.

ולפ"ז י"ל דהמדינים משכוהו מן כבור וכפשטות הכרא
וימכרו את יוסף לישמעאלים שלאחר שמשכוהו
מן כבור בחו כישמעאלים ונחנו למדינים עשרים כסף
וגנבו את יוסף ויציאוהו מלרים שחמדינים רק
כוליאוהו מן כבור וכגניבזכ לא נעשכ על ידם וכאחים
לא כיכ בדעתם למכרו חלל שיסאר כבור זמן מכ ואח"כ
יבא ראובן ויחזירוהו אל אביו וכישמעאלים הם שגנבוהו
מאוחו מקום וכציאוהו למלרים נמלא שכוסוחרים
כישמעאלים הם כגנבים וזכר שמרמזין בקרבן פסח
עייפות שכלל בזה ע"י כישמעאלים ואמר רב עיליש

פרק אלו דברים

דף מ"ז ע"א

גדולכ אוח בשימוש ח"ח שזכ אחד ממ"ח קנינים
שכחורכ נקנית בכס ודו"ק.

בירושלים היו מערבין קודם שנפרצו בה פרצות

תוס' ד"כ תוחב לו, וחי' ר"י דכחא לאחר שנפרצו בכ
פרצות וכו' ע"ש משמע דקודם שנפרצו פרצות היו
מערבין בירושלים וכ"כ כרש"א בחוס' כאן, וכ"כ עוד
בחוס' ב"מ נ"ג ע"ב וכ"כ המחירי וברש"י סוטה מ"ב
ע"א בחי' שני ועוד כרצב ראשונים ועיין אום אני חומכ
מכ שכחתי מזכ באריכות, בישוב קושיט כחוי"ע כאן,
ובכלל דין חס אפשר לתקן פירוטין בעירות גדולות
בזמנינו ואי יש בכלל דין רכ"ר בזמנינו עיין בספרינו
משנ"כ ח"ח באריכות גדולכ.

במתני' עקיבא עקרת מכ שכתוב בחורכ במועדו וכו',
עיין ע"ז (א"ח סי' תקפ"ח סק"ד ויו"ד סי'
ק"י) דדבר המפורש בחורכ לכיחר אין כח ביד חכמים
לאסור, ועיין משנ"כ ח"ו סי' ק"א ובארכתי בזכ בכמס
מקומות. ועיין שו"ת בית שפרים א"ח סי' ע"ג.

גדולה שימושזה יותר מלימודה

שם בגמ' שלא שמשחם שני גדולי הדור, הכח לא כח
שלא למדחם אלא לא שמשחם גדול כשמוש
יוחר מן הלימוד. גם בחלמידי כלל ושחמי כשרבו
מחלוקות בישראל לא חמר שלא למדו כל לרכן אלא שלא
שמשו כל לרכן ועיין ספר הקנינים (דף ל"א) באריכות

בסוגיא דבני בתירא שנתעלמה מדם אי פסח דוחה שבת ובפ"ת הגבלי ודירושלמי בדין הפקר חמין
ע"מ לזכות בו לאחיהם

שבת ובחי' בארכתי. וז"ל דכיון דכפקר זכ לאו הפקר
גמור הוא שכרי לאחר הפסח יחזור ויחזיק בכ ממילא
לא הוי הפקר, ובכפקר כזכ מלינו מחלוקת ש"ס בבלי
וירושלמי דכירושלמי ס"ל דמפקיר אדם חמלו קודם
הפסח ע"מ לזכות בו לאחר הפסח מכני וכן פסק בא"י
כירושלמי וברמ"א כחז כיון דכל הפוסקים לא הביאו
דברי ירושלמי משמע דלא ס"ל כירושלמי וכש"ס בבלי
חולק אירושלמי.

מהלכות בבלי וירושלמי אי מפקיר נכסיו חייב בפסח

ובזה נראה דנחלקו ב"ב, וכלל דב"ב דירושלמיים היו
לכן ס"ל דמועיל הפקר כזכ וממילא אפשר
לכפקיר הנכסים ויפערו מק"פ ולא ידחו שבת וכלל
שכחא בבלי ס"ל דא"א לכפקיר ככ"ג, ובזכ אחי שפיר
דנראה דב"ב שכיו נשיאים וכיו מקדשין כחדש ע"פ
ראי' ואיחא במס' ר"ח אחס אפילו שוגגין אחס אפילו
מזידין וב"ד שראו שרריך לעבר כחדש מאיימין עליהם
שלא יעידו ועיין מנ"ח מש"כ בזכ ולפ"ז י"ל דב"ב לעולם
ראו שלא יפול ע"פ בשבת ולא יטערו לשחוט הפסח
ולדחות בשבת אלא פעם אחת שכחו בשעת קידוש כחדש
וחל ע"פ להיות בשבת ולכן לא ידעו ומיושכ מכ שכח
פעם אחת דכס בכיון קדשו באופן שלא יחול כן לעולם
ומיושכ נמי מכ שאמר שכחו ולא ידעו כלומר ששכחו
לעבר כחדש ולא ידעו חס פסח דוחה.

ח"ד כלככ זו נחעלמכ מזני בחירא פעם אחת חל
ארבעכ עשר להיות בשבת שכחו ולא ידעו חס פסח
דוחה חס בשבת חס לאו וכו'. ויש לדייק פעם אחת חל
וכלל כמכ פעמים חל ארבעכ עשר להיות בשבת וע"פ
החשבון שמקדשין ככיום חל פעמיים בשערים שוכ, גם
לריך לכבין שכחו ולא ידעו דודאי כיון ששכחו לא ידעו
כול"ל שכחו חס פסח דוחה חס בשבת חס לאו, ולא
ידעו מיותר. עוד יש לדייק כשאמרו אדם אחד יש שיודע
וכו' וכלל בבבלי שמו מכ נפ"מ חס הוא בבלי היל"ל
וכלל שמו שכרי בבלי לא ה"י שמו אלא שכלל מזבל, עוד
יש לדייק למכ כשנחעלמכ מכס כלככ אחת וכלל ה"י
יודעכ כושיבוכו בראש ומינוכו נשיא עליהם ואלו
כשנחמנכ כלל נשיא ושכח ג"כ ולא ידע אי כבאח סכין
דוחה שבת ולא כחזיר כלל כנשיאות לב"ב ועוד
דיוקים.

הפקר שהוא מלכתחילה ע"מ לזכות בו אח"כ

ונראה דלעיל דף ג' ע"ב ר' יבדכ בן בחירא לא עלכ
לירושלים להקריב פסחו וכקשו בחוס' למכ לא
כלך להקריב קרבן וחי' שחא לא ה"י לו קרקע, וכקשכ
כגאון כר"ד דייטש ז"ל וכבא בחשו' ח"ס ועוד
אחרונים לשיטת בחוס' דמי שאין לו קרקע פעור מק"פ
ח"כ אחי דוחה פסח שבת וכלל אפשר להפקיר
הקרקעות ולא יכ"י לכס קרקע ויפערו מק"פ ולא ידחכ

דמעתם שהעבירו ב"ב נשיאותם להלל

ובזה נמי מיושבת קושי' שניכ למכ לא החזיר כלל נשיאותו לב"ב כששכח כלכח אחד דנראה ודאי דנשכיל ששכחו כלכח אחת אכתי אין למסור הנשיאות לאחר נשכיל זכ אלא שלפי שיעת ב"ב כי' לריכין לצטל כל ישראל מפשיית ק"פ בערצ פסח שחל להיות בשבת וכן לא רצו לוחר על שיעתם דס"ל דאפשר להפקיר כשדות ולכן שאלו כלום יש אדם שיודע שפסח דוחה שבת אמרו אדם אחד יש וכלל הכצלי שמו ודייקו לומר כצלי כלי' שהוא עלה מצבל וס"ל כצצלי דא"ל להפקיר ככ"ג וא"כ ממילא יודע אם פסח דוחה שבת או לא ולפ"ז מיושב החילוק דכלל לא שכת אלא כלכח ולא כי' נוגע לשיעור ולכן לא החזיר נשיאותו לב"ב משא"כ ב"ב

דלשיעתם אין להקריב ק"פ בע"פ שחל להיות בשבת, בע"כ היו לריכים או לקבל קבלה אחרת שקבל כלל משמעים ואצטליון או שיוותרו על נשיאותם ובחרו לצטל מנשיאותם דעדיף מלוותר על קבלתם ושיעתם.

ואי נימא ככי א"כ י"ל דריב"ב בכיון ירד לליון שלא יכי' אותה שנה צירושלים שכל ישראל הקריבו פסחיהם בשבת וכוא לא רצו לעלות אצל בשאר שנים שלא חל בשבת אפשר דכ"י עלה ועשה פסח ככל ישראל. ומיושב נמי קושי' החוס' דר' יכודכ ב"ב לא עלה לרגל דרק כאי שחא ש"פ שחל להיות בשבת כיחכ ולא עלה לרגל צעמו אצל בשאר שני כ"י דעלה לרגל כמו כל ישראל וק"ל.

ישוב כמה קושיות בסוגיא זו וביאור ארוך בפלגתת הירושלמי והבבלי בדין פסח אי דוחה שבת ואם נ"י קריבין ביו"ט, והמסתעף

ת"ד כלכח זו נחטלמכ מצני בחירא פעם אחת חל ארבעה עשר להיות בשבת שכתו ולא ידעו אם פסח דוחה את השבת אם לאו אמרו כלום יש אדם שיודע אם פסח דוחה את השבת אם לאו אמרו להם אדם אחד יש שעלה מצבל וכלל הכצלי שמו ששימש שני גדולי כדור שמעי' ואצטליון ויודע אם פסח דוחה את השבת שלחו וקראו לו אמרו לו כלום אחת יודע אם הפסח דוחה את השבת אם לאו אמר להם וכי פסח אחד יש לנו בשנה שדוחה את השבת וכלל הרצב יותר ממאתים פסחים יש לנו בשנה שדוחין את השבת וכו' מיד כושיבוכו בראש ומינוכו נשיא עליכם וכי' דורש כל היום כולו וכו' אמרו לו ר' שכת ולא הביא סכין מע"ש מכו אמר לכן כלכח זו שמעתי ושכחתי אלא כנה לכן לישראל אם אין נביאים בן בני נביאים בן וכו'.

נראה דכי' קשה ליה דיוק כנ"ל למכ אמר ב"ב ופי' שכת היו הנשיאים.

ג) קושית הירושלמי וכלל אין ב' שמיעות שלא יפול צו ע"פ בשבת מה זכ שאמר פעם אחת כאלו הוא דבר שלא חל רק פעם אחת בעולם וגם ככלל שאח"כ אמר שדוחה לא מלינו שאמר להם וכלל זה לפני י"ד שכת חל בהקריבו את הפסח או כיוצא בו.

ד) קושית בעולם שכת שכתו ולא ידעו אם שכתו ודאי לא ידעו, דשכתו משמע שכתה ידעו אלא ששכתו ולא ידעו משמע שבעולם לא ידעו ומחשבות כלל שאמר מה גרם להם וכו' עלול שכתם שלא שמשם שני גדולי כדור משמע שבעולם לא ידעו.

ה) אמרו כלום יש אדם שיודע אם פסח דוחה את השבת א"ל אדם אחד יש שעלה מצבל וכלל הכצלי שמו ולכאורכ מאי נפ"מ אם עלה מצבל או ממקום אחר ומכ שמו כול"ל אדם יש שיודע.

ו) מה קמ"ל צהמרם ששימש שני גדולי כדור שמעי' ואצטליון ואפילו שימש קטנים מהם קבל כאמת ממי שאמרו. ובמשנה עדיות עד שצאו שני גרדיים משער באשפתות ובעידו ג' לוגין שאובין פוסלין את המקוב, ועיין ח"י באלפא ביתא אות מ"ם נו"ן.

ז) שלחו וקראו לו אמרו לו כלום אחת יודע אם הפסח דוחה את השבת אם לאו ולמה שאלוהו כלום אחת יודע וכלל כבר אמרו להם אדם אחד יש ויודע

ארבעה עשרה קושיות בסוגיא דב"ב

והנה רבו הדקדוקים בצרייתא זו ואמינא קלחם מהם, א) מה שאמרו כלכח זו נחטלמכ ולא פי' איזכ כלכח ורש"י פי' כלכח זו שפסח דוחה שבת ולא בזכיר כלום מזה בגמ' וכול"ל ת"ר פעם אחת חל י"ד להיות בשבת ונחטלמכ מצני בחירא אי פסח דוחה את השבת אם לאו.

ב) מה שאמר מצני בחירא וכלל כפי הנראה שנחטלמכ מכל ישראל שכרי שאלו כלום יש אדם שיודע ואמרו אדם אחד יש שעלה מצבל משמע דכס כולם לא ידעו וכול"ל ת"ר פעם אחת שכתו ולא ידעו אם פסח דוחה שבת או לא ורש"י פי' בני בחירא נשיאים היו

שפסח דוחק את כשנת וכול"ל לשאול מ"ל דפסח דוחק.

(ח) מה שאמרו אדם אחד יש וכו' ויודע אם פסח דוחק מ"ל ואם אמר לכם שכח יודע כיכ לכם לומר לב"ב אדם אחד אמר לנו שדוחק.

(ט) למח אמר אדם אחד ולא סתם אדם יש ויודע.

(י) תשובת כלל שאמר לכם וכי פסח אחד יש לנו בשנה שדוחק את כשנת וכלא יותר ממאחיס פסחים יש לנו בשנה שדוחק את כשנת ואע"פ ד"ב לא ידעו שדוחק דוחק את כשנת ושאר קרצנות לצור וע"כ דלא ס"ל דרשכ ז.

(יא) מיד כושיצוכו בראש ומינוכו נשיא עליכם ואע"פ בשביל שנעלמך מינייכו כלכך אחת וכלל ידע כבר מינוכו נשיא עליכם וכלא מלינו אפילו לרבן של ישראל שכודק ולא בוש לא שמעתי אלא שמעתי ושכחתי ואעפ"כ לא מינכ אחרן תחתיו שידע כלכך ז.

(יב) אמרו לו ר' שנה ולא הביא סכין מע"ש מכו א"ל כלכך ז' שמעתי ושכחתי אלא כנה לכן לישראל וכו' כו"ל לבני בחירה לומר כיון שכלל ג"כ שנה כלכך אחת א"כ כו"ל אללו שכחכ כמו אללם ויחזור כעטרכ ליושכ.

(יג) קושית כפ"י וכלל"ח כאיך נעלמך מב"ב כלכך ז' וכלא בגמ' לעיל דף נ"ט ע"ב רמי ליה רב ספרא לרבא כתיב לא ילין לבקר זבח חג כפסח לבקר כוא דלא ילין כא כל כלילכ ילין וככתיב עולת שנה בשבחו ולא עולת חול בשנה ולא עולת חול ביו"ט א"ל כבר רמייכ ניכליכ רב אחא בר חייה לר' אבובו ושני ליה ככא בארצכ עשר שחל לכיות בשנה עסקינן דחלבי שנה קריבין ביו"ט א"ל משום דחלבי שנה קריבין ביו"ט אגן ניקו ונימא ליה דכאי קרא בי"ד שחל לכיות בשנה כוא דכתיב א"ל שבקיק לקרא דכוא דחיק ומוקיס אנפשיכ ועיין רש"י שם כנה מבואר דפסח דוחק את כשנת כדשני ליה ר"א דקרא מיירי בי"ד שחל לכיות בשנה וכאיך לא ידעו ב"ב מדרש ר"א ובמה חירלו סתירה ככתובים וגם כלל למכ לא אמר לכם ממקרא זכ אלא מגז"ש דמועדו.

(יד) א"ל וכי פסח אחד יש לנו בשנה וכלא יותר ממאחיס פסחים בשנה פרש"י כלומר ממאחיס בשנה לחמישים שנות בשנה בכל שנה ד' כבשים ב' לחמדין וב' למוספין מלבד שנה בחוך כפסח

ובחוך כחג מקריבין בכן מוספי כיום שבעה חיליס בפסח וי"ד לחג וכביא לי ח"א דרוש נקרא פסח גדול מכגיפצ"ן ז"ל ור"חתי שחמכ ארש"י ז"ל שלא שח לבו לר"ח שחלין בשנה פעמים ושלש בשנה שמקריבין בכן ר"ח ז' כבשים מלבד ב' פרים ואיל ושעיר למוספין וגם לא חשיב שעירי חטאת לשל שנה בחוך כרגלים ור"ח שכולס דוחיס שנה אמנס באמת בירושלמי נחלקו בזכ תנאים וכביאו ר"ח בפ"י וז"ל ירושלמי אית חנא חני מאכ פסחים אית חנא חני מאחיס אית חנא חני שלש מאות מאן דחני מאכ תמידין של שנה מאן דחני מאחיס תמידין ומוספין מאן דחני ג' מאות מוסיף של ראשי חדשים ושל ימים טובים וכו' ע"ש ולפ"ז מכ לדקו דברי רבינו בגדול רש"י דחנא דידן חני מאחיס ובמאחיס נכלל תמידין ומוספין של שנות דוקא ולא של ר"ח ולא של רגלים.

הל"ל דרש בשבת או בע"ש

עוד ר"חתי שם בלוח ע' שחקשכ אמ"ש וכו' יושב דורש כל כיום כולו כחב בודאי דרש אז כיום ש"ק בשנה שבעס פנויס כמו שחנו עושין וכן כדיון פסוקכ כמבואר בעא"ח סימן ר"ל וקשכ כא אמרינן לקמן דף ס"ח ע"ב בשנה לכ"ע בעינן לכם א"כ כלל למכ עשאו כולו לכ' ולא זכיתי לבבין דבריו הקדושים דמפורש בגמ' שם דכדרשכ כיחכ בע"ש שכרי שאלוכו ר' שנה ולא הביא סכין מע"ש מכו א"ל כלכך ז' שמעתי ושכחתי אלא כנה לכן לישראל וכו' למחר מי שפסחו טלכ תוחבו בלמרו ופרש"י למחר בארצכ עשר בשנה ומדקאמר דלמחר כ"י שנה ע"כ בע"ש דרש וז"ע.

איברא דמעכ מיושב לי נמי דיוק אחר שחמכ שם דאמר מיד כושיצוכו למכ אמר מיד ולמכ כיו נמכרים כל כך ולכנ"ל אחי שפיר דמעככ שכי" ע"ש ולמחר כבר כיו לריכיס להקריב קרבן פסח וכו' לריך לכורות לכם כל כלכות כק"פ שחל לכיות בשנה וכזמן ככול וקלר ולא כ"י עוד זמן וב"ב לא ידעו כל ככלכות שנעלמך מכן כל ככלכך ולכן כשיצוכו מיד בע"ש לכורות לכן כלככ למעככ כדח מכ לעשות למחר ושאלוכו גם אסכין ושכח כדח מכ לעשות.

פסח ראשון שחל בשבת אם צריך לעבר החודש

וגחזור לדין וראשונכ נראה לישב קושית כפ"י וכלל"ח ז"ל ולפוס ריכעא עלכ בדעתי דבחוספחא פסחים פ"ד (כ"א) גרסינן פעם אחת חל י"ד לכיות בשנה שאלו את כלל כזקן פסח מכו שידחכ את כשנת א"ל וכי פסח אחד יש לנו בשנה שדוחק את כשנת כרצכ

כשחל חשבו שרק פסח לצור דוחק וכנ"ל חלל דכ"ז דוחק.

משמעות הקרא דלא ילין חלב חגי

ומה שלפנינו דכ"ז לשיטתם וכלל לשיטתם דבירושלמי פסחים פ"ו כ"א לא ילין חלב חגי עד בוקר ופריך ואימורי חול קריבין ביו"ט ח"ר אבוכו קיימתיכ בשחל ארבעה לכיות בשבת ר' יונת צפי חס בשחל י"ד לכיות בשבת אין חגיגה בזה עמו אמר חורב הקריבכו מצעוד יום שלא תבא לידי כל תלין וכחא בקריבכו מצעוד יום שלא תבא לידי כל תאחר ח"ר חנינא חילו עבר וכביא שמה אינו כשר מאחר שאילו עבר וכביא כשר עובר.

נראה דבירושלמי פריך אותה קושי' דפריך בבבלי חלל דבירושלמי פריך לכ מקרא דחלב חגי שכוה כחגיגה ובש"ס דילן פריך מקרא שנאמר בפסח ור"א משני ליה כי"ד שחל לכיות בשבת ור"י מוקי ליה בלא ילין כלומר בקריבכו מצעוד יום שלא יבא לידי כל תלין וא"כ פליג אדר' אבוכו ור' חנינא מחרץ דברי ר' אבוכו וכגון דעבר וכביא.

אם מיירי דבתוב דלא ילין בעבר דהביא

ודנה כחוס' שלכי גיטין ד"כ מכ לכלן כביאו דבירושלמי פריך אמאי חילעריך קרא למחזיר את גרושתו חיפוק ליה דכו"ל סופחו לב"ש דלא מלו מגרש לכ חלל צעדות צרורכ ותי' לעבור עליו בשני לחיין וכחכ כרש"א ז"ל בחידושו דכא דלא משני בירושלמי כדמשני בשמעתין בסמוך מאי דעבד עבד ואיירי שגרשכ משום דבר שפקדיה תבשילו משום דאמריין בעלמא דאי לא כתב קרא וכחכ עליו כפניי גיטין שס וכבר כתבתי במשנתנו דיבמות מסקין, דאי לאיסורא, כתב קרא ואפשר דלשיטת כרש"א ז"ל דבירושלמי סובר דאי לאיסורא נמי לא כתב קרא ע"ש ולכאורכ תמוכ כרשב מירושלמי דידן דא"ר חנינא חילו עבר וכביא שמה אינו כשר מאחר שאילו עבר וכביא כשר עובר כנ"ל חנינא כתב קרא שלא ילין דאי עבר וכביא וכ"ש דודאי לכתיבה כוא.

ודנה בזה בתרי אנפי או יאמר דבאמת דא כוא מחלוקת ר' יונת ור' חנינא בירושלמי דעת ר' יונת דאי לא קתני ולכן לא קמשני דאי עבר וכביא חלל משני דאמר חורב הקריבכו מצעוד יום ור' חנינא ס"ל דאי נמי קתני ולכן מחרץ כא דר"א בעבר וכביא. או יאמר דלא כי' גרס כלל כא דר' חנינא וקל"ה נראה כן

מג' מאות פסחים יש לנו בשבוע ודוחין את השבת וכו' ועוד ק"ו וכו' ועוד מקובלני מרבתי שפסח דוחק את השבת ולא פסח ראשון חלל פסח שני ולא פסח לצור חלל פסח יחיד וכו' ולי"ב מכ שאמר ולא פסח ראשון חלל פסח שני ולא פסח לצור חלל פסח יחיד ועיין מנחת צבורים וביאור הגר"א לא גרס לכ ולפי גירסתנו כי' אפשר לומר לפ"מ דכ"ל לן ר"ע דכל מלאכה שאפשר לעשותה מע"ש אינה דוחק את השבת שחייב שח"א לעשותה מע"ש דוחק את השבת חלל אחת קשה כרי אפשר לדחות עיקר הקרבן שחייב אפשר לעבר כחודש ולא יבא פסח בשבת כלל וקיי"ל חס חפילו שוגגים חס חפילו מזידים וב"ד מאיימין על העדים להעיד או לא להעיד כשראו לורך בדבר, ומנ"ל דכ"ג פסח דוחק שבת דלמא כו"ל נמי בכלל מלאכה שאפשר לעשותה מע"ש ואם לא עברו ב"ד כחודש וחל ע"פ בשבת ככ"ג דלא יביאו קרבן פסח כלל חלל דזכ יש לומר אפשר ראשון חלל פסח שני כבר בא בזמנו שלשים יום אחר פסח ראשון (כנס שיש לעבר חודש ניסן ולי"ע).

ולכן י"ל דפעם אחת שחל ע"פ לכיות בשבת כי' פסח שני ולא פסח ראשון ובפסח ראשון ככ"ג דס"ל דלריך לעבר כחודש ולא לדחות שבת וז"ש ולא פסח לצור חלל פסח יחיד דבגמ' אמרו איש נדחק ואין לצור נדחין ופסח ראשון מקרי פסח לצור ופסח שני מקרי פסח יחיד ואמר ולא פסח לצור חלל פסח יחיד ולפי"ז י"ל דהקרא דלא ילין דדחיק ומוקי אנפשיכ מיירי בפסח שני ואין ראוי אפשר ראשון משם.

פסח של באר"א אם דוחה שבת

אז יאמר דיש לפרש דברי החוספתא לפ"מ דקיי"ל דכל ישראל יולדין בפסח אחד חלל שחסר להם אכילת הפסח שאין בו כזית לכל אחד ואחד ואם יכ"י רק קרבן פסח אחד לכל ישראל ידי פסח ילאו ידי אכילת פסח לא ילאו וכוא הנקרא קרבן לצור ומכ ששוחטין לכל יחיד או חבורה נקרא קרבן יחיד וכ"פ ועוד מקובלני מרבתי שפסח דוחק את השבת ולא פסח ראשון חלל פסח שני ולא פסח לצור חלל פסח יחיד כלומר דלאו דוקא פסח אחד שכוה הנקרא פסח לצור חלל פסח יחיד נמי דוחק וכיינו פסח של כל אחד ואחד וקס"ד דדוקא פסח לצור שכוה כשאר קרבנות לצור דאי שבת חלל פסח של כל אחד ואחד אינו דוחק ולפי"ז נמי אחי שפיר דודאי ב"ב ידעי דפסח לצור דאי שבת ומוקמי לקרא דלא ילין בפסח לצור חלל שידחק פסח של כל אחד ואחד לא ידעו וזכר אחי שפיר מכ שמסיים אמרו לו מכ יבא על העם שלא כביאו סכינים דכיון דאמר להם דפסח של כל אר"א דחק שפיר כקשו מכ יבא על העם שלא כביאו סכינים דעד

מחוס' פסחים י"ט ע"ב ד"כ בארבעה שכתבו בירושלמי דייק מקרא דלא ילין חלב חגי ככ"ג ומוקי לה נמי ר' אבוכו ב"ד שחל להיות בשבת ופריך דלא מלי לאוקמי בשבת דחגי כחיצ דכיינו חגיגה כנאח עם הפסח דלא דחיא שבת כדאמר לקמן באלו דברים דף ס"ט ע"ב ומפרש דכ"ק שמרכו שלא יבא לידי כל ילין שיקרצכו מצעוד יום בשעה כראויק לו.

שיטת התוס' והרשב"א דלא מוקמינן להקרא בעבר והביא

יחנן חדא דליחא זכ צפ' חמיד נשחט וחו שסמ"ג סייס דכאי קרא ב"ד שחל להיות בשבת חייירי ולפי בירושלמי לא מיתוקם דכא חגיגה י"ד חגיגה דחכ שבת ע"ש וכחצ עליו בש"ק ולא ידעתי מאי קשיא ליכ בקושיא כשנייכ ה' מסקינן כאן דחייירי ב"ד ובשעבר וכביא חגיגה חייירי ח"כ דברי הסמ"ג נכונים ע"ש אמנם קושיא כמל"מ כוא לפי דעת ר' יונק וכפי מה שפי' כחוס' וכו' דר' חיינא חגיגה מסקנת בירושלמי וכמ"ש לעיל ואחי שפיר קושיא כמל"מ לפי דרכו בקדש וכבן. ועיין פנ"מ מה שפי' דאלו עבר וכביא.

פלותת הבבלי והירושלמי בדין פסח אי דוחה שבת

אלא דלפ"ז למדנו מיכו דמסחירת הקראי ח"א לדייק דפסח דוחה שבת דלדעת ר' יונק שמפרש לא ילין חלב חגי בקריצכו מצעוד יום ככ"ג יאמר בקרא דלא ילין זבח חג הפסח וליכא למימר שבקוב לקרא דחיק ומוקי אנפשיכ ב"ד שחל להיות בשבת ואפילו לדעת ר' חיינא דמוקי לה ב"ד שחל להיות בשבת כרי מוקמי לה בעבר וכביא וא"כ ככ"ג מוקי קרא דלא ילין זבח חג הפסח בעבר וכביא אבל לכביא לכתחילה ככ"ג דחינו דוחה חג הפסח ולכן ב"ב בירושלמיים כיו וכו' דורשים הקרא דלא ילין כבני ירושלמי ליכא לכו רח"י דפסח דוחה שבת אמנם בש"ס בבלי מביא בפשיטות דכאי קרא דלא ילין דחי ומוקי אנפשיכ ב"ד שחל להיות בשבת שאז פסח דוחה שבת ואין לומר דחייירי בעבר וכביא שכרי רמי ליכ רב ספרא לרבא (כן גרסי כולל"מ ושאר אחרונים) ורבא ה' ס"ל כל מה דאמר רחמנא לא תעביד אי עבד לא מכני, ועכ"פ כרי לא דייקי כלל דחייירי בעבר וע"כ דס"ל להש"ס בבלי דאפילו לכתחילה דוחה פסח וז"ש אדם אחד יש שעל מצבל וכלל בבבלי שמו וכיון שכוא מצבל דרשי קראי דסחרי ומוקי לה ב"ד שחל להיות בשבת וממילא יודע שפסח דוחה חג כשבת לפי שכוא בבלי ולשיטתם דוחה שבת.

ביאור הלשון אדם אחד יש

ובזה מיושב לשון אדם אחד יש שעל מצבל דוקא מצבל ואכתי בבלי שמו שפדיין מתחזק כוא בבבליותו כוא יודע.

ואי יאמר בדיוק לשון אדם אחד יש לפי מה דקיי"ל לענין קידוש החודש וכיוצא בו צפינן שני עדים אפי' כוא פניני איסורים וככא נמי צפינן לענין דחיית שבת ואם כיו כאן שני עדים להעיד שפסח דוחה חג כשבת לא כיו שואלין לו מנ"ל ה' דע"פ שנים עדים יקום דבר אבל כיון שאדם אחד יש ואין שני ח"כ לריך לברר עד

ודחצו כחוס' כביאו דברי בירושלמי וחי' של ר' יונק, וחי' של ר' חיינא דחייירי בעבר וכביא לא כביאו כלל גם כביאו עוד מה שכקשכ כרשב"א לכן חימא דדריש לקמן באלו דברים דף ע' חגיגה כנאח עם הפסח כרי כוא כפסח דזבח חג זכ חגיגה כיכי מיתוקמא כאי קרא בשבת ה' מודק דלא דחיא שבת כדמוכח כחוס ומשני דכן חימא יסבור כר' ישמעאל וכו' חי נמי ב"ה יפרש שמרכו שלא יבא לידי כל ילין כדמפרש בירושלמי ולכאורכ אמאי לא משני דב"ה יפרש כר' חיינא בעבר וכביא ונ"ל או דס"ל חי' כראשון לפיקר או דלא כי' גורסו כלל ה' דר' חיינא וי"ל בזכ דכרשב"א לשיטתיה דס"ל דחי לא קחני ולכן שפיר פריך וע"כ דס"ל כר' יונק ולא כר' חיינא וכבן.

ומזה חמוכ לי אפעל שירי קרבן ירושלמי כנ"ל שכביא קושיא כרשב"א כחוס' לכן חימא דדריש חגיגה כנאח עם הפסח וכו' וכחצ דלא קשכ מידי דבירושלמי מסיק דקרא חייירי בשעבר וכביא חגיגה ב"ד ולק"מ ולאחר כסליחא חין בדבריו ממש דכחוס' בכיון כביאו קושיא כרשב"א על דבריהם כקודמים שכביאו חי' בירושלמי דר' יונק דאמר חורכ בקריצכו מצעוד יום ולזכ ודחי פריך שפיר כרשב"א ומה שכחצ כשירי קרבן דבירושלמי מסיק דקרא חייירי בשעבר חין זכ מסקנת בירושלמי חלא כוא חי' אחר של ר' חיינא ור' יונק פליג על זכ ולא ס"ל למוקמי קרא בעבר וכביא ושפיר כקשכ כרשב"א ז"ל וז"פ.

אף שיטת המל"מ דלמסקנת בירושלמי לא מוקמינן בעבר והביא

איברא דמעחכ גם מה שכביא שם קושיא כמל"מ פ"ק מק"פ כלככ ז' שכחצ רחיתי לסמ"ג בסי' שמ"ח שכחצ צפ' חמיד נשחט מקשכ כחיצ לא ילין חלב חגי ה' כל כליחל ילין וכחצי עולח שבת בשבתו וגו' ואיני יודע אם כוא ע"ס דבגמ' לא כקשו חלא מקרא דזבח חג הפסח ולומר שסמ"ג כיון על קושיא בירושלמי גם זכ לא

וכמ"ש בחוס' שם בד"כ בארבע לבן תימח לחד חי' דיסבור כר"י דס"ל דחלבי חול קריבין ציו"ע ול"ל דמכ"ע גרם בגמ' רב ולא רבא וכגירסת הספר ולא כגירסת הכל"ח וכמגיחים רבא במקום רב ודו"ק.

ו"ל דב"ב ס"ל כר"י דנו"נ קריבין ציו"ע וא"כ לא לריך לדחוק ולחוקמי קרא בארבע עשר שחל להיות בשבת דלדידיה שפיר קריבין וכנס במשנה כאן ר"ע חומר כל מלאכה שאפשר לעשותה מע"ש אין דוחה את השבת שחיה שח"ל לעשותה מע"ש דוחה את השבת וכי' ס"ל לב"ב דר"ע לשיעוריה דס"ל נו"נ אין קריבין ציו"ע וא"כ פ"כ ס"ל נמי דשכיק לקרא דחיק ומוקי אנפשיה צי"ד שחל להיות בשבת ושחיעתו דוחה את השבת אבל ב"ב ס"ל כר"י דנו"נ קריבין ציו"ע וא"כ ליכא ראי' מקרא דלא ילין דלוקמא צי"ד שחל להיות בשבת דלידחי שבת ולכן קאמר ח"ר כלכך זו נחמלמכ לב"ב דכס טעו דחלוי במחלוקת ר"י ור"ע אבל באמת אין זה חלוי זה בזכ שכרי אכן גורסין רבא ולא רב ורבא ס"ל כר"י ואפ"כ מוקי לקרא צי"ד שחל להיות בשבת.

א"א אע"ל"ם בעבר והביא

וגר"א דכא רבא ס"ל כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מכני וכן בירושלמי כניל מוקי לכ רב חיינא בעבר וכביא דכשר קמ"ל קרא דלא ילין וק' לרבא דס"ל אע"ל"ם ח"כ פסולת כחגיגה אך בחוס' בקשו על כה דמקשכ בגמ' ולא עולת חול ציו"ע דמנל דאסור עולת חול ציו"ע דלמא דוקא בשבת ותי' בפסחים שם דסוגיא זו אחיה אליבא דר"ע דס"ל דעולת שבת בשבתו אחי לאורויי דעולת שבת מותר להקטיר ציו"ע וממילא שמעינן דעולת חול אסור ולפ"ז לר"י דס"ל נו"נ קריבין ציו"ע ליכא למילף דעולת חול ציו"ע אסור דודאי מותר כנו"נ וא"כ למ"ד נו"נ קריבין ציו"ע אין קושיא מלא ילין ושפיר י"ל אי עביד לא מכני אבל למ"ד נו"נ אין קריבין ציו"ע ל"ל אפ"מ דאל"כ קשך כך דלא ילין ולכן בקשכ רב ספרא לרבא דס"ל אע"ל"ם קשך כך דלא ילין וליכא לחוקמי בשבת דכא חג כתיב וחגיגה אין שוחטין ול"ל נמי בעבר ושחטכ דכא רבא ס"ל אע"ל"ם ומשני ליה שכיק לקרא דחיק ומיירי בפסח שחל להיות פ"ש וחג דכתיב לאו דוקא עיין מלא כרועים אוח נו"נ סק"ד ודוק כיטיב שם ותצין יותר מכ שכתבו.

כתחילה אי עדיף לעבר החדש ולא להקריב הפסח בשבת

ומעתה נבוא בס"ד ליתר הדיוקים מכ שאמרו כלכך זו נחמלמכ ולא פי' איזכ כלכך דנראה בס"ד

כמכ הנאמנות שלו ומנ"ל כה כדי שיקבלו דבריו ויחללו שבת בשביל כלל ישראל.

איברים שמשלה בהן אור מבק"י קריבין בשבת

וראיתי קדוש אחד מדבר בשו"ת זכרון יוסף (כזבא) דבריו בכגכות מברש"ס פסחים) לפמ"ש חוס' שבת דף כ' ד"כ למשרי דממשלכ בכן כאור מצע"י מקריב בשבת וכא דאמרינן ולא עולת חול ציו"ע וכו' כיינו בלא משלכ בכן אור מצע"י דוקא ח"כ אמאי לא משני כש"ס ככה דקרא דלא ילין מיירי בככ"ג שמשלכ בכן כאור מצע"י דשרי להקטירן בליל יו"ע ואפ"כ לא ילין לבקר וכן בקשכ לי ידי"נ בגאון כלדיק מוכ"ר יונתן שטייף ז"ל זכ לערך עשרים שנה מחוס' יומא ואמרתי בס"ד לפמ"ש הרמב"ם בפ"ג מכ' פסכ"מ כ"ה-ע' דכל שפסולו בקודש הקודש מקבלו וכשם שאם עלו לא ירדו כך אם ירדו לא יעלו שניה שכרי כס פסולים ואם משלכ בכם כאור אפ"פ שירדו יעלו שניה וישלים הקטרתן ועיין כ"מ ולח"מ שם ובמל"מ מסתפק בשיעור משלכ בכן אור כמכ כוא אי ברובו או אפילו במקלחו וכחצתי בתשובה דלכרמב"ם במשלכ בכן אור דאפ"פ שירדו יעלו ככוונת אפילו לאחר זמן מותר שלו דכל שמשלכ בכן אור לא שייך ביה שוב כל ילין כלל וכן מלאחי במני"ח מלכ ל' דפשיטא ליה דממשלכ בכן אור לא שייך עוד כל ילין.

אבל לפ"ז מיושבת קושיא כני גאוני דכרי קרא לוח עד בוקר כוא דלא ילין כה כל כלילת ילין משמע דאם ילין עד בוקר עובר בלאו וא"כ פ"כ ח"א לחוקמי קרא במשלכ בכן דממשלכ בכן אור אפילו עד בוקר ילין דאינו עובר עליו לעולם וכיון דקאמר עד בוקר פ"כ דלא מיירי במשלכ בכן אור ומיושבת קושיא כני גאוני. ועיין ספרי משנה כלכות ח"ג ס' מ"א עוד דברים בזה בס"ד.

נו"נ אי קריבין ביו"ט

ועוד בו שלישי' ולפי גירסת הספר דגרסי רב ולא כמגיחים רבא במקום רב דנלפע"ד במחלוקת ר' ישמעאל ור"ע דר' ישמעאל ס"ל נדרים ונדבות קריבין ציו"ע ור"ע ס"ל נו"נ אין קריבין ציו"ע ור"י מפיק ליה לקרא דעולת שבת בשבתו על חלבי שבת קריבין ציו"כ דעל יו"ע לא לריכא ליה דנו"נ קריבין ציו"ע ור"ע ס"ל דאין קריבין ולכן מפרש קרא דעולת שבת על חלבי שבת שקריבין ציו"ע עיין שבת קי"ד אלא דלרבא תקשך למכ דחיק קרא ומוקי אנפשיה צי"ד שחל להיות בשבת כה כיון דס"ל דנו"נ קריבין ציו"ע ח"כ עולת חול ציו"ע שרי

ולכן לא ידעו שפסח דוחה את השנה ע"פ שכתו קאי
שכתו כלכא אחרת ולא ידעו שפסח דוחה את השנה.

**מַעַם אִמְרוּ שְׂשִׁימָשׁ שְׁנֵי גְדוּלֵי הַדּוֹר כִּי תוֹרָה שֶׁקִּבְּלָהּ
מִרְבּוֹ עֵינֶיךָ**

קושי' כ' כבר ניחר לעיל ומעשה נבא לפרש אמרו
ששימש שני גדולי הדור שמעיו ואזעליו דנראה
דב"ב לשיעור ס"ל דאינו דוחה את השנה וכל העולם
לא ידעו ומשמע דכל גדולי חרץ ישראל לא ידעו אי דוחה
את השנה או לא שכרי אמרו כלום יש אדם שיודע וע"כ
כולם ס"ל כבני בחירה וא"כ אפילו יבא מי שהוא ויחדש
מעלמו דין זה ודאי לא נשמע לו ולא נסמוך עליו כלכא
למעשה חדש שכרי כלל עלמו כששאלוהו אח"כ שכה ולא
כביא סכין מע"ש מכו ולא ידע ואמר הכה לכם לישראל
אם אינם נביאים בני נביאים הן וכו' ובקשו מהפרשים
וכי לא ידע כלל מעלמו לפסוק לכם כדה מה לעשות.

תורה שבקבלה היא עינך

אמנם קושיא זו מפורשת בירושלמי הובא בחלפא ביחא
לא"ז כגדול אות למ"ד מ"ס נ"ן וז"ל כי חורב
שבקבלה שקבל מרבותיו הוא עיקר כהכוח דפרק אלו
דברים פסחים (ס"ו) דח"ר כלכא זו נחלמה מבני
בחירה שפעם אחת וכו' אמרו לו שכה ולא כביא סכין
מע"ש מכו א"ל כלכא זו שמעתי ושכחתי וכו' ראה
מעשה וזכר כלכא ואמר כך מקובלני מפי שמעיו
ואזעליו ואמר עליה בירושלמי כל חורב שאין לה בית
אז אינה חורב כלומר כל חורב שאין לה קבלה אינה
חורב לסמוך עליה למעשה אלא הקבלה הוא בעיקר
למעשה ולא מסבירא אע"ג דסבירא נמי דאורייתא הוא
כדאמר איבעית אימא קרא ואיב"א סבירא אפ"כ קבלה
הוא עיקר. מבואר דאפילו כי דורשים מסבירא אכתי לא
היו סומכין עליה כלכא למעשה ולזה אמרו יש אדם
אחד דוקא משום ששימש שני גדולי הדור שמעיו
ואזעליו ויש לו קבלה אי דוחה את השנה.

ובזה שפיר מובן מה שאמר לכם וכי פסח אחד יש בשנה
שדוחה וכו' ולכאורה למד לא השיב לכם מיד
מדרש דמועדו או מק"ו אלא אמר לכם וכי פסח אחד
אלא דכלל ידע דב"ב גדולי הדור הם וידעו לדרוש
הכחוצים אלא ודאי משום דחסר לכם הקבלה כלכא
למעשה ולכן אמר לכם וכלא כרבה יותר ממאחים
פסחים יש שדוחין וא"כ כרי כלכא למעשה שפסח נמי
דוחה את השנה אמנם הם אכתי לא סמכו על זה
ואמרו ליה מנ"ל אם מסבירא שלך שאתה רואה לדמותן
זה לזה כלל ק"ו יש ליה פירכא ואם גז"ש דמועדו אין

לומר דכגס דפסח דוחה את השנה מ"מ ודאי יותר נכון
אם יבא בחול ולכן היו כנשיאים מדקדקים בחשבוניהם
לעבר החדש שלא יחול ע"פ בשנה וכגס דבגמ' לא הובא
דנשניל פסח שחל בשנה מעברים השנה מ"מ דוקא חדש
כולו לעבר אבל ככה סגי ביום אחד ודאי היו מעברים
בכל פה שלא יחול ע"פ בשנה ויבואו לדחות השנה דשנה
דחויק הוא. ומיכא זה רק לכחילה היו נוכחין כן וכמו
שמלינו כעין זה שצ"ד כווננו שלא יחול יו"כ ע"ש ועיין
מנחות ל"ע ע"ב ודו"ק. אבל אם חל י"ד בשנה ולא עברו
ב"ד החדש ודאי דוחה, וב"ב חשבו דכיון דבכל פה
מדקדקים שלא יחול ע"פ בשנה ודאי אינו דוחה את
השנה וראי' מדברי ר"ע דאמר כל מלאכה שאפשר
לעשותה מע"ש אינה דוחה את השנה וככ"נ כיון
דאפשר לעבור ולקדש קודם או אחריו וממילא יביאו
הפסח מע"ש או לאחר השנה עושין.

אבל באמת אינו כן אלא אם עברו וקדשו ולא עיברו
החדש ודאי דוחה כיון דאז כבר מקרי מלאכה
שא"ל לעשותה בע"ש כמו שחיעב וז"ש ח"ר כלכא זו
נחלמה מב"ב פי' הו' כלכא דר"ע במחני' ופעם אחת
חל י"ד להיות בשנה פי' דוקא פעם אחת שכתו ולא
עיברו את החודש מפני סיבה שמן השמים הסבו שטעו
בחשבון ולכן קאמר פעם אחת דוקא דלא בכל פה דחמיד
עיברו ב"ב את החדש או חסרוכו כדי שלא יחול ע"פ
בשנה ופעם אחד חל בשנה ואחי שפיר דיוק ראשון ודיוק
ג' וכלא חין ב' שמיטות דבאמת היו יותר מזה דקדשו
ע"פ ראי' וכנראה דכן קבלו מאבותיהם רק אחת הפעם
שכתו לעבר את החדש ועי"ז חל י"ד להיות בשנה ולזה
כששאלוהו מנ"ל הו' אמר לכם וכי פסח אחד יש בשנה
שדוחה השנה וכו' וכלא כמה קרבות דוחין את השנה
מה נעים לפי בירושלמי דחני ג' מאות וחשב נמי שפיר
ר"ח ורגלים וברי על כולם אפשר לעשות שיחול ר"ח
קודם השנה או אחר השנה ואפ"כ דוחה השנה וא"כ
פסח נמי כבי.

ואתי שפיר נמי שלא אמר לכם וכלא לפני י"ד שכה חל
בשנה ודחה ולא הי' אדם יכול להכחיש מן
המליחות וגם כיאך אמרו כלום יש מי שיודע וכולם לא
ידעו ולכנ"ל אחי שפיר דבאמת לא ידעו דלא היו נוכחין
לדחות ודלא כקושיא בירושלמי.

ואמר כלכא זו נחלמה מבני בחירה דוקא שכה היו
ירושלמיים וכנ"ל וגם עמו בד"ר"ע ולפ"ז יש לפרש
שכתו ולא ידעו כלומר שכתו לעבר החודש ולכן חל ע"פ
להיות בשנה ולא ידעו אם פסח דוחה השנה אם לאו
וקאי שכתו על ב"ב שכתו לעבר החודש או קאמר
שכתו מהו דר"ע דכל מלאכה שא"ל לעשותה מע"ש

עלול שזכס פי' שכיו עושים עלמס כעללים ולא כלכו
ללמוד מכס דאע"פ שכיו גרים מ"מ כיון שכיו גדולי
כדור כי' לכס ללכת ללמוד חללס.

העקם שמינודו להלל כנשיא עליהם

ומח"פ נראה דמיד כושיבוכו בראש ומינודו נשיא
עליכס דכ"צ לפי סברתס אכתי לא כודו לו
לכלל שפסח דוחכ כשצת שכרי ק"ו פריכא כוא וגז"ש
לא למדו מרצס וכלל קבל משמעי' ואצטליון שדוחכ
כאמנס כס לא רלו לסמוך אקבלתו אכל לא רלו נמי שלא
לשחוט כלל ישראל אח הפסח ולכן מיד כושיבוכו נשיא
עליכס וכוא יפסוק לכס לשחוט הפסח כשצת ואפשר
דמכאי פעמא נמי לא עלכ יכודכ בן בחירא לירושלים
כמפורש בגמ' לעיל דף ג' ע"ב ככאי ארמאכ דשלחו ליכ
אח בלידון ומלודחך פרוכס בירושלמי וכקשו כחוס'
דאמאי לא עלכ ר' יכודכ לירושלים להקריב ק"פ וחי'
דשמא לא כי' לו קרקע או חי' אחרים ולהניל י"ל
דריב"צ כיון שראכ שכלל כורכ שידחכ שצת וכוא
לשיעחו לא ניחא ליכ ולכן כלך לו לנליבין ופטור מקרבן
עכ"פ מכ שכושיבוכו נשיא כי' מפני שחלקו בשיעוה
ולא רלו להסב כלל ישראל מקבלת כלל ומ"מ לא רלו
לפסוק כן לפי שזס לא קבלו כן.

ומיושבת נמי קושי' (ע-י) דאף דכלל נמי שכת כלככ
מ"מ לא עברוכו דודאי נשיא נמי אס לא ידע
כלככ אחא או שכת כלככ אין מעבירין אותו בשביל זכ
ולכן כלל שכת כלככ שאין נוגע בכתקפכ ולכן ספיר
סמך עלמו על נבואה בנ"י אכל ב"צ נחלקו עליו בעלס
ככלככ וק"ל.

גדולה שימושיה יותר מלימודה

שם בגמ' שלא שמשחם שני גדולי כדור, כנכ לא כתב
שלא למדחם אלא לא שמשחם גדול כשמוש
יותר מן כלימוד. גס בחלמידי כלל ושמאי כשרבו
מחלוקות בישראל לא אמר שלא למדו כל לרכן אלא שלא
שמשו כל לרכן ועיין ספר כקנינים (דף ל"א) באריכות
גדולכ אות בשימוש ח"ח שזכ אחד ממ"ח קנינים
שכחורכ נקניח כזס ודו"ק.

בירושלים היו מערבין קודם שנפרצו בה פרצות

תוס' ד"כ תוחב לו, וחי' ר"י דככא לאחר שנפרצו ככ
פרצות וכו' ע"ש משמע דקודם שנפרצו פרצות כיו
מערבין בירושלים וכ"כ ברשכ"א בוחס' כאן, וכ"כ עוד
כחוס' ב"מ נ"ג ע"ב וכ"כ כמחירי וברש"י סועכ מ"ב

אדס דן מעלמו אח"כ קבל מרצו וכס לא קבלו עד שאמר
לכס כך מקובלני מפ' שמעי' ואצטליון וקבלוכו ואחי
ספיר שאמר ששימש שני גדולי כדור שמעי' ואצטליון.

ובוח יס לדייק עוד שאמרו כלוס יס אדס שידע שפסח
דוחכ אח כשצת משמע דכיו מצקסיס כל דכו אדס
וכמעכ דשני גרדייס משער כאשפתות כמס' עדיות
שכעידו דג' לוגין פוסלין אח כמקוב וכיאך יסמכו על
כל דכו אדס כדבר גדול כזכ אמנס בא"י כנ"ל כביא
כסס ירושלמי וז"ל ויס לאדס לומר כקבלכ אפילו קבלכ
מקטן ממנו כדאמר בירושלמי פ"ז דשביעית ר' בא בר
זבדא ר' אבוכו כסס ר' אלעזר כלככ כר' יכודכ
דמחניחין ואמר כחס חקלס ר' בא בר זבדא דאמר
שמוככ כסס זעיר מיניכ פי' כמכ משוככ כעוככ ר' בא
בר זבדא ששמע דבר שכהוכו מר' אבוכו שכ' קטן
ממנו ואמר כחלמידי ממשו וקייס כא דאמר
בירושלמי פ' כל ישראל נחנו מרועכ אחד אמר כקב"כ
למשכ אס שמעח מפ' קטן מישראל וכנייך לא יכי'
בעיניך כשומע מפ' קטן אלא כשומע מפ' גדול ולא
כשומע מפ' גדול אלא כשומע מפ' נביא ולא כשומע
מפ' נביא אלא כשומע מפ' רועכ ואין רועכ אלא משכ
וכו' ולא כשמעו מפ' רועכ אלא כשומעו מפ' כגבורכ
וכו' ע"ש ולכן אמר כלוס יס אדס אפילו כל דכו כס
יקבלו מכס מפני שכיו ענויס כיותר כמ"ס רבינו כקדוש
עליכס שכיו ענויס יותר ממנו. וזכ כיפוך ממכ שפי'
כסמוך כפי' אדס אחד וכפעיס יפולץ סלע.

שמעי' ואצטליון היו גרי צדק האך נתמנו לנשיאות

וי"ש לדייק למכ אמר שני גדולי כדור שמעי' ואצטליון
ומאי נפ"מ ובסמוך כחחיל לקנטרן כדברים אמר
לכן מי גרס לכס שאעלכ מצבל ואחי' נשיא עליכס
עלול שכיחכ כזס שלא שמשחם שני גדולי כדור שמעי'
ואצטליון ולמכ כזכירס כשמוחס ככל פעס וי"ל דכנכ
נחלכעו רבוחינו כלידיקיס כאחרונים כ"כ כחוי"ע
וככנכ"ג ח"מ סי' ז' וכלל"ח כדורש לליון ד"ג דשמעי'
ואצטליון כיו גרי לזק וכיאך נחמנו זכ לנשיא וזכ
לאב"ד כא בעינן מקרב אחיך וכחוי"ע כתב שכמכ לא
כיו גרים בעלמס כי אס מזרע גרים וסחר דבריו
מכרמכ"ס וראב"ד ואברבנאל וכדורש לליון פי'
דשמעי' ואצטליון כיו גרים ואמרינן כיצמות נכרי
שקידס כזכ"ז חוששין לקידושיו שמא מעשרה כשצטיס
קאחי ובגמ' לא זז משס עד שמשאוס כעכו"ס וי"ל
דאחד מזרע סנחריב בא על כה ישראל מעשרה כשצטיס
ולכן נקראו גרי לזק ע"ש וי"ל דמככ כאי עעמא לא
כלכו בני בחירא כנשיאוס ללמוד אלא שמעי' ואצטליון
שזס כיו מיוחסיס וכס כיו גרים וכלל כוכיחס ואמר

ע"א בחי' שני ועוד כרצב ראשונים ועיין חוס' אני חומכ
מכ שכתבתי מזכ באריכות, בישוב קושיה בחוי"ע כאן,
ובכלל דין חס אפשר לחקן עירובין בעירות גדולות
בזמנינו ואי יש בכלל דין רב"ר בזמנינו עיין בספרינו
משנ"כ ח"ח באריכות גדולה.

דף ס"ז ע"ב

פסח בשבת כיכי מלי מקדיש ליה וכתנן אין מקדישין
וכו' ובשני"א ב"ש כביא מרן קושיה בשאל לפמ"ש
התכ"ד ס"י רס"ע כביאו המג"א ס"י של"ט סק"ה וש"ך
יו"ד ס"י ש"פ בפדיכ"ב דאפשר לחת המעות מע"ש ע"מ
לחול בשבת ובירושלמי פח"י דשבת כ"ח עומד אדם
מע"ש ואומר כ"ז חרומה למחר וא"כ ככ"ג יכול לומר
ע"ש שיחול הכקדש בשבת.

ומרן בב"ש ח"י דלא דמי לפמ"ש בי"ב ל"ז בא דאין
מקדישין משום גזירה דמו"מ ופרש"י דדמי למקח
וממכר דמולאו מרשותו לרשות הקדש א"כ אף במקדיש
בע"ש נמי מולאו מרשותו לרשות הקדש אבל באי דתכ"ד
מקנח המעות לכחן ע"ש ע"מ שיכול הפדיון בשבת ואין
כאן כולל מרשות לרשות, וכן בחרומה נמי אין מולאו
מרשות לרשות דכרי כשכח ע"כ נמי בחרומה אינו שלו
אלא מפריש של ככן (ועיין חוס' נדרים י"ב ע"א
ודו"ק).

וקצת קשה על ח"י זכ דאמרו (ב"ק ע"ו) הקדש אינו
יולא מרשותו דמעיקרא חורא דראובן וכשתא
נמי חורא דראובן ועד שלא ילא ליד ככן אחי ברשות
בעלים הוא וכתב בעכ"מ ב"ק קי"ד דאפילו שינוי רשות
לא מקרי ודלא כרמב"ן במלחמות שם ועיין רמ"ע
מפענו ס"י ס"ב שכתב דאיסורא בעלמא הוא דרביע
עליה כל זמן שלא ילא מרשותיה, וי"ל דחזיל לשיעור
המלחמות שם ודו"ק ועיין משנכ הלכות ח"ע ס"י ש"ח
דף קכ"א ע"ב.

בדין מחמר כל"אחר יד, ובגדרי שבות במקום מצודה ובכרמלית

ומה שנראה בס"ד לפמ"ש באב"י לחלק בין מקח וממכר
לשאר מלאכות דמ"מ אין לעשות בע"ש ע"מ
שיגמור בשבת ושאר מלאכות עושב אדם עם השיכר
אע"פ שיגמור בשבת וכתב באב"י לחלק דכל דבר
שעשעו בע"ש ואין לריך לעשייתו עוד אלא נעשע ממילא
מכאן ואילך כגון מלאכת שבת ביסול או אפיכ או זורע
לוצע וכיו"ל בזכ שאפילו ימות בעושכו אפי"כ המלאכה
ממילא יגמר ככ"ג נמלא מלאכתו כבר עשוי מע"ש ומכ
שנעשע בשבת ממילא הוא וליכא איסור אבל מלאכה
שעדיין לריך לו שיכיר בחיים ולא נגמר זולתו אפילו
בשבת אסור לעשותו בע"ש שיגמר בשבת.

וחצת מקח וממכר כלוקח ע"ש ע"מ שיחול הקנין בשבת
ע"כ לריך שיקונח וכמוכר יחיו גם בשבת והקנין
לא חל זולתם שאם ח"ו ימות כלוקח ממילא יבעל המקח
ולא יתקיים נמלא מכ שמחקיים המקח בשבת הוא מפני
שכלוקח קיים ונעשע בגופו ולא כוי שובת בשבת, ולא
דמי פדכ"ב שנוחן לו ע"מ שיכיר פדוי בשבת ומקנח לו
ככסף קודם בשבת כמו הפודק בחוך שלשים עיין
בכורות מ"ט ע"א איתמר הפודק חת בנו בחוך שלשים
ועיין שם דף י"ב ע"ב בחוס' ד"כ לאו.

ולפ"ז אחי שפיר דאין מקדישין בשבת שכרי הקדש אינו
חל על של אחרים ואם עמד וקדש בכמתו של
אחרים אינך מקודשת וכן במקדש בכמתו מע"ש ע"מ
שיחול הכקדש למחר ומה בכמתו אינך קדושכ שכיון
שמה נפלכ ביד כיורשים ואין אדם מקדיש דבר שאינו
שלו ושפיר אין מקדישין בשבת ולא דמי לפדכ"ב
כללפעניד.

אין מקדישין וכו' לכאורכ משמע דכח מדאורייתא
ועיין בסמוך וכלא מחמר ול"ע.

וחל"א מחמר, עיין מג"א ח"ח ס"י ש"כ סק"ו ובחוס'
שבת שם חמכ עליו ממכלחין ועיין מחלכ"ש שם
ובספר אמרי בינך כל' שבת ס"י ו'.

בעלמו הוא שבות כל"אחר יד מפני שכוכ מחמר כל"אחר
יד וכול"ל דבר שכשבות בא מכל"אחר יד לעקרו במקום
מלכ.

אי גזרו שבות במקום מצודה

וחצת כרי"ף כפר"א דמילכ כביא דעת ככ"ג דלא גזרו
שבות במקום מלכ וכרי"ף חולק עליו ודעת

וחל"א מחמר מחמר כל"אחר יד, מחמר כל"א"י נמי נכ"י
דאיסורא דאורייתא ליכא אסד"ר מיכא איכא
כיינו דקא בעי מיניכ דבר שיש לו כיחר מן החורכ
ודבר שבות עומד לפניו לעקרו כל"אחר יד במקום מלכ
מאי וכו'. וי"ל לשון שכתב דבר שיש לו כיחר מן החורכ
ודבר שבות עומד לפניו לעקרו כל"א"י דמשמע דמכ"ח יש
לו כיחר ורק דבר שבות עומד כנגדו ועוקר את השבות
כל"אחר יד וככא כרי עוקר השבות כדרכו אלא שכשבות

וחי' זה ל"ע ג"כ שכרי כחצו כחוס' כחן דשבות צכמחו קיל משבות עלמו ומשמע דאפילו שבות דמחמר נמי קיל כח וז"ל דקיל כח לענין שאר שבותים אבל חמור כח משבותי צכמח וז"ע גם מדברי המכרש"א כחן משמע דצכרמלית ליכא איסור מחמר דצ"כ חוצה צא"ד שכתב וז"ל אבל כח משמע לכו דמדין ר"כ נגעו צכ מדפריך לקמן וכלל מחמר דלא שייך איסור מחמר אלא צאיסור ר"כ כדמוכח פרק כמוליא תפילין ודו"ק ע"כ וזכ דלא כמחלכ"ש וכבר כעיר צכ צספר אמרי צינו כל' שבת סי' ו' ע"ש צאריכות.

המחמר אחר בהמת חבירו

ולכאורה יש לדייק למכ לא צביאו פסחיים כל אחד אח פסחו של חבירו דצשל צכמת חבירו ליכא מחמר וגם למכ לא כפקירו פסחיים ערב שבת או אפילו צשבת דלמלכ מותר לכפקיר עיין שבת קל"א ע"ב כואיל וצידו לכפקירן וצביאו צכמת כפקר לצכמ"ק ולא יעצור המחמר ואפשר משום קנין דאסור לעשות אח"כ, שצריך לקנותו צשבת אלא דכא נמי למלכ מותר כדקיי"ל צאחרוג וז"ע וי"ל דאכ"כ דכ"ג כי' אחי שפיר אלא דלאו כ"ע דיני גמירי ועיין חוס' ד"כ מחמר ועיין ר"ן דף ע"ו למס' ע"ז דמחמר צכמת חבירו חייב ע"ש וז"ע.

נשים בשביתת בהמה

עוד עלכ צמחשצתי כרכורי דצרים לפמ"ש צחרעק"א למשניות ר"פ צמכ צכמכ דנסחפק אי גם אשכ מלכ על צציתח צכמכ ותפא"י כחצ דאישתמיעתיח משכ דפרחו של ראצ"ע כי' יולא צרלועכ ועיין מכר"ס שיי"ק מכ שכתב ליצצ דצריו צא"ח סי' קכ"ע וא"כ אי נימא דאינכ מלכח א"כ כיו יכולין נשים לכציא אמנס שצוש כח דעל לאו ודאי מלכין וז"ע.

דן שביתה בבהמה וכלים

ובדברי המג"א הנ"ל עיין עוד צחוס' רעק"א פ"ק דשבת אוח כ"ג שחמכ מדצרי צחוס' שבת י"ח ע"א ד"כ ולימא מר דלרצכ דעעמא דצ"ש לאו משום צציתח כלים אלא דעעמכ דגזרינן דלמא אחי למיעצד צשבת וכו' ולר' יוסף דעעמא דצ"ש משום צציתח כלים לא חקשכ אחי עוענים קורכ כיינו דאזיל ממילא עפי מכל כנך דמחני' מוכ נסחר דצרי המג"א סי' ש"כ דס"ל דצכרמלית ליכא משום צציתח צכמכ דא"כ כא צפשוטו לרצ יוסף ניחא די"ל דכמו לדיון צמילי דרצנן ליכא משום צציתח צכמחו כ"נ לצ"ש לענין צציתח כלים

צחוס' נראה כשיטת כרי"ף ועיין רא"ש ור"ן ולכאורכ ככא נמי כחירו שבות דמחמר צשציל מלכ וא"כ לכאורכ רא"י לצכ"ג. איצרא דכרי צמחני' אמרו צפי' דאפילו אשבות אין דוחכ שבת וצחוס' כחן ד"כ כנח כקשו דכא צמחניחין אסר שבות דרצנן כיון דאפשר לעשות מע"ש וי"ל דשבות צכמחו קיל משבות עלמו מצואר דשבות עלמו לא דוחכ מפני כמלכ, וצאמת כי גם רש"י כרגיש צקושיא זו וחי' דשבות כלאחר יד קיל משאר שבותים דכל כלאחר יד לא שכיחא אבל שאר שבותים אסור אפילו צמקום מלכ.

ומצינו צכ מחלוקת רש"י וחוס' דרש"י ס"ל דשבות דכלאחר יד קיל משאר שבותים וצחוס' שחולקים ס"ל דלאו קיל כח ועיין ר"ן שבת פ' חצית דכלאחר יד יותר קיל משבות דאמירכ לעכו"ס וצביאו כד"מ א"ח סי' שצ"ח אוח ע' ושכ"כ כ"כ וכרשצ"א ולא צביאו דגם שיטת רש"י ככא כח מפורש דשבות דכלאחר יד קיל כח משאר שבותים וכעעס דכלא"י לא שכיחא.

שיטת הבה"ג בדין שבות ע"י עצמו

איברא דלא חקשכ לרצינו כצכ"ג ז"ל ממלכחין דלא אמר כצכ"ג אלא כיכי שכח אינו עושכ מעשכ צעלמו וכגון אמירכ לעכו"ס אבל לעשות מעשכ צידים גם כצכ"ג מודכ דאין כיחר לעצור על שבות צמקום מלכ ועיין שו"ת כרד"ך צית י"ח ח"ד דשבות דרצנן ע"י ישראל חמור ממלככ גמורכ ע"י עכו"ס דקיל אמירכ לעכו"ס אפי' צמלככ דאורייתא משבות ע"י ישראל עלמו וכ"כ כר"ן פר' שמת שרלים עלכ דככיח דעין שמרדכ וממילא צמחמר כיון שכח ע"י עלמו מודכ כח שחסור, אלא דלפ"ז גם צמחני' כזאכ וכיוולא צכ דכולכון כס שבות דישראל ככ"ג שפיר אסורים צשבת אפילו צמקום מלכ כל שסיפק צידו לעשותם ערב שבת.

שבות דמחמר אי שרי בצכרמלית

וחנה כמג"א א"ח סי' ש"כ סק"ו כתב דכל כנך דאמרינן צכמכ דאסור לללח צו צרכ"ר דכוי משאוי שרי צכרמלית כדאמרינן צפ' מי שכחשיך כל שצחצירו פטור אבל אסור צכמחו מותר לכחחלכ ותמכ צח"ש משמעחין דפריך וכלל מחמר ומשני מחמר כלאחר יד ופריך עוד כלא"י יד נמי ככי דאיסורא דאורייתא ליכא איסורא דרצנן מיכא איכא ומשני כיינו דקצעי מיניכ שבות צמקום מלכ כרי דשבות צכמכ אסור וצמחלכ"ש א"ח כנ"ל חי' דצאמת שבות דמחמר לא כותרכ לגצי צכמכ דחמור וכיוונת כמג"א רק אשאר שבותים.

מש"כ צעפינה קורב דכוי רק דרבנן אין משום שניחא כלים עיין צם' חוס' שבת אף לדברי ר"ן דנקט צלמח כ"י כיון דכוי דרבנן אין צו משום שניחא כלים י"ל דכ"י לדידן לענין שניחא צכמחו ע"ש.

ולולי דמסחפינה נלפענ"ד דדוקא לצ"ש דס"ל דכלים

נמי איז לן שניחא כיינו פעמא דחמור שניחא צכמח כללים וכלים צכמח ולכן כיון דחמור כ"כ כ"י דשבות דיכדו נמי חסור דכאסור הוא על כגזר' ולא על כחפץ אצל לפי מה דאין קי"ל כ"כ דכלים ליכא שניחא ח"כ צכמח דאיכא שניחא נמי קיל וממילא צכרמליה ליכא משום שבות.

בסוגיא דמחמר בלאחר יד ובדינא בשביתת בהמתו אי דוי רק במלאכה שדרכו בכך ובכלל דאין שבות במקדש

אינו עובר אשביתת בהמתו אלא במלאכה שדרכו בכך **ומה** שנלפענ"ד דדברי רש"י נכונים דפשוט דרש"י נמי מודק דשניחא צכמחו שייך אף צחי' ועוף אף שאין דרכם לשלח משא אצל מ"מ אינו עובר על שניחא צכמחו או צחי' או עוף אלא בדבר שדרכו בכך וכמו דקיי"ל צלדס כמוציא משאוי על ראשו פטור שאין דרך לכוניא משא על ראשו ואם כוניא צעלכ דעחו אצל כל אדם וכמ"ש (שבת נ"ב ע"ב) צלנשי הולל דצעלכ דעחו אצל כל אדם, וכמוציא משאוי צפיו נמי פטור שכו"ל כוונתו כלל"י ע"ש ומ"מ אם מוציא כדרך כמוציאים וכגון כמוציא פת צפיו חייב שכן דרך הולאתו לכוניא דרך אכילתו (כריתות י"ג ע"ב וצחוס' שבת כ"ג ד"ה צפיו) וככ"י צשכ ועוף אם כוניא מה שדרכו לכוניא וכגון פרומציא ואפסר וכיוצא צו שדרך לכוניאו בכך ומוציאו דרך משא ולא ללרכו או מה שאמרו צמשנה הרחלות יוללות שחזות כצונות וכיוצא צזכ משא שדרך כשכ וכעוף לישראל משא כזו כנושאכ עובר משום שניחא צכמחו ועיין שבת נ"א ע"ב יולא הסוס צשיר וצסכ"ח ס"י רל"ו כחיר חמור צשיר רק לא צפרומציא וגם צלפסר מותר ואינו יכול ללמס כשמירכ שלא לכוסיק פורחא וכו' אפ"כ יש מחמירין שלא לכוניא סוס צפרומציא אצל אפסר ופרומציא יחד צסוס חסור דכוי משאוי עכ"ל ומיכא לשכ ועוף וק"ל.

ובל זה לכוניא משאוי של כל אחד ואחד אצל לכוניא על שכ או שאר צכמח ועוף משאוי של אדם כגון סכין וכיוצא צו אין דרכו לכוניא על כשכ אלא על החמור או השור וכמוציא משאוי על כשכ כו"ל כלל"י לפי שאין דרך לשלח משאוי על עלכ וז"ש רש"י כלל"י שאין דרך עלכ לשלח משוי כלומר דשור וחמור דרכם לשלח משא אצל אין דרך עלכ לשלח משוי וכו"ל כלל"י וז"צ.

ופוק חזי כמח מדויק לשון רש"י צע"א ד"ה ומי שפסחו גדי שאין לו למר וכו' ואין זה משאוי לעצור עליו

אמרו לו ר' שכה ולא כציא סכין מע"ש מכו ח"ל כלככ צו שמעתי ושכחתי אלא כנה לכן לישראל אם אין נציאים כן צני נציאים כן למחר מי שפסחו עלכ חוחצו צלמרו מי שפסחו גדי חוחצו צין קרניו וכו'. ופרש"י ומי שפסחו גדי שאין לו למר אלא שיער שאין יכול לחוחצו צלמרו חחצ לו צין קרניו ואין זה משאוי לעצור עליו משום שניחא צכמחו דלאו חורחיק צכי כאי מלאככ וצענין זה כציאו סכיניכין וצע"צ שם צנמ' פריך וכלל מחמר ומשני מחמר כללחר יד ופריך מחמר כלל"י נמי ככי דלחיסורא דחורייתא ליכא מדרבנן מיכא איכא וכו' ופרש"י כללחר יד שאין דרך עלכ לשלח משוי, ע"כ.

איפור שביתת בהמתו אי שייך בחיה ועוף

ותמח עליו צם' על חורב דכא שניחא צכמחו כוא אף צחי' ועוף כדל"י צצ"ק (נ"ד) אף שאין דרכם לשלח משוי וכללח"י דככא כיינו משום שחוחצ לו צלמרו וע"י חו"י יומא ס"ז ומלחתי צם' כללחר רש"י ס"י נ"ו כחצ ג"כ כמ"ש ככא דאין דרך עלכ לשלח משוי וכדבר פלא צעיני עכ"ל.

ישוב לדברי רש"י דשבות בלאח"י שרי

עו"ש צרש"י ד"ה שיש לו כיחר מכ"ח פי' כגון זה שאינו מחמר גמור אלא כללחר יד ואין כאן אלא שבות ואפילו שבות ידידי לא חמיר כשאר שבות דכל כללחר יד לא שכיחא ע"כ וכחצ צע"ח כנ"ל וז"ל ומוכח מרש"י דכל שבות כללח"י שרי משום מלות פסח דלא כחוס' ד"ה כנה וצרמציס פי"א כי"ע מכק"פ נראה כרש"י אצל חמכני דכרי רש"י מפרש צמשנה דחחיכת יצלחו חסור צלפורן אף דכוי כללח"י וכו' ולללחר כוא חמיככ עלומכ שיכיו דברי רש"י סותרין צמפורש צמשנה לגמ'.

ל"ע חזקל ע"ח מה שכתב מדנפשי' ארשי' ז"ל ולא כרגיש מדברי במכרש"א ז"ל.

שוב בעיר כ' עיני ורחימי לכמאירי ז"ל במכילתין שפי' וז"ל ושמה חמור וכרי מחמר הוא וכו' חדע שמחמר שאין דרך כשם במשואי אין זה אלא מחמר כלומר יד וחזר לו שבות ואעפ"י שנאמר בזה שבות שאפשר לו מצטרף כגון ברכבתו ובצאתו חוץ לחומס צאמה כך הוא אלא ששבות זה קל ממנו שאלו כי' שבות זה דבר כמלוי אלא שהוא חסור מד"ס כגון שנליע דרך הנחש שלא יבא דין מחמר של חורב אמור אלא במחמר אחר כבכמכ וביא טעונכ אבל כנכמכ ברסן או בקולו כשביא טעונכ אין איסור אלא איסור סופרים וכו' הוא מנכיגכ בקול או ברסנכ כי' שבות כשאר מיני כשבות וכו' נאמר אבל מאחר ששבות זה איסור חורב שבו נפקע מחמת כבכמכ שאין דרכה בטעניכ כלל כרי זה שבות בדבר שכלאחר יד וכו' קל משבות אחר ובמקום מלכ לא גזרו בו כל מחורת רשות חסור אף על חי' ועוף ע"כ ע"ש.

חצת כתב מפורש דדוקא שבות זה קיל הוא משום דכיון שגזרו בו בדבר שכלאחר יד נמלא דלאו בכל כשבותים כחירו כלאחר יד נמי. וכמאירי ז"ל כרגיש בקושי' דמחמני' חסרו שבות ודייק דדוקא בשבות זה שהוא משום כלאח"י וזה נמי דיוק לשון רש"י, עכ"פ מפורש דכמאירי מפרש נמי כרש"י צין במשואי של טלכ דאין דרכו לכוליא וכמ"ש וז"ל ששבות זה איסור חורב שבו נפקע מחמת כבכמכ שאין דרכה בטעניכ כלל וכו' ובין בשבות דכלאח"י.

אין שבות במקדש אם בולד כל השבותים

גם מה שפי' בגאון ר"מ אריק ז"ל דעתה כרמז"ס נראה כרש"י לפענ"ד גם זה אינו שכרי כרמז"ס פסק שם (בכ"י"ח) דכרכבתו ובצאתו מחוץ לחומס וחתיכת יבולתו דוקא בכלי אינן דוחין את השבת אבל אם יכול לחתוך יבולתו בידו בשבת חותך ואם כיחכ יבשכ חותככ אפילו בכלי בשבת שאין שבות במקדש כלל עכ"ל, וכוונתו נראה דאין זה מטעם דכלאח"י אלא ס"ל דאין שבות במקדש כלל וכן כתב לעיל שם (כע"ז) וז"ל ורואינן את בעזרה בשבת שאין איסור שבות במקדש אפילו בדבר שאינו לורך עבודכ איסור שבות במקדש כיחר הוא עכ"ל מצוחר שיעחו דשבות במקדש לא גזרו כלל צין שהוא לורך עבודכ ובין שלא לורך עבודכ כל שהוא במקדש לא גזרו עליו אבל דעת רש"י ז"ל דדוקא שבות זה דכלאח"י מותר משום דקיל הוא ולא שאר שבותים.

משום שציתת כבמתו דלאו אורחיה "ככי כחי מלאככ", וכנכ דייק בלשונו כקדוש דלאו אורחיה ככי כחי מלאככ ולא כתב דלאו אורחיה במלאככ דודאי אורחיה הוא ואיכא שציתת כבמתו אם עושכ בשכ מלאככ דאורחיה הוא אלא לאו אורחיה ככי כחי מלאככ וכטעם לפי שאין דרך טלכ לשאת משוי ואחי שפיר דברי רש"י ז"ל דרש"י נמי ס"ל שציתת כבמתו בשכ ואדרבך כרי נאמר בזה במ"ש ואין זה משואי לעבור עליו משום שציתת כבמתו דלאו אורחיה ככי כחי מלאככ מצוחר דאלו כי' אורחי' כי' עובר משום שציתת כבמתו בצולאת כשכ כללפנ"ד.

חילוק בין שבות דמחמר לשאר שבות

אלא מעתה נראה דגם קושי' כשני' לפענ"ד לא קשכ דבגאון ז"ל ס"ל דשיטת רש"י דכל שבות שהוא כלאחר יד קיל הוא כיון דלא שכיחא ונדחכ בפסח ולכן שפיר קשיא ליכ מחתיכת יבולתו דנמי כלא"י הוא ואינו דוחכ כבמשנכ, אבל כמדוייק בדברי רש"י יראה דאין כיונכ בסתם שבות כלא"י אלא כוונתו דכחי שבות דמחמר שמדאורייתא אינו חייב כאן למחמר כיון דכשכ מוליא משואי כלא"י וכרי קי"ל דמחמר לא קרי אלא כבכמכ כנושאת משוי וכו' מנכיגכ וכמ"ש רש"י שם לכדיא וא"כ כאן שאין דרך טלכ לשאת משוי אין כאן מחמר מכ"ח רק מדרבנן נמלא דשבות דמחמר שכתאן נחקן אדרבנן כלומר אמלאכת משא של כבמתו שנושאת כלא"י נמלא דשבות דמחמר כאן קיל שכיח שבות נחקן על מלאככ כלא"י, וכן מדוייק לשון רש"י וז"ל כגון זה שאינו מחמר גמור אלא כלא"י ואין כאן אלא שבות כלומר דכיון דאין כבכמכ נושאת משא א"כ כחי מחמר כוכ מחמר כלא"י ואין כאן אלא שבות וכוסוף דאפילו שבות ידיכ לא חמור כשאר שבות דכחי שבות נחקן אכלא"י וכל כלא"י לא שכיחא וכו"ל ק"ל כמו גזירכ לגזירכ.

שבות דמחמר כלא"י אי קיל משאר שבותין

איברא דכחוס' ד"כ כנכ לכו לישראל כקשו וא"ח וכו' במחמני' חסר שבות דרבנן כיון דאפשר לעשות מע"ש וי"ל שבות כבמתו קיל משבות ע"מנו וכתב במכרש"א ז"ל דלא ניחא לכו כפרש"י ככא דאפילו שבות ידיכ לא וכו' דכל כלא"י לא שכיחא עכ"ל משום דכלא"י לא משוי ליכ אלא כשאר שבות דחי לא כלא"י הוא מחמר גמור כנכ צאמה כי כבר כקשו כחוס' קושי' זו ממחמני' דאיסור שבות דרבנן וס"ל דכו"ל כחי שבות ככל שבותין ודעת רש"י דשבות זה קיל הוא משאר שבותין משום דנחקן אכלא"י וכמ"ש במכרש"א וא"כ

מעט לדחור החזרת הדמיה לבחן

ולמענך נראה שזו מחלוקת ישנה בין כרמז'ים ורש"י וחוס' שלכי פירובין צפ' כמולא חפילין (מ"ג) חנן מחזירין רטי' במקדש אבל לא במדינה ופרש"י כן שלקס בידו ונחן עליה רטי' מצטוד יוס וכולך לעבוד עבוד כשבת או צו"ע ונטל רטי' מעל ידו שלא חכא חוללת בינו ובין ידו לעבוד דחלי"כ פוסלת צב דצעינן ולקח ככין וכיון דחייץ לא כוי לקיח ככין דאי לא שרית ליכ להחזיר לא שקיל ליכ מידים וממנע ולא עביד עבוד. נראה דדוקא משום כן דבר עבוד כוא דחזירו שבות וכי מוכח בגמ' בי"כ דף י"א ע"ב דעממא לאו משום שאין שבות במקדש ואפילו כן דלאו בר עבוד אלא דוקא כן דבר עבוד כוא שחזירו לו סופו משום חזילתו.

אבל כרמז'ים פכ"א מכל' שבת ככ"ז כתב דמחזירין רטי' משום שאין חיסור שבות במקדש וכבר חמכ עליו כחוי"ע פירובין כנ"ל דכא מלינו שבותים נאסרו במקדש כגון לעטל נרות עיין חוי"ע תמיד (פ"א מ"ג) גם כחוס' שבת דף ל"ב א' ד"כ שרי כחצו דכמכ שבותין אשכחן במקדש ובחוס' פירובין ק"צ ע"ב ד"כ וכעלו דכחצו דעובא אשכחן דלא כחזירו במקדש כגון סדור הקנים ונטילתן דאינו דוחק את השבת ובח' בארכתו צס"ד עכ"פ מצוה דעת כרמז'ים כיפוך דעת רש"י לענין שבותים וממילא אחי שפיר כרמז'ים דפסק חתיכת יבלחו ביד שרי דלשיטתו אזיל דלא גזרו במקדש משום שבות ולא משום דשבות כלאח"י קיל אבל רש"י לא ס"ל כ"י אלא גם במקדש גזרו משום שבות וככא דשרי משום דכוי כלאח"י.

וחי דלא חקש לרש"י עכ"פ ממשנה פירובין ק"ג שחנן כחם לכדיא חותכין יבלח במקדש ומוקי לב בגמ' ביד קאמר כנכ בגמ' שם רמי לב ממחני' ומשני אלא אמר רב יוסף כא וכו' ביד ושבות דמקדש במקדש כחזירו שבות דמקדש במדינה לא כחזירו ופרש"י שחמדין וקרבנות ליבור במקדש כס מבקרין אותן לכן כחזירו ובפסחים כיינו עממא דאסור דאע"ג דשבות כוא ולורך מקדש כוא אפי"כ כיון דכל אחד ואחד מבקר פסחו ומחקנו בציחו ואח"כ מביחו למקדש לא כחזירו לעבור על השבות במדינה וע"ש בכל הסוגיא עכ"פ מצוה דשיטת כרמז'ים לאו כיינו שיטת רש"י.

וחי כחוס' ד"כ כנח לא ניחא לכו בחי' רש"י שחקשו וא"ת וכו' במחני' אסר שבות דרבנן כיון דאפשר לעשות מע"ש וי"ל שבות כמחו קיל משבות עלמו ועיין מהרש"א ז"ל שפי' כוונתם דס"ל דכלאח"י לא משוי ליכ

אלא כשאר שבות דאי לא כלאחר יד כוא מחמר גמור ועיין מג"א א"ח סי' ש"כ ובס' חוס' שבת מכ שחמכ עליו ועיין א"ח סי' רמ"ו וכדברים ארוכים. ולרש"י ז"ל דס"ל דאין זכ שבות כמחו אלא שבות עלמו שכרי כוא מחמר אחר ככמכ ומאי שייך שבות כמחו ושבות כמחו כ"י לענין משאוי אבל מחמר כוא שבות עלמו וכ"ל ככל השבותים. וצעינן מחמר לא כוי כלאח"י כלל וכרי כוא מחמר גמור.

דיתר מחמר לדמב"ם משום כלאח"י ויב"ל משום דאשב"מ

ודקדקתי בלשון כרמז'ים ז"ל פ"א מהק"פ כי"ע שכתב וז"ל שכתב ולא כביא סכין לא יביאנו בשבת אלא נותננו בין קרני ככש או בלמרו ומכישו עד שמביאו לעזרה ומקדישו שם ואע"פ שזו מחמר בשבת מחמר כלאח"י כוא ומפני כמלכ מותר, ע"כ. כנכ לא זכר כאן כלל מדין שבות במקדש אלא כחזיר כוא דכלאח"י משום מלות פסח כחזירו, אבל בחתיכת יבלחו לא כתב כעטס משום מלות פסח אלא משום שאין שבות במקדש וכס חרי עיניי שאין זכ תלוי בזה, ופלא על כגאון כרמ"א כנ"ל שכרכיב כני חרי עיניי שכתב וכרמז'ים שם ככ' ק"פ פוסק בלמח דביד שרי וכפי שיטתו דכלאח"י שרי משום מלות פסח וזכ אינו דכא דשרי כוא משום דאין שבות במקדש ואפילו אין כאן מלות פסח שרי דכני חרי עיניי ניכח וכ' יאיר עיני כחורחו.

שיטת דרמב"ם בשבות בהמתו דמחמר כלאח"י

ואבתי פש לן לדיק בדברי כרמז'ים ז"ל שכתב שכתב ולא כביא סכין וכו' ומכישו עד שמביאו לעזרה ומקדישו שם ולשון ומכישו אין לו מובן כיל"ל ומביאו לעזרה או ומכישו לעזרה ומקדישו שם ובפ"כ מכל' שבת כ"ו כתב מי שכחשך בדרך ולא כ"י עמו וכרי שיחן לו כיסו וכיתכ עמו ככמכ מניח כיסו עליה כשכיה מכלכת וכשתרלכ לעמוד נועלכ מעליה וכו' ואסור לו לכנכיגכ ואפילו בקול כל זמן שככים עליה כדי שלא יכא מחמר בשבת ועיין כ"כ שם ואמאי כתב כאן ומכישו.

ומה שללפנך דכרמז'ים ז"ל כ"י קשכ ליכ לפרש כחוס' דשבות כמחו קיל משבות עלמו שכרי כמחמר שבות עלמו כוא וכמו שכחמיר ג"כ בשבת כנ"ל דאף דלענין משא לא כ"ל משא שכרי מוקים לב במניח על כחמור כשעת כלוכו וכיון דל"ל שביחא ואפ"כ אסור משום מחמר ע"כ דלא ס"ל דשבות זכ קיל משום דכ"ל

אין מוכרין לזן בדהמה משום מחמר או שביתת בדהמתו

עוד קשה להרשב"א מדידיה חדידיה (דבמס' ע"ז דף ע"ו) אבא דחנן אין מוכרין לזן בדהמה גסס משום נסיוני דזימנין דמזבין לה ניכלי' סמוך לשקיעת החמה דמעלי שבתא וא"ל חא נסייב ניכליב ושמעב ליה לקליב ואזלא מחמתיב וניחא ליה דחיזל וכוכ ליה מחמר ובהקשה הר"ן דלמ"ל עס דמחמר בללו מחמר נמי כגון דלא שמעב ליה לקליב איכא משום שביחת בדהמה וחירין בשיעת הרשב"א דיש לדחוק דלא מנסין לה ללא בחזר וכולכת משוי בחזר לא מיקרי מלאכה דניחוש לה אבא משום מחמר איכא בכל דבוא, וחמס עליו הר"ן דודאי כל איכא דאי עבד איכו גופי' לא מיחייב בבדהמה נמי לא מיחייב דאיסור בדהמה קיל מגופו ומחזירו ועוד שכרי מפורש בפ' מי שחשיך דלא עבר אללו דמחמר אלא איכא בבדהמה עבד עקירב ונחמס אלמא לא מיחייב אללו דמחמר אלא כי עבד בבדהמה עקירב ונחמס דומיא דדידיה ממס וכיון שכן מה ענין לעקירב ונחמס דרכי' ולכן ח"י הר"ן דמשום שביחת אינו עובר במוכר בדהמה לפי שדרכן של בני"א שקוללין דמיס ואח"כ מנסין אותם אם מולא מקח עטות במקחו מחזירם ואם רוצה בזה כרי הוא ברשותו וכל כ"ג ברשות הקונס הוא דבוכ ליה ולכן אינו עובר אשביחת בדהמה ומיכו משום מחמר עובר ע"ש.

כל שבחבירו פטור בבדהמתו אי מותר לכתחילה

וחננ הר"ן ז"ל דחב דברי הרשב"א מפ' מי שחשיך דכל שבחבירו פטור בבדהמתו מותר לכתחילה ולא כרגיש בגמ' פסחים דאינו מותר לכתחילה. גם לשיעתיב גדולכ מזכ כו"ל להקשות סחירה להרשב"א מדידיה חדידיה דפ' מי שחשיך הוא גופי' הקשה כן להרמב"ם ז"ל ומדויל ידיו משתלם ליה, וקושיא זו חמוחי ראייתי בשו"ת משיב דבר ח"א ס' כ"ג. עוד הקשה שם דהרשב"א ובר"ן הקשו בסוגיא דשבת (ק"ג) אמאי הקשה הש"ס וברי מחמר חיפוק ליה משום שביחת בדהמה ותי' דשביחת בדהמה אינו אלא בבדהמה ממס ואפשר דמשנחיתו מיירי אף בבדהמה ע"ג והקשה דבאיך יפרנסו בגמ' פסחים דף ס"ו דמקשה וברי מחמר ולא מקשה משביחת בדהמה וכתם ודאי בעלכ שלו ומוכן להקדישו לפסחו, ותי' דכך דרך סוגית בגמ' דמקשה בחד ליסנא ובמק"א בל"א ומשום סוגיא דשבת נקט גם בפסחים הכי.

וחננ בזה קושיא דלמכ לא פריך הש"ס בסוגין דפסחים נמי משום שביחת בדהמה לאחר בקשת סליחתו אישחמיעתיב מיניב דברי רש"י ז"ל דף ס"ו ע"א ומי

שבות בדהמה דסוף סוף כרי הוא מחמר כדרכו ולאו כללית יד מקרי בשביל זה דכללית יד יש בשני אופנים, או שהמלאכה אינה נעשית כראוי וכגון ככוח כלאח"י ועושה אותיות עקומות, ויש שהמלאכה נעשית ככוחו וכראוי אלא שנעשה בשמאלו או ברגלו ובאופן שהמלאכה אינה נעשית ככוחו ככ"ג גם בשאר מלאכות אמרינן דשלא כדרכו לאו מלאכה אבא כללית שהמלאכה נעשית ככוחו אלא שפשה שלא כדרכו כגון ככוח בשמאל וכן כמוילא מרשות לרשות כללית ידו עלם המלאכה נעשית וכגון כמוילא משאוי בעלכ דהמלאכה נעשית שכרי כוילא מה שכיון לכוילא רק שנעשית כללית יד וזה בשבת פטור דמלאכה מחשבת אסור חורב אבא בשאר מלכות כיון שלא נעשה שינוי בעלם בענין לא הוי כלאח"י לפטור ועיין אגלי על בפתיחה (אות ג') באריכות וחזין ולכן שכל הרמב"ם את ידיו וכח ומכישו וכו' והוא דמחמר כדרכו הוא כשמכיש בבדהמה באפסר או בקול כדרך מחמרין שהבדהמה מכירין את בעליהן.

ובגמ' ע"ז ע"ו דאין מוכרין להם בדהמה גסס משום נסיוני דשמעב ליה לקליב ואזלא מחמתיב ופרש"י מחמס קולו שהוא מכרם וכולכת עכ"פ מחמר הוא אופן ידוע או מלפניו או מלאחריו או בקולו אבא בכל אופן עושה פעולת מחמר, אבא מי שאינו עושה מעשה מחמר, אלא מכב בבדהמה ומחמס שמרגש כלער בורחת מן כלער וממילא קאזלא כזה כו"ל מחמר כללית שחין דרך לחמר בכ"ג וז"ש הרמב"ם ומכישו עד שמביאו לעזרה כלומר דאינו מוכיגה כדרך המחמרין את בדהמתן אלא מכישו וקאמר אע"פ שהוא מחמר בשבת מחמר כללית יד הוא דאין זה דרך המחמרין ומפני המלכות שרי וא"כ הרמב"ם אינו מפרש לא כרש"י ולא כחוס' ודו"ק.

שיטת הרשב"א בדין מחמר

ודע דהרשב"א ז"ל בח' שבת קניג חולק על הרמב"ם ז"ל במה שכתב בפ"כ מה"ש כ"ו הנ"ל דמי שחשיך לו בדרך מניח כיסו על בדהמתו ואסור לו להכניגה כל זמן שהכים עליה כדי שלא יהא מחמר בשבת כתב עליו דאינו מחזור בעיני כלל שכרי כיון שאינו מניח עליה עד שהכה מכלכת אינו מחמר ועוד דבא אמרינן ככה דכל שבחבירו פטור אבא אסור בחמורו מותר לכתחילה עכ"ל ע"ש וכ"כ במליץ בעד הרמב"ם ז"ל ורמזתי עליו לעיל ולכאורה דברי הרשב"א חמוכין הם מסוגין דאמרו להדיא וברי מחמר ומשני מחמר כללית יד ובמקום מלכות בחירו כרי מפורש דבגס דבחבירו כי' פטור אבא אסור ואפ"כ בבדהמה לא בחירו לכתחילה, וראי' להרמב"ם ז"ל.

דמחמר אינו עובר אלא בצבחתו עיין רמב"ם פ"א מ"ש כ"א לפיכך מחמר וכו' ועיין כ"כ ובלח"מ שם ולשון חז"ל מסייע לכרמז"ס שאמרו בלשון מחמר אחר צבחתו ומיכו אינו מוכרח.

ומעתה למ"ד דצבחתו ומחמר תלוי זה בזה א"כ כל כיכי דאינו עובר באיסור צבחתו ליכא לאו דמחמר וא"כ בצבחת עכו"ם או ישראל חצרו ליכא מחמר מדאורייתא רק בצבחתו שלו ולמ"ד דכני חרי עיניי א"כ אפשר שיצבור בלאו דמחמר אפילו בצבחתו של גוי וכתנאי לפ"ז בלאו דמחמר הוא שכל זמן שבצבחתו עונס משא כזה שאלו כ"י צבחתו כ"י עובר עליה משום צבחתו צבחתו צמחא כזו אם מחמר אחרים כרי זה עובר אפילו אינו צבחתו, ולדבריהם בלאו דמחמר הוא לאו מיוחד ונפרד ואינו קשור לצבחתו אלא הוא ככל לאוי החורב.

לד"ר שב"א איפור מחמר אינו תלוי באיסור הוצאה ושביתה

ומעתה נלפענ"ד לישב שיעת כרש"א וסחירת דבריו דכיון דס"ל בלאו דמחמר שייך בצבחת עו"ג ע"כ ס"ל בלאו דמחמר אין תלוי בצבחתו רק שחבא משא חשוב עליה ומשא זו אין נפ"מ בין אם הוא צרכי או צרכי דלענין כולל דוקא נפ"מ בין רכ"י לרכ"ר אבל לענין דין מחמר אין נפ"מ אלא כל שיש עליה משא חביב ומחמר אחרים חייב משום מחמר ומעבד אחי שפיר דברי כרש"א דר"ן ע"ז כנ"ל שחי' קושית העולם דלמא לא נתן כעס משום צבחתו דכחם מיירי צרכי שנותן משא על צבחתו צרכי וכגם דלענין צבחתו ליכא שפיר צרכי ליכא איסור כולל מ"מ לענין מחמר אין נפ"מ בין עובר או לא עובר באיסור כולל, לעולם עובר מחמר כיון שיש עליה משא כראוי וכה דאמרו בפ' מי שחשיך דלא עבר אלאו דמחמר אלא כיכא דצבחתו עבד עקיר וכתב לרש"א ז"ל אין כוונתו משום דלא ע"כ חייב על כולל ונקושת דר"ן אלא כוונתו בזה דאז כו"ל דין מלאכה דכל שחסר עקיר וכתב לא מיקרי מלאכה משא כלל ופער משום מחמר משום דין מחמר ליתא אלא בצבחתו כעונת משא שהוא מלאכה וכל שחסר עקיר וכתב חסר דין מלאכה שלא מקרי מלאכה משא ככ"ג וליכא מחמר לא צרכי ולא צרכי דלדין מחמר אין נפ"מ בין רכ"י לרכ"י אלא כתנאי בזה בין שיש כאן מלאכה משא או לא ודין מלאכה לא כוי אלא ע"י עקיר וכתב וד"ק כיצי.

שפסחו גדי שפי' דאין בזה משום צבחתו צבחתו דלאו זה משאוי לעבור עליו דלאו אורחיה צבחי וא"כ כש"ס מיירי צבחי או גדי שאין בזה משום צבחתו צבחתו כלל אבל צבחת מיירי צבחתו שדרכו למשא שפיר הקשו למא לא פריך משום צבחתו צבחתו אונס כראשון קשה, גם מכ שחשכ לרש"א ובר"ן מסוגיא דפסחים דאיסור מחמר שייך גם כיכא דחצירו פער צבחתו אסור וכתב וז"ל אבל צבחת פסק כרמז"ס מוכרח מסוגיא כגמ' דפסחים כנ"ל דקאמר כגמ' מחמר כלאח"י איסורא דרבנן ליכא ולא אמרינן דכל דחצירו פער צבחתו מותר דר"פ לפענ"ד ככר זה נ"ע שפיר כחוס' צבוגין כאן ד"כ מחמר כלאח"י כרגישו בזה וכתב וז"ל כ"מ לשנויי כשכח מכלך מניחו עליו כשכח עומד נועלו כימנו דכי כלי גוונא שרי בריש מי שחשיך (צבחת קניג) ע"כ ככר דרבנן כחוס' ח"י דלא חקשכ מכלן אשיעת כגמ' דצבחת ואין כאן ככר לרמז"ס ולא קושיא לרש"א ובר"ן עכ"פ אבל מכא דע"ז ודאי קשה ונ"ע.

לאו דמחמר אי שייך בבדמת עו"ג

ואשר נראה בזה צב"ד צבחתו צבחתו דין דמחמר מכ הוא דרש"י פי' מחמר לא קרי אלא בצבחתו כנושא משוי וכו' מוכיב קרי' ליכא מחמר ולפוס ריבוע נראה דמלאכה מחמר תולב באיסור צבחתו דכל שבצבחתו נושא משוי שפיר עליה משום צבחתו יש צבחתו מחמר ולכן בעל שחשוי כלאחר יד וליכא צבחתו ליכא מחמר מן החורב רק איסורא דרבנן ומעבד לריך עיין במחמר אחר צבחתו עכו"ם או צבחתו ישראל חצירו או בצבחתו כפקר אי חייב משום מחמר ד"ל דוקא כיכא דישנו איסור צבחתו ישנו איסור מחמר אבל כיכא דליכא לאיסור צבחתו ליכא איסור מחמר או דילמא מכ דצבחתו צבחתו כנושא משוי אינו אלא תנאי בלאו דמחמר כלומר דליכא לאו דמחמר אלא בצבחתו כנושא משוי אבל אין נפ"מ אי מחמר עובר משום צבחתו או לא דסוף סוף מחמר הוא אחר צבחתו כנושא משוי בקיור החקיר אי בלאו דמחמר קשור עם כעש דצבחתו או הוא לאו בפני עצמו.

ברם כרש"א ובר"ן צבחת קניג ח"י דמשנתו מיירי בצבחת עו"ג דליכא צבחתו חייב במחמר אף בצבחת עו"ג וכ"כ וכ"כ בצבחת חצירו נראה מפורש דס"ל בלאו דמחמר אינו קשור בעש דצבחתו שהוא לאו כזה מכלל עש, אלא כתנאי בלאו דמחמר הוא שחבא בצבחתו נושא משא אבל כרמז"ס ס"ל בלאו

דיבא דאי עבד איהו גופי לא מיהייב בבדמתו לא
מיהייב

גם מכ שחקש כר"ן מכא דכל כיכא דאי עבד איכו
גופי לא מיהייב בצכמחו נמי לא מיהייב ס"ל
לכרשצ"א ז"ל כיינו שחסר צדין מלאכה משא וכמ"ש
אבל בחז"ל אין הפעור במלאכה משא משום שאין כאן
משא חלל הפעור מלד במקום שצמקום ליכא איסור
כולאח ולא מפאח כמשא שאין כאן משא או שיעור
משא.

נפ"מ בין הצנאה בלא עקירה והצנאה בלאח"י

ולפ"ז אחי שפיר נמי דלא חקש לכרשצ"א ממכלחין
דקרי ליכ מחמר אפ"ג דאילו עבד ליכ איכו
גופיכ לא מיהייב דכ"ל כלח"י דלא דמי דכחם צפ' מי
שכחשיך חסרון בעקירכ וכנחכ וא"כ ליכא מלאכה
כלל דכולאח צלי עקירכ וכנחכ לאו כולאח כוא ולא
מלאכה משא כוא אבל ככא שכוניא הסכין כולאח
גמורכ כוא שפסח עקירכ וכנחכ עס כעלכ ואין כאן
חסרון צעלס כמלאכה חלל הפעור מפני שאין דרך
לכוניא משא זו על כעלכ וכ"ל כולאח כלח"י מפאח
שאין דרך צכמכ זו ככולאח וככ"ג מודכ כרשצ"א
דעכ"פ אסור מדרבנן שכרי יש כאן מלאכה כולאח חלל
שנעש כלח"י וכ"ל מחמר כלח"י וזכ כמ"ש כחוס'
פסחים צד"כ מחמר כ"מ לשנויי כשכוא מכלך מניחו
עליו וכשכוא עומד נוטלו כימנו דכ"ג שרי צפ' מי
שכחשיך וככוונכ דצברי כחוס' נראה צרורכ כמ"ש
דכ"ג לא כוי כלח"י חלל כיחר דליכא מלאכה כולאח
דחסר צדין מלאכה ואין כאן מלאכה משא ומפורש
מדצרי כחוס' כחילוק בין ככא לפ' מי שכחשיך וככ"ג
לכרשצ"א כן ושפיר מיושצים דצרי רבינו כרשצ"א ז"ל
מקושיח כר"ן ומגמ' דידן וק"ל.

תמי' במש"ד דחייב משום מחמר בלי עקירה והצנאה

וראיתי חזות קשכ צשו"ח משיצ דצר כנ"ל שילא לישצ
פסק כרמז"ס דאף כיכא דלא עצדכ בצכמכ
עקירכ וכנחכ אפ"כ אס כולכח מחמחו אסור מקושיח
כרשצ"א ז"ל ומש"כ ככ"מ אינו מספיק לעיקר שיטת
כסוגיא דמשמע לכדיא דגס למחמר בצכמחו מוחר
וכחצ כמשיצ דצר ז"ל וז"ל אבל צאמח פסק כרמז"ס
מוכרח מסוגיא כגמ' פסחים כנ"ל דקאמר כגמ' מחמר
כלח"י איסורא דרבנן איכא ולא אמרינן דכל דצחצירו
פעור בצכמחו מוחר כדר"פ, איצרא דדעת רבוחינו
צעכ"ח וש"פ דמכ שאמרו בצכמחו מוחר אינו חלל
משום אצידת כיסו אבל צל"ז ודאי אסור שכרי מש"כ

חנן אין עמו נכרי מניחו על כחמור כה אס יש נכרי
אסור אפילו צכ"ג דלא עצידא בצכמכ עקירכ וכנחכ
ויוחר מוזכ דעת כחוס' דאפילו שציתח כלים לצ"ש (שצח
י"ח) דאסור מכ"ח אפילו איסור דרבנן אסור וכרי
מבואר שם כחוס' צד"כ ולימא מר וכו' וא"כ לדידכו
נוכל לומר דמש"כ לא אמר צגמ' פסחים שם כעס
משום דצכמחו מוחר לדידכו דוקא צאצידת כיסו
כחירו אבל צלל זכ אסור וכו' ע"ש.

ולפ"ענ"ד מכ שחצב דלכחוס' נוכל לומר דמש"כ לא
אמרו צגמ' פסחים כעס דצכמחו שרי
לדידכו דוקא צאצידת כיסו כחירו אבל צלל זכ אסור
שכרי כחוס' כחצו לכדיא צסוגין כאן ד"כ מחמר כ"מ
לשוניי כשכוא מכלך מניחו עליו וכשכוא עומד נוטלו
כימנו דכ"ג שרי צפ' מי שכחשיך דליכא עקירכ וכנחכ
כרי שכחוס' פי' לכדיא כה דמכלחין ככא דפ' מי
שכחשיך ולא פליג אכא דכחם עכ"פ וא"כ כל דצרי וכל
צנינו שם ל"ע לפענ"ד ואין כז"ג לכאריך יוחר כעת.

אי נסעו ישראל במדבר בשבת
מחמר בלאחר יד דיבא איסורא דאורייתא

ורא מחמר ומשני מחמר כלאחר יד מחמר כלאחר יד
נמי ככי דאיסורא דאורייתא ליכא איסורא דרבנן
מיכו איכא וכו'. ועיין חוס' כ"מ לשנויי כשכוא מכלך
וכו'.

וי"ל מכאן על מכ שכ' כחוס' מנחות ל"כ ע"א ד"כ
ש"מ יש סילוק שחצו ועל כרחיך צצח לא כוי
נוסעין דאפילו לא כיו חחומין מדאורייתא לא כיו
יכולין ליסע משום איסור כולאח ואיסור מחמר לככי
דייק וכו', ולכאורכ לפי' מכ שחצו כס דרך על איסור
דאורייתא חששו וכמ"ש דאפי' לא כיו חחומין דאורייתא
לא כיו יכולין ליסע משמע דמשום איסור דרבנן לא
חששו וכיון דלא כיו חוששין על איסור דרבנן א"כ ככ"ג
כיו יכולין ליסע צצח ומחמר כלאחר יד דרבנן או
שכיו נוטלין כשכוא מכלך וגס לגצי כולאח כרי כיו
יכולין לעשות כמי שכחשיך לו צדרך או כלאחר יד או
פחות מד' אמות וא"כ אכתי אין ככרח שלא כיו נוסעין
צצח.

ובכ"ר אמרו צגמ' שצח (פ"ו ע"ב פ"ז) ציוס כוז צאו
מדצר סיני וכחיצ כחודש כוז לכס ראש חדשים
ולכ"ע צר"ח צאו מדצר סיני ופליגי בקציעא דירחא
ולמ"ד שצאו ציוס ראשון א"כ נסעו צצח ושצח צכר
נחנכ צמרכ ומשמע דנסעו גס צצח וי"ל.

ביאור למדרים מלובלין בחומרא דמצורע

ברא קושיא שבקשה כ"ח על מה שאמרו בגמ' פסחים ס"ז ע"ב מאי חומרא דמלורע מזב שכן טעון פריעה ופרימא וכו' ובקשו בחום' תימא לר"י אמאי לא קאמר נמי שכן מעמא דביאח כבא אל האכל ע"כ. ופי' מהר"ם מלובלין ז"ל ביינו כבא לבית המנוגע ועמא, וקשה לך אמאי פי' דבחום' כוונתם שביית מנוגע ולא פי' סחם דכוונת בחום' שמלורע מעמא דביאח כבא אל האכל וככי איתא לכדיא (ברמב"ם פי' הי"ב מה' ע"ל) וז"ל חומרא יחירה יש במלורע שמעמא דביאחו לבית בין בימי החלע בין בימי הסגר כילד הכנס לבית נעמא כל אשר בבית בין אדם בין כלים אפי"פ שלא נגע בכן נעשו ראשון לעומאכ שנאמר מחוץ למחנה מושבו מה הוא עמא אף מושבו עמא ע"כ ומי הכריחו למכר"ם לפרש בדברי בחום' דלא כפשוטו.

וברדך פשוע נראה לומר דלשון בחום' קשיחיה למכר"ם שכתבו שכן מעמא דביאח כבא אל האכל ויתור לשון איכא כבא שחיל"ל שכן מעמא דאכל או חיל"ל סחם שכן מעמא דביאח לאכל ומדכחו בחום' לשון שכן מעמא דביאח כבא אל האכל דייק מהר"ם ז"ל שכוונתם לומר שכבא אל האכל מעמא אוחו האכל שהוא מנוגע דביאח וזכ לפעני"ד פשוע.

חומרא דמצורע שמעמא באה"ל

אלא דאכתי יש להקשות למכ דאמת בחום' לא פירשו חומרא דמלורע שמעמא דאכל ונלפענ"ד דגרסינן במס' כלים פ"א שחשיב ואזיל מעלות העומאכ ובמ"ד שם למעלה מן הכז וזכ שביא מעמאכ את דועלה למעלה מן הכזב מלורע שביא מעמא דביאח למעלה מן המלורע עלם כשעורכ וכו' חמור מכולם המת שהוא מעמא דאכל מה שאין כולם מעמאין ע"כ. וחמורו המפרשים למכ אמרו חמור מכולם המת שמעמא דאכל וכלא אמרו למעלה מן הכזב מלורע שמעמא דביאח ומאי חומריה דמת אי"כ ופי' הר"ש ז"ל דכשכמלורע מעמא דביאח אינך עומאכ כעומאכ אכל דאם הכנים ידו לבית המנוגע עכור דביאח במקלח לא שמה ביאח כדאמרינן בפ' שני דחולין ל"ג ע"ב ואם נכנס דרך אחוריו אפילו נכנס כולו חוץ מחומו עכור כדאמרינן בפ' שני דשבוט דף י"ז ע"ב ואפילו מחילת פשרה מללח בבית שחמלורע שם כדחן בפרק י"ג דנגעים נכנס לבכ"כ עושין לו מחילת גבול פשרה טפחים נכנס ראשון ויולא אחרון וכיולא במת מעמא דאכל עוד צעין שיפור שחייב לבית המנוגע לפניו בגדים ועוד יש חילוק

בין מלורע יושב למלורע עובר כדפי' לעיל מה שאין כן במת ע"כ וכן פי' הרע"ב וברא"ש שם ע"ש. ולפי"ז אחי שפיר שלא פי' חומרא דמלורע שמעמא דאכל.

עמא עובר תחת הא"ל ופדור יושב

אלא שמה שכתב לחלק במלורע יושב למלורע עובר הוא ממכ דדרשינן בח"כ מחוץ למחנה מושבו מושבו עמא מכאן אמרו בעמא יושב תחת האילן ועכור עובר עמא עכור שהוא יושב תחת האילן ועמא עובר עכור ואם ישב עמא וכן באבן המנוגע ע"כ וכן הוא במשנה פ"ג דנגעים מ"ז וכתבו בחו"מ והקרבן אחרן שנלמד כן מיתור דמושבו דהא כתיב דדד ישב ועיין חו"מ נגעים כ"ל ד"כ בעמא וחילופי בגירסאות שם. אמנם במשנה י"א פרק כ"ל ד"כ אמרו מלורע שנכנס לבית כל הכלים שיש שם עמאין אפילו עד הקורות רש"א כלים עד ד' אמות כלים מיד עמאין ר"י אומר אם שבה כדי בדלקת כנר ע"כ וגירסא בגר"א כולם מיד עמאין ופי' הרע"ב כלים כלומר כלים שאמרנו עד הקירות לח"כ ועד ד' אמות לר"ש מיד כן עמאין כשנכנס עמאין לבית המנוגע ע"כ ובקשה הר"ש ז"ל ולריך לדקדק דכניסחו מיד אין עמאין אם לא עמד דעמא עובר לא מעמא ע"כ.

אבל ברא"ש ז"ל כתב כלים מיד עמאין כשעמד כדי בדלקת כנר בחוספות מוכח כשנכנס שלא ברשות אבל ברשות מודי דעמאין מיד משום דכתיב מושבו ושלח ברשות כששכב כדי בדלקת כנר מדלח אפקיח ברשות קאי ופעמים שאדם ערוד בדלקת כנר או חשמיש אחר כיולא בו ולא מלי מפיך ליכ לא מוכח שהוא ברשות ע"כ ולפי דבריו ז"ל יש ליכ קושיא בר"ש דמה שאמרו שטמא עובר אינו מעמא ביינו כשנכנס שלא ברשות וכבא שאמרו עמאין מיד מיירי כשנכנס ברשות.

אלא שברא"ש ז"ל צעלמו במס' כלים מ"ד לא כתב כדבריו כבא אלא כדברי בר"ש ז"ל וז"ל שהוא מעמא דביאח כדדריש בח"כ מחוץ למחנה מושבו וכו' עובר עכור ואם ישב עמא וכן עוד שם ד"כ שהוא וגם יש חילוק בין מלורע יושב למלורע עובר כדפרי' לעיל ע"כ ע"ש ופי' לריך לומר דבמס' כלים מיירי כשנכנס שלא ברשות ולכן חילק בין יושב או עובר וס"ל שיושב כוי כעין שיפור של בדלקת כנר או דס"ל דציושב אפילו כ"ש כוי עמא מגזירת הכתוב אבל אם עומד שלא ברשות אז לריך שיפור כדי בדלקת כנר וכבן.

מצודע שמממא בביאה אינו כשאר מוממא אהל

עב"פ משמע דמכ שמלורע מעמא צביאח אין זכ כשאר
עמאח אכל וכעומאח מת וחילוקים יש, לדעת
כר"א ש נ"מ שאם נכנס צרשות מעמא מיד ואם לא נכנס
צרשות צפי כדי דלקת נגר או שיש צביאח גרידא
צלי ישיצב לא מעמא, ולדעת כר"ש ז"ל אפילו צרשות
צביאח לחוד לא מעמא צביאח וצפי דוקא ישיצב, וכשחא
אחי שפיר דברי כחוס' ומכר"ס מלובלין ז"ל שכרי
כחוס' נחזו שכן מעמא צביאח כצא אל האכל ומשמע
צכל אופן צצא אל האכל מעמא צביאח צין עומד וצין
יוצא וצין צרשות וצין צלא צרשות וצכ א"ח וע"כ
דכוונתם ז"ל שצצית מנוגע ומעמא צביאח כיינו שנכנס
צצית כמנוגע ואז נעמא מיד לכל הדעות ואפילו רק
ככנים ראשו ורובו לצית עמא נעמא כמשנכ ח' פ"ג
דנגעים ורמב"ם פט"ז מהע"ל כ"ו.

ביאור תוס' יבמות ק"ג ד"ה כיון

איברא שעדיין לא ילאנו ידי חובת ציאור שכרי כחוס'
לשיטתייכו לא אחי לנכון דכחוס' יצמות דף
ק"ג ע"ב ד"כ כיון שנכנס רוצו לצית עכור עמאחו
נחזו אמר ר"י אע"פ צלא יש צש אלא שצכניסכ
וכולאח עמא ואע"ג דחנן ומייחין לכ צפ"ק דקידושין
דף ל"ג ע"ב עמא עובר חחא כחילן ועכור יוצא עכור
כיינו דוקא צצו חילן שאין שם מחילות צעינן שכוה יוצא
דכחציב צדד יש צכל צצית דאכא מחילות כחילו יוצא
חחחי כעמא ומעמא צצית ע"ש. וכנראה דכס מפרשים
צאופן אחר קושית כר"ש ז"ל וס"ל דכאי חילוק צין יוצא
לעובר לא נאמרכ אלא צחילן שאין שם מחילות אכל
צצית שיש מחילות אין נ"מ צין יוצא לעובר ולעולם כוי

כיוצא חחחי וצכ ג"כ דלא כמו שכתב כר"א ש ז"ל, גם
נראה דלא מחלקין צין שנכנס צרשות או לא וגם לא ס"ל
עסם כר"א ש משום שאדם ערוד כמובן. אכל לפי זכ א"כ
תקשכ לכו למכ צאמח לא פירשו צפצעות לשיטתייכו
שכן מעמא צביאח כיינו מלורע שנכנס צצית עמאכ.

ונראה שכרי כחוס' שם צעלמס הקשו ג"כ וא"ח דככא
משמע דמלורע מעמא צאכל וצריש מס' כלים
פ"ח מ"ד אמר למעלכ מכן מת שמעמא צאכל מכ שאין
כולס מעמאין וכחם לעיל חשוב מלורע צכדייכו ואומר
רצינו יכודכ דמ"מ מת חמור דאפילו חחא כחילן מעמא
צאכל כל מכ שחחא כחילן ועוד דמת חמור שמעמא
אפי' מכ שצצית אחר אס יש צו חלון פחוח עפח מכ
שאין כן צמלורע דאין מעמא אלא צצית שנכנס צו
דכחציב וכצא אל צצית ע"כ. וכנראה דכס פירשו לעלמס
ח' אחר אקושית כר"ש שם דמלורע מעמא צביאח ופי'
דלאו צכל ציאח אכל מעמא ולאו צכל מקום מעמא
ועכ"פ צאכל חחא כחילן אינו מעמא צעובר ולכן כוי
ניחא לכו לכקשות יוחר שכן מעמא צביאח כצא אל
כאכל שצכ אליצא דכל הדעות וצלי שום מחלוקת וכצן.

דף ס"ח ע"א

דעת"ל מתים יחיו בגופן ממש

מח שמחלתי ואני ארפא, עיין רש"י שדרך שכם מחים
חגרים סומים אלמים כך כס חיון צמומן ואח"כ
מחרפאים וכו' וכוא דדעת כמפרשים דלעחיד עחידין
מחים לחיות צגופן ממש ועיין חוס' נדכ ס"א ע"ב ד"כ
אמר רב יוסף שכשיעמוד לעחיד וכו' ועיין רמב"ן צשער
כגמול צאריכות.

בקושית הרמ"ע ומג"א מה שאומרים יום שנתנה בו תורה בששי בסיון

(פ"ו ע"ב) ח"ר צששי צחדש ניחנו עשרת הדברות
לישראל ר"י אומר צצצעכ צו ונחלקן צפרישכ מתי כיחכ
ודכ"ע צצצת נחנכ חורכ ואנן קיי"ל כר"י ציו"ד סי'
ק"ל דששכ עונות וא"כ ככ"ג קיי"ל כר"י דצצצעכ
צסיון נחנכ חורכ וא"כ עלרת לאו יום מתן חורחינו כוא
וכצכ הקשכ כמג"א א"ח רס"י חל"ד כחאך אנו אומרים
צצצעות יום מתן חורחינו כלא קיי"ל כר"י דאמר צו'
נחנכ חורכ דכא קיי"ל דצפי לפרושי ו' עונות ותי' לפי
גירסת כרמב"ם וכרשצ"א לפ"מ שפי' ככ"מ צכס
דחכמים ס"ל ג' עונות וא"כ מנכגינו ע"פ כרמב"ם
ומ"ש ציו"ד כר"י כוא לחומרל ועוד הקשכ כמג"א כא
כחורכ נחנכ ציוס נ"א לספירכ דכא ילאו ממלרים ציוס
כ' וכחורכ נחנכ צצצת וכציו צשס כיי"מ דצא לרמז

שם בגמ' א"ר אלעזר ככל מודים בעלרת דצעינן נמי
לכס מ"ע יום שניתנכ צו חורכ כוא וכו' מר
צריכ דרצינא כולכ שחא כוכ יתיצ צעעניחא לצר
מעלרתח ופוריא ומעלי יומא דכיפורי עלרת יום שנתנכ
צו חורכ וכו' רב יוסף ציומא דעלרתח אמר עבדי לי
עגלא חלחא אמר אי לא כאי יומא דקא גרים כמכ יוסף
איכא צשוקא.

עצרת אי דהא יום שניתנה בו תורה

יש לדקדק מכ שאמר ר' אלעזר ככל מודים וכו' מ"ע
יום שניתנכ צו חורכ כוא כרי אןן צששי צסיון
עצדינן עלרת וחורכ נחנכ צצצעי כמבואר צגמ' שצת

לנו י"ט שני של גלויות ובהאחרונים הקשו עליו עיין בעמק
שאלכ על השאלחות פ' אמור שאלחות ק"ז, לדברי
המג"א יש לכוין דהלכה כהרמב"ם ואין לא קי"ל
כהרמב"ם.

עוד יש לדייק מה שאמר רב יוסף אי לאו הכי יומא
גרים וכו' מאי צ"ל רב יוסף צ"ל יומא וברש"י
פ"י אי לאו הכי יומא שלמדתי חורב ונחרוממתי
ולכאורכ כו"ל למימר אי לאו חורב דכא לאו הכי יומא
דקא גרים דכלל כל יומין למד חורב ובשלכי סופי
מלינו דאמר רב יוסף לא חתני פנוי דאיכא אגא מבואר
דרב יוסף כי פנוי בדורו וביאך אמר שחרוממתי כרי
אנשים כרצב בשוק ששמן יוסף ומכ דיני לבינא וכו'
ענין של הכנשאות ח"ו.

**ישב לדברי הצ"ח שבזמן הבית לא הי' תמיד עצרת
ביום מ"ח**

והצ"ח פסחים כ"ל בעלכ דבר חדש ע"פ דעת
הריב"ש דבזמן ר"ח בגדול שכי' בזמן כביה לא
כי' חמיד עלתה ביום מ"ח שכרי עלתה פעמים חמש
פעמים ו' פעמים ז' כמבואר במס' ר"ח ואז כי' עלתה
רק כמו שאר ימים טובים וכו' דאמרין הכל מודים
בעלתה ביינו לדין דחדשי הקיץ סדורים בקביעות ואינם
משתנים וחמיד עלתה בששכ הוא יום שנחנכ בו חורב,
ובכגוהת בג"מ יחודכ בכרך חמכ עליו דגם בזמן כביה
עלתה הוא בכל זמן ביום שנחנכ כחורב כיון שגא עלתה
לא חליא בימי החודש כמועדים ורגלים פסח וסוכות
שכס בע"ו לחודש או ר"ח ויכ"כ שכס חלואים בימי
החודש ועלתה הוא יום חמשים לעומר ככחוב וספרתם
לכם וגו' חספרו חמשים יום וא"כ אין נפ"מ אי מיתרמי
בחמש לחודש או בששי או בשציעי כיון שעכ"פ כלו
מספר חמשים יום ואם כי בעת מ"ח כלו החמישים יום
בששכ בסיון ביינו משום דאז היו החדשים כסדרן ואם
בשנים אחרות מחרמי מלאים או חסרים מ"מ כבר כלו
החמשים יום וא"כ בכל זמן עלתה ביום מ"ח ממש וזכ
אמת ע"ש.

ולפ"ע דדקו דברי הל"ח וכן מבואר להדיא בשו"ח
הריב"ש (ס' ל"ו) כדברי רבינו הל"ח
דשבוות אינו חולב ביום מתן חורב כלל וז"ל הריב"ש
ומ"מ למדנו שאין הכרח להיות חמשים יום לעומר שחלכ
בו ככחוב חג כשבוות שיהי' ביום שנחנכ בו חורב לא
פחות ולא יותר אלא שפחכ לפי חשבוננו שניסן מלא
ואייר חסר יבא כן לעולם שחמשים כלים בששכ בסיון
ובפ"ק דר"ח גרסינן חגי רב שמעי' עלתה פעמים חמש
פעמים ששכ פעמים ששככ הא כילד שניכס מלאים ר"ל

ניסן ואייר חמשכ אחד מלא ואחד חסר ששכ שניכס
חסרים ששככ ע"כ וכרי זכ מבואר שלא כיו מקפידין
שיבא שבוות לזמן שנחנכ בו חורב ע"כ כרי מפורש
כתב הריב"ש כדעת הל"ח שאין הכרח להיות חג
שבוות ביום שנחנכ בו חורב ודלא כהג"מ מכריי בכרך
כ"ל.

**מהדוקת פ' אי ביום חמשים או בחמשים ואחד נתנה
תורה**

איברא דעלם הכידוש של הריב"ש וכל"ח ז"ל במחלוקת
שנוי' וכשאלחות צ"ל אמור ש' ק"ז כתב וז"ל
וכד מלי ששככ שצופי דכוו לכו ארבעין וחשככ יומא
דחמשין דאיתכיבה צ"כ חורב לישראל קדשיק קצ"כ
ושוייכ יומא עבא לישראל דכתיב חספרו חמשים יום
וגו' וביום כביכורים וגו', כרי שכתב להדיא דלאחר
שמלאו מ"ע יום יום החמשים שנקנכ בו חורב קדשיק
הקצ"כ ועשאו יו"ט שהוא חג שבוות ולמדנו עוד שיום
חמשים נחנכ חורב לישראל ולא בחמשים ואחד שכרי
כתב יומא דחמשין דאיתכיבה צ"כ חורב לישראל.
נמלינו למידין מדברי השאלחות שני דברים דיו"ט
שבוות חלוי דוקא ביום מתן חורב וגם שיום מתן חורב
כי' בחמשים ולפ"ז כדרא קושיא המג"א דכרי מתן
חורב כי' ביום חמשים ואחד.

וחצא כל"ח כ"ל חידש עוד דקבלת החורב כל כני
חלחא יומי כלומר חמישי ששי ושציעי נקראים
מתן חורב בחמשכ בו קבלנו נעשכ ונשמע בששכ בו
נחקיים עולכ על המחשבה שכיחכ ראויה לינתן בו ביום
אלא שכוסיק משכ יום אחד מדעתו ובשציעי כיחכ
קבלת החורב בפועל ושפיר אמר ר"ח הכל מודים בעלתה
נקרא יום מתן חורב ובזכ מחורץ קושיא המג"א כיאך
אנו אומרין יום מ"ח וכלל קי"ל כריי ע"ש.

ולפ"ע ד"ע חדא דלעת הריב"ש מפורש דאין שבוות
שייכות עם מ"ח ושנית דשאלחות מפורש
להדיא לביפוך ביום החמישים הוא דנחנכ בו חורב
לישראל ונקדש שבוות ועוד בו שלישי' דגמ' אמרו הכל
מודים דששכ נחנכ חורב (כלומר ר"י וחכמים) ולעת
כל"ח כרי מחמישי ואילך כבר נחנכ חורב ובששכ נחנכ
חורב משמע דשאר ימים לא נחנכ חורב.

אם נתחייבו בספ"ע רק לאחר ביאה וישיבה

וראיתי בחזקוני עכ"ת (פ' יתרו) שכבר הקשק קושיא
המג"א כ"ל דכא צ"ל נחנכ חורב וחי' דאולי
אז עדיין לא נלעוו בספירכ דלא נלעוו בספירכ העומר

רק לאחר ביאח וישיב וכן ראיחי בקרן אורכ (במנחות ס"ו) שכחז מסבנר דנפשיכ דכ"ע מודו דספירכ לא נחחייבו עד ביאחם לחרץ דכי כחז כי חבאו אכולכו פרשחא קאי ע"ש ובאמח מכ דפשיעא ליכ לכקרן אורכ דכ"ע מודו לכאורכ מדברי כוזכ"ק נראה דנחחייבו קודם וכן מלינו עוד כמכ ראשונים ועכ"פ לכחזקוני מלאנו שחי' קושיח כמג"ח כנ"ל. באמנס גס עליו חקשכ מכשאלחות וכמ"ש.

מחלוקת אי נתנה תורה בשבת או בע"ש

ואשר נראה דגמ' שנה פ"ז בכל מודים דשנה נייחוס
חורב כאמנס דפדר"א פרק מ"ז וז"ל רבי אליעזר
בן עזריה אומר ערב שנה בששש לחודש בשש שעות ביום
קבלו ישראל את הדברות ובתשע שעות ביום חזרו ישראל
לאכליהם וכי' כמן מוכן לכם לשני ימים וכו' נראה
דס"ל דבאמח פ"ש נחנכ חורב וא"כ לא כי' רק נ' יום
עד עלות ובששי נחנכ חורב. עוד מלינו בסדר עולם
ובזבא בגמ' שנה פ"ח ע"א דבע"ש ילאו ישראל ממלרים
ובעור א"ח כביא דבחמישי ילאו ממלרים ולמ"ד
דבחמישי ילאו ממלרים ובשנה נחנכ חורב ע"כ ז"ל
דביום נ"א נחנכ חורב אבל אי נימא דבע"ש ילאו
ממלרים או אפילו נימא דביום כ' ילאו אלא דבע"ש
נחנכ חורב אחי שפיר קושיא כמג"א ומעשה י"ל דכני
כל אחד לשיעור דגמ' שס פ"ח מביא מסדר עולם
דבע"ש ילאו ופריך מינכ לר"י ומשני כה מני רבנן כוא
וא"כ לרבנן עכ"פ נראה דס"ל דבע"ש ילאו ממלרים
וכיון דלא מלינו דפליגי בזכ ר"י ורבנן י"ל דר"י נמי
מודכ לכו בזכ וא"כ ממילא בחמישים נחנכ חורב אלא
דפליגי אי בששי אי בז' בסיון אבל לכ"ע ביום חמישים
נחנכ חורב, ובברייתא דס"ל דבחמישי ילאו ממלרים
ס"ל באמח דבע"ש נחנכ חורב נמלא עכ"פ דביום
חמישים נחנכ חורב ואחי שפיר קושיא כמג"א וכדעת
כשאלותה ועיין ח"י סי' תל"א ומ"ה שכתבו כיוצא
בזה.

בגמ' יום שניתן בו חורב לישראל וכן לשון בשאילוחות
ופי' לא שייך ישוב כמג"א ע"ש. האמנם כמעטין בלשון
כמג"א יראה להדיא שדייק בלשונו בעבור וז"ל קשה לי
כיהא' אנו אומרים בשבועות יום מחן חורתינו כנס דייק
לומר יום מחן חורתינו ולא זמן מחן חורתינו ח"כ
קושיא ג"כ הוי מלשון יום ולא מלשון זמן ומזה קשה
נמי על ח' כלל"ה כנ"ל דעל יום לא מחורץ, גם מכ
שכתב עוד שם שבעמק שאלכ דבשישי כוסיף יום אחד
משום עורח שבה ומשום ערוב דקבלה כחורב לא יוכלו
לערוה לשבה כמ"ש בפירוזין מ"ג שאין אליכו בזה
בע"ש, אמנם כמכרס"א שבה פי"ח כתב וז"ל בששי לא
כ"י פנאי אין לפרש דלא כ"י פנאי משום עורח שבה
ואל"כ כ"י נותן בקצ"כ בע"ש דכא' לר"י קיימין ככא'
דס"ל דמשכ כוסיף יום אחד מדעתו משום פרישכ ודריש
כיום כמחר דלילו עמו אלא ר"ל דמשום עורח שבה לא
עלכ בו דיום בע"ש כמו שעלכ בג' ימים וכו' דלא כוכ
שביק קבלה כחורב משום עורח שבה ע"ש.

"דומיף" משה יום אחד מדעתי

ואשר נלפפניד בישב קושיח כמג"ח בדיוק לשון משכ
בוסף יום אחד מדעתו ולשון בוסף משמע
כבוספכ על בעיקר שיש כאן פיקר דברים ובה אדם
ומוסף מכ שכול ופשוט דבעיקר לא נחצטל בשביל
כבוספכ חלל בעיקר נשאר כמו שכול וכבוספכ כוא
כחוספות ובענין בוספכ יש לומר בחרי חנפי או
שמוסף כחוספת שבה שכול בוספכ על יום השבת
ונעש ככל יום ארוך וכמוסף בע"ש ומוסף במולש"ק
נעש כשבת ארוך עם שעות נוספות וע"ד שאמרו ז"ל
בשני ימים עובדים של ר"ב דכיומא אריכתא דמי
דעשאוכו כיום אחד ממע ככ"ג י"ל שמעכ רבינו בוסף
יום אחד מדעתו ביינו שכול"ש ששי ושביעי נמלא דככל
יום אחד כוא ומקרי שפיר יום מחן חורחינו.

עוד ישוב לדג"ל

ה'אופן כנ' דבוסיף יום אחד כלומר שבוה בוספכ ע"ד שמוסיפין על בעיקר, למשל במי שכח מכחז גרולא לחלות משבוה בין בשורות מוסיף מכ שבוה אבל הכוספכ זו אינכ מצעלח הכמכח בעיקרי וככוספכ כזו גרליח שבוה אינכ מן כמנין בשורות חלל בוספכ גרדית, וככ"י משכ בוסף יום אחד מדעחו מן כלל אבל יום החמישי לא נחלף וע"ד משל יש במשרד שנותן מספרים לסדר פגישות עד חמשים ובא הדס חשוב אחד ועשו לו פראטעקליא ונכנס שלא כשכלך לו אחתי גי"ח שכחיקו המספרים שלכם בחוקפס על הסדר ובמספר החמישים שמחזיק בו אחד מכעומדים שם כוא

ולפי שיעת הפרדר"א מדויקת נמי גמ' דע"ז דף ג' יוס
כששי ועיין חוס' שכקשו ד"כ יוס כששי וחי'
דראוי' ביחב לינחן כששי אלא שכוסף משכ כו' ולכנ"ל
י"ל דר"ל נמי ס"ל דבע"ש נחב חורב וכראצ"ע ושפיר
דרש יוס כששי.

הינאך אומרים זמן מ"ת ולא מיחזי שכר

וראיתי כבעמק שאלכ שילא לומר דעל מסדרי החפלא
לא קשכ קושיא המג"א שאנו חומרים זמן מ"ח
ולא יום מ"ח וכל זמן הגבול מיקרי ככי אצל לשון

המספר החמשים כגס שלמעשה אחד כבר נכנס וכו"ל
זכ החמשים ואחד לגבי גזרה אבל לגבי הפחקהות סוף
סוף כו"ל בכלל החמשים וככ"נ בכוספכ דיומי שכוסיף
משכ רבינו על יום הפרישכ כי' כוספכ ואין צא
בחשבון של חמשים יום ונמלא דביום חמשים נחנכ
חורכ.

הוסיף משה על שיעות היום

והצראת עוד לפמ"ש בנזכ"ק פ' נח סי' ג' בשם חכמי
אמה שכל עת וזמן יש לו שר ומזל מיוחד
למעלה בעולם הגלגלים וכן כזכ יש גבול מעל גבול
בעולם העליון בעולמו של הקב"ה שכל עת וזמן יש
ממונה עליה מדכ המיוחדת המאיר בו וכס משתלשלים
מזירופי אוחיות כחורכ ולירופי א"צ וכס באין כסדרן
זכ אחר זכ מזמן ימי בראשית עד סוף ימות עולם ולכן
בכל עת וזמן יש הנכנס אחרת בעולם כפי בחינת המדכ
כיוצא בזכ מזינו בקץ גאולה מלרים שכ"י משומר וצא
משמח ימי בראשית וא"כ איך יחנן שבקב"ה דילג בקץ
וקירצ בגאולה שלא בעונתה כרי אין ישועה בגאולה
אלא בעת רלון במיוחד ולעת קץ אלל שבקב"ה מחליף
הזמנים כיינו כמדות העליונות הממונים על הזמנים
כל אחד בזמן במיוחד לו להיות הנכנסו כפי בחינתו לכן
ללורך שכל מחליף אה הזמנים שכלמד עובד כראוי'
לזמן מאוחר מעמידכ בזמן מוקדם וכן בענין כזכ
משחנכ ג"כ סדר הזמנים למעכ במערכת השמים
וכיינו דכתיב ויכי מקץ ח"ל שכל ויכי בעלם כיום כזכ
אך שאל לא כיו אלל רד"ו שכל מ"מ זמן קקן של ח"ל
כבר כ"י בעלם כיום כזכ כי נשחנכ מדח סדר הזמנים
לכקדים כמאוחר ע"ש ובישמח משכ על ישעי'.

וח כוא ג"כ כוונת רש"י עכ"פ ויחלק עליכם לילכ (לך
לך י"ד ע"ו) ומ"ה שנחלק כלילכ ובחלונת כראשון
נעשכ לו נס וחליו כשני נשמר וצא לו לחלונת לילכ של
מלרים וצפ' צא ליל שמרים כוא לר' עיי"ש במפרשים
וביעקב אבינו זרחה לו כשמח ששקעכ בשבילו ובחוקיכו
כמלך חורכ כחמכ ע"ו מעלות מכ ששקעכ בימות אחז
ועוד כמכ מקומות מלינו שבקב"ה משכ עתים ומחליף
אה הזמנים, ולפ"ז נראה לפרש משכ כוסיף יום אחד
מדעחו כלומר שכוסיף יום אחד אבל כאי כוספכ לא
כי' יום כחמשים אלל כי' כוספכ ליום אשר אין כאן
מקומו ושפיר נחנכ חורכ ביום חמשים ולא בחמשים
ואחד ושפיר אמרינן יום מחן חורחינו.

אי לאי האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא

והנה מלינו דבקב"ה נחן למשכ מחנכ פלפולא דאורייתא
ונכג צכ עובת עין ונחנכ לישראל (מס' נדרים

ל"ח ע"ה) ועליו ככחצב אומר עוב עין כוא יבורך (פי'
שיעח פלפולא דאורייתא וככנכ וחריפות נמסר למשכ
רבינו) ונכג עובת עין ונחנכ לישראל ואמרו דלוחו כיום
שכוסיף כוא כיחכ בשביל כפלפול שנחנכ לישראל וזכ
שכוסיף מדעחו כלומר שנחן לו וכוא נחן מדעחו
לישראל וידוע דרצ יוסף סגי נכור כי' עיין במס'
קידושין (ל"ג) וסומא אסור בחורכ שצנכצ שכרי דברים
שצנכצ אי אהכ רשאי לאומרס בע"פ אבל כפלפולא
וחריפות גס סומא מותר וזכ פשוט, ומעככ אחי שפיר
דרצ יוסף שמח ביומא דעלרחת ואמר עשו לי עגלל
חלתא ואמר אי לאו כאי יומא דקא גרים כלומר כאי
יומא שכוסיף משכ רבינו מדעחו שנחמר ציכ משכ
כוסיף יום אחד ואי לאו כאי יומא שלמדתי חורכ כלומר
שע"י כאי יומא יכול גס רצ יוסף שכוא סגי נכור ללמוד
חורכ אז כמכ יוסף איכא בשוקא שכלאו כאי יומא כי'
אסור לו ללמוד חורכ דחורכ שצנכצ אי אהכ רשאי
לאומרס בע"פ ופלפולא לא כי' נחן רק למשכ ולזרעו
וא"כ כמכ יוסף איכא בשוקא שאין לומדין חורכ אבל
כאי יומא דקא גרים שנכג משכ עוב עין כפלפולא
דאורייתא ושפיר שמח רצ יוסף.

סעודת פורים הוי מדבריהם

שם בגמ' ימי משחכ ושמחכ כתיב, עיין חשב"ן סי'
רנ"ח דמשחכ ושמחכ כיינו שאסור כספד
וחעניית אבל כסעודכ אינו אלל מדבריהם, ועיין א"ר
א"ה סי' חרל"ה אות ז' וע"ז סי' חרל"ז סק"צ דכפורים
נמי לא בעינן פח דוקא, ועיין שו"ת רש"ל סי' מ"ח בשם
גדול אחד בדורו, ועיין משנ"כ ח"ז סי' ל"ב, ל"ג ודו"ק.

הלומד תורה לשמה מגין על כל העולם

שם בגמ' מעיקרא כי עביר איניש אדעתיכ דנפשיכ
קא עביר, וע"ז אמרו (נזיר כ"ג ע"ב) לעולם
ילמוד אדם אפילו שלא לשמכ שמחוך שלא לשמכ צא
לשמכ, וכ"ז שלומד לעלמו אינו מגין על כל בעולם אלל
כשלומד לשמכ עיין סנכדרין ל"ע ע"ב דדא כוא עענח
כאפיקורסים מאי אכני לן רבנן לדידכו קרי לדידכו
חני ואמרו דכאי אפילו מגלכ פנים בחורכ שלא כהלככ
נמי כוכ דכתיב אס לא בריחי יומס ולילכ חקות שמים
וארץ לא שמחי וכחס כלומד לשמכ קמייירי ע"ש.

אי איכא מצות שמחה בשבת

שם ברבינו חננאל בסוף כעמוד, אמר רבא ככל מודים
וכו' כלומר אין לישכ כיום כולו ולקרחת ולבעל
שמחח שצח דכתיב וקראח לשבח עונג, נראה דס"ל

דבשבה נמי איכא שמחה, ועיין ע"ז ח"ח סי' תקנ"ד ומכ
שכשיג עליו כזכור שור כזבא ביד אפרים שם דעונג
לחוד ושמחה לחוד ומדעת ר"ח נראה דחדא ניכח וצפוי
זמירות כל מקדש צדיפי, לנוח צו ולשמוח צהענוג אכול
ושחו ועיין משנ"כ ח"ג סי' ל"א.

דף ס"ט ע"א

אי חיישין שתתנבל בהדמה בשחיטה

אי הכי משחט נמי לא נשחט, עיין ירושלמי ברכות פ"ט
כ"ג אימת מדרך עליכן עובר לעשייתן ובשחיטה
נמי קודם שישחוט דברי רבי יוחנן ר"י צר' נכורא אומר
משיחוט שמה תתנבל ע"ש ועיין ח"ז סי' כ"ב ועיין
צינא ל"ד פ"א צעי מיניכ ר' ירמיה מר' זירא מכו
לשחטה צו"ט מי מחזיקין ריעותא צו"ט או לא פרש"י
דלמא משחטה עריפא ונמלא שחטה שלא ללורך בשלמא
שאר צהמות אפי"ג דמחמירין אנפשיין וצדקין מיכו
סמכין ארובא ורוב צהמות חין ערפות ככא מאי
(שדרסכ או ערפכ צכותל), ועיין משנ"כ ח"א סי' ח'.

אכילת תרומה אי הוה מצות עשה

שם בגמ' הזאכ דתרומה אוחציכ שכוא מלוב. עיין
רמב"ם פט"ו מכל' תרומות ככ"צ כל האוכל
וכו' ולונו וצדד"ז שם הקשכ כיון דאין אכילת תרומה
מ"ע כאכילת קדשים אמאי מדרך ולונו, ופי' ולונו שחכא
כתרומה מותרת לכס ע"ש. ולכאורכ מכאן מצואר
דאכילת תרומה מ"ע כוא, ועיין לעיל דלר"א אכילת
יו"ט לאו מלוב כוא אף שמקיים מלוב כשאוכל וע"כ
דככא מלוב חיוצית וכן משמע מחוס' להדיא דיכול
לקיים מלוב אכילת תרומה אחר השבה וצ"מ שם כח
שאכילת תרומה מלוב פשיטא שיצרך עליה, ועיין חוס'
גיטין י"ב פ"ב ד"כ השבתני, ועיין משנכ הלכות ח"ג
סי' רי"ז צישוב דברי כרד"ז ועיין חוס' וברא"ש נדרים
דף ד' דאכילת תרומה כוי מ"ע וכן דעת רש"י, ודעת
כרמב"ם ור"ן לכאורכ דלא כוי מ"ע. ומיכו עיין לעיל
דף נ"ט ומכ שליינתי שם מפיכ"מ לכרמב"ם שכח
דכוי מלוב עשכ ודו"ק.

המ' קמן חוליה ה"ז מחל' שבת

שם בגמ' קטן צריא מחמין לו חמין, קטן חולכ חין
מחמין לו חמין. מכל הסוגיא משמע דקטן
חולכ מקרי צברא לא חזי למול וכמל בשבה כו"ל מחלל
שבה וגם כי חובל בקטן שלא ללורך, וכרצכ יש להצחיר
מוכלי הזמן שמקילים צדכר למול קטן חולכ צחולי כגון

מראה ירוק וכיוכל וחושצין שכם מחמירין צמלות מילכ
וכס מקילין צפק"ג ומזלזלין צדברי חז"ל וצמלות מילכ
וצפרט בשבה שכמעט מחללין שבה וסומכין אקנכ רלון
ארופא שאינו נאמן כלל צזכ שפסקו חז"ל וכצכ כחצ כן
כגכ"ק צעל מנחח אלעזר דכמל בשבה קטן ירוק כרי
כוא מחלל שבה וכצחתי רחי' לדבריו מרש"י יצמות וגם
מכאן רחי' צרורכ.

רש"י ד"כ ענוש כרת, צצציל שכי' רחי' לחקן מו' שעות
מזמן דשחיטת כפסח ולמעכל ולא ניחקן ולא דמי
לעמא ושכיכ צדרך רחוקכ שאין יכולין לחקן צלוחן ו'
שעות ומקמי ככי לא רמיא חיוצא עלייכו וכו' עיין
שו"ת צית שפרים ח"ח סי' שס"ע חקירכ נאכ צמי
שעימא עלמו אחר חלות צמזיד ולא יכול לעשות כפסח
חי חייב כרת ודו"ק.

דף ס"ט ע"ב

לא מדינן, פי' חין מזין עליכן מי חטאת.

חייב כרת כשלא נימול

שם בגמ' דליכא כרת אצל פסח דליכא כרת וכו',
ועיין רש"י דליכא כרת, לצו ציוס אס ימול
למחר, ועיין רמב"ם פ"א מכל' מילכ כ"צ וכל יוס ויוס
שיעצור עליו משיגדל ולא ימול אח עלמו כרי כוא מצעל
מ"ע אצל חינו חייב כרת עד שימות וכוא ערל צמזיד.
ובכשגות כחצ כרצ"ד חין צזכ צצלן וכי משוס
כתרתא ספק פוערין אוחו מן השמים וכל יוס עומד
צאיסור כרת ע"כ ועיין כ"מ שם. ולכאורכ מכאן נראה
כדעת כרמב"ם וי"ל דבשבה כיון דמילכ שלא צזמנכ
חינכ דוחכ שבה לכ"ע ליכא אפילו איסור כרת ועיין
חוס' שבה רפ"ק כרודכ פח בשבה לא כעמידו דצריכס
צמקוס כרת וכבן.

תמידה בדברי רש"י דמשמע מדבריו דתינוק שלא מ' חייב כרת

ודע דמ"ש רש"י דליכא כרת לצו ציוס אס ימול למחר
צ"ע דכא כאן צמילכ צשמיני מיירי דלאחר שמיני
כו"ל מילכ שלא צזמנכ ואינו דוחכ שבה וא"כ אפילו לא
ימול למחר נמי ליכא כרת שכרי קטן כוא ואינו חייב
כרת עד שיגדל ויעשכ גדול ואז יתחייב כוא צמלוב ואס
לא ימול אז יתחייב צכרת כלומר כקטן כשיגדל, ואצו
לעולם לא יתחייב כרת על שלא מל אח צנו, ועיין רמב"ם
פי"ט דשבה צפיק"מ ודע מכ שאני לריך וכו' ועיין
חוס' שבה קל"א פ"א מכ צין מילכ לסוככ ומזוזכ
ול"ע.

במחלוקת הרמב"ם והראב"ד מתי חל איסור כרת על
ערל

שלא קיים במזיד או באונס או בשוגג אבל במילכ חייל
למחרת הוא אוחז מילכ עצמו שחי' מל היום.

מצות מילה היכן תלוי דין כרת במצוה זו בערלה

איברא דבעיקר פרש"י חיובה קחזינא דכרי הכא
בקטן קמייירי ובקטן ליכא כרת כלל וכן ראינא
ברש"ש ובגליון מהרש"א שליטנו לרש"י ל"ב ע"א ד"ב
דרך חלרות שכתב שם וז"ל ול"ל משום כרת דערל זכר
אשר לא ימול וגו' דמילכ דדחיא שבת בזמנא וקטן לאו
בר כרת הוא ע"כ ועיין עוד רש"י שבת דף קל"ב ע"ב
חינה גדול בר עונשין דכתיב ביה וערל זכר אשר לא
ימול את בשר ערלתו (בראשית י"ז) והאי בשר עונשין
משחאי מדמחייב ליה כרת וקטן נמי בזמנא ביום
השמיני וכו' בינוני כגון שלא בזמנא ולא בר עונשין
ואצ"ו מלכות עליו נפקא לן מהמול לכם כל זכר. (קדושין
כ"ט) איברא דברש"י דף קל"ג ע"א שם כתב מילכ
בזמנא ליכא כרת דקטן לאו בר עונשין הוא ואצ"ו לא
מיחייב עליה כרת ע"כ כרת כרת מפורש דהא דמילכ
ליכא כרת משום דקטן לאו בר עונשין הוא וא"כ האך
כתב כאן דליכא כרת לבו ביום אם ימול למחר ול"ע.

מצות מילה על מי מופלגת

ולפום ריבועא עלה בדעתה לפי מה שנחלקו באחרונים
במלוות מילכ בקטן של מי הוא דעת קל"ח
אחרונים דמלוות מילכ מועלת על הקטן ורק האב
שנלעווה שימולו כפיין שליחות לקטן כיון שאינו יכול
בעצמו למול ולכן אם ח"ו אין לו אז ימולוהו ב"ד דזכין
לאדם, אמנם דעת הרמב"ם בפ"ה"מ שבת פ"ט אלו כן
לינא המעכבין את המילכ דהמלוה על האב או על
הב"ד ולא על הקטן עד שיפסק בן י"ג וכן כתב רש"י
שבת דף קל"ב ע"ב ד"ה בינוני וכך מלאהי בשו"ת הר"ן
סי' נ"ב שכתב וז"ל ואין לספק ולומר דחינוק זה כיון
שכגיע לחיוב מלכ כלל כרי הוא כקטן שכגיע לחינוך
שכרי בדבר ברור שאין החיוב מלד החינוך באותו קטן
אלא אצ"ו או כי דינא הוא דמחייבו למימכר ע"ש.
הנה מצוה דהמלוה הוא על האב למול ולא על
הקטן.

והמג"א ח"ה סי' תמ"ד סק"ה כתב דעשה דחשבותו
חמור עפי שכל שעתא עובר עליו משא"כ
במילכ ואיך והדברים תמוהים מפ"ה"מ להרמב"ם
ה"ל וכבר חמק עליו המחל"ש שם מדברי המג"א
עלמא בסי' רמ"ע סק"ה וסי' תקס"ח סק"י וגם מן
בבית שערס יו"ד סי' ש"ג האריך בזה ד"ה ועוד ועיין
ספרי משנה הלכות ח"ד סי' קכ"א.

שם בגמ' ואי אשמעינן מילכ כהם הוא דמכשירי מלכ
לא דחו שבת דליכא כרת אבל פסח דליכא
כרת אימא לידחי לריכזי. ולכאורכ תמוה דכרי מילכ כרי
מ"ע שיש בזה כרת וכיחך קאמר דמילכ ליכא כרת.

הוכחה לשיטת הרמב"ם דאין חייב כרת מיד בשלא
נימול

ולפום ריבועא נראה דהרמב"ם פ"ה מכל' מילכ כ"ב
כתב אין מלין בנו של אדם שלא מדעתו אח"כ
עבר ונמנע למולו שצ"ד מלין אותו בע"כ נחלס מצ"ד
ולא מלו אותו כשיגדל הוא חייב למול את עצמו וכל יום
ויום שיעבור עליו משיגדל ולא ימול את עצמו כרי הוא
מבעל מ"ע אבל אינו חייב כרת עד שימות וכוא ערל
במזיד ובראש"ד השיג עליו וז"ל ח"ה אין בזה חזקתין וכי
משום הכרחא ספק פוערין אותו מן השמים וכל יום
עומד באיסור כרת ועיין כ"מ מה שכתבתיך ובאור שמח
החילוק במחלוקת הג"ל, ולפי דברי הרמב"ם אחי שפיר
מאד דברי הגמ' מילכ דליכא כרת דכרי לא נחייב
בכרת עד שימות וראי' לדברי הרמב"ם מדברי הגמ'
ה"ל.

ביאור בשיטת רש"י בשמ"ל למחרת אם מתקן המילה שלא
נימול

אמנם רש"י פי' דליכא כרת לבו ביום אם ימול למחר
ע"כ נראה כוונתו משום דיש לו תקנה אבל אם
לא ימול למחר יש בו כרת ולכאורכ הוא כדעת הראב"ד
אלא דל"ב ח"כ אחי מקרי דליכא בו כרת שכרי
הראב"ד כתב דכל יום עומד באיסור כרת י"ל כוונת
רש"י לפ"ה"ש הכוונ' שבת דף קל"א ע"א ד"ה ושין שאם
ליין החילוק בין סוכה ולינא למילכ דלינא חס עבר
זמנא בעל וכן סוכה אבל מילכ חס עבר זמנא לא
בעל שחזק מילכ עצמו שכוא מיחייב בשמיני הוא
עושה בחשיפי שאם מל בשמיני לא כי' חוזר ומל
בחשיפי אבל סוכה ולינא ומזוזת בכל יומא מיחייב
בזמן אפילו קיימם היום חייב לקיימם למחר הלכך
כשעבר היום ולא עשה מלכ היום לא יקיים עוד
לעולם ע"ש ולפי"ז דהא סברת רש"י נמי דליכא כרת
לבו ביום אם ימול למחר דאחזק מילכ של היום יקיים
למחר ונמלא חז"ל לה איסור הכרת ולא כן בפסח והגם
דפסח נמי איכא חשלוטין בפסח שני מ"מ אין זה אוחז
המלכ ואותו הפסח עצמו אלא שכתורכ נחנכ מלכ
פסח שני למי שלא קיים בראשון ולכן יש חילוק במי

קמן כשהגדיל אי חייב בתשובה על שעשה בקטנותו

מלגותת הראשונים אי חייב הכרת אמניעת המצוה או הערלה

והנה בפסקי מברא"י סי' ס"ב הביאו כרמ"ח ח"ח סי' שמי"ג כתב דקטן שהכח לחציו או עבר שאר עבירות בקטנותו אפי"פ שאל' לשוב כשהגדיל מ"מ עוב לו שיקבל על עצמו חיוב דבר לחשוב ולכפר אפי"פ שער קודם שנעשה בר עונשין וליין המג"ח לגמ' סוכדריין נ"כ ע"ב חקלה איכא קלון ליכא ונדבר שבממון עיין ח"מ סי' שני"ט ובס"ח סי' חרל"ב ובע"ז הביא דברי רש"י ז"ק דל"ח בשורף שטרותיו של חצירו דכפי' רפרס לרב אשי ואגבוב מיניכ כי כשורא לללמא ופרש"י דר"ח שרף שטרותיו של חצירו בקטנותו וכ"כ בחשו' מברמ"ח ובח"ז למד מזה דקטן חייב כשהגדיל ובכ"ח חולק ע"ש.

קמן פסוד ממצות, ושאיני מצות מילה

הנפ"מ בק דרמב"ם להראב"ד לענין כרת במילה

ונלפענ"ד לחדש דאפילו למ"ד דאין חיוב מילכ על הקטן ככוונכ הוא כך כיון שקטן לאו בר מלוח הוא אבל פשע דעלם המלוח עליו הוא ובו מקיימין המלוח ודין חיוב כרת נמי אף דכשכוח קטן אין בו חיוב כרת דלאו בר עונשין אבל דין חיוב כרת חלוי כבערלכ וכל שכוח ערל כרי קשור איסור כרת כבערלכ אף שכוח קטן בקיור נלפענ"ד לומר דאיסור כרת חלוי הוא כבערלכ וכל זמן שלא נכרתה בערלכ כרי הוא באיסור זכ אלא דליכא חיוב ומכ"ע אפילו מל בליכא וכיוצא בו שלא קיים מלוח מילכ מ"מ לענין כרת לא יתחייב עוד דכרי אינו ערל וכן לענין אכילת פסח נמי אינו מעכב וכן לענין אכילת חרומכ וקדשים וכמ"ש כרמב"ם פ"ח ממילכ כ"ז דקטן שגולד מכול לריך להעיק ממנו דס בריה ומ"מ פסק בפ"ז מחרומות כ"ח גולד מכול אוכל בתרומכ.

ובזה נמי נראה לישב מה שחקרו באחרונים כחילוק בין כרמב"ד לכרמב"ם לעיקר הדין עיין אור שמח מה שפי' זכ. אלא דלפ"ז אחי שפיר נמי שיטת רש"י מה שפי' דליכא כרת לבו ביום אם ימול למחר כלומר דרש"י ס"ל ככרמב"ד דאיסור כרת קשור בערלכ ולכן הוא באיסור כרת מיום כולדו דאיסור כרת קשור בו אלא ליכא כרת אם ימול למחר דנתקן האיסור אלמפרע כדעת החוס' כנ"ל דליכא רק חדא מילכ אבל בפסח אף שיכול לקיים פסח שני מ"מ זכ מלוח בפני עצמכ ואין זכ אוחכ המלוח שכי' יכול לקיים בראשון אלא נחנכ חורכ חשלומים וזכ נכון ודו"ק.

אבל לפ"ז מיושבים נמי דברי רש"י מלקמן דף נ"ב ושבת קל"ב וקל"ג דודאי לענין עונשין קטן לאו בר עונשין ושפיר כתב דבקטן ליכא כרת לענין עונשין וכן כתב בדף קל"ג וז"ל מילכ בזמנכ ליכא כרת דקטן לאו בר עונשין הוא ואצוב לא מיחייב עליכ כרת ע"כ הנה דייק בעעם דמילכ בזמנכ ליכא כרת משום דקטן לאו בר עונשין הוא וא"כ יש דין כרת אלא דלאו בר עונשין הוא אבל איסור כרת יש בו וכאי יתקן למחר חולי י"ל דלמחר לאו דוקא אלא בזמן שיבא לידי חיוב כרת או קודם לכן באופן שלעולם לא יבא לידי חיוב וק"ל.

דף ע' ע"א

האיכ"ל על השובע נהנה יותר מהאיכ"ל

רש"י ד"כ על השבוע, שיכו נהנין באכילתו ותיחשב לכן, פי' שבעצב אוכל לשבוע אח נפשו ואינו

ובעין זכ מלאחי בשו"ח בית שפרים יו"ד סי' שני"ח שכתב לפמ"ש כרשב"ח בח' שבת ק"ו דחיקון מילכ הוא מה שמחקנו לתרומכ ולקדשים ואכילת פסחים וא"כ לא מיבטיא למ"ד דנימול חוך ח' ח"ל להעיק ממנו דס בריה אלא אפילו לשאג"ח דלא עשה בו שום מלוח מ"מ אוכל בקדשים וכוי מחוקן ורואי מיבמות דף ע"ח דמלריך ר"ע קרא דחושב ושכיר ללמד דגולד כשכוח מכול אינו אוכל בפסח ואמרין שם וקסבר לריך להעיק ממנו דס בריה מוכח דאי ח"ל להעיק ד"ב ודאי אוכל אלא אפילו למ"ד לריך להעיק ממנו דס בריה מ"מ אוכל בקדשים קודם כעפכ כיון דאם לא כעיק אינו חייב כרת אי"כ אין זכ ערל ע"ש, ולדידן מיכו שמעיין דחיוב כרת חולכ בערלכ דכל שכוח ערל קשור ככ דין כרת.

ובספרינו משני"כ ח"ג סי' ר"ו ר"ח, ועיין בסמוך דף ע"א ע"א ומכ שזיינתי עוד בזכ.

דף ע' ע"ב

מנא ידעי, פרש"י כבעלים בשלש עשר שחכא חבורתו מופעת הרי כל שעב באין וגמנין עליו אנשים מעלמא וכו'. משמע שכל שבה ורלכ לקנות חלק בפסח בע"כ מנו אותו עמך, דאל"כ מאי פריך מנא ידעי הא אפשר שמונו עלמן חבורה ידועה ולא יקבלו עוד, וכי מאחמול כלכו מנו עלמן, וכ"ש דזריזין מקדימין או שכיו מנויין ואוכלין כל שנה ושנה, אבל כיון דבאין מעלמא ח"א לדעת, ועיין לקמן פ"ט ע"ב, ואולי מכ"ט קבלו האי ארמאכ לעיל (ג' ע"ב) ולא חקרו אחריו אם הוא יחודי, וז"ל העטס דאסור למנוע אדם מלקיים מצות פסח ולכן כל דכפין ייתי ויכול.

אין לסמוך על הדרש במקום שיש קבלה

ודרשנן גדולים, נראה משום דלא כיכ להם קבלה בזכ שידחק שבה ומ"מ כיכ להם לדרוש מעלמן וכס כנראה לא רזו לסמוך על הלימוד מן הדרש כיון שלא כיכ להם קבלה ועיין לעיל כעין זכ (ס"ו ע"א) בזני בחירא ששכחו ולא ידעו אי פסח דוחה או כשבה בגס שאמר להם כלל מן הדרש לא קבלו דס"ל וכי בשביל שאלו מדמין ודורשין נעשכ מעשכ בשבה כחמורה, ועיין גיטין (י"ט ע"א) ח"ל ר' יוחנן כעין זכ. אלא בזני בחירא כשאמר להם כלל כך מקובלני מפי שמעיה ואבעליון קבלו ממנו.

ובעין זכ כחז כרמב"ם בהקדמה לס' זרעים במכ שנחלקו חז"ל בכמה מקומות בעלם המלכ מכ הוא (וכגון סוכה ל"ח) מאי אחרוג וכי כהנאים לא נעלו אחרוג עד מחלקותם או שאם כיכ עולכ להם בדרש שבו חבש וכיוצא בו היו משנים ח"ו קבלת אבות וחי' דאנן קיום כל המלות קבלנו מפי יבושע וא"א לנו לשנות קבלתינו מכ דרשות אלא שאם נראה מדרשותינו שאין לנו מקור או נאמר דמלכ זו שקבלנו הוא מכלכ למשכ מסיני כיון שלא מלאנו לה רמז בקרא אבל ח"ו שנוכל לשנות ז"ז כ"ש ועיין ספר הקנינים מכ שבהרכתי בזכ במאמר שימוש חכמים. אבל כאן הם אמרו לסמוך על הדרש שסם דרשנים אבל לא כיכ להם קבלה לדחות ולא סמכו על הדרשות לדחות את השבה.

נהנה מחילתו אלא נהנה שמשביע רעבונו, ורמז לדבר מי שאחזו בולמוס שמאכלין אותו עד שיחירו עיניו ואינו מרגיש שאוכל כלל וכן דרך של לדיקים לאכול להחיות את עלמן ולהכרות גופן ולא לשם הנאה וכמו שאוכל שלא כד"א, אבל האוכל כשכח שבע נהנה מהאכילה, וע"ז אמרו חז"ל (פירובין פ"ב ע"ב) רווחא לבסימא שכיח שדבר שכח מבושם ונהנה ממנו מוליא לו מקום וריוח לאכול אפילו כשכח שבע מרעבון נפשו.

ועיין ספר בעל הכפש להראב"ד ז"ל בשער הקדוש שכתב ואינו מוליא לגוף טוב מרעבון נפש ואעפ"כ הוא אוכל אלא שאינו אוכל לשובע אלא מרעב עלמו ואז חסר הכנאה מהאכילה, ואמרו ז"ל (גיטין ס"ח ע"ב) סעודה שבהתך ממנה משוך ירך כימנה, אבל האוכל על השובע דברים מבושמים נהנה מהאכילה וחשיבות הוא לו וכמו שאמר ברכות (מ"ז ע"א) ח"ל שמואל לרב אלו מייחי לי ארדילא וגוזליא לאבא מי לא אכלין ועיין רש"י שם שמואל חביבין עליו ארדילא בקינות סעודה וכן כמחין ופעריות ולרב היו חביבין גוזלות. וזה שסיים ותיחשב להם שיאכלו ויכיכ לכן לחשיבות. ונראה דכיו לריכין לזכ כיון שכלל השנה אדרבה מהדרין שלא ליכנות מסעודה וכנ"ל אבל בסעודה מלכ מלכ ליכנות זכ.

שלמי שמחה בעינן וביחיה בשעת שמחה, ותמידה על דח"מ

רש"י ד"כ יולא זכ משום שמחה, אם עכב עד למחר, פ"י כן להוליא שאם שחט היום בגס שלא עבר זמן אכילתה מ"מ אינו יולא משום שמחה דבעינן זביחא בשעת שמחה עיין לקמן (דף ע"א א') בעינן זביחא בשעת שמחה וליכא. ומכאן תמיכ לבטל לח"מ פ"ב דחגיגה לא יביא אדם חודש ביום י"ד וכו' ואם הביא יולא ידי חובת שמחה וחמה כר"י קורקום כיון דאין חודש נאכלת אלא ליום ולילכ היאך יולא ידי שמחה ועיין לח"מ דכשמלינו לשם שמחה ליכא פסול לינה וכוא תמיכ דשמחה ליחא אלא לזבוח ביום השמחה, ועיין ח' כר"א ש ערבי פסחים כ"כ שביא שיעת כר"י מאורליינוש ור"י מקורב"ל דע"פ שחל להיות בשבה היו שוחטים חגיגה ע"ש ואינה נפסלת בלינה במול"ש דאמרין אוקי לילות כדדי ימים, ועיין בגמ' פסחים (ק"כ) ס"ד אמינא אוקי לילות לבדדי ימים וכו' וברא"ש ז"ל הקשכ עליהם, ועיין שו"ת שבז"י ח"א סי' י"ח

בקשיית הצליח והשפ"א בפעמא דפרושים ניקום ונפרש, וביאור בשיטת הרמב"ם בדינא דהגהת י"ד רשות
ויישוב קשיית הראב"ד

לפיכך אין אדם יולא בכ ידי חובת חגיגה אלא יולא בכ
חובת שמחה ע"כ וכחכ עליו כראב"ד ח"א איני יודע
מאי לפיכך ואותה צרייחא בן תימא שונה אותה דסבר
חגיגת י"ד חובת כחכ בפסח אבל לרבנן כיון דרשות כחכ
יולא בכ חכ משום חגיגה אס הכחכ עליה ללחא בכ
ושחטת בי"ד ע"כ וככ"מ שם כחכ דבאמת לשון לפיכך
קשק דמשמע דמשום שחכ רשות יולא בכ י"ח שמחה
שאם כיחכ חובת לא כי יולא בכ ידי חובת שמחה
ע"כ.

ומיחו לפמ"ש לעיל י"ל דכח גופה קמ"ל שכרי חנן
לפינן חגיגת י"ד מקרא דוזבחת וכמ"ש כרמב"ם
וכמאירי ז"ל דאע"פ שעליה נאמר בחורב וזבחת פסח
לכ' חלקיק לאן ובקר אינה מלוב בפני עזמכ אלא רשות
וממילא אינו יולא בכ חובת חגיגה כלומר שאינה מלוב
וכאי לפיכך ארשות קאי כלומר דאע"פ שמפורש בקרא
חגיגה בי"ד מיכו כיון דכוי רשות אין אדם יולא בכ ידי
חובת חגיגה דאין כאן חוב אלא רשות.

וקצ"ע אצל כ"מ שם שכתב דמ"ש כראב"ד דלפן תימא
כח חובת אינו מוכרח דכח עעמיה דאינו נאכל
אלא ליום ולילכ אמרינן בגמ' דכוי משום הקישא לפסח
ואין במשמע זה שחכא חובת אלא כ"ק אס ר"כ לכביא
חגיגה דינכ כפסח ע"כ ולא כביא דבאמת כן כתבו
החוס' בד"כ מאי עעמא דב"ד לפרש"י דלפן תימא
אע"ג דאיה ליכ היקשא אחריינא חגיגת י"ד לא דחיא
שבת גס כלח"מ שם שכתב דכרי החוס' וכתב די"ל
דכרמב"ם פליג אחוס' ולא כתב דהחוס' אליבא דרש"י
נמי פי' כן ועכ"פ כול"ל דדא כח מחלוקת הפוסקים
וי"ל דהחוס' שכתבו אליבא דרש"י רק דלא דחיא שבת
כח דכתבו אבל חובת כוי בחול עכ"פ ולדעת כרמב"ם
כולו רשות וכמ"ש המאירי וק"ל ואחי שפיר דכרי ככ"מ
ובלח"מ.

ביאור הענין דהגהת י"ד רשות וישוב לשון הרמב"ם

עוד נלפענ"ד ליכ דכרי כרמב"ם מקושית כראב"ד
וככ"מ וכלח"מ ובדיוק לשון רשות דיש לפרשו בשרי
אנפי יש לומר דחגיגת ארבעה עשר אינו אלא רשות
כלומר אס ר"כ מביא ואס ר"כ אינו מביא ואין בכ יותר
מלוב בכתבתו או שלא יביא ומאידך יש לומר דחגיגת
ארבעה עשר בשבת אס ר"כ אינו מביא אבל אס מביא
כרי זה קרבן חגיגה אלא שכתורכ לא חייבכ לכביא
קרבן זה וכל באחד כרשות בידו לכביא או שלא לכביא

אמר רב אשי ואנן עעמא דפרושים ניקום ונפרש אלא
קרא לכדרי"נ וכו'. והקשק בשפת אמת דרש"י
בחומש פ' ראש פי' בקר לחגיגת י"ד דלא ככלכתא דלא
קיי"ל כבן דורחאי וכן הקשק בל"ח ע"ד כרמב"ם
שכתב ג"כ כח דרב לפרש עעמא דב"ד ועיין בחי'
המאירי שכתב וז"ל אבל חגיגה כנזכרת במשנתנו
אינה ממון זה ואינה חובת אלא רשות וכחכ הנקראת
חגיגת ארבעה עשר ואע"פ שעליה נאמר בחורב וזבחת
פסח לכ' חלקיק לאן ובקר אינה מלוב לעזמכ אלא כדי
שיכא כפסח נאכל אכילת שובע מפני שכתבסחים לא כיו
באים אלא זכר ושכ חמים וכן שכתב ולא כיו מלויים כל
כן ע"כ. נראה נמי דס"ל דעליה נאמר ככתוב וזבחת
פסח לכ' חלקיק וגו'.

ולולי דמסתפינא כי נלפענ"ד דכס ס"ל דכרי פירושא
אמר רב אשי ואנן עעמא דפרושים ניקום ונפרש
כלומר דודאי קרא כרי מוכח דחגיגה בלח מן כבקר
ומן כלאן וזכו כחמת אלא דמ"מ לא אחא לחייב קרבן
חגיגה ולכן לא הקשק רב אשי דקרא לא משמע כרי אלא
הקשק ליכ דאנן עעמא דפרושים ניקום ונפרש ולכן דחק
לאוקמי קרא כר"נ אבל אי מוקי בקרא לחגיגה ואינה
דוחה שבת ככ"נ דכוי מודכ ועל זה לא כי' פליג רב
אשי ולכן שפיר ס"ל מקרא זה ללמד דחגיגת י"ד בלח
מן כבקר דמאחר דידעינן מקראי אחריינא או מדיוקי
דלעיל דאינה דוחה שבת וממילא לא דרשינן חנן עעמא
דפרושי ושפיר פסקו כרב ודו"ק.

ובזה נראה נמי ליכ קושית החוס' דף ע' ע"א ד"כ
לאו חובת כחכ וקשק לר"י דכשחא משמע דלרבנן
דב"ת דבסמוך כוי חגיגת י"ד דרבנן ולקמן משמע שחכ
מכ"ת דחניא לא ילין מן כבשר וגו' לימד על חגיגת י"ד
שנאכלת לשני ימים וחי' דאשכחן חנא דס"ל שחכ
מדרבנן דקאמר רב אשי כח קמ"ל חגיגת ע"ו אין חגיגת
י"ד לא חלמא קסבר חגיגת י"ד לאו דאורייתא ולחי'
קשק מכ יעשכ בקרא דלא ילין חמנס לפי שיטת
המאירי וכרמב"ם ורש"י אחי שפיר מאד דודאי חגיגת
י"ד רשות כחכ ומ"מ קמ"ל קרא שאם כקריבכ בחור
רשות מכ דינכ שנאכלת לשני ימים ולילכ אחד.

ביאור בלשון הרמב"ם לפיכך אין אדם י"ח חגיגה

ומעתה נלפענ"ד ליכ קושית כראב"ד וככ"מ מדכרי
כרמב"ם פ"ב מכל' חגיגה כלי יו"ד שכתב שם
וז"ל כב בלארנו כפסחים שחגיגת ארבעה עשר רשות

וכנפ"מ בין בני חרי פירושי דלפי' קמא אין כאן קרבן חגיגה מכ"ח בכלל ולפי' השני ודאי כחיד בחורב קרבן חגיגה בע"פ חלל בחורב עשאה רשות ולא חובב חבל כמציאה כרי זה מקיים מלכ וביא קרבן חגיגה ועיין כעין זה ריעצ"א ר"ח ע"ז ע"א שכח שכל מה שיש לו חסמכחא מן הפסוק כעיד הקצ"ח שראוי לעשות כן חלל שלא קבעו חובב ומסרו לחכמים וכו' ע"ש ובמשנה כלכות מדור החשובות ח"א סוס"י י"ח כנחתי דבריו ע"ש ודו"ק.

ומעתה נראה דזה כוונת הרמב"ם כבר ביארנו בפסחים שחגיגה י"ד רשות כלומר שאם ירלכ יקריבנה ואם לא ירלכ לא יקריבנה ומיכח חס יביאנה כרי ביא נעשית חגיגה י"ד דברי בחורב כעיד שראוי לעשות ואפשר לעשות חגיגה ב"ד וכיון דהקריבנה ונעשית חגיגה י"ד ח"כ שוב אין יולא כה ידי חובת חגיגה ע"ז

שכרי חגיגה בלל מן החולין וכלי כיון דכוי חגיגה י"ד שוב לא כוי מן החולין ואינו יולא כה חלל חגיגה י"ד ולא חגיגה ע"ז וז"ש לפיכך כלומר כיון דחגיגה י"ד עכ"פ רשות הוא ואם יביאנה קיים כה חגיגה י"ד לפיכך אין אדם יולא כה חובת חגיגה כלומר חובת חגיגה ע"ז שהוא חובב ואינו בלל מן החולין ושפיר מיושבים דברי הרמב"ם ז"ל.

ולפי"ם שפירשנו אחי נמי שפיר מאד קושיה כרי' בחוס' לרבנן דבי"ח משמע דלא כוי חגיגה חלל דרבנן ובסמוך משמע דיליף לה לא ילן מן הכשר וכו' ולכנ"ל אחי שפיר מאד דודאי חגיגה כשכח לעלמכ הוא רשות חס לא ירלכ לא יביא ומיכח חס כביא כו"ל חגיגה ויש לה דינים דלא ילן ועוד ואחי שפיר קושיה בחוס' ז"ל ודו"ק.

דף ע"א ע"א

בגדרי מצות שמחה בל"ל יר"ט הראשון דפסח וסוכות, וביאר וישוב שימות הראשונים בזה והמפתח

דכס"ד כי' משום דאין לו במה ישמח שהוא טעם במכרי"ק שא"כ יבא חייב לשחוט שלמי שמחה בערב כרגל ודחאו לעטס זה, וכעטס משום דזה יש שמחה לפניו וכו' ובלח"מ באמה כקשכ ממכלחין וחמכ אמכרי"ק למכ לא דחאו מכך ברייחא חלל מטעמא אחרונה ואני כוספחי קמחא דעטס במכרי"ק באמה ל"ע לפענ"ד.

קושיה השג"א על הראשונים במצות שמחה דל"ל יר"ט

והשאנ"א סי' ס"ח לאחר שכח בדבר ברור דליל יר"ט כראשון אין מלוח שמחה נוכח בו מכ"ח כביא דברי כרי"ף ס"פ כי' קורא (ע"ז ע"ב) שכח שם דאבילות אין נוכח מכ"ח חלל יום חמיסח ולא בלילכ שלאחריו וכקשכ כרי"ף מדאמרינן כחם חבל אינו נוכח אבילותו ברגל דאי אבילות דמשיקרא הוא אחי עשכ דרבים ודחי עשכ דיחיד וכו' ואי סבירא ליכ דליל יר"ט ראשון אין מלוח שמחה נוכח כה מכ"ח חלל מדרבנן כיכי אחי עשכ דרבנן ודחי אבילות של חורב וע"כ ס"ל דשמחה נוכח בליל יר"ט ראשון מכ"ח ואחי עשכ דרבים ודחי לעשכ דיחיד וכקשכ ממכלחין דמבואר מדרשא דאך שח דליל יר"ט כראשון פטור מן כשמחה וכקשכ עוד מדעולא ח"ר אלעזר שלמים ששחטן מעיו"ט אין יולא כה משום שמחה ומחיד רב יוסף חגיגה י"ד יולא כה משום שמחה ואינו יולא כה משום חגיגה וכו' ואמר רב אידי בר אבין כשפיקב ושחטכ ואי בליל יר"ט איכא

לימא מסייע ליכ וכיית אך שמה לרבות ליל יר"ט כאחרון לשמחה אחכ אומר ליל יר"ט כאחרון או אינו חלל לילי יר"ט כראשון ח"ל אך חלק.

בעיקר הענין דתורה ששמחה ערב פסח אינו י"ח שמחה בה

וחתה הרמב"ם פ"ב מכל' חגיגה כ"ג כחב לא יביא אדם חודכ ציוס ארבעכ עשר מפני כחמץ שכח שאין מציחין קדשים לבית הפסול ואם כביא יולא כה ידי חובת שמחה כמו שביארנו וכקשכ מכרי' קורקום כביאו ככ"מ דכא חודכ אינה נאכלת חלל ליום ולילכ וא"כ חודכ זו ששחטכ ע"פ איך יולא כה ידי שמחה כא היפסילא בלינה ואין לומר דיוולא ידי שמחה לילכ קאמר שלא מלינו סיכא חייב כשמחה בלילכ כראשון שא"כ יבא חייב לשחוט שלמי שמחה בערב כרגל לשמוח בלילכ ע"ש.

ויש לדקדק במ"ש ואין לומר דיוולא ידי שמחה לילכ קאמר שלא מלינו וכו' שא"כ יבא חייב לשחוט שלמי שמחה בערב כרגל ולא כביא דבגמ' אמרו לכדיא לכויא ליל יר"ט כראשון משמחה מאך חלק ולמכ עשכ לעלמו טעם חדש מכ שאין לומר דשמחה לילכ קאמר, איברא דעטס זה שא"כ יבא חייב לשחוט לכאורכ ל"ע דבמכלחין אמרו מ"ע לאו משום דאין לו במה ישמח ומשני לא כדחני טעמא מכ ראיח לרבות וכו' נראה

ביאור בתמידת התוס' דבעי' שחמץ ולא בעי' כ

ובזה נלפענ"ד לישב תמיכת החוס' שנקשו חולין פ"ג ע"א אהא דחנן שס דארבעה פרקים בשנה כמוכר בכמה לחצירו לריק לכוידעו אהמ מכרתי לשחוט בזה מכרתי לשחוט ואלו הן עיו"ט האחרון של חג ועיו"ט הראשון של פסח וערב עזרת וערב ראש השנה וכדברי רבי יוסי בגלילי אף ערב יו"ט בגליל, וחמכו החוס' דברים כחובות פריך יו"ט שחל להיות בשני בשבת ודחז גזירה שמה ישחוט בן עוף ואמאי לא פריך משאר ימים טובים דכוי לכ"ע ואומר ר"ת דבשאר עיו"ט שוחטין בכמות כדאמר הכא אבל עיו"ט לא היו אוכלין אלא בשר עוף וכה דלא חשיב ערב יו"ט ראשון של חג (כסוכות) ואומר ר"ת משום דכ"ע מרידי בסוכה ולולב ואין לכן פנאי להרבות בשחיטה כ"כ ע"ש ומיכו בחוס' ע"ז דף כ' ע"ב ד"ה ערב יו"ט נקשו נמי קושיא זו אמאי לא נקט ערב יו"ט הראשון של חג ותי' בשם י"מ דבכרך ד' פרקים נעמא רבא חיה בכו יו"ט אחרון של חג לפי שהוא יו"ט בפני עצמו וע"פ לפי שהוא יום גאולה וליאכל לחרות ועיו"ט של עזרת לפי שכל מודים דבעינן נמי לכס ור"ה מפני שהוא תחילת השנה מרבים בסעודה לעשות סימן יפה וכו' ע"ש ובש"ע יו"ד סי' ע"ז ס"ו ובאחרונים שס ועיין רמב"ם פ"ב מה"ש ב"ד.

אמנם לפמ"ש נלפענ"ד בס"ד נעם נכון לישב קושיות החוס' דהנה מוכרי קורקום הקשה לשיטת רמב"ם דיש שמח צליל ראשון יבא חייב לשחוט שלמי שמח וכיון שהעלינו בס"ד דיש שמח צליל ראשון ולזה באמת נעם דארבעה פרקים האלו שוחטין בכמות דוקא עיו"ט כדי שיבא להם בשר לשמח לילך דלילך נמי חייבת בשמח בשר אבל ערב יו"ט הראשון של חג דליכא שמח דנחמטע ליל יו"ט הראשון ונחמטע ליל יו"ט האחרון בכיון לא תקנו חז"ל לשחוט כדי להראות דליכא שמח ומיושבת קושית החוס' ובש"ע נמי כיון דליכא שמח לא שחטו רק בן עוף ומיושבת נמי קושית מוכרי קורקום מרמב"ם ז"ל ודו"ק כי זה לפענ"ד נעם נכון בס"ד לפי דעת רמב"ם ובריי"ף ומקום בניחו לי מן השמים.

ואולי י"ל בזה דהחוס' לשיטתם לא פירשו כפי עמא דערב יו"ט הראשון של חג שברי החוס' כאן ד"ה לרבות כחצו דנראה לריב"ז דה"ה ללילות אחרות חיצונית ריבוי משום דכאי קרא דושמחת ימים כחצו ולא ללילות אלא דליל יו"ט אחרון של חג לריק ריבוי עפי משום דשמיני רגל בפני עצמו וכ"ה לא יבא מחויב לזכות שלמי שמח ביום שביעי לצורך שמיני כמו שאינו מחויב

מלות שמח מוכה מכ"ה וכו' ע"ש. ול"ע שנקשה כן לבריי"ף ולא הקשה לרמב"ם שג"כ כתב כפי.

איברא דהמג"ה ח"ה סי' תקמ"ו כביא דגם דעת רש"י דבריי"ף ורמב"ם ע"ש גם רש"י פסחים ק"ה ע"ב כתב אהא שאמרו בגמ' שחלן בזה אחת ידי יין ילא פי' רש"י משום שמחת יו"ט וכן פסק רמב"ם, ודמרכי כתב ידי יין ילא פ"ה משום שמחת יו"ט כדחני' וכו' פשיטא וכי צעי שמחת יו"ט ד' כוסות ושמה י"ל כיון דתיקון רבנן ד' כוסות וגם לריק יין בשביל שמחת יו"ט כדפרישית ח"ה שיב' אוחו יין מארבע כוסות מבואר מיכו דליכא שמחת יו"ט צליל ראשון נמי וכשאג"ה הרגיש בדברי רש"י וכתב דמדרכן הוא אמנם מדברי הפוסקים נראה שהוא מדאורייתא.

נפ"ם בין ל"ה יו"ט א' דסוכות ודפסח ועזרת

ומה שנראה בזה בחרי חנפי או יאמר לפמ"ש בירושלמי סוכה פ"ד כ"ה שגרסי ר' חייא בשם ר' לעזר וביית אף שמח לרבות ליל יו"ט הראשון לשמח או יכול אף ליל יו"ט האחרון ח"ל אף חלק וכו' הנה נראה דבירושלמי גרס לרבות ליל יו"ט הראשון ולפ"ז כי אפשר לומר דפוסקים סמכו לפסוק בירושלמי אלא דגם כה ל"ע למח וגם כי בירושלמי גופיה איכא סתירה בגירסאות עיין יפה עינים.

ואשר לכן נלפענ"ד לחדש דכאי קרא דאך שמח בסוכות כחצו ח"ה כמיפוע ליל יו"ט ראשון נמי דוקא בסוכות נאמרה וגם כי חיה לרבות ליל אחרון אבל פסח דל"ל קרא למעט כולכו לילי ויומי חדא מלכ וינכו ובכולכו צעי שמח וכי פוסקי דפסקו דצעי שמח כיינו בפסח ועזרת דליל ראשון נמי צעי שמח ואחי שפיר דברי רמב"ם בחודש שכתב דיולא ידי שמח כיינו צליל פסח וכן שאר פוסקים צליל פסח מיירי ובס' משנה כלכות ח"ה סי' כ"ע הארכתי קלת בזה. ובזה מיושבים כל הקושיות של מוכרי קורקום ולח"מ וכשאג"ה. ויאל ליכא לרמב"ם חילוק זה ממח שאמרו ז"ל לרבות ליל יו"ט אחרון, והנה כפי ליל יו"ט אחרון הוא ליל שמיני עזרת וברי בפסח ליכא שמיני עזרת וכלל חדא מלכ הוא וח"ה בפסח ועזרת ליכא לרבות ליל יו"ט אחרון וכיון דל"ל לרבות ליל יו"ט אחרון ממילא ליכא נמי למעט ליל יו"ט ראשון דבכ"ה דליכא לרבות ליכא למעט ולכן שפיר בפסח ועזרת לא ממעטין ליל יו"ט הראשון אלא בסוכות ואחי שפיר דליל יו"ט פסח חייבין בשמח.

בערב יו"ט לאורך כלילת וכיון דס"ל דכל לילת לריכין ריבוי א"כ אין נפ"מ בין סוכות לפסח ולכן חי' חי' אחר לעיו"ט ראשון של חג וגם כחצו דכא לא יכא מחויב לזנות לאורך שמיני כמו שאינו מחויב בעיו"ט לאורך כלילת, וכוא כקושיא במכרי"ק קלח אצל הרמב"ם ס"ל דרק ליל יו"ט באחרון כוא דפעי ריבוי וכו"ל ליל יו"ט ראשון אצל שאר לילות בכלל שמחב כס ואחי שפיר וכו"ל.

תמיד בלח"מ דהמ"ץ קדשים לשם מצוה אינו עובר

ודע דכלח"מ פ"ג מה' חגיגה כ"ל זיבוב קושיא במכרי"ק קורקום רלכ לחדש דכל שמלין קדשים לשם מלכ חינו עובר משום כל חלין וכדבר פלא ממכלחין בעלמא דאמר רב אשי ככ"ג מסתברא דאי לא חימא ככי הא מחניחא מאן קחני לכ ז"ת בן חימא הא פסלכ לכ בלינכ ש"מ ולדעת כלח"מ מאי קשיא ליה הא כמניחו למלכ לא נפסלכ בלינכ ומאי ראי' דמיירי בעבר ושחטב ועיין ר"ח כאן אי שניק למיכלכ ביו"ט הראשון הא איעפסליכ בלינכ וכו' ובגמ' זבחים כמה ראיות בס"ד דזכ א"א. שוב נזכרתי דכלח"מ זכר דברי רב אשי כאן וממילא ליכא להקשות מדברי בגמ' כאן ומיכו משאר מקומות ל"ט.

וראיתי באור חדש בד"כ לימא מסייע בא"ד שכתב לישב קושיא כלח"מ אמכרי"ק קורקום שבהקש למכ ל' לכניא ראי' רחוקה מדלא אשכחן שיחחיב לשחוט ש"ש בערב כרגל ואמאי לא מביא ראי' מלשון כברייתא דקאמר לכו"ל ליל יו"ט הראשון וחי' לפ"מ שמלא בילקוע ס"פ ראב הכניא בשם הספרי בגירסא וכיית אף שמח לרבות ליל יו"ט הראשון א"א אלא לרבות ליל יו"ט באחרון ח"ל אף חלק וכוא כמו שכתבתי גירסא כירושלמי ולפי זכ אחי שפיר ד"ל דהרמב"ם פסק כספרי דמרבין ליל ראשונה לשמח לכך כולך כרי"ק לכניא ראיותיו מדלא כתב נמי הרמב"ם דחייב לשחוט ש"ש ערב כרגל ולפענ"ד ל"ט דאי באמח פסק כהספרי לפי דעת במכרי"ק לא כוי שחק מיניכ במכרי"ק ובכ"מ ול"ט.

עוד בהג"ל

שם בגמ' לרבות ליל יו"ט באחרון, עיין רמב"ם פ"ג מה' חגיגה כ"ד ובהשגח הראש"ד כ"י שס, ומכ שבהקש מכרי"ק קורקום כוצא בכ"מ שס, ועיין רמב"ם פ"ו מה' כ"ל יו"ט, ובש"ע א"ח סי' תקכ"ט, ועיין שאג"א סי' ס"ח מכ שכתבין ולא כניא דברי הרמב"ם כ"ל ועיין מג"א סי' תקמ"ו סק"ד, ועיין

רש"ם פסחים ק"ח ע"ג ד"כ ידי יין ילא, ועיין ירושלמי סוכה פ"ד כ"כ ר' זעירי עולא בר ישמעאל בשם ר' לעזר שלמי חגיגה ששחטון מערב כרגל וכו', ובש"י כאן לרבות ואין שמח וכו' ועיין שו"ת מראה יחזקאל סי' ל"א ועיין משניכ ח"ג סי' ר"ט, ר"י באריכות קלח.

שם בגמ' ואי אמרת בעינן זביח בשעת שמח, הא זמנין וכו', עיין לעיל דף ע' ע"ג אמר אב"י אבין חיכלא וכו', שמח לא משכח כלל שבעה חיחא ברוב שנים ול"ט אמאי לא מפרש כאן נמי ככי ועיין חוס' ד"כ לחילי ולפי חי' אב"י לכאורכ מיושבת קושיא כחוס' ול"ט.

אב"ל בשר חי אי מקרי אב"ל

שם בגמ' ושמח בחי ליכא, משמע דוקא שמח ליכא אצל אכילת מקרי ועיין מנחות ל"ט יו"כ שחל לכיות ע"ש כבצלים ביו אכולים אוחו כשכוא חי ומשמע דכוכ כדרך אכילת דאל"כ מצטל מ"ע דאכילת קדשים, ומיכו עיין רש"ש שם דאכ"כ"ג אלא אכלו כדי שלא יבא לידי נותר וכבר בארכתי בזכ בכמה מקומות, ועיין לעיל דף כ"ד ע"ג בחוס' ד"כ פרט לחלב חי ועיין ירושלמי פירושין פ"ג כ"א ומנ"ח מלכ מלכ ז' ובש"ע א"ח סי' ש"ח ועיין עוד לעיל דף מ"א ע"א יכול אכל כזית חי ואי נימא דבשר כחי כוכ שלכד"א למ"ל קרא לפוערו ממלקות משום חי חיפוק ליה דכו"ל שלכד"א ודו"ק ועיין שו"ת מכרי"א אסאד כוצא בשו"ת מכר"ש ח"ד סי' י"ז אוח י"ג ובספרינו משניכ ח"כ סי' ע"כ.

דף ע"א ע"ב

ביקור אי מעכב בק"מ

ושחטו בע"מ חייב, עיין רש"י דשוגג כוא ולא אנוס דכוכ ליה לבקוריה, ועיין א"ז דמשמע שלא בקרובו כלל ועמא שנמלא הא לאו ככי הפסח כשר, דביקור לא מעכב, ובחוספחא פסחים פ"כ אמר ר' יוסי וכו' משמע דביקור מעכב ודלא כא"ז, ועיין חוס' סוכה מ"ג דאפילו נמלא חס חייב חטא דביקור מעכב, ועיין קבלת יעקב סוכה מ"ג דלחכמים ביקור אינו מעכב, ועיין רש"א מנחות מ"ט ע"ג ודו"ק.

אונם פפור מן הבפרה וקרבן

רש"י ד"כ פעור, שאנוס כוא דלא כיכ יודע שכן ולא כיכ לו לדוק על כך, משמע דכו"ל דין אנוס גם

דף ע"ב ע"א

חנא מיניכ ארבעים זמנין, י"ל שאמר מיניכ כיל"ל חנא ארבעים זמנין, וי"ל דכיון כחז מיניכ דר' אבוכו שנאכ לו ארבעין זמנין או עמו יחד, וכן י"ל בכל מקום שקאמר מיניכ כיינו שרבו למדכ או עימיכ או שכתלמיד שגכ כן בפניו.

לענין תשובה וכפרה אס אכלו כך, ועיין חוס' בילכ כ"כ אורח ארעא, ועיין שו"ת פנמ"א ח"א סי' מ"א וח"ג סי' ס"ע מי שאכל בחזקת כשרה ושכ נחבדר דעריפכ היחכ ועיין קידושין נ"ז ע"ב לא אמרש שלח לחקלכ וברש"י שם ד"כ רבא אמר וכו' למכשול עון שילכדנכ אדם ויאכלנכ, ולכאורכ כמולאכ ודאי אזיל בחר רוב וכו"ל חונס ע"פ כחורכ ועיין מכ שליינחי שם על כגליון, ועיין לעיל ס"ע ע"א חי כחי משחט נמי לא נשחט שמא ימלא זבח פסול ונמלא מחלל שבת למפרע, ועיין בספרי משנ"כ ח"ד סי' ד'.

בסתיא דקדם ומל את ש"ל שבת בע"ש, ובדין המילא קודם ח' ומילא בלילה והגולד מזה

המל תוך ח' אם קיים מצות מילה

אלא דלמדנו מדברי המחירי עוד דכמל קודם ח' אין צו מלכ ולא קיים מלוח מילכ כלל וא"כ יש לומר דזכ נמי שיעת כר"ש דלעולם לא ילא ידי מלוח מילכ אלא דאין לריך לכעוף דם ברית מפני שלא נאמר כעפכ אלא מעטס ערלכ כבושכ אלא דק"ל דא"כ מעטס זכ גס גר שנחגייר כשכוא מכול אחאי לריך כעפכ בא אין לכסחפק משום ערלכ כבושכ וכבר ראיחי לרבינו כל"ח שרלכ לתרץ קושית כש"ך מכר"ש דעטס כר"ש דנימול בחוך שמכ חסוכ כמו נחחכ ערלחו ואין מכ למוכלו כבר ואין לריך לכעוף דם ברית ואינו מקיים כמלכ אלא בעל כמלכ בכלל אלא דקשכ ליה על כרמ"א דלא ינלל מקושית כש"ך שכרי כרמ"א כתב דאס מל בחוך ח' ילא ולפמ"ש אדרככ לכאורכ מדחלקו כר"ש וכר"ש בין קען לגר שנחגייר כשכוא מכול משמע דבקען עכ"פ יש לו איזכ דין של מילכ כיון דכשנחתך קודם ח' א"ל לכעוף ד"ב.

ובשנא"א כנ"ל רלכ לכביא ראי' לכרמ"א מדברי כרמב"ם פ"ב משגגות כמי שכ' לו צ' חינוקות למול אחד למול כע"ש או אחר שבת ואחד למול כשבת ומל שניכס כשבת פעור מחטאת אכל אס לא חי ראוי אחד מכס למול כשבת ושכח ומל את שאינו ראוי חייב חטאת ומשמע אפילו מל של אחר כשבת כשבת חייב וכרי כרמב"ם פוסק דמקלקל כחבורכ פעור ומכ שחייב גבי מילכ כוא משום חקוני גברא ואי נאמר שלפני זמנו לא קיים מלכ כלל וכו' רק כנכרת כגיד א"כ מקלקל כוא ולמכ יכא חייב כמל של אחר כשבת כשבת ע"ש ועיין חוס' רע"א שבת פ"ע מ"ד אות קס"א ובחוי"ע שם ודו"ק.

מל בלילה ולא המיף דם ברית ביום אי נפסד מכרת

ומה שנלפענ"ד לומר בדברי כרמ"א בתרי אנפי או לפ"מ

אמר ר' מאיר לא נחלקו ר"א ורבי יכושע על שכ' לו שני חינוקות אחד למול ערב שבת וכו' ואחד למול כשבת וכו' אמרי דבי ר' ינאי רישא כגון שקדם ומל של שבת כע"ש. כוכ כר"ש כפר"א דמילכ (שבת קל"ב) כתב דכמל בחוך שמוכ אין לריך לכעוף דם ברית מדאמר שם (קל"ז) דכיכא דקדם ומל של שבת כע"ש שלא נחכ שבת לדחות פ"י ואי נימא דכפי כעפכ א"כ ידחכ שבת מעטס כעפכ וכו"ל טעכ בדבר מלכ וע"כ דליכא מלכ כלל.

במחלוקת הפוסקים במל בתוך ח' אי צריך השפעת ד"ב

וכתב כרמ"א יו"ד סי' רס"ב ס"א דאס מל בחוך ח' וציוס ילא וחמכ כש"ך פ"י סק"א דא"כ אחאי דחי מילכ שבת לימכליכ מע"ש וראי' מס"פ רבי ישמעאל דף ע"ב ע"א דאי ס"ד נקלר שלא כמלוחו כשר אחאי דחי שבת וכוכ כשאג"א סי' נ"ב ועוד אחרונים ליינו לדברי כחוס' מנחות כנ"ל דשאני קדשים וממילא ליכא למילק מילכ מעומר.

עוד כקשכ כש"ך אראי' שמביא כר"ש כשם כר"ש מדקאמר כגמ' דכיכא דקדם ומל של שבת כע"ש דלא ניתכ שבת לדחות אלמא דא"ל לכעוף ממנו דם ברית לאו ראי' כוא ד"ל כחי דלא ילא מ"מ לא ניתכ שבת לדחות אלא על מלוח מילכ ממש ולא על כעפכ דם ברית ובחמכ מדברי כר"ש מבוחר דא"ל לכעוף דם ברית וכן מלחחי מפורש לכמחירי ז"ל כאן שכתב וז"ל אס מל אוחו של אחר שבת חייב חטאת שכרי אין כאן מלכ אחר שלא כועל עליו חיוכו עדיין ואעפ"י שמ"מ ילא מספק ערלכ ככך ואינו לריך כלום פ"י כעפכ דם ברית שלא נאמר כעפכ אלא מספק ערלכ כבושכ כמו שביארנו כפ' י"ע של שבת וכו' ע"ש כוכ כתב מפורש דכמל קודם זמנו א"ל לכעוף דם ברית ודלא כמ"ש כש"ך ז"ל.

חילוק בין מל קודם ח' למל בלידה אחר ח'

עוד יש לומר בסגנון הנ"ל לפמ"ש בנולד מכול חין לריך
לכעיק ממנו דם ברית וכמל בלידל לאחר שמכ
לריך לכעיק ממנו דם ברית ומעכה מל קודם ח' ל"ע חס
כוא כנולד מכול או כלאחר ח' ול"ל כיון דקודם ח' לא
מקרי ערלה ח"כ ל"ל דכ"ל כריחות ערלה שריך לכעיק
דם ברית וע"כ ל"ל דכ"ל כנולד מכול וכמו דכנולד
מכול לא בעינן לכעיק ד"ב דאמרינן שכבר נימול במעי
אמו ככ"נ במל לפני ח' כו"ל כנימול במעי אמו ובחורכ
כחייב רק וביום השמיני ימול בשר ערלתו אבל קודם יום
השמיני ליכא ערלתו אלא דעכ"פ בעינן שנכרות בעור
המחפכ הגיד שלא יבא לידי ערלה ויכי בכלל נולד מכול
ולכז בעינן שימול ביום ולא בלידל דליכא גרע עפי דלא
הוי זמן מילכ כלל לפ"מ דק"ל דאפילו שלא בזמנו אינו
נימול אלא ביום וכן מלאחי סברה זו להדיא בשאג"א
סי' נ"ג בד"כ והש"ך בא"ד שכחצ ומ"מ דברת רמ"א
כוא לכיפוך דבחור זמנו ילא ובמל בלידל לא ילא וכו'
ע"ש ולכן שפיר קאמר הרמ"א דבלידל לא ילא כלל ובמל
חור שמיני כרי עושכו כמילכ כנולד מכול מ"מ בעי יום
שכוא זמן מילכ באחרים ודו"ק בזה.

שראיתי באחרונים שנסתפקו במי שנימול בלידל שריך
לכעיק דם ברית ביום אם לא כעיק דם ברית חי חייב
כרח או לא די"ל דחייב ליכא אלא כשכוא ערל וכרי
ערלתו נחשכב ממנו או דילמא כחייב כרח על שלא מל
וככא כרי לא מל כיון דכריחות הערלה היכה בלידל
ויכי' באיסור כרח כל זמן שלא יעיק דם ברית.

והנה כבר כתבתי לעיל מחלוקת הראשונים הרמב"ם
ובתוס' ודעיימיכו חי קודם ח' מקרי ערלה או לא
ויש לומר דדוקא המל בלידל לאחר שמוכ שכבר חל
עליו חובת מילכ ככ"ג חס לא כעיק דם ברית כו"ל
באיסור כרח אבל במל חור ח' דמעולם לא חלכ עליו
מלות מילכ ולא נקרא ערלה קודם ככ"ג ח"ל לכעיק דם
ברית ואפ"כ אינו באיסור כרח כלל דמעולם לא בא ליכ
חייב מילכ ולפ"ז אחי שפיר דברי הרמ"א ז"ל דהמל
בלידל לריך לכעיק דם ברית דמל בלידל מיירי במל
לאחר ח' וכבר חל עליו חובת מילכ וכיון דלידל לאו זמן
מילכ כוא לכן לריך לכעיק ממנו דם ברית אבל במל
בחור ח' כיון דלא חל עליו שום חייב מילכ ילא כלומר
ילא ידי זכ שאין עליו איסור כרח וכנ"ל אבל לא ילא ידי
מלות מילכ.

בסתיית הגמ' גבי תינוק יתום מן האב אי מילתו דוחה שבת, ואריכות בגדר דחית השבת לצורך קיום מצות מילד אי
הוי דוקא ע"י האב

והנה סברתו אחי שפיר חי נימא דבמלאכת שבת נמי
אזלינן בחר שליחות אמנם כרי כחצ ככ"מ
בשוכב סי' כ' וכח"ס ושאר אחרונים שבמלאכת שבת
ליכא שליחות כלל דבשבת המלכ לשבות על כגוף וכל
שכגוף שובת לא חילל וכל שכגוף עושב מלאכה במלאכה
נקראת שלו ועיין משנ"כ ח"ח סי' מ"ב וא"כ במילכ
המלכ נקרא על שם האב ובמלאכה על שם המוכל ולא
אחי שפיר חירולו ורק לשאר פוסקים אחי שפיר.

ב' חייבים במצות מילד

אמנם נלפענ"ד לפמ"ש במקום אחר בשם פי' המשכ
לכרמב"ם פי"ח דשבת דבמלות מילכ ישנם ב'
חייבים חייב של וביום השמיני ימול בשר ערלתו שכוא
על האב וחייב של מלות מילכ ואחכ אח בריתי חשומר
שכוא על ב"ד וכל ישראל ובגמ' סוכדרין נ"ע ועיין גם
קידושין כ"ע ועוד וביום השמיני למשרי מילכ בשבת
וא"כ י"ל דדוקא האב דכחייב ביה וביום השמיני כוחרכ
לו חילול שבת אלא בנו אבל אחרים דהמלכ שלהם מדין
ב"ד ככ"נ דלא כוחרכ.

ולפ"ז י"ל דדוקא היכא דאיכא אב שכותרכ אלאו חילול
שבת יכול נמי לעשות שליח למול אבל יחוס דליכא

שלא נחנכ שבת לדחות ובסוגרים וסיפא נחנכ שבת
לדחות אלאו ח"ל רב אחי לרי"כ ככ"נ ניתכ שבת
לדחות אלא חינוקות דעלמא ח"ל לגבי דכאי גברא מיכא
לא אחיכיב.

גרמא לבאר סברת ר"כ ורב אחי וגם בגירסא שלפנינו
ובגירסא שבי' בספרים לפי חקירת השו"ת מחנכ
חיים ח"א סי' ק"ב חי מותר להיות שני מוכלים בשבת
בחינוק שכוא יחוס וכביא מחלוקת ככ"י וכד"מ כסי'
רס"ו חי מותר למול בשבת שני מוכלים בכלל דכל אחד
עושב פלגא דמלכ וכל אחד עושב מלאכה גמורה לפנין
חילול שבת ועיין שאג"א וכחצ המ"א ז"ל לפמ"ש כש"ך
סי' שפ"ב בח"מ דאב היודע למול חסור לכבד למוכל
אחר כי מבטל מלותו ועיין פלתי וחב"ש סי' כ"ח וא"כ
מילכ בשבת דהמלכ על האב למול וכוא עושב שליח
ושלותו של אדם כמותו וכמוכל הראשון שעשכ החיחור
כרי עשכ בשליחות האב וכנ"ל מלאכתו של אב וכן
המוכל השני שעשכ בשליחות האב ולא שייך כאן חין
שליח לדבר עבירה דכרי האב מותר למול וא"כ כל אחד
נעשכ שלוחו ושפיר שניכם מוכלים ובמלכ של האב כוא
וכן בחילול שבת על שם האב נחשכ דכס שלוחיו וכאב
מותר לחלל ולא כוי רק חילול אחד ע"ש.

דכחיתר הוא כחמלכ כלומר שדחייכ חולכ בעלם
 כמלכ שלריך לקיימכ וכמלכ הוא שדוחכ בשבט ולא
 בשבט כיא שדוחכ. ועיין שו"ת רדב"ז סי' אלף ר' (ק"ל)
 לענין דחוי' לחולי שיש בו סכנכ וז"ל עוד אני אומר כי
 אין דיחוי שבט מוטל על החולכ אלא על כל ישראל
 כעומדים עליו וכו' ע"ש וכארכתי בזה במקום אחר.

בקיצור לדעת רב אשי בשבט קיל שדוחכ מפני כמלכ
 ולדעת רב ככנא כמלכ חמורכ שדוחכ את
 השבט ורב אשי לא גרס וסיפא ניהנכ שבט לדחות אללו
 אלא גרס שלא ניהנכ שבט לדחות ככא כרי ניהנכ שבט
 לדחות אלל קרבן ליצור וכו' ס"ל לפ"י דדין תורכ
 בקדושת השבט שדחית כמלכ שדוחכ ע"י קיומכ
 וע"ז אמר לי ר"ח לר"כ ככא כרי ניהנכ שבט לדחות
 אלל חינוקות דעלמא כלומר כיון דחזינן דכעס
 בקרבנות ליצור משום שניהנכ שבט לדחות אלל קרבן
 ליצור וכחיתר בקדושת השבט ח"כ במלות מילכ נמי
 כרי איכא חינוקות דעלמא שניהנכ שבט לדחות אלל
 וממילא כו"ל עכ"ל בדבר מלכ וא"ל רב ככנא דכחיתר
 מכה כמלכ שהוא דוחכ וכעושכ מלכ הוא שדוחכ
 וא"כ לגבי דכאי גברא מיכא לא איחייכ לבטול לדחות
 ודו"ק.

שיטת הרמב"ם דחשיבות המצוה דוחה השבת

ומה מאד מיושנין בזה דברי הרמב"ם ז"ל בפ"ג מכל'
 שגגות כ"ח שכתב וכן מי שחי' לו שני חינוקות אחד
 למול בשבת ואחד למול בערב שבת או בליל שבת ושכח
 ומל שניהן בשבת פטור מחטאת שכרי יש לו רשות למול
 אחד מכן בשבת ושבת דחויכ הוא אללו ומלכ עשכ וכו'
 ותמכ ככ"מ ושאר פוסקים מני"ל להרמב"ם לומר דמל
 תרוייכו ובגמ' לא משמע רק שמל אחד מכן כיינו את
 של ע"ש בשבת וכמל את של אחר בשבת בשבת חייב
 ולהרמב"ם נראה דתתרויכו פטור ע"ש ובנושאי כליו.

ולפמ"ש אחי שפיר מאד דהרמב"ם מפרש דדרב ככנא
 כמ"ש דדחוי הוא כמלכ וגדולכ מינכ
 דדיחוי הוא במלכ כשמקיימכ דוקא דכרי אין דיחוי
 מכה קדושת השבט לגבי כמלכ אלא דיחוי הוא מלכ
 כמלכ וקיומכ ולכן כל זמן שלא קיים כמלכ כרי ליכא
 דיחוי אללו ולכן שפיר כתב דוקא כיכא דמל את שניהן
 ובכן כי זכ לפענ"ד נכון.

חלוק בין מצוה שמצותה רק בשבת זה

ודקדקתי בפ"י ר"ח כאן שכתב ג"כ ולא ניהנכ שבט
 לדחות כיום כלל לגבי כאי גברא לפיכך חייב

אז ולא כותרכ אללו חילול שבט ככ"י דחסור למולו
 בשבת דמדין ב"ד ליכא ביתר. ובזה כי' נלפענ"ד דבר
 נאכ ליכא שיעט רבינו אליעזר כוכא בעור דשבט לא
 ימול ככא אלא אחר דלגבי ככא כו"ל מתקן את בנו
 וכו"ל פסיק רישא אצל לגבי אחר כו"ל מקלקל בחבורה
 ופטור ועיין שאג"א סי' נ"ג ובחוס' רעק"א משניות
 פ"ט מ"ד אות קס"א וי"ל דרבינו אליעזר ס"ל דלגבי
 ככא כודחכ כמלכ וכל שהוא דחויכ אס' אפשר ע"י
 אחר עבדינן ולגבי אחר כיון דאיכא אצל ליכא מלכ וא"כ
 אחר כו"ל מקלקל בחבורה ופטור ויותר טוב שיעשכ
 אחר מכאב ודו"ק.

ומידו פשוט דאין קי"ל דכאז מל בשבת וגם ביחוס
 נמי אחרים מלין אותו וז"ל דמכ שמילכ דוחכ
 שבט הוא מכלכ למשכ או משאר קראי דלאו דוקא
 אצוי אלא כל ישראל מחויבים אלא דכל זמן דיש אצל
 ורואכ למול כחייב עליו למול וכ"ע פטורים ואי ליכא אצל
 או שאינו רואכ למול חל כחייב על כב"ד וא"כ מילכ
 בעלם דוחכ שבט אלא בחילוק מי הוא כמחויב קודם
 למול. ולפ"י י"ל גירסת בגמ' וסיפא ניהן שבט לדחות
 אללו ככא כרי ניהנכ שבט לדחות אלל קרבן ליצור וכו'
 ס"ל לרב אשי דכמו דבקרנן ליצור שאין כל ישראל
 מקריבין מ"מ כיון דכמלכ בעלם בקרבנ דוחכ שבט
 ממילא מקרי ניהן שבט לדחות אלל כל אדם ככ"י כמילכ
 כיון דאיכא חינוק בעלמא שניהן שבט לדחות אללו ונמלא
 דעלם מילכ ניהן לדחות שבט אלל כגס דלא ניהן אלל
 אדם זכ דכרי יש לו אצל לחינוק דעלמא ועליו מוטל
 כחייב מ"מ כמו בקרבן ליצור כגס דלאו כ"ע מקריבין
 אמרינן ניהנכ שבט לדחות ככ"י כן הוא וא"ל רב ככנא
 דלא דמי דקרנן ליצור חייבו על כל אדם אף שלא כל
 אדם מקריב מ"מ כחייב הוא על כל אדם מירשאל ושאיר
 ניהנכ שבט לדחות אצל חינוקות דעלמא כחייב על ככא
 וא"כ לגבי דכאי גברא לא איחייב לדחות ולכן כיון
 שמל חייב חטאת.

שבת שנדחה הוא מכה המצוה או מכה הגברא

שנית נראה דרב אשי ורב ככנא ככא פליגי דרב אשי
 ס"ל דכחיתר של ניהנכ שבט לדחות בא מכה
 כמלכ שניהנכ שבט לדחות אללו וכל שיש לו מלכ
 שדוחכ שבט מקרי ניהנכ שבט לדחות דאמרינן כיכא
 דאיכא מלכ שדוחכ שבט נדחכ וכדחייכ הוא בעלם
 כשבט ולא צפי דוקא אדם זכ דכחיתר הוא כיון שניהן
 שבט לדחות כיינו קדושת כיום ניהן לדחות מכה מלכ
 מכ לי אס' הוא אדם זכ או אדם אחר כיון שכשבט ניהן
 לדחות ממילא רואים שלגבי מלכ זו נדחכ כשבט ואס'
 עכ"ל בדבר מלכ פטור ר' יבושע ורב ככנא ס"ל

אכל חימורי ליבור ליכא למימר הכי חלל אפילו עמך
וכקריב כמה בערב שבת לקרבן (שבת) אפי"כ חייב
בשבת לכקריב חובות של שבת לעולם וכיון דניחנכ שבת
לדחות אמרינן עמך בדבר מלכ פטור ע"כ.

גרימא דמחלק בין מלכ דמלכות דוקא בשבת וזכ זמנכ
ואי אפשר לעשות בזמן אחר ככ"ג מקרי ניתן
שבת לדחות דעלם כמלכ ניתן ככ"ג וקדושת השבת הוא
דנחכ מפני כמלכ וז שניחנכ זמנכ בשבת דוקא אכל
מילכ אין זמנכ בשבת דוקא חלל זמנכ ציום כשמיני
חלל דאם חל יום כשמיני בשבת דוחכ א"כ לא ניתן
כשבת לדחות סחם אכל מילכ חלל בגברא אחד שיש לו
יום כשמיני בשבת א"כ לא אמרינן ככ"ג ניתן שבת
לדחות דכדחי' אינכ מלך כמלכ שזמנכ בשבת דוקא
חלל מלך בגברא שפנל שמיני שלו בשבת וכבן כי זכ
בס"ד דבר חדש. ועיין שו"ת רש"ש סי' קע"ז פי' כגמ'
וביחור בדברי הרמב"ם ודו"ק.

פק"ז שבא לו ע"י פשיעה אי דוחה שבת

רש"י אח של ערב שבת בשבת קסבר שכוא של שבת וזכ
של ערב שבת כי' אחמול חולכ או שנחנס ומילכ
שלא בזמנכ אינכ דוחכ אח כשבת. ויש לדייק מכ שפי'
דל ע"ש כי' חולכ או שנחנס דוקא וברי אפילו שבמזיד
לא מל אח של ערב שבת נמי דינא הכי לכאורכ.

והגרמא לפמ"ש בשבת דף מ"כ צעי מיניכ דרב מכו
לעלעולי שרגא דחוכחא מקמי חברי בשבתא
ואמר לכו שפיר דמי ומשני שעת כדחכ שאני דכא ח"ל
רב ככנא ורב אשי לרב הכי כלכחא אמר לכו כדאי הוא
ר"ש לסמוך עליו בשעת כדחכ ופרש"י בשעכ"ד סכנכ
חלמא שלא בשעת כדחכ אסור וכחכ"ש א"ח סי' שכ"ט
ס"א דייק מדברי רש"י שפי' בשעכ"ד סכנכ כדאי הוא
ר"ש לסמוך עליו וכלא פק"ג דוחכ שבת וא"כ כלל זכ
נמי מוחר לעלעולי שרגא ולמכ ליכ טעם דכדאי הוא
ר"ש וכעלכ מינכ חידוש גדול דכל שפשע בדבר לא ניתן
שבת לדחות אלאו אפילו במקום סכנכ כיון שכביא
לעלמו ע"י פשיעה לא ניתן שבת לדחות ולכן לריך כעעם
דכדאי הוא ר"ש לסמוך עליו ע"ש ועיין ס' ישועות
ישראל (קוענא) סי' כ"א וכ"ח פ' חלא ובחי' בארכתי
בזכ.

ולפ"ז יש לומר דרש"י לשיטתו דס"ל דכל שבת לו ע"י
פשיעתו אפילו חונס אינו דוחכ וכנכ כב
ביארחי במשנכ לעיל כחילוק בין עופכ לשוגג דשוגג
הוא מפני שלא נזכר כל לרכו ועופכ בדבר מלכ הוא
בגדר חונס עיין רש"י ד"כ שיש לכן קלצכ כלכך אין זכ

עופכ חלל שוגג דלא כי' לו לעפות בדבר ובסמוך שם
שחטו ונמלל בעל מוס וד"כ פטור ובשו"ת פנים מאירות
במי שאכל בכהם ואח"כ נתוודע שכי' טרפכ שפטור
מתשובה, ומעכא אחי שפיר דרש"י דוקא פירש
דמאחמול כי' חולכ או שנחנס דדוקא ככ"ג רבי יכושע
פוער דכ"ל עופכ בדבר וכו"ל חונס אכל אס כי' פושע
מאחמול ולא מל אז אפילו כי' עופכ ומל בשבת לא כי'
פוער רבי יכושע דכא לו ע"י פשיעה שלא מל אחמול
במזיד וחייב אפילו בחונס אח"כ ובכנ.

דף ע"ב ע"ב

ניחנא שבת לדחות חלל ק"ל, עיין סוכדרין נ"א ע"א
סד"א איכו דאישתריא ליכ שבת לגביכ פבדוכ
היא כיון דלא אישתריא שבת לגביכ ובמרגבי' מכ
שכאריך שם ועיין יצמות ל"ג ע"ז וברש"י שם דגם
ישראל זכ אסור לשחוט קרבנות ומש"כ שם על כגליון
ול"ע ועיין שו"ת בית ילחכ ח"א סי' ו' ועיין בית שפרים
יו"ד סי' ע' ועיין משנכ כעמרמי שם. ח"ל לגבי דכאי
גברא וכו', עיין רא"ש יומא פ"ג על המשנכ מי שחזו
בולמוס אי נמי שא"א שלא יכא קטן אחד בסוף כעולם
ועיין רש"י יצמות ל"ג זכ ששחט קרבן ליבור בשבת חייב
משום זרות משמע דלא אמרינן כיון דניחנכ לדחות חלל
ק"ל ניחנכ לכל ישראל, ועיין שעכ"מ ובנימוקי בגרי"ז
בכוכות על כש"ס פי' פי' אחר בדברי רש"י ובחי'
בארכתי בזכ.

מעוברת ג' חדשים לא הוי מסולקת מדמים

ח"י אדם לשמח כו' סמוך לוסחכ, ויש לדייק כיון דחי'
בסמוך לוסחכ ומיירי במעוברת א"כ היאך אפשר
עוד סמוך לוסחכ דכא מעוברת מסולקת מן כדמים
וליכא דין פרישכ במעוברת סמוך לוסחכ, ול"ל דמיירי
בג' חדשים כראשונים קודם שניכר כעובר דכגם שכיח
מעוברת מ"מ אינכ מסולקת מן כדמים עד שיכא ניכר
כעובר דאז ראשכ כבד עליכ ואצריכ כבדין עליכ ועיין
נדב ע' ע"א צעי מיניכ ר' ירמיה מר' זירא רחמכ
ואח"כ כוכר עוברכ מכו כיון דבעידנא דחזאי לא כוכר
עוברכ מעמיא או דלמא כיון דסמוך חזאי לא מעמיא
ח"ל מידי הוא עממא חלל משום דראשכ כבד עליכ
ואצריכ כבדין עליכ בעידנא דחזאי אין ראשכ כבד עליכ
ואין אצריכ כבדין עליכ. וצעי מיניכ ככוא סבא מר'
יוחנ כגיט עה וסחכ צימי עבורכ ולא בדקכ מכו
ומסיק דדמיכ מסולקין ולא צעי בדיקכ. וזכ לכאורכ
ראי' דכל שלשכ חדשים כראשונים דאכתי ליכא ראשכ
ואצריכ כבדין עליכ לא אמרינן דמסולקת מן כדמים
וכבר בארכתי בזכ.

שיטת העבודה דכשנתברר שנתעברה היא מפולקת
דמים אף קודם ג"ח

איברא דנש"ח עבודה בגרשוני סי' כ"ב פסק דכל
שנחברר אפי' קודם ג' חדשים אמרינן מסולקת
מן הדמים וכבר דחה דבריו בכרחי ופלחי סי' קל"ד ס"ג
ועיין סד"ע סי' קל"ד ס"ז ונש"ח בגרע"א סי' ל"ע
וסי' קכ"ח שהאריך בראיות ברורות מש"ס שקודם ג'
חדשים אין אשכ מסולקת מן הדמים ול"ע מש"כ נש"ח
אגרות משכ יו"ד ח"ג סי' נ"ב דנש"ח בזה הענין
דכח פליאח חדא דמחי נש"ח מוזמן בגרע"א עד היום
ועוד דל"ע מכל הפוסקים כנ"ל ומגמ' וכעסם לזה
ועיין משנ"כ ח"ז סי' קל"ז ובח"י סי' קל"ז באריכות.

שוב כאירו לי עיני ומלחתי צפי' כרא"ש נדב ע' כנ"ל
שכתב בד"כ כח נמי וכו' מהכא משמע דכח
דאמרינן בפ"ב דשבוטות אזכר לנבי ישראל שיפרשו
מנשותיהן עונכ אחת סמוך לוסתן כשהיא מעוברת אין
לריך ואפי' בשעת ווסתן אמרינן כח דלא צפי' בדיקה.
וכו' וכח דאמרינן בפ' אלו דברים גבי אשחו נדב בעל
חייב יבמחו נדב בעל פטור ופריך מ"ש יבמחו דקא
פציד מלכ אשחו נמי קא פציד מלכ ומשני באשחו
מעוברת ופריך וכח איכא מלכות עונכ ומשני בסמוך
לוסתח לאו אשחו מעוברת קאי אלא שינוייה אחרינה
כח ולא קאי אמעוברת ע"כ. ולפי דבריהם אין ראי'
מכאן.

שיטת הרשב"א בהג"ל

ומידו ראייתו לרבינו הגדול כרש"א ז"ל נדב כנ"ל
שכחיה שם דמעוברת מסולקת מן הדמים ולא
צפי' בדיקה ופליג על כרש"א דמסיק דרך בדיקת לא
צפי' בדיקה דומיא דהיכא במחנה דמדמי לכ בגמ'
אכדדי וכח כרש"א ואי קשיא לך כח דאמרינן
בפסחים בסוף אלו דברים גבי אשחו נדב בעל וכו' ח'
בחוס' דלמאי דמוקמינן לה בסמוך לוסתח לא מוקמינן
לה במעוברת, ול"כ דאפי' אמעוברת קאי ומיירי בג'
חדשים הראשונים שלא בוכר בעובר דג' חדשים
הראשונים כרי היא ככל הנשים וחוששת לוסתח ולריכב
בדיקה ואסורכ לשמש עונכ אחת סמוך לוסתח ובאוחו
שלש חדשים ליכא מלכ ואדרבך קשה לה וקשה לולד
ומ"מ שמחת עונכ איכא עכ"ל ע"ש, ומבואר מדברי
כרש"א ז"ל כמ"ש דג' חדשים הראשונים כרי היא ככל
הנשים וחוששת לוסתח ולריכב בדיקה ואסורכ לשמש
עונכ אחת סמוך לוסתח.

עוד דקדקתי מדברי כרש"א ז"ל בסמוך שם נכח
דצפי' ר' ירמיה מר"ז רחמ' ואח"כ בוכר עוברת

מכ כח וחמכ כח כל מדות חכמים כן כח בארבעים
פחות קרעוב אינו עובל וכו' ע"ש ויש מפרשים וכו'
ואינו מחורר צפיני וביאר שם באינפיה לדעתו הגדול
ז"ל וא"ל ר' זירא מידי כח עממא אלא משום דראש
כד וכיון שכדבר חלוי בסכך עד שם שכיב בסכך
שהיא כדמות ראש ואיכריה אין דמיה מסולקין כח
אין כדבר חלוי אלא בככרת בעובר ממש כנ"ל עכ"ל.
וכנכ מבואר מדברי כרש"א ז"ל דכל חלוי בסכך
שכח כדמות ראש ואיכריה וזה אינו אלא בככרת
בעובר ממש שכריסכ לפניכ.

צ"ע בדברי המאירי בדין המעוברת אי היא מפולקת
דמים

וקצת ל"ע דברי המחירי ז"ל נדב כנ"ל שכתב רחמ'
דס קודם שכובר עוברת וחכפ שראחכ בוכר
עוברת כרי זו מעממכ מעל"ע שאין סלוק דמים עד
שעת ככרת בעובר שכולד מכיר חיותו ומכבד עליה
ראשכ ואיכריה ודמיה מסולקין ומשם ואילך דיה שעתה
ומן דדין וכו' ומלחמול לא כיו ראשכ ואיכריה כבדים
אין דמיה מסולקין כ"כ אלא כואיל ומעל"ע דרבנן
בקילו צו אכל כל שראחכ קודם ככרת אפילו בוכר
בסמוך לראיכ מעממכ מעל"ע, ובסמוך שם ד"כ דבר
חורכ כחיא כח קושיא מסוף אלו דברים ומשמע מ"מ
אפי' מעוברת סמוך לוסתח אסורכ ומחוך כך גורסין
בחוס' אלא בסמוך לוסתח כלומר ולא במעוברת ויש
לפרשכ אף במעוברת וקודם שכובר עוברת כח משכובר
עוברת משמשת ואיכא לריכב בדיקה ופי' בחוס' אף
לכחחילכ, (ובחוס' שלפנינו ליחא אכל כ"כ גם כרש"א
בשם בחוס') ואע"פ שמגדולי המפרשים מלריכין בדיקה
לכחחלכ עד שיעברו עליה שלש עונות במחילת מכס אין
דברים נראין שכרי לכדיח לא צפיא בדיקה ע"כ.

ודעת לכאורכ דברי המחירי סותרין מיניכ וביח
דמחחלכ כתב שאין סלוק דמים עד ככרת בעובר
שכח כמשלש חדשים ושוב חמכ על כרש"א וכרש"א
דמלריכין בדיקה עד שיעברו שלש עונות, ואשר נראה
דלא קשכ דמחירי מפרש דכל שכובר עוברת אין לריכב
בדיקה וכגם שעדיין לא עברו שלש עונות וכגון שדרכה
לראות מחמשים לחמשים יום דאז שלשכ עונות כס
חמשכ חדשים אכל כבר בוכר עוברת בג' חדשים
ונסחלקו הדמים ולדעתו ככל חלוי בכובר עוברת ולכן
אם עברו שלש עונות קודם כגון שדרכה לראות מע"ו
לע"ו שעברו עליה שלש עונות בחדש וחלי ועדיין לא
בוכר עוברת אכתי איכא מסולקת מחמת עובר רק
מחמת בעונות אפשר דכ"ג לא מכני אלא כשכי'
כסילוק מחמת בעובר ויכי' לדעתו קולה וחומר כדו"ק

ויש לעיין ברש"א דלכאורכ רש"א נמי מודכ בג' חדשים ראשונים ובראש"ד נראה דפליג על כל זמן כעיצור דצעי דיקק לכתחלה וכפן כי קלרתי בזכ.

מצות פרישה ממך לזמנה לביע דאורייתא

בתום ד"כ סמוך לווסתה, וסמוך לווסתה דאורייתא, נראה דאפי' למ"ד ווסתה דרבנן וככי קיי"ל מ"מ מלות פרישה קודם כווסתה היא מדאורייתא וכמ"ש בחוס' כאל וכן נראה מרש"י כאל ועיין יו"ד סי' קפ"ד ס"ב ובנוב"י ק' יו"ד סי' נ"כ וג"ו שבעל דמכ שאמרו

ישוב לקשיית הקבא דקשייתא דיבמתו בעל פמור, ובגדר הקצן דיבמה אי הוי בתחילת ביאה או בג"ב

אמרינן ככ"ג באיש ילד אלבשי' ועיין מחנה חיים ח"א סי' ל"ח ודברי כנ"י ק' א"ע סי' נ"ז ל"ע ע"ש. ולפ"ז לא קשכ מידי דאדרבא כרי דעת בחוס' דס"ל דאמרינן גם באיש ילד אלבשי' ולא קשכ לדידכו מדברי כ"ש"ש כלל. ועיין ח"ס יו"ד סי' קפ"ד ובית שער ח"א סי' ל"א ובשו"מ ח"א סי' י"ד ועיין גם ספרינו משנה כלכות ח"ד סי' ר"ח וח"י סי' רמ"ז באריכות ובציאור דברי כרמז"ס וכסדר לדבריו ז"ל.

המערה ביבמה קנה תומר ביאה אינה מצוה

עוד נראה לומר דאפי' שכתבו בחוס' דמלות יבוס הוא רק כבערש וגמר ביאה אינה מלוך כיינו דוקא אם אין דעתו לגמור אבל אם דעתו לגמור אז הקנין נעשה בגמר וכוא חלה מלוך וכבר כתבו כן בחוס' (קידושין דף י') אלא דאיבעיא לכו תחילת ביאה קונה או סוף ביאה קונה נפ"מ כגון שבערש צב וקשאו בחוס' ד"כ כל כבועל מיבמות (נ"כ) דאשכ נקנית לבעל כבערש בעלמא וחי' כרש"א דכי אמרינן בערש קונה כיינו בשלא עשה כי אם בערש ופירש מיד דמוכח שלא כיכ בדעתו לקנות בגמר ביאה, וכריצ"ס חי' בשמפרש דעתו לקנות כבערש, וע"ש עוד ולפ"ז ככ"ג י"ל וכפן, ועיין מל"מ פי"ז מהא"צ. כע"ז בכפן גדול שצא לקדש אשכ אי יכול לקדש בביאה, ועיין ש"ע א"ע סי' ז' סי"ד כפן שצא וכגרע"א שם דלא מחלקים ביאה לשחים, וככ"ג.

המערה תומר בה הוא חדא מעשה

עוד צו שלישיכ לפמ"ש בש"מ כחוצות דף ל' בשם כרש"ש דכ"חך לוקין על אכילת חרומה דכיון דלעסכ חלל וכשצולע שוב לא כוי חרומה ומלקות צא על כצליעכ ולא על לעיסכ וחי' שם דכיון שכן כוא דרך

גמ' יבמתו נדכ בעל פמור וכו', בקבא דקשייתא (לכאון מקינלך בחלקת יואב סי' ל"ד) בקשכ לפמ"ש בחוס' יבמות כ' ע"ב ד"כ אעו דמלות יבוס כוא רק כבערש וגמר ביאה אינה מלוך כלל א"כ איך אמרינן יבמתו נדכ בעל פמור מעטס דעכש דבר מלוך כה בגמר ביאה אין כאל מלוך כלל שכבר קיים כמלוך משעת כערש, וכעין כה דסוכה (ע"ב ע"א) מדאגב' נפק ציכ וכו' ואין לומר משום דעל כגמר ביאה ילרי' אלבשיכ ופעור דבאיש לא אמרינן כן כמ"ש כ"ש"ש (פ"ו דיבמות סי' ג').

ולפ"ענ"ד כנכ באמת כי דא לאו כ"ע כוא ועיין מכרי"ע ח"א סוסי' כ"א דמשמע מדבריו דס"ל דבאיש נמי אמרינן ילד אלבשיכ דדוקא כיכא דכתחלתו ברלון לא אמרינן באיש ילד אלבשיכ אבל אם תחילתו כיכא צאונס וכיוצא אמרינן ילד אלבשיכ וא"כ ככי נמי כיון דתחילתו צאונס מלוך א"כ על כסוף אמרינן ילד אלבשיכ.

ובתש' משנה כלכות (ח"ע סי' רנ"א) כבאחי מהא דחגיגה ע"ז א' וקידושין מ' כרואכ שילרו מחגבר עליו ילך למקום שאין מכירין אותו וכו' ויעשה מכ שלצו חפץ ור"ח פי' דחי' שיחירו לו לעשות עבירה אבל בחוס' חולקין וס"ל כפשוטן וגמלא לכאורכ כוא מחלוקת צפי' כגמ' כנ"ל ועיין חוס' שצעות י"ז ע"ב ד"כ אי צח"ה שכתבו אפי' שכוה מזיד על כפרישכ מ"מ על ככניסכ חשבינן ליה שצ מידעתו דאימר ילד אלבשיכ כדאשכחן ככתובות (נ"א ע"ב) מבואר דס"ל לבחוס' דאמרינן ילד אלבשיכ בגברא נמי ולא רק באשכ ולשיעתיכו אזלי וכן נראה דברי כרמז"ס ז"ל וכ"מ ועיין מרכ"מ פ"א מה"צ כ"ע ומדברי כרמז"ס לכאורכ לא נראה כן ועיין שם מכ שכתבתי לזכ סמוכין באריכות דכוא מחלוקת גדולה צין כראשונים אי

דף ע"ג ע"א

עבודת מחנה וכו' עשו אכילה חרומה בגבולין כעבודת
 זיכמ"ק. משמע דלית זיכ מ"ע ממש כעבודת
 זיכמ"ק ועיין לעיל ס"ע ע"א דחרומה איתזיב שכוה
 מלכ, ועיין רדב"ז על כרמז"ס שלכי חרומות ככ"ז
 אין מצרכין על אכילה חרומה ועיין מה שליינחי לעיל
 דף ס"ט.

כאכילה אין זה שחי מעשים כלעיסה וכדלע"כ אלא
 דבר אחד ודוקא כשלושם ופולע אז אמרין חיללך ולא
 כוי עוד חרומה ע"ש וזכ' בארמית וככ"ז נראה דזיבא
 אם בועל וגומר הוא זיבא אחת ולא מחלקין תחלת
 זיבא שכוה בערמא עם גמר זיבא ככ"ג וזאתה כי זה
 כעין חי' כחוס' וכזן.

ביאור בפירוש דבשחיפה תקן להוציא מאבמה"ח לב"ה, ובגדר היתר במפרכת לישאל ולב"ה והמסתעף
באופני התיקן דשחיפה להוציא מידי אבמה"ח

ולפ"ז נפ"מ דתיקן לענין אבמה"ח לישראל נמי דאלו
 חלל קודם שחיעב כי לוקה עליו משום אבמה"ח
 וזכריות מכזית ואם לוקה משום נזילת אינו לוקה אלא
 בזכריות בשר ודפיר תיקן באבמה"ח לישראל אלא
 דלכאורכ אכתי תקשה קושיה בע"א כנ"ל גם על ר"ח
 ז"ל וכנ"ל, אם לא שנאמר ונדחוק קלח לפמ"ש כחוס'
 דר"ח תיקן דעומא חקרוצת לאו דלורייחא ועיין חוס'
 חולין י"ג ע"ז ד"ח חקרוצת וע"ז דף ל"ב ד"ח וכיוצא
 דבגמ' שם משני מ"ע אי אפשר דליכא חקרוצת עו"כ
 מני רבי יכודכ אמר רב הוא ובקשה ר"ח דכחא משמע
 דרבנן לא מקשי חקרוצת עו"כ למח וכן משמע בפ"ק
 דחולין דף י"ג ולעיל דף כ"ט כי מיבעיא ליכ י"ג מנ"ל
 קאמר וזכר גופיכ מנלן ומקיש למחיס ולא קאמר מני
 ריב"ז וכחכ דשם ר"ח לחלק בין חקרוצת כעין פנים
 כגון זכרית קפור וגסור מודו רבנן דילפינן ממת אכל
 חקרוצת שאינו כעין פנים פליגי ור"י פי' דלענין איסור
 אכילה וכנאח דמשחתי קרא לא פליגי דכל חקרוצת
 עו"כ אסור זכנאח מדאיתקיש למח כי פליגי לענין
 עומאח דר' יכודכ מקיש למח אף לענין עומאח ע"ש.

ולדעת ר"ח נראה לכאורכ דגם לענין איסור אכילה
 לאו כלכו חקרוצת איתקשו למח אלא דכשחע
 כוי עכ"פ כעין חקרוצת פנים ול"ל כתי' כראשון דסוף
 סוף אם כחור עליו משום אבמה"ח אינו עובר אף
 שעובר משום חקרוצת דפחות מכשיעור מיכו לענין
 אבמה"ח כוי כתיקון דלא ילקה עליו אם יתרו בו משום
 אבמה"ח שוב מלאחי בל"ח כאן שכתב בא"ד ולכאורכ
 יפלא למח נדחק רש"י לפרש לב"ה ור"י לדברינו דס"ד.

אי מועילה השחיפה להוציא מדין אבמה"ח לב"ה

איברא דעיקר דברי רש"י ל"ע גדול לפענ"ד לפי מה
 דאיתא בגמ' חולין ל"ג דאמר רבי אחא בר
 יעקב ש"מ מדר"ל מזמנין ישראל על בני מעיים ואין
 מזמנין עו"כ על בני מעיים מ"ע ישראל דשחיעב חליא
 מילתא כיון דאיכא שחיעב מעלייתא אישחרי לכ עו"כ

שם בגמ' ח"ל רב כונא בר חיננא לבריכ כי אזלח
 לקמיך דר' זריקא צעי מינייך לדברי כאומר
 מקלקל בחדורכ פטור שחעו שלא לאוכליו חייב מכ תיקן
 וכו' מחקיף לכ רבינא הא דחניא בשוחע חטאת בשבת
 בחוץ לע"ז חייב עליה ג' חטאות מכ תיקן אמר ר' עזירא
 שמואלא מידי אבמה"ח ופרש"י לבני נח שאם אכלו אינו
 נכרג ע"כ. ובקשה בפלתי סי' ס"ז לפמ"ש כרמז"ס
 פ"ע מה' מלכים כי"א דאם אכל ז"ח אבמה"ח מכעוף
 אין נכרג עליו אי"כ ל"ע הא דקאמר דתיקן לכוליא
 מאבמה"ח דז"ח ותי' ז"ל דכרמז"ס מפרש כסוגיא
 דקאי אליבא דר' יכודכ וכמו שמחרץ כמגיני שלמח
 קושיה כחוס' ולר' יכודכ כסוגיא כפשטא דקאי
 כתיקון לכוליא מידי אבמה"ח לישראל שאינו לוקה
 בזכריות אלא בזכריות ובאבמה"ח במשכו בשר ועלמות
 וגידין וכ"כ בחת"ס יו"ד סי' ע'.

והפ"א חגיגה ל"א עליו נכש"ס כאן כתב דליתא לחי'
 זה דברי כחא מייירי בשוחע חטאת בשבת בחוץ
 לע"ז וכוי חקרוצת ע"ז ויש גם איסור דלא ידבק ובלאו
 דלא ידבק עבר על כל שכוה ולא לריכים שיפור כזית
 דלא כתיב זיכ אכילה וא"כ לא תיקן כלום לישראל כיון
 דאסור זכ"ש אכל זכ"ח דאינו מלוכ על לא ידבק ממילא
 לדידיה תיקן לכוליא מידי אבמה"ח ע"ש. ומיכו כבר
 כראתי בס"ד דר"ח כאן פי' נמי דר"ע חי' תיקן לכוליא
 מידי אבמה"ח דאילו קמי שחיעב כוי אכיל מינכ אבר
 אפילו כזית בשר גידים ועלמות חייב משום אבמה"ח
 וכשחא דשחעב כמו נכלל הוא ולא מיחייב עד דאכיל
 מינכ כזית בשר עכ"ל כרי דפי' נמי דתיקן לאבמה"ח
 לישראל.

אף בישראל מועילה השחיפה להוציא מידי אבמה"ח

ונלפ"ענ"ד לומר דלפ"מ דאמר ז"ל ביצמות דכעובר
 בחרי איסורים אף שאין איסור חל על איסור
 מ"מ נפ"מ לקבצו בין רשעים גמורים ועוד נפ"מ שאם
 כחור בו משום אחד ולא משום שני לוקה ע"ז שכתרו בו

כאחרונים דכחא פסק כרמז"ס כאציי וצמקום אחר
 כארכתי) ואף דתיקן לכוליא מידי אצמכ"ח דלזכ לא
 צפי שחיעכ חלא מיחכ נמי מחרת לא חייל איסור
 אצמכ"ח על קדשים ולכן לא תיקן כלל לישראל ולפענ"ד
 בלאו ככי לא תיקן דאי אמרת אי עבד לא מכני א"כ
 ליכא כאן שחיעכ שחחיר אצמכ"ח דאחתי חייב הוא
 וכשחמות ותיב' נבלה יפקע ממנה אצמכ"ח אצל בשביל
 זכ לא יתחייב בשוחט שכרי שחיעתו לא כחירכ
 כאצמכ"ח חלא דס לעכו"ס נמי לא כחירכ וכמ"ש לעיל
 וז"ע.

שיטת ה"ש"ש דשחיטת בהמת ישראל מתיר אבמ"ה
 ל"ב ו"א שחיטת בהמת עכו"ם

ומה שנראה בזה דה"ש"ש חולין פ"ב סי' י"ז בסופו
 כביא דברי כרמז"ס וכסמ"ג ומכ שחקש עליהם
 כרשב"א, וברא"ש כתב לישב דברי כרמז"ס ד"ל אליבא
 דהלכתא דכחא איירי בצמכ"ח שחט ישראל לעלמו
 וכחם מיירי בצמכ"ח של נכרי שאפילו שחט לו ישראל
 מ"מ מאחר שחט לא נלעווכ על השחיעכ א"כ בצמכ"ח
 שלו לא כותרכ לו בשחיעכ חלא צמכ"ח ממש אצל
 בצמכ"ח של ישראל ששחיעכ הוא מחרת לאותה צמכ"ח
 א"כ כותרכ בצמכ"ח אף לנכרי.

בקיצור כ"ש"ש מחדש חילוק בין צמכ"ח ישראל דשחיעכ
 מחרת לגמרי ואפילו מפרכסת בין ישראל ובין
 לעכו"ס ובין צמכ"ח שחט ישראל דאינו מחרת
 כשחיעכ חלא לאחר מיחכ ע"ש ובש"ך יו"ד סי' כ"ז
 סק"ב כביא ודבר"ח חמכ עליו דכיון דצמכ"ח הוא
 עכורכ ושחט ישראל אף שצמכ"ח של עכו"ס כיון
 דלישראל שרי אף לצי"ג שרי ומיכו בש"ך יו"ד סי' כ"ז
 נראה שסכים לה"ש"ש שכרי כביא צמכ"ח ולפי דעת
 ה"ש"ש אי נקבלם כפשטן דצמכ"ח ישראל גם לצי"ג
 שחיעכ מחרת אחי שפיר דכחא צמכ"ח ישראל קמייירי
 ושפיר שחיעכ מחרת גם לצי"ג ורק בצמכ"ח עכו"ס אינו
 מחרת.

אלא ד"ש לעיין דשחיעכ זו לישראל כ"ש דאינו מחרת
 כלל וליכא קושיא דמי איכא מידי וכו' ושוב לא
 תחיר אף לצי"ג, וראיתי לרבותינו כאחרונים שנסתפקו
 בפי' ה"ש"ש כנ"ל דעת כח"ס דצמכ"ח עכו"ס שחט
 ישראל גם לישראל אסור לאכול ממנה עד שחמות
 ומפרכסת אסורכ ודעת שאר אחרונים דרק לעכו"ס
 צמכ"ח אסורכ עד שחמות אצל לישראל אפילו צמכ"ח
 עכו"ס מותר מיד שנשחט דלישראל אין נפ"מ בין
 מפרכסת או לא ולכאורכ לפ"ז אין נפ"מ לעכו"ס
 בשחיעכ צמכ"ח כלל דבין שחט ובין מחכ לעולם ילחכ

דנחירכ סגי לכו וצמיחכ חליא מילחא בני כאצ"ר מן
 כחי דמי ופסק כרמז"ס צב"ל מלכ"ס דמפרכסת אסורכ
 לעכו"ס ומעככ בשוחט חטאח בשבת בחוץ כרי כשחיעכ
 לא כחירכ לישראל כלום כפי פרש"י ורק לצי"ג אצל כי
 כן גם לצי"ג לא כחירכ שכרי מפרכסת אסורכ לצי"ג א"כ
 חיכ"כ כשחט אחתי אסורכ הוא לצי"ג רק לאחר מיחכ
 הוא שכותרכ לצי"ג ואין זכ חלוי בשחיעתו חלא צמיחכ
 חליא מלחא וא"כ למכ יכא חייב דשחיעכ לא תקן
 כלום.

ואין לומר דכיון דצמכ"ח מחכ רק מפני שנשחט א"כ
 שחיעתו גרמכ כמיחכ ושפיר חייב דמיחכ נמי
 צאכ ע"י כשחיעכ זכ אינו לפענ"ד דשחיעכ לא כוי
 חלא כגרמא לכמיחכ וגרמא בשבת פטור ועיין חוס'
 חולין ב' פ"ב ד"כ וצמוקדשין ודף ל' ד"כ וכה
 דמפרכסת כרי הוא כחי' לכל דבר"כ וכ"כ חוס' ערכין
 דף ד' ד"כ ולא חוליא וכרמז"ס פ"ה מכל' ערכין כ"יג
 כתב וז"ל שחט צב שנים או רוב שנים ועדיין הוא
 מפרכסת כרי היא כחיכ לכל דבר"כ וכן הוא דעת
 כרמז"ד חלא דכחוס' צ"ק ע"ז ד"כ שחיעכ כתב דאין
 כעמדכ וכערככ בשחטכ כהלכתא וצחי' כארכתי עוד
 מכמכ מקומות ועיין יצמות (ק"כ ע"ב וגיטין דף ע')
 שחט צו שנים או רוב שנים ורמז כתבו וחטו גט לאשתי
 כרי חלו כותבין ונותנין חי הוא וסופו למות א"כ
 איחזק קושין דשחיעכ לא כותרכ אצמכ"ח חלא
 צמיחכ.

אם נתקן איסור אבמ"ה בשחיטה או במיתה

איברא דכן מבואר בחוס' שבת ק"ו ע"א ד"כ חוץ
 מחובל ומצטער שביא שם פי' רשב"ס ופרש"י
 וחקשו עליהם וכו' ור"ת פי' דכא דחשיב לר' יכודכ
 מקלקל צנריך לכלבו ואפרו לפי שאין כתיקון צא באוחכ
 שחכ חלא לאחר מכאן דלאחר שנעשית כחצורכ צא כדס
 ולאחר שכלחכ ככצערכ צא כאפר אצל בשוחט בשעת
 כקלקול צא לו כתיקון שמוציא מידי אצמכ"ח ע"ש
 כוכ מבואר דכשוחט דמקרי מחקן משום דשעת
 כקלקול ממש צאכ לו כתיקון שמוציא מידי אצמכ"ח
 ובשלמא בישראל צאמכ כתיקון בשעת כקלקול ממש
 אצל צצי"ג כתיקון הוא לאחר שחכ וכקלקול בשעת
 שחיעכ וא"כ אחאי ככ"ג מקרי מחקן וז"ע.

ועיין ל"ה כאן שביא כמכ כקדמות דכיכ דכותרכ
 אמרכ שלא תשחוט אי עבד לא מכני דכרי
 כחמורכ דף ד' פליגי אציי ורצא צמכ דאמר רחמנא לא
 תעבד דלאציי אי עבד מכני ולרצא לא מכני ואין ספק
 דכלכ כרצא בכל כ"ס חוץ מיפ"ל קג"ס (באמת כתבו

מכלל חזמכ"ח וכל זמן שלא מחה לא ילחכ מכלל חזמכ"ח.

ב"נ נצטווה על הנחירה ואסורה לו נבלה מתה מאליה

והנלפענ"ד לפ"מ שכתבו בחוס' חולין ל"א ד"כ כמ"ד בתי' כז' וכעשרה מאמרות מאמר חיקור דין ח"ג ספכ"א דב"נ נמי לנעווכ על הנחיר והסורכ לו מחה מאלכ חלל לריך דוקא נחירכ לסלק כחיות ממנה וכנה כנוצ"י וכפמ"ג סי' כ"ז ובשור"ח בית שערס יו"ד סי' ט"ו כקשו דמ"ל בלחמ דמפרכסח שרי לישראל משום דשחיעה מחרת דלמא גם בשחיעה לא שרי עד שחמות ואי משום דכתיב וזבח ואלכלה כל חילעריך לקרא דדוקא בשחיעה שריא ולא בנחירכ ומיכו דוקא לאחר שחמות ותי' כנוצ"י דכיון דכלריכח חורכ שחיעה ואם מחה בלל שחיעה חסורכ ח"כ אי נימא דגם אחר ששחט חסורכ משום חזמכ"ח כ"ז שמפרכסח ח"כ כיון דשחיעה לא בחירכ בלכילכ חיק מותר לח"כ כשחמות כל כו"ל כמח מאלכ חלל על כרחך ששחיעה מחירכח מיד אפילו בעודכ מפרכסח קודם שחמות ומעכה חותכ קושיא גופכ שכקשו ז"ל לגבי ישראל חקשכ לב"נ למ"ד דב"נ צעי נחירכ ואפ"כ מפרכסח חסורכ ח"כ כשחוט בכה כשחיעה ח"כ מחרת לו בחזמכ"ח שכרי מפרכסח חסורכ לו וחח"כ כשמח חיק מותר לח"כ כשחמות כל כו"ל כמח מאלכ ומח מאלכ גם לב"נ חסורכ לפי שיעות חלו ותי' כנוצ"י לא שייך כלן דע"כ שחיעה מחרת דכרי עכ"ס לאו בר זביח ניכו וח"כ מותרס בנשר עכ"פ לאחר שמח מחמת שחיעה דכיון דחין כשחיעה מחרת לב"נ כמיח ח"כ מועלת לכס.

וא"ל דלל קשכ דלדידכו בלחמ מחה מותרת חלל דמח מחמת עלמח חסורכ חלל מחה מחמת נחירכ מותרת דכ"כ בישראל נימא מחה מחמת שחיעה מותרת ומח מעלמח חסורכ.

בישראל ההיתר תלוי בשחיטה ובב"נ במיתה הבאה ע"י שחיטה או נחירה

והנראה דלל דמי דבשלמא בישראל דבר זביח ניכו וכחורכ חמרכ וזבח ואלכלה ח"כ שפיר נאמר דמח חסורכ ושחיעה מותרת וכיון דשחיעה כול קודם מיח ע"כ בחירכ כחורכ בשחיעה קודם מיח ואין כשחיעה חלוי במיח כלל ולכן חין כיתר חזמכ"ח חלוי במיח, חלל בנ"נ דללו בני זכוח ניכו וליכל בכו דין זביח כלל ומח מותרת לכס דכל שאינו אבר מכ"ח מותר לכס חלל שכחורכ חמרכ דמח כמותרת לכס

כיינו שמח לא מחמת עלמח חלל עשו לכ מעשה למוח חלל עיקר ככיתר שלכס כול מחה ולכן שפיר חמרינ דכל שמח מחמת שחיעה או נחירכ כול כול כמיח כמחרת לכס ולפ"ז חתי שפיר מלד פרש"י חזמכ"ח לב"נ ולא חקשכ דכרי מפרכסח חסורכ לכס דכיון דלדידכו ל"ל שחיעה כלל חלל צעינ מיח כבאח ע"י מעשה נחירכ או שחיעה ח"כ אף דכלל לא כוי שחיעה רחויכ מ"מ כמיח בלל ע"י נחירכ ושפיר מחרת לכס חזמכ"ח לאחר מיח כיון דכמיח בלל ע"י כשחיעה ששחט בכו ודו"ק ועיין משנה עמרמי יו"ד סי' קי"ג.

שוב בעיר כ' עיני ומלחתי בשור"ח כגרע"א סי' קס"כ שכבר נשאל קושיא זו מכגלון דק"ק קאליש ומתחלל ילל לחרץ לפי דעת כח"ח חולין דף כ' ובחזו"ש סי' כ"ז וכפמ"ג שם סק"ב דשחיעה עכורכ ששחיעה מחרת לישראל מחרת נמי לב"נ מפרכסח ככ"נ בשחוט לפ"ז שם שחיעה עליכ ומחיר מפרכסח לב"נ חלל דחור וכחז אפילו חס ניח דבז מפרכסח חסור מ"מ בחוס' כתבו כן חליבא דרבי יכודכ ובכרייתא אפשר דלחיתו כר"ש ע"ש מכ שכחריך ולפענ"ד כמ"ש בס"ד.

עוד בסוגיא הנ"ל

השולח חטאת בשבת בחוץ לפ"ז חייב עליכ ג' חטאות מכ חיקן חמר ר"ע שמוליחו מידי חזר מן כחי. ופרש"י לב"נ שאם חללו חינו נכרג וכקושיא מפורסמת למח כחז חזמכ"ח לב"נ דוקא כל גם לישראל יולל מידי חזמכ"ח ועיין ר"ח וכבר כתבתי בתי' (ועיין בסמוך) וכעת נראה לפמ"ש כיס"ש פ"ב דחולין סי' י"ג כביחו פמ"ג יו"ד סי' ג' דשחיעה חולין אף דלל צעי כוונכ מ"מ חס כיון שלא לשחוט שחיעה כמכשרת אף ששחט כרלוי שחיעתו פסולכ ע"ש וח"כ כ"ש בקדשים דצעי כוונכ לשם שחיעה כשחוט ומכוון שלא לשחוט שחיעה כמכשרת ודאי דשחיעה פסולכ כול.

והנה שחיעה יש בכו שני ענינים, ח' דשחיעה מחרת ומסלקת כעשכ שח"כ זכוח וכשנית שמחרת חיסור חזמכ"ח ומסלקת חוחו וגם חיסור ככלל, וכל דשחיעה מסלקת חיסור חזמכ"ח ל"ל דגזכ"כ כול כן דכל ששחט בכה כמעשה שחיעה שכחז בחורכ ממילא מסלקת ממנה דין חזמכ"ח לישראל לכ"ע ולב"נ לדעת כחולקים על כרמז"ס דמפרכסח חסורכ לב"נ.

השולח ומכוון שלא לשם שחיטה המכשרת

וב"ל למ"ד דשחוט ומכוון שלא לשחוט שחיעה כמכשרת דכוכ שחיעתו פסולכ ח"כ גם מידי חזמכ"ח לא

יאל דכרי כעס דיואל מידי אצמכ"ח ע"י שחיטת כוח
משום דשחיטת עוש כרחי מוליו מידי עשכ שאינו
זכוח ומסלק איסור אצמכ"ח אצל כיון דשחיטת כוח
שחיטת פסולת אי"כ כ"ג דאינו מסלק מיניכ דין
אצמכ"ח ונבילכ דלח כוח שחיטת כלל אלא כמחכ
מחליכ וא"כ השוחט חטאת בשבת בחוץ לע"ז ודחי דלח
מכוון לשם שחיטת קדשים וגרע ממחכוין שלא לשם
שחיטת כלל דכוח שחיטת פסולת וא"כ אינו מחתת גם
משום אצמכ"ח ועיין רש"י לעיל דף כ"ב ע"א דעריפכ
לא משחריא בשחיטת ושם כרחי דאפשר מידי אצמכ"ח
שפיר מחיר ומיכו אפשר דגם מידי אצמכ"ח אינו מוליו
כלל.

המכוין בשחיטת שלא להחיות לאכול אבל מוציאה מידי
אבמה"ח

אמנם זכ דוקא לישראל דכו נאמרכ מלות שחיטת וכל
שלא קיים כמלוח בשחיטת וכוח שחיטת פסולת
ממילא לא סלק נמי אצמכ"ח לישראל אצל לעכו"ס
למ"ד דשחיטת מועיל לכוילא מידי אצמכ"ח ע"כ דאינו
חלוי במלות שחיטת אלא במעשכ בשחיטת וכל שעשכ
מעשכ בשחיטת כמבואר בחורכ כוליו מידי אצמכ"ח
לעכו"ס עיקר דין שחיטת כוח רק לסלק ממנו אצמכ"ח
וכיון דסילוק אצמכ"ח לא כוח מלוח אי"כ כל שחט רוב
שנים ועשכ מעשכ שחיטת כמחית מדין שחיטת
בישראל ממילא כבר סילק ממנו דין אצמכ"ח מצ"ג
לדידכו לא חלוי במלוח ובכוונת דנימא כיון שלא קיים
כמלוח וכוח שחיטת פסולת ממילא לא סילק איסור
אצמכ"ח ממנו וא"כ השוחט שחיטת פסולת לישראל אף
שאינו מחיר ככמכ לישראל ולא מוליו מידי אצמכ"ח
מ"מ כיון דאיכא מעשכ שחיטת מוליו מדין אצמכ"ח
לכ"נ.

ומעתה מיושבין דברי רש"י כמין חומר השוחט חטאת
בשבת בחוץ לע"ז חייב ג' ומכ חיקן אמר רב
עוירא שמויליו מידי אצמכ"ח ושפיר פרש"י לכ"נ
דלישראל כיון דכוח בשבת בחוץ ולע"ז כוח שחיטת
פסולת ושחיטת פסולת אינו מוליו מידי אצמכ"ח
לישראל וע"כ ל"ל לכ"נ וזכ נכון מאד. אלא דלעיל דף
כ"ב כרחי בשם מרן צבי"ש יו"ד סי' ל"ד דלדעת רש"י

צ"ש נמי דוקא לענין איסור אכילת כוח דמועיל
כיפוך כוונת ונשאר באיסור שאינו זכוח אצל לסלק
איסור אצמכ"ח ואיסור נבילכ אין נפ"מ בכוונת כלל
וכסדרתי שם בדברים לפי שיטת מרן ומרן כתב כן
לדעת רש"י מ"מ מכ שכתבתי כעת נראה ג"כ נכון ולכן
לא נמנעתי מלכתוב.

תקדושת ע"ז אי הוה מדאורייתא ואי מתירתו שחיטת
פסולת

וברא כי' נלפענ"ד ליכא שיטת רש"י מקושית כחוס'
דרש"י כתב ד"כ מכ חיקן דלעכרו מידי נבילכ
ליכא דתקדושת ע"ז מעמאל אפילו באכל וכחוס' כקשו
דצ"ז פ' ר' ישמעאל דף נ"ב משמע דלח כוח אלא
דרבנן וכן צ"ע עור וכרועז וכחצו דכוח רק דחוי' שלא
לפשוט דתקדושת ע"ז כוח דאורייתא.

וגדולת מזו חקשכ שכרי רש"י בעלמו צ"ז דף מ"ח ד"כ
ועבר כתב דכך עומאל דרבנן כוח וקרא
דמייתי אסמכתא בעלמא כוח וגם מייתי מפ' רבי
ישמעאל דף נ"ב שם דכך עומאל דרבנן ע"ש ולפמ"ש
אחי שפיר דודאי תקדושת ע"ז כשכוח לעלמכ גם רש"י
מודכ דאינו אלא מדרבנן ועכ"פ ספיקא כוח ומכ שכתב
רש"י כאן דאפילו לעכרו מידי נבילכ ליכא כוונתו כיון
דתקדושת ע"ז מעמאל באכל אי"כ השוחט לע"ז כוונתו
שלא יחיר בשחיטת עומאל נבילכ וגרע מכיפך כוונת
דאינו מעכר מידי נבילכ ואחי שפיר שכוח נבילכ
ומעמאל דאורייתא ודו"ק.

ברש"י ד"כ אצמכ"ח, לבני נח, ועיין ר"ח ומחירי כאן.
דאף לישראל דאלו קמי שחיטת כוח אכיל מינכ
אבר אפי' כזית בשר גידים ועלמות חייב משום אבר
וכשחא דשחטת כמו נבילכ היא ולא מחייב עד דאכל
מינכ כזית בשר ע"ש. ועיין שו"ת רע"א סי' קס"ב ובח'
כארכתי כזכ ועיין שו"ת בית שפרים יו"ד סי' קי"ג
ומשנת בעמרמי יו"ד (סי' ק"ט וקי"ג) ועיין לל"ח מכ
שכאריך כאן אי צ"ג אסור לאכול בקדשים ועיין מנ"ח
מלוח י"ד שחלק עליו. ועיין פמ"ג יו"ד סי' כ"ז במשכנות
ד"כ קשיא לי. ועיין משנה הלכות ח"ב סי' ל"ג וח"ג סי'
קל"ד.

פרק ביצד צולין

דף ע"ד ע"א

צ"ע שצולין הפסח בשפור של רמון הא אסור לעקור עץ מאב"ר

יחל ואם חלעו בחומץ מותר לאכלו כשכוח חי ומותר לשחות בחומץ שחלעו בו שאין בחומץ מוליד דם וכח כ"כ בפ' כילד צולין (פסחים ע"ד) ובכל' פ' גכ"ג כ"א אומלל דאסמיק כח וחלי' אסור וכו' ונראה שרצינו מפרש אומלל בשר חי ולריך לחלעו בחומץ אם רוצה לאכלו בעינו ובדלל אסמיק כח ואומלל מותרין ומכאן כולל זה ויתבאר לפנינו פ"י אסמיק ע"כ.

חב"מ כחיה קושית מכר"י בן חניני ז"ל שנראה דברי כרמז"ס סותרים מרישא לסיפא דמשמע דטעמא דבשחלעו בחומץ מותר לאוכלו כשכוח חי הוא משום דסבר דם באיברים שלא פירש מותר וזה כיפק ממכ שכתב ברישא דכרמז"ס לאכול בשר חי מולחו יפכ יפכ ותי' דכרמז"ס סובר נמי דם באיברים שלא פירש מותר כדמוכח בכוח דחלעיה ואפ"כ כלריך בבשר חי מליח משום דכלל בשר שיחחוך יש לחוש שמה כתחיל להפטר קלח דם מאיברים ולכן לריך מליח ולפיכך לא לריך להשכות במליח כמו לקדרה חלל מליח דרך ארעי כמו לללי חלל שצבשר כחי לריך כדחכ יפכ אח"כ ולללי ח"ל כדחכ וככ"מ חמכ עליו מדכתב כרמז"ס מולחו יפכ יפכ ומשמע כמו לקדירה ולא סגי דרך ארעי כמו לללי ולישב דברי כרמז"ס תי' ככ"מ שכוח סובר שדם באיברים אף שלא פירש אסור אם הוא ראוי לפרוש אבל כשחלעו בחומץ מילמח למית ושוב אינו ראוי לפרוש ומש"כ שרי עכ"ל.

פתירה בדברי חב"מ בדרך דם האיברים ובדן בשר דאסמיק

ולפענ"ד דברי ככ"מ חמוכים וסותר דברי עזמו מפ"א מכל' שחיתכ כ"כ שכתב כרמז"ס ז"ל דמותר לחחוך כזית בשר ממפרכסת אחר שחיתכ קודם שחלל נפש ומולחו יפכ יפכ ומדיחו יפכ יפכ ומניחו עד שתמות ואח"כ יאכלנו ובקשכ ככ"מ כ"א כזית בשר למאי בעי ליכ חי לקדרה דבעי מליח מאי ומניחו עד שתמות כל ודאי בשיעור מליח ובישול כבר יתח נשמח ואי לאומלל או לללי מאי מולחו יפכ יפכ דקאמר וכל לא בעי מליח י"ל לעולם לאומלל ולללי ואפ"ג דבעלמא לא בעי מליח ככל בעי כיון דמצית כשחיתכ קא חתך ועד שלא חלל נפש שכדס נעקר ממקומו ומחמלך דרך שם ומש"כ קאמר נמי ומולחו יפכ יפכ אח"כ ומעתה קשכ לככ"מ בחרתי חדא שבכמ"א כתב דדעת כרמז"ס דם באיברים אפ"פ שלא פירש

בנבנא בר שחא ופרש"י נטיעכ בת שנתכ ול"ע כל עץ מאכל אסור לקלל דכתיב לא תשחית את עץ וכא"כ כי מותר לעקור נטיעות בנות שנה כ"כ ברבא, ולכאורכ עלכ דדעתך דלא אסרו לעקור נטיעות חלל לאחר שפשו כבר פירות חלל נטיעות שעדיין אין עושין פירות מותר לעקור ולפ"ז שפיר היו יכולים לעקור נטיעות בנות שנה.

נטיעות שעדיין אין עושין פירות אם מותר להשחיתן

אלא דעומד נגדן מש"כ בערך ש"י יו"ד סי' קט"ז נשאלתי אם מותר לעקור נטיעות שעדיין אין עושין פירות. ונ"ל דאסור מדדבר בפ' בגוזל דף ז"א ב' רק עץ אשר חדע כי לא עץ מאכל זה חילן סרק וכן מבואר ברמז"ס פ"ו ממלכים כ"ט ומדלל מיטע רק חילן סרק ולא מיטע נטיעות שעדיין אין עושין פירות ש"מ דזה אסור וע' פסקי חוס' מס' פסחים ולכנ"ל לכאורכ ראי' לכיפק.

וחא דקשכ למכ ממעט רק חילן סרק י"ל דככ"ג נטיעות שאין עושין פירות, בכלל כן, דזה סרק הוא. ואדרבא מדמעט בחילן מאכל שכזקין ואינו עושכ חלל דבר מועט משמע דכל שאינו עושכ כלל אינו לריך מיטע ומותר ומ"ש וע"כ דזה בכלל חילן סרק הוא ואינו לריך מיטע כלל וככ"ג קודם שמושכ פירות ול"ע.

עוד י"ל דלא אסרכ חורכ לעקור רק עץ מאכל שנעטכ לשם שיטענו פירות חלל אם נטע נטיעות לכתחילכ ע"מ לכרתן קודם שיטענו פירות ככ"ג לא אסרכ חורכ כיון שמעולם לא היתכ עתידכ לכיות עץ מאכל כלל ולפ"ז שפיר עשו כיון דלכתחיל נטעו בני חילנות בשביל לכורתן לפסח ממילא ליכא איסור של עץ מאכל ול"ע.

בקושית מהר"י בן חביב בסתירת הרמב"ם בחולמו בחומץ

וחגה כרמז"ס פ"ו מכמ"א כ"כ כתב כרמז"ס לאכול בשר חי מולחו יפכ יפכ ומדיחו יפכ יפכ ואח"כ

חסור ומכ"ע כלריך מליחא יפכ יפכ לאומלא כמו
לבישול ובפ"א מכ"ע בקש לאומלא או לללי מאי מולחו
יפכ יפכ וכל לא בעי מליחא וכשנית מה שחי' משום
שכדס מחמלא דרך שם וכו' כמו בשר דאסמיק ומשמע
דמחלק כרמז"ס בין בשר דאסמיק ללא אסמיק ולעיל
משמע דחינו מפרש דאסמיק שהוא נלרר כדס אלא הוא
מפרש ככ"ג אומלא דאסמיק אחיכב שכאדימכ בחוך
בחומץ פיין כ"כ פ"ו מכמ"א שם כ"ג וכלי חלוק בין
נלרר כדס רש"י הוא דס"ל באומלא דאסמיק ופלא על
רבינו ככ"מ שפירשכ אליבא דרמז"ס.

ישוב לדברי מוה"ר בן חביב בדן דם האצרים לדמב"ס

ונלפענ"ד לישב פי' מוכרי' בן חביב דגס כרמז"ס
ס"ל דם האצרים שלא פירש מותר דכרמז"ס
כתב בכל' יו"ד כי'ד עושכ מדיח כבשר חחלק ואח"כ
מולחו יפכ יפכ ומניחו במלחו כדי כילוך מיל ואח"כ
מדיחו יפכ יפכ עד שינלו המים זכיס ומשליכו מיד
לחוך מים רוחחין אכל לא לפושרין כדי שיחלבן מיד ולא
ינא דם ובכשגות כתב כרמז"ד ז"ל לא שמענו ולא
רחינו מימינו וכל האדמימות שינא אחר מליחא ממנו
חינו אלא חמר בשר וכמחמיר יותר עליו לכביא ראי'
עכ"ל וכתב כ"כ ומ"ש ומשליכו מיד לחוך המים
כרווחחין חלקו עליו ז"ל וכ"כ כרמז"ד וזכ דעת כל
האחרונים ז"ל ואינו מולא בזכ סמך ברור לדברי רבינו
עכ"ל.

ישוב לדברי הרמב"ם בפעולת המלח בבשר

ומעתה נבא לכבין דברי כרמז"ס ז"ל וכו' כך דכנכ
כבר נחלקו הראשונים ז"ל בפעולת המלח בבשר
אי מוליא כל כדס מן כבשר דעת כרמ"כ כד"כ שער
כמליחא ביה ג' דאין כל כדס יולא ע"י מליחא וכרמז"א
במשכ"כ דחכ דבריו דכין קיס לכו לרבנן דפלע כל
עיקר דמו כאסור וכ"כ בחינוך מלח קמ"ח ועיין משנכ
הלכות ח"ד סי' ל"ע ודו"ק. וכנכ דעת כרמז"ס נראה
כדעת כרמ"כ שאינו מוליא כל כדס וכמ"ש בכל' יו"ד
דמשליכו מיד לחוך מים רוחחין כדי שיחלבן מיד ולא ינא
דס ואי מוליא כל כדס מנ"ל עוד דס ע"כ דס"ל דכמלח
חינו מוליא כל כדס וכדעת כרמ"כ כנ"ל. ומעתה אחי
שפיר עמס כרמז"ס דמלריך לאחר מליחא להשליכו
ברוחחין לפמ"ש מכמרי' בן לב דדעת כרמז"ס דדס
כאצרים שלא פירש מותר מכ"ח ואפ"כ כלריך מליחא
בבשר חי שיש לחוש שמה יפרד קלח דס א"כ במולח
לבישול דס"ל לכרמז"ס דאין כמלח מוליא כל כדס אלא
שכנשאר כו"ל דם האצרים שלא פירש שמוחר אמנס

כיון דיבשלנו ודאי שיפרש כדס כנשאר בחיכוכ ויכ"י
דס האצרים שפירש ולכן ס"ל שמיד אחר כמליחא
ישליכו לרווחחין דכו"ל ספיקא דאורייתא שמה נשאר
קלח דס וע"י כבישול ודאי שיפרש אכל כשמניחו
ברוחחין יחלע ולא ינא עוד כדס לעולם.

ולפ"ז אחי שפיר ככ"ג ככרמז"ס לאכול בשר חי שכנכ
מולחו יפכ יפכ ומדיחו יפכ יפכ ואח"כ יאכל ולא
כתב כלל שיניחו ברווחחין כמ"ש ככרמז"ס לבישול ולכאורכ
אמאי יאכלנו כך שמה יפרש כדס ע"י אכילתו אמנס
לכנ"ל אחי נמי שפיר שכרי כדס בעלמו שלא פירש מותר
אלא שאנן חיישינן שמה יפרש אכל כיון שמלחו א"כ לא
כוי אלא ספיקא דרבנן שמה נשאר קלח דס שלא פירש
ואפילו יאכלנו חינו ברור שיפרש ע"י אכילת אומלא דרך
ע"י בישול הוא ודאי שיפרש וא"כ כו"ל ספיקא דרבנן
ושפיר מדיחו יפכ יפכ ואח"כ יאכל אומלא בלי להשליכו
ברוחחין. וכ"ז לשיטת מכמרי' בן לב דדס האצרים שלא
פירש דרבנן אפילו לדעת כרמז"ס.

אבל לדברי ככ"מ דכרמז"ס ס"ל דדס האצרים אע"פ
שלא פירש אסור מדאורייתא אס הוא ראווי לפרוש
א"כ במולחו נמי אפילו לאחר כדחכ אכתי איכא ספיקא
דאורייתא שמה נשאר דס שלא ינא מחמת מולחו וכרי
הוא דס האצרים שלא פירש שאסור מדאורייתא וראוי
הוא לפרוש א"כ אכתי אמאי יאכל לאחר כדחכ מיד
ישליכו לרווחחין קודם וא"כ לא אפשר לאכול אומלא
וע"כ כמ"ש מכמרי' בן לב דגס לכרמז"ס דם האצרים
שלא פירש מותר.

אלא דכל זכ שכנכנו הוא לפי ככנכ שאר פוסקים
דלאומלא בעי עכ"פ שיפור מליחא אמנס לפמ"ש
בשם מכריב"ל כנ"ל דלאומלא א"ל שיפור מליחא אלא
מולחו יפכ יפכ ומדיחו יפכ יפכ מיד ככ"ג כ"ע מודו
דכנכ ליכא איסור למלוח במקדש ואחי שפיר שמלחו
כלוים בביכמ"ק וכנ"ל.

ורצח כמגדל עוז פ"י מכמ"א כ"ח אמש"כ כרמז"ס
דלאחר מליחא ישליכו ברווחחין כתב דגס דעת
הכלכות גדולות כדעת כרמז"ס ז"ל ושכן משמע
משמעחין בפ' כי'ד לולין (ע"ד ע"ב) דגרסינן אומלא
דאסמיק וכו' הוא וחליכ אסור ומעתה י"ל דזכ
כמחלוקת שבין רש"י וככ"ג הוא באמת גס מחלוקת
כרמז"ס וכרמז"ד דככ"ג נמי ס"ל דלאומלא בעי
מליחא וכדעת כרמז"ס ולכן פ"י שמעחין דכאי אומלא
דאסמיק דבבשר חי איירי וכו' ורש"י לשיטתיה דבבשר חי
לא בעי מלח ולכן פ"י לאחר ללייתו וכבן.

במתירת דברי דמור בפי' הא' אימצא דאממיק

וידית בזריזות ועדיין כזכמכ מפרכסת כיון דלא צעי
שיכו ודו"ק.

הא'כ' בשר חי אי בעי מליחה

ובי'שבי' מחזונן עלה במחשבתו הרכורי דברים דלצער
חי לא צעי מליחה כלל ממשה מנחות פי"א
מ"ז חל (יום הכפורים) להיות ערב שבת שפיר של יו"כ
נאכל לערב בצבליים אוכלין אותו כשכוח חי מפני
שדעתן יפה ולכאורכ היאך היו אוכלין אותו כשכוח חי
לדעת הרמב"ם ז"ל דלאומלא נמי צעי מליחה וכה' אסור
למלוה בשבת אפי"כ דלאומלא לא צעי מליחה ומיכו אחי
מחשבה וביטול מחשבה דכבר רגיש בזה בחו"ע ז"ל
שכתב ואין זו משום דם האזרים שכוה בל"ת ולוקין
עליו כמ"ש ר"צ בפ"ה דכריתות דהם בגמ' מוקמינן
לכ דוקא צפריש (עין ראשון לציון) ואפילו להרמב"ם
דצפ"ו מכמ"א אוסרו בלא מליחה יפה יפה אין איסור
מליחה צו"כ דס"ל אין עבוד באוכלין ואפילו לחוס'
(שבת ע"ה) דס"ל יש עבוד ביינו מדרבנן אסור למלוה
ואין שבות במקדש כ"ש כשא"א לאכלו אלא ע"י כך ולא
יתקיים מצות אכילתן ויצונו לבית הפסול ע"ש ואחי
שפיר דברי הרמב"ם.

איברא דראיתי בל"פ פ"ו מכמ"א הלכך י"צ שכתב
עין כהשגות ועין בכך דפסחים (ד' ע"א)
ע"א) ובכך דמנחות דף ק' ע"א דמבואר בהם דאכלין
אותם חי וזכ' ליכא למימר דמולחים אותם עין ירושלמי
ריש פ"ג דעירובין דמתחלה אמר שם דבשר מליח
מערבין בו ואח"כ צעי שם אי מותר לערב בבשר חי
ומביא רא'י' מכך דמנחות דף ק' וא"כ מוכח דאכלין
אותו בלא מליחה ובפרט למכ' שכ' בר"ן ז"ל פ"ה דע"ז
דאיסור מליחה בשבת חייב משום מבשל לר"ע ע"ש ודלא
כמ"ש בר"א ז"ל צ"כ ק"ה דכיו מולחין אותם מחמת
קדשים נראה דס"ל בלחמ' דלא היו מולחין ותיובחה
להרמב"ם ופלא בזה גם על הראצ"ד שלא כתב אלא
שכ"כ גם רב אחאי ולא הביא לעלמו שכן מבואר
בירושלמי גם דברי בחו"ע כנ"ל לפ"ז נדחו וגם
בפא"י כתב שם מזכ' וכוה פלא.

פי' בדברי הירושלמי בשר מליח מערבין בו

ברם לאחר הסליחה מהגאון בעל ל"פ לפענ"ד דברי
בחו"ע נכונים ואין מדברי ירושלמי רא'י' נגד
הרמב"ם ז"ל דז"ל הירושלמי פ"ג כ"א דעירובין דג'
מליח מערבין בו בשר מליח מערבין בו בשר חי מערבין
בו דחנינן בצבליים אוכלין אותו כשכוח חי מפני שדעתן
יפה ע"כ והנראה דהגאון בל"פ כי' מפרש בשר מליח

ובמח' שחקש כמכרש"א ז"ל אעור דדבריו סותרים
כנה כצ"ח סוף סי' ס"ז הקשה ג"כ קושיא זו
וז"ל ואחתי איכא למידק למאי שכתב רבינו כיכא
שנאחדם בחליטת דאין לו היתר לקדירה אלא בחתיכה
ומליחה או לללי אפילו בלא חתיכה וכינו כדברי הרא"ש
שכתב ובהאי אומלא דאסמיק פליגי לעיל ואי חתוכה
ומלחוח אפילו לקדרה ש"ד וקשה דכה' הרא"ש גופי'
פירש כהי אומלא דאסמיק דפליגי לעיל בנדרר דם
מחמת מכח כוח וכיכי מזכ' שערך לצי תרי ות' ד"ל
דכאי ליטנא שכתב הרא"ש ובהאי אומלא דאסמיק
פליגי לעיל כוח מפ' ריב"א שחופס כך עיקר וברא"ש
סובר דלענין דינא חרואיכו בלכחא ניכח בן אסמיק
מחמת מכח בן אסמיק מחמת חליטת לקדרה לא שרי
אלא בחתיכה ומליחה וכו' ע"ש ואחי שפיר ודו"ק.

ובזה כי' נראה נמי לישב עוד דברי מכר"י בן לב ז"ל
שכתב דמליחה לבשר חי א"ל לשכות במלחו כמו
לקדרה אלא מליחה דרך ארעי כמו לללי אלא שבשר
כהי לריך הדחכ יפה אח"כ ולללי אינו לריך וככ"מ
הקשה עליו דמולחו יפה יפה משמע כמו לקדרה ועין
לח"מ שחי' ג"כ דברי המהריב"ל ולהב"ל י"ל כיון דס"ל
להרמב"ם דם האזרים שלא פירש מותר מכ"ה כל
שמלחו מעט וילא מעט דם וכדיחו שוב כו"ל ספיקא
דרבנן שמה לא יפרוש ושפיר אח"כ יאכל ולדעת כצ"י
הקשה למכ' כתב הרמב"ם ואח"כ יאכל ולא כתב קודם
וישליכו לרוחחין וק"ל.

ישוב קרית דב"מ פ"א מה"ש

ולפמ"ש יש לישב קושיא ככ"מ מפ"א מכ"ש שחקש
כהי כזית בשר למאי צעי לה אי לקדרה דצעי
מליחה מאי ומניחו עד שחמות כה' ודאי בשיעור מליחה
ובישול כבר יתחב נשמחה ואי לאומלא או לללי מאי
מולחו יפה יפה ולכאורכ לפי מה שכתבנו צ"ד
דברמב"ם ס"ל לאומלא נמי מולחו יפה יפה כדרא'
קושיא ככ"מ לדוכח דאי צעי למולחו לאומלא כשיעור
מליחה קדרה א"כ ודאי בשיעור מליחה כבר יתחב
נשמחה שכרי לריך הדחכ ראשונה ומליחה ושיעור מיל
במלח וכדחכ שנייה ואח"כ להשליך ברוחחין ודאי בזמן
הזה חמות כזכמכ וכקושיא ככ"מ לשיעוריה אכל לפ"מ
שכתב מכר"י בן לב מיושבת קושיא ככ"מ דלאומלא כרי
די במולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה וא"ל לשכות
במלחו כלל, וככ"ג ודאי אפשר שעדיין לא חמות ולכן
שפיר כתב הרמב"ם מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה
ומניחו עד שחמות ואח"כ יאכלו שכרי אפשר ימלח

מערבין זו כיינו שנמלח לכוליא כדס ובשר חי כיינו
שלא נמלח לכוליא כדס ממנו חבל לפעניד כפי'
צירושלמי הוא בשר מליח כלומר שנמלח במלח עד
שנעשכ רחוי לאכילת כמו דג מליח שנסמוך שם וכיינו
שנחשבל ע"י כמלח ורחוי לאכול ובזכ מערבין וכוסיף
דלא מיבעיא בשר מלוח שרחוי לאכול חלא אפילו בשר
חי שאינו רחוי לאכול מחמת שכוח חי מ"מ מערבין זו
משום דרחוי לאומלח חבל צירושלמי לא מיירי כאן כלל
מדין מליח לאומלח וכיוצא בו דלא נחית לזכ כלל
עכשיו חלא לענין מכ שרחוי לאכילת בעלם או לא וזכ
לפעניד ברור מאד.

גם מכ שכניח וצפרע למכ שכ' כר"ן דחיסור מליח
בשבת חייב משום מבשל לכ"ע נמי קשכ דמאי מייחי
מכר"ן לכרמז"ס ואדרב"ה כרמז"ס לשיעתיכ דליכא
עיבוד באוכלין וכמ"ש בחו"ע כנ"ל ו"ע. וגם בזכ
לכאורכ כרי רק כשמלחו לדרך או כעין זכ הוא דחייב
לחד מ"ד בשבת חבל אם מלחו רק כדי שיעור לקדרה
וכודה אינו חייב לכ"ע ו"ע.

בדין חם מקצתו חם כולו, ומחלוקות אב הבלי משתי
חתיכות

שם בגמ' אמרו לו חם מקלחו חם כולו. עיין ש"ך יו"ד
סי' קכ"א סק"ז דבחוס שפ"י כאור אמרינן
חם מקלחו חם כולו במחבת, ועיין ח"ס ח"ח סי' ק"ל
ובח"מ סי' ר"ו ועיין יו"ד סי' ל"ב ובחו"ד שם סקע"ז
ובפמ"ג סי' ל"ד במש"ז סק"א ודו"ק.

והנה בשני כלים נוגעים זכ בזכ ואפילו מכודקים יחד
לא אמרינן דכבולע עובר מזכ לזכ ואפילו
בקדרות דקים מן הדקים ואלו בכלי אחת אפילו עבכ
כרוב אמרינן שכבולע מתפשט ועובר בכל ככלי מעבר
לעבר ונאסר כל ככלי ו"ל משום דאור כ"ש מפסיק
וא"ל לכדק כלי מחבת באופן שיכיו אחד ממש ובאמת
נראה דבזכ נחלקו לענין ידות כללים שאם היו מככלי
ממש בעי כיד נמי כנעלכ ואם כידית מחוברת לכלי
עיין בגכות רע"א ח"ח סי' תנ"א מג"א סקכ"ד דכידות
מסתמא אינם גוש אחד עם ככלי, חלא שנחברו
ביחידות ע"ש.

ואולם לגבי חם מקלחו חם כולו נחלקו בדבר דבתש'
כרדב"ז ח"ו סי' ב' אלפים ש"ח כתב דבמקום
דאמרינן חם מקלחו חם כולו במחבת הוא אפי' בכלים
כעשויים משני חתיכות ומחברים במסמרים, ואמנם
כח"ס ז"ל ח"ח סי' ק"ל כתב דשני כלים כמכודקים
כדק כיעבז בכל אופן ואעפ"כ אי אפשר לכדקם ממש וזכ

גורם שלא תחפשט כבולע וכבר תמכ בתל חלפיות
כגר"ד קאעלצורג שנת חרע"ג מדברי כרדב"ז כנ"ל ע"ש
ועיין גם עויו"ד סי' קכ"א בשם כרש"א דיד ככלי
נאסר משום דמחבר לכלי כרי דע"י כחבור בולע כל
ככלי ואפילו אינם מעשה אחת, ומיכו לדעת מרן כח"ס
נריך לחלק בין חם מקלחו לבליעכ דבחוס עובר ע"י
חבור ממקום למקום חבל לבולע אינו בולע וכוא מלחא
דמסתבר דלפעפכ בכלי ע"י חבור שכוני שמחברם יחד
זכ חלל זכ ואפילו לא עבדי כחוס מפעפכ שכחוס הוא
בלחי גושי וכרגשי לא כן חיסור שכוא גוש אינו מפעפכ
בכלי שמורכבת בכרכבכ שכונית ולא עבדי ודו"ק.
ועיין שו"ת מכרש"ס ח"ג סי' קי"ב ולבושי מרדכי
מכדח"ל ח"ח סי' מ"ג ובליקועי כלכות מכ שכאריך
שם.

הפסח שנחתך אי נפסל

תוס' ד"כ נחתך, חתכו ונתנו ע"ג גחלים רבי אומר
אומר אני שזכ ללי אש משמע חתכו לגמרי, מיכו
רש"י פי' לקמן חתכו שלא כבדילו וכו', עיין מאירי כאן
שס"ל שפסח נפסל אם חתכו וכוא כפי' רש"י חבל
כרמז"ס ע"י כ"א מכק"פ כתב חתכו חתיכות חתיכות
כשר ע"ש.

דף ע"ד ע"ב

אומצא דאפמיק פי' רבינו הבה"ג דבבשר חי מיירי

תנ"י אומלח דאסמיק חלייכ אסור לא אסמיק חלייכ
שרי. ופרש"י לא גרים הוא וחלייכ ורז אחא קאמר
לכ ומודי דחלייכ אסור וכחוס' ד"כ אסמיק כקשו עליו
דכיכי דמי אי נלככ בשר כל לרכו אף כמוכל מותר דלא
גרע ממלחכ ואי לא נלככ כל לרכו אמאי בשר מותר
דאע"ג דסם כאצרים שרי כיכי דאסמיק אסור וע"כ
לריכין לחלק בין אסמיק ללא אסמיק וחי' ר"י כמו שפי'
כריצ"א בשם ככ"ג דבבשר חי איירי ומככ הוא
כשנותנים בשר חי לחוך כחומץ ואינו שוככ בחוכו לא
מפליע מידי ונלמח כדס בחוך כבשר וכלל מותר דאכתי
לא פירש כדס וכי שוככ בחוכו עד דאסמיק נעקר ממנו
כדס ונפלע לחוכו וכו' ע"ש.

צ"ע דבבשר חי דו"ל דם האברים שלא פירש ומותר

וי"ל לפי' כככ"ג דבבשר חי מיירי למכ נכגו לכניחו
לחוך כחומץ וכלל בשר חי מותר בכל אופן דכול'
דס כאצרים שלא פירש. ולאחר שפירש כא קאמר וכי
שוככ בחוכו עד דאסמיק נעקר כדס וכו'. וכמכרש"א

חלק עליו דלא אמרין שפסק כח כמלח אלא כיכא שפליע דם ועשכ מעשכ ע"ש באריכות, ולכאורכ מכאן ראי' לדבריו דבחלה נמי שכוה עושכ פעולכ מעשכ חליעכ ומחלקין בין כוחלש מחליו ונחלקלל עממו אחתי מוליא דם שעדיין כחו בקרבו ובין כיכא דליחא לקיוכא שכלעו ללי כראשון וק"ל.

חילוק בין אבר שנתחמם מכח אש ובין נרתח בקרקע

לאפוקי אבר מעיקרו וכו', משמע דיש חלוק בין אבר שנתחמם ע"י אש דזכ מקרי באש חשרף ובין נחתמם ע"י דבר אחר כגון ע"י חמכ או ניקח רוחח מן כקרקע או עבד אחר, ולכאורכ לפ"ז יש לומר דגחלת של מחכת שנתחמם ע"י אש כו"ל דין גחלת של אש ממש לענין שבת ושאר דברים דכאיסור שלכס בא ע"י אש, ואם מוליאן אותו מן כקרקע רוחח או נחתמם ע"י דבר אחר בלא חולדות אש אין לו דין גחלת של אש, ועיין שבת קל"ד ואין ממחקין את החרדל בגחלת ופקשו וכו' חניא ממחקין ותי' לא קשיא כאן בגחלת של עץ כאן בגחלת של מחכת ועיין רמב"ם פ"ד מכיו"ע ועיין עוש"ע סי' חק"י וי"ל.

דף ע"ז ע"א

קמ"ל דראש חודש איקרי מועד, עיין ע"א ח"א סי' תי"ע ד"צ חדשים היו ראשי חדשים יום טוב ל"צ שבטים כיון שחטאו בעגל נעלו מהם ונחטום לנשים ועיין ע"ז ומג"א שם, ועיין ע"א חגיגה דבזמן הבית ברי"ה לאחר הקרבת קרבן מוסף היו כולם אסורים במלאכה ועיין חוס' ר' פ' מקום שנכגו בשם כירושלמי ודברי כע"א ל"ע.

אמר מפסיק בין כבש למזבח דאורייתא או דרבנן

תוס' ד"כ אויר קטן בלא אויר נמי כי' יכול לקיים מצות זריקה אלא לכך כי' אויר שע"י כך יזכור לזרוק ע"כ. נראה דס"ל דאויר לא כי' מדאורייתא ומיכו ברש"י פי' לול אויר יש וכו' וכמסדר את האברים עומד על כבש וזורקן על מערכת הפלים לקיים מצות זריקה משמע דברי מקיים מצות זריקה ע"י אויר ובמאירי כתב כך למדו מפי השמועה ועשיית פולוחיך כבש וכו' מה דם בזריקה אף בשר בזריקה ואויר מופע כי' מפסיק בין כבש למזבח כדי לקיים באיברי פולח מצות זריקה.

והנה בשו"ת חכ"ל סי' קנ"ג חמכ על דברי חוס' כאלו דנעלמכ מינייכו גמ' מפורשת זבחים דף ס"ב ע"ב וליינו עליו בגליון הש"ס וכגכות מכר"צ רנשבורג כאן. ועיין יד דוד (זינלכיים).

ז"ל כקשכ לפי' חוס' דלמא אכ"נ מיירי כפרש"י ואפ"כ חלייכ אסור דשאני כיכא דאסמיק דמפליע עפי ע"ש וכן יש לדקדק מה שפי' בסמוך דאסמיק חיינו דאישתכי ודלא אסמיק דלא אישתכי אחתי לא פירשו כפשטא ולפענ"ד לכוס"ף ביאור בקושיחו שכרי בסמוך שם בד"כ וחימכ כחצו למכ יכא מותר אפי"ג דם האצרים שרי כיכי דאסמיק אסור דכא אליבא דמ"ד גומרי מלמח למתי אסור על כרחיך לריכין לחלק דאסור משום דאסמיק וע"י חתיכא חי אפשר שיכא יולא כולו ע"ש ומשמע לכאורכ דמפרשי דאסמיק ודלא אסמיק שנלרר כדם ולבסוף דבריהם פי' אסמיק אישתכי ול"ע, ועיין כעין קושיא זו כקשכ במכרש"א ארבינו בעור ציו"ד סי' ס"ז דבכיהא דאסמיק חתוכי ומלחכי כו' דלעיל פי' ברש"י דחיינו שנלרר כדם ע"י מככ וככא באסמיק כוא וחלא אסור פי' כדברי חוס' דאשתכי ע"ש ול"ע, ועיין נימוקי בגרי"צ שם.

פעולת החומץ אי צומחת הדם או מפליגתו

איברא דלאחר כעיון נראה דשבוש כוא ודברי רבינו כבכ"ג מחפרשים בריוח וכו' דס"ל לרבינו דכשנותנים בשר חי לחוך כחומץ אז כחומץ נכנס מיד ופועל ללמות כדם בחוך כבשר וככל מותר ושוב אפי' יבשל לא ילא כדם שיכא נקרא דם אברים שפירש אלא נעשכ חלק מכבשר ובכלל דם האברים שלא פירש אבל אם נותנים בשר חי לחוך כחומץ ומשככ בחוכו כבשר עד דאסמיק כלומר שכחומץ אסמיק ונראה כאלו, זכ סימן שכחומץ במקום לפעול ללמות כדם כבשר פעל הכיפוך שברחית כדם ונעקר ממקומו ע"י חוזק כחומץ ופירש כדם וילא לחוך כחומץ, וז"ל דכחומץ יש לו שחי פעולות או זכ או זכ.

ויותר נראה בדיוק לשון רבינו כבכ"ג ומנכג כוא וכו' ונלמח כדם וככל מותר דאחתי לא פירש כדם וכי שוככ בחוכו עד דאסמיק נעקר כדם ונפלע לחוכו וא"כ נאסר כחומץ וגם כבשר ע"ש. נמלא דככי פי' אם לא שככ בחוכו לא מפליע מידי ונלמח וככל מותר כלומר כבשר וכחומץ חרויכו מותרין ומיכו אם כניח כחומץ עד אסמיק נעקר ממקומו כדם ונפלע לחוכו ואז כוא וחלייכ אסור כלומר דכבשר וכחומץ נאסרו חרויכו דכן כוא עבד כחומץ דכל שאינו משככ צו כבשר כוא לומח כדם ואם ששככ כרצח מרכך כבשר ומוליא כדם ונאסר וק"ל.

דף ע"ח ע"א

התם איחכי לקיוכא דפירי צעיניה, ככא ליחא וכו'. עיין חכ"ד סי' קנ"ע ובש"ך יו"ד סי' ל"א סק"י

כפסח נשחט אלא בג' כחות דכתיב קבל ועדכ וישראל, ולע"ק.

בדששא דשמא ימאז דבעלים, דא בני חבורה זריזין
דן

גורדח שמה יעמאז כבעלים, ל"ע כה אמרינן בני חבורה
זריזין כן וא"כ ודאי יזכרו גם בעומאכ ולא
יעמאז ואמאי נגזור ככ"ג ועיין לקמן פ"כ ע"א מ"ע
בני חבורה זריזין כן ואולי מכ"ע פרש"י גזירכ שמה
לשכ אחרת יעמאז ליבור אחר זריקכ ולכאורכ למכ לא
קאמר יעמאז בעליו וכמ"ש בר"ח כאן לכדיח ול"ל דעל
יחידים לא חששו דידעו דיחיד נדחכ ואינו אוכל בעומאכ
אבל בליבור כיון דאכלי בעומאכ יאמרו אשחקד לא
נעמאלו ואכלנו וכו'. וכגס דבמילתא דלא שכיחא לא
גזרו רבנן מ"מ לא ידענו בגזירה חכמים כלום, וכבר
כתבו כחוס' רי"ד דכמכ גזירות גזרו מכ שלדעתינו
אינו כגון מפני מראית בעין בכמכ מקומות גזרו וכן
מלינו שגזרו חקיפת שופר בשבת משום שמה ימלא אדם
נדיר באיזכ מקום שיכיכ לו שופר ולא ידע לחקוע
ויעצירו ד"א בר"כ וכן קריאת כמגילכ ונעילת לולב
ופעמים לא גזרו.

דף ע"ח ע"א

ישוב לקשיית החכ"צ ע"ד התוס' דאריד ל"ה דאורייתא

במשנה נעמא קבל או רובו או שכיו כככנים עמאים
ובקבל עכורים יעשו בעומאכ. ופרש"י ואפי'
עמאין יחידין דכא פסח דטכורין גופיכ בעומאכ אחי
משום ככנים ובחוס' בקשו דכרי יכולין ליזכר שלא
יגעו בצשר, ותי' כיון דאישתראי עומאכ אימורים
אישתראי נמי עומאכ צשר וחמכ כגרע"א בגכש"ס דכא
אין הכיחר מלד עומאכ צשר שכוא בלאו רק משום
דעומאכ גברא דכוא בכרה וא"כ לא חלי כלל ביכולים
ליזכר בנגיעה צשר אס לא ואף אס זר ישחוט מ"מ
כזריקכ מחעציד בעומאכ כגוף שכוא בכרה. ובגליון
כש"ס שלי מלאחי ליון לרי"א חצר שכחכ אפרש"י
במשנה ואפילו עמאין יחידין דזכ שייך לקמן בגמ' נראה
לכאורכ נמי כעסם צזכ דכיון דכדיחר כוא בככנים
מ"ש יחידין מכקבל כולו ודו"ק.

ואשר נלפענ"ד לישכ דכגרע"א ז"ל פי' מכ דחנן
במחני' יעשו בעומאכ קאי על כככנים כלומר
שכוחר לככנים לעשות בקרבן פסח בעומאכ וע"ז שפיר
פריך כגרע"א מאי נפ"מ אי יכולים ליזכר בנגיעה צשר
או לא בלא הכיחר כוא בשביל כככנים ועליכס נאמר
יעשו בעומאכ.

ונלפענ"ד לישכ דברי רבוחינו בעלי כחוס' אשר מפיהם
אנו חיים דגרסינן כחוס' שאל רבי שמעון בן
יוסי בן לקוניא אח ר' יוסי אומר כי' ר"ש בן יוחי אומר
אזיר יש בין ככש למזבח אחר לו ואחכ אי אחכ אומר
כן וכלא כבר נאמר ועשית עולותיך ככשר וכדס מכ דס
בזריקכ אף צשר בזריקכ אחר לו שאני אומר עומד צלד
מערככ וזורק ח"ל כשכוא זורק למערככ דלוקכ כוא
זורק או למערככ שאניכ דלוקכ כוא זורק כוי אומר
למערככ דלוקכ כוא זורק כחוס' משום דלא אפשר רב
פפא אחר כי דס מכ דס אזיר קרקע מפסיקו אף צשר
אזיר קרקע מפסיקו וכחכ כחכ"ל כחוס' משום דלא
איפשר פירש וא"כ למכ לי קרא, אפ"כ קרא אחא
לאשמעינן דיש אזיר כדפרש"י וכרי דלשחי כלשונות
צזכ"כ כוא שיכא אזיר קרקע מפסיקו ול"ע ע"ש.

ישוב לקשיית החכ"צ ע"ד התוס' דאריד ל"ה דאורייתא

ולפענ"ד לולי דברי בגאון חכ"ל ז"ל כי' נראה דכחוס'
מפרשים קושיית בגמ' באופן אחר וכוא
דכששאל ליכ ואחכ אי אחכ אומר כן וכלא כבר נאמר
וכו' ח"ל שאני אומר עומד צלד מערככ וזורק כלומר
ודאי כקרא כדקאמר דבעי זריקכ מיכו אין לנו ראי'
דבעי אזיר שכרי אפשר לזרוק על כמערככ ובזכ יולא
וע"ז בקשכ ליכ דזריקכ זו משום דלא אפשר בענין אחר
כוא וא"כ ע"כ דלא לריך קרא על זריקכ זו וע"כ לרבות
זריקכ אחרת אחי.

אלא דאכתי יש לדייק דכי נמי אחי לדייק זריקכ אחרת
מגלן דבעי אזיר אפשר שככ"ג יזרוק מן כככש
אבל בלי אזיר שכרי פיקר פירכא של ר' יוסי כיחכ
משום דלא אפשר כלומר דע"כ כוא זורק ולא פריך ליכ
דליכא אזיר ואי נימא דאזיר לעככ כוא מקרא כו"ל
לכקשות כחוס' משום דליכא אזיר ומדפרכיכ כחוס' משום
דלא אפשר משמע דאילו כי' מליאות ואפשרות בלי
זריקכ כי' יולא צזכ ידי זריקכ אף דליכא אזיר וע"כ
דאס כי' זרקו בלי אזיר נמי יולא מכ"ח ואלו לא כי'
אזיר בין כככש וכי' זרקו כי' יולא צו דכחורכ לא
כקפידכ רק על זריקכ וכיון דכזריקכ שכוא זורק על
כמערככ לאו מרבוית כוא ח"כ כקרא אחי לרבות
זריקכ אחרת ומאי ניכו מן כככש ולמזבח אבל אכתי
מני"ל דבעי אזיר ולזכ כחכוס' דאזיר לא כוי אלא
לכיכר דאס לא יכי' אזיר לא יזכור לזרוק אבל ללאת יולא
בזריקכ אס לא כי' אזיר אליבא דח"ק כנלפענ"ד לישכ
דברי רבוחינו כבעלי חוס' ז"ל.

דף ע"ח ע"ב

דחגיג' ר"ג אומר מניין וכו' עיין לעיל דף ס"ד ב' אין

אמנם רש"י וחוס' נראה דנזו מפ"י זכ וס"ל דכאי יעשו צעומאח קאי אקבל כולו כלומר כמו נעמא קבל או רובו יעשו צעומאח דקאי אקבל ככ"ג שאם היו כככנים עמאים וקבל עכורים נמי יעשו הקבל צעומאח וכוונת המשנה ציעשו קאי אקבל שיעשו צעומאח ולא אחיחר לככנים ולפ"ז אחי שפיר מאד קושיא בחוס' דלכאורכ קשיא לכו דלמכ יעשו הקבל צעומאח הא אפשר ליזכר שלא יגשו כככנים צבשר וכגון שיכא זר שוחט או שיכא שוחט צסכין ארוך ואחאי יעשו הקבל צעומאח הא אפשר שלא יעמאו כככנים ולא יגשו צבשר וע"ז חירלו כיון דאישחראי עומאח אימורים וכו' ואחי שפיר קושיא בגרע"א ז"ל.

ולפ"ז מיושבת נמי שיעת רש"י ז"ל, דרש"י נמי פי' יעשו צעומאח כלומר כל הקבל יעשו צעומאח אלא דלא חימא כיון דכל הקבל עכור אף שכככנים עמאין יעשו צעכרכ וככו"א דחוס' וא"כ עמאין יחידין לא יעשו דכא כן פעורים וכל הקבל חייבין ולריכין לכביא צעכרכ דוקא כיון דרוב הקבל עכורין קמ"ל דאפילו עמאין יחידין דכא פסח דעכורים גופיכ צעומאח אחי משום ככנים ושפיר קמפרש רש"י צמחני' ואפילו עמאין יחידין ועיין רש"ש שם ולפענ"ד כמ"ש.

שחיטת קרבן אי בעי כלי שרת

ל"ש אלא שנטמא הסכין. עיין חולין דף ג' ע"א ובחוס' שם ובקרומית של קנכ ועיין מאירי כאן וחולין כנ"ל, ובשו"ת בית ילחק יו"ד סי' ו' אות י"ג שדייק מדברי החוס' כאן ד"כ צעומאח אי"נ יאחזו הסכין צפשוטי כלי עץ ולא כחצו שישחוט צפשוטי כלי עץ נראה דס"ל דלשחיטת קדשים צעי כלי שרת וכ"כ חוס' פסחים סי' ו' וברמז"ם פסק פ"ד ממעילכ כ"ז דלכחילכ צעי כלי שרת ובדיעבד כשר צסכין חולין, וילא לחלק ככ"י כנ"ל בין פסח לשאר קדשים ע"ש ועיין ס' צרכה הזבח זבחים ב' ובחק נתן שם צסס חז"נ ומשמע לכאורכ דאין לחלק כחילוק ככ"י וגם אין לחלק בין פסח לחטאת ובח' בארכתי קלח וד"ל.

נמא דסכין ערשין ק"מ במומאח

ת"ד כרי שכיו ישראל עמאין וככנים וכלי שרת עכורין או שכיו ישראל עכורין וככנים וכלי שרת עמאין ואפילו ישראל וככנים עכורין וכלי שרת עמאין יעשו צעומאח שאין קרבן ליבור חלוק אמר רב חסדא לא שנו אלא שנטמא הסכין צעמא מח וכו' וקא מעמא לגברא דמעיקרא כי מיחעביד צעומאח כגוף דכרת קא מיחעביד אצל נעמא צסכין צעומאח שרץ דבשר הוא

דמעמא וכו' עכורין עביד עמאין לא עביד. וכנכ מדאמרו ואפילו שכיו ישראל וככנים עכורין וכלי שרת עמאין יעשו צעומאח וקא מוקים לה רב חסדא צסכין כלומר דכני כלי שרת חיינו שנטמא צסכין צעומאח מח מצוחר דס"ל דסכין כלי שרת הוא וצעי כלי שרת לשחיטת קדשים וכן נראה לכאורכ מדברי החוס' ד"כ צעומאח שחקשו וא"ת ישחט צסכין ארוככ ולא ילערך ליכנס צעורכ אי נמי יאחזו צסכין צפשוטי כלי עץ וישחוט ולכאורכ אחאי לא הקשו נמי או שישחוט בקרומית של קנכ נראה לכאורכ דס"ל דצעי כלי שרת ובקשו כראשונים ז"ל דצפ"ק דחולין דף ג' צענין עמא צמוקדשין חי' ואי צעית אימא לעולם דאיצמי צמח וכגון צבדק קרומית של קנכ ושחט צכ וכו' ומצוחר דמוקדשין לא צעי כלי שרת. גם דדברי החוס' יס לבקשו דנראה דצריכס צסורין דחולין נראה דס"ל דצמוקדשים לא צעי אלא כלי ולא צעי כלי שרת וככא נראה דס"ל דצעי כלי שרת.

אין אמר דבחוס' כרש"א כאן כביא ב' קושיות שחקשו בחוס' כאן וכוסף אי נמי שישחוט בקרומית של קנכ, וי"ל דזכ נמי כונת החוס' אלא דבחוס' חולין פי' דבקרומית נמי כגס דלא כוי כלי שרת מ"מ כלי צעי ומחקנו לקרומית לכיות כלי וא"כ כיון דמחקנו לכיות כלי מקבל עומאח נמי וא"כ ממילא כוי נמי כלי עמא וא"כ שוב אין נפ"מ בין סכין של צרזל לסכין של קנכ דתרוייכו מעמאין הכשר ולכן כחצו רק חקנכ צפשוטי כלי עץ וכצנ אמנס לעיל דף ס"ו ע"א ד"כ חוחצ לו צלמרו כחצו בחוס' לכדיא דצעי כלי שרת ול"ע.

חידוש הבי"צ דדוקא שחיטת פסח בעי כלי שרת

וראיתי בשו"ת בית ילחק יו"ד סי' ו' אות י"ג שילא לחדש דבר חדש דצכל קדשים לא צעי כלי שרת צשחיטת אצל פסח צעי כלי שרת וכעטס דצכל קדשים צעינן לשמכ ומ"מ צסחמא מכני כדאמרינן ריש זבחים ומש"כ חטאת ששחטו לשם חולין כשרכ משום דאמרינן דל כוונכ כו"ל סחמא אצל צפסח דכחצ כרמז"ס צפע"ו מפסכ"מ כי"א דאף צשחט לשם חולין פסול משום דכתיב ואמרתם זבח פסח לד' דצעי זביחכ לשם כ' וכפי כנראה סחמא פסול צפסח וכיון דצעי שישחוט צפירוש לשם פסח י"ל דצעי ג"כ שיקדש צכלי שרת מכ"ע ע"ש.

ולפום ריבעת כי' נראה קלח ראי' דברמז"ם פ"ד מכל' מעכ"ק כלי' יו"ד כחצ כל הזבחים לריך כעובד שחכי' מחשבתו לשם הזבח וכו' ואם שחט ועבד שאר עבודות סחם ולא חשצ כלל צעולכ וצשלמים כרי

פסח וחמצת תרומתו פתמן לשמן

ועוד זו שלישי' דכזרחה הזבח זבחים בדף ב' בחום' ד"כ הא לשם פסח וסחמא כשר כחז וז"ל מבואר מזה דאף בפסח וסחמא כשר ולכדיא מסקינן כך בסוגיא ממחני' דלשם ששכ דברים הזבח זבחה שריי קאי אסחמא שחנאי ב"ד כי' בסחמא כי כיכי דלא לימו שלא לשמו וא"כ מ"ש כרמז"ס דין ו' וז"ל ואם שחט וכו' ולא חישב כלל בעולה ושלמים וכו' ז"ל דלרבותא כחז עולה ושלמים דסד"א דבכה אפילו ר"י מודה דלכתחילה צפי שיפרש לכדיא לשם עולה ולשם שלמים ובאם שחטו בסחמא יעלו ולא ירדו וכו' קמ"ל כרמז"ס דאף בעולה ושלמים קאמר ר"י דבסחמא כשרים וא"ל לכתחילה לשחוט בפירוש לשמך וסחמא אכ"מ שביין דברי כרמז"ס בפשטן וח"ו לחשוד לכמאור בגדול כרמז"ס בזה וכ"כ בלח"מ על כרמז"ס שם א"כ מבואר דבאמת דעת כרמז"ס נמי דסחמא ופסח תרומתו סחמא לשמן וכשר ודלא ככ"מ וכחז"ל.

חמצת ששחמה לשם חולין אי הוי כפתמא

וראיתי בחק נחן שפקשכ לכחז"ל כי"ל מה שרצב לדמות סחמא ששחט לשם חולין לסחמא משום דל חולין מככה כו"ל סחמא כאי סברא לא קיימא במסקנא אלא עמא הוא משום דכחז וכו' ועוד קשקש הרי בכדיא כחז בשילכי פ' ב"ש מחלק גבי סחמא בין סחמא לשם חולין דבסחמא כשרים ומרלין, ולשם חולין כשר ואינו מרצב דליחא כחם אמר רב יכודא אמר רב סחמא ששחט לשם עולה פסול לשם חולין כשרים מ"ע דרב ולא יחללו אח קדשי מחוך רבא אמר רבי יוסי אף מי שלא כי' בלבו לשם א' מכל אלו כשר שחט חנאי ב"ד עמא שלא כי' בלבו הא לשם חולין פסול א"ל אבוי דילמא לא כי' בלבו כלל כשר ומרצב הא כי' בלבו לשם חולין כשר ואינו מרצב ע"כ הא קמן דבסחמא כשר ומרצב ע"ש מבואר נמי ראי' לכו"ז.

אלא דמכ שכח כחז"ל גלדע כרמז"ס סחמא ופסח אס שחטן לשם חולין כשרים ולא עלו לשם חובב כמ"ש בפע"ו מהפסכ"מ וכו' וכלל פסח עם סחמא דתרוויכו כשרים אס שחטן לשם חולין וכחק"ג לא כשיג עליו בזה ובאמת כי כרמז"ס שם מפורש בכו"ד דסחמא ששחט לשם חולין הרי זו כשרה ולא פלח לבעלים אכל גבי פסח שם בכו"א כחז דכפסח ששחטן לשם חולין פסול שנאמר ואמרם זבח פסח הוא ומבואר דפסח כששחטו אפילו לשם חולין פסול ודלא ככחז"ל וכחק"ג דכלל לתרוויכו בכו"ד וז"ע.

כן כשרים ועלו לבעלים וסחמא ככ"מ שם דבגמ' דייק עמא דלא לשמן הא סחמא עלו לבעלים לשם חובב אלא סחמא נמי כלשמן דמי וא"כ יש לחמוק על רבינו למכ כחז בעולה ושלמים וכו' דמשמע דדוקא כי עלו לבעלים לשם חובב ולא סחמא ופסח וכו' ליחא דכולכו סחמא כלשמן דמי ועלו לבעלים לשם חובב ע"ש ולפ"ז עכ"פ נראה דכרמז"ס ס"ל דפסח לא עלו לשם חובב בסחמא ונחחזקו דברי בבית יצחק כנ"ל. וכן כחז בם' חזון נחום דף א' שדעת כרמז"ס דעולה ושלמים דוקא סחמא עלו לשם חובב וכן אס שחטן לשם חולין עלו לשם חובב כדליחא ב"ש"ס דל חולין מככה כו"ל סחמא אכל סחמא ופסח אס שחטו לשם חולין כשרים ולא עלו לשם חובב כמ"ש בפע"ו מכלי פסולי המוקדשים משום דל חולין כוו לכו סחמא וכשרים ולא עלו וכו' ועמא דמילחא דסחמא ופסח דקפיד בכו רחמנא דלא לשמן ליכוו פסולים כלכך סחמא אפע"י דכשרים אינם עולים כביאו בם' חק נחן ע"ש.

תמידה על דברת הבית יצחק הג"ל

אמנם לאחר הכתובונות ארצב ראי' לכיפוך חדא דאפילו לפי דעת ככ"מ וכחז"ל בדברי כרמז"ס עכ"פ פסח וסחמא ככו"ד יניכו וסחמא נמי פסול בסחמא וכו' בזה כחז בבית יצחק דסחמא סחמא מכני אפילו אליבא דכרמז"ס מדאמרו בגמ' סחמא ששחטו לשם חולין כשירב ואמרין בגמ' דל כונס כו"ל סחמא וא"כ ל"ל דלריך סכין כלי שרת משום דכלי שרת מקדש דברי חין כלי שרת מקדש אלא לדעת ע"ש א"כ ס"ל עכ"פ דסחמא סחמא כשר ובפסח הוא סחמא פסול וכו' דעת ככ"מ דגם דסחמא לא מכני לכרמז"ס סחמא וא"כ ע"כ דאי נימא דלגבי סחמא עכ"פ מש"כ כרמז"ס בפ"ד מהמכ"כ עולה ושלמים לאו דוקא א"כ גם לענין פסח לאו דוקא דמאן פלגינכו מדיוק זה עכ"פ נראה דאין מחלק בינייכו שכן דייק בבית יצחק בעלמו.

שנית דנראה לכאורה גמ' מפורשת בפ' תמיד נשחט דף ס' ע"ב אמר רבא פסח ששחטו בשאר ימות השנה לשמו ושלא לשמו כשר דהא סחמו לשמו קאי וכו' וא"ל ר"א בר אבבה לרבא דילמא שאני כיכא דאמר מביכא דלא אמר דהא לאוכליו ושלא לאוכליו כשר וכל כיכא דשחט ליכ שלא לאוכליו לחודיכ פסול ואמאי הא סחמא לאוכליו קאי וכו' וא"ל מידי איריא בשלמא כחם כמכ דלא עקר ליכ דשחט סחמא לשמו ודאי לשמו קאי אלא ככה סחמא לאוכליו קאי וכו' ופרש"י מי דמי סחמא דלאוכליו לסחמא דלשמו דחילפינכו מכו"ד כחם סחמא דלשמו אלים עוצא דלא איעקר ליכ שם פסח מיניכ סחמא לשמו קאי וכו' מבואר דפסח נמי סחמו לשמו קאי ודלא כבבית יצחק.

ברש"י פוסק דסבין דה"ל כ"ש ובשיטת רבינו אפרים

ורביעי בקודש דבגמ' סופק י"ד ע"כ כחצו וז"ל ונוחו לחוך כלי שרת ומקדשו בכלי למכ לי כה קדש כחדא זימנא ומשני מידי דכוכ דס' אפי"ג דקדישתי סבין בלואר כבמכ דדר מקדיש ליכ בכלי שרת ככא נמי לא שנה ופרש"י סבין כוי כלי שרת דחניא (יומא י"ב) כל הכלים שעשה משכ משיחתו מקדשתו מכלן ואילך עבודתו מחנכתו ע"כ. כוכ נראה דאכל קדשים קאי דסבין מקדשן משום דכ"ל כלי שרת ולא מחלק בין פסח לשאר קרבן ועיין חוס' שאנן שם וז"ל משמע מככא דכסבין כוי קדוש וק' מככא דפ"ק דחולין דקאמר כגון שדק בקרומית של קנכ וככא אמר דלריך שיכא קדוש וקרומית לא כוי קדוש וי"ל דככא דכחם אחי' כר' יוסי בר' יכודכ דמכשיר כלי שרת שעשאן של עץ אצל לעולם צעין שסבין כוי קדוש וכו' וכפרש"י ודלא כפי' כר"ר אפרים דפי' דלגבי שחיטת קדשים לא צעי כלי שרת ומציא ראי' מככא דחולין דדק בקרומית של קנכ דכוכ עץ ויש לדחות אוחכ ראי' ועוד כי' מציא ראי' מפרק חיצו מקומן וכו' ואיכא ראי' ע"ש כוכ מבואר מדברי כר"ש ורבינו אפרים כ"ל דלא חלקו ג"כ בין פסח לשאר קרבנות לצור וכפשטות בגמ' שם.

ומה שלפני"ד דמדברי בגמ' סופק אין ראי' נגד רבינו אפרים ואדרבא לכאורכ כי' אפשר עוד ראי' לדבריו ובדיוק לשון בגמ' וז"ל דא אפי"ג דקדישתי סבין בלואר כבמכ דדר מקדיש ליכ בכלי שרת וכוכ יש לדייק שכתב דדר מקדיש ליכ בכלי שרת ולעיל גבי סבין לא כתב כלל שכוכ כלי שרת אלא דקדישתי סבין בלואר כבמכ דדר מקדיש ליכ בכלי שרת משמע דכסבין לא כוי כלי שרת ועכ"פ כול"ל דקדישתי סבין דדר קדיש בכלי ולכן י"ל דבאמת סבין לא כוי כלי שרת אלא דמ"מ כול"ל כסבין קודש שאסור להכניס חולין לעזרה ולריך להקדיש כסבין מחללק וכסבין מקדש דס' בלואר כבמכ אצל לאו מדין כלי שרת וכדר מקדיש לה בכלי שרת כן יפרש רבינו אפרים.

ואפשר דהא תלוי בחילופי גירסאות דלכאורכ גם מדברי רש"י משמע כן שכתב סבין כוי כלי שרת דחניא (יומא י"ב) כל הכלים שעשה משכ משיחתו מקדשתו מכלן ואילך עבודתו מחנכתו, ואני חמכ למ"ל לרש"י להביא ראי' דסבין כוי כלי שרת מגמ' יומא כה כחן מפורש דסבין מקדשתו וע"כ דכוכ כלי שרת אמנס כוא כדבר אשר דברתי דרש"י ס"ל דאפשר לפרש דסבין לא כוי כלי שרת אלא דדר מקדיש לו בכ"ש אצל קדושת כסבין בלואר כבמכ לא כוכ כלל קדושת כ"ש ולכן דייק רש"י דסבין כוי כלי שרת מגמ' יומא וכזכ מיושכ

נמי דכסמוך דר"כ דדר מקדיש ליכ בכלי לא גרס רש"י דדר מקדיש ליכ בכלי שרת רק בכלי ופי' שמקבלו בכלי שרת ואחי שפיר דמגמ' סופק אינו מוכרח דסבין כוי כלי שרת ועכ"פ תלוי בחילופי גירסאות ודו"ק.

ועיין ספר מנחת קנאות סופק כ"ל שכקשכ אפרש"י שכביא ראי' מגמ' יומא אדרבא ראי' לסחור שכרי כיון שאין בכלי נחקדש אלא ע"י עבודכ שמחנכתו ח"כ שחיטת דלאו עבודכ כוא צמכ נחחך ע"ש מכ שחי' ובאמת כי יש לומר דודאי שחיטת נמי עבודכ כוא שכרי כוא מד' עבודות אלא שכשרכ צור אצל ענין חינוך כלי שרת אפשר דמחך ככ"ש ועיין מנחכ חריבכ סופק כנ"ל.

ישוב לסתירת המאירי בסבין אי דהי כלי שרת

וחמשייתו חוסיף דנראה דכמאירי כחן פי' וז"ל זכ שביארנו שאם כיו כ"ש עמאים יעשכו בעומאכ עכורים עם עמאים דוקא בשנעמא כסבין בעמא מת שכוכ אכ בעומאכ וכו' וראיכ מסוגיא זו שכסבין כוא מכלי שרת וכן צמס' שצופות (י"ב ע"ב) אמרו סבין מושכתו למכ שכן וכן צמס' סופק (י"ד ע"ב) אמרו כגון דקדישתי סבין בשעת שחיטת וא"כ זכ שכיו כל אחד מציא סבין לשחוט את פסחו מקדישין כיו כל אחד את שלו קודם שחיטת וכן (צדן) שכרי כל שכוכ חולין אסור להכניסו לעזרה וכו' אחר שכן יש לשאול כיאך אמרו בראשון של חולין (ג' ע"א) צעין עמא צמוקדשים כגון שדק בקרומית של קנכ כלומר שאינו מקבל עומאכ וכלא כלי שרת אין באים אלא מן המחכת כמו שביארנו צמס' סופק ובשאר מקומות אפשר שלא נאמר שם אלא על עמא דחולין שנעשו על עכרת הקודש נראה נמי פשוט דס"ל דשחיטת צעי כלי שרת צין דפסח צין דשאר קדשים וכא קושיא כחוס' דחולין מפרש שנאמר צעמא על עכרות הקדש וכנ"ל.

איברא דלכאורכ דברי כמאירי חמוכין כן וסחראי ניכוכ ממכ שכתב צמס' חולין דככא כתב דסבין כוא מכלי שרת ושחיטת לריככ כלי שרת וצמס' חולין ג' ע"א כתב וז"ל יש מי שאומר מזו שאין כסבין קריי כלי שרת וכן דין כואיל וכשחיטת כשרכ כלל אין זו עבודכ ואף צפסח אמרו צי"ד שחל להיות בשבת מי שפסחו עלכ חוחצו לסבין בלמרו ומי שפסחו גדי חוחצו צין קרייו אלא שחוחטין כיו וסכינים שלכס ואפפי' שאפשר שכיו מקדישין אותו מצערב מ"מ סחס נאמר וכו' ויש מי שחולק ממכ שאמרו בראשון של שצופות כסבין מושכתו למכ שכן וכלכך כ"ש כוא ואינו נעשכ מן כעץ ע"ש.

דחנה קשכ בחרתי, חלה דכאן בפסחים נראה דסחם דסכין הוא מכלי שרת וצחולין נראה דסחם לכיפוף זה. וכשנייה דפסחים כחז דכא דכל אחד מביא את סכינו לשחוט את פסחו מקדישין ביו כל אחד את שלו וכן דדין שכרי כל שחוט חולין אסור להכניסו לעזרה וצחולין פירש שחוטין ביו בסכין שלבס ואעפ"י שאפשר שכיו מקדישין אותו מצערב מ"מ סחם נאמר ומשמע דכיו שחוטין בלא קידוש וקשכ הא אסור להכניס חולין לעזרה וכמ"ש בפסחים כאן ונ"ע.

ואשר נראה בס"ד בישוב הדברים דכנס המאירי סיים ב' מקומות בין בפסחים ובין צחולין וז"ל וגדולי המחזירים כחצו שכל הזבחים לכתחלה אין שוחטין אותן חלה בסכין מכלי שרת חלה שדיעבד אף בקרומית של קנח כשרים ע"כ וגדולי המחזירים הם דברי הרמב"ם בפ"ד מהמכש"ק כ"ז ועיין כ"מ ולח"מ שם ובאחרונים הקשו דמ"ל להרמב"ם לחלק לכתחלה אין שוחטין חלה בסכין מ"ש ודיעבד בכל מה ששחט אפילו בקרומית של קנח כשר.

ישוב לדברי הרמב"ם שמהלק בין לכתחילה ודיעבד

ונראה דהרמב"ם נמי קשיא ליה קושיא הראשונים דמכמה סוגיות משמע דסכין צפי כלי שרת ובגמ' חולין משני דאפשר בקרומית של קנח וכדי לישב סחירת הסוגיות ח"י לחלק בין לכתחילה ודיעבד, דודאי לכתחלה צפי סכין כלי שרת ומיכו דיעבד בכל כשר וכלי חולין דיעבד מיירי וכני אחריתי לכתחלה אמנם כי כן אחי שפיר נמי דברי המאירי דב' מקומות כאן בפסחים כחז דיראה מסוגיא זו שסכין הוא מכלי שרת וכל דחולין יש לחזק שלא נאמר חלה על עמא צחולין שנעשו על עזרת הקודש אמנם ב"י קשכ ליה אכתי צחולין לא פי' כן ולכן סיים וגדולי המחזירים וכו' כלומר דזכו ח"י שני על הא סחירת גדולי המחזירים כחז לחלק בין לכתחלה לדיעבד וא"כ פשוט דאחי שפיר ב' הסוגיות ולכן סיים בין כאן ובין במס' חולין בדברי הרמב"ם אלו לומר דזכ החילוק בין הסוגיות ודו"ק כי זה נכון בס"ד.

שוב מלאחי להרמב"ם ז"ל חולין כנ"ל שכתב וז"ל וכל דאמרינן כגון שזדק קרומית של קנח יש מפרשים וכו' באי לאו כלי שרת הוא כיון דשחט כשר כזר זר כי שחט בסכין ידיד קא שחט וכו' ולא נכירא שסכין כלי שרת הן ואי ס"ד לא צפי כ"ש היאך הסכינים קדושים ומקדישים חלה ביינו עמא משום דסכין למאי אחי לקדיש לזכר צואר כחמ וכיון דכד מקדש לה בכלי שרת דקבלה דיעבד ליה לן זה וכיינו

דחנה צחוטפח חומר בקמילכ מצחיעכ שחמילכ עטונכ כלי מה שאין כן בשחיעכ לומר דשחיעכ כשרכ בלא כלי שרת דיעבד ע"כ. כנכ כחז מפורש רבינו כגדול הרמב"ם ז"ל דכא דמס' חולין מיירי דיעבד וכיון דכד ומקדש כדס ככ"ש שמקבלין זה את הדס לכן דיעבד אס שחט אפילו בקרומית של קנח כשר דסוף סוף נחקדש כדס וזה צעזכ"י ראי' ברורכ למ"ש בס"ד.

ובס' מנחה קנאות כביא דברי הרמב"ם ז"ל וכניחו בל"ע דכא במנחכ אע"ג דמקדש בקומץ ככ"ש אס לא נחקדשכ כל במנחכ מקודס ככ"ש פסולכ עיין רש"י מנחות כ"ו ע"א במשנכ וככא מדמינן קומץ לזס עכ"ל אמנס לכנ"ל כרי גס הרמב"ם וכמאירי בלחמ ס"ל דדיעבד חינו מעכב ח"כ ככ"י אפשר דגס במנחכ כדין כן לדידכו ועיין חפא"י (מעילכ פ"ב חות ל"ב) שכח בלחמ דלף אחר שחמרינן שכל מנחכ לריך לקדשכ בכלי קודס קמילכ אס לא קדשכ לא מיפסולכ הקמילכ שחח"כ ככני וכביא ראי' ממנחות (ל"ע ע"א ויג"ע ע"ב) וכבר ליינ עליו במניח סוטכ כנ"ל ע"ש.

ביאור לדברי הגר"א ליטובור שחיטת קדשים אי בעי

כ"ש

ודע דראיתי בשלחי ספר זרע אברהם (להגר"א ליעבור) צחולין כמכתב שביא חוס' חולין כנ"ל שביאו דלשחיעכ קדשים ל"ב כלי שרת ושכן משמע צחוטפח דקחני חומר בקמילכ מצחיעכ שחמילכ עטונכ כלי וכשחיעכ חינו עטונכ כלי חלה אפילו קרומית של קנח וכחוס' מספקא לכו צפי' הא דחני צחוטפח דשחיעכ חינו עטון כלי אס ככוונכ דחינכ עטון כ"ש או דא"ל כלי יפכ חכל כ"ש צפי ובחי' ר"ב חנגיל חמכ דצחוטפח (פ"א דמנחות) וז"ל חומר בקמילכ מצחיעכ שחמילכ עטונכ ככן וכלי שרת משח"כ בשחיעכ קמילכ בכלי ושחיעכ אפילו בקרומית של קנח עכ"ל.

חנה מפורש ברישא דחוטפח דקמילכ עטונכ כ"ש משח"כ בשחיעכ דא"ל כ"ש ולמכ שזקו חחוס' לרישא (בקרומיות של קנח) ולקושי' זו כיון גס כרש"ש ז"ל וילא כגר"א מליעבור ז"ל לפרש דמ"ש צחוטפח דקמילכ עטונכ ככן וכ"ש ביינו דצפי ככנ לכיוח לזכר צבגדי ככוונכ משח"כ בשחיעכ דא"ל ככן דכשר צור וממילא אס ככן שחט נמי ח"ל כלי שרת כלומר צבגי ככוונכ עליו ע"ש מה שחאריך בזה.

דחנה לצד ממכ שפירשו באחרונים ז"ל דנראה דגירסת הראשונים היחכ כגירסת חחוס' ועיין מאירי

יקיימו כל ישראל מלוא, ועיין נשמי"א בח"א כלל ס"ח סי"ע אות ג' דאין לריק לעקור ביתו ולילך לעיר אחרת בשביל לקיים מלוא, ועיין משנ"כ ח"י סי' ע"ד, ואולי שאני כאן דאס לא ילך יקיימו המלוא עכ"פ כרב אבל כתם לא יקיים כלל, או יש לחלק דכחא אין בחיוב עליו דוקא אלא בחיוב על כלם לקיים וכל אחד יאמר מג"ל דבחיוב עלי וזכ מאן ליית כלומר ודאי לריק לאחד ללחא אבל מאן ליית לומר שעלי בחיוב הזכ אולי זכ עליך אבל מקום שהוא חיוב עצמי וא"א לדחותו ליכא עענא דמאן ליית שכרי בחיוב עליך הוא, ועיין נזיר נ"ע ע"ב אמר לו בן זומא ומי שומע שיזיר כנגדו, ומיכו עיין בית שערס א"ח (סי' ק"כ) שחייב כמוכל ללחא ע"ש למקום אחר למול במקום שאין שם מוכל אחר.

דף פ"א ע"א

בשופעת, ועיין רש"י בשופעת כל שלש רלופין משמע דאפשר במליחות שחתי' וחתי' שופעת שלש ימים רלופין, ועיין ט"ז יו"ד סי' ק"ל י' ועיין נקב"כ שם דשופעת אפי' ב' ימים א"א לחיות ול"ע.

דף פ"א ע"ב

וקד"א חסמכתא בעלמא, משמע דלכלכך למשכ מסיני נמי שייך חסמכתא, ועיין שו"ת חו"י סי' קל"ב באריכות, ועיין רש"י סוכה ל"ח א' וחוס' יצמות ע"ז ב' ורמב"ם פ"ג ממ"א ב"ה כלכלכ למ"מ.

במציא דציץ מרצה ושתי לשונות דמבר"א

הציץ מרלכ על עומאח הכחוס. ובגמ' שם ללישנא קמא אמר מר בר רב אשי ל"ש אלא שנודע לו לאחר זריקה דכי איזדריק שפיר איזדריק אבל נודע לו לפני זריקה לא מרלכ וללישנא בתרא אמר מר בר רב אשי אפילו נודע לפני זריקה מרלכ. וברמב"ם בפ"ד מכל' ביאת במקדש כ"ו כתב ככן שעבד ואח"כ נודע שכי' עמא אס הוא עכ"ת הליץ מרלכ וכל הקרצנות שפקריב נרלו ואפילו נודע לו שהוא עמא קודם שיזרוק כדס וזרק בורלכ שכליץ מרלכ על עכ"ת אע"פ שהוא מזיד וכבר ביארנו עומאח הכחוס בזויר, וכתב ככ"מ דאע"ג דבענין פסח איתניא משמע דכ"כ לכל הקרצנות אלא שיש צניכס קלח חילוק. ומ"ש ואפילו נודע לו שהוא עמא קודם שיזרוק כדס וזרק בורלכ פסק בלישנא בתרא אלא שפקדש דנפ"ו מהק"פ נראה מדבריו דאפילו לכתחלה נמי שוחט וזורק וכלן כתב דרק בדיעבד ותי' דשאני ק"פ שהוא חובב וכו' מלכ עוברת.

וברמב"ן חמס אפילו לגירסתיו יש לומר דמכ שכתבו בחוספתא חומר דקמי"כ מנשחיעב שכתמי"כ עעונכ ככן וכ"ש משח"כ נשחיעב אין מזה ראי' דשחיעב לא נעי כלי שרת די"ל דכוונת כרישא הוא דקמי"כ עעונכ ככן וכלי שרת ושחיעב לא נעי אלא כלי שרת ולא ככן דשחיעב כשרכ בזר וכחומר דקמי"כ עעונכ ככן ולא כשחיעב אבל לענין כ"ש שוין כן אבל מסיפא שכתבו קמי"כ בכלי ושחיעב אפילו בקרומות של קכ מוכח דגם כלי שרת לא נעי אלא דיש לדייק דאפילו כלל לא נעי וע"ז כתבו בחוס' מכ שכתבו כנלפענ"ד.

דף ע"ב ע"ב

מקם שאין דחיד מכריע את הציבור לעומאח

אין כיחיד מכריע את הציבור לעומאח. אולי כמו בדיני נפשות אין כיחיד מכריע דאחרי רבים להטות ולא לרעות אלא בענין שנים ככ"ג לענין עומאח שח"ו הוא הכרע כפיפוך הקדושה, אבל לזכות כיחיד מכריע לו ולכל העולם כולו וכמ"ש (קידושין ל"ט ע"ב) לעולם יראה אדם עצמו כאילו חליו חייב וחליו זכאי עשכ מלכ אחת אשריו שכתריע עצמו לכך זכות ר"א בר"ש חומר לפי שבעולם נידון אחר רובו וכיחיד נידון אחר רובו עשכ מלכ אחת אשריו שכתריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכך זכות, (שבת ל"ג ע"א) ואס יש עליו מלחך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו ואמרו אפילו ע' מאות ותשעים ותשע גם מזה לחובב ורק אחד מני אלף לזכות מכריעו לכך זכות אלא דקל"ע דכתס כמ"כ כתבו שאס ח"ו לחובב עשכ עזירכ אחת ככתריע כל העולם כולו ודו"ק. ועיין שו"ת חשב"ן ח"ג סי' ק"כ בביא לשון ספרי יכול יכא כיחיד מכריע את העולם ח"ל לא חוכל לזכות וכו' וכ' בחשב"ן ע"ז וז"ל ומכ שנוכר בבדיחא מכריע את העולם אמרינן בגמ' מכריע את הציבור אלא שלשון בבדיחא הוא דרך גוזמא כלומר אי אפשר ליחיד שיכריע את העולם, וכו' ככא דאמרו ז"ל סוכדרין ב' א' בעיינתך לרעב בדיני נפשות בשנים ליחיד וכ"ש לכל העולם כולו ול"ע קלח מהא דקידושין דאפילו יחיד ומעשכ יחיד מכריע את העולם כולו ואולי פליגי בזכ הכ"ק וראב"ש ע"ש ודו"ק ועיין גכ"ש"ס.

דף פ' ע"א

אי יש חיוב לעזוב ביתו כדי לקיים מצו

מאן ליית דעקר סיכיה ומשכניה וכו' משמע לכאורה דליכא מלכ וכ"ש חיוב לעזוב ביתו ולילך למקום אחר לקיים מלכ אפילו בשביל מלכ דרבים כככא דע"י

תמיד על דב"מ שכתב שהדמב"ם פסק כלישנא בתרא

דמב"ם מש"כ ככ"מ דפסק כלישנא בחרה איברה דפ"ו מכל' נזירות כע"ז כחז כרמב"ם נזיר שגלה חגלחת עכ"ר וכו' וכו"ז ואם עד שלא נזרק עליו אחד מן הדמים נודע שהוא עמא בין בעומאח ידועה בין בעומאח הכחוס סותר ככל נודע לו אחר שנזרק אחד מן הדמים אע"פ שלא גלה כוה"ל ועומאח שאינה ידועה היא אינו סותר וכחז ככ"מ שם דפ' כילד לולין אמר מר בר רב אשי וכו' ורבינו נראה שפסק כלישנא קמא ויש לחמוך דכא היתוחס כהוא לישנא וע"ש מה שדחק לישב ועכ"פ נראה דברי ככ"מ סתרי וכו' ראינו בזה מן המפרשים שהקשו כן ולפענ"ד דמכ"ע דייק רבינו בביכ"מ שם וסיים וז"ל שהל"ץ מר"כ על עכ"ת וכו' וכבר ביארנו עומאח הכחוס בנזיר וכוונתו לפענ"ד דינא חדא לכו ולא הוי כלישנא קמא כדעת ככ"מ.

ג מה שכתב ככ"מ ז"ל דבכ"פ כחז כרמב"ם דאפילו לכחלל שוחט וזרק וברי רק דיעבד נמי ל"ע דכרמב"ם (בכ"ה) כחז מי שעבר בדרך ומלאו מה מושכב לרוחב של דרך אם כי כחז עמאח הכחוס אע"פ שהוא עמאח לתרומה ברי זה עכור לפסח ושוחט ואוכל פסחו ומיכו בכ"ז שם כחז מי שעשה פסח בחזקה שהוא עכור ואח"כ נודע לו שכיח עמאח בעומאח הכחוס אינו חייב בפסח שני ודבר זה הלכך מפי הקצלה וכנה מצוהר בכ"ז דרך דיעבד שעשה פסח פעור משני אצל לכחלל אין עושב כראשון וא"כ אדרבה מדמקשה ליה מרישא לסתייעא ליה מסיפא. אלא דכא גופא ל"ע דלכאורכ סותר רישא לסיפא מבי"א למח שכתב בכ"ז.

עוד יש לדייק דכרמב"ם פ"ח מכל' אבכ"ע כ"ג כחז כמולא מה מושכב לרוחב של דרך אם כי שלם וכו' מן הקצלה אל הקצלה כ"ז עמאח לתרומה שחזקה שנגע וזכר"פ כ"ה כחז מי שעבר בדרך ומלאו מה וכו' ברי זה עכור לפסח וכו' ואע"פ שאפשר שנגע ול"ע לשון שכתב אע"פ שאפשר שברי כפי"ח כחז שחזקה שנגע וגם בסמוך שכתב ד"ה כשכי' מכלך ברגליו שברי אפשר שלא יגע וכיון שכח ממלא רוחב בדרך מן הקצלה אל הקצלה באיך אפשר שלא יגע ועוד ברי הכס נמי אי"כ אפשר שלא יגע ואמאי קאמר שחזקה שנגע.

חלוק דהדמב"ם בין מומאח התהום ודאי ל"מ"ה מחזקה

אמנם נראה מצוהר דכרמב"ם מחלק בין עומאח הכחוס לעומאח הכחוס כלומר בין נעמא ודאי לעומאח הכחוס ובין עומאח הכחוס שהוא מכה חזקה

וכוא דעבר בדרך ומלאו מה מושכב לרוחב של דרך כוכ ודאי דאפשר שנגע במה זה אצל אפשר נמי שלא נגע וכנס דחזקה שנגע שכיון שכח מושכב לרוחב של דרך וכו' עבר בדרך שם ודאי נגע בו או באכיל עליו עכ"פ מיכו אפשר בדרך רחוקה לומר שכח שנתערר לן עכשיו לא כי שם בשעת עברו אלא אח"כ מה שם עיין מאירי כאן ונזיר דף ס"ג שכתב וז"ל ואעפ"כ אינה עומאח ודאית כוה"ל ולא נחלק בזה ולא ראוהו כשעבר כגון שעבר בלילה שחל לא כיכ שם באוחה שעה או שחל נעב בדרך חוץ אצל אם כי בדרך לעבור אף לתרומה עכור שפסק עומאח ברכ"ר הוא וכו' ע"ש כנה חילק בעומאח הכחוס דכ"ג אינה עומאח ודאית וזה שדייק כרמב"ם ואע"פ שכח שלם וכו' מן הקצלה אל הקצלה ברי זה עושב פסחו עד שידע בודאי שנעמא בו אצל ככל' י"ב כחז כרמב"ם מי שעשה פסח בחזקה שהוא עכור ואח"כ נודע לו שכי' עמא בעכ"ה כלומר שנודע לו שכי' עמא ודאי אלא שכי' עכ"ה שפיר כחז דכ"ג רק דיעבד אם כבר עשה אינו חייב בפסח שני אצל לכחלל לא ודבר זה הלכך מפי הקצלה ע"ש וכו'.

אבל כי כן מיושנים דברי כרמב"ם מקושית ככ"מ דכ"פ דמכ"מ כחז כרמב"ם ככן שעבר ואח"כ נודע שכי' עמא וכייו שנודע לו שכי' עמא ודאי אם זרק דיעבד כור"כ דם אצל לכחלל לא דכ"ג בפסח כיכי נודע לו שכי' עמא רק דיעבד כור"כ ובזה אין לנו מוכרחין נמי לחי' כחוס' דשאני פסח שהוא מל"כ עוברת וכו' חובב דברי פסח נמי אפשר בפסח שני ושאר קרבנות נמי איכא חובב.

כשלא ידעין שנעמא ערשה פסחו אף במומאח ידועה

ובזה נמי יש לישב לפענ"ד דברי כרמב"ם כחמוכים בפ"ע מכל' נזיר כי"ח שכתב וז"ל מה שכי' מושכב לרחב בדרך אע"פ שאין שם מקום לעבור אלא עליו או נוגע בל"ו ואע"פ שהוא עומאח ידועה ועבר שם נזיר ברי זה עכור כוה"ל וספק ברכ"ר עכור ד"ה במכלך ברגליו וכו' שכתב ברגליו אפשר שלא יגע או שלא יאכיל או שלא יסיע אצל עפון או רוכב א"ה שלא יגע ואלא יאכיל או שלא יסיע שברי כחז לרוחב בדרך וכחז עליו כראש"ד בכשגות א"ה אין זה דרך כגמ' כלל ורחוקים דבריו מדרך כגמ' ברכב ועיין מגדל עוז שם וברד"ז וכו"מ פי' בקושית כראש"ד דחניא בסיפא ד"ה בעומאח הכחוס אצל בעומאח ידועה שלשון עמאין וע"ש מה שחי' כרד"ז בשעת כרמב"ם ז"ל.

ולפ"ש נראה דכרמב"ם לשיעתיכ דבכ"פ נמי בכ"ה שמפרש כא דמי שעבר בדרך אע"פ

שאפשר שנגע ועמא הוא לתרומה עכור הוא לפסח ואפי"פ שידעין שיש שם עומאח ודאי אלא שלא ידעין שנגע בודאי כרי זה עושב פסחו וככ"נ כן לענין נזיר דכלכב חדא הוא לתרווייכו. בקילור ס"ל לרמז"ם תרתי או שידע שנתמא ודאי אז כפסח דוקא אם נודע לו אחר עשייתו הוא דנפטר מפסח אפילו בעכ"ה או שאינו יודע שנתמא ודאי אף שהוא עומאח ידועה כרי זה עושב פסחו וממילא נזיר עכור נמי כוי.

איברא דכרי כרמז"ם סיים בכק"פ אצל אם נודע לו שכי' עמא בעומאח ידועה חייב בפסח שני משמע דבעומאח שאינה ידועה מודח שאינו עושב פ"ש דכרי קאמר אם נודע לו שכי' עמא ודאי בעומאח ידועה, משמע דאם לא נודע לו שכי' עמא ודאי אף בעומאח ידועה אינו חייב בפסח שני נמלאו דבריו ז"ל מכוונים ועיין רד"ז מה שמיישב לשון כרמז"ם.

צ"ע בדברי האור חדש, ופומאח התהום אי ילפי' לה מקרא

וראיתי באור חדש כאן שעמד על דברי כרמז"ם בפ"ד מה' ביאת המקדש כנ"ל וחמם עליו דרבא הוא דיליף מועדו בפסח וכו"ל כחז כרמז"ם דעכ"ה כותרכ צכנן בכל הקרצנות עוד כביא קושיא ככ"מ דפסח כחז כרמז"ם שוחט לכתחילה קרבן פסח ונזיר דוקא דיעבד ותו משום דפסח מלוך עוברת ועדיין קשח מנ"ל לרמז"ם לחלק בזה עוד כביא קושיא כפמ"א בשו"ת ח"צ סי' נ"ז שכתב לפמ"ש רש"י במס' שבת דף קל"ז דהא דאין דנין ק"ו מכלכב משום דלא ניחנכ חורכ שצ"פ לדרוש צ"ג מדות וא"כ דעת רש"י דכל י"ג מדות אין דנים מכלכב וקשח לפ"ז מאי משני רבא דיליף בגז"ש חמיד מפסח כיון דפסח כלכב הוא ואין דנין גז"ש מכלכב וכחז ז"ל דלפי הסוגיא דנזיר דמפרש דלמ"ד כדרך איחא שפיר כברייתא דכרי כה' צסוף בעולם וכמ"ש בחוס' בשמעתין דד"כ לר"ל דאמר כדרך וכו' א"כ א"ש פסק כרמז"ם ז"ל דבשלמא גבי פסח דמוכח מקרא דכדרך דע"כ מותרת א"כ גם לכתחילה מותר לשחוט דכ"ק רחמנא כי יכי' עמא בעומאח ידועה כדרך אז נדחז מפ"ר משא"כ אי עומאח שאינה ידועה הוא אינו נדחז וממילא נשמע דכ"כ כעבור ושוחט פסחו משא"כ בנזיר דכלכבא כיא י"ל דכלכב כיא רק על דיעבד ומכ שחפס כרמז"ם לפיקר סוגיא דנזיר כיינו דחזינן דרבא קאי בשיעור ר"ל ויליף בפסח מקרא דאי יליף בפסח מכלכב קשח קושי' בגאון פמ"א ז"ל דאין למידין מן הכלכב גם בגז"ש אפי"כ דס"ל בפסח מקרא דר"ל מן כדרך ושפיר יליף לכ חמיד בגז"ש מפסח פ"ש מה שכתריך.

ועונותי גרמו שלא זכיתי לכבין דבריו הקדושים דלפ"ד א"כ עומאח כחכום מקרא ילפינן לכ ומוחר הוא אפילו לכתחלה וקשח לי בתרתי חדא דכרי כרמז"ם כבי"צ כחז נמי רק דיעבד ואי גזכ"כ הוא לכתירה מ"ש ועוד וזה עיקר דכרי כרמז"ם ז"ל כחז מפורש כבי"צ שם דעכ"ה בפסח נמי כלכב למ"מ הוא וז"ל מי שעשכ פסח וכו' ואח"כ נודע לו שכי' עמא בעומאח כחכום אינו חייב בפסח שני ודבר זה כלכב מפי הקבלה פ"כ וכדברים אלו כחז ממש בפ"ו מהל' נזיר כע"ז נזיר שגלה ואח"כ נודע שכי' עמא אם בעומאח כחכום נעמא אינו סותר ודבר זה כלכב מפי הקבלה כרי מפורש דכרמז"ם ז"ל אינו מחלק כנ"ל ול"ע ועיין מגדל עוז פ"ו מה"כ כי"ח שר"כ לכעמיד דבריו כראש"ד לכיפוך מדברי בא"ח דלכראש"ד אין כנזיר בכלל עושב פסח פ"ש וגם דהא לא כודו לו פ"ש, ול"ע ועיין ח' ר"ח כלוי ובס' קרן אורח נזיר ס"ג ודו"ק.

לתרומה, פרש"י לאכול בתרומה, עמא, דלא כותרכ בו עומאח כחכום, ואפי"ג דהאי עשכ וכו"ל עשכ ומאי חולמיכ דהאי עשכ מהאי עשכ פי' ז"ל דלעשכ שיש בזה כרת כהירו ולא כהירו לעשכ שאין בזה כרת. ועיין ר"מ בפיק"מ (פיק"מ אכלות פי"ח מ"ד) ועיין משנ"כ ח"ג סי' רי"ע.

בתום ד"כ ובקבר, ואיכא למימר כגון שנפל בקבר ומת, ועיין שלכי מס' עניית באנשי דור כמדבר שכלכו מעלמן לקבריהם שכוו להם ולנו שם ומחו, או שנפל עליו מפולח ולא נודע לאדם.

דף פ"ג ע"א

רש"י ד"כ לבתר ככי, דאיפסל חללינכו דחו לית ביכ איסור שצירכ כר"ש ויש כאן שימוש נותר, ולכאורכ כיון שכבר נפסלו מה לו לכזיז כנוחר אח"כ מכעלמות, וא"כ חיפשוט מינה דכעלמות אפי' שמשו נותר לא לריכין שרפכ ולכן חללינכו לבתר שנעשו נותר, ועיין חוס' ד"כ אימור ור"ח ודו"ק.

דף פ"ד ע"א

עשה דשמחת יו"ט אי דוחה ל"ת דכל מלאכה

רב אשי אמר שבתון דיו"ט עשכ הוא ואין עשכ דוחה ל"ת ועשכ. נראה לכאורכ דאזיי ורבא ס"ל דיו"ט לא כוי רק ל"ת ועיין חוס' שבת כ"ד דעת רבינו יוסף אמנם בחוס' חולקין שם ועיין בחו' כרש"א כאן שג"כ כאריכו דרבא נמי ס"ל דיו"ט עשכ ול"ת מגמ' צילכ דף ח'.

עשה דשמחת יום אי דוחה ללא

ועיין שו"ת בשמים רא"ש סי' ק"ב ובכסף דכרסנא שם
 כתב ובעיני יפלא איך אישחמיט לרבותינו דכק"ו
 פשוט דאם לדבר ברשות כוחר דאפילו אי שמחת יו"ט
 מלוב איינכ מן בעשין כדוחין שום דבר של איסור ע"ש
 ובאמת כי בח' ר"ח בילכ דף ח' כתב דבעשכ של שמחת
 יו"ט ידחה, משמע דס"ל דעשכ של שמחת יו"ט נמי
 דוחה, וז"ל מ"ע אחי עשכ דשמחת בחגך ודחי את לא
 תעשכ כל מלאכה, וכו' ואקשינן עוד מכדי י"ט עשכ
 ול"ה הוא כלומר עשכ שבתון ולאו כל מלאכה עבודה לא
 תעשו ושמחת יו"ט עשכ בלבד הוא ואין עשכ דוחה ל"ה
 ועשכ ופרקין וכו', ומבואר דר"ח מפרש בגמ' שם דכי
 עבד כחישכ נימא דאחי עשכ ודחי ל"ה כיינו בעשכ
 של ושמחת בחגך ודלא כפרש"י שפי' דכיינו עשכ דכיסוי
 כדס ידחה כל"ה של איסור מלאכה, וכבר ל"ן שם
 במליין כבג"כ על רבינו כר"ח וכניה דבריו בל"ע.

אמנם עיין בח' כר"ח פסחים כאן שכתב נמי רבא מפיק
 לכ מהאי קרא הוא לבדו יעשכ לכם הוא ולא
 מכשיריו לבדו ולא מילכ שלא בזמנו דאחיה בקל וחומר
 ומכ אוכל נפש שאע"פ שהוא בזכרת שמחת ואינכ
 מלוב דוחה יו"ט, מילכ שאע"פ שכיח שלא בזמנה מלוב
 הוא וכו' הנה מבואר דס"ל דכחונכ על שמחת יו"ט
 שידחה ודו"ק. ועיין חוס' כאן ד"כ ולא מילכ שכתבו
 ור"ח פי' ק"ו ומכ אוכל נפש וכו' וכתבו ויש להשיב מכ
 לאוכל נפש שכן מלוב עוברת שלמחר לא יכ"י מלוב עליכ
 ע"כ אמנם כנראה דכר"ח לא מדין מלוב למד בק"ו אלא
 אדרבא מאוכל נפש שאינו מלוב אלא באזכרה רק
 שבעמח דוחה ודו"ק.

אמאי לא אמרינן מתוך בשריפת קדשים

איברא דיכ להקשות ביו"ט אחאי לא אמרינן מחוך
 ולישחרי מדאורייתא עכ"פ ותקשכ לר"ח
 ורחיחי לכרמנ"ס פ"ג מכ' י"ט כל' ח' שכ' וז"ל אין
 שורפין קדשים שנעמלו ביי"ט ששריפת קדשים שנעמלו
 מ"ע וכו' ועשיית מלאכה שאינכ לצורך אכילה וכו' עשכ
 ול"ה ואין עשכ דוחה ל"ה ועשכ וקשכו עליו כיון
 דקיי"ל ככ"כ דאמרינן מחוך אחאי אין שריפת קדשים
 דוחה יו"ט ומכר"ח בס' מ"ק דף ג' ח' משום דכוי
 מכבכ ובכבוי לא אמרינן מחוך וכשעכ"מ דחכ דבריו
 שכרי כתב כרמנ"ס בפ"ט מכ' שבת הניה בשר ע"ג
 גחלים אם נלככ בו כגרוגרת חייב נחשכל בו חלי ביכול
 מלד אחד פטור ואם איתא דמכבכ חייב ת"ל דחייב
 משום מכבכ אפי"כ ס"ל דבשרא אגומרי לא כוי כבוי
 דכבוי אינו חייב אלא במתכווין לכבות ובמקום אחר

כבאחי מכא דמזלפין יין ע"ג כמערככ וכקשכ מכר"י
 קורקום וכא כוי מכבכ ועובר על לא תכבכ וחי' דמזלף
 באופן דאינו מכבכ וא"כ ככ"ג אפשר כן.

והדאית מלוב קי"ג שיטכ חדשכ לו וכאריך לפרש
 בגמ' דרב אשי אליבא דב"ש אחי' דלא ס"ל
 מחוך ולכן ס"ל משום עשכ ול"ה ואצ"י ורבא וחנא דבי
 חזקי' אליבא דב"כ דאית לכו מחוך קאמרי ע"ש מכ
 שכאריך בסוגיא זו ובזוי בעמודים שם.

והמאירי כתב דלא שייך בשריפת קדשים מחוך כיון
 דשייך למחר אין בכס לורך וזה נראה לכאורה
 ג"כ כוונת רש"י כאן ד"כ ולא מילכ שלא בזמנה וכו'
 וגבי שריפת פסול קדשים נמי כמילכ שלא בזמנה
 דאפשר לשכוייכ דמו ע"ש.

וה"י אפי"ל לפ"מ שפסק כרמנ"ס דקלירח כעומר דוחה
 שבת ופסק אם קלר מעיו"ט כשר וחמכו עליו כיון
 שכשר מעיו"ט אחאי דחי שבת וחי' משום דחביבכ מלוב
 בשעתכ א"כ י"ל ככ"ג כי' סברא לומר דחביבכ מלוב
 בשעתכ וידחה שבזיי"ט קמ"ל דלא דחי ואזדי לשיעתיכו
 ומיושבת נמי קושית חוס' בד"כ ולא עולח חול בשבת
 ודו"ק כיעב כי קלרחי.

אי שייך עדל"ת היכי דאפשר לקיים שניהם

ובעיקר מחלוקת כראשונים אי אמרינן עשכ דוחה ל"ה
 היכי דאפשר לקיים שניהם כשימחין עד לערב
 עיין רשב"א בח' שבת כ"ד בשם כרמנ"ן ז"ל ובחוס'
 פסחים מ"ז ע"ב ד"כ אחרישכ ועיין ברוך עטס על
 סוגית כש"ס דין עשדל"ת באריכות בזה בסוגיא.

דף פ"ד ע"ב

שבירת עצם לאכול המה למה גזור

רבא אמר משום כפסד קדשים, שמפסיד כמות ומפסיד
 בידים ומוטב שיפסול מאליו, וי"ל כרי לא יפסיד
 רק חלק בידים וי"ל כשאר ומ"ש מחצית של שמן של
 חרומה שנשברכ שנחלקו בו ר"ח ור' יבושע (פסחים
 ע"ו) דמודכ ר"ח ור' יבושע שאם יכול לכליל ממנה
 רביעית בעכרכ יליל ואם לאו ר"ח אומר חרד ותעמא
 ואל יעמאנכ ביד ר' יבושע אומר אף יעמאנכ ביד אף
 שיעמא ויפסול ויפסיד כשאר ואם אי אפשר יניחנו ועוד
 דכאן דילמא הוא ולאו דלא אלא ספק ואין ספק מוליא
 מידי ודאי שיליל כשאר מכפסד, ועיין חוס' זבחים ל"ז
 ע"ב ד"כ ואחד עלם אלא דקסבר דמשום כפסד קדשים
 מוטב כזכ לא חיישינן.

עצם שיש עליו חצי זית מבחוץ וחי' מה אי מצטרף

שם בגמ' צעין שיעור אכילה במקום שצירח וליכא. ל"ע אס אין עליו כזית בשר מבחוץ אבל יש בו כדי להצטרף עם המוח שצפנים ויחד יש בו כזית אי ככ"ג אמרינן כואיל ואי ישצר העלם יש בו כזית ומצטרף ומקרי יש בו כזית במקום אחד, וממכ שכתבו בסמוך דף פ"כ אחד עלם שאין עליו כזית בשר מבחוץ ויש עליו כזית בשר מצפנים במקום שצירח משמע להחזיר דעכ"פ צפי כזית או צפנים או צחון בלי צירוף, אבל יש לומר ע"י צירוף נמי וככי פירשו אחד עלם שאין עליו כזית בשר מבחוץ ויש עליו כזית בשר מצפנים כלומר בצירוף מה שצפנים עם הכשר מבחוץ ול"ע.

דף פ"ה ע"א

תוס' ד"כ כשכח אומר ועלם לא ישצרו בו צפ"ש כו' בצנחים (ל"ז ע"ב) יליף מכא דאין עשכ דל"ת בקדשים וקשח אחאי לריך קרא הא לא כוי צעידנא דצעידנא דמיעקר לאו לא מקיים עשכ.

ולפענ"ד י"ל לפמ"ש לעיל (דף נ"ט ע"א) יבא עשכ דפסח שיש בו כרת וידחכ עשכ דכשלמכ שאין בו כרת ובקשח ריב"א בחוס' ד"כ אחי עשכ הא צעדינא דמיעקר עשכ דכשלמכ לא מיקיים עשכ דאכילת פסח וחי' דיטחטו פסח קודם שידחו עשכ ור"י חי' דדוקא בל"ת דחמיר צעין צעידנא דמיעקר לאו דלקיים עשכ אבל עשכ דחמיר דחי עשכ כקל אפי' לא מקיים עשכ צעידנא דקעצר אעשכ כקל ע"ש, וי"ל כיון דמלינו דעשכ דפסח חמיר ודוחכ עשכ אפי' שלא צעידניכ סד"א חמינא דככ"ג דוחכ ל"ת אפי' שלא צעידנא קמ"ל.

עוד י"ל דעיין גכש"ס שם מה שזיין לשבת דף ד' דאין אומרים לו לאדם חטא בשביל שיזכר חצרך, וקשח כיכי אמרינן לכהן חטא ובקרב בשביל שיזכר חצרך וי"ל כיון דעשכ חמורכ שיש בו כרת אמרינן חטא בשביל שיזכר חצרך וסד"א דכ"ש כיכי כצר כתחיל בקיום העשכ שכצר שחטו וזרקו עליו בקרבנן צככשר כדי שיאכל, א"כ ככ"ג דדוחכ ל"ת קמ"ל קרא יחירא דחינו דוחכ. עוד י"ל דצפי בק"פ כבא בעומאח דעיקר עשייתו להכילכ בא דדוחכ כככנ עומאח בשביל שיאכל בק"פ, וא"כ אס לא יאכל נמלא בפסח נשחט וזרק בעומאח שלא לאוכליו ונמלא עבר כככנ למפרע ולכן ידחכ עכ"ס ככ"ג אומרינן לו חטא בשביל שחזכר קמ"ל ללא אמרינן וכ"ש דאכילכ דיעבד לא מעכבא.

עוד לחלקי מילין לפמ"ש כחיב"ע עכ"פ ויקחו לכם איש שכ לבית אבות וגו' ואס ימעט כבית מכיות משכ, ואין זעירין אינשי ביתא ממנין עשרא כמיסח למיכל אומרא וכו' ומשמע דס"ל דאין הפסח נשחט פחות מעשרה לכתחילה עכ"פ גם בגמ' צמטש שנתן עיניו למנות אוכלסי ישראל ואמרו לא כי' פסח שלא נמנו עליו מעשרה עד חמשים ושישים, נמלא דאכילת פסח כו"ל מלכ דרבים וכבר כתב כמג"א א"ח סי' תמ"ו צסס שצ"ל דצמלכ דרבים לא צעין צעידני' ושפיר אי לאו קרא דלא דחכ לא כוכ ידעינן. ועיין מג"א א"ח סי' תרפ"א סק"צ דאפי' כל יחיד לומד חורכ צפני עלמו אבל בבית אחד מקרי ח"ת דרבים וא"כ י"ל אכילת פסח נמי דכתורכ הקפידכ ללכול צחצורכ דרבים.

ואף שכתב כמג"א דדוקא צמלכ שחחד מוליכ רבים מקרי מלכ דרבים, צשו"ת בית שפרים א"ח וכב"א ראי' מיומא דף ו' ע"ד ד"כ אחר דפסח כיון שכל צכנופיא כוי כקרבנן לצור דחי שבת ועומאח אף שאין כל ישראל שוחפין צכ, ומשמע דלא כמג"א.

דף פ"ז ע"ב

חי' יושצין ונפרסכ מחילכ וכו' לדברי האומר וכו' אין אוכלין, ולכאורכ נראה מכאן דמלינו מחילכ לאיסור ועיין פירוצין ל"ב ע"ב א"ל אציי א"כ מלינו מחילכ לאיסור ול"ע.

שם בגמ' וכריסי רחכ כו' עיין יצמות ק"כ רבי ישמעאל צר' יוסי אגב יוקריכ ועיין רש"י צעל בשר כוכ כדאמרינן צכשוכר, ועיין צ"מ שם (פ"ד ע"א) כי כוו מקלפי ר' ישמעאל צר' יוסי ור' אלעזר צר' שמעון צכדי כודי כוכ עייל צקרי דחורי צינייכו ולא כוכ נגעי צכ ופרש"י צין שניכן מתחת כריסן מחוך שכריסן גדול.

בזמן הש"ס אי חי' ל"ח ב' שמות

רש"י ד"כ צעל כשם אנה, מקטנותי כך קוראין לי רב כונא, נראה דמערסכ אציו נתן לו שם רב כונא וכיכ קורא לו שני שמות, ומיכו עיין ר"ח שפי' שנסמך צישיצכ וידוע כך, ויש לדחוק צפרש"י מה שכתב מקטנותי כך קוראין לי פי' שצני אדם קוראין לו כך ולא שניתן לו שם זכ אלא שבעולם קראו לו כן. ואמנם כצר כארכתו צכ צחש' אי צזמן כתנאים כיו נותנין שני שמות לאדם אחד, ונחלקו צכ כאחרונים ועיין נוצ"י ח' סי' קי"ג ובח"ס א"ע ח"ב סי' י"ח וצירושלמי שבת פ"י כ"ב ר' יכודכ מנשייא צר מנשכ ירמיכ, וצפ"ז ע"כ ר'

חנא שאינא, ובגמ' נזיר ר' יבושע בן פחר ראש ופי' רש"י וחוס' וחוס' הראש שכן שמו פחר ראש, ובצנע"ח על החורב פ' חולדות ויכי ילחק וגו' וע"ז בקשכ הרב משכ שלמה בר אברהם וגם הפענח רזא כביא, ועיין

שו"ת כרשנ"א ח"א סי' שפ"ז ר' חיים פלטיאל, עוד שם סי' תקנ"ע חסם שמואל יכוד בר' מנחם כלוי, ועיין משנ"כ ח"ב סי' רע"ו, וח"ו סי' רנ"ב.

פרק האשה

דף פ"ז ע"א

העוסק בפ"ז בא"ז נבנה היכל בימיו

נבנה כיכל בימיו, נראה לפרש למכ דוקא היכל לפמ"ש (יבמות ס"ג ע"ב) חניא ר' אליעזר אומר כל מי שאין עוסק בפ"ז כאילו שופך דמים וכו' ר' יעקב אומר כאילו ממעט הדמות שנאמר כי בללם חלקים עשה את האדם וכתיב בחריב ואחם פרו ורבו, ובדף ס"א שם אין בן דוד בל עד שיכלו כל הנשמות שנגוף וכשלא בל בן דוד לא נבנה המקדש ח"כ אלו אשר בניכם כנעניים מפיקים מזן אל זן מחוטבות וכו' כאילו נבנה כיכל בימיו דע"ז יבנה המקדש במכרה.

מה שאמר הרשב"א הנביא העבירים באומה אחרת

שם בגמ' תחילת דבר כ' בבושע וכי בבושע דבר תחלה וכו' ח"ר יוחנן תחלה לארבע נביאים שנחנכו בחורו הפרק וכו' ח"ל הקצ"ח לבושע בניך חטאו וכו' לו לומר בניך הם בני חנוניך הם בני אברהם ילחק יעקב גלגל רחמיק עליהם לא דיו שלא חמר כך אלא חמר לפניו רשע"ע כל העולם שלך העבירים באומה אחרת חמר הקצ"ח מכ אעשה לזקן הזה אומר לו לך וקח אשכ זונה וגו' כיון שידע שחטא עמד לבקש רחמים על עצמו ח"ל הקצ"ח עד שחטא מבקש רחמים על עצמו בקש רחמים על ישראל שגזרתי עליהם שלש גזירות בעצורך עמד ובקש רחמים ובעל גזירה והתחיל לברכן וכו' ע"ש. ויש לעיין מה שאמר מכ אעשה לזקן הזה דוקא ואמר לו ליקח אשכ זונה. ועוד יש לדייק שאמר עד שחטא מבקש רחמים על עצמו בקש רחמים על ישראל שגזרתי עליהם שלש גזירות בעצורך ואעו בגזירות בעצורו וכלל בגזירות היו שישראל חטאו וכמו שהקדים לו לאמר ח"ל הקצ"ח בניך חטאו.

אמנם נראה דבר גדול משמיענו דהנה אמרו ז"ל אין מעמידין זקן ומי שאין לו בנים בסנהדרין ופרש"י לפי שם הכזרים וכבר שכחו לער גידול בנים (עיין סנהדרין ל"ז ע"ב) ולכאורה כרי אין רחום בדין

וא"כ אדרבה יותר טוב שיקחו דוקא מי שאינו משוחזר אבל נראה דהקצ"ח אינו בל בערוניא פס בריוחיו ולכן לריק דוקא לשום דיין רך לבב ולא אכזרי ולכן זקן ומי שאין לו בנים כיון שאינו יודע לער גידול בנים נעשה אכזרי ופסול לדון וכו'.

הנביא וגדולי ישראל צריכים לבקש רחמים על העם

והנה כאן ח"ל הקצ"ח בניך חטאו ורמז לו שכם בכלל בניו שחטאו ולריק לבקש עליהם רחמים וכו' לא די שלא בקש עליהם רחמים אלא שאמר העבירים באומה אחרת וכיון שראה הקצ"ח ח"ל מכ אעשה לזקן הזה כלומר החסרון הוא שהוא כבר זקן ואינו מרגיש לער גידול בנים ולכן אומר לו לך וקח אשכ זונה ויכי' לו בנים וילעטר עליהם ואז ילמד זכות על כלל ישראל, וכיון שראה שחטא ביקש על עצמו רחמים שימחול לו הקצ"ח על החטא ח"ל הקצ"ח בקש רחמים על ישראל שגזרתי עליהם ג' גזירות בעצורך וכוונת דאף שאחמם שכם חטאו אבל כרי בושע הוא בלדיק יסוד פולס ואם הי' ממליץ טוב עליהם הי' הקצ"ח מוחל להם נמלא שהגזירות בלו לפי שלא ממליץ טוב על ישראל ולא עוד אלא חמר העבירים באומה אחרת ובקטרוג הזה גרם לג' גזירות עד שעמד ובעלם.

אליהו נענש על שלא למד זכות על בני דורו

בגין חטאו ויכי' לו לומר בניך הם, עיין שו"ת רדב"ז ח"ו סי' רנ"ד שכתב למכ העריה הקצ"ח את אליהו מ' יום ברעב ובצמא לפי שלא למד זכות על ישראל, ועיין רמב"ם באגב"ק שלש גדולי פולס נענשו על שדברו על ישראל ולא למדו זכות עליהם משכ רבינו באמרו וכן לא יאמינו לי, ונענש בצרעת, ישפיע הנביא חמר בחור פס עמא שפחים אנכי יושב ולא נפטר מן העולם עד שנחרו את פיו ר"ל ואליהו חמר קנא קנא חמר לו הקצ"ח אין לך גוים עופ"ז ואחכ מדבר על בני קח לך את אלישע ונפטר מן העולם.

ומבואר דהקצ"ח רוצה שילמדו זכות על בניו ואפילו ח"ו כשם חטאו והקצ"ח בעצמו מלמד זכות

בין יש לו בנים לאין לו ועיין מהר"ן חיות כאן ובח"ס ח"ח סי' ר"כ, וקל"ה יש לדייק ממכ שאמרו מלקין על היחוד אבל ח"ח לא מלקין שלא להוליד לעז על בנים ובבבן.

שם בגמ' גזירות בעבורך, נראה לפמ"ש ז"ל שבת נ"ג ע"ב מי שיש צידו למחות בכל העולם ואינו מוחה הוא נחפס וא"כ כ"כ שאינו מלמד זכות עליהם וכיון דהנצי"ה הוא הצדיק הדור שלא למד עליהם זכות גזרו עליהם בעצורו ולא בשביל חטאם ובמשכ רביו מחני נא מספרך אשר כחצת וסלח נא לעון העם הזה, ובדוד המלך כתיב חכי נא ירך צי ואלכ כלאן מכ חטאו, עכ"פ הוא דבר פלא שלא בשביל חטאם וגזרו עליהם בגזירות אלא בשביל דבור הנצי"ה והתפלה עליהם ונרפאו ועיין בסמוך חיוב ללמד זכות ובבבן זכ.

שם בגמ' כי לא אוסיף עוד, ארחס את בית ישראל כלומר אפילו בשעת כעסו הקצ"ה זוכר ומרחם וזכ כי לא אוסיף עוד, כלומר לכעוס עליהם אלא ארחס את בני ישראל.

דף פ"ח ע"ב

קמ"י שמיא גליא עיין רש"י חיזק בעלים של כל אחד, ועיין שו"ת רע"א (סי' ק"ז דף 148 מדפי הספר) ובנראה מ"מ לו יבא כן דקמי שמיא גליא בא מ"מ הוא עבר על דבר שכרוב אוסרתו, ועיין אור שמח כל' שגגות פ"א כ"ו, ספק עומאכ ברכ"י עמא וכו' קמי שמיא גליא דעבור ואפ"כ כחורכ עמאחו.

תוס' ד"כ כופין את רבו וכו' כיון דלא מחייב, משמע דעבד מחויב בפ"ו ועיין תוס' גיטין מ"א ד"כ לא חכו, וכו' כר"י בר מרדכי, ומיכו יש לחלק דכח על חלי בן חורין שבו ודאי חייב בפ"ו ממש וכופין אותו בשביל כחליו בן חורין וק"ל.

דף פ"ט ע"א

צ"ע שלא הביא הרמב"ם דמותה הפסח נאכל ליום ולילה **דמותה** הפסח נאכל ליום ולילה אחד וכו', ל"א שלא הביא הרמב"ם דין זה דמותה הפסח שלמים ונאכל ליום ולילה, ועיין שפ"מ פ"י מהפסח"ק כלכח י"ח ועיין זכאים דף ל"ו פ"א מ"ע דר"י וברש"י ושלמי פסח חגיגה י"ד, ובתוס' זכאים דף ע' פ"א מכ שחקשו הפרש"י ועיין קידושין נ"כ פ"א חנן כחם ובתוס' שם ד"כ דמייתו וברש"י וריעצ"א שם דכולכו ס"ל דשלמי פסח נאכלין ליום ולילה.

עליהם כשינאחו ממלרים עמן שר של ים כללו עובדי ע"ז וכללו ע"ז השיב לו הקצ"ה שופע שבמלם אחכ דן שוגג כמזיד ואונם כרלון וכדבב בדרכיו כתיב ולכן נענש כושע הנצי"ה דוקא מדכ כנגד מדכ שנלעוו ליקח לו אשת זנונים גומר צח דבליס, ועיין משנ"כ ח"ג וח"י (סי' קל"ח). ועיין חדב"א פ' ז' בני ישראל הם משולים ועיין זוכר חדש דף כ"א ע"ב אמר ר' עקיבא אפי"ד דיכו לדיקא רבא מכל פלמא ויימר דלעורין על ישראל עונשים סגי מן כולכוין ולא אשכחן לדיקא עבא כחליכו בכל דרס ומשום דאמר דלעורין על ישראל אבאיש סגי קמיכ, ואמר ר' ינחק לא זו חליכו משם עד שנשבע לפני הקצ"ה לכורות זכותן של ישראל חמיד. ועיין שמירת כלשון שער הכזוב פ"ז באריכות גודל הזכירות מלמד חוב על ישראל ושכרו של מלמד זכות.

ומבאן מוסר השכל כי בעונ"כ כמה פעמים רואים גזירות ר"ל כבאים על ישראל ואנחנו לועקים שכוה בשביל הפושעים הרשעים החוטאים, כגם כי ודאי שהקצ"ה זועם על הרשעים אבל אפשר שלפעמים אדרבא בגזירות הם בשביל שהצדיקים לא כמלינו על כלל ישראל אלא אדרבא בעלו קערוג עליהם וא"כ בשביל כמלשינות על כלל ישראל גוזרים עליהם גזירות ח"ו ולכן יכ"ר מלפניך שנזכר להיות מרוחי מעלות אחינו בני ישראל ולא חסרונותם ונזכר לביאח משיח נדקינו וכו' שלום על ישראל.

דף פ"ז ע"ב

ותנוד ותלד לו בן, ובשניכ ובשלישי כתיב ותכר ותלד ולא כתיב לו יש לומר שכרי בסמוך אמר לו הקצ"ה ומכ אחכ שאשחק זונכ ובניך בני זנונים ואין אחכ יודע אם שלך הם אם של אחרים כן כך וכו' א"כ בראשונה כשנשאכ ובא עליכ וחשכ כיום שבה חליכ וידע שזכ ממנו אבל באחרונים לא ידע כי שמה זנחכ ועיין בכ"ג דדוקא בא חליכ ומכ כוי ודאי וכ"ש באשכ זונכ ועיין רש"י כאן ובמהר"ן חיות ובשו"ת ח"ס ח"ח סי' ר"ב וי"ל.

יש לו בנים מאשתו אפי' בעלת מדות רעות אין לגרש

שם בגמ' יש לי בנים ממנכ וכו', משמע קל"ה דמכ שאמרו שלכי גיטין מדת אדם רע שרואה אשתו יולדת וראשכ פרוץ וכו' ורואה במקום שבו אדם רוחני מלכ לגרשכ שנאמר כי מלכ צכ פרות דבר לא אמרו אלא כשאין לה בנים אבל כשיש לה בנים ליכא מלכ לגרשכ ועיין פירושין מ"א ע"ב אשכ רעכ מלכ לגרשכ ואידך וכו' אי נמי אית ליכ בנים מינכ ולא מלי מגרשכ לה, ועיין ש"ע א"ע סי' קי"ע ס"ד שמחלק נמי

ומידו עיין ל"ח כאן שכתב דלא קי"ל כברייתא זו אלא כמשנה בסמוך דף ל"ח ע"א הפסח שנחפרצ בזבחים דמשמע דנאכל לשני ימים ומיכו עיין פ"ח שם דמפרש כמשנה לכדיא דמותר הפסח נאכל ליום וילכ ול"ע על כלל"ח ז"ל ועיין אור שמח פ"ד מהק"פ כ"ח ובאזנן כחזל שם ודו"ק. ועיין מרדכי כאן שלכי במסכת כיון דמותר הפסח קרב שלמים דין הוא שנאכל לשתי לילות כשלמים לשני ימים וכחך חדש ול"ע ועיין מהרש"א קידושין נ"ב ע"ב ד"כ דמייחתי ול"ע ועיין משנה ח"ג סי' ר"ח ובח' הארכתי.

תוס' ד"כ בני מילי דיעבד בא"ד ממכ שיעשו רובם שלא ככוונתו, ועיין גם בעל עקידה פ' ויקהל שכתב שיותר חמור להחזיר איסור דרבנן לרבים אפילו לדבר מלכוד מאיסור דאורייתא ליחיד ע"ש ודו"ק.

דף צ' ע"א

אי אמרינן פשעה קדושה בקרבנות חובה

וחששתא דאוקמיא רבי אושעיא להכיה בממנה זונכ על פסחו ורבי הוא ש"מ דס"ל אפי' בפסחו משייר איניש וכו'.

ושמעתי מחכ"א חידוש שכתב בשם הכה"ק מוכ"ר מנחם זעמבא כי"ד זכא דדרשו בגמ' שזועות כ"ו ע"ב דתרום וקדשים כוו לכו שני כחוצים זבחים כאחד משום דתרוויכו ילפינן לכו דסגי במחשבה בקדשים (דכ"ז כ"ע) כחיצ כל נדיב לב עולות וגבי תרום כחיצ ונחשז לכס תרומותיכם (במדבר י"ח) שניעלח במחשבה אמרו כן בקדשים שסם נדבכ כעולת ושלמים דבקרר כחיצ כל נדיב לב עולות ולכן נמי הא דאמר רבי יוסי (תמורה י' חולין ס"ע קידושין ז' ועוד) רגל של זו עולה כולה עולה דאמרינן פשעה קדושה זכולכ לא אמרו אלא זעולכ או שלמים שזאים זנדבכ אכל בקרבן חטאת ואשם או פסח שסם זאים חובכ לא אמרינן פשעה קדושה זכולכ וזכ זיאר לעלמו מה שאמרו זגמ' דכחאר זפסחו משייר אינש דקרבן פסח חיוב הוא ושפיר משייר ולא פשעה קדושה זכולכ אכל בקרבן נדבכ לא. ותמכ זסם מרן כ"ק אדמו"ר מסאנן זשו"ח ד"ח דאמאי לא נימא פשעה קדושה זכולכ כמו זאומר רגל של זו עולה וחי' כחכס כנ"ל לפי הכידוש כנ"ל דדוקא בקרבן נדבכ אמרינן פשעה קדושה זכולכ אכל בקרבן חובכ לא אמרינן כן וכיון דפסח כו"ל חובכ שפיר לא אמרינן פשעה זכולכ.

ולפענ"ד כיון שזכא דבר חדש לכן כגני בקיטור אמרים, ראשונה ממקום דאחי שאמר אביי אי לאו

דאוקמיא ר' אושעיא להכיה בממנה זונכ על פסחו ורבי הוא כוכ מוקמינא לה להכיה בקדשים קלים ואליבא דר' יוסי כגלילי דאמר קדשים קלים ממון זעלים הוא אכל זפסח לא משייר איניש וכו' וכשתא דאוקמי ר' אושעיא להכיה בממנה זונכ על פסחו ורבי הוא ש"מ דס"ל אפילו זפסחו משייר איניש ומפרש מאי רבי דחניא אס ימעט זבית מכיות משכ כחייכו משכ מכדי אכילכ ולא מכדי מקח רבי אומר אף מכדי מקח שאס אין לו ממנה אחר על פסחו ועל חגיגתו ומעוה זכידו חולין שכל מנה כן כקדישו ישראל אח פסחוכן.

אי יבול' דשייר בהקדש כמו שמשפיר במעשר

ונחלקו רבכ ור' זירא חד אמר זעלים לללייתו כו"ע לא פליגי דכגופא דפסח דמי כי פליגי זמלכ ומרור וח"א זמלכ ומרור נמי לא פליגי כיון דכחיצ על מלוח ומרורים יאכלוכו מכשירין דפסח נינכו כי פליגי ליקח זו חלוק ליקח זו עליה זבנן סברי מכיות משכ אמר רחמנא כחייכו לשכ ורבי סבר כחיצ עלמך משכ ופרין לאביי דאמר אי לאו דאוקמ ר"א וכו' דאמר קדשים קלים ממון זעלים הוא אכל זפסח לא משייר איניש הא קחני זכדיא ש"מ כן כקדישו ישראל אח פסחוכן ומשני אימא שכל מנה כן כקדישו ישראל מעוה פסחוכן ע"כ, וכנכ זמזאר שכל מנה כן כקדישו ישראל אח פסחוכן כלומר וכו"ל חנאי זכקדש ולכן לא נחפשע קדושכ זכולכ ואס לא זא אחר להמנות אחו ממילא חתפשע קדושה זכולכ ויכיה זככמכ קדושכ ממילא ומזאר דגס זפסח אמרינן פשעה קדושכ זכולכ אלא דזממכ אחר יש שס חנאי שיוכל להמנות אחרים ומקרא יליף לה דמכיות משכ.

ועיין ירושלמי קידושין פ' האומר דיכול לשייר לעלמו זכקדש גיזכ ועזודכ שלא יוקדש וכככו (ז"ז ס"ג) שיכול לשייר לעלמו מקום כמעשר וזירושלמי דמאי (פ"ו כ"ג) וזכקדש הוא דיש לחלק זין קדוכ"ג דאמרינן פשעה ועיין ארץ זבי סי' מ"ע ומ"ש שס זסם כרכ"ג ר' זאז נחוס זארענשעיין זלכ"כ.

גם זגמ' תמורה דחנן כחס (י' ע"א) אין ממירין לא אברין זעזברין ולא עזברין זאברין וכו' א"ר יוסי וכלא זמוקדשין האומר רגל של זו עולה כולה אף כשיאמר רגל של זו חתח זו חתא כולה תמורה תחתיכ ע"כ. ופרש"י ממירין אברין זשלימין אמר כרי רגל זכמח חולין זו תמורה זכמח קודש זו חלכ תמורה על האבר ופשעכ לה זכל זכמכ וכו"א תמורה כולה וקריבכ וכלא זמוקדשין כלומר זחחילא ככקדש כשמקדיש אס אמר רגל של זו עולה כדמפרש טעמא זגמרא ועיין רגמ"כ.

ובגמ' שם אחרת בר פדא אמר אין קדוש חלב על עזרין ור' יוחנן אמר קדוש חלב על עזרין ואזולא ר' יוחנן לעמיך דאמר ר' יוחנן בקדיש חטאת מעוברת וילדך רלכ דב מחכפר רלכ דוולד מחכפר וכו' ושקו"ע שם בכל הסוגיא ונדף י"א ע"ז נראה דברי ר' יוסי לר' יכוד דדבר שנסמך חלויכ דו שאף ר' יכוד לא נחלק עליו אלא דדבר שאין שנסמך חלויכ דו אבל דדבר שנסמך חלויכ דו מודי ליה דעי רבא דעוף מכו דכמה אמר רחמנא וכו' לאו דכמה היא או דלמא קרבן אמר רחמנא וכו' נמי קרבן הוא חיקו דעי רבא בקדיש אבר לדמיו מכו דחיחות ליה קדושת בגוף כנכ מדדעי ליה דעוף פשוט דבכמה כל דכמה בכלל דין חטאת ודין עולב ושלמים.

המקדש דבר שהשמה תלוייה בו פשטה בכולה

איברא דנדף כ"ו שם ע"א ת"ר האומר דכמה זו חליכ חמורת עולב וחליכ חמורת שלמים כולב חקרב עולב דברי ר"מ וחכ"א חרעב עד שחטא וכו' חניא חידך דכמה חליכ עולב וחליכ חטאת חקרב עולב דברי ר"מ ר' יוסי אומר חמות ושין באומר חליכ חטאת וחליכ עולב שחמות ופרש"י דכמה זו חליכ עולב וחליכ חטאת חקרב עולב דחפוס לשון ראשון וכיון דקדש לפלגא קדושת עולב קדש כולב ואע"ג דגזי האומר רגל של זו עולב לא אמר ר"מ דחיחול קדוש ככולב דקדחני דפירקין דף י"ח אפי"כ דחליכ מודכ דאמרין כחם ככל מודים דדבר שנסמך חלויכ דו ושין באומר חליכ חטאת תחלב וכדר חליכ עולב דחמות שוין מני ר"מ וכו' ועיין חוס' שם שחולקין על רש"י דפי' בחלי' של חטאת דכיון דחינו חייב חטאת חינו קדוש ופי' דמיירי בחמורת חטאת ומיכו מבואר דחליכ עולב וחליכ חטאת מדין פשע קדוש בל עלב כמו שפי' להדיא וכיון דקדש לפלגא קדש ככולב ובקדש לפלגא חף ר"מ מודכ דאמרין פשע ככולב אלא דפליג בעלם דין דאומר רגל של זו או אבר אחד שאין שנסמך חלויכ דו לא אמרין פשע ולר' יוסי גס דרגל של זו אמרין פשע נמלא דפליגי באיזכ אופן אמרין פשע אי דאבר כל דכח או דוקא באבר שנסמך חלויכ דו ומיכו לא נחלקו דכל קדשים דין נדבות ודין חייבות אמרין פשע ומבואר דאין נפ"מ דין עולב לחטאת וזכ דרור לפענ"ד.

לימוד אריך בפסח דע"מ בן קדשו בניי פפחיהן

והנה לעלם בקושיא שפקש מקרבן פסח דלמאי לא אמרין פשע קדוש ככולב ומאי מכני חלויכ דזכ כמו שאמרו בגמ' פסחים שם כנכ מלכד ממכ שכתחתי

לעיל שכנראה שדבר זה למדנו מקרא שם וא"כ כוי לימוד מפורש ומ"מ נלפענ"ד לומר עוד דס"ד לישב קושיא כנ"ל וכו' דברי בגמ' קידושין ז' שם פריך מאשכ ומשני כחם דכמה ככא דעת אחרת כה לא דמיא אלא לכא דכמה של שני שוחפין בקדיש חליכ וחזר ולקחכ ובקדיש קדוש ואיכא קריבכ ועיין רש"י כה לא דמיא מסקנא דתירולא כה אין דבר זה דומה אלא דכמה של שני שוחפין דליכא דעת אחרת כמעכצת דכ וכתם לא אמרין דחוקדש כולב ע"פ כהחד ועיין שם חוס' ד' ע"ז ד"כ דאסר דככר ועליה ליכא דעת אחרת ע"ש ובחוס' ר"י בזקן פי' ביותר ביאר וז"ל ככולב דכחיל וקדש לחליכ דבר שנסמך חלויכ דכ קידש. כחם דכמה שלו וליכא אלא דעת כמקדש וכחיל ובקדיש אבר שנסמך חלויכ דו כולב רולכ לקדש ככא איכא דעת כהשכ ואע"פ שכחא כיון לכולב היא לא כוונכ אלא לחליכ ולא דמיא כה אלא דכמה של שני שוחפין ע"ש.

ולפי' י"ל דפסח נמי כיון דדעת ישראל לקדש באופן שיוכל למכור לשני שע"מ כן מקדשין ישראל את פסחיהם ולכתחילה כחיוצ לאכול בפסח בחצורכ ועיין ת"י דאין שוחפין על חצורכ פחות מעשרכ כמאכ"כ ואס ימעט כבית מכיות משכ וכן משמע בגמ' פסחים כשנחן עיניו באוכלסי ישראל ומנכ הכליות ואמרו שם שלא כיכ פסח שלא נמנכ עליו מעשרכ עד ששים ויותר ע"ש ומשמע דעשרכ עכ"פ דעי וא"כ במקדיש פסח כו"ל במקדיש דכמה של שוחפין כרצכ שאינו יכול לקדש רק חלקו וכחלק כשני שקנכ ונחן לו מעות כווצר דדבר למפרע שלא כי' יכול לקדש שלא כיכ פסח שלו ואיכא דעת אחרת וכדכמה של שני שוחפין וזכ לפענ"ד נכון דס"ד.

המקדיש קרבן במחשבה אי' הוי הקדש גמור

ולא אוכל להחטלם דזכ לערך שלשים שנה שכיכ לי משו"מ אלל כרכבכ"ל מוכר"א כענקין זלככ"כ דכא דמקדיש קרבן דמכני דמחשכ דלכ דכתיב נדיב לב עולות ואמר כגכ"ק זל"ל דאפשר דמכ שאמרו דמכני דמחשכ כיינו רק לכיות חייב לכביא קרבן מיד שחשכ כן ובחורת נדר אבל לענין אקדושי ככ"י דדעי דפכ דוקא.

וילדות כיחכ די ופלפלתי דדברי כחי לדיק מדברי כגמ' שדעו דמשמע דקדשים וחרומכ שני כחוצים כבאים כלחד ופי' כחוס' דילפי מכדי וחי דקדשים רק לכחתיב כנדר ח"כ לאו שוין כן. וכגס דכס' דת אש סי' י"ד שזיין עליו בגליון מכרש"א בקידושין כתב דחרומכ נמי ז"ל דפכ וכמחשכ מכני

רק להגביל מאיזה דבר הוא מפרש ובאמת כי כן הוא שיטת רש"י בכוונתו ל"ע פ"א לפי גירסת החס"ד בו ד"ה מחשבה פ"ש, מיכו עיין ח"י כרשב"א גיטין ל"א ד"ה באומד שליין לדברי רש"י וכחז מה שפרש"י כאן דמחשבה היינו מחשבה גרידא כגון שנותן עיניו בלד זה ואוכל מלד זה ה"א פיקר ולא כמו שפי' בכוונתו ל"ע שמחשבה ואומר שני לוגין וכו' שהרי בשבועות כ"ו משמע להדיא דבגמר כלב סגי פ"ש והארכתי קצת בזכ במקום אחר.

במהלוקת הרמב"ם והראב"ד אין שוחטין וזורקין על ממה שרץ וטביר

אמר רב יחזקיה אמר רב שוחטין וזורקין על טבול יום ומחוסר כפורים ואין שוחטין וזורקין על טמא שרץ ועולה אמר חף שוחטין וזורקין על טמא שרץ ופריך לרב מ"ש טבול יום דחזי לאורחא טמא שרץ נמי חזי לאורחא ומשני מחוסר טבילה ופריך טבול יום נמי מחוסר כפרב שמש ומשני שמשא ממילא ערבה מחוסר כפורים נמי ה"א מחוסר כפרב ומשני שקינו בידו ופריך ע"ש נמי הרי מקוב לפניו ומשני דילמא פשע ופריך ה"א הכי מחוסר כפורים נמי דילמא פשע ומשני כגון דמסרינכו לביד ופריך ולרב מדאורייתא מיחזא חזי ורבנן הוא דגזרו ביה וה"א אמר רב מעמיאין אחד מכן בשרץ ומשני הלא לרב מדאורייתא נמי לא חזי דכתיב איש איש כי יכ"י טמא לנפש מי לא עסקין שחל שביעי שלו להיות בערב הפסח דכיינו עומאח שרץ ואמר רחמנא נידחי וכ"ה ממאי דכ"י סבר לה כרבי ילחק דאמר עמאי מה מלכ ה"י שחל שביעי שלהן להיות בערב הפסח שנאמר ולא יכלו לעשות הפסח ביום הכהא ביום הכהא הוא דליין יכולין לעשות חלל למחר יכולין לעשות ואמר רחמנא נדחו ע"כ.

והרמב"ם פ"ו מהק"פ ה"א כחז ה"י זכו טמא שנדחה לפסח שני כל מי שאינו יכול לאכול את הפסח בליל חמשה עשר בניסן מפני טמאחו כגון זבים וכו' חלל הכוגע בנבלה ושרץ וכיוצא בכן ביום י"ד הרי זה טבול ושוחטין עליו אחר שיטבול ולערב כשיעריב שמשו אוכל את הפסח נראה דפסק כרב דאין שוחטין וזורקין על טמא שרץ וכחז ככ"מ דפסק כרב משום דרב רבן של כל בני בגולה הוא ועוד דסוגיא כותיה חזלא ובה"ב כחז הרמב"ם טמא מה שחל שביעי שלו להיות בארבעה עשר אע"פ שטבול וכוזה עליו והרי הוא ראוי לאכול קדשים לערב אין שוחטין עליו הלא נדחה לפ"ש שנאמר ויכ"י אנשים אשר היו עמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח ביום הכהא מפי השמועה למדו ששביעי שלהן ה"י וע"ז שאלו הם ישחט עליהן וכן יאכלו לערב ופירש

לכן שאין שוחטין עליהן במה דברים אמורים בשנעמא בעומאח מן כמה שהנזיר מגלח עליהן חלל וכו'.

והראב"ד ז"ל בשבועות כחז וז"ל ה"א אין דרך כלכל כולל כן שהרי רב שאמר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ מכלן למד ואיכו ס"ל שוחטין וזורקין על טבירי וא"כ זה טבול יום ורחמנא דחייב חלל ה"א קרא בשלל טבול ולא הזכ דכיינו טמא שרץ ומעשה כי כוכ הכי ה"א ששחטו וזרקו עליהם קודם טבילה וכזייב סברו שיעלכ לכן ולא שאלו חלל אחר זמן שחטו ונדחו וכחזב מפיד כן שאמרו אנוחנו עמאים לנפש אדם ואם לאחר טבילה וכזייב מאי עומאח ה"א כוכ.

ישוב הרב"ם לשיטת הרמב"ם

והרמב"ם ילל להמליך בעד הרמב"ם ז"ל ד"ל לדעת הרמב"ם דאע"ג דאמרין דע"מ שחל שביעי שלו בע"פ דכיינו טמא שרץ לאו לגמרי מדמי לכו חלל לומר דכשם שט"מ אע"פ שיכול לעלות בו ביום אמר רחמנא נדחו כ"ה טמא שרץ מיכו ה"א כדאיתא וכה כדאיתא בע"ש אחר שטבול שז"ע משא"כ בע"מ שאפילו הזה ועל אין שוחטין וזורקין עליו ובאמת כי הוא חמוכ דבגמ' סתמא אמרו חלל לרב מדאורייתא נמי לא חזי דכתיב איש איש כי יכ"י טמא לנפש מי לא עסקין שחל שביעי שלו להיות בע"פ דכיינו ע"ש ואמר רחמנא נידחי וכה ודאי משמע דע"מ וע"מ כהדיי ניכו לענין כלכלא וכדעת הראב"ד.

קריית הרב"ם על הראב"ד ובי בתר דעבדן מתמלכין

עוד הקשה הכ"מ לפי' הראב"ד דכ"י עמאים מקודם קרבן הקרבן וכי בחר דעבדין מחמלכין וכמל"מ ח"י דאין זה קושיא דאינכו סבור דאפילו חלל עבילכ כיון דלאורחא חזי לאכילה ח"כ היו יכולין להקריב ובחר הכי לעבול ומש"כ שחטו עליהם וכשנודע בדבר לפני משכ רבינו אמר להם שאין קדשים קריבין בעומאח. עוד הקשה הכ"מ אמאי לא אמר לכו שיזרקו עליהם ויעבולו ויביאו קרבן אחר ובאמת כי הראב"ד בעלמו ח"י זה דבאו לאחר זמן שחטו הפסח ומכ יאמר להם עוד וכן ח"י במל"מ. עוד הקשה הכ"מ מלשון הקרא שאמרו למכ נגרע לבחלי הקריב קרבן ה' משמע דעדיין לא הקריבו קרבן וכן דוכ ראי' שאין עליה חסוכה וכמל"מ כחז דאין כאן ראי' דכיוונכ כיון שאמר להם משכ רבינו שהקרבן פסול ממילא אמרו למכ נגרע לבחלי הקריב. עוד הקשה הכ"מ למכ שכחז הראב"ד דאם אחר כזייב באיך הכחזב מפיד אנוחנו עמאים חמכ פכ קדוש יאמר כן וכלל כל זמן שלא כעריב שמשן

דברי כרע"צ סותרים אחדדי מפ"ח שכתב שם לכדיח
במשנתנו זר שראח וכו' דשוחטין עליו דבעמח מה שחל
שביעי שלו ביי"ד נדחכ לפ"ש חע"ג דחזי לאורחא ול"ע.

והנה כרמז"ס בפ"ו כנ"ל כ"ד כתב מחוסרי כפורים
שחל יום כבחה קרבנותיהם ביי"ד שוחטין עליכן
ומקריבין קרבנותיהן ביי"ד בניסן בין קודם שחיתה
כפסח בין אחר שחיתה ואוכלין פסחיהן לערב ואין
שוחטין עליכן עד שימסרו קרבנותיהן ביד ב"ד שחל
יפשעו ולא יקריבו אותם פ"כ וכחכ ככ"מ דמקורו
מסוגין בפסחים דמחוסרי כפרה נמי שוחטין עליכם
כשמסרו לבי"ד קרבנם.

קריית הגרע"א על הרמב"ם

והגרע"א בח' לרמז"ס שם כתב ואני צעני לא ידעתי
כא כעס דקודם עבילכ אין שוחטין
דחיישין דילמא פשע זכו ס"ד דכש"ס ולאותו ס"ד
פרכין ח"כ מחו"כ נמי דלמא פשע ומשנין דמסרן
לכבנים חלל למאי דפרכין עלכ ורב סבר מדאורייתא
מחזי חזי ופרש"י דכעס דילמא פשע כוי רק גזיר
דרבנן וע"כ כחילוק דקודם כפרה ולאחר כפרה כיינו
דחח"כ קליש כעומאכ ולא מלינו כלל חשש דשחא יפשע
וכיון דחזין דעולא דסבר שוחטין וזורקין על פ"ש לא
ס"ל חששא דשחא יפשע ולדידי' ל"ל מסירכ לכבנים
וכיכן מלינו דרב פליג אסברא זו כיון דעמח דאין
שוחטין וזורקין חעמח שרן יליף לכ מקרא וכניח דברי
כרמז"ס וככ"מ בלע"ג פ"ש.

תמיד בדברי המאירי בשיטתו אליבא דרב אי שו"י
אמ"ש

עוד חזון כרציתי חזות קשכ לרבינו כמאירי ז"ל פסחים
דף פ' ע"א שכתב כבר ביארנו שאין עמח נדחכ
לפ"ש חלל עמח שטעון מנין ולא כשלים מנינו שאינו
יכול לחללו בלילכ וכו' חלל עמח בשרן ונבלכ שאין בכם
חלל עומאח ערב שוחטין עליכן אחר עבילכ ולערב
כשיעריב שמשו יחלל וכן כדין בעמאים כלריכין מנין
שחל שביעי שלכם ביי"ד או מחו"כ שחל שמיני שלכם פ"פ
חון מעמח מה שנטמא בעומאכ שכנזיר מגלח עליכ
שאפילו חל שביעי שלו בע"פ וכזכ ועבד אין שוחטין
עליו שחא יפשע ולא יעבול פ"כ פ"ש.

והנה מדכתב דבע"ש ונבילכ שוחטין עליכן אחר עבילכ
משמע דס"ל דאין שו"י חע"ש ופסק כרב וח"כ
חקשכ נמי כקושיה כגרע"א כא חזר ביק מענין דפשע
וגם פ"כ ל"ל דס"ל כרב דכא עולא לא ס"ל כלל כעס

חכתי לאו עכורים ניכח. וכנראה דס"ל לכרע"צ
דעבול יום לא מקרי עמח לנפש ולבסוף כעלכ דסוגית
כגמ' מוכח ככרע"צ וגם סברת כחוס' נמי נראה
ככי.

קריית הגרע"א במתירת הרמב"ם שפסק אין שו"י
אממא שרץ

עוד כקשכ בקרבן חגיגה (דף יו"ד) דבזחים דף כ"ב
מוכח דמחל דס"ל דאין שוחטין וזורקין על עמח
שרן ס"ל דלכור נדחין חף בעמח שרן וכרמז"ס פסק
כמ"ד דאין שוחטין וזורקין חע"ש וחפ"ה פסק דדוקא
בעומאח מה כלכור נדחין ונמלא דבריו סותרין
ובשעכ"מ כאריך כרצכ בקושיא זו ועיין ירושלמי פ'
כילד לולין בסוגיא דמחלכ עמאים ומחלכ עכורים
דקאמר שם דרב סבר דאם כיו לכור מגעי נבלות מגעי
שרלים עושין בעומאכ באין שם מים לעבול חלל חס יס
מים לעבול אין עושין בעומאכ וקלת נראה ראי'
ממכלחין שכתב עבילכ שרן נמי כרי מקור לפניך משמע
דפריך רק משום דכמקור לפניך חלל אי ליכא מקור לא
קשכ ולפ"ז כי חפ"ל דרב ס"ל לעמאח כיכי דאין מקור
חלל דזכ דוחק שכרי כוא בירושלים ועיין יד דוד כאן.

עוד כקשכ בלח"מ ארבינו כרמז"ס ז"ל מגמ' פסחים
פ' חלו דברים כשיב ר"ע כזאכ חוכיח שכוא מלכ
וכוא משום שבות ואינו דוחכ חל כשבת ובגמ' שם כשיב
ר"ע ואמר כזאח עמח מה חוכיח שחל ז' שלו לכיות
בשבת ובערב כפסח שכוא מלכ וכוא משום שבות
ואינו דוחכ חל כשבת משמע דמכזאח ע"מ בע"פ
כשיבו וכ"כ רש"י וכרע"צ לכדיח וז"ל בעמח מה שחל
שביעי שלו לכיות בשבת ע"פ שאם לא יזכ לא יעשכ
פסחו וחפ"ה ככי אינו דוחכ דכרי קיס ליכ לר"ע דלא
דחיא וכזאכ שבות כוא מצואר דבע"מ בערב פסח שחל
בחול נמי עובל ועושכ פסח ואוכל בערב.

חל שביעי שלו ביי"ד אפילו חזו ומב"ל נדחה

וראיתי לכק"ז רבינו כחוי"ט שם פ"ו מ"ב ד"ה כזאכ
חוכיח שכביח שיעת רש"י וכרע"צ ודברי
כרע"צ שם ושוב כביח דברי כרע"צ שם פרק ח' משכ
כ' שחזר בו ממכ שפי' כאן ופי' כדברי כרמז"ס דאם
חל שביעי שלו ביי"ד ע"פ אפילו כזכ ועבד נדחכ משום
גזירת ככתוב וככא בשביעי שלו שחל לכיות ביי"ג
עסקין חלל שכי' קשכ לו לשון כגמ' כזאכ חוכיח שחל
ז' שלו לכיות בשבת ודחק כזכ דככוונכ ביי"ג וכרואכ
יראכ דכוא דחוק מאוד לכוליא מפשעות לשון כגמ'
ובפרט שכרע"צ ורש"י פי' כן בפשיעות וגם לפי דעתו

דפשיעכ ומדכחצ בע"מ כעס דפשיעכ ע"כ ס"ל כרצ
וכרי רב חזר צו מעס דפשיעכ כא חדא וכשניה חקש
דלרצ כרי אמרו דס"ל מדאורייתא דאין שו"י אע"ש ולכן
ס"ל במחלכ עמאין ומחלכ עכורים דמעמאין כשרן
וכיון דפסק כרצ כיאך כחצ עוד כסמוך שס וז"ל מעמא
כל שמחלכ עכורים ומחלכ עמאים וכו' אין מעמאין
אחד מכן כדי לכיוחו מכריע אח כלס לעומאכ שלא
ליחלק שאס חאמר שיעמאוכו כשרן כרי שוחטין עליו
וא"ה שיעמאוכו במח נמלאח מצעלו מחגיגהו שלמחר
וכו' ע"ש וכדכר חמוכ מאחר שפסק כרצ לענין ע"מ
ולענין פשיעכ א"כ איך פסק דע"ש כרי שוחטין עליו
ולע"ג.

תרי מעמי דא דמ"מ אינו בר הבאת קרבן פסח

וראיתי קדוש אחד מדבר בח' ר"ח כלוי כק"פ כג"ל
שכניה קושיה כראצ"ד על כרמז"ס ז"ל וכחצ
לישכ דברי כרמז"ס לפמ"ש בפ"צ מכל' ביאח המקדש
כיי"צ עמא שרן וכיוולא צו וכערל משלחין אח
קרבוטיכון ומקריבין עליכון חוץ מפסח שאין שוחטין
אוחו על עמא שרן וכו' אבל עמא מח אין מקריבין עליו
קרצן כלל עד שיעבר ומקור כדכר כוא מסוגיא דמו"ק
דף ע"ז דדרשין מקרא דזביוס באו דזמן שאינו ראוי
לביאח אין מקריבין עליו ולשיעור רש"י שס קאי גם על
ע"מ וכו' ולדעת כרמז"ס כוא בפשיטות משום דאין
מקריבין על ע"מ ועיין ככ"מ כככ"מ דכרמז"ס מפרש
לכולא סוגיא דזקני דרוס צוצחים דף כ"צ דמחכפרין
עמאי מח אין מקריבין עליכון שום קרבן ודין זכ כוא
מד"ה ע"ש.

וראיתי דכא דע"מ אינו צר כבאח ק"פ כוא מחרי
עעמי חדא דלא גרע ק"פ משאר קרבנות דע"מ
אינו משלח קרבנותיו שזכ כוא דין מסויים במח בלכד
ועוד משום דין כמסויים בפסח שאינו צא על כעמאים
שכולל כל כעמאים אף אוחן שמשלחין קרבנותיו כגון
עמא שרן וכדומה וגם ע"מ דכוותיו. ולפ"ז כרי י"ל
דכוותיו כוא דפסק כרמז"ס דעצו"י דמח אין
שוחטין עליו אח כק"פ לאו משום כך דינא דאין ק"פ צא
על כעמאים כוא דאין מקריבין עליו דבאמת צוכ שוכ
ע"מ לשאר עמאים דעצו"י דיני' כעבור צוכ ואינו
בפסח אלא משום דע"מ כוא אינו משלח שום קרבן ובזכ
כוא דסובר כרמז"ס דגם עצו"י דמח ג"כ אין מקריבין
עליו שום קרבן וכן גם פסח אשר ע"כ מיושב כיטב
כשגח כראצ"ד על כרמז"ס מכסוגיא דפסחים שס
דילפינן ע"ש מע"מ דע"מ שוכ לשאר עמאים צוכ
דבאמת אכ"נ דנעיקר כדין כמסויים בפסח דאינו צא
בעומאכ גם לדעת כרמז"ס שוכ ע"מ לשאר עמאים

וכא דשאני ע"מ משאר עמאים לענין עצו"י כוא משום
דינא דע"מ אינו משלח קרבנותיו דליחיד גם כשאר
קרבות ע"ש.

פי' חדש בדברי הרמב"ם ובפי' הגמ', וישב לדמארי

ורגלפנ"ד כס"ד לישכ דברי כרמז"ס ז"ל ומחלכ
נדייק עוד דיוק דבגמ' אמרו אלא לרצ
מדאורייתא נמי לא חזי דכתיב איש איש כי יבי' עמא
לנפש מי לא פסקין וכו' ואמר רחמנא נידחי וכ"ה
ממאי דכתיב סבר לכ כרבי ילחק דאמר עמאי מח מלכ
כיו שחל שביעי שלכן לכיוצ בע"פ שח' ולא יכלו לעשות
כפסח ציוס ככוא ציוס ככוא כוא דאין יכולין לעשות
אבל למחר יכולין לעשות ואמר רחמנא נדחו וכנכ לפיל
כשאמר מדאורייתא נמי לא חזי דכתיב איש איש וגו' לא
דרש כלל ציוס ככוא וכאן כדרצ ילחק דרש ציוס ככוא
עוד יש לדייק לשון וכי חימא ממאי דכתיב סבר לכ לשון
זכ קשכ לכולמו כמו שכוה ואין זכ לשון כגמ' כלל
ועיין רש"י שגרס וממאי דכתיב דילמא מדכתיב עמא
לנפש ולא כתיב עמא שרן ש"מ ע"מ שאינו לערב קאמר
ומשני סבר לכ כרבי ילחק וכו'.

וגרמא דכרמז"ס מפרש כגמ' באופן אחר וכוא מאחר
דתי' אלא לרצ מדאורייתא נמי לא חזי דכתיב
איש איש כי יבי' עמא לנפש מי לא פסקין וכו' דכינו
עמא שרן וע"ז פריך וממאי דכתיב כלומר מנא לן דכתיב
איש איש וגו' כיינו עומאח שרן דילמא סבר לכ כרצ
ילחק דאמר עמאי מח מלכ כיו שחל שביעי שלכן לכיוצ
בע"פ שחאמר ולא יכלו לעשות בפסח ציוס ככוא ציוס
ככוא כוא דאין יכולים לעשות אבל למחר יכולין לעשות
וא"כ גזירת ככחוב כוא בעמא מח דילפינן לכ מציוס
ככוא ציוס ככוא אין יכולין לעשות אבל למחר יכולין
לעשות וכיון דדרש דלמחר יכולין לעשות משמע דכלילכ
אסורים לאכול דאל"כ גם ציוס ככוא יכולים לעשות
ולפ"ז נדחכ כא דאמר רב מדאורייתא נמי לא חזי דכתיב
איש איש וכו' דכינו עומאח שרן שכרי דחכ דממאי
דכתיב כוא דילמא סבר לכ כרבי ילחק דדריש מציוס
ככוא ודרשכ זו ליחא בע"ש וא"כ מנ"ל דע"ש נמי כע"מ
ונשאר בדחויכ.

שומאח שרין דייא מדרבנן וע"מ מדאורייתא

וא"י נימא ככי ממילא אידחי כא אוקימאח דלרצ
מדאורייתא נמי לא חזי ולא איחקש שרן לע"מ וכיון
שכן א"כ בעמא שרן נשאר כעס דילמא פשע וע"ש לא
כוי אלא דרבנן ושפיר פסק כרמז"ס לחלק בין שרן
לע"מ דלמסקנא לא איחקש שרן לע"מ דרצ סבר לכ

שנאמר ולא יכלו לעשות הפסח ביום הכהן כיום הכהן
הוא דאין יכולין לעשות אבל למחר יכולין לעשות ואמר
רחמנא נדחו א"כ מבואר דדרשינן כתי' קמא של חוס'
וממילא חסור לכביא ביום הכהן ודלא ככרמל"ד ואחי
שפיר דברי הרמב"ם ז"ל מכל הקושיות.

אלא מעתה כיון דעלתה לן בגמ' דכלל חלוי דדרשא
דברי ילחק וסחמא דכש"ס לא ס"ל דר' ילחק א"כ
יש לישב נמי סחירת כרע"צ מקושית החו"ע ז"ל ד"ל
דר"ע ס"ל דסחמא דכש"ס דשרן איחקש לע"מ וכדדי
נייכו וע"מ נמי שוחטין עליו לאחר שטבל ולכן שפיר
הקשה על ר"ע הזאח חוכיה שחל שביעי שלו להיות
בע"פ אין שוחטין אע"פ שחולו היו שוחטין דכח ס"ל
דכדדי נייכו ע"מ וע"ש אבל בפ"ח שחולו שחולו ס"ל
אליבא דכלתחא דדריש כרבי ילחק וממילא שפיר כתב
דאין שוחטין אע"מ אפילו שטבל בשביעי כלפניו.

ולפ"ז כי אפשר לישב נמי שיעת המאירי שכתב בעמא
שנעמא שאפילו חל שביעי שלו בע"פ וכזה ועבול
אין שוחטין עליו שמא יפגע ולא יעבול וכלא כש"ס חזר
בו מדין שמא יפגע ולכנ"ל דבאמת כש"ס לא חזר בו
מדין פשיעא אלא שחולו ז"ל ס"ל דדרשאו דרבי ילחק לא
היו אלא אסמכתא בעלמא וכעמא דילמא יפגע
ומדאורייתא מיחזי חזי אלא מדרבנן כח דחששו ודו"ק
בכל זה כי זה נכון בס"ד.

דף צ' ע"ב

דילמא פשע, עיין רש"י לעיל ו' ע"ב ד"כ דילמא פשע
ומה שזיינתי שם.

ממא עצמו ע"פ במזיד ונדחה מפסח אי חייב כרת

שם בגמ' עמאי מת מלכ שחל שביעי שלכן וכו', עיין
רמב"ם פ"ו מהק"פ כ"ז ובכשגות שם ובכ"מ
ומל"מ ועיין שם כ"מ הק"פ כנ"ל ובח' ר"ח חלוי ובס' יד
דוד כאן. ועיין קרית ספר על הרמב"ם ובח' המאירי דף
פ' א' ד"כ כבר ביארנו וברע"ב פ' אלו דברים מ"ב
ובח"ע שם ובח' הגרע"א הק"פ כ"ד ודו"ק. ומדברי
החוס' כאן ד"כ שחל משמע דמי שצידו לעבול ע"פ
ולעשות הפסח ולא עבול ולא עשה נדחה לפסח שני
ומשמע לכאורה דאין בו איסור כרת ודו"ק ובשו"ת בית
שערים (א"ח סי' שס"ט) מספקא ליה במי שעמא עלמו
ע"פ ולא יכול לעשות הפסח אי חייב כרת ע"ש ודו"ק.

שם בגמ' בשביעי לא כדחניא, מבואר דאפילו בדיעבד
ולמלכ גדולה לעשות ק"פ שחולו שחולו לא

כרבי ילחק דדרשינן ביום הכהן ובט"ש ליכא למידרש
כן.

אלא דלפ"ז מיושבת נמי קושית הגרע"א דמנ"ל לפסוק
במחמ"כ מעמס דילמא פשע דכרי אליבא דמסקנא
נשאר בעמס דילמא פשע ומיושבת נמי קושית הקרבן
חגיגה דבזבחים מוכח דמאן דס"ל דאין שוחטין על ט"ש
ס"ל דלכור נדחין אף בט"ש וכרמב"ם פסק כמ"ד דאין
שוחטין וזורקין אע"פ ואפ"כ פסק דדוקא בע"מ לכור
נדחין ולפמ"ש כחא למסקנא דר"כ ס"ל כרבי ילחק ע"ש
לא הוי אלא מדרבנן דלא חוקש לע"מ ואחי שפיר דברי
הרמב"ם מסחירת הק"ע וגם מקושית הגרע"א
וכרמל"ד דס"ל דחקשו אכדדי משום דלא ס"ל לפרש
כרמב"ם אלא כפרש"י.

אי שרי עבד ממא שיותר באכילה בלילה

וגרמא לכביא ראי' לדברינו דהחוס' כאן ד"כ שחל
שביעי כתבו אבל ששי ליכא למימר מדכתיב ולא
יכלו לעשות הפסח ביום הכהן הא למחר היו יכולין
לעשות ולשחוט כן עלמא בלא שליחות מדלא כתיב ולא
יכלו לאכול א"כ דייק מציוס הכהן דמיותר. נראה ביאור
החילוק בין ח' ראשון של חוס' דדרשו ביום הכהן וכו' וכו'
דרך דרשא הא למחר היו יכולים לעשות ובין ח' שני
דאין דייק מציוס הכהן דמיותר הוא דאין דרשינן ביום
הכהן א"כ הוא דרשכ גמורא א"כ אפילו יכולים לאכול
בערב אין שוחטין על ט"מ דגזירת הכתוב הוא הא
למחר היו יכולין לעשות מדלא כתיב ולא יכלו לאכול
ומשמע דחלוי במחר ולא כלילא חמס לחי' שני דדייק
מכיתור של ביום הכהן א"כ דוקא ביום הכהן אבל
כלילא שראוי לאכול שפיר שוחטין דלאו ביום הכהן
הוא, בקילור החילוק אי ביום הכהן ממעט ביום
וממילא לילכ המותרת שפיר דמי או ביום הכהן מרוב
למחר וממעט ביום וא"כ אפילו בשביל לילכ אין שרי.

ולפ"ז אחי שפיר מאד שחקשו אחר ח' שני וא"כ למכ
אמר להם לדחות לפ"ש יעבולו בו ביום וישחטו
עליהם ויש לומר דשמא כן עשו ובכיון הקשו כן לחי'
כשני דלחי' בראשון לא קשה דכיון דביום הכהן דרשינן
כר"י דהא למחר היו יכולים א"כ לילכ ממילא חסורא
ומשוללת וא"כ להקשות ויעבולו בו ביום וישחטו עליהם
דק למחר מותרים בפסח אבל לחי' כשני פריך שפיר
ויעבולו בו ביום כיון דכלילא מותרים.

אבל לפ"ז כרי לן ראי' ברורכ לדברינו דמאן דדריש
ביום הכהן כתי' קמא דחוס' א"כ פסח אינו נשחט
לעבד"י דע"מ וכיון דבגמ' אמרו לכדיא כרבי ילחק וכו'

כחירו לה לעבול בשביעי, ולכאורכ נראה דא"ל לכתיר בשום אופן ואפילו בשעת הדחק וכאחרונים נחלקו בזכ ומיכו אפשר דוקא להם שצבילתן כ"י ביום השביעי אפילו ראה עד יום השביעי וכו' ביום נפסקה חבל לדין דסופרות לאחר שפסקו לגמרי ולא ראו ז' ימים נקיים אפשר דכ"ג יש מקום לספיקה כאחרונים וכבן.

דף צ"א ע"א

א"י שוחטין הפסח פחות מעשרה

יחיד ויכול לחלו שחטין עליו עשרה ואין יכולין לחלו אין שחטין, נראה דעשרה דווקא נקט דלכחילוכי הפסח אינו נשחט חלא על עשרה עיין יונתן בן עוזיאל פ' זה עכ"פ ואם ימנע הכית מהיות משכ ואין זעירין אינשיכי ביחא ממנין עשרה כמיסה למיכל ועיין לעיל נמי (דף ס"ד ז') ואין לך כל פסח שלא נמנו עליו יוחר מעשרה בני אדם ועיין לקמן דף ל"ב ע"א כמח דאפשר לכדורי מהדרינן ונראה דכא ככלל ברוב עם כדרכ מלך, או מטעם פירסומי ניסא שכל שהליצור גדול כפרסום גדול.

תוס' ד"כ שכיב עמא מחילתו וכו' שכל העומאות כשעת מליאתן עיין גיטין כ"ח שמה ימות חיישינן שמה מה לא חיישינן, ואם מה נוחנין לו חזקה חיים ואמרין כשהוא הוא דמת, ועיין ח"ס בח' גיטין כ"ל ובשו"ת בית שפרים יו"ד סי' ח"צ ובמשנה העמרמי שם ולע"ק.

דף צ"א ע"ב

חבורה שכולה גרים חסר להם קבלת אבות

חבורה שכולה גרים וכו', עיין רש"י משום שאין בני חורב ולכאורכ לפ"ז כ"ל חבורה שכולה ע"כ אין עושין פסח ומ"ש גרים, וי"ל דבחבורה של ישראל א"ל שלא ימלא אחד מעשרה בן חורב חבל בגרים כחכ כר"י מאורליינוש וכו' דבפסח רוא ובמושב זקנים שאין לומדין חורב לממזר ונראה דכן לגרים ועכ"פ גרים אינם בני חורב ושפיר אמר רק על חבורה שכולה גרים.

ומדריק בזכ לשון כלל שאמר ל"כ לאוחו גר שח לכחגייר ע"מ ללמדו חורב כולל על רגל אחת א"ל מה דסנה לך לחברך לא תעביר ואידך פירושא היא זיל גמור. ולמח לא למדו איכו או יאמר לו ואידך

פירושא זה וחגמור, ולפי' כר"י מאורליינוש כ"ל אחי שפיר שדוקא בעלמו ילך ויגמור, וזכ זיל גמור, ומיכו עיין בעכ"ח פ' משפטים עכ"פ וחלכ המשפטים ומעשה באונקלוס כגר כלך ומל ולמד חורב כרצב וחולי נמי שמעלמו למד ככלך ומל ול"ע.

נפ"מ בין חבורת גרים לחבורת ע"ה

עוד מרגלח צפי לומר דחבורה שכולה ע"כ כגם שאינם בני חורב מ"מ כרי יש להם קבלה חבורה שכלל חכלו פסחים עם אבותיהם וקבלו מהם כדח מה לעשות ואם יעמוד אחד שירצב לכחמיר ולפסול את הפסח שלא כדין אז יגידו לו שכן קבלנו וכן אוכלין ע"פ מסורה חבורה חבל כולם גרים שאין להם מסורה וקבלה וכו' אין בני חורב וידקדקו אחר דקדוקים ויביאו הפסח לבית הפסול או שצין כך וצין כך יעבור חלוא ויפסל. ובזכ יש לישיב נמי קלח קושיה כחוס' דגרים מדקדקים יוחר ובכל מקום משמע דאין מדקדקים וכ"מ בירושלמי ולכ"ל אחי שפיר דאין כחוסה שם מדקדקים יוחר מישראל חלא שאין להם קבלה חבורה וידקדקו בדקדוקי חוס, ומיכו בר"ח כנראה גרם כגירסא בירושלמי גם בש"ס דילן, כלומר שמה לא ידקדקו בו ויבאוכו לידי פסול.

דף צ"ב ע"א

בב' השפ"א אהא דלא חיישינן בער' נכרי בקדשים כל השנה

מחלוקת בערל נכרי כו' שמה יעמא לשנכ כנאח ויאמר אשחקד. ובקשכ כשעת חמח דכול"ל שמה יעמא מיד אחר הפסח צמה ויאמר כן לשאר קדשים ולכן בעלכ דאכ"ג דכלל ימות השנכ גם צ"ש מודין דאסור בקדשים חלא כואח שלישי ושביעי רק בפסח ס"ל לצ"ש דלא בעמידו דבריהם במקום כרה וב"כ סברי דאפ"ג דבשאר ימות השנכ עבדי ככירא מ"מ לא סגי דאכתי יסבור כגר דפסח נדחכ כל עומאח מה וכשיעמא לשנכ כנאח יסבור דמוחר לכן גם בפסח בעמידו דבריהם. עוד כחכ דבשאר ימות השנכ ערל ישראל נמי לריך כואח ג' וז' אעו ערל גוי רק בפסח לא גזרו משום עשכ דכרה משא"כ בשאר ימות השנכ ולכן חנן סחמא צמשנחינו צסיפא כפורש מן כערלכ ולא גר.

ביאור הא דהפורש מן הערלה, וישוב לק' הג"ל

וחת' כחכ דקחתי צמחני' כפורש מן כערלכ לפעני' רמזו בזכ צ"כ דאיידי דוקא בערל עו"ג דאין

י"ל דזכ הוא כוונת הרמב"ם דהשמיט כלכלה זו גבי פסח דס"ל דהא דערל עובל אינו דין של פסח דוקא אלא של כל קדשים שאסור לאכול בקדשים קודם שיעבול ושפיר סמך אמה שכחצ צפ"ח כנ"ל.

ישוב לקדשית הריב"א שאמרו גר שנתגייר ולא עכו"ם

והצנח הריב"א הקשה בלשון המשנה שכחצ גר שנתגייר ולא עכו"ם שנתגייר, והאמנם במקום אחר כחצתי לפרש דמחניי מיירי בגר שנתגייר כלומר שכבר מל ועבד ולזה קאמר גר שנתגייר כלומר שכבר נתגייר עובל ואוכל את פסחו לערב וכאי עובל כיינו עבילת לשם קדשים ולא לשם גיירות דלא קאמר גר כזה לכהגייר אלא גר שנתגייר כיינו שנתגייר כבר וא"כ צ"ש נמי ס"ל דבעי עבילת לאחר הגירות אלא שס"ל דלא גזרו אטו שכן כזאב וצ"כ ס"ל דגזרו אכל חרוייכו ס"ל דערל בעי עבילת וכוא משום אכילת קדשים וכנ"ל ולפי"ז אחי שפיר שאמר שנתגייר דעבילת זו אינה צעבילת הגירות.

בא"זה ממה אמרו שמשלח קרבנותיו, ודברי הגר"ז והגר"ח הלוי

חב"א בעיר לי ממה ששמע מהגאון מרן ר' יצחק זאב כלוי גאב"ד דזריסק ז"ל על הרמב"ם פ"ד דביאח במקדש כי"א וי"צ שמחלק בין אכל ומנודת ומלורע שאין משלחין קרבנותיהם לעמא מח דגבי אכל מנודת ומלורע כחצ אין משלחין ובעמא מח פירש אין מקריבין ופי' מרן ז"ל דע"מ פוסל הקרבן משא"כ באבילות אינו אלא איסור שילוח מפני האבילות וראי' לזה מלינו באונן חילוק אי מה קודם חלוא או לאחר חלוא ובעמא מח שפוסל לא שייך כאי חילוקא וע"כ אינו אלא איסור שילוח ולכא דייק הרמב"ם שאין משלחין אפילו ע"מ ואף דקיי"ל כרבנן שאין לעלים דין קרבן מ"מ באיסור שילוח אינו דין בהקרבנות קרבן רק איסור שילוח גרידא משא"כ בעמא מח יסודו פסול בקרבן אכ"כ שרי שילוח ע"מ שאין עלייכו דין קרבן וא"ש פכ"ד וליין כ"ג לעיין בספר מועדים לזמנים סי' ר"ל.

ועי'נתי בפנים הספר שם וראיתי שכתב דברי הגר"ח ז"ל וגם מה שהקשתי עליו וגם דברי הגר"ז ז"ל והאריך שם להקשות על דברי הגר"ח, ולפענ"ד יסוד חדש של דברי הגר"ז ז"ל יש לפלפל בדבריו ואעתיק כאן דברי הרמב"ם בבי"א שם שכחצ וז"ל כאכל אינו משלח קרבנותיו כל זמן שאינו ראוי לביאח אל המחנה אינו ראוי להקרבנות אכל ממנו וכו' (ובכ"ז) עמא שרץ וכיוצא בו והערל משלחין את קרבנותיהם ומקריבין

הערל נקראח אלא ע"ש ע"ג כדחנן בנדרים ספ"ג ועיין קול הרמ"ז ומכ שרלכ לומר דיחנן לומר דבשאר ימות השנה ערל ישראל נמי לריך כזאב ג' וז' וכו' לפענ"ד ל"ע שכרי כחצ רש"י לעיל ד"כ הן כיום דאונן עובל ואוכל את פסחו וז"ל אכל לא יאכל אונן לערב בשאר קדשים דאסור אגירות לילך מדרבנן משמע דאפילו באוחצ לילך לא כחירו אלא לאכול פסח ולא שאר קדשים ואפילו מפסח אפשר שלא כחירו אלא כזית ולא יוחר ועיין זכחים ל"ע ע"כ מ"ד דאפילו כליל פסח ג"כ לא יאכל בקדשים עד למחר ועיין לעיל דף ע"ו ובשפח אמה שם לענין עומאח אכל ערל נראה דכליל פסח אוכל נמי שאר קדשים וא"כ ודאי אין לריך עוד כזאב ג' וז' וכיון דאין לריך כליל פסח גם בשאר ימות השנה לא גזרינן וי"ל דגר מילתא דלא שכיחא וכלל לא גזרינן אחרים בשבילו.

ובעיקר קושיא כש"א ז"ל למכ לא אמרו ז"ל שמה יעמא מיד אחר פסח במה ויאמר כן לולי דמסחפינא נראה דודאי גר מלמדין אוחו דינו עומאח ועכ"כ ויודע שטמא מח אסור בקדשים כל שנעב אלא שיעטב כזכ דדוקא בשאר קדשים הוא דאסור אכל בפסח מותר שכרי אשחדק כחירו לו לעשות פסח אפילו לעמא מח ש"מ דעמא מח קיל ודוחק עומאח.

ערך ישראל שם"א בעי מבידה, ותמידה ע"ה התר"ם

אבל ערל ישראל, בחוס' ד"כ אכל ערל ישראל ד"כ עובל הקשו חימכ לריב"א דלא מלינו בשום מקום עבילת בישראל שם"א אפי' מדרבנן ועיין חו"ע שרמב"ם באמה לא הזכיר עבילת בהק"פ כ"ז שכחצ ישראל ערל שם"א דכעבילת הוא מדין רגל ולפענ"ד ל"ע שכרי בגמ' אמרו ולא גזרינן ערל של ישראל משום ערל נכרי משמע דמיירי מדין עבילת שגבר ולא מעבילת של רגל ועבילת של רגל כיכי יכול לעבול קודם שם"א.

עוד יש לדייק דהרמב"ם בפיה"מ כאן כחצ ערל ישראל שם"א ועבול הרי הזכיר באמה גם עבילת ודלא כחוי"ע וקשה לומר שצחיצורו חזר בו בלי טעם. ומכ שנהא דהרמב"ם פ"א מכל' פרק כ"ג כחצ כל המעמאין מקבלין כזאב כילד וכו' וכן הערל מקביל כזאב כילד ערל שטמא במה וכזה עליו שלישי ושביעי כ"ז עכור מעומאח מח וכשימול עובל ואוכל בקדשים לערב והנה כחצ דלאחר שימול עובל ואוכל בקדשים לערב נראה כוונתו דכעבילת הוא משום קדשים דקיי"ל היסח הדעת פוסל בקדשים וא"כ כיון דכ"י ערל ואסור בקדשים א"כ הרי הוא פסול מלאכול בקדשים קודם שיעבול, ולזה אמר וכשימול עובל ואוכל בקדשים וא"כ

עליכם חוץ מפסח וכו' אבל עמא מח אין מקריבין עליו קרבן כלל עד שיעבר ע"כ. וכנה בבי"ח שם הביא מלורע בכדי אבל ומיכו שינה בלשון דבאכל כחז סחם דאינו משלח קרבנותיו כל שבעכ ובמלורע כחז וכן מלורע אינו משלח קרבנותיו, כל זמן שאינו ראוי לביאח אל המחנה אינו ראוי להקרבה כנה במלורע כוסיק מבאכל דבאכל כחז דאינו משלח קרבנותיו ולא כחז דאינו ראוי אבל במלורע כחז דכל זמן שאינו ראוי לביאח אל המחנה אינו ראוי להקרבה וכיון דמלורע נמי אינו ראוי להקרבה וא"כ משמע דדינו שוכ עם עמא מח שנמי אינו ראוי לקרבן ובגמ' מו"ק ע"ו ע"כ ר"ש אומר בבואו יקריב ונראה דליף לה מקרא דמלורע כל זמן שאינו ראוי לביאח אינו ראוי להקרבה ובזכ אין נפ"מ לכאורכ בין מלורע לעמא מח ול"ע להגרי"ז ז"ל דמחלק בינייהו.

מ"מ אין מקריבין עליו עד שיפדה

ותבא עיני לקדוש אחד מדבר בקריה ספר על כרמז"ם כחז אבל ע"מ אין מקריבין עליו כלל קרבן עד שיעבר נראה דכוי מדרבנן דמדאורייתא לא בעינן חוי לביאח מקדש חלא בחגיגה דתלוייה בביאח קפיד כה קרא אבל שאר קרבנות כעופות ובכור ומעשר דלא בעי סמיכה לא קפיד לביאח ע"ש. ומ"ש דלא בעי סמיכה נראה דבא ליישב קושית המל"מ ועוד שחקשו באיך עמאים משלחין קרבנותיהן וכה בעי סמיכה ולזכ שיכל אח ידיו ול"ע.

שימות רבינו יוחאל מפאריש דגמ' דידן אתיא בר"ש

ומצאתי בשיעכ לתלמיד רבינו יחיאל מפאריש מו"ק כנ"ל שכתב דר"ש לא אחא לפלוגי אח"ק חלא דרש מדסמוך ביאח להקרבה משמע בזמן שאינו ראוי לביאח שכוה עמא מח או מלורע אינו ראוי להקרבה ואינו משלח קרבנותיו וז"ל דכה דחיה פסחים ס"ב ע"א דערל ועמא משלחין קרבנותיהן דלא אחיה בר"ש ע"ש נראה מבואר דכשוכ עמא מח למלורע דתרוויכו כיון דאינן ראויים לביאח אינן ראויין להקרבה וכיון דכרמז"ם ז"ל במלורע נמי זכר שאינו משלח קרבנותיו דכל זמן שאינו ראוי לביאח אל המחנה אינו ראוי להקרבה משמע דכפסול בקרבן כמו בע"מ שפוסל בקרבן ככ"נ מלורע פוסל בקרבן שהקריבו עליו כל זמן שאינו ראוי לביאח.

איברא דרבינו יחיאל מפאריש במו"ק כנ"ל הקשה דככה פשוט ממלחיה דר"ש דמלורע אינו משלח קרבנותיו ולפי הסברה לית כלכחא כוותיה מדפליג

לכחיה ברייתא דערל ועמא משלחין קרבנותיהן דמחני' סחמא וכן נמי כלכחא בברייתא פ"ק דחגיגה וא"כ אדרבך כול"ל דמלורע משלח קרבנותיו מכחיה דערל ועמא ומכחיה דפ"ק דחגיגה (ועיין חוס' מו"ק כנ"ל) ולכן חי' ר"י מפאריש לחלק בין קרבן לקרבן דכאיבעיה בגמ' מיבעיה ליה בקרבנות מלורע שנחייב מחמת לרעתו דוקא וכגון בשמיני שר"ה לגלח ולבקריב קרבנותיו ולא כספיק עד שנלערע שניה ולא מיירי משילוח שאר קרבנות שנחייב בכס מקודם שנלערע או שנדב בשעת לרעתו דאוחס ודאי יכול לשלוח.

ובאבל ומנודכ מיירי שטעון שאר קרבנות, שכרי מנודכ ואבל אינן בני קרבן מנפשיכו כלומר דמנודכ מדנפשיכו שכשיתירו נידויו ואבל כשיפסיק אבילותו אינו חייב להביא קרבן על אבילות או נידויו וא"כ ע"כ כשמבעיה ליה באבל ומנודכ אי משלחין קרבנותיהן כיינו קרבנות חוצה שנחייבו כבר דא"ל בקרבן אחר אבל במלורע שכוה בר קרבן מנפשיכ שיש עליו חיוב קרבן עכשיו כשיעבר מלרעתו מיבעיה ליה להקרבותיו שחייב עכשיו ולא מיבעיה ליה משאר קרבנות שנחייב קודם שנלערע חלא בשל לרעתו וכדי דייק ליטנא דנקט מכו שישלח קרבנותיו וקרא דמייחיי בבואו יקריב מיירי במלורע מדכחייז לפיל מיינכ שבעה ימים יספרו לו ומוקמינן ליה ככה במלורע בימי ספירו ואשמעינן דר"ש דאע"ג דנחייב כבר בקרבנותיו לא יביאם עכשיו עד שיכה ראוי לביאח ומיכו דוקא בקרבנות מלרעתו אבל בשאר קרבנות דעלמא כגון נדרים ונדבות וחטאות ואשמות וקרבנות נזיר מודכ ר' שמעון דמשלח אף בימי לרעתו ולא פליג אכחיה ברייתא דערל ועמא משלחין קרבנותיהן ולא אכחיה דחגיגה ע"ש באריכות.

מצורע משלח שאר קרבנותיו

ומעתה אי נימא דדעת כרמז"ם נמי לפרש כדעת כר"י מפאריש כי' אפשר לישב פסק כרמז"ם שפסק דמלורע אינו משלח קרבנותיו וכחוס' דחקו בזכ ובאחרונים באריכו בדבר למכ פסק כרמז"ם כר"ש נגד סחם משנה ועוד אבל להנ"ל אחי שפיר ד"ל דכרמז"ם נמי מפרש כרבינו יחיאל דדוקא בקרבנות מלורע מלרעתו כוא דאינו משלח אבל שאר קרבנותיהן ככ"נ דמשלח.

ובדבר רבינו יחיאל יחישב לנו עוד מכ שאמרו בגמ' זבחים קי"ד ע"ב מחוסר זמן כני בני אשמות נינוכו אחר זעירי חנא מלורע בכדייכו עולותיהן ושלמיכהן וכני בני שלמים נינוכו אחר רב ששח חני נזיר דזעירי קצטוכו חנאי דר"ש לא קצטוכו חנאי ועיין

רש"י שם דר"ש לא קצטו חנאי ומיכו חנן משנין לה
בגמ' וקצטין לה בגמ' ככי ככל חסורי מחסרה דכש"ס
ועיין חוס' שם.

והרמב"ם פ"ח מכל' מעכ"ק כ"ע כתב וז"ל ואיזכו
מחוסר זמן בגופו בצעלים קרבן שעדיין לא
כגיע זמן בעליו להקריבו כילד כזב וכזבב וכיולדות
ששחטו חטאתם בחוץ בחוץ ימי ספירה פטורין וכן
מלורע ששחט חטאתו ואשמו בחוץ בחוץ ימי ספירה
פטור שעדיין לא נראו בעלי הקרבנות אלו לכפרה אבל
אם שחטו בעולה וכו' וכן נזיר ששחט חטאתו בחוץ בחוץ
ימי נזירותו פטור הקריב עולותיו או שלמיו בחוץ חייב
שחטתה היא כמעכצתו וכיא עיקר נזירות ע"כ.
וכנראה דדוקא קרבנותיו כמעכצים עכרתו הוא דכוכ
מחוסר זמן בגופו ופטור על שחטתו בחוץ משום דלא
חזי א"כ ככ"ג לענין טילוח ככ"ג ודאי דאינו טולח כיון
דמחוסר זמן בגופו הוא אבל שאר קרבנות שאינן מחוסר
זמן בגופו אפשר דטולח נמי וכדעת כר"י מפאריש.

בדא דר"ש לא קבעיה תנאי אי קי"ל כרב ששת

וצפיתי לפיכ להגאון בעל אור שמח שכתב דברי
הרמב"ם אלו דמלורע אינו משלח קרבנותיו
והביא תמיכה הפוסקים למח פסק כר"ש וכתב דברי
גמ' זבחים כנ"ל וכתב כא דזעירי קצטו חנאי ודר"ש
לא קצטו חנאי וכתב למח לא קצטו ופ"ז ח"י
לדעת הרמב"ם אחי שפיר דכא חזינא דמלורע אינו
משלח קרבנותיו ואם שחטו עליו לא בורלח א"כ אשם
וחטאת אפ"ג שכן באין על חלב ומעילות ככ"ז אם
הקריבן בימי זרעתו פסולין ולא חזי בפנים דכוי כמו
אילו בלו לאחר מיתתו וכוי כמו דיתוי דלוחו ואת בנו
שאם שחטו בחוץ פטור דכ"ל מחוסר זמן וא"ש דאם
מלורע או נזיר הקריבו עולה ושלמים שנחתיבו בכן
מכבר לא נפקי בכו ידי חובתן וכוי כנשחטו שלא לשם
צעלים וכוי רק שלמי נדבך ולכן אם הקריב כמלורע
אשמו שנחתיב בו כבר כרי פסול ולכן פטור אם
הקריבו בחוץ אבל אם הקריב שלמיו שנחתיב בכן מכבר
אפ"ג דלא בורלח ככ"ז כוכ שלמי נדבך ולכן חייב אם
הקריבן בחוץ דברי ראוין לפנים ולכך כיון דקצטו
חנאי לכא דזעירי חו לא קצטו לכא דרב ששת אליבא
דר"ש דקי"ל כוותיק דמלורע אינו משלח קרבנותיו
ע"כ.

והנראה מדברי הגאון ז"ל דמפרש דלא קצטו לכא דרב
ששת כלומר וליח כלכחא כותיק דרב ששת אלא
כזעירי וזכ חימח שכרי כתב רש"י שם להדיא דר"ש לא
קצטו ביינו חנאי לא קצטו ומיכו חנן משנין לה

בגמ' וקצטין לה ככל חסורי מחסרה וקי"ל נמי כותיק
ולכדיא כתב הרמב"ם בפ"ח מכל' מעכ"ק כנ"ל בין
דזעירי ובין דרב ששת וא"כ פסק נמי דרב ששת וכדרא
קושית הגאון ז"ל.

בשיטות הרמב"ם ודר"י מפאריש בקרבנות מצורע

אמנם כמדויק בדברי הרמב"ם בכתב"ק כנ"ל יראה
דדייק הרמב"ם ז"ל בלישניו וכתב כילד כזב
כזבב וכיולדות ששחטו חטאתם בחוץ בחוץ ימי ספירה
פטורין וכן מלורע ששחט חטאתו ואשמו בחוץ בחוץ ימי
ספירה פטורין שעדיין לא נראו בעלי קרבנות אלו
לכפרה וכו' וכן נזיר ששחט חטאתו בחוץ בחוץ ימי
נזירותו פטור וכו' כוכ דייק דדוקא קרבן כמעכצ לו
הוא דאם כביא פטור דלאו בעל קרבן הוא עדיין
ומחוסר זמן הוא לגבי האי קרבן אבל אם שחט
חטאותיו ואשמות שנחתיב בכם קודם שנלערע כרי
כגיע כבר זמן של בעל הקרבן ואם שחטו חוץ חייב דלאו
מחוסר זמן הוא לגבי קרבן זה וכי"ל כשאר קרבנות
וכ"כ לנזיר.

והנראה דלא פטר הרמב"ם אלא בכני שעדיין מחוסר
זמן בכם אבל כשאר קרבנות אם כביא חייב
וכנראה דחטאות ואשמות בכלל כיון דנחתיב בכם קודם
וזכ נראה כדעת כר"י מפאריש אלא דקלח חילוק יש
לומר דלכר"י מפאריש כל קרבנותיו שנחתיב מלורע
מלרעתו אינו מביא ולדעת הרמב"ם דוקא אותם
כמעכצים ואולי כר"י מפאריש מודכ גם בזכ דדוקא
כמעכצים אינו מביא ואינו משלח וא"כ לפ"ז יש לומר
דלכרמב"ם נמי עכ"פ שאר קרבנות מודכ דמלורע
משלח.

מחוסר כפורים דזב לא כזב דמי

והנה צ"ק דכריתות כביא כא דחניא בחוספתא
פסחים דיולדת שוחטין וזורקין עליה ביום מ' לזכר
כו' בפסח כזב בעומאח דמליא אכלכ לערב דכואי
מחוי"כ ומחוסר כפורים דזב לאו כזב דמי ושריא למיכל
פסח בליבור וביום הואי עבויי ארוך אבל ביום ל"ט לא
מלי לשחוט פסח עליה דזעירי כואי עבויי וזב
כזב דמי ולא שריא למיכל בקדשים דעומאח לא אישחרי
לעומאח כיולח מגופה וכיון דגברא לא חזי לאכילכ חו
אין שוחטין וזורקין עליו ע"כ.

וכתב באו"ש כנ"ל וזכ פלא דא"כ פסח כזב בעומאח
גם מוחלט שוחטין עליו בשביעי וזכ משום
דבליכא כוי מחוי"כ שטובל בשביעי ובליכא כוי לאחר

כערב שמש ומחוי"כ דמלורע לאו כמלורע דמי ושרי למיכל בפסח ח"כ רחוי לשחוט ולזרוק עליו בשביעי דלא שאני בין מחוי"כ דזב למחוי"כ דמלורע כדמוקים בזבחים דף ע"ז הכ' דשרפס מחוי"כ כשירכ משום דלא כזב דמי וסחמא חני ל"ש דזב ל"ש דמלורע וכדבר פלא לאמר ע"ז מידי חיריח הא כדחיתא וכו' כדחיתא רישא מיירי בפסח כבא בערכה. ומינה ילא לחדש דינו דמלורע חידוש הוא מכ שאין בכל בעמאים אף בכהן שאין עומאכ יולא מגופן וזכ שאינו משלח קרבנות אף כהן דלא אחיין לאכילא כמו דמפיק ר"ש מביום בלו וכו' אריך שם ע"ש.

מחלוקת הרמב"ם והראב"ד מחוסר כפורים אם הוא בכלל פסח, ואי צריך מבילה מדין פסחא

ולפענ"ד חידוש דין זה ל"ע דנראה פשוט הא דאין חייב לכביא קרבן פסח אלא כמוחלט ולא כמוסגר אפי"פ שלפנין עומאכ שוין הם אבל לפנין קרבן כיון דמוחלט מחוסר כפרה אינו מביא עד שיביא קרבנותיו או שעכ"פ ימסרם לב"ד וכו' וכו' גמ' מפורשת פסחים ל' ע"ז ועיין רש"י שם מחוי"כ זב וזב ומוחלט ויולדת וזבזב"ם פ"ו מהק"פ כ"ד מחוי"כ שחל יום כבאח קרבנותיהן בארבעה עשר שוחטין עליהן וכו' ואוכלין פסחיהן לערב ואין שוחטין עליהן עד שימסרו קרבנותיהן ביד ב"ד שחמא יפשוט ולא יקרבו אותם ובאמת כי דא הוא מחלוקת הראב"ד והרמב"ם בפ"ג מביא"מ אי מחוסר כפורים בכלל עמא הוא או לא דעת הרמב"ם נראה דמחוסר כפורים דנכנס לעזרה אינו אלא במכה מדרות דכו"ל דרבנן אבל הראב"ד בשבטותא כחז עליו ח"א זה שבוש דמחוי"כ שנכנס למחנה שכינה דכיינו משער נקטור ולפנים יש זו כרת ובחוספחא דכלים חניה כל בעמאים שנכנסו לפניו משער נקטור אפילו הם מחוי"כ הרי אלו חייבין על זדון כרת ועל שגגתן חטאת ע"כ ועיין חוס' זבחים י"ז ע"ז ד"ה קסבר ובכ"מ להרמב"ם כנ"ל. ועיין חגיגה ריש פ' חומר בקודש.

והרמב"ם פ"ג מה' אבות בעומאכ בע"ז כחז באונן ומחוי"כ אחר שביא כפרתו לריכין עבילה לאכילה בקודש אבל לא לתרומה וכו' ומפני מה הלריכום עבילה לקדש שכרי עד עתה היו אסורין לאכול את הקדש וכו' וסחמא דעתו ושמא נעמאו וכו' לא ידעו ולא פשו מעלה זו אלא לאכילה אבל לנגיעה נוגעים בקדשים קודם עבילה ע"כ. הנה מבואר דס"ל דמחוי"כ עכור הוא מדין עומאכ דבעבילה לא קרי לכ אלא מעלה ועיין כ"מ שם דאפי"ג דלא אמרו שם אלא לאונן הרמב"ם ס"ל ה"כ למחוי"כ ועיין בכה"ג שם מה שחמא בסחירת

דברי הרמב"ם מ"מ נראה לכדיא דהרמב"ם ס"ל דמחוי"כ אינו עמא ועיין פ"א מה' מחוי"כ שכתב הרמב"ם וז"ל ארבעה בן הנקראין מחוי"כ בזב ויולדת וזב ומוחלט ולמה נקראו מחוי"כ שכל אחד מהן אפי"פ שער מעומאחו ועבד ובעריב שמשו עדיין הוא חסר ולא גמיר עכרתו כדי לאכול בקדשים עד שיביא קרבנו וקודם שיביא כפרתו אסור הוא לאכול בקדשים ע"ש. וא"כ פשוט דמלורע מוסגר כיון דמחוי"כ אין שוחטין עליו בשביעי אפילו בפסח כבא בעומאכ משום דמחוי"כ הוא ולא שנה בין מחוי"כ דזב ובין מחוי"כ דמלורע ובחרייהו אינו מביא משום דמחוי"כ פסול בעלמו הוא.

יולדות שוחטין עליה ביום מ' לזכר בפסח הבא בפסחא

ומא"י דחנה יולדת שוחטין עליה ביום מ' לזכר בפסח כבא בעומאכ הנה בגמ' כריחות כנ"ל פריך לה דע"כ עמאכ הוא שכרי מחוסרת כפרה ומוקי לה ביולדת חלומים ביום א' ושני למחר וביום מ' דשני קאמר דיום מ' דשני בוי מ"א דראשון וביום רחוי לכביא כפרתה על הראשון ור"י היא דחנה כחם ביולדת חלומים מביאח על הא' ואינה מביאח על השני דכמאן דליתיה דמי ולמ"ד דלפנין עומאכ מודק ר"י דכמאן דליתיה דמי מוקמי' לה בפסח כבא בעומאכ וס"ל דמחוי"כ דזב לאו כזב דמי ומלי למיכל בפסח כבא בעומאכ ולמ"ד כזב דמי מוקי לה דלאו ביום מ' דימי עובר איירי כלל אלא דיולדת ליום מ' להריונה זכר או נקבה ליום פ' להריונה שוחטין עליה זו ביום דלאו לידה הוא כלל ומיירי בלידה יבשחא דליכא אפי' משום נדב וס"ל דאפשר לפתיחת הקבר בלי דם והרמב"ם פסק דמחוי"כ דזב לאו כזב דמי ומיכו כל זמן שלא הקריב אסור לאכול בקדשים ולכן שפיר כמוסגר אינו מביא ול"ע.

שוב מלאחי דמגילת ספר שעל הסמ"ג לאוין ש"כ (דף ק"ס ע"ז) בעל דאס מסר קרבנותיו ליד כהן שזב לא בוי מחוסר כפורים וביאר בזב דברי הזכר וישלח קפ"ו א' בפנין חפני ופנחם וחי' עפ"ז שיעת הרמב"ם ע"ש ואין לי הספר לפנין אחריו ומ"מ נראה פשוט דדוקא ביום שמיני בזמן שראוי להקריב וזבא במחולר כן בגמ' פסחים דמפרש דמסרן ביד ב"ד וכן ברמב"ם כנ"ל.

ערך ישראל שמ"י טובל ואוכל בערב

תוס' ד"ה אבל ערל ישראל ד"ה טובל עיין מה שחמכו ועיין חו"מ כחן מה שחי' ועיין רמב"ם פ"י מהק"פ כ"ז ומיכו עיין רמב"ם פ"א מה' פרה כ"ג

פסק כר"א עיין פ"ז מכל' תרומות ועיין לל"ח כחן ולפמ"ש אחי שפיר דכ"ה עבילת היא מדין קדשים ודו"ק.

וכשימול עובל ואוכל בקדשים בערב, נראה דכעבילת היא לאכול בקדשים, גם צ"ע צפ"ח ע"ה כרמז"ס ז"ל דכל ערל עובל ע"ש ול"ע אחו"ע ז"ל. ואולי ס"ל כר"ע יבמות ע"ה דערל כעמא חבל ככ"מ כתב דכרמז"ס

פרק מי שהיה

דף צ"ג ע"א

בד"ץ קמן שהגדיל בין שני מסכים ושחטו עליו בראשון פסוד משני, ובגדר חיובי הקמן וישוב שיטת הרמב"ם

הימים בלא ברכה וכתב שם ומ"ש בקטן אין זה לדין שפקענים שכניעו לחינוך סופרים ג"כ ומכ"ש מופלא סמוך לאיש ואם לא ספר עד שהגדיל אז יספור בלא ברכה ע"ש. ומבואר דספירה שספר מדרבנן עולה לו באופן שמוחר לו לגמור ולספור בברכה ולא אמרינן כיון שכיב קטן עד כשהחל אסור לו לספור בברכה וככה נמי נימא כיון דעכ"פ מחויב מדרבנן משכ לבית אבות ואכל יפטור את הדאורייתא. אבל זה אינו כלום חדא דספירה בזמן הזכר דרבנן וגם לכמה פוסקים אין ספירה כימים מעכבין זה את זה וס"ל דכל יומא מלוך צפני עלמא היא ועוד פעמים אחרים כמוזן.

הרמב"ם פ"ה מכל' קרבן פסח כ"ז כתב גר שנהגייר בין פסח ראשון לפסח שני וכן קטן שהגדיל בין שני פסחים חייבין לעשות פסח שני ואם שחטו עליו בראשון פטור ע"כ ומקורו בגמ' פסחים ל"ג ע"ה וז"ל ואזדו לעטמיכו דחניא גר שנהגייר בין שני פסחים וכן קטן שהגדיל בין שני פסחים חייב לעשות פסח שני דברי רבי רבי נתן אומר כל שזקוק לראשון זקוק לשני ע"כ וכתב ככ"מ שפסק כרבי מחזירו ומ"ש ואם שחטו עליו בראשון פטור איכא למידק אטו קטן בר חיובא ופטורא הוא וכתב כר"י קורקוס ז"ל דכיון דרחמנא רבייה לקטן שיטתו עליו וממנין אותו נפטר הוא בכך מן השני ע"כ.

קמן האוכל פסח מקיים מ"ע דאורייתא, ואין עליו מצוה למנות בפסח

צ"ע למהרי"ק שה' לבית אבות אי דאורייתא הוא

והגלפ"ד בישב דברי רמב"ם דראיתי בח"ס (חלק ששי ס' י"ג) דפי' הא דארי"ז שכל לבית אבות לאו דאורייתא הוא אין כוונתו דאין חיוב מדאורייתא לאכול בפסח לקטן אלא ודאי דאכילת פסח לקטן כוי מ"ע דאורייתא לכ"ע ור"ז מודק לזכר אלא דמן הכורכ אינו מחויב למנות בקטן על הפסח ומאכילו בלא מינוי וכך הוא במ"ע שהקטן יאכל בלא מינוי ור"ל שכל לבית אבות לאו דאורייתא היינו למנותו על הפסח ע"ש. וכעין ראי' נראה לדברי הח"ס ז"ל ממך שאמרו בגמ' פסחים פ"ה ע"ה וכולן ששחטו ושחט רבן עליהן יולאין בשל רבן ואין יולאין בשל עזמן חוץ מן האשכ שיכולה למחות ולכאורכ גבי קטנים אי נימא דאין עליהן חיוב אכילת פסח בכלל איך שייך לומר יולאין בשל רבן כיון דאין כאן חיוב בכלל ליכא כאן יליחא אבל אי נימא כדעת הח"ס ע"כ חיוב פסח איכא עליהן אחי שפיר ועיין רמב"ם פ"ב מה' ק"פ כ"ט.

והמבואר מדברי הח"ס דכחיות וכמינוי חרי מילי ניכר ובגדול איכא חרי חיובי למנות על הפסח ולאכלו, ולקטן אכילת פסח כוי חיוב ולא כמינוי מדאורייתא אבל לפי זה אחי שפיר דברי רמב"ם דכיון

ודברי כר"י קורקוס ל"ע מגמ' נדרים ל"ז ע"ה אמר רבי זירא שכל לבית אבות לאו דאורייתא הוא מדתנן באומר לבניו כריני שחט את הפסח על מי שיעלה מכס ראשון לירושלים וכו' ועיין פסחים פ"ט ע"ה במשנה ובחוס' פסחים פ"ה ע"ה כתבו שמעת מינה יש צריכה ח"ר זירא שכל לבית אבות מ"מ ופי' בחוס' משום דשכל לבית אבות לאו דאורייתא וככי היא ליכ לר"ז גופיה צ"ל אין בין המודר וא"ה ובאין מאכיל פסח שלא למינוי וכי דקטן אוכל נבילות אין צ"ד מלווין להפרישו לספות לו צידים אסור כדאיתא צ"ל חרש ואורי' דהתם ילפינן מלא האכלו ולא אסור אלא דומיא דשראים ונבילות אבל כהאי גוונא דאיכא חינוך מלוך שרי ע"כ. ולפי זה מה כופיל המהרי"ק ז"ל בחירונו וכלא שכל לבית אבות לאו דאורייתא הוא ואין נאמר שילא בזכר חובת פסח ואינו לריך להביא בשני שהוא כבר מחויב דאורייתא וברנתי בדברים לפני בגאון כמוצק מוכר יונתן שעיף זלכ"ה הראה לי שכן הקשה המניח ושמחתי שכוונתי לדעתו הרמב.

ועל"ה דדעתי לפי מה שכתב בשערי תשובה אור"ח סי' תפ"ט שקטן שהגדיל חוץ ימי העומר מוכה שאר

דף צ"ג ע"ב

חזי לי הכוח אחרת וכו', משמע דכנס שמלאכים שוטטים ברגע מ"מ לא עבד קב"ה ניסא למגנא וכיו כולכין עם לוע כהילוך בני אדם ולכן ויחילו כמלאכים כדרך בני אדם, או שלא זכר לנס גלוי ויותר שינלל בקפילות כדרך או בנס אחר רק שיעריח וינוס ברגליו ובסמוך דף ל"ד אמר ויחילו שאני ולא אמר ע"י מלאכים שאני וק"ל.

תוס' ד"כ פולא, חימא מנ"ל לפולא, פיין תוס' זכחים דף נ"ו ע"א ד"כ מנין שכתבו ואין לדחות הכיח דמי שבי' עמא רבנן עבוד ברחק וכו' ורש"ק גרס ויש לדחות ופיין תוס' כרש"א פסחים בסמוך דף ל"ד מה שבקש לשיטת ר"ח כאן ולחי' בתוס' זכחים אחי שפיר נמי זכ ודו"ק, שוב ראיחי בזכחים שם בגליון בש"מ דר"ח בעלמו חי' קושיא זו דיליף מקרא מיוחד לזכ ואחי שפיר ובבן.

דף צ"ד ע"א

ביאור קרשית הרשב"א לר"ת דשקיעת החמה משמע תחילת שקיעה

רבי יכודכ אומר משקיעת החמה עד כנן החמה ד' מילין משקיעת החמה עד לאח הכוכבים ד' מילין. ובתוס' בקשה ר"ח דר"י גופי' פי' בשבת ל"ד דבין השמשות דר"י תלחא ריבתי מיל וחי' דכחם סוף שקיעה ובכח תחילת שקיעה קאמר ובתוס' כרש"א כאן בקשה עליו דלפ"ז קשיא מה שפי' לעיל אחי דם נפסל בשקיעת החמה כיון דלשון דשקיעת משמע תחילת שקיעה ע"ש.

ולפ"ענ"ד פיין ש"מ זכחים נ"ו אות ח' שבקשה דמאי פריך מנין לדם שנפסל בשקיעת החמה חיפוק ליה משום דחינו לכפרה אלא באותו יום דכא בלילה חינו ראוי לזרוק דכתיב ביום לוותו ואם למחר הרי הוא נפסל בלינה וחי' ר"ח דמיירי בכח בתחלת שקיעה ואפ"ג דמתחלת שקיעה ועד לכו"כ ד' מילין הוא ואחתי יממא הוא אפ"כ נפסל מתחלת שקיעת החמה מקרא דביום הקריבו דאם חינו ענין ללילה דמביום לוותו נפקא חנהו ענין לתחלת שקיעת החמה מהר"פ וברי א"כ ר"ח בעלמו חי' קושיא זו דכוא מגזכ"כ.

איברא דבתוס' מנחות כ' ע"ב ד"כ נפסל בשקיעת החמה בקשו בתוס' דהיכי ממעט לה מביום הקריבו הא עד לכו"כ יום הוא וחי' נמי באם חינו ענין

שאכילת פסח מלכ מדאורייתא אפילו לקטן ולכן בודאי חי שחטו עליו בראשון ילא דכמינוי ודאי דחינו מעכב וידי קרבן ילא ולכן שפיר כתב הרמב"ם ז"ל וכן קטן שהגדיל בין שני הפסחים אם שחטו עליו בראשון פעור ודו"ק כי זה נכון בס"ד.

דעת הרמ"ה דקמן שלא מנה לפסח אסור לאכלו

וראיתי במנ"ח (מלכ ז') שכתב בפשיטות להיפוך דהיכא דלא מנו לקטן על הפסח אסור להאכילו ממנו וגם אסור להאכיל מפסח לקטן אחר ואינו מותר להאכיל אלא לקטנים שאזיכסם או אפטרופסים מינוי אותן עליו וזה כוי שפיר חינוך אכל בגוונא דכתבינן ודאי אסור לעשות איסור דאורייתא משום חינוך דל"כ חינוך כלל דבגדלותו אסור לעשות פסח כזה כנלפענ"ד ברור ד"כ עכ"ל. נראה דס"ל דקטן שלא נמנה על הפסח אסור לאכול ממנו וגם ס"ל דליכא עליו חיוב אלא מטעם חינוך ולא מעלמיותו ול"ע שלא כרגיש בדברי הח"ם ז"ל שדרכו להביאו בכמה מקומות כידוע.

ישוב לקרשית הר"א בכפאו שד ואכל

ותבא עיני בע"א (ר"כ דף כ"ח) ד"כ אלא כפאו שד באצני מלואים שם וז"ל כבר כתבתי בפנים וכו' ואמאי ילא בכפאו שד כיון דבאותו שעה כיב שועב ופעור מן המלות אכילת דאותו זמן אכילתו לאו כלום הוא וכי כדר חלים באותו לילה ונעשה בר חיוב לריך לחזור ולאכול ואכילת קמייחא לא פערותו כיון דלא כיב באותו שעה בר חיוב וכו' ומכאן קשה לי על מש"כ הרמב"ם בפ"כ מהל' פסחים גר שנתגייר בין פסח ראשון לפסח שני וכן קטן וכו' ואמאי פעור כיון דבראשון לאו בר חיוב כיב שכיב עודנו קטן וכו' ע"ש ולפי מה שכתבתי לא דמי בני אהדי דודאי שועב בשעת שעותו פעור לגמרי ולכן שפיר לא ילא באכילתו ידי מלכ ואם נחלם באותו לילה אחתי מחויב לקיים מלותו אכל קטן באמת בר חיוב הוא באכילת הפסח ולכן ילא באכילת ראשון אף דעדיין קטן הוא וקל"ע משו"ת מהרי"ל הישנות דשועב בר מלות הוא ופומיכ הוא דכתיב ליה ובבן.

ועיין ר"ן מגילה (דף י"ע ע"ב) ורמב"ן במלחמות ברכות דף כ' ודו"ק שוב ראיחי בחידושי ר"ח כלוי כ' ק"פ שפי' כעין מה שכתבתי בס"ד בדברי הרמב"ם ושישו מעי.

לסוף שקיעה דנפקא מביום לוותו חנכו ענין לתחילת שקיעה וי"מ דמכ"ח אינו נפסל אלא מסוף שקיעה אלא דרבנן עבדו כרחק ופסלוכו מחללת שקיעה וכעמידו דנריכס במקום כרת ע"ש כנכ מיושבת קושית החוס' כרש"א ז"ל מדברי ר"ת.

צ"ע אק"ע בדבריו לענין חכמים העמידו דבריהם במקום כרת

ומדברי החוס' מנחות ז"ע נמי אצל ק"ע בירושלמי פ' מי שכי' עמא שפסקה בתוספותיו אהא דאמר רב יכודכ כל שאינו יכול ליכנס בשעת אכילת וקשקש כל תחומין דרבנן ולא כעמידו דנריכס במקום כרת וכגרש"ש קשקש עליו לעיל בחוס' ד"ה רב יכודכ אמר וכו' דא"ל תחומין דאורייתא וכתב נ"ל דלרובא דמילתא כתבו כן אצל גם אי כוכ תחומין דרבנן א"ל כעמידו דנריכס במקום כרת ומינה כקשקש לכק"ע דלא

ראב דברי החוס' שלפנינו דעמידו דנריכס במקום כרת.

ולפענ"ד דמדברי החוס' לכאורכ אין רא' דאכ"נ בק"ע יחרץ דלכן כתבו חליצא דר"ע משום דלא כעמידו דנריכס ועכ"פ אפ"ל דספוקי מספקא לכו אצל מחוס' מנחות כנ"ל מפורש לכדיא דלא כותיב שכתבו וז"ל וי"מ דמכ"ח אינו נפסל עד לכו"כ אלא רבנן עבדו כרחק ופסלוכו מחללת כשקיעה וכעמידו דנריכס במקום כרת לענין דרך רחוקה כדי שיכו זריזין למכר לבא וקשיא דא"כ ליחשביה במס' פסחים בכדי כנן שבעמידו דנריכס במקום כרת וי"ל דלא חשיב אלא מידי (דלא) דכוו חידוש אצל זכ אינו חידוש אס תקון כדי שימכרו לבא דכ"י נמי לא חשיב חתיכת יבלתו וכבאלתו מחוץ לתחום וכרכבתו וצאונן גופיכ יש לחלק בין מת לו מת קודם חלות למת לו אחר חלות כדמשמע בפ' מי שכי' עמא ואפ"כ לא חשיב לכ.

גדרי זמני הבקר לדין שחיטת התמיד ושא"ד, ובגדר האיר המזרח אי הוה בעל"ה"ש או בשעת דגן החמה או בתידה, וישוב שיטות האחרונים בזה

בקר הוא קודם שתעלכ החמה משיאור פני כל המזרח עכ"ד וברש"י זכאים פ"ו ד"ה וברגלים דשחיטת התמיד הוא בע"כ ומבואר כן במשנה יומא פ"ג ומשנה תמיד פ"ג מ"ב אמר להם כממונה לאו וראו אס כגיע זמן השחיטה כרואה אומר ברכאי מחיא בן שמואל אומר כאיר פני כל המזרח עד שחברון וכו' אומר כן ועוד מבואר ברש"י שם ד"ה זמן שחיטה אס כאיר המזרח ששחיטה פסולת כלילכ כדכתיב ביום זבחכם עכ"ד, מבואר דקודם כאיר המזרח הוא לילכ וכיינו קודם עלות השחר וכן דייק בעכ"ש סי' פ"ע סי"א מרש"י דס"ל דע"כ הוא כאיר פני המזרח וקודם לזכ הוא לילכ וכדעת כא"ר וכגר"א ע"ש.

ומעתה אי כדעת כמנח"פ איך שייך לומר דקודם כאיר המזרח הוא לילכ כל ע"כ לד"ה כבר יוס הוא וכמבואר במגילכ כ' כנ"ל ושזכ כביא מרש"י מנחות ס"ח שכתב בכאיר המזרח הוא נן החמה וכבר נתקשו בו דכול"ל ע"כ וכן כביא מרש"ש פ"ד דברכות סי' א' וכ"כ כל האחרונים דשחיטת התמיד לא נכלל בכמשנה דמגילכ שאמרו שם שחיטה ביום שנאמר ביום זבחכם לפ"ד כמנחת ככן פ"ב ד"ה עוד תמיד ובפ' י"ב ד"ה כאחד דכא דשחטו התמיד לכתחילה קודם כנלכ"ח הוא משום דכניס בקיאים וזריזין כס ולא יטעו בזמן ע"כ עכ"ד וכוכא בס' שיח ילחק וכ"כ כפר"ח א"ח סי' פ"ע סק"א ועוד כאריך קלח וסיים בלע"ג לדברי כגרמ"א.

שם בגמ' מעלות השחר עד כנן החמה, משמע דכשעות כשנחשבות, נחשבות מעלות השחר עד כנן החמה ומשקיעת החמה עד לאלת הכוכבים ולשניהם שיעור אחד הוא ונפ"מ לענין קיום המלות כגון תפילת השחר וכנחת תפילין וק"ש וכל המלות שאפשר לקיימן מעלות השחר שזמן הוא אחד ועיין פמ"ג א"ח ובאחרונים נסתפקו בזכ ועיין גמ' יומא (פ"ג) ומשנה תמיד (פ"ג מ"ב) אמר להם כממונה לאו וראו וכו' כרואה אומר ברכאי וכו'.

וכתבתי לחכ"א אשר ילא לתמוכ אכאי גאון מוכר"ס אריק זל"ל במנ"פ א"ח סי' תרפ"ז שתחמ אצל ק"ע בירושלמי פ' בקורא את המגילכ למפרע כ"ג כוכא בל"ז כגדול כל' מגילכ סי' שס"ע דמפרש גר שכל אחר שכליר המזרח כיינו לפני עלות השחר דכאיר המזרח הוא עלות השחר ותחמ כגר"מ אריק דמשכאיר המזרח כיינו נן החמה כדאי' ביומא פ"ג שכיו שוחטין את התמיד משכאיר המזרח ושחיטת התמיד הוא לאחר כנן החמה וכמבואר מגילכ כ' דשחיטה מלות ביום ופ"ש בעורי אכן ותחמ ג"כ אצטו"ב מכ"ק א"ח סוסי' מ"א שנראה מדבריו דשחיטת התמיד הוא מעלות השחר דכא מלות תמיד של שחר הוא לאחר כנן ע"כ.

ותחמ כחכם פכ קדוש יאמר כן שכרי כתב כרמז"ס בפ"א מכ' תמידין כ"ב דזמן שחיטת התמיד של

ישב להגרים ארץ דמשחאד המזרח היינו נץ החמה

ואני בעניי הכינוחי לצי ליישב דברי רבינו בגאון ז"ל שכיב מגדולי האחרונים וחל עלינו חובת ביאור דבריהם ז"ל וח"ו לא נעלמנו מיניי כל הפוסקים וראשונה אגיד דלכאורכ האיר המזרח א"א שהוא עלות השחר שברי גמ' שם יומא כ"ח ע"ב חניא ר' ישמעאל אומר ברק ברקאי ר"ע אומר עלב ברקאי נחומא בן אפקשיון אומר אף ברקאי בחברון מחיז בן שמואל אומר בממונה על הפייסות אומר האיר פני כל המזרח עד שחברון רבי יכוד בן חזירא אומר האיר פני כל המזרח עד שחברון וילאו כל בעס איש למלאכתו. ופריך הי הכי נגכ ליה עובא ומשני לשכור פועלים קאמרינן וכתבו הפוסקים דקיי"ל כר' מחיז בן שמואל וכיינו האיר פני כל המזרח עד שחברון.

האיר המזרח הוא לאחור עה"ש

והנה פשוט דזמן דהאיר פני כל המזרח הוא אחר ברקאי ועיין רש"י עלב ברקאי האיר יותר מברק ברקאי ומבואר עכ"פ דהאיר פני המזרח הוא אחר עכ"ש שברי ברקאי הוא עכ"ש וברק ברקאי הוא אחריו קל"ח והאיר המזרח הוא אחריו והאיר כל פני המזרח עד שחברון הוא עוד אחריו נמלא דהאיר פני כל המזרח הוא ברבב אחר עכ"ש ולכן אחר דמחיה בן שמואל חולק דבעינן האיר פני כל המזרח וברמז"ס פסק כמחיה בן שמואל וז"ל ברמז"ס דפיק"מ וממך שאתה חייב לדעת כי הזמן שזכר מחיה בן שמואל באומרו האיר פני המזרח הוא אחר הזמן שזכר כהנא קמא וכלכב כמחיה בן שמואל.

ואין לומר דהכ"ק ומחיה בן שמואל פליגי מחי הוא עכ"ש אלא פליגי מחי זמן שחיעת החמיד אצל כולכו מודי דזמן עכ"ש הוא קודם ועיין חפא"י אות ח' יומא כנ"ל דאם באירו פני כל המזרח עד שחברון הוא שיעור אחר אחר עכ"ש ועל זה שאל בגמ' למכ לן וכלא זריזין מקדימין למלות וכבר כשר מעכ"ש ע"ש. ולדידן מבואר מיכו דזמן שחיעת החמיד שהוא האיר המזרח עד חברון מאוחר מעכ"ש וכיון דקיי"ל דזמן שחיעת החמיד הוא כשהאיר פני כל המזרח שמעינן מינה על כרחך דאין שחיעת החמיד בעכ"ש אלא כהאיר המזרח שהוא זמן מאוחר מעכ"ש וא"כ כבר זכינו ליישב דברי הגר"מ בזה דעכ"פ יפכ הקשק על צל קרבן עדכ שפי' שם דהאיר המזרח הוא עלות השחר דזכר אינו אלא האיר המזרח הוא אחר עלות השחר וז"פ וברור דס"ד.

אלא דמאחר דינא לנו כן דהאיר המזרח הוא לאחור עכ"ש אי"כ מיושב נמי מכ שכתב המהר"מ אריק

ז"ל דשחיעת החמיד אינו צלעות השחר ועלכא שפיר חמיכתו אנוכ"י וגם אשחר פוסקים שכתבו דשחיעת החמיד הוא בעכ"ש ועכ"פ לשיטתו מבואר דשחיעת קרבן חמיד לא כיחכ צלעות השחר אלא אחר עלות השחר איזכר זמן שהוא.

ביאור דברי הרמב"ם מפ"א דתמידין לפ"א דק"ש

ומעתה נבא לבאר מכ שחשק עליו מדברי הרמב"ם שכתב מפורש דלא כגהרמ"א וכס דברי הרמב"ם בזכר מכ שחשק עליו ומחלוק נדיק בלשון הרמב"ם בפ"א מחל' חמידין שכתב כ"א מלות עשב להקריב שני כבשים עלות בכל יום וכס נקראין חמידין וכו' כ"כ ואימתי זמן שחיעתן של בקר שחיעין אחריו קודם שחיעת החמיד שחיעתן של כל מזרח וברי שכתב לכדיא שחיעתן החמיד קודם עלות החמכ וכוונתו דמעכ"ל לשחיעתו ומפרש עלות החמכ היינו נץ החמכ וממילא האיר פני כל המזרח היינו עכ"ש ושפיר חקשק לשחיעתו אצל לפענ"ד יש לדייק בדברי רבינו בגדול ברמב"ם דהרתי חלל האיר קודם שחיעת החמכ מכ הוא דמאחר שכתב משיאיר פני כל מזרח והוא זמן עכ"ש די בזכר ולמכ ליה לכחוד עוד קודם עלות החמכ דודאי עכ"ש הוא ברבב קודם עלות החמכ וכלל יודעין זכר וליכא למעט, שנית אם כוונתו להשמיטו שחיעת חמיד הוא בעכ"ש כנ"ל בקיור זמן שחיעתן של בקר זמן שחיעתו מעלות השחר ומדכח קודם עלות החמכ משיאיר פני המזרח משמע דמשיאיר פני המזרח אינו צלעות השחר אלא הוא זמן קודם עלות החמכ ואחר עלות השחר ולכן חלל האיר פני המזרח צלעות החמכ שלא נעשה לומר שיאיר פני המזרח הוא עכ"ש דזכר הוא רחוק מעלות החמכ ולא קודם עלות החמכ וזכר ברור מאד.

זמן שחיעת החמיד אליבא דהרמב"ם

אלא דלפ"ז מבואר מדברי הרמב"ם נמי דס"ל דחמיד של שחר אינו נשחע צלעות השחר אלא משהאיר פני כל מזרח ונמלא עכ"פ י"ב כחן ג' זמנים לכל הפחות לפי דעת הרמב"ם, הראשון עכ"ש, והשני משיאיר פני כל המזרח, והשלישי עלות החמכ. ועיין פסחים י"א אחד אומר קודם כנן החמכ ואחד אומר כנן אחד ואחד אומר כנן החמכ וכחכ כעכ"מ ריש ברכות למדנו משם לפי ג' מחלוקת שנאמרו שם כי ג' זמנים הם ומשעלכ עלות השחר הוא קודם לזה (עיין בעכ"מ ברכות) ומעלכ לא קשק נמי לומר כיון דמשיאיר הוא זמן קודם עלות החמכ ואח"כ הוא כנן החמכ ועלות החמכ הוא שיעור מאוחר מזכ דכנן הוא דבר אחד ועלות הוא דבר אחר ואין לומר דעלות החמכ כוונתו על

הערה"ש והגרמ"א פליגי בפירוש האיר המזרח

ומה שבעיר עוד דבע"ש סי' פ"ע סי"א הביא דעכ"ש
 הוא האיר פני המזרח לפענ"ד לא קשך חדא דדברי
 בעכ"ש שם תמוכין מדברי כרמז"ס וכמ"ש לעיל
 בסמוך וגם מדברי כמג"א ומחלכ"ש לא משמע הכי
 ואלא דבאמת כי בעכ"ש נמי מייחסי שם בסמוך דמזרח
 מבואר לחלק בין עכ"ש לנך החמכ והאיר המזרח ועיין
 א"ר א"ח סי' פ"ע סק"א שכתב ודלא כמנחה ככן דף ג'
 וכל הפוסקים שזכירו מעכ"ש פירשו מסתמא משכאיר
 המזרח שזכר הוא עכ"ש ע"ש. וא"כ פשוט דלא קשך
 מידי לכגרמ"א מדברי בע"ש דלא ס"ל כוחיכ ככה וגם
 לא כמנחה ככן שכא"ר חלק עליו ונכרין דברי אמת.

ישוב לדברי רש"י דס"ל דהאיר המזרח היינו נה"ח

ולפמ"ש אחי שפיר נמי דברי רש"י מנחות ס"ו ע"א
 שפי' ז"ל האיר המזרח הוא כנך החמכ וכבודו
 הביא שתמכו על דברי רש"י אלו ומע"כ ל"ן למח'
 כשפי"א ז"ל ועיינתי שם וכתס אדרבכ כתב דרק יס
 לעיין מיומא קנא ולכנ"ל אחי שפיר דליח כאן תמיכ
 כלל ורש"י באמת ס"ל ככה כרמז"ס דנך החמכ הוא
 האיר כל פני המזרח ומובן בזכר נמי דברי רש"י יומא
 כ"ז ע"כ אס בגיע זמן שחיעכ אס האיר המזרח ועת
 לשחוט אח החמדין ששחיעכ פסולכ דלילכ דכחיכ
 ביום זבחכס ומע"כ ר"כ לדייק מזכ אדרבכ דהאיר
 המזרח הוא עכ"ש אבל באמת זכ אינו דברי רש"י כתב
 לכדיא דהאיר המזרח הוא לאחר דקאי וע"כ עכ"ש
 אחי לאו יממא הוא וכונחו דכחיכ ביום זבחכס דפי
 יוס ולכן דפי האיר המזרח שהוא לאחר עכ"ש וכגס
 דדיעבד כשר מעכ"ש גזרו מעכ"ש כיון דלילכ פסול
 ודעינן האיר המזרח ואין כאן סתירה דדברי רש"י ז"ל
 כלל עכ"פ מקום יס ברא"ש לדברי הגאון בעל מנח"פ
 ולשיעחו.

ומה שבקש עוד מפ' החמיד סי' מ"ז בא"ח סי"ג כנכ
 כיון דדיעבד שוחטין החמיד מעכ"ש לכ"ע
 וכמנח"פ לכחחילק קאמר ולכן שפיר דברים אלו אמורים
 דדיעבד או אפילו לכחחילכ כיון דאינו בקרוב ממש
 וליכא למיחש על בגזירכ כמו דבקרוב. ומכ שכביא
 מרבוחינו באחרונים אחרים שכתבו דחמיד נשחט
 מעכ"ש כנכ כגון זו אין אחריות על כמנח"פ ועכ"פ יס
 לו על מכ לסמוך שיעחו ז"ל.

נך החמכ דאי נימא דכנך החמכ הוא עלות החמכ קשך
 בחרתי חדא דאמאי קרי ל"כ לפעמים נך החמכ ופעמים
 עלות החמכ וכשנית משיאיר פני כל המזרח איזכ זמן
 הוא ומיכו א"כ ל"ע מכו הזמן יאיר פני המזרח.

ושמו רעיוני כרמז"ס בפ"א מהק"ש כ"י שכתב
 בקורא ק"ש של ערביה אחר שיעלכ עמוד השחר
 קודם כנך החמכ לא ילא ידי חובתו אלא"כ כיכ אנוס
 וכו' ובי"א כתב ואיזכ הוא זמנכ ביום מלואכ שיתחיל
 לקרות קודם כנך החמכ כדי שיגמור לקרות ולברך ברכה
 אחרונה עס כנך החמכ ושיעור זכ כמו (עישור) שפכ
 קודם שיעלכ בשמש ואס איחר וקרא ק"ש אחר שיעלכ
 בשמש ילא ידי חובתו וכו' ע"ש. וכנכ ביאר לן רבינו
 דנך החמכ זמנכ איזכ עס עלות בשמש ושני דברים
 נינוכו דכנך החמכ הוא כמו שפכ או עישור שפכ קודם
 שיעלכ בשמש וא"כ דברי חורכ בעניינכ במקום אחד
 בכל' חמדין עשירים ככק"ש דמכ שכתב שחיעתון קודם
 עלות החמכ דעלות החמכ הוא אחר כנך החמכ וכנך
 החמכ הוא כמו שפכ או עישור שפכ קודם שיעלכ
 בשמש ופשוט דא"כ שהוא מכ שקורין לו האיר המזרח
 שהוא קודם שיעלכ החמכ וכו' האיר כל פני המזרח
 הוא הוא כנך החמכ א"כ אדרבכ כרי מבואר ומפורש
 כתב רבינו כרמז"ס כדעת בגר"מ אריק דשחיעת
 החמיד אינו בעכ"ש אלא ככנך החמכ שהוא משכאיר
 כל פני המזרח וזכ ברור מאד דס"ד.

זמן נץ החמה אימת הוא

שוב האיר כ' עיני וראיתי בכסף משנה פ"א מהק"ש
 כנ"ל שבקש וז"ל ומ"ש רבינו ושיעור זכ כמו
 שיעור שפכ קודם שיעלכ בשמש יס לתמוכ היאך כתב
 רבינו שזמן עליית השמש הוא שיעור שפכ אחת שנראה
 שהוא זמן מיעוט משיעור שפכ ורבינו מוכריי אבוכב
 ז"ל כתב דלא קשיא שכנכ עליית השמש דכרמז"ס ר"ל
 לאחר שיעלכ גוף בשמש כולו וכנך החמכ הוא מיד
 כשיחחיל גוף בשמש לעלות ובי"א מלחתי במקום שיעור
 שפכ אחת עישור שפכ אחת וכו' נוסחא אמיתית ע"כ.
 ומעתה לא מיבעיא לדעת מוכריי אבוכב דלחתי שפיר
 מאד דברי מפורש כתב דכנך החמכ הוא מיד כשיחחיל
 גוף בשמש לעלות וזכו נמי זמן שחיעת החמיד שהוא
 האיר פני כל המזרח ולכאורכ נראה כן מדברי כרמז"ס
 בכל' חמדין אלא אפילו לפי בגירסא עישור שפכ אבל
 עכ"פ האיר המזרח ס"ל לכרמז"ס שהוא קודם עלות
 החמכ וכו' כנך החמכ ולאחר כנך הזכ קודם עלות
 החמכ שוחטין אח החמיד ומבואר מכרמז"ס כדעת
 בגרמ"א.

אי נחזין בכהנים למעוה או שבה

ומ"ש הפוסקים דבכהנים ליכא למיחש משום דזריזין כן ולכן שפיר מעכ"ש מותר אפילו לכתחילה הכהן באמת דבר זה לא יעשה ויש בזה אריכות דברים שחרי ראב"ה ראינו בגמ' שכן גזרו עד שיאיר פני המזרח מפני עפות הרי דאפילו כהנים זריזין עשו עד שבכל יום אח"כ לא סמכו אלא עלו לגג לראות אם כבר הביע הזמן ולא יטעו עוד ואעפ"כ לא רלו לסמוך על זה אלא איחרו הזמן שיאיר כל פני המזרח ולא יבאו עוד לידי עפות ול"ע. ויפסד ל"ן המח"פ לע"א מגילת כנ"ל ד"כ לסמיכה ולשחיטת דכתיב וסמך ושחט וכתיב דשחיטת ביום זבחכם כפרש"י דכתיב וסמך ושחט וכיון דשחיטת אינה אלא ביום ממילא ככ"נ לסמיכה אינה אלא ביום וכ"נ פרש"י במליקה כעוף דאינה אלא ביום כיון דביום זבחכם כתיב וכל דשחיטת אינה אלא ביום גז"כ הוא מביום זבחכם ולאו בטעמא חליא מילתא ע"ש.

ועיין מאירי ברכות דף ע' וכו' קובעים חפלתן בשעת כנן החמך וכו' על הדרך שכתבו גדולי חכמינו בענין חמ"ד של שחר כיב נשחט בקרן לפוגיה מזרחית ושל בין הערבים בקרן לפוגיה מערבית כמו שדרשו שנים ליום שכו' שניכם נשחטים כנגד היום, ועיין רש"י (יומא ס"ב) כנגד זריחת השמש ועכ"פ הרי של בין הערבים נשחט נגד היום ממש וא"כ לכאורה גם של שחר ודו"ק.

שיטת המלחמות דעה"ש והאיר המזרח שני דברים הם

ובעמ"ד מחזקין חוכה ומשחומם על ל"ן לדברי המלחמות ברכות דף ז' ועיינתי בדברי המלחמות וראינו שם שני דברים חדא דממקומו הוא מוכרח דמלחמות נמי ס"ל דעלות השחר וכלאיר המזרח שני דברים הם שכתב שם וז"ל ומן החימה שאני חמך על דברי הרב ר' אפרים אלו המעוהקים בספר הזה שחרי שנינו משנה שלימה אין קורין את המגילה בלילה וכו' עד כנן החמך וכולן שעשו משעלכ עמוד השחר כשר ש"מ כל דבר שמוחו ביום משעת כנן החמך ואם עשה משעלכ עמוד השחר כשר וכו' מיכו ודאי משעלכ עמוד השחר יום הוא לכל דינין שצחורכ ומפני שאין זמנו ידוע לכל אמרו במילה וטבילה וכזאכ דבעי ספירכ ביום כנן החמך דבר שהוא ברור לכל שאם הקדים צאלו פסול וכמאחר אינו מפסיד כלום שאין הקדמתן מלוך וזמנן כל היום ולענין חמ"ד דכתיב בקר קצטו כלאיר המזרח שקדמתן מלוך וכלן לא אמרן אלא לכחלכ ולמלוך וכו' ע"ש.

והמע"ן יראה שחי דברים חדא דגם לרמב"ן ז"ל עמוד השחר וכלאיר המזרח שני זמנים הם וכלאיר

המזרח הוא אחר עלות השחר דאל"כ כיל"ל ולענין חמ"ד במקדש דכתיב בקר קצטו עלות השחר שקדמתן מלוך דמעלות השחר קאחי ולא בזכיר שם כלאיר המזרח כלל עד עכשיו א"כ פשוט דגם לרמב"ן ז"ל מחלק בין עכ"ש לכלאיר המזרח אלא דייק כיון דכתיב ביה בקר הקדימו לכלאיר המזרח וכשנית דחמ"ד נשחט בכלאיר המזרח וכו' קודם כנן ולאחר עלות השחר אלא דלכתי אפסר לומר דכאן כחלכ כנן החמך וכגם דכאן במקלח דלא כמח"פ, אבל עכ"פ לכ"ע אינו עכ"ש גם לדעת רמב"ן ז"ל.

זמן שחיטת התמיד אליבא דהגב"י

ומ"מ צע"ס מה שכתב הרמ"א ז"ל על רבינו בנז"י לולי דמסחינא ב' נראה דלא קשך דכמדייק בנז"י יראה דבנז"י לא כתב דחמ"ד נשחט בעכ"ש אלא כתב וז"ל אבל קשך לכיפוך דלמא מיירי בשחר קודם כנן החמך ועדיין לא קראו המגילה של לילה ועדיין לא עבר זמנך ועיין במג"א ריש סי' תרפ"ז בשם בגמ"י ואז הוא זמן חמ"ד של שחר וכו' ע"ש. נראה ביאור בדברים צמ"כ ואז הוא זמן חמ"ד של שחר פי' קודם כנן החמך אבל הוא אחר עלות השחר אפילו לבנז"י ומודם בנז"י דחמ"ד נשחט אחר עלות השחר אלא דס"ל קודם כנן החמך וכדעת רמב"ן ז"ל דמשכאיר המזרח עד חצון הוא זמן אחר עלות השחר וקודם כנן החמך ונמלא לכאורה בגמ"א כשיטת רמב"ם ובנז"י כשיטת רמב"ן ז"ל ודו"ק ואחי שפיר בכל.

חילוק בין יוה"כ לשאר השנה בזמן שחיטת התמיד

וריד"י ברכ"ג מוכ"ר ז"ל רויזנצברגער שליט"א מגדולי ח"ח בכולל דישיבתינו הקדושכ העיר לי מדברי רמב"ם פ"א מכל' מעשכ יוה"כ כ"ח שכתב שם כל ליל יוה"כ ככן יושב ודורש אם כיב חכם וכו' ומתעסקין עמו עד שמגיע זמן השחיטת ולא היו שוחטין עד שמכירין שעלכ עמוד השחר צודאי שחא ישחטו בלילה ע"כ ומשמע לכאורה דמפרש דשחיטת החמ"ד הוא בעכ"ש, ונראה דכני חרי מילי דבכל השנה צלמח לא היו שוחטין עד שכלאיר המזרח עד חצון אלא ביוה"כ או מחמת חולשא דכ"ג שכל עבודתו עליו או לעסם אחר הקדימו לשחט קודם ושוב מלאחי שכבר כתב כן בצלח האזל כל' עבוי"כ דרמב"ם לשיטתו שכתב בכל' חמ"ד ע"ס דאין שוחטין כל השנה עד שיאיר המזרח משום דפעם אחת עשו ושחטו קודם עלות השחר ולכן תקנו לאחר בכל השנה אבל צו"כ שטעמו כלצכ לא שייך שפיר שחטו אותו קודם ולפענ"ד לכוס"ק דוקא משום חולשא ולרפו שניכם יחד ודו"ק.

וכו' וחכמי אוכ"ע אומרים ביום חמח מכלכת וכו' ונראה דלא פליגי אלא באופן הכילוך כללו אומרים כילוך של יום למעט ובליכ למעלה וכללו אומרים וכו' אבל כ"ע מודי דהחמח מכלכת וכו' אחרץ לעולם עומדת ודלא כבאומרים שחא"רץ מכלכת ומקפת וכחמח עומדת. ועיין רבינו חננאל מה שכתבא בשם בראשית רבא ודו"ק.

דף צ"ה ע"א

במתני' חמץ ומלח עמו צבית, דוקא עמו צבית אבל אין נאכל עמו צבת אחת ודלא כמו שדייק במתני' מלשון רש"י על החורב שגם באכילת שרי מלח וחמץ יחד בפסח שני, ובח' בארנחתי.

שם בגמ' שאין שוחטין את הפסח על היחיד, ולכחחילכ בעי פשרה וכל המרצב כרי זה משוכה ומכודר, עיין לעיל ל"א ע"א על בגליון.

שם בגמ' צפרעית מאי קא ממעט וכו' דכו"ל לאו שניתק לעשכ עיין רמב"ם פ"א מהחור"מ ובמל"מ שם ובשעכ"מ, ומיכו כח"ל סי' מ"ב ומכר"ש אצובכ כתבו לכיפוך, וכיות כי כתבתי בזכ' בח' אשתיק כאן מה שאמרתי צשיעור לפני חכמי כולל בס"ד.

רש"י ד"ה חייב, שאין זה אונס שיש לו לכשמע וכו'. כא' אם אינו יכול להניח כבנים מפני הסכנה להם כרי זה אונס ולכן דייקו מפני גמלים וקרנות כמעכבות אותו וכו', ופק"ג דוחה כל החורב ולא לריך לכשמיענו, וגדולכ מזו אמרו (ברכות י"ט ע"ב) כיכ כולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו וכו' נזיר וככ"ג מעמא הוא למח מלכ ע"ש ועיין חוס' שם ד"ה חמרת.

תוס' ד"ה רבי יכודכ, קשכ לר"ח עיין חוס' ברשכ"א כאן מה שכקשכ לר"ח דא"כ אחאי דס נפסל צקיעכ ראשונה, ועיין בסמוך ל"ג ע"ב חוס' ד"ה עולא ומה שליינתי שם דר"ח גופיכ תי' קושיא זו צש"מ.

דף צ"ד ע"ב

שחמריד את כל העולם כולו, נראה לפמ"ש בע"ז א"ח סי' תקנ"א דחקנו ז"ל לומר ומלך על כל העולם כולו כפל לשון דכל יש לפרש רוב ולכן כפל כל כולו לומר כולו לגמרי ולכן נמרוד נמי שחמריד את כל העולם כולו ולא רק רוב העולם עד שצא אצרכס אצינו וכחזיר ופרסס אלוקות ומלכותו בכל משלכ וא"א לצירכ בלא מנכיג.

קיי"ל בחכמי ישראל דביום חמח מהלכת

שם בגמ' חכמי ישראל אומרים ביום חמח מכלכת

בדין הלאו דלא יראה אי הוה לאו הניתק לעשה, ובגדרי לאו שאין בו מעשה, ובלש עייסה ומניחה להתחמץ אי הוי דת"ם

(פרנקל) תי' ע"פ דעת הרמב"ן ז"ל צבא אל המקדש עמא דלוקה ואחאי לא כוי לאו הניתק לעשכ וכחכ הרמב"ן ז"ל צשם בחוס' דכעס דאין עשכ בבא אחר עקירת כלאו מחקן כעשכ למפרע צטמא כוכנס למקדש די"ל דעשכ דשילוח הוא משום לכבא שלא יוסיף לעבור בלאו להיות במקדש אבל לא לחקן כעבר כבר אבל באונס שגירש את אשחכ כעשכ בא רק לחקן על כעבר ע"ש. ולפ"ז י"ל צחמץ נמי כיון דבכל רגע ורגע עובר בלאו דכל יראה א"כ כעשכ דחשציתו בא לחקן על לכבא שלא יעבור עוד על כל יראה אבל לא לחקן כעבר ועיין שאג"א (סי' פ"ג) דכשמפררו וזורכ לרוח אף לר' יכודכ כגם דלא קיים עשכ דחשציתו ומ"מ אינו עובר על כל יראה מכאן ולכבא ומיושכ חמיכת כמ"ל.

ולפענ"ד חילוק זה ל"ע מחוס' גופייכו שכרי עיקר דברי הרמב"ן בנויים על דברי החוס' ודברי כגרע"א על דברי הרמב"ן וכרי החוס' ס"ל דחמץ בכל רגע ורגע עובר בלאו וכמ"ש בחוס' (כ"ח ע"א ד"ה

בפרטיח מאי קא ממעט ליכ לא יראה ולא ימלא דדמי ליכ דכאי אינו לוקה דכוכ לאו שניתק לעשכ וכאי אינו לוקה דכוכ ליכ לאו שניתק לעשכ, וכמדפיס סגרו צסוגרים וכחכ על בגליון ס"א ל"ג וכוונתו על הרמב"ם שכרי כחכ הרמב"ם פ"א מהל' חור"מ כ"ג אינו לוקה משום לא יראה ולא ימלא אלא א"כ קיכ חמץ צפסח או חימלו כדי שיעשכ צו מעשכ, אבל אם כיכ לו חמץ וכו' אינו לוקה מפני שלא עשכ צו מעשכ. וכקשכ כמל"מ כא סוגיא ערוככ (ל"ה ע"א) דכל יראה כוכ לאו הניתק לעשכ, וכן כוליוכו בחוס' שם ולכן נראה דלא גרסי לכ וס"ל דהרמב"ם לא כיכ כן צגירסחו, ומיכו כנראה בכל הספרים איתא לגירסא זו. וכבר כקשו באחרונים עיין שעכ"מ שם ובחכ"ל סי' מ"ב ומכר"ש אצובכ ועוד אחרונים.

צ"ע להגרע"א

והגרע"א ז"ל צמערבכ כ' כובא צכג' על הרמב"ם

בגרוגרות ויפטר ואעפ"כ אם הניחו ונללכ חייב ככ"ג
בלש פיסכ אף שיכול לאפותו קודם שיחמץ או חלעוש
בלוגן מ"מ אם הניחו ונתחמץ חייב עליו. ועיין בגין
שלמח על הרמב"ם ז"ל מה שכתבתי.

איברא דלכאורכ יש לחלק קלח דבכניה בשר על גבי
גחלים מיירי שכינה בשבת שכבר נשעת הכנה
עשה איסור ובאיסור הניחו לללות חמירין אם נללכ
חייב אבל בלש פיסכ שכינה לש וליכא שום איסור
בלישכ ורק אח"כ יתחמץ זה דבר חדש ואפשר ככ"ג לא
יתחייב ומיכו נראה דבאחרונים לא חילקו בזה וז"ע.
ועיין נזיר י"ז ע"ג צ"י רבא נזיר וכו' צבית הקצרות
מכו צ"י שכינה למלקות או לא, ועיין חוס' שם ד"כ
ולא כוי כללו שאין בו מעשה ועיין חוס' שבועות י"ז
ע"א ד"כ או ומיכו בראש נדרים ד' כתב דב"ל ככ"ג
לאו שאין בו מעשה ובארכתי בזה ברבך בספרי משנ"כ
ח"ע.

צ"ע דבאן ה"ל הת"ם

איברא דכבר הקשתי (עיין לעיל דף כ"ט) שכרי כאן
כו"ל הח"ס שכרי לאחר שלש בעיסכ בידו
לכפקירו אינו עובר על צ"י וצ"י או שיאפנו או כיוצא
בו ואמאי לוקה, ובגם שבמקום אחר בבאחי שלא ברור
דעת הרמב"ם הי ס"ל הח"ס שמכ הכרח או לא שמכ
הכרח ועיין חוס' פסחים ס"ג כשומע את הפסח על
החמץ עובר בל"ה וכו' אלא בבח"ס קמפלגי וכו'
ופרש"י דמלקות ליחא אלא בבח"ס וכו' שם ד"כ
כ"ס כחצו ול' בקונט' נמי יש לישב וכו' ועיין לח"מ פ"א
מבקר"פ כ"כ שהקשה הא פסק הרמב"ם ב' סוכרין
דכ"ס לא שמכ הכרח וצ"י חמיר נשחט דף ס"ג
משמע, דזה כוי הח"ס, ועיין בספרינו משנ"כ ח"צ סי'
כ"ו וח"ג סי' קפ"כ. ובגם שצירנו שם דכיכא דאמר
אעפ"כ וקבל הכרח לוקה אפילו כי' בחופן שיכול
לעפון שלא עבר עיין שג"א סי' ע"ז שהקשה בבין לר"י
ובין לר"ל בחמץ עמו בעזרזר אחאי לוקה הא כו"ל הח"ס
שיכול לומר שציעל החמץ קודם זמן איסורו ועוד הקשה
שם ע"ש ובאמת כי קושיתו אפילו לשיטתו י"ל כגון
שעשה חמץ לאחר זמן איסורו וי"ל ומיכו עכ"פ בלש
פיסכ שנשעת מעשה ליכא כאן מעשה איסור כלל
לכאורכ כו"ל הח"ס וחמיר כבני כר"ג מוכריי
שליט"א בעיר לי קלח דכיון דקבל הכרח בשעת לישכ
ואמר דאעפ"כ הוא לש ע"מ להניחו שיחמץ אפשר דלא
כוי הח"ס ולפענ"ד לבי לא כן ידמה וז"ע.

הוסיף בחימוצו של חמץ שיש לו אי חייב ע"ל ההוספה

ונסתפקתי עוד בלשון הרמב"ם שכתב אח"כ קנה וכו'

וחמץ) שחמך כר"י כיכי עמיד ק"ו מנוח וכו' חשיב
ככא בל חותירו כמו בל ירחק ואומר ר"י דמ"מ עמיד
שפיר ק"ו דנוח אינו בבל ירחק דמיד שבוחר עובר
ושב אינו עובר אבל חמץ אפי' לאחר שבוחר עובר בכל
שעכ בבל ירחק עכ"ל אפי"כ בסמוך דף כ"ט כתבו
בחוס' ד"כ רב חשי דלא ירחק ניתק לעשה הוא ולכך
אינו עובר כשמצטרו לבסוף ע"ש וא"כ מצוה מדברי
בחוס' עכ"פ דלאו הא בכה חליה ואפשר לתרויכו
וא"כ נסתר חי' זה מדברי בחוס' גופייתו וממקום
שבאנו לישב שם דברי הרמב"ן ז"ל וז"ל דכוונתו
לדלדן קחני דס"ל בחוס' בחדא ולא ס"ל בחוס' דכ"ג
כו"ל לאו הניתק לעשה וז"ע.

צ"ע בלשון הרמב"ם אינו לוקה

ודע דנסתפקתי בלשון הרמב"ם ז"ל שכתב אינו לוקה
וכו' אח"כ קנה חמץ בפסח או חימלו כדי שיעשה
בו מעשה ולכאורכ כיל"ל אלא אח"כ לש פיסכ וכו' חמיר
או שחמץ מעלמו או קנה חמץ בפסח ועיין מנחות נ"כ
כל במנחות ודף נ"ו שם הניח שאור ע"ג פיסכ וכלך
וישכ לו ונתחמל מאליו חייב עליה כמעשה שבה וא"כ
ככ"ג בלש ונתחמל מאליו לוקה ולמכ לא כתב כן.
וכי' נראה לומר דבלש פיסכ וכו' הניתק להחמץ פשיטא
ליכ דכוכ מעשה ולוקה ולא לריך לאשמעין ככ"ג כיון
שעשה מעשה לישכ בעיסכ וכו' בל ידי חמץ וזה
פשיטא ליכ אלא קמ"ל כיכא דמעשה הוא מחוץ לחמץ
כגון קנה חמץ דבחמץ כבר הוא נחמץ ולא עשה שום
מעשה בעלם החימוץ אלא שקנה חמץ דכ"ג אם הניח
לא מקרי מעשה ואפ"כ הקנין מקרי מעשה לענין מלקות
שילקח עליו, ובזה יובנו דברי הפמ"ג בפתיחה לה' פסח
אוח ג', ועיין שפת אמת מנחות נ"ו ובנפנת פענח
דתרויכו ס"ל בפשיטות דכ"ג חייב.

חילוק הצ"ח בין חמץ בפסח ובין חמץ דמנחות

אלא דכ"פ י"א שם לחלק בין מנחות דבאיסור הוא
החימוץ כלומר לעשות חמץ ולהחמץ ובין חמץ
בפסח דבאיסור הוא כשכיכ שחמשה חמץ בפסח
עובר על צ"י וצ"י ולכן כלש פיסכ למנחות וכו' הניתק לא
יתחייב דלא כוי מעשה לפ"ז שכרי לש בכתור ולא
החמץ ומכ שנעשה חמץ ע"י שלא שמרו אינו מעשה
ע"ש. ולפענ"ד קלח ראי' מלשון בגמ' שם הניח שאור
ע"ג פיסכ וכלך וישכ לו ונתחמל מאליו חייב עליה
כמעשה שבה ואמר רבב בר חננל ח"ר יוחנן בכהני
בשר ע"ג גחלים וביאר רבא כשנללכ בו בגרוגרות חייב
וכנראה כיון דחמץ דומה למעשה שבה וכמו במעשה
שבה הניח בשר אף שיכול להורידו קודם שיללכ

כלשון חלה בניחו בראשו ולכיל י"ל לכוליה בה שלא
חימלו חלה בניחו בראשו בלי עשיה פעולת בעלם כחמץ
חינו לוקח ודו"ק ו"ע.

עוד ישוב לדומב"ם שאינו חשוב ללא הגיתק לעשה

ודע דבעיקר הקושיא למכ לא כתב דרמב"ם דחינו חייב
משום דכוכ לאו בניחוק לעשכ לולי דמסתפינא כי
נלפענ"ד לומר דרמב"ם ז"ל מפרש דכא דכתיב בחורב
אך ביום הראשון חשבינו שאור מצתיכס דרשו בגמ' (דף
ד') ביום הראשון פיו"ע דא"ל לומר ביום הראשון ביום
עוב הראשון הוא וביום הכהא אחכ אוכל וכו' וא"ל
לומר נמי כשצחכ ליל ע"ו משום דביום הראשון חשבינו
שאור כתיב ולא כלילכ שמעינן דזכ ביום הראשון קודם
יו"ע הראשון מיירי ועיין בגמ' דף ד' ע"ב ודף כ' וב"ר
שם ולפ"ז נראה דרמב"ם ס"ל דעשכ דחשבינו לא
נאמרכ חלה בפיו"ע ולא אח"כ וכעין שכתב בשג"א
כצאנו לעיל ודו"ק ו"ע. ועיין עוד דף כ"ע מכ
שכארכנו קצת בדברי רמב"ם חלו.

או חימלו לפ"מ דקיי"ל במנחות דמחמץ אחר מחמץ חייב
ומעמכ מי שיש לו חמץ מע"פ שאינו לוקח עליו חס בניחו
וכלך בפסח בשעת איסורו וכוסף בחימולו אי לוקח עליו
כיון דעכ"פ עשכ מעשכ בלוחו חמץ וכגס שכיח חמץ כזר
ועבר ככל יראה מ"מ כיון דכל רגע עובר על כל יראה
חדש א"כ אף שחמץ שנשאר מע"פ חינו לוקח על כל יראה
משום דלא עשכ מעשכ חל לאחר שעשכ מעשכ כיון שכל
רגע ורגע עובר כזר עשכ מעשכ בחמץ זכ ולוקח דבעיקר
שיעשכ איזכ מעשכ בחמץ זכ ולא איכפת לן שדוקא
בחימון שכרי כלוקח חמץ נמי כמעשכ חינו בעלם כחמץ
שחימלו חלה מחוץ לחמץ בלקיחכ וכי"כ חייב חלי נמא
ככי מבואר ומדויק מאלד לשון רמב"ם א"כ קנח חמץ
בפסח או חימלו כלומר שחימץ חמץ שכיח חמץ מקודם
כפסח וחימלו כמחמץ אחר מחמץ שחייב. ומדויק נמי
כלשון שסיים חל חס כיכ לו חמץ וכו' חלה בניחו
בראשו מע"פ שעבר על שני לאוין וכו' ולכאורכ לשון חלה
בניחו בראשו ל"ע שכיון שאמר חל חס כיכ לו חמץ קודם
כפסח וזכ כפסח ולא ציערו ממילא הוא בראשו ומכו

בבבלי ודינים דלא הגיתק לעשה ולא שקדמו עשה, ואם מותר לעבור לכתחילה אלא זה כדי לקיים העשה

אמנם בשו"ת חכ"ל סי' מ"ב ומכר"ש אבוכב ס"ל
חרויכו דרמב"ם נמי מפרש דכו"ל לאו בניחוק
לעשכ חלה דמכ"ח לוקח בקונח חמץ דרמב"ם פסק
בפע"ז מכל' סוכדרין דכל ל"ח שניחוק לעשכ חס לא
קיים כעשכ שזו כרי זכ לוקח וככא נמי לוקח כלל
קיים כעשכ של כשצחכ בחוך ימי כפסח ולאחר
כפסח חינו מקיים עוד כעשכ ומכר"ש אבוכב (חשו'
דבר שמואל סי' ל"ח) חי' דמיירי כגון שחל שביעי של
פסח בשבת וקנח זו ביום מן כוכרי שא"ל לקיים זו
מלוח שריפכ וכחכ"ל חמכ עליו דכרי עכ"פ לפ"מ
שפסק רמב"ם שכשצחכ חמץ בכל דבר א"כ א"ל
לחייבו משום שאינו יכול לשרוף בשבת שכרי יכול הוא
לפרר ולזרות לרוח או לכטיל לים ע"ש ובגמל"מ דחק
לחץ קושיא זו ע"ש ובגמל"מ ופלא שלא כביא דעת
בעכ"מ פסחים מ"ע דמפרר איסור דרבנן.

בפרטיה מאי קא ממעט ליכ לא יראה ולא ימלא
(ובסוגריים דדמי ליכ דכאי חינו לוקח דכוי
לאו שניחוק לעשכ וכאי חינו לוקח דכוכ ליכ לאו שניחוק
לעשכ). ובחוס' ד"כ דפרטיכ כחכו מכאן משמע כמו
שפי' ר"י לעיל (כ"ע ע"ב) דלא יראה כוי ניחוק לעשכ.
נראה דלא כוי גורסים בגמ' דדמי ליכ וכו' דאל"כ מאי
משמע כמו שפי' ר"י וכרי כן כחכו לכדיא ועיין ר"ח
שגרם דדמי ליכ דכא לאו שאין זו מעשכ אין לוקין
עליו וזכ לאו שאין זו מעשכ. נראה דלא ס"ל דכוכ
ניחוק לעשכ כלל ומיכו מרש"י ד"כ ולא יראה וז"ל ואם
נראה חשבינו לעולם הוא בעמוד וכשצחכ כל ימות
כמועד משמע דס"ל כחוס' דכוכ ניחוק לעשכ.

שיטת הרמב"ם אי ס"ל דל"י ו"ל דהו"ל דא הגיתק לעשה

ודרמב"ם פ"א מכח"מ כ"ג כתב חינו לוקח משום לא
יראה ולא ימלא חלה א"כ קנח חמץ בפסח
או חימלו כדי שיעשכ זו מעשכ חל חס כי' לו חמץ
קודם כפסח וזכ כפסח ולא ציערו חלה בניחו בראשו
אף ע"פ שעבר על שני לאוין חינו לוקח מן כחורכ מפני
שלא עשכ מעשכ עכ"ל. וחמכו עליו כמפרשים מ"ע לא
קאמר משום דכוכ לאו בניחוק לעשכ וכמו שאמרו בגמ'
כאן לכדיא ועיין מל"מ מכ שחמכ בדברי רמב"ם
ובשעכ"מ כאריך כרצח וחי' בשם רבו דכו"ל חרי לאוי
ולא אחי חד עשכ ומנחקא לחרי לאוי ע"ש ומכ שדחכ
מדברי כחוס' חולין דפ"א ד"כ כנח.

ודרמב"ם פ"א מכח"מ כ"ג כתב חינו לוקח משום לא
יראה ולא ימלא חלה א"כ קנח חמץ בפסח
או חימלו כדי שיעשכ זו מעשכ חל חס כי' לו חמץ
קודם כפסח וזכ כפסח ולא ציערו חלה בניחו בראשו
אף ע"פ שעבר על שני לאוין חינו לוקח מן כחורכ מפני
שלא עשכ מעשכ עכ"ל. וחמכו עליו כמפרשים מ"ע לא
קאמר משום דכוכ לאו בניחוק לעשכ וכמו שאמרו בגמ'
כאן לכדיא ועיין מל"מ מכ שחמכ בדברי רמב"ם
ובשעכ"מ כאריך כרצח וחי' בשם רבו דכו"ל חרי לאוי
ולא אחי חד עשכ ומנחקא לחרי לאוי ע"ש ומכ שדחכ
מדברי כחוס' חולין דפ"א ד"כ כנח.

שיחזירנה או שכי' ככן כ"ז לוקח וברי לא ציעלו ועיין
מל"מ מה שכתבתי בזה.

ב"י ובי' עובר בכל שעה ועשה אינה מתקן רק פעם
אחת

ולפ"ז ולפענ"ד לחדש דאפילו נימא חשבתו כו"ל עשה
לנחק כלל מ"מ אין עשה מנחק חלל לאו אחד
ולכן מיד שעבר בצי' וצי' לריך לקיים חשבתו ואם עבר
ובשכח כחמץ ולא חשבת עובר שנית בצי' וצי' וכן
לעולם עד לאחר פסח בכל שעה ושעה שלא חשבת עובר
וא"כ חף שצי' וצי' כו"ל לאו הניחק לעשה מ"מ כל שלא
קיים מיד כעשה כו"ל כלל קיימו ואף אם ישרוף אח"כ
מ"מ לא יחקן כלל כראשון שעבר חלל כלל כחמץ
ובשכח לפי זה לריך מיד בכדי דיבור של כעדים
שכתרו בו ואם לא ישרוף מיד ועכ"פ לא יתחיל בשכח
מיד יבעל כולל כעשה חשבתו ושפיר יש כאן כחמץ
ולא דמי לאוי חלו לגזל ונותר וכיוצא שליכא לאו בכל
שעה דכל שעבר פעם על כלל עבר ואינו עובר עוד
שפיר אינו לוקח לעולם כל שצידו לחקן חלל כחמץ עובר
כל שעה ושעה ועיין חוס' שבת קל"א מה בין מילכ
לליניא ומזוזת דמילכ אם לא מל ציום כשמיני עבר על
עשה דציום כשמיני מ"מ אם ימול לאחר זמן אפילו
לאחר שנים או קודם מיתחו חיקן אוחו איסור שעבר וגם
קיים כמלכ לא כן ליניא ומזוזת שעובר בכל זמן אם
עבר ולא כניח חפילין או לא קצב מזוזת ושבת כניח
כיום חפילין וקצב מזוזת כרי עושב מלכ עכשיו חלל
אינו חיקן על מה שעבר ע"ש ואחי שפיר בזה מש"כ
כרמז"ס דאם לקח חמץ לוקח עליו.

ובזה יש לדייק נמי מה שכתב כרמז"ס פ"א כ"ל וז"ל
חלל אם כיכ לו חמץ קודם הפסח ובה הפסח ולא
ציערו חלל כניחו ברשותו אע"פ שעבר אינו לוקח מפני
שלא עשה בו מעשה ויש לדייק מש"כ חלל כניחו
ברשותו כרי כיון שכתב ולא ציערו ממילא נשאר
ברשותו ומה מוסיף בכתבו ברשותו ולכ"ל י"ל דכוונתו
לומר דווקא בכתבו כלומר במזיד כיון לכניחו ברשותו
דלז מיד עבר על שני לאוין כראשונים ואין לו עוד תקנה
ללאוין חלו בשכח חלל אם מיד כשראח כחמץ כלך
ובשבת לא עבר על שני לאוין דברי כו"ל לאו שניתק
לעשה ואז פטור מעטם לאו שניתק לעשה ולכן כתב
דוקא חלל כניחו ברשותו וכתב.

ישוב לדברי התוס' מקריית השע"ה

והנה בשע"ה ח' עוד דלכן לא ס"ל לכרמז"ס
דחשבתו כו"ל עשה כמנחקה ללאו משום דצי'
כו"ל לאו שקדמו עשה ולא חשיב לאו הניחק לעשה
ומינה ילך לחמץ ולסחור דברי כרי' בחוס' כאן מיניח
וביכ שברי בחוס' ד"ה בפרע"י כתבו בחוס' שמכאן

ולפענ"ד כי אפשר לישב דברי מכר"ש חסוכב כגון
דקנה חמץ שביעי של פסח בסוף כיום בחופן
שלא כי עוד זמן לשרפו או לפררו ברוח דמלא עבר
חצי' ולא כוי ניתק לעשה דא"ל וזה לא צעי דוקא שבת
דכ"ה ציו"ע.

דעת השע"ה דלדבריהם לא היה ניתק לעשה

אמנם כשע"ה בשם רבו כתב דדעת כרמז"ס דחמץ לא
כוי לכחל"ע עיין סי' פ' וסי' פ"א וסי' פ"ב
וחרי נביאי נבאו בסגנון אחד משום דצי' וצי' כו"ל
חרי לאוי ואין עשה אחת מנחקה חרי לאוי כדאמרי' ריש
חמורק דף ד' ע"ב דכ"ע דכחמץ לוקח משום דכו"ל
חרי לאוין וחד עשה ולא אחי חד עשה ועקר ב' לאוין
עוד ילך כשאג"ל לאמור דחשבתו כו"ל עשה שכז"ג
ונשים פעורות ושבת כעלכ דחייבות ובחמץ מבואר
לרבינו כגדול ככ"ג כל' פסח פרק שני וז"ל ונשים
אע"ג דכל מ"ע שכז"ג נשים פעורות לענין פסח
מיחייבין בכל מילי כגברי לביעור חמירא וכו' כרי דנשים
חייבות בעשה דחשבתו ע"ש כביאו בגליוני הש"ס
כאן.

והגר"א לפענ"ד דדעת כרמז"ס דחמץ כוי לכחל"ע
וכדעת כח"ל ומכר"ש ודעימיהו שברי אמרו
בגמ' בפרע"י מאי קא ממעט ליה לא יראה ולא ימלא
דדמי ליה ויש לזה ב' פירושים או כפי' הסוגריים
דבמלכות או כפי' ר"ח דדמי ליה במה דזכ כוכ לאו
שחין בו מעשה וזה כוכ לאו שחין בו מעשה ואי נימא
דכרמז"ס מפרש כפר"ח כרי לא דמי אכדדי דנותר
כו"ל לאו שאצ"מ חלל חמץ אפשר דיעבור כללוי ע"י
מעשה כגון שקנה חמץ או החמילו וא"כ לא דמי אכדדי
ואמאי לריך למעט וע"כ דכרמז"ס ס"ל משום ניתק
לעשה דס"ל כח"ל ודעימיה דחמץ בפסח כו"ל לאו
הניתק לעשה וכתב.

ישוב לקריית המ"ל והשע"ה לשיטת הרמב"ם

אלא ולפ"ז כדרא קושיא כמל"מ וכשע"ה למכ כתב
כרמז"ס דלוקין עליו כל כו"ל לאו הניתק לעשה.
וכלפענ"ד דכחוס' לעיל דף כ"ה ע"א ד"ה וחמץ כקשו
כיכי עבד ק"ו צ"י וצי' מותר וכל חשיב ככלל
חותרו כמו כל יראה ואומר ר"י דמ"מ נראה דעבד
שפיר ק"ו דנותר אינו בצי' דמיד שכתיר עובר ושבת
אינו עובר חלל חמץ אפילו לאחר שכתיר עובר בכל
שעה בכל יראה ע"ש.

מחכ קודם שישלחנו לוקח ואם שלח אחר שלקח פטור (כ"ז) וכן כל מלוא ל"ח שניתק לעשכ חייב לקיים עשכ שזכ ואם לא קיימו לוקח ע"כ וקשכ כחכס כ"ל כאיך חשכ כרמז"ס ללאו כניחק לעשכ כה כרי קדמכ בעשכ ללאו שלח חשכ חכ ואם כבניס חקח לך וכו"ל עשכ קדמכ ללאו ולא כוי ללא כניחק לעשכ.

ובענייני דכרמז"ס ס"ל דליכא מלכ צפ"ע צשילוח כקן חס חינו רולכ צבניס רק חס רולכ צכס ושלח לעבור על כלאו אמרכ חורכ שלח חשכ וא"כ לא כוי לאו שקדמכ עשכ ומדויק צזכ לשון כרמז"ס שס שכתב כלוקח חס על כבניס וכו' ולא כתב מ"ע לשלוח חכ חכס וליקח כבניס וכמ"ס שס צפי"ד מ"ע לכסות כדס ועוד מקומות ולכ"ל חתי שפיר דשילוח כקן חינו מ"ע לדעתו וס"ל כדעת כר"י לענין חשכיתו ולפ"ז שפיר י"ל דכל ירחכ נמי כוי נחל"ע וכמ"ס לעיל (וידוע חקירת כהחרוניס כחויי וכח"ס ועוד חי יס מלכ לכדר אחר שילוח כקן וצאמכ צרמז"ן מבורר דיס מלכ).

שיטת הרמב"ם בד"ץ לאו שקדמו עשה

עוד לאלוק מילין לישכ דברי כרמז"ס צאופן אחר לפמ"ס צפ"ח מכל' נערב כ"ז וז"ל חפ"פ שנאמר צאונס לא יוכל לשלח כיון שקדמו עשכ שנאמר ולו חכ' לאשכ כרי זכ נחקו לעשכ ונמלח זז מלוא ל"ח שנחקו לעשכ שאין לוקין עליכ חלל חס לא קיים עשכ שזכ וכו' וכתב ככ"מ שס צפרק חלו כן כלוקין ח"ר יוחנן כל ל"ח שקדמו עשכ לוקין עליו ופירש"י חפילו למ"ד לאו שנחל"ע אין לוקין עליו וכו' חשמענין ר' יוחנן דכ"מ בעשכ כזא אחר כלאו שאין חכ יכול לקיימו חלל לאחר עזירת כלאו חכל עשכ שקדס חכ כלאו וחכ יכול לקיימכ קודם עזירת כלאו חין זכ ניחק כלאו וחפילו חקיימו אחר עזירת כלאו לא נפערט מן כמלקות ומסיק צגמ' דכדר ציכ משום דקשיא ליכ חונס נערב צחולכ דאשכחן ציכ ל"ח שקדמו עשכ דכתיב ולו חכ' לאשכ לא יוכל לשלח וחניא עלכ שיקיים חכ בעשכ חס גירשכ יחזירנכ ופטור חלמא לאו שנחל"ע חשיב ליכ וכו' ע"ס נרחכ דס"ל דצאמכ כרמז"ס ס"ל דחפילו לאו שקדמו עשכ נמי כו"ל לאו כניחק לעשכ ח"כ צלח"כ לא קשכ משילוח כקן.

ישוב לדברי רש"י דס"ל דלא תוציא הוה לאו הגת"ע

איברא דלפ"ז י"ל דרש"י לשיעתיכ ולא קשכ ליכ קושיט כחוס' דכרי ככ"מ כציא צסס פרש"י שס

משמע כפר"י דלא ירחכ כוי ניחק לעשכ וצסמוך צחוס' ד"כ לא חוליא כקשכ ר"י חפרש"י שפ"י דלא חוליא כוי לאו כניחק לעשכ וז"ל וקשכ לר"י כיכי חשכין ליכ לאו כניחק לעשכ וכא לאו שקדמו עשכ כוא וא"כ מדויל ידיו ישחלס ליכ כאיך מקיים שיעתיכ דצ"י כו"ל נל"ע כא נמי כוי לאו שקדמו עשכ וכניח צל"ע.

והצלפנ"ד דלא קשכ מידי וכר"י לשיעתיכ חתי שפיר מאד דלכאורכ יס לכקשות חשיעת ר"י שכתב לעיל כ"ע ע"צ דכמככ חמץ ע"מ לצפרו חינו עובר עליו ולפוס ריכטא נרחכ דחפילו לכחחלכ מותר לכשכות (עיין מל"מ שכתב כן לכדיא ויס חולקים דלכחחילכ מודכ שאין לכשכות חלל שאין עובר דדיעבד עיין מג"ח ס"י חמ"ו סק"צ ופמ"ג ח"ח צפתיחכ כוללח ח"כ חות ל"ח ומק"ח ס"י חל"ח ועיין סמ"כ מ' חקמ"כ מש"ס חולין דצנטל ע"מ לשלח חפילו לא שלח חינו עובר חלל בעשכ ועיין חשוככ מחככ ס"י קפ"צ וכגכות מכרש"ס פסחים כ"ע ע"ח) ולכאורכ כאיך מותר לכחחילכ לכשכות כא מצטל עשכ דחשכיתו עיין מקו"ח ס"י חל"ח חות צ' שחדש דמכ"ע ס"ל לכרשונים שאסור לכפקיר חמץ ידוע כדי שיקיים צחמלו כמלכ דחשכיתו וא"כ ככ"ג חמאי מותר לכחחילכ לכשכות וכ"ס לפ"מ דס"ד דחשכיתו כו"ל לאו שקדמו עשכ וא"כ חכא מלוא חשכיתו וכגס דיקיים בעשכ חכ"כ מ"מ כא עוקר מלוא ציוס כרשון כדכתיב חך ציוס כרשון חשכיתו.

תשובתי אי הוה מצוה חיובית או קיומית

אמנם מרן אדמו"ר כגכ"ק בעל דברי חיים צחשו' ס"י ע' חלק חמקו"ח וס"ל דחשכיתו חינו מלכ צפני ע"מכ דלא חייבכ כחורכ לכשכית חמץ דח"כ כ"י חסור למכור חמץ כדי שיקיים צו מלוא חשכיתו וזכ ודאי ליתא רק כוא לנתק כלאו דצ"י דמחויב לכשכית חמץ שלח ימלא צכיתו כגט דכמלכ כוא חס ירלכ לגרש חכ אשחו יפערנכ צזכ כספר ככ"ג מלכ כוא חס יס לו חמץ שישכיתו חכל חס מכרו חו מפקירו לא מוטל עליו כלל שום מלכ ע"ס ולפ"ז שפיר יס לומר דכר"י ס"ל ככד"ח ז"ל דחשכיתו לא כוכ מלכ צפני ע"מכ חלל חס יס לו חמץ ישכיתו וא"כ לא כוכ לאו שקדמו עשכ כלל וז"פ וצורר צס"ד ומיושכיס דברי כחוס' מקושיט כשככ"מ.

מה נקרא קדמה עשה ללאו

ובזה נרחכ נמי לישכ קושיא חחת שכקשני ח"ח על מכ שכתב כרמז"ס פ"ג מכ' שחיטכ כ"ח כלוקח חס על כבניס ושחטכ כצשר מותר צאכילכ ולוקח על שחיטכ חכס שנאמר לא חקח חכס על כבניס וכן חס

דלמסקנא חזר צו וא"כ שפיר מיושבה שיעת רש"י אף דכ"ל לאו שקדמו עשה לא חוליה אפי"כ קיי"ל דכ"ל נחל"ע. ומיכו עיין שפ"מ כנ"ל שכתב דיש לדחות דברי ככ"מ ול"ע.

ומעתה נחזור לדין ובמ"ש דדעת ר"י דחשבתו לא כוי מ"ע חיונית וכדעת מרן בד"ח א"כ ל"ל דמי ס"ל דלאו שקדמו עשה לא כוי נחל"ע וס"ל דחשבתו לא כוי מלוח עשה לדידיה אחי שפיר רש"י כאן שכתב בד"כ דפרטיה מאי קא ממעט וז"ל דכל פרעא משמע מיעוטא דכוותיה דכ"י משמע כחי ולא מידי אחרינא כשנחה שאור דכוי נמי כמלוח עשה כנכ כחז רש"י ז"ל כמלוח עשה ככ"ף כדמיון ולא כחז מלוח עשה דמ"ע גמורא לא כוי ולא כוי אלא לנחק כלאו של כל יראה ומיכו לפי מה שכתבתי דרש"י פליג אחוס' כאן בל"א כ ל"ק מירי.

ישוב לשיטת דר"י במשנה חמץ ע"מ לבערו מקושית השאג"א

וראיתי לכגלון בעל שאג"א ששפך סוללכ על שיעת כר"י דמשכב חמץ ע"מ לשורפו אינו עובר וכגלון ז"ל כאריך ברחיב בכל גבוליו דדברי ר"י הם מופרכים מכמה מקומות בש"ס ואני בעיני ככינוחי להשים שכמי ולסבול בעול ולכיוח נושא עולם של רבותינו בעלי החוס' ואמרתו אשיח וירוח לי.

במ"פ הקשה לשיעור ר"י למח אמרו בגמ' כבודק לריך שיבעל שמה ימלא גלוסקא יפח ודעחו עילויכ וכשימלא לאחר איסורו לא מלי מצטל מה בכך דלא מלי מצטל אחי כשמצטרב לבסוף אינו עובר על כל יראה וכה ודאי לאו ברשיעי פסקין שעובר על ד"ח במזיד דא"כ כ"ש שלא ישמע לדברי חכמים שאמרו כבודק לריך שיבעל אלא ע"כ כ"פ ודעחיה עילויכ ולא בעל מאליה כמו פירורין וכמו שפי' בחוס' ד"כ ודעחיה וכיון דלא מכני ביעול ע"ש.

ולפענ"ד אי משום הוה כרי רש"י פי' החס דדעחיה עילויכ שחם עליה לבעל וא"כ ככי נמי יפרש ר"י וכה דקשה ליה דאטו ברשיעי פסקין לפענ"ד לא קשה דודאי לאו ברשיעי פסקין ובשעת ביעול ודאי יעשה כחקנה חז"ל או שיבעל או שחם ימלא גלוסקא יפח ולא יר"כ לבעל כרי יכול למכרו אבל בפסח שאין לו חקנה רק בשרפח חיישין שמה יחוס עליו ויעבור אלא יראה.

מצא גלוסקא וחשב לאכלה ואח"כ השהה אותה לשורפה שנית י"ל דאפילו לדעת כר"י דס"ל דמשכב ע"מ לכשציה אינו עובר מ"מ י"ל לפמ"ש לעיל בשם בחוס' (דף כ"ח) דכ"י עובר בכל עשה א"כ נראה דגם כר"י מודה דאם ראה גלוסקא יפח וחס עלה שלא לשרפח ואח"כ כחזק על ילדו ושכב אחס ע"מ לשרפח א"כ יש כאן עשה אחס שעבר על כ"י וכ"י שברי בשעת ראשונה לא חשב לשורפח כרי עבר אכ"י ומח שחשב אח"כ לשורפח אינו עובר ומיכו מה שחשב אח"כ אינו מועיל אמה שחשב מקודם כיון דבכל עשה ושעב הוא עובר, נמלא דמה שלא חשב ראשונה במזיד עבר אכ"י כבר ואינו מועיל מה שחשב אח"כ ע"מ לבערו ומצטרו לבסוף לחקן על מה שעבר במזיד אלא אמה שעבר בשוגג ומח שעבר במזיד עבר אף שגם זכ כו"ל ניחא לעשה אבל איסורא עבר וא"כ שפיר חיישין שמה ימלא גלוסקא יפח וחס עלה ומשכב אפילו רגע אחד ונמלא עובר עליה אבל יראה וכל ימלא על אחס כרגע, וכמו שפרש"י שם דף ו' ע"כ ד"כ ודעחו עליה ומשכב אפילו רגע אחד ונמלא עובר עליה בכל יראה וכ"י ע"ש. וס"ל בכא כשיעור רש"י במקנה דלאו דכל יראה נמי עובר עד שלא נחכין לכשציה ולשיעוריהו אזלי בחוס' שבה קל"א שכבאחי בסמוך ד"כ אלא דלפ"ז ומ"מ חס כשציה לבסוף אינו עובר למפרע ודו"ק.

ביאור לשון דתוס' דהמשנה חמץ

עוד הקשה בגלון ז"ל בסי' פ"ב מהא דחנן (מ"ו ע"א) כיצד מפרישין חלב בעומאכ צי"ע ר"ח אומר לא חקרא לה שם עד שחאפכ בן בחירא אומר חטיל בלון אמר ר' יבועש לא זכו חמץ שמוזכרין עליו ככ"י וכ"י אלא מפרישח ומניח עד כערב ואם כחמילכ כחמילכ ולשיעור כר"י כיון דמשכב ע"מ לבערו אינו עובר אחי לא יפריש ע"מ לבערו.

ועוד הקשה דבל"א"כ שיעור כר"י חמוס מאד דכה כגם דקיי"ל לאו כניחא לעשה חין לוקין עליו מילקא הוא דלא לקי אבל איסורא ודאי איכא אע"פ שקיים כעשה אח"כ כמו בלאו שאין צו מעשה דאין לוקין אבל איסורא איכא וכעשה חיקן לפערו מן כמלקות אבל מאיסורא לא פלט וחמס לאוי דגזל ומשכון ופאח ואונס שגירש דכל כני כו"ל לאוי שחל"ע (מכות ע"ז) וכי מוחר לכחמילכ לעבור על לאוין כללו כשכוונתו בשעת עבירות כללו לקיים כעשה שבו כגון גזל ע"מ להשיב וכו' ואין לחלק בין לאוי דכ"י וכ"י דלא עשה מעשה ובין כני דעשה מעשה דאי איחא לכה חילוקא לא כוי שחיק מיניח כגמ' ללמדנו בכדיא ע"כ.

לאו כנחל"ע ולמסקנת בגמ' אחי שפיר שיפת רש"י מקושיה כחוס' ועיין שפ"מ פ"א מכחוס"מ כ"ג מכ שפסקה סתירכ דדברי כחוס' אלו ועיין מקו"ח סי' חל"א אי חשביהו כו"ל מ"ע או לאו ועיין ד"ח לכבש"ק מלאנו סי' ע', ומנ"ח.

דף צ"ח ע"ב

הל"א אי היה חיוב דאורייתא

ל"לח במקודש לחג עפון כלל משמע ק"ח דכלל חיוב דאורייתא הוא או מדברי קבלה עכ"פ, ועיין לקמן ק"י"ח פ"א ודף ק"ז ועיין רמב"ם בסכ"מ ורמב"ן מחלוקת גדולה מערכה נגד מערכה דברי אלקים חיים, ועיין לעיל ל"ו פ"א וברש"י שם ומכ שזיינתי על בגליון, ועוד מלאתי לרבינו כרי"ף ז"ל שבה פ"ב (דף מדפי כספר) וכני חמני יומי דחנוכה מיחייבין זכו למיגמר כלילא בכל יומא ויומא דאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יבולדק י"ח יום בשנה יחיד גומר זכן אח ככלל וכו' חבל כלל דר"ח לאו דאורייתא חלא מנכגא הוא וכו' משמע דכני י"ח יומי לכרי"ף ז"ל נמי דאורייתא ניכח וכדעת רבינו כבש"ק וז"ל כמ"ש בח"ס ז"ל דעל נס חייב מדאורייתא לכלל מק"ו וכו'.

שם בגמ' אח לולזיכין, עיין רש"י אגרר נסבא דברייתא היא ככי צפ' בחרא, ונראה עוד דנקט לולזיכין דכוכ חפלא של מזכ שחולכ צחג וגם ברי"כ כיכ לריך לומר כלל כמו ששאלו במלאכים למכ לא יאמרו כלל כיון שנופל בשופר חלא מעפעס דספרי חיים וספרי מחים מונחים לפניו אין אומרים כלל ברי"כ ודו"ק.

ואבלו אימורי פסח, עיין ר"ח שגרם ונגעו באימורי פסח, ולכאורכ מסתבר דכאיצפ"א קאי אנגיפכ דכנך אימורים כלומר חלבי פסח בעומאכ דאכילכ באימורין לעבורין נמי אסור ומ"ש דמבטיא ליכ בדחקו עמאין וז"ע.

דף צ"ו ע"א

ומאן לימא לן דלא שויסקי עבוד, וז"ע אי יל"א זכך ידי חובתו אס חכל מכן כזית במלרים, ובר"ח כאן כחכ שויסקי ללו אוחס מיני מאכל ואכלוס, משמע ק"ח שיו"ל זכס חדא דקאמר ללו אוחס ומשמע כעין פסח ולא בשלום ואכלוס משמע לחיובא וי"ל ועיין לעיל ג' פ"ב חל"י לגבוכ סלקא.

ולפענ"ד נראה דדיוק לשון כחוס' שכחז ומכאן מוכיח ר"י שכמשכח חמץ בפסח ודעתו לבער אינו עובר באוחס שכיכ ולכאורכ כול"ל כמשכח חמץ מע"פ לפסח דפסח משמע שכבר עומד בפסח וי"ל דודאי לכשכות מע"פ אסור כגזל ושאר לאוי חבל כר"י מיירי בחמץ שכבר הוא בפסח וא"כ כו"ל באמת כמי שיש בידו גזל ומשכח אותו להחזירו ביום מחר וכיו"ל בזכ דכ"ג אינו עובר דודאי לילך ולגזול אסור אפילו ע"מ להשיב חבל מי שיש בידו גזל ומשכח אותו להשיבו ככ"ג ודאי אינו עובר בלאו ומוחר לכשכותו עד שיחזירו וככ"ג ס"ל לפנין חמץ בפסח.

ואם כנים אלו בזכ א"כ שפיר מיושב נמי קושיא ראשונה ממשכח דכ"ל מפרישין חלב דכחם ודאי כיון דעדיין ל"ל חמץ חלא הוא רוצה לעשות חמץ ולכשכותו ע"מ לבערו ככ"ג כו"ל כגזל ע"מ להשיב חלא דר"ח למי שכח דלככ"ג שסור רק מדרבנן דכרי כחבתי לעיל דכמכ פוסקים ס"ל דמדרבנן עכ"פ אסור.

עוד הקשה כשאג"א כיאך אפשר לומר דכל יראה וצ"י יתק לעשכ כה אינו חלא לאו שקדמו עשכ ולעיל ישבתי זכ.

אם מותר להשהות החמץ לבתי"ה ע"מ לבערו

שוב ראייתי במקו"ח סי' חל"א בביאורים אות כ' שכביא קושיא כשאג"א אוחס' מגזל ופ"אכ ומשכון ואונס שגירש יכא מותר לעבור על כלאו כשדעתו לקיים כעשכ וחי' דיש לחלק בין להנחל"ע דעלמא ובין לאו שקדמו עשכ דכלאו כניחק לעשכ דל"א לקיים כעשכ בלא עבירה כלאו כלל ודאי א"א לומר דיש מזכ לעבור על כלאו כדי לקיים כעשכ חבל לאו שקדמו שיש קיום מזכ אף כשלא עבר עדיין על כלאו וכעשכ לא לחיקון בלבד נאמר רק למזכ באנפי נפשכ י"ל דכ"ק רחמנא חשביהו ולא יראה לך אס לא חר"כ לכשביחו ואפילו לכאומר דלאו לאנחוקי לאוי הוא דחתי אין איסור כשמשכח כדי לבערו וכמו בחולין קמ"א בנעלכ ע"מ לשלח דליחא ללאו כלל וע"ש שכביא ראי' לדברי ר"י גם מכ שפסקה מכמפריש חלב בעומאכ נמי חי' ע"ש ודו"ק.

לא שקדמו עשה אי הוי ניתק לעשה

תוס' ד"כ לא חוליה מן כבית, פי' בקונט' דלאו כניחק לעשכ הוא וכו'. עיין כ"מ פ"א מכל' נערכ כ"ז דדעת רש"י ורמב"ם דאפילו לאו שקדמו עשכ נמי מקרי

בדין מילת זכריו מעכבתו מלאכול בפסח

מסדרים ל"ו ע"א וביצמות ע' ע"ב ומלחם אוחו אז יאכל
 זו מילת זכריו ועצדיו מעכבת זו מלאכול בפסח
 ואין מילת זכריו ועצדיו מעכבת בחרומה וביצמות דף
 ע"א ע"א צפי רב חמא בר עוקבא קטן ערל מכו לסוכו
 בשמן של חרומה ערלות שלא בזמנה מעכבת או לא
 מעכבת א"ר זירא ח"ש אין לי אלא מילת זכריו בשעת
 עשי' ועצדיו בשעת אכילה וכו' בשלמא עצדיו משכחת
 לה דליחנכו בשעת אכילה וליחנכו בשעת עשי' כגון
 דזונינכו ציני ציני אלא זכריו דליחנכו בשעת אכילה
 וליחנכו בשעת עשי' כיכי משכחת לה לאו דליחיליד צין
 עשי' לאכילת ש"מ ערלות שלא בזמנה כוי ערלות אמר
 רבא וחסברא כמול לו כל זכר אמר רחמנא וכו' לאו בר
 מכילה כוא אלא ככא צמאי עסקינן כגון שחללנו חמא
 ופריך וניחוב ליה כל שצב דאמר שמואל חללנו חמא
 יכבינן ליה כל שצב ומשיי דיכבינן ליה כל שצב כו'
 רב עפא אמר כגון דכאיב ליה עיני' לינוקא ואיחפח
 ציני וציני רבא אמר כגון שכיו אציו ואמו חבושין בצית
 כאסורין וכו'.

ואח"כ מלין אוחו דד"א בשחללנו חמא וכיוולא בחולי זכ
 אכל אס כחצו לו עיניו וכו' ומדאמר דד"א בשחללנו
 חמא וכיוולא בחולי זכ וכו' עוד צפיט מכ"פ כ"ע
 וכלד יכ" כבן וכו' כגון שחללנו חמא שלריך ז"י מעל"ע
 מיום כבראחו, ומשמע דמפרש חללנו חמא שחולל
 בחמימות שחקפתו ואחזו שרף וכמ"ס כחפא"י ז"ל ועיין
 נדרים מ"א ע"א אין מצקין את החולל אלא למי
 שחללנו חמא ועיין חוס' שם ופלא שלא כרגיש בזכ
 ככ"מ שפי' שם חולל אין מלין וכו' ובגמ' אמר שמואל
 חללנו חמא כלומר נשלף ממנו החולי וילא מגופו ולא
 כרגיש דכרמז"ס מפרש חללנו חמא שכוף עדיין בגופו
 ול"ע. ול"ל דכרמז"ס מפרש בגמ' ככי אלא ככא צמאי
 עסקינן כגון שחללנו חמא כלומר דמשכחת לה דליחנכו
 בשעת אכילה וליחנכו בשעת עשי' כגון שחללנו חמא
 בשעת עשי' וכו' אז ערלות שלא בזמנה דלא מעכב
 ואח"כ נחפא לפנות בערב דכוא זמן אכילה ופריך
 דא"כ ניחוב ליה כל שצב דאמר שמואל חללנו חמא
 נוחנין לו כל שצב וכו' ודו"ק.

פירוש ענין חללנו חמא

מקום שהשמיט דרמב"ם אוקימתא דאביו ואמו חבושין

בבית האסורים

ופרש"י חללנו חמא שכי' חולל ונחפא ונחלל
 ונשחלפא ממנו חמא וכך פי' במס' שבת דף
 קל"ז ע"א ד"ה חללנו וכו' אירי יצמות כנ"ל כחצ וז"ל
 וכעמידה (כלומר לכאי מליחות שיכא זכר ראוי לימול
 בשעת אכילה ולא בשעת עשי') כגון שכי' שמיני שלו
 צי"ד וכו' חולל ולא נחלץ מחליו בשעת עשי' ונמלא
 כענין בעשיי כערלות שלא בזמנה שאינה מעכבת
 וחללנו חמא ר"ל שנחפא צין שעת עשיי לזמן אכילה
 וכהקש וכו' נקרא ערלות בזמנה ככך וכו' אמרו
 חללנו חמא נוחנין לו כל שצב לכברוחו ר"ל לחזקו ועד
 שישלים אכתי כוכ ליה ערלות שלא בזמנה וכו' ומעכא
 כל שחקטן חולל אין ערלותו מעכבת אצ ואדון בק"פ
 ואפילו נחפא אינו מעכב עד שיעברו שצב לרפותו
 מעל"ע ע"ש. ול"ע על כחפא"י שבת פ"ע מ"ב אות
 מ"ז שפי' חללנו חמא ר"ל שחולל בחמימות ולשון
 חללנו נ"ל דר"ל חקפתו חמא כמו חלוצי לבא משמע
 דס"ל חללנו חמא שחקפתו חמא ופי' כמו חלוצי לבא
 אכל כאמת שכוף שלפתו מלשון חלון כנעל שכוף לשון
 שלף שכבר הלכה החמא מחולל ונחפא ולא
 שחולל.

דרמב"ם פ"ע מכל' ק"פ כ"ע כחצ כשם שמילת צניו
 ועצדיו מעכבתו מלשחוט בפסח כך מעכבתו
 מלאכול וכו' וכלד יכ" כבן ראוי למילא אחר שחיתת
 הפסח ולא יכ" ראוי קודם שחיתת כגון שחללנו חמא
 שלריך שצב ימים מעל"ע מיום כבראחו וכגון שכאצב
 עינו ונחפא אחר שחיתת או שכי' עומטוס ונקרע אחר
 שחיתת הפסח ונמלא זכר עכ"ל. וכשמיט רציו
 אוקימתי' דרבא כגון שכיו אציו ואמו חבושין בצית
 כאסורין וכבר עמדו על זה קצת מנושאי כליו.

חקירה בגדר הפסח דתינוק חולה שאינו ראוי למוץ

ודגלמפנ"ד דיש לחקור בתינוק שכוף חולל ואינו ראוי
 למול אי הפסח משום דכו"ל ערלות שלא
 בזמנה דלא כוי ערל בכלל או דכו"ל ערל אלא שאונס
 רחמנא פטריה וכיון שא"א למולו לא מעכב לעשות
 הפסח, וכנה כחוס' ר"פ בערל (דף ע' ע"א) ד"ה בערל
 פי' בקונט' שמחו אחיו מחמת מילת כחצו דלא דמי
 לערל שלא בזמנה דכחס כיוולא זו לא כוי בר מילת
 בשום מקום אכל אחר ח' אפי"ג דא"א לו למול מפני
 הסכנה כוי ערל כיון שכגיע הזמן ומייתי ראי'
 מירושלמי דבכדיה מחלק צין ערלות שלא בזמנה וצין
 שכגיע זמנו למול אלא שסכנה כוא לו ע"ש ועיין עוד

אלא דראיחי לרציו כגדול כרמז"ס פ"א מכל' מילת
 כע"ז כחצ וז"ל חולל אין מלין אוחו עד שיצריח
 ומונין לו מעת שיצריח מחוליו שצב ימים מעל"ע

רמזים פי"א מכלי חרומות כ"ז שכתב חבל סכין אח
הקטן בשמן חרומה בחוך שבע שכולד כל שבעה אינו
חשוב עכ"ל וי"ל אי חולב נמי לאחר שבעה לדעתו בכלל
וכנ"ל ואי נימא ככי כוכ אחי שפיר מאד עכ"פ נראה
דכרמזים ס"ל דכל שבען חולב או בימי הכרחה כו"ל
פרלות שלא בזמנו. שוב דקדקתי במחירי יצמות כנ"ל
שכתב ובעמידה כגון שכי' שמיני שלו בי"ד וכי' חולב
ולא נחלץ מחליו בשעת עשי' וגמלא הענין בעשייה
כפרלות שלא בזמנה שאינה מעכבת וברי שקרא לו נמי
מילכ שלא בזמנו ולא כאונס.

ביאור לדברי הצ"ח דהמ"א אחר זמן תיקון למפרע

ובמ"ש נלפענ"ד להבין דברי כ"פ פי"א מכלי מילכ
אמ"ש כרמזים שם כי"ח אין מלין אלא ילד
שחין בו שום חולי שסכנה נפשות דוחה את הכל ואפשר
למול לאחר זמן ואי אפשר להחזיר נפש אחת מישראל
וכתב כ"פ שם משמע דס"ל לרבינו דאם מל לאחר זמן
כוכ חיקון למפרע דלא כמ"ש כהוס' שבת קל"א ע"א
ועיין בירושלמי פי"א דר"כ ע"ש ולכאורה אם מל לאחר
זמן הא"ך זכ כוכ חיקון למפרע וכו"ל כמל ביום
השמיני הא באמת הוא לאחר זמן. ולפמ"ש אחי שפיר
דכרמזים לשיעתיך דכל שלא מל מחמת חולי מקרי שלא
בגיע זמנו למול וא"כ ממילא אם מל לאחר זמן אז כוכ
חיקון למפרע כאלו היום הוא יום השמיני ומיושבין בזה
דברי הגרי"ל דיסקין שכתב ג"כ דעל מילכ שלא בזמנה
מחמת חולי מקרי ביום השמיני ויכול לומר דכרחמן הוא
וביום השמיני וכלאכ יר"כ דמו וגם ברוך כה"ר רך
הנימול לשמונה וכ"כ באדמו"ר הכ"ק ממנוקאטש
בספרו על כל מילכ ולכנ"ל אחי שפיר.

אלא שמ"ש כ"פ שזכ דלא כמ"ש כהוס' שבת קל"א
ע"א דלא כוכ חיקון למפרע ולפענ"ד אדרבה
כהוס' נמי ס"ל ככי שכתב שם בד"כ ושין דלא דמי
מילכ לליצית מזוזת וסוכה דמסתבר דמילכ אם עבר
זמנה לא בעלכ שאחיה מילכ עלמכ שהוא מיחייב
בשמיני הוא עושב בחשיפי שאם מל בשמיני לא כי'
חוזר ומל בחשיפי אבל ליצית ומזוזת בכל יומא מיחייב
בכך אפילו קיימם ביום חייב לקיימם לאחר. ואפילו
נימא דדייק בגאון ז"ל מלשון כהוס' שאחיה מילכ עלמכ
שכוא מיחייב בשמיני הוא עושב בחשיפי דמשמע
דמקרי מילכ בחשיפי מ"מ יש לחלק דהתם מיירי שער
במזיד ולא מל ולכן לא הוי חיקון למפרע שכרי סוף סוף
כבר עבר יום השמיני ובעלו במזיד ולא מל אבל
כרמזים מיירי בשלא מל מחמת חולי דלא מקרי כלל
בגיע זמן ושפיר כשיצריא וימול יכי' חיקון למפרע
שכרי אז הוא הזמן של יום השמיני כנלפענ"ד.

חוס' שם דף ע"ב ע"א ד"כ משום דלא נשיב שכתב ואי
משום מילת זכרים שכיו מעכבים וחשוב גנות כיון דלא
אפשר לא היחב מעכבת כדאמר לעיל כמול לו אחר
רחמנה ולא יקרב ומפרשי כמול בכל אופן שאפשר וכל
שלא אפשר אינו מעכב ולפי שיעב ז' לכאורה אין נפ"מ
אם האונס מלד הנימול שאינו ראוי שלא בגיע זמנו או
שכוא חולב או שכוא בחוך שבעה להכרותו ובין שכאב
כוא אונס ואינו יכול למולו דסוף סוף אונס הוא וכיון
דלא אפשר אינו מעכב.

אבל אי נימא דכפסור משום דכולד אינו ראוי מפני
החולי וכו"ל פרלות שלא בזמנה א"כ דוקא שכולד
אינו ראוי מחמת חולי וכיוצא בו אז האב פסור אבל כל
שבען מלד עלמו בריא וראוי למולו רק שיש עיכוב מלד
סכנה האב וכיוצא בו ככ"ג לא פסור האב שכרי כבן
הוא ראוי למולו וכו"ל מילת זכריו שמעכבתו מלאכול
בפסח עד שימול וכנה כרמזים ככ"ע כנ"ל דייק
בלישניה וכתב וז"ל כשם שמילת בניו ועבדיו וכו' כי"ד
קנה עבד אחר שנשחט הפסח או שכי' לו בן שלא בגיע
זמנו להמול אלא אחר שחיעת הפסח כרי זכ אסור
לאכול עד שימול אותן וכו' ומדדייק כרמזים או שכי'
לו בן שלא בגיע זמנו להמול משמע דחולי מקרי לא
בגיע זמנו להמול וכו"ל פרלות שלא בזמנה דאל"כ לא
כו"ל לקרותו שלא בגיע זמנו לימול אלא כול"ל או שכי'
לו בן חולב שסכנה למולו ואחר שחיעת הפסח ככריא
ומדקאמר שלא בגיע זמנו משמע דס"ל כל שכוא חולב
או בז"י שנותנין להכרותו מקרי פרלות שלא בזמנה
שאכתי לא בגיע זמנו לימול ולכן פסור ולא מדין אונס
ועיין רמזים פי"א מכלי חרומות כ"י ככן ערל אסור
לאכול בחרומה מדין חורב ועיין בת"י ר"פ הערל דערל
שמתו אחיו מחמת מילכ אונס הוא וכיון שנאנס פרלות
שלא בזמנו הוא ולכן פר"ת דערל ר"ל משומד לפרלות
וכרד"ז כתב על כרמזים בפ"ז מהל"ת דכאי ערל
כיינו שמתו אחיו מחמת מילכ ואינו מוכרח ודו"ק.

כשה"י חבוש בבית האסורים מעכבתו המילה מלאכול
הק"פ

עכ"פ כיוצא לן דדעת כרמזים דכל שכוא חולב מקרי
שלא בגיע זמנו וכו"ל פרלות שלא בזמנה שאינו
מעכב מלאכול ודלא כהוס', אבל היכא דבגיע זמנו
וכבן בריא רק שכאב חבוש בבית האסורים או סכנה
אחרת ככ"ג ככ"ג דמעכב ולכן שפיר לא פסק הא דאמר
רבה כגון שכי' אביו ואמו חבושים בבית האסורין דהתם
כו"ל מילכ ראויב בזמנה רק שמלד האב הוא שאינו
יכול לקיים ומ"מ מעכבו מלאכול בפסח, ול"ל דגרס
לעיל אחר רבה וחסדרא ועיין גליון כ"ש"ס שם ועיין

מעם שפרט דרמב"ם מחלת ירוק שלא ימול ביום השמיני

והנה בפ"א מכל' מילכ כע"ז כתב הרמב"ם ז"ל חולכ אין מלין אותו עד שיצריח ומונין לו מעת שיצריח מחוליו שבע ימים מעל"ע ואח"כ מלין אותו בד"ה בשחלתו חמכ וכיוצא בחולי זה אבל אם כחצו לו עיניו וכו' (כ"ז) קטן שנמלא בשמיני שלו ירוק ביותר אין מלין אותו עד שיפול בו דם ויחזרו מרחיו כמראה הקטנים בצריחים וכן אם כי' אדום ביותר וכו' ולריך להזכר בדברים אלו הרבה (כ"ח) אשכ שמלכ וכו' אין מלין אלא ודל שאין בו שום חולי שסכנת נפשות דוחה את הכל ואפשר למול לאחר זמן ואי אפשר להחזיר נפש אחת מישראל לעולם ע"כ.

ויש לדייק מש"כ בכ"ז קטן שנמלא בשמיני שלו ירוק וכו' מפני שזכ חולי הוא למכ פרע חולי זה יותר שכרי בכל' ע"ז כבר כתב חולכ אין מלין אותו וכו' חולכ שחלתו חמכ וכיוצא בזכ כלומר שהוא חולי כל בגוף ושז פרע כחצו לו עיניו וכיוצא בזכ שהוא חולי אבר אחד א"כ ירוק נמי נכלל לכאורכ באלו כיון שכתב מפני שזכ חולי הוא ולמכ פרע זו יותר משאר החולאים וגם לשון ולריך להזכר בדברים אלו הרבה שלכאורכ קאי אירוק ואדום.

הירוק בין נולד ירוק לנעשה אח"כ

וראיתי בל"פ שפי' מפני שזכ חולי הוא ר"ל לא שכתיוק הוא חולכ וכעין דאמרינן חולין ג"ה ע"ה בית כרחם אין בו משום ריסוק אברים ונימ' שחם נולד כשהוא מראה צריח ואח"כ נשתנה למראה ירוק שז מקרי חולכ ולריך להמחין ז"י ע"ש. ולמדנו לפי דרכו בקודש צ' דברים אחד דכל כיכי דכתיוק מקרי חולכ לריך להמחין ז"י מעל"ע לאחר שיצריח וגם חילוק חדש בין כיכא שנוול ירוק דאז מיד שחזר למראה שאר חינוקות מוכלין מיד ובין כיכי שנוול כשהוא צריח ואח"כ נשתנה למראה ירוק דזכ לכ"ע מקרי חולכ ולריך להמחין ז"י מעל"ע.

ג' דינים בחוליה

ובינותי לרבינו הגדול המחבר בש"ע יו"ד שכתב ג' דינים אלו בצ' סימנים נפרדים כלומר דביו"ד סי' רס"ב ס"ב כתב בציח ריש דברי הרמב"ם דחולכ כל בגוף אין מלין אותו עד שיצריח ויעברו ז"י מעל"ע ואם חלכ באחד מאבריו כשיצריח מלין אותו מיד, ולא זכר כלל מירוק וגם שיש ליזכר בדבר זה הרבה ובסי' רס"ג

ס"ה כתב קטן שכוה ירוק סימן שלא נפל בו דמו וכו' ולריך ליזכר מאד באלו הדברים שאין מלין ודל שיש בו חשש חולי דסכנת נפשות דוחה את הכל שאפשר לו למול אחר זמן וא"ה להחזיר נפש אחת מישראל לעולם ע"כ וי"ל למכ לא בציח אלא בלכתח דירוק לעיל בסי' רס"ב כיכי דשכ דין חולכ דכל בגוף וחולכ על אחד מאבריו וכמו שסדרם הרמב"ם זכ אחר זכ.

אשר לכן נראה דכ"ז ז"ל כי' מפרש דברי הרמב"ם דג' דינים הם, א' חולכ כל בגוף מחמת שחלתו חוס וכיוצא בו אבל אין בו סכנה מ"מ כיון שהוא חולכ כל בגוף לא ימול לאחר שיעבור החולי עד שיצריח לאחר החולי ז"י מעל"ע. צ' חולי באחד מאבריו שמיד שיתרפה האבר ימול ואין כאן דין ז"י מעל"ע כלל כיון דליכא חולי על כל בגוף. ג' חולי שיש בו סכנה או חשש סכנה הוא חמור מתריוכו וכוה חינוק ירוק שיש בו חשש סכנה וכמעשה שכי' בגמ' בג"ל דמעשה דר' נחן ולכן שכל המחבר את ידיו וככנים שני דינים של חולכ בגוף ואבר כשאין בו סכנה בסי' רס"ב וחולכ שהוא ירוק שהוא חולי שיש בו חשש סכנה קבע בלכך זו בסי' רס"ג כיכי שמדבר בחולי שיש בו סכנה כגון מי שמתו אחיו מחמת מילכ ועיין ביאור בגר"ה אור צ' אסיוס דסכנת נפשות דוחה את הכל כתב וז"ל דגדולכ מזו דלעולם נדח מפני חשש סכנה כמ"ש בסי' ע"כ ע"ש.

מראה ירוק בתינוק הנה חוליה שיבס"כ

במבוא עכ"פ דמראה ירוק בתינוק כוכ בכלל חולי שיבסכ"נ לפ"ז יש ליזכר בזכ מאד וכ"ש דיש להמחין ז"י מעל"ע דכ"ש הוא מחולי שאבס"כ רק שהוא חולי כל בגוף ולריך להמחין, ופשוט דחולי דדמים הוא חולי כל בגוף שכרי הדם עובר כל בגוף וכדס הוא הנפש ואין לך חולי כל בגוף גדול ממי שיש לו חולי בכל הדם וכו"ל חולי שיש בו סכנה ולכן הזכיר הרמב"ם בזכ ביחוד שלא יקלו בזכ ולומר שדבר קל הוא אלא הוא חולי של סכ"נ וממילא פשוט דבעינן להמחין ז"י מעל"ע לאחר שיצריח ועיין עטו"ד קמא סי' רכ"ב שג"כ פשיטא ליה לריך להמחין ז"י מעל"ע ובס' אור שלום סי' רס"ג אור א' כתב להחמיר בדעת בעטו"ד, וא"כ אפילו אם נסכים לחידוש בל"פ דכיכי דנוול ירוק אפשר למול מיד שיחזיר למראה שאר חינוקות מ"מ כיכי דכירקות בא לאח"כ גם לדידי' לריך להמחין ז"י מעל"ע.

וגם לדידי' כיכי דנוול ירוק מ"מ לריך שיחזיר למראה כמראה הקטנים בצריחים ר"ל שלא ישאר בו שום מראה כלל עיין ל"פ שם כל' י"ז ד"כ כמראה הקטנים

קושיא ראשונה לא שחו לכ לז דלמכ לא יקריב צמועד ואפילו בחג עלמו ועיין ג"ח לעיל דף נ"ט דילא לחלק בין מ"ד חגיגה רשות או חובב דלמ"ד דחגיגה י"ד חובב ככ"ג דדוחב עשכ דכשלמכ ע"ש.

חגיגת י"ד אי דוחה עשה דהשלמה

ומה של"ע לכחוי"ע הוא מגמ' לקמן דף ג"ח ח"ר כמפריש את פסחו ומה אם בנו ממונכ עמו יציאו לשום פסח אין בנו ממונכ עמו יציאו לשום שלמים בששכ עשר ופריך ל"ו אין לע"ו לא קסבר נדרים ונדבות אין קריבין ב"ע ע"כ כנכ כחצ מפורש דמותר פסח מציאו בחוכ"מ ולא ביו"ט ואח"י כמ"ד דו"ג אין קריבין ביו"ט וגם מצוהר לכדיא דחמורת הפסח ח"א לכקריב קודם שכרי בגמ' דייק ל"ו אין לע"ו לא נראה דפשיטא ליכ דבי"ד ודאי ח"א דחלי"כ כול"ל לכקשות ל"ו אין ל"ד לא חלא פשיטא דע"פ חסור לכקריבו.

ועיין מאירי כאן ואינו קרב עד יום ששכ עשר שאינו מקריבו ב"ד לשם שלמים שכרי שלמים אין דוחין עשכ של עליה כשלם ולא בחמשכ עשר שאין נ"ג קריבין ביו"ט ודברי כחוי"ע ל"ע.

ישוב לדברי התו"ש דשלמים קריבין במועד

וקצת כי אפשר לדחוק בדברי מרן כחוי"ע ז"ל דראיתי בחוס' ר"ד שכחז כאן יציאו לשם שלמים לששכ עשר וז"ל פירושו בארבע עשר אינו יכול לכביאו לשם שלמים מפני שהוא חונן ואונן חסור לכביא קרבן ביום איניוהו כדבטי' למימר לקמן עכ"ל וכדברים חמוכים לכאורכ דאפילו יבא מותר לכביא קרבן מ"מ אינו יכול לכביא משום עשכ דעליה כשלם וכמ"ש כמאירי חבל אי נימא ככחוי"ע דעכ"פ לשם חגיגה י"ד יכול לכקריב לאחר החמיד כי אפשר לישב דלולא מטעם איניוהו כי אפשר לכקריב ודלא כמאירי וא"כ כי זכ לכאורכ מחלוקת כראשונים אי חגיגה י"ד דוחה עשכ דכשלמכ.

עוד נראה דבסמוך חנן ר"ש אומר (פסח) שנחערב בצבורות ר"ש אומר אם חבורות ככנים יאכלו וכנכ ע"כ מיירי שנחערבו קודם שנשחטו וכמ"ש רש"י ויקרב פסח לשם פסח כל מקום שהוא וכצבורות לשם זכור בכל מקום שכן ולכאורכ לר"ש תקשכ באיך יעברו על עשכ דכשלמכ ועיין חוס' יומא כ"ט ע"כ ד"כ חלא שכקשו כן ורלו לפרש דמיירי במותר פסח דכוי שלמים ושחט לכו קודם לחמיד של בין כערבים חלא דכדרו זכו משום דלשון חבורה קשכ וגם רש"י פי' לכדיא דבפסח מיירי ע"ש ואי נימא דכל שזא עם הפסח ליה זיכ משום עשכ דכשלמכ כוי אחי שפיר.

ועיין משנכ כלכות ח"ע סי' חכ"א וסי' חרי"ג וצנוצ"ח סי' קס"כ כחצ מדעתיכ דנפשי' וז"ל ושלוכ ר"ג לכמתין צודאי ג"כ הזכיר שיכא זריא וחזר לקדמותו שמסחמא לא באותו רגע שיופסק באדמימות החיר למול אותו דמן כסחם הוא חלוש עדיין כיון שלא נבלע דמו עד עשכ ע"ש, ונמלא לפ"ז חינוק שכי' ירוק כגם שכבר הלך לו כירקות מ"מ כל ז"י מעל"ע שנותנין לו לכברותו אינו מעבז מלאכול ולעשות הפסח ולדעת כרמב"ם מקרי אכתי לא כגיע זמנו למול וכשמלין אותו אחר ז"י מעל"ע כוי חיקון כמלוכ למפרע כאלו הוא יום כשמיני.

ומכאן יש להזכיר על כמכ מוכלין שמקילין לעלמן למול חינוק שהוא ירוק אפילו כשכח עדיין ירוק שזכ חסור חליצה דכ"ע חלא אפילו בחוך ז"י מעל"ע חסור למולו אם כי חולי כל כגוף ואין לסמוך בזכ על כרופאים שחם אין חוששין לז"י מעל"ע שחם להם שמואל וכו' כלככ פסוקה ככל הפוסקים בלי שום חולק וכארכתי בזכ כרצב בס"ד.

ענין חומטין מצה בל"ד פסחים

אורנו נאכל בחפזון, ואולי מכ"ע חועפין מלכ בליל פסחים דעל כקרבן איכא מיעוטא דאוחו בחפזון ואין אחר נאכל בחפזון חבל לכלל שכי' כורך מלכ ומרור ואוכל ביחד נמלא דעל ככל קאי חבל לדידן דאוכלן נפרדים על אחריני ליכא מיעוט של חפזון ואולי גם לכלל שכרי אכלו ככל יחד וכמיעוט זא על הפסח ונמלא דמלכ ומרור לא אמצע ודברי רז"ל חלא ישנו כחינוקות ידועים ואני רק לרמז באחי.

דף צ"ו ע"ב

ישוב לפרש"י מקושית התו"ש בתמורת פסח קריבה

במתני' שמעתי שחמורת הפסח קריבה. פרש"י שלמים אחר הפסח וכקשכ כחוי"ע דלכאורכ רולכ לומר דקריבה דוקא אחר הפסח וכו' שלמים קריבין צמועד ואפילו בחג עלמו אם הם שלמי חגיגה, עוד כקשכ למכ לא יוכל לכקריבו ב"ד עלמו כשאר שלמי חגיגה י"ד דחנן צמשנכ דפרק ששי. וצבכות רש"י ועוד אחרונים ח' קושיא ז"ל דחגיגה י"ד זמנכ קודם חמיד של בין כערבים ואינו דוחה עשכ דעליה כשלם וא"כ ח"א לכקריב אחר שחטת הפסח ואי משום חלא י"ל דכחוי"ע ס"ל דחגיגה י"ד ככ"ג דדוחה עשכ דכשלמכ ודייק מלשון כמשנכ לעיל פי' מ"ג וז"ל אימתי מציא חגיגה עמו וס"ל דעמו משמע עמו ממש גם כי

ומידו מדברי חכום' שם לפי הס"ד שכתבו שאפשר דמיירי במוחר הפסח שקרב שלמים ושחטו קודם לחמיד של צין בערבים למדתי מדברי חכום' רי"ד נמי מחפרשין ככ"ג שאפשר לשחוט קודם חמיד של זכע"צ וע"ז חי' דלונן הוא כלומר דאפילו קודם החמיד ח"א צי"ד וכדעת חכום' אבל לאחר הפסח מודק חכום' רי"ד לכוה"מ' וכמאירי דחינו דוחק עשכ דכשלמכ ודלא כחוי"ע ז"ל ולי"ע.

דף צ"ו ע"ב

דמי הפסח שמביאין בדם שלמים עד אמת נאכלין

ויפלו דמיו, עיין חוס' ויביא בדמיכ שלמים ועל כגליון לין דבמשניות ליחא חיבת שלמים וי"ל חי כני שלמים כבאים מחמת דחוי כני"ל נאכלין ליום ולילכ הפסח שלא בזמנו שנקרב שלמים ונאכל ליום ולילכ הפסח או יאמר דדמים שנדחו שאני מקרבן שנדח ועיין לעיל ע' ע"א ודף פ"ט ע"א ועיין מכ שליינתי שם על כגליון ועיין בסמוך (ל"ח ע"א) רש"י ד"כ וש"מ יש דחוי בדמים.

דף צ"ח ע"א

לששה עשר עיין חוי"ע לעיל במשנה ועיין חוס' רי"ד ומאירי כאן וחוס' יומא כ"ט ע"ב ד"כ חלא ולי"ע.

במשנה הפסח שנחערב בזבחים, עיין רמב"ם פ"ד מהק"פ, ועיין ל"ח לעיל דף פ"ט ודף ע' מכ שכתב דלא קי"ל דנאכל ליום ולילכ, ועיין ר"ח כאן שפי' במשנה דלא כל"ח ועיין זבחים ל"ו ומכ שליינתי לעיל (פ"ט) על כגליון.

הגוסס אי חשיב כמת

רש"י ד"כ שחי' וכו' ורוב גוססין למיחא, עיין לעיל דף ע' ע"ב כגון שכיב נשיא גוסס סכין דחד ספיקא הוא מעבילין ולכאורכ כיון דרוב גוססין למיחא סכין לא הוי אפי' חד ספיקא דזולתין בחר רובא, ועיין מרדכי גיעין כ"ח בשם רבינו יואל דגוסס כו"ל כמת לענין גיעין וקנינים וירושכ ועיין משנה כלכות גדולות גיעין סי' ס"ו דרש"י ורוב פוסקים חולקים עליו.

דף צ"ח ע"ב

בר"ח ומוחר הפסח נמי חינו נאכל חלא ליום ולילכ, עיין לעיל בעור ח' ד"כ ויפלו ובסמוך ד"כ במשנה מכ שליינתי שם.

דף צ"ט ע"א

בפסח כלכות, כאונן שמת לו מת אחר חלות, וכיו לו מחמסקים או שנמסר לחברכ ולא נעמא למת או שחי' פסח כבא בעומאכ דלא גרע מכל כלבזר, אבל אם נעמא למת לריך כזאכ ג' וז' ופשוט.

פרק ערבי פסחים

דף ק"א ע"א

במקום סעודה סבור מינכ בני מילי מצית לבית וכו' ח"ל רב ענן בר תחליפא זימנין סגיאין כוכ קאימנא קמיכ דשמואל ונחית מאיגרא לארעא וכדר מקדש ע"כ.

ולבאורח פשוט דכיוונכ דשמואל קידש כשחי' באיגרא וכשנחת לארעא חזר וקידש אמנס ראיחי לתלחא סבי בגאון בעל ל"ח ז"ל ובעל אור חדש וכשפ"ח שפי' דשמואל ודאי לא קידש פעמיים ומיירי שעדיין לא קידש באיגרא דח"כ כאיך כי' נמלך לגרוס ברכה מחדש ולקדש ולכיות למפרע בקידוש כראשון ברכה לבעלכ ולזכ הקשכ כל"ח דח"כ למכ נחית וקידש ולא יכול לקדש באיגרא ולכיות דעתיכ לאכול למעכ דזכ מכני גס לשמואל כמו ממקום למקום ומינכ בעלכ לחדש

אלא לרב למ"ל לקדושי צביחכ, כדי לכו"ח בניו ובני ביתו, עיין דג"מ ח"ח סי' רע"א ובח"ס שם ובאחרונים מכ שפלפלו כיאך כבעל מוליד את אשתו שכבר ילא ידי קידוש דאורייתא בנפולכ ואשתו לא תתפללכ וחייבת דאורייתא ועיין מג"ח שם ובמנ"ח ואחרונים ולכאורכ למכ לא יוליד אפילו כבר ילא ודו"ק.

צ"ע דהצ"ח והשפ"א ואור חדש שפי' דשמואל לא קידש פעמיים

ואורח שמואל לעפמיכ דאמר שמואל חין קידוש חלא

דלשמואל נמי רק דיעבד מכני כשדעתו ממקום למקום
וכא דמקדשים לאורחים כדיעבד דמי שאין להם יין
במקומן.

שיטת הראשונים בביאור הגמ' דשמואל קידש פעמיים

ולפענ"ד לאחר בקשת סליחה ונשיקת עפר רגלי לכני
רועי ישראל נראה דשמואל קידש פעמי'
ובארעא וכפשות בגמ' וכן מלחתי מפורש בפסקי
ריא"ז כאן בשם רבינו בגדול ככ"ג ז"ל וז"ל ואזרח
שמואל לטעמיה דאמר שמואל אין קידוש אלא במקום
סעודה פירש כעסם כלכות גדולות דכתיב וקראת לשבת
עונג שמקום שקראת לשבת שם חכה עונג סבור מינה
כני מילי מבית לבית וכו' אמר רב תחליפה זמנין
סגיאין כוכ קאימנא קמיכ דשמואל וכו' נחית מביתא
לארעא ומקדש פי' קידש באיגרא ואיעקרא ליה שרגא
וירד לאכול בבית וקידש פעם אחרת ע"כ ובספר כמכחם
נמי כתב וז"ל אמר רב תחליפה זמנין סגיאין וכו'
ואפילו מארעא לאיגרא כוכ מקדש כלומר כשקדש
בארעא ר"ל בתחתית הבית (גירסת מארעא לאיגרא)
ונמלך לעלות ולאכול בגג כי' חוזר ומקדש וכו' ע"ש כוכ
מבאר בראשונים ז"ל דשמואל קידש ב' פעמים.

ולשון רבינו ירוחם ז"ל נתיב י"ב ח"א אין קידוש אלא
במקום סעודה פי' בין בשבת ובין ביום ולפי' מי
שקדש בביכ"ג אפילו שחכ לא ילא ידי חובתו וכו'
וכמקדש שרולא לאכול במקום אחר יכול לקדש לאוכלים
שם דלכא כוי מקום סעודה ומאגרא לארעא כוי שנוי
מקום ואם קדש באגרא וכלך לאכול בארעא שכוה בבית
שלמטע לריך לחזור ולקדש אפילו כחכ וכ"כ מחדר
לחדר וכו' וכמאירי כתב ד"כ בנ"א יש מפרשים שם
שאוכלים הם בבית בסמוך לבית כנסת ובעודם על
שלחנם כיו שומעין בקידוש ואין נראה כן שכרי אמרו
שם סבור מינה מבית לבית אבל מפנה לפנה לא אמר
לכו רב ענן וכו' ואפילו מארעא לאיגרא כוכ מקדש לך.
וכרי בזה שומעין כיו ואעפ"כ כי' מלריכים לחזור ולקדש
ע"ש.

ורב"י סי' רע"ג כתב ובחדר אחד וכו' שם חכה דאמר
שמואל אין קידוש אלא במקום סעודה סבור מינה
וכו' אמר לו רב ענן זמנין וכו' וכדר מקדש וכחכ
כר"ש ואפילו מאגרא לארעא כוכ מקדש ומשמע נמי
דכבר קדש באיגרא דכני משמע לשון ואפילו וגם לשון
כוכ מקדש גם מדברי ר"ח נראה ככי שכתב וז"ל סבור
מינה וכו' ואסיקנא דשמואל אפילו מארעא לאיגרא כוכ
כדר מקדש ומדכוסף חיבת כוכ כדר מקדש לדיוקי
אחי דכני עשכ מעשכ גם מלשון כרי"ף שכתב זמנין

סגיאין כוכ קאימנא קמיכ דשמואל ואפילו מארעא
לאיגרא כוכ מקדש ולשון כוכ מקדש משמע שעשכ
מעשכ ול"ע.

ישוב לק' היראך גרם שמואל לברכה שאינה צריכה

ור"א דקשכ ליה לכללי"ה ז"ל דכתיב עשכ שמואל לגרום
ברכה מחדש ולכיות למפרע כקידוש כראשון ברכה
לבעלכ יש לומר בכחכ אנפין חדא יש לומר כפי מכ
שפי' זו בפסקי ריא"ז דמר שמואל איעקר ליה שרגא
ומוכר כ' לרדת דבלי שרגא באישון לילכ לא יאכל
וכמ"ש בגמ' (דף ק"א) אמר רבין כי כוינא כי מר כי
כוכ מקדש אמר לך עמימי מידי דילמא חדאזליחו
לאושפיזא מתעקרא לכו שרגא ולא מקדש לכו בבית
אכילכ ועיין חוס' שם ד"כ ובקידושא ומכ שלא כי'
מקפיד על סעודה שבת שלא לאכול בלא נר וכו' ובזה
סרס קושית כללי"ה.

שנית יש לומר כפי מכ שפי' זו כשפ"א דקידש לאחרים
וכוא ירד לעלמו לקדש ובכא יתישב לשון רבינו
ירוחם כנ"ל שכביא קודם וכמקדש שרולא לאכול במקום
אחר יכול לקדש לאוכלים שם דלכא כוי מקום סעודה
מאיגרא לארעא כוי שינוי מקום ולאכורכ למכ
אסמכינכו אכדדי ולכנ"ל אחי שפיר דמכא דמר שמואל
שמעינן כן שכוה קידש לאחרים באיגרא ולעלמו חזר
וקידש בארעא.

ועוד זו שלישי' לפמ"ש כריעב"א פירושין דמי שנטל
ידיו לברכה כפת ואח"כ לא אכל כפת מ"מ לא
כוכ ברכתו לבעלכ כיון ששעת ברכתו שפיר בירך
וככ"ג בשעכ שקידש באיגרא יפכ בירך שכרי חשב
לאכול שם סעודתו אלא שצסוף נמלך לאכול בארעא
וממילא לא כוי ברכתו לבעלכ.

ורב"י בקודש נראה לפמ"ש כמרדכי בשם כשר מקולי
דאף דאמרינן אין קידוש אלא במקום סעודה
מ"מ כוס של קידוש מותר לשחות אפילו לשמואל ועיין
ח"ר סי' רס"ט דלשיטת כשר אף עמיכ כ"ש מותר
ובגאון בעל חו"ד בסדר תפילת ערבית בסידור שלו
חולק עליו דכפי דוקא מלא לוגמיו ולפי"ז י"ל דשמואל
ס"ל כדעת כשר מקולי ולכן שפיר קידש באיגרא סבור
ככוס עלמו ובארעא קידש למקום סעודה ולא כוי ברכה
לבעלכ כיון דלכ לשחות כוס אחד.

קידוש במקום סעודה דאורייתא או דרבנן

עוד זאת לא זכיתי לכבין מכ שכתב כללי"ה ז"ל שם
שפי' כא דאמר רבכ לאכיי עמימו מיד דבקידושא

דכח לא נפקיתו כרי קאמר דודאי אין רלוונס ללאח בקידושא דכח כיון שאינו נכון לכחלכ ומיכו מדברי כר"ש כאן משמע דבאמת אינו יולא כלל שכביא שם דעת רבינו יונת דכח דאמרינן אין קידוש אלא במקום סעודה הוא מדרבנן ואסמכוכ אקראי דקראח לשבח עונג וכר"ש ז"ל חלק עליו וכביא ראיות דכח דקאמר אין קידוש אלא במקום סעודה לא משמע כותיב וכן ה"א דאמר רבב ובקידושא דכח לא נפקיתו ע"ש הנה מדכביא מכה דרבב משמע דס"ל דאפילו בדיעבד ומדאורייתא לא ילאו כלל בקידוש שלא במקום סעודה.

ומינה נמי יש לדחות במ"ש עוד לדייק שם כיון דעיקר דברי רבב נאמרו בדיעבד לאציי וא"כ גם מה שאמר לכו כי' לאחר שכבר קידש וכדעת בע"ז סי' רע"ג סק"ב דאפילו לאחר שקידש ולא נחווין לאכול ושז נמלך לאכול מותר לו לאכול ובק"ג ובאור חדש הקשו עליו דכח לא כוי כוונת השומע וכמשמיע וכלל"א ז"ל חמכ אק"ג ואור חדש כנ"ל ומיכו לפמ"ש גם דחוי שדחב צזכ חוזר ונראה כיון דנדחב פירושו בדברי רבב מדברי כר"ש כנ"ל נדחב נמי דחיתו מהק"ג וא"ח ובכל חוזר ונראה וכנ"ל.

אי קידוש דוקא במקום סעודה מחלוקת הראשונים

איברא דלכאורכ נראה דכר"ש כאן כתב דכח דקידוש במקום סעודה דוקא, מחלוקת כר"שונים הוא דעת רבינו דקידוש במקום סעודה דרבנן וקרא וקראח לשבח עונג אינו אלא אסמכתא וכר"ש ז"ל חולק עליו דכוי דאורייתא ע"ש ורבינו בגדול כבכ"ג בכלי קידוש ובגדלכ אכא דרבב ובקדושא דכח לא נפקיתו דאין קידוש אלא במקום סעודה דכתיב קראח לשבח עונג במקום שקראח לשבח שם יכי עונג וכו' משמע דכוי דאורייתא ועיין רש"ם וחוס' כאן. ועיין גמ' ברכות ל"ג ע"ב כי קידוש מה קידוש מקדש בחפלק ומקדש על כוס בגדלכ נמי וכו' משמע דקידוש דאורייתא יולא בחפלק וכבר כתב כן במג"א א"ח סי' רע"א סק"א וקידוש במקום סעודה רבנן תקנוכו ועיין מני"ח מלוב ל"א מה שחמכ אמג"א שכרי לא בזכיר בחפלק יל"מ ובגמ' אמרו לכדיא דאם לא זכר יל"מ אינו יולא מכ"ח (פסחים קי"ז) ארצ"י לריך לזכיר יל"מ בקד"כ כתיב ככא למען תזכור את יום וכתיב ככא זכור את יום השבח וגו', ובמנח"פ ח"י דיוולא ציל"מ של חפילת ערבית.

דעת הפ"י דלכ"ע ק' במקום ס' דרבנן

והנה בע"ז סי' רע"א סק"ע פשיעא ליה דקידוש במקום סעודה לא כוכ אלא דרבנן ואפילו

לכרש"ם דיליף לכ מקרא דוקראח לשבח עונג לא כוי אלא אסמכתא בעלמא וא"כ ככ"ג יאמר כן אליבא דבכ"ג דמ"ש ולפ"ז כי' אפשר לכאורכ לומר דכח חליא דלמ"ד קידוש במקום סעודה דרבנן וא"כ ח"ל מחשבה וכוונת דכרי קי"ל בדרבנן מלוא אין לריכות כוונת ולכן שפיר ס"ל דמכני למפרע אף שבשעת קידוש לא נחווין לזכ ובק"ג ובא"ח ס"ל דקידוש סמוך לסעודה דאורייתא הוא וע"כ לריך לכיות כוונת השומע ומשמיע וי"ל דלא דמי כוונת השומע ומשמיע דלכ"ע צפי כוונת ללאח וי"ל. ועיין ישוע"י א"ח סי' רע"א אות א'.

אי יש איסור לקדש ולאכול בבית אהל

שם בגמ' ולא מקדש לכו בבית, עיין רש"י ואפילו אחס כולכין לישן בלא אכילה, ומשמע קל"ח דאסור לקדש ולאכול בבית אהל, דאל"כ יקדשו עכ"פ בחשך ויאכלו בסעודה, ומיכו לחוס' כאן ד"כ ודקידושא ח"י ב' חירולים יש לדחוק ודו"ק, ועיין כחצי מהר"א סי' קנ"ח ע"ד כמרדכי שיכול לסעוד סעודה שבת בלא נר בלא מלינו מלעפר לא ילא ידי חובת שבת ועיין ברכ"י סי' ל"ח אות י' בשיורי ברכה בדין מלעפר, ועיין ח"ז בל' שבת סי' נ"ב דמי שאינו רעב אינו לריך לאכול ג' סעודות בשבת דכל פעמא הוא משום עונג וכיון שהוא שבת ואוכל אין זה עונג, ועיין דע"ח סי' רמ"ב.

דף ק"ב ע"ב

בדרבנן אי עושין מצות חבילות חבילות

לפי שאין עושין מלוא חבילות חבילות, משמע בדרבנן נמי אין עושין מלוא חבילות חבילות ועיין חוס' סועב ח' ע"א ד"כ וכו' דד"ז מדרבנן הוא משום דמיחזי עליו כמשי, ועיין כח"ס א"ח סי' קל"ע ובש"ח בית שערס א"ח סי' נ"ג וסי' ש"ה, ונראה דמכ"ע נמי קי"ל דדין זה אינו אלא לכחילכ אבל כשאין לו אלא כוס אחד עושין חבילות חבילות ובגמ' פריך ולא וכו' ומשני אין לו שאני ע"כ. ועיין בית שערס כנ"ל דמספקא ליה אי בדיעבד עושין מלוא חבילות חבילות, ועיין לקמן דף ק"ו אומרים ב' קדושות על כוס אחד.

ובתב הפמ"ג א"ח סי' רע"א בשם הכנה"ג ובסי' רל"ע בא"ח סק"ז דאפילו בוריק ביין מכוס לכוס אחר נמי אין לעשות ב' קדושות משום אין עושין מח"ה. וקל"ע דכיון דלאו בבת אחת הוא א"כ אדרבב ככ"ג אמרינן כיון דאיתעבד ביה מלוב חדא ליעבד ביה מלוב אחריתי ויש לישב ודו"ק.

כשאין המשך המצות שזה אין בו מח"ה

ודע דכחצו כחצוניים שאם אין המשך ב' כמלות שוב כגון לכדליק נר חנוכה בשמן שריפכ דקיי"ל כדלקה עושב מלכ ואם כחצו אין זקוק לכ ולענין שריפכ כמלכ עד שישרוף וכייוו כזיפור וכשרפכ ככ"ג אין בו משום מח"ה, ובחוס' דרבנן (עיין דרכי שלום אות ח') סי' ס"ו (ברעזאן) כוכיח כן מירושלמי סוף מס' תרומות דאם אין לו שמן אחר מותר לכדליק י"ח בשמן שריפכ וקפסכ וכל אין עושין מלות ח"ה וע"כ כמ"ש, ולפמ"ש לפיל דכיכא דח"ה מותר ח"כ אין רחי' שכרי צירושלמי מיירי שאין לו שמן אחר ח"כ אפילו נימא דאין עושין מח"ה שייך ככ"ג מ"מ מותר לכדליק בשמן שריפכ כיון שאין לו שמן אחר וכבן.

ומבואר עוד דבאגשים נמי אמרינן אין עושין מח"ה כגון אין משקין שחי סועות כחצו ואין רולעין ב' עבדים כחצו, ועיין חוס' סועכ ח' ד"כ אין וברמז"ס פ"ג מכל' עבדים כ"ע ובארעא דרבנן אות ח'. ובגמ"מ סי' נ"א כחצו דכחצו דלריך ג' אגשים על כנימכ צעת קכ"ח לריך ג' חוץ מכפוחת וסוגר את כס"ח דכיון דזכ עומד ומשמש עוסק במלות שימור כס"ח אין עושין מח"ה וכצ"ל צעין כרועים ודו"ק.

אי שייך ברבת חתנים בלי אביה

בתום' ד"כ שאין וכו' דברמז"ז גורם לזכרת נשואין, משמע קלח דאם לא חללו ליכא זכרת נישואין ולכאורכ לאו כ"ע הוא ולא מיבעיא זכרת חירוסין ונישואין תחת כחופכ דלא צעיא חכילכ כלל ואפילו צהעניח עושין כמבואר בחוס' ובש"ע חלל אפילו זכרת חתנין שקוראין שבע זכרות נמי נראה דמחלוקת כפוסקים הוא ועיין רבינו ירוחם נחיצ כ"צ ח"ב דאפילו בלי חכילכ עושין שבע זכרות ועיין ספרינו משנכ כלכות גדולות על כחוצות אות כ' ד"כ עוד כחצו שם יש אומרים כל דמזכרין זכרת חתנים כשצאו פנים חדשות, דוקא לאחר סעודה, ובמס' סופרים נכגו רבותי לומר צבקר זכרת חתנים על כחוס צעשרכ, ופ"ח כל ז', וכן צערב קודם סעודה מזכרין אותה וכו' ע"ש.

דף ק"ג ע"ב

בפד"ג ע"י הכוס אי הוה חלק מהקדוש

תום' ד"כ רב אשי אין לריך בקידוש לצרך צפכ"ג וכו', משמע דצפכ"ג אינו מן הקידוש ולפ"ז מי שטעב וקידש ולא בירך צפכ"ג נראה דינא ידי קידוש כיון

דקידש על כיון ושחכ ממנו חף דלא בירך עליו מעטות, (ואולי חף בלא שחכ ממנו הוא חלל אחר דכשחכ נמי אינכ מעיקר כמלכ חלל משום כבוד כמלכ עיין רש"י פירושין מ' ע"ב) ועיין שו"ת אמרי יוסר ח"ב סי' קע"ג שחצו דלא ילא, ועיין חכ"ל סי' קס"ח ובש"ע כגרש"ז סי' ער"ב בקו"ח סק"ב ועיין ר"כ כ"ע ע"ב זכרת כלחם של מלכ ובחוס' ד"כ זכרת כלחם צחילופי נוסחאות ועיין רש"י שם ד"כ או דלמא.

החומץ מצוה מחבירו כמה יאלם

תום' ד"כ ולא, ועוד פעמים מזכרין זכרמ"ז בלא כוס, ולפ"ז כחופכ מלכ מחצירו ומזכר לריך לשלם עשרים זכובים, חדל עבד כמלכ וחדל עבד כזכר, ועיין ש"ך ח"מ סי' שפ"ב שחקשכ אחאי משלם עשרכ צכלל כל צידו לענות חמן וגדול כעונכ יותר מן כמזכר וחי' כגון שצירך צחשאי, ולפי כני"ל לא קשכ דצחמח ענכ חמן ואעפ"כ חייב עשרכ זכובים צצביל כמלכ ובצביל כזכר ענכ חמן, ואם צירך צחשאי לכאורכ לפ"ז חייב עשרים זכובים, וי"ל דכחופכ מלכ ומזכר כוכ צכלל וצולע צרך ואין עונין אחריו חמן וכמ"ש כרמ"ח צכל' ר"כ לגבי ש"ץ שמחפלל צחזקכ, ובזכ יש ליצב נמי קושיח כח"ס ועוד מכא דחישכ לעשות מלכ ונחנס ולא עשאכ מעלכ עליו ככחצו כאלו עשאכ וכלל ככא נמי נחנס הוא שחעק ממנו מלכ וכבן כי קלרחי.

דף ק"ד ע"א

אמאי קרי ליה בנן של קדושים ולא קדוש עצמו

ואמאי קרו ליה בנן של קדשים וכו', עיין חוס' ארבי מנחם קחי וכו' וחולכ קדושתו צאציו שגס הוא כי' קדוש, וקל"ע דח"כ למכ לא קראו גס את אציו קדוש, וגם כיל"ל צו של קדוש שגס אציו קדוש ובנן של קדושים משמע קדושים כרצב, ואולי לפמ"ש ז"ל צ"ב ק"ע לפולס ידבק חדס צעובים שכרי משכ נשא צח יתרו וילל ממנו גרשון ואכרן נשא חלישצב צח עמינדב אחות נחשון ויללו ממנו ככנים גדולים, נמלא שאם כאב קדוש ולא כאם לא ילאו צנים קדושים, וכן לכיפור דצעי חרוייכו קדושים וגם ממקור קדוש חלישצב לוטעב וקדושכ עמינדב לדיק וקדוש נחשון לדיק וקדוש ע"ש אריכות, ובגמ' חולין י"א כקשו מני"ל דחזלינן צחר רובא ורלכ לילק מאציו ומשני שאני כחם דחמו נמי צחזקת כשרות ולדיקת.

ובשלמח כמלך (משלי ל"א ב') אמרכ לו צח שבע מכ צרי ומכ צר צעני ומכ צר נדרי ובגמ'

דף ק"ה ע"א

רש"י ד"ה כבוד יום וכבוד לילה, אם יש לו יין כרצו
לסעודה אחת וכמגיד ל"ן על בגליון אם אין לו
יין, נראה כוונתו דאם יש לו יין ישכח צלילת וציוס,
ולפענ"ד נראה לישב גירסת הספר וכי קאמר, מי שיש
לו יין כרצו לסעודה אחת אצל אין לו די לחלק לשתי
סעודות ואם יחלקנו לא יבא לו די לא לזו ולא לזו מועב
לכניה לסעודה כיום. ומדויק בזכ לשון רש"י ז"ל שדייק
אם יש לו יין כרצו לסעודה אחת ולשון אחת מאי קמ"ל
ולכנ"ל ניחא.

בא"ד שם יניחם עד כיום, עיין יש"ש שכתב"ל לא כי
אוכל דגים צליל שבת לפי שכוין הכוונות עליו
וכניחם לאכול בסעודה כיום דוקא משום כבוד כיום.

דף ק"ה ע"ב

שתיית תינוק מהדי לברכה

רשב"ם ד"ה וש"מ במצרך וכו', ואפילו שתיית
תינוק שפיר דמי, עיין רש"י פירושין דף מ'
ועיין שו"ת כר"ן (סי' נ"ב א') מוכל שכל אי מכני מה
שתינוק בן שמונה ימים עופם מן היין וזכ"ה ועוד
שנראה מלשון רש"י בכל מערבין וכו' וא"כ סגי לן
בעשימכ כל דכו מן כל מי שבא אפילו תינוק בן ח'
ימים. ובסי' ב' שם חלק וכצ"ל גם דברי כרשב"א דדוקא
תינוק שביגע לחינוך בעינן ועיין לעיל דף ק"ה ע"ב
חוס' ד"ה רב אשי ומ"ש על בגליון.

קידוש צריך לשתות מכוס שיש בו רביעית

תוס' ד"ה ש"מ עעמו פגוס בסופו ובכמ"ז וקידוש לריך
לשחוח מכוס שיש בו רביעית, כלכך לא אפשר
למעטם בידו או בכלי אחר אצל בצרכות דלא מיירי בכוס
חובב אפשר לחקן ע"י דעעים ליה בדיכ. משמע דכוס
של חובב של קידוש או כדלכ לריך לעטוס דוקא מחוץ
ככוס, ולפ"ז לא יפס עושין אוחן שפוכין קלח מן היין
על כיד לאחר בצרכה ועועמין מן היין ועיין ש"ע א"ח
סי' רע"א ובמג"א שם סקכ"ד ובק"ג שם מה שכחב,
ואין דבריו מוכרחין ועיין מחלכ"ש שם.

וקצת משמע עוד מחוס' כאן דגם אחרים ששוחין מכוס
של חובב לריך לשחוח מכוס שיש בו רביעית ולא
מידים או מכלי אחר ולפ"ז לכאורה לריך לשחוח מכוס
של צרכה שצריך צב ולא מכוס אחר ודלא כנוכגין
לשפוך מכוס זכ לכוס אחר מעט יין ושוחין ובאמת כי

סוכדרין (ע' ב') מלמד שכתבחו אמו (אח שלמה על
כעמוד) וא"ל מה ברי ככל יודעים שאצ"ך ירא שמים
עכשיו יאמרו אמו גרמח לו פרש"י לכיות רשע שכרי
באצ"ך לא יחלו כחובב וכיינו מה ברי למח חגרוס לרנן
אחריו שחכב בני ולא בן אצ"ך ע"כ. וע"ז אמר שלמה
כמלך בן חכס ישמח אב וכן כסיל חוגת אמו שירננו
אחריה ואחריו, וממילא אם כבן קדוש הוא שגרמו לו
כרצו גורמין וז"ש בנן של קדושים ר' מנחם בן סימאי.
וכל אלו גרמו לו ואולי שבעיקר שאצ"ך גרס לו דלא
איסחכל צלורחא דזוזא שכדריך אוחו בדרך זכ.

דף ק"ד ע"ב

זכות הוא שתאמר שמועה מפיו אפי' לא אמרה

גרמא ליה למר דלא חימא שמעתיכ מפומיכ, ורשב"ם
מפומיכ דרב ילחק אלא מפומיכ דאצ"י, ואמרין
(יבמות נ"ז ע"א) כל ח"ח שאומרים דבר שמועב מפיו
שפוחיו דובצות בקבר, ומשמע אפילו לא חידש הוא
בעלמו שמועב זו כיון שכצ"ל לפנינו ונאמרה בשמו זכות
הוא לו, ועיין גירסת רשב"ם דלא היגמר שמעתיכ
מפומיכ וגירסת הספר דלא חימא, ואולי מפני שאמרו
ובחורחו יבגב יומס ולילכ דמי שלמד חורכ לאחר
שלמדכ כרי הוא שלו (עיין ע"ז י"ע) לכן קרא
שמעתיכ, ונראה כעס דכרי כל כחורכ נחנכ למשכ
מסיני ואפילו כל מה שחלמיד ותיק עחיד לחדש ואפ"כ
זכות הוא לו למי שמחדש אוחכ ונאמרכ אה"כ משמיכ
וככ"נ כן הוא.

ומה"ם נראה דכשנאמר מפי כמח חשב לכו לכולכו
שמות, כגון אמר ר' בשם ר' פלוני בשם ר' פלוני
וכו' עד הלכך למשכ מסיני וכולכו ישנס בכלל זכות
שכרי בכלל נוחני כחורכ לישראל, וכרי משכ רבינו נמי
לא חידש כלום בחורחיו כקדושכ אלא שקצכל מסיני
ונחנכ לישראל ונקראח על שמו וכן בצרכה כמלמד חורכ
לעמו ישראל ובינה זאח שבעיקר ללמוד חורכ
לכני ישראל ולא כאוחן שחושבין שצריכין לחדש או
שיכולין לחדש חורכ חדשכ אלא בעיקר ללמוד חורכ
שקצכלנו מסיני.

וקצת מגמ' חזיר (נ"ו ע"ב) כל שמעחחא דמחאמר
בני חלחא קדמאי ובחרחי אמרינן מליעא לא
אמרין וי"ל. עוד יש לדייק שכרי נאמרכ סוף סוף
שמעחחכ מר' ילחק ששמעכ מאצ"י ששמע מעולא, וי"ל
דאחר שאצ"ך כוכיחו ונכנע מאד זכב לכאמר שמעחחא
זו ועוד י"ל שפכשיו למד דבר זכ מאצ"י שמלכב לגמור
מאחרים ולומר שמעחחא מאחרים.

כן היו נוכחין אבותינו ורבותינו כשכיו שותין מכוס של
צרכה היו שותין מכוס כמזכר עלמו ולא מכוס אחר
ועיין שו"ת משנה מכד"ת א"ח סי' קנ"ו בזה ודו"ק.

דף ק"ז ע"א

אין לזקן לעשות דבר שאפשר יבא לידי ואלו

סבר מאי ניכו קידושא רבא אמר מכדי וכו', ולי"ע
אמאי לא שאל לאחד מהמסובין שם מאי קאמר.
וקידושא רבא מה הוא ונראה לפי שני מחוזא ע"כ היו
ואם ישאל לאחד מהם כוונתו בקידושא רבא יזלזלו
בחורחו ויבאו לידי מכשול ח"ו, וכבר ידענו מעשה כזו
ממין כח"ס ששנת אלף ע"כ אחד בש"ק וביום השבת
קידש על כיון בצרכה צפ"ג ושם ורינו עליו אותו
בעם הארץ בחוץ שמרן כח"ס אוכל בלא קידוש בצוקר
וכתפלה מרן כח"ס ז"ל מאיפס ונתדרר לו שבע"כ כנ"ל
כיכ בן עם הארץ ואביו כי עושב בשחרית קידוש כמו

בליל צרכה אשר קדשנו כל הקידוש ולכן חש לכ רב
חשי.

שם בגמ' ועד כמה אמר רב חשי עד רביעי בשבת, ולי"ע
שכרי לשון בני ר' חייא מי שלא כבדיל
במו"ש מזדיל וכולך כל השבת א"כ מאי פריך עד כמה
וכל השבת משמע כל השבת כולו ואולי לפמ"ש בפ"ז
(א"ח סי' תקפ"ג סק"ג) דכל רובו משמע ולא כולו ולכן
תקנו לומר מלך על כל העולם כולו וכאן כרי אמרו בני
ר' חייא מזדיל וכולך כל השבת כולו ולכן הקשה עד
כמה ולי"ע.

דף ק"ז ע"א

כל השבת כולו, פי' עד יום רביעי רש"ס וזכר כמ"ש
לעיל ק"ו ע"א וכן בארחתו לקיים שיעת מ"ד
דכינו כל השבת ממש עד שבת בבוא ויש שיטת דעד
סוף השבת.

דף ק"ז ע"ב

האובל אכילה גסה עליו נאמר ופרשעים יכשלו בהם, ואם אכילה של מצוה אין לקרותו רשע

זכ נראה דבאמת לא קיים באכילה זו מלוא אכילת פסח
מ"מ אין לו לקרותו רשע כיון שקיים מלוא פסח ולי"ע
דכיון דיש עליו מלוא אכילת פסח ולא קיים כרי עבר
העשה דואכלו את הצמר בליל הזה וכיון דעבר העשה
רשע הוא ומכ שקיים מלוא פסח עדיין אין זכ מחירו
לחבר עשה דאכילת פסח ועיין חינוך מלך ו' שכוח מ"ע
צפני עצמה. ועיין קדושין ל"ג ע"ב כל תלמיד שאינו
עומד צפני רבו נקרא רשע ובגמ' שבועות י"ב ע"ב על
עשה ול"ת וקאמר אי דלא שז זבח רשעים תועבה ועיין
זבחים ז' ע"ב ורש"י ד"כ איכו ועיין בספרינו סמ"ג
מלך ו' אות ג' ובכ"מ מכרש"ס.

ישוב לקושית דמ"א דאובל שלא לשמה לא קיים המצוה

וחמ"א ר"כ כ"ע ע"א ד"כ איכוון בקשה לר"ל דס"ל
מלוא ל"כ א"כ איך אמר ר"ל פסח מיכא עבד
מדאמר אחד אכלו לשם מלך מכלל דכשני אכלו לשם
אכילה גסה לאו לשם מלך אכלו שכוח דבר ובעוכו
ור"ל דס"ל מלוא ל"כ א"כ א"כ א"כ דעבד פסח מלוא
אכילת פסח שכוח חייב מכ"ת לא קיים א"כ ודאי הוא
פושע ורשע דאפילו אינו מקיים דרבנן נמי מקרי ככי
וע"ש מה שתי' ומיכו כרמזין יבמות דף מ' תי' נמי
דכתם לאו משום דנפיק באכילה גסה אלא נכי דלא עבד
מלוא דאכילת פסח אבל ידי פסח מיכא ילא שאין אכילת
פסחים מעכבת ולפיכך לא מיקרי פושע ע"ש וכוח פלא
לכאורכ וכמו שכתתי לעיל וראיתי בבבב"א ע"א כנ"ל

אז דילמא סמוך למנחם קענכ חנן ומשום מלך דילמא
חתי למיכלך למלך אכילה גסה. ובחוס' ואינכ
אכילה כדאמרין צפ' בחרה דיומא האוכל אכילה גסה
ציוכ"כ פטור וקשה דאמרין צנזיר גבי פסח זכ שאכלו
אכילה גסה ופושעים יכשלו צם ופריך רשע קרית ל"כ
וכו' ואור"ת דחרי גווי אכילה גסה אחת שנפשו קלך
מלאכול ועל אותה פטור ציוכ"כ ויש אכילה גסה שאינו
מתאכל לאכול אך יש צם עעם וכו'.

וחקשה במכרש"א דא"כ מאי פריך צנזיר רשע קרית
ליכ אימא דצבך אכילה גסה שנפשו קלך
מלאכול איירי ושפיר נקרא רשע ובכפות חמרים יומא
דף פ' בקשה קושיא זו מדנפשי ובקשה מדרי"ל אדר"ל
דציומא ר"ל גופיכ ס"ל דאכילה גסה ציוכ"כ אינכ אכילה
א"כ אינו עובר ר"ל צנזיר דמיירי באכילה גסה כזו ותו
ק"ל דמי בגיד לו לר"ל דמ"ש ר"י ואחד אכלו אכילה גסה.
דמיירי צמי שאינו מתאכל לאכול עד דיקשה לו רשע
קרית ל"כ ותו ק"ל מהחולץ דף מ' ע"ש מה שכתב.
ולפענ"ד עוד קשה אפילו נימא דס"ד דר"ל דמיירי ככי
שיו"ל צו מ"מ אמאי לא כשיצ ל"כ ר' יוחנן דאכילה
גסה זו מיירי באופן שקץ באכילתו ולכן שפיר רשע הוא
ול"ע.

עוד חירלו בחוס' ועוד י"ל דאין לקרותו רשע כיון
שמקיים מלוא הקרבת קרבן פסח אע"פ שלא קיים
מלוא אכילה דאכילת פסחים לא מעכבת ולכאורכ לחי'

ובשר חי כוי שלכד"א עיין פסחים כ"ד וחי' כרש"ש ז"ל
דעכ"פ קיימו שלא יעשה נותר ע"ש.

ואומר אני דכחולל חכילכ גסכ בקדשים חף דחינו
מקיים מלוח חכילכ קדשים מ"מ לענין נותר
חיקן שלא יבא עכ"פ לידי נותר וא"כ אפילו לא קיים
מלוח שלמכ של חכילכ קדשים מ"מ ככ"ג לא מקרי בעל
כעשכ ועבר על לאו דכל חגרע כיון דסוף סוף לא נעשכ
כבשר נותר ועכ"פ קיים מלוח כל דכו במכ שלא נעשכ
נותר ומעשכ י"ל דכ"ק ר"ל כחי רשע קריח ליה נכי
דלא קיים מלוח מן המובחר פסח מי לא קאכיל כלומר
כרי אכל הפסח ולא נשאר לנוותר וא"כ קיים עכ"פ קלח
מלוח במכ שלא נשאר כבשר ולא נעשכ נותר ולכן ככ"ג
חין לקראו רשע כיון דחכילכ פסחים חינו מעכב וא"כ
אפילו בחכילכ גסכ עכ"פ קיים קלח ולא דמי חכילכ
קדשים לנטייל לולב וקציפה מזוזת דכחם כפעולכ של
כמלוח הוא אחד עם כמלוח אכל בפסח יש ככ בחכילכ
כ' עניינים ושפיר ככ"ג לא מקרי רשע ודו"ק.

אבל לשום אכילת גסה שדאי שבע ואכלו לתארתו

עוד נראה לומר בחופן אחר קלח ובדיוק לשון בגמ' אחד
אכל לשום פסח ואחד אכל לשום חכילכ גסכ
ולכאורכ לשון לשום חכילכ גסכ מורכ דלכחלכ עשכ
כן דכח כיפך מרישא דאחד חולל לשום מלוח ונראה
לפענ"ד דכח בחרויכו מיירי באדם שכח כבר שבע
ואינו יכול לאכול עוד יותר עכשיו ולקיים כמלוח כדבעי
ואם יאכל עוד ע"כ הוא חכילכ גסכ ואפ"כ אכלו
שניכס מבשר הפסח אלא שאחד חנם עלמו ואכלו לשם
פסח ולשם מלוח ורק לשם מלוח ולולי שכח מלוח לא
כיב אכלו, ואחד אכלו לשם חכילכ גסכ ולא נחווין
לשם מלוח ק"פ רק למלאות חלוחו ואפ"כ אמר רשע
קריח ליה נכי דלא קיים מלוח מן המובחר פסח מי לא
אכל דעכ"פ מכני חכילכו שלא יבא לידי נותר וז"ש נכי
דלא קיים מלוח מן המובחר פסח מי לא אכל כרי הפסח
נחאכל ועשכ מכ שבידו לעשות ולאכול הפסח חינו יכול
שכרי כבר הוא שבע ולכן חין לחייבו על שלא קיים
כעשכ ולא מקרי פושע בשביל כעשכ וכפסח כרי קיים
חכילכ מלוח פסח מ"מ.

ומעתה ודאי במקום דעובר על עשכ ממש רשע מקרי
אכל כח לא עבר על עשכ אלא מפני שכי'
שבע ולא יכול לאכול אכל חכילכ גסכ וא"כ לענין כעשכ
כוי חונם וכח חנסו לעלמו לאכול עכ"פ לשום חכילכ
גסכ שיעשכ מכ שבידו לעשות לשום מלוח חכילכ ח"כ
חף שלא קיים מלוח מן המובחר מ"מ רשע חינו ראוי
לקראו שכרי פסח קאכל וחנם עלמו לשם מלוח וחין זכ

שליין לדברי כרמב"ן ז"ל וחידש שסובר כרמב"ן
דכמעט מ"ע פסח ח' חינו נקרא רשע וזכ ל"ע מנ"ל
כח ועיין מנ"ח מלוח ו' שמחלכ רלכ לומר דאמ"ע לא
מקרי רשע ואח"כ כרגיש במכ שכחבו ול"ע.

ונלפענ"ד בדיוק לשון בגמ' כוריות דף י' ע"ב חר"י
מחי דכחיב כי ישרים דרכי כ' לדיקים ילכו
בס ופושעים יכשלו בס משל לשני בנ"א שאלו פסחים
אחד אכלו לשום מלוח ואחד אכלו לשום חכילכ גסכ זכ
שאכלו לשום מלוח לדיקים ילכו בס זכ שאכלו לשום
חכילכ גסכ ופושעים יכשלו בס ח"ל ר"ל רשע קריח ליה
נכי דלא עבד מלוח מן המובחר פסח מי לא קאכיל, ויש
לדייק בדברי ר"ל רשע קריח ליה נכי דלא עבד מלוח
מן המובחר פסח מי לא קאכיל וכח בלשון בחמיכ
כלומר ודאי קאכל פסח וכלא באמח כיון דחכילכ גסכ
לא שמכ חכילכ ח"כ פסח לא קאכל ועיין גירסח
כחוס' פסח מי לא קעבד ולא גרסי מי לא קאכיל.

בק' המג"א היכן מציינו מלקות על מ"ע

ותבט עיני במג"א על ספר כמלוח במ"ע שמכ
כרמב"ן נוסף על כרמב"ם במלוח ג' כתב אכא
דאמרו ביומא דף פ"ו ע"ב משל לשתי נשים שלוקות
בב"ד אחת קלקלכ ואחת אכלכ פגי שביעית וכיחכ לוקח
שלא אכלכ אחס כדרך חכילכ ועברכ על מכ דכחיב
לאכלכ וחין זכ חכילכ וכקשכ כמג"א דכיכן מלינו
מלקות בעובר על מלוח עשכ וכעלכ דבר חדש דמלוח
עשכ שכחרו בו למלקות לוקח ורק חס לא כחרו חינו
לוקח אעשכ וכרש"ן בזורכ כרקייע על אזכרות במ"ע
ע"ז כביא סעד לדברי כרמב"ן ממכ שאמרו בפ' בחרה
דיומא פ"ו ב' משל לשתי נשים וכו' ע"ש ועיין יד מלאכי
כללי כעין מכ שמכ חמג"א כנ"ל ובס' יצין שמועכ
סי' ר"ל מישב דבריו ובשו"ת חסוכ מכככ ח"ג סי'
חמ"ז ח' דברי כמג"א ע"פ דברי כרש"א שכחכ במס'
ר"כ דף ע"ז ע"א דיחיד כעובר על עשכ עובר נמי על
לאו דכל חגרע ולכן חס כחרו כעשכ למלקות עובר חף
על לאו דכל חגרע ע"ש וגם על זכ כקשו כח כו"ל לאו
שאין בו מעשכ ובעל חסוכ מכככ רלכ לחקן זכ ע"ש
למ"ד דלוקין על לאו שאין בו מעשכ ודו"ק.

אכילת קדשים יש בו מ"ע ושלא יבא לידי נותר

ואומר נלפענ"ד לחדש לפ"ז דכעשכ דחכילכ קדשים ישנם
ב' עניינים, ח' שלא לבא לידי נותר וכשנית לקיים
מ"ע דחכילכ קדשים עיין רא"ש נדרים דף י' ורש"ש
מנחות ל"ע כבבליס כיו אכלין אחו כשכח ח' וחמכ
כח בקדשים כעין למשכ כדרך שכמלכיס אכליס

דף ק"ח ע"ב

למה לא תקנו מוכה לנשים כשם שתקנו ד' כופות

תוס' ד"כ היו בלוחו כנס, בל"ד חבל בחרצבכ כוסות דרבנן חיקנו גם לנשים, כיון שכיו בלוחו כנס. נראה ביאור דבריכם לפמ"ש החוס' ברכות כ' דפריך בהפלה פשיעא ופרש"י ד"כ וחייבין דהפלה רחמי הוא ומדרבנן הוא ותקנוה אף לנשים, ובחוס' פי' דכא דרבנן ונשים פטורות במ"ע שכ"ז משמע דלרש"י לא כיו מ"ע שכ"ז כלל דרבנן, ועיין א"ח לוניל וא"כ ל"ל כך דאף דנשים פטורות במ"ע שכ"ז מ"מ ציד חכמים לחקן להם שיחייבו אפילו במ"ע שכ"ז במכ שהוא מדבריכם, ולא אמרינן כל דחיקון כעין דאורייתא חיקון ככ"ג, אבל בדאורייתא כיון שחורכ פטרחן כפי' אין לחקן להם כלל בשביל חיוב טעם שיכיה, ולפי' אחי שפיר, ואולי דכ"ל כעין סברת כע"ז א"ח סי' תקפ"ח וי"ד סי' קי"ז דכל דבר שמבואר בכתוב צפירוש לעשות אין כח ציד חכמים לחקן הכיפוך אפילו בשב ואל תעשה. ועיין שו"ת חו"י שכ"ז סמוכין לדבריו ובח' בארכתי בכמה מקומות.

שוב בראה לי ידידי כר"ג כו' מוכ"ר משכ שליע"א דבבבכות רע"א על המשניות פי' דברי החוס' דבעש דאורייתא כיון דחכמים לא חקנו כלל לא עשו חקיה בשביל נשים משום שאף כן היו חבל ד' כוסות כיון שחקנו גם לאנשים חקנו גם לנשים ע"ש. ול"ע דא"כ לא אחי שפיר לישנא כהם בעש דאורייתא, אבל נראה דברי כע"א שדחכ שם בגרע"א ודו"ק.

צ"ע לרבינו מהר"ל בגבורות ד' שדקשה קרשית התוס'

ופלא דבגבורות כ' לכק"ז במכ"ל ז"ל בבבכד הקשה קוש' החוס' דקאמר ע"ד כגמ' דכחא ואמר ריב"ל נשים חייבות ד' כוסות, שאף כס היו בלוחו כנס, וא"ת בישיבת סוכה נמי ליחייבו משום שכיו כנס סוכה, ואין זכ קושיא דאע"ג שכיו כנס סוכה רחמנא פטרכ הנשים וכמלך יכול לפטור את מי שירא מן השעבוד, אע"ג דמן הסברה הכל משועבדים יכול לפטור את מי שירא אבל מלוא דרבנן דקבלו אונתו ד' כוסות בשביל נס בגאולה, אין חלוק בין נשים ובין אנשים, כיון שכל היו בלוחו נס, שלא נתן כשי"ת מלוא סוכה לישראל בשביל שישבו בסוכות כשיאלו ממלכים אבל עיקר המלוא כמו שאר מלוא שנתן כשי"ת לישראל רק שתלכ טעם במלוא במכ שבוש"א את בני ישראל בסוכות וחילוק בין נתינת המלוא לישראל וטעם המלוא וכל מ"ע

פושע ורשע דרשע לא מקרי אלא שפושע במלוא ולא במי שאינו יכול לקיים אלא דמ"מ חינו לדיק ג"כ דלא כ"י לו לאכול עד שיכא קץ באכילת פסח וגם כיכ לו עכ"פ עכשו לאכול לשם מלוא כמו שכוה ודו"ק.

אי יש מצוה להדבות באכילת מצה

שם בגמ' דניכול מלכ טפי, לשון טפי משמע קלח דאכילת מלוא לכרבות באכילת מלכ יותר משיעור כזית למלוא, דאל"כ היל"ל שיכלל כזית מלכ לחיובו ולשון טפי משמע יותר, ומיכא יש לדייק קלח רא"י לשיטת הפוסקים דאכילת מלכ כשיכא לעלמכ נמי מלוא בפסח לבד ממלוא עשכ דערב חאכלו מלוא. ומיכא ר"ח פי' כאן ונכפין ונאכל למלכ ודו"ק.

ברשב"ם ד"כ כשמש מעביל צני מעיים וכו' וגם נותן לפני האורחים כמנויין יחד על הפסח וכו', נראה דכני צני מעיים דחגיגה כס דשל פסח צני ללוחתו ובפרט פסח חסור לאכלן, וזכ שפי' ברשב"ם בכמות כנשחטות לסעודת יו"ט ולא מפסח, ועיין משנת עמרמי (יו"ד סי' קנ"ח) חקירת הגר"מ אריק ז"ל אי יולא אדם ידי אכילת פסח בכד שכוה כולו דס או בעינן צמר ובגמ' צני מעים אובליכס לאו צר אינש ועיין ע"ז ובשו"ת בית שערס יו"ד סי' קנ"ח ודו"ק.

דף ק"ח ע"א

שכח ושתה בלא הסיבה

איד' ואידי צנו כסיבה, עיין ש"ע א"ח סי' תע"ז חס שכח ושחכ בלא כסיבה לא ילא וכחכ כרמ"א דבזכ"ז יש לסמוך על הראשונה דיעבד דינא, אלא שמחלק בין צ' כוסות הראשונות לב' כוסות האחרונות ע"ש ולפי מכ שאמרו כאן דספיקא הוא חיוב מהם לריך כסיבה ולכחחילת חרויכו לריכין ועיין ר"ן כאן מכ שחי' דכנס דכ"ל ספיקא דרבנן ומ"מ כיכ דכבר שחכ נראה דיש לזרף טעם זכ דשחא אין לריך כסיבה כלל חס לא שחכ צ' וג' בלי כסיבה דאז ממ"נ אחת לריככ כסיבה ודו"ק ונראה לפמ"ש כמל"מ דכנס שאמרו ספיקא דרבנן להקל לא אמרו אלא דעשכ מעשכ ומסופק אי עשכ ככונן או לא ככ"ג אמרינן ספיקא דרבנן להקל אלא אי מספקא לן חס עשכ כלל ככ"ג לא אמרינן ספיקא דרבנן להקל שברי הוא בחזקת שלא עשכ ואין זכ ספיקא דרבנן אלא ספק קיום חיקון חז"ל ודו"ק. ועיין שו"ת מוכרנא"ח סי' ע"ט ול"ין עליכ בגבש"ס כאן ודו"ק.

שכז"ג נשים פטורות, אבל בני ד' כוסות שחקנו בשביל כנס, ככל שז"ל רש"י.

נמלא מדברי כע"א וכזכר"י וקודם להם רבינו זקוני המכר"ל ז"ל ראי' לדברינו ודברי הגרע"א ז"ע.

דף ק"ח ע"א

מצוה להאכיל את בניהם עירוב מדין חינוך

כדי שיאכילו את בניהם, נראה דלכאילן את בניהם עירוב קודם זמן איסור האכילת כו' מלכ מדין חינוך אף שאין הקטנים חייבין להשתנות כיוון דקטן פטור מן המלכות אבל מדין חינוך מה שאפשר לריך לחנכם, או שמלכות האכילת מלכ בפני עצמו כו' ואין לה שייכות מדין השפיעה וכבר נחלקו בזכ האחרונים הי מי שכו' חולק וע"כ יאכל ציו"כ הי יש עליו מלכ לאכול עירוב או האכילת מלכ רק למי שיחנכו ואם לא השפיעה כדבר דליכא כאן מלכ. ומיכו לקטנים לא מיציעה אם כו' מלכ בפני עצמו שהייב לחנכם אלא אפילו כו' חלוי' בהפיעה מ"מ חייב לחנכם דגם בהפיעה חייב לחנכם לשפוע לפי השנים. וכיון שכו' מדין חינוך חיוב על האכילת.

ולענין ער"פ נמי נראה כיון דלריך לקיים מלכות וכגד' א"כ כו' מדין חינוך ולכן לריכין האכילת להניח את בניהם לישן ע"פ שזכ"ל שלא ישנו על הסדר כלילי פסחים וא"כ לריך לסדר שיוכל לקיים המלכות ואולי כו"ל כעין ככשר מלכ שאם לא ישנו ולא יראה שיכיר כבנים על הסדר לא יוכל לקיים מלכות וכגד' לבנך.

אם יש חיוב בזה"ל לרביעית יין בחודש בכל יום, ובגדרי מצות השמחה בחודש"מ, ואם מותר להתענות בהם

שאלו לפניו שמח ופירש"י דבשאר לילות אין לריך ריבויא דכלל ימים כס ועי' תוספות שם ובגמרא פריך עוד דבשאר יו"ט כראשון שבת ליכא שמחה דשלמי שמחה אין דוחין שבת ובשפירי כרגלים א"א דאין נאכלין אלא הי וליכא שמחה בתי ועוד ככנים אוכלין וישראל במה משמחים ומשני רב פפא משמחו בכסות נקיש ויין ישן ועיין חו"מ סוכה כ"ל דבכ"י ניהא נמי כל לילך שאחר שבת שחג דשלמים שנשחטו צ"ע כבר פבר זמן אכילתן ולדידן מבואר מיכו דכל שמונה איכא שמחה.

והרמב"ם פ"ו מהיו"ט כ"ז כתב שזעז ימי הפסח ושמונה ימי החג עם שאר ימים טובים כולם אסורים בהספד ופענית וחייב אדם להיות בכן שמח ועוד לב כו' ובניו ואשתו ובניו וכל כנלויס עליו שח' ושמחת בחגיך אע"פ שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מצאין בכל' חגיגה יש בכלל אותה שמחה כו' ובניו וב"ב וכל אחד כראוי לו

עוד הי' המכר"ל ז"ל דמלכ דרבנן כיון דליכא לא חסור ולכן שפיר חייבות הנשים בכו' וא"כ בכל מלכות דרבנן היו בכלל כלאו. ולפי פי' זה תקשה להרשב"א דס"ל דבמלוות דאורייתא נמי בכל מ"ע עובר אלאו דלא חגרע, ועיין רש"י שמו' כ"ג י"ג השמרו לעשות, כל מ"ע באזכרה (מכילתא) ועיין רמב"ן שם, א"כ יכיו נשים חייבות מכלל כלאו שזעז, וי"ל עוד פי' המכר"ל דמלכות דרבנן חמורי אפילו מלאו דאורייתא כדאמרין פירובין (כ"א ע"ב) בני כזכר בדבריהם יותר משל חורב וכיון דכל ל"ה שיש בו מלקות האשכ חייבת בכן כ"ש במ"ע דרבנן בין ז"ג ובין שאר כז"ג ע"ש.

והנה מש"כ דכל ל"ה שיש בו מלקות האשכ חייבת משמע של"ה שאין בה מלקות נשים פטורות ועיין קידושין ל"ה ע"א כשוכ הכחוב אשכ לאיש לכל עונשין שבתורה ופרש"י שם ד"ה לכל עונשין ולאחיו עונשין מלקות כן. ועיין פמ"ג בפתיחה לא"ה ח"ב אות י"ד דמספקא ליכ הי לאחיו שאין עונשין עליהם נשים פטורות ולכאורכ מדברי רבינו המכר"ל הי' נראה על ד שפטורות, ועיין מהר"ע שם וז"ע. עכ"פ מבואר מדברי מהר"ל כדברינו צפי' בחוס', ועיין דרכי יוסף א"ה סי' תע"ג שפי' ג"כ כדברינו ע"ש באריכות גדולה.

שם בגמ' ח"ר חייב אדם לשמח בניו ובני ביתו ברגל. כיון כי נשאלתי מחכ"א הי יש חיוב לשחות יין בחו"מ בכל יום, אליג פה את אשר בשבתי לו, בשאלתו הי יש חיוב לשחות יין בחו"מ בכל יום כביא שם ממשנה רפ"ד דסוכה דמלכות שמחה שמונה אלא דקשה לי' מגמרא סוכה (מ"ז ע"ב) כוס כל יומא מי איכא ופירש"י אין יין מלוי לכל אדם בחו"מ ע"כ משמע דליכא חיוב יין בחו"מ.

מצות שמחה בכל שמחה

והרמב"ם דמשנה ח' פ"ד דסוכה אמרו בכלל וכשמחה שמונה כילד מלמד שחייב אדם בכלל ובשמחה ובכבוד יו"ט האחרון של חג כשאר כל ימות החג ובגמרא פסחים (פ"א) וכיית אף שמח לרבות ליל יו"ט האחרון לשמחה אחת אומר ליל יו"ט האחרון או אינו אלא לילי יו"ט כראשון ח"ל אף חלק ומכ ראיית מרבה אני ליל יו"ט אחרון שיש לפניו שמחה ומוציא אני ליל ראשון

כילד כקטנים נותן להם קלויות וכו' והנשים קונס לכן בגדים ותכשיטין נאים כפי ממונו והאנשים אוכלין בשר ושוחין יין שאין שמח חלה בבשר ואין שמח חלה ביין וכו' ע"ש.

אם יש שמחה בבשר או יין או דוקא בשניהם

ביאור לן לכדיא דאף בזמן כזכר דליכא קרבן שלמים וכיניו שלמי שמח מ"מ חייבים בשמחה בבשר ויין עכ"פ, ומח שמחלקן כרמזים ז"ל שכתב שאין שמח חלה בבשר ואין שמח חלה ביין ולא כללן יחד וכתב שאין שמח חלה בבשר ויין לכאורכ כיכ נראה דהו"א או כה ולא צ"ע חריויכו דל"כ כיל"ל שאין שמח חלה בבשר ויין ומח שכתב בסמוך והאנשים אוכלין בשר ושוחין יין ז"ל דלכתחלה ודאי יש יותר שמח בחריויכו כיון דחריויכו משמחי נינכו חלה דיוולא בחד מינייכו, ולכאורכ מוכרח כן מגמרא פסחים כ"ל דמשני רב משמחו בכסות נקיס ויין ישן וכסות הוא לנשים ויין הוא לאנשים ולכאורכ ה"ל ליכא בשר וע"כ דיין בעלמו נמי משמח וא"כ ככ"נ בשר בעלמו ולזכר חלקו כרמזים ז"ל.

איברא דכן מבואר בגמרא פסחים דף ק"ט ע"א ח"ר חייב אדם לשמח בניו ובני ביתו ברגל שנאמר ושמחת בחגך זמח משמחם ביין ר' יבדכ אומר אנשים בראוי להם ונשים בראוי להם אנשים בראוי להם ביין ונשים במאי וכו' תניא ר' יבדכ בן בחירא אומר בזמן שזית המקדש קיים אין שמח חלה בבשר שנאמר וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני כ' חלקיק ועכשיו שאין בית המקדש קיים אין שמח חלה ביין שנאמר ויין ישמח לבב אנוש משמע דבזמן כזכר אין שמח חלה ביין ולא בבשר וא"כ למח מלריך כרמזים בשר ולולי דמסתפינא כ"י אפשר לומר דהכ"נ דלכ"י חלקן כרמזים ז"ל שכתב והאנשים אוכלין בשר ושוחין יין שאין שמח חלה בבשר ואין שמח חלה ביין כלומר דיש שמח בבשר כיניו בזמן המקדש ויש שמח ביין כיניו בזמן כזכר וללדדין קחני.

אי יש בזה"ל שמחה לאכול בשר ויין

אמנם כלשון שכתב אע"פ ששמח האמורכ כאן וכו' יש בכלל אוחה שמח לשמח הוא ובניו וכו' והאנשים אוכלין בשר ושוחין יין משמע דגם בזמן כזכר אוכלין בשר, וגם מדכלל בשר ויין יחדיו ואין לומר דאוכלין בשר משום דאין שמח בלא אכילת ולכן צ"ע לאכול בשר אצל לאו משום כשמח דלזכר כ"י סגי ליכ באכילת שאר דברים עיין ל"פ פ"ו מכיו"ע כי"ח משמע דלא צ"ע חריויכו רק משום דמבואר בגמ' מו"ק ד' ע'

ע"א דאין שמח בלא אכילת ושחית וע"י סוכה ד' כ"כ ע"כ אין שמח חלה במקום סעודה רק לזכר לא צ"ע בשר ויין רק אכילת ושחית ומדקאמר כרמזים בשר משמע לכאורכ בבשר נמי משמח ואפשר דס"ל לרמזים בגמ' כ"י דמח שאמרו תניא ריב"ז אומר בזמן שזיכמ"ק קיים אין שמח חלה בבשר ועכשיו שאין זיכמ"ק קיים אין שמח חלה ביין אין ככונס בבשר אינו משמח חלה דליכא חיוב לשמח בבשר חלה ביין אצל ודאי יש בזכר שמח חלה שלא חייב בבשר כיון דליכא שלמים אצל ודאי חס אוכל בשר יש בו שמח ולכן שפיר יכול לקיים כמלכ בבשר וביין ומדברי בגמרא כאן לכאורכ יש ראייה לכמג"א כ"י פורים שכתב דזכ"ז ליכא חיוב לאכול בשר כלל וכצ"י נסחפך צו"ע בזה"ל.

ולד"ה מבואר מיכו דיין צ"ע בכל יום דז' ימי הפסח כחדא נינכו וכמ"ש כרמזים וע"י חוס' חגיגה דף ו' ע"כ ד"כ יש בו שמח ורש"זים צ"כ דף ל"א ע"א דכל ז' ימי כשמח כזכר יום אחד וכן גבי יו"ע כוי כן ע"י זכרים ד' ל"ז ע"א ככתוב עשה לכולם ליכא אחת וכמ"ש בגמרא דזכ"ז משמחם ביין.

ביאור דא דבב"ל יומא כוס מי איכא

ודא קושיא מסוכה מ"ז ע"כ כוס כל יומא מי איכא ופירש"י אין יין מלוי לכל אדם בחולו של מועד ומשמע דליכא חיוב בחוב"מ ביין, כנס אין מזכר קושיא דברי רש"י דייק אין יין מלוי לכל אדם בחוב"מ כלומר דאין להם יין כ"כ כרצב וכנס דחייבין בשמח מ"מ אין להם ואין יינם מלוי וע"י רש"י פירושין מ' ע"כ מ"מ כוס צעין וז"ל לעיל מכדר וכו' וכא כוס יין צ"ע לומר ככרצב עליו וסמחא דאינשי יומא קמא חית לכו כוס אצל בשאר יומי לכ"ע לית לכו ע"כ וכנס דייק דיומא קמא לכ"ע חית לכו כוס ובשאר יומי לכ"ע לית לכו כלומר דרק יחידים שיש להם גם בשאר יומי אצל ככ"נ דצ"ע כוס יין חלה שאין להם דאין מלוי להם.

בדין אם מותר להתענות בחוד"מ

אלא דאכתי תקשה ה"ל דתנן (סוכה כ"ז) כהן ר"ח אומר י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה וכו' ותכ"א אין לדבר קצב חוץ מליל יו"ט ראשון של חג ופירש"י אין לדבר קצב חס ר"ל להתענות אין נזקקין לו חלה חס יאכל לא יאכל חוץ לסוכה וע"י רע"ז פ"ב מ"ו שם ר"ל להתענות יתענה ואין נזקקין לו ע"כ, ולכאורכ כיון דחייב בשמח כא"י חמר חס ר"ל להתענות ה"ל מחויב בשמח. ומיכו כחיו"ע שם כתב וז"ל, וז"ש כרע"ז ר"ל להתענות יתענה כ"כ רש"י ור"ל

מדין סוכה אין נזקקין לו חבל ודאי דאסור להכענות
 ציו"ע גם בחוכ"מ ובשבת חייב בג' סעודות, ועוד כתב
 הרא"ש דציו"ע חייב בפה חלה שאם ירדו גשמים פטור
 מסוכה ואכל קחני חוץ מליל יו"ט וכו' ע"ש. וע"כ ל"ל
 כן שכרי כרע"ב כתב וכמזבח אחד כמועדות נוכח בכן
 מנכח חול באכילה ואין לו חלעוכ"ב.

והתוספות שם ד"כ אי צעי אכיל אי צעי לא אכיל כלל
 דאי אכיל חייב לאכול בסוכה כדאמרין
 לעיל ומשמע ככה דציו"ע לא כוי חובב ואי צעי לא
 אכיל כלל חוץ מיו"ט כראשון ולפי"ז אם טעם ולא הזכיר
 של יו"ט בברכה כמזון אינו לריך לחזור וכה דאמרין פ'
 שלש שאלו (ברכות מ"ט) שבתות ויו"ט דלא סגי דלא
 אכיל אם טעם חוזר לא מחוקמה חלה כליל יו"ט
 כראשון של חג וכה דאשכחן בפ"ב דבילכ (ט"ו) ובפ'
 חלו דברים (פסחים ס"ח) גבי יו"ט חלקו חלו לכ'
 וחלו לכס חלו לאכילה וחלו לבית המדרש דברי ר'
 יבואש אפשר בבישרא ופירי דאין בהם ברכה כמזון ולא
 צעי הזכרת יו"ט חבל כליל יו"ט כראשון של חג לא סגי
 בלא פה ע"ש.

ולבאור ל"ע אחאי לא הזכירו שיש חיוב בכל יום
 בצער ויין משום שמח עכ"פ. ול"ל דכוונתם
 רק לענין חיובי סוכה חבל לענין חיובי י"ט שיש בו
 שמח ודאי דלריך. ועי' חוס' ר"כ דף ו' ע"ב ד"כ אשכ
 וקידושין ל"ד ע"ב ד"כ אשכ, דיש חילוק בין בזמנ"ז
 לביכמ"ק קיים דאז אין שמח חלה בצער אפילו לאשכ
 ועי' ח"ח סי' תקכ"ט דציו"ע חייב אכילה פה וכבר
 כראשי לדעת דהא הוא מחלוקת הפוסקים. עכ"פ ככה
 נחתינן ובכה סלקין לפענ"ד פשוט דבחוכ"מ נמי צעי
 שמח ואין חילוק מכל יו"ט, ובשם מרנא כגרי"א ז"ל
 מקובל שפעם אחר שכלל כיוחר קשק לקיימך בכל
 החורב היא מלוח שמח שגריך לכיח בשמח שמוכ
 ימים בלי הפסק.

מצות אכילה בעיור מצה בפני' היא

תנ"א אמרו עליו על ר"ע מימיו לא אמר כגיע פה
 לעמוד בצממ"ד חוץ מערבי פסחים ועיור"כ
 צע"פ בשביל החינוקות שלא ישנו וערב יוכ"כ כדי
 שיאכילו את בניכם. ופרש"ש חוץ מע"פ כדי שישנו את
 החינוקות ביום ולא כליל בשעת הגדל וקשק עליו
 החוס' דאע"פ לא יוכלו לישן בלא אכילה. ולפענ"ד עוד
 קשק בסמוך בעיור"כ כדי שיאכילו את בניכם אע"פ לא
 יוכלו לאכול בלא אכילה. ולולי דמסתפינא כי' ולפענ"ד
 דכעסם הוא משום דהא מחויב לחנך את בנו לחורב
 ומלות ולכן מלוח על האז לכשיבס לישון ערבי פסחים

כדי שיכיו נעורים כליל פסח ולא סגי בלא אכילה וכן
 נראה ציו"כ דאיכא מלוח לאכילה ערב יוכ"כ כדי
 שיוכלו להכענות מחר לשעות עכ"פ וכו"ל ג"כ בכלל
 חינוך.

שוב מלחתי בנמק"י פסחים כאן שכתב וז"ל שיאכילו
 כדי שיוכלו להכענות ציו"כ ולא יאכלו בערוך
 כדעת משום שלא יחשך בשמש ולא יאכלו החינוקות די
 ספוקס. כרי שפירש ציו"כ שיאכילם בשביל שיוכלו
 להכענות ציו"כ וא"כ הוא ענין של חנוך ולכן ס"ל
 להרשב"ם ז"ל נמי לפי גירסתו דצע"פ לישן את
 החינוקות הוא מלוח על האז מעט חנוך כבנים.

דף ק"ט ע"ב

תוס' ד"כ ברום, ומיירי שכלי גבול שלש חמות, כלומר
 בבור שבו חמים גבול שלש חמות, וכלי לשון
 מושאל הוא דכלי פוסל במקוה ועושהו שאובין.

צ"ע להמאירי בענין זוגות

ע"ן מאירי שכתב דענין זוגות הוא ענין שכיו רגילות
 בזמנ"ס בו כל כך שכי' טבעם מקבל בענין חזוק או
 חולשך וכשתקנו חכמים ד' כוסות שלא לגרוע או להוסיף
 מלד אחס הכבלים כולרכו לרוב רגילותם לחת טעם
 לדבריהם וכה שאלמו ליל שמורים ע"ש, ופלא דבגמ'
 אמרו כי אחא רב דימי אמר הלכך למשכ מסיני כמח
 כוי זוגות וא"כ לא כוי מענין של נשים ישנות חלה הוא
 דבר שיש לו סמך מהלכך וכה דקשק ממאן דקפיד
 קפדינן ומאן דלא קפיד לא קפדינן י"ל דככי כי' קים
 לכו דכה מזיק לא מזיק חלה למאן דקפיד חבל מאן דלא
 קפיד לא.

דף ק"י ע"א

בענין שותה זוגות דמו בראשו

ת"ד שותה כפלים דמו בראשו (ופרש"ש כפלים כמו
 זוגות) אמר רב יבדכ שלא רחב פני בשוק חבל
 רחב פני בשוק כרשות בידו אמר רב אשי חזינא ליכ
 לרב חנינא בר ציבי דאכל כסא כוכ נפקי וחזי אפי
 שוקא ולא אמרן חלה ללחך לדרך חבל בביתו לא אמר ר'
 זירא ולישן כללחך לדרך דמי אמר ר"פ וללחך לבית
 ככסא כללחך לדרך דמי. ופרש"ש ולא אמרן דמרעי ליכ
 זוגות חלה ללחך לדרך חבל לעמוד בביתו לית לן בכ
 ונראה כעסם דכל חלו מקום סכנכ כן דרך, כל דרכים
 בחזקת סכנכ כן שינכ נמי אחד מששים ממיחא ושכיחא
 בזיקא ובכ"ס נמי שכיחא מזיקין.

העם למה כשמה מאה וחד פקע שידא

שם בגמ' מאכ וחד ופקע שידא, נראה למכ מאכ וחד ולא מאכ ושחים או פחות לפי מ"ש אינו דומה מי ששוכה פרקו מאכ פעמים למאכ פעמים ואחד, דיש מלאך אחד ממונה על מאכ ואחד שלא ישכח (עיין חגיגה ע' וסוכה דרין ל"ט) ובש"ע כאר"י ז"ל כי מלאך הממונה על הזכרון בגימ' ק"א ומלאך הממונה על השכחה נקרא ס"מ גימט' מאכ גם שר רבו של מרע"כ נקרא גזיאל גימ' ק"א ועיין רש"י רש"י ב"מ ד"ה כי כוכ שחי חד וכו' שלא יבא בדבר לידי שכחה ויעמוד בזוגות וכיון דבקה"א שוב לא ישכח ולא יעמוד בזוגות פקע כשד מרוב לערו דמפסח לא יוכל לכזיקו.

דף ק"י ע"ב

בדבר הקדמת בני אדם בענינים

במערכה לא קפדי חזוני רב דימי מנכרדעא קפיד אפי' ארושמה דחזיתא כוכ עובדא ופקע חזיתא וכו'. ויש לדייק מאי מכני קפדנותי' הי ליכא בזכ היסור ולמכ מקפידים ואע"ז שופעטי פסקינן, וקלח כי' נראה לפמ"ש ח"ו (ג' כ"ב) כי פחד פחדתי ויחסיני ואשר יגדתי יבא לי, ובר"ח שם מסקי' כל דקפיד קפדי ככדיכ ועיין רש"י ומיכו למיחש מיכו צעי דאל"כ חלל דלא קפדי כלל ח"כ זוגות אחאי כוזכרו בגמ' כך כיכ לכס לחכמים לומר לא יקפיד אדם כדי שלא יקפידו עמו ולפענ"ד דזכ הוא בחמה שיעות כאומרים שלא לכקפיד חלל שאמרו דאעפ"כ אם יש מי שצכל זאח קפיד ומרגיש בעלמו קפידא לא ישכח. וכעין זכ פסק בש"ע ח"ח ברמ"א ז"ל סי' תרס"ד סי' תכ"ז כחצו כראשונים ז"ל שיש סימן כלל כלצנכ כליל כו"ר שיקרס לו או לקרוביו באוחו כשנכ ויש מי שכחז שאין לדקדק בזכ כדי שלא ליחרע מזליכ גם כי רבים אינם מצינים צענין על צוריו ויותר טוב לכיות חמים ולא לחקור אחר כעחידות כג"ל ע"ש.

דבר שמחזיקן אותו בחזקת סכנה מזיק

ואמנם צ"ס חסידים סי' רס"א דכל דבר שחופסין אותו בחזקת סכנה אפילו אינו מקום מסוכן מזיק, לפי שלשון בני אדם ועינים מזיק. וכצ"י יו"ד סי' קע"ז בשם הירושלמי חרומות פ"ח כ"ג ל"ך למיחש למכ דבריוחא חוששין, וירושלמי זו כוזב גם ברא"ש פר' חין מעמידין סו"ס י"ג ובכ"ג מ"י כל' ר"ח פ"ז ח"ח צ' ובש"ג פ"ז דע"ז נראה צעניי שאם אינו מוליא כדברים

וד"ח פי' וז"ל כשחשכ שני כוסות דמו בראשו ואם רחב פני השוק או ישן או ילא לבית הכסא אינו חושש וכמגיב שם ל"ן וז"ל נראה דכי' לרצונו גי' אחרת בגמ' דאם ישן או יולא לביכ"ס אינו חושש משום זוגות ול"ע עכ"ל. ולאחר הסליחה שגב בזכ חלל ר"ח מפרש בגמ' באופן אחר וכו' דרז יכודכ פי' שאם רחב פני השוק אינו חושש ואמר רב אשי חזינא ליכ לרז וכו' ולא חמרן חלל ללחא לדרך כלומר ולא חמרן דמכני רחב פני השוק חלל שיולא לדרך חלל צניחו לא, כלומר שאם רחב השוק מן הבית לא מכני לזכ חלל צעי יליחא דוקא וכעטס דלא נמלך הוא וכמו שמלנו לענין ברכה דכיולא מציתו חוזר ומצרך וממילא כוי הפסק וכו"ל כנמלך וליכא משום זוגות, ובא ר' זירא וכוסיף דלישן נמי כללחא לדרך דמי דכנס שכח צניח וצניחו לא מכני נמלך מ"מ ככולך לישן כו"ל כנמלך ומוחר אפילו צניחו, ובא ר"פ וכוסיף דאפילו ללחא לבית הכסא נמי כיון דיולא ומפסיק כו"ל הפסק ואינו מזיק משום זוגות, חלל צניח ממש לא מכני מכ שרואכ פני השוק וע"ז פריך וצניחו לא כלומר דצניח לא מכני הפסק משום זוגות וכו' רצח מנו כשורא ואצ"י מנקיע ליכ חימיק חרי כסי וא"כ אפילו צניח אפשר לכלל מזוגות ולמכ אמרו דוקא ללחא לדרך או כל בני ומשני אדם חשוב שאני דלאדם חשוב שייך יותר נמלך כדאמר לעיל ק"ג ע"ז חמימר צריך על כל כסא וכסא אחר נמלך חנא.

העם דלא די כשמניחים הכוסות לפניו

ולולי דמסחפינא כי' נראה עוד לפרש לפי פי' ר"ח אצ"י כי שחי חד כסי מנקיע ליכ חימיק חרי כסי צחרי ידיכ ורז נחמן בר ילחך כי כוכ שחי חרי כסאי מנקיע ליכ שמעיכ חד כסא חד כסי מנקיע ליכ חרי כסי. ויש לדייק למכ מנקיע לכ חימיק ושמעיכ ולא די אם כיו נוחנין ומניחים לפניו ועיין רש"י שפי' כעטס שלא יבא לידי שכחה ויעמוד בזוגות ולפי"ז כי' די במזמנים אוחס לפניו ודי, וכרש"י ב"חמה פי' ולכן מזמנים אוחס ביחד ובחמה מטעם זכ לא כי' ל"ך חלל שיזכירוכו וכמו דקיי"ל לענין חפילכ שדי צעושכ לעלמו שומר וככ"י כי' די בחמו או שמעי' שיזכירוכו ולכן נראה דר"ח פי' דכח מטעם נמלך שאם לא כי' מנקיעין ככוס לפניו צידים ממש חלל כיו מניחים שם כי' אפשר שלחחר ששחכ שנים ימלך ולא ישכח עוד או דכוכ ממילא כנמלך וא"כ לא יועיל מכ שחכ יזכירוכו אח"כ ולכן מנקיע לכו ככוס צידיכס שודאי לא ימלך עכשיו וע"ז מסיק דאדם חשוב שאני שאינו שוחכ צכל עח עכ"פ דברי ר"ח מבוארים כל לרכס.

מפיו חלה מחשבו בלבו ונמנע מעסקיו ע"י הכתשים
האלה ברי זה מותר. וא"כ י"ל דמקור הכלכלה הוא
ממכילתין ודו"ק.

במה שאמרו סימנא מילתא

איברא דגם בזה מלינו סימנא מילתא הוא עיין חולין
נ"ב ע"ב וטו"ש ע"י י"ד סי' קע"ט ס"ד ובש"ך
שם פרש"י בזה בית או נולד לו בן או נשא אשה אע"פ
שלין נישואין שאסור לנשא ולסמוך על הנישואין יש סימן
סימנים בעלמא בוי דאי מליה במחורק ראשונה אחר
שניה בבית או שולד בחינוק או שנשא האשה סימן
הוא שכולן ומלית וכו' וברמ"א וכן מותר לומר לחינוק
פסוק לי פסוק (עור) י"א דאדם מותר לעשות לו סימן
בדבר שיבא לעתיד כמו שעשה אליעזר עבד אברהם או
יכונתן (עור ובר"ד קמחי) ויש אוסרין (ברמב"ם
וסמ"ג) וכו' וכולן בחום ובוטח בזה חסד יסובבנו, ועיין
ש"ך שם סק"כ דמשמע דעת הרב וכפוסקים דאפילו
לעשות מעשה יש לסמוך על הפסוק ועיין ביאור הגר"א
גם בליל ר"ב מבואר כריחות ו' דעושין מעשה סימנא
עבא ועיין ש"ע ח"ח סי' תקפ"ג.

וח לשון רבינו ברמב"ן עכ"ל עכ"ל כי יקום בקרבן
(פ' ראה) וז"ל ויחנן שירמזו הכתוב למח הוא אמת
כי בנפשות מקלח אנשים כח הכתוב ידעו בו עתידות
לא ידע האיש מאין יבא לו אבל יחזודד וחבא בו רוח
לאמר ככה יכח לעתיד לבא בדבר פלוני ויקרא לו
כפילוסופין כה"ן ולא ידעו סבה בענין אך בדבר
נחמא לעיני כרואים חולי הנפש בחדוש חדק בשכל
בנבדל תחזין בו והאיש הזה יקרא כי מתנבא הוא ועל
כן יבא האות וכמופת אשר יאמר ע"כ ע"ש וכו' פלא.

יש הקפדה מצד מזל ויש מצד מציאות דשכח הוי"א

ברם יש שחי מיני חששות שחוששין בבריות יש שחוששין
רק מזל מזל ויש דברים שחוששין מזל מליאות
כלומר דשכח כיוקא וכבר בארכנו בזה בזה דאמרו ז"ל
שומר מלכ לא ידע דבר רע ואמרו שומר פתאים ה'
ואעפ"כ אמרו בשמאל שאמר איך אלך ושמע שאל
וכרגי וברי שומר מלכ לא ידע דבר רע ובהלוק בין אם
החשש הוא מדרך הטבע בעולם העשיה או מזל כיוק
שמימי שהוא על דרך עונש ומן השמים אין עונשין למי
שרוצה לעשות מלכ אבל אם הכיוק פה בארץ אין חסין
עליו ולריך לעשות פעולות בדרך הטבע האנושי, ועיין
עוש"ע חו"ח סי' תל"ג ס"ח.

ועיין (ירמיה מ') בגדליה בן אחיקם שמחמת רוב
חסידותו לא חש ולא רצה לדון את ישמעאל לכך

חובב או שלא לקבל לשון הרע ואמר ליוחנן בן קרח שקר
אחכ דובר על ישמעאל וגרם שמת הוא ונחפזו ישראל
בין האומות וכבר גחלחם הנשאר בחרטונו הקדוש
וכבר ייחס הכחוש כריגה האנשים אשר נהרגו אליו
כחילו הרגם הוא (נדב ס"ח) את כל פגרי האנשים אשר
הכב ביד גדליה ועיין מסילת ישרים פרק כ' במשקל
החסידות ודו"ק. ועיין יצמות ע"ב ובריטב"א שם אבא
שאמרו ציומא דעיבא לא ימול ועכשיו כיון דדשו בזה
רבים שומר פתאים וכתב בריטב"א דמי שלא ירצה
לסמוך על שומר פתאים אפי' עכשיו לא ימול ובפרט
בשנת ע"ה.

עוד בזה דאמרו ז"ל כל דקפיד קפדי בהדיה

שם בגמ' כלל דמילתא כל דקפיד קפדי בזה ודלא
קפיד לא קפדי בזה ומיכו למיחש מיבטי
וי"ל אי יש כלל לזה מחי אמרינן כן וגם נגד מנכבים
שונים שכתבו בזה שכתבו בזה כהלכה.

דגה ודאי לומר בזה כללים מי יכול, ומיכו פטור בלא
כלום אי אפשר ונראה לפמ"ש כמה פעמים בשם
רבינו בר"י בן עראמה בם' עקדה ילחק פ' נח ובכמה
מקומות שיש יסוד נאמן בשרשי בריאה ופלאי הטבע
שבעצב הקב"ה בעולמו שיכח כל המחאה ביצירה
גדול במדריגה לקודם אליו ויכח השליט והפועל בכל
אשר לפניו כמו שאמר (בר פ"ט) רבי יחזקאל ב"ר
סימון כל מה שנברא אחר חצירו שליע בחצירו עד
שיחייב מזה שחמלא לכל הנמצאות כולן הכנע
ושעבוד עבדי למין האדם למח שהוא במדרגה השלימה
ובלורכ לכן כן תחתיו בסדר מדרגותיהם וכמה נכללות
בו בכנע או כשומר החומר אל כלורכ או במסובב אל
הסיבב עד שלא יאמר כח לשום נמצא מהם לברע או
לכזיק לשום איש מאישי האדם, כמו שאין כח בגדולי
הבריות לעמוד להחליב בפני הכפיר אריות קטנות או
נמר כי יכח זה למעלה לורחם וסגולתם כמ"ש במדרש
(שוח"ט מ' ק"ד) על הפסוק מה רבו מעשיך ה' מענין
הכנע כלורח מעצבם זו לזו כי אע"ג שעצבם בלתי
ידוע בזה הוא ידוע אלל עלמו וכו' שומר את משמרו
ואע"ג דאיכו לא חזי עבד מזלייכו קא חזן וכ"ש שכל זה
האופן חייב להכנע עבד מזלות כל הנמצאות כלם בפני
האיש שורחו נכרת ונודעת במעלה ושלמותו המחייבת
זאת בממשלה. ובמס' שבת (דף קכ"א) תניא רשב"א
אומר חינוק בן יומא חי אין לריך לשומרו מן העכברים
ומן החולד דכתיב ומראכס וחחכס יכח על כל
(בראשית ע') ברי שכל זמן שהוא חי אימתו מועלת על
הבריות כיון שמת בטל אימתו.

שני מיני הדעות נבראו בעולם

הנה שבעמדה וקיום נורחו כמו שיצא הוא לצד
 כמושל כל העולם ומותר אדם מן כבדו וענין
 כממשל כזה ימלא בזה שבו עבד נפלא מחייב
 מעלמות כבדו שיוכר מליחותו לנורח כבדו
 כהשגחה עליה אמרו ז"ל ראה שאין העולם מתקיים
 ושיחף מזה כרחמים למדת דין (צ"ר פ"ב) כי הוא
 עבד נכבד ומעולה וזה חכם ומצחין בין לדיק לרשע
 ופעל כזה וזאת להם וכל הנמלכות כלם בעבורם לא
 כמו שיזדמן אלא כמו שילוח לפי מעשיכם כי עבדי
 הנמלכות הנבראים בזה מזה כחם שנתחפך במדת
 דין הם מחבונים לפעול כפי המחוייב מהשגחה בכל
 העניינים כמושגחים אשר זכר במזמור ק"ז ויתבוננו
 חסדי ה' כולל ארבע כחות שלריכים לכודות ומבואר
 שיש בעולם שני מיני עבדים.

הראשון הוא המפורסם לא דעת ולא חבונם בו אצל
 נוכח על ענין אחד חמיד עלי השקפה למח
 ולמי ולמח ומתי כי הוא תנאי שכותב עמו בעת
 כבדו כמ"ש חכמינו ז"ל וישב הים לפנות בקר
 לחינתו לחנאו הראשון (שמ"ר פכ"א) וזהו שיכח ניגר
 ונדבק כבחלל. וכשני, הוא בעצב המעולה הפועל
 ברנן ובחינה שלילית אשר הוא גם כן תנאי שכותב
 עמו על עבד כבדו כמ"ש תנאי חתוב הקצ"ח על
 הים שיקרע ועל האש שלא ישרף (צ"ר פ"ב) וכל מה
 שהוא גם לפי תנאי הראשון הוא עבדי לפי תנאי
 השני עלי ספק. ועל זה באופן כל אשר נעשה בעצב
 השני אצל אנשים אשר תמלא כהשגחה עליונה עליהם
 לפי מעשיכם ומח שנעשה שינוי גדול אצלם מהמנהג
 בעצבי קראוהו כהמוניים גם לפי עבד המפורסם
 וכנכר להם אצל רוב העולם אצל אצל המשכילים
 המחבונים במעשה ה' כי נורא הוא "הוא עבד גמור
 בזה" וזהו ענין נפלא אחת מהד ביאורו חז"ל (צמ"ר
 פ' יקוו חמים).

הם בגדרי המבוע הוא והוא תנאי בבריאה

א"ר יונתן תנאי חתוב הקצ"ח עם הים שיכח נקרע
 לבני ישראל כה"ד וישב הים לפנות בקר לחינתו
 (שמות י"ד) לחנאו שכותב הקצ"ח עמו. אמר ר' ירמיה
 ב"ר"א לא עם הים כלבד חתוב אלא עם כל מה שנברא
 בששת ימי בראשית כה"ד אני ידי נעו שמים וכל לבאם
 לויחי (ישעיה מ"ב) מיד שנתו שמים כל לבאם לויחי.
 לויחי אלא הים שיכח נקרע לבני ישראל. לויחי שמים
 וארץ שישחקו לפני משכ שנאמר באזינו השמים ואדברה
 (דברים ל"ב) לויחי אלא השמש וכירח שיעמדו לפני

יכושע שנאמר שמש נצבעו דום וירח וגו' (יכושע י')
 לויחי אלא בעורבים לכלכל אלא חליכו שנאמר ובעורבים
 מביאים לו לחם (מלכים י"ז) לויחי אלא באריות שלא
 יזיקו לדניאל שנאמר חלקי שלא מלאכב וסגר וגו'
 (דניאל ו') וכו' הנה שני החכמים האלה שכיב רבי
 יונתן מתאר ענין הנסים על דרך המפורסם כזה כלומר
 שינכרו מנהג העולם וענין הנס שהוא שינוי בעצב
 המיוחד בעת שהוא וישב מנהגו ולנורח תנאי מזמן
 כבדו להכרחק משינוי וחודש רגון האלקי כמ"ש
 במורה פרק כ"ע ח"ב.

שמירת הצדיקים הנה למעלה מגדרי המבוע

אמר לו ר' ירמיה כי תנאי כזה הוא לא עם הים או
 האש לצד כותב עד שנאמר שהוא דבר זר ומחודש
 אלא עבד הנמלכות כי תנאי הוא עבד שני בפני עצמו
 כולל כל הנמלכות עד שלא ימלא נמלא מכלם שיכח
 לנורח אלו מזה כהשגחה שלא יכח נכון ומזמן לכל מה
 שילוח לו לעשות כהפך בעצב המפורסם. ועל דרך זה
 אמר חורב כי מלאכיו ילכו לך לשמרך בכל דרכיך וכו'
 כי צי חשק וגו' (תהלים ל"א) כורב צי כי מלאכיו
 כבדו אשר בפקדו צידם עבדי כל נמלא ונמלא חתוב
 מזוים ועומדים חמיד על המשמר לשמור אלא השלמים
 ובלידיקים מכל נזק ופגע כי גם האנשים לא ינגפו אלא
 רגלם כמ"ש כי עם אבני השדה בריחף (איוב כ') גם על
 שחל ופתן חדרוך או כפיר ותנין שוב דריכסם על פני
 השדה ואין מחריד כמו שבראש ר' חנינא לתלמידיו
 כשנשכו בערוד ומח בערוד.

ואולם בני שני עבדים יחלקו לשני חלקים חלק אשר
 ישמור זה כללם וכדמות וחלק וזהו כרוב אשר
 לא ישמרו. וזהו שדרש ר' קפרא (כתובות ח') גדולים
 מעשה לדיקים ממעשה שמים וארץ וכו' כ"ק מעשיכם
 של לדיקים מגיד כרקיע ומאי ניכו מער פ"ש באריכות.

והיוצא מכל זה שכאדם כשהוא מתנבב בלדקתו כאחד
 מבני העליה אז נעשה הוא השליט בכל העולם
 כולו וזה נעשה עבד שלו דכל בעצב משתעבדת תחתיו
 וכמעשה דרפצ"י שגזר לנכר גינאי שיקרע או שיעסקו
 מימיו לעולם וכל העולם לא נברא אלא לזוה לזכ אצל
 חס הוא חותם אצל כל אלה וכרי הוא מתנבב בדרך
 בעצב הראשון.

ובמקום אחר כתבתי דזה מה שאמרו באומר מה נאכל
 למחר כרי זה מקעני חתוב ולכאורב מה הוא
 לשון מקעני חתוב או שהוא מאמין או שאינו מאמין.
 ולכנ"ל אחי שפיר כיון שהוא חושש למחר ואינו צועה

כ' לגמרי כרי הוא נכנס בכלל רוב העולם שם מקעני אמה וכ"ל ולכן מחנכג עמו בדרך עבד העולם כראשון ולא כשני.

חילוק בין רוב בניא לצדיקים בענין הדגה והשגחה

ולפ"ז נראה דזכ הוא מכ שאמרו מאן דקפיד קפדין עמו וכיוונכ דבסחמא כרי הוא נכנס תחת הכנכ העצמית של כרוב חבל כיון דכוא קפיד ומראה עלמו שאינו מן כרוב אז כזר קפדין עמו ומפשפשינ במעשיו חס הוא באמת ראוי לכיות מן האנשים אשר יש להם השגחה יחירכ מכל אדם דכל שמראה שכוה אינו נכנס בחוך כרוב הוא נכנס לגדר הכנכג המיוחדת ובדוקין מעשיו. וזכ נמי כענין מכ שאמרו שומר פחאים כ' דקיי"ל אפילו על מכ שכוה בגדר סכנכ סומך על זכ עיין יבמות ע"ז ציומא צעיבא חין למול משום סכנכ ועכשיו דדשו צו רבים שומר פחאים כ' ע"ש ועיין ריעצ"ה שם שזכ מצוהר דכוא נכנס בעבד העולם כראשון וסמך על זכ ואעפ"כ מי שאינו רוצה לסמוך על זכ כרשות בידו וכ"ש בשבט ע"ש.

סימנא מביא בריש שתא אי דהי בגדר ניהוש

ובזה יש לכבין נמי מכ דכחיב לא הנחשו ולא חשונו ואמרו ז"ל כאומר לבי הפסיקו בדרך פחו נפלה לו מפיו וכיוצא צו כרי זכ בכלל ניהוש ואעפ"כ מלינו בגמ' כריחות דף כ' חין מושכין חת המלכים חלה כמעניין כדי שחמשך מלכותו שנאמר ויאמר המלך על בניכו וגו' וכורדחם אחו על גיחון וגו' ומשח אחו שם ואמר רב חמי כחי מאן דצעי לידע חי משכח שחא או לא מייחי שרגא בכלין פשרכ יומי דבין ריש שחא ליו"כ וכו' חי משיך נכוריק נידע דמסיק שחיה ומאן דצעי דניעבד פסקי וצעי דנידע חי מללח פיסקי או לא נירצי חרגולא חי שמין ושפיר נידע דמללח וכו' ואמר חביי כשחא דאמרה סימנא מילחא חיה יכא רגיל חינש למיכל ריש שחא קרא ורוביא וכו' ועיין עוש"ע ח"ח סי' חקפ"ג ס"א וצע"ז שם כ"כ שאר דברים וצסי' חרס"ד כחצ כרמ"א כחצו כראשונים ז"ל שיש סימן צלל כלכנכ ליל כוש"ר שיקרב לו או לקרוביו באוחו כשנכ ויש מי שכחצ שאין לדקדק צוכ כדי שלא ליחרע מזליכ גס כי רבים חינש מציניס כענין על צוריו ויוחר עוב לכיות חמים ולא לחקור אחר עחידות עכ"ל ונ"ע מכ צין כני לניהוש ועיין רמב"ן עכ"ח עכ"פ לא הנחשו באריכות פ' שופטים ע"ש.

ולפמ"ש כחילוק הוא צין מקפיד או עושכ שלא כהקפדכ דשלא כהקפדכ מוחר ליתן סימן עוב

ולנכק מכ' שילליח ואם יראה כללחכ ידע שמזלו עוב וילליח ואם לאו אל ירצכ בעסקים חבל לא יכיכ זכ בגדר הקפדכ וניהוש וכזר מלחחי דרשוח כר"ן דרוש י"צ באריכות מזכ ועיין עוד ח' כר"ן חולין שכחצ כן וזכ באמת נראה מכ שאמרו צירושלמי שבח פ"ו כ"ע כל כמנחש סופו לצא עליו ועיין נמק"י שלכי מו"ק יש צני אדם שמנחשין ומשמשינ דבר צליצן וכנגדן דצרו חכמים חבל למי שאינו מקפיד חין כדבר מזיק ועיין ד"מ יו"ד סוסי' ח"ג ובס"ח סי' חנ"ע וז"ל כל כניהושיס כנגד כמקפידים וכחיב (יחזקאל ז' כ"כ) קפידכ צא ובקשו שלום ואין, מכאן דכל דקפיד קפדו צכדיכ ומחוך שאין אדם יכול להכזר כהקפדות נכשל. ובסי' חס"א שם וכל דבר שכוה ג"פ אע"פ שאין ניהוש יש סימן דוגמא ער ואחין ע"ש. זכ מכ שלפענ"ד צענין של הקפדכ.

עוד בדבר שמחזיקין אותו בניא בחזקת סכנה

דבריים שמחזיקין אותו צני אדם לסכנכ מס' חסידים סי' רס"א דכל דבר שחופסין אותו בחזקת סכנכ אפילו אינו מקום מסוכן מזיק, לפי שלשון צני אדם ועינש מזיק. וכצ"י יו"ד סי' קע"ז צסס כירושלמי חרומות פ"ח כ"ג לריך למיחש למכ דצריחא חוששין, וירושלמי זו כוצא גס צרא"ש פר' חין מעמידין סו"ס י"ג ובכגמיי' כל' רליחכ פיי"צ חוח צ' ובצ"ג פ"צ דע"ז נראה צעניי שחם אינו מוליא כדצרים מפיו חלה מחשב צלצו ונמנע מעסקיו ע"י כנחשים חאלכ כרי זכ מוחר.

ודגה כזר כחצנו מזכ קלח כאמנש לפענ"ד נראה דבאמת דא הוא מימרה צגמ' פסחים ק"י ע"ז במערבא לא קפדו אצוגי רב דימי מככרדעא קפיד אפילו ארושמא דחציחא כוכ עובדא ופקע חציחא כללח דמילחא כל דקפיד קפדי צכדיכ ודלח קפיד לא קפדי צכדיכ ומיכו למיחש מיצעי. וצרי"ח שם מסקי' כל דקפיד קפדי צכדיכ ועיין רשצ"ס ומיכו למיחש מיכו צעי דאל"כ חלה דלח קפדי כלל ח"כ זוגות אחחי כוזכרו צגמ' כך כיכ להם לחכמים לומר לא יקפוד אדם כדי שלא יקפדו עמו ולפענ"ד דזכ הוא באמת שיעות כאומרים שלא להקפיד חלה שאמרו דאעפ"כ חס יש מי שצכל זחא קפיד ומרגיש צעלמו קפידא לא ישחכ. ובאמת כי כעין זכ פסק צש"ע ח"ח צרמ"א ז"ל סי' חרס"ד ס"א כחצו כראשונים ז"ל שיש סימן צלל כלכנכ צליל כו"ר שיקרב לו או לקרוביו באוחו כשנכ ויש מי שכחצ שאין לדקדק צוכ כדי שלא ליחרע מזליכ גס כי רבים חינש מציניס צענין על צוריו ויוחר עוב לכיות חמים ולא לחקור אחר כעחידות כנ"ל ע"ש, ועיין לעיל צסמוך ודו"ק.

ש"ת חו"י סי' רל"ג ועיין ספר דברי מנחם ח"א בתשובה סי' ל"ו בענייני חלו.

דף ק"ב ע"א

הוצאות שבת ושאר מצות קצובין

עשה שבתך חול וכו' כדחתן ר' יחזקאל בן חימא חומר וכו' עיין שור א"ח סי' רמ"ג ובע"ז שם מה שכתב בעור לאציו הרא"ש ז"ל כגון אני שאין מספיק לי ומוכרח ליקח מאחרים, ועיין מאמר מרדכי סק"א מה שחמם על בע"ז, ועיין באכ"ע סק"א כל מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ח חוץ מחשרי ר"ח ח"ת שבת ר"ח יו"ט, ועיין רש"א ב"ל ע"ז ע"א דלא דוקא בני חלא כ"כ כל כוללות של מלכ ונקט בני דשכית ועיין חוס' ב"ק בכידור מלכ עד שליש ויותר משל הקצ"כ משמע דאפילו כידור מלכ אינו קצוב.

מוסרף למלכות אם לא תלמוד עמי תורה

שם בגמ' ומוסרף למלכות, ונ"ע כיאך אמר לו אמסור וכלא כאומר אמסור למלכות או אילך ואמסור כ"ז בכלל מוסר ויותר לכרו עיין חו"מ סי' שפ"ח, ועיין מכת"א שפסק אדרבא כרי כזר כי מוסר למלכות שישב בבית האסורים, וגרסא דיש לדייק עוד שאמר אני אומר ליוחי אבא ומוסרף למלכות אמאי לא אמר אני אמסור אותך למלכות רק אני אומר ליוחי אבא.

וגר"א דבגמ' ברכות ר' עקיבא כיב מקביל קבילות ברבים בשעת השמד ונחפס ופפוס בן יחזקאל בא ואמר ליב אי אחא מחירא מפני מלכות א"ל אמשול משל למכ דבזר דומה לשועל שכיב מכלך על גב כוכר וראב דגיס שכיו מחקצנים ממקום למקום כו' א"ל ומכ במקום חיותנו אנו מחיראין במקום מיתתנו על אחת כו"כ אף אנחנו עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בחורב שכתוב בזה כי הוא חיך ואורך ימים כך אס אנו כולכין ומצטלין ממנה אע"כ אמרו לא היו ימים מופעים עד שחפסוכו לר"ע וחשבוו בבית האסורים וחפסו לפפוס בן יחזקאל וחשבוו אללו א"ל פפוס מי בביאך לכאן א"ל אשריך ר"ע שנחפסת על דברי תורה חוי לו לפפוס שנחפס על דברים בעלים וכו' ע"ש.

ואפ"ש לומר דנחלקו בזה מחלוקת דרשב"ת ור' יוסי ע"ז י"ח דרשב"ת כי מקביל קבילות ברבים ור"י אמר לו אי אחא יודע וכו' חמם אני ע"ש ונ"ע.

מה שאומרים העולם שאסור לעבור על היתוק

והנה ראיתי לחכ"א שמאד דחק למלא עמם למכ שאומרים בעולם שאין לעבור על החינוק ובאמת כי פעם דבר אחי כשבייתי בירושלים עיכ"ק ואמרתי לו אז עמם מה שכבר כתבתי בס"ד כאמנס כעת נראה לפ"מ שאמרו בגמ' פירובין ס"ד ע"ב ובי"מ כ"ג מעשה בר"ג שכיב רכוב על החמור וכיב מכלך מעכו לכזיב וכיב ר' אילעאי מכלך אחריו מלא גלוסקין בדרך אמר לו אילעאי עול גלוסקין מן הדרך מלא נכרי אחד אמר לו מבגאי עול גלוסקין כללו מאילעאי וכו' באותה שעה למדנו שכוון ר"ג ברוח הקודש ושליש דברים למדנו באותה שעה למדנו שאין מעבירין על האוכלין ולמדנו שכולכין אחרי רוב עובדי דרכים ולמדנו שחמלו של נכרי אחר הפסח מותר ע"ש.

ולדין מבואר מדברי ר"ג דאין מעבירין על האוכלין ועיין רש"י במנא אוכלין בדרך אינו רשאי לעבור עליהם ולכניסם שם ועיין ב"מ ברש"י ובחוס' שם ד"כ אין מעבירין על האוכלין. פי' אינו רשאי לעבור מעליהם כדפירש"י אלא לריק להגביהם אבל אין לפרש אין מעבירין דכיוונו דאין דורסין עליהם כדאמר בפ' כדר וכו' כרי משמע דאין מעבירין שריק להגביהם ע"ש ועיין מאירי שכוה משום בזיון אוכלין וז"ל אעפ"י שאין מבזין את האוכלין וכמו שאמרו אין מעבירין על האוכלין ר"ל לעבור עליהם ולדרסם וזכ כפי' שדחו בחוס' ז"ל עכ"פ מבואר דאין מעבירין על האוכלין אלא לריק להגביהם וא"כ מעתה ק"ו ב"ב של ק"ו אס על כלחם שכוה מאלל כאדם אס מעבירין עליהם יש בזה משום איסור ובזיון כ"ש אחינוק שלא לעבור עליו דיש בזה בזיון לללס כ' ולכן אסור לעבור עליהם אפילו שלא לדרוס עליהם וכ"ש ע"י דריסה כנלפע"ד שכוה מקור נאמן למנהג בעולם.

החז"א ו"ל לא אכל שתי ביצים

שם בגמ' שתי ביצים ושתי אגוזין וכו' כלככ למשכ מסיני, מוצא משמ"י דהחז"א ז"ל שלא אכל שתי ביצים משום זוגות כיון שכוה כלככ למ"מ ואס אכל כניח קלח מבינה כשניכ. ואולי מכ"ע נמי היו נוכגין במדינות יוראפף שלא לבשל שתי ביצים יחד אלא ג' וכגס שכוה משום כשרות נמי מ"מ גס מזה אל חנה ידיך, ועיין מאירי כאן שפי' דענין זוגות לא כיב אלא דברים שכיו רגילים בכן בעולם להזכר ופלא דכחא אמר שכוה כלל"מ. ועיין ע"א"ח סי' ק"ע לא יאכל אדם תרין ולא ישחכ תרין וכו' ובכ"י כתב דכאידנא לא נכגו כן ועיין

מבואר דר"ע ס"ל כי הוא חייך ואורך ימים ומסר נפשו על לימוד תורה אפילו בשעת כשחמד וכיון שנקט ממנו שילמוד עמו וכו' לא רלכ אחר ח"כ אומר חני ליומי אבא וימסור אותך למלכות ויכי' תפוס על דברים בעלים ולא על דברי תורה. ועיין כנפ"י ח"ד סי' נ"ב

זיחור על מימרה זו. או יאמר שפוסם אחר לו אשריך ר"ע שנתפסת כלומר שלא מסרוכו אלא נתפס וכיון שנתפס אכתי זידו לכלל אבא ימסרנו יוחי אבי אז חין לו כללך שאין לו מנוס לומר ששקר הוא. ועיין אבן שלמכ עכ"ת (שאלמלי אגרת י"ג).

בדא דלא ישא גרושת חבירו, ובאופן שאינם חושבים על הנישואין הקדמים אי שרי, ובגדר הגירושין דאין מפקיען הקידושין אלא מתירין האשה מכאן ולהבא

מעט שקראה תורה אחרי אשר הוצמאה

ובוח נראה נמי לכבין כעטם שקראת כחורכ (דברים כ"ד ד') לא יוכל צעלכ כראשון אשר שלחכ לשוב לקחתכ לכיות לו לאשכ אחרי אשר כעמאכ כי חועככ הוא לפני כ' ונ"ע למכ קראו לאיסור מחזיר גרושתו אחר שנישאת לאחר שנעמאכ שכרי צכיתר נישאת לו ולא כוי צזכ איסור ולא עומאכ, ועיין יצמות (דף י"א לרבות סועכ שנסתרכ וצחוס' שס) וכרמזין ז"ל עכ"ת כחכ פרש"י מדברי חז"ל וא"כ יאמר ככחוב לא יוכל צעלכ כראשון אשר שלחכ לשוב לקחתכ וגו' וכוכ כס שני לאוין יזכיר צמחזיר גרושתו משנשאת ויזכיר צמחזיר אשתו שנעמאכ צזנות (וכי' כסועכ) ועל דרך כפשט אחרי אשר כועמאכ לצעל כראשון ירמוז כי כל אשר ידעכ איש אחר חחשכ לו עמאכ ואלו מלות מחודשות צגע וצחזירכ ע"ש, וכוא פלא דא"כ כל אשר ידעכ איש אחר עמאכ חחשכ לו ככ"ג אפילו לא נישאת לאחר רק זינחכ לאחר שגירשכ נמי חכא אסורכ לחזור לו וצחורכ רק לאחר שנישאת לאחר ולא צזנות דכ"ג מותר לכחזיר גרושתו ומ"ש לפי עטס זכ. ועיין לקמן צדברי רבינו ככ"ג ריש כלכות עריות כמקדש חכאשכ נחארסכ ונחגרשכ נצעלכ צין צאונס צין צרלון אסורכ לחזור לו דברי ר' ישמעאל וכו' ועיין צכגכות צן ארי' שס דאפשר ר"י ס"ל כר' יוסי צן כפור ואפשר דאפי' צזנות צעלמא נחסרת עליו ע"ש.

גמ לא מפקיע השוארות רק מתרת הזיקה

אבל לפ"מ שכתצנו נראה דלאחר גירושין חס זינחכ כרי לא מעלכ מעל צצעלכ ולא נקראת כועמאכ שכגירושין כיתר כן וכחירו אותכ מאיסור א"א ואס זינחכ ספיר מותר לו לחזור אפילו זינחכ דצזנות אינו אלא כעין צזות דכל פנויכ אבא חס נשאת לאחר מעלכ צקידושי כראשון צמכ שנישאת לאחר כגס שמוחרת לו מ"מ לגבי כראשון נקראת כועמאכ שמעלכ צו מעל וצקידושו ושפיר קראכ ככחוב אחרי אשר כועמאכ

שם בגמ' לא חצשל צקדירכ שנישל צכ צחירך מאי ניכו גרושכ צחיי צעלכ דאמר מר גרוש שנשא גרושכ ארצט דעות צמעכ ועיין רש"י זכ נותן לצו לאשתו ראשונכ וזאת לצעלכ כראשון, ונ"ל דעל כרוב קאמר דודאי יש גס שאין חושצין על כראשונות ואדרככ ממאסיס צכס ואין רולין לחשוב עליכס וצפרע גרושכ דמחמת שנאכ מגרשין.

ולולי דמסתפינא כינלפענ"ד לכוסיק צזכ לפי מכ שפי' רבינו כגדול ככ"ג ציצמות דחמש עשרה נשים פוערות לרוחיכ וזאת מכן צת אשתו ופי' רבינו צת אשתו כילד, רלובן ושמעון גרשו חכ נשוטיכ ונשאו שחיכ לאיש אחר וכוליד מזו צת ומזו צת, צת אשתו מלפניס שגירש וילדכ צת אסורכ על צעלכ כראשון משום צת אשתו כגס שולדכ לאחר שגירשכ, וכן פי' חלמידי ר"י גלון ז"ל וכוא דבר חדש לכחורכ.

ובמקום אחר ציארתי כעטס לזכ דכבר כארכתי צכמכ מקומות דגירושין אינו כפקעת קידושין שכמגרש חכ אשתו אינו מפקיע כקידושין מכן אלא כורת ציניכס כאישות מכאן ולכצא ומחירכ לינשא לאחר, ולכן נקרא גע כריחות, ולא כוי כגע אלא מחיר כמו מיחכ שג"כ אינו מפקיע כקידושין למפרע אלא מתרת לאשכ לינשא לאחר כן כגע הוא כמחיר אותכ לינשא לאיש אחר אבא לא נפקעו כקידושין למפרע מצעלכ כראשון, ומכ"ע קראכ לכ כחורכ וכלככ וכיחכ לאיש אחר או כי ימות כאיש כאחרון לא יוכל צעלכ כראשון כוכ קרא לצעלכ כראשון שגירשכ צעלכ וכשני שנשאת איש אחר ולכן מובן דכשנשאת לאחר צכיתר וילדכ כימנו צת כגס שאין לו שום חלק צלידת צצת מ"מ צת אשתו היא נקראת כיון שלא נפקעו כקידושין ממכ מצעלכ כראשון וכיא שילדכ צצת כזו, ולכן נראה פשוט שאס קידש אשכ וילדו צניס ואח"כ נמלאו קידושי עפות למפרע ונשאת לאחר וילדכ צת אותכ צצת מותרת לו דלא כוי' אלא צת כמפוחכ וכארכתי צזכ צמקוס אחר.

כא חנינן גיורא כד חיחזור ועיין אשכול כל' גרים סי' מ' (דף י"ד אות י"ד) כל כגוים כבאים בישראל נימולים בעובדם וברלונם ואעפ"כ אין מאמינין בכם עד ז' דורות (ל"ל עד י' דורות) ועיין נחל אשכול שם, ועיין בעכ"ח עכ"ח פ' יתרו עכ"פ ויחד יתרו וקלח משמע דעד כ"ד דורות חוזרין ובזכ"ק פ' ויקרא דף י"ד ח"ל ר"ש אלעזר ברי לא דמי מאן דאחי משרשא קדישא ומגזעא דקשוע למאן דאחי מגזעא בישא ומשרשא דגעלא ביסין חקיפין בישראל כתיב בכוה ואנכי נעתיך שורק כלכ זרע אמת באומות עכו"ם כתיב אשר בשר חמורם בשרם וזרמת סוסים זרמתם. ובג"כ ישראל קדושין זרעא דקשוע גזעא דאחצממו בעורא דסיני ואחפסק מינייכו כל זוכמא כלכ כלכ מחצממין וכולכו עיילו בקיימא קדישא דיומם ולילכ למיכווי שלמים בכלא, אצל באומות בעולם קשיא למיעבר מינייכו זוכמא ואפי' עד ג' דרין וכו' ע"ש. ועיין גמ' שבת וחוס' ע"ז דגרים נמי פסקא זוכמתן במעמד הר סיני ול"ע.

ומצאתי בילקוע שמעוני פ' בא סי' ר"ג ז"ל חורב אחת יכ"י לאזרח ולגר שלש גרים כן יש גר שנחגייר לשם אשכ ח"ל הקב"ה נחגיירת בשביל הנבילכ כרי נחינכ לך שנאמר לגר אשר בשעריך תחננכ. כגר כשני לכיות מחפרנס כעני כרי כן נוחיין לו שנא' ובקלרכם את קליר וגו'. כגר כשלישי זכ שנחגייר לשמו של הקב"ה אמר הקב"ה הוא שקול עלי כאחד מכם שנא' בקבל חוקי אחת וגו' חורב אחת יכ"י לאזרח וגו' ולא עוד אלא שכוה שקול עלי כלוי שנאמר ובה כלוי כי אין לו חמר משכ לפני הקב"ה רבש"ע כגר כזכ כלוי לפני ח"ל גדול כוא לפני שנחגייר לשמי.

הנה מבואר דיש ג' מיני גרים וכמגייר לשם אישות נקרא נחגיירת בשביל הנבילכ כרי היא נחינכ לך. וכבר אמר בגואל על רוח לא אוכל לגאול פן אשחית את נחלתי אלא שבעז ידע שרות כיחכ אשת חיל מככת כשלישית אצל בעוני"כ בסחם ובזכ"ז כרי רובס ורובא דרובא כרי היא בכלל הנבילכ נחינכ לך ושומר נפשו לא יאכל כל נבילכ אלא לגר אשר בשעריך תחננכ ואכלכ ומחחכ את פיה אצל זרע קודש ירחק מכם ולא ישא גיורת.

ודע דבח' בר"ן שבת פי' דלאו דוקא ישראל גופייכו אלא אפילו בכהמות וחיות שכיו במעמד הר סיני נפסק זוכמא שכחש בעיל זוכמא בכל הכריחא ובכל הכנראים וכולם שעמדו שם במעמד הר סיני (כדכתיב מאדם ועד בהמה וגו') נפסקא זוכמתן ולכן דגים שלא היו במעמד הר סיני מיציעה לן אי מותר לכחוב על עורן סח"ס ע"ש וכוא פלא וע"ז בערני חחני כבני כרב בגאון בנש"ק מוכ"ר יעקב ילחק שליט"א.

דכשירות לעולם לא נפקע, וקלח נראה לכביא סמוכין מכא דרבי יוסי גירש אשתו ונישאת לסומא ולאחר שראכ בעני' ולרחכ שכר לכ בית ופירנסכ וקרא עלכ ומצשרך אל תחעלם וכוא פלא דמכ שייך בזכ ומצשרך לאחר שגירשכ ונישאת לאחר ולפ"מ שביארנו אחי שפיר דכגירושין לא כוי אלא כיחך ולא כפקעת קידושין ונשאר בדין שאר בשר אפילו לאחר שנישאת וכבן.

ולדין לפמ"ש י"ל כיון דאחתי נקראת אשת כראשון ח"כ פשוע דארבע דעות במעכ, ולפרש"י רק חס חושבים זכ על אשתו ראשונה וזאת על בעלכ כראשון אצל לפמ"ש לעולם כוא כן מעמס שנשאר כשאירות עליכם. ובזכ מובן נמי ענין של קעלנית שאמרו ז"ל שלא חנשא לג' ועיין זכ"ק פ' משפטים דף ק"ב דאיכא סכנכ גדולכ לישא אלמנכ ואין זכ מעמס כגמ' שאין כל האלצעות שוות ע"ש ועיין שו"ת חיים שאל לכחיד"א ז"ל ח"ב סי' י"ע ובשו"ת חו"י סי' קל"ז בשם ס' נובלות חכמכ לחלק בין אלמנא אדם גדול ומופלג בחורכ לסחם בני אדם ועיין שו"ת משגי"כ ח"י סי' רל"ג בריכות ולפמ"ש אחי שפיר מאד וק"ל.

דף ק"ב ע"ב

אי יש מ"ע לישא אשה כשאין לו בנים

מצות וגוף עכור נושא אשכ ולו בנים וכו' לכאורכ אפילו אין לו בנים נמי מלכ וגוף עכור כוא ולמכ כתב בנים, ונראה לפמ"ש כרא"ש (כתובות ז') דלישא אשכ ליכא מ"ע אלא בשביל קיום פ"ו ולכן אין מצרכין לקדש אשכ ומיכו עיין רמב"ם בסכ"מ מ"ע ר"ב ר"ג ובתש' ר' אברהם בן כרמב"ם חלק אישות סי' ל"א דמלוא קידושין ופ"ו כס' ב' מלוא נפרדות ולא חלוי זכ בזכ, ועיין ביב"כ ל"ו ע"ז חס' יש לו אשכ ובנים לא כוכ מלוא, ועיין ח"ע סי' ח' ס"ג ועיין עוד משנכ כלכות ח"ע סי' ר"ל רל"א ונראה לכאורכ ראי' דרק כשיש לו בנים לא כוכ מלוא.

עוד נראה דבא לאשמעינן מלוא כגון שכבר יש לו בנים מאשכ אחרת אפי"כ עושכ מלוא בשביל גוף עכור כשנושא אשכ וכ"פ מלוא וגוף עכור כשנושא אשכ ולו בנים כבר ואעפ"כ נושא אשכ וכמ"ש לא עוב כיות אדם לבדו.

דדחיק מלישא גיורת

שם בגמ' דלא חיינתב גיורתא. עיין משגי"כ ח"י (סי' רל"ע) ועיין זכר ויקרא דף י"ד ח"ר אלעזר

הברחת המכס

זה ברבית לצורך סעודת שבת או מצוה

שם בנמ' ואל חזריה עלמך מן המכס, עיין רבינו יונה בספר כיראח (אות רנ"ב זילצער) ולא חפצור על המכסים וחשח יראחך ונפשך על קרן כלבי ולכאורכ כאן לא כתבו רק דילמא משכחו לך ושקלי מינך כל דליח לך ומנ"ל לרבינו יונה לכוסיק וחשח יראחך על קרן כלבי, ונראה דס"ל דמלבד שיקחו כל מה שיש לו ויביע עוד חילול בשם שיאמרו ככה עושין שומרי דת וכיוצא בזה ולכן כוסיק וחשח יראחך ונפשך וכו'.

שם בנמ' ובנדכ דאורייתא כואיל וכוזוק מעיין פחות, משמע לכאורכ דעד ז' ימים היא בחזקת מעיין פחות ועיין רש"י כואיל וכיום רחא ודו"ק וז"ע.

שם בנמ' גוזר אני עליך, עיין ברכות ל"ג ע"א בר' חנינא בן דוסא שנתן רגלו על כחור וגשכו ערוד ומח כערוד וכי' לוקחו על כתיפו וככניסו לביכמ"ד ואמר להם לחמלמידים ראו כי אין כערוד ממיה אלא כהעא ממיה ואמרו הוי לו למי שפגעו בו ערוד ואוי לו לערוד למי שפגעו ר' חנינא בן דוסא.

דף ק"ב ע"א

ולא חיפוך במילי, נראה לפי הפנין כלומר שלא חדרר בשקר כדי להרויח ממון, או לפ"מ שאמרו מילכ בסלע שחיקוחא בחרין ולכן לא חיפוך במילי אלא פשוט נבילתא בשוק ולא חיפוך במילי.

אינו מצליח בתורה ילמדו אימונות נקי' וקלה

א"ל רב לאיצו צריכ ערמי בך וכו' נראה דאחיה בר' נכוראי שלכי קידושין דאין אני מלמד את בני אלה חורב, ולכן ערמי ציכ ללמדו חורב וכל זמן שחשך שיביע בן חורב לא רחב שילך לעסקים, אבל לאחר שראה שלא יצליח בחורב ולא בסתייע מילתא אז חל עליו חיוב ללמדו אומנות כי אם לא יביע בן חורב ולא יביע לו אומנות מלמדו לסחות אליבא דכ"ע, ובח' בארנתי דיש לדעת שהוא חיוב על האב עכ"פ וגם על הראשי ישיבם לראות בחורים שאינם מלליחים ח"ו בחורב ולא מסתייע לכו מילתא ללמדם אומנות נקייא או עיסקא שעכ"פ יכיו בעלי צהים יראי כ' עוסקים בחורב ולא ילכו ח"ו לעמיון בלי חורב וכלי אומנות ועיין ברכות ל"ב ע"ב ברבך עשו וכו', ועיין קונט' שפרי המשנה שער בששי ובנמ' חולין (ל"ב ויל"ק וישב קמ"ו) אומכ זו כגפן נמשלכ וכו', ובנמ"ח משיב דבר סי' מ"ד דברים נפלאים ע"ש, וברבך יש לדבר מזה וכמשכיל יצין.

שם בנמ' ג' דברים אמר ר' יוחנן משום חנני ירושלים וכו' ועשכ שכתך חול ואל חלעךך לצריות ועיין לעיל דף ק"ב ע"א ובחוס' כאן.

והנה בש"ע א"ח סי' רמ"ב כתב כמג"א בשם ש"ל דלויין ברבית ללורך סעודת שבת או סעודת מלכ וכוא מירושלמי מ"ק פ"ב ה"ג א"ר יוחנן לויין ברבית לחבורת מלכ ובק"ע כתב יש גורסין ללורך סעודת מלכ דכיינו סעודת שבת ובחוס' ופמ"ג א"ח כנ"ל פי' דכיינו בדרך כיחר ורליחי צם' מאמר מרדכי אות ב' וז"ל אחא בש"ס רפ"ב דבינכ אמר להם הקצ"כ לישראל בני לוו עלי ואני פורע וכביאו כעור וכתב ברב מ"א בשם ש"ל בשם כירושלמי לוויין ברבית ללורך סעודת שבת או סעודת מלכ וכ"כ בא"ר ז"ל בשם כתניא ונ"ל ברור דככי פירושו דאעפ"י שצריך לו לבזוז ממון על כולוא וליחן רבית אפ"כ חייב ללוח כדי לקיים סעודת שבת ופשיעא דמיירי בלכ מן כעכוס"ס אבל מישראל פשיעא דאסור ולא בארנתי לכחוז אלא מפני שרליחי צם' חדש באר יעקב שכאריך לכוכיח דכאן מיירי ברבית דרבנן ולא ברבית דאורייתא נראה שכבין דמיירי בלכ מישראל ולא נכירא כלל ולא מסתבר מלד עלמו ועוד דא"א דלא ליסתמייע שום פוסק ראשון או אחרון ולכחוז דין זכ לפנין איסור רבית צו"ד ועוד חמכ דלמכ לריך ראי' דלא מיירי ברבית דאורייתא דהאיך אפשר בשביל סעודת מלכ יחירו לעבור על צ' לאוין ועשכ דאיכא באיסור רבית וסחם סעודת מלכ משמע אפילו סעודת רבית מילכ ופחות מזה ואיך ילוייר שיכא מותר לעבור צ' לאוין וחד עשכ בשביל זכ וסיים דא"ל לכאריך.

הלוואה בריבית מישראל אי שרי לצורך מצוה

ולפענ"ד לאחר כסליחא אישחמיעתא מיניכ דכגאון ז"ל דדא הוא מחלוקת כראשונים ז"ל דעת מכר"מ מרועפנבורג סי' חכ"ב דכתב דכיינו ללוות מן כעכוס"ס ככפמ"ג וכחוס' חמנס בנשו' א"ז מבואר דמותר ללוות אפילו מישראל ואפילו ברבית קלואכ כביאו דבריו בדעת חורב לכגרש"ס ז"ל.

ומח שטען למכ לא בזכיר דבר זכ שום פוסק ראשון או אחרון לפנין רבית צו"ד כנכ באמת כי כוא בשו"ת מכרי"ל סי' ל"ז דברי כירושלמי להלכך ללוות ברבית לחבורת מלכ וקידוש כחודש וכתב באגודכ דשמא מכאי עטמא נכגו לכלוות על מקומות של בית ככנסת ולישב עליהם ועיין רמ"א יו"ד סי' קע"ב ס"א ויש מחירין לכלוות על ספרים או מקומות צ"כ וכו'.

חשו' מכרי'ל ועיין ע"ז וש"ך שם וב"י יו"ד סי' ק"ס מ"ש בשם חשו' מכרי'ל ובגבוח יד שאלו כחז וז"ל וללורך שבת או לשאר דברי מלכ מותר וזכ' חף למלכ מותר כמ"ש ב"י בשם חשו' מכרי'ל ע"ש. ועיין מחזיק ברכה ח"ח סי' רמ"ז דמחיר אפילו רביה קלולא וכן משמע בחשניץ עור ג' סי' ל"ד ע"ש ולכן פלא על ח"י גאון שאינחמיטחכ כל כ"ל.

מעם שהתירו איסור ריבית לצורך שבת

אלא דלכאורכ ל"ע מכ' מעם בלמח חין זו משום רביה ועוד אם כלוכ מותר לו ללוות משום סעודה מלכ כמלכ מי כחיר לו לכלוות בריבית ולעבור חלל חלו ואם נימא דמלכ נמי עובר כרי כלוכ עובר עכ"פ משום לפנ"ע ועיין חוס' ור"א"ש ריש שבת ובחוי"ע שם.

ואשר נלפענ"ד דכחורכ לא חסרכ רביה חלל מלכ למלכ דכח"ז לחח"ך לא חשיך חלל כמלכ לכקדש לא כוי רביה וככ"י מי שלוכ לעלמו כוא דעובר על ז' עשין ולי"ח דרביה חלל לסעודה מלכ דכוא בעלמו לא צפי כלואכ זו לעלמו חלל שכקצ"כ לוכ לו לעשות סעודה זו ולוכ לכלוות מעות על סעודה זו על חשבונו כדאמר לוו עלי ואני פורע וא"כ כלואכ זו אינו מאדס לחזירו שיכ' זו איסור רביה חלל כוא כלוואכ לכקצ"כ כדאמר לוו עלי ולכן שפיר לית זיכ משום רביה לא לכלוכ ולא לכמלכ.

וחנח בגמ' אמרו (ביב"כ ע"ז) מזונותיו של אדם קלוצין לו מר"כ ועד ר"כ חוץ מכוללח שבת ויו"ט וח"ח וא"כ כוללח שבת אינו משלו חלל משל כקצ"כ ולוו עלי ואני פורע וממילא שפיר אמרו בירושלמי דלסעודה מלכ לויין אפילו בריבית כיון שאין זכ משלו ואינו לוכ לעלמו חלל לכקצ"כ ולי"ח זיכ משום רביה כלל ואח"י שפיר נמי דמלכ מותר לו לכלוות ג"כ. ולפ"ז לא לכל מלכ יכול ללוות בריבית דמלכות שמחויב מעלמו ככ"י דחסור ובזכ מיושב לשון כרמ"ח שלא כביא סחם דלכל מלכות לויין בריבית חלל לספר ומקומות וכו' שכוה בכלל ח"ח.

איברא דבחוס' ז"ק חכא דאמרו כדור מלכ עד שלש כחבו דעד כאן משלו ומכאן ואילך משל כקצ"כ ולפ"ז כ"י אפשר דעל כדור זכ שכוה יוחר מן כמחויב כ"י נמי יכול לכלוות בריבית ול"ע.

דף ק"ג ע"ב

ישב ויא' עבר עבירה מעלה עליו הבתוב

לאו כגון מר חלל וכו', נראה לפמ"ש קידושין (דף מ') שז' ולא עבר עצירכ מעלכ עליו ככחוב כאילו

עשכ מלכ ופי' דוקא כגון שבת דבר עצירכ לידו ופירש כימנח חלל ישב סחם כרי כוא בכלל ישב בעל ולא די שאין לו שבר חלל כרי זכ בעל זמן ובכלל מפנכ לבו לבטלכ ועובר על ובחורחו יכגכ יומס וליכ, וז"ש לאו כגון מר דרב ספרא לא זל לידו מעשכ עצירכ וינלל חלל כגון כני חרי אחי אושכפי ר' חנינא ור' אושפיא דכוו יסבי בשוקא דזונות, וזונות עיילא לכו ומסחכלות זכין ומעילות זכו ארס דילכ"ר ואפ"כ כן שומרין עיניכס ולא מדלן עינייכו זכו זכני כו"ל בכלל עשכ מלכ, ומשחבה זכו כקצ"כ.

ועיין חרגוס יונחן פ' ויחי עכ"פ בנות לעדכ עלי שור, סבירין דלח חלי עינך ומסחכל בחדא מנכון חס לך יוסף ברי דלח חליחא עינך בחדא מנכון וכוון בנחיתון דמלכיא ובנחיתון דשילעוניה אמרין חילן לחילן דין כוא גברא חסידא יוסף דלח כלך בחר חיוז עינו ולא בחר כירכור לזיכ ארוס חיוז עינו וכרכור לזיכ מוזדין בר נשא מגו עלמא.

שם בגמ' שונא נכרי, דכלככ בידוע שעשו שונא ליעקב (ע' רש"י עכ"ח וישלח ל"ג ד') וכל נכרי שונא לישראל ולמכ שמו כר סיני שמשס ירדכ שונא לישראל ולכן מותר ומלכ לשנאוחן כולן.

העובר עבירה בפני עדים מצוה לשנאוחן חוץ מתנוק שגשבה

שם בגמ' כולי עלמא נמי וכו', דכיון דעבד איסורא לפני עדים כרי כוא בכלל (חכלים קמ"ח) משנאריך כ' אשנא ובחוקוממך אחקוטע חכלית שנאכ שנאחיס, ומיכו דוקא בשביל כחטא שעשכ וגס בידוע שכוה מזיד חלל בחינוק שנשככ זין כאומות וכיוולא זו יס בזכ דינים, ובגמ' ברכות דף י' ח"ל ברורי' לר"מ מי כח"ז יחמו חוטאים יחמו חטאים כח"ז ולריך ליצפיא רחמי דליכדרי בשחובכ.

ועיין רמב"ם בלגרה מאמר קידוש כשם זכמין כחמישי זימי כשמד בסופו וז"ל וג"כ חין רחוי לכרחיק מחללי שבתות ולמאוס אוחס חלל מקרבס ומזרזס לעשיית כמלכות וכבר פי' רז"ל שכפושע חס פשע ברלונו כשיבא לזיכ ככנסח לכחפלל מקבלין אוחו ואין נוכגין זו מנכג בזיון וסמכו על זכ מדברי שלמכ ע"כ (משלי ו' ל') חל יבזו לגנב כי יגנוב למלל וגו' חל יבזו לפושע ישראל שכן בחין בסחר לגנוב מלכות, ומיוס שגליו מארלינו לא פסק ממנו שמד כי מנעורנו גדלנו כאב ומצטן אמנו כנחנו ובכל כחלמוד אומר שמדא דעביד ובטיל, כשס יבטלו מעלינו ויקוייס בימינו מכ שנאמר

(ירמיה נ' כ') צימים הכם וצמח הכיח נחם כ' יצוקש
אח עון ישראל ואינו ואח חטאת יכודכ ולא חמלנכ
כי חסלנ לאשר אשחיר וכן יכי רלון חמן.

שם בגמ' יש לו צנים כימנכ ולא מלי מגרש וכו'. נראה
דגרשכ ואחר בגירושין נודע לו שמעוברת
וילדכ לו צנים ומחזירכ ועיין על בגליון פי' דלא מלי
קאי בגירושין מברש"ל וכו' כוא, ועיין לעיל פ"ז ע"ב
יש לי צנים ממנכ ועיין פירושין מ"א ע"ב ובש"ע ח"ע
סי' קי"ט ודו"ק.

שם בגמ' ומוחם אח כשינכ, ולכאורכ דבר זכ
מעליותא כוא וצדוד משחצח ציכ וכיכ
מחנמנ כסוס, וכעלל וכעצד אוככ אח כשינכ, ונראה
לפי"מ דחנן (סנכדרין ע"א) שינכ ויין לרשעים כנאכ
לכס וכנאכ לעולם, שינכ לנדיקים רע לכס ורע לעולם,
ולכן כסוס שאוככ אח כמלחמכ ואוככ אח כזנות עוב
כ' לו כשינכ שפכ"פ צמעת שינכ לא כ' עושכ חלו
ולכן חשכ מוחם אח כשינכ צין כמדות בגרופות חללו
וק"ל.

שם בגמ' וי"א חף מי שאינו מיסכ צחצורכ של מלכ,
עיין ר"ח כחן דאפילו קידוש ועיין ח"ח סי'
ק"ע ס"כ.

דף קי"ד ע"ב

בדן אכילת מרור אי בעי כזית ואי הוי רק מחמת ברכה, ישוב לקשיית השאג"א וביאור חדש בדברי הרא"ש
דכזית בכא"פ מחמת הברכה הוא

מנ"ל לרצח (פסחים ק"כ) דמלכ בזכ"ז דאורייתא
מצערב תאכלו מלוח דאכדריכ קרל ולא למרור דלמא
כ"ע דכדריכ קרל משום דשיפור אכילכ כזית דאי
מעל מלוח ומרורים יאכלוכו כו"א דא"ל לאכול כזית
כמו שא"ל צמרור ולכן כתב רחמנא צערב תאכלו מלוח
ע"ש ואי נימא דמלכ לריככ כזית משום דאיחקשכ לפסח
א"כ מרור נמי כן כוא.

עוד בקשכ כשאג"א דאי לא לריך כזית צמרור חלא
משום לשון כצרככ א"כ כ' לכס לחכמים לחקן
נוסח אחר בצרככ וע"ש עוד קשיות רבות מכ שבקשכ
ארצינו כרא"ש ז"ל.

חילוק בין זמן הבית ובין בודה"ז

ומתחילה נקדים דלכאורכ נראה דכשאג"א ס"ל דבזמן
כזית נמי מרור א"ל כזית לדעת כרא"ש
דאל"כ מאי פריך מצערב תאכל מלוח דלמא אכדריכ

תג"א חכלן דמאי ינא חכלן צלא מחכוין ינא חכלן
לחלאין ינא וצלצד שלא ישככ צין אכילכ לחצרתכ
יותר מכדי אכילת פרס. ופרש"ם וצמרור מיירי וכנכ
רצינו גדול כרא"ש ז"ל כתב תניא וכו' מכדי אכילת פרס
משום דמצרך על אכילת מרור לריך שיאכל כזית דאין
אכילכ צפחות מכזית חכל צירקות כראשונות שמצרך
עליכן צפכ"א צעלמא ואין מזכירין עליכס אכילכ אין
לריך מכס כזית.

וכתב עליו כשאג"א סי' ק' דלפ"ז כמרור שאוכל
כצריככ דאינו מצרך עליכס אפילו צפכ"א א"ל
כזית דכא מדינא מרור צכל שכוא סגי חלא מפני
שמזכיר לשון אכילכ צצרככ כוא דלריככ כזית א"כ
כצריככ וודאי א"ל כזית ולפ"ד ז"ל דכא דכתיב (צמדבר
ט' י"א) על מלוח ומרורים יאכלוכו כאי יאכלוכו לא
קאי חלא אפסח לחוד ולא חמלכ ומרור שעמו, וחמכ
עליו דא"כ כא דק"ל דמלכ לריככ כזית ע"כ מצערב
תאכלו מלוח נפקא לן דנאמר אכילכ חכל מלכ וא"כ

כלל חלה כולל עכ"פ ולריך לאכול ככדי אכילה פרס, גם מלשון חכלן לחלחין ילא משמע דפשיעה ליה דיש לו שיפור כזית דאל"כ לא שייך לומר לחלחין כיון דל"ל שיפור חלה ע"כ דאית ליה שיפור ולכן זה כחנאי ובלבד שלא ישכח ואז הוא דילא ששלים כחלי כשני וא"כ איך יפרש כרא"ש דל"ל שיפור שהוא כיפוך כגמ' שמדבר בו.

עוד נלפענ"ד לדייק דרבינו בגדול בעור ז"ל סי' ת"פ כתב ויקח כזית מרור ויעצלו וכו' ולוקח כזית ממלך השלישית וכורכו כזית ממרור ועוצלו בחרוסת ואוכל בלא ברכה זכר למקדש כהלל וכו' ואי נימא דדעת בעור דלא צעי כזית בכורך ח"כ היאך בעור בנו של רבינו כרא"ש אשר חציבים עליו דבריו עד לאחת יחלוק על אביו כאן ואף לא יזכיר דברי רבינו כרא"ש שס"ל דסגי ליה בכל שהוא לכורך וכו' ז"ל חולק עליו דצעי כזית וכ"ש שבי' מאוכלי שלחנו של אביו ז"ל וראש מעשה רב בכל שנה ושנה חלל אביו וא"ל לומר ככ"ג לא דק בדברי אביו וזה פשוט.

גם היראים מלכ ק"ט כתב צעשיעות שיחכל מרור כזית דאכילה כחצי ציח ואכילה כזית וברוקח סי' רפ"ג כתב נמי להדיא ליעול כזית מכל אחד וכ"כ בסדר כיום וצ"ס מאמר מרדכי הביא עוד מהר"ל וברשב"ץ ושכן דעת הר"י וכר"ן ע"ש ולמכ נאמר דכרא"ש חולק על כל זה.

שיטת הרא"ש דמחמת הברכה צריך כזית בכא"פ

ונלפענ"ד דכרא"ש נמי ס"ל דמרור כזית ומכ שחלכ זה בצרכה נ"ל בחרה אנפי או יאמר לפי מה שראיתי חקירת אחרונים ז"ל לחלק בין אכילה איסור לאכילה מלכ דאכילה איסור כגון חלב ודס וחמץ בפסח וכוונת ציו"כ ח"כ חיבך כשכחחיל לאכול עבד איסורא לכן שיפורו חכמים כא"פ באכילה איסור גופי', כלומר משעב שכחחיל באכילתו וגם זמן באכילה מלטרפת לשיפור כא"פ. אבל באכילה מלכ כגון מלכ או מרור וכיוצא בו לא ראו לשער כא"פ באכילה גופה שכרי באכילה עלמכ עשכ ככונן רק בשכ"י בין אכילה לחצרה עשכ שלא ככונן אבל באכילה ממש לא מלטרק.

ובילקח"ג הביא בשם ס' שמן במאור ליישב בזכ קושיית במג"א ח"א סי' תע"כ ס"ק ע"ו אמר שכחכ במחצר צס"ו אכל כחלי זית וחזר ואכל כחלי זית ילא ובלבד שלא ישכח בין אכילה לחצרה יוחר מכדי אכילה פרס וצ"ס חרי"צ ס"ג כתב דאס יש מחחילת באכילה

קרא משום כזית כיון דזמן כזית מרור נמי כוי כזית וכ"ש מלכ ח"כ ע"כ קרא דבערב אחא לבזכ"ז וממילא לכזית ג"כ וחרייכו שמעינן לכו דצעי אכילה כזית חלה נראה פשוט דכשאג"א ס"ל דגם זמן כזית לדעת כרא"ש מרור ככ"ש סגי ליה ולפענ"ד ודאי זמן כזית מודכ כרא"ש דמרור כזית הוא חלה דס"ל לכרא"ש ז"ל דקרא דעל מלכ ומרורים יאכלוכו לא קאי אמרור ומכ שחמכ כשאג"א דאי נימא דכאי יאכלוכו לא קאי חלה על הפסח באמת עיין לשון ברמב"ם פ"ז מכל' חו"מ כ"י"צ שכחכ ג"כ וז"ל אכילה מרור אינכ מלכ מן כחורכ צפני עלמכ חלה חלויכ הוא באכילה הפסח שמלכ עשכ אחא לאכול בשר הפסח על מלכ ומרורים וכו' הנה שכחכ מפורש דמ"ע של אכילה מרור אינכ מלכ צפני עלמכ חלה חלויכ באכילה פסח וככ"י ס"ל לכרא"ש לענין זה וזה לפענ"ד ברור ומש"כ כרא"ש ז"ל דאכילה אינכ חלה בשביל כצרכה כיינו בזכ"ז.

וגרא"ה בעמס לדבר דכיון דמרור זמן כזית נמי אינכ מלכ צפני עלמכ חלה חלוי צפסח ח"כ כיון דבזכ"ז ליכא פסח כלל ולא חקנו חז"ל חלה לכזית ב' תצטילין לזכר של פסח וחגיגה אבל לא חקנו לאכול כזית בשר זכר לפסח ח"כ אס יחקנו לאכול מרור זכר לזמן כזית ולא פסח יכ"י יליצא בארעא וגיוורא צשמי שמיא עיקר במלכ שהוא אכילה פסח לא חקנו חכמים זכר לאכילתו ומרור שהוא עפל לפסח וחלויכ באכילה הפסח אפילו זמן כזית חקנו לאכול כזית ממנו אפילו בזכ"ז ולכן ס"ל לכרא"ש ז"ל דמעיקר דינא לא חקנו חז"ל כלל במרור נמי לאכול כזית ולא כ"י לחקן מרור לזכר כמו צפסח שלא חקנו זכר לאכילתו בצשר חלה דמ"מ כיון דמרור אפשר לעשות לו זכר יוחר מפסח משום דליכא למיחש משום מקדיש קדשים בחוץ לכן חקנו עכ"פ לבדך על אכילה מרור משום זכר לזמן כזית מ"מ לא ראו לחקן כזית מטעם דלא כ"י חלה עפל לפסח וכנ"ל כן כ"י נלפענ"ד לפרש לפי כזית כשאג"א בדברי כרא"ש.

שיטת הראשונים והרא"ש בב"לם דמרור בעי כזית

אמנם בעמס כזית כשאג"א לולי דמסתפינא לפענ"ד נראה לומר כוונכ אחרת בדברי כרא"ש ומתחלכ נדייק עוד דברי דברי כרא"ש נאמרו אכא ברייתא חניא חכלן דמאי ילא חכלן בלא מחכין ילא חכלן לחלחין ילא וכנה פשוט דמכ שאמרו ילא כיינו שינא ידי מלכ מרור וא"כ כדבר הפלא ופלא על רבינו כרא"ש כיון שכחנא כתב לכני תרי אופני ככדי וכתב דינא ידי חונת אכילה מרור וא"כ איך מלא לפרש דכאי ובלבד שלא ישכח בין אכילה שהוא חנאי אכא דאכלן לחלחין ילא ידי מלכ שהוא משום ברכה דאי משום ברכה לא שייך לומר ילא

כדי א"ע מלפניו וא"ל אין מלפניו ומ"ש ככל דקחני
בין אכילה לחצות ולא כלל אכילה עצמה לאכילה פרס
ומ"ש ביו"כ כלל גם האכילה בחוץ זמן אכילה פרס
וחילק בין מלוא לאיסור ע"ש ועיין שו"ת מו"ל מא"ש סי'
ט"ז מה שכתב מזה, ולפ"ז י"ל דכר"א"ש ס"ל דלמלוא
ה' יולא בכל אופן אם ה' אוכל בכדי אכילה פרס
אמנם מלך הכרע דמנכר על אכילה מרור בעי כזית
בכ"א"ע עם האכילה גופא.

מכא הברכה הוברר דשיעוריה דמרור בכזית

שנית נלפענ"ד לפי סגנון ה"ל דכר"א"ש נמי מודק
דמרור בכזית חלף דה"ל קשקש ל"כ לכר"א"ש למכ
חקנו חז"ל מרור בכזית ומכ ע"ש יש בזה כיון דזמן
כזית מרור לא ה' חלף ע"פ לפסח וכו' כמרור חלוי בו
וכיון דלא חקנו חובב לזכר לפסח כ"ש למרור וכו' ע"ש
ה"ל. ולזה ה' כר"א"ש דאכ"כ"י חקנו חינו מעט פסח
ומעיקר עממא לא ה' לריך כזית לפי הסברה אמנם
כיון שחקנו חז"ל לברך על אכילה מרור ממילא מעט זה
בעי כזית וא"כ אדרבא סברה כר"א"ש כהי משום דמנכר
על אכילה מרור לריך שיאכל כזית כלומר מכ"ע ידעין
דבעי למרור כזית וכיון שידעין דבעי כזית יכ"י מאיזה
ע"ש שיכ"י חלל מ"מ ראינו דבעי כזית וממילא בכורך
נמי דינא כהי, ובזה מיושבה נמי קושיא כש"א"א דלמכ
חקנו לשון אכילה וא"י אומר להיפוך דכיון שחקנו על
אכילה ידעין דשיעורו בכזית וממילא אכלה לחלחין יולא
ובלדד שיאכלם בכ"א"ע ודו"ק.

שם בגמ' יוחר מכדי אכילה פרס, עיין רא"ש כאן
ובש"א"ש סי' ק' מה שחמך על כר"א"ש ועיין
טור סי' תפ"ו ובס' מאמר מרדכי א"ח סי' תפ"כ ועיין
יראים מלוא ק"ע ובה' בארכי.

בפסח יש להחמיר אפי' לדעה יחידא

שם בגמ' ש"מ מדרב הונא, ל"ע מה שאמר ל"ח דחייש
אפילו נימא דיש חוששין מ"מ כלכך כר"ב
הונא נגד רב יוחנן, ואולי מכאן ראי' למ"ש באר"י
הקדוש וכו' דש"ע כגרש"ז בחלק תש"ו סי' ו' דנפסח
יש להחמיר כל בחומרות אפילו לא כוזה לכלכך וכו' ד
גם בא"א סי' תנ"כ ועיין פמ"ג שם ועיין בגדכ של פסח
מגיד משנה דף ע"ז וז"ש ש"מ ל"ח דחייש דא"כ לא ה"כ
אוכל ועיין לקמן דף קע"ו רב אחא בריה דרבא ואזיל
בשיעור אביו וכו'.

קודם בנך המקדש יבאו משה ואהרן

בתוס' ד"ה אחד, בא"ד וכשיצנכ משכ ואחרן יכא
עמנו, משמע דס"ל להחוס' דא"א לביכמ"ק

שיצנכ קודם שיצא משכ ואחרן וחתיית כמחיס, ועיין
כעין זה סוכה מכרע יצנכ כמקדש ע"י כקצ"כ
ובש"מ"ע כי צאש כלכך וצאש אחכ עחיד לבנוח, וזה
דלא ככירושלמי כביאח כחוי"ע צמס' מעשר שני, ועיין
רמב"ם ע"י מכל' מלכיס ודו"ק.

דף קפ"ז ע"א

בדף דמצוות אין מבטלות זו את זו ובק' גהש"ס

ואפי' למ"ד מלוא אין מצטלות זו את זו, עיין חוס'
צחיס ע"ח ע"א ד"כ חלף צסופו דכעס דלחי
חוזק כמרירות דמרור ומצטל ע"ס כמלכ חלל אורז
חינו מצטל ומשמע דכלאו כהי חינו מצטל ועיין גכ"ס
שליין לחוס' פסחים כאן ד"כ חלף וכו' דלחי מלכ
דרשוח ומצטל למרור ומשמע דאפילו מלכ ומלכ דליכא
מרירות, וכנהי בלע"ק. וכנהי דכנכ צירושלמי חלכ
פ"א מקשכ הא ר' יוחנן צעלמו כורך מלכ ומרור ומשני
כאן בזמן כמקדש וכו' ואפי' חימר כאן וכאן בזמן
כמקדש שני דברים רבין על א' ומצטלין אחו וכו'
מצוחר דס"ל לכירושלמי דמלוא מצטלין זה את זה כהי
חרי וחד לצטל כמו באיסורין מצטלין זה את זה כהי
מצטלות זו את זו וכנהי כהכוח יפכ עיניס על כש"ס
דגם ש"ס צצלי ס"ל כירושלמי ולכאורכ מדברי החוס'
לא משמע כהי, שכרי כחצו דחוזק כמרירות מצטל ע"ס
כמלכ ומשמע אפילו ליכא רוב מרור.

מרירותיה דמרור מבטלת המצוה

ואשר נראה ד"ל דס"ל להחוס' נמי כירושלמי דבעינן
לביעול חד צחרי ואי לאו כהי ליכא ביעול חלף
אפ"כ ס"ל להחוס' דמרור שא"י דאגב מרירותיכ
מצטל ע"ס כמלכ אפילו צפוח ובעינן שכתבו באחרונים
(עיין נחלח שצטב וצאכ"ע ועוד) לענין חורפי' דיין שרף
שמרירותיכ משוי' ליכ לשיעור. ככ"ג מרירותיכ דמרור
שמצטל ליכ לע"ס מלכ נמלח דחסר ליכ ע"ס מלכ ואף
דקיי"ל צלע מלכ יולא צלע מרור לא יולא ולא בעי ע"ס
מלכ כלל א"כ מאי איכפת לן שצטל ליכ לע"ס מלכ מ"מ
היכא דאכל דרך אכילתן ולע"ס ונחערצ ע"ס מר גרע
מצטל מלכ דכחם לא ע"ס ע"ס מלכ חלל ע"ס ע"ס
מלכ לא נפגם ולא נחצטל חלל כאן ע"ס היפך מע"ס
מלכ וכו"ל כמלכ מצושלח שליכא ע"ס מלכ כלל.

ונראה להוסיף דחוס' נמי מודי לכירושלמי שכרי
סיימו צסוף שם ועוד דכחם כשאוכל כזית מלכ
כהי מצטל ליכ מרור ליכא ע"ס כזית מלכ חלל אם
אוכל כרעכ שרי ע"כ. וכנהי דכוסיופו לע"ס זה שא"ס

לאחרת ביזוי מלכ כח דמיחזי כמאן דלא חזיבא ליכ
 כך מלכ ועבד מלכ אחריחא וע"כ לא שרי אלא
 לכדליק מנר לנר דחרוייכו חדא מלכ ניכח כלומר מלכ
 נר חנוכה ומין במינו אינו בטל, אבל שאר מלכות נראות
 כמבעלות זו אחת זו ומסחייע כך סברא מדאמרינן בגמ'
 דבני מערבאי ועוד מן כדא דרב תחליפא שחיל לרב
 חסדא וכו' ע"ש. וכנכ נראה נמי דמפרש דכל שמשתמש
 ממלכ ז' למלכ אחרת נראה כביזוי מלכ ומבעלת ז'
 אחת זו וכח כעין שכתבתי מכריעצ"א ז"ל ויפס כוון,
 ועיין מהר"ם חלואכ כאן ובחי' רבינו דוד.

והראיה לן רבינו כרמזין דבר חדש דכל שחא מנר
 חנוכה לנר חנוכה מקרי חדא מלכ דחרוייכו
 מלכות נר חנוכה ניכח אבל שאר מלכות נראות כמבעלות
 זו אחת זו אלא דקלף יש לדייק אי גם נר של מכדרין מותר
 לכדליק או רק נר חנוכה לחיוב ממש ולא נר מכדרין
 ועיין בש"ע שחילקו ומלשון רבינו כרמזין שכתב
 דחרוייכו חדא מלכ ניכח כלומר מלכות נר חנוכה משמע
 דבעיקר שחא ממלכות נר חנוכה אפילו מכדרין נמי
 וי"ל. ולשון מין במינו שכתב לאו דוקא דכרי עירב מלכ
 של מלכ במלכ של רשות נמי מצטלין אלא ככוונת מין
 במינו כלומר מין כמלכ וז"ש דחרוייכו חדא מלכ
 ניכח וזכ כנקרא מין במינו שחי כמלכות ורשות ומלכ
 לא כוכ מין במינו ודו"ק.

לקיטת המצודה בעיני מציאות

או יאמר לפמ"ש כבר בכמה מקומות דכא דקיי"ל ביעול
 ברוז לא שכתבאות שחאסור נחבעל ונחכפך לכיות
 כיחר גמור וסחאסור כאילו אינו בעולם שכרי אדרב
 חס חזר ונחרכב מכאסור אמרינן חוזר וניעור ואי נימא
 דנחבעל לגמרי ונחכפך לכיות כיחר כרי קיי"ל דאין
 שחיעב נעשית נכלב וכמחלוקת כראשונים ידוע בזה
 אלא דמ"מ אזלינן בחר רוב כלומר דכל שיש כאן רוב
 ממין אחד אז נקרא כמין על שם ברוז ואז ליכ שם
 כשני ולכן חס נחערב ברוז כיחר אזל לכ שם איסור
 וקיבל שם כיחר וכן לכיפך חס שוב נחערב איסור חזר
 וניעור כיון שכרוז עכשיו מאיסור נקרא על שם ברוז.
 ועיין רמ"א יו"ד סי' נ"ח אי אזלינן בחר שמא או בחר
 טעמא ולכאורכ חרוייכו אחת וכארכתי בזה במקום
 אחר. ולפ"ז נראה נמי דחפץ אחד אי"ל לו לכיות שני
 שמות ולכן מיד שקרא לו שם אחרוג ומקיים בו מלכ ז'
 אין לו שם אחר ואם קרא לו שם שני של מלכ שני מיד
 אזל ליכ שם כראשון, ואם יש בך מחרוייכו זכ כחא גדר
 של מלכות מבעלות זו אחת זו דלמלכות בעי כולב במלכות
 ולא משם, שנקרא כן ויש לכאריך בזה.

יאכל כרכב כגס שקלף טעם נחבעל מ"מ נשאר עוד טעם
 מלכ אלא שחא לריך שירגיש טעם מלכ בכזית ולכן חס
 יאכל כרכב עד שידע שאכל טעם מלכ כזית יאל וע"כ
 דחלוי ברבוי שחא נחבעל ברוז אז אינו יואל ולכן במרור
 שחא רק חד בחד מבעל אבל יואר שרי. ואולי יש לחלוא
 דבר זכ במחלוקת כרש"א ובר"ן לפנין נעל"פ, עיין ר"ן
 ע"ז דף ס"ז ד"כ ודאמרינן שחא כגדיל איסור מדחו של
 כיחר עד שחא משבית יואר וכו' ע"ש. ועיין בכנסות ברוך
 טעם שכתב כעין זכ לפנין חמץ שנחערב במלכ ונחבעל
 באופן שמוחר לאכלו ליל פסח מ"מ לא יאל ידי מלכ עד
 שיאכל כ"כ שידע בבירור שחי' שם כזית מן כמלכ שמורכ
 לליל פסח ודו"ק.

ולפ"ז במלכ של רשות שליין כגרע"א על כחוס' מיירי
 שיש שם שחי זחיס רשות ואחד של מלכ ונחבעל
 כשאר איסורים ורשות לגבי מלכ מבעל. ונראה מזה
 דדין ביעול במלכות כחא דדין ביעול איסורין וא"כ לא
 שייך אלא בשני מינים אבל בדבר אחד לא שייך לומר
 וכגון בכדלקת שמן שרפכ שמקיים מלכות נר חנוכה אין
 זכ גדר של מלכות מבעלות זו אחת זו אלא גדר של מלכות
 חבילות חבילות וכבן זכ.

בחדא מילתא אי אמרינן מצות מבפלות זו את זו

והראיה לאחרונים ז"ל דס"ל דגם בחדא מילתא אמרינן
 מלכות מבעלות זו אחת זו וזכ דלא כירושלמי כנ"ל
 וז"ל דס"ל כמ"ש כריעצ"א סוכה כ"כ דכעוסק במלכ
 פעור מן כמלכ ואם כלך ומקיים מלכ אחרת אבד
 חרוייכו דמלכ ראשונה לא קיים שכרי כינחכ לקיים
 מלכ שני וכשניכ לא קיים שכרי פעור כי' ממנכ
 ולפ"ז י"ל דזכ כעטם דמלכות מבעלות זו אחת זו אי"כ מיד
 שרנכ לקיים מלכ אחת ואח"כ כיון לאחרת נמלא
 דבאותה רגע עזב מלכ כראשונה שעוסק בך וכלך
 לכיון לקיים מלכ שניכ וכשניכ כרי פעור עליכ נמלא
 דחרוייכו ל"ל וזכ מלכות מבעלות זו אחת זו ולית ליכ
 כלום.

בדברי הרמב"ן שבת אסור להשתמש לאורה

שוב בעיר לי בני כרכ"ג מוכ"ר עמרם שליט"א
 דברמזין שבת כ"א ע"א ד"כ ודאמרינן אסור
 לכשתמש לאורכ משמע כותי בס"ד, ועיינתי בדברי
 כרמזין וז"ל כל חשמישין משמע בין דמלכ כגון סעודת
 שבת בין דרשות שחא ענין קל ואינו נראה כנכנס וכו'
 וא"ת בסעודת שבת מאי ביזוי מלכ איכא וכא כחא
 מלכ ולאו מילתא כחא דכל שאדם משמש ממלכ ז'

דף קמ"ז ע"ב

אסורי אסחיק לדעתיה ונגע, עיין ר"ח כאן שפי' ונגע במידי דמענק כלכך לריך נעילת ידים שניכ.

וכרמז"ס פ"ח כ"ו לא כתב ונגע רק אסורי אסחיק משמע דכיסח כדעת בעלמו בלא נגיעה נמי לריך נעילת שניכ ועיין ר"ן בסוגין ועיין חוס' כאן ד"כ אסורי ודו"ק.

בדין האוכל חמץ פחות מכחצי שיעור והמסתעף בגדרי חצי שיעור וחצי לאיצטרופי באיסורי גברא והפצא ובח"ש שלכד"א

חב"א גדול בתורכ בערני על דברת ככ"מ פ"ח מכל' חו"מ כ"ז דאף לר"י דחלי שיעור אסור מכ"ח כיינו דוקא פחות מכחצי שכוה עכ"פ דרך אכילתו אכל במשכו בעלמא שכוה שלא כד"א מותר מכ"ח ולכן לריך כרמז"ס טעם בחמץ משום שנאמר לא יאכל ע"כ. ודברי ככ"מ לריך צירור דלשון ככ"מ כן, קשק לי למכ לי קרא בחמץ בפסח הא כל איסורין שבתורכ קיי"ל ח"ש אמכ"ח ועוד קשק דאי מקרא איפכא כו"ל למילף מיניכ דלא יאכל שיעור אכילת משמע וז"ע ועל מ"ש ובאכול פחות מכחצי במזיד וכו' קשיא לי למכ ליכ פחות מכחצי דכא לאוכל כ"ש קיימינן, ונ"ל שלפי שבראש כבצא כתב באוכל כ"ש אסור מכ"ח ומשמע דאפילו אכילת כ"ש מעט מן כמעט שאין צו הנאכ כלל, אחא ככא לאשמעינן דנכי דאיסורא איכא אכל מכת מרדות ליכא עד שיכא ראווי ליכנות ממנו גרונו קלף דכיינו דבר כראוי לכקרא פחות מכחצי אף קשק דמכ גבול יש צין זכ לזכ עכ"ל ככ"מ. ותמכ שכת"מ כתב בפירוש דנכי דאיסורא איכא וכיינו איסור דאורייתא איכא דכא קאי על מכ שכתב כרמז"ס באוכל מן כחמץ בפסח כל שכוה כרי זכ אסור מכ"ח (ואפילו על מעט מן כמעט) ורק מכת מרדות ליכא עד שיכא דבר כראוי ליכנות ממנו דכיינו דבר כראוי לכקרא פחות מכחצי עכ"ל.

וחשבתי לו דיפכ בעיר ואמת כדבר וגם אני כתבתי דבחמץ בפסח אסור מכ"ח בכל שכוה ולכן לריך כרמז"ס קרא מיוחד לא יאכל חמץ לאוכל כל שכוה מן כחמץ בפסח דאסור אפילו בכל שכוה מן כחורכ אלא דס"ל לככ"מ דזכ דוקא בחמץ בפסח משום דאיכא קרא מיוחד ומיכ דבכל כחורכ כולכ אינו אסור בכל שכוה מכ"ח אלא עכ"פ שיכא כדדי כנאחו כלומר כנאח גרונו עכ"פ ובכל שכוה מעט מן כמעט ליכא כנאח גרון כלל ולכן בכל כחורכ כולכ כל שכוה מעט מותר מכ"ח.

אם לוקח על אכילת כ"ש איסור אליבא דהרמב"ם

דבכל איסורי חורכ חוץ מחמץ באוכל מעט מן כמעט אין צו איסור חורכ מש"כ לריך קרא דבחמץ אסור מכ"ח באוכל מעט מן כמעט וזכ ל"ע מלשון כרמז"ס גופיכ דפיי"ד מכל' מאכלות אסורות שכתב ככ"ז ואסור מכ"ח לאכול כל שכוה מדבר באסור וכנכ כחם מיירי בשאר איסורים ואפ"כ כתב דאסור מכ"ח לאכול כ"ש ולאו דוקא חמץ בפסח ח"כ כדרכ קושיא לדוכתא. וגדולכ מזו כי"ל לכקשות שכרי שם כתב כרמז"ס לכדיא וז"ל כל איסורי מאכלות וכו' ושיעור זכ עם כל כשיעורין כלככ למשכ מסיני וכו' כרי שכלל כל איסורין כשיעור זכ ולא חלק צין אסכ"י לשאר איסורין וא"כ לכאורכ משמע דלא ככרמ"ך ודלא כככ"מ גם ממכ שסיים ואם אכל כל שכוה פחות מכשיעור מכין אותו מכת מרדות משמע לכאורכ דאכ"ש נמי מכין אותו וזכ נמי סותר לפי' ככ"מ שפי' בדברי כרמז"ס דאכל שכוה אינו לוקב.

חן אמת דיש לדחוק דכוננכ ואם אכל כל שכוה פחות מכשיעור דלשון פחות מכשיעור מיותר וסגי באלמו ואם אכל כל שכוה מכין אותו אלא דכתב פחות מכשיעור לומר דאפילו אכל יותר מחלי שיעור עד כל שכוה פחות מכשיעור נמי אינו לוקב מכת מרדות וכיינו כל שכוה למעלכ מחלי שיעור אלא שחמר אפילו כל שכוה כרי זכ פטור וכרבותא דאף שאכל ממכ עד כדי שיעור שלם ולא נשאר רק כל שכוה אעפ"כ אינו לוקב מדאורייתא אלא מכת מרדות אכל למעכ מחלי שיעור אכל שכוה פטור דליכא כאן כנאכ כלל ולא גרע מאוכל איסור שלא כדרך כנאחו שפטור אפילו אשיעור שלם וכ"ש אפחות מכשיעור ופחות מחלי שיעור ואינו רק כל שכוה שאינו נכנכ כלל ויש לדחוק דכחם אינו חזי לאיצטרופי דכל שלא כדרך כנאחם לא חזי לאיצטרופי לדרך אכילתן אכל כל שכוה כדרך אכילתן חזי לאיצטרופי לשיעור שלם ול"ע.

חצי שיעור דיכא דליבא דהש"ס אי אסור מזה"ת

ובדרך פשטות י"ל לפ"מ שכתבו כגרע"א וכוונ"י ועוד אחרונים דאף דקיי"ל ח"ש אסור מכ"ח ומיכו דוקא כיכא דאיכא להשלים אכל אם אוכל ח"ש שאין

לאחר זמן כשיכ כחכס ידו בשנית להפיר על דברינו במ"ש ולכן לריך כרמז"ס טעם בחמץ משום שנאמר לא יאכל משמע דזכ דבר פשוט דשיעת כרמז"ס

עוד לכשלים לשיעור שלם וכגון איסור חמץ בשעב
אחרונה שאחריו כבר חול וכן חדש קודם עמוד השחר
בחול וכיוצא בו שאיסור חלף וכלך וליכא עוד לזרף
ככ"ג ח"ש מותר לכתחילה ולפ"ז י"ל דלכוליה מזה
קמ"ל דאפילו בככ"ג נמי ח"ש אסור מכ"ה חלף דיש לזה
לימוד אחר דלא יאכל וכיון דמרצב בחמץ כ"ה בכל
שאר איסורים כיוצא בזה וזה דלא כמג"א סי' תפ"א
כנ"ל וק"ל.

א' בב"א איסורין שבתורה כ"ל שהוא מותר

גם בזה דבריו נכונים וגם אני לא כתבתי רק לשיעור
ככ"מ שכתב דרמב"ם כן ולפ"ז כתבתי לדייק לשאר
איסורים אבל ודאי שיש בזה מחלוקת בשיעור דרמב"ם
ועיין בהגהות הרמ"ך שם וז"ל האוכל בחמץ כו' בהכ"ה
ל"ע דברי קיי"ל אין אכילה פחות מכזית וח"ש דאסור
מכ"ה נפקא לן במ"מ יומא (פ"ד) ממקום אחר ושמה
י"ל כי כך ביחוד דעתו דכל דבר שאסור בהנאה חלי
שיעור אסור איסור לאו, דמ"מ הא מחבני ובהנאה לא
כוזכר כזית ולא נכיר כ"כ וכו' הכי דרבינו משה כהן
נמי פ' דדברי דרמב"ם כיון דכח מדין בהנאה ח"ש
אסור בפחות מכזית ומיכו כח דמ"מ הא מחבני וכיון
דדייק דמחבני פ"כ לריך לכול כשיעור הנאה דפרורין
ממש אין בזה הנאה וכמ"ש ככ"מ ובמליאות לא פליגי
אי פרורי כ"ש יש בזה הנאה או לא.

ועיין רא"ש פ"ז דף ס"ו ע"א י"א דכל איסורין שכן
במשכו לא אחר בזה דנותן טעם לפגם מותר דאם
אין לך ביעול טעם יותר ממשכו בחלף אפ"ה אסור
רחמנא וכו"ה נמי נעלפ"ג, ומביאים סעד לדבריהם וכו'
ולא נכירא דנכי דהחמיר בזה חורב לאוסרים במשכו
מ"מ יש שם איסור עליהם אבל כשכח פגום פקע
איסורו כדילפינן מנבילה (לקמן ס"ז פ"ב) וכו' פ"ש,
ובגם שחלק על פ"ס כדון מ"מ לא פליגי על המליאות
דמשכו ליכא טעם כלל כמ"ש דאין לך ביעול טעם יותר
ממשכו בחלף.

בהנאה אי בעי ליהנות מכזית

איברא דמדברי רבינו משה הכהן חלו שכתב ושמה י"ל
וכו' דמ"מ הא מחבני ובהנאה לא כוזכר כזית
וכו' נראה דכח ז"ל מפרש גם בחמץ בפסח מה שכתב
דרמב"ם כל שכוה אינו כל שכוה ממש חלף מה שכוה
מחבני וכייו ח"ש ולשון כל שכוה אינו כל שכוה ממש
חלף שיעור בכדי ליכנות וס"ל דפחות מזה לא אכילה
כח כלל וכיון שכתחיל האוכל מן החמץ עלמו בפסח
כרי כתחיל בלשון אכילה פ"כ שמה שכתב כל שכוה לאו

ממש דכל שכוה מעט מן החמץ אין בו הנאה וכמ"ש
גם ככ"מ ועל המליאות ח"ה לכתובה חלף כיון שאינו
שיעור שלם קרי ליה כ"ש ומלינו כעין זה דכל שכוה לאו
דוקא בגמ' מנחות דפריך וכמה כל שכוה ועיין גם משנה
כלים פ"ט מ"ג ובגמ' שבת כל שכוה למאי חזי ועוד
מקומות דפריך וכמה כל שכוה.

הארכ' פחות מכשיעור משיעור שלם

וי"ש לדייק קצת בלשון רבינו הגדול דרמב"ם ז"ל
שכתחיל ברישא האוכל מן החמץ עלמו בפסח כל
שכוה כרי זה אסור מכ"ה וסיים בסיפא ובהנאה לאו
מכזית במזיד מכין אותו מכת מרדות ולכאורכ לאו
סיפא רישא דפחה בכ"ש וסיים בפחות מכזית וכל"ל
והאוכל כל שכוה במזיד מכין אותו מכת מרדות או
כל"ל האוכל מן החמץ עלמו בפסח פחות מכזית ולסיים
פחות מכזית. וכינלפענ"ד דרמב"ם ז"ל מפרש לשון
האוכל מן החמץ עלמו כלומר שיש לפניו שיעור חמץ
כזית חלף שכוה אינו אוכל כולו חלף אוכל פחות
מכשיעור וכיון שכוה בא משיעור שלם ח"ה כח חמור
ואיסורו בכל שכוה חלף האוכל פחות מכזית חמץ ואינו
משיעור שלם אינו חייב רק על פחות מכזית חלף על כל
שכוה אינו חייב.

ועיין בשו"ת בית שער למרן כק"ז ח"ה סי' קל"ט
שדייק מחוס' יומא פ"א ד"ה כל שכתב ל"ל קרא
לר"ע לרביעית דם כח משני מחס שמעמא באוכל
ח"ל דעומאחו ושיעורו שוכ וחי' דמיירי ברביעית דם
כח משני נפלים שאין בא' מהם רביעית מחחילא חלף
ביש רביעית בכ"ה לד"ה מלערפין. מבואר דוקא בהם
דאיכא קרא מלערף בליכא שיעור מחחילא חלף בעלמא
דוקא באיחא כשיעור חלף חס מחחילא אין כשיעור
אינו חלף עליו שם איסור וכן מבואר ברש"י חולין ק"ה
בבא מצירא גדולה פ"ש. ועיין בהגהת הראב"ד פ"ה
מכמ"א כ"ג ואין בעלמא וכו' פ"ש ודו"ק.

איסור פחות מכשיעור דם באיסור לאו

ומש"כ לעיל ושמה י"ל דרמב"ם ס"ל דבכל דבר
שאסור בהנאה ח"ש אסור באיסור לאו לפענ"ד
ל"ע דא"כ בסיפא שכתב ובהנאה לאו פחות מכזית
מכין אותו מכת מרדות, ולפ"ד הרמ"ך דח"ש אסור
לדרמב"ם באיסור לאו ח"ה ילקח מלקוח ארבעים כמו
על כל לאו, וי"ל קצת דכיון דייק באיסור לאו ול"ע.

וי"ש להוסיף בזה דחמץ בפסח כיון דאסור על כל בעולם
כולו ושל עכו"ם אחת רואה ולכן קודם פסח חייב

לבער לר"י בשרפס ולחכמים עכ"פ מפרר וזורכ לרוח
 ח"כ ליכא חיסור חמץ וגם אם נשאר מכ"ח חינו
 ברשותו וכמ"ש שני דברים חינו ברשותו של אדם ח"כ
 האוכל חמץ כ"ש חינו חסור מכ"ח דכ"ל ח"ש שאינו בא
 משיעור שלם ולכן כחצו כרמז"ס האוכל מן החמץ עלמו
 בפסח כל שכוה כלומר שיש כאן שיעור חמץ והכל ממנו
 כל שכוה כ"ל בכלל חייב אבל האוכל פחות מכזית חמץ
 חינו חייב על כל שכוה או שלכן לריק קרא מיוחד דלא
 יאכל לחייב על ח"ש שאינו בא משיעור שלם ודו"ק
 וי"ל.

ביאור דברי הרמב"ם פ"ד מהמ"א

ומה שקשה מלשון כרמז"ס פ"ד מהמ"א כ"ז שכחצו
 ואסור מכ"ח לאכול כל שכוה מדבר האסור אבל
 חינו לוקח חלה על כזית ואם אכל כל שכוה פחות
 מכשיעור מכין אותו מכת מרדות ומבואר דבכל איסורין
 נמי ס"ל לרמז"ס דאיסורו בכל שכוה ולאו דוקא בחמץ
 בפסח ולכן קשה גם חרצו בגדול האצ"ל ח"ח סי'
 שפ"ו שס"ל לדעת כרמז"ס חינו חייב חלה בחצי שיעור
 ממש ולא על כל שכוה. וי"ל בהקדמם כשנדקדק בלשון
 כרמז"ס שם שכחצו ואם אכל כל שכוה פחות מכשיעור
 מכין אותו מכת מרדות ולכאורכ למכ כוסף על כל
 שכוה פחות מכשיעור דודאי כל שכוה הוא פחות
 מכשיעור כ"ל ואם אכל כל שכוה מכין אותו מכת
 מרדות חלה כרמז"ס לשיעור שכחצו שם ב"ג כזית
 שאמרנו חוץ משל זין כשינייז וכו' אפילו אכל כחצי זית
 וקקאו וחזר ואכל אותו חצי זית חייב שאין בחיוב חל
 על הנחת הגרון בזכית מדבר האסור ע"כ. ועיין רדב"ז
 שם כי פליגי זין כחניכיים מר סדר כרי וכנס גרונו
 ומ"ס אכילת צני מעיס צעין וכלכחא כר"י משה"כ
 כחצו רבינו כחניכיים ע"כ.

חילוק בין האוכל חצי זית לאוכל פירורין

והנה פשוט דאכל כחצי זית וקקאו וחזר ואכל כחצי זית
 וקקאו משמע דעכ"פ אכל חצי זית צבא אחת אבל
 אכל פירורין וקקאו בזכית אחר זכית וחזר ואכלן אפילו היו
 כולן ככדי אכילת פרס חינו לוקח דכנס דקיי"ל דהנחת
 גרון סגי ולא אכילת בני מעיס מ"מ צעין הנחת גרון
 לכל הפחות אבל בפירורין שאין כאן הנחת כלל לא
 מקרי אכילת כלל אפילו לענין חלי שיעור וכדעת
 מהרש"ל שבועות, וא"כ אפשר לישב דס"ל להכ"מ דמכ
 שכחצו כרמז"ס ואסור מכ"ח לאכול כל שכוה מדבר
 האסור וכו' ואם אכל כל שכוה פחות מכשיעור מכין
 אותו מכת מרדות ככוונת עכ"פ שיש בו כדי הנחת אבל
 פירורין בעלמא לא. או יאמר לאידך גיסא דמ"ש כ"ש

פחות מכשיעור כלומר שאכל כל כזית רק משכו פחות
 מכשיעור וכל שכוה קאי אפחות מכשיעור ולא שאכל רק
 כל שכוה וכצ"ל. ומיכו כאמור לא כחצו רק לפלפולא כי
 כחצו זכ לפי שיטת כ"מ שם.

ביאור במל"מ ד"ל קרא דלא יאכל תיפוק ל"י דחזי לאיצטודי

עוד לחלוק מילין לפמ"ש במל"מ ל"ל קרא דלא יאכל
 תיפוק ליכ משום דחזי לאיצטודי עוד בקשו
 באחרונים דכ"ז שם כ' דחמץ בפסח אסור"י שנאמר
 ולא יאכל חמץ ח"כ חילעריק קרא לאיסור"י ומנ"ל דח"ש
 בחמץ חסור מכ"ח כיון דקרא דלא יאכל חצי לאסור"י
 וחי' מרן צב"ש יו"ד סי' קי"א לפמ"ש בחוס' יו"כ יומא
 ע"ג ד"כ מודכ ר"ל דכיון דזין זכ דח"ש חסור היא בכל
 איסורין אחי' אשמעינן דין זכ עפי צו"כ יו"כ יו"כ יו"כ
 איסורין וחי' דבשאר איסורים כגון חלב דהאכל עלמו
 הוא חסור לפיכך גם ח"ש חסור מכ"ח דכל חלק וחלק
 הוא חלק מן האיסור אבל צו"כ דהאכל עלמו הוא
 מותר ובאיסור הוא על הגזרה סד"ח דליכא איסור
 דאורייתא קמ"ל.

ובי"א דבריו מרן ז"ל דבכחיל וחז"ל"א יש בו צ'
 פירושם כראשון כחיל ואם כיכ מלערף עם
 עוד ח"ש כיכ עליו שם איסור כגון חלב ונבלה ח"כ ע"כ
 גם ח"ש הוא עליו שם נבלה וחלב ואסור דח"כ ח"כ יבא
 עליו שם איסור כשכוה כשיעור שלם אם ח"ש חינו חסור
 חמץ זכ שייך רק באיסור חפלא כיון דכזית כימנו הוא
 איסור חפלא ע"כ גם ח"ש ממנו באיסור קשור בו אבל
 באיסור גזרה שאין שם איסור ולא שם איסור על החפץ
 גם אם יש כשיעור שלם חלה באיסור על הגזרה שאסור
 לו לעשות כן ל"ש כ"ע דכזית חסור לו לגזרה ולא חלי
 זית וסד"ח ח"ש מותר מכ"ח באיסור גזרה וקמ"ל
 דאסור משום כפי' כשני דחז"ל"א כח"פ וכיון דאם
 יאכל עוד ח"ש ככדי אכילת פרס יחייב ע"י אכילת
 ח"ש כראשון איסורא קאכיל בח"ש כראשון ג"כ ואין זכ
 משום שבאיסור קשור על החפץ ואעפ"כ חסור מכ"ח.

שתי מיני צידוק, צידוק באיסור וצידוק בזמן

והדיוקא לנו שנחצה דיש לנו חרי מיני לירוף אחד לירוף
 איסור עם איסור ולזכ חין צו שיעור וגם לזכ
 חין צו שיעור ושניכם מלערפין לשיעור שלם וככ"ג
 מלינו נמי לענין לירוף לעומת דמלערף לעמא להקל
 שצבס עיין מס' כלים פכ"ז מ"ג בעושב שנים מן הצבד
 ואחד מן השק שלשכ מן השק ואחד מן בעור ד' מן
 בעור ואחד מן כמפץ טכור כ' מן כמפץ ואחד מן בעור

מ"ש זמנים אלו חמנס כיון דכאן אין האיסור חפלא
אלא בזמן וכיון דליכא עוד זמן לנרף שוב ח"ש מותר
מכ"ח דכח"ש כשכחא לפלמו אין צו שום איסור רק
מחמת שראוי להצטרף וכאן ליכא עוד חיוב על הגזרה
שילצטרף עוד ולא כן באיסור חלב או נבילת שאין נפ"מ
דברי חפלא היא עלם האיסור וכח"ש יש עליו איסור
כשכחא לפלמו. וקל"ע לדעת הריב"ש בחש' סי' ל"ח
דאיסור נבילת נמי כוי איסור גזרה דכתיב לא תאכלו
כל נבילת.

דאבי"ח ח"ש שלא בדרך אכילתן באיסור זמן

ומעתה נחקור בח"ש על הגזרה האוכל שלא בדרך
אכילתן מכ כח כח וכח פשוט דכאכל נבילת או
שאר איסורין שחם איסור חפלא דוקא באוכל בדרך
אכילתן אבל אוכל שלא בדרך אכילתן פטור מקרא ועיין
פסחים כ"ד האוכל חלב חי ועיין מנחות ל"ט ע"ב
בבבליס כיון אוכלין אותו כשכחא חי ובחוס' שם שכיו
שונאים בבבליס שכיו רגילים לאכול בכל השנה. וברש"ש
שם שכחא שלא כד"א ועיין יו"ד סי' ק"ד ובחוס' שם
חילוק בין שלכד"א ובין נבילת שאינה ראויה לגר דלא
נקראת נבילת ועיין רא"ש פ"ז סי' ס"ו כנ"ל. ועיין
מ"ח מה שחמם על בגמ' מנחות כנ"ל ודבריו ל"ע וכבר
בארכתי בזה במקום אחר ועיין עוש"ע בבב' יו"ב
דכאכל ח"ש שלא כד"א פטור ומותר לדעת כמה
ראשונים ובארכתי גם בזה במקום אחר.

ומעתה יש לחקור באוכל ח"ש היתר בזמן האיסור
ובחוק כדי אכילת פרס אוכל עוד ח"ש אם צפי
לאכלו דוקא בדרך אכילתן או אפילו שלא בדרך אכילתן
ומקום הספק כיון דהאיסור על הגזרה ולא על מאכל
ח"כ לא איכפת לן על המאכל בין שכחא בדרך אכילת
או לא שכרי אין חפלא קובע רק בגזרה או דילמא
לאידך גיסא דבגם דהאיסור על הגזרה אבל מ"מ אין
מתחייב רק אם אכל בדרך אכילת אז עכ"פ אסור על
הגזרה אבל אם לא אכל בדרך אכילת לא עדיף מח"ש
איסור ואדרבא ק"ו הוא ומכ דאפילו איסור גמור
אעפ"כ צפי דוקא דרך אכילת ושלא בדרך אכילת פטור
כ"ש המאכל היתר וליכא איסור רק על הגזרה ודאי
שלא כד"א פטור ולכאורכ כן נראה כלל בשני לפטור
[ובאמת כי בשג"א ר"ב לחדש דציו"כ דלא כתיב אכילת
רק לא חפלא אפילו של כד"א חייב ולא כודו לו
באחרונים ז"ל]. ואי נימא דשלכד"א באיסור גזרה כ"ש
דפטור ח"כ האוכל משכחא כגון פירורין קטנים שאינו
נכנס כלל כו"ל שלא בדרך אכילתן ובנאחן דעכ"פ צפי
בנאחן גרין לכח"פ.

ד' מן בעור ואחד מן השק שלש מן השק ואחד מן
כנגד עמא זכ ככלל כל שחבר לו מן החמור ממנו עמא
מן הקל ממנו עכור ע"כ וכתב הר"ש דדוקא בסדר הזכ
מלטרפין דכיינו כנגד וכשק וכו' אבל כנגד ועור או כנגד
ומפץ או שק ומפץ אין מלטרפין דמתחברין בעלכ דפחו
אלל כל אדם ועיין רמב"ם פכ"ג מכל' כלים כ"ג השק
שיעורו ד"ע על ארבעה עפחים וכעור חמשה על חמשה
וכו' ע"ש. ובכ"ד שם במחבר שני עפחים וכו', ובכ"ח
מעליה שכחא מדרם וכו', ובמס' מעילת דף כ"ב חנן
כנגד וכשק השק וכעור בעור וכמפץ מלטרפין זכ עס
זכ אר"ש מה טעם מפני שכן ראוין ליטמא במושצ ועיין
ר"ש פכ"ז כלים ובמל"מ פכ"ג כלים כ"ד באריכות
ועיין מס' שבת דף ע"ו בחוס' ד"כ כנגד.

יש צירוף בזמן ולא בחפץ

יש צירוף שני שכחא צירוף בזמן ולא בחפץ כלומר
שכחפץ כולו היתר אלא שחייב איסור על הגזרה שלא
לאכלו וכגון יו"ב דאכילתו אסור ולא המאכל וכעת אם
אוכל ציו"כ חייב כרת על אכילתו דכתיב כי כל הנפש
אשר לא תפונת ונכרתה אבל אינו עובר על איסור
עריפת שלא נאסרה המאכל ציו"כ וגזרה הוא דאסור
לאכלו ולכאורכ מאי חזי לאילטרופי שייך בזה דכל
חתיכה היתר הוא ואפשר דלא מתחייב רק באוכל שיעור
שלם בזה אחת אבל האוכל פחות מכשיעור ושזכ אוכל
פחות מכשיעור אפשר דלא ילצטרף ואל חממה שכרי
מלינו כן באוכל אבמכ"ח אינו מלצטרף וחלקו מבחון
לכ"ע פטור כדאמרין בחולין ק"ג ע"ב ועיין רמב"ם
פ"ב ממ"א כ"ד וא"כ נראה דבאמכ"ח חלי שיעור מותר
מכ"ח ובכ"ז נימא ציו"כ לא מיצטית כל חלי שיעור אלא
אפילו שיעור כולו ליכא איסור על חפלא אלא על
הגזרה ולכן נימא דוקא כשאוכל שיעור שלם חייב ולא
על חלי שיעור אלא ל"ל דכאן בצירוף הוא בכדי אכילת
פרס דלא צפי לאכלת בזה אחת אלא כל שאכל כשיעור
כוחצת בכדי אכילת פרס מלצטרף המאכל כראשון שכחא
כחלי שיעור למאכל באחרון שעשאו כשיעור ונתחייב
עליו. ולצירוף זכ הוא לצירוף היתר לכיחר שכרי כל
המאכל היתר בין כחלי שיעור ובין כשיעור כולו.
ובצירוף שיכח שיעור להתחייב בגזרה ולצירוף זכ בזמן
עושב הוא בכדי אכילת פרס וכיון שאינו דומה
לאיסורין שכלצירוף מפאת המאכל לריך לימוד אחר על
זכ שח"ש אסור אפילו בככ"ג.

ובזמן מובן מה שאמרנו באחרונים ז"ל דכאכל חלי זית
חמץ ברגע אחרונה של אחרון של פסח ושזכ אכל
אפילו בכדי אכילת פרס אינו מלצטרף וכן לענין מזיר
ביום שלשים או מוליו"כ ול"ב כיון דח"ש אסור מכ"ח

חמץ בפסחא אי הו"ל דשיל"מ

בענין דה"ל, ובדין אם יכול לקיים מצות מצה בחצי זית
ע"י שמקאיה וחדר ובלעיה

והנה ידוע שיעה כרמז"ס (פ"א מכל' חו"מ ופט"ו
מכל' מ"א כ"ט) דחמץ בפסח כו"ל דבר שיש לו
מחירין וכעסם דס"ל דחמץ כו"ל איסור גזרה ולא
איסור חפלא וכזמן עובר ומוחר ואף דשם זכ של חמץ
עליו כל כשנכ מ"מ שם זכ של חמץ אינו איסור כל כזמן
רק בפסח ועיין רמב"ן במלחמות (פסחים ל' ע"א ד"כ
ועוד אמר רבא וכו') אמר ככוח וכו' עוד אני אומר
דכיון דקיי"ל כל דבר שיל"מ אפי' בחלק לא בעיל אף
חמץ בפסח אינו בטל לעולם וכו' ודאי יש לו מחירין הוא
ע"ש מה שכתבתי, ועיין שו"ת רע"א החדשות (לייעמר
חש"ח) סי' י"ד דף ל"כ ד"כ ועוררני ב"א כר"ג מו"כ
עקיבא נ"י. לא כן איסור חפלא אינו חלוי בזמן ועיין
צינ"כ באיסור מוקל"כ ואיסור עריפ"כ וכצנ.

ולפ"ז לכאורכ כיון דחמץ לא כוי רק איסור גזרה לא
דמי לשאר איסורי חמץ של ח"ש דבשלמא בשאר
איסורין באיסור קשור בחפלא א"כ כל משכו ומשכוא
נאסר וכאוכל אוכל איסור אפילו כל שכוה אלא
שכשחלל כשיעור כזית מערפים כל החלקים הקטנים
לכזית וחייב עליו שכרי האוכל אוכל איסור עכ"פ שכרי
כל חלק הוא איסור מכחפלא אפילו אינו נכנס כלל אבל
בחמץ כיון שכוה איסור גזרה ואין על כחפץ איסור כלל
א"כ מנ"ל דאיסור חמץ בפסח בחלי שיעור.

ישוב לדברי הכ"מ דכ"ל שדורא בחמץ מותר

ועל זכ כחז כרמז"ס דילפינן מלא יאכל וכיון דילפינן
מלא יאכל ע"כ צ"ע כנאח מאכל כיון דיליף מלא
יאכל לא איסור אלא אוכל חלי שיעור ממש וכדעת כצ"י
דל"ז עכ"פ חזי לאילטרופי בכדי אכילה פרס לאיסור דכל
איסור גזרה נריך לאכלו דרך אכילתן וליכנות ממנו
דל"כ ליכא איסור כלל כיון דליכא לא איסור חפלא ולא
כנאח שנכנס בגזרה וכמו שכתבתי גם כרמ"ך שם
וממילא אין כאן איסור ולפ"ז אחי שפיר כחילוק בין
כאוכל מאכלות אסורות שכתב כרמז"ס דאיסורו בכל
שכוה ממש דכחם כיון דמאכל איסור באיסור על כל
שכוה ואיסור לאכלו מכ"ת אבל באיסור גזרה כגם
דח"ש איסור מכ"ת מ"מ אינו איסור אלא כשיש כנאח
עכ"פ בחלי שיעור ופחות מחלי שיעור אין כאן כנאח
כלל ואחי שפיר חילוק ככ"מ שמחלק כאן דבעי ח"ש
ממש בין הא דכתב כרמז"ס בכל' מאכלות אסורות
דאיסור ככ"ש ומכ שכתב בכל' חמץ ומל"כ דשיעורו בח"ש
דוקא ולא פחות.

אמר רבא בלע מל"כ ילא בלע מרור לא ילא, ופרש"י בלע
מל"כ ולא לעסכ ילא. נסתפקתי ביש לו חלי זית
מל"כ אי יכול לקיים זכ מל"כ אכילה מל"כ כגון שבלע
וכקיאח וחזר ובלע, ולענין איסורים קיי"ל ח"ש איסור
מכ"ת ואעפ"כ כחז כרמז"ס באיסור חמץ לימוד בפני
עלמו.

ולעיל בבחתי מה שכתב כרמז"ס ז"ל בפ"א מכל' חו"מ
כ"ז כאוכל מן החמץ עלמו בפסח כל שכוה כרי
זכ איסור מן הכורכ שנאמר לא יאכל ואעפ"כ אינו חייב
כרה או קרבן אלא על כשיעור שכוה כזית וכאוכל פחות
מכזית במזיד מכין אותו מכת מרדות ע"כ וכחז כ"כ פ'
יוכ"כ ביומא דף ע"ג ח"ש פלוגתא דר"י ור"ל וקיי"ל
כר"י וכוה כלל לכל מאכל איסור שכתב ע"כ ותמכו
נושאי כליו דא"כ למ"ל לכרמז"ס קרא דלא יאכל ועיין
כ"מ ומל"מ שם בשם כרל"ת, ורבינו משכ ככ"כ
(כרמ"ך ז"ל) כחז דאפשר דס"ל לרבינו דעל איסורי
כנאח יש בו לאו אפילו פחות מכשיעור וכאוכל פחות
מכשיעור מאסכ"ג עובר בלאו ובשאר איסורים אינו
אלא איסור מכ"ת וכניח בל"ע.

נפ"מ בין ח"ש דאסור"ה לשאר ח"ש דאיסור

ובדברי כרמ"ך כי אפשר לישב שיעורו ומקורו מן
כירושלמי שכתבו ז"ל מודכ ר"ל באסכ"ג דח"ש
איסור מכ"ת ולכאורכ מ"ש כחי ח"ש מכחי ח"ש ול"ל
כיון דאיסור כנאח א"כ כל כ"ש שאוכל הוא באיסור
וליכא זיכ עעם דחזי לאילטרופי אלא הוא איסור בפני
עלמו ולכן מודכ ר"ל דאיסור מכ"ת משא"כ בשאר
איסורים דאינס איסורים בפני עלמן בחלי שיעור אלא
בשיעור שלם וחלי שיעור שאסור הוא משום דחזי
לאילטרופי וכצנ. ולכאורכ מנ"ל לחלק ולכנ"ל אחי שפיר
דילפינן לכ מלא יאכל דחמץ כיון שכוה אסכ"ג ואיסור
בחלי שיעור ילפינן דח"ש איסור מכ"ת באסכ"ג.

ולפ"ז יש לן חילוק בח"ש באסכ"ג מסתם איסורים
שכוה איסור מכ"ת אבל ליכא לאו ואסכ"ג
שאסור ועובר בלאו משום דחזי לאילטרופי ואי אוכל
ח"ש שאינו חזי לאילטרופי מותר מכ"ת. ויש שכתבו דגם
בחמץ בפסח בשעכ האחרונות שאינו חזי לאילטרופי
מותר מכ"ת ועיין מג"א ח"ת סי' תפ"א סק"א ומי
שכתביל דאכילה חמץ אינו חלוי אלא ביום וכיון שכלך
ביום אינו איסור ע"ש. ולפ"מ שכתבתי לכאורכ בחמץ
ח"ש לעולם איסור כיון שכוה איסור כנאח בפני עלמו.

חמץ בפסח ה"ל דשיל"ם להרמב"ם

והנה דעת הרמב"ם דחמץ בפסח כו"ל דבר שיש לו מחירין שניתר לאחר הפסח ולפי"ז לכאורכ החמץ אין באיסור על הכפץ שהוא דבר האסור אלא שבבעלים אסורים לאכלו בפסח וכבר נחלקו בזה האחרונים אי חמץ מקרי איסור חפלא ועיין רמב"ן במלחמות מה שבאריך אי חמץ מקרי דשיל"ם כיון שחלוי בזמן ואין כאן מקומו, מ"מ להרמב"ם כיון דחמץ מקרי דשיל"ם אי"כ מנ"ל דח"ש ככ"ג נמי דינו כשאר איסורים שבחורכ שבאיסור על הכפץ ולעולם ולכן כתב הרמב"ם באוכל מן החמץ עלמו בפסח כל שהוא כרי אסור מכ"ח שנאמר לא יאכל כלומר דבאמת מקרא דכל חלב לא משמע רק באיסורים מעלמן שם איסורי חפלא ולא איסורים בחלויים בזמן ולכן לא נחרב ח"ש בחמץ מכל חלב אלא יליף לה מקרא דלא יאכל ומכ מדויק בזה לשון האוכל מן החמץ עלמו בפסח ולשון עלמו ל"ע ובי"ל באוכל כל שהוא חמץ בפסח כרי זה אסור מכ"ח ולמכ דייק מן החמץ עלמו ולכ"ל אחי שפיר דכגם שהוא אינו אסור אלא מכח הזמן קמ"ל ובזן. ולפי"ז נמלא דקרא דלא יאכל צא לכשמיטנו באיסורין בחלויים בזמן ולא בחפלא וכבר בארכתי בזה ודבר זה למדתי מכבר מתשובת רבינו כק"ז בבית שערס (יו"ד סי' קי"ח).

אבל חצי זית והקיא וחזר ואכלו אי מצטרף לכזית מצה

ועפ"י"ז עלב במחשבותי חקירכ נאכ לפ"מ שפסק רבינו הרמב"ם ז"ל כר"א יומא כנ"ל דבאכל חצי זית ובקיא וחזר ואכלו לוקב עליו מכ"ח, יש לחקור דבאחרונים ז"ל חקרו באוכל חצי שיעור במלכ אי יש בזה עכ"פ קלח מלכ מכ"ח כמו בח"ש איסור דקיי"ל דאסור מכ"ח וחל עליו איסור של שיעור שלם אלא שאינו חייב וככ"ג בחצי שיעור מלכ וכיוצא בזה אי נימא דקיים עכ"פ מלכ מכ"ח בגם שלא קיים כמ"ע כולכ ולפי"ד הרמב"ם כנ"ל יש לבוסף כיון דאוכל ובקיא וחזר ואכלו אמרינן כיון שנכנס בגרון לוקב כאילו אכל כזית שלם אי"כ למלכ נמי דקיי"ל בלע מלכ ילא ואם בלע חצי שיעור מלכ ובקיא וחזר ואכלו בכדי אכילת פרם נמלא שאכל כשיעור שלם שהוא כזית אי"כ אפשר שילא נמי ידי חובת המלכ שכרי סוף סוף נכנס מכשיעור וילא או דילמא לגבי איסור הוא דאמרינן ככי אכל לגבי קיום המלכ לא אמרינן דמלכרף ואפי"ל למ"ד דבמלכ לכ"ע צעינן הנאח מעיו אכתי יש לעיין שמה הנאח מעיו נמי איכא בחזר ובלעו דנאח הראשונכ וכשניכ מלכרפת גם לנאח מעיו.

איברא דככ"מ שם בעלכ דכא דיליף רבינו מקרא דלא יאכל הוא לכשמיטנו דבכל מקום ח"ש שאסור ביינו שפכ"פ איכא כאן ח"ש ובאוכלו נכנס מח"ש אכל בחמץ איסורו בכ"ש ואפילו פירורים שאינו נכנס כלל וז"ש באוכל מן החמץ עלמו בפסח כל שהוא כרי זה אסור מן החורכ שנאמר לא יאכל ולא כתב באוכל מן החמץ עלמו חצי שיעור אלא קמ"ל דכאן אפילו כ"ש אסור מכ"ח ואינו לוקב אלא על כזית ומכת מרדות אפחות מכזית ולא אכל שהוא דליכא כאן הנאח גרון כלל ע"ש. וחמכו על ככ"מ ז"ל ובאמת כי גם ככ"מ בעלמו כניח בל"ע דמכ גבול יש צין זה לזה ע"ש.

ועל"ה בדעתי לפמ"ש הרמב"ם שם בסמוך כ"ג וכו' גמ' ארוככ יומא כנ"ל אפילו אכל כחצי זית ובקיא וחזר ואכל אותו חצי זית עלמו שבקיא חייב שאין בחיוב אלא על הנאח גרון בכזית מדבר האסור ע"כ. וכנס כבר בציא המל"מ בכו"מ סק"ז שם מחלוקת הרא"ם בחוספותיו על הסמ"ג ובמל"מ אי אכילכ מכ"ח בכ"ש ורק בעונש בכזית או אכילכ דכתיב בחורכ הוא בכזית ע"ש ובאמנם לכאורכ כל זה באוכל דבר האסור בעלמו אכל באוכל דבר שאינו אסור בעלמו אלא מחמת זמן מנ"ל דאסור בח"ש דבשלמא חצי שיעור איסור י"ל דבאיסור הוא על כל חלק וחלק ואפילו פירורין אסורין כן אלא שאינו נכנס אכל מ"מ אסור הוא וכמו באוכל מאכל שלא כדרך אכילתן ושלא כדרך הנחתן שאינו לוקב, במאכל הוא אסור לעלמו ואין כפעור לפי שאין כאן איסור אלא שאינו לוקב לפי שלא אכלו כדרך אכילכ ולאו אכילכ הוא ולא שבמאכל כותר ועיין חו"ד יו"ד סי' ק"ג באריכות מכ צין נכילכ שאינכ ראויכ לגר דכיתר הוא וצין באוכל איסור שלא כדרך אכילתן שבמאכל איסור.

ולפי"ז ככ"ג לכאורכ יש לחלק צין מאכל ביתר ואוכלו בזמן איסור וצין מאכל איסור לענין ח"ש דמאכל איסור אסור כל חלק וחלק ולכן שפיר אסור מכ"ח לאכלו אכל מאכל ביתר שאינו אסור בעלם אלא בזמן גרם נמלא דכחצי שיעור הוא בזמן ולא במאכל כגון דאכלו בכדי אכילת פרם ובזמן של אכילת פרם הוא דמלרפו ולא באיסור אי"כ מנ"ל דח"ש אסור וא"כ כי אפשר לומר דכא בלכחא שאמרו אכל כחצי זית ובקיא וחזר ואכל אותו חצי זית עלמו שבקיא חייב שאין בחיוב אלא הנאח בגרון בכזית מדבר האסור מיירי וכיון דכאן ליכא דבר האסור שכרי במאכל הוא ביתר בעלם אלא שבזמן גרם אי"כ ככ"ג באוכל חצי זית מנ"ל שהוא אסור מכ"ח ולוקב עליו שכרי בגם שנכנס בגרון מ"מ לא נכנס אלא מדבר ביתר.

שוב כראש לי אחד מגדולי רבני כולל דישיבתנו דכבר קדמנו בזכ שני מאורות בעולם כמנ"ח מלכ ו' דפשיטא ליה דכמו לגבי אכילת איסור אס הכל חלי זית וקילאו וחזר ואכלו חייב ככ"ג לענין קיום מלכ כרי זכ בכלל אכילת אס אכל דרכים כ"ל וילא ידי מלכו וכ"כ נמי בכת"ס א"ח סי' ל"ו ומפלפל נמי בענין כנחא גרון וכנחא מפיו ע"ש. וכשאני לעלמי לא אוכל להחליט שכן מקיים כמלכ בחופן זכ.

ולכן מי שאין לו אלא חלי זית מלכ וכו' במקום שא"א

לכשיג כזית מלכ אס עשכ כן אפשר דילא וזפרט לפ"מ דקיי"ל בלע מלכ בלי לעיסכ ילא בלע מרור לא ילא וא"כ בחלי זית מלכ שבלע בלי לעיסכ כמלכ לא נמאסת ולא נחצטלכ מחורת מאכל עיין ש"מ כתובות דף ל' שהקשקש בשם כרא"ש בלעם כזית חרומה ובלעם אמאי חייב כיון דכשלעסכ נחללכ כמו שמן שסכו בו את הקטן וכשכחא בולע אמאי חייב ע"ש מה שחי' ומיכו דידן אפשר כשבלע בלי לעיסכ כלל וידי מלכ ילא ושוב חזר וקילא וחזר ובלעם שנית ויש לו כזית ול"ע.

בדין בלע מצה בלא כוונה אי יצא ובדין תקיעת שופר אם צריך כוונה התוקע והשומע וביאור שיטות הראשונים בזה, וישוב לסתירות הרמב"ם והמור

הרמב"ם בפ"ו מהחור"מ כ"ג כתב אכל מלכ בלא כוונה כגון שאנסוכו עכו"ס או לסעין לאכול ילא ידי חובתו ובפ"ז מהל' שופר כ"ד כתב כמחצסק בתקיעת שופר להחלמל לא ילא חובתו וכן בשומע מן המחצסק לא ילא נחכוון שומע ללא ידי חובתו ולא נחכוון כחוקע להוליא או שנתכוון כחוקע להוליא ולא נחכוון בשומע ללא ידי חובתו עד שיחכוון שומע ומשמיע נראה דפסק כר"ז דאמר אכין ותקע לו ותמכ עליו כ"כ בכל' שופר דדבריו סותרים שכח פוסק בפ"ו מהחור"מ שאס אכל מלכ בלא כוונה כגון שאנסוכו עכו"ס שילא ידי חובתו ובגמ' נראה שזכו כדעת מי שאומר מלכ אל"כ וא"כ איך פסק כאן (בכל' שופר) שמלכ לריכות כוונה וכלריך כוונה בשומע ללא ידי חובתו כמשמיע להוליא וכתב ולא מלאחי בזכ חירון נאות לדעתו אס נוסח ספריו אמר רק שנאמר שרבינו סובר דכא דכפאוכו ואכל מלכ אינכ חלויכ דין כשופר ואולי שכח סובר שכיון שאין אדם עושכ מעשכ בתק"ש אלא כשמיע ואפילו כחוקע עיקרו כשמיעכ לפיכך לריך כוונה משא"כ באכילת מלכ ורצכ הוא שכשוכ דינן ולפיכך דקדקו ואמרו אלמל קסבר רצכ וכו' ולא דקדקו כן מככח דכפאוכו ואכל מלכ ואס כל זכ מסחפק שכי' בנוסחא כרמז"ס גבי מלכ לא ילא ע"ש ועיין כ"מ ובלח"מ שס כהריך לבאר דברי כ"כ.

דמסקנא דשוין כס וזכ דלא ככ"כ לכאורכ ועיין לח"מ מה שדחק בזכ דאפשר לא גרם פשיטא ע"ש ומיכו מ"מ אליבא דאמת אמאי לא אמרו ליה דשאני מלכ ועיין לימודי כ' לימוד ק"ח מה שכאריך ובכפות חמרים דף מ"ב ע"א.

לרבינו יונה מצות אצ"כ דוקא בדבר התלוי במעשה

והנה בפנ"י דר"כ מיכו אכתי כזית שיעת רבי יונכ סוף פ"ק דזרכות גבי כלי מאן דפחח בשיכרל שכח שס דאפילו למ"ד מלא"כ כיינו דוקא בדבר כחלוי כמעשכ משא"כ בדבר כחלוי באמירכ וכאריך שס דר"ז ורצכ לא פליגי דרצכ שפיר קאמר דחוקע לשיר ילא דשפיר קעביד מעשכ וכאי דקאמר ר"ז לשמיעכ אכיוון ותקע לו דאי לא מכיוון כחוקע להוליא בשומע וא"כ ליכא כאן לא מעשכ ולא מחשככ להוליא בשומע ע"ש ולפענ"ד אכתי קשכ לפ"ז דא"כ אס כחוקע מכיוון בעלמא ללא עכ"פ ככ"ג ילא בשומע דכחוקע שכח כמשמיע עשכ מעשכ לעלמו וא"כ שפיר כו"ל מלכ ע"י מעשכ אלא ש"ל דעכ"פ לעלמו נמי אפשר בלי מעשכ וכמ"ש כ"כ אדברי כרמז"ס וא"כ כל שלא איכוון לא ילא ול"ע.

שיטת הראב"ד דמצוות אצ"כ בשנהגה בזמן

הראב"ד לי כ' עיני ומלאחי לרבינו כגדול כראב"ד ז"ל ככשגות על בעכ"מ פסחים קי"ד שכח אבעכ"מ וז"ל ככר כחצתי כסי' כ"כ דר"ז אדרצכ הוא דפליג דאמר כחוקע לשיר ילא אכל אדאכוכ דשמואל לא פליג וכיכא דכפאוכו ואכל מלכ ילא דשניא אכילת משאר מלכ כואיל ונכוכ שכן מלינו מחצסק בשכח פטור אכל מחצסק בחלצים ועריות חייב שכבר נכוכ ורצכ הוא דיליף לשאר מלכ מאכילת מלכ ולא קיי"ל

אי שנה דין מצה לדין שופר

איברא דדברי כ"כ ל"ע כמכ שכח דרצכ הוא שכשוכ דין מלכ לדין שופר אכל אליבא דאמת אין דינן שוכ א"כ מעיקרא מאי קס"ד דמקשכ דפריך ליה פשיטא כיינו כך וכא מרחק רב ציניכו ואפילו אליבא דאמת קיי"ל דחרי מיני וחרי דיני ניכוכ וגס כשמשי ליה מכו דחמל כחכ אכיל מלכ אמר רחמנא וכא אכל אכל ככא זכרון חרופכ כחיכ קמ"ל וא"כ מסיק אליבא

חידושי

פסחים קמ"ז ע"ב

משנה

שעו

נכנס וכס"ג לא צעי כוונת כיכא דנכנס דכנסתא כוא
במקום ככוונת או יאמר לפמ"ש כרמז"ס צב"ל גירושין
דכופין אחוה עד שיאמר רולכ אני וא"כ כל שאנסוכו
ויודע שיש כאן מלכ וכגון כפאוכו פרסיים וכו' יודע
שכיום פסח ככ"ג אף שאכל בלא כוונת מ"מ כיון
שאנסוכו ואכל ילא דכו"ל לרלונו וכו"ל גם כעין כוונת
אכל כי נכפס ואכל מלכ בשעת חוליו שאינו יולא אינו
ראי' מכ ס"ל ומדויק בלשון כרמז"ס שכחז אכל כזית
מלכ וכו' נכפס וכו' חייב לאכול אחר שנתרפא לפי
שאחזכ אכילת כיחכ בשפס שכי' פטור מכל כמלכות
וכנס מדנתן כרמז"ס עפס לפי שכי' פטור מכל כמלכות
משמע דאלו כי' חייב כמלכות ילא אפילו כי' נכפס וכו'
לא כיוון וע"כ דא"כ, וכו' דפ"צ דשופר כחז כרמז"ס
דל"כ מספקא ליכ לכעור דשמא שאני מלכ שכן נכנס
ואחי שפיר חקירה כעור שז ראייתי כנסכות מכלל"ח
על כעור שפי' כעין זכ ע"ש ועיין כ"כ וראייתי מי
שכחז וכו' ודברי עפס כן ע"כ ע"ש, ואחי שפיר דברי
כעור.

ישוב לסתירת המור דס"ל דכשנהגה אצ"כ

איברא דלכאורכ דברי כעור גופיכ סותרים דכאן
בסי' חע"כ כחז בלע מלכ וכו' אכלן בלא
מחכוין ילא משמע דס"ל דא"ל כוונת וצ"ס חקפ"ע כחז
כעור ולריך שיכווין כחוקע לכוליא כשומע וכו' א"ר
זירא לשמעיה איכווין וחקע לו וכו' וליח בלכחא כרצא
דאמר כחוקע לשיר וכו' וכ"כ ככ"ג וכרי"ף ז"ל פסק
כרצא וכן ר"ח ור"ש גאון וכרמ"ש פסק דמל"כ כנס
מפורש דכעור פסיק דל"כ א"כ כאיך כחז כאן כסחס
אכלן בלא מחכווין ילא ועיין צ"י וב"ח שחמכו עליו
דכאיך פסק סחס בלככ כצרייחא זו דמשמע כ"ע איח
לכו ככי וכו' אמרינן כסח דר' יוסי פליג עליכ ואמר
דלריך שיכווין ופסק כרמ"ש כמותו צפ"ק דר"כ וכמ"ש
רבינו בעלמו בשמו דמל"כ ולפענ"ד עוד חקשכ מדידיכ
בסי' חקפ"ע דפסק לכדיא דמל"כ אמנס לפמ"ש אחי
שפיר דכוא ז"ל נמי ס"ל כרצא"ד דינא ידי מלכ כל
שכנס ולכן שפיר כחז אכלן בלא מחכוין ילא ואין זכ
כחולק אשיעתיכ דמל"כ בכל מקום שאין נכנס ודו"ק.

כתחילה בעי כותה ובדיעבד יצא בלי כותה

ודע עוד דכעור סי' חקפ"ע פסק דמל"כ וכדיא כן דע
ככ"ג וכרי"ף גיחא פסק כרצא וכן פסק ר"ח ורצ
שרירא שדר ממחיבחה דכלכחא כרצא ומיכו מדאשכחן
לר"ז דאמר לשמעיה איכוין וחקע לו אמרינן לא לעביד
לכחחלכ אלא יכווין במלכות ואס לא נחכווין ילא וכרמ"ש
פסק דמל"כ וכחז ככ"י דנראה עפס רצ שרירא כמ"ש

כוותיכ אלא כר"ז דמעשכ רצ ובזכ לא פליג עס כרצ
ז"ל שכוא לא כדיא כה דאכוכ דשמואל ולא כה דחניא
אכלן דמאי ילא דאלמא בכל כמלכות נמי צעינן כוונת
ואפילו באכילת ואפשר משום דפשוטן של משניות דצעי
כוונת ואע"ג דמחרץ לכו רצא שנויי נינכו ולא סמכין
עלייכו דשנויי דחיקי ומש"כ סמכין עליכ דר"ז ודחין
לרצא אלא דקשיא ליכ דר"א וכו' צעינן מחנות פליגי
עליכ דרבי יוסי ע"כ ע"ש.

העלה לן כרצא"ד חילוק חדש ונקודת יקרב דודאי אן
קיי"ל כאכוכ דשמואל אלא דאכוכ דשמואל לא
ס"ל כרצא דחק"ש ומלכ ככדדי נינכו ובגמ' לא פריך
אלא לרצא אכא דשוינכו לכפאו ואכל מלכ אכל אכוכ
דשמואל ס"ל דחלוקים כס וכפאו ואכל מלכ כיינו עעמא
דינא שכן נכנס ונראה דיש חילוק בין שיטת רבינו יונת
לכרצא"ד דלאו כל מלכות שצא ע"י מעשכ א"ל כוונת וכל
שצא ע"י דיבור לא צעי כוונת ולזכ פרכין ליכ אכל
דעא כרצא"ד דכל מלכות שיש לו כנאח מקיים אפילו בלא
כוונת אכל כל שאינו נכנס אף שצא ע"י מעשכ צעי
כוונת וכן מלכות שצא ע"י דיבור אס יש כנס כנאח
א"כ ודו"ק.

אלא דלפ"ז שפיר מיושבים דברי כרמז"ס ז"ל דבאחמ
ס"ל מלכות ל"כ אלא דבמלכ ילא אפילו בלי כוונת
שכן נכנס ולכן שפיר כחז צפ"ו מחו"מ אכל מלכ בלא
כוונת וכו' ילא ידי חובתו דשאני מלכ משופר.

ישוב לדברי המור אבלן בלא מתכוין

ובמה שכחצנו נלפענ"ד ליטש דברי כעור א"ח סי'
חע"כ שכחז וז"ל אכלן בלא מחכוין ילא כחז
כרמז"ס ז"ל כי' נכפס ואכל מלכ בשעת חוליו לא ילא
ואיני יודע אס כוא פוסק דמלכות ל"כ או אפילו למ"ד
אין ל"כ מודכ דככ"ג לא ילא וכפר"ח חמכ עליו חדא
דפטור נכפס כוא משום שכוא פטור מכל כמלכות ולא
מעפס כוונת שניה דברי לכדיא כחז כרמז"ס צפ"צ
מכל' שופר דס"ל מלכות ל"כ ע"ש ומאי מספקא ליכ,
ולפענ"ד איפכא קשיא דמאי קמספק כעור בדברי
כרמז"ס ככא דכי' נכפס ולא איפשטא ליכ מבצא
קמייחא שכחז לכדיא קודם זכ אכל מלכ בלא כוונת
כגון שאנסוכו עכו"ס וכו' ילא ידי חובתו כרי שכחז
לכדיא בלא צעי כוונת וא"כ אי יש לפשוט מאכילת מלכ
למכ מספקא מנכפס שאכל מלכ ולא איפשט ליכ
מאנסוכו עכו"ס.

אמנם לפמ"ש אחי שפיר דמאכל מלכ בלא כוונת כגון
שאנסוכו ליכא ראי' די"ל דס"ל דלכן ילא שכן

ולא ניכר באיסור אבל כיכא דניכר לא שייך ציעול ברוצ
וא"כ כאן מ"כ ומרור כלל ניכרין כס ולא שייך ציעול
כלל וא"כ מאי פריך דליבעל מרור לגבי מ"כ, ונראה דזכ
כוונת בחוס' וי"ל דלא שייך ציעול אלא כשלוועסן כלומר
דכשלוועסן יחד ואז נחערבו יחד ולא ניכר ע"י לעיסה
אז שייך ציעול וכגס דאז נמי אפשר שאכתי ניכר מ"מ
כעס נחערב לכ"ע ואינו ניכר ומבעל עסם אחד אח
חבירו (דאזלינן בחר עממא ולא בחר שמא עיין ש"ך
יו"ד סי' ל"ח).

ובוח נלפענ"ד ליכא קושיא בגאון מכר"מ ח"ש (גאב"ד
חוננוואר זלכ"ה) שדקשכ בקדירא שאיכא בח
יומא באיסכ"נ אמאי חסורא דכא כוי זוז"ג דשרי
ללישנא קמא בפסחים (דף כ"ז) וא"כ קדירות צפסח לרצ
אמאי ישצרו, ולכ"ל נלפענ"ד דהכא כר"ן צע"ז כחצ
דזוז"ג כוא מדין ציעול וממילא כא דאמרנו זוז"ג דשרי
כיינו דוקא כשאינו ניכר באיסור אבל כאן כרי באיסור
ניכר שברי בקדירא שברי כל בקדירא נאסר צכנא
ע"י בצלוע צו אסכ"ג, אלא שעכשיו אמרינן דכצלוע
נפסא אבל כרי לא ניכר כפגס ובאיסור שביא בקדירא
ניכר לפנינו וככ"ג לא אמרינן שנצבעל זוז"ג נמי חסור
וכעין זכ מלאחי צבי"ש ז"ל ודו"ק.

ועיין זכחים ע"ח חר"ל וכו' ואפילו אי איסורין מצעלין
זכ אח זכ כיינו דוקא מצ"מ צעממא אבל
מצש"מ דכיינו עשכ פיסכ מחעי' ואורז ויש צו עסם
דגן אדם יולא ידי חובצו צפסח ואפי' רשות אינו מצעל
אח כמלכא ובחוס' שם ד"כ אלא כקשו מגמ' כאן דלא
לכרוך חנוש מ"כ ומרורו צכדידי דאחי מרור דרבנן
ומבעל מ"כ דאורי' ואמאי כא מצש"מ ע"כ מכ"ח
ותי' דכחם חוזק כמרירות כוא מצעל עסם מ"כ אבל
אורז לא מצעל עסם דגן (אלא דצירושלמי מצואר דאורז)
שאני דמחזק ועיין רמב"ן כל' חלכ צכורות ודו"ק,
ומצואר לכאורא דכציעול כאן כוא רק משום עממא
ובצית שפרים צחצוב' ח"ח כאריך צזכ ע"ש.

דף קט"ז ע"א

רש"י ד"כ לסמוכא ולריך לקהוייכ לכעיל צו חפוחים
ויין ומילתא דאית ציכ קיוכא, ועיין רש"י
שכתב ולריך לקהויכ לכעיל צו חפוחין דאית ציכ קיוכא
משמע דכחפוחין כס הקיוכא ולריך לומר דרש"י מיירי
מחפוחים מחוקים דליח צכו קיוכא ולכן אמר לכעיל צו
מילתא דאית צו קיוכא כלומר דבר חמוץ וז"ע, ועיין
עוש"ע סי' חע"ג וברמ"א שם.

כר"ן צשם כחכמים שכיו סצורים לומר דל"ע דר"ז
אדרבא ומיכו מדברי הצעכ"מ פסחים כנ"ל לא נראה
כן שכתב שם וככוא דח"ל ר"ז לשמע' וכו' לא קי"ל
כוותיב דכר' יוסי ז"ל ודרבנן עדיפא וכחצ רבינו כאי
גאון ז"ל חע"פ שלא נחכוין יולא וכא אדם רגיל
לכחכווין למלכ ע"כ וכנכ שיעת רבינו כאי גאון כוא
שיעת רצ שריחא גאון ומצואר דכלכ כרצא ולא כר"ז
וכמ"ש לכדיא הצעכ"מ ודר"ז פליגא אלא דאפי"כ יכא
אדם רגיל לכחכווין ועכ"פ כרי הצעכ"מ כוא דס"ל
דר"ז פליג וליח כלכחא כוותיב ואפי"כ כצ"ה ע"ז שיעת
רצ כאי גאון דיכא אדם רגיל לכחכווין למלכ, גס
מלשון כעור שכתב דר"ש פסק דכלכחא כרצא ומיכו
מדאשכחן לר"ז דאמר לשמע' איכווין וחקע לו משמע
דר"ז פליג ועיין צס' מאמר מרדכי כאן שחמכ עליו
וכינח צחימכ ולא כרגיש ג"כ צדברי כשגות כראב"ד
כנ"ל.

אחד אומר ההגדה ואחרים שומעין

שם בגמ' ואין עוקרין אח כשלחן אלא לפני מי שאומר
כגדכ, משמע דאחד כוא שאמר ככגדכ ולא
כולכו אלא כולכו יושצין ושומעין, וכ"ל כעין קורא
צחורכ צזכ"ז לדידן וכן משמע לקמן דף קע"ז ע"צ
שאלחינכו לרבנן דבי רצ יוסף מאן דאמר אגדחא צי רצ
יוסף ועיין רמב"ם פ"ח מכל' חו"מ כ"צ ואומר כקורא
מכ נשחכ וכו', ועיין כגדכ של פסח מגיד משכ דף מ'
ד"כ כרמב"ם פ"ח וכו' ודו"ק, ומכ שאמרו וכל כמרצכ
לספר כרי זכ משוצה ומעשכ צר"א, ור"י, ורצ"ע,
ור"ע, שכיו מסוצין וכיו מספרים וכו' משמע כולכו
כיו מספרים ולא אחד אין זכ צכלל כקורא אלא שאחד
כ"י קורא ואח"כ כולם כיו מספרים כנלפענ"ד.

אם צריך שיהי' מרור מר

רשב"ם צלע מרור וכו' קפיד רחמנא למרר אח פיו של
אוכל, משמע קלח דיש קפידא על כמרור שיכ"כ
מר צפיו ועיין צרכות ל"ח ע"צ ולעיל ל"ע ע"א וצעכ"ש
סי' חע"כ אי כאוכל חסא ואינו מר אי יולא צו ועיין
משנכ כלכות ח"ו סי' ל"צ צאריכות ליכא מנכ כעולם
לאכול חסא כגס שכוא מחוק.

תוס' ד"כ ידי דלא שייך ציעול אלא כשלוועסן יחד דאז
מצעל עסם אחד אח חבירו אבל כשכס שלמים
אפי' יכ"כ יותר מחבירו לא מצעל ליכ ע"כ, ול"צ
דציעול צרוצ לעולם כוא כשכס שלמים וצלא לעיסה,
ונראה דלכאורא לא שייך ציעול צרוצ אלא כשנחערבו

דף קמ"ז ע"ב

בבשר עוף אי איכא למיחש שנראה כאוכל קדשים
בחור

ולא עוד חלה שנראה כאוכל קדשים בחור, ולכאורכ
נראה דכל דכו בשר ואפילו של עוף שכוניחו לשם
זכר לזרוע על הקערה, ואפשר דבשר עוף לא מקרי בשר
וא"ל לעשות ול"ע. ועיין ש"ע ח"ח סי' חס"ע ובמג"ח
שם בשם מהרי"ל דאף של עופות חסר לומר בשר זכ
לפסח, ובמג"ח חולק ול"ע ועיין מ"צ שם דיש להחמיר.

דף קמ"ז ע"ב

אנא חיקלע לסורא קמיח מרימר, ועיין רש"ם ד"ח
בשבתא, ועיין שו"ת מוכריי ברוח סי' כ"ג ד"ח
מיכו ומשמע דמפרש בשבתא דלא כרש"ם כאן ודו"ק.
וקל"ח נראה דמפרש בשבתא דיו"ע שחל להיות בשבת,
ואפשר שיש שם ע"ס ול"ל בשבת בתפילה, ולא דיו"ע
בתפילה ולא אחי שפיר ודו"ק.

שם בגמ' נעבד זיב מלוא, לכאורכ אחי לא כוי
בכלל אין עושין מלוא חבילות חבילות, ועיין
ע"א, ובפ"ה שמעבדין זו אמרינן כוהיל ונעבד זיב
מלוא חדא נעבד זו מלוא אחריחא, ונראה דהתם דבזה
אחר זכ כוהיל וככה בנה אחת ודו"ק.

דף קמ"ח ע"א

בל המבזה את המועדות, פרש"י שפושט מלאכה
בחוב"מ, ועיין רע"ב אבות (פ"ג י"ח) והמבזה את
המועדות נוכח בכן מנהג חול באכילת ושחיה.

שם בגמ' חינו מקפח שכר כל בריה, וכגם שלא כ"י רק
ר"ן עוב מ"מ הקב"ה מלרפח למעשה, ודע
דמכאן נראה דגם מלאכים שייך בכוח שכר ועונש וקל"ח
עניני בחירה, וחכמי הגרי"צ בעיר דאפשר מלאכים
שנשלחים לשליחות לארץ יש להם קל"ח בחירה, ומיכו ל"ע
ממעשה ד' שנכנסו לפרדס חגיגה ע"ו ודו"ק.

דף קמ"ח ע"ב

בגם דרבים הוי קידוש ה'

ואע"פ נס בחור נס, עיין שבת פ"ע ויבלע מעט אחר
נס בחור נס. ואין להקשות מהא דאמרו למעט
בניסא עדיף, דנס דרבים שאני דביחיד מוכין לו

מזכויותיו חבל ברבים נחקדש שמו ית' וכל שכנס גדול
נחקדש יותר, וז"ל אין גבורתו של הקב"ה ככך, ובשיר
המעלות אז יאמרו צגוים כגדיל כ' לעשות עם חלכ,
ובזה יש לישב קל"ח קושיא דהתם' לעיל י"ג ע"ב מה ראו
חנניס מישאל ועזרי' ופרי' מה ראו שלא ברחו שכרי
קודם המעשה כיו יכולין לברוח ע"ס ולהניל שרלו לקדש
ש"ס ברבים להראות גבורתו של הקב"ה וכמו שעשו
הלפרדעים.

שם בגמ' פתחו דגים שנים ואמרו ואמת כ' לעולם,
משמע קל"ח דגים וחיות נמי בכלל מקבלי
שכר ועונש הם וכבר בארכתי בזה ועיין רמב"ן פכ"ח
פ' נח ומיד כל חיה אדרשנו, ובספורנו שם ובח'
בארכתי.

קריבות שכיו חפלין בכן וכו' עיין מש"כ בתשובה
משנה כלכות ח"ז סי' קי"ח וחי' סי' קי"ח.
ועיין סוטה מ"א, כל המחניף.

דף קמ"ח ע"ב

יש זכות להקבר בא"י

ולא במוותי, מבואר דאיכא זכות ומלוא להקבר בארץ
ישראל אפילו למי שמת בחו"ל ועיין פסיקתא דר"ב
רבתי שבת ור"ח אות ו', ועיין ירושלמי כללים ר' ברוקא
ור"א כוי מעיילין באילעדין ראו ארונות בלות מחו"ל
ח"ר ברוקא מה כוהילו אלו וכו' ועיין שו"ת מהרש"ם
סי' כ"ג ובשלי מ"ס' כחובות אנת עולא על אדמה
עמאל חמות, ועיין משנ"ה ח"ד סי' קמ"ח ודו"ק ובח'
בארכתי עוד בזה לחלק בין מה ונקבר בחו"ל ואח"כ
כויאחוכו להביא לקבורה בארץ ישראל ובין מיד לאחר
מיחא קודם קבורה כויאחוכו לא"י.

כל שאינו מניח בן ליורשו

שם בגמ' שלא זכיתי לבן, עיין צ"ב קמ"ז כל שאינו
מניח בן ליורשו הקב"ה מחמלא עליו עברה
ואף דבנות כ"י לו כמבואר מגילת דף ג' ע"ב ועיין לעיל
קיי"ג ע"ב דהתם' ד"ח ואין לו בנים נראה דוקא ע"י
פשיעחו.

ואולי כ"ג מקרי פשיעח לאדם גדול כיבושע שכרי
נענש בשביל שביעל את ישראל לילך אחת מפ"ו
(עיין פירושין ס"ג ע"ב) דאמר רבי אבה בר פפא לא
נענש יבושע אלא בשביל שביעל את ישראל לילך אחת
מפ"ו ול"ע וכו' כעוב יכפר.

דף ק"ב ע"א

נתנמנמו יאכלו, נראה לכאורה דגם במלך לאכילת
אפיקומן דינא ככי בזכ"ז אס נרדס וישן אין לאכלו עוד
שכרי רבכ ואציי לאחר כחורבן כיו ולא כיכ לכס פסח
רק מלכ שאכלו לאפיקומן במקום פסח לזכר, וגם קושית
אציי וחי' רבכ נראה דקאי אמלכ אפיקומן ודו"ק ועיין
ש"ע ח"ח סי' תע"ז לאפיקומן יאכלו כעין חצורכ ולריך
לכניחו ולשמרו כעין פסח. ועיין עוד שם סי' תע"ח ס"ב
מי שינן בחורכ כסעודכ וכו' וברמ"א שם.

דף קב"א ע"א

אמאי לא מברכין אסעודת שבת

רשב"ם ברכת הפסח, וכו' ולונו לאכול הפסח, עיין
מג"א ח"ח סי' תרל"ב סק"א דאין מברכין
אסעודת פורים משום דסעודכ נוכג בכל יום ובכל שבת
וי"ע ועיין לבושי שרד שם, ולכאורה כא גופא קשיא
אמאי לא תקנו נמי ברכה על סעודת שבת ועיין ע"ז
ח"ח סי' רע"ג סק"ג ודו"ק. ועיין שו"ת בית שער ח"ח
סי' רל"א ועיין משנה כלכות ח"ג סי' קע"ו וח"ד סי'
ע"ז. ועיין ע"ז ח"ח סי' קס"ז סק"ז ודו"ק.

הד"א מיבעיא לי' לעמא ושכי' בדרך רחוקה דס"ד
אמינא כיון דפסח לא אכלי מלכ ומרור נמי לא
יכול קמ"ל. בשו"ת בית שער ח"ח סי' תע"ז לא קרא
נילף מהקישא דלעיל ל"א גבי נשים כל שינוי בכל תאכל
חמץ ישנו בקום אכול מלכ וככ"ג. ומרן חי' דכאי
הקישא דוקא בזכ"ז דליכא פסח וע"ש עוד ב' תירולים.

ולפענ"ד נראה דס"ד הוא משום דמי שכי' עמא או
בדרך רחוקה יעשו פסח שני וא"כ כס יקיימו
כמלכ בפסח שני שדינו שנאכל כראשון על מלכות
ומרורים ולכן שפיר סד"א כמו על הפסח פטורים מי
שכי' עמא או בדרך רחוקה משום שיש לו תשלומין
ויעשה פסח שני וככ"ג יאכל מלכ בשני ויפטר בראשון
מכלום וכו"ל כפער בראשון מדין דרך ולא מכא גברא
ושפיר בעי קרא לחייבו ולא דמי להקישא דנשים דשם
כלימוד על הנשים מכא בגוף וכבן.

דף ק"ב ע"ב

הישן בתוך הסעודה אי יכול לאכול אפיקומן

דף קב"א ע"ב

בגדרי המצוה דפדיון הבן אי הוי דתרווייהו דאב ודכהן, ומילתא בפעמא דברכת שהחיינו, ובהא שאין הכהן
מברך ברכה זו

ועם שבמקצת מצות תקנו שהחיינו ולא באחרים

ומה שנראה בס"ד דכחוס' סוכה מ"ז ד"כ כעושכ
סוכה הקשו מכ עעם תקנו בקלח מלכות לזכר
שכחיינו ויש מלכ שלא תקנו דכא סוכה ולולב פדכ"ב
ומגילת מנחם ואלו חפילין וליניית ומילכ וכלל לא מנחם
וחי' דמלכ שיש עליה שמח תקנו שכחיינו ודאמרין
בכרואכ דף נ"ד דמנחם על כלים חדשים כתב רב שרירא
גאון דלא סמכין עלה דמסקינן בפ' בכל מערבין (דף
מ') דבעינן מידי דאחי מזמן לזמן וקשכ מפדיון כבן
ע"ש נראה כוונתם דכרי פדכ"ב לא בל מזמן לזמן
ואפ"כ מברכין שכחיינו.

ומי"ד כר"ן חי' דפדכ"ב נמי כמזמן לזמן הוא כיון
דקודם לו אינו יכול לזכר ע"ש, ולפ"ז מיושבים
דברי רב שרירא גאון ואין מברכין שכחיינו רק אמלכ
דקאי מזמן לזמן.

והנה כשואלים מר' שמלאי פשיטא כי' לכו דפדכ"ב
מברכין ב' ברכות פדכ"ב ושכחיינו אלא שכיו

רבי שמלאי איקלע לפדיון כבן בעו מייניכ פשיטא
אקב"ו על פכ"ב אציי כבן מנחם ברוך שכחיינו
וקיימו וכו' אציי כבן מנחם דקעבד מלכ או כבן מנחם
דקמעיא ליכ הנאח בדיכ לא כוכ בדיכ אחא שאל
בני מדרשא ופשיט ליכ אציי כבן מנחם שחיס וכלכחא
אציי כבן מנחם שחיס. וחמכו כמפרשים אמאי חלוי
כאיבעיא ככא פשיטתא דאציי כבן מנחם, ובח' כרש"ש
הקשכ למכ בלמח לא ינחם ככבן וגם אציי כבן כיון
דכבן מעי הנאח לדיכ ואציי כבן עושכ מלכ ינחמו
שניכס. ולדידי עוד קשכ מ"ש אציי כבן מנחם דקעבד
מלכ או כבן מנחם וכו' דמשמע דכבן אינו עושכ מלכ
רק מקבל ככספ חמשת שקלים דאעו ככבן ליכ ליכ
מלכ וכרי זולתו לא נחקיימכ כמלכ וכו"ל ככל מלכ
כנעשכ ע"י שניים וככא אציי כבן וככבן, וקלח דומכ
לאשכ דאף דאינכ מחוייבכ במלכות פ"ו מ"מ כתב כר"ן
ובאחרונים דג"כ שייככ במלכ זו דכלעכ א"א לקיים
כמלכ וככ"ג כן הוא וא"כ י"ל דכבן עדיף דאית ליכ
תרוויכו מקיים מלכ וגם מעיא הנאח לדיכ.

ע"ז דבאו ונחזיק עוצב לאבותינו שחטאו שאלמלא חטאו
היו לא באתו לעולם וחי' דבדוק נח לו שנברא וברשע נח
לו שלא נברא ע"ש ולפ"ז י"ל דבשלמא כשישראל מקיים
מלכות ודאי נח לו שנברא שפיר מצרך שבהיינו לזמן כזכ
חבל בקונכ כלים חדשים ואין כאן מלכות אלא כנאכ
אולי הוא בכלל נח לו שלא נברא וכה"ל יצרך שבהיינו
ולכן שפיר כחז רש"ג דאין מצרך רק על מלכות
דכשמוקיים מלכות ודאי נח לו שנברא.

מעם שאין החתן מברך שהחיינו תחת החופה

ומה"ם נראה לחת עמם למכ אין מצרכין שבהיינו
בנשואין כשמקדש אשכ עיין הלכות קטנות
למכר"ם חגי' (ח"א סי' ו') שכתב דבר חמוכ עד שחכ
אומר שיצרך שבהיינו שואלני למכ לא מצרך ברוך דיין
אמת וכוא דבר חמוכ.

ולחצ"ל נראה דבשלמא בפדכ"צ שכתובנו עדיין לכ"ע
הוא לדיק גמור שפיר מצרך כאכ שבהיינו חבל
בנשואין שכבר עבר כמכ מיני עניינים ח"ו אינו אומר
שבהיינו דשמה ח"ו נח לו שלא נברא אלא די"ל על זכ
שכרי בשעת החופה מוחלין לו כל עונותיו ונוח לו שנברא
ועכשיו הוא עושב מלכות ג"כ שמקדש אשכ. ולדעת
ברא"ש בלי זכ אחי שפיר דס"ל דליכא מלכות בקידושין
דמלות פ"ו אפשר לקיים בפילגש עיין ר"ש כחוצות
וא"כ אחי שפיר מאד דלא מצרכין שבהיינו אלא על
מלכות.

עוד בהג"ל, ובהא דאין בהן מברך שהחיינו כשמקבל
מתנות כהונה

ר' שמלחי איקלע לפדיון כזן צעו מיניכ פשיטא על
פדיון כזן אשר קב"ו על פדיון כזן אצי כזן מצרך.
ברוך שבהיינו וכו' כזן מצרך או אצי כזן מצרך. כזן
מצרך דקמטי כנאכ לדיכ או אצי כזן מצרך דקא עבד
מלכות לא כוכ צידיכ, אחא שאל ציכ מדרשא אמרו ליכ
אצי כזן מצרך שחיס וכלכתא אצי כזן מצרך שחיס.

בקריית הרשב"א אמאי לא יברך גם הכהן שהחיינו

והנה כרש"א בזה' ח"א סי' של"ח כתב שאלכ כה
דאסיקנא בפדיון כזן דאצי כזן מצרך שחיס.
אמאי לא יברך נמי כזן שבהיינו, יצרך אצי כזן משום
דקא עבד מלכות ויצרך נמי כזן דמטי כנאכ לדידי.
השובכ, מיסתברא דכזן לא יצרך משום דכוי זכ כשאר
מתנות ככונכ דאע"ג דמטי כזכ כנאכ לכזן לא מצרך
שבהיינו ומאן דצעי לכ משום דליכא ברכת שבהיינו

מסופקים בברכת שבהיינו מי מצרך ול"ל דכיו מסופקים
אי קיי"ל כרז שרירא גאון דאין מצרכין שבהיינו אלא
אמלכות שזא מזמן לזמן ח"כ תקשכ ליכ כרי בפדכ"צ לא
כוכ מזמן לזמן וע"כ דכזן מצרך משום דקמטיא כנאכ
לידיכ וכו"ל כקושיא כחוס' או דילמא אצי כזן מצרך
שחיס דקא עבד מלכות ומכ שמטיא כנאכ לדידי כזן
אכא לא מצרך כלל דאין מצרכין אלא אמלכות שזאח
מזמן לזמן ולא כוכ צידיכ עד דאחי שאל ציכומ"ד
ואמרו ליכ אצי כזן מצרך שחיס.

ישוב לקריית הרשב"א דיברכו שתיהם

ובזה מיושנה נמי קושיא כרש"ש ז"ל דיברכו שחיס
ככזן ואצי כזן דודאי כרי נכוג מקדמת דנא דרק
שבהיינו אחת מצרכין ולא שחיס אלא דמציא לכו מי
הוא כמחויב ופשיט לכו דכחויב משום כמלכות וקושיא
כחוס' לא תקשכ כמ"ש כר"ן, וכמכ שכתבו מיושנה
נמי קושיא כאחרונים למכ סיים כש"ס וכלכתא אצי
כזן מצרך שחיס ולמכ לא סגי ליכ כמכ שאמרו ליכ
בבית המדרש דאצי כזן מצרך שחיס וכי מזינו מי
שפליג כזכ שזריך לפסוק ככלכ ולכנ"ל אחי שפיר
שכרי צפרק כרואכ אמרו דמצרך על כלים חדשים וכוא
כספק דכזן מצרך דקמטיא כנאכ לדידי ח"כ אפשר
דכלכ כצרייתא דכרואכ דאכנאכ מצרכים וא"כ כזן
מצרך ולא אצי כזן או עכ"פ חרווייכו מצרכים וכדעת
כרש"ש ולכוליא מזכ סיים כש"ס וכלכתא אצי כזן
מצרך שחיס וכדעת רב שרירא גאון וכו' דכרואכ לא
סמכינן עלכ.

למה מקריין בקנה בל"ם חדשים שלא לברך שהחיינו

ובמה שכתבו נראה לישב קושיא כמעדני יו"ע ועוד
אחרונים שחמכו אמאי סמכו כעולם להקל שלא
לברך שבהיינו בקונכ כלים חדשים ובית חדש וכיוצא בו
וכמעדני יו"ע דחק דשבהיינו זו אינכ אלא רשות ועעמא
צעי ולפמ"ש אחי שפיר כיון דאיפסקא כלכתא דאצי
כזן מצרך שחיס ולא ככזן ע"כ דעל כנאכ בלי מלכות
אין מצרכין שבהיינו ולכן שפיר אין מצרכין אכולכו וזכ
לפענ"ד נכון ואפילו נימא דלא כוכ רק ספיקא כרי'
קיי"ל ספק ברכות להקל וק"ל.

ונראה לכזין עמם כדבר שדחו כה שמעתיא דכלים
חדשים ובית חדש מכלכ דלכאורכ יש להקשות
לפמ"ש (עירוזין י"ג) שחי שנים ומחלכ נחלקו צ"ש וב"כ
נמנו וגמרו נח לו לאדם שלא נברא משנברא ח"כ כיהך
מצרך שבהיינו וקיימנו וכגיענו לזמן כזכ וכלא נח לו
לאדם שלא נברא כלל אמנס כרי כחוס' שס כקשו מגמ'

זכאי מלכ מספקא לן מאן מינייכו מצרך, ועוד נראה דבענין אחד החלוי בשנים כגון זה שחאז פודכ וככהן מקבל פדיונו אין מצרך חלא אחד, וברי זה כגון קונכ כלים חדשים שלוקח מצרך ולא כמוכר, ואפילו בזנינא דרמיא על אפי' דמעי כנאח לידי' מוכר עכ"ל.

והצ"ח מדברי רבינו ברש"ח ז"ל חילוק בין שני החירונים הוא דלחי' ראשון דכ"ל כשאר מחנות ככונכ ופשיטא ליכ דעל מחנות ככונכ אינו מצרך שכהיינו חלא דקשכ ליכ דא"כ מאי פריך בכלל ככן מצרך ומ"ש משאר מחנות ככונכ, ולכן חי' עוד חי' שני דלא דמי לשאר מחנות ככונכ דבשאר מחנות ככונכ עיקר המלכ לא חלוי זככן כלומר דבפרשת חרומכ ומעשרות כס מלכ שמקיים כישראל אפילו לא נחנכ לככן עדיין מ"מ מיד שכהיינו קיים המלכ ונחקן כעצל וכן בשאר מחנות ככונכ רק שיש מלכ ליתן לככן מחנות ככונכ חלא צפדכ"צ כל זמן שלא נחנו לככן וקצלו כככן לא קיים המלכ נמלא דכככן הוא חלק מהמלכ וזכ שאמר ועוד נראה דבענין אחד החלוי בשנים כגון זה שחאז פודכ וככהן מקבל פדיונו וכו', ובחמת לזכ כיון רבינו כל"ח שס דמשום שמהלכ נעשיה צסייע כככן סבר כמקשכ דאפשר שכהכן מצרך ע"ש, חלא דלחי' מכ ס"ד עדיפות לכככן על חאז שכוה יצרך שכהיינו כיון דיכ לו חלק דמהלכ עכ"פ לא עדיף מהכפעלים, וע"ז כמחרץ דקא מעיח כנאח לידי' ח"כ יש לו לככן חרתי אחד מכ שזולתו לא נעשכ מהלכ, וגם דקא מעיח כנאח לידי'.

תמיה ע"ל דרש"ש שכתב דבחן נמי מברך שהחיינו

ופל"א על ברש"ש כאן שכתב וכלכחא חצי ככן מצרך שחים, כלומר דפשיטא ליכ דלחי' וככהן חרוייכו מצרכי שכהיינו רק מיציעא ליכ מי עדיף לצרך ע"ש. ועיין גם בחשו' ח"ס חיו"ד סי' רנ"ע וסי' רנ"ד דבאמת שניכס מחוייבים בצרכה שכהיינו חלא שכהחד מול"ח אח חצירו ואם אין חאז יכול לצרך ככן מצרך שכהיינו ול"ע, גם דכעמק שאלכ (דברים שחילחא קע"א סק"י) חמכ דמנ"ל דלא מצרכי שכהיינו על כל מחנות ככונכ ע"ש.

טעם שאין מברכין שהחיינו על מתנות כהונה

ולפענ"ד נראה דכיון דמחנות ככונכ משמים קא זכי ליכ וכנותן אין לו רק עוצה כנאח ונחלקו חי יש לו דין ממון או אין לו דין ממון נמלא דממון של ככן נחנו לו מן השמים וכבר כשנעשכ הכרי עצל בלוחו ככרי גדל גם חלק של ככן ועיין רש"י יצמות פ"ז

דאיסור עצל משום דפחית זכ חרומכ וזחוס' נדרים דק י"א וא"כ כמו שכתעלים אין מצרכין שכהיינו על כפירות שלכס שנחן לכס כקצ"כ כמו כן כככן אינו מצרך על מחנות ככונכ שכס מחנות כקצ"כ לכס.

אל"א די"ל דזכ בכל מחנות ככונכ שאין לצעלים רק מלוח נחינכ וכככן כבר זככ בכל מחנות וכוכ כמו כל דקכ דאין מצרך כמקבל דקכ או כמקבל חלקו שיש לו חלא חצירו אינו מצרך שכהיינו עליו ועיין ירושלמי יומא פ"ג סכ"ז דיודעי כשס לריכיס שלא ליכנות משום חדס ואז מותר לכשחמש צו לשום קצלכ מעשיה ועיין ר"ח יומא דק ל"ו ע"צ חד חסי ח"ל לר' פינחס חא נמסור לך כשס ח"ל לית חנא יכול דאנא חכל מעשר ואמר רב דרגיל זשס לא יכול מיכל מצר נש כלום ועיין שו"ת ח"ס ח"א סי' קל"ז ובס"ח סי' ר"ד ר"ב, חכל צפדכ"צ דכאן איכא מלכ ואינו בכלל מקבל מחנות חנס חלא איכא מלכ זכדי כנחינכ וככפעלים חייבים ליתן לו משלכס דוקא מעות חולין ולא מעשר סד"ח דככ"ג קא מעיח כנאח לידי' ויצרך שכהיינו כעל כל כנאח ומשני דלחי' ככן מצרך שחיים דמהלכ נעשיה ע"י חצי ככן וכככן לא כוי' חלא כמסייע וכעין חשכ שחסייע במלוח פ"ו דאין מהלכ נקראת על שמכ חלא על שמו וככ"ג כככן ושפיר אינו מצרך וככן.

עוד בהג"ל, ובמקום שהאב עדיף על הכהן בברכת שהחיינו

ר' שמלחי איקלע לפדכ"צ צעו מיני' פשיטא חקצ"ו על פדיון ככן חצי ככן מצרך שכהיינו וקימנו וכגייענו חצי ככן מצרך או ככן מצרך חצי ככן מצרך דקא עמיד מלכ או ככן מצרך דקא מעיח כנאח לדידיכ לא כוכ צידיכ אחא שאל צבי מדרשא אמרי ליכ חצי ככן מצרך שחים וכלכחא חצי ככן מצרך שחים, ול"צ, עיין לל"ח דמכ דפשיטא לא מיציעא לכו וא"כ כי"ל לומר צעי מיניכ שכהיינו וכו' מי מצרך דעל פדיון ככן פשיטא לכו, וצמקוס אחר הארכתי וכעח יש עוד לדקדק מכ זכ דקאמר אחא לצי מדרשא אמרו ליכ חצי ככן מצרך שחים וכלכחא חצי ככן מצרך שחים ואעו כשאלכ כיחכ חס יצרך אחא או שחים כשאלכ כיחכ שכהיינו מי מצרך וכל"ל חצי ככן מצרך שכהיינו ומאי קמ"ל מצרך שחים.

צ"ע למה לא יברך גם הכהן על המצוה

ואשר נראה עפ"מ שכתבנו לעיל קושית ברש"ח בחשבותיו ח"א סי' של"ח דלכאורכ יש לדון במלות פדיון ככן נמי אחאי חצי ככן מצרך שכרי בלחמת

המלוא נעשית בין שניהם כלומר אבי כזן וככזן דא לאו כזן לא יכול ישראל לקיים המלוא וא"כ כיון דתרוייכו יש לכם חלק במלוא כו"ל מלוא של שני שותפין ואמאי לא יצרך ככזן.

וראיה דכגס דהמלוא לא אפשר לקיימא חלא ע"י כזן וזולתו גם כישראל לא מקיים מ"מ בחיוב הוא על ישראל לפדות ולא על ככזן ודומה בדומה לדבר נראה ממנו שכתב כר"ן דכגס דקיי"ל אשכחא מלוא על פ"ו מ"מ אם כי לא נשים קיימא המלוא ולדעת כמה מן האחרונים קיימא מלוא דאורייתא וכעצם לפי שח"א לצל לקיים המלוא זולתה שכרי ח"א לכוליד נשים בלי אשכחא כיון דתחורב חלחל מלוא פרו ורבו באשכחא אפילו שבוה פטור מ"מ אם כי לא נשים קיימא המלוא בקיום ולא בחיוב וכאמרי מלוא ועושה וכו'.

ולפי' ככ"י ככזן כגס דח"א לקיים מלוא פדיון כזן זולת ככזן ואם פדח ישראל בנו ככזר ע"י כזן גם לכזן יש מלוא שזולתו לא כי יכול כחז לקיים כפדיון, מ"מ כבעלים הם המקיימים המלוא בפועל ובחיוב, וככזן אינו חלל מקבל ככסף שהוא מחנה ככונס וכיון שהוא מלוא אחת, וח"א לחקן שחי ברכות על מלוא אחת עדיף דאבי כזן יצרך ככזר על פדיון כזן דכזר הוא המלווה ומחייב בדבר, לא כן ככזן שהוא כחפלא שעל ידו מקיים כחז המלוא וזולתו ח"א חלל אינו חייב בדבר.

וכל זכ לענין מלוא פדיון חלל לענין שחיינו חלוי במי שיש לו כנחש מדרך שחיינו ח"א כחז שחכזן וכחז מן המעות נכפוך הוא יצרך ככזן ולא אבי כזן וז"ש פשיטא דאשקב"ו על פדיון כזן אבי כזן מדרך וזכ פשיטא לי כיון דאבי כזן נחייב בדבר הוא העושה מלוא בפועל שפיר מדרך חלל שחיינו מי נימא כיון דנחייב ע"י שניהם נמי אבי כזן מדרך או דילמא שחיינו כזן מדרך דקא מעיח כנחש לידים וכו' המקבל וכו' לדרך שחיינו כיון דהמלוא נעשה ע"י שניהם ובקבלת המעות הוא נראה עיקר אמאי לא יצרך שחיינו וע"כ לא כוכ בדידי.

וא יאמר דדרך זכ פשיטא אקב"ו אבי כזן מדרך ברוך שחיינו וכו' אבי כזן מדרך דקעבד מלוא כלומר כגס כי המלוא מחייב ע"י שניהם דזולת ככזן ליכא מלוא מ"מ יש לו לאבי כזן עדיפות על ככזן דאבי כזן הוא המקיים בפועל וככזן אינו חלל בשב ואל תעשה ח"א אבי כזן יש לו חרתי קיום המלוא וגם הפעולה ועיין רש"י (קידושין מ"א) מלוא בו יותר ממשלוהו דכי

עסיק גופו במלוא מקבל שכר עפי, נמלא דכעוסק במלוא הוא מלוא בפני עצמו וכמקיים ע"י שליח כגס כי קיים המלוא מ"מ חסר חסר שלא עסק גופו במלוא, שנתן לנו ללרץ בני אדם ע"י עסקנות במלוא. נמלא דכא פשיטא דאשקב"ו על פדיון כזן אבי כזן מדרך כיון דעבד מלוא בפועל ומדויק לשון דקעבד מלוא ולא אמר דמקיים מלוא דלענין קיום שניהם מקיימין חלל אבי כזן עושה המלוא וזכ דעבד מלוא, חלל שחיינו לכאורכ נכפוך הוא דכזן ח"א ליכא חרתי יש לו כסף שקבל וגם יש לו כנחש וז"ש דקמעיח כנחש לידים ובבעלים לענין שחיינו ח"א לכם רק חלל וא"כ אפשר דכזן מדרך לא כוכ בדידי.

אמא שאל בבית המדרש, אמרו ליכא אבי כזן מדרך שניהם כלומר כיון שכזר כחליל ככזר אשקב"ו על פדיון כזן וכיון שכזר עשה מלוא ראשונה יצרך שחיס דזולתו ככ"י ח"א דכזן מדרך חלל כיון דעל פדיון כזן ע"כ מדרך כחז אמרינן כזר שאבי כזן יצרך שחיס ומלוא גוררת מלוא ושפיר מדויק מכ שאמר פשיטא דאשקב"ו אבי כזן מדרך דזולת זכ לא כי יכול לכקשות שאבי כזן יצרך חלא שחכזן יצרך ומיושב נמי מכ שאמר מדרך שחיס כלומר דכיון דכזר בירך על כפדיון דזכ פשיטא ליכא שאבי כזן מדרך ולכן כמחליל אומרים לו גמור ומדרך על כמגמר ומדרך גם שחיינו וזכו שמסיים מדרך שחיס ולא קאמר מדרך שחיינו דכעס מפני שהוא מדרך שחיס וכזן.

עוד בה"ל

ר' שמלאי חיקלע לפדיון כזן צעו מיניכ פשיטא על פדיון כזן אשר קב"ו על פדיון כזן אבי כזן מדרך, ברוך שחיינו וכו' כזן מדרך או אבי כזן מדרך, כזן מדרך דקמעי כנחש לידים או אבי כזן מדרך דקא עבד מלוא לא כוכ בדידי, אחא שאל ב"כ מדרשא אמרו ליכא אבי כזן מדרך שחיס וכלכחא אבי כזן מדרך שחיס, כדרן כלך ערבי פסחים וסליקא לך מסכת פסחים ע"כ.

ר"ש לדיק חלל קושיח כלל"ח ז"ל (כמוצא לעיל) דכחליל צעו מיניכ פשיטא על פד"כ וכו' ומכ דפשיטא ליכא לא מיבעיא לכו וכיון דאשקב"ו עפ"כ פשיטא לכו דאבי כזן מדרך לא שייך על זכ צעו מיניכ, וכו' לכם לשאל ברכת שחיינו על פד"כ מי מדרך, ב) מאי שייכות לכה לעלם כלכחא דפד"כ בסיום מסכת פסחים ולא דבר מיניכ כלל בסוף המסכת' לומר דדרך אגב מייתי לה, וגם אין לומר שכדי לסיים בדבר עוב כמ"ש בכה חנא דבי אליכו בשלכי מסכ' נדכ כמוצן,

מלכ כיון כרשות וכו' עוד י"ל דאפילו אח"ל דיבוס וחליכ לא דמי ליון ופח של קדוש כיום משום דכחם אין כיון ופח שחי מלוא חלל חלקי כמלוא כס אבל כאן יבוס וחליכ שחי מלוא חלוקות כן כאחת לקרב וכאחת לרחק כובא בב"ח יו"ד סי' רל"ו.

והמבואר דכריב"ש ז"ל כלל יין ופח בחדא מיחתא וכדא כן דא וחרוייכו חלקי כמלוא כן, וחרוייכו מלוא דאורייתא כן חס מקדש עליכן חלל דכציריכ בידו או לקדש על כיון או על הפח וכיון דיש בידו ציריכ על חיזק מכן מקדש ממילא ככודי נינכו ואיזכ מכן ירלכ יקדש, ולכן אין כשצופכ חלל עליכן, וא"כ לכאורכ נמי ס"ל דקידוש כיום על כיון כמו על כריפתא וחרוייכו דאורייתא דאלי"כ אכתי למכ לא חלל כשצופכ. וכגם כי י"ל דבאמת חרוייכו דרבנן נינכו ומדאורייתא יולא בחפילכ חלל שאם מקדש עלייכו מקיים מלוא דאורייתא וכבר מלינו כרצב מלוא כיוולא בזכ שחיוצ דרבנן ואם קיימם קיים ככס מלוא דאורייתא ודוגמא לזכ חפילכ שכוה לרוב כפוסקים דרבנן ומקיים בחפילכ מלוא דאורייתא חס מחפיל ובפרט בחפילכ בציבור, וכן מלוא דלפרצ אל חנה ידיך שכוה מדברי קבלה ואם כי' לו בניס בזקנותו נוסף על ילדותו קיים ככס מלוא דאורייתא דרק בחיוצ כוה דרבנן אבל הקיום כוה מלוא דאורייתא וככ"נ לפנין קידוש ומיכו מפשעוה לשון כריב"ש לא משמע ככי, חלל ס"ל דכל זמן שלא קידש עדיין חרוייכו דאורייתא נינכו וכס חלק מחלקי כמלוא וכאמור.

קידוש על היין אי הוה דאורייתא או מדרבנן

איברא דלכאורכ חלוי בשני פירוקי כחוס' שצופות דף כ' ע"ב דאמר רב אדא בר אבבה נשים חייבות בקידוש כיום ד"ח ובחוס' שם ד"כ נשים וכו' משמע דקידוש דאורייתא וכו' ותימכ דברים מסכ' נזיר אמר מיין ושכר יזיר לאסור יין מלוא כיון כרשות ופריך מאי נינכו קדושה ואבדלתא מושצב ועומד מבר סיני כוה פרי"ח בחמיכ וכו' וי"ל דקידוש ודאי מדאורייתא אבל על כיון אינו חלל מדרבנן אי נמי אפי' כוה דרשב גמורכ כה דמצרך לריך שיטעום כיינו מדרבנן עכ"ל.

והנה לכאורכ מספקא לכו אי קידוש על כיון דאורייתא ולחי' בחרה אינו מקדש בלי יין או ריפתא עכ"פ דקידוש כיום צפי לומר על כיון חלל דאינו חייב לטעום חלל כו"ל כאומר שירכ על כיום ומדרבנן לריך לשחות ועיין רש"י פירובין דף מ' ע"ב דגנאי כוה לכוס ועיין שו"ת כר"ן (סי' נ"ב) אי מכני מכ שנותנים לחינוק ציוכ"כ שאין כמוכל או כסנדק יכול לשחות, וזכ אי

וכא כלכחא מקומכ במס' קידושין כ"ט או בכורות מ"ט וכאן דלא מיירי כלום מזה מאי סמיכות לכלכות כקודמות. ג) מנכג רבוחינו לנעוץ סופכ בחלחכ מכ שייכות מפשכ דר"ש צפדיכ"צ לחלחכ כמסכת אור לארבעכ פשר צודקין אח כחמץ. ד) מנכגנו לנעוץ גס לשון כדרן עלך ומכ שייך כדרן עלך פרצי פסחים זכ וסליקא לכ מסכת פסחים ומאי שייכות פכ לכדרן עלך כנ"ל.

במחלוקת רש"י ותוס' בפעם בדיקת חמץ

והנראה דרש"י ריש מכילחין אור לארבעכ פשר צודקין אח כחמץ לאור כנה, פי' צודקין אח כחמץ שלא לעצור על כל יראכ וכל ימלא, ובחוס' כקשו עליו דבדיקא מדרבנן שלא יבא לידי מכשול ולאכול ולשון שלא לעצור משמע דבבדיקא כוה מדאורייתא, חלל דלשיטתם קשכ לכו לבחוס' א"כ שאר איסורין נמי אמאי מותרין עמו בבית כגון נזיר ויין עמו בבית וכן בב"ח וערלכ וכלאי ככרס ולא חיישינן למכשול וע"ש מכ שחי', ופי' בס"ד דרש"י בסמוך פי' שמא ימלא גלוסקא יפכ ויחשוב עליו ויעצור משום צ"י וכל ימלא, וקשכ כיון שכפקיר כחמץ כיאך מופיל מחשבחו לחזור ולקנותו כה כפקר מוליח מיד רשות בעלים ואינו חוזר חלל בקנין וזכיכ מן ככפקר כשאר כל אדם, וכמ"ש כרמז"ס בכל' נדרים, חלל דנראכ דרש"י לא ס"ל דחשביחו כוה מעטס כפקר חלל סילוק רשות ויכול לחזור צו אפי' בחמץ כפסח וספיר חיישינן דילמא כדר ציכ ואיכא צ"י וצ"י דאורייתא ולכן חקנו בבדיקא אפי' לאחר ביטול ובחוס' ס"ל דביטול מעטס כפקר וא"ח לחזור צו דכפקר עושכ קנין ומוליח מרשותו וא"ח לחזור צו חלל כשחזור וזוככ צו כשאר צני"ח א"כ א"ח שיעצור צצ"י וצ"י לאחר שביטל וא"כ למכ חיקנו בבדיקא שלא יבא לידי מכשול ועיין משנ"כ ח"ו סי' ל"ח.

הנשבע שלא ליתב אי חל השבועה

עוד יש לישב דברי רש"י לפמ"ש כריב"ש סי' קנ"ט בשלש יצמים שנשבע בגדול שזכס שלא ייצס ולא יחלוץ וכשני עופן עליך כמלוא שחכ כגדול או חייבס או חלוץ וכאריך שם דאין כשצופכ חלל עליו ואין כאן שצופה ביטוי שכיון שמכ"ח מחויב לייצס או לחלוץ כו"ל כנשבע לבטל אח כמלוא ממש וכרי זכ כנשבע שלא יקדש קידוש כיום לא ציין ולא צפת דודאי כוי נשבע לבטל אח כמלוא ולא חלל עליו כשצופכ אפי"פ שאם נשבע שלא יקדש ציין שצופכ חלל עליו דלאו מושצב מבר סיני כוה לקדש ציין דכא אפשר צפת כמו שפי' ר"ח ז"ל בכיחא דמס' נזיר מיין ושכר יזיר לעשות יין

לכנים עלמו בחיוב ולקנות חמץ כדי לשכניהו וכדברים ידועים וא"כ י"ל דידן נמי כהא חליא דאי נימא דליכא מלכ לקיים תשניהו א"כ דייקא כוא מלכ דאורייתא לקיים תשניהו אבל אי נימא דליכא מלכ א"כ אינו חלל שיראש שאין לו וכעין זה נחלקו כר"ש ודעימא לגבי עוד מלכ כגון שחטב או שאר דרכות עיין בחובות דף ז' ולדין נימא דעת רש"י כמנ"ח וחוס' כרבינו כד"ח וכבן.

עוד מעט דעל השתתה אין מברכין שהחיינו

עוד ראיתי פעם לאחד כראשונים שכתב דלא תקנו שחיינו על מלכ שהוא לבשר ולכעציר דבר מן העולם ששחיינו מתקנים על דבר שהוא משום שמח וכוונתו ולא על דבר שהוא לשכחית וכעין שכתב בספירא שאין מברכין שחיינו נמי מחיי עממא שהוא רק לכוליא מעוממא כילר וכדברים ארוכים, ועיין יש"ש מה שחמך על כר"ש ומה שח"י כפריש ונתיב חיים על כש"ע.

ובאמת כי כבר מלינו בגמ' סוכה מ"ו ע"א דמברכין שחיינו על עשיית סוכה לולב שופר וכל המלות וכוונתו נכח עלמא לסדרן על קידוש כיום וז"ל ח"ר כעוש סוכה לעלמו אומר ברוך שחיינו כו' נכנס לישב בכה אומר ברוך אשר קדשנו כו' אומר רב אשי חזינא ליה לרב כהנא דקאמר לכו לכולכו אכסא דקדושא ועיין רמב"ם פ"ו מה' סוכה כ"ג ועוש"ע סי' תרמ"א ומבאר דאין סמכין ואמרינן לכולכו שחיינו אכסא דקדושא וכדעת כר"ש ז"ל וגמל דמברכין זמן אבדיקת חמץ חלל שסמכו אכסא דקידושא ולא מברכין בפני עלמו כמו שסמכו בשאר מלות.

מצות פדיון הבן על שפילה הכהונה מברכים

ומעתה נראה פדיון כבן למאי דמי ולכאורכ כעמם דחייב אדם בפד"ב כוא משום דנעלכ ככונכ מזכורים ונחנכ לשבע לוי ולפי עמם זה כוא בשביל כחמא שגרם נעלכ כככונכ מזכורים ורק שכונשאים כיו לריכים פדיון ולכן כיום פודים את כל כככורים וא"כ למ"ד דאין מברכין שחיינו על ציפור משום דאינכ ברכה על כעוב, וכוא רק לדחות את כרע וכבן.

ולפ"ז דידן נמי כרי אין כאן כעכב במלכ זו חלל אדרבכ בשביל כרעכ שנקח מהם כככורכ וא"כ לכאורכ אין לאבי כבן לבכך שחיינו שאין לו כונכ מכמלכ, וכלואי שלל חמא ולא נתנו לפדות כלל, וכככן שכתב לו עובכ כי עיקר קדושכ כככורכ נעלו

נדמכ כום של קידוש לכום של ברכה כמילכ דלכאורכ לא דמי אכדדי.

ואשר נראה עוד דכריצ"ש פליג בזכ חקל פוסקים וס"ל דקידוש על כין או על כפת עכ"פ דאורייתא כוא ובמחלוקת שו"י איברא דנראה דכריצ"ש נמי לא פליג חלל חידש לן דבר חדש דודאי כיכא דכבר ילא כתפילכ או כליזכ אופן קידוש דאורייתא דאז כקידוש על ככום יין כוא דרבנן חלל דכריצ"ש ז"ל מפרש לן כמי ששבע כו"ל כמו כשבע על כין כלומר כיון דכל זמן שלא קידש כרי חייב לקדש מכ"ח דקידוש כיום לכ"פ מן כחורכ וכיון דחייב לקדש על כין או על כפת תרוייכו ככדדי ניכוכ וחייב לקדש או על כפת או על כין ומיירי דוקא קודם שקידש ולא ילא ידי קידוש דאורייתא, אבל ודאי יש אופנים שכקידוש על כין לא יכוכ חלל דרבנן וכגון שכבר ילא קידוש דאורייתא.

וחב"ז אומר אני לרש"י דודאי לאחר שביטל החמץ כבדיקכ כוא מדרבנן כדי שלא לבא לידי מכשול אבל חכמים תקנו בדיקכ קודם כביטול וכמ"ס בסמוך (ו' ע"ב) אומר רב יכודכ אומר רב כבודק לריך שיבעל מבואר דקודם כודק ואח"כ מבעל וא"כ בשעת בדיקכ איכא מ"ע דאורייתא ומקיים מלכ דאורייתא כיון שעדיין לא ביטל וחייב לבדקו ולכער משום כל יראה וכ"י ואחי שפיר דברי רבינו מאוכ"ג רש"י ז"ל וכבן.

למה אין מברכין שהחיינו על בדיקת חמץ

והנה כעור סי' חל"ב כתב קודם שיחליל לבדוק יברך בא"י אח"כ אקב"ו על ציפור חמץ וכו' ובעל כעיעור כתב איכא מאן דמברך שחיינו דכא מזמן לזמן קאחי ואיכא מאן דלא מברך דכא לא קבע ליה זמנא דכא מפריש בים ויולא כשיירא ודעתו לחזור אפילו מר"ב לריך לבדוק ומסתברא רשות כוא ומאן דבעי מברך וא"א כר"ש ז"ל כתב שאין מברך שכבדיקכ כוא ללורך כרגל וסמכין אומן דרגל וע"ש ככ"י וכ"ח מחלוקת כפוסקים בזכ.

אי יש מ"ע להשביית חמץ או הוא תקן לא לעבור על ב"י
וב"י

ועל"ה במתשכתי כככורי דברים שאולי חלוי במחלוקת רבותינו כבדיקים כאחרונים כמנ"ח כתב דליכא מלות עכ"פ לקיים מלות תשניהו ומי שאין לו חמץ חייב לקנות חמץ ע"פ כדי לקיים כמלכ ככל מ"ע חויבות ומרן כ"ק אדמו"ר מלכזו כד"ח ז"ל כתב דליכא מלכ חלל חס יש לו חמץ חייב לשכניהו אבל ליכא מלכ

וכ"ל כחמץ או זבח, לא כוי בידיה ואחי שחיל צבית
כמדרש ואמרו ליה אבי כבן מזרח שחיס ופסקו בגמר'
וכילכתא דאבי כבן מזרח שחיס.

ההדרן מגלה מעם שהחיינו

אלא כדי שלא חסא כלכחא בלא טעמא למכ מזרח אבי
כבן שחיס מסיק דרין עלך ערבי פסחים וחראכ
שערבי פסחים סמוך לחשיכה מקדש ועושכ שהחיינו
וכלל שהחיינו גם על ציפור חמץ וכדעת כר"ש וא"כ
על ציפור חמץ נמי מזרחין שהחיינו וע"כ כיון שפושין
שהחיינו על ציפור ומבואר דברכה שהחיינו על המלוא
ולכן אחר שהעלה אבי כבן מזרח שחיס כיון שפושכ
מלוא מסיים סליקא לה מסכ' פסחים כלומר עכשיו
במימרא דר' שמלאי נגמר' מסכת פסחים דשייכא
מימרא זו לצירור שהחיינו למס' פסחים ונעוץ סופו
לחלחלו וכלכחא מזרח שחיס ומג"ל מהא דאור לארבעה
עשר בודקין אח כחמץ לאור כנר וסומכין ברכת
שהחיינו על הקידוש בליל חג וא"כ ס"ל דעושכ מלוא
אפי"פ שאין לה זמן קצוב ורק לבצר כחמץ נמי מזרחין
וא"כ שפיר גם כאן אבי כבן מזרח שחיס זכ וסליקא לה
מסכת פסחים וכנ"ל ובכ"ל.

ובמ"ש א"כ מבואר נמי שייכות מימרא זו למס' פסחים
שכרי טעם לפדיון כבן ילפינן מקדש לי כל זכור
וגו' פער כל רחם צבני ישראל בחדס ובצבמכ לי הוא,
וכעטס שכרג כל זכורי מזרים ופסח על צחי צנ"י וכולס
נשאר ווא"כ כעטס לכללחם ולכן לריכין פדיון וכללחם
כיחכ ע"פ. ולכן נעוץ סוף כמס' בחילוחו, ר' שמלאי
חיקלע לפדכ"צ צפי מיני' שהחיינו מי מזרח ואמרו
צביכ"מ כלכחא אבי כבן מזרח שחיס שכרי לאבי כבן
נעשכ נס שנילל בנו צע"פ, וזכ סליקא לה ערבי פסחים
שאז פסח על צחי צנ"י וסליקא לה מס' פסחים אור
לי"ד בודקין אח כחמץ שפי"ז נגאלו וכזכורים מחטנין
צע"פ מעטס כנ"ל.

מבנו ונחנכו לכבן וגם נחנכ לו חמץ סלעים א"כ חרתי
אית ליה ודאי כבן מזרח דקמטיא כנאכ לידיה שמקבל
כחמץ סלעים וגם פיקר כזכור קבלו מזכור זכ ונחנו
לו, גם לטעם שכחצו דחינו מזרח על ציפור שהחיינו דלא
בא מזמן לזמן נמי יש לפיין דפדכ"צ נמי דלא בא רק
פעם צחייו וכבר דן כר"ן ז"ל לגבי מילכ ופסח איזכ
מכס חדיר וגם אי מקרי בא מזמן לזמן ולדידן ככ"כ
דאין מזרחין שהחיינו על במילכ חלל שכרשצ"א נחן
טעם משום לערר דינוקא או מטעם שחא עדיין נפל הוא
ומיכו כחם עכ"פ אית ליה כנאכ במכ שולד לו בן ומל
אוחו, וגם הוא יכול להוליד בכל שנה או יותר וגם ליכא
אחר בקיום כמלוא דקא מקבל כנאכ וא"כ אפשר דכאן
כבן יצרך ולא אב כפודכ.

בברכת הובח ופסח לא מצינו שאמרו לברך שהחיינו

אמנם לעיל בסמוך (כאן ע"א) חנן צירך ברכת כפסח
פער אח של זבח צירך אח של זבח לא פער אח
של פסח דברי ר"י ר"ע אומר לא זו פוערת זו ולא זו
פוערת זו ועיין רש"ס מפרש בחוספתא איזכ ברכת
כפסח צא"י אמ"כ אשר קדשנו במלותיו ולונו לאכול
כפסח איזו הוא ברכת הזבח צא"י אמ"כ אקב"ו לאכול
הזבח וכו' ולא כחצ שהחיינו ובשחיעה כפסח נמי ועיין
רמב"ם פ"ח מכל' חמץ ומלכ וא"כ אפשר דכ"כ אמלוח
פדיון כבן לא מזרח שהחיינו ולכן כביא כאי איצביא
דצפו מיני' דר' שמלאי ואמרי ליה הא פשיעא דעל
פדיון כבן אבי כבן מזרח דכרי פדיון כבן מלוא ולכן
מיצביא לו מכ כדין של שהחיינו שאם לא כ"י פדיון
כבן מלוא חלל כעין פדיון מכחטא וכי"ל כעין איזכ
חשובכ או קנס לזכורים אז ודאי כיון דלא כוי מלוא
ליכא שהחיינו ואינו מזרח חלל הא פשוע דעל פדיון
כבן אבי כבן מזרח דקעביד מלוא ולפי"ז מיצביא אי
מזרח שהחיינו נמי כיון דעביד מלוא וברכה שהחיינו
הוא מחלקי כמלוא של האב או כבן מזרח דקא מעיא
כנאכ לידיה חלל כשציל כמלוא אינו מזרח שהחיינו

הדרן עלך ערבי פסחים, אכילת מצה והקרבנות זבחים, וסליקא לה מס' פסחים, עם
מנחת עני וציצים ופריהם, שבה לבורא עולם המהולל בשבחים, וי"ד שיהיו דברי
לאיש ריה הגיחה, לברוך הנותן לעוף בשר, ויזכנו להתחיל ולסיים עוד ספרים
קדושים, ויתקיים בנו תהיו לי ממלכת כהנים ותהיו קדושים.

חידושי

מפתח מראה מקומות

משנה

שמו

רכלב. שם בגמ' רב	שביעית פ"ו מ"ה
רכח. והנה	שביעית פ"ו מ"ג ובפי' הר"מ שם
ריז. ובוה	שביעית פ"ו מ"ז
ריח. תגן	שביעית פ"ט מ"ב ובראשונים
מח. ומתחילה	מעשר שני פ"ה מ"ט
לב. והנה ראשונה	חלה פ"ב מ"ג
רת. ובמס'	חלה פ"ב מ"ד אף הרודה
קמט. במס' / קפ. ונראה	חלה פ"ג מ"ו
קנה. ת"ר	חלה פ' משנה בר"ש
צח. שם בגמ' אל	תרומות פ"א תפארת ישראל אות ר"ב
ג. ומעתה נראה	תרומות פ"א מ"ו
ג. גם התוס'	תרומות פ"ג מ"ח בתויו"ט ד"ה עד שיהא
קמג. תוד"ה למה	תרומות פ"ט מ"ז שתילי תרומה שנטמאו
רכב. ובהחזתי	תרומות פ"א מ"ט
קעז. ולשם	שבת פ"ד מ"ב בתויו"ט
שמא. ופרש"י	שבת פ"ט מ"ה תפארת ישראל אות מ"ו
רעג. ולפענ"ד	עירובין פ"י מ"ג וברש"י
שלא. ואין	יומא פ"ג מ"א בתפארת ישראל
גא. ובהכי	גיטין פ"ו בתפארת ישראל
צה. ויריד נפשי / שב. ובישבי	מנחות פ"א מ"ו בתפארת ישראל
שט. ובס'	מעילה פ"ב תפארת ישראל אות ל"ה
רלב. ומלכות	ערויות פ"ב מ"ט בראב"ד
רעז. אלא דאכתי	כלים פ"א מ"ד ובראשונים
רכא. ובפי'	כלים פ"א מ"ו ובפיהמ"ש ובאה"ג
רנו. ר' יוחנן	כלים פ"א מ"ח בר"ש ורא"ש ותויר"ט
רעז. אלא שבמה	נגעים פ"ג מ"ז וי"א בתויר"ט
עא. גרסינן	פרה פ"ט מ"ג ובראשונים
ריח. תגן	ידים פ"ד בר"ש

ש"ס ברכות

ו. ודע	ב' ע"א משעה שהכהנים נכנסין
כא. ומעתה	ב' ע"א רשב"ג אומר עד שיעלה עמוד השחר
יט. וי"ל	ד' ע"ב יהא אדם בא מן השדה
קנד. ועיין	ט' ע"א ק"ש והלל בליל פסחים
קנג. רש"י ר"ה שעזין	י"ד ע"א תוד"ה יחיד
קצד. ולכאורה	כ' ע"ב סומאת כהנים ברש"י ותוס'
לב. והנה ראשונה	כ"ד ע"א האשה קוצה לה חלתה
ריג. איברא	כ"ו בתוס'
רלו. איברא	כ"ו ע"ב רש"י ד"ה מנחה גדולה
רלב. שם בגמ' שישתכח	ל"א הנפטר מחבירו וכו'
שמז. איברא	ל"ג ע"ב כי קידוש
לד. ובוה יזבנו / דד. חומרא	ל"ה ע"ב דורות ראשונים
צה. ויריד נפשי	ל"ו ע"ב כס פלפלי
קסד. ולפענ"ד	ל"ח ע"ב שלקות מברכין עליהם והראשונים
רפה. ועיין	מ"ז ע"א אילו מייתי לי ארדילה

שבת

שיד. עוד י"ל	דף ד' אין אומרים לאדם חטא וכו'

דף. ד"ה

רלב. שם בגמ' ג' דברים
צא. עד
הקדמה / רפא. וזה הוא
רסז. ועיין
רס. שם בגמ' אפשר
רלב. שם בגמ' ג' דברים
רלח. ובפרש"י
רס. ובורך
שיד. עוד לאלוק
רנו. שלא נמנו
רעט. וראיתי
קמו. ומעתה לפ"ו
רכח. עוד
קעה. והנה
קמח. ואשר
רכב. ובוה
רלג. ובוה כתבתי
שיז. תוס' ד"ה הגי
רלא. שם בגמ' יגון
רפו. אמר
רכח. עוד
רז. ודע
קעז. וברש"י
ה. כוכבים המאירים

תנ"ך

אכן עזרא בראשית ג' ו' ותרא האשה
דעת וקנים מבצלי התוס' בראשית ד'
רש"י בראשית י"ד ט"ז ויחלק עליהם לילה
רבינו בחיי עה"ת פ' תולדות עה"פ וכל הבארות
רמב"ן בראשית ל"ח ב' וברש"י
רמב"ן בראשית ב' י"ב לא תאכל ממנו
רש"י שמות י"ב ו'
רשב"א עה"ת בראשית ל"ז כ"ח אנשים מדינים
תרגום יב"ע פ' בא ויקחו להם איש שה וגו'
תרגום יב"ע פ' בא ואם ימעט הבית
חזקוני פ' יתרו
רמב"ן פ' יתרו עשה דוחה ל"ת
רש"י פ' משפטים עה"פ ראשית ביכורי
רמב"ן פ' ויקרא מליחת חלבים כשרה בזר
רמב"ן פ' ויקרא כפרה על עבירת לאו
רמב"ן במדבר כ"א כ"א, אבל משה היה יודע
בראשית מ"ו כ"ט ועשית עמדי חסד ואמת
עקידה פ' ויקהל
אור החיים הק' עה"פ כי יהיה כך אביון
רש"י עה"ת פ' ראה
אור החיים הק' פ' כי תבא
מלבי"ם דברים כ"ד א' כי יקח איש אשה
רש"י דברים ל"ג י"ט ושפוני סמוני חול
ישעיה כ"ד ט"ז מכנף הארץ ומירות שמענו

מדרש

שטו. ומבואר	וזה חדש דף כ"א ע"ב
רפט. וראיתי	ילקוט סו"פ ראה
רנו. ודע	מדרש רבה איכה פ"א ה"ב
רנח. בלא	מדרש תנחומא ישן חיי שרה ג'
פט. ומיהו	מכילתא כלאים פ"ב ה"ג
פט. ובתוספתא	מכילתא משפטים פ' י"ג קל"ו
יז. ומה שיש	מכילתא פ' בא כל בן נכר וכו'
רכא. ובפי'	ספרא פ' קדושים פ' ערלה
ריח. תגן	ספרי ופסיקתא פ' שופטים אשר ינחלק ד"א
רפא. והנראה	תוה"ק פ' נח סי' ג'
שטו. ומבואר	תנא דבי אליהו פ' ז'
רכד. ובתרא"ד	תנא דבי אליהו פ' י"ג

משניות

קנו. עוד	פאה פ"א מ"ד
קנו. ומה שגלפענ"ד	פאה פ"ב מ"ט בר"ש
קנו. וראיתי	פאה פ"ד מ"ט בהגהות רעק"א אות מ"ג
קעא. והנה מה	דמאי פ"ג מ"ג ובפיהמ"ש
ק. רש"י ד"ה זאת / רנו. האמנם	כלאים פ"ה מ"ו
ק. וכבר / רנה. ותבס	כלאים פ"ז מ"ד
ריו. והנראה	שביעית פ"ה מ"ג ובראשונים

דף ד' בתוס' קודם שיבא לירי סקילה	ק. ועיין	ק"ב ע"ב תוד"ה והעלו	רעג. אבל
ד' ע"א תוד"ה וכי אומרים לו	דמ. תוס' ד"ה אתי	ק"ג ותתכן יבלת במקדש	רעג. והא
ס' ע"ב רש"י ד"ה מנחה גדולה	רלו. ובגהש"ס		
י"ח ע"א תוד"ה ולימא	ער. ובדברי / רעז. וראיתי		
דף י"ח המשכיר בהמתו לעכו"ם במאירי	יב. והנראה		
כ' תוד"ה למשרי	רסו. וראיתי		
כ"ג ע"א והיכן צונו	נדר. והסעם לזה		
כ"ד ע"ב תוד"ה לפי	קב. ולפ"ו		
דף כ"ד בתוס'	שיב. רב אשי		
דף ל"א ואידך פירושא היא ויל גמור	שכג. ומדויק		
ל"ג ע"א אם יש עליו מלאך מליץ	שי. אין		
ל"ד ע"ב ספק חשיכה	ה. עד צה"כ		
ל"ה ע"ב העושה מלאכה בשני ביהמ"ש	עד צה"כ		
ל"ט בגהש"ס	קצח. ואי קשיא		
ל"ט והביאור סילון של צונן	קעג. ופסח		
דף מ"ה מהו לסלטולי שרגא דחנוכתא	רצג. והנראה		
מ"ו ע"ב ת"ש נשאלין לגדרים	ר. אלא דהעיקר		
נ"א ע"ב יוצא הסוס בשיר	רעא. ומה		
נ"ג ע"ב מי שיש בידו למחות	שטז. שם בגמ' גזירות		
ס"ז ע"ב דונן דיני יש בו משום דרכי האמורי	יט. דונן דיני		
ע"ה ע"א מתעסק אצל נטילת נשמה	קמו. ולפ"ו		
פ"ו ע"ב ביום הזה באו מדבר סני	רעז. וכבר		
פ"ו ע"ב ת"ר בששי לחודש	מא. ולפענ"ד / רעח. ויש		
פ"ז ע"ב בשבת ניתנה תורה	רפ. ואשר		
פ"ז פרחא נשמתן	רלג. ובוה כתבתי		
פ"ח ע"א בע"ש יצאו בני"י ממצרים	רפ. ואשר		
צ' קלב"מ	קיב. והא רבגמ'		
צ"א בתוס' מיגו דהוי דופן	קמה. תוס' ד"ה לאימת		
צ"ה ע"א תוד"ה שרי	רעג. אבל		
ק"ו ע"א תוד"ה חורץ	רצז. איברא		
קל"א ע"א מודה ר"א בציצית לסליתו	י. והקשה		
קל"א ע"א תוד"ה ושוין כג. עור / סג. ועל המה / רפג. אמנם / שמב. ובמ"ש	קנ. אלא רמה		
קל"א ע"ב בידו להפקיר הציצית ומוזהה	רפג. איברא / שיב. וראיתי		
קל"ב ע"ב רש"י ד"ה תינח גדול בעונשין	דש. לאפקי		
דף קל"ד כאן בגחלת של מתכת	שמא. ופרש"י		
קל"ז ע"א רש"י ד"ה חלצתו	מד. תוס' ד"ה בלבער		
קל"ז ע"ב תניא המל אומר	ע. ובעיקר		
ריש פ' רבי עקיבא מניין לעו"כ שמטמא			
עירובין			
כ' הזהר בדברי סופרים	קמו. ובוה		
כ"ח הקדש טובת הנאה	קפו. במשנה		
ל"א ע"ב חזקה שליש עושה שליחותו	פד. ולאחר		
מ"א ע"א ויר"ס שלהם היה	ריא. ומצינו / ריב. כתב		
מ"ה ע"ב ליקני שבייתה בעבים	קלג. ובמש"כ		
נ"ד ע"א ערוכה בכל ושמורה	רח. ותלמודו		
נ"ט תוד"ה	כד. והנה הרואה		
צ"ב ע"ב מחיצה לאיסור	שיד. היו		
צ"ז ע"ב המוצא תפילין וכו'	רנז. אלא קצ"ע		
מסכים			
ב' ע"א אור לארבעה עשר וברש"י תוד"ה אור			
ב' ע"א רש"י ד"ה בודקין ותוס' ד"ה אור			
ג' ע"ב ההוא ארמאה			
ג' ע"ב תוד"ה ריב"ב			
ג' ע"ב תוד"ה מאליה			
ד' ע"א			
ד' ע"א רש"י ד"ה חובת הדר			
ד' ע"ב המשכיר בית לחבירו בחזקת ברוק			
ד' ע"ב רש"י ד"ה בביטול			
ד' ע"ב רש"י ד"ה שבעת ותוד"ה וכינים			
ד' ע"ב רש"י ד"ה דמדאורייתא			
דף ד' אך ביום הראשון וכו'			
ה' ע"א רש"י ד"ה בודקין			
ה' ע"א תוד"ה ואומר			
ה' ע"ב וש"מ מתוך			
ה' ע"ב יכול יסמין וכו'			
ה' ע"ב רש"י ד"ה ש"מ			
ו' ע"ב אי משום פירורין וכו'			
ו' ע"ב הבודק צריך שיבטל וברי"ף			
ו' ע"ב תוד"ה ודעתיה			
ו' ע"ב רש"י ד"ה ודעתו			
ז' ע"א ולבתר איסורא לא מצי מבטיל			
ח' ע"א בבב"מ ובמלחמות			
ח' ע"ב ולא יחמוד איש את ארצך			
ט' ע"ב חבר שמת			
ט' ע"ב רש"י ד"ה תשע והצל"ח			
י"ב ע"ב ברש"י ד"ה אימתי וד"ה שלא			
י"ג תוד"ה ושורפין			
דף ט"ו אם יכול להציל ממנה			
כ' ע"ב יניחנה במקום התורפה			
כ"א ע"ב חרכו קודם זמנו ובראשונים			
כ"ג תוד"ה שאני התם			
כ"ד ע"ב אלא דרך אכילתן			
כ"ד ע"ב תוד"ה פרס			
כ"ה ע"ב בגוהרקי דערלה			
כ"ו ע"א תוד"ה ותסברא			
כ"ז ע"ב מפרד וזורח לרוח			
כ"ח ע"א תוד"ה וחמץ			
כ"ח ע"א תוד"ה ותנן			
כ"ט ע"ב תוד"ה רב אשי			
כ"ט תוד"ה רנבה"ק			
ל"א רש"י ד"ה או			
ל"ב ע"א מריצה לפני כלבו			
ל"ב תוד"ה אין			
ל"ג ע"א תוד"ה אף ובמג"ש			
כ. איי			
עז. ותקלה / עח. עוד י"ל			
רפה. מנא ירעי			
רסא. ונראה			
ס. ושאיין לו קרקע			
ג. ולפמ"ש			
כג. שם ומה			
לד. ובגמ'			
ב. ולפענ"ד			
כו. שם בא"ד ראי			
מב. שם בגמ' קדים			
שלו. ורע			
נא. ועוד			
קצט. עוד כתב			
קצח. שם בגמ' בשלמא			
קיט. ולפענ"ד			
סח. תוס' ד"ה אימתי / קצב. ומיהו			
ה. רש"י בודקין			
ז. והיות			
לח. נרטינן			
שלט. שנית			
קפו. ועיין / קצ. ולפענ"ד			
נו. וראינו			
יט. איברא			
לב. וראיתי			
סא. רש"י ד"ה תשע			
כו. רש"י ד"ה ש"מ			
קפח. איברא			
שיג. רבא			
קמד. והנה			
קעג. רש"י ד"ה יכול			
צב. אלא ולפענ"ד			
קעב. ואיכא			
קצח. והנראה			
פ. וראיתי			
רנח. שם בגמ' שבות			
ב. מבואר			
שלז. אלא / שלד. ולפענ"ד			
קב. ולפ"ו			
מב. רש"י ד"ה ראיסורא / שלד. ולפענ"ד			
קיב. והא רבגמ'			
ר. וראיתי			
רבב. ובהיותי			
קיא. איברא			
קיא. ומיהו			

חידושי

מפתח מראה מקומות

משנה

שפה

ל"ד ע"א תוד"ה פסול	קמד. והנה	צ"ו ע"א רש"י ד"ה ואיצטרין	רמו. עוד יש
ל"ה ע"ב רש"י ד"ה דמאי	קסח. רש"י ד"ה והדמאי	צ"ח ע"א הפסח שנתערב בזבחים	שיז ומיזח
דף ל"ח תוד"ה אתיא לחם	קמז. ועיין	דף צ"ח המפריש את פסחו ומת	שדמ. ומת
דף מ"א יוצאין ברקיק השרוי	קסה. ורברי	ק"ח ע"ב רשב"ם ד"ה ידי יין יצא	רפח. איברא
מ"א ע"א יכול אכל כזית חי	צו. ברם	קט"ו בלע מצה	קסה. והסור
מ"א ע"א כזיתיה דרב כהנא	קעב. רש"י ד"ה חרוסת	קט"ו ע"א מצה בזה"ו דאורייתא ומרור דרבנן	קסה. וייל
מ"ג ע"ב אין היתר מצטרף לאיסור	קפג. והנה	קט"ו ע"ב	קו. אלא דהעיקר
מ"ה ע"ב זמנין דכניש להו ונפלו לגבי הדרי	ו. אמנם	קט"ו ע"ב ברשב"ם ד"ה בלע מרור	קסד. ועי' / קסז. ובאמת
מ"ה ע"ב כאן במקום לישה ובתוד"ה כאן	ה. רש"י בודקין	קט"ו ע"ב תוד"ה ידי מצה	קפא. נחזור
מ"ו ע"א כיצד מפרישין חלה וכו'	שלט. עוד	דף קט"ו לא נישהי איניש מרור בחרוסת קסב. באופן / קסד. מה / קסד. מה	רלה. ולפענ"ד
מ"ו ע"ב תוד"ה רבה	רג. וזה זמן	ריש ערבי פסחים תוד"ה ערבי	
מ"ו ע"ב אהבערה לא ליחייב	דד. ולפי		
מ"ו ע"ב המבשל גיד הנשה ביר"ס	קצח. ואי קשיא		
דף מ"ח הרי הוא עובר משום וכו'	קצד. אלא		
מ"ח ע"א אין מביאין נסכים מן הסבל	קמז. האמנם		
מ"ס ע"א בבעה"מ ע"ד המשנה י"ד שחל להיות בשבת			
והראב"ד והמלחמות שם	כה. שנית		
נ"ד יששכר איש כפר ברקאי	רגח. אמרו לו		
נ"ס ע"א ובתוד"ה אתי עשה	שיד. תוס' ד"ה כשתוא		
נ"ס ע"ב לא ילין לבקר וכו'	רסג. קרשית		
נ"ס ע"ב תוד"ה בארבעה	רסד. והנראה		
נ"ס רש"י ד"ה אימור	רלט. רש"י ד"ה בין		
ס' ע"ב לשמו ושלא לשמו כשר	שז. שנית		
ס"א ע"ב בשבת לכו"ע בעינן לכך	רסג. עוד		
ס"א ע"ב רש"י ד"ה וערלה	רמח. ובמ"ש		
ס"ב ע"א ערל וטמא משלחין קרבנותיהן	שכה. ומצאתי		
דף ס"ד כוס היה ממלא מדם התערובת	לו. ולכאורה		
ס"ד ע"ב אלא בג' כתות	שה. דתניא		
דף ס"ו ת"ר הלכה זו וכו' ביאור נראה מדברי הגמ'	יב. ודהא		
ס"ו ע"א מכשירי פסח דוחין שבת	י. והקשה / יט. ואולי		
ס"ו ע"א בני בתירא	רפה. ודרשינן		
ע' ע"א תוד"ה לאו חובה	רפו. וכוה		
ע' ע"ב חלק וישב לו בדרום	יד. ובזה אתי		
ע' ע"ב כגון שהי' נשיא גוסס	שמה. רש"י ד"ה שהי'		
דף ע"א שני דברים אינם ברשותו וכו'	ח. ותמה הגאון		
דף ע"א ממשקה ישראל	קמז. האמנם		
דף ע"א שמחה בח"י ליכא	קצח. גם / קעג. ועיין / קעב. ונראה		
דף ע"ג השוחט חטאת בשבת	צט. אלא דבעיקר		
ע"ד ע"א רש"י ד"ה איזה גדי מקולס	רכח. שם במשנה		
פ' ע"א ומאן ציית להניח ביתו	יט. ורע		
פ"ה ע"א בני חבורה זריזין הן	שה. גוידה		
פ"ה ע"ב כזיתא פסחא והלילא	קנד. אמנם		
פ"ו מ"ג	שדמ. במתני'		
פ"ח ע"א וכולן ששחטו ושחט רבן עליהם	שכח. והנלפענ"ד		
פ"ח ע"א תוד"ה יש ברירה	שכח. ורברי		
צ' ע"ב רש"י ד"ה מחו"כ זב וזבה וכו'	שכו. ולפענ"ד		
צ"ב ע"א רש"י ד"ה דרך חצירות	רפג. איברא		
צ"ג ע"ב רש"י ד"ה חמשה עשר	רלו. ובגהש"ס		
צ"ה בפרסיה ובתוס' שם	קין. תוס' ד"ה רב אשי		

ראש השנה

דף ח' בפ"ך זו צדקה	קנט. ולפענ"ד
דף י"ג עומר שהקריבו ישראל	רכא. ומה
ל' ע"ב	רמא. והנראה מדבריו

יומא

דף ו' תוד"ה אמר	שיד. ואף
דף י"ב משיחתן מקדשן	שח. ורביעי
כ"ד דילמא אתי למיכל	עז. עוד נראה
כ"ו בתוס'	רלה. תמיד נשחט
כ"ח ע"ב עלה ברקאי	שלא. ואני
כ"ח צלותא דאברהם מכי מחשכי כותלי	רלו. ובגהש"ס
כ"ט ע"ב תוד"ה אלא	שדמ. עוד
דף פ' זב שכוסס שעורין	צה. וידיד נפשי

סוכה

ל"א ע"א תוד"ה אבל	רא. וכת"שה
ל"ה ע"ב אתרוג של תרומה סהורה	קמב. תוס' ד"ה לאימת
דף מ"ב ברשב"א ד"ה גירסת	כד. והנלפענ"ד

ביצה

דף ח' יו"ט עשה ול"ת הוא	שיב. רב אשי
ח' ע"ב אפר כירה מוכן הוא	קצה. עוד אני
י"א מערים ומלח גרמא	קעז. וראיתי
י"א ע"ב	רעג. ולפענ"ד
י"ב ע"ב אין מוליכין חלה וכו' ובצל"ח	
קפח. שוב נתיישבתי / קצג. ומה / קצח. ומיזח	
י"ז אבל מבשל הוא ליו"ט והגה"ש	קעז. וראיתי
י"ז הוא נאסר וקמחו נאסר	קפט. איברא
כ"ה בהמה מסוכנת וכו'	קצו. שם בגמ' בהמה
דף כ"ה תוד"ה אורח ארעא	רפט. רש"י ד"ה פסור
כ"ז בתוס'	קצב. רש"י ד"ה כיצד
ל"א ע"א תוד"ה ולבטיל	קלג. ותי'
ל"ז ע"ב אין מקדישין	רסט. ומרן
ל"ט ע"א ולבטיל מים ומלח לגבי עיסה	קג. וכעת
ל"ט ע"א משום דהוי ליה דשיל"מ	סג. על מה / קלא. ובחי'
ל"ט ע"א תוד"ה וליבטיל	סד. שנית

תענית

י"ג ע"א רש"י ד"ה כשאמרו
כ' ע"ב ולשדייה לבהמה
דף ב"ח הלל דר"ח לאו דאורייתא

מגילה

דף כ' שחיטה מצוותה ביום
כ"ב רש"י ד"ה ר"ח

מועד קטן

ס"ז ע"ב ר"ש אומר בבואו יקריב
דף ס"ז אינו ראוי לבילה אין מקריבין עליו

חגיגה

דף ד' בתוס' ובטור"א
י"ח ע"א קרבן מוסף ר"ח יוכיח
כ"א ע"א תוד"ה אונן והגהש"ס

יבמות

ג' ע"ב שכן ישנו לפני הדיבור
ו' אין עשה דוחה ל"ת שי"ב כרת
כ' ע"ב תוד"ה אטו
דף כ"ז דתניא מיתנא
ל"ג ע"ב זר ששימש במאי
מ"ז ע"ב ובתוד"ה קשים גרים
נ"ב ע"ב עורר בנכסי הגר
ס"ג ע"ב כל שאין עוסק בפ"ו
ס"ו ע"ב תוד"ה כרשיני
דף ע' רש"י ד"ה הערל ובתוס'
ע' ע"א תוד"ה הערל
ע"א ע"א קטן ערל מה לסוכו
דף ע"א וקסבר צדיק להטיל ד"ב
ע"ב ע"א תוד"ה משום
דף פ' בן שמונה עושין בו מעשה
פ"ב ע"א חתיכות חטאת טהורות וכו'
פ"ג ע"ב תוד"ה אין אדם
דף פ"ו ברש"י ותוס' שם
דף פ"ח נאמנת אשה לומר
צ' ע"ב רש"י ד"ה מדעתא דרבנן
ק"ג ע"ב סנדל המוחלט
ק"ג ע"ב תוד"ה כיון

כתובות

דף ג' פרש"י ד"ה קידש בביאה
ז' ע"א תוד"ה מתוך
ל"ג ע"א תוס'
ל' ע"ב תוד"ה זר שאכל תרומה
נ"א ע"ב תחילתו באונס וסופה ברצון

רלב. רש"י ד"ה ת"ח
רכג. ובעיקר
קנד. ועיין

של. וכתבתי
ריב. איברא

שכד. ועיינתי
שכא. וראיתי

רמו. ובת"י
ריד. והנה
עג. ולפענ"ד / קמד. ומה

קה. ולפענ"ד
קמו. ומעתה לפ"ז
רצה. גמ' יבמותו
קלו. וראיתי
קעד. ומה שתמה
רנב. שם בגמ' אמר רב / רנג. עוד
קט. תוס' ד"ה ברין
שסו. נבנה
רכג. והנה
רמו. רש"י ד"ה לערלים
שמא. והנלפענ"ד
שמא. פסחים
רפד. וכעין
שמא. והנלפענ"ד
קלו. ובעיקר
קלג. והנראה
רנו. האמנם
קנב. ובורך / קנב. שם בל תאכל / רב. סבל /
קמח. ודע / קמו. ומעתה נראה
כד. והנה הרוואה
מג. וכוה
עא. עוד רגע
רעח. איברא

מג. ולפענ"ד פשוט
קיט. אבל
רנג. במתני'
ג. וראיתי / קיג. והנה כהדר"ג
קא. ודע

גדרים

ל"ו ע"ב או דילמא מצוה דיליה הוא
ל"ו ע"ב תוד"ה אלא לאו
ל"ו ע"ב תוד"ה או דילמא מצוה דיליה או
ל"ז ע"א שה לבית אבות לאו דאורייתא
ל"ח ע"א פלפולא דאורייתא
מ"א ע"א חלצתו חמה
מ"א ע"ב בפ"י הרא"ש
מ"ב ע"ב
מ"ד ע"א עד דאתי לרשות זוכה
מ"ד ע"ב המפקיד כרמו
נ"ט ע"א ברא"ש
פ"ד ע"ב הא ר"א הא רבנן
פ"ה ע"א טובת הנאה ממון ובר"ן ורשב"א שם
פ' הנודר מן היין דשיל"מ

גזיר

י"א ע"א בתוס'
י"ב ע"ב
כ"ג ע"ב לעולם ילמוד אדם אפילו וכו'
כ"ד תוד"ה ושלמים
ל"ו ע"ב היתר מצטרף לאיסור

סוטה

ח' ע"א תוד"ה והא
י"ג כל המתחיל במצוה ואינו גומרה
י"ד ע"ב אע"ג דקדישתיה סכין
י"ז ע"א ואנכי עפר ואפר
כ"א ע"ב במלמד את בתו תורה

גיטין

ד' ע"ב לעולם ממדינה למדינה בא"י
ח' ע"ב הקונה שדה בסוריא
דף י"ג תוד"ה והא לא משך
ל' ע"א מכירי כהונה
ל' ע"ב תוד"ה אין
ל"א ע"א תוד"ה במחשבה
ל"ג ע"א תוד"ה הת"ס
ל"ג ע"ב תוד"ה אפקרינהו
דף מ' גופיה לא קני איסורא הוא דאיכא גביה
דף מ"א תוד"ה כופין
מ"ג ע"ב ברשב"א
מ"ג תוד"ה מי איכא
מ"ז ע"א רש"י ד"ה
מ"ז ע"ב רש"י ד"ה מדאורייתא
נ"ג ע"א היוק שאינו ניכר
נ"ג ע"א מי חטאת וברש"י
ס"ד ע"ב חזקה שלית עושה שליתותו
ס"ח ע"ב סעודה שהנאתך ממנה

לב. וראיתי / לד. ומיהו
לד. ומיהו
לג. גם התוס'
שכח. ודברי
רפא. והנה מצינו
שמא. אלא
ו. שם בתוס'
רנה. ותבט
ב. איברא / ח. וכרגע
קפט. ולפוס
קפז. איברא
קנח. והנראה
ז. ולפענ"ד לפמ"ש
סא. והנה חמץ

נא. ומה"ס
נא. ובהכי
רפא. שם בגמ' מעיקרא
קטו. ואין להקשות
קפג. ובאמת

שמו. לפי
רנח. עוד יש
שח. ורביעי
רא. שנית
רנב. תלה

יח. המל"מ
טו. אמנם
קלו. איברא
קמח. אלא דלפי"ז
לג. גם התוס'
מט. ומה שרוצה
צ. בהרי / ק. ועיין / ו. אמנם
קנ. השתא
ד. איברא
שסז. תוס' ד"ה כופין
ד. ולאחר
פה. ראיתי
כב. והניח
לב. והנראה
קלט. איברא
עא. גרסינן
פד. ולאחר
רפה. ועיין

חידושי

מפתח מראה מקומות

משנה

שם

צ' תוד"ה מה להלל

רסד. והנה תתוס'

כ"ו ע"א תוד"ה דשתיק

כ"ח ע"א כלך אצל יפות

כ"ח ע"ב תוד"ה חמשה ובאחרונים

ל"ה ע"א רש"י ד"ה מקמי

מ"ו ע"א תוד"ה קונים

נ"ה ע"א פחות משו"ס להשבון

ע' ע"ב תוד"ה תשיך

פ"ד פלוני זה וכו'

פ"ו אמר סהור סהור

ק"ב ע"א תוד"ה חוזר

קידושי

ז' ע"א הכא דעת אחרת

ז' ע"ב

דף י' תוד"ה כל הבעל

ט"ו ע"א תוד"ה שעבודא

ט"ז ע"א בריטב"א

י"ז ע"ב גר יורש אביו ד"ת

כ"ט ע"ב עישור שאני עתיד למוד ובתוד"ה מעשה

דף ל"ג רב יוסף סגי נהור הוי

ל"ג ע"ב טמא עובר תחת האילן וכו'

ל"ח ע"א תוד"ה מקריב

ל"ט ע"ב חציו חייב וחציו זכאי

דף מ' הוראה שיצרו מתגבר עליו

נ"ו ע"ב תוד"ה המקדש בערלה

נ"ז ע"ב לא אמרה תורה שלח לתקלה

נ"ח המקדש בחלקו

נ"ח ע"ב קנסוהו רבנן לבעה"ב

נ"ט שאני מחשבת טומאה דכמעשה דמי

ס"ב גר הוי בידו

ע"א ע"א סדר יוחסין

בבא קמא

מ"א ע"א בתוס'

מ"ה תוד"ה מכור

דף נ"ד חי' ועוף

נ"ד מקיש תרנגולין לחיה

ס"ו ע"א שינוי קונה

ע"ו ע"א גגב והקדיש ואח"כ טבח

דף ע"ו מעיקרא תורא דראובן וכו'

דף ע"ו תוד"ה שחיטה

ע"ז ע"א ד"ה פרה

ע"ח ע"ב הרי עלי עולה והפריש שור

פ' ע"א רועה שעשה תשובה

צ"א ע"ב רק עץ אשר תדע וכו'

צ"ו ע"ב חמץ ועבר עליו הפסח

צ"ח ע"ב חמץ ועבר עליו הפסח

צ"ט שני דברים אינם ברשותו

ק"ה ע"א גזל שלש אגודות

ק"ה ע"ב נשבע עליו מהו

ק"י כ"ד מתנות כהונה

ק"י ע"ב כהנים בנכסי הגר

ק"י ר' יוחנן

ק"י ע"א לא יחזיר לו במדבר

בבא מציעא

ט' ע"ב רש"י ד"ה מי שליסקט

י"א דעת אחרת מקנה

קנז. ומה שנלפענ"ד

קנט. וכרע

בבא בתרא

ג' ע"ב תוד"ה נתיאש

ל"ו ע"א טייעי שכחי

נ"ט תורה מחזרת על אכסניא שלה

נ"ט תחת המטה

ע"ה תוד"ה אותיות

צ' ע"ב אין מוציאין פירות מא"י

ק"ב כדי שלא יהא צדיק קבור וכו'

סנהדרין

ח' ע"ב ובתוד"ה מניין

י"א ע"ב ת"ר על שלשה ארצות וכו'

דף כ"ו בתחילה היו אומרים וכו'

ל"ו ע"ב אין מעמידין זקן

נ"א ע"א סד"א איהו דאישתריא

דף נ"ח עבד יצא מכלל נכרי

דף נ"ט ברש"י גזל עכר"ם דרבנן

נ"ט ע"ב עכר"ם העוסק בתורה

צ"ב ע"ב מתים שהחיה יחזקאל עלו לא"י

צ"ח ע"ב ינון שמו

צ"ט ע"ב מאי אהני לן רבנן

דף ק"א יצאו הם ולא שלוחם

מכות

ט' ע"ב ת"ר שלש ערים וכו'

דף י"ד ביטלו ולא ביטלו

י"ז ע"ב ובתוד"ה אפילו

כ"ד ע"א אחשביה

כ"ד ע"ב יש אוכל אכילה אחת

דף כ"ו כל גדיב לב

כ"ו ע"ב שני כתובים הבכ"א

ל"ז ע"א תוד"ה הויד ובגה"ש

עבודה זרה

דף ג' ותוד"ה יום הששי

ה' ע"ב תוד"ה ערב יו"ט

דף ט"ו רשמעה ל' לקלי'

י"ט ע"ב אין מוכרין להם במחובר לקרקע

מא. שם בגמ' מותרין
לד. ומעשה / לה. וראיתי
רכב. והנראה
לג. גם איברא ולפענ"ד
ק"א. איברא
ק"ב. אלא דאכתי
ע"א. מדרבנן
דלג. ובוה נראה
דלג. ובוה נראה
ג. אלא דאכתי

רנז. אלא נראה
רנט. שם בגמ' תנא
רז. דבר
ס. תוס' ד"ה משה
קלז. ולפענ"ד
רכז. עוד
קלז. איברא

רגג. ודברי
ריט. ובגמ'
רכה. איברא
שטו. אמנם
רצג. ניתנה
רשז. ונתנו
קט. ולולי
יח. נחזור
יט. איברא
רלא. שם בגמ' ינון
רפא. שם בגמ' מעיקרא
נא. ובהכי

ריט. ונראה
שלו. ולדברי
רנב. תוס' ד"ה ערל
פא. והנה
קי. ונראה לתרץ
מט. שנית
שיז. ושמעתי
רגג. במתני'

רפ. ולפי
ריב. ומיהו / רפח. ובוה
רעד. ובגמ'
טז. ומבאר

שנא חידושי

מפתח מראה מקומות

משנה

כ' ע"ב ברש"י ותוס'

כ"א ע"א בהג"א

דף ל"ב תוד"ה והיוצא

ל"ה ע"ב לחמא דארמא

דף מ"ח רש"י ד"ה ועבר

ס"ו ע"ב ברש"י ד"ה לאו

ס"ח ע"א סרוחה מעיקרא

ע"ד ע"א רש"י ד"ה תרתי

ע"ו ע"א הכא היתירא בלע

דף פ"ח תוד"ה דזה וזה גורם

רכב. וי"ל

כו. ואי ט"ד

רצו. ונלפענ"ד

קבא. ובעיקר

רצט. וגזילה

קבב. וי"ל

צג. הנה

סב. והנה רש"י

קכה. ג. אי

קג. תוס' ד"ה עד

הוריות

י"ג ע"ב האוכל ממה שאכל עכבר

זבחים

דף ט"ז שרפה מחו"כ כשרה

י"ז ע"ל פסול לעבודה

כ' ע"ב תוד"ה קידש

דף כ"ב שו"ז על טמא שרץ

ל"ג ע"ב תוד"ה לענין

דף מ"ג הפיגול והנותר והטמא וכו' ובצ"ק

נ"ו ע"א תוד"ה מנין בש"מ ורש"י

ס"ב ע"ב אויר יש בין כבש למזבח

ע"ה תוד"ה שביעית

ע"ח אם יש בה טעם דגן

דף פ"ו רש"י ד"ה וברגלים

פ"ו לינה מועלת בראש"מ

פ"ו ע"א רש"י ד"ה והיכי משח"ל

צ"ו ע"ב אין עדל"ת בקדשים

צ"ו ע"ב תוד"ה ואחד

ק"ד ע"ב מחוסר זמן הני בני אשמות גינהו

דף ק"ד אין אדם עושה קרבנו מוקצה ונעבד

מנחות

ג' ע"א ברש"י בדין האיר המזרח

כ' ע"ב תוד"ה נפסל

כ"א ע"ב חולין פשיטא וברש"י ותוס' שם

כ"ו ע"ב איתמר קומץ מאימתי וכו'

ל"ב ע' כדי שיפגע במזוזה מיד

מ"ב ע"ב מצוה שעשייתה גמר מצוותה

מ"ד ע"א תוד"ה

נ"ה ע"א תוד"ה במחשבה

דף נ"ו הניח שאור ע"ג עיסה

ס"ד ע"א שמע שטבע תינוק בים

ע"א תוד"ה ומתירין

ע"ב ע"א נקצר שלא כמצותו כשר

ע"ח ע"ב רש"י ד"ה חוץ לתומת בית פאני

פ"ג ע"ב רש"י ד"ה כל הארצות

צ"ה ע"א תוד"ה ש"ם

צ"ט ע"ב הבבליים אוכלין אותו כשהוא חי

צו. מה שכתב / קב. אלא / קעב. ונראה / קפג. ועיין / קצח. והנראה /

קצו. שם בגמ' בהמה / רפט. שם בגמ' ושמחה

ק' ע"א הבבליים היו אוכלין וכו' שב. איברא

ק"י ע"א כל העוסק בתורה וכו' הקדמה

פ' ר' ישמעאל, חדש בתור"ל דרבנן סא. והנה חמץ / סו. ובהרין / קלב. ודע

חולין

ב' ע"ב תוד"ה ובמוקדשין

ג' ע"א טמא במוקדשין ובתוד"ה ובקרומית

ד' ברש"י מצינו דמים לחמץ בפסח

ד' ע"ב הכל שוחטין וכו'

ד' ע"ב תוד"ה שמתו

ח' כגון שליבנה באור

ט"ו בשר חי חזי לכוס

ט"ו ע"ב תוד"ה כגון

דף ט' ת"ח צריך שילמוד וכו'

ט' ע"ב אם יכולה החולדה לשתות ובראשונים שם

י"ג ע"ב תוד"ה תקרובת

דף ל' תוד"ה והא

ל"א ע"א מעשר עני המתחלק בתוך ביתו

ל"ב ע"א רש"י ד"ה קמ"ל

דף ל"ג מזמנין ישראל על בני מעיים וכו'

נ"ו ע"ב פקעה כריסיה

ע' מזמנין ישראל על פני מעיים

פ"ג אין משחטין את הסכת בעי"ט

פ"ג ע"א בארבעה פרקים וכו' ובתוס' שם

פ"ו ע"א ברא"ש בדין שליחות במילה

פ"ט ע"ב רש"י ד"ה שיעורא

פ"ט תוד"ה והתניא

צ"א ע"א תוד"ה כמאן

צ"ח ע"ב רש"י ד"ה לסעם כעיקר

דף ק"ג בב"ח אי נוהג במוקדשין

ק"ח ע"ב תוד"ה שנפל ובראשונים

ק"ל ע"ב המזיק מתנות כהונה

דף קל"א לא תלקט לעני

דף קל"א מעשר עני

קל"ב ע"ב תוד"ה אין נאכלין

דף קמ"א שיטת ריב"א

בכורות

ב' ע"א רש"י ד"ה הלקוח

ו' ע"ב דילמא לסחורה

ט' ע"ב

מ"ט ע"א ובתוד"ה לאו

נ"ט ע"א רש"י ד"ה מחשבה

ערכין

דף י"ח בן שנתו

רצו. ואין

שו. ת"ד

קיד. אלא רצ"ע

רמו. עוד יש

רנא. שנית

קכו. ו קשיית

צה. וידיד נפשי

ר. תוס' ד"ה רבא

מו. ומעתה נראה

עא. גרסינן

רצו. ונלפענ"ד

רצו. ואין

קנו. תוס' ד"ה אתיא

עג. לאחד

רצו. איברא

רח. שם בגמ' ומגבו

יח. עוד י"ל

רט. במשנה

רפח. ובוה

מד. ונראה לפ"מ

ע. ובהא

רא. וכתשה

רח. מותר / רחצ. והגלפענ"ד

קפו. הנה המבואר

קמח. ובוה

קל. והנה המחבר

עה. וידידי

קנו. ומה שנלפענ"ד

קמח. אלא דלפי"ז

צה. ויש

רא. וכתשה

רא. וכתשה

רל. רש"י ד"ה ובכל

צב. שם בגמ' אמר

ע. ובתוספתא

רפט. והנה מקח

מט. ולולא / שיח. וילדות

רנב. ונראה

הידושי

מפתח מראה מקומות

משנה

שצב

דף כ"ג אין נשאלין על ההקדשות
כ"ג ע"א בבי דינא מגרש
כ"ג ע"א ר"א אומר כשיגרשנה
כ"ח ע"א המזריים כל נכסיו

תמורה

ד' ע"ב הרי לי תרי לאוי
דף ד' אי עביד אי מהני
דף ד' ההמיר לוקה
דף ה' אי עביד לא מהני
י' ע"א רגלה של זו עולה
כ"ו ע"א בהמה זו חציה תמורת וכו'
כ"ז ע"ב תוד"ה לא אמרו
פ"א מ"ה תרומה טמאה בשריפה

כריתות

ו' ע"ב סיכה בכל שהוא
דף י"ג בתוס' ישנים
דף י"ד אבר פיגול שהעלהו ע"ג מזבח
דף י"ד נותר ופיגול בחדא בהמה
דף י"ח אכל היום אכל למחר
כ"ג ע"א דלית ביה שו"ס
דף כ"ד הא בגסה והא בדקה וברגמ"ה
דף כ"ד שור הנסקל שהוזמו עדין

מעילה

ו' ע"ב ומה פיגול וכו'
י"ח ילפי' מתמעול מעל
י"ט אין מועל אחד מועל במוקדשין
י' ע"א פשיטא מאי קא מפסיד
כ"א בתוס'

תמיד

פ"ג מ"ב

נדה

ו' ע"ב אף הרודה
ט' ע"א ראתה ואח"כ הוכר עוברה
נ' ע"א תוד"ה שזרען
ס"ג ע"ב רש"י ד"ה מן המנחה

ירושלמי

בבא קמא פ"ט ה"ג
ברכות פ"ב ה"ח
ברכות פ"ט ה"ג
ברכות פ"ט ה"ה
דמאי פ"ג ברידב"ן
חלה שלהי פ"ק
חלה פ"ב ה"א

קצב. והכא
ד. אלא והפסק
קצב. עוד בו
פז. ואגב

ק"ח. ומה שנראה
רצו. ועיין
שלז. אמנם
יח. אלא
שיז. ושמעתי
שיח. איברא
קטו. ובמ"ש אמרתי
קצב. רש"י ד"ה כיצד

ק"א. איברא
קט. רתניא / קי. גרסינן
רמג. ומעתה
רמא. הן אמת
ק"א. ומעתה
קיב. עוד נראה
קיד. ואתי שפיר
פח. ולולי

רמג. ולא אכחד
ק"א. ובמג"ש
קטו. ושטו
קיב. וכרגע
קיג. והנה בשב

של. ותמה

רה. ובמס'
דצג. חייב
דכג. וכוה
רלו. איברא

חלה פ"ב ה"ג
מעשרות פ"ק
שקלים פ"ו בשר הנמצא
טוכה פ"ד ה"ה
סנהדרין פ"י ה"ז
עבודה זרה פ"ה הט"ו
עירובין פ"ג ה"א
פאה סופ"ג מי שאין לו קרקע אין עולה לרגל
פאה פ"ה ה"ב
פאה פ"ו
מסחים פ"א ה"א
מסחים פ"ב ה"ב
מסחים פ"ב ה"ד
מסחים פ"ג
מסחים פ"ה ה"ד
מסחים פ"י ה"א

מסחים פ' כיצד צולין בסוגיא דמחצה טמאים ומ"ט
מסחים פ' מי שהי' טמא בק"ע
מסחים ר"פ מקום שנהגו
קידושין פ"ב ה"ה
קידושין פ' האומר
שביעית פ"ו אקלס ר' בא
שביעית פ"ט ה"ד
שבת פ"ב סוף ה"ה
שבת פ"ח ה"ח
שבת פ' ר"א אודג
שקלים פ"ב ה"ג
תרומות פ"א ה"ד

תוספתא

דכה. והנה
רסג. ונחזור
רפט. ושחטו
פט. ובתוספתא
קכו. ו קשיית
שט. ודע
פז. איברא
קע. כי היכי
ע. ובתוספתא

רמב"ם

רפה. וכעין
שכו. והרמב"ם
שיא. עוד
קא. אף נערה
דנב. ונראה
שכא. וראיתי
שכו. ולפענ"ד
שי. הציץ

הקדמה לסדר זרעים
הל' אבות הטומאה פ"ב הט"ו
הל' אבות הטומאה פ"י"ח ה"ג
הל' איסורי ביאה פ"א ה"ט ובראב"ד
הל' איסורי מזבח פ"ג ה"ח ובמל"מ
הל' ביאת מקדש פ"ב ה"ב
הל' ביאת מקדש פ"ג
הל' ביאת מקדש פ"ד ה"ו

חידושי

מפתח מראה מקומות

משנה

שער

הל' קרבן פסח פ"ו ה"א
הל' קרבן פסח פ"ו ה"ד
הל' קרבן פסח פ"ו ה"א
הל' קרבן פסח פ"ט ה"ז
הל' קרבן פסח פ"ט ה"ט
הל' קרבן פסח פ"י ה"א
הל' רוצח ושמ"נ פ"ח ה"א
הל' רוצח ושמ"נ פ"י ה"א
הל' שביתת עשור פ"ב
הל' שבת פ"א ה"א
הל' שבת פ"כ ה"ו
הל' שבת פכ"א הכ"ו
הל' שגגות פ"ב
הל' שגגות פ"ב ה"ח
הל' שופר פ"א ה"ג
הל' שחיטה פ"א
הל' שחיטה פ"א ה"ב
הל' שחיטה פ"ג ה"א
הל' שכירות הרה"מ פ"ג ה"ב
הל' שמיטה ויובל פ"ו ה"א
הל' שמיטה ויובל פ"ו ה"ב
הל' שמיטה ויובל פ"ח ה"י
הל' ת"ת פ"ג
הל' תמורה פ"א
הל' תמידין ומוספין פ"א ה"ב
הל' תמידין ומוספין פ"כ ה"ה
הל' תפלה פ"ג ה"ב
הל' תרומות פ"א ה"ב
הל' תרומות פ"א הכרשינין וכו'
הל' תרומות פ"ג
הל' תרומות פ"ד ה"ב
הל' תרומות פ"ד ה"ו ובמל"מ
הל' תרומות פ"ו
הל' תרומות פ"ז ה"י
הל' תרומות פ"ז ה"י"א
הל' תרומות פ"י הכ"ד ובכ"מ
הל' תרומות פס"ו בכ"מ
הל' תרומות פס"ו הכ"ב
הל' תרומות פ"א
הל' תרומות פ"א ה"ז
הל' תרומות פ"א הכ"ג
הל' תרומות פ"ג ה"ד
ריש הלי' תשובה

שיט. והרמב"ם
שכ. והנה / שכו. ולפענ"ד
שי. הציץ
טז. ואענה / יז. ושטו
שמא. הרמב"ם
שג. תוס' ר"ה נחנך
רכ. ומיהו
רכא. ובפ"י
קנא. ת"ר
ערה. ברם
רעד. ודע
רעג. אבל
רצ. ובשאג"א
רצב. ומה מאר
קמה. והרמב"ם
צח. ויש לעיין
ש. ולפענ"ד
שלה. ובוה
נ. איברא
רכד. שם בגמ' רב
רכה. ונסתפקו
רכה. ונסתפקו
כ. א"י
קיח. ומה שנראה
של. ותמה
ריט. ורבינו
רלט. וידוע
ריט. ובעמדי
רכג. והנה
לו. עוד יש לדריך
לב. ומעתה
פד. ולאחר
רכב. ולפענ"ד
שמב. אבל
רפד. ונלפענ"ד
קסז. ובמ"ש
רמז. איברא
רפב. שם בגמ' הזאה
רמז. והנה
שמב. עכ"פ
קמב. איברא
קפ. ובשור"ת
קעפ. ומיהו

טור ושלחן ערוך

לב. ולא איכל להתעלם
לב. והנה / לד. ובוה יובנו
קו. והנה המג"א
רלח. וכאן

או"ח סי' ח' בחכמת שלמה
או"ח סי' ח' מג"א סק"ב ובביאור"ג
או"ח סי' קמ"ח במג"א סקט"ו
או"ח סי' רל"ג סע' א' ובמ"א סק"א

טור או"ח סי' רל"ד
או"ח סי' רמ"ו סע' ג'
או"ח סי' רע"א ט"ז סק"ט
או"ח סי' רע"א מג"א סק"א
או"ח סי' רפ"ב במג"א סק"ו
או"ח סי' רצ"ו סע' ח' ברמ"א
או"ח סי' ש"ה מג"א סק"ו
או"ח סי' ש"ו ובמג"א סקט"ו
טור או"ח סי' ש"ו בח"י שכת שבת החזנים
או"ח סי' ש"ח סע' ל"א ובמג"א סקט"ו
צח. תוס' ר"ה פ"ט / קעג. עוד / קצח. גם
קעז. ולפ"ס
ער. ומצינו
רסט. פסח
רפד. והנה
סה. אלא רמה
דש. קמ"ל
כא. ורביעי
קצ. וראיתי
נה. רש"י ר"ה מעיקרא
ס. מה
ס. מה שאמר
נא. וראיתי
נט. שוב ראיתי
מו. עוד י"ל
מח. והלכתא
מב. שם בגמ' הבודק
כד. שם בגמ' לא
קלח. ויש לדריך / קלח. תנן
קיט. אבל
או"ח סי' תמ"ב סע' ו' ובמג"א סק"י בדג"מ ובח"י אות י"ז
וש"א
או"ח סי' תמ"ב בחק יעקב אות י"ב
טור או"ח סי' תמ"ב חרכו קודם זמנו
טור או"ח סי' תמ"ג ובנו"כ
או"ח סי' תמ"ג בב"י ובח"י אות ו' ובחכ"ש
או"ח סי' תמ"ג פחד יעקב
או"ח סי' תמ"ד מג"א סק"א ובמחה"ש
או"ח סי' תמ"ה מג"א סק"ד
או"ח סי' תמ"ה בחק יעקב אות ט'
או"ח סי' תמ"ו מג"א בשם שב"ל
או"ח סי' תמ"ו מג"א סק"ב
או"ח סי' תמ"ו
או"ח סי' תמ"ו ובב"י ובמג"א סקמ"ד
או"ח סי' תמ"ו ס"א בס"ו ובמג"א
טור או"ח סי' תמ"ו חמץ לאחר הפסח בששים
או"ח סי' תמ"ח ט"ז
או"ח סי' תמ"ח מג"א סק"ח
או"ח סי' תמ"ח

רלט. וידוע
קפח. עוד נראה
שמז. והנה
שמז. איברא
רטז. ובמה
רלא. וחזר
ער. והנה המג"א
יב. והנראה
רטז. שם בגמ' רמח"ז
צה. תוס' ר"ה פ"ט / קעג. עוד / קצח. גם
קעז. ולפ"ס
ער. ומצינו
רסט. פסח
רפד. והנה
סה. אלא רמה
דש. קמ"ל
כא. ורביעי
קצ. וראיתי
נה. רש"י ר"ה מעיקרא
ס. מה
ס. מה שאמר
נא. וראיתי
נט. שוב ראיתי
מו. עוד י"ל
מח. והלכתא
מב. שם בגמ' הבודק
כד. שם בגמ' לא
קלח. ויש לדריך / קלח. תנן
קיט. אבל
לס. והנה המחבר
לח. והשב"ל
פא. עוד הקשה
קו. שם בגמ' ר"ש
מב. גם רבינו
פב. רש"י ר"ה משש
רפג. והמג"א
ג. והטעם הזה / פז. ובענייתו
קכב. ואשר
שיד. עוד לאלוק
שלח. והנלפענ"ד
קל. ועל / קכב. ואשר
סד. ולפי
סא. והנה חמץ
קכא. ומי
כו. ובדברי
פב. והאמנם
קפח. עוד רגע

מה. עוד הקשה	י"ד סי' כ"ח בדרכי משה	פב. והנראה	אר"ח סי' תמ"ח ס"ג ופחד יעקב אות כ'
שב. ובמה	טור י"ד סי' ס"ז בב"ח בסופו	קכו. ולא / קכו. ח. קשיית	אר"ח סי' תנ"א סט"ז סק"ה
סו. תשע	י"ד סי' ס"ט בס"ז וש"ך	קכט. ובהא	אר"ח סי' תנ"א מג"א סק"ו ובחידושי רעק"א
קג. תוס' ד"ה עד	י"ד סי' ע"ז סע' י"א ובנו"כ	קל. והנה המחבר	אר"ח סי' תנ"א תנ"ב סע' א'
ו. שם בתוס'	י"ד סי' ע"ח ש"ך סק"ב	שג. והנה	אר"ח סי' תנ"א מג"א סק"ד ובהגרע"א
דש. התם	י"ד סי' צ"א ש"ך סק"א	קל. ומיהו	טור אר"ח סי' תנ"א בבי" וביה"ג סק"ג
קלה. ומעתה	טור י"ד סי' צ"ב ובס"ז סקט"ז ובש"ך	יא. ונראה	אר"ח סי' תנ"ג בב"ח
קכה. ד' לפי	י"ד סי' צ"ד סע' א'	לח. גרסינן	אר"ח סי' תנ"ד מג"א סק"ה
עד. רש"י ד"ה בסלו	י"ד סי' צ"ח ברמ"א אי אולינן בתר שמא	לה. ולדידן	אר"ח סי' תנ"ז מג"א סק"א ובי" סק"ג
קכד. ובדרך	י"ד סי' ק"ב	לח. גרסינן	אר"ח סי' ת"ס סע' ג'
סא. והנה חמץ	י"ד סי' ק"ב בש"ך סק"ד ובפר"ח	קסה. והסור	טור אר"ח סי' תס"א
סו. ובהרי / קלא. וחכמ	י"ד סי' ק"ב סע' ג' וברמ"א ונו"כ שם	קסט. אמרי	טור אר"ח סי' תס"ב ובד"מ
קיו. אמר רב	י"ד סי' ק"ב סע' ד'	קנד. והנה הסור	אר"ח סי' תס"ז ס"ד ברמ"א
קיו. שוב ראיתי	י"ד סי' ק"ז בפתחי תשובה אות י"א	קעא. והנה מה	אר"ח סי' תס"ז בביאור הגר"א ובחכ"ש ובגר"כ
קיו. ואשר נראה	י"ד סי' ק"ז ש"ך ס"ק ג"ס	רל. אבל חיטי	אר"ח סי' תס"ט במג"א ובח"י
קפ. ובשור"ח	י"ד סי' ק"ז ש"ך סוס"ק י'	קעט. מה שנראה	אר"ח סי' תע"א בברוך טעם סק"ה
סו. והנה בסו"ע	טור י"ד סי' ק"י וכתב הרשב"א	קב. רש"י ד"ה נודמנו	אר"ח סי' תע"ב מג"א סק"ב
קל. ואכתי	י"ד סי' ק"ב בש"ך סק"ג	קנד. והנה הסור / שמו. והבי	טור אר"ח סי' תע"ג ב"י ד"ה ובחדר אחר
עא. מדרבנן	י"ד סי' ק"ז בס"ז סק"ד	הקדמה	אר"ח סי' תע"ג סע' ו'
קכה. ד' לפי	י"ד סי' קכ"א סע' ו'	קנג. רש"י ד"ה שעונין	אר"ח סי' תע"ג בבה"ט סק"ו
שג. שם בגמ' אמרו	י"ד סי' קכ"א ש"ך סק"ז	קסא. וכרגע / קסו. וראיתי / קסז. ובמה	אר"ח סי' תע"ג ס"ז סק"ט
שג. ואלם	טור י"ד סי' קכ"א בשם הרשב"א	קסה. נראה	טור אר"ח סי' תע"ו
כד. שם בגמ' לא	י"ד סי' קכ"ז סע' ברמ"א	רל. ובהא	אר"ח סי' תע"ז
קכג. ונראה רפליגי	טור י"ד סי' קל"ד בבי	הקדמה	אר"ח סי' ת"ע בהג"ה בשם הרמב"ם
רצה. בתוס'	י"ד סי' קפ"ד סע' ב'	קנג. רש"י ד"ה שעונין	אר"ח סי' תפ"ה
רעח. ויש	י"ד סי' ק"צ ששה עונות	קה. ובעיקר	אר"ח סי' תפ"ט בשע"ת
שי. בשופעת	י"ד סי' ק"צ סק"י ובנקה"כ	שכח. ועלה	אר"ח סי' תצ"ד מג"א סק"א
רנט. שם בגמ'	טור י"ד סי' קצ"ח בבי ופרישה סק"ט	רעח. ריש	טור אר"ח סי' תצ"ח בבי ומ"א
קסט. אמרי	י"ד סי' ר"א סע' מ"ה	קצו. דהבי / קצז. והסור	אר"ח סי' תקכ"ז סע' כ' ברמ"א
רטו. שם בגמ' כבר	י"ד סי' רי"ד סע' ב'	קצד. עוד קשה	אר"ח סי' תקמ"ו במג"א
קה. ובעיקר	י"ד סוס"י רס"ז בהג"ה ובש"ך סק"ז	רפא. איברא	אר"ח סי' תקנ"ד מג"א סק"ג ובמחצה"ש
קיג. וביד"ד / פט. עוד עלה	י"ד סי' רכ"ז בש"ך סק"ה	רלג. רש"י ד"ה ת"ח	אר"ח סי' תקנ"ד בס"ז
דר. תומרא	י"ד סי' רס"ב הס"ז ופר"ח	רנא. תוס' ד"ה דילמא	אר"ח סי' תקפ"ב ס"ז סק"ג
צ. והנראה	י"ד סי' רס"ב ש"ך סק"ב	עא. מדרבנן	אר"ח סי' תקפ"ח ס"ז סק"ד
רמז. ואגב	י"ד סי' רס"ב סע' א' ש"ך סק"א	פא. עוד הקשה / צו. ובחי	טור אר"ח סי' תרי"ב בבי
רצ. וכתב	י"ד סי' רס"ג סע' א'	קמז. והנה האר"ח	אר"ח סי' תרל"ז מג"א סק"ג
שמג. ובינומי	י"ד סי' רס"ד בדרכי משה	קיב. איברא	אר"ח סי' תרמ"ט מג"א סק"כ
שמג. ובינומי	י"ד סי' רס"ד סע' א' ברמ"א	קנו. ע"ל	אר"ח סי' תרמ"ט
מז. שם בגמ' לא סגי	י"ד סי' רס"ו בבי וד"מ	שיד. עוד לאלוק	אר"ח סי' תרפ"א מג"א סק"ב
רמו. עוד יש	טור י"ד סי' רפ"ט	לה. ולדידן	הגרש"ז אר"ח סי' תנ"ו
רצא. נראה	י"ד סי' רצ"א סע' ברמ"א	לב. והנה ראשונה	י"ד סי' א' בחי' רעק"א
כג. שם בגמ' איבעיא	טור י"ד סי' רצ"ד בבי בסופו	ג. והנה בירושלמי	י"ד סי' א' בבי
פה. ראיתי	טור י"ד סי' שכ"ד סע' י"ד ובבאה"ג	לב. והנה ראשונה	י"ד סי' א' בס"ז סק"ו
דר. תומרא	י"ד סי' שכ"ה סע' א' ובבאה"ג	רמט. ומיושבת	י"ד סי' ב' סע' ו' ביד אברהם
רה. ובסו"ע	י"ד סי' שכ"ט	רחצ. שוב	י"ד סי' כ"ז בתב"ש ובפמ"ג סק"ב
קנו. ובקשיתי	י"ד סי' ש"ל סע' ו'	רצו. בקיצור	י"ד סי' כ"ז ש"ך סק"ב
קפט. ודבריו	טור י"ד סי' שלי"א		
פה. ואל			

חידושי

מפתח מראה מקומות

משנה

שני

י"ד סי' של"א בב"י ד"ה ומ"ש דכיון
י"ד סי' ש"פ בש"ך

לד. ומיהו
רס"ט. פסח

הל' פסח סי' שט"ז
הל' פסח סי' תשנ"ד
הל' פסח סי' רמ"ו

נח. תוס' ד"ה לצאת
קצח. ובאחד
קצח. והנה / קפח. ועוד רגע

אהע"ז סי' ו' סע' י"א

אהע"ז סי' כ"ח בב"ש ס"ח ג"ב ובא"מ

סוד אהע"ז סי' ל"ד בב"ח ד"ה כתב הרמב"ם

אהע"ז סי' ל"ה בב"ש סק"ב

אהע"ז סי' קי"ט סע' ד'

אהע"ז סי' קכ"ד סע' א' ובח"מ וש"ך

קא. ודע
מב. רש"י ד"ה דאפילו
גב. וראשון
דז. רש"י ד"ה סעודה
שטז. שם בגמ' יש
סט. עוד

אור חדש

עה"ת פ' בא

פסחים ע"א ע"א

קד. ובשאג"א
רפט. וראיתי

אור שמח

הל' חמץ ומצה פ"ו ה"ז
הל' מצה"ק פי"ח ה"ט
הל' ק"פ פ"ד ה"ח
הל' שמיטה ויובל פ"ז
הל' חמץ ומצה פ"ז ה"ד

קמז. וחכם
שכו. וצפתי
שיז ומיהו
רסז. דתנן
קנג. אשר

אליהו רבה

אוי"ח סי' רס"ט

שמו. ורביעי

אמרי בינה

הל' פסח סי' י"ב
הל' שבת סי' ו'

קמא. ומעתה
ער. ותי'

אפריון שלמה

על שעה"מ פ"ח מהל' לולב ה"ח

קמז. שוב

בדק הבית [להרא"ה]

שער המליחה שער ג'

שא. ומעתה

בה"ג

הל' פסח פ"ב

הל' קידוש והבדלה

שלז. אמנם
שמו. איברא

בית הלוי

על הרמב"ם הל' ביאת מקדש פ"ד הי"א

שכד. חכ"א

בנין אריאל

פ' קרח כי כל העדה וכו'

רנא. תוס' ד"ה דילמא

בעל המאור

ב"ק דף קי"ד

ב"ק קי"ד

ביצה כ"א ע"ב

פסחים ו' ד"ה והא דאמר רב גידל

פסחים י"ח ד"ה וסמא דרישא

פסחים מ"ג ע"ב

רס"ט. וקצת
קסז. עוד י"ל
קצט. איברא
ע"ט. שם בגמ' בהדי
עז. תוס' ד"ה ובשעת
קפג. והבעה"מ

בעל הנפש להראב"ד

שער הקדושה

רפה. ועיין

אבן האזל

הל' מעשה יוה"כ פ"א ה"ח

אבני מילואים

סי' כ"ח

סי' כ"ח אות מ"ט

אגלי טל

פתיחה אות ג'

אגרת הרמב"ם

מאמר קידוש השם

אדמו"ר ממונקאטש

בספרו על הל' מילה

אור זרוע

אלפא ביתא אות למ"ד מ"ס נו"ן

ב"ק ע' ע"א

הל' מגילה סי' שס"ט

הל' פסח סי' רל"ג

הל' פסח סי' רמ"ו

הל' פסח סי' רמ"ו

שמב. ובמ"ש

רסז. אמנם

קמא. ובא"ז

של. וכתבתי

קה. אבל ראיתי

פב. והאמנם

יג. עוד נלפענ"ד

שצו	חידושי	מפתח מראה מקומות	משנה
אר"ח סי' תל"ג סק"ב	ברכי יוסף	נט. ומיהו	הגאון ר' יונתן שטייף
זכרים דף ב'	ברכת הזבח	שז. ועוד	הגאון ר' מנחם זעמבא
כלל כ"ב	גינת ורדים	קעט. ולפי זה	הגדה של פסח מגיד משנה
גרי"ז סאלאוויצ'יק		עד. האי בשר	הגהות מוהר"ב מרנשבורג
דגול מרובה		רנט. שם בגמ' לח	חולין צ"ה ע"א
הל' ראש השנה בשם מהר"פ מקראקא		רסח. ויש	הגהות רעק"א
דורש לציון להצל"ח		רסג. אל	המכריע
דף ג'	דרוש פסח גדול להגריעב"ץ		העמק שאלה
סי' תקע"ד	דרכי חיים ושלום	מא. ומיהו	הפלאה
אר"ח סי' תמ"ה	דרכי משה	יג. עוד נלפענ"ד	השטטות
סי' י"ד	דת אש	שיח. וילדות	הרא"ה בשיטת הקדמונים
האלף לך שלמה סי' שכ"א		קנו. ועיין	ביצה ל"ט
הגאון הרבי ר' העשיל			חוות דעת
חנוכת התורה פ' בא		צ. והרי	י"ד סי' ק"ג
הגאון ר' אליהו הענקין			י"ד סי' ק"ג סק"א
הגאון ר' בן ציון זצ"ל גאב"ד אויפאלא			דמאי סי' י"ד אות ג'
הגאון ר' דוד דייטש			פסחים ל"ט ע"א
הגאון ר' י"א זלמנוביץ			אר"ח סי' קט"ז ואות י"ח
			חזון איש
			לוי' רבינו חיים הלוי
			הל' ק"פ פ"ו ה"א
			חי' רעק"א על הרמב"ם
			הל' תר"מ פ"א ה"ג
			מס' פאה משהלכו בו נמושות
			חיבור לטהרה
			מקואות כלל ב' סמ"ז
			חי' הגר"ח הלוי
			הל' גזילה ואבירה פ"א ה"ט
			קמב. ויש
			רסו. וראיתי
			שכח. ודברי
			שיז. ושמעתי
			רס. שם בגמ' ומפסיל
			עח. ומוכרו
			קנ. אלא רמה
			קצט. ולפענ"ד
			עה. וירידי
			קע. כי היכי
			סד. שנית
			עד. רש"י ר"ה בסלו / צד. ודבר זה
			עא. שאני
			קסב. באופן / קסד. ומה
			מ. ובמ"ש
			שכא. וראיתי
			שלד. והגרע"א
			מא. שם בגמ' מותרין
			קסט. וראיתי
			ר. וירי"ג

חידושי	מפתח מראה מקומות	משנה	שנח
הל' מעילה פ"ח ה"א	קי. גרסינן	מצוה קע"ו מצוה קפ"ג מצוה רס"ב	רמו. והנה קנו. ובקשיתו קנג. ואשר
בכורות ב' ע"א	חז' הגרי"ב רל. רש"י ד"ה ובכל		ישועות יעקב
פסחים ס"א א' סקי"ג פסחים ס"ו ו' סק"ו	חידושים וביאורים צג. הנה צג. הנה	או"ח ס" תנ"ז ריש ס' תנמ"א שר"ת ס' תל"ד אות ב'	קפז. שוב קכג. מלאכי כן קפו. במשנה
מצוה ת"פ	ס' החינוך יא. וקרישא	הל' הלוואה ס"א	ישועות ישראל לו. עוד יש לדייק
או"ח ס' שכ"ט	חכמת שלמה רצג. והנראה	הל' חמץ ומצה דף ט'	כל בו קפד. ועיין
גיטין נ"ג ע"ב חולין ד' חולין קי"ד ד"ה לא אמרה תורה מנחות צ"ט נדרים מ"ו	חתם סופר פט. ובח"י / קיב. איברא פו. ומכאן קעא. ולפענ"ד קעב. ונראה / קפג. ועיין עח. אלא	חז"מ ס' ז' הל' חמץ ומצה פ"א ה"ג הל' חמץ ומצה ה"ז הל' שחיטה פ"ד הי"ד הל' תרומות פ"י הכ"ד פ"א מהל' ק"ש פ"ה מהל' אישות	כנסת הגדולה רסח. ויש כסף משנה צא. כתב הכ"מ קז. והנה המג"א רמח. ברם קיב. אלא ראיתי שלב. שוב מב. גם רבינו
אבני שהם מגילה כ"ג מגילה כ"ב ר"ה דף כ"ח ד"ה אלא ר"ה י"א	טורי אבן קטו. ובמ"ש אמרתי ריג. והנה שכט. ותבט סח. שם בגמ' לא	כף החיים או"ח ס' תמ"ב ס"ק פ"ח	כף החיים לח. איברא
ביצה כ"ה ע"א	טל תורה קצז. ומיהו	כפות תמרים סוכה ל"ט ע"א	כפות תמרים רכו. ומכאן
י"ד אברהם י"ד ס' רס"ב	יד אברהם צ. ובוה	כרם ציון קל"ז	כרם ציון רכו. ורבריו
ס' צ"ד	יד מלאכי רמז. והנה	כרתי ופילתי סוף ס' ק"י ס' קצ"ד ס"ג י"ד ס' ק"ב	כרתי ופילתי סח. ועיין כרתי רצד. איברא קלד. ולפ"מ
א"ח ס' ל"ב אות י"א	יום של שלמה ב"ק פ' הגוזל קמא ס' מ"ה וס"ה חולין פ"ב ס' י"ז חולין פ"ב ס' י"ג יבמות ס' ל"ד	לב אריה חולין ט' ע"ב לבושי מדרכי ח"ד בהקרמה	לב אריה עג. וראיתי הלב לבושי מדרכי קפב. ונתתי
מצוה קי"ג מצוה קכ"ד	יראים שיג. והיראים קט. ולולי	לחמי תורה דף קע"ח ע"ב	לחמי תורה קלה. אלא ולפי

של. ומצתה

חידושי	מפתח מראה מקומות	משנה	ת
מנחת פתים	הל' שבת פי"א ה"ה הל' תמידין ומוספין פ"ה	קעו. וברברי רמב. ובחפשי	
מנחת קנאות	סי' מ"ג	משנת העמרמי	רא. וכתבתי
סוטה י"ד ע"ב	שח. ועיין	גודע ביהודה	רצה. ובתש' רצה. בתוס' רצה. בתוס'
מסכת סופרים	קמא אהע"ז סי' נ"ז קמא יר"ד סי' נ"ה-נ"ז תניינא סי' ק"ג	נזר הקודש	רמא. ותבט
מעדני יו"ט	קסה. ולפענ"ד	נשמת אדם	קעד. ומה שתמה שי. מאן
מקור חיים	שלח. והגלפענ"ד שמ. שוב קצ. ובמקור קלט. אמנם	נתיבות המשפט	פז. ולפענ"ד קמו. ובוזה קי. גרסינן
מקנה	רכו. ובשורת	ס' אות שלום	שמג. נמצא
מרדכי	ג. וראיתי לו. ודברי רבינו כו. והביאור כ. אלא דא"כ גט. והנה המרדכי שיז. ומיהו	ס' דרכי שלום	שמח. ורע
גיסין ס"פ האומר גיסין ריש פ' האומר סי' אימתי אופין מצות כשחל ע"פ בשבת סי' תקל"ה מסחים סי' תקלה שלהי מסחים	אות א' סי' ס"ו	ס' האורה לרש"י	רעא. ותמה
משנה הלכות גדולות	סי' נ"ז	ס' התרומה	רעא. ומה
גיסין סי' ק"א כתובות סי' רל"א	פה. ואל קלו. שאני התם	ס' זרע אברהם [ליטבור]	שט. ורע
משנה למלך	קט. תוס' ד"ה אין קמ. אמנם קצו. ומיהו רנט. אין קד. ובשאג"א קעב. ונראה צב. שם בגמ' אמר ג. איברא קעט. כל איסורין קפ. ואני מסקיף רמה. עוד י"ל רמד. איברא יח. המל"ט רסה. איברא	ס' חזון נחום	שו. ולפרט
הל' אישות פ"ה הל' גזילה ואבידה פ"ג ה"ה הל' חו"מ פ"א ה"ז הל' יוה"כ פ"ב הל' יסודי התורה הל' יסודי התורה פ"ה הל' מאכלות אסורות פ"ח הי"ח הל' מלוה פ"ד ה"ו הל' מעילה פ"ז סוף ה"ו הל' מעילה לפ"ז ה"ז הל' פסוה"מ פ"ג ה"ו הל' פסוה"מ דף י"ח ריש הל' קרבן פסח הל' קרבן פסח פ"א ה"ז	בדין כלי שרת	ס' חק נתן	שו. וראיתי
	דף א'	ס' טל תורה	רעא. ותמה
	זבחים	ס' מגן אבונו להתשב"ץ	ג. ומה שנראה
	פסחים ס"ו ע"ב		

תא

חידושי

מפתח מראה מקומות

משנה

סדר תפלת ערבית לבעל החור"ד		ס' לבני בנימין	
שמו. ורביעי	מערכה א' אות ח'	ז. והיות	קיס. והיות
סדרי טהרה			
סי' קצ"ד ס"ז	רצד. איברא	ס' לימודי ה'	
סמ"ג		לימוד ב' דף ג' ד"ה וראיתי	
לאווין ע"ח (ע"א)	קל. ועל / קכג. מלאכי בן	מחנה חיים	
סי' רמ"ח	רנט. שם בגמ' דם	ח"ג אר"ח סי' ה'	
סי' שמ"ח	רסה. איברא	מצות תנ"א	
סמ"ק		מצוה רמ"ו בהגהות הר"פ	
מצוה רמ"ו בהגהות הר"פ	קנו. ובקשיתו	ס' תרומת חלה	
ס' בני יעקב על הרמב"ם		דף נ"ח	
דף רל"ב	רמז. והנה	עולת שבת	
ס' דבר שמואל		אר"ח סי' תל"א סק"א	
סי' ל"ח	קיו. והמל"מ	ערוה"ש	
ס' הישר לר"ת		אר"ח סי' פ"ט סע' י"א	
סי' מש"ד	קנו. אמנם	הערוך	
ס' המצוות להרמב"ם		ערך כרשן	
ל"ח רצ"ג	קא. אף רוצח	ערך ש"י	
מצוה קמו	קנה. והנה גלפענ"ד	יור"ד סי' קט"ז	
שורש א'	קנג. ואשר	פי' התפלות והברכות לר"י בר יקר	
שלוגת הרמב"ם והרמב"ן במצוה דרבנן	קיו. ואשר נראה	ח"ב דף ג' ע"ב	
שיטת הרמב"ן במצות יישוב א"י	רכב. ובוה	פיהמ"ש להרמב"ם	
ס' המצוות להרמב"ן		ביכורים פ"ג מ"א	
מגילת אסתר לאוין קל"ד	טו. אמנם	גיתין ס"ו ע"א	
ס' הקנינים משנ"ה		יומא פ"ג מ"א	
אות בשימוש ת"ח	רסח. שם בגמ' שלא	כריתות י"ג	
ס' ובחרת בחיים להגרש"ק		שביעית פ"ט מ"מ	
סי' ק"ג	רס. וחרע	שבת פ' י"ט	
ס' חמדת ישראל		שבת פ"ח	
קונטרס נר מצוה, אות נ"ט	רנה. ותבט	שבת פ"ט	
ס' חסידים		ריש פ' כל שעה	
סי' שס"ב	דר. ועיין	פיוט לשבת הגדול	
סי' שע"ד אות ו' ד"ה הנה אמרו	רו. דבר	פלתי	
ישרש יעקב		יור"ד סי' צ"ח	
יכמות ר"פ הערל	רנא. דאי בעי	סי' כ"ז וס"ב	
		סי' ס"ב	

חידושי

מפתח מראה מקומות

משנה

תב

ה. וקצת סא. רש"י ד"ה תשע דמ. ונראה קז. ובורך פז. וראיתי / יז. אלא		פסחים ו' ד"ה דאמר ר"מ פסחים ט' ע"ב פסחים כ"ח ע"א ד"ה רש"י ד"ה אשם פסחים ל"ה ע"א פסחים ע"ג ע"א ד"ה שחט	שמו. וכתב שמו. וכתב ריד. הגה קעז. שם בגמ' השוה שלח. והגלפועג"ד צח. ויש לעיין / רחצ. השוחט שלח. ודע קצז. ועיין	פמ"ג אוי"ח סי' רע"א בשם הכנה"ג אוי"ח סי' רצ"ט א"א סק"ז אוי"ח סי' תי"ז א"א סק"א אוי"ח פתיחה אוי"ח פתיחה כוללת ח"ה אות ל"א יו"ד סי' ג' פתיחה להל' פסח פתיחה להל' שחיטה
דב. ודע שב. איברא נה. תטס ד"ה לא סגי שמב. ובמ"ש	צפנת פענח	הל' מאכ"א פ"י ה"כ הל' מאכלות אסורות פ"ז הי"ב הל' מילה הל' מילה פ"א הי"ח		פני יהושע פסחים ט"ו
דצה. גמ' יבמתו	קבא דקושייתא	סי' צ"ד	קמג. אמנם	פסקי הלכות (פרידמן) פ"ה מהל' אישות ה"ג אות נ"ב
פה. ראיתי דפס. ושחטו	קהילות יעקב	כריתות סי' י"ג סוכה מ"ב	דכו. ובעיקר דפד. והגה	פסקי מהרא"י סי' ס"ב
פד. ולעצט	קונטרס דרך כוכב מיעקב	ב' ע"ט	שמו. ולפענ"ד	פסקי ריא"ז פסחים ק"א ע"א
קעט. מה שנראה	קן סופר	סי' קמ"ו	רס. במשנה של. ומעתה	פרי חדש אוי"ח סי' תס"ח אוי"ח סי' פ"ט סק"א יו"ד סי' ק"ב יו"ד סי' קט"ז
יא. ונראה קסז. ולפי האמור לה. וראיתי לתהר"ש קנט. וכרגע קלח. תגן מה. והקצוה"ח מב. רש"י ד"ה אפילו / עד. האי בשר / פה. ראיתי קנא. שם כיון	קצות החושן	תו"מ סי' רע"ג ריש סי' כ"ח סי' רמ"ג סק"ח סי' רע"ג סי' שס"ג סק"א סי' שפ"ב סק"ב סי' ת"ו סי' תרנ"ז סק"ב	צז. ומה שטען קלג. והגרא קעד. והפר"ח קצא. והגה הפר"ח קפה. בפרי	יו"ד סי' ק"י סקמ"ו יו"ד סי' ס"ח סקי"ח סי' תנ"ז פרי תואר יו"ד סי' צ"ח
שכ. עוד	קרבן חגיגה	דף י'	דפ. ואשר	פרקי דר"א פרק מ"ו
פב. רש"י ד"ה משש צז. והגה נחלקו	קרבן נתנאל	פסחים פ"ב סק"ז שבת ככ"ח ע"א	דנה. ותבט קיג. וביו"ד / פט. עוד עלה	ציונים לתורה כלל ג' כלל ל"ט
שכה. ותבט	קרית ספר	הל' ביאת מקדש פ"ד הי"א	דג. ומה שנראה כעת דמ. רש"י ד"ה בשאר סא. ומיהו בחידושי	צל"ח ביצה י"ב ד"ח ה"ג רש"י ביצה י"ט ביצה י" ד"ה והואיל
רעט. וראיתי רצז. ובקין	קרן אורה	מנחות דף ס"ו מנחות ע"ח ע"ב	סה. ועוד ריג. איברא עג. וראיתי בגליון קט. שוב ראיתי	ביצה ל"ט ע"א ע"ד תוד"ה וליבטל ברכות כ"ו חגיגה כ"א ע"א פסחים ה' ע"ב

נדרים נ"ט	רא"ש מש. ברם	ראב"ד ריש פסחים אור לארבעה עשר, לבדוק כשעדיין אור כא. ומעתה
הל' ק"פ פ"ה ה"ו	ר"י קורקוס שבת. ודברי	ראב"ן פסחים ו' ע"ב
ביצה ו' מדפי הרי"ף ד"ה גמ' השוחט לחולה בשבת שבת קל"ג ע"א ד"ה אימור גיטין פ"ב הכותב ע"ג איסור נדרים כ"ב ע"א ד"ה ההיא שעתא נדרים פ"ד ע"ב ד"ה קסבר נדרים פ"ה ע"א ד"ה ומהא סוף ע"ז ע"ה ע"ב ד"ה גרסינן סנהדרין פ"ד ע"ב דר"י רב ע"ז דף ס"ו ע"ז ע"ו ע"א ד"ה גרסינן ע"ז ס"ז ד"ה ודאמרינן פסחים ב' ע"א ד"ה ומהו ענין הביטול פסחים ו' פסחים ו' ע"ב ד"ה מ"ט שבת פ' חבית שבת ר"פ כלל גדול שלה כתובות שטרות לאו בני גוביינא הן	ר"ן קצו. ואכתי קמה. ויש לעיין / רל"ט. יבא ס"ט. עוד ריש. ברם דב. ספל ד. עיין קעד. אמר רב חסדא קמה. ואשר ער. ולכאורה / רעד. עוד קשה קכה. גם אי צד. אלא שבמה ז. כתב הר"ן נא. ומה"ט ל"ט. ואתי שפיר ער. ומצינו קעד. אמר רב חסדא קלו. ומה שנראה	רבינו ירוחם נתיב ה' ח"א נתיב י"ב ח"א
ע"ז ע"ג בדין דשיל"מ עבודה זרה ס"ו ע"ב ד"ה מי דמי עירובין ל"ד עירובין ל' ע"ב קידושין ג"ו מכרין וקידש בדמיהן קידושין ע"ז ר"ה ל"ג ע"ב ד"ה מתני' שופר	רי"ף ס"ו פ' הי' קורא ס"ז ע"ב שבת פ' במה מדליקין שבת פ' ר"א דמילה בדין שבות במקום מצוה	רי"ף דפ"ו. והשאג"א קנ"ג. ואשר דס"ט. והנה הרי"ף
ע"ז ע"ו ע"א ד"ה גרסינן ע"ז ס"ז ד"ה ודאמרינן פסחים ב' ע"א ד"ה ומהו ענין הביטול פסחים ו' פסחים ו' ע"ב ד"ה מ"ט שבת פ' חבית שבת ר"פ כלל גדול שלה כתובות שטרות לאו בני גוביינא הן	רי"ף קל"ג. ולפי' צ. עוד דנח. שם בגמ' החולב קמז. ומעתה נראה פ"ו. גם רבינו קנ"ה. תוס' שם ר"ה האכל ס"ז. וחזון	רי"ף קל"ג. ולפי' צ. עוד דנח. שם בגמ' החולב קמז. ומעתה נראה פ"ו. גם רבינו קנ"ה. תוס' שם ר"ה האכל ס"ז. וחזון
ב"ק ע"ט סי' י"ג ב"ק פ"י סי' כ"א ברכות כ' נשים אינן בכלל ערבות ברכות פ"ד סי' א' יומא פ"ג שאלו את הראב"ד כלים פ"א מ"ד כתובות ל' כתובות פ"ק סי' י"ב תמיד ה"ה ד"ה על שרץ גדה ט' ד"ה הכא נמי גדה ס"ג ע"ב גדה ר"פ תינוקת הל' מקואות נדרים מ"ד ע"ב נדרים ג"ט שיטת הר"א ממיץ ע"ז פ"ד ס"ט ע"ז ס"ו ע"ז ס"ז פסחים פ"ט הכ"ה פסחים פ"ק סי' י' פדה פ"ט מ"ג קידושין ע"ט ע"א דעת רבינו יואל ר"פ מי שמת סי' ג' שבת דף קל"ה	רי"ף קל"ג. ולפי' צ. עוד דנח. שם בגמ' החולב קמז. ומעתה נראה פ"ו. גם רבינו קנ"ה. תוס' שם ר"ה האכל ס"ז. וחזון	רי"ף קל"ג. ולפי' צ. עוד דנח. שם בגמ' החולב קמז. ומעתה נראה פ"ו. גם רבינו קנ"ה. תוס' שם ר"ה האכל ס"ז. וחזון
ב"ק ע"ט סי' י"ג ב"ק פ"י סי' כ"א ברכות כ' נשים אינן בכלל ערבות ברכות פ"ד סי' א' יומא פ"ג שאלו את הראב"ד כלים פ"א מ"ד כתובות ל' כתובות פ"ק סי' י"ב תמיד ה"ה ד"ה על שרץ גדה ט' ד"ה הכא נמי גדה ס"ג ע"ב גדה ר"פ תינוקת הל' מקואות נדרים מ"ד ע"ב נדרים ג"ט שיטת הר"א ממיץ ע"ז פ"ד ס"ט ע"ז ס"ו ע"ז ס"ז פסחים פ"ט הכ"ה פסחים פ"ק סי' י' פדה פ"ט מ"ג קידושין ע"ט ע"א דעת רבינו יואל ר"פ מי שמת סי' ג' שבת דף קל"ה	רי"ף קל"ג. ולפי' צ. עוד דנח. שם בגמ' החולב קמז. ומעתה נראה פ"ו. גם רבינו קנ"ה. תוס' שם ר"ה האכל ס"ז. וחזון	רי"ף קל"ג. ולפי' צ. עוד דנח. שם בגמ' החולב קמז. ומעתה נראה פ"ו. גם רבינו קנ"ה. תוס' שם ר"ה האכל ס"ז. וחזון
ב"ק ע"ט סי' י"ג ב"ק פ"י סי' כ"א ברכות כ' נשים אינן בכלל ערבות ברכות פ"ד סי' א' יומא פ"ג שאלו את הראב"ד כלים פ"א מ"ד כתובות ל' כתובות פ"ק סי' י"ב תמיד ה"ה ד"ה על שרץ גדה ט' ד"ה הכא נמי גדה ס"ג ע"ב גדה ר"פ תינוקת הל' מקואות נדרים מ"ד ע"ב נדרים ג"ט שיטת הר"א ממיץ ע"ז פ"ד ס"ט ע"ז ס"ו ע"ז ס"ז פסחים פ"ט הכ"ה פסחים פ"ק סי' י' פדה פ"ט מ"ג קידושין ע"ט ע"א דעת רבינו יואל ר"פ מי שמת סי' ג' שבת דף קל"ה	רי"ף קל"ג. ולפי' צ. עוד דנח. שם בגמ' החולב קמז. ומעתה נראה פ"ו. גם רבינו קנ"ה. תוס' שם ר"ה האכל ס"ז. וחזון	רי"ף קל"ג. ולפי' צ. עוד דנח. שם בגמ' החולב קמז. ומעתה נראה פ"ו. גם רבינו קנ"ה. תוס' שם ר"ה האכל ס"ז. וחזון
ב"ק ע"ט סי' י"ג ב"ק פ"י סי' כ"א ברכות כ' נשים אינן בכלל ערבות ברכות פ"ד סי' א' יומא פ"ג שאלו את הראב"ד כלים פ"א מ"ד כתובות ל' כתובות פ"ק סי' י"ב תמיד ה"ה ד"ה על שרץ גדה ט' ד"ה הכא נמי גדה ס"ג ע"ב גדה ר"פ תינוקת הל' מקואות נדרים מ"ד ע"ב נדרים ג"ט שיטת הר"א ממיץ ע"ז פ"ד ס"ט ע"ז ס"ו ע"ז ס"ז פסחים פ"ט הכ"ה פסחים פ"ק סי' י' פדה פ"ט מ"ג קידושין ע"ט ע"א דעת רבינו יואל ר"פ מי שמת סי' ג' שבת דף קל"ה	רי"ף קל"ג. ולפי' צ. עוד דנח. שם בגמ' החולב קמז. ומעתה נראה פ"ו. גם רבינו קנ"ה. תוס' שם ר"ה האכל ס"ז. וחזון	רי"ף קל"ג. ולפי' צ. עוד דנח. שם בגמ' החולב קמז. ומעתה נראה פ"ו. גם רבינו קנ"ה. תוס' שם ר"ה האכל ס"ז. וחזון
ב"ק ע"ט סי' י"ג ב"ק פ"י סי' כ"א ברכות כ' נשים אינן בכלל ערבות ברכות פ"ד סי' א' יומא פ"ג שאלו את הראב"ד כלים פ"א מ"ד כתובות ל' כתובות פ"ק סי' י"ב תמיד ה"ה ד"ה על שרץ גדה ט' ד"ה הכא נמי גדה ס"ג ע"ב גדה ר"פ תינוקת הל' מקואות נדרים מ"ד ע"ב נדרים ג"ט שיטת הר"א ממיץ ע"ז פ"ד ס"ט ע"ז ס"ו ע"ז ס"ז פסחים פ"ט הכ"ה פסחים פ"ק סי' י' פדה פ"ט מ"ג קידושין ע"ט ע"א דעת רבינו יואל ר"פ מי שמת סי' ג' שבת דף קל"ה	רי"ף קל"ג. ולפי' צ. עוד דנח. שם בגמ' החולב קמז. ומעתה נראה פ"ו. גם רבינו קנ"ה. תוס' שם ר"ה האכל ס"ז. וחזון	רי"ף קל"ג. ולפי' צ. עוד דנח. שם בגמ' החולב קמז. ומעתה נראה פ"ו. גם רבינו קנ"ה. תוס' שם ר"ה האכל ס"ז. וחזון

תד	משנה	מפתח מראה מקומות	חידושי
	שלטי הגיבורים	שלחי ע"ז	תולין ע"ז תולין ק"ל ע"ב יבמות ק"ג ע"ב כתובות י"ט ע"א נדה ט' ד"ה הכא נמי נדרים ל"ד ד"ה א"ל סוכה ל"א סוכה ל"ה פסחים ו' ע"ב מיתבי אקב"ו פסחים פ"ד ע"א קידושין ט"ו ע"א שבת דף ק"ו שבת דף קנ"ג שלחי גיטין מחזיר גרושתו
קכו. ז' לחוד	שער המלך	הל' ברכות פ"ו הל' תר"מ פ"ח הכ"ד הל' חמץ פ"ה הכ"ה הל' יו"ט פ"ב ה"ו הל' יו"ט פ"ג ה"ד הל' לולב בשם הריטב"א הל' גידושין פ"ד ה"ב	צג. עוד עה. אמנם פט. ובחי רלא. נשא רצד. שוב קלו. ומיהו פט. ובחי קמח. והנה הרשב"א מו. בפלוגתא שיב. רב אשי קלו. ומה שנראה רפד. וכעין רעד. ודע רסד. והנה התוס'
קכב. תוס' ד"ה לאימת קעו. וראיתי קכג. מלאכי כן סב. איברא קעה. והנה קנ. אלא דמה סס. שורפין	שערי יושב	שער ה' פכ"ג	
ס. וכרגע	שערי יששכר [מונקאטש]	עניני פסח	שאגת ארי' סי' ג"ב סי' ס"ח סי' ס"ט סי' ע"ה סי' ע"ז סי' פ' ד"ה ודע סי' פ'-פ"ב סי' פ"ג סי' צ"ג סי' צ"ו סי' צ"ז
מא. ומיהו	שפת אמת	מנחות דף נ"ו	רצ. וכתב רפז. והשאג"א קנג. וארשר פ. וראיתי קצ. ר' אליעזר / רנז. וראיתי / שלה. איברא קיט. ומיהו שלט. בסי' / שלו. אמנם השאג"א שלד. והגרע"א רצא. ולפ"ז קד. ובשאג"א / קמח. וראיתי קמו. משנה / קנז. תוס' ד"ה אתיא
שלה. ודע	תבואות שור	סי' ו' סק"א יו"ד סי' כ"ח	
קסא. וכרגע מב. בסרש"ע	תוס' רי"ד	פ' האיש מקדש ברין שלשא"כ	
מו. ואכתי	תוס' רעק"א	גיטין פ"ד אות ל"ד פ"ק אות כ"ג פי"ט מ"ד אות קס"א ר"פ במה בהמה	שאלתות פ' בא ויומא דכיפורא פ' ויקרא סי' כ"ז פ' אמור שאלתא ק"ז
גא. ובהיכי עד. ובדברי רצ. ובשאג"א ער. עוד	תוס' שאנץ	פסחים כ"ט ע"ב	שב שמעתתא שמעתתא ו' פ"ד
סח. תוס' ד"ה אימתי	תוספות שבת	סי' י"ח	שבלי הלקט כלל ז' סי' ס"ב
קא. ובמקום	תורת הבית [להרשב"א]	בית ד' שער א' בית ד' שער ג' בית ד' ריש שער ד' בית ד' שער ד' דף ק"ג	שיטה לתלמוד [רבינו יחיאל מפאריש] מור"ק ט"ו ע"ב שיטה מקובצת כתובות דף ו' דעת רבינו פרץ כתובות דף ט' כתובות דף ל' בשם הרא"ש זבחים דף נ"ו אות ח' מנחות כ"ה ע"א
צד. ובמקום קכב. ואשר קל. והנה המחבר קכד. עוד יש סא. והנה חמץ	תורת השלמים	סי' ו'	
פב. והגראה			

חידושי תה

מפתח מראה מקומות

משנה

תורת חטאת

כלל ה' מ"ו ה"ד

פא. ואני

תל תלפיות

שג. ואילם

שנת תרע"ג

תמים דעים [להראב"ד]

נט. ומיהו

סי' רמ"ה

תרומת הדשן

דש. התם

לד. והנה כתבו

רסט. פסח

סי' קנ"ט

סי' קפ"ח

סי' רס"ט

תשב"ץ קטן

נה. תוס' ר"ה לצאת

סי' קנר

תשו' הגאונים שערי צדק

רסו. ונתנו

כ"ד ב' סי' ט'

שאלות ותשובות שו"ת אבני נזר

פה. והגם

קצו. שם בגמ' בהמה

או"ח סי' שמ"ח

או"ח סי' שנ"ט אות ח'

שו"ת אגרות משה

רצד. איברא

י"ד ח"ג סי' נ"ב

שו"ת או"ח

רג. ומה שנראה כעת

סי' תקכ"ו סע' כ' ברמ"א ומ"א סקכ"ב

שו"ת אמונת שמואל

צ. והנראה

שו"ת אמרי יושר

פג. איברא

ח"א סי' ל"ב

שו"ת ארץ צבי

לו. ובמ"ש

סי' מ"ז

שו"ת ב"מ

רצא. והנה סברתו

סי' ה'

שו"ת בית הלוי

פח. והא

ח"א סי' מ"ח

שו"ת בית יצחק

ריג. איברא

קצג. ועיין / קצה. ומכאן

קפח. ומכאן

קמד. והנה

שו. וראיתי

יח. עוד י"ל

רנט. שם בגמ' לח.

או"ח סי' י"ז

או"ח סי' פ"א אות ב'

או"ח סי' ק"ה אות כ"ב

או"ח סי' קי"ג אות ו'

י"ד סי' ו' אות י"ג

י"ד ח"א סי' ל"ו

י"ד ח"ב סי' קע"א אות י'

שו"ת בית שלמה

פג. איברא

ח"ב סי' ע"ב

שו"ת בית שערים

קב. אלא דמ"מ

שיר. ואף

קיג. והנה בשב

רצה. ובתש'

שמו. לפי

רסא. במתני'

שי. מאן

סח. שם בגמ' לא

כו. ובדברי

קפא. ובישבי

קפא. ואפילו / ר. וראיתי

עט. שם בגמ' בהרי / קט. שוב ראיתי / קצב. ועלה ברעתי

פג. ועיין גם

קכג. מלאכי כן

קכב. וי"ל

צד. אלא שבמה

קסח. וראיתי

ט. אמר ליה

קי. וכעת

קסו. ובמ"ש אמרתי

רכא. ומה

קצו. ועיין

קיג. והנה בשב

שמו. לפי

רב. ואגב

קמו. ומעתה נראה

קפו. איברא

לה. הן אמת / ג. אמנם / ג. וראיתי

קפו. איברא

רצג. ניתנה

קעה. ורע / רחצ. והנלמעת

צח. ויש לעיין / רצט. ומעתה

צ. ובוה

צ. עוד

צט. וגדולה מזו

או"ח מדור בפסח הוי דרך אכילה

או"ח מצוה דרבים מהו

או"ח סי' א'

או"ח סי' ל"א

או"ח סי' נ"ג

או"ח סי' ע"ג

או"ח סי' ק"כ

או"ח סי' קמ"ב

או"ח סי' קנ"ה

או"ח סי' קס"ד

או"ח סי' קס"ה

או"ח סי' קפ"ו

או"ח סי' קצ"ב

או"ח סי' ד"ר

או"ח סי' ר"ה

או"ח סי' ר"ו

או"ח סי' רי"ג

או"ח סי' רי"ז

או"ח סי' רכ"ד

או"ח סי' רכ"ז

או"ח סי' רל"ו

או"ח סי' רנ"ד

או"ח סי' ש'

או"ח סי' ש"ה

או"ח סי' ש"ז

או"ח סי' ש"ח

או"ח סי' שכ"ה

או"ח סי' שכ"ו

או"ח סי' שכ"ז

י"ד סי' ט'

י"ד סי' ט"ו

י"ד סי' ל"ד

י"ד סי' נ"ח

י"ד סי' ק"ח ד"ה ובממה"ח

י"ד סי' ק"ט

חידושי

מפתח מראה מקומות

משנה

תו

קכג. ונראה דפליגי פג. ועיין שרית קל. והנה המחבר קפה. בפרי	שו"ת הרשב"א	ח"ג סי' רי"ד סי' ע' סי' רס"ב סי' תצ"ו	פב. אמנם / קלד. ומה שנראה / קפה. תוס' ד"ה והוא צב. שם בגמ' אמר רכב. ולפענ"ד נא ועוד מז. ולפמ"ש רפג. והמג"א רפד. וכעין קפא. ומצאתי ריא. ולפום קנז. וראיתי קלז. ומיהו רסט. פסח	י"ד סי' קי"א ד"ה ובהרי י"ד סי' קצ"ח י"ד סי' ד"ש י"ד סי' ש"י י"ד סי' שמ"ו י"ד סי' ש"ג י"ד סי' שנ"א י"ד סי' שס"ד י"ד סי' ת' י"ד סי' תי"ח י"ד סי' תל"ב בדין פדה"ב בשבת
פג. ועיין גם	שו"ת זית רענן	ח"ב סי' ח'	שו"ת בשמים ראש	סי' פ"ט סי' ק"ב
רפז. וראיתי	שו"ת זכרון יוסף	סי' מ"ו סי' קכ"ו סי' קצ"ב	ריג. איברא שיג. ועיין	סי' מ"ז
עח. אלא רסז. שם בגמ' כבר שי. וקרא	שו"ת חוות יאיר	סי' מ"ב סי' ס"ב סי' ע"ה וסי' פ' סי' פ"ו סי' קנ"ג	פד. ולעצם שו"ת דבר שמואל שלד. בפרסיה / שלו. אמנם	סי' ל"ח
קיו. והמל"מ / שלד. בפרסיה / שלו. אמנם קעד. ובשו"ת קכד. וראי' קפד. והנראה דש. והנה	שו"ת חכם צבי	שו"ת חת"ס	שו"ת דברי אמת	סי' א'
רנח. שם בבגמ' שבות צא. שם בגמ' והרי פב. והנראה י. והקשה / סז. איברא / רסא. ונראה שג. שם בגמ' אמרו קז. וראיתי קפא. ובישבי כו. שם בא"ד ראי' / קצב. ומיהו קיד. אלא דצ"ע / קלח. ולפום מח. שם הגמ' שאני קגג. ואשר שכח. והגלפענ"ד קעה. והנה שג. שם בגמ' אמרו צב. שם בגמ' אמר קכח. שוב רצה. בתוס' קסט. וראיתי קנג. ואשר ריא. ולפום קפז. איברא ר. עיין לה. הן אמת / נא. והנה החת"ס שיד. רש"י ד"ה בעל	שו"ת דברי חיים	או"ח סי' מ"ג או"ח סי' פ"ו או"ח סי' קי"ד או"ח סי' קכ"ד או"ח סי' קל" או"ח סי' קל"ז או"ח סי' ק"מ או"ח סי' קנ"א או"ח סי' ק"פ או"ח סי' קפ"ב או"ח סי' קצ"ב ח"ו סי' י"ג ח"ו סי' כ' חומ"מ סי' ר"ל י"ד סי' ק"ו י"ד סוס"י קי"ד י"ד סי' ק"ע י"ד סי' רי"ג י"ד סי' רל"ג י"ד סי' רל"ה-דל"ו, ש"ו י"ד סי' רמ"ז ד"ה ומי שאמר י"ד סי' רנ"ג י"ד סי' שכ"א אהע"ז ח"ב סי' י"ח	כד. והנה הרואה שיז. ושמעתי שלח. אמנם שו"ת דובב משרים צז. מה שכתב דמ"מ שו"ת הר"ן רפג. ולפום ער. איברא קפ. ובשו"ת שו"ת הריב"ש רעט. ולפענ"ד טז. אמנם קיו. והמל"מ	סי' ט' סי' כ"ח סי' נ"ב בית י"ח ח"ד מהדורא ג' סי' ח' סי' צ"ו סי' ק"א סי' ת"מ

תו	חידושי	מפתח מראה מקומות	משנה
ח"א סי' י"א קמ"א סי' רכ"ב	שו"ת טוב טעם ודעת לב. וראיתי שמג. נמצא	שורש קמ"ב	נא. ועוד
סי' פ"ח	שו"ת יד אליהו קפא. ומצאתי	ח"א סי' קמ"ט	רנה. וחבט
ח"א סי' צ"ט	שו"ת יעב"ץ ריא. ולפום	ח"ג סי' קי"ב	שג. ואולם
אר"ח סי' קס"ו אר"ח סי' קל"ט סי' פ"ב	שו"ת כתב סופר רנח. שם בגמ' שבות שמז. לפי פב. והנראה	סי' י"ח י"ט סי' תכ"ח	רס. ועיין לד. ובוה יובנו
שו"ת לבושי מרדכי מהרורא ג' אר"ח סי' מ"ג סי' ק"ח	שו"ת מהר"י מינץ לד. ובוה יובנו	ח"ד סי' נ"ט סי' נ"ח	רצא. נראה
ח"א סי' כ"ה	שו"ת מהר"ם בריסק פג. איברא	ח"א סי' כ"ג	שו"ת מנחת יצחק לו. עוד יש לדייק
סי' ה'	שו"ת מהר"ם מינץ עא. ולאחר זמן	י"ד סי' ע"א	שו"ת משאת בנימין פג. ועיין גם
בסופו	שו"ת מהר"ם מרוטנברג רלג. גירר	ח"א סי' ח' ח"ב סי' א' ח"ב סי' כ"ו ח"ב סי' ל"ט ח"ב סי' מ"א ח"ג סי' כ"ט ח"ג סי' מ"א ח"ג סי' מ"ב מ"ג מ"ד ח"ג סי' ס"ד ח"ג סי' ק"ס ח"ג סי' קפ"ה ח"ג סי' קפ"ו ח"ג סי' ר"ו, ר"ח ח"ג סי' רי"ז ח"ד סי' ד' ח"ד סי' כ"ז ח"ד סי' צ"ג ח"ד סי' צ"ט ח"ד סי' קכ"א ח"ה סי' ט' ח"ה סי' ע"ב	שו"ת משיב דבר רעד. והנה הר"ן
ח"ג סי' כ"א	שו"ת מהר"ש ענגיל פה. והגם		שו"ת משכנות יעקב לד. ומיהו
סי' קל"ח	שו"ת מהרי"א אסאד עא. ולאחר זמן		שו"ת משנה הלכות צט. ונראה צה. אלא דקסבר רנו. ומה שנראה בט"ד קפא. ואמילו יז. והמחלוקת רפח. ואשר לכן רסו. אבל דר. ובמה נה. תוס' ר"ה לצאת קנה. ונ"ל ק. וכבר רנו. אלא נראה רפה. רש"י ר"ה יוצא רפב. שם בגמ' הואה רפט. רש"י ר"ה פסור רנר. אמנם קכט. ובהא שא. ומעתה רפג. והמג"א רנט. ואין צו. ולפענ"ד
קידושין ל"ו ח"א סוס"י כ"א ח"א סי' כ"ה ח"ב סי' ה' סי' קכ"ז	שו"ת מהרי"ט קעט. אלא דאכתי רצה. ולפענ"ד רב. ספל קצ. ובמקור לה. הן אמת / ג. אלא דאכתי		
סי' קנ"ז וקס"א	שו"ת מהרי"ל צ. עוד		
סי' קכ"ג אות ג'	שו"ת מהרי"ק רכא. והנה		

חידושי

מפתח מראה מקומות

משנה

תח

ח"ה סי' ר"ג	קפז. איברא	שו"ת עין יצחק	סי' כ"ב ענף ב' אות ח'	קלט. אמנם
ח"ה סי' ר"ה	רב. טפל			
ח"ה סי' רפ"ב	רכז. ומה			
ח"ו סי' ס"א	ריג. איברא	שו"ת פני יהושע		
ח"ו סי' צ"ב	קסב. ברס	סי' י"ג		קצב. בזהאיל / קצ. וראיתי
ח"ו סי' צ"ח	נא. ושנית	סי' ט"ו		מ. וחשנית
ח"ו סי' ק'	קנו. ועיין	ח"ב סי' ס"ה בדין יי"ש בפסח		צה. שם בגמ' א"ל / קפו. במשנה
ח"ו סי' ל"ו	רסז. ונתנו			
ח"ו סי' קל"ו	רצד. איברא	שו"ת פנים מאירות		
ח"ח סי' מ"ב	רצא. והנה סברתו	רפט. רש"י ד"ה פסור / רצג. ולפי'		
ח"ח סי' ק"ד וסי' ק"ל	עד. עזרה	ח"א סי' מ"א		
ח"ח סי' קפ"ב	קיס. אבל	ח"ב סי' צ"ז		שיב. וראיתי
ח"ט סי' רנ"א	רצה. ובתש'	ח"ב סי' קס"ג		פג. ועיין גם
ח"ט סי' שי"ח	רסט. וקצת	ח"ג סי' ס"ט		רפט. רש"י ד"ה פסור / רצג. ולפי'
ח"ט סי' תכ"א וסי' תר"ג	שמג. וגם			
ח"י סי' ע"ד	שי. מאן	שו"ת קרן לדוד		
ח"י סי' קל"ו	רצד. איברא	סי' קכ"ה ד"ה ומה"ט		פב. והגראה
		שו"ת ראב"ן		
		סי' ט'		קכה. תוס' ד"ה אמר
		שו"ת הרא"ש		
		כלל ד' סי' ט'		רלט. וידוע
		כלל י"ב סי' ג'		מו. וכן נראה
		כלל כ"ג סי' ו'		לו. והתשובה אחת
		כלל כ"ו סי' א'		נב. כתב הרא"ש
		שו"ת רדב"ן		
		ח"א סי' מ"א		עה. אמנם
		ח"ג סי' אלף ט"ו		קכב. ואשר
		ח"ו סי' רצ"ד		שטז. פניך
		ח"ו סי' ב' אלפים ש"ח		שג. ואולם
		אלף ר'		רצב. שנית
		שו"ת ריב"ש		
		סי' י"א		רח. שם בגמ' הרוגי
		סי' צ"ג		קנה. ונ"ל
		סי' צ"ח		רב. ועיין
		שו"ת רמ"א		
		סי' נ"ג נ"ד		דר. ועיין
		שו"ת רע"א		
		סי' ט'		ריג. איברא
		סי' כ"ג		פב. והגראה
		סי' כ"ג ד"ה ולכאורה		קלח. שנית
		סי' כ"ט		מח. והלכתא
		סי' ל'		מט. והגרע"א
		שו"ת עונג יו"ט		
		קס. ולפי'		
		קצה. ומעתה / רב. אמר רמי		
		שו"ת עטרת חכמים		
		רנח. שם בגמ' החולב		
		סי' ח'		
		או"ח סי' ב'		
		סי' מ"ה		

תפ	חידושי	מפתח מראה מקומות	משנה
סי צ"ס וקכ"ח סי קי"ז סי קס"ה סי קע"ו	רצד. איברא שסז. קמי רחצ. שוב רנז. ומיהו	ח"א סי' י"ח ח"ב סי' קט"ז	שו"ת שבות יעקב רפה. רש"י ד"ה יוצא קא. ת"ר תנוד
אלף ס"ג ח"ג סי' רי"ג סי' ש"א	שו"ת הרשב"א ג. אלא דאכתי לז. והתשובה אחת צא. שם בגמ' אמר	ח"א מהדורא ב' סי' ס"ב מהדורא ג' ח"ג סי' י"ג מהדורא ג' סי' תל"ג	שו"ת שואל ומשיב קצד. ובינותי בס . והנה רש"י רב. ואגב
סי' קע"ב	שו"ת רשב"ש רצג. נראה	סי' ר'	שו"ת תרומת הדשן צב. שם בגמ' אמר
סי' צ"ו צ"ז	שו"ת שאגת אריה רנו. שנית	ח"א סי' כ"א ח"ב סי' נ"ג ד"ה ולענין ח"ג סי' ק"כ ח"ג סי' קצ"ט ח"ג סי' רמ"ד סי' ס"ג	שו"ת תשב"ץ סז. אמנם רמ. ואי קשיא שי. אין רכב. ובוזה ייד. ובשע"ת רח. שם בגמ' הרוגי
ח"ב סי' צ'	שו"ת שאילת יעב"ץ מב. איברא		

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תי

אב

דף. ר"ה

רצא. אמנם

רצא. נראה

שסג. א"ל

רצא. ולפי

שטז. נבנה

מח. ולפי

חיוב מילת קטן קאי על הקטן או על אביו וב"ד

רפג. ולשם / רצב. ומיהו

כשאין באפשרות הבן ללמוד תורה החיוב ללמוד אומנות נקיה שסג. א"ל

לאחר שמונה ימים אם חיוב האב והב"ד שורים

נה. תוס' ר"ה לא סגי

נפק"מ בין גדר חיוב האב במילת בנו לשאר כל אדם

מז. ולפמ"ש / נה. תוס' ר"ה לא סגי

נפק"מ במילה בין שליח שמינהו האב למי שמינהו ב"ד

מד. איברא

רסז. שם בגמ' כבר

רפד. והנה

אבידה

עג. וראיתי

קדשים שנאבדו אי מיפסלו משום היסח הדעת

אבל

שכד. ועיינתי

ביאור הנפק"מ שבין אבל למצורע בדין שילוח

שכד. חכ"א

קרבתיהם

נפק"מ בין סמא מת לאבל מגורה ומצורע בדין שילוח

קרבתיהם

אבר מן החי

צ. ובוה

צ. עוד

רצז. ואין

רחצ. והנה

צ. ולדידי

רחצ. ונ"ל

רחצ. ונ"ל

רצז. ועיין

צז. עוד

צח. ויש

אבר מן החי בבהמה סמא אינו נהוג בישראל

אבר מן החי מותר בהנאה לב"נ

איסור אבמה"ח אי הותר בשחיטה או במיתה

ב' עניינים בשחיטה סילוק איסור שאינו זכות והיתר

אבמה"ח

בן פקועה לישראל שרי ולב"נ אסור

המתכוון שלא לשחוט שחיטה המכשרת אי נפקה מירי

אבמה"ח

השוחט חטאת בשבת בחוץ אי נפקה מירי אבמה"ח

השוחט חטאת בשבת בחוץ כיון דאעל"מ לא מועיל

השחיטה להוציא מירי אבמה"ח

מפרכסת אי מותרת לב"נ

שחיטת טריפה אי מהני לסלק איסור אבמה"ח

אדם

שנז. הנה

שנז. הנה

שנז. הנה

אימת האדם מוטלת על הבריות

אם יש להקפיד בסגולות וכדו'

כל המתאחר ביצירה גדול במדריגה לקודמו

אדם הראשון

אדם הראשון אם היה יכול לחיות לעולם לולא חטאו

רלב. שם בגמ' ג' דברים

או"נ

אם מותר לשחוט בהמה לתושיב"ס בשבת כשיש אפשרות

קצז. ובמה

קצז. ובמה

קצז. ובמה

קצז. ובמה

אור

דש. תוס' ר"ה איר

אם אין זריקת הדם בקרבן מחייב אור בין כבש למזבח

שה. אלא

אוכל

קע. איברא

פ. וצ"ל

פא. עוד

פא. ואני

קמג. אמנם

פ. ברם

פא. עוד

פ. וקצת

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

פא. ואני

אונס

פד. ולעצמ

קא. אף נערה

קא. אף נערה

קא. אף נערה

קא. אף נערה

קא. אף נערה

קא. אף נערה

קא. אף נערה

קא. אף נערה

קא. אף נערה

קא. אף נערה

קא. אף נערה

קא. אף נערה

קא. אף נערה

קא. אף נערה

קא. אף נערה

קא. אף נערה

קא. אף נערה

קא. אף נערה

קא. אף נערה

קא. אף נערה

אורז

קמט. במס' / קפ. ונראה

קמט. במס' / קפ. ונראה

קמט. במס' / קפ. ונראה

קמט. במס' / קפ. ונראה

קמט. במס' / קפ. ונראה

קמט. במס' / קפ. ונראה

קמט. במס' / קפ. ונראה

קמט. במס' / קפ. ונראה

מצה שנילושה מן החטים ומן האורז

אורז ודוחן אם באים לידי חימוץ

אורז ודוחן אם באים לידי חימוץ

אורז ודוחן אם באים לידי חימוץ

אורז ודוחן אם באים לידי חימוץ

אורז ודוחן אם באים לידי חימוץ

אורז ודוחן אם באים לידי חימוץ

אורז ודוחן אם באים לידי חימוץ

שם. והנה	אין מעבירין על האוכלין האיסור לעבור על האוכלין	ג. אלא	אורח צדיק אוכל לשובע נפשו לצורך האורחים אף שהוא שבע
שם. ומכאן שם. לפי שם. לפי שם. ודע שם. וכתב	אין עושין מצוות חבילות חבילות בב' אנשים נמי שייך מצוות חבילו' חבילו' בריעבר אי עושין מצוות חבילות חבילות בדרבנן אי עושין מצוות חבילות חבילות כשאין המשך המצוה שיהא עם עושין מצוות תבח"ב כשהודיק היין לכוס אחר עם עושין מצוות תבח"ב	פ. וצ"ל פא. ואני	אחשביה אוכל שנפסל לאכילה ואחשביה אח"כ בשרץ ששרפו אם אמרינן דאחשביה באכילתו אטריות דבר שבליטתו עבה אם חייב בחלה לאקשען או קרעפלאך אם חייבות בחלה
קעז. ולשם	אין עיבוד באוכלין אי קיי"ל כן אין קנין לאחר מיתה מת אי הוי בר קנין נכסים שנפלו לגוסס אם יכול להקנותם לאחר	רכז. ומה רכז. ובעיקר	אי עביד לא מהני גדר הכלל דאי עביד לא מהני הא דל"א במקדש בפ"ש דאעל"ם היכא דאם נימא דלא מהני לא יחזור המעשה לקדמותו אם אומרים דלא מהני
קלו. וראיתי קלו. ובעיקר	אין שליח לדבר עבירה בשבת אי אמרי' הא דאשד"ע המקדש חמש נשים בפ"ש אמאי ל"א דאשד"ע מומר העושה את הרב כשליח למכור חמצו	יז. אלא רכז. ולפי"ו יז. ובמחלוקת רכז. ומה	היכא שהדבר אינו תלוי בעצמו ל"א אעל"ם היכא שלא נתקן האיסור ל"א מעל"ם היכא שלא נתקן האיסור ל"א אעל"ם השוחט חטאת בשבת בחוץ כיון דאעל"ם לא מועיל השחיטה להוציא מידי אבמה"ח
קע. איברא פא. עוד פ. וראיתי פא. עוד פא. ואני	אינו ראוי אוכל שא"ר למאכל אדם אינו מק"ס אוכלין שאינן ראויים אם מותר לאוכלן ביוהכ"פ חולה שאב"ס אם מותר לאכול אוכלין שאינם ראויים ביוהכ"פ לרפואה חצי שיעור מאוכלין שאינן ראויים אם מותר לאוכלן ביוהכ"פ נפק"מ בין אינו ראוי לאכילה לשלא כד"א	רצז. ועיין יז. ובמחלוקת רכז. ובעיקר רסז. ונראה	השוחט קדשים בשבת אי אמרי' ביה אעל"ם מקח הנעשה באיסור אי אמרינן ביה אעל"ם עבר והביא חגיגה בשבת א"א דאעל"ם אין אדם אוסר דבר שאינו שלו איך מועיל הכשר בקדשים הא אינו שלו עד. האי בשר / עז. ולא
פא. עוד פא. ואני	איסור אוכל שנפסל לאכילה ואחשביה אח"כ אי אזלינן בכלים בתר רוב תשמישן אי אמרי' מצהב"ע רק בגזל או אף בשאר איסורין קמז. ולפ"ם / קנב. והנה אין אומרי' לו לאדם חטא וכו' הכלל היכן אומרי' כן איסור דרבנן אי הוי איסור גברא או חפצא איסור חמץ אי הוי איסור גברא או חפצא איסור שנפגם ותיקנה אם חזר איסורו איסור שנפגם מקע איסורו איסור תורה ודרבנן אי הוו איסור גברא או א"ח אכילת משהו בעלמא מחמץ בפסח אי שרי אכילת משהו בעלמא משאר איסורים אי שרי אכל ח"ו איסור והקיאה וחזר ואכלה אם חייב אם יש דין נטל"פ בדבר שאוסר במשהו אם יש כח לחכמים לאסור דבר המפורש בתורה להיתר אף באופן שהבית אינו בדוק לא מיקרי אתחזק איסורא בדיקת חמץ אי מקרי אתחזק איסורא בכל דבר שיש לאדם יש בו קנין איסור וקנין ממון	רלא. ודע	אין אדם משים עצמו רשע א"א אאמע"ר במילי דחסידות אין אומרים לו לאדם חטא וכו' בעדו"ע דפסח האיך אומרי' לכהן חטא כרי שיזכה ישראל רמ. תוס' ד"ה אתי לז. ואפילו אין אומרי' לו לאדם חטא וכו' הכלל היכן אומרי' כן
קמח. אבל קנה. והנה רצז. ונלפענ"ד קמח. ובוה קמח. ומה קנה. תוס' שם קנה. ונ"ל קמח. אבל / קנב. ת"ד	אין איסור חל על איסור איסור הנאה אי מקרי איסור מוסיף איסור חפצא יכול לחול על איסור גברא אף שאחזע"א נפק"ם לקוברו בין רשעים בב"ח אי מקרי איסור מוסיף ברין אם חל איסור חמץ ואיסורו"ג הטעם דהאוכל נבלה ביוהכ"פ פטור כשנתנבלה ביוהכ"פ חל קודם איסור נבלה או יוהכ"פ שיטת הרמב"ם בדין אאחזע"א	קמח. ונלפענ"ד קמח. ובוה קמח. ומה קנה. תוס' שם קנה. ונ"ל קמח. אבל / קנב. ת"ד	אין מבטלין איסור לכתחילה ביטול איסור ברוב ההיתר של כל העולם אם מותר בקדירה בפסח בעי' נטל"פ ומשהו שלא במינו

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תיב

אם יכולים הבעלים להפקיר איסור הנאה	פ.ה. ראיתי
אם מותר להשתמש בדיעבד באיסורו"נ שלא כדרך הנאתו	ק.א. ת"ד
אם מותר ליהנות מהאיסורו"נ בשעת שריפתו	ק.ב. ולפי"ז
אם מותר למכור איסורו"נ	צ.א. שם בגמ' ודרי
אם עוברין אבל יראה בחמץ של איסורו"נ	ר.נ. שנית
אם שייך דין גזל באיסורו"נ	פ.ט. ובתוספתא
אם שייך ירושה באיסורו"נ	ט. ולפענ"ד מה
אם שייך לומר הפסד"ה במקדש באיסורו"נ דאורייתא	מ.ב. רש"י ד"ה אמילו
בדין אם חל איסור חמץ באיסורו"נ	ק.מ.א. ומה
בירושה אמרי' איסורא לא ניתא ליה לקנות	ט. ולפענ"ד מה
גט שנכתב על דבר האסור בהנאה	ס.ט. עוד
גט שנכתב על דבר הצריך לבטלו	ס.ט. עוד
ההנאה מאיסורו"נ בשעת שריפתו אי מקרי כדרך הנאתו	ק.ב. ולפי"ז
המוכר איסורו"נ אם דמיו מותרין	ע.ח. תוס' ד"ה כל שעה
המקדש אשה תולה באיסורו"נ אי הוה קידושין	ק.ט. תוס' ד"ה אין
המקדש באיסורו"נ דרבנן אי חוששין לקידושין	מ.ב. רש"י ד"ה אמילו
המקדש בתרי דרבנן אי חוששין לקידושין	מ.ב. רש"י ד"ה משש
זכיה באיסורו"נ דאורייתא	מ.ב. רש"י ד"ה אמילו
חולה שאב"ס אם מותר לאכול איסורו"נ דרבנן שלכד"א	פ. וראיתי
חולה שאב"ס אם מותר לאכול אוכלין שאינם ראויים	פ. וראיתי
ביוהכ"פ לרפואה	פ. וראיתי
כיסוי הדם בעפר של ע"ז	ע. ובמה
כל דמקדש וכו' א"א במקדש באיסורו"נ דרבנן	מ.ב. רש"י ד"ה אמילו
מכר איסורו"נ אי הוה המעות גזל	פ.ו. ומכאן
מכר איסורו"נ אם דמיו מותרין	פ.ו. ומכאן
נפק"מ בין איסורו"נ מדרבנן או מדאורייתא בדינא	
דאפקעינהו	ק.י. ודע
נפק"מ בין ח"ש דאיסורו"נ לשאר ח"ש דאיסורין	ש.ע.ג. ובדברי
נפק"מ בין ח"שי קורדנייתא לחולין שנשחטו בעזרה בדינא	
דקידושין	ק.י. ודע
פרוסת חמץ שנתערבה, אי בטילה רק לאיסור הנאה	ס.נ. שוב
אכילה	
אין אכילה פחות מכוית	ש.ס.ה. תניא
אכילה דרשות היינו אפי' פחות מכוית	ק.צ.ו. ועיין
אכילה מה"ת אי הוי בכ"ש או בכזית	ש.ע.ד. ועלה
אכילת בני מעיים דק"פ בע"פ אי שרי	ש.נ.ב. ברש"י ד"ה השמש
אכל ח"ו איסור והקיא והחזיר ואכלה אם חייב	ש.ע.ד. ולפי"ז
אכל כזית מצה שאינה שו"ס אי יצא יד"ח	ק.מ.ב. ואכילה
אם יש מצוה להרבות באכילת מצה	ש.נ.ב. שם בגמ' דניכול
אם מברכין ברכת חתנים בלא אכילה	ש.מ.ח. בתוס' ד"ה שאין
דבר שאינו ראוי לאכילת אדם אי פקע שם טומאה מיניה	ע.א. שאני
דבר שאינו ראוי לאכילת אדם אי הוי בגדר עפר	ע.א. שאני
דבר שאינו ראוי לאכילת אדם אי פקע שם איסור מיניה	ע.א. שאני
דרך צדיקים לאכול רק להברות גופן ולהחיות עצמם	ר.פ.ד. רש"י ד"ה על השבע
האוכל דבר איסור אם חייב בברכה	ק.נ.ב. שנית

בליעת הסכין אי מקרי היתירא בלע	ק.כ.ח. עוד
בשעת הבליעה היה היתר ובפליטה איסור אי מקרי היתירא בלע	ק.כ.ח. ובזה
בשרץ ששרפו אם אמרינן דאחשביה באכילתו	פ.א. ואני
דבר שאינו ראוי לאכילת אדם אי הוי בגדר עפר	ע.א. שאני
דבר שאינו ראוי לאכילת אדם אי פקע שם איסור מיניה	ע.א. שאני
הא דחיישי' בחמץ שמא יבא לאוכלו יותר מבשאר איסורים	ו. תוס' ד"ה אדר
האוכל דבר איסור אם חייב בברכה	ק.נ.ב. שנית
האוכל ח"ש מאיסור התלוי בגברא שלא כד"א אי פסור	ש.ע.ב. ומעתה
היתירא או איסורא בלע אם תלוי בשמא	ק.כ.ט. והנה
הפקד מועיל להפקיע איסור ולא בעלות	י.ב. ולפי"ז
חמץ קודם הפסח אי מקרי היתירא בלע	ק.כ.ו. ושיטת רש"י / ק.כ.ט. והנה
יותר חמור להתיר איסור דרבנן לרבים מאיסור דאורייתא	
ליחיד	ש.י.ו. תוס' ד"ה הגי
למ"ד דח"ש אמ"ה אם גם משהו בעלמא אסור	ש.ס.ט. חכ"א
מאכל שנפסל מאכילת כלב וחזר ונעשה ראוי לאכילה	פ. וקצת
נאמנות אשה ועבר לחתיכה ספק שומן ספק חלב	כ.ד. והנה
נבלה שנפסלה מאכילת אדם אי פרוח מינה שם נבלה	צ.ד. אלא
נותן טעם לפגם באיסור האסור במשהו אם מותר	ק.כ.ג. אלא
ניתא לחבר ליעבד איסורא זוטא וכו', הכלל היכן אומרינן כן	ל.ז. וכרע
נפק"מ בין אוכל שנפגם לאוכל שלכד"א	צ.ג. ואני
נפק"מ בין ח"ש דאיסורו"נ לשאר ח"ש דאיסורין	ש.ע.ג. ובדברי
נפק"מ בשיעור דכדאכ"פ בין אכילת מצוה לאכילת איסור	ש.ס.ו. ונלפענ"ד
קטן אינו נאמן על השחיטה דהוי איתחזק איסורא	כ.ד. והנלפענ"ד
איסור גברא	
איסור חפצא יכול לחול על איסור גברא	ק.נ.ה. והנה
איסור טבל אי הוי איסור גברא	ק.מ.ו. ומעתה נראה
איסורין דרבנן הוי איסור גברא	ק.מ.ו. ולפי"ז
באיסור חפצא ל"א מהב"ע	ק.מ.ה. ואשר
העשה דאינו זבוח הוי איסור גברא ולא חפצא	ק.נ.ה. והנה
מ"ע הוי חובת גברא	ק.מ.ו. ומעתה לפי"ז
נבילה אי הוי איסור חפצא או א"ג	ק.נ.ה. ונ"ל
איסור הנאה	
איסורו"נ אי הוי הפקר	פ.ט. ובתוספתא
איסורו"נ אי הוי שלו	ק.ל.ח. ולשם
איסורו"נ אי מקרי לכס	ק.מ.ב. תוס' ד"ה תתן
איסורו"נ אינו נמכר או שאינו נקנה	פ.ה. ראיתי
איסורו"נ אם יש לה בעלים	ק.נ.א. כיון
איסורו"נ אסור לגזול בע"כ דבעלים	צ.א. לכס
איסורו"נ דמטמא הוא אף שעומד לישרף כיון דבר מאכל הוא	ע. והנה כל
איסורו"נ יש להן בעלים לענין קיום מצות השריפה	פ.ט. ובחי'
איסור הנאה אי מקרי איסור מוסיף	ק.מ.ה. אבל
אם אפשר למכור איסורו"נ	פ.ו. ומכאן

האוכל חמץ לאחר זמן הביעור כדי לבערו אם מקיים מצות

תשביטו

ע"ט. שם בגמ' בהדי

השבע אם מחוייב לאכול ג' סעודות

שמו. שם בגמ' ולא

חייב לחנך הקטנים לאכול הסעודה עיר"כ

שנג. כד' / שנה. תניא

יש לו רק חצי זית מצה ובלעה והקיא וחזר ובלעה אי

י"ח

שעג. אמר / שעד. ועפ"ז

כל סעודת ליל פסח מצוה לאכול דוגמת ק"פ

ב. הקדמה

מהיכן ילפינן דבמצה בעי' כזית

שסה. וכתב

מצות אכילה בעיר"כ אי הוי בשביל התענית

שנג. כד' /

נפק"מ בין ח"ש דאיסור"נ לשאר ח"ש דאיסורין

שעג. וברברי

פרוסת חמץ שנתערבה, אי בטילה רק לאיסור הגאה

סג. שוב

אכילה גסה

דין האוכל הק"פ אכילה גסה

שג. או דילמא

האוכל הק"פ אכילה גסה ואינו מכין למצוה אי מקרי

רשע

שג. והס"א

האוכל קדשים אכילה גסה מועיל בזה שלא יהיה נותר

שנא. ואמר

אכילת קדשים

ב' מצוות באכילת קדשים, א) אכילה, ב) שלא יהיה נותר

שנא. ואמר

האוכל קדשים אכילה גסה מועיל בזה שלא יהיה נותר

שנא. ואמר

אכסדרה

אימת זמן בדיקת חמץ דאכסדרה

נט. ודע

אכסדרה אם נבדקת לאורה או בנר

נט. ודע

אליהו הנביא

אימתי יכול אליהו לבא בע"ש בבעיתה או באחישנה

סח. שם בגמ' לא

אין אליהו בא בע"ש

סח. שם בגמ' לא

בזה"ז אין לסמוך על אליהו הנביא בפסקי תורה

סח. שם בגמ' לא

משיח בן יוסף, אם יבא קודם אליהו הנביא

סח. ועיין

פסיקת ההלכה ע"י אליהו הנביא רק בבואו לבשורת ביאת

סח. שם בגמ' לא

המשיח

אלם

אלם אם יכול לתרום ולברך בכתיבה

מט. עוד

אלם שא"א לו באופן אחר הו"ל הדיעבד ללכתחילה

מט. עוד

פסול האלם בתרומה אי הוי פסול עצמי או משום הברכה

ג. ומעתה

אמירה לעכו"ם

אמירה לעכו"ם להרבות בבישול לחושאב"ס אם מותר

קצט. ולפענ"ד

באמירה לעכו"ם לבשל בשבת הוי האיסור באמירה ולא

קצט. ולפ"ז

בבישול

שבות דרבנן ע"י ישראל ומלאכה גמורה ע"י עכו"ם הי

רע. איברא

עדיף

אמן

החוסף מצוה אם עונין אחריו אמן

שמח. תוס' ד"ה ולא

אסמכתא

אם שייך אסמכתא להלמ"מ

שי. וקרא

אפותיקי

שיעבד שדהו אפותיקי ומכרו אם מכור

כט. ומיהו

אפיית המצות

הטעם שבאפיית מצות לאחר זמן איסור צריך לבטל

לח. גרסינן

הפירורין

זמן אפיית המצות בע"פ שחל בשבת

כו. ובביאור

אפיקומן

אפיקומן דומיא דק"פ

ב. הקדמה

הטעם שחוספין מצה בליל הסדר

שמד. אותו

המנהג לשים האפיקומן במפה ולהפשילו לאחוריו

רס. שם בגמ' ומפסיל

טעם להא שמניחים האפיקומן תחת המפה

ב. הקדמה

טעם למנהג העולם שהקטנים גונבים האפיקומן

רס. ובוה

טעם לנתינת האפיקומן לאחד מבני הבית

ב. הקדמה

מי שנתנמנם באמצע הסעודה אי רשאי לאכול האפיקומן

שעט. נתנמנו

אפקעינהו

הפב"ה בקידושין אי הוי מדין אפקעינהו

מג. ותלמיד

כל היכא דאמרינן אפקעינהו אי הוי המעות מתנה

מג. ולפענ"ד

נפק"מ בין איסור"נ מדרבנן או מדאורייתא בדינא

דאפקעינהו

קי. ודע

הגדר דהפבד"ה אי הוי משום דהמעות מתנה

מג. או יאמר

ארץ

אם השמש מהלכת סביב כדור הארץ או שהכדור הארץ

שליד. שם בגמ' חכמי

מסתובב

ארץ ישראל

אם מותר להוציא ספרים מא"י

רכח. ומיהו

אם מותר להוציא פירות א"י לחו"ל

רכז. עוד רגע

אם מותר להפקיד קרקע בא"י

יד. אלא / טו. אמנם

אסור להפקיד קרקע בא"י

טו. אמנם

אסור למכור קרקע לעכו"ם

טו. ומבואר

בא"י אי עבדינן ב' ימים טובים

רכט. עוד

בימות המשיח אם יכניסו מיד לא"י

רלב. אי גמי

בני חו"ל אם פטורין מק"פ

יח. במל"מ

הזכות להיקבר בא"י אף להדר בחו"ל

שעח. ולא

ישוב א"י הוי מצוה

טו. אמנם

מי שאין לו קרקע אי מקיים מצות ישוב א"י

טו. ואגב

מצות ישוב א"י גדולה היא ממצות מילה שופר ופסח

טו. וחזון

עבר הירדן אי הוי בכלל א"י

ריח. שלש

אש

בחום שע"י האור אמרי' חם מקצתו חם כולו

שג. שם בגמ' אמרו

נפק"מ בין גחלת של אש להמתחמם מחמת ד"א

דש. לאפוקי

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תיד

אשה

אף האשה כשיש לה בנים מקיימת מצות פ"ו
נאמנות אשה אי הוי דווקא כשבידה לתקן האיסור
נאמנות אשה ועבד בחתיכה ספק שומן ספק חלב
אשה רעה אם מצווה לגרשה כשיש לו בנים ממנה

אשם

איך חייב אשם מעילה אנוחר הא לא שוה מידי

אתרוג

אתרוג של תרומה טמאה כשיעור אגוז אם כשר
מיגו דהוי שיעור לאתרוג הוי שיעור לסומאה

בגדי כהונה

בקמיצה בעי' כהן לבוש בבגדי כהונה
בשחיטה אי בעי' כהן לבוש בבגדי כהונה

בדיקת חמץ

ב' טעמים בגמ' לבדיקה בליל י"ד
לימוד קודם בדיקת חמץ אי אסור בכלל או רק מסכת
חדשה

אימת זמן בדיקת חמץ דאכסדרה

אכסדרה אם נבדקת לאורה או בנר

אם מברכין ברכת שהחיינו אבדיקת חמץ

אם מותר לבדוק ביום י"ג

אם צריך לבדוק חמץ תחת המטה

אם צריך לכבות החשמל בעת בדיקת חמץ

אף באופן שהבית אינו בדוק לא מיקרי אתחזק איסורא

אף לרש"י לאחר שביטול החמץ הויא הבדיקה מדרבנן

ב' ענינים בבדיקת חמץ זמן הבדיקה ואור הנר

בבית אפל אם צריך לבדוק דווקא בליל י"ד

בדין לימוד קודם בדיקת חמץ, נפק"מ בין צ"מ לשאר כל

אדם

בדיקת חמץ אי מקרי אתחזק איסורא

בדיקת חמץ מצותה בתחילת הלילה משא"כ ק"ש

בדיקת חמץ מר"ח ניסן אי ש"ד

בדיקת חמץ משום הפירורין

ביאור דברי רש"י בטעם בדיקת חמץ משום ב"י וב"י

ביאור הכוונה בשמא ימצא גלוסקא יפה

ביאור הנפק"מ שבין בדיקת חמץ ומילה ושחיטה בדין

הברכה

ביאור פלוגתת רש"י ותוס' בטעם בדיקת חמץ

בצק שבסדקי עריבה

גבי בדיקת חמץ כיון דהחיוב על בעה"ב אמאי אינו מברך

לבער

הבדיקה לאור הנר ולא לאור פנס וחשמל

הבודק ביום י"ד אם צריך נר

הבודק בלילה מר"ח אם צריך לחזור ולבדוק בליל י"ד

שפב. וגראה

כד. והנה

כד. והנה

שטז. שם בגמ' יש

קי. גרסינן

קמב. תוס' ר"ה לאימת

קמב. תוס' ר"ה לאימת

שט. הנה

שט. הנה

יט. וי"ל

כא. שנית

נט. ודע

נט. ודע

שפד. והנה

גז. ודאינו

ס. תור"ה משה

ס. מה

כד. והנלפענ"ד

שפד. והכ"נ

גח. בקיצור

גח. ובוזה

כא. ועור

כד. שם בגמ' לא

כא. ומעתה

כ. אלא רא"כ

ו. אמנם

ה. רש"י בורקין

לח. ובמ"ש

מו. בפלוגתא

שפג. והנהא

לט. והנה המחבר

מו. בפלוגתא

גה. שם בא"ד

גז. ת"ר

גז. איברא

הבודק צריך שיבטל, ביאור החשש דשמא ימצא גלוסקא

יפה

שלט. בסי

פב. שם בגמ' הבודק

לט. והנה המחבר

כ. ולולי

היוצא בשיירא בודק ל' יום קודם הפסח

היוצא בשיירא למקום קרוב ודעתו לחזור זמן רב קוד"פ

אימתי יבדוק

כז. רש"י

יט. וי"ל

לח. איברא / קפו. לא אמרן

יט. שם בגמ' והשתא

נפק"מ במצות ביעור חמץ תוך ל' בין אם הולך לבית אחר

מו. עוד י"ל

ע"ע פירורין

עיקר ברכת שהחיינו על דבר שמחה ולא על דבר ביעור

שפד. עוד

כב. עוד

כד. שם בגמ' לא

שכר בית בחזקת בדוק ומצאו שאינו בדוק ובדקו בשכר,

כג. איבעיא

כא. ורביעי

בהמה

איסור מכירת בהמה לעכו"ם משום מחמר או משום

שביתת בהמתו

רעד. עוד

אם הותרה מלאכה ביו"ט עבור או"נ פחות מכזית קצו. שם בגמ' בהמה

אם יש נפק"מ בהאכלת תרומה טמאה לכלבים בין כלבים

שלו לכלבים של הפקר

קצב. עוד

אם מותר להאכיל לכלב חמץ האסור בהנאה

כז. שם בא"ד ראי

אפי' בהמות וחיות שהיו במעמד הר סיני פסקה וזהמתן

ששכ. ודע

בהמה ודגים אי הוו בכלל קבלת שכר ועונש

שעח. שם בגמ' פתחו

בהמה מסוכנת שהותר לשוחטה אם צריך שיאכל ממנה

קצז. שם בגמ' איתיביה

דוקא

בהמה מסוכנת שלא יוכל לאכול ממנה רק חצי זית אם

קצז. שם בגמ' בהמה

קצז. שם בגמ' בהמה

בהמה מסוכנת שלא יוכל לאכול ממנה כזית צלי רק חי

אם מותר לשוחטה ביו"ט

קצז. שם בגמ' בהמה / קצז. הבי

קצז. שם בגמ' בהמה

קצז. שם בגמ' בהמה

קצז. שם בגמ' בהמה

קצז. שם בגמ' בהמה

קצז. שם בגמ' בהמה

קצז. שם בגמ' בהמה

קצז. שם בגמ' בהמה

קצז. שם בגמ' בהמה

קצז. שם בגמ' בהמה

קצז. שם בגמ' בהמה

קצז. שם בגמ' בהמה

חגיגת י"ד אם באה מן הבקר

ע"ע שביתת בהמתו

צד בהמות טמאות אם מותר להשהותן אצלו

צד בהמות טמאות אם מותר לסחור בהן

תרומה טמאה אם מותר להאכילה לבהמתו

מחויב בור ברה"ד לא שייך שישלך אדם רשותו ממנו ח. ותמה

בזה"ז

אם מותר להקריב קרבנות בזה"ז ריא. ולשם

בטלה דעתו

כשמקצת אנשים נוהגין כן א"א בטלה דעתו צז. ומה / קפג. ועיין

ביאה

אי אמרינן באיש יצירה אלבשיה בגמר ביאה רצה. גמ' יבמות
מצות היבום כשדעתו לגמור אי הוי בהעראה רצה. עוד נראה
מצות הייבום בהעראה או בגמר ביאה רצה. גמ' יבמות

בידו

בהיסח הדעת אם צריך שיהיה בידו קמד. ומה
היסח הדעת אי מפסיל דווקא כשהוא בידו עג. ולפענ"ד
נאמנות אשה אי הוי דווקא כשבירה לתקן האיסור כד. והנה

ביהמ"ק

דין מחוסר כפורים שנכנס לעזרה שכו. ולפענ"ד

ביטול

איסור החלוי בזמן אזי אף מין בשא"מ בטיל ברוב סד. עוד
אם אסרינן תרי משהו בחמץ קלה. ומעתה
אם אפשר להקדיש או לבטל טובת הנאה קצ. ר' אליעזר
אם יש דין נטל"פ בדבר שאוסר במשהו פ. עוד
אף שבלעה הקדירה הרבה לאחר ז' ימים פג כל טעמה קכג. ונראה
בביטול ברוב הוי הביטול על השם ולא המציאות שסח. אי יאמר
בביטול יבש ביבש סגי ברוב סד. שנית
בהא דחמץ בזמנו במינו בנר"ס הא הוי דשיל"מ קיז. אמר
בחמץ גזרינן יבש ביבש משום לח בלח סג. ומה
ביטול איסור ברוב ההיתר של כל העולם אם מותר קעא. ולפענ"ד
ביטול כעפרא מהני רק כשהדבר אינו ברשותו מצד הדין ז. ומשמע
בליעת הסכין אי מקרי היתירא בלע קכח. עוד
בקדירה בפסח אם היתה הגזירה על המאכל הבלוע או על קכג. עוד
הכלי

בשעת הבליעה היה היתר ובפליטה איסור אי מקרי
היתירא בלע קכח. ובה

דין פרוסת חמץ שנתערבה סב. והנה רש"י
הא דמהני הביטול בליל י"ד הרי החמץ עדיין ברשותו
הוא

התומרא דרשיל"מ אי שייך בבלוע

הסעם, אי בטיל בדשיל"מ

היתירא או איסורא בלע אם תלוי בשמא

הקנס בחמץ לאחר הפסח הוא על הגברא ולא על החמץ

חלה שנטמאת ויכולה להחמץ אם ש"ד ליתנה לכהן

שיבטלנה

חמץ בפסח אי בטיל בשישים או דאיסורו במשהו

קפז. והנה בלמדי

קל. ועל

חמץ בפסח איסורו במשהו או בנר"ס

חמץ בפסח איסורו במשהו להרמב"ם

חמץ לאחר הפסח אם מותר לערבו ולבטלו בידים

חמץ לאחר שש שעות איסורו במשהו או בנר"ס

קכ. ואשר / קכה. תוס' ר"ה אמר רבא

חמץ קודם הפסח אי מקרי היתירא בלע קכז. ושיטת רש"י / קכט. והנה

חמץ שאינו שלו ויש לו בו טוה"נ אם יכול לבטלו

קפז. והנה הישרע"י / קצ. ר' אליעזר

חמץ שנתערב במצה עד שנתבטל אי י"ח מצה בליל

פסח שסז. ונראה

חמץ שעבר עה"פ שנתערב בחמץ של היתר בכמה

נתבטל

סד. ולפי

סד. לפי

ז. ולכאורה

כשמבטל דבר ואינו אומר שהוא הפקר אי הוי מופקר

להשיטות דחמץ הוי דשיל"מ אמאי מקרי דשיל"מ הא כל

היתרו רק ע"י ביטול

קכא. ומי

סה. אלא

ח. עוד תמה

קיז. עוד

פרוסת חמץ שנתערבה, אי בטילה רק לאיסור הנאה

סג. שוב

שיטת רש"י בדין ביטול מין במינו

סב. והנה רש"י

קלה. אלא

ביטול ברוב

אי אזלינן בתר שמא לענין ביטול עד. רש"י ר"ה בטלו

בארבא דחיטי דטבעא בחישתא אי בטלה בחמץ שבכל

קע. כי היכי

העולם

הא דל"א דאכילה דרשות מבטל מצוה כשנתבטל חמץ

קכא. נחזור

היתר מצטרף לאיסור לענין עונשין אי הוה דוקא בלח או

גם ביבש קעט. כל / קפ. ואני

טע"כ היינו שאין עיקרו של איסור או ממשו בו קכג. שם בגמ' והאי

כזית חמץ שרובו חמץ ומקצתו מצה ואכלו אם חייב כרת קפ. ומה

כזית מצה שרובו מצה ומקצתו חמץ ואכלו אם יוצא יד"ח

קפ. ומה

נתבטל החמץ במצה ואח"כ שרפו אם מקיים מצות ביעור

קכב. בהא

נתבטל החמץ במצה ואח"כ שרפו אם מקיים מצות ביעור

קכב. בהא

נתבטל חמץ ברוב מצה ואכל כזית אם י"ח מצה

קעט. מה

קמח בקמח אי הוי יבש ביבש או לח בלח קפ. ובשורת

ביטול חמץ

אי חיש"י שיערים שיאמר שביטל החמץ אף שלא ביטלו פג. איברא דמה

נא. ועוד

אי מהני ביטול לחמץ ידוע

קפו. במשנה / קצ. וראיתי / קצא. והנה / קצג. איברא

אם ביטול חמץ מועיל שלא יעבור בב"י וב"י ב. במשנה

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תמו

אם ביטול מטעם הפקר או דין חדש בחמץ

ב. והנה / ג. ולפני / מב. שם בגמ' קדים / שפד. והנראה

אם יכול לחזור בו מן הביטול

ב. והנה / ג. ולפני / מב. שם בגמ' קדים / שפד. והנראה

אם מהני מכירת חמץ בלא ביטול

ל. והנה

אם מקיים מ"ע דתשבינו ע"י ביטול חמץ

ב. במשנה

אף לרש"י לאחר שביטול החמץ הוא הבדיקה מדרבנן

שפד. והכ"נ

בביטול החמץ לא בטלי הפירודין

ו. אמנם

ביטול חמץ אי הוי הפקר או סילוק רשות

שפג. והנראה

ביטול חמץ אי מהני ע"י שליח

גא. ומה"ס

ביטול חמץ הוי כגדר סילוק רשות

גא. ומה"ס

ביטול, אי מהני לחמץ בעץ

סח. דמראדרייתא

גדר ביטול חמץ

גא. ועוד

הבודק צריך שיבטל, ביאור החשש דשמא ימצא גלוסקא

שלט. בס"י

המוכר חמצו אם צריך לבטל אף החמץ שמכר

פד. וא"כ

המוצא חמץ ביו"ט דכופה עליו כלי אי מיירי כשביטלו

קיס. ולפענ"ד

הערמה שייך רק בבעל הדבר עצמו ולא באחר

גא. עוד

כח הביטול להפקיע בעלותו דבא עת האיסור לא יהיה

ט. נמצא

החמץ כברשותו

מח. והלכתא

לא תיקנו ברכה על ביטול חמץ לפי שהביטול הוא בלב

מכר חמץ וביטל החמץ אם חל הביטול אף על החמץ

גא. איברא דבעיקר

שבדעתו למכור

ל. ואין

מעשה ההשתמשות בחכ"ס מפקיע מידי מחשבת הביטול

מא. רש"י ד"ה הבודק

מקור הביטול ביום י"ד היא תקנה קדמונית

ג. אלא

נפק"מ בין בטל חמץ להפרשת תרומה בדין ברכתם

ביטול מצוה

א"א דרשות מבטל מצוה רק כשיכול לקיים המצוה בלי

קפב. עוד

הרשות

האוכל ב' ויתים מצה בב"א אם הכוזה דרשות מבטל

קפב. וראיתי

המצוה

ביכורים

ביכורים אי הוי מצוה דרמא עליה

לב. והנראה

בשנת השמיטה אם מביאין ביכורים

רכח. עוד

דין כוסמין שבולת שועל ושיפון בביכורים

רכח. אין

בין הערבים

מתי מתחיל זמן בין הערבים

רלח. אלא

בין השמשות

גדר דין ביהש"מ אי הוי יום או לילה

ח. עד צאח"כ

ביעור

אם מותר להפקיר החמץ קודמ"פ ע"מ לזכות בו אחה"פ

קפח. עוד רגע

אם מותר להפקיר עיסה שעדיין לא נתחמצה בפסח לזכות

קפח. עוד רגע

בו אחה"פ

האוכל חמץ לאחר זמן הביעור כדי לבערו אם מקיים מצות

תשבינו

המוצא חמץ בפסח אם יוציא ע"י עכ"ר ודין

ע"פ. שם בגמ' בחד

כז. שם בגמ' ביד"ט

מצא חמץ בביתו בפסח כיצד יעשה

כז. שם בגמ' ביד"ט

ביעור חמץ

אי איכא למיחש לבל תשחית בביעור חמץ קודם זמנו

רח. ובא

אם מותר לבער החמץ קודם זמנו

רז. אי

אם מותר להפקיר חמץ ידוע כשמונע ע"י המ"ע

שלח. והגלפנ"ד

דתשבינו

אם מותר לכתחילה להשהות חמץ ע"מ לבערו

שלח. והגלפנ"ד

בביעור חמץ אי מהני שליחות

מד. איברא

גדר שעת הביעור

סח. תוס' ד"ה אימתי

הלשון "על ביעור חמץ" אי הוי בדוקא או דמהני אף

מח. והלכתא / נח. תוס' ד"ה לשון

"לבער"

המ"ע דשריפת חמץ מקיים רק בשעת הביעור

סח. ובדברי

המשהה חמץ ע"מ לשודפו אי עובר

שלט. וראיתי

מבערין החמץ ולא סגי בביטול משום דחייש' לתקלה

עז. ותקלה

נתבטל החמץ במצה ואח"כ שרפו אם מקיים מצות ביעור

קפב. בהא

חמץ

שריפת חמץ לאחר זמן הביעור הוי רק מניעת הלאו דב"י

סח. ובדברי

ביעור שביעית

בפירות שביעית לאחר הביעור יש דין איסור ודין ממון

ריז. והנראה

פירות לאחר זמן הביעור אם מותרין בהנאה

ריז. ולפענ"ד

ביעור תרומה טמאה

ביעור תרומה טמאה אי הוי דוקא בשריפה

קצב. ומיהו

ביצה

ביצה חיה אי הוי אוכל או משקה

עז. בפרש

ביקור

ביקור אם מעכב בק"פ

רפט. ושחמו

בישול

אם הותרה מלאכה ביו"ט עבור אר"נ פחות מכוית

קצו. שם בגמ' בהמה

אם יש בישול אחר בישול כשמבשל לאחר המליחה

קעה. ולכאורה

אם יש בכלל הלאו ולא תעשה כל מלאכה במה שצריך

לאו"נ

אמידה לעכו"ם להרבות בבישול לחושאב"ס אם מותר

קצד. האופה

באמידה לעכו"ם לבשל בשבת הוי האיסור באמידה ולא

קצט. ולפענ"ד

בבישול

בהא דהותרה הבערה ביו"ט הא אינה כ"א מכשירי אר"נ

קצט. ובינתי

בהיתר הראב"ד בישול לחושב"ס משום הקטן שבטוף

קצט. ובמה

העולם

בהמה מסוכנת שלא יוכל לאכול ממנה רק חצי וית אם

קצו. שם בגמ' בהמה

מותר לשוחטה ביו"ט

קצו. שם בגמ' בהמה

בהמה מסוכנת שלא יוכל לאכול ממנה כוית צלי רק חי

קצו. שם בגמ' בהמה / קצו. הבי

אם מותר לשוחטה ביו"ט

קצו. שם בגמ' בהמה / קצו. הבי

ההפקר בחמץ מהוי משום דתו אינו שלו ואינו ברשותו ח. ולפענ"ד עד המוצא חמץ אי מהניא מחשבתו שרוצה לבערו שלא יעבור עליו קיט. והיות המוצא חמץ ביו"ט דכופה עליו כלי אי מיירי כשביטלו קיט. ולפענ"ד המשהה חמץ בפסח כדי לבערו אי עובר אב"י

קיז. תוס' ד"ה רב אשי / קיט. ומיהו הקונה חמץ בשביעי ש"ס אם לוקה קיז. והרמב"ם חמץ הסמון אם עוברין עליו בב"י צא. כתב הכ"מ כשמטריין על הלאו דב"י לסומא אי הוי הת"ס צא. כתב הכ"מ לש עיסה והניחה שתחמיץ אי הוי התראת ספק ק. וכעין סומא אם עובר בבל יראה צא. כתב הכ"מ

בל תלין

המלין קדשים לשם מצוה אם עובר אב"י רפט. ורע

בל תשחית

אי איכא למיחש לבל תשחית בביעור חמץ קודם זמנו דה. ובהא

בלוע

ב' כלים המהודקים זכ"א א"א דהבליעה עוברת מכלי לכלי שג. והנה בחום שע"י האור אמרי' חם מקצתו חם כולו שג. שם בגמ' אמרו ידית הכלי אם צריך להגעילה מחמת בליעתה מהכלי שג. והנה

בן

אשה רעה אם מצווה לגרשה כשיש לו בנים ממנה שסז. שם בגמ' יש בן שיכול ללמוד תורה החיוב ללמוד ולהורותו שסג. א"ל כל שאינו מניח בן ליורשו שעח. שם בגמ' שלא כשאין באפשרות הבן ללמוד החיוב ללמוד אומנות נקיה שסג. א"ל עד היכן צריכים לנהוג בקבלת אבות רסז. שם בגמ' כבר

בן נח

אבר מן החי מותר בהנאה לב"נ ז. עור
אם שחיטת טריפה מהני לב"נ צח. ויש
ב"נ אם מותר בקדשים רצט. ברש"י ד"ה אבמה"ח
בהמה שנשחטה ומתה אי מותרת באכילה לב"נ צט. ואי
בן פקועה לישראל שרי ולב"נ אסור ז. ולירידי
דין בן נח באכילת קדשים סז. וראיתי / יז. ושסו
מי איכא מידי וכו' במפרכסת לב"נ זז. עור
מפרכסת אי מותרת לב"נ זז. עור
מפרכסת לישראל שרי ולב"נ אסור ז. והרי

בן פקועה

בן פקועה אי מקרי שור צא. והנה
בן פקועה לישראל שרי ולב"נ אסור ז. ולירידי

בני בתירא

ביאור ספיקת בני בתירא בדין פסח שדוחה שבת רסא. ונראה / יט. ואולי / יב. ובהא

בישול שאינו ע"י תולדות אש אם חייב עליה קעד. אמר רב חסדא
המולח בשר בשבת אי חייב משום מבשל קעד. אמר רב חסדא / קעז. ולא
כלי ראשון שאין האור תחתיו אם חייב בו משום בישול קעה. ולפי"ז
ריבוי בשיעורין בשבת אי אסור מדאורייתא קצט. ולפענ"ד

בישול עכו"ם

ע"ע פת עכו"ם

בית

המזוזה כשמירה לבית עצמו כג. ומה
מזוזה תובת הדר היא כג. ומה
שכר בית והזקק לקנות מזוזה חדשה אם חייב המשכיר לשלם לו כג. איבעיא

בית אפל

בבית אפל אם צריך לבדוק דווקא כליל י"ד נח. ובהא

בית דין

אם יכולים ב"ד להפריש חלה בסתם עבור כל מי ששכח להפריש
הנימול כלילה אינו חייב עוד כרת לב. אי
חיוב מילת קטן קאי על הקטן או על אביו וב"ד רפג. ולפי"ז רפד. ונלפענ"ד
לאחר שמונה ימים אם חיוב האב והב"ד שווים גה. תוס' ד"ה לא סגי
עיקר חיוב ב"ד במילה הוא רק שלא יהיה ערל גה. תוס' ד"ה לא סגי
תקנות לציבור עד היכן לו. ומעתה

בית המקדש

אם יבואו משה ואהרן קודם בנין ביהמ"ק ותחז"מ שסז. בתוס' ד"ה אחר
אם כל השבותים הותרו בשבת בביהמ"ק רנח. שם בגמ' שבות
העוסקים בפ"ו ומביאים בנים לעולם כאילו נבנה היכל
בימיהן שסז. נבנה

בית הפסול

בשר שלא הוכשר לאכילה אם אסור להביאו לבית הפסול רלס. אמר

בכור

קרוב הבא עם הפסח אי דוחה עשה דהשלמה שמד. עור

בל יראה

אין עובר בבל יראה אם אינו רואה חמץ צא. כתב הכ"מ
אם ביטול חמץ מועיל שלא יעבור בב"י וב"י ב. במשנה
אם לוקין אלאו דב"י, דהוא הוי לאו הניתק לעשה קיז. תוס' ד"ה רב אשי
אם עוברין אבל יראה בחמץ של איסור"ג רנו. שנית
בחמץ אמאי עובר אב"י הא עומד לישרף ואינו בו שיעור עא. ולאחר
ביאור דברי רש"י בטעם בדיקת חמץ משום ב"י וב"י ה. רש"י בורקין
ביאור פלוגתת רש"י ותוס' בטעם בדיקת חמץ ב. במשנה / שפג. והנראה
בל ימצא אי הוי ג"כ לאו הניל"ע קיט. ורע
גזל חמץ אם עובר הגזלן או הנגזל אב"י קלט. אמנם
דין חצי שיעור בבל יראה וב"י מ. ובמ"ש

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תיח

הסעם שהעבירו בני בתירא הנשיאות להלל	רסא. ובוה	אכל מצה בלא ברכה אי י"ח	קנו. עירל
בני חבורה זריזין הן		אלם אם יכול לתרום ולברך בכתיבה	מט. עוד
אי סמכינן אבני חבורה זריזין הן שלא יטמאו	שה. גזירה	אם בעינן במדור אכילה בכזית בשביל הברכה	שסח. תניא / שסז. אמנ
בני מעיין		אם מברכין ברכת שהחיינו אבריקת חמץ	שפד. והנה
אין מומינן לעכו"ם על בני מעיים	יח. עוד י"ל	אם מברכין על מחשבה שבלב	מח. והלכתא
בנן של קדושים	שמח. ואמאי	אם מברכין שהחיינו על כלים חדשים	שפ. ובוה
בנן של קדושים ולא בנו של קדוש		בהא דאין הכהן מברך שהחיינו בפדה"ב	שעט. רבי / שפ. והנה / שפא. ואשר
בעל חוב	קלו. ולולי	בהא דלא מברכין כל שבעה על אכילת מצה	נד. ובמה
ב' שעבודים בבע"ח שעבוד הגוף ושעבוד ממון		בהא דלא מברכין שהחיינו על הנישואין	שפ. ומה"ס
בעל כרחו	פס. עוד	בהא דמברכין שהחיינו אפדה"ב אף שאילולא החטא היתה	שפד. ומעתה
אסר הנאתו על עצמו אם מותר ליסול ממנו בע"כ		הכהונה לבכורים	מז. בפלוגתא
בעלות	יב. ולפי"ז	ביאור הנפק"מ שבין בדיקת חמץ ומילה ושחיטה בדין	נד. והסעם
הפקד מועיל להפקיע איסור ולא בעלות	פס. ומיהו	הברכה	מט. עוד
כלאים, אם יש בהן דין גול		ביאור והיכן ציוונו במצוות דרבנן	נב. כתב
בעלים	קנא. כיון	ברכה בכתב אי מהני	צח. ובוה
איסור"נ אם יש לה בעלים	פס. ובחי'	ברכת השבח אם צריך להיות עובר לעשייתן	מד. תוס' ר"ה בלבער
איסור"נ יש להן בעלים לענין קיום מצות השריפה		ברכת השחיטה על מ"ע דזוהת ולא על מניעת אבמה"ח	מז. בפלוגתא
ברב עם הדרת מלך	רנז. שם בגמ' הא	ברכת להכניסו מברכין בשעת המילה או לאחריה	מז. בפלוגתא
ב' אופנים בקיום מצוה כרוב עם		גבי בדיקת חמץ כיון דהחיוב על בעה"ב אמאי אינו מברך	
ברהמ"ז	קו. והנה	לבער	
אם חייבין בברהמ"ז על אכילת פהבה"כ		גבי הפרשת תרו"מ כשמפריש בעצמו כיון דאיתא	
ברוך שם כבוד וכו'	רלד. שם בגמ' בחשאי	בשליחות אמאי אינו מברך על הפרשת תרו"מ	
אם אומרים ביוהכ"פ בשכמל"ז בקול דם		האוכל דבר איסור אם חייב בברכה	
בריאת העולם	שנח. הראשון	האיך מברכין על המרור הא מד הוא	
הנס הוא טבע גמור	שנח. א"ר יונתן	האיך מברכין על מדור הא אינו ראוי לאכילה	
הקב"ה התנה עם הבריאה שתשתנה בעת הצורך	שנח. אמר לו	הבודק קודם זמן החיוב אם מברך	
ענין השמירה על הצדיק למעלה מגדרי הסבע	שנח. הנה	הסעם לברכה בקיום מצוה קיומית שאין חובה בקיומה	
שני מיני הנהגות בבריאת העולם		הלשון "על ביעור חמץ" אי הוי בדוקא או דמהני אף	
בריה	קמג. שנית	"לבער"	
בריה פחותה מבכיצה אי מכשירה לקבל טומאה		התורם במחשבה אם מברך	
ברירה	לו. עוד	כיון דנח לו שלא נברא היאך מברך שהחיינו	
כשלא אמד בצפוננו או בדרומו א"א דיש ברירה		כתיבת ברכה אם מותרת	
ברכה	שפה. אמנ	לא נתקנה ברכה על סעודת שבת	
אין מברכין שהחיינו בשחיטת קרבן פסח	שפא. ופלא	לא תיקנו ברכה על ביטול חמץ לפי שהביטול הוא בלב	
אי מברך הכהן שהחיינו אמתנת כהונה		מצוה שלא נצטוו עליה אי מברכין עליה	
		מצוה שעשייתה גמר מצוה מברכין עליה	
		נולדה לו בת אם מברך דיין האמת	
		נפק"מ בין בטול חמץ להפרשת תרומה בדין ברכתם	
		עיקר ברכת שהחיינו על דבר שמחה ולא על דבר ביעור	
		והפסד	
		פדה"ב אי הוי כדבר הבא מזמן לזמן	
		שורש ענין הפרשת תרו"מ אי הוי מעשה מחמת ההפרשה	
		לכהן	
		ברכה לבטלה	
		אי חיישינן לברכה לבטלה בשחיטה	
		אם גרם שמואל לברכה לבטלה כשקידש ב' פעמים	

תים

חידושי

מפתח ענינים

משנה

אם חששו לברכה לבטלה בשחיטה שמא ימצא טריפה	מתי אמרי' דפסק כח המלח בבשר	דש. התם
נשל ידיו ובידך ואח"כ נמלך שלא לאכול אי הוי ברכה לבטלה	נכרי שהביא בשר, אם תלינן לקולא שלקח מדוב חגירות הכשרים	סז. ובמה
	נמצא בחנות בשר טריפה לאחר שלקח הבשר משם אם יש לחשוש לכשרותו	סז. וקצת
ברכת אירוסין		
אי הוי ברכת השבח או ברכת המצוה	גב. כתב / גד. עכ"פ	
אירוסין, אי הוי עשייתה גמר מצותה	גב. ובהג"א	
ברכת אירוסין אם צריך לברכה עו"ל	גב. כתב	
הנשא זקנה ואיילונית או עקרה אם מקיים מצוה לא בידך ברכת אירוסין קודם הקידושין אם מברכה עם ברכת נישואין	גב. והרמב"ם	
	גד. ולא	
ברכת בפה"ג		
לא בידך על היין בקידוש אי י"ח	שמת. תוס' ר"ה רב אשי	
ברכת המזון		
אף דגוסח הברהמ"ז הוי מדרבנן מ"מ עיקר הברהמ"ז	קנר. והא	
מדאורייתא	קו. והנה	
האוכל שלכד"א אם חייב בברהמ"ז	שמת. תוס' ר"ה ולא	
החוטף מצוה אם עונין אחריו אמן	שמת. תוס' ר"ה ולא	
החוטף מצוה אם צריך לשלם כ' זהובים		
ברכת המצוות		
אי הוי ברכת השבח או ברכת המצוה	גב. כתב / גד. עכ"פ	
אם צריך לאומדן מעומד	לב. והנה	
ברכת להכניסו אם מברך קודם המילה או לאחריו	גב. ולכאורה	
ברכת להכניסו הוי ברכת המצוות או ברכת השבח	גב. והנה	
כשמברך ברכת להכניסו בין המילה לפריעה אי מקרי עו"ל	גב. ולכאורה	
ברכת חתנים		
אם מברכין ברכת חתנים בלא אכילה	שמת. בתוס' ר"ה שאין	
בשר		
אופן פעולת המליחה אי מוציאה כל הדם	שא. ומעתה	
אכילת בשר חי אי מקרי שלא כד"א		
קצו. הבי' / קצו. שם בגמ' בהמה / צה. תוס' ר"ה פרט / צו. מה / קב. אלא / קעב. ואיכא / רפט. שם הגמ' ושמתה		
אם צריך להשליך הבשר לאחר המליחה למים רותחין	שא. וגלפנע"ר	
אשה שנסתפקה אם מלחה עתה הבשר	סו. תשע	
ביו"ט אם צריך לשמוח בבשר ויין דוקא	שנד. איברא	
האוכל בשר קדשים חי אם מקיים המ"ע		
צה. ויש / צו. מה / קב. אלא / רפט. שם בגמ' ושמתה		
הרגיל לקנות בחנות כשרה ועתה מסתפק היכן קנה	סו. תשע	
טלטול בשר אומצא בשבת אם מותר	צו. והנה	
מדין דלמשחה אם יש מניעה מלאכול בשר קדשים חי	צה. ויש / צו. מה	
מותר להעלות בשר גבילה ובשר כשר על שלחן א'	ו. תוס' ר"ה אר	
מעדיין בבשר חי	צה. ויש	
בשר בחלב		
בב"ח אי מקרי איסור מוסיף	קמח. ובוה	
בב"ח אם נהג במוקדשין	קמח. ובוה	
כחל שנתבשל בחלב בכמה ביטולו	סד. לפי	
בשר זה לפסח		
אם מותר לומר דגים אלו לפסח	רל. אבל	
האיסור לומר בשר זה לפסח אי הוי דוקא בבהמה שלמה		
	רל. שם בגמ' בשר	
בשר חי		
בהמה מסוכנת שלא יוכל לאכול ממנה כזית צלי רק חי	קצו. שם בגמ' בהמה / קצו. הבי'	
אם מותר לשוחסה ביו"ט	שא. והנה / שב. ובישבי	
בשר חי אם צריך מליחה	ש. והכ"מ / שג. וי"ל	
דם האיברים שלא פירש אי מותר	ש. והנה / שג. הא	
חלטו בחומץ לבשר החי		
פעולת החומץ בבשר אי מוציא הדם או צומתו	דש. איברא	
שהיית המלח בבשר חי אי הוי כהשהיה לקדרה	ש. והכ"מ	
בת		
אוי לו למי שבניו נקבות, הכוונה בזה	רנח. ורע	
נולדה לו בת אם מברך דיין האמת	רנח. בלא	
בת אשתו		
אסור לישא בת אשתו היינו אשתו שנישאה לאחר אחר	שסא. ובמקום	
שנתגרשה ממנו וילדה בת		
נשא אשה ואח"כ נמצאו הקידושין שהיו בטעות מותר	שסא. ובמקום	
לישא בתה שנולדה לאחר שנישאת אשתו לאחר		
גאולה		
אימתי יכול אליהו לבא בע"ש בעתה או באחישנה	סח. שם בגמ' לא	
בימות המשיח יהיה הכל בדרך הטבע	סח. ועיין	
משיח בן יוסף, אם יבא קודם אליהו הנביא	סח. ועיין	
גברא וחפצא		
איסור דרבנן אי הוי איסור גברא או חפצא	סח. ולשמ"ש	
איסור חמץ אי הוי איסור גברא או חפצא	שעג. והנה	
איסור תורה ודרבנן אי הוו איסור גברא או א"ח	רב. ועיין	
גדרי חזי לאיצטרופי	שעא. וביאר	
האוכל ח"ש מאיסור התלוי בגברא שלא כד"א אי פטור	שעב. ומעתה	
גדי מקולס		
אם מותר לאכול גדי מקולס מבושל בליל פסח	רל. ובהא	

חידושי

מפתח עניינים

משנה

תב

אם עושין זכר למקדש בגדי מקולס

רכש. ומה שהנהיג

גוסס

בגוסס אי שייך שעבודא דר"נ

גוסס אי הוי בר הקנאה

דין הגוסס אי חשיב כמת

קלו. ובעיקר

קלו. ובעיקר

שמה. רש"י ד"ה שה'

גזירה

במילתא דלא שכיתא לא גזרו רבנן

פעמים גזרו רבנן משום אדם אחד נדיר

עז. ולולי

שה. גזירה

גזל

אי אמרי' מזהב"ע רק בגזל או אף בשאר איסורין קמו. ולפום / קנב. והנה

איסור"נ אסור לגזלן בע"כ דבעלים

איסור מעילה מדין גזל הקדש הוא

אם שייך דין גזל באיסור"נ

בגזל חמץ אם אפשר לקנוס הגזלן או הגזל

בהא דלא פסלינן מצה של טבל משום פסולא דלכם

ביאור הנפק"מ בין החוטף לגזלן

במצה גזולה אינו יי"ח משום לכם או מהב"ע או משום

הברכה

גזל חמץ אם יכול להחזיר לו תוך הפסח

גזל חמץ אם עובר הגזלן או הגזלן אב"י

גזל חמץ אם תשלומיו אחה"פ מדין תשלומין או כפרה

גזל חמץ ונשבע עליו אחה"פ אם יכול לומר לו אחה"פ

הש"ל

גזל חמץ ונשבע עליו קודם הפסח אם יכול לומר לו

אחא"פ הש"ל

גזל חמץ ועבר עליו הפסח

גזל שלש אגודות בשלש פרוטות והוולו

דין המקדש בגזל

עז. והנראה / עט. איברא

הא דישאל מחיל אפחמשר"פ איהו דוקא בידע ממי גזל קמו. ונראה

הגזול מצות מילה אם מחוייב בתשלום י' זהובין מד. ונראה / מה. כשרש"ע

הגזול מתנות כהונה אם חייב לשלם

ההקפדה ב"כעין שגול" היינו חפץ שלם או תחת בעלותו קמב. ויש

הטעם בהא שלאחר השינוי אינו יכול לומר הש"ל קמב. ויש

המקדש בגזל

פו. ומכאן

המשיב חמץ שגול בפסח אי מקרי היוק ניכר קלט. איברא

המתכוין ליהנות מחפץ של חבירו אם נקרא גזל קב. רש"י ד"ה נודמנו

העושה סוכה ברה"ר אמרי' דכל ישראל מוחלין לו קמח. ובוז

הקנה לשלוחו בקנין שימול ובא אחר ומל אם חייב לו י'

זהובים

מו. וכן

השינוי פועל קני או מגרע מה"כעין שגול" קמב. ויש

כבוד ת"ח שהוא בבחי' צלם אלקים צא. לכם

כהן שנשל מתנות כהונה השייכות לחבירו אם מוציאין עז. אמנם

מירו

כלאים, אם יש בהן דין גזל פט. ומיהו

מותר להשהות הגזל ע"מ להשיבו שם. ולפענ"ד

מכר איסור"נ אי הוו המעות גזל פו. ומכאן

מצה גזולה אי ייד"ח כיון שקנאה בלעיסה

נפק"מ בין מצה לשופר וסוכה בדין הגזל א"א בהו

מהב"ע

עכו"ם נהרג על הגזל

פסול מצה גזולה משום מהב"ע

פסול מצה של טבל משום מהב"ע

קמח. ותנח / קנו. מי

קמח. והרמב"ם

פו. וחזקא

קנב. ת"ד

קנב. ת"ד / קנב. שב

גזל עכו"ם

אי אסור

קט. ולולי

קט. ולולי

גזל עכו"ם אי מקרי לכם

גט

גט שנכתב על דבר האסור בהנאה

גט שנכתב על דבר הצריך לבטל

הגירושין אינן מפקיעין הקידושין אלא מתיר האשה מכאן

ולהבא

שסא. ובמקום

לה. הן

גירושין

אי שרי לישא גרושת חבירו

שסא. שם בגמ' לא

אשה רעה אם מצווה לגרשה כשיש לו בנים ממנה שסו. שם בגמ' יש

הגירושין אינן מפקיעין הקידושין אלא מתיר האשה מכאן

ולהבא

שסא. ובמקום

גלו עריות

נערה המאורסה אם חייבת להיהרג או שתיבעל

קא. אף נערה

גר

אי מלמדין תורה לגר

שכג. חבורה

בהא דאמרי' גר שנתגייר בע"פ ולא עכו"ם שנתגייר שכד. והנה

גרים אם פסקה וזהמתן במעמד הר סיני שסב. שם בגמ' ולא

הנפק"מ בין חבורה של גרים וחבורה של ע"ה הוא בקבלת

אבות

שכג. עוד

שסב. שם בגמ' ולא

שכד. עוד

הענין שלא לישא גיורת

ענין טבילת ערל שמל לאכילת ק"פ

גרים

שמעיה ואבסליון אם היו גרים

רסח. ויש

ד' כוסות

לא היסב בשתיית ד' כוסות אי יי"ח

שנב. אידי

ד' מינים

אם יכול השליח ציבור ליטול ד' מינים עבור כל הקהל

מח. שאני

אם מותר למכור אתרוגי שביעית בתו"ל רכח. תוס' ר"ה רב ספרא

אם צריך להטות כל הד' מינים או רק האתרוג נה. תוס' ר"ה לצאת

אם צריך להתנות שאינו יוצא יד"ח באותה נטילה נה. תוס' ר"ה לצאת

באופן שלא התנה אם אפשר לומר דלכתחילה כוונתו כן

נה. תוס' ר"ה לצאת

כשנוטלן בזה אחר זה יצא

נה. תוס' ד"ה לצאת

דאורייתא

אם יש בכל מ"ע דאורייתא לאו דלא תגרע
 אם יש בכל מ"ע דרבנן לאו דלא תסור
 אם שייך לומר הפכד"ה במקדש באיסור"ג דאורייתא מב. רש"י ד"ה אפילו
 אין לרש"י לאתר שביטול החמץ הוא הבדיקה מדרבנן שפד. והכ"ג
 דבר המפורש בתורה להיתר אין כח ביד חכמים לאסור רסא. במתני'
 זכיה באיסור"ג דאורייתא מב. רש"י ד"ה אפילו
 חזקה שליו עושה שליחותו א"א בדאורייתא פד. ולאחר / פה. ואל
 חכמים לא חייבו הנשים במ"ע שהזמ"ג דאורייתא שנב. תוס' ד"ה היו
 כל דמקדש וכו' א"א במקדש באיסור"ג דרבנן מב. רש"י ד"ה אפילו
 לעבור אל"ת מה"ת בשוא"ת או אל"ת דרבנן בקו"ע הי
 עדיף רנא. תוס' ד"ה כי
 נשים במ"ע שהזמ"ג בדרבנן שנב. תוס' ד"ה היו
 ספד"א, להר"מ דמה"ת לקולא אי הוי כן גם בספק עשה קצה. עוד
 ספיקא דאורייתא מה"ת לחומרא או מדרבנן כד. והנה

דאורייתא ודרבנן

אם יש כח לחכמים לאסור דבר המפורש בתורה להיתר
 בדרבנן אי עושין מצוות חבילות חבילות
 האיך אדם מוציא אשתו וה"ה בקידוש הא כבר יי"ח
 בתפלה שמה. אלא
 חכמים העמידו דבריהם במקום כרת של. ומרביר
 מצוות שעיקרן מדרבנן וכשמקיימם קיים מצוה
 דאורייתא שפג. והמבואר
 ספד"א מה"ת לחומרא או לקולא קצה. והמעין
 ספיקא דרבנן לקולא דוקא בשעשה מעשה שנב. אידי

דבר החוזר לאיסורו

דבר החוזר לאיסורו אי מקרי דשיל"מ סא. והנה / סו. ובהדי / קיז. אמר

דבר המתקיים

דבר המתקיים ע"י שמכניסו למקרר אם חייב בפאה רלד. קיים

דבר שאינו ברשותו

אי מהני יאוש בדבר שאינו ברשותו פז. עוד

דבר שיש לו מתירין

איסור חדש בזה"ו אי מקרי דשיל"מ סב. והנה באיסור
 איסור סלטול אי הוי דשיל"מ סג. על מה / סו. ולפי
 איסור גולד - מוקצה אי מקרו דשיל"מ סא. והנה / סב. והנה באיסור / סו. ובהדי / קד. והי'
 איסור תחומין אי הוי דשיל"מ סג. על מה / סה. אלא
 אם אסרינן תרי משהו בחמץ קלה. ומעתה
 אם חולק ר"י אדינא דדשיל"מ קלא. והנה
 בדשיל"מ אי אולינן בתר רובא סא. ומיהו
 בהא דחמץ בזמנו במינו בכו"ס הא הוי דשיל"מ קיז. אמר
 במילי דרבנן אי אמרי' דדשיל"מ לא בסיל סא. ומיהו

דבר החוזר לאיסורו אי מקרי דשיל"מ סא. והנה / סו. ובהדי / קיז. אמר
 דבר שאינו אסור עתה לכל אי הוי דשיל"מ סח. ועוד
 דין פרוסת חמץ שנתערבה סב. והנה רש"י
 דשיל"מ שיש לו היתר לשום אדם עכשיו חמור יותר סו. ורביעי
 החומרא דדשיל"מ אי שייך בבלוע קלא. וחכם
 הטעם, אי בסיל בדשיל"מ קלא. וחכם
 חדש אי מקרי דשיל"מ סא. והנה / סו. ובהדי / קפה. תוס' ד"ה והוא
 חמץ אי מקרי דשיל"מ

סא. רש"י ד"ה תשע / סג. שוב / סו. ובהדי / קג. וכעת / קיז. אמר
 / קלא. והנראה / קלה. א"י / שעג. והנה / שעד. [והנה
 חמץ נוקשה, הא דאפשר להתירו אף דהוי דשיל"מ סא. ומיהו
 להשיטות דחמץ הוי דשיל"מ אמאי מקרי דשיל"מ הא כל
 היתרו רק ע"י ביטול קכא. ומי
 מדשיל"מ אי אמרי' כל דפריש וכו' סא. רש"י ד"ה תשע
 מוקצה האסור באכילה אי הוי דשיל"מ סד. בקיצור
 נפק"מ בין איסור מעצמו לאיסור התלוי בזמן קלב. וראיתי
 ספק דרבנן בדשיל"מ אי קטיל קיז. עוד

דבר שלא בא לעולם

דין הפרשת תרו"מ משלו על של חבירו שלב"ל לו. וקצת

דברי סופרים

חיוב הזהירות בדברי סופרים יותר מד"ת קמו. ובוה

דגים

אם מותר לומר דגים אלו לפסח רל. אבל
 בהמה ודגים אי הוו בכלל קבלת שכר ועונש שעח. שם בגמ' פתחו

דיבור

חובת הזהירות בלשון נקיה י. אבל, ראייתו
 עיקר מצות תרומה היא ההפרשה והדיבור טפל לו נא. והנה

דיין

הדיין צריך להיות רחום ורך לבב ששו. אמנם

דין

האומר דונג דיני כלשון ע"ז או שמשבס דן הוא יט. דונג
 תודוס היה מוכן למסור נפשו ולקבל גידוי עבור הדין
 דגדי מקולס דכט. ובוה

דיעבד

אלם שא"א לו באופן אחר הו"ל הדיעבד ללכתחילה מט. עוד
 לא התירו דיעבד רק במקרה לו. ובתשובה
 לקבוע הלכה בדיעבד בכל פעם אי מקרי דיעבד קכג. ונראה

דם

אופן פעולת המליחה אי מוציאה כל הדם שא. ומעתה
 אם צריך להשליך הבשר לאחר המליחה למים רותחין שא. ונלפענ"ד
 בשר חי אם צריך מליחה שא. והנה / שב. ובישבי

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תבב

תרי משהו בדשיל"מ אם אסור קלה. אלא

הבדלה

אם נשים יכולות להבדיל לעצמן רלא. וחור
החייב לשתות דוקא מכוס שבידו עליו שמש. תוס' ר"ה ש"מ
עד אימתי אפשר להבדיל שנ. שם בגמ' ועד

הבערה

בהא דהותרה הבערה ביו"ט הא אינה כ"א מכשירי או"נ קצד. ובינוני

הגדה

בזמן התלמוד היה אחד קורא ההגדה והמסובין שומעין שעז. שם בגמ' ואין

הגעלה

אי אולינן בכלים בתר רוב תשמישן קכט. והיה
ג' מידות בסכינים קכו. ולא
המלבן כלי ואח"כ מגעילו אם גרע מלא ליבן כלל קכו. ולאחר
כלי שנשתמש בו איסור אי סגי ליה הגעלה קכו. ושיטת ר"ת
מה מועיל ההגעלה והליבון בסכין קכו. ולדעת
סכין שנשתמש בו לחמץ אם סגי להגעיל רק במקצת
שנשתמש בו קכח. (ו) לפי
סכין שנשתמש בו לחמץ אם צריך ליבון או דסגי בהגעלה
לפסח קכה. גרסינן

הואיל

אי אולינן לקולא או לחומרא בגדרי הואיל קצד. ואשר
אי אמרינן הואיל ומתוך אף בשאינן ראויין לשתיה קצט. איברא
אי סמכינן אהיתירא דהואיל רק בדבר שאפשר שאכן יבא קצו. ויותר
אי סמכינן אהיתירא דהואיל אף לכתחילה קצד. ואשר
אי שייך לומר הואיל ואי בעי מפקיר למ"ד דאסור להפקיר

נכסיו קנ. ובהא
ביאור הנפק"מ שבין גדר מתוך להואיל קצט. איברא
גדר דין הואיל ומקור היתירו קנ. וזה
גדר דמתוך אי הוי מסברא דהואיל קצח. והאחד
גדר הואיל אי הוי ענין של ספקיא דאורייתא קצה. והמעין
הא דל"א בדמאי הואיל ואי בעי מפקיר לדמאי קנא. כיון
המתענה ביו"ט אם מותר לו לבשל לאחרים דג. ומה שנראה כעת
הגודר שלא יאכל ביו"ט אם מותר לבשל לאחרים דג. ומה שנראה כעת
הסברא בהא דאמרי' הואיל ואי בעי מפקיר לנכסיה וכו' קנ. השתא
מאן דלית ליה מתוך אי לית ליה אף הואיל קצח. שם בגמ' בשלמא

הואיל ואי מקלעי אורחים

ביאור גדר הואיל קצד. האופה

הוצאה

דין הוצאה בשבת כלאחר יד רעא. ומה

דבר לח אי חוצץ דס. ורע

שכט. ולפענ"ד

ש. והכ"ט / שג. ור"ל

ש. והנה / שג. האי

דנט. ולולי

דנט. שם בגמ' לח

דש. התם

דש. איברא

ש. והכ"ט

דס בקרבן שנפסל בשקיה"ח מיירי בתחלת שקיעה או

בסופו

דס האיברים שלא פירש אי מותר

חלטו בחומץ לבשר התי

חציצה בקפידה תליא מילתא

מיס ודס לחץ אי חוצצין

מתי אמרי' דפסק כח המלח בבשר

פעולת החומץ בבשר אי מוציא הדם או צומתו

שהיית המלח בבשר חי אי הוי כהשהיה לקדרה

דמאי

אי שייך לומר הואיל ואי בעי מפקיר למ"ד דאסור להפקיר

נכסיו

קנ. ובהא

קנא. כיון

הא דל"א בדמאי הואיל ואי בעי מפקיר לדמאי

האיך שייך לומר הואיל ואי בעי מפקיר הא אין מפקירין

ביו"ט

קנ. השתא

קנ. השתא

הסברא בהא דאמרי' הואיל ואי בעי מפקיר לנכסיה וכו'

דמי איסור הנאה

המוכר חמץ אם דמיו מותרין אף למוכר עצמו עט. שוב

בקידושין בדמי חמץ אי הוי הקידושין בדמי איסור"ג עח. והנראה

המוכר איסור"ג אם דמיו מותרין עח. תוס' ד"ה כל שעה / וזו. ומכאן

המוכר חמץ אם דמיו מותרין עח. תוס' ד"ה כל שעה

המוכר חמץ וקידש בדמיו אי הו מקודשת עח. תוס' ד"ה כל שעה

דעת אחרת

עכ"ס שלא ניהא ליה בקנין דאורייתא אם אפשר לומר

דעת אחרת מקנה

ל. והנה

דרבנן

איסורין דרבנן הוי איסור גברא קמו. ולפי"ז

אם שייך לומר הפבד"ה במקדש באיסור"ג דרבנן מב. רש"י ד"ה אפילו

בדרבנן לא חיישינן לתקלה עח. עוד

ביאור והיכן ציוונו במצוות דרבנן גד. והטעם

במילי דרבנן אי אמרי' דדשיל"מ לא בסיל סא. ומיהו

ההלכה למ"מ באה על מה ששיערו חכמים רלז. ועיין

ההפרישה כדיבור, אי הוי מתיקון חז"ל מט. ומה

המקדש באיסור"ג דרבנן אי חוששין לקידושין מב. רש"י ד"ה אפילו

המקדש בתרי דרבנן אי חוששין לקידושיו מב. רש"י ד"ה אפילו / מב. רש"י ד"ה משש

תולה שאב"ס אם מותר לאכול איסור"ג דרבנן שלכד"א פ. וראיתי

חיוב הזהירות בדברי סופרים יותר מד"ת קמו. וביזה

חמץ דרבנן אי אמרי' דדשיל"מ לא בסיל סא. ומיהו

פסול מהב"ע אם שייך גם בדרבנן קסח. רש"י ד"ה והרמאי

קטן אם נאמן בבדיקת חמץ כד. שם בגמ' לא

דבר שיש לו מתירין

חמץ דרבנן אי אמרי' דדשיל"מ לא בסיל סא. ומיהו

הותר מכללו

גדר הותר מכללו
פיגול אי הוי דבר שהותר מכללו
רמג. וכן
רמג. ולא

חידור

אם מותר להדליק נר המחזירין מנר עיקר המצוה
שסח. והנאה

חידור מצוה

עבור חידור מצוה אי שרי ללוות בריבית
שסד. איברא

היוצא בשיירא

הבורק קודם זמן החיוב אם מברך
היוצא בשיירא למקום קרוב ודעתו לחזור זמן רב קוה"פ
אימתי יברוק
מב. שם בגמ' הבורק
כז. רש"י

היזק שאינו ניכר

אם מותר להיזק בהיזק שאינו ניכר לכתחילה
המפגל בקרבן אי מקרי היזק ניכר
המשיב חמץ שגול בפסח אי מקרי היזק ניכר
קלט. ועתה
קלט. איברא
קלט. איברא

היסח הדעת

בהא דלא נפסל השמן במקדש בהיסח הדעת
בהיסח הדעת אם צריך שיהיה בידו
בספק איסור או טומאה אי איכא היסח הדעת
היסח הדעת אי מפסיל דווקא כשהוא בידו
היסח הדעת אם טעון עיבור צורה
כששקל משקולות במי חטאת פסלו משום היסח הדעת
נחש ששתה ממי חטאת פסלו משום היסח הדעת
נטל ידיו והסית דעתו אם צריך ליטול ידיו שוב
קדשים שנאכדו אי מיפסלו משום היסח הדעת
קדשים שנמצאו בעזרה תעובר צורתן משום היסח הדעת
או נותר
שתילי תרומה טמאה אסורין משום היסח הדעת או מעלה
דתרומה
אם מרצה הציץ על קדשים שנשמאו והסיתו דעתם מהם
מים שנשמאו אי שייך בהן היסח הדעת
קדשים שנשמאו אם מסית דעתו מהם
קמה. ועיין
קמד. ומה
קמד. והנה
עג. ולפענ"ד
עד. וליישב
עב. ברם
עב. ברם
שסס. אסוחי
עג. וראיתי
קמד. הן
קמד. איברא
קמג. ולכאורה
קמד. איברא
קמג. תוס' ד"ה למה

היתר מצטרף לאיסור

א"א הא דהיתר מצטרף לאיסור דוקא כשיש משניהם חצי
זית
ביאור הנפק"מ שבין טע"כ להיתר מצטרף לאיסור
הא דהיתר מצטרף לאיסור אי מיירי כשנתערבו
היתר מצטרף לאיסור לענין עונשין אי הוה דוקא בלח או
גם ביבש
טע"כ והיתר מצטל"א הי מיניהו חמיר
כשהאיסור פחות מחצי זית א"א הא דהמצ"ל
קפד. והנראה
קפג. ולשיטת
קפג. והנה
קעט. כל / קפ. ואני
קפד. עור
קפד. והנראה

הכשר טומאה

איך מועיל הכשר בקדשים הא אינו שלו ואנ"א דשא"ש
עד. האי בשר / עז. ולא
להכניס תולין בעזרה לצורך אכילת קדשים אם מותר
לקדשי קדשים אם מועיל הכשר בהם הא ליכא רצון
בעלים
עד. האי בשר / עז. ולא

הלואה

איסור ריבית הוא רק מהלואה למלוה ולא כשההלואה הוא
להקדש וכדו'
אם מותר ללוות בריבית לצורך מצוה
האיך הותר להמלוה להלוות בריבית לצורך מצוה
ללוות בריבית מישראל לצורך סעודת ברית מילה וכדו'
אי שרי
ללוות בריבית מישראל לצורך סעודת שבת אי שרי
ללוות בריבית מעכו"ם לצורך סעודת שבת אי שרי
עבור חידור מצוה אי שרי ללוות בריבית
שסג. והנה בשר"ע
שסג. והנה בשר"ע
שסג. והנה בשר"ע
שסד. איברא

הלכה

אי ילפי' ק"ו מהלכה
בפסח חוששין לכל הדיעות ואפילו שלא נפסק כן להלכה
שסז. שם בגמ' ש"מ
תודוס היה מוכן למסור נפשו ולקבל נידוי עבור הדין
דגדי מקולס
אם שייך אסמכתא להלמ"מ
כל הדברים המפורשים במשנה הלמ"מ הן
שיב. וראיתי
שסז. שם בגמ' ש"מ
רבת. ובוה
שי. וקרא
קס. ברבינו

הלל

אם אומרים הלל בברכה אחר תפלת ערבית בליל פסח ואי
הוי מדאורייתא
אף דנוסח ההלל הוי מדרבנן מ"מ אפשר'ל דעיקר ההלל
מדאורייתא
בדיני ההלל בליל הסדר
בהא דהלל היה כורך פסח מצה ומרור
בזמן הבית לא היו מחלקין ההלל
חובת אמירת ההלל בר"ח אי הוה מדאורייתא
חובת ההלל בליל פסח אי הוה מדאורייתא
חובת ההלל בחג אי הוי מה"ת
קנד. והנה
קנד. והא
קנג. רש"י ד"ה שעונין
קסח. ולפי
קנד. אמנם
קנג. ואשר
קנג. ונלפענ"ד
שם. לילה

הנאה

אבר מן החי מותר בהנאה לכ"נ
אם מותר ליהנות מהאיסור'נ בשעת שריפתן
האיך מותר להשתמש בבהמה הא אכמ"ה אסור בהנאה צא. שם בגמ' והרי

הסיבה

לא היסב בשתיית ד' כוסות אי יי"ח
שנב. אידי

העוסק במצוה

העוסק במצוה זו ופונה למצוה אחרת הוי כביזוי מצוה
שסח. שוב

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תכר

הענקה

בחייב מצות הענקה אם יש לאדון שעבוד הגוף
לא קיים האדון מצות הענקה אי לוקה
שעבודא דר"נ אי שייך בהענקה

הערמה

אי חיישי' שיערים שיאמר שביטל החמץ אף שלא ביטלו
אם חוששין להערמה במכירת חמץ
אם חוששין שאדם מפקיר חמץ ע"מ לזכות בו לאחזה"פ
ביאור החשש להערמה במכירת חמץ
הערמה שייך רק בבעל הדבר עצמו ולא באחר

הפסד

כשיש חשש לתקלה לא חששו אף להפסד מרובה
עז. ומעתה

הפקד

אופן ההפקד שמותר בשבת

ג. ומה שנראה / נא. ושנית / ז. ובענין / ק. השתא
אי ש"ד להפקיד בהמתו שלא יעבור על שביתת בהמתו
אי ש"ד להפקיד חמץ קודם שעה שביעית ולזכות בו
לאח"פ
אי שייך לומר הואיל ואי בעי מפקיד למ"ד דאסור להפקיד
נכסיו
איסורו"נ אי הוי הפקד
אם ביטול מטעם הפקד או דין חדש בחמץ
ב. והנה / ג. ולפמ"ש / מב. שם בגמ' קדים / שפד. והנראה
אם חוששין שאדם מפקיד חמץ ע"מ לזכות בו לאחזה"פ
אם יוצא ההפקד ממנו מיד או רק לאחר שזכו בו
אם יכול לחזור בו מהפקדו
אם יכול לחזור בו מן ההפקד

ב. איברא / ג. ולפ"ז / ח. ולפענ"ד נראה / ז. ולפענ"ד
אם יכולים הבעלים להפקיד איסור הנאה
אם מותר לאכול חמץ של הפקד בפסח כשאין בדעתו
לקנותו
אם מותר להפקיד חמץ ידוע כשמונע ע"י המ"ע
דתשביטו
אם מותר להפקיד קרקע בא"י
אם מותר לכהנים להפקיד חמץ שהוא תרומה
אם מותר לכהנים להפקיד תרומה
אסור להפקיד קרקע בא"י
ב' אופנים בהפקד

ג. ומה שנראה / נא. ושנית / ז. ובענין / ק. השתא / קפח. עזר
ב' אופנים בהפקד
בדין עיסת הפקד אם חייבת בחלה
בהא דמכשירי פסח דוחין שבת הא יכול להפקיד קרקעו
ולפטור
י. והקשה / יט. ואלי / רסא. ונראה
כז. וברברי

בהפקד דחמץ לא בעי' עד דאתי לרשות זוכה

ג. ומה שנראה / נא. ושנית / ז. ובענין
ביאור הנפק"מ בין יאוש להפקד
ביטול חמץ אי הוי הפקד או סילוק רשות
גוף הקרקע אינה הפקד בשביעית רק הזרעים
דין הפקד בשבת
דין הפקד בשור הנסקל
דין שאלה בהפקד
הא דל"א בדמאי הואיל ואי בעי מפקיד לדמאי
הא דמהני הביטול בליל י"ד הרי החמץ עדיין ברשותו
הוא

האיך שייך לומר הואיל ואי בעי מפקיד הא אין מפקירין
ביו"ט
ההפקד בחמץ מהני משום דתו אינו שלו ואינו ברשותו
המפקד חמצו הוי כמפקד רק לעניים דהא רק לעכ"ם
שרי

המפקד נכסיו ומת אי הוי נכסיו ליורשין
הסברא בהא דאמר' הואיל ואי בעי מפקד לנכסיה וכו'
הפקד בעל השדה נכסיו אם יכול ליקח המת"ע משדהו
הפקד לאחר מירוח אי חייב במעשר
הפקד אי הוי הקנאה או סילוק רשות

ג. ומה שנראה / נא. ושנית / ז. ולענין / קמה. השתא / קפח. עזר
הפקד דשדה כדי לזכות במת"ע אי סגי בינו לבין עצמו
הפקד מדין נדר או קנין או סילוק רשות
הפקד מועיל להפקיע איסור ולא בעלות
הפקד מטעם נדר היינו הפרט שאינו יכול לחזור בו

ה. ובמה / ח. ולפענ"ד נראה
הפקד מטעם נדר
הפקד מכת נדר
הפקד שהוא מלכתחילה ע"מ לזכות בו
הפקד שהוא רק סילוק רשות מהני אפי' אם לא חזי
לכו"ע

הפקד שנעשה באופן שרק עכ"ם יכול לזכות בו אי הוי
הפקד
יאוש אי הוי כהפקד
כשמבטל דבר ואינו אומר שהוא הפקד אי הוי מופקד
לישת עיסת הפקד אסורה ביו"ט
לש עיסת הפקד זוכה בה אח"כ אם חייבת בחלה
נדר הנאה מחפץ זוכה בו אחר ואח"כ שאל על נדרו אם
צריך להחזיר לו חפצו
נפק"מ בין הפקד לביטול
סילוק רשות הבא מכת הפקד עדיף מסילוק רשות סתמא
שוה"נ שהוזמו עדיין הוי מדין הפקד או יאוש

פח. והא

הפקד ב"ד הפקד

אם שייך לומר הפסד"ה במקדש באיסורו"נ דרבנן
אם שייך לומר הפסד"ה במקדש באיסורו"נ דאורייתא
הגדר דהפסד"ה אי הוי משום דהמעות מתנה
מב. רש"י ד"ה אפילו
מב. רש"י ד"ה אפילו
מב. או יאמר

הפסד"ה בקידושין אי הוי מדין אפקעינהו
כל היכא דאמרינן אפקעינהו אי הוי המעות מתנה

מג. חזלמיד
מג. ולפעניד

נפ"מ בין בטול חמץ להפרשת תרומה בדין ברכתם
עיקר מצות תרומה היא ההפרשה והדיבור טפל לו

ג. אלא
גא. והנה

הפקד חמץ

אם מותר להפקיד החמץ קודה"פ ע"מ לזכות בו אחה"פ
אם מותר להפקיד עיסה שעדיין לא נתחמצה בפסח לזכות
בו אחה"פ

קפח. עד רגע

הפרה

במינוי שליח לבטול גס אי הוי מילי
במינוי שליח להפרת נדרי אשתו אי הוי מילי

גא. ובהכי
גא. ובהכי

הפרשה

דבר שאינו ראוי להיות הקדש אי מקיים ביה מצות
הפרשה

קפז. והנה בלמדי

הפרשה ונתינה לכהן אי הוי ב' מצוות או מצוה אחת

קפז. איברא / קצא. ונראה / קצג. ומה
לאחר שבאה החלה ליד כהן אם יכול להישאל עליה

קפז. איברא

הפרשת חלה

אם יכולים ב"ד להפריש חלה בסתם עבור כל מי ששכח
להפריש

לב. אי

בשעת ההפרשה נסתפק אם הבעלים יתרוצו בכך ואח"כ

הסכימו אם מהני ההפרשה

המפריש חלה משלו על של חבירו

הפרשת חלה אי הוי מצוה או רק דרך לתקן המאכל

הפרשת חלה בלא ידיעת בעליו

כיון שאין הב"ד יודעים למי מפרישין לא חל הפרשתן

לה. איברא

הפרשת תרו"מ

ב' מצוות בהפרשת תרו"מ
בהפרשת תרו"מ אי בעי דיבור או דסגי במחשבה

מט. ולולא / ג. גס

בהפרשת תרו"מ ההפרשה גמר מצוותה משא"כ בהקדש

לו. ודברי / ג. וראיתי

גבי הפרשת תרו"מ כשמפריש בעצמו כיון דאיתא

בשליחות אמאי אינו מברך על הפרשת תרו"מ

דין הפרשת תרו"מ משלו על של חבירו שלב"ל

ההפרשה בדיבור, אי הוי מתיקון חז"ל

הפריש תרו"מ ולא נתן לכהן אם קיים מצות ההפרשה

הפרשת תרו"מ אי הוי בגדר מילי

הפרשת תרו"מ אי הוי מצוה או רק דרך לתקן המאכל

הפרשת תרו"מ מיחשבא כמעשה

התורם משלו על של חבירו

התורם שלא ברשות

כשלא אמר בצפוננו או בדרומו א"א דיש ברירה

כשנתן עיניו בצד זה וכו' אם צריך גס הפרשה דייקא

שורש ענין הפרשת תרו"מ אי הוי מעשה מחמת ההפרשה

לכהן

בהפרשת תרו"מ אם יש הידור דמביו"ב

מט. והגרע"א
לב. וראיתי

הקדש

אי מהני בהקדש לב"ש ור"א קפט. כיצד / קצג. והכא / ד. תוס' ד"ה וזאיל
אי מצינו למילף מהקדש דסוה"ג ממון

אימת אמרינן דפשטה קדושה בכולה

איסור מעילה מדין גזל הקדש הוא

אם אפשר להקדיש או לבטל סוכת הנאה

אם דינא דקלב"מ פוסר המועל בהקדש מקרן ותומש

אם יכול אדם לשירי בהקדש

אם יש בתשלומי הקדש דין ממון

בהפרשת תרו"מ ההפרשה גמר מצוותה משא"כ בהקדש

לו. ודברי / ג. וראיתי

בהקדש ותורומה מהני מחשבה

בהקדש מצטרף לשו"פ אף לאחר ג' שנים

בכל דאלים גבר כשהקדיש הראשון מיד כשתפס אי מהני

תפיסת השני

בפסח וחטאת אי אמרי' דפשטה קדושה בכולה

הא דצריך לפדות ההקדש ולא סגי בשאלה

הסעם דהקדש שוה מנה יכולין לחללו על שו"פ

הסעם דרק הבעלים יכולין לחללו על שו"פ

המעילה בהקדש מכח תורת ממון או איסור

הקדש הנעשה ע"י מחשבה אי מהני ביה שאלה לב"ש

ור"א

הקדש ע"י שליח אי מהני

הקדש שהוא ברשות הבעלים הוי האיסור להקדש והממון

לבעלים

הקדש שכבר בא ליד גזבר אם איתיה בשאלה

הקדש שעדיין לא בא לידי גזבר אי מהני ביה שאלה

לב"ש

לו יצויר הקדש הנעשה מאליו אם יכול הבעלים לפדותו

בשו"פ

מעל בהקדש פחות משו"פ אם חייב לשלם

מעל בתרומת הקדש ויש בה כזית ואין בה שו"פ אם חייב

בתשלומין

תשלומי הקדש הוי מדין תשלומי ממון או כפרה

קיג. והנה כהדר"ג / קסז. עור י"ל

.

הר הבית

חוץ לחומת בית פאגי מהו

רנז. ובקרבן

הרהור

ע"ע מחשבה

הרוגי מלכות

הנהרג ע"י גויים מחמת שהוא ישראל הרי הוא קדוש

ענין קידוש השם בהרוגי מלכות

רס. הרי

רס. שם גמ' הרוגי

חידושי מפתח ענינים משנה תבו

זיווג לעולם ידבק אדם בטובים שמה. ראמי	התורה חסה על ממונם של ישראל אמאי חייבין לבער החמץ הא התורה חסה על ממונם ש"י עז. עוד
זיעה אם יש לחלק בין זיעה היוצא ע"י בישול ליוצא מעצמו צה. אלא דבספרי דין יי"ש בפסח צה. שם בגמ' א"ל זיעה היוצא ממשקה חמץ אם דינו כחמץ עצמו צה. שם בגמ' א"ל	התירא בלע בליעת הסכין אי מקרי היתירא בלע קכח. עוד בשעת הבליעה היה היתר ובפליטה איסור אי מקרי קכח. וכוה היתירא בלע קכט. והנה היתירא או איסורא בלע אם תלוי בשמא קכז. ושיטת רש"י / קכט. והנה חמץ קודם הפסח אי מקרי היתירא בלע
זכיה אופן הזיכוי לעני במתנ"ע קנט. וראיתי אם יכול אדם לזכות לאחר ע"י עצמו קנט. וראיתי זכיה באיסורא דאורייתא מב. רש"י ד"ה אפילו זכיה מסעם שליחות לד. ו"ל ע"י קנין דמתעמ"ל אפשר לזכות לאחר ע"י עצמו קס. שנית	התראת ספק אם אמר לעדים אעפ"כ כיצד יתכן שיאמר שוגג הייתי רגג. ודברי בב' לאוין דלוקה הא הוה הת"ס קכח. ויש האיך לוקין אכלאים הא הוה ה"ס רגג. ותבט האיך לוקין אלאו דלא תשחט הא הוה הת"ס רגג. וראיתי האיך גזיר חייב מלקות הא הוה הת"ס ק. או הזורע בשבת אי הוה התראת ספק ק. רש"י ד"ה ואת הזורע כלאים אי הוה התראת ספק ק. אמנם היכי דמי התראת ספק בשוחט פסח על החמץ רגג. ודברי כשמתרין על הלאו דב"י לסומא אי הוה הת"ס צא. כתב הכ"מ לש עיסה והניחה שתחמיץ אי הוה התראת ספק ק. וכעין / שלה. איברא קנה חמץ בפסח אמאי לא הוה הת"ס שמא יפרדה שלו. ולדברי שיטת הרמב"ם ברין הת"ס קכח. ויש
זכר למקדש אם מותר לאכול גדי מקולס מבושל בליל פסח רל. ובהא אם עושין זכר למקדש בגדי מקולס רכט. ומה שהנהיג	זכרון האוכל ממה שאכל עכבר קשה לשכחה סס. שם בגמ' ונקבה
זמן איסור התלוי בזמן אוי אף מין בשא"מ בטיל ברוב סד. עוד	זכ מחוסר כפורים דוב אם דינו כוב שכו. והנה
זרוע בבשר עוף אי איכא למיחש דמיחוי כאוכל קדשים בחוץ שעה. ולא	זרוע זרוע. בתוס' ד"ה סמוך רצה. בתוס' ד"ה סמוך רצה. וקצת רצה. בתוס' ד"ה סמוך
זריזין מקדימין למצוות חיוב זריזות למצוה דווקא בזמן המצוה ולא קודם לכן כב. וישכם אם שייך הא דזריזין מקדימין במנחה גדולה רלט. וצ"ע	זה וזה גורם כשיש בזה כדי להחמיץ ובוה כ"ל אם מותר קב. רש"י ד"ה לא / קג. תוס' ד"ה עוד כשיש בשניהם כדי להחמיץ אם ההיתר משום גוסל"פ קג. תוס'
זריקה אם דין זריקת הדם בקרבן מחייב אויר בין כבש למוזבח שה. אלא	זוגות אם עדיף שלא להקפיד בזוגות וכדו' שנו. במערכא דברים שמחזיקין אותו בחזקת סכנה אם נכון להחמיר שנו. ואמנם / שנט. דברים
חבורה טעם לנתינת האפיקומן לאחד מבני הבית ב. הקדמה	זורע הזורע בשבת אי הוה התראת ספק ק. רש"י ד"ה ואת הזורע כלאים אי הוה התראת ספק ק. אמנם על הלאו דכלאים אם עובר בשעת זריעה או השרשה ק. ונראה
חביבה מצוה בשעתה חביבה מצוה בשעתה לענין שריפת קדשים ביו"ט שיג. והי'	חברה גדר חברה בע"מ (קארפ.) לענין שעבוד הגוף וממון כט. ולפענ"ד
חג המצות טעם למה שגזר קריאת שם החג פסח ולא חג המצות ב. הקדמה	חגיגה ביאור ענין חגיגה דהוי רשות דפו. עוד

תבז

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תגיגת י"ד אי דוחה עשה דהשלמה
תגיגת י"ד אי הוי דאורייתא או דרבנן
תגיגת י"ד אם באה מן הבקר
תגיגת י"ד רשות או טובה
עבר והביא תגיגה בשבת א"א דאעל"מ
עבר והביא תגיגה בשבת אם יש בו לאו דלא ילין
תמורת הפסח אם יכולה להיקרב ב"ד
שמד. במתני' שמעתי
רפז. ובוזה
רפז. ולולי
רפז. ומיהו
רסז. ונראה
רסד. ומה
שמד. במתני' שמעתי

חדש

גידולי תרומה של שנה שעברה שגדלו עתה אסורין משום
חדש
חדש אי מקרי דשיל"מ
איסור חדש בזה"ז אי מקרי דשיל"מ
סא. והנה / סז. ובהרי / קפה. תוס' ר"ה והוא
סב. והנה באיסור
סא. ולולי

חול'ל

הסעם שר"י לא עלה לא"י להקריב ק"פ
רסב. ואין / יט. איברא / יג. ובוזה אתי

חוב

מכירת שטרות אי הוי דאורייתא
שיעבר שדהו אפותיקי ומכרו אם מכור
כס. ויודעים
כס. ומיהו

חוטף

ביאור הנפק"מ בין החוטף לגזול
עה. ודע

חול המועד

אם יש חיוב לשתות יין בזה"מ בכל יום
ביר"ס אם צריך לשמוח בבשר ויין דוקא
בכל שמונת ימי התג איכא מצות שמחה
יום שמקריבין בו קרבן מוסף אי אסור במלאכה משום
קדושת היום
שנג. שם בגמ' ת"ד
שנד. איברא
שנג. והנראה
ריד. והנה

חולה

אמידה לעכו"ם להרבות בבישול לחושאב"ס אם מותר
ביאור הכוונה בחלצתו חמה
ג' גדרים בחולה שנדחית מילתו
חולה שאב"ס אם מותר לאכול אוכלין שאינם ראויים
ביוהכ"פ לרפואה
חולה שאב"ס אם מותר לאכול איסוה"נ דרבנן שלכד"א
להיזהר מלמול תינוק שהוא ידוק
מי שמאכילין אותו הקל הקל ויש לו רק כזית טבל או
תרומה
קטן חולה אין מחמין לו חמין
תינוק שהיה ידוק ונתרפא אם ממתינין ו' ימים שיחלים
קצט. ולפענ"ד
שמא. ופירש"י
שמג. אשר
פ. וראיתי
פ. וראיתי
שמד. ומכאן
רב. ואגב
רפב. שם בגמ' קטן
שמג. וראיתי

חולה שיש בו סכנה

תושיב"ס אי הוי מילתא דשכיחא
אם מותר לשחוט בהמה לחושב"ס בשבת כשיש אפשרות
ר. תוס' ר"ה רבא

להאכילו נבילה
בהיתר הראב"ד בישול לחושב"ס משום הקטן שבסוף
העולם
תושיב"ס שנתרפא שכיו הדבר שיחזור לתוליו
תינוק ידוק הוי בגדר חולה שיב"ס
קצז. ובמה
קצז. ובמה
ר. תוס' ר"ה רבא
שמג. נמצא

חולין

להכניס חולין בעזרה לצורך אכילת קדשים אם מותר
נפק"מ בין חסי קורדנייתא לחולין שנשחטו בעזרה בדינא
רקידושין
עז. תוס' ר"ה אלא
קי. ודע

חומץ

חלטו בחומץ לבשר החי
פעולת החומץ בבשר אי מוציא הדם או צומתו
ש. והנה / שג. האי
דש. איברא

חומרא וקושיא

אם מותר להחמיר עתה באופן שע"ז יהיה מכשול אח"כ
רד. חומרא

חומרות

בפסח חוששין לכל הדיעות ואפילו שלא נפסק כן להלכה
שסז. שם בגמ' ש"מ

חוץ לארץ

אם מותר להוציא ספרים מא"י
אם מותר להוציא פירות א"י לחו"ל
בא"י אי עבדינן ב' ימים טובים
בני חו"ל אם פטורין מק"פ
ההבטחה דלא יחמוד איש את ארצך דוקא בארץ נאמרה
רכח. ומיהו
רכז. עוד רגע
רכט. עוד
יח. המל"מ
יח. ולפענ"ד

חזי לאיצטרופי

איסור דח"ש ביוהכ"פ הוי מחמת צירוף בזמן דחזי
לאיצטרופי בכא"פ
בח"ש ממאכל שא"ר ל"א דחזי לאיצטרופי
גדרי חזי לאיצטרופי
שעב. ויש
פא. עוד
שעא. וביאר

חזון

חזונים המקבילים שכרם אי הוי שכר שבת
רסז. שם בגמ' דמיחזי

חזקה

ביאור ענין העמד נזיר על חזקתו
בנזיר מוקמינן חזקה אלהבא
ק. או
ק. או

חזקה שליו עושה שליחותו

אם אפשר לסמוך על השליח שתרם
חזקה שליו עושה שליחותו א"א בדאורייתא
פד. ולאחר / פה. ואל
פד. ולאחר / פה. ואל

חזרה

אם יכול לחזור בו מהפקרו
נא. ועוד

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תבא

אם יכול לחזור בו מן הביטול

ב. והנה / ג. ולפניו / ז. שם בגמ' קדים / שפד. והנראה

אם יכול לחזור בו מן ההפקד

ב. איברא / ג. ולפיו / ח. ולפענ"ד נראה / וז. ולפענ"ד

אם יכול לחזור בו מן הייאוש

ז. ולפענ"ד

המסלק רשותו מדבר מסויים אם יכול לחזור בו

ד. מברא

הפקד מטעם נדר היינו הפרס שאינו יכול לחזור בו

ה. ובמה / ח. ולפענ"ד נראה

חזרת

אם יוצא יד"ח מרוד בחזרת רך שאינו מר כ"כ

קסב. באופן / קסד. מה / קסז. שם בגמ' דחה / שעז. רשבים בלע מרוד

הטעם שאסור להשהות החזרת בתוספת

חטא

אין אומרים לו לאדם חטא וכו' הכלל היכן אומרים כן
ניחא לחבר ליעבד איסורא ווטא וכו' הכלל היכן אומרים
כן

חטאת

בפסח חטאת אי אמרי' דפשטה קדושה בכולה
קדשים שנאבדו אי מיפסלו משום היסת הדעת

חטה

דין כוסמין שכולת שועל ושיפון בביכורים
ה' מיני דגן אם מצטרפין לכזית תובה דמצה

חיבת הקדש

חיבת הקדש אי משוי אוכל פחות מכביצה לקבל טומאה
קמב. תוס' ד"ה לאימת
גדר חיבת הקודש העושה אינו אוכל כאוכל
קמג. אמנם

חידושי תורה

אף שלא חידש בעצמו אומרים השמועה בשמו כיון שלימד
הדבר
המחדש בתורה נקרא החידוש שלו
כתיבת חידו'ת בבחי' ותלמודו בידו
רח. ותלמודו

חיה

איסור דשבייתת בהמתו אם שייך בחיה ועוף
רעא. אמרו

חיטי קורדנייתא

חיטי קורדנייתא אי הוו חמץ דאורייתא
נפק"מ בין חיטי קורדנייתא לחולין שנשחטו בעזרה בדינא
דקידושין
פב. רש"י ד"ה משש
קי. ודע

חילול השם

בהברחה מן המכס איכא גם איסור דחילול ד'
שסג. שם בגמ' ואל

חינוך

חיוב לחנך הקטנים לאכול הסעודה עיר"כ
כשאין באפשרות הבן ללמוד החיוב ללמוד אומנות נקיה
שג. כד / שגז. תגיא
שסג. איל

חכמים

דבר המפורש בתורה להיתר אין כח ביד חכמים לאסרו
חכמים העמידו דבריהם במקום כרת
רסא. במתני'
של. ומדברי

חלב

אכילת חלב חי אי מקרי שלא כר"א
מליחת חלבים אי כשירה בור
נאמנות אשה ועבד בחתיכה ספק שומן ספק חלב
סחורה בחלב אי שרי
גד. שם בגמ' פרט / קעב. ואיכא
קעה. והנה
כד. והנה
גב. אמנם

חלה

אי מהני שאלה בחלה
בדין עיסת הפקר אם חייבת בחלה
דבר שאינו ראוי להיות הקדש אי מקיים ביה מצות
הפרשה
דבר שבלילתו עבה אם חייב בחלה
הפרשה ונתנינה לכהן אי הוו ב' מצוות או מצוה אחת
קפז. איברא / קצא. ונראה / קצג. והכא
קפט. עוד
קפז. והנה בלמדי
קנה. ת"ד
חיוב חלה אי הויא רק על עיסה שנעשית לשם לחם
חלה שנטמאה ויכולה להחמיץ אם יכול להפקירה ולזכות
בה אחז"פ
חלה שנטמאת ויכולה להחמיץ ונתנה לכהן אם קיים מצות
הפרשה
לאחר שבאה החלה ליד כהן אם יכול להישאל עליה
לאקשען או קרעפלאך אם חייבת בחלה
לש עיסת הפקר וזכה בה אח"כ אם חייבת בחלה
ע"ע הפרשת חלה
עיסת כלבים אי חייבת בחלה
קפס. כיצד / קצג. והכא
קפט. עוד
קפז. והנה בלמדי
קנה. ת"ד
קפז. איברא / קצא. ונראה / קצג. ומה
קנה. ת"ד
קפז. ובקשייתו
קפט. ולפרט
קנה. ת"ד

חם מקצתו חם כולו

ב' כלים המהודקים זב"ו א"א דהבליעה עוברת מכלי
לכלי
בחום שע"י האור אמרי' חם מקצתו חם כולו
ידית הכלי אם צריך להגעילה מחמת בליעתה מהכלי
שג. והנה
שג. שם בגמ' אמרו
שג. והנה

חמה

אם השמש מהלכת סביב כדור הארץ או שהכדור הארץ
מסתובב
שלד. שם בגמ' חכמי

חמי טבריה

פסל שבשלו בחמי טבריה היינו כל מעיינות רותחין
קעג. ופסח

חמץ

אורו ודוחן אם באים לידי חימוץ
אי הוי חמץ נוקשה איסורו מדאורייתא קודם זמנו
ק. ובדרך
פב. ולפענ"ד

משנה

שיבטלנה

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תל

חמץ אי מקרי דשיל"מ	סא. רש"י ד"ה תשע / סג. שוב / סו. ובהדי / קג. וכעת / קיז. אמר / קלא. והנראה / קלה. אי / שעג. והנה / שעד. [והנה / חמץ בפסח אי בטיל בשישים או דאיסורו במשהו / קל. ועל / חמץ בפסח אי הוי שלו / קלח. ולפס / חמץ בפסח איסורו במשהו או בנו"ס / קכ. אמר / חמץ בפסח איסורו במשהו להרמב"ם / קד. ובמה / חמץ דרבנן אי אמרי' דדשיל"מ לא בטיל / סא. ומיהו / חמץ הטמון אם עוברין עליו בב"י / צא. כתב הכ"מ / חמץ ומצה שנתערבו / קמט. ולפס / קפא. שוב / חמץ לאחר הפסח אם מותר לערבו ולבטלו בידים / קכב. ואשר / חמץ לאחר שש שעות איסורו במשהו או בנו"ס / קכ. ואשר / קכה. תוס' ד"ה אמר רבא / חמץ נוקשה, הא דאפשר להתירו אף דהוי דשיל"מ / סא. ומיהו / חמץ קודם הפסח אי מקרי היתירא בלע / קכו. ושיטת רש"י / קכט. והנה / חמץ שאינו ראוי למאכל אדם אם יוצא מגדר חמץ / עט. ביאר / קסד. שם בגמ' רשויא / חמץ שאינו שלו ויש לו בו טוה"נ אם יכול לבטלו / קפז. והנה הישוע"י / קצ. ר' אליעזר / חמץ שנתערב במצה עד שנתבטל אי י"ח מצה בליל / שסז. ונראה / חמץ שעבר עה"פ שנתערב בחמץ של היתר בכמה / סד. ולפי / חמץ עד שנפסל לאכילת אדם אי סגי בכך / עט. ביאר / חמץ שנתערב בחמץ ומקצתו מצה ואכלו אם חייב כרת / קפ. ומה / חמץ שנתערב בחמץ ואכלו אם חייב כרת / עט. ביאר / פא. עור / קעג. רש"י ד"ה יכול / פ. ברם / קעג. רש"י ד"ה יכול / חמץ ששיש בו כדי להתמיץ ובוה כ"ל אם מותר / קב. / רש"י ד"ה לא / קג. תוס' ד"ה ער / חמץ ששיש בשניהם כדי להתמיץ אם ההיתר משום נוטל"פ / קג. תוס' / לא תיקנו ברכה על ביטול חמץ לפי שהביטול הוא בלב / מח. והלכתא / לאו דב"י אי הוי לאו הניתק לעשה / שלד. בפרסיה / שלו. בפרסיה / להשיטות דחמץ הוי דשיל"מ אמאי מקרי דשיל"מ הא כל / קכא. ומי / היתרו רק ע"י ביטול / לר"ש אם מותר לאכיל חמץ לאחר שש לקיים בזה מ"ע / קד. ומנין / קו. שם בגמ' ר"ש / דתשביתו / קד. ומנין / קו. שם בגמ' ר"ש / לש עיסה והניחה להחמיץ אם חייב, להרמב"ם / ק. ודע / לש עיסה והניחה שתחמיץ אי הוי התראת ספק / ק. וכעין / לש עיסה ומניחה שתחמיץ אי הוי הת"ס שמא יפקירה / שלה. איברא / לש עיסת המנחה והניחה להחמיץ אם עובר / שלה. אלא / מ"ע דתשביתו אי הוי מצוה קיומית או חיובית / רו. אי / מה מועיל ההגעלה והליבון בסכין / קכו. ולדעת / מי פירות אינן מחמיצין / כח. וכרגע / מי פירות אם מחמיצין / קעב. רש"י ד"ה חרות / מלח אם דינו כמי פירות שאינן מחמיצין / קסט. אמרי' / קע. והשתא / מנהג פרס לקבור החמץ קודה"פ ולקחתו לאחר"פ / פד. וזה מומן / מצא גלוסקא יפה וחשב לאכלה ואח"כ השהה ע"מ	לשורפה אם עובר	מצא חמץ בביתו בפסח כיצד יעשה	נפק"מ בין האוכל פחות מכוית משיעור שלם לבין האוכל	סתם ח"ש	נפק"מ בין כה"ג ביהכ"פ לחמץ בענין חשש דתקלה	נתבטל החמץ במצה אם יש בו דין שריפת חמץ	נתבטל החמץ במצה ואח"כ שרפו אם מקיים מצות ביעור	חמץ	נתבטל החמץ במצה ואח"כ שרפו אם מקיים מצות ביעור	חמץ	נתבטל חמץ ברוב מצה ואכל כזית אם י"ח מצה	סכין שנשתמש בו לחמץ אם סגי להגעיל רק במקצת	שנשתמש בו	סכין שנשתמש בו לחמץ אם צריך ליבון או דסגי בהגעלה	לפסח	סכין שנשתמש בו לחמץ דינו לפסח	ע"ע מכירת חמץ	ע"ע פירודין	עד אימתי מצות תשביתו	עכו"ם שעשה קנין משיכה בחמץ לאחר ו' שעות אם יצא	החמץ מרשות ישראל בכך	פרוסת חמץ שנתערבה, אי בטילה רק לאיסור הנאה	פת שנילוש במי פירות ע"י עכו"ם אם מותר לאכלה	בפסח	פת שנילוש במי פירות עם מעט מים אם מותר לאכילה	בפסח	צבור של חמץ ופירש חמץ ואתא עכבר ושקל	צבור של חמץ שלא פירש חמץ ואתא עכבר ושקל	קנה חמץ בו' של פסח אי הוי לאו הנל"ע	קנה חמץ בפסח אמאי לא הוי הת"ס שמא יפררה	שיטת רש"י בדין ביטול מין במינו	שריפת החמץ ב"ג בע"פ שחל בשבת אי הוי מדינא	דתשביתו	שריפת חמץ לאחר זמן הביעור הוי רק מניעת הלאו דב"י	תרי משהו בדשיל"מ אם אסור	חמשה מיני דגן	ה' מיני דגן אם מצטרפין לכזית חובה דמצה	חנוכה	אם מותר להדליק נר המהדרין מנר עיקר המצוה	בהא דלא נפסל השמן במקדש בהיסח הדעת	חמסא	דין החמסא למרור	חסידות	א"א אאמע"ר במילי דחסידות

שלם. שנית

כז. שם בגמ' בירוש

שע. ויש

עז. אלא

קפג. ואפילו

קפב. כהא

קפב. כהא

קעט. מה

קכה. ר' לפי

קכה. גרסינן

קכה. הגי

כז. עור

ה. וקצת

סג. שוב

כח. וכרגע

כח. וכרגע

סז. ונראה

סז. ונראה

שלו. אמנם בשרית

שלו. ולדברי

סב. והנה דש"י

כה. שנית

סח. ובדברי

קלה. אלא

קס. במשנה

שסח. והנראה

קמה. ועיין

קסד. מה

רלא. ודע

תלא

חידושי

מפתח ענינים

משנה

חצי שיעור

איסור דח"ש ביוהכ"פ הוי מחמת צידוף בזמן דחוי

לאיצטרופי בבא"פ

אכילה דרשות היינו אפי' פתות מכזית

אכילה מה"ת אי הוי בכ"ש או בכזית

אכילת משהו בעלמא מזמץ בפסח אי שרי

אכילת משהו בעלמא משאר איסורים אי שרי

אכל ח"ו איסור והקיא והחזיר ואכלה אם חייב

אם לוקץ אכילת חמץ בכ"ש

אם לוקץ אכילת חמץ ח"ש

בהא דלא אכלו הבבליים ח"ש דבשר חי ביוהכ"פ

בח"ש ממאכל שא"ד ל"א דחוי לאיצטרופי

גדרי חזי לאיצטרופי

דין חצי שיעור בבל יראה וב"י

הא דבעי' רבותא דח"ש ביוהכ"פ אסור

האוכל ח"ש חמץ בשעה אחרונה של ז' ש"פ ואח"כ

במוצאי יו"ט אוכל עור ח"ש

האוכל ח"ש מאיסור התלוי בגברא שלא כד"א אי פטור

ח"ש שלכד"א אם מותר ביוהכ"פ

חצי שיעור מאוכלין שאינן ראויים אם מותר לאוכלן

ביוהכ"פ

יוהכ"פ אינו מכפר על חצי שיעור

יש לו רק חצי זית מצה ובלעה והקיא וחזר ובלעה אי

י"ח

למ"ד דח"ש אמ"ה אם גם משהו בעלמא אסור

נפ"מ בין האוכל חצי זית שלם לאוכל פירורין ש"א. והנה / שעב. ומעתה

נפ"מ בין האוכל פתות מכזית משיעור שלם לבין האוכל

סתם ח"ש

נפק"מ בין ח"ש דאיסור"נ לשאר ח"ש דאיסורין

שחיטה ביו"ט עבור או"נ פתות מכזית אי מותרת

חציצה

דבר לח אי חוצץ

חציצה בקפידה תליא מילתא

מים דרם לחין אי חוצצין

חצר

חצירו של אדם קונה לו רק כשאפשר שימצאנו

שכר חצר, אם חצירו זו קונה לו

חרושת

הטעם שאסור להשהות החזרת בחרושת

חרכו

ביאר הגדר דחרכו לחמץ קודם זמנו

ביאר הפסול כשצלאו לפסח עד שנחרך

האוכל עפר אם מחשיבו בכך לאוכל

חמץ שאינו ראוי למאכל אדם אם יוצא מגדר חמץ

שעב. ריש

קצו. ועיין

שעב. ועלה

שס"ט. חכ"א

שס"ט. לאחר

שעב. ולפיריז

שס"ט. לאחר / ש"א. ומה

שס"ט. חכ"א / ש"ע. ומש"כ

צו. ובחי'

פ"א. עוד

ש"א. וביאר

מ. ובמ"ש

ש"א. עוד

שס"ט. ובדרך / שעב. ובוה

שעב. ומעתה

צו. ובחי'

פ"א. עוד

ק"א. ומעתה

שעב. אמר / שעב ועפ"ז

שס"ט. חכ"א

ש"א. והנה / שעב. ומעתה

ש"ע. ריש

שעב. ובדברי

קצו. ועיין

ר"ס. ודע

ר"נט. ולולי

ר"נט. שם בגמ' לח

מ"א. שם בגמ' מותרין

כז. ואי

קס"ב. ברם

ע"פ. שם בגמ' ומותר

קע"ד. ובש"ת

פ. ברם

ע"פ. ביאר / קס"ד. שם בגמ' רשויא

חרכו לפסח ואח"כ ביטלו אם חייב

חרכו עד שנפסל לאכילת אדם אי סגי בכך

כשחרכו לחמץ אם מותר לאכלו

ע"פ.

ביאר / פ"א. עוד / קע"ג.

כשחרכו לחמץ ואכלו אם החשיבו בכך לחמץ

ע"פ.

ברם / קע"ג.

ר"ה י"ה יכול

חשמל

אם צריך לכבות החשמל בעת בדיקת חמץ

חשש

באופן שכולי עלמא נוהג כך אם יש לחשוש לתקלה

נפ"מ בין כה"ג ביוהכ"פ לחמץ בענין חשש דתקלה

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

ע"פ.

חלב

תתיכת יבלת במקדש אם מותרת ביד או רק בכלי

תלג

חידושי

מפתח ענינים

משנה

יבש ולח

איסור התלוי בזמן אזי אף מין בשא"מ בסיל ברוב
בביטול יבש ביבש סגי ברוב
בחמץ גזרינן יבש ביבש משום לח בלח

יד

ב' כלים המהודקים זב"ז א"א דהבליעה עוברת מכלי
לכלי
ידית הכלי אם צריך להגעילה מחמת בליעתה מהכלי

יד פועל כיד בעה"ב

אף שהבעה"ב אינו עובד במאפיה בפסח אלא הפועל
אסור

יהרג ואל יעבור

אם שייך אונס בבוועל
נערה המאורסה אם חייבת ליהרג או שתיבעל
קא. אף נערה
קא. אף נערה

יו"ט

מצות שמחה אם נוהג ביו"ט הראשון של סוכות מה"ת
מצות שמחה אם נוהג ביו"ט ראשון של פסח מה"ת
רפח. ומה
רפז. והשאג"א

יוחסין

בספר יוחסין הובא דרשות בענייני יוחסין
סודות התורה וטעמיה נגזזו עם גניזת ספר יוחסין
רגג. ובזה
רגג. אמר רב מיום

יום

גדר דין ביהש"מ אי הוי יום או לילה
ה. ער צאה"כ

יום הכיפורים

אוכלין שאינן ראויים אם מותר לאוכלן ביוהכ"פ
איסור דח"ש ביוהכ"פ הוי מחמת צירוף בזמן דחזי
לאיצטרופי בכא"פ
אם אומרים ביוהכ"פ בשכמל"ו בקול רם
בהא דלא אכלו הבבליים ח"ש דבשר חי ביוהכ"פ
הא דבעי' רבותא דח"ש ביוהכ"פ אסור
הטעם דהאכל נבלה ביוהכ"פ פטור
ח"ש שלכד"א אם מותר ביוהכ"פ
חולה שאב"ס אם מותר לאכול אוכלין שאינם ראויים
ביוהכ"פ לרפואה
חיוב לחנך הקטנים לאכול הסעודה עיו"כ
חצי שיעור מאוכלין שאינן ראויים אם מותר לאוכלן
ביוהכ"פ
פא. עור
שעב. ויש
רלד. שם בגמ' בחשאי
צו. ובחי'
שעא. עור
קנה. תוס' שם
צו. ובחי'
פ. וראיתי
שנג. כרי / שנה. תגיא
פא. עור
קיא. ומעתה
קנה. ונ"ל
שנג. כרי
קנה. ונ"ל
עו. אלא
רלג. תוס' ר"ה לקביעא

יום טוב

אי אזלינן לקולא או לחומרא בגדרי הואיל
אי סמכינן אהיתרא דהואיל רק בדבר שאפשר שאכן יבא
אי סמכינן אהיתרא דהואיל אף לכתחילה
איסור מלאכה ביו"י אי הוי עשה ול"ת
אם הותרה מלאכה ביו"ט עובר או"נ פחות מכזית קצו. שם בגמ' בהמה
אם יש בכלל הלאו דלא תעשה כל מלאכה במה שצריך
לאו"נ
אמלאכת מכבה אינו חייב אלא במתכוין
בא"י אי עבדינן ב' ימים טובים
בהא דהותרה הבערה ביו"ט הא אינה כ"א מכשירי או"נ
בהא דל"א מתוך שהותרה וכו' בשריפת קדשים
בהיתר הראב"ד בישול לחושיב"ס משום הקטן שבסוף
העולם
בהמה מסוכנת שהותר לשוחטה אם צריך שיאכל ממנה
דוקא
בהמה מסוכנת שלא יוכל לאכול ממנה כזית צלי רק חי
אם מותר לשוחטה ביו"ט קצו. שם בגמ' בהמה / קצו. הב"י
בהמה מסוכנת שלא יוכל לאכול ממנה רק חצי זית אם
מותר לשוחטה ביו"ט קצו. שם בגמ' בהמה
ביאור גדר הואיל
גדר הואיל אי הוי ענין של ספקיא דאורייתא
היתר מלאכות דאו"נ ביו"ט היינו רק בדחזי ליה
המתענה ביו"ט אם מותר לו לבשל לאחרים
הנודר שלא יאכל ביו"ט אם מותר לבשל לאחרים
חביבה מצוה בשעתה לענין שריפת קדשים ביו"ט
יום שמקריבין בו קרבנות ציבור אי הוה יו"ט
לישת עיסת הפקר אסורה ביו"ט קפט. איברא
מאן דלית ליה מתוך אי לית אף הואיל קצח. שם בגמ' בשלמא
מאן דלית ליה מתוך בהבערה אי לית ליה אף מתוך
בשחיטה
נדר"ד אי קריבין ביו"ט קצח. ומיהו
עשה דיו"ט אי הוי עשה ול"ת רפז. ועור
עשה דשמחת יו"ט אם דוחה איסור שיב. רב
ר"ח אי הוה בגדר יו"ט שיב. רב
שחיטה ביו"ט עובר או"נ פחות מכזית אי מותרת ריד. אלא / דש. קמ"ל
קצו. ועיין

יורשין

המפקיר נכסיו ומת אי הוי נכסיו ליורשין
יא. ונראה

יחיד

יחיד מכריע הרוב לזכות ולחובה
שי. אין

יחץ

הטעם שחוצין המצה האמצעית לשנים
ב. הקדמה

י"י"ש

דין י"י"ש בפסח
יעה היוצא ממשקה חמץ אם דינו כחמץ עצמו
צה. שם בגמ' א"ל
צה. שם בגמ' א"ל

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תלד

שיעור כזית בכדי אכילת פרס קפד. וכזית

כהן

אי מברך הכהן שהחיינו אמתנות כהונה
אי סמכין אהא דכהנים זריון הן
אין הכהנים צריכים לצאת מביתם כשנסמאו מחשש
שיאכלו תרומה
אם גם הכהן עושה מצוה בפדה"ב
אם יכול הכהן לישראל על תרומתו
בהא דאין הכהן מברך שהחיינו בפדה"ב

שעט. רבי / שפ. והנה / שפא. ואשר
בקמיצה בעי' כהן לבוש בבגדי כהונה
בשחיטה אי בעי' כהן לבוש בבגדי כהונה
היתר החזרת הרטיה משום דאין שבות במקדש או משום
דממנע ולא עבד
היתר סומאת כהנים לו' קרובים משום דעליהם לא נאסרו
כלל
חתיכת יבלת במקדש אם מותרת ביד או רק בכלי
מ"ע לכהנים להקריב קרבנו של ישראל בעת שיצטרכו
נישואי בת כהן ע"ה לישראל אי מקרי סעודת מצוה
נפ"מ בין כה"ג ביהכ"פ לחמץ בענין חשש דתקלה
עז. אלא

כוונה

אכל מצה בלא כוונה אי יי"ח
ביאור בשיטת הרמב"ם אי ס"ל מצ"כ אם לאו
ביאור הנפק"מ שבין מצה לשופר מדינא דמצ"כ
המתכוין שלא לשחוט שחיטה המכשרת אי הוי שחיטה
השוחט ומתכוין שלא לשחוט שחיטה המכשרת
כוונה במצות כיסוי הדם אינו מעכב
כוונות המנוגדות בשימור המצות
כיון בשימור המצה לשם מצה ולשם תורה אי ש"ד
לכתחילה מצ"כ ובדיעבד יצא אף בלי כוונה
נפק"מ בין דבר התלוי במעשה להתלוי באמירה לדין
מצ"כ
תקע בשופר או שמע ולא כיוון אי יי"ח
שעה. הרמב"ם
שעה. ובמה
שעה. והאיר
רצח. השוחט
צח. ויש / צט. והזה
רא. וכתבתי
קס. איברא
קס. חלת
שעו. ורע
שעה. והנה
שעה. הרמב"ם

כוס של ברכה

אם שתיית הקטן מהני בקידוש
החיוב לשתות דוקא מכוס שבירכו עליו
כשהוריק היין לכוס אחר אם עושין מצות חב"ב
לא בירך על היין בקידוש אי יי"ח
שמט. רשב"ם ד"ה וש"ם
שמט. תוס' ד"ה ש"ם
שמט. וכתב
שמט. תוס' ד"ה רב אשי

כופתאות

דבר שבליטתו עבה אם חייב בחלה
לאקשען או קרעפלאך אם חייבות בחלה
קנה. ת"ר
קנו. ובקשייתו

כורך

בהא דהלל היה כורך פסח מצה ומרור
קסח. ולפי

יין

אם יש חיוב לשתות יין בתוה"מ בכל יום
ביי"ט אם צריך לשמוח בבשר ויין דוקא
החיוב לשתות דוקא מכוס שבירכו עליו
כשיצא יד"ח קידוש מדורייתא בתפלה אי הוי הקידוש על
היין מדאורייתא
לא בירך על היין בקידוש אי יי"ח
קידוש על היין אי הוי מדאורייתא
שנג. שם בגמ' ת"ר
שנד. איברא
שמט. תוס' ד"ה ש"ם
שפד. ואשר
שמח. תוס' ד"ה רב אשי
שפג. איברא

יציאת מצרים

יצי"מ אם היה ביום ה' או ו'

יצר

אי אמרינן באיש יצריה אלבשיה בגמר ביאה
רצה. גמ' יבמות

ירושה

אם שייך ירושה באיסוד"נ
בירושה אמרי' איסורא לא נחא ליה לקנות
ט. ולפענ"ד מה
ט. ולפענ"ד מה

ירק

מעשר ירק אי הוי מדאורייתא
שלקות אי במילתייהו קיימי גם לענין הטעם או רק לענין
הברכה
הנותן פאה לירק מכשיל הענינים באכילת סבל
קסח. וי"ל
קסד. ולפענ"ד
רלד. רש"י ד"ה אין גותנין

ישוב ארץ ישראל

מי שאין לו קרקע אי מקיים מצות ישוב א"י
ישוב א"י הוי מצוה
מצות ישוב א"י גדולה היא ממצות מילה שופר ופסח
טז. ואגב
טז. אמנם
טז. וחזון

יתום

אם מותר לשני מוהלים למול תינוק אחד בשבת,
כשהתינוק יתום מן האב
דצא. גראה

כבוד

השונא כבוד אם צריך לכבד חברו
חברים צריכים לנהוג כבוד זה בזה
כבוד ת"ח שהוא בבחי' צלם אלקים
ת"ח צריך להקפיד שלא לעשות דבר שיכול לבא לידי
זלזול
שסה. תוס' ד"ה צריך
שסה. תוס' ד"ה צריך
צא. לכם
שנ. סבר

כבוש

אם אוסר הטעם בפירות שביעית
בכבוש ג' כבשים טעם ההיתר באסור והאסור בהיתר
הכבוש ג' כבשים בחבית אחת, דין הכבשים
ריז. ובזה
רטז. דתנן
רטז. דתנן

כדי אכילת פרס

נפק"מ בשיעור דכראכ"פ בין אכילת מצוה לאכילת
איסור
שסו. ונלפענ"ד

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תלו

כלי שרת

ביאור הנפק"מ בין קמיצה לשחיטה ברינא דכ"ש
בקמיצה בעי' כהן לבוש בבגדי כהונה
בשחיטה אי בעי' כהן לבוש בבגדי כהונה
כששחטו בג"י פסחם בסכיניהם אם קידשו הסכינים קודם
השחיטה
סכין לשחיטת המוקדשים אי בעי' כלי שרת
סכין לשחיטת קרבן פסח אי בעי' כלי שרת

כלים

אם מברכין שהחיינו על כלים חדשים

כללים

אם שייך אסמכתא להלמ"מ

כסוי הדם

כיסוי הדם בעפר של ע"ז

כסף

הגדר דהפבד"ה אי הוי משום דהמעות מתנה
כל היכא דאמרינן אפקעינהו אי הוי המעות מתנה

כעפרא דארעא

הא דצ"ל בחמץ דליהוי כעפרא ולא סגי דהוי כהפקד

כפרה

גזל חמץ אם תשלומיו אחה"פ מדין תשלומין או כפרה
עבר עבידה בקטנותו והגדיל אם חייב בכפרה
קסן שהכה את אביו והגדיל אם חייב בכפרה

כרמלית

בכרמלית אם שייך איסור דמתמר רע. ובדברי / רע. ותי'

כרת

אם חייב כרת מיד כשלא נימול או רק דממתינין עד שימות

רפג. שם בגמ' ואי
רפד. ונלפענ"ד
רפב. שם בגמ' וליכא
רפד. ונלפענ"ד
רפג. שם בגמ' סמאי
רפג. איברא

כשרות

אשה שנסתפקה אם מלחה עתה הבשר
הרגיל לקנות בחנות כשרה ועתה מסתפק היכן קנה
כל מו"צ צריך להיות בקי בשמות המאכלים, במרכיביהן
ובאופן עשייתן
נכרי שהביא בשר, אם תלינן לקולא שלקח מרוב חנויות

הכשרים

נמצא בחנות בשר טריפה לאחר שלקח הבשר משם אם יש
לחשוש לכשרותו

כתותי מיכתת שיעוריה

איסור"ג דמטמא הוא אף שעומד לישראל כיון דבר מאכל
הוא

ע. והנה כל
צא. ולאחר
סט. נפסלות
גדרו

גזה"כ הוא שסומאה מטמאה אף שעומדת לישראל

גט שנכתב על דבר האסור בהנאה

סומאה העומדת לישראל אמאי מטמאה הא אין לו שיעור

דכתותי וכו' סט. שורשין / ע. ובעיקר

כיסוי הדם בעפר של ע"ז ע. ובהא

נפק"מ בין הגדר דכל העומד לישראל וכתותי מיכתת

שיעוריה סט. ונראה

רק בדבר שצריך להיות שלם אמרי' כתותי מ"ש סט. ונראה

כתיבה

אלם אם יכול לתרום ולכרך בכתיבה מט. עוד
ברכה בכתב אי מהני מט. עוד
כתיבת ברכה אם מותרת ג. ובעיקר
שבועה בכתב אי מהני מט. עוד

לא הניתק לעשה

לאו דב"י אי הוי לאו הניתק לעשה שלד. בפרטיה / שלו. בפרטיה

לא ילין

גדר משלה בהן האור לדין פסור דנותר רסו. וראיתי
המלין על ראשו של מזבח ליכא לאו דלא תלין רמ. שם בגמ' מעלה
פסוה"מ שמשלה בהן אור אי עוברין עליהם בלא ילין
רמ. הנה / רמג. ומעשה / רסו. וראיתי

לא יראה

אם מותר לכתחילה להשהות חמץ ע"מ לבערו שלח. והנלפענ"ד
אם עשה אחת מנתקת לב' לארץ שלח. אמנם השערה"מ
דין החמץ משש שעות ולמעלה קו. שם בגמ' ר"ש / קיט. ומה שנלפענ"ד
הוסיף החימוץ החמץ אם חייב שלח. ונסתפקתי
הלאו דל"י אי הוי לאו שקדמו עשה שלח. והנה
המשהה חמץ ע"מ לשרפו אי עובר שלט. וראיתי
לאו דב"י אי הוי לאו הניתק לעשה שלד. בפרטיה / שלו. בפרטיה
לש עיסה והניחה להחמיץ אם חייב, להרמב"ם שלח. ודע
לש עיסה ומניחה שתחמיץ אי הוי הת"ס שמא יפקירה שלח. איברא
מצא גלוסקא יפה וחשב לאכלה ואח"כ השהה ע"מ לשרפה

אם עובר שלט. שנית
נפק"מ בין לא יראה ובל תותירו דנותר שלח. ולפי"ז
קנה חמץ בו' של פסח אי הוי לאו הנל"ע שלח. אמנם בשרית
קנה חמץ בפסח אמאי לא הוי הת"ס שמא ישרפה שלח. ולדברי

לא תגרע

אם יש בכל מ"ע דאורייתא לאו ולא תגרע שנג. עוד

לא תסור

אם יש בכל מ"ע דרבנן לאו ולא תסור שנג. חבט / שנג. עוד
פלוגתא דרמב"ם והרמב"ן במצוה דרבנן אי עוברין עלה אל"ת קיז. ואשר

לא תעשה

איסור מלאכה ביו"י אי הוי עשה ול"ת קצה. עוד
אם נשים חייבות בלאו שאב"מ קעט. ולפי
דין נשים בל"ת שאין בו מלקות כלל קעט. אלא / שנג. והנה מש"כ
הטעם דהעובר בשוגג אל"ת שא"ב כרת דפטור קמה. ואשר
חייב הזהירות בדברי סופרים יותר מד"ת קמו. ובוה
נשים חייבות בלאוין שעונשן מלקות קצה. השוה

לא תשחט על חמץ

האיך לוקין אלאו ולא תשחט הא הוי הת"ס רנז. וראיתי
האיסור בשחיטה על החמץ, אי הוי דוקא כשהחמץ בירושלים
היכי דמי התראת ספק בשחט פסח על החמץ רנז. ר' יוחנן
יש לו חמץ מע"ש מחוץ לירושלים אי עובר אלא תשחט רנז. ומה
יש לו לחמי תודה מחוץ לחומה אי עובר אלא תשחט רנז. שנית
מי שיש לו חמץ במקום שעדיין לא נאסר החמץ שם אי עובר רנז. שם בגמ' בסוף
אל"ת

לא תשחית

האיך צולין הפסח בשפוד הא אסור להשחית עץ מאכל ש. בנבגא
עץ מאכל שעדיין לא נתן פריו אי שרי להשחיתו ש. בנבגא

לאו הניתק לעשה

אם לוקין אלאו דב"י, דהוא הוי לאו הניתק לעשה קיז. תוס' ד"ה רב אשי
אם מותר לעבור לכתחילה על הלאו בלאו הנל"ע שלט. ועוד
אם עשה אחת מנתקת לב' לאוין שלו. אמנם השעה"מ
באיסור עשה וב' לאוין לוקין אף אלאו הנל"ע קיח. ומה
בב' לאוין דלוקה אף בלאו הנל"ע אי לוקה מ' או פ' קיח. אלא
בב' לאוין דלוקה הא הוי הת"ס קיח. ויש
בל ימצא אי הוי ג"כ לאו הנל"ע קיט. ודע
הוסיף החימוץ החמץ אם חייב שלה. ונסתפקתי
הלאו דל"י אי הוי לאו שקדמו עשה שלו. והנה
המשהה חמץ בפסח כדי לבערו אי עובר אב"י

קיז. תוס' ד"ה רב אשי / קיט. ומיהו
הקונה חמץ בשביעי ש"פ אם לוקה קיז. והרמב"ם
כשהעשה אינו מתקן הלאו אי איקרי לאו הנל"ע. ולפענ"ד / שלו. ולפי"ז
לאו שקדמו עשה אי הוי בגדר לאו הנל"ע שלו. והנה
מותר להשהות הגזל ע"מ להשיבו שם. ולפענ"ד
קנה חמץ בו' של פסח אי הוי לאו הנל"ע שלו. אמנם בשו"ת
שילוח האם אי הוי לאו הנל"ע שלח. ובוה

לאו שאין בו מעשה

אם נשים חייבות בלאו שאב"מ קעט. ולפי
הוסיף החימוץ החמץ אם חייב שלה. ונסתפקתי
לש עיסה והניחה להחמץ אם חייב, להרמב"ם שלה. ודע
לש עיסת המנחה והניחה להחמץ אם עובר שלה. אלא

לאקשען

דבר שכלילתו עבה אם חייב בחלה קנה. ת"ד
לאקשען או קרעפלאך אם חייבות בחלה קנו. ובקשייתו

לח

מים ודם לחין אי חוצצין רנס. שם בגמ' לח

לח ויבש

היתר מצטרף לאיסור לענין עונשין אי הוה דוקא בלח או גס ביבש
קמח בקמח אי הוי יבש ביבש או לח בלח קעט. כל / קפ. ואני
קפ. ובשו"ת

לחמי תודה

יש לו לחמי תודה מחוץ לחומה אי עובר אלא תשחט רנז. שנית

ליבון

ג' מידות בסכינים קכו. ולא
המלבן כלי ואח"כ מגעילו אם גרע מלא ליבון כלל קכו. ו
כלי שנשתמש בו איסור אי סגי ליה הגעלה קכו. ושיטת ר"ת
מה מועיל ההגעלה והליבון בסכין קכו. ולדעת
סכין שנשתמש בו לחמץ אם סגי להגעיל רק במקצת
שנשתמש בו שנסתמש בו לחמץ אם צריך ליבון או דסגי בהגעלה קכה. ד
סכין שנשתמש בו לחמץ אם צריך ליבון או דסגי בהגעלה קכה. גרסינן
לפסח

ליל הסדר

בדיני ההלל בליל הסדר קנג. רש"י ר"ה שעונין
חובת ההלל בליל פסח אי הוה מדאורייתא קנג. ונלפענ"ד
כל סעודת ליל פסח מצוה לאכול דוגמת ק"פ ב. הקרמה
לא היסב בשתיית ד' כוסות אי י"ח שנג. אירי
מי שנתנמנם באמצע הסעודה אי רשאי לאכול האפיקומן שעט. נתנמנו

לילה

אין אדם לומד רוב חכמתו אלא בלילה כ. א"י
בדיקת חמץ מצוה בתחילת הלילה משא"כ ק"ש כא. ומעתה
המל בלילה אם חייב כרת כל עוד שלא היה הסד"ב רצ. ומה
הנימול בלילה אינו חייב עוד כרת רפד. ונלפענ"ד
כשמל בלילה או גולד מהול מותר בקדשים רפד. וכעין

לימוד זכות

חוב על צדיק הדור ושאר כל אדם ללמד זכות על הוולת שטו. בניך / שטו. שם בגמ' גזירות

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תלח

לינה

אין מביאין קדשים לבית הפסול
המלין תורה לשם שמחה אם עובר אלא תלין
כשירדעין שלא יוכלו לאכול הכל אם מותר לגרום לנותר
סס. נפסלות
דפה. רש"י ד"ה יוצא
סס. נפסלות

לכם

איסורו"נ אי מקרי לכם
בהא דלא פסלינן מצה של טבל משום פסולא דלכם
במצה גזולה אינו יי"ח משום לכם או מהב"ע או משום
הברכה
גזל עכו"ם אי מקרי לכם
ערלה אי מקרי לכם
קמב. תוס' ד"ה תתן
קמח. אלא
קנו. מי כתיב
קט. ולולי
קיב. איברא

למשחה

דינא דלמשחה אם תלוי בדעת הכהן
האוכל בשר קדשים חי אם מקיים המ"ע
צה. ריש / צו. מה / קב. אלא / דפט. שם בגמ' ושמחה
מדין דלמשחה אם יש מניעה מלאכול בשר קדשים חי
צה. ריש / צו. מה

לפני עור

אם יש איסור דלפנ"ע במפרכסת
דבר שאינו אסור על הנותן אי אית ביה משום לפנ"ע
כשספק אם יעבור ליכא איסור דלפ"ע
צ. עור
צ. והנראה
צ. עור

לשון נקיה

חובת הזהירות בלשון נקיה
י. אבל, דאיהו

לשמה

הלומד תורה לשמה מגין על כל העולם
סתמא דלשמה בשחיטת קדשים
סתמא דלשמה קרבן פסח
פסח ששחטה לשם חולין אי הוי כשחטה סתמא
קרבן חטאת ששחטו לשם חולין אי הוי כשחטו סתמא
דפא. שם בגמ' מעיקרא
שו. וראיתי
שו. אלא
שו. אלא

מאכל

האוכל ממה שאכל עכבר קשה לשכחה
האיסור לעבור על האוכלין
חולה שאב"ס אם מותר לאכול אוכלין שאינם ראויים
ביוהכ"פ לרפואה
ריבוי המאכלים משכיחים תורתו
אין לקרוא שמות המאכלים כשם מאכלי עכו"ם
כל מו"צ צריך להיות בקי בשמות המאכלים, במרכיביהן
ובאופן עשייתן
סס. שם בגמ' ונקבה
שס. והנה
פ. וראיתי
רז. שם בגמ' ותלמודו
קעז. כדי
קעז. כדי

מבשל

ע"ע בישול

מגבן

מגבן בשבת אי אסור מה"ת
דנח. שם בגמ' החולב

מה נשתנה

ביאור בנוסח בכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה

מצוה הבא בעבירה

באיסור חפצא ל"א מהב"ע
קמח. ואשר

מומר

דין הנמנה על הפסח בהיותו מומר וחזר בתשובה
ישראל מומר ונכרי שווין דינם באיסור אכילת ק"פ
מומר לעדלות דינו כעו"כ
קט. בתוס' ד"ה כל
יז. ומה שיש
דמו. עוד יש להקשות

מוקדשים

סכין לשחיטת המוקדשים אי בעי כלי שרת
בב"ח אם נוהג במוקדשים
שו. ת"ר / שו. וראיתי
קמח. וכוה

מוקצה

איסור טלטול אי הוי דשיל"מ
איסור גולד - מוקצה אי מקרו דשיל"מ
סא. והנה / סב. והנה באיסור / סו. ובהדי / קד. והי'
טלטול בשר אומצא בשבת אם מותר
מוקצה האסור באכילה אי הוי דשיל"מ
צו. והנה
סד. בקיצור

מזבח

אור מפסיק בין כבש למזבח אי הוי מדאורייתא
אם דין זריקת הדם בקרבן מחייב אור בין כבש למזבח
דין קרבן שהגיע זמנו להיות נותר לאחר שעלה ע"ג מזבח
דמד. ומעתה / דסו. וראיתי
המלין על ראשו של מזבח ליכא לאו דלא תלין
לינה דמועלת אי הוי דוקא כשירדו או אף בל"ז
פיגול שהועלה ע"ג מזבח וניתותר אם פקע ממנו שם נותר
פסוה"מ לאחר שעלו על המזבח אם יש בהם איסור נותר
דמא. והנראה עכ"פ / דסו. וראיתי
קרבן פסול שהיה בראשו ש"מ בשעת עלוה"ש וירד אם
יעלה
דמא. ותבט

מזוזה

ביאור הנפק"מ בין מצות סוכה, ציצית ומזוזה למילה
במילה הוי קיום המצוה פעם אחד משא"כ בשאר מצוות כל
יומא מצוה באנפי נפשיה היא
המזוזה כשמירה לבית עצמו
השוכר בית אם חייב במזוזה
מזוזה חובת הדר היא
נפק"מ בין מצות מילה למצות ציצית ומזוזה ופסח
שכר בית והזקק לקנות מזוזה חדשה אם חייב המשכיר
לשלם לו
כג. עור
כג. עור
כג. ומה
כג. וע"כ
כג. ומה
רפג. אמנם
כג. איכעיא

מזיק

אם מותר להזיק בהיזק שאינו ניכר לכתחילה
הזיק בקסנותו והגדיל אם חייב בתשלומין
קלט. ועתה
דפד. והנה

תלם

חידושי

מפתח ענינים

משנה

המפגל בקרבן אי מקרי היזק ניכר
המשיב חמץ שגול בפסח אי מקרי היזק ניכר

מחוסר כיפורים

מסר קרבנותיו ליד כהן אי מקרי מחוסר כפורים
דין מחוסר כפורים שנכנס לעזרה
מחוסר כפורים אם הוא בכלל טמא
מחוסר כפורים דוב אם דינו כזב

מחזיר גרושתו

הא דהאשה שנשאת לאחר שנתגרשה היא כמי
שנסמאה
יזנה לאחר שנתגרשה ממנו אם מותר לשאת אותה

מחילה

הא דישאל מחיל אפחמשו"פ איהו דוקא בדידע ממי גזל
העושה סוכה ברה"ר אמרי' דכל ישראל מוחלין לו
מחילה מטעם קנין או סילוק רשות

מחמר

איסור דמחמר אם תליא בחיוב דשביתת בהמתו
איסור מכירת בהמה לעכו"ם משום מחמר או משום שביתת
בהמתו
בכרמלית אם שייך איסור דמחמר
דין מחמר בבהמת חבירו
שבות דמחמר אם מותרת בשבת

מחצית השקל

טעם למצות מחצה"ש
נשים במצות מחצית השקל

מחשבה

אי מהני ביטול חמץ במחשבה
אם מברכין על מחשבה שבלב
בהפרשת תרו"מ אי בעי דיבור או דסגי במחשבה
בהקדש ותרומה מהני מחשבה
ההפרשה בדיבור, אי הוי מתיקון חז"ל
הפרשת תרו"מ אי הוי בגדר מילי
התורם במחשבה אם מברך
כל דבר שבמחשבה אין בו שליתות
כלאים אי הוי דבר התלוי במחשבה
כשנותן עיניו בצד זה וכו' אם צריך גם הפרשה דייקא
לא תיקנו ברכה על ביטול חמץ לפי שהביטול הוא בלב
מ"ע דתשבותו אם מקיים במחשבה
מחשבה דתרומה אי מהני אעצם ההפרשה
מחשבת תרומה אי הוי כמעשה
מעשה ההשתמשות בחב"פ מפיקע מידי מחשבת הביטול
נפק"מ בין בטול חמץ להפרשת תרומה בדין ברכתם

קלט. איברא
קלט. איברא

שכו. שבו
שכו. ולפענ"ד
שכו. ולפענ"ד
שכו. והנה

שסא. ובזה
שסא. ובזה

קמז. ונראה
קמח. ובזה
ג. אלא

רעה. ואשר

רעד. עוד
רע. ובדברי / רע. ותי'
ערה. ואשר / רע. ולכאורה
רעד. ודע / רעב. אלא / רסט. והלא

ריג. ומעתה
ריד. ולפי'

גא. ועוד

מח. והלכתא

מט. ולולא / ג. גם

שיז. ושמעתי

מט. ומה

לה. הן / ג. אלא

מח. והלכתא

לה. גם / לו. ובמ"ש

רנו. האמנם

מח. ומתחילה

מח. והלכתא

ב. ולפענ"ד

שיח. וילדות

לה. הן / ג. אלא

ל. ואין

ג. אלא

מטה

אם צריך לבדוק חמץ תחת המטה
מטה הגבוה אם יש בה משום רר"ד

ס. תוד"ה משה
ס. תוד"ה משה

מי איכא מידי וכו'

מי איכא מידי וכו' במפרכסת לב"ג

צז. עוד

מי חטאת

חולדה ששתתה מי חטאת אם פסלתם משום מלאכה
כששקל משקולות במי חטאת פסלו משום היסח הדעת
נחש ששתה ממי חטאת פסלו משום היסח הדעת

עא. גרסינן
עב. ברס
עב. ברס

מי פירות

דין המלח אם כשר למקוה
מי פירות אינן מחמיצין
מי פירות אם מחמיצין
מלח אם דינו כמי פירות שאינן מחמיצין
פת שנילוש במי ביצים אם נאסר משום פת עכו"ם
פת שנילוש במי פירות אם נאסר משום פת עכו"ם
פת שנילוש במי פירות ע"י עכו"ם אם מותר לאכלה בפסח
פת שנילוש במי פירות עם מעט מים אם נאסר משום פ"ע
פת שנילוש במי פירות עם מעט מים אם מותר לאכילה
בפסח

קסט. אמנם
כח. וכרגע
קעב. רש"י ד"ה חרוסת
קסט. אמרי' / קע. והשתא
כח. מאירי
כח. מאירי
כח. וכרגע
כח. מאירי
כח. וכרגע

מיגו

מיגו דהוי שיעור לאתרוג הוי שיעור לסומאה
אי אמרי' מיגו דזכי לנפשיה בבעל השדה
הפקיד בעל השדה נכסיו אם יכול ליקח המת"ע משרהו
מיגו דאי בעי מפקיד לנכסיה ולא הוי בעל השדה א"א כן

קמב. תוס' ד"ה לאימת
קנז. ומה
קנז. ברס
קנז. וראיתי

מילה

אין להקל במילת קטן חולה בשבת
אם הותרה המילה בשבת כשאין אב
אם חייב כרת מיד כשלא נימול או רק דממתינין עד שימות
אם מותר לשני מוהלים למול תינוק אחד בשבת
אם מותר לשני מוהלים למול תינוק אחד בשבת, כשהתינוק
יתום מן האב
אם צריך כל אדם ללמוד אופן קיום המילה
ב' חיובים במצות מילה
ביאור הכוונה בחלצתו חמה
ביאור הנפק"מ בין מצות סוכה, ציצית ומוזזה למילה
ביאור הנפק"מ שבין בדיקת חמץ ומילה ושחיטה בדין
הברכה
במילה הוי קיום המצוה פעם אחד משא"כ בשאר מצוות כל
יומא מצוה באנפי נפשיה היא
ברכת להכניסו אם מברך קודם המילה או לאחריו
ברכת להכניסו הוי ברכת המצוות או ברכת השבח
ברכת להכניסו מברכין בשעת המילה או לאחריה

רפב. שם בגמ' קטן
רצא. אמנם
רפג. שם בגמ' ואי
רצא. נראה
רצא. נראה
מז. ומעתה
רצא. אמנם
שמא. ופירש"י
בג. עוד
מז. בפלוגתא
בג. עוד
גב. ולכאורה
גב. והנה
מד. תוס' ד"ה בלבער

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תמ

מילי

בהפרשת תרומ'ם ההפרשה גמר מצוותה משא"כ בהקדש

לו. ודברי / ג. וראיתי

גא. ומה"ש

גא. ובהכי

גא. ובהכי

לה. חן

לה. חן

גא. ומה"ש

ביטול חמץ אי מהני ע"י שליח

במינוי שליח לבטול גט אי הוי מילי

במינוי שליח להפדת נדרי אשתו אי הוי מילי

מילי לא מימסרין לשליח

נתינת הגט או כתיבתו אי הוי בגדר מילי

קבלת נזירות אי מהני ע"י שליח

מים

דבר לח אי תוצץ

רס. ודע

רנס. ולולי

צא. אך

רנס. שם בגמ' לח

צו. תוס' ד"ה ובשעת

קמד. איברא

חציצה בקפידה תליא מילתא

למה אין המים מתטמאין בשנוגע בהם הטמא בטבילתו

מים ודם לחין אי תוצצין

מים תלושים אי מכשירין לקבל טומאה

פת עכו"ם שנילוש במים ע"ע פת עכו"ם, מי פירות

מים שנטמאו אי שייך בהן היסח הדעת

מין במינו

שיטת רש"י בדין ביטול מין במינו

סב. והנה רש"י

מיתה

אדם הראשון אם היה יכול לחיות לעולם לולא חטאו

רלב. שם בגמ' ג' דברים

אף שתורה לא בשמים היא מ"מ קורם הקבורה שומעין

רלג. ובוה

רלד. ובוה

רלג. גייר

רלב. שם בגמ' על

רק החלק הגשמי משתכח מן הלב אחר י"ב חודש רלב. שם בגמ' שישתכח

לדיני המת

מת שלא נקבר וחזר לחיות א"צ לקדש אשתו שנית

עד שלא נקבר נחשב המת כאילו חי הוא

צדיקים שלא חטאו אף בשדם ישכון לבטח

מיתות ב"ד

אם חייב כרת מיד כשלא נימול או רק דממתנין עד שימות

רפג. שם בגמ' ואי

חיוב כרת אמצות מילה אי הוי מחמת הערלה או מחמת עצם

רפד. ונלפענ"ד

סימא עצמו במזיד בע"פ ונדמה מפסח אם חייב כרת

רפג. איברא

קסן שלא נימול אינו בר עונשין

מכירה

איסור"ג אינו נמכר או שאינו נקנה

פח. ראיתי

פח. ומכאן

פח. ראיתי

פח. ומכאן

פח. ומכאן

אם אפשר למכור איסור"ג

מכירת דבר שאינו שוה ממון

מכר איסור"ג אי הוו המעות גזל

מכר איסור"ג אם דמיו מותרין

מכירת חמץ

אם תוששין להערמה במכירת חמץ

פד. גרסינן

בשבת אם עדיף שאחר ימול ולא האב

ג' גדרים בחולה שנדחית מילתו

דין שליחות במילה

הטעם שתינוק חולה שלא נימול אינו מעכב אביו משחיתת

הפסח

היה האב חבוש בבית האסורים אם מעכבתו מילת בנו

מלאכול הק"פ

המל בלילה אם חייב כרת כל עוד שלא היה הסד"ב

המל בשבת אי הוי בגדר מקלקל

המל בתוך ח' ימים אי מהני מילתו

הגולד מהול אם צריך הטפת ד"ב

הנימול בלילה אינו חייב עוד כרת

הנימול לאחר זמן אי הוי תיקון למפרע

העשה דביום השמיני ימול יש רק על האב

הקנה לשלוחו בקנין שימול ובא אחר ומל אם חייב לו י'

זהובים

חיוב כרת אי הוי בכל יום שלא נימול

חיוב כרת אמצות מילה אי הוי מחמת הערלה או מחמת עצם

המצוה

חיוב מילת קסן קאי על הקסן או על אביו וב"ד רפג. ולפ"ם / רצב. ומיהו

חיוב קיום הפריעה בפה ולא בכלי

כשמברך ברכת להכניסו בין המילה לפריעה אי מקרי עו"ל נב. ולכאורה

כשמל בלילה או גולד מהול מותר בקדשים

לאחר שמונה ימים אם חיוב האב והב"ד שווים

להיזהר מלמול תינוק שהוא ירוק

מילה וכל מצוה הדוחה שבת הוי מחמת חשיבות המצוה או

קלישת השבת

מל תוך ח' אם צריך הטפת דם ברית בח'

מל תוך ח' אם קיים מצות מילה

מצוה שעשייתה גמר מצוה מברכין עליה

מתו אחיו מחמת מילה אם יש בידו למול א"ע

נפ"מ בין אם נתן מצות המילה לאחר במתנה או שעשא

שליח

נפ"מ בין גדר חיוב האב במילת בנו לשאר כל אדם

מז. ולפ"ם / נה. תוס' ד"ה לא סגי

נפ"מ בין מצות מילה למצות ציצית מוזהר ופסח

נפק"מ במילה בין שליח שמינהו האב למי שמינהו ב"ד

ע"ע ערל

עיקר חיוב ב"ד במילה הוא רק שלא יהיה ערל

ערל שמתו אחיו מחמת מילה אי מותר בקדשים

עשה דתשבתיו ומצות מילה הי מינייהו חמיר טפי

קודם ח' אי מקרי ערלה

קסן שלא נימול אינו בר עונשין

קסן שנדחית מילתו אם אומרים ברוך הבא הנימול לשמונה

שלוחו שא"כ א"א במילה

תינוק חולה שאינו נימול אם אינו בכלל ערל כלל

תינוק ירוק הוי בגדר חולה שיב"ס

תינוק שהיה ירוק ונתרפא אם ממתינין ז' ימים שיחלים

שמו. וראיתי

הטעם לאיסור מלאכה בר"ח
חולדה ששתתה מי חטאת אם פסלתם משום מלאכה
טעם לאיסור עשיית מלאכה בע"פ ובערב סוכות
יום שמקריבין בו קרבן מוסף אי אסור במלאכה משום
קדושת היום
כשאין באפשרות הבן ללמוד החיוב ללמדו אומנות נקיה
כששקל משקולות במי חטאת פסלו משום היסח הדעת
ליל תענית ציבור אם מותר בעשיית מלאכה
ליל תשעה באב אם מותר בעשיית מלאכה
לישת עיסת הפקר אסורה ביו"ט
נחש ששתה ממי חטאת פסלו משום היסח הדעת
עיקר תקנת איסור מלאכה בר"ח אי היא רק לנשים
ריב. איברא / ריד. ובשעת

מלאכים

אי איכא שכר ועונש למלאכים
שעח. שם בגמ' אינו

מלאכת מכבה

אמלאכת מכבה אינו חייב אלא כמתכוין
שיג. איברא

מלוה

בנפק"ט בין מלוה לשכירות בדין שעבודא דר"נ
קלו. שאני

מלח

דין המלח אם כשר למקוה
המולח בשד בשבת אי חייב משום מבשל
המלח אי הוי דבר המקבל טומאה
מלח אם דינו כמי פירות שאינן מחמיצין
קסט. אמנם
קעד. אמר רב חסדא / קעז. ולא
קסט. ולפענ"ד
קסט. אמרי / קע. והשתא

מלחמה

מלך המשיח צריך להצליח במלחמה נגד האויבים
רלד. שם בגמ' ביקש

מליחה

אופן פעולת המליחה אי מוציאה כל הדם
אם יש בישול אחר בישול כשמבשל לאחר המליחה
אם יש עיבוד באוכלין במליחה בשבת
אם צריך להשליך הבשר לאחר המליחה למים רותחין
אשה שנסתפקה אם מלחה עתה הבשר
בשר חי אם צריך מליחה
דם האיברים שלא פירש אי מותר
חלטו בחומץ לבשר החי
מליחת חלבים אי כשירה בור
מתי אמרי' דפסק כח המלח בבשר
פעולת החומץ בבשר אי מוציא הדם או צומתו
שהיית המלח בבשר חי אי הוי כהשהיה לקדרה
שא. והנה / שב. ובישבי
קצה. ולכאורה
שב. איברא
שא. ונלפענ"ד
סו. תשע
שא. והנה / שב. ובישבי
ש. והכ"מ / שג. וי"ל
ש. והנה / שג. תאי
קצה. והנה
דש. התם
דש. איברא
ש. והכ"מ

מלכויות

בימות המשיח אם יכניסו מיד לאר"י
כילוי מלכות חייבת אי תליא בחזרת מלכות בית דוד
רלב. אי גמי
רלב. ומלכות

אם תרששין שאדם מפקיד חמץ ע"מ לזכות בו לאחזה"פ
אם מהני המכירה כלל
אם מהני מכירת חמץ בלא ביטול
אם מותר לעשות עסק בחמץ בפסח לאחר המכירה
ביאור אופן קנין המכירה
ביאור החשש דהערמה במכירת חמץ
בעלי מאפיה שמכרו החמץ אם מותר להושיב גוי במאפיה
שימכור חמץ לנכרים
דין מסירת המפתח של המקום שבו החמץ לגוי
המוכר בחמץ בפסח לאחר המכירה אם יש לומר דהמכירה
לגוי מתחילה לא היתה בלב שלם
המוכר חמצו אם צריך לבטל אף החמץ שמכר
השתמש בעל העסק בחב"פ אם צריך הרב להתחזר לו
מעותיו
השתמשות בחמץ לאחר המכירה הוי כביטול המכירה או גול
מהעכ"ם
לא נמכר החמץ לגוי מחמת אונס, אם מותר ליהנות מהחמץ
לאחזה"פ
מכירה שסופה הוכיח על תחילתה אינה מכירה
מכר חמץ וביטל החמץ אם חל הביטול אף על החמץ
שבדעתו למכור
מכרו הב"ד את כל החמץ של אנשי העיר
מכרו הב"ד חמצו של אדם אחד בלא ידיעתו
מעשה ההשתמשות בחב"פ מפקיע מידי מחשבת הביטול
רבותינו הק' הקפידו שיהיה מה למכור בשטר המכירה
שכח ליתן השטר מכירה לגוי, דין החמץ
שלח שליח למכור חמצו ושגג השליח ולא מכרו, דין החמץ
פב. והאמנם
ל. והנה
ל. והנה
כח. וחכמ
פב. והאמנם
כח. וחכמ
ל. והרי
ל. ובה
פד. וא"כ
ל. ואין

השתמשות בחמץ לאחר המכירה הוי כביטול המכירה או גול
מהעכ"ם
לא נמכר החמץ לגוי מחמת אונס, אם מותר ליהנות מהחמץ
לאחזה"פ
מכירה שסופה הוכיח על תחילתה אינה מכירה
מכר חמץ וביטל החמץ אם חל הביטול אף על החמץ
שבדעתו למכור
מכרו הב"ד את כל החמץ של אנשי העיר
מכרו הב"ד חמצו של אדם אחד בלא ידיעתו
מעשה ההשתמשות בחב"פ מפקיע מידי מחשבת הביטול
רבותינו הק' הקפידו שיהיה מה למכור בשטר המכירה
שכח ליתן השטר מכירה לגוי, דין החמץ
שלח שליח למכור חמצו ושגג השליח ולא מכרו, דין החמץ
פב. גרסינן

מכס

אם מותר להברית מן המכס
בהברחה מן המכס איכא גם איסור דחילול ד'
שסג. שם בגמ' ואל
שסג. שם בגמ' ואל

מכר

מכירת שטרות אי הוי דאורייתא
שיעבד שדהו אפותיקי ומכרו אם מכור
כט. ויודעים
כט. ומיהו

מכשירי פסח

בהא דמכשירי פסח דוחין שבת הא יכול להפקיר קרקעו
ולפסטר
י. והקשה / יט. ואלי / דסא. ונראה

מלאכה

איסור מלאכה ביו"א אי הוי עשה ול"ת
איסור מלאכה ביום הקרכת קרבן מדאורייתא או מדרבנן
איסור מלאכה בד"ח אי הוי משום קרבן מוסף דר"ח
איסור עשיית מלאכה בע"פ אי הוי מדאורייתא
ב' אופנים במלאכה כלאח"י
בוה"ז שאין קרבנות אם יש איסור בעשיית מלאכה בע"פ
רט. והנלפענ"ד / ריב. כתב
רט. במשנה
דין עשיית מלאכה בע"פ ובשאר ערבי יו"ט

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תמב

מלקות

אי לוקין אמ"ע

אכילה מה"ת אי הוי בכ"ש או בכזית

אם לוקין אאכילת איסור בכ"ש

אם לוקין אאכילת חמץ ח"ש

אם לוקין אלאו דב"י, דהוא הוי לאו הניתק לעשה

באיסור עשה וב' לאוין לוקין אף בלאהגל"ע

בב' לאוין דלוקה אף בלאהגל"ע אי לוקה מ' או פ'

דין נשים בל"ת שאין בו מלקות כלל

האיך לוקין אאכילת תרומה הא כיון דלעסה קנאה

האיך לוקין אכלאים הא הוי ה"ס

האיך לוקין אלאו דלא תשחט הא הוי הת"ס

הקונה חמץ בשביעי ש"פ אם לוקה

לא קיים האדון מצות הענקה אי לוקה

נשים חייבות בלאוין שעונשן מלקות

ממון

בכל דבר שיש לאדם יש בו קנין איסור וקנין ממון

המחזר אחר ממונו שלא יאבד מקיים מצוה

סוה"ג אי הוי ממון

מנהג

אין לסמוך על הדרשה במקום קבלה

אין לשנות מנהג קדמונים

אף דבר שאינו כ"א מנהגא יש לקיימו

בפסח חוששין לכל הדיעות ואפילו שלא נפסק כן להלכה

שסז. שם בגמ' ש"מ

הנפ"מ בין חבורה של גרים וחבורה של ע"ה הוא בקבלת

אבות

עד היכן צריכים לנהוג בקבלת אבות

מנודה

נפק"מ בין סמא מת לאבל מנודה ומצורע בדין שילוח

קרבתותיהם

מנחה

אם שייך הא דורזין מקדימין במנחה גדולה

בקמיצה בעי' כהן לבוש בבגדי כהונה

זמן תפלת המנחה מאימת

לש עיסת המנחה והניחה להחמיץ אם עובר

מנחה גדולה ומנחה קטנה הי עדיף

מסית לפי תומו

עכו"ם מסל"ת היכא דלאו קפילא אי מהני

קפילא הרי מרגיש יותר מכל אדם ואמאי נאסור בגלליו

מסירות נפש

אם מותר למסור נפשו ללימוד תורה

אם מותר למסור נפשו עקדו"ה על כל מצוה

שנא ותבט

שעדי. ועלה

שסס. לאחר / שעא. ומה

שסס. חכ"א / שע. ומש"כ

קיו. תוס' ר"ה רב אשי

קית. ומה

קית. אלא

קעט. אלא / שנג. והנה מש"כ

רצה. עור בו

רנה. ותבט

רגז. וראיתי

קיו. והרמב"ם

קלו. ומעתה

קעח. השהה

ד. ומעתה י"ל

ס. דילמא

ו. ולפענ"ד לפמ"ש

רפה. ורדשינן

מ. ועד

ריד. והא

שסז. שם בגמ' ש"מ

שכג. עור

רסז. שם בגמ' כבר

שכד. חכ"א

רלט. וצ"ע

שט. הנה

רלת. ומכאן

שלה. אלא

רלט. וצ"ע

קפה. בפרי

קפה. ובמה

שסא. מבואר

רלא. נשא

תודוס היה מוכן למסור נפשו ולקבל נידוי עבור הדין דגדי

מקולס

מסכת

טעם למה לא נקרא מסכת זו מסכת מצות

טעם לקריאת המסכת פסחים

מסית לפי תומו

ביאור שיטת הרמב"ם דלא בעי קפילא ולא מסל"ת

מעוברת

אי צדיכה המעוברת לעשות בדיקה

וסתות דאורייתא או דרבנן

מעוברת אי אסורה סמוך לוסתה

מעוברת קודם ג' חדשים אי הויא מסולקת דמים

מצות פרישה קודם הוסת אי הוי מדאורייתא

נתברר בוודאות שהוא מעוברת קודם ג"ח אי הוי מסול"ד רצד. איברא

מעילה

איך חייב אשם מעילה אנתר הא לא שוה מידי

אין מועל אחר מועל, הסברא בזה

איסור מעילה מדין גזל הקדש הוא

אם יש בתשלומי הקדש דין ממון

בהקדש מצטרף לשו"פ אף לאחר ג' שנים

ביאור הנפק"מ בין קדו"ד לקדוה"ג בדין מעילה בשו"פ

במעילה מקדוה"ג אי בעי' שיהנה שו"פ

האיך מביאין אשם אנתר הא כיון דאסור באכילה אינו

שו"פ

המעילה בהקדש מכח תורת ממון או איסור

חיוב אשם מעילה אם הוא אף על פחות מכזית ושו"פ

מעילה מקדוה"ג אי בעיא שו"פ

מעל בהקדש פחות משו"פ אם חייב לשלם

מעל בתרומת הקדש ויש בה כזית ואין בה שו"פ אם חייב

בתשלומין

תשלומי הקדש הוי מדין תשלומי ממון או כפרה

קיג. והנה כהרר"ג / קסז. עור י"ל

מעשה

הפרשת תרו"מ מיחשבא כמעשה

מחשבת תרומה אי הוי כמעשה

מעשה ההשתמשות בחב"פ מפקיע מידי מחשבת הביטול

שורש ענין הפרשת תרו"מ אי הוי מעשה מחמת ההפרשה

לכהן

מעשר

הנותן פאה לירק מכשיל העניים באכילת סבל רלד. רש"י ר"ה אין נותנין

מעשר ירק אי הוי מדאורייתא קסח. וי"ל

מעשר שני

יש לו חמץ מע"ש מתוך לידושלים אי עובר אלא תשחט

רנו. ומה

מפה

טעם להא שמניחים האפיקומן תחת המפה

ב. הקדמה

מפרכסת

איסור אבמה"ח אי הותר בשחיטה או במיתה

רצו. ואין

אם יש איסור דלפנ"ע במפרכסת

צ. עוד

בהמת ישראל מותרת לאחר השחיטה אף לעכר"ם ואפי'

רצו. ומה

מפרכסת

בהמת עכר"ם ששחטה ישראל אי מותרת לישראל כשהיא

רצו. אלא

מפרכסת

מי איכא מידי וכו' במפרכסת לב"נ

צו. עוד

מנלן דישאל מותר במפרכסת לאחר שחיטה

רחצ. והגלפנצ"ד

מפרכסת אי חיה

רצו. ואין

מפרכסת אי מותרת לב"נ

צו. עוד

מפרכסת לישראל שרי ולב"נ אסור

צ. והרי

מזה

א"א דהאוכל כזית מזה של טבל הוי חלקו של הכהן משהו

קמו. והנה

ומחיל

אי בעי טעם מזה כמו במרור

קסה. ומעתה

אי יוצאין יד"ח מזה כפת הבאה בכסנין

קו. והנה

איסור אכילת מזה בע"פ אי הוי כל היום או מחצות

כו. אגב

אכילת מזה כל שבעה אי הוי מזה

גד. ובמה

אכל כזית מזה שאינה שו"פ אי יצא יד"ח

קמב. ואכילה

אכל מזה בלא ברכה אי יי"ח

קנו. ע"ל

אכל מזה בלא כוונה אי יי"ח

שעה. והמב"ם

אכל מזה פחות מכזית אי יי"ח

קנ. ויותר

אם דווקא מחמת חוזק המרידות מבטל להמזה

שסז. ואפי' למ"ד

אם יכולים ב"ד להפריש חלה בסתם עבור כל מי ששכח

שסז. ואפי' למ"ד

להפריש

אם יש מזהו להרבות באכילת מזה

לב. אי

שנב. שם בגמ' דניכול

ב' דינים במזה, מזה ואכילה

קנ. ויותר

בהא דלא מברכין כל שבעה על אכילת מזה

גד. ובמה

בהא דלא פסלינן מזה של טבל משום פסולא דלכם

קמח. אלא

ביאור בנוסח בכול הלילות אנו אוכלין חמץ ומזה

קמב. ונתתי

ביאור בשיתת הרמב"ם אי ס"ל מצ"כ אם לאו

שעו. ובמה

ביאור הנפ"ם שבין מזה לשופר מדינא דמצ"כ

שעה. והאיר

במזה גזולה אינו יי"ח משום לכם או מהב"ע או משום

קנו. מי כתיב

הברכה

ה' מיני דגן אם מצטרפין לזית טובה דמזה

קס. במשנה

הא דלי"א דאכילה דרשות מבטל מזה כשנתבטל חמץ ברוב

קפא. נחזור

מזה

האוכל ב' זיתים מזה בב"א אם הכזית דרשות מבטל

קפב. וראיתי

המזה

הטעם שא"י יד"ח במזה של טבל

קמו. ולפ"ם / קנא. ת"ר

הטעם שחוטפין מזה כליל הסדר

שמד. אותו

הטעם שחוצין המזה האמצעית לשניים

חמץ ומזה שנתערבו

ב. הקדמה

קמט. ולפ"ם / קפא. שוב

חמץ שנתערב במזה עד שנתבטל אי יי"ח מזה כליל פסח

שסז. ונראה

טעם לשי' הרמב"ם ברין מזה של טבל

קנב. ומיהו

יש לו פחות מכזית מזה אם צריך לאוכלה

יש לו רק חצי זית מזה ובלעה והקיא והחזיר ובלעה אי יי"ח

שעג. אמר / שעד. ועפ"ז

כזית מזה שרובו מזה ומקצתו חמץ ואכלו אם יוצא יד"ח

קפ. ומה

מזה

קס. חלת

כיון בשימור המזה לשם מזה ולשם תודה אי ש"ד

רי. ועוד

לרש"י ולהא"ז אינו יי"ח במזה שנאפית קודם ע"פ

שסה. וכתב

מהיכן לפינן דבמזה בעי' כזית

מי שנתנמנם באמצע הסעודה אי רשאי לאכול האפיקומן

שעט. נתנמנו

מזה גזולה אי יי"ח כיון שקנאה בלעיסה

קמח. והנה / קנו. מי

מזה דרשות אי מבטל מזה דמצוה

שסז. ואפי' למ"ד

מזה הוא מאכל עניים

קנ. ובהא

מזה רכה אי הוי חסרון

מב. שם בגמ' נהמא

מזה שנילושה מן החטים ומן האורז

קמט. במס' / קפ. ונראה

מרידות המרור מבטל להמזה אף חד בחד

שסז. ואשר

נפק"ם בין מזה לשופר וסוכה ברין הגזל א"א בהו מהב"ע קמה. והרמב"ם

קעט. מה

נתבטל חמץ ברוב מזה ואכל כזית אם יי"ח מזה

קנב. ת"ר

פסול מזה גזולה משום מהב"ע

קנב. ת"ר / קנב. שוב

פסול מזה של טבל משום מהב"ע

מצוה

א"א דרשות מבטל מזה רק כשהרשות הוא הרוב

קפב. שנית

אי לוקין אמ"ע

שנא ותבט

איסור"נ יש להן בעלים לענין קיום מצות השריפה

פט. ובחי'

איסור מלאכה ביו"א אי הוי עשה ול"ת

קצה. עוד

איסור ריבית הוא רק מהלוה למלוה ולא כשהלוואה הוא

שסד. ואשר

להקדש וכדו'

אידוסיין, אי הוי עשייתה גמר מצוותה

גג. ובהג"א

אכילה שלכד"א במצוה אי ש"ד

קמט. שם בגמ' אין

אכילת מזה כל שבעה אי הוי מזה

גד. ובמה

אכילת קק"ל אי הוי מ"ע

רמ. רש"י ד"ה בשאר

אכילת תרומה אי הוי מ"ע חיובית

רפב. שם בגמ' הזאה

אכל כזית מזה שאינה שו"פ אי יצא יד"ח

קמב. ואכילה

אם חששו לברכה לבטלה בשחיטה שמא ימצא טריפה

צח. ובהו / צט. נחזור

אם יש בכל מ"ע דאורייתא לאו דלא תגרע

שגג. עוד

אם יש בכל מ"ע דרבנן לאו דלא תסור

שנא. ותבט / שגג. עוד

אם יש חיוב לאדם לעזוב ביתו לקיים מצוה

שי. מאן

אם יש לחוש שינוק ע"י קיום מצוה

שגז. ברם / שנט. ולפ"ז

אם יש מצוה להרבות באכילת מזה

שנב. שם בגמ' דניכול

אם מותר להדליק נר המהדרין מנר עיקר המצוה

שסה. והראה

אם מותר ללוות בריבית לצורך מצוה

שסג. ומה

אם מותר למסור נפשו עקד"ה על כל מצוה

רלא. נשא

אף דמעיקרא דדינא צריך שיהיה ג' כתות בק"פ מ"מ

רנח. ובידושלמי

עצלנית היא הכתה הג'

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תמיד

אף שאפשר ליספור מקומות מצוה ע"י תקנות וסצדקאות צריך לקיימה

יא. ומרן

ב' אופנים בקיום מצוה ברוב עם

בב' אנשים נמי שייך מצוות חבילות חבילות

בריעבר אי עושין מצוות חבילות חבילות

בדרבנן אי עושין מצוות חבילות חבילות

בהא דלא מברכין כל שבעה על אכילת מצה

ביאור הנפק"מ בין מצות סוכה, ציצית ומזוזה למילה

ביאור והיכן ציוונו במצוות דרבנן

ביכורים אי הוי מצוה דרמאי עליה

כמילה הוי קיום המצוה פעם אחד משא"כ בשאר מצוות כל

יומא מצוה באנפי נפשיה היא

ברכת השחיטה על מ"ע דזכותה ולא על מניעת אכמה"ח

גדר הא דניחא ליה לאיניש דליעביד מצוה בממוניה

גדר חיוב קיום מצוות דעבר

דן הנודר שלא יאכל מצה בפסח

הא דל"א דאכילה דרשות מבטל מצוה כשנתבטל חמץ ברוב

מצוה

האוכל הק"פ אכילה גסה ואינו מכוין למצוה אי מקרי רשע

האיך הותר להמלוה להלוות בריבית לצורך מצוה

הגזול מצות מילה אם מחוייב בתשלום י' והובין מד. ונראה / מה. בשו"ע

החוסף מצוה אם עונין אחריו אמן

החוסף מצוה אם צריך לשלם כ' והובין

הטעם לברכה בקיום מצוה קיומית שאין חובה בקיומה

היוצא בשיירא לשום פרנסה מקיים מצוה

הכהנים הראו חביבות המצוה בכך שנכנסו לדם עד

ארכבותיהם

המחזיר אחר ממונו שלא יאבד מקיים מצוה

המקיים מצוה שלא כד"א אי יי"ח

המתחיל במצוה, מצינו בכמה מצוות דהמתחילים אינם

המסיימים

הנושא זקנה ואיילנות או עקרה אם מקיים מצוה

הנשבע שלא לייבם אי חלה שבועתו

הנשבע שלא לייבם כנשבע לבטל את המצוה

הנשבע שלא לקדש על היין אי חלה שבועתו

העובר אמ"ע פעם אחת אי מקרי רשע

העוסק במצוה זו ופונה למצוה אחרת הוי כביזוי מצוה

הפרשת חלה אי הוי מצוה או רק דרך לתקן המאכל

הפרשת תרומה אי הוי מצוה או רק דרך לתקן המאכל

הקנה לשלוחו בקנין שימול ובא אחר ומל אם חייב לו י'

והובין

השוחט ומתכוין שלא לשחוט שחיטה המכשרת

חביבה מצוה בשעתה לענין שריפת קדשים ביר"ט

חיוב ודיוות למצוה דווקא בזמן המצוה ולא קודם לכן

ישב ולא עבר עבירה מעשה"כ כאילו עשה מצוה

כוונה במצות כיסוי הדם אינו מעכב

כשאין המשך המצוה שוה אם עושין מצוות חכ"ב

כשהוריק היין לכוס אחר אם עושין מצוות חכ"ב

לעבור אל"ת מה"ת בשוא"ת או אל"ת דרבנן בקו"ע הי

עדיף

רנא. תוס' ר"ה כי

מ"ע דתשכיתו אי הוה מצוה חיובית או קיומית

מחמת ה' והובין בקיום מצות שריפה דערלה מיקרי הערלה

לבם

מילה וכל מצוה הדוחה שבת הוי מחמת חשיבות המצוה או

קלישת השבת

מצוה ליסב בתבונה של מצוה כגון קידוש וכדו'

מצוה שלא נצטוו עליה אי מברכין עליה

מצוה שעשייתה גמר מצוה מברכין עליה

מצוות שעיקרן מדרבנן וכשמקיימם קיים מצוה דאורייתא שפג. והמבואר

מצות שילוח הקן אי הוי מצוה חיובית או קיומית

נישואי בת כהן ע"ה לישראל אי מקרי סעודת מצוה

נישואין אי הוי מ"ע

נפ"מ בין כיסוי הדם לשאר מצוות לענין קיום המצוה בדבר

מאוס

נפ"מ בין מצוה שעיקר זמנה בשבת שדוחה שבת לשאר

מצוות

נפ"מ בין מצות מילה למצות ציצית מזוזה ופסח

נפ"מ כשיעור דכדאכ"פ בין אכילת מצוה לאכילת איסור

ספד"א, להר"מ דמה"ת לקולא אי הוי כן גם בספק עשה

עבור הידור מצוה אי שרי ללוות בריבית

עפר כיסוי הדם מיחשיב כהכשר מצוה

קיים מ"ע שלכד"א אם יי"ח

שבות כלאחר יד אם הותר במקום מצוה

שוטה אי הוי בר קיום מצוה

שחיטה אי הוי מצוה או רק דרך לתקן המאכל

שינוי הבא ע"י מצוה לא מקרי שינוי

שליחות במצוה שבגופו

שמעיה ואבטליון אם היו גרים

ת"ח מונע עצמו אף מסעודת מצוה

מצוה בו יותר מבשלוחו

אף דזכיה מטעם שליחות ושלוחו שא"כ מ"מ מביר"ב

בהפרשת תרומה אם יש הידור דמביר"ב

כשיש הנאה אף לשליח א"א מביר"ב

שייך רק במצוה דרמאי עליה

מצוה דרבנן

פלוגתא הרמב"ם והרמב"ן במצוה דרבנן אי עוברין עליה

אל"ת

מצוה הבאה בעבירה

אי אמרי' מצהב"ע רק בגזל או אף בשאר איסורין קמו. ולשם / קנב. והנה

אמאי ל"א במהב"ע דעדול"ת

במצה גזולה אינו יי"ח משום לכם או מהב"ע או משום

הברכה

במצות כיסוי הדם מהני אף מהב"ע

בעדול"ת אמאי ל"א דהוי מהב"ע

נפק"מ בין מצה לשופר וסוכה בדין הגזל א"א בהו מהב"ע קמה. והרמב"ם

קמו. ורש

קמו. ורש

קמה. ורש

קמה. ורש

קמה. ורש

עפר כיסוי הדם דמצהב"ע אי מהני
פסול מזהב"ע אם שייך גם בדרכנן
פסול מצה גזולה משום מהב"ע
פסול מצה של טבל משום מהב"ע
פסול מצהב"ע אי הוי מדאורייתא
פסול מרור של טבל משום מהב"ע

מצוות לאו ליהנות ניתנו

אסר הנאתו על עצמו יכול לקיים מצוות בממונו ובחפציו
מקורות להא דמללה"נ
המודד הנאה אמאי אינו יכול לתת לו הלולב סתם הא
מלל"נ

מצוות מבטלות זא"ז

אי בעי תרי וחד כדי לבטל או דאף בחד וחד בטל
אם דוקא מחמת חזק המדרות מבטל להמצה
בהדלקת נ"ח בשמן שריפה אי אמרי' מצוות מבזא"ז
במין אחד אי אמרי' מצוות מבזא"ז
מצה ורשות אי מבטל מצה דמצוה
מדריות המרור מבטל להמצה אף חד בחד

מצוות צריכות כוונה

אכל מצה בלא כוונה אי יי"ח
ביאור בשיטת הרמב"ם אי ס"ל מצ"כ אם לאו
ביאור הנפק'ם שבין מצה לשופר מדינא דמצ"כ
האוכל הק"פ אכילה גסה ואינו מכוין למצוה אי מקרי רשע
לכתחילה מצ"כ ובדיעבד יצא אף בלי כוונה
נפק'ם בין דבר התלוי במעשה להתלוי באמירה לדין מצ"כ
תקע בשופר או שמע ולא כיוון אי יי"ח

מצורע

ביאור הנפק'ם שבין אבל למצורע בדין שילוח קרבנותיהם
ביאור הנפק'ם בין מצורע יושב למצורע עובר
ביאת המצורע לבית בלא ישיבה אי מטמאה
דין קרבנות מצורע שנתחייב מחמת צרעתו לשאר
קרבנותיו
מצורע עובר שנכנס לבית אם מטמא הכל מיד
נפק'ם בין טמא מת לאבל מנודה ומצורע בדין שילוח
קרבנותיהם
נפק'ם בין מצורע למת בטומאת אהל

מצות

זמן אפיית המצות בע"פ שחל בשבת
טעם למה לא נקרא מסכת זו מסכת מצות

מצות עשה

מ"ע הוי חובת גברא

מצות עשה ול"ת

אם יש בכל מ"ע דאורייתא לאו דלא תגרע
אם יש בכל מ"ע דרבנן לאו דלא תסור

מצות עשה שהזמ"ג

חכמים לא חייבו הנשים במ"ע שהזמ"ג דאורייתא
נשים במ"ע שהזמ"ג בדרכנן
נשים חייבות בלאוין שעונשן מלקות

מקדש

היתר החזרת הרטיה משום דאין שבות במקדש או משום
דממנע ולא עביר
מצינו שבותים שנאסרו במקדש
שבות במקדש אם הותר רק בכלאח"י

מקוה

דבר המקבל טומאה טהור להעלות הסמאים הטובלין בו
למה אין המים מתטמאין כשנוגע בהם הסמא בטבילתו

מקח ומכר

סחורה בנו"ס אי שרי
אם מותר למכור איסור"נ
מקח הנעשה באיסור אי אמרינן ביה אעל"מ
סחורה בדברים אסורים אם אסור מדאורייתא
סחורה בחלב אי שרי
צד בהמות טמאות אם מותר לסחור בהן
צד בהמות טמאות אם מותר להשהותן אצלו

מקלקל

המל בשבת אי הוי בגדר מקלקל
השוחט חטאת בשבת בחוץ אי הוי מקלקל
השוחט חטאת בשבת בחוץ כיון דאעל"מ לא מועיל השחיטה
להוציא מידי אבמה"ח
השוחט שלא לשמו בשבת אי הוי מקלקל ופטור

מרור

אין אכילה פחות מכזית
אין לו אחד מחמשת מיני המרור אם יכול ליקח ירק מר
אם בעינן במרור אכילה בכזית בשביל הברכה
אם דוקא מחמת חזק המדרות מבטל להמצה
אם יוצא יד"ח מרור בחזרת רך שאינו מר כ"כ

קסב. באופן / קסד. מה / קסז. שם בגמ' דהוה / שעז. רשב"ם בלע מרור
בדברי השאג"א אי בעי כזית למרור
בהא דהלל היה כורך פסח מצה ומרור
בזמן הבית אם היה המרור צריך שיעור כזית
בצירוף מיני המרור יש ג"כ חשיבות להקודם במשנה
דין החטא למרור
הא דא"י במרור של טבל הא הוי שלכד"א
האין מברכין על המרור הא מר הוא

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תמו

האיך מברכין על מדור הא אינו ראוי לאכילה
הטעם שאסור להשהות החזרת בתרומה
יש לו כוית שלם ממין המאחר במשנה וחצי זית מהקודם
הכוית עדיף
יש לו רק שליש זית או פחות מכל אחד ממיני המדור אם
י"ח
מ"ע דמדור אי תליא באכילת ק"פ
מצה דרשות אי מבטל מצה דמצוה
מצות מדור אי הוי מדאורייתא
מדור השנוי במתני' מה הוא
מרירות המדור מבטל להמצה אף חד בחד
עדי לבחור המדור לפי הסדר השנוי במשנה
פסול מדור של טבל משום מהב"ע
צירוף כל המינים לכוית מדור אי הוי אף לכתחילה
קסא. וכרגע / קסג. ומעתה / קסח. רש"י ר"ה ומצטרפין

נכסים שנפלו לגוסס אם יכול להקנותם לאחר
נפ"מ בין טמא מת לאבל מנודה ומצורע בדין שילוח
קרבנותיהם
נפק"מ בין מצורע למת בטומאת אהל
רעז. אלא דאכתי / רעז. ונראה

מתוך

אי פליגי ב"ש וב"ה בדינא דמתוך
בהא דל"א מתוך שהותרה וכו' בשדיפת קדשים
ביאור הנפק"מ שבין גדר מתוך להואיל
גדר דמתוך אי הוי מסבא דהואיל
מאן דלית ליה מתוך אי לית ליה אף הואיל
מאן דלית ליה מתוך בהבערה אי לית ליה אף מתוך
בשחיטה
קצט. והנה
שיג. איברא
קצט. איברא
קצח. והאחד
קצח. שם בגמ' בשלמא
קצח. ומיהו

מתן תורה

אם טעם הוספת יום אחד דמשה הוי משום טורח שבת
אפי' בהמות וחיות שהיו במעמד הר סיני פסקה זוהמתן
באיזה יום ניתנה התורה לישראל
בה' בו' וב' סיון ניתנה התורה
בזמן הבית אם היה תמיד שבועות ביום מ"ת
גרים אם פסקה זוהמתן במעמד הר סיני
הטעם שמשה הוסיף יום אחד מדעתו
מ"ת אם היה בשבת או בע"ש
משה דבינו נהג טובת עין בנתינת הפלפולא דאורייתא
לישראל
שבועות אי הוה ביום מתן תורה
רפ. וראיתי
שסב. דע
רעט. איברא
רעט. והנה
רעט. והצל"א
שסב. שם בגמ' דלא
רפ. וראיתי
רפ. ואשר
רפא. והנה
רעח. ויש

מתנה

נפק"מ בין אם נתן מצות המילה לאחר במתנה או שעשאו
שליח
מו. ומעתה

מתנה ע"י להחזיר

ע"י קנין דמתעמ"ל אפשר לזכות לאחר ע"י עצמו
קס. שנית

מתנות כהונה

אי מברך הכהן שהחיינו אמתנות כהונה
אי מהני שאלה במתנות כהונה
הגזול מתנות כהונה אם חייב לשלם
כהן שנשל מתנות כהונה השייכות לחבירו אם מוציאין
מידו
ע"ע קדשים

מתנות עניים

אופן הזיכוי לעני במתנ"ע
אי אמרי' מיגו דזכי לנפשיה בבעל השדה
בעל השדה אם יכול לזכות בפאה שבשדהו עבור עני
הפקיד בעל השדה נכסיו אם יכול ליקח המת"ע משדהו
הפקיד דשדה כדי לזכות במת"ע אי סגי בינו לבין עצמו
מיגו דאי בעי מפקיד לנכסיה ולא הוי בעל השדה א"א כן
קנט. וראיתי
קנו. ומת
קנו. ומה
קנו. ברם
קנח. ואגב
קנו. וראיתי

משיח

אימתי ינתן לו שם
בימות המשיח אם יכניסו מיד לא"י
בימות המשיח יהיה הכל בדרך הטבע
הא דנקרא ביאת המשיח בלשון קץ הימין
כילוי מלכות חייבת אי תליא בחזרת מלכות בית דוד
מלך המשיח צדיק להצליח במלחמה נגד האויבים
משיח בן יוסף, אם יבא קודם אליהו הנביא
שמו של משיח
רלא. ומדברי
רלב. אי נמי
סח. ועיין
רלד. שבגמ' ביקש
רלב. ומלכות
רלד. שם בגמ' ביקש
סח. ועיין
רלא. שם בגמ' ינון

משיכה

עכו"ם שעשה קנין משיכה בחמץ לאחר ו' שעות אם יצא
החמץ מדרשות ישראל בכך
ו. וקצת

משנה

כל הדברים המפורשים במשנה הלמ"מ הן
קס. ברבינו

מת

ב' טעמים להא דטמא מת אינו בר הבאת ק"פ
דין הגוסס אי חשיב כמת
דין טמא מת בשילוח עצים
הזכות להיקבר בא"י אף להודר בחו"ל
המפקיד נכסיו ומת אי הוי נכסיו ליורשין
טבול יום אם שוחטין וזורקין עליו הפסח
טמא טומאת מת אם שוחטין וזורקין עליו הפסח
טמא טומאת מת וטומאת שרץ אי שווין בדינם
שיט. והכ"מ / שכא. ואי נימא
שיט. והראב"ד
שכ. עוד
שיב. איברא
שכא. והנראה
שיא. אמר
שיט. אמר
שכא. וראיתי
שיט. והראב"ד
שכ. עוד
שיב. איברא
שכא. והנראה
שיא. אמר
קלו. וראיתי

מתעסק

כשהעשה דוחה הל"ת הוי כמתעסק לגבי הלאו

קמו. ולפי

נאמנות

ביאור שיטת הרמב"ם דלא בעי קפילא ולא מסל"ת
נאמנות אשה אי הוי דווקא כשבידה לתקן האיסור
נאמנות אשה ועבד בתתיכה ספק שומן ספק חלב
עכ"ם מסל"ת היכא דלאו קפילא אי מהני
קטן אינו נאמן על השחיטה דהוי איתחזק איסורא
קטן אם נאמן בבדיקת חמץ

קמו. עוד
כד. והנה
כד. והנה
קפה. בפרי
כד. והגלפער
כד. שם בגמ' לא

נבואה

ביאור הטעם שכחש משה רבינו ע"ה נבואתו לישראל קודם
הפסח

מא. תוס' ד"ה ממאי

נבילה

אי חיישינן שתתנבל הבהמה בשחיטה
איסור שנפגם ותיקנה אם חוזר איסורו
אם מותר לשחוט בהמה לחושיב"ס בשבת כשיש אפשרות
להאכילו נבילה
הטעם דהאוכל נבלה ביוהכ"פ פסור
מאכל שנפסל מאכילת כלב וחזר ונעשה ראוי לאכילה
נפק"מ בין אינו ראוי לאכילה לשלא כד"א
נפק"מ בין נבלה שא"ד לגר לאוכל שלכד"א
סחורה בגמ' אי שרי
בהא דצריך לחדש דנבלה שא"ד אינה נבלה
דין הנבלה שהסריחה וחזר ותיקנה
כשנתנבלה ביוהכ"פ חל קודם איסור נבלה או יוהכ"פ
נבלה שנפסלה מאכילת אדם אי פרח מינה שם נבלה
נפק"מ בין אוכל שנפגם לאוכל שלכד"א

רפב. אי
צג. ואני
קצו. ובמה
קנה. תוס' שם
פ. וקצת
מא. ואני
עד. רש"י ד"ה בטלו
צב. אמנם
צג. הנה
צג. הנה
קנה. וג"ל
צד. אלא
צג. ואני

נדה

אי צריכה המעוברת לעשות בדיקה
אם שו"י ק"פ אנדה שחלו ז' נקיים שלה בי"ד
אם שייך שתהיה אשה שופעת ג' ימים ותחיה
וסתות דאורייתא או דרבנן
מעוברת אי אסורה סמוך לוסתה
מעוברת קודם ג' חדשים אי היא מסולקת דמים
מצות פרישה קודם הוסת אי הוי מדאורייתא
נתברר בוודאות שהוא מעוברת קודם ג"ח אי הוי מסול"ד

רצד. ומיהו
שכב. שם בגמ' בשביעי
שי. בשופעת
רצה. בתוס' ד"ה סמוך
רצד. וקצת
רצג. חייב
רצה. בתוס' ד"ה סמוך
רצד. איברא

נדר

אסר הנאתו על עצמו אם מותר ליטול ממנו בע"כ
במינוי שליח לבטול גט אי הוי מילי
במינוי שליח להפטר נדרי אשתו אי הוי מילי
דין הנודר שלא יאכל מצה בפסח
המודר הנאה אם מותר לאכול עמו בשלחן אחד
המודר הנאה אמאי אינו יכול לתת לו הלולב סתם הא
מלל"נ

פט. עוד
גא. ובהכי
גא. ובהכי
קה. ובעיקר
ו. תוס' ד"ה אר
קיב. איברא

הנודר שלא יאכל ביו"ט אם מותר לבשל לאוהדים
הפקד מדין נדר או קנין או סילוק רשות
הפקד מטעם נדר היינו הפרס שאינו יכול לחזור בו

ה. ובמה / ח. ולפענ"ד נראה
הפקד מטעם נדר
הפקד מכת נדר
נדר הנאה מחפץ וזכה בו אחר ואח"כ שאל על נדרו אם צריך
להחזיר לו חפצו

נדרים ונדבות

נדר"ד אי קרבינ ביו"ט

רסו. ועוד

נולד

איסור נולד - מוקצה אי מקור דשיל"מ
סא. והנה / סב. והנה באיסור / סו. ובהדי / קד. והי'

נוסחאות

אף דנוסח הברהמ"ז הוי מדרבנן מ"מ עיקר הברהמ"ז
מדאורייתא
אף דנוסח ההלל הוי מדרבנן מ"מ אפש"ל דעיקר ההלל
מדאורייתא

קנר. והא
קנר. והא

נותן טעם

אם אסרינן תרי משהו בחמץ
אם יש דין נטל"פ בדבר שאוסר במשהו
בהא דחמץ בזמנו במינו בגמ' הא הוי דשיל"מ
בקדירה בפסח בעי' נוסל"פ ומשהו שלא במינו
הטעם, אי בטיל בדשיל"מ
חמץ בפסח איסורו במשהו או בגמ'ט
חמץ לאחר שש שעות איסורו במשהו או בגמ'ט
קכ. ואשר / קכה. תוס' ד"ה אמר רבא
תרי משהו בדשיל"מ אם אסור

קלה. ומעתה
פ. עוד
קיו. אמר
קכג. ולפום
קלא. וחכם
קכ. אמר
קכ. ואשר / קכה. תוס' ד"ה אמר רבא
קלה. אלא

נותן טעם לפגם

אף שבלעה הקדירה הרבה לאחר ז' ימים פג כל טעמה
בקדירה בפסח אם היתה הגזירה על המאכל הבלוע או על
הכלי
כשיש בשניהם כדי להחמיץ אם ההיתר משום נוסל"פ
נותן טעם לפגם באיסור האסור במשהו אם מותר

קכג. ונראה
קכג. עוד
קג. תוס'
קכג. אלא

נותר

איך חייב אשם מעילה אנוחר הא לא שוה מיד
אין מביאין קדשים לבית הפסול
אם יש חיוב כרת על נותר דפסוה"מ
ב' מצוות באכילת קדשים, א) אכילה, ב) שלא יהיה נותר
גדר משלה בהן האור לדין פסוד דנותר
גדר עמוד השחר לדין נותר
דין נותר בפסוה"מ

קי. גרסינן
סט. גפסלות
רמא. הן
שגא. ואשר
רסו. וראיתי
רמא. ותבט
רפ. ונראה

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תמח

דין קרבן שהגיע זמנו להיות נותר לאחר שעלה ע"ג מזבח

רמד. ומעתה / רסו. וראיתי	האוכל קדשים אכילה גסה מועיל בזה שלא יהיה נותר
שנא. ואמר	האיך מביאין אשם אנוחר הא כיון דאסור באכילה אינו
קיב. איברא	ש"פ
סט. נפסלות	כשודעין שלא יוכלו לאכול הכל אם מותר לגרום לנותר
רמא. ותבט	לינה דמועלת אי הוי דוקא כשירדו או אף בל"ז
שלו. ולפי"ז	נפ"מ בין לא יראה ובל תותירו דנותר
רמג. איברא	פיגול שהועלה ע"ג מזבח וניתוחו אם פקע ממנו שם נותר
רמא. והנראה עכ"פ / רסו. וראיתי	פסוה"מ לאחר שעלו על המזבח אם יש בהם איסור נותר
קמד. הן	קדשים שנמצאו בעזרה תעובר צורתן משום היסח הדעת או
רמא. ותבט	נותר
	קרבן פסול שהיה בראשו ש"מ בשעת עלוה"ש וירד אם
	יעלה

נזיר

ו. אלא דבעיקר	איסור נזיר הוי איסור קל
ק. או	ביאור ענין העמד נזיר על חוקתו
ו. תוס' ב' ע"א	בנזיר לא חיישינן שמא יבא לאכול כיון דבידו לישראל על
ק. או	נזירותו
ק. או	בנזיר מוקמינן חוקה אלהבא
נא. ומה"ס	האיך נזיר חייב מלקות הא הוי הת"ס
	קבלת נזירות אי מהני ע"י שליח

נח לו שלא נברא

שפ. ונראה	כיון דנח לו שלא נברא היאך מברך שהחיינו

נחירה

רח. מותר	נחירה בעכו"ם הוי כעין שחיטה בישראל

נטילת ידיים

שסט. אסוחי	נטל ידיו והסית דעתו אם צריך ליטול ידיו שוב

ניחא לחבר ליעבד איסורא זוטא

לז. וכרגע	ניחא לחבר ליעבד איסורא זוטא וכו', הכלל היכן אומרין
	כן

ניחא ליה לאיניש וכו'

לד. ובגמ'	גדרו

ניחוש

שנז. איברא / שנט. ובוה	ענין סימנא טבא ברה"ה אי הוי בגדר ניחוש

ניסן

כ. אלא דא"כ	בדיקת חמץ מר"ח ניסן אי ש"ד

נישואין

שסא. שם בגמ' לא	אי שרי לישא גרושת תבירז
שסא. ובמקום	אסור לישא בת אשתו היינו אשתו שנישאה לאחר אחר
שפ. ומה"ס	שנתגרשה ממנו וילדה בת
רט. שם בגמ' אפשר	בהא דלא מברכין שהחיינו על הנישואין
שסב. ולירידן	בני יעקב אם נשאו כנעניות
רז. שם בגמ' תניא	בענין הנישואין לאלמנה
רז. רש"י ד"ה סעודה	גדר סעודת מצוה בנישואין
שסח. ואמאי	לא נהגו שהותן מתראה עם הכלה קודם הנישואין
רז. שם בגמ' תניא	לעולם ידבק אדם בטובים
שפ. ולהג"ל	נישואי בת כהן ע"ה לישראל אי מקרי סעודת מצוה
שסא. ובמקום	נישואין אי הוי מ"ע
רז. דבר	נשא אשה ואח"כ נמצאו הקידושין שהיו בטעות מותר לישא
	בתה שנולדה לאחר שנישאת אשתו לאחר
	ענבי הגפן. טעם שנקרא ענבי הגפן

נכרי

לו. ובמ"ש	אין שליחות לנכרי

נס

שעה. ועשה	בנס דרבים יש קידוש ד' ואין מנכין מזכויותיו
שנח. הראשון	הנס הוא טבע גמור
שנח. א"ר יונתן	הקב"ה התנה עם הבריהא שתשתנה בעת הצורך
שנח. אמר לו	ענין השמירה על הצדיק למעלה מגדרי הטבע

נערה המאורסה

קא. אף נערה	נערה המאורסה אם חייבת להיהרג או שתיבעל

נץ החמה

של. וכתבתי / שלב. ומה שהעיר	האיד המזרח הוי בעלוה"ש או בנה"ח
שלא. אלא	זמן עלות החמה אימתי
של. וכתבתי	מצות שחיטת התמיד הוי מעלוה"ש או מהנה"ח

נר

נט. ודע	אכסדרה אם נבדקת לאורה או בנר
ס. מה	אם צריך לכבות החשמל בעת בדיקת חמץ
נח. בקיצור	ב' ענינים בבדיקת חמץ זמן הבדיקה ואור הנר
נה. שם בא"ר	הבדיקה לאור הנר ולא לאור פנס וחשמל
נו. ת"ר	הבודק ביום י"ד אם צריך נר

נר חנוכה

שסח. והנראה	אם מותר להדליק נר המהדרין מנר עיקר המצוה
שסח. ולפי"ז	בהדלקת נ"ח בשמן שריפה אי אמרי' מצוות מבוא"ז

נשיא

רסא. ובוה	הטעם שהעבירו בני בתירא הנשיאות להלל

תמס

חידושי

מפתח ענינים

משנה

נשים

אם נשים חייבות בלאו שאב"ם
אם נשים יכולות להבריל לעצמן
אם נשים מצוות על שביעת בהמה
אסור ללמד תורה לנשים
אף האשה כשיש לה בנים מקיימת מצות פ"ו
דין נשים בל"ת שאין בו מלקות כלל
דין ערבות בנשים
חכמים לא חייבו הנשים במ"ע שהזמ"ג דאורייתא
נשים אם חייבות במ"ע דתשבייתו
נשים אם חייבות בקריאת התורה
נשים אם חייבות בתפלת מוסף
נשים במ"ע שהזמ"ג בדרבנן
נשים במצות מחצית השקל
נשים חייבות בלאוין שעונשן מלקות
עיקר תקנת איסור מלאכה בר"ח אי הויה רק לנשים
ריב. איברא / ריד. ובשע"ת

סגולה

אם יש להקפיד בסגולות וכדו'
ענין סימנא טבא בר"ה אי הוי בגדר נחוש

סוכה

ביאור הנפק"מ בין מצות סוכה, ציצית ומזוזה למילה
העושה סוכה ברה"ד אמרי' דכל ישראל מוחלין לו
נפק"מ בין מצה לשופר וסוכה בדין הגזל א"א בהו
מהב"ע

סוכות

ביו"ט אם צריך לשמוח בבשר ויין דוקא
בכל שמונת ימי התג איכא מצות שמחה
מצות שמחה אם נוהג ביו"ט הראשון של סוכות מה"ת

סומא

כשמתרין על הלאו דב"י לסומא אי הוי הת"ס
סומא אם עובר בבל יראה

סחורה

אי ש"ד לקנות פ"ש בוו' ולמכרן ביוקר
איסור הסחורה הוא על המוכר או על הלוקח
אם מותר לסחור מעט בפירות שביעית
דין איסור סחורה בפירות שביעית
דין קידושין בפירות שביעית
הא דל"א במקדש בפ"ש דאעל"מ
המקדש חמש נשים בפ"ש אמאי ל"א ראשלה"ע
טעם לאיסור סחורה בפירות שביעית
ליקטן לאכילה מותר לסחור בהן
מקח הנעשה באיסור אי אמרינן ביה אעל"מ
סחורה בדברים אסורים אם אסור מדאורייתא

סחורה בחלב אי שרי

סחורה בנר"ס אי שרי

פירות שביעית תופסין דמיהן להיות כמותן
צד בהמות טמאות אם מותר להשהותן אצלו
צד בהמות טמאות אם מותר לסחור בהן

סילוק רשות

ב' אופנים בהפקר
המסלק רשותו מדבר מסויים אם יכול לחזור בו
הפקר מדין נדר או קנין או סילוק רשות
יאוש הוי סילוק רשות
נפ"מ בין עבד לשדה בדין סילוק רשות
סילוק רשות הבא מכח הפקר עדיף מסילוק רשות סתמא
ראה ערך רשות

סימנא טבא

ענין סימנא טבא בר"ה אי הוי בגדר נחוש

סכין

אי אולינן בכלים בתר רוב תשמישן
אם יש הידור לקנות סכינים חדשים לפסח
קכו. (י' לאחר / קכו. ולא / קכח. ולפמ"ש
בליעת הסכין אי מקרי היתירא בלע
בשעת הבליעה היה היתר ובפליטה איסור אי מקרי
היתירא בלע
ג' מידות בסכינים
היתירא או איסורא בלע אם תלוי בשמא
המלכין כלי ואח"כ מגעילו אם גרע מלא ליבן כלל
חמץ קורם הפסח אי מקרי היתירא בלע קכו. ושיטת רש"י / קכט. והנה
כלי שנשתמש בו איסור אי סגי ליה הגעלה קכו. ושיטת ר"ת
כששחטו בנ"י פסחם בסכיניהם אם קידשו הסכינים קורם
השחיטה
מה מועיל ההגעלה והליכון בסכין
סכין לשחיטת המוקדשים אי בעי כלי שרת
סכין לשחיטת קרבן פסח אי בעי כלי שרת
סכין שנשתמש בו לחמץ אם סגי להגעיל רק במקצת
שנשתמש בו
סכין שנשתמש בו לחמץ אם צריך ליבון או דסגי בהגעלה
לפסח
סכין שנשתמש בו לחמץ דינו לפסח

סכנה

אם יש להקפיד בסגולות וכדו'
אם יש לחוש שינוק ע"י קיום מצוה
אם עדיף שלא להקפיד בזוגות וכדו'
דברים שמחזיקין אותו בחזקת סכנה אם נכון להחמיר
שנו. ורמב"ם / שנו. ורמב"ם
הטעם דבק"א פעמים מקעו השדים
המפסיק בין הזוגות ע"י יציאה לדרך או שינה אי יחוש
שנו. ורמב"ם / שנו. ורמב"ם
שנו. ורמב"ם / שנו. ורמב"ם
שנו. ורמב"ם / שנו. ורמב"ם

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תג

ענין ההקפדה בזוגות

שנה. עיין / שם. שתי

סעודה

אם מברכין ברכת חתנים בלא אכילה
גדר סעודת מצוה בנישואין
ללוות בריבית מישאל לצורך סעודת ברית מילה וכדו'
אי שרי
אי בעינן בסעודת פורים פת דוקא
סעודת פורים אי נתקנה מדה"כ ימי משתה ושמחה
השבע עם מחוייב לאכול ג' סעודות
לא נתקנה ברכה על סעודת שבת
ללוות בריבית מישאל לצורך סעודת שבת אי שרי
ללוות בריבית מעכו"ם לצורך סעודת שבת אי שרי

ספיקא דאורייתא

גדר הואיל אי הוי ענין של ספיקא דאורייתא
ספד"א מה"ת לחומרא או לקולא
ספד"א, להר"מ דמה"ת לקולא אי הוי כן גם בספק עשה
ספיקא דאורייתא מה"ת לחומרא או מדרבנן

ספיקא דרבנן

ספיקא דרבנן לקולא דוקא בשעשה מעשה

ספירת העומר

אם נתחייבו ישראל בספיה"ע רק לאחר ביאה וישיבה
בא"י
קטן שהגדיל בתוך ימי הספירה אם סופר בברכה

ספק

אשה שנסתפקה אם מלחה עתה הבשר
בוה"ז אין לסמוך על אליהו הנביא בפסקי תורה
בספק איסור או טומאה אי איכא היסח הדעת
הרגיל לקנות בחנות כשרה ועתה מסתפק היכן קנה
פסיקת ההלכה ע"י אליהו הנביא רק בבואו לבשורת ביאת
המשיח
ספק דרבנן בדשיל"מ אי קטיל
בספק איסור או טומאה אי איכא היסח הדעת

ספר תורה

שליחות בכת"בת ס"ת

ספרים

אם מותר להוציא ספרים מא"י
אם צריך לבדוק הספרים שמא י"ב פירורי חמץ
ה' טעמים לחיוב בדיקת הספרים
כשמכסין הספרים בפסח אין צריך לכודקן
מוטב למכור לכנ"י אף החמץ שבספרים

עבד

בחוב מצות הענקה אם יש לאדון שעבוד הגוף
גדר חיוב קיום מצוות דעבד
לא קיים האדון מצות הענקה אי לוקה
נפק"מ בין עבד לשדה בין סילוק רשות
עבד אי מחוייב אפ"ו
שעבודא דר"נ אי שייך בהענקה

עבודה זרה

טומאת תקרובת ע"כ אי הוי דאורייתא
כיסוי הדם בעפר של ע"ז

עבירה

עבר עבירה בקטנותו והגדיל אם חייב בכפרה
קטן שהכה את אביו והגדיל אם חייב בכפרה

עבר הירדן

עבר הירדן אי הוי בכלל א"י

עדים

עכו"ם נהרג ע"פ עד אחד וע"פ עצמו
שוה"נ שהוזמו עדיו הוי מדין הפקר או יאוש
שוה"נ שהוזמו עדיו, דינו

עובר לעשייתו

ברכת אירוסין אם צריך לברכה עו"ל
ברכת השבח אם צריך להיות עובר לעשייתו
ברכת להכניסו אם מברך קודם המילה או לאחריו
כשמברך ברכת להכניסו בין המילה לפריעה אי מקרי
עו"ל
לא בירך ברכת אירוסין קודם הקידושין אם מברכה עם
ברכת נישואין

עולה

קדשים שנאבדו אי מיפסלו משום היסח הדעת

עונג

השבע עם מחוייב לאכול ג' סעודות

עונה

עונה אי הוי יום ולילה או יום או לילה

עוף

איסור דשבייתת בהמתו אם שייך בחיה ועוף

עזרה

האיסור בשחיטה על החמץ, אי הוי דוקא כשהחמץ
בירושלים

רנו. ר' יוחנן

רעא. אמרו

שסה. ברש"י ורשב"ם

שמו. שם בגמ' ולא

עג. וראיתי

גב. ולכאורה

גב. כתב

גב. כתב

יח. נחזור

פח. והא

פח. והא

ריח. שלש

רפד. והנה

רפד. והנה

רצו. ונלפענ"ד / רצט. ובהא

ע. ובהא

קלו. ומעתה

רשז. ונתנו

קלו. ומעתה

תנא

חידושי

מפתח ענינים

משנה

העזרה אי הוי רה"ר לטומאה

העזרה אי הוי רה"ר לשבת

חורף לחומת בית פאגני מהו

יש לו חמץ מע"ש מתוך לירושלים אי עובר אלא תשחט

יש לו לחמי תודה מתוך לחומה אי עובר אלא תשחט

להכניס חולין בעזרה לצורך אכילת קרשים אם מותר עו. ות"ס ר"ה אלא

עיבור החודש

אם מעברין החדש שלא יחול ע"פ בשבת

כיון דאפשר לעבר החדש אי הוה פסח שחל בשבת כדבר

שאפשר לעשותו מע"ש

רסו. ומעתה

רסו. ומעתה / רסג. ונחזור

עיסה

חיוב חלה אי הויא רק על עיסה שנעשית לשם לחם

מים ומלח אי בסלי לגבי עיסה באיסור תחומין

עיסת כלבים אי חייבת כחלה

קנה. ת"ר

סה. אלא

קנה. ת"ר

עירוב

איסור תחומין אי הוי דשיל"מ

מעדין בבשר חי

סג. על מה / סה. אלא

צה. ויש

עכברים

האוכל ממה שאכל עכבר קשה לשכחה

סס. שם בגמ' ונקבה

עכו"ם

אין מומינין לעכו"ם על בני מעיים

איסור מכירת בהמה לעכו"ם משום מחמר או משום

שביתת בהמתו

אם יש היכי תמצא לאכול חמץ של נכרי בפסח

אסור למכור קרקע לעכו"ם

הסעם שהרגוהו לאיטאה שאכל פסחים

המאכיל מק"פ לעכו"ם עובר על לפנ"ע או על הלאו דבן

נכר לא יאכל בו

המוכר לעכו"ם בהמה בע"ש אם שייך שיעבור אשכיתת

בהמתו

הפקד שנעשה באופן שרק עכו"ם יכול לזכות בו אי הוי

הפקד

טעם האיסור במכירת בהמה לעכו"ם

ישראל מומר ונכרי שווין דינם באיסור אכילת ק"פ

מומר לערלות דינו כעו"כ

נכרי שהביא בשר, אם תלינן לקולא שלקח מדוב חנויות

הכשרים

ע"ע מסיח לפי תומו

עכו"ם העוסק בתורה חייב מיתה

עכו"ם נהרג ע"פ עד אחד וע"פ עצמו

עכו"ם נהרג על הגזל

עכו"ם שלא ניחא ליה בקנין דאורייתא אם אפשר לומר

דעת אחרת מקנה

יח. נחזור

יח. נחזור

סז. ההוא

ל. והנה

עכו"ם שעשה קנין משיכה בחמץ לאחר ו' שעות אם יצא

החמץ מרשות ישראל בכך

עכו"ם ששבת חייב מיתה

ה. וקצת

יד. ובוה שפיר

עלות השחר

האיר המזרח הוי בעלוה"ש או בנה"ח של. וכתבתי / שלב. ומה שהעיר

של. אלא

של. וכתבתי

זמן עלות החמה אימתי

מצות שחיטת התמיד הוי מעלוה"ש או מהנה"ח

עליה לרגל

ההבטחה דלא יחמוד איש את ארצך דוקא בארץ נאמרה

יח. ולפענ"ד

י. ההוא

מי שאין לו קרקע אם פטור מעליה לרגל

עמוד השחר

גדר עמוד השחר לדין נותר

רמא. ותבט

קרבן פסול שהיה בראשו ש"מ בשעת עלוה"ש וירד אם

רמא. ותבט

יעלה

עני

הנותן פאה לירק מכשיל העניים באכילת טבל רלד. רש"י ר"ה אין נותנין

קנ. ובהא

מצה הוא מאכל עניים

עסק

גדר חברה בע"מ (קארפ.) לענין שעבוד הגוף וממון

כט. ולפענ"ד

עפר

הא דצ"ל בחמץ דליהוי כעפרא ולא סגי דהוי כהפקר

יא. ונראה

האוכל עפר אם מחשיבו בכך לאוכל

פ. ברם

כיסוי הדם בעפר של ע"ז

ע. ובהא

עפר כיסוי הדם מיחשיב כהכשר מצוה

רא. שנית

עץ

האיך צולין הפסח בשפור הא אסור להשחית עץ מאכל

ש. בנבגא

עץ מאכל שנטעו מלכתחילה ע"מ לכרתו אי שרי

ש. עדר

להשחיתו

עץ מאכל שעדיין לא נתן פריו אי שרי להשחיתו

ש. בנבגא

עצם

דין עצם שיש בו כזית בשר ע"י צירוף המז שפננים שיד. שם בגמ' בעינן

ערב יו"ט

איסור עשית מלאכה בע"פ אי הוי מדאורייתא

רי. והנה

בוה"ז שאין קרבנות אם יש איסור בעשית מלאכה בע"פ

רס. והנלפענ"ד / ריב. כתב

דין עשיית מלאכה בע"פ ובשאר ערכי יו"ט

רס. במשנה

חיוב לחנך הקטנים לאכול הסעודה עיו"כ

שנג. כרי / שנה. תניא

מצות אכילה בעיו"כ אי הוי בשביל התענית

שנג. כרי

הטעם שאין משחיטין בערב סוכות משום טירדא או טעם

ריב. מקום

אחר

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תנב

טעם לאיסור עשיית מלאכה בע"פ ובערב סוכות

ריב. מקום

ערב פסח

איסור עשיית מלאכה בע"פ אי הוי מדאורייתא

רי. והנה

בוה"ז שאין קרבנות אם יש איסור בעשיית מלאכה בע"פ

רס. והנלפענ"ד / ריב. כתב

דין עשיית מלאכה בע"פ ובשאר ערבי יו"ט

רס. במשנה

תגיגת י"ד אי דוחה עשה דהשלמה

שמד. במתני' שמעתי

חייב לחנך הקטן לישן בער"פ

שנג. ולענין / שנה. תניא

טעם לאיסור עשיית מלאכה בע"פ ובערב סוכות

ריב. מקום

לרש"י ולהאור"ז אינו יי"ח במצה שנאפית קודם ע"פ

רי. ועוד

מצוה לסרוח בע"פ מבעוד יום

רי. ולולי

ערב פסח שחל בשבת

איסור אכילת מצה בע"פ אי הוי כל היום או מחצות

כו. אגב

בע"פ שחל בשבת אם משאירין מזון ב' סעודות

כה. שנית

בע"פ שחל בשבת מקיים מצוה דתשבינו בלא שריפה

כה. בדרשה

זמן אפית המצות בע"פ שחל בשבת

כו. ובביאור

שריפת החמץ ביי"ג בע"פ שחל בשבת אי הוי מדינא

כה. שנית

דתשבינו

ערב שבת

אימתי יכול אליהו לבא בע"פ שבעיתה או באחישנה

סח. שם בגמ' לא

אין אליהו בא בע"פ

סח. שם בגמ' לא

ערבות

דין ערבות בנשים

קעט. אלא

ערבית

תפלת ערבית ובריקת חמץ הי קרים

כא. ורביעי

ערל

אם מותר לסוך תינוק בן ז' בשמן של תרומה

רמז. והנה

ג' דרגות בכשרות הערל

רמח. והנראה

הטעם שתינוק חולה שלא נימול אינו מעכב אביו משחיטת

שמא. והנלפענ"ד

הפסח

היה האב חבוש בבית האסורים אם מעכבתו מילת בנו

שמב. עכ"פ

מלאכול הק"פ

זרק הדם לשם מולים וערלים אם נפסל הקרבן

רמח. ובמ"ש

טעם פסול ערלים לק"פ

רמח. ובמ"ש

מומר לערלות דינו כער"כ

רמז. עור יש להקשות

מקצת ערלה אי פוסלת בק"פ

רמח. ומעתה / רנ. והנה

מתו אחיו מחמת מילה אם יש בידו למול א"ע

רנא. דאי

ערל ישראל אם צריך הזאה ג' וז' לאכילת קדשים כל

שכג. מחלוקת

השנה

ערל ישראל אם צריך הזאה ג' וז' לאכילת ק"פ

שכג. מחלוקת

ערל לנכרי אם צריך הזאה ג' וז' לאכילת קדשים כל

שכג. מחלוקת

השנה

ערל שמל אסור בקדשים עד שיטבול

שכד. עוד

ערלה אי מקרי לכם

קיב. איברא

עשה דאינו זבוח

ב' עניינים בשחיטה סילוק איסור שאינו זבוח והיתר

רחצ. והנה

אבמה"ח

קנה. והנה

העשה דאינו זבוח הוי איסור גברא ולא חפצא

עשה דהשלמה

תגיגת י"ד אי דוחה עשה דהשלמה

שמד. במתני' שמעתי

קרבן הבא עם הפסח אי דוחה עשה דהשלמה

שמד. עוד

עשה דוחה ל"ת

אמאי ל"א במהב"ע דעדול"ת

קמה. ריש / קמז. משנה

בעדול"ת אי הוי הל"ת הותרה או דחויה

קצד. ולכאורה

בעדול"ת אמאי ל"א דהוי מהב"ע

קמה. ריש

הא דעשה דול"ת אי הוי משום דעשה חמור מל"ת

רלט. יבא

הטעם להא דעשה חמור דוחה עשה קל

רלט. יבא

תגיגת י"ד אי דוחה עשה דהשלמה

שמד. במתני' שמעתי

כשהעשה אינו דוחה עשה ול"ת ועבר על הלאו אי לוקה

רא. וכתישה

כשהעשה דוחה הל"ת הוי כמתעסק לגבי הלאו

קמז. ולפי"ז

עשה דפסח דוחה עשה ולא הוי בעידנא

רמ. רש"י ר"ה בשאר

עשה שקודם הדיבור אם דוחה ל"ת

קד. והשאג"א

א"א עדלו"ת כשאפשר לקיים שניהם

שיג. ובעיקר

בעדו"ע דפסח האיך אומדין לכהן חטא כרי שיזכה

רמ. תוס' ר"ה אתי

ישראל

הטעם דעשה דוחה ל"ת

קמז. ומעתה לפ"ז

עשה דשמחת יו"ט אם דוחה איסור

שיב. רב

עשה ול"ת

אם מותר לעבור לכתחילה על הלאו בלאו הנתל"ע

שלט. ועוד

אם עשה אות מתקנת לב' לאוין

שלז. אמנם השעז"מ

הוסיף החימוץ החמץ אם חייב

שלה. ונסתפקתי

כשהעשה אינו מתקן הלאו אי איקרי לאו הנתל"ע

שלד. ולפענ"ד / שלז. ולפי"ז

לאו דב"י אי הוי לאו הניתק לעשה

שלד. בפרסיה / שלז. בפרסיה

לאו שקדמו עשה אי הוי בגדר לאו הנתל"ע

שלז. והנה

עשה דיו"ט אי הוי עשה ול"ת

שיב. רב

קנה חמץ בז' של פסח אי הוי לאו הנתל"ע

שלז. אמנם בשו"ת

פאה

אי אמרי' מיגו דזכי לנפשיה בבעל השדה

קנז. ומה

בעל השדה אם יכול לזכות בפאה שבשדהו עבור עני

קנז. ומה

דבר המתקיים ע"י שמכניסו למקדח אם חייב בפאה רלד. קיום
הנותן פאה לירק מכשיל העניים באכילת טבל רלד. רש"י ר"ה אין נותנין
הפקיד בעל השדה נכסיו אם יכול ליקח המת"ע משדהו קנז. ברס
הפקיד דשדה כרי לזכות במת"ע אי סגי בינו לבין עצמו קנח. ראגב
מיגו דאי בעי מפקיד לנכסיה ולא הוי בעל השדה א"א כן קנז. וראיתי

פדיון

הא דצריך לפדות ההקדש ולא סגי בשאלה קסז. ואין
הטעם דהקדש שוה מנה יכולין לחללו על שר"פ קסז. הגראה
הטעם דרק הבעלים יכולין לחללו על שר"פ קסז. הגראה
לו יצויר הקדש הנעשה מאליו אם יכול הבעלים לפדותו
בשר"פ קסז. ולפיז

פדיון הבן

אם גם הכהן עושה מצוה בפדה"ב שעט. רבי
בהא דאין הכהן מברך שהחיינו בפדה"ב
שעט. רבי / שפ. והנה / שפא. ואשר
בהא דמברכין שהחיינו אפדה"ב אף שאילולא החטא היתה
הכהונה לבכורים שפד ומעתה
פדה"ב אי הוי כדבר הבא מזמן לזמן שעט. ומה

פועל

ע"ע יד פועל

פורים

אי בעינן בסעודת פורים פת דוקא דפא. שם בגמ' ימי
סעודת פורים אי נתקנה מדה"כ ימי משתה ושמחה דפא. שם בגמ' ימי

פחות מכביצה

אתרוג של תרומה טמאה כשיעור אגוז אם כשר קמב. תוס' ר"ה לאימת
בריה פחותה מכביצה אי מכשידה לקבל טומאה קמב. שנית
חיבת הקדש אי משוי אוכל פחות מכביצה לקבל טומאה
מיגו דהוי שיעור לאתרוג הוי שיעור לסומאה קמב. תוס' ר"ה לאימת
פחות מכביצה אם מקבל הכשר טומאה קמב. תוס' ר"ה לאימת

פחות מכזית

אם לוקין אכילת איסור בכ"ש שסט. לאחר / שעא. ומה
אם לוקין אכילת חמץ ח"ש שסט. חכ"א / שע. ומש"כ
נפ"מ בין האוכל חצי זית שלם לאוכל פירורין שעא. והנה / שעב. ומעתה
נפ"מ בין האוכל פחות מכזית משיעור שלם לבין האוכל
סתם ח"ש שע. ויש

פחות משהו פרוטה

א"א דהאוכל כזית מצה של טבל הוי חלקו של הכהן קמז. והנה
משהו ומחיל קיג. ובוה
בהקדש מצטרף לשו"פ אף לאחר ג' שנים קמז. ונראה
הא דישאל מחיל אפחמסו"פ איהו דוקא בדידע ממי גזל קיא. ומיהו
חיוב אשם מעילה אם הוא אף על פחות מכזית וש"פ

מעל בהקדש פחות משו"פ אם חייב לשלם קיב. אלא

פיגול

דין קרבן שהגיע זמנו להיות נותר לאחר שעלה ע"ג
מזבח דמד. ומעתה / דסז. וראיתי
המפגל בקרבן אי מקרי היוק ניכר קלט. איברא
פיגול אי הוי דבר שהותר מכללו דמג. ולא
פיגול שהועלה ע"ג מזבח וניתותר אם פקע ממנו שם
נותר דמג. איברא

פיקוח נפש

פיקוח נפש שבא ע"י פשיעתו אם ניתן לרחות בשבת דצג. רש"י ר"ה את

פירורין

אם בסלין הפירורין ממילא או שצריך לבטלם
אם צריך לבדוק הספרים שמא י"ב פירורי חמץ
בביטול החמץ לא בסלי הפירורין
בדיקת חמץ משום הפירורין
ביאור הכוונה בשמא ימצא גלוסקא יפה
בפירורין איכא למיחש שיצטרפו הפירורין לכזית
ה' טעמים לחיוב בדיקת הספרים
הטעם שגוערין בעכו"ם שבא לבית ישראל וחמצו בידו
כשמכסין הספרים בפסח אין צריך לבדוקן
לכתחילה צריך לבדוק אף הפירורין
מוסב למכור לנכרי אף החמץ שבספרים
פירורין המסונגפים אם צריך לבערם
שבאפיית מצות לאחר זמן איסור צריך לבטל הפירורין
שלא במקום לישה חייב לבער אף בפחות מכזית
לח. גריסין
מ. ובמ"ש
ו. אמנם
ו. אמנם
לח. ובמ"ש
ו. אמנם
מ. העולה
לח. והשב"ל
מא. ומיהו
לח. איברא / קפו. לא אמרן
מא. ומיהו
מ. וכתב
לח. גריסין
ה. רש"י בודקין

פירות

אם מותר להוציא פירות א"י לחו"ל רכז. עוד רגע
פירות במגורה בחזקת מתוקנים הן אבל לא כשהן עדיין
בכרי
פירות שהתליעו דינם לאחר י"ב חודש
פת עכו"ם שנלוש במי פירות ע"ע פת עכו"ם

פסולי המוקדשין

אם יש חיוב כרת על נותר דפסוה"מ
דין נותר בפסוה"מ
פסוה"מ לאחר שעלו על המזבח אם יש בהם איסור נותר
דמא. והנראה עכ"פ / דסז. וראיתי
פסוה"מ שמשלה בהן אור אי עוברין עליהם בלא ילין
דמ. הנה / רמג. ומעתה / דסז. וראיתי

פסח

אכילת מצה כל שבעה אי הוי מצוה
אם אמר לעדים אעפ"כ כיצד יתכן שיאמר שוגג הייתי
אם יש חיוב לשתות יין בחוה"מ בכל יום
אם מותר להקריב קרבן פסח בזה"ז
גד. ובמה
דגג. ודברי
שגג. שם בגמ' ת"ד
רכש. ומה שנראה

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תנר

שחטו למולין לזרוק הדם לערלים, דינו
תורה ששחטה ב"ד ניסן אם י"ח
רמט. והרמב"ם
רפה. רש"י ד"ה יוצא

אם מותר לומר דגים אלו לפסח
אם נשחט הפסח אף על פחות מי'
אף דמעיקרא דדינא צריך שיהיה ג' כתות בק"פ מ"מ
עצלנית היא הכתה הג'

פסח שחל בשבת
אם מעברין החודש שלא יחול ע"פ בשבת
הפסח שדוחה שבת אם הוא פסחו של כל אחד או רק פסח
ציבור
חל פסח שני בשבת אי דוחה שבת
כיון דאפשר לעבר החודש אי הוה פסח שחל בשבת כדבר
שאפשר לעשותו מע"ש
פלוגתא דהירושלמי והבבלי אם פסח דוחה שבת
רסו. ומעתה / רסו. ורמב"ם
רסד. ולכן
רסד. ולכן
רסו. ומעתה / רסו. ורמב"ם
רסה. אלא

רנח. ובירושלמי
נד. ובמה
קעד. ובשרית
רסא. ונראה / יט. ואלי / יב. ובהא
בעדו"ע דפסח האין אומרין לכהן חטא כדי שיזכה
ישראל
בפסח וחטאת אי אמרי' דפשטה קדושה בכולה
בפסח חוששין לכל הדיעות ואפילו שלא נפסק כן להלכה
שסז. שם בגמ' ש"מ

פסח שני
אי רבייה רחמנא לשחיטת ק"פ עבור קטן
חל פסח שני בשבת אי דוחה שבת
קטן שהגדיל בין שני פסחים אי חייב בפ"ש
קרנן פסח דפסח שני אם נשחט אחר התמיד

בקדירה בפסח בעי' נוטל"פ ומשהו שלא במינו
גזל חמץ אם יכול להחזיר לו תוך הפסח
האוכל ח"ש חמץ בשעה אחרונה של ז' ש"פ ואח"כ
במוצאי יו"ט אוכל עוד ח"ש
האין לוקין אלא דלא תשחט הא הוי הת"ס
האיסור בשחיטה על החמץ, אי הוי דוקא כשהחמץ
בירושלים
האיסור דאכילת צלי אם היה נוהג גם בזמן שביהמ"ק היה

פסחים
טעם לקריאת המסכת פסחים
ב. הקדמה

קיים
האיסור לומר בשר זה לפסח אי הוי דוקא בבהמה שלמה רל. שם בגמ' בשר
הטעם שהרגוהו לארמאה שאכל פסחים
היכי דמי התראת ספק בשחט פסח על החמץ
המוצא חמץ בפסח אם יוציא ע"י עכ"ס ודיו
זרק הדם לשם מולים וערלים אם נפסל הקרבן
חרכו לפסח ואח"כ בישלו אם חייב
חתכו הפסח לחתיכות קודם שנצלה אי כשר הקרבן
טומאה הותרה בפסח או דחיה
טעם למה שגור קריאת שם החג פסח ולא תג המצות
טעם פסול ערלים לק"פ

פריה ורביה
אירוסין, אי הוי עשייתה גמר מצוותה
אף האשה כשיש לה בנים מקיימת מצות פ"ו
האיש מצווה על פ"ו ולא האשה
הנושא זקנה ואיילונית או עקרה אם מקיים מצוה
העוסקים בפ"ו ומביאים בנים לעולם כאילו נבנה היכל
בימיהן
כשיש לו בנים אי איכא מצוה לישא אשה
עבד אי מחוייב אפ"ו
קידושין ופ"ו אי הוו ב' מצוות נפרדות
גג. ובהג"א
שפב. ונראה
רלד. רש"י ד"ה רב אחא
גג. והרמב"ם
שסז. נבנה
שפב. מצוה
שסז. תוס' ד"ה כופין
שפב. מצוה

יש לו חמץ מע"ש מחוץ לירושלים אי עובר אלא תשחט
יש לו לחמי תורה מחוץ לחומה אי עובר אלא תשחט
מ"ע דמרור אי תליא באכילת ק"פ
מי שאין לו קרקע אם פטור מהקרבת ק"פ י. ההוא / יט. ודע / רסא. ונראה
מצא חמץ בביתו בפסח כיצד יעשה
מצות שמחה אם נוהג ביו"ט ראשון של פסח מה"ת
מקצת ערלה אי פוסלת בק"פ
נפק"מ בין מצות מילה למצות ציצית מזוזה ופסח
ע"ע קרבן פסח

פריעה
חיוב קיום הפריעה בפה ולא בכלי
רלד. ארבע

עשה דפסח דוחה עשה דלא הוי בעידנא
פסל שבשלו בחמי טבריה היינו כל מעיינות רותחין
פת שנילוש במי פירות ע"י עכ"ס אם מותר לאכלה
בפסח
פת שנילוש במי פירות עם מעט מים אם מותר לאכילה
בפסח

פרנסה
היוצא בשירא לשום פרנסה מקיים מצוה
כל מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה תוך מתשר"י
ס. דילמא
שס. עשה

קרבן הבא עם הפסח אי דוחה עשה דהשלמה
שחטו לאוכליו לזרוק דמו שלא לאוכליו, דינו
רמ. רש"י ד"ה בשאר
קעג. ופסח
כח. וכרגע
כח. וכרגע
שמד. עוד
רמט. והרמב"ם

פשטה קדושה בכולה
אימת אמרינן דפשטה קדושה בכולה
בפסח וחטאת אי אמרי' דפשטה קדושה בכולה
שיז. ושמעתי
שיז. ושמעתי

פת הבאה בכסנין
אי יוצאין יד"ח מצה בפת הבאה בכסנין
אם חייבין בברהמ"ז על אכילת פהבה"כ
קז. והנה
קז. והנה

פת עכו"ם
פת פלטר מותר בדיעבד
קכא. ובעיקר

תנח

חידושי

מפתח ענינים

משנה

זו. וקצת	נמצא בחנות בשר טריפה לאחר שלקח הבשר משם אם יש לחשוש לכשרותו ע"ע רוב	כח. מאירי כח. מאירי	פת שנילוש במי ביצים אם נאסר משום פת עכ"ם פת שנילוש במי פירות אם נאסר משום פת עכ"ם פת שנילוש במי פירות ע"י עכ"ם אם מותר לאכלה
	קבורה אף שתורה לא בשמים היא מ"מ קודם הקבורה שומעין לדיני המת	כח. וכרגע כח. וכרגע	בפסח פת שנילוש במי פירות עם מעט מים אם מותר לאכילה בפסח
רלג. ובוה פד. וזה מזמן רלד. ובוה רלג. גירר	מנהג פרס לקבור החמץ קודה"פ ולקחתו לאחזה"פ מת שלא נקבר וחזר לחיות א"צ לקדש אשתו שנית עד שלא נקבר נחשב המת כאילו חי הוא	כח. מאירי	פת שנילוש במי פירות עם מעט מים אם נאסר משום פ"ע
	קבלה אין לסמוך על הדרשה במקום קבלה הנפק"מ בין חבורה של גרים וחבורה של ע"ה הוא בקבלת אבות	זו. ונראה זו. ונראה	צבור צבור של חמץ ופירש חמץ ואתא עכבר ושקל צבור של חמץ שלא פירש חמץ ואתא עכבר ושקל
רפה. ודרשינן שכג. עוד	קבר הזכות להיקבר בא"י אף להדר בחו"ל	שמח. ואמאי רפד. רש"י ר"ה על השבע ששו. והנה	צדיק בגן של קדושים ולא בנו של קדוש דרך צדיקים לאכול רק להברות גופן ולהחיות עצמם
שעה. ולא	קדושה בהמה עצמה אם יש בה קדושה	ששו. בניך / ששו. שם בגמ' גזירות שמח. ואמאי שנח. אמר לו רג. אלא	ענין השמירה על הצדיק למעלה מגדרי הטבע צדיק אוכל לשובע נפשו לצורך האורחים אף שהוא שבע
רל. שם בא"ד ומשום	קדושת דמים ברמי קרבן פסח שלוקחים שלמים בהם אם נאכלין ליום ולילה	קמג. ולכאורה שי. הציץ שי. הציץ קמג. תוס' ר"ה למה	לעולם ידבק אדם בטובים ענין השמירה על הצדיק למעלה מגדרי הטבע צדיק אוכל לשובע נפשו לצורך האורחים אף שהוא שבע
קי. גרסינן קיד. והנה	קדושת הגוף במעילה מקדוה"ג אי בעי' שיהנה שו"פ מעילה מקדוה"ג אי בעיא שו"פ	קמג. תוס' ר"ה למה	ציץ אם מרצה הציץ על קדשים שנטמאו והסיחו דעתם מהם בהא דציץ מרצה אם יכול לסמוך אהא אף לכתחילה ציץ מרצה על טומאת התהום קדשים שננטמאו אם מסיח דעתו מהם
קסז. ושטו קיד. ומה	קדושת הגוף ודמים אין מועיל אחר מועיל, הסברא בזה ביאור הנפק"מ בין קדו"ד לקדוה"ג בדין מעילה בשו"פ	כג. עוד כג. עוד רפג. אמנם	ציצית ביאור הנפק"מ בין מצות סוכה, ציצית ומוזוזה למילה במילה הוי קיום המצוה פעם אחד משא"כ בשאר מצוות כל יומא מצוה באנפי נפשיה היא נפק"מ בין מצות מילה למצות ציצית מוזוזה ופסח
קכג. ונראה קכג. עוד קכג. ולפום	קדירה אף שבלעה הקדירה הרבה לאחר ז' ימים פג כל טעמה בקדירה בפסח אם היתה הגזירה על המאכל הבלוע או על הכלי בקדירה בפסח בעי' נוסל"פ ומשהו שלא במינו	קעד. ובשו"ת רכח. שם במשנה קעג. רש"י ר"ה יכול	צלי ביאור הפסול כשצלאו לפסח עד שנחרך האיסור דאכילת צלי אם היה נוהג גם בזמן שביהמ"ק היה קיים תרכו לפסח ואח"כ בישלו אם חייב
עד. האי בשר / עז. ולא שיז. ושמעתי סט. נפסלות רכט. ומה שנראה רל. אבל רצט. בדש"י ד"ה אבמה"ח שנא. ואשר	קדשים איך מועיל הכשר בקדשים הא אינו שלו ואא"א דשא"ש אימת אמרינן דפשטה קדושה בכולה אין מביאין קדשים לבית הפסול אם מותר להקריב קרבן פסח בזה"ז אם מותר לומר דגים אלו לפסח ב"נ אם מותר בקדשים ב' מצוות באכילת קדשים, א) אכילה, ב) שלא יהיה נותר	זו. וקצת זו. וקצת זו. איברא זו. ובמה	קבוע אם אומרים דין קבוע למפרע בגזירה דשמא יקח מן הקבוע כשנולד הספק לאחר היציאה מהחנות אם דינו כפרוש או כקבוע נכרי שהביא בשר, אם תלינן לקולא שלקח מרוב חנויות הכשרים

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תנא

שכח. ודברי	קטן	אי רבייה רחמנא לשחיטת ק"פ עובר קטן
שכח. ותנלפעניד		אכילת הקטן בק"פ אי הוה מ"ע דאורייתא
רמז. והנה		אם מותר לסוך תינוק בן ז' בשמן של תרומה
שמש. רשב"ם ר"ה וש"ם		אם שתיית הקטן מהני בקידוש
קצו. ובמה		בהיתר הראב"ד בישול לחושיב"ס משום הקטן שבסוף העולם
רפד. והנה		הזיק בקטנותו והגדיל אם חייב בתשלומין
שגג. כד / שנה. תניא		חייב לתנך הקטנים לאכול הסעודה עיו"כ
שגג. ולענין / שנה. תניא		חייב לתנך הקטן לישן בער"פ
רפד. והנה		עבר עבירה בקטנותו והגדיל אם חייב בכפרה
שס. והנה		ענין הקפידה שלא לעבור על תינוק
כד. והנלפעניד		קטן אינו נאמן על השחיטה דהוי איתחזק איסורא
שכח. הרמב"ם		קטן שהגדיל בין שני פסחים אי חייב בפ"ש
שכח. ועלה		קטן שהגדיל בתוך ימי הספידה אם סופר בברכה
רפד. והנה		קטן שהכה את אביו והגדיל אם חייב בכפרה
רפג. איברא		קטן שלא נימול אינו בר עונשין
שכח. וראיתי		קטן שלא נמנה על ק"פ אם מותר לאכול

שמו. והא	קידוש	אם גרם שמואל לברכה לבטלה כשקידש ב' פעמים
שמו. שם בגמ' ולא		אם מותר לקדש בשבת כשאין הגר דלוק
שמש. רשב"ם ר"ה וש"ם		אם שתיית הקטן מהני בקידוש
שמה. אלא		האיך אדם מוציא אשתו וה"ה בקידוש הא כבר יי"ח
שמש. תוס' ד"ה ש"מ		בתפלה
שפג. עוד		החיוב לשתות דוקא מכוס שבידכו עליו
שמה. ולכאורה		הנשבע שלא לקדש על היין אי חלה שבועתו
שמו. ורביעי		כשדעתו לילך לאתר הקידוש למקו"א לאכול אי מקדש
שפד. ואשר		שנית
שמה. תוס' ר"ה רב אשי		כשהקידוש אינו במקום סעודה אם מותר לשתות מהיין
שסה. שם בגמ' וי"א		כשיצא יד"ח קידוש דאורייתא בתפלה אי הוי הקידוש על
שמו. עוד		היין מדאורייתא
שמו. עוד		לא בדרך על היין בקידוש אי יי"ח
שמו. עוד		מצוה ליסב בחבורה של מצוה כגון קידוש וכדו'
שמו. ומינה		קידוש במקום סעודה אי הוי מדאורייתא או מדרבנן
שפג. איברא		קידוש במקום סעודה אי מעכב אף בדיעבד
		קידוש במקום סעודה שלא נתכוין לאכול ואח"כ נמלך
		לאכול אי מהני
		קידוש על היין אי הוי מדאורייתא

רלא. נשא	קידוש השם	אם מותר למסור נפשו עקרו"ה על כל מצוה
שעה. ועשה		בנס דרבים יש קידוש ד' ואין מנכין מזכויותיו
רס. ותי		הנהרג ע"י גויים מחמת שהוא ישראל הרי הוא קדוש
רח. שם גמ' הדוני		ענין קידוש השם בהרוגי מלכות

שסא. שם בגמ' לא	קידושי	אי שרי לישא גרושת חבירו
עח. והנראה		בקידושין בדמי חמץ אי הוי הקידושין בדמי איסור"ג

שעה. ולא	בבשר עוף אי איכא למיחש דמיחזי כאוכל קדשים בחוץ
שיג. איברא	בהא דל"א מתוך שהותרה וכו' בשריפת קדשים
צו. ובחי'	בהא דלא אכלו הבבליים ח"ש דבשר חי ביוהכ"פ
שיז. ושמעתי	בהקדש ותרומה מהני מחשבה
רכט. ומה שנראה	בזה"ז, אם מותר להקריב קרבנות
רלט. אמר	בשר שלא הוכשר לאכילה אם אסור להביאו לבית הפסול
קמג. אמנם	גדר חיבת הקודש העושה אינו אוכל כאוכל
סז. וראיתי / יז. ושטו	דין בן נח באכילת קדשים
צו. מה	דינא דלמשחה אם תלוי ברעת הכהן
	האוכל בשר קדשים חי אם מקיים המ"ע
	צה. ויש / צו. מה / קב. אלא / רפט. שם בגמ' ושמחה
שנא. ואמר	האוכל קדשים אכילה גסה מועיל בזה שלא יהיה נותר
	האיסור דאכילת צלי אם היה נוהג גם בזמן שביהמ"ק היה
רכח. שם במשנה	קיים
שם בגמ' בשר	האיסור לומר בשר זה לפסח אי הוי דוקא בבהמה שלמה רל. שם בגמ' בשר
עה. והא	הטעם דהמקדש בחלקו אינה מקודשת
רפט. ודע	המלין קדשים לשם מצוה אם עובר אב"ת
יז. ובמחלוקת	השוחט קדשים בשבת אי אמרי' ביה אעל"מ
שיג. והי'	חביבה מצוה בשעתה לענין שריפת קדשים ביו"ט
	חיבת הקדש אי משוי אוכל פחות מכביצה לקבל טומאה
קמב. תוס' ר"ה לאימת	
סט. נפסלות	כשיודעין שלא יוכלו לאכול הכל אם מותר לגדום לנותר
רפד. וכעין	כשמל בלילה או גולד מהול מותר בקדשים
עו. תוס' ד"ה אלא	להכניס חולין בעזרה לצורך אכילת קדשים אם מותר
עד. האי בשר / עו. ולא	לקדשי קדשים אם מועיל הכשר בהם הא ליכא רצון
צה. ויש / צו. מה	בעלים
שית. ולא	מדין דלמשחה אם יש מניעה מלאכול בשר קדשים חי
שו. וראיתי	מחשבה בקדשים אי מהני רק לענין הקבלה ולא לענין
	ההקדש
	סתמא דלשמה בשחיטת קדשים
	ע"ע מתנות כהונה
שכג. מחלוקת	ערל ישראל אם צריך הזאה ג' וז' לאכילת קדשים כל
	השנה
שכג. מחלוקת	ערל נכדי אם צריך הזאה ג' וז' לאכילת קדשים כל
שכד. עוד	השנה
רמו. רש"י ד"ה לערלים	ערל שמל אסור בקדשים עד שיטבול
עג. וראיתי	ערל שמתו אחיו מחמת מילה אי מותר בקדשים
קמג. תוס' ד"ה למה	קדשים שנאבדו אי מיפסלו משום היסח הדעת
	קדשים שננטמו אם מסיח דעתו מהם
	קדשים שנמצאו בעזרה תעובר צורתן משום היסח הדעת
קמד. הן	או נותר

קדשים קלים

רמ. רש"י ד"ה בשאר	אכילת קק"ל אי הוה מ"ע

קום ועשה

ב. מבורא	הוי מ"ע בקום ועשה או איסור עשה

מא. שם בגמ' מותרין ג. אלא קמח. והנה / קנו. מי רצה. עוד נראה רצה. גמ' יבמתו קלו. וראיתי קלו. ובעיקר	חצירו של אדם קונה לו רק כשאפשר שימצאנו מחילה מסעם קנין או סילוק רשות מצה גזולה אי ייד"ח כיון שקנאה בלעיסה מצות היבום כשרעתו לגמור אי הוי בהעראה מצות הייבום בהעראה או בגמר ביאה מת אי הוי בר קנין נכסים שנפלו לגוסס אם יכול להקנותם לאחר נפק"מ בין אם נתן מצות המילה לאחר במתנה או שעשאו שליח סילוק רשות אי בעי קנין עכ"ם שלא נחא ליה בקנין דאורייתא אם אפשר לומר דעת אחרת מקנה שינוי הבא ע"י מצוה לא מקרי שינוי שכר חצר, אם חצירו זו קונה לו	עח. והגראה / עט. איברא רכו. ובעיקר רכו. ובעיקר מג. אי יאמר שסא. ובמקום עה. והא עח. תוס' ד"ה כל שעה קט. תוס' ד"ה אין מב. רש"י ד"ה אפילו פו. ומכאן מב. רש"י ד"ה אפילו רכו. ובש"ת מג. ותלמיד מב. רש"י ד"ה אפילו מג. ולפענ"ד שסב. מצוה גד. ולא רלד. ובזה קי. ורע קי. ורע שסב. מצוה	דין המקדש בגזל דין קידושין בפירות שביעית הא דל"א במקדש בפ"ש דאעל"מ הגדר דהעבד"ה אי הוי משום דהמעות מתנה הקידושין אינן מפיקין הקידושין אלא מתיר האשה מכאן ולתבא הטעם דהמקדש בחלקו אינה מקודשת המוכר חמץ וקידש ברמיו אי הו מקודשת המקדש אשה חולה באיסור"ה אי הו קידושין המקדש באיסור"ה דרבנן אי חוששין לקידושין המקדש בגזל המקדש בתרי דרבנן אי חוששין לקידושין המקדש חמש נשים בפ"ש אמאי ל"א דאשלד"ע הפב"ה בקידושין אי הוי מדין אפקעינהו כל דמקדש וכו' א"א במקדש באיסור"ה דרבנן כל היכא דאמרינן אפקעינהו אי הוי המעות מתנה כשיש לו בנים אי איכא מצוה לישא אשה לא בירך ברכת אירוסין קודם הקידושין אם מברכה עם ברכת נישואין מת שלא נקבר וחזר לחיות א"צ לקדש אשתו שנית נפ"מ בין איסור"ה מדרבנן או מדאורייתא בדינא דאפקעינהו נפ"מ בין חסי קורדנייתא לחולין שנשחטו בעזרה בדינא דקידושין קידושין ופ"ו אי הו ב' מצוות נפרדות
קנס קלח. שנית / קמא. שנית	בגזל חמץ אם אפשר לקנוס הגזול או הנגזל		
קפילא קפו. עוד קפה. בפרי קפה. ובמה	ביאור שיטת הרמב"ם דלא בעי קפילא ולא מסל"ת עכ"ם מסל"ת היכא דלאו קפילא אי מהני קפילא הרי מדגיש יותר מכל אדם ואמאי נאסר בגלליו		
קץ הימין רלד. שבגמ' ביקש	הא דנקרא ביאת המשיח בלשון קץ הימין		
קרבן שה. אלא דכס. ומה שנראה דכס. ומה שנראה שט. ורע שכד. ועיינתי שיז. ושמעתי רפה. רש"י ד"ה יוצא שכד. חכ"א שכה. איברא שכט. ולפענ"ד קעה. ולכאורה קלט. איברא רצו. איברא רחצ. ונ"ל שיט. והכ"מ / שכא. ואי נימא ב. הקרמה קעה. והנה	אם דין ודיקת הדם בקרבן מחייב אויד בין כבש למזבח אם מותר להקריב קרבן פסח בזה"ז בזה"ז, אם מותר להקריב קרבנות ביאור הנפק"מ בין קמיצה לשחיטה בדינא דכ"ש ביאור הנפק"מ שבין אבל למצורע בדין שילוח קרבנותיהם בפסח וחטאת אי אמרי' רפשטה קדושה בכולה דין זביחה בשעת שמחה דין סמא מת בשילוח עצים דין קרבנות מצורע שנתחייב מחמת צרעתו לשאר קרבנותיו דם בקרבן שנפסל בשקיה"ח מיירי בתחלת שקיעה או בסופו המעלה איברים בשבת ע"ג המזבח אם חייב משום מבשל המפגל בקרבן אי מקרי היזק ניכר השוחט חטאת בשבת בחוץ אי הוי מקלקל השוחט חטאת בשבת בחוץ אי נפקה מידי אכמה"ח סמא סומאת מת וסומאת שרץ אי שווין בדינם כל העוסק בתורה כאילו הקריב קרבן מליחת חלבים אי כשירה בוד נפ"מ בין סמא מת לאבל מנודה ומצורע בדין שילוח	קטז. ולפי שיב. וראיתי קפ. ובש"ת שט. ורע שט. הנה ד. ומעתה י"ל קלו. ובעיקר רצה. עוד בו פז. ולענין פז. ולענין מז. וכן קט. תוס' ד"ה בדין	קים ליה בדרבא מיניה אם דינא דקלב"מ פוסר המועל בהקדש מקרן וחומש קל וחומר אי ילפי' ק"ו מהלכה קמח קמח בקמח אי הוי יבש ביבש או לח בלח קמיצה ביאור הנפק"מ בין קמיצה לשחיטה בדינא דכ"ש בקמיצה בעי' כהן לכוש בבגדי כהונה קנין בכל דבר שיש לאדם יש בו קנין איסור וקנין ממון גוסס אי הוי בר הקנאה האיך לוקין אכילת תרומה הא כיון דלעסה קנאה הפקר אי הוי הקנאה או סילוק דשות ג. ומה שנראה / נא. ושנית / פז. ולענין / קמה. השתא / קפה. עוד הפקר מדין נדר או קנין או סילוק דשות הקנה לשלוחו בקנין שימול ובא אחר ומל אם חייב לו י' והובים התנה עמו שלא יקנה הדבר באכילתו

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תנח

יז. ומה שיש	ישראל מומר ונכרי שווין דינם באיסור אכילת ק"פ
ב. הקדמה	כל סעודת ליל פסח מצוה לאכול דוגמת ק"פ
שלד. רש"י ד"ה חייב	כשאנו יכול להשאיר הבנים לבדם הוי אונס ופסור
שט. והנה	מק"פ
שיב. איברא	כששחטו בנ"י פסחם בסכיניהם אם קידשו הסכינים קודם
שכא. והנראה	השחיטה
שטז. דמותר	לאחר עשיית ק"פ נודע לו שנטמא אם חייב בפ"ש
שכז. שוב	לענין טב"י שונה דין ט"מ מט"ש
שיא. אמנם	מותר הפסח נאכל ליום ולילה או לשני ימים או לב'
שה. במשנה	לילות
שטז. קמי	מסר קרבנותיו ליד כהן אי מקרי מחוסר כפורים
שו. וראיתי	מצא מת בדרכו לק"פ אי תלינן דנטמא או לא
שכג. מחלוקת	נטמא הקהל אם יעשו הפסח בטומאה
	נתערבו פסחיהן אמרי' דקמי שמיא גליא
	סכין לשחיטת קרבן פסח אי בעי כלי שרת
	ערל ישראל אם צריך הזאה ג' וז' לאכילת ק"פ
	ערל ישראל אם צריך הזאה ג' וז' לאכילת קדשים כל
	השנה
	פסח שחטכו אם כשר
	פסח ששחטה לשם חולין אי הוי כשחטה סתמא
	קטן שהגדיל בין שני פסחים אי חייב בפ"ש
	קטן שלא נמנה על ק"פ אם מותר לאכלו
	קרבן פסח דפסח שני אם נשחט אחר התמיד
	תמורת הפסח אי קריבה בחג

קרבנות

רסז. והרמב"ם	איסור מלאכה ביום הקרבת קרבן מדאורייתא או מדרבנן
ריא. ולפ"ם	אם מותר להקריב קרבנות בזה"ו
	ברמי קרבן פסח שלוקחים שלמים בהם אם נאכלין ליום
שמה. ויפלו	ולילה
	בזה"ו שאין קרבנות אם יש איסור בעשיית מלאכה בע"פ
	רס. והגלפער' / ריב. כתב
	הטעם שאין משחיטין בערב סוכות משום סירדא או טעם
ריב. מקום	אחר
שמד. במתני' שמעתי	חגיגת י"ד אי דוחה עשה דהשלמה
ריד. אלא	יום שמקריבין בו קרבנות ציבור אי הוי יו"ט
רמ. ואי	מ"ע לכהנים להקריב קרבנו של ישראל בעת שיצטרכו
של. וכתבתי	מצות שחיטת התמיד הוי מעלוה"ש או מהנה"ח
	נדו"ד אי קרבין ביו"ט. רסו. ועוד
שדמ. עוד	קרבן הבא עם הפסח אי דוחה עשה דהשלמה
שדמ. במתני' שמעתי	תמורת הפסח אי קריבה בחג

קריאת התורה

רסז. ובמה	נשים אם חייבות בקריאת התורה

קריאת שמע

כא. ומעתה	בדיקת חמץ מצותה בתחילת הלילה משא"כ ק"ש
יפ. וי"ל	לימוד קודם קיום מצוה, מחששא דישכח

שכד. חכ"א	קרבנותיהם
שו. ת"ד / שו. וראיתי	סכין לשחיטת המוקדשים אי הוי כלי שרת
שו. ת"ד / שו. וראיתי	סכין לשחיטת המוקדשים אי בעי כלי שרת
שו. אלא	קרבן חטאת ששחטו לשם חולין אי הוי כשחטו סתמא
רפה. רש"י ד"ה יוצא	תודה ששחטה ביד ניסן אם י"ח
ריד. והנה	יום שמקריבין בו קרבן מוסף אי אסור במלאכה משום
ריג. והנה לפרש"י	קדושת היום
	איסור מלאכה בר"ח אי הוי משום קרבן מוסף דר"ח

קרבן פסח

שה. גזירה	אי סמכינן אבני חבורה זריזין הן שלא יטמאו
שכח. ודברי	אי רבייה רחמנא לשחיטת ק"פ עבור קטן
שפה. אמנם	אין מברכין שהחיינו בשחיטת קרבן פסח
	אין שוחטין על חבורה פחותה מעשרה
שיז. ולפ"ו / שכג. יחיד / שלד. שם בגמ' שאין	אכילת בני מעיים דק"פ בע"פ אי שרי
שנב. ברשב"ם ד"ה השמש	אכילת הקטן בק"פ אי הוי מ"ע דאורייתא
שכח. והגלפער' ד	אם שו"ז ק"פ אנדה שחלו ז' נקיים שלה ביד
שכב. שם בגמ' בשביעי	אפיקומן דומיא דק"פ
ב. הקדמה	ב' חיובים בק"פ מינוי ואכילה
שכת. והמבואר	ב' טעמים להא דטמא מת אינו בר הבאת ק"פ
שכא. והנראה	ברמי קרבן פסח שלוקחים שלמים בהם אם נאכלין ליום
	ולילה
שמה. ויפלו	ביאור הכוונה בחלצתו חמה
שמא. ופירש"י	ביקור אם מעכב בק"פ
רפט. ושחטו	בנ"י שצלו פסחיהן בשפור אם יצאו יד"ח פסח
שמ. ומאן	בני חו"ל אם פטורין מק"פ
יח. המל"מ	דין האוכל הק"פ אכילה גסה
שנ. או דילמא	דין הנמנה על הפסח בהיותו מומר וחוזר בתשובה
קט. בתוס' ד"ה כל	דין עצם שיש בו כזית בשר ע"י צירוף המח שבפנים
שיד. שם בגמ' בעינן	האוכל הק"פ אכילה גסה ואינו מכין למצוה אי מקרי
רשע	רשע
שנ. והס"א	האיך צולין הפסח בשפור הא אסור להשחית עץ מאכל
ש. בנבגא	הטעם שר"י לא עלה לא"י להקריב ק"פ
רסב. ואין / יט. איברא / יג. ובוה אתי	הטעם שתינוק חולה שלא נימול אינו מעכב אביו משחיטת
	הפסח
	היה האב חבוש בבית האסורים אם מעכבתו מילת בנו
	מלאכול הק"פ
	הלאו דכל בן נכר לא יאכל בו קאי אאוכל או אמאכיל
	המאכיל מק"פ לעכו"ם עובר על לפנ"ע או על הלאו דבן
טז. וראיתי	נכר לא יאכל בו
	הנפנפ"מ בין חבורה של גרים וחבורה של ע"ה הוא בקבלת
	אבות
שכג. עוד	טבול יום אם שוחטין וזורקין עליו הפסח
שיט. אמר	טימא עצמו במזיד בע"פ ונדמה מפסח אם חייב כרת
שכב. שם בגמ' סמאי	סמא טומאת מת אם שוחטין וזורקין עליו הפסח
שיט. אמר	סמא טומאת מת לאחר שטבל אם שו"ע הפסח
שיט. והראב"ד	סמא טומאת שרץ אי שו"ז עליו הפסח
שכ. עוד	

קרקע

אם מותר להפקיד קרקע בא"י
אסור להפקיד קרקע בא"י
אסור למכור קרקע לעכו"ם
בהא דמכשירי פסח דוחין שבת הא יכול להפקיד קרקעות
ולישטר
מי שאין לו קרקע אי מקיים מצות ישוב א"י
מי שאין לו קרקע אם פטור מהקרבן ק"פ י. ההוא / יט. ורע / רסא. ונראה
מי שאין לו קרקע אם פטור מעליה לרגל י. ההוא

ראש השנה

כל מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה תוך מתשר"י שס. עשה
ענין סימנא טבא בר"ה אי הוי בגדר ניהוש שגז. איברא / שנס. ובוה

ראש חודש

יום שמקדישין בו קרבן מוסף אי אסור במלאכה משום
קדושת היום
איסור מלאכה בר"ח אי הוי משום קרבן מוסף דר"ח ריג. והנה לפרש"י
בוה"ו אם אסור לעשות מלאכה בר"ח ריב. איברא
הסעם לאיסור מלאכה בר"ח ריב. איברא
חובת אמירת ההלל בר"ח אי הוה מדאורייתא קנג. ואשר
נשים אם חייבות בתפלת מוסף ריג. איברא
עיקר תקנת איסור מלאכה בר"ח אי הוה רק לנשים
ר"ח אי הוה בגדר יו"ט ריב. איברא / ריד. ובשעת
ריד. אלא / דש. קמ"ל

רגל

ע"ע עליה לרגל

רוב

אי אזלינן בכלים בתר רוב תשמישן קכט. והיה
איסור התלוו בזמן אזי אף מין בשא"מ בטיל ברוב סד. עור
אם בכח הרוב להפוך הפסול לכשר קפא. ומצאתי
בביטול ברוב הוי הביטול על השם ולא המציאות שסח. או יאמר
בביטול יבש ביבש סגי ברוב סד. שנית
בדשיל"מ אי אזלינן בתר רובא סא. ומיהו
בחמץ גזרינן יבש ביבש משום לח בלח סג. ומה
בשיעורין דכזית וכדו' א"א דרובו ככולו קפא. ובישבי
דין פרוסת חמץ שנתערבה סב. והנה רש"י
חמץ בפסח אי בטיל בשישים או דאיסורו במשהו קל. ועל
חמץ שעבר עה"ס שנתערב בחמץ של היתר בכמה
נתבטל

יחיד מכריע הרוב ליכות ולחובה סד. ולפי
כול שנתבשל בחלב בכמה ביטולו שי. אין
כשגולד הספק לאחר היציאה מהחנות אם דינו כפרוש או סד. לפי
כקבוע סו. איברא
מדשיל"מ אי אמרי' כל דפריש וכו' סא. רש"י ר"ה תשע
מים ומלח אי בטלי לגבי עיסה באיסור תחומין סה. אלא
נכרי שהביא בשר, אם תלינן לקולא שלקח מרוב תנרות

הכשרים

ע"ע קבוצ

פרוסת חמץ שנתערבה, אי בטילה רק לאיסור הנאה
צבור של חמץ ופירש חמץ ואתא עכבר ושקל
צבור של חמץ שלא פירש חמץ ואתא עכבר ושקל
שיטת רש"י בדין ביטול מין במינו

רודף

ניתן להצילו בנפשו, להציל הרודף או הנרדף קא. אף רוצח

רוח רעה

מטה הגבוהה אם יש בה משום רו"ד ס. תורה מטה

רוצח

ניתן להצילו בנפשו, להציל הרודף או הנרדף קא. אף רוצח

רטיה

היתר החזרת הרטיה משום דאין שבות במקדש או משום
דממנע ולא עביר רעג. ולפענ"ד

ריבוי בשיעורין

אמירה לעכו"ם להרבות בביטול לחושאב"ס אם מותר קצט. ולפענ"ד
ריבוי בשיעורין בשבת אי אסור מדאורייתא קצט. ולפענ"ד

ריבית

איסור ריבית הוא רק מהלוה למלוה ולא כשהלוואה הוא
להקדש וכדו' שסד. ואשר
אם מותר ללוות בריבית לצורך מצוה שסג. ומה
האיך הותר להמלוה להלוות בריבית לצורך מצוה שסד. אלא
ללוות בריבית מישראל לצורך סעודת שבת אי שרי שסג. והנה בשו"ע
ללוות בריבית מישראל לצורך סעודת ברית מילה וכדו' שסג. והנה בשו"ע
אי שרי שסג. והנה בשו"ע
ללוות בריבית מעכו"ם לצורך סעודת שבת אי שרי שסג. והנה בשו"ע
עבור הידור מצוה אי שרי ללוות בריבית שסד. איברא

רפואה

חולה שאב"ס אם מותר לאכול אוכלין שאינם ראויים
ביוהכ"פ לרפואה פ. וראיתי
חולה שאב"ס אם מותר לאכול איסוה"ג דרבנן שלכד"א פ. וראיתי

רשות

ביאור ענין תגיגה דהוי רשות רפו. עור
ביטול חמץ הוי כגדר סילוק רשות גא. ומה"ס
האיך שייך שיסלק אדם רשותו מחיוב ביעור חמצו ח. ותמה
הפקד אי הוי הקנאה או סילוק רשות
ג. ומה שנראה / גא. ושנית / פז. ולענין / קמה. השתא / קפח. עור
מחויב בור ברה"י לא שייך שיסלק אדם רשותו ממנו ח. ותמה
מחילה מסעם קנין או סילוק רשות ג. אלא
סילוק רשות אי בעי קנין ד. ולאחר

סז. ובמה

סג. שוב

סז. ונראה

סז. ונראה

סב. והנה רש"י

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תם

רשות הרבים

העושה סוכה ברה"ד אמרי' דכל ישראל מוחלין לו
העזרה אי הוי רה"ד לסומאה
העזרה אי הוי רה"ד לשבת

קמח. ובוה
עד. עזרה
עד. עזרה

רשות מבטל מצוה

א"א דרשות מבטל מצוה רק כשהרשות הוא הרוב
א"א דרשות מבטל מצוה רק כשיכול לקיים המצוה בלי
הרשות

קפב. שנית
קפב. עוד

אי בעי תרי וחד כדי לבטל או דאף בחד וחד בטיל
אם דווקא מחמת חוזק המרירות מבטל להמצה
הא דל"א דאכילה דרשות מבטל מצוה כשנתבטל חמץ
ברוב מצה

שסז. ואפי' למ"ד
שסז. ואפי' למ"ד
קפא. נחזור

האוכל ב' זיתים מצה בב"א אם הכזית דרשות מבטל
המצוה

קפב. וראיתי
שסז. ואפי' למ"ד
שסז. ואשר

מצה דרשות אי מבטל מצה דמצוה

מרירות המרור מבטל להמצה אף חד בחד

רשע

אי מצוה לשנוא תינוק שנשבה החוטא
האוכל הק"פ אכילה גסה ואינו מכין למצוה אי מקרי
רשע

שסד. שם בגמ' כולי
שנ. והס"א
שנ. והס"א

העובר אמ"ע פעם אחת אי מקרי רשע

שסד. שם בגמ' כולי

רשע מצוה לשנאותו

שאלה

אי מהני שאלה בחלה
אי מהני שאלה במתנות כהונה
אם יכול הכהן לישאל על תרומתו
אם יש נפק"מ בהאכלת תרומה טמאה לכלבים בין כלבים
שלו לכלבים של הפקר
ביאור ענין העמד נזיר על חזקתו
בנזיר לא חיישינן שמא יבא לאכלו כיון דבידו לישאל על
נזירותו

קפט. כיצד / קצג. והכא
קצג. ומה
רא. בהגהות

קצב. עוד
ק. או

ו. תוס' ב' ע"א
ב. איברא / ח. ולפענ"ד נראה
קטו. ואין
ק. או

דין שאלה בהפקר
הא דצריך לפדות ההקדש ולא סגי בשאלה
האיך נזיר חייב מלקות הא הוי הת"ס
הקדש הנעשה ע"י מחשבה אי מהני ביה שאלה לב"ש
ור"א

קצג. והכא
קצט. תוס' ד"ה הואיל

הקדש שכבר בא ליד גובר אם איתיה בשאלה
הקדש שעדיין לא בא ליד גובר אי מהני ביה שאלה
לב"ש

קצד. עוד
קפז. איברא

לאחר שבאה החלה ליד כהן אם יכול להישאל עליה
גדר הגאה מחפץ וזכה בו אחר ואח"כ שאל על גדרו אם
צריך להחזיר לו חפצו

ז. ונחלקו שם

שבועה

גזל חמץ ונשבע עליו אחה"פ אם יכול לומר לו אחה"פ
הש"ל

קמ. והנה

גזל חמץ ונשבע עליו קודם הפסח אם יכול לומר לו
אחא"פ הש"ל

קמ. והנה
שפג. עוד
שפג. עוד
שפג. עוד
מט. עוד

הנשבע שלא לייבם אי חלה שבועתו
הנשבע שלא לייבם כנשבע לבטל את המצוה
הנשבע שלא לקדש על היין אי חלה שבועתו
שבועה בכתב אי מהני

שבועות

אם טעם הוספת יום אחד דמשה הוי משום טורח שבת
באיזה יום ניתנה התורה לישראל
בה' בו' ובו' סיון ניתנה התורה
בזמן הבית אם היה תמיד שבועות ביום מ"ת
הטעם שמשה הוסיף יום אחד מדעתו
מ"ת אם היה בשבת או בע"ש
משה רבינו נהג טובת עין בנתינת הפלפולא דאורייתא
לישראל
שבועות אי הוה ביום מתן תורה

רפ. וראיתי
רעט. איברא
רעט. והנה
רעט. והצל"א
רפ. וראיתי
רפ. ואשר
רפא. והנה
רעח. ויש

שבות

אם התירו שבות במקום מצוה
אם כל השבותים הותרו בשבת בביהמ"ק
אמידה לעכו"ם להרבות בבישול לחושאב"ס אם מותר
ב' אופנים במלאכה כלאח"י
בכרמלית אם שייך איסור דמחמר
היתר החזרת הרטיה משום דאין שבות במקדש או משום
דממנע ולא עביד
מצינו שבותים שנאסרו במקדש
שבות במקדש אם הותר רק בכלאח"י
שבות דמחמר אם מותרת בשבת
שבות דרבנן ע"י ישראל ומלאכה גמורה ע"י עכו"ם הי'
עדיף
שבות כלאחר יד אם הותר במקום מצוה

רסט. והנה הרי"ף
רנח. שם בגמ' שבות
קצט. ולפענ"ד
רעג. ומה
ער. ובדברי / ער. ותי'
רעג. ולפענ"ד
רעג. אבל
רעב. גם
רעד. ודע / ערב. אלא / רסט. והלא
ער. איברא
רעא. ע"ש / רסט. והנה הרי"ף

שביעי של פסח

האוכל ח"ש חמץ בשעה אחרונה של ו' ש"פ ואח"כ
במצאי יו"ט אוכל עוד ח"ש

שסט. ובדרך / שעב. ובוה

שביעית

אי ש"ד לקנות פ"ש בזול ולמכרן ביוקר
איך חייבים אכלאים בשביעית הא לא הוי שלו
איסור הסחורה הוא על המוכר או על הלוקח
אם אוסר הטעם בפירות שביעית
אם מותר למכור אתרוגי שביעית בחו"ל
אם מותר לסחור מעט בפירות שביעית
בכובש ג' כבשים טעם ההיתר באסור והאסור בהיתר
בפירות שביעית לאחר הביעור יש דין איסור ודין ממון
בשנת השמיטה אם מביאין ביכורים
גוף הקרקע אינה הפקר בשביעית רק הזרעים
דין איסור סחורה בפירות שביעית

רכה. איברא
רנה. ותבט
רכה. ונסתפק
רין. ובוה
רכח. תוס' ד"ה רב ספרא
רכה. הנה
רפז. דתנן
רין. והגאון
רכח. עוד
רנה. ותבט
רכד. שם בגמ' רב ספרא

דין קידושין בפירות שביעית	רכו. ובעיקר	להאכילו נבילה	קצו. ובמה
הא דל"א במקדש בפ"ש דאעל"מ	רכו. ובעיקר	אם מותר לשני מוהלים למול תינוק אחד בשבת,	
הכובש ג' כבשים בחבית אחת, דין הכבשים	רסו. והגן	כשהתינוק יתום מן האב	רצא. נראה
המקדש חמש נשים בפ"ש אמאי ל"א דאשלד"ע	רכו. ובשרית	אם מותר לשני מוהלים למול תינוק אחד בשבת	רצא. נראה
טעם לאיסור סחורה בפירות שביעית	רכו. והגרא	אם מעברין החורש שלא יחול ע"פ בשבת	רסו. ומעתה
ליקטן לאכילה מותר לסחור בהן	רכה. והגה	אם נשים מצוות על שביית בהמה	רע. עוד
פירות לאחר זמן הביעור אם מותרין בהנאה	ריז. ולפענ"ד	אמירה לעכו"ם להרבות בבישול לחושאב"ס אם מותר	קצט. ולפענ"ד
פירות שביעית תופסין דמיהן להיות כמותן	רכו. ודבריו	אמלאכת מכבה אינו חייב אלא במתכרין	שיג. איברא
		ב' אופנים בהפקר	
שביית בהמתו		ג. ומה שנראה / נא. ושנית / פז. ובעניותן / קנ. השתא / קפח. עוד	
אי ש"ד להפקיר בהמתו שלא יעבור על שביית בהמתו	יב. והגרא	ב' אופנים במלאכה כלאח"י	רעג. ומה
איסור דמחמר אם תליא בחיוב דשביית בהמתו	רעח. ואשר	באמירה לעכו"ם לבשל בשבת הוי האיסור באמירה ולא	
איסור דשביית בהמתו אם שייך בחיה ועוף	רעא. אמרו	בבישול	קצט. ולפ"ו
איסור מכירת בהמה לעכו"ם משום מחמר או משום		בהא דמכשירי פסח דוחין שבת הא יכול להפקיר קרקעו	
שביית בהמתו	רעד. עוד	ולפטור	י. והקשה / יט. ואלי / רסא. ונראה
אם נשים מצוות על שביית בהמה	רע. עוד	ביאור ספיקת בני בתירא בדין פסח שדוחה שבת	
המוכר לעכו"ם בהמה בע"ש אם שייך שיעבור אשביית		רסא. ונראה / יט. ואלי / יב. ובהא	
בהמתו	רעד. עוד	בישול שאינו ע"י תולדות אש אם חייב עליה	קעד. אמר רב חסדא
שביית בהמתו הוי רק בדבר שדרכו בכך	רעא. ומה	בכרמלית אם שייך איסור דמחמר	רע. ובדבריו / ער. ותי
		בע"פ שחל בשבת אם משאדין מזון ב' סעודות	כה. שנית
שבע ברכות		בע"פ שחל בשבת מקיים מצוה דתשבייתו בלא שריפה	כה. בדרשה
אם מברכין ברכת חתנים בלא אכילה	שמח. בתוס' ד"ה שאין	בשבת אי אמרי' הא דאשלד"ע	רצא. והגה
		בשבת אם עדיף שאחר ימול ולא האב	רצא. ולפ"ו
שבעת המינים		דין הוצאה בשבת כלאחר יד	רעא. ומה
דין כוסמין שכולת שועל ושיפון בכיכורים	רכח. אין	דין הפקר בשבת	יב. והגרא
		דין מחמר בבהמת חבירו	רעה. ואשר / ער. ולכאורה
שבת		האיך אדם מוציא אשתו וה"ה בקידוש הא כבר יי"ח	
שמעיה ואבטליון אם היו גרים	רסח. ויש	בתפלה	שמה. אלא
אופן ההפקר שמותר בשבת		האיך שייך לומר הואיל ואי בעי מפקיר הא אין מפקירין	
ג. ומה שנראה / נא. ושנית / פז. ובעניותן / קנ. השתא		ביו"ט	קנ. השתא
אי אזלינן בתר שליחות בשבת או דהמצוה לנוח	רצא. והגה	הזורע בשבת אי הוי התראת ספק	ק. רש"י ד"ה ואת
אי אמרי' הכלל דכיון שניתן לדחות במקו"א דחינו אף		היתר החזרת הרטיה משום דאין שבות במקדש או משום	
הכא	רצג. ניתנה	דממנע ולא עביר	רעג. ולפענ"ד
אי ש"ד להפקיר בהמתו שלא יעבור על שביית בהמתו	יב. והגרא	המוכר לעכו"ם בהמה בע"ש אם שייך שיעבור אשביית	
אין להקל במילת קטן חולה בשבת	רפב. שם בגמ' קטן	בהמתו	רעד. עוד
איסור דמחמר אם תליא בחיוב דשביית בהמתו	רעח. ואשר	המולח בשר בשבת אי חייב משום מבשל	קעד. אמר רב חסדא / קעז. ולא
איסור דשביית בהמתו אם שייך בחיה ועוף	רעא. אמרו	המל בשבת אי הוי בגדר מקלקל	רצ. ובשאג"א
איסור טלטול אי הוי דשיל"מ	סג. על מה / סו. ולפי	המעלה איברים בשבת ע"ג המזבח אם חייב משום מבשל	קעה. ולכאורה
איסור מכירת בהמה לעכו"ם משום מחמר או משום		העזרה אי הוי רה"ר לשבת	עד. עזרה
שביית בהמתו	רעד. עוד	הפסח שדוחה שבת אם הוא פסחו של כל אחד או רק פסח	
איסור תחומין אי הוי דשיל"מ	סג. על מה / סה. אלא	ציבור	רסד. או
אם איכא דין שמחה בשבת	רפא. שם ברבינו	השבע עם מחוייב לאכול ג' סעודות	שמז. שם בגמ' ולא
אם הותרה המילה בשבת כשאין אב	רצא. אמנם	השוחט בשבת נימא כל מילתא וכו' וליפטור	צט. ואי
אם טעם הוספת יום אחד דמשה הוי משום טורח שבת	רפ. וראיתי	השוחט חטאת בשבת בחוץ אי הוי מקלקל	רצו. איברא
אם יש בישול אחר בישול כשמבשל לאחר המליחה	קעה. ולכאורה	השוחט חטאת בשבת בחוץ אי נפקה מידי אבמה"ח	רחצ. וג"ל
אם יש עיבוד באוכלין במליחה בשבת	שב. איברא	השוחט טריפה בשבת אם חייב	צט. ואי
אם כל השבותים הותרו בשבת בביהמ"ק	רנח. שם בגמ' שבות	השוחט קדשים בשבת אי אמרי' ביה אעל"מ	יז. ובמחלוקת
אם מותר לקדש בשבת כשאין הנר דלוק	שמז. שם בגמ' ולא	השוחט שלא לשמו בשבת אי הוי מקלקל ופטור	רצו. שם בגמ' אל
אם מותר לשחוט בהמה לחושבי"ס בשבת אפשרות		חזונים המקבלים שחרם אי הוי שחר שבת	רסז. שם בגמ' דמחיו

תשוב

חל פסח שני בשבת אי דוחה שבת	רסד. ולכן
טלטול בשר אומצא בשבת אם מותר	צז. והנה
כיון דאפשר לעבר התודש אי הוה פסח שחל בשבת כדבר שאפשר לעשותו מע"ש	רסז. ומעתה / רסג. ונחזור
כלי ראשון שאין האור תחתיו אם חייב בו משום בישול	קעה. ולפי
לא בירך על היין בקידוש אי יי"ח	שמח. תוס' ר"ה רב אשי
ללוות בריבית מישראל לצורך סעודת שבת אי שרי	שסג. והנה בשו"ע
ללוות בריבית מעכו"ם לצורך סעודת שבת אי שרי	שסג. והנה בשו"ע
מ"ת אם היה בשבת או בע"ש	רפ. ואשר
מגבן בשבת אי אסור מה"ת	רנח. שם בגמ' החולב
מוקצה האסור באכילה אי הוי רשיל"מ	סד. בקיצור
מילה וכל מצוה הדוחה שבת הוי מחמת חשיבות המצוה	
או קלישת השבת	רצב. שנית
נפק"מ בין מצוה שעיקר זמנה בשבת שדוחה שבת לשאר מצוות	רצג. נראה
עבר והביא חגיגה בשבת א"א דאעל"מ	רסו. ונראה
עבר והביא חגיגה בשבת אם יש בו לאו דלא ילין	רסד. ומה
עכו"ם ששבת חייב מיתה	יד. ובזה שפיר
פיקוח נפש שבא ע"י פשיעתו אם ניתן לרחות בשבת	רצג. רש"י ר"ה את
פלוגתא דהירושלמי והבבלי אם פסח דוחה שבת	רסה. אלא
קטן חולה אין מחמין לו חמין	רפב. שם בגמ' קטן
שבות דמחמר אם מותרת בשבת	רעד. ורע / ערב. אלא / רסט. והלא
שבות דרבנן ע"י ישראל ומלאכה גמורה ע"י עכו"ם הי עדיף	ער. איברא
שבות כלאחר יד אם הותר במקום מצוה	רעא. עו"ש / רסט. והנה הרי"ף
שביתת בהמתו הוי רק בדבר שדרכו בכך	רעא. ומה
שכר בהמה מעכו"ם אם מצווה על שביתתה	כז. ואי
שריפת החמץ ב"ג בע"פ שחל בשבת אי הוי מדינא דתשביתו	כה. שנית
שדה	
בעל השדה אם יכול לזכות בפאה שבשדהו עבור עני	קנז. ומה
דבר המתקיים ע"י שמכניסו למקרר אם חייב בפאה	רלד. קיום
נפק"מ בין עבד לשדה בדין סילוק רשות	ד. ולאחר
שהחיינו	
אי מברך הכהן שהחיינו אמתנות כהונה	שפא. ופלא
אין מברכין שהחיינו בשחיטת קרבן פסח	שפה. אמנם
אם מברכין ברכת שהחיינו אבריקת חמץ	שפד. והנה
אם מברכין שהחיינו על כלים חדשים	שפ. ובזה
בהא דאין הכהן מברך שהחיינו בפדה"ב	
שעט. רבי / שפ. והנה / שפא. ואשר	
בהא דלא מברכין שהחיינו על הנישואין	שפ. ומה"ט
בהא דמברכין שהחיינו אפדה"ב אף שאילולא החטא היתה הכהונה לבכורים	שפד. ומעתה
כיון דנח לו שלא נברא היאך מברך שהחיינו	שפ. ונראה
עיקר ברכת שהחיינו על דבר שמחה ולא על דבר ביעור	
והפסד	שפד. עוד
פדה"ב אי הוי כדבר הבא מזמן לזמן	שעט. ומה
שח"מ	
הטעם דהקדש שוה מנה יכולין לחללו על שו"פ	
שו"פ	
הטעם דהעובר בשוגג אל"ת שא"ב כרת דפטור	
שוה פרוטה	
אכל כזית מצה שאינה שו"פ אי יצא יד"ח	קמב. ואכילה
ביאור הנפק"מ בין קדו"ד לקדוה"ג בדין מעילה בשו"פ	קיד. ומה
במעילה מקדוה"ג אי בעי' שיהנה שו"פ	קי. גרסינן
האיך מביאין אשם אנותר הא כיון דאסור באכילה אינו שו"פ	קיב. איברא
לו יצוייר הקדש הנעשה מאליו אם יכול הבעלים לפדותו בשו"פ	קסז. ולפי
מעילה מקדוה"ג אי בעיא שו"פ	קיד. והנה
מעל בתרומת הקדש ויש בה כזית ואין בה שו"פ אם חייב בתשלומין	קסז. ולפמ"ש
שוטה	
שוטה אי הוי בר קיום מצוה	שכט. ותבט
שופר	
ביאור בשיתת הרמב"ם אי ס"ל מצ"כ אם לאו	שעז. ובמה
ביאור הנפק"מ שבין מצה לשופר מדינא דמצ"כ	שעה. והאיר
נפ"מ בין מצה לשופר וסוכה בדין הגול א"א בהו מהב"ע	קמה. והרמב"ם
תקע בשופר או שמע ולא כיוון אי יי"ח	שעה. הרמב"ם
שור	
בן פקועה אי מקרי שור	צא. והנח
שור הנסקל	
דין הפקר בשור הנסקל	פח. ובזה
הטעם דבשוה"נ כל הקודם בו זכה	פז. עוד
שוה"נ שהזומן עריו הוי מדין הפקר או יאוש	פח. והא
שחיטה	
אי חיישינן לברכה לבטלה בשחיטה	צט. ונראה
אי חיישינן שתתגבל הבהמה בשחיטה	רפב. אי
איסור אבמה"ח אי הותר בשחיטה או במיתה	רצז. ואין
אם הותרה מלאכה ביו"ט עבור או"נ פחות מכזית	קצז. שם בגמ' בהמה
אם חששו לברכה לבטלה בשחיטה שמא ימצא טריפהצח. ובזה / צט. נחזור	
אם יש איסור דלפנ"ע במפרכסת	צ. עוד
אם מותר לשחוט בהמה לחושיב"ס בשבת כשיש אפשרות להאכילו נבילה	קצז. ובמה
אם שחיטת טריפה מהני לב"נ	צח. ויש
ב' ענינים בשחיטה סילוק איסור שאינו זבוח והיתר אבמה"ח	רחצ. והנה
ב' פעולות במעשה השחיטה	צח. והנראה
בהמה מסוכנת שהותר לשוחטה אם צריך שיאכל ממנה	
דוקא	קצז. שם בגמ' איתיביה

שידוכין

לא נהגו שהחתן מתראה עם הכלה קודם הנישואין רז. רש"י ר"ה סעודה

שימור

כיון בשימור המצה לשם מצה ולשם תורה אי ש"ד קס. חלת

שימוש ת"ח

גדולה שימושה יותר מלימודה רסא. שם בגמ' שלא

שינה

מיעוס שינה הוי מעליותא שסה. שם בגמ' ומואס

שינוי

ההקפדה ב"כעין שגול" היינו חפץ שלם או תחת בעלותו קמב. ויש
הטעם בהא שלאחר השינוי אינו יכול לומר הש"ל קמב. ויש
השינוי פועל קני או מגרע מה"כעין שגול" קמב. ויש

שיעור

אכל כוית מצה שאינה שו"פ אי יצא יד"ח קמב. ואכילה
אם הותרה מלאכה ביו"ס עבור או"נ פחות מכזית קצו. שם בגמ' בהמה
אתרוג של תרומה טמאה כשיעור אגוז אם כשר קמב. תוס' ר"ה לאימת
בהמה מסוכנת שלא יוכל לאכול ממנה רק חצי זית אם
מותר לשוחטה ביו"ס קצו. שם בגמ' בהמה
בחמץ אמאי עובר אבי"ה הא עומד לישרף ואינו בו שיעור עא. ולאחר
בפירורין איכא למיחש שיצטרפו הפירורין לכזית ו. אמנם
בריה פחותה מבכיצה אי מכשירה לקבל טומאה קמב. שנית
בשיעורין דכוית וכדו' א"א דרובו ככולו קפא. ובישבי
גס שנכתב על דבר האסור בהנאה סט. עוד
גס שנכתב על דבר הצריך לבערו סט. עוד
הטומאה אין צריך שיהיה הכזית בגוף אחד סט. נפסלות
חיבת הקדש אי משוי אוכל פחות מבכיצה לקבל טומאה
קמב. תוס' ר"ה לאימת
טומאה העומדת לישרף אמאי מטמאה הא אין לו שיעור
דכתותי וכו' סט. שורפין / ע. ובעיקר
מיגו דהוי שיעור לאתרוג הוי שיעור לטומאה קמב. תוס' ר"ה לאימת
נפק"מ בשיעור דכדאכ"פ בין אכילת מצוה לאכילת
איסור שסו. ונלפענ"ד

ע"ע חצי שיעור

פחות מבכיצה אם מקבל הכשר טומאה קמב. תוס' ר"ה לאימת
שלא במקום לישה חייב לבער אף בפחות מכזית ה. רש"י בודקין
שיעור כזית בכדי אכילת פרס קפד. וכזית

שיעורין

ההלכה למ"מ באה על מה ששיערו חכמים רלו. ועיין

שכחה

האוכל ממה שאכל עכבר קשה לשכחה סט. שם בגמ' ונקבוה

שכירות

בנפק"מ בין מלוה לשכירות בדין שעבודא דר"ג קלו. שאני

בהמה מסוכנת שלא יוכל לאכול ממנה כזית צלי רק חי

אם מותר לשוחטה ביו"ס קצו. שם בגמ' בהמה / קצו. הב"י

בהמה מסוכנת שלא יוכל לאכול ממנה רק חצי זית אם

מותר לשוחטה ביו"ס קצו. שם בגמ' בהמה

בהמה שנשחטה ומתה אי מותרת באכילה לב"נ צט. ואי

בהמת ישראל מותרת לאחר השחיטה אף לעכ"ם ואפי'

מפרכסת

רצו. ומה

בהמת עכו"ם ששחטה ישראל אי מותרת לישראל כשהיא

מפרכסת רצו. אלא

ביאור הנפ"מ בין קמיצה לשחיטה בדינא דכ"ש שט. ורע

ביאור הנפ"מ שבין בדיקת חמץ ומילה ושחיטה בדין

הברכה

מו. בפלוגתא

ברכת השחיטה על מ"ע דזובחת ולא על מניעת אבמה"ח

בשחיטה אי בעי' חקן לבוש בבגדי כהונה צח. ובזה

המפגל בקרבן אי מקרי היזק ניכר שט. הנה

המתכוון שלא לשחוט שחיטה המכשרת אי נפקה מידי

אבמה"ח רחצ. וניל

המתכוין שלא לשחוט שחיטה המכשרת אי הוי שחיטה

השוחט בשבת נימא כל מילתא וכו' וליפטר רחצ. השוחט

השוחט ומתכוין שלא לשחוט שחיטה המכשרת צט. ויש / צט. והזה

השוחט חטאת בשבת בחוץ אי הוי מקלקל רצו. איברא

השוחט חטאת בשבת בחוץ אי נפקה מידי אבמה"ח רחצ. וניל

השוחט חטאת בשבת בחוץ כיון דאעל"מ לא מועיל

השחיטה להוציא מידי אבמה"ח רצו. ועיין

השוחט טריפה בשבת אם חייב צט. ואי

השוחט קדשים בשבת אי אמרי' ביה אעל"מ יו. ובמחלוקת

השוחט שלא לשמו בשבת אי הוי מקלקל ופטור רצו. שם בגמ' א"ל

כששחטו בני"י פסחם בסכיניהם אם קידשו הסכינים קודם

השחיטה שט. והנה

מנלן דישאל מותר במפרכסת לאחר שחיטה

רחצ. והנלפענ"ד

מפרכסת אי חיה

רצו. ואין

מפרכסת לישראל שרי ולב"נ אסור

צ. והרי

נחידה בעכו"ם הוי כעין שחיטה בישראל

רח. מותר

סכין לשחיטת המוקדשים אי בעי כלי שרת

שו. ת"ר / שו. וראיתי

סכין לשחיטת קרבן פסח אי בעי כלי שרת

שו. וראיתי

סתמא דלשמה בשחיטת קדשים

שו. וראיתי

סתמא דלשמה קרבן פסח

פסח ששחטה לשם תולין אי הוי כשחטה סתמא

שו. אלא

קטן אינו נאמן על השחיטה דהוי איתחזק איסורא

כד. והנלפענ"ד

קרבן חטאת ששחטו לשם תולין אי הוי כשחטו סתמא

שו. אלא

שחיטה אי הוי מצוה או רק דרך לתקן המאכל

לב. והנה

שחיטה אי מתרת בטריפה

צו. רש"י ר"ה מנבילה

שחיטה ביו"ס עבור או"נ פחות מכזית אי מותרת

קצו. ועיין

שחיטת טריפה אי מהני לסלק איסור אבמה"ח

צח. ויש

שטר

מכירת שטרות אי הוי דאורייתא כט. ויודעים

שטרות אי הוו בני שעבוד קלו. ומה שגראה

חידושי

מפתח ענינים

משנה

תמיד

השוכר בית אם חייב במזוזה

מזוזה חובת הדר היא

שכר בהמה מעכו"ם אם מצווה על שביתתה

שכר בית בחזקת בדוק ומצאו שאינו בדוק ובדקו בשכר,

אם המשכיר חייב לשלם לו

שכר בית והוזק לקנות מזוזה חדשה אם חייב המשכיר

לשלם לו

שכר חצר, אם חצירו זו קונה לו

שכר ועונש

אי איכא שכר ועונש למלאכים

בהמה ודגים אי הוו בכלל קבלת שכר ועונש

שכר שבת

חזונים המקבלים שכרם אי הוי שכר שבת

שלא כדרך אכילה

אכילה שלכד"א במצוה אי ש"ד

אכילת בשר חי אי מקרי שלא כד"א

קצו. הביי / קצו. שם בגמ' בהמה / צה. תוס' ר"ה פרט / צו. מה / קב. אלא

/ קעב. ואיכא / רפס. שם הגמ' ושמחה

אכילת חלב חי אי מקרי שלא כד"א צד. שם בגמ' פרט / קעב. ואיכא

בהא דלא אכלו הבבליים ח"ש דבשר חי ביוהכ"פ צו. ובהי

הא דא"י במדרו של טבל הא הוי שלכד"א קסח. וראיתי

האוכל בשר קדשים חי אם מקיים המ"ע

צה. ריש / צו. מה / קב. אלא / רפס. שם בגמ' ושמחה

האוכל שלכד"א אם חייב בברהמ"ז קו. והנה

המקיים מצוה שלא כד"א אי יי"ח קעב. וגראה / קעב. ובעיקר

ח"ש שלכד"א אם מותר ביוהכ"פ צו. ובהי

חולה שאב"ס אם מותר לאכול איסור"נ דרבנן שלכד"א פ. וראיתי

מדין דלמשחה אם יש מניעה מלאכול בשר קדשים חי צה. ריש / צו. מה

נפ"מ בין אוכל שנפגם לאוכל שלכד"א צג. ואני

נפ"מ בין אינו ראוי לאכילה לשלא כד"א פא. ואני

נפ"מ בין נבלה שא"ד לגר לאוכל שלכד"א עד. רש"י ר"ה בסלו

קיים מ"ע שלכד"א אם יי"ח קד. והשאג"א / קה. ובעיקר

שלא כדרך הנאתן

אם מותר להשתמש בדיעבד באיסור"נ שלא כדרך

הנאתן

ההנאה מאיסור"נ בשעת שריפתן אי מקרי כדרך הנאתן

קא. ת"ר

קב. ולפי"ז

שלוח הקן

מצות שילוח הקן אי הוי מצוה חיובית או קיומית

שילוח האם אי הוי לאו הנתל"ע

שלח. ובענינית

שלח. ובה

שלוחו של אדם כמותו

הגדר היכא אמרינן האי כללא

כשלא עשאו שליח כלל א"א ששא"כ

נפ"מ בין אם נתן מצות המילה לאחר במתנה או שעשאו

שליח

מז. עוד י"ל

לד. י"ל

מז. ומעתה

נפ"מ במילה בין שליח שמינהו האב למי שמינהו ב"ד מד. איברא
שלוחו שא"כ א"א במילה מד. וגראה מז. שם בגמ'

שלחן

המודר הנאה אם מותר לאכול עמו בשלחן אחד ו. תוס' ר"ה אור

מותר להעלות בשר נבילה ובשר כשר על שלחן א' ו. תוס' ר"ה אור

שליח

אם יכול השליח ציבור ליטול ד' מינים עבור כל הקהל

בביעור חמץ אי מהני שליחות

ביטול חמץ אי מהני ע"י שליח

במינוי שליח לבטל גט אי הוי מילי

במינוי שליח להפטר נדדי אשתו אי הוי מילי

גבי בדיקת חמץ כיון דהחיוב על בעה"ב אמאי אינו מברך

לבער

גבי הפרשת תרומ' כשמפריש בעצמו כיון דאיתא

בשליחות אמאי אינו מברך על הפרשת תרומ'

דין שליחות במילה

חזקה שליח עושה שליחותו א"א בדאורייתא מד. ולאחר / פה. ואל

נפ"מ בין אם נתן מצות המילה לאחר במתנה או שעשאו

שליח

נפ"מ במילה בין שליח שמינהו האב למי שמינהו ב"ד מד. איברא

ע"ע שלוחו שא"כ כמותו

קבלת נזירות אי מהני ע"י שליח

שלוחו שא"כ א"א במילה מד. וגראה מז. שם בגמ'

שליחות בכתיבת ס"ת

מז. ומעתה

שליחות

אי אזלינן בתר שליחות בשבת או דהמצוה לנוח

אין שליחות לנכרי

אף דזכיה מסעם שליחות ושלוחו שא"כ מ"מ מביר"ב

הפרשת תרומ' אי הוי בגדר מילי

הקדש ע"י שליח אי מהני

זכיה מסעם שליחות

כל דבר שבמחשבה אין בו שליחות

כשיש הנאה אף לשליח א"א מביר"ב

מילי לא מימסרין לשליח

נתינת הגט או כתיבתו אי הוי בגדר מילי

שליחות במצוה שבגופו

רצא. והנה

לו. ובמ"ש

לג. גם

לה. הן / ג. אלא

לה. הן / ג. אלא

לד. י"ל

לה. גם / לו. ובמ"ש

לד. ובה

לה. הן

לה. הן

מז. ואכתי

שלם

רק בדבר שצריך להיות שלם אמרי' כתותי מ"ש

סט. וגראה

שלמי פסח

מותר הפסח נאכל ליום ולילה או לשני ימים או לב'

ששז. דמותר

לילות

שלקות

שלקות אי במילתייהו קיימי גם לענין הטעם או רק לענין

קסד. ולפענ"ד

הברכה

תמה

חידושי

מפתח ענינים

משנה

שם

אי אולינן בתר שמא לענין ביטול
בביטול ברוב הוי הביטול על השם ולא המציאות
היתירא או איסורא בלע אם תלוי בשמא
עד. רש"י ר"ה בסלו
שסח. או יאמר
קכט. והנה

שמות

אין לקרוא שמות המאכלים כשם מאכלי עכו"ם
אם היה לאמוראים ב' שמות
כל מו"צ צריך להיות בקי בשמות המאכלים, במרכיביו
ובאופן עשייתן
קצו. כרי
שיד. רש"י ר"ה בעל השם
קצו. כרי

שמחה

אם איכא דין שמחה בשבת
ביו"ט אם צריך לשמח בבשר ויין דוקא
בכל שמונת ימי החג איכא מצות שמחה
דין זביחה בשעת שמחה
המלין תודה לשם שמחה אם עובר אלא תלין
מצות שמחה אם נוהג ביר"ט הראשון של סוכות מה"ת
מצות שמחה אם נוהג ביר"ט ראשון של פסח מה"ת
עשה דשמחת יו"ט אם דוחה איסור
תודה ששחטה ביו"ד אם יוצא בה יד"ח שמחה
רפא. שם ברבינו
שנד. איברא
שנג. והנראה
רפה. רש"י ר"ה יוצא
רפה. רש"י ר"ה יוצא
רפח. ומה
רפו. והשאג"א
שיב. רב
רפו. לימא

שמן

בהא דלא נפסל השמן במקדש בהיסח הדעת
בהדלקת נ"ח בשמן שריפה אי אמרי' מצוות מבזא"ז
קמה. ועיין
שסח. ולפי"ז

שמעיה ואבטליון

שמעיה ואבטליון אם היו גרים
רסח. ויש

שמש

אם השמש מהלכת סביב כדור הארץ או שהכדור הארץ
מסתובב
שלד. שם בגמ' חכמי

שנאה

אי מצוה לשנוא תינוק שנשבה החוטא
רשע מצוה לשנאותו
שסד. שם בגמ' כולי
שסד. שם בגמ' כולי

שעבוד

ב' שעבדים בבע"ח שעבוד הגוף ושעבוד ממון
בחייב מצות הענקה אם יש לאדון שעבוד הגוף
שטרות אי הוו בני שעבוד
שעבד שדהו אפוטיקי ומכרו אם מכור
קלו. ולולי
קלו. ומעתה
קלו. ומה שנראה
כס. ומיהו

שעבודא דרבי נתן

אי קיי"ל כר"ג
בגוסס אי שייך שעבודא דר"ג
בנפק"מ בין מלוה לשכירות בהא אי קיי"ל כר"ג
שעבודא דר"ג אי שייך בהענקה
קלו. שאני
קלו. ובעיקר
קלו. שאני
קלו. ומעתה

שפתותיו דובבות

אף שלא חידש בעצמו אומרים השמועה בשמו כיון שלימד
הדבר
המחדש בתורה נקרא החידוש שלו
שמש. גרמא
שמש. גרמא

שקיעת החמה

דס בקרבן שנפסל בשקיעה"ח מיירי בתחלת שקיעה או
בסופו
שקיעת החמה דגמרא היינו סוף שקיעה או תחילתה
שכט. ולפענ"ד
שכט. רבי

שריפה

אם מותר ליהנות מהאיסור"ג בשעת שריפתן
בהדלקת נ"ח בשמן שריפה אי אמרי' מצוות מבזא"ז
ביאור הגדר דחרכו לחמץ קודם זמנו
ההנאה מאיסור"ג בשעת שריפתן אי מקרי כדרך הנאתן
קב. ולפי"ז
שסח. ולפי"ז
עט. שם בגמ' ומותר
קב. ולפי"ז

שריפת חמץ

בע"פ שחל בשבת מקיים מצוה דתשבינו בלא שריפה
המ"ע דשריפת חמץ מקיים רק בשעת הביעור
שריפת החמץ ביו"ג בע"פ שחל בשבת אי הוי מדינא
דתשבינו
שריפת חמץ לאחר זמן הביעור הוי רק מניעת הלאו דב"י
כה. בדרשה
סח. וברברי
כה. שנית
סח. וברברי

שרץ

בשרץ ששרפו אם אמרינן דאחשביה באכילתו
טמא טומאת מת וטומאת שרץ אי שווין בדינם
פא. ואני

שיט. והכ"מ / שכא. ואי נימא
טמא טומאת מת לאחר שטבל אם שו"ע הפסח
טמא טומאת שרץ אי שו"ז עליו הפסח
לענין טבוי' שונה דין ט"מ מט"ש
פירות שהתליעו דינם לאחר י"ב חודש
שיט. והכ"מ / שכא. ואי נימא
שיט. והראב"ד
שכ. עור
שכא. והנראה
פא. ואני

תודה

כיון בשימור המצה לשם מצה ולשם תודה אי ש"ד
תודה ששחטה ביו"ד אם יוצא בה יד"ח שמחה
תודה ששחטה ביו"ד ניסן אם יי"ח
קט. חלת
רפו. לימא
רפה. רש"י ר"ה יוצא

תולדות אש

נפ"מ בין גחלת של אש להמתחמם מחמת ד"א
דש. לאשקיי

תולעים

פירות שהתליעו דינם לאחר י"ב חודש
פא. ואני

תורה

לימוד קודם בדיקת חמץ אי אסור בכלל או רק מסכת
חדשה
אי מלמדין תורה לגר
אין אדם לומד רוב חכמתו אלא בלילה
כא. שנית
שכג. חבורה
כ. א"י

תמו

משנה

מפתח ענינים

חידושי

תלמיד חכם

גדולה שימושה יותר מלימודה
 חברים צריכים לנהוג כבוד זה בזה
 כל העוסק בתורה כאילו הקריב קרבן
 ת"ח מונע עצמו אף מסעודת מצוה
 ת"ח צריך להקפיד שלא לעשות דבר שיכול לבא לידי
 ולזול
 רסא. שם בגמ' שלא
 שפה. תוס' ר"ה צריך
 ב. הקדמה
 רז. שם בגמ' ת"ד
 שנ. סבר

תמורה

תמורת הפסח אי קריבה בתג
 שמד. במתני' שמעתי

תמיד

מצות שחיטת התמיד הוי מעלוה"ש או מהנה"ח
 מתי מתחיל זמן בין הערבים
 קרבן פסח דפסח שני אם נשחט אחר התמיד
 של. וכתבתי
 רלה. אלא
 רלה. תמיד

תנאי

אם צריך להתנות שאינו יוצא יד"ח באותה נסילה
 באופן שלא התנה אם אפשר לומר דלכתחילה כוונתו כן
 נה. תוס' ר"ה לצאת

תענית

ביוה"כ אין מתענין ב' ימים אף בחול
 המתענה ביו"ט אם מותר לו לבשל לאחרים
 ליל תענית ציבור אם מותר בעשיית מלאכה
 רלג. תוס' ר"ה לקביעא
 דג. ומה שנראה כעת
 רלב. רש"י ר"ה ת"ח בטלין

תערובת

ב' כלים המהודקים זב"ז א"א דהבליעה עוברת מכלי
 לכלי
 חמץ ומצה שנתערבו
 ירית הכלי אם צריך להגעילה מחמת בליעתה מהכלי
 שג. והנה
 קמט. ולשום / קפא. שוב
 שג. והנה

תפילין

מצוה שעשייתה גמר מצוה מברכין עליה
 גג. ומיהו

תפלה

אם שייך הא דזרזיון מקדימין במנחה גדולה
 האיך אדם מוציא אשתו וה"ה בקידוש הא כבר יי"ח
 בתפלה
 הנביא וצדיקי הדור צריכים לבקש רחמים על העם
 זמן תפלת המנחה מאימת
 חזנים המקבלים שכרם אי הוי שכר שבת
 כשיצא יד"ח קידוש דאורייתא בתפלה אי הוי הקידוש על
 היין מדאורייתא
 מנחה גדולה ומנחה קטנה הי עדיף
 תפלת ערבית ובדיקת חמץ הי קדים
 נשים אם חייבות בתפלת מוסף
 רלט. וצ"ע
 שמה. אלא
 שסז. והנה
 רלח. ומכאן
 דסז. שם בגמ' דמיחזי
 שפד. ואשר
 רלט. וצ"ע
 כא. ורביעי
 דיג. איברא

תקלה

אי חישי' לתקלה
 עז. ותקלה

דפה. ודרשינן

שסא. מבואר

דנב. תלת

שמט. גרמא

רלג. ובזה

כא. ועוד

שסג. א"ל

רסא. שם בגמ' שלא

דפא. שם בגמ' מעיקרא

שמט. גרמא

שכג. עוד

שסה. תוס' ר"ה צריך

שסה. תוס' ר"ה צריך

ב. הקדמה

רסז. אמנם

שסג. א"ל

רח. ותלמודו

יט. וי"ל

דסז. אמנם

רפא. והנה

רסח. ובזה יש

דנב. אמר רב מיום

יח. נחזור

רז. שם בגמ' ותלמודו

רצ. תנא

אין לסמוך על הדרשה במקום קבלה

אם מותר למסור נפשו ללימוד תורה

אסור ללמד תורה לנשים

אף שלא חידש בעצמו אומרים השמועה בשמו כיון שלימד

הדבר

אף שתורה לא בשמים היא מ"מ קודם הקבורה שומעין

לדיני המת

בדין לימוד קודם בדיקת חמץ, נפ"מ בין צ"מ לשאר כל

אדם

בן שיכול ללמוד תורה החיוב ללמדו ולהורותו

גדולה שימושה יותר מלימודה

הלומד תורה לשמה מגין על כל העולם

המחדש בתורה נקרא החידוש שלו

הנפ"מ בין חבורה של גרים וחבורה של ע"ה הוא בקבלת

אבות

השונא כבוד אם צריך לכבד חבירו

חברים צריכים לנהוג כבוד זה בזה

כל העוסק בתורה כאילו הקריב קרבן

כל תורה שאין לה בית אב אינה תורה

כשאין באפשרות הבן ללמוד החיוב ללמדו אומנות נקיה

כתיבת חידו"ת בבחי' ותלמודו בידו

לימוד קודם קיום מצוה, מחששא דישכח

מה שמקבל מרבתינו הוא תורת אמת

משה רבינו נהג טובת עין בנתינת הפלפולא דאורייתא

לישראל

משובח הוא ללמוד דבר הלכה אפילו מקטן

סודות התורה וטעמיה נגנזו עם גניזת ספר יחסיין

עכו"ם העוסק בתורה חייב מיתה

ריבוי המאכלים משכיחים תורתו

תנא מיניה ארבעין זמנין שהרב למד עם תלמידו

תחומין

סג. על מה / סה. אלא

סה. אלא

איסור תחומין אי הוי דשיל"מ

מים ומלח אי בטלי לגבי עיסה באיסור תחומין

תחיית המתים

אם יבואו משה ואהרן קודם בנין ביהמ"ק ותחא"מ

שסז. בתוס' ר"ה אחר

תינוק

שנג. ולענין / שנה. תניא

שס. והנה

חייב לחנך הקטן לישן בער"פ

ענין הקפידה שלא לעבור על תינוק

תיק"ו

בוה"ז אין לסמוך על אליהו הנביא בפסקי תורה

פסיקת ההלכה ע"י אליהו הנביא רק בבואו לבשרות ביאת

המשיח

סה. שם בגמ' לא

תלמוד ירושלמי

בירושלמי נפסק ההלכה ובבבלי נשאר תיקו, כמאן

רמז. איברא

פסקינן

באופן שכולי עלמא נוהג כך אם יש לחשוש לתקלה
בדרכו לא חיישינן לתקלה
כשיש חשש לתקלה לא חששו אף להפסד מרובה
מבערין חמץ ולא סגי בביטול משום דחיישי' לתקלה
נפ"מ בין כה"ג ביוהכ"פ לחמץ בענין חשש לתקלה

תקנה

דבר המפורש בתורה להיתר אין כח ביד חכמים לאסרו
תקנות לציבור עד היכן
אף שאפשר ליפטר מקיום מצוה ע"י תקנות וסדקאות
צריך לקיימה

תרומה

אין הכהנים צריכים לצאת מביתם כשנסמא מחשש
שיאכלו תרומה
אכילת תרומה אי הוה מ"ע
אלם אם יכול לתרום ולברך בכתיבה
אם אפשר לסמוך על השליח שתרם
אם יכול הכהן לישאל על תרומתו
אם יש נפ"מ בהאכלת תרומה סמא לכלבים בין כלבים

שלו לכלבים של הפקר

אם מותר לכהנים להפקיר חמצם שהוא תרומה

אם מותר לכהנים להפקיר תרומה

אם מותר לסוך תיגוק בן ז' בשמן של תרומה

אתרוג של תרומה סמא כשיעור אגוז אם כשר

בהקדש ותרומה מהני מחשבה

ביעור תרומה סמא אי הוי דוקא בשריפה

ביעור תרומה סמא ע"י האכילתה לבהמתו אי שרי

האיך לוקין אכילת תרומה הא כיון דלעסה קנאה

התורם במחשבה אם מברך

מחשבה דתרומה אי מהני אעצם ההפרשה

מי שמאכילין אותו הקל הקל ויש לו דק כזית טבל או

תרומה

מעל בתרומת הקדש ויש בה כזית ואין בה שו"פ אם חייב

בתשלומין

טסול האלם בתרומה אי הוי פסול עצמי או משום הברכה

שיטת הר"ן דאינה מתבטלת בתערובתה

שתילי תרומה סמא אסורין משום היסח הדעת או מעלה

דתרומה

תרומה סמא אם מותר להאכילה לבהמתו

תשלומי תרומה הוי מדין ממון או כפרה ק"ג. והנה כהר"ג / קסו. עוד י"ל

תרומות ומעשרות

כשנותן עיניו בצד זה וכו' אם צריך גם הפרשה דייקא מח. ומתחילה

פירות במגורה בחזקת מתוקנים הן אבל לא כשהן עדיין
בכרי

תשביתו

כשאין לו חמץ אם מקיים מ"ע דתשביתו
אם מותר להפקיר חמץ ידוע כשמונע ע"י המ"ע

דתשביתו

אם מותר לכתחילה להשהות חמץ ע"מ לבערו

אם מקיים מ"ע דתשביתו ע"י ביטול חמץ

ביטול חמץ אי הוי הפקר או סילוק רשות

בע"פ שחל בשבת מקיים מצוה דתשביתו בלא שריפה

האוכל חמץ לאחר זמן הביעור כדי לבערו אם מקיים מצות

תשביתו

הוי מ"ע בקום ועשה או איסור עשה

המשהה חמץ ע"מ לשורפו אי עובר

העשה דתשביתו אם נאמר דק אע"י"ט או בכל הפסח

לד"ש אם מותר לאכיל חמץ לאחר שש לקיים בזה מ"ע

דתשביתו

מ"ע דתשביתו אי הוי מצוה קיומית או חיובית דו. אי / שלח. אמנם

מ"ע דתשביתו אם מקיים במחשבה

מצא גלוסקא יפה וחשב לאכלה ואח"כ השהה ע"מ

לשורפה אם עובר

נשים אם חייבות במ"ע דתשביתו

עד אימתי מצות תשביתו

עכו"ם שעשה קנין משיכה בחמץ לאחר ז' שעות אם יצא

החמץ מרשות ישראל בכך

עשה דתשביתו ומצות מילה הי מינייהו חמיר טפי

שריפת החמץ ב"ג בע"פ שחל בשבת אי הוי מדינא

דתשביתו

תשעה באב

ליל תשעה באב אם מותר בעשיית מלאכה רלב. רש"י ר"ה ת"ח בסלין

תשלומין

אם יש בתשלומי הקדש דין ממון

גזל חמץ אם תשלומיו אתה"פ מדין תשלומין או כפרה

גזל שלש אגודות בשלש פרוטות והוולו

ההקפדה ב"כעין שגזל" היינו חפץ שלם או תחת בעלותו

הזיק בקטנותו והגדיל אם חייב בתשלומין

הטעם בהא שלאחר השינוי אינו יכול לומר הש"ל

השינוי פועל קני או מגדע מה"כעין שגזל"

תשלומי הקדש הוי מדין תשלומי ממון או כפרה

ק"ג. והנה כהר"ג / קסו. עוד י"ל

תשלומי תרומה הוי מדין ממון או כפרה ק"ג. והנה כהר"ג / קסו. עוד י"ל

כב. והניח

שלח. והנלפענ"ד

שלח. והנלפענ"ד

ב. במשנה

שפג. והנראה

כה. בדרשה

עס. שם בגמ' בהדי

ב. מבווא

שלט. וראיתי

שלו. ורע

קד. ומנין / קו. שם בגמ' ר"ש

דו. אי / שלח. אמנם

ב. ולפענ"ד

שלט. שנית

שלו. אמנם השעה"מ

כו. עוד

ה. וקצת

רפג. והמג"א

כה. שנית

ברכה לראש משביר

ברוב עוז ותעצומות

אגיש רב ברכות חמות

לכ"ק מורנו ורבינו הגאון האדיר פוסק הדור

מרן אדמו"ר גאב"ד אונגוואר שליט"א

ויה"ר מלפני אבינו שבשמים

שירוה רב נחת דקדושה מכל יוצ"ח

ומכל תלמידיו וידידיו וכלל ישראל

ויזכה להרים קרן התורה והיראה לתפארת ישראל

המברכו המעריכו כערכו הרם

שלמה זלמן שטרכליץ וזוגתו

לעילוי נשמת

ר' משה מנחם ב"ר פנחס ארי' ז"ל ווייס

נפ' י"א כסלו תשל"ה

הונצח ע"י חתנו דוד ארי' וחנה פריעדמאן

לזכר נשמת

אבי מורי

ר' דוד לוי ב"ר משה יעקב ז"ל סאפיר

נפ' ט' כסלו תשמ"ה

הונצח ע"י בנו משה וזוגתו

לעילוי נשמת

אבינו מורנו עטרת ראשנו ה"ה

הר"ר בנימין ב"ר יהושע הלוי ז"ל וויינשטיין

נפ' כ"ה תמוז תש"מ

הונצח ע"י בניו

יהושע הלוי ודבורה וויינשטיין ומשפ'

אלטער משה מנחם הלוי ומרים רחל וויינשטיין ומשפ'

שלמה מיכל הלוי ורחל וויינשטיין ומשפ'

לעילוי נשמת

אבינו עטרת ראשנו ה"ה

ר' אליעזר ב"ר צבי דוב הלוי ז"ל איצקאוויטש

נפ' ד' סיון תשמ"ח

הונצח ע"י אשתו אלטע טעמא שתחי' לאוי"ט

וחתניו יהושע הלוי ודבורה וויינשטיין ומשפ'

שלמה זלמן וחיה סערל קליין ומשפ'

לזכר נשמת

ר' יוסף ב"ר חיים הכהן ז"ל יאקאבאוויטש

נפ' י"ד ניסן תשנ"ד

הונצח ע"י בנו בן ציון וזוגתו

לזכר נשמת

ר' משה דוד ב"ר אברהם יצחק ז"ל פארקאש

נפ' כ"ז שבט תשנ"ד

הונצח ע"י חתנו אברהם דוב והענטשא גיטל קליינבארט

לעילוי נשמת

ר' בנימין יודא ב"ר יצחק אייזיק ז"ל עידליס

נפ' כ"ה חשון תשמ"ט

נדבת אשתו מלכה בת ר' משה
ובניו חיים צבי וזוגתו
נחום שלמה וזוגתו
שמעון וזוגתו

לזכר נשמת

ר' מאיר ב"ר ידידי' ז"ל הירטענפעלד

נפ' ב' דר"ח תמוז תשנ"ג

הונצח ע"י אשתו רבקה
ובניו מרדכי בנימין וזוגתו
ידידי' אלי' דוד וזוגתו

לעילוי נשמת

ר' שלמה זלמן ב"ר יששכר צבי ז"ל

נפטר בשם טוב
ז' תמוז תשנ"ג
תנצב"ה

לעילוי נשמת

האשה החשובה

מינדל בת ר' אהרן ע"ה

נפטרה ד' טבת תשנ"ד

הונצח ע"י חתנה אלימלך שלמה ושרה רבקה מארקאוויטש

לזכרון עולם

ספר זה מוקדש
לזכרה ולעילוי נשמתה
של האשה הדגולה הצנועה והצדקנית ב"ק
הרבנית מרת פעריל דבורה ע"ה

בת יבלחט"א הגה"צ רבי ישראל צבי יאיר דאנציגער שליט"א
בן כ"ק האדמו"ר מאלכסנדר שליט"א
אשת חבר יבלחט"א הרב הגאון בנש"ק כש"ת
מוה"ר עמרם קליין שליט"א
ראש ישיבה ודומ"צ דקהילתנו הק' ברוקלין נ.י.
בן כ"ק עט"ר מרן אדמו"ר שליט"א

שנקטפה בדמי ימיה לאחר יסורים רבים
בת ששה ועשרים שנה
ביום כ"ו סיון תשנ"ד לפ"ק

הלומדים והמעיינים בספר
מתבקשים ללמוד גם לזכרה ולעילוי נשמתה הטהורה
יה"ר שתמליץ טוב בעד בניה העוללים הרכים
ובעד כל המשפחה
בעל הרחמים יצרור בצרור החיים את נשמתה
ותנוח בשלום על משכבה
עד יבוא קץ הימין ויקיצו ישיני עפר בב"א